ریاست جمهوری
سازمان برنامه و بودجه کشور
سازمان برنامه و بودجه استان زنجان

مطالعات برنامه‌ی آمایش استان زنجان

بخش نخست: تحلیل وضعیت و ساختار

فصل نخست. تحلیل وضعیت استان

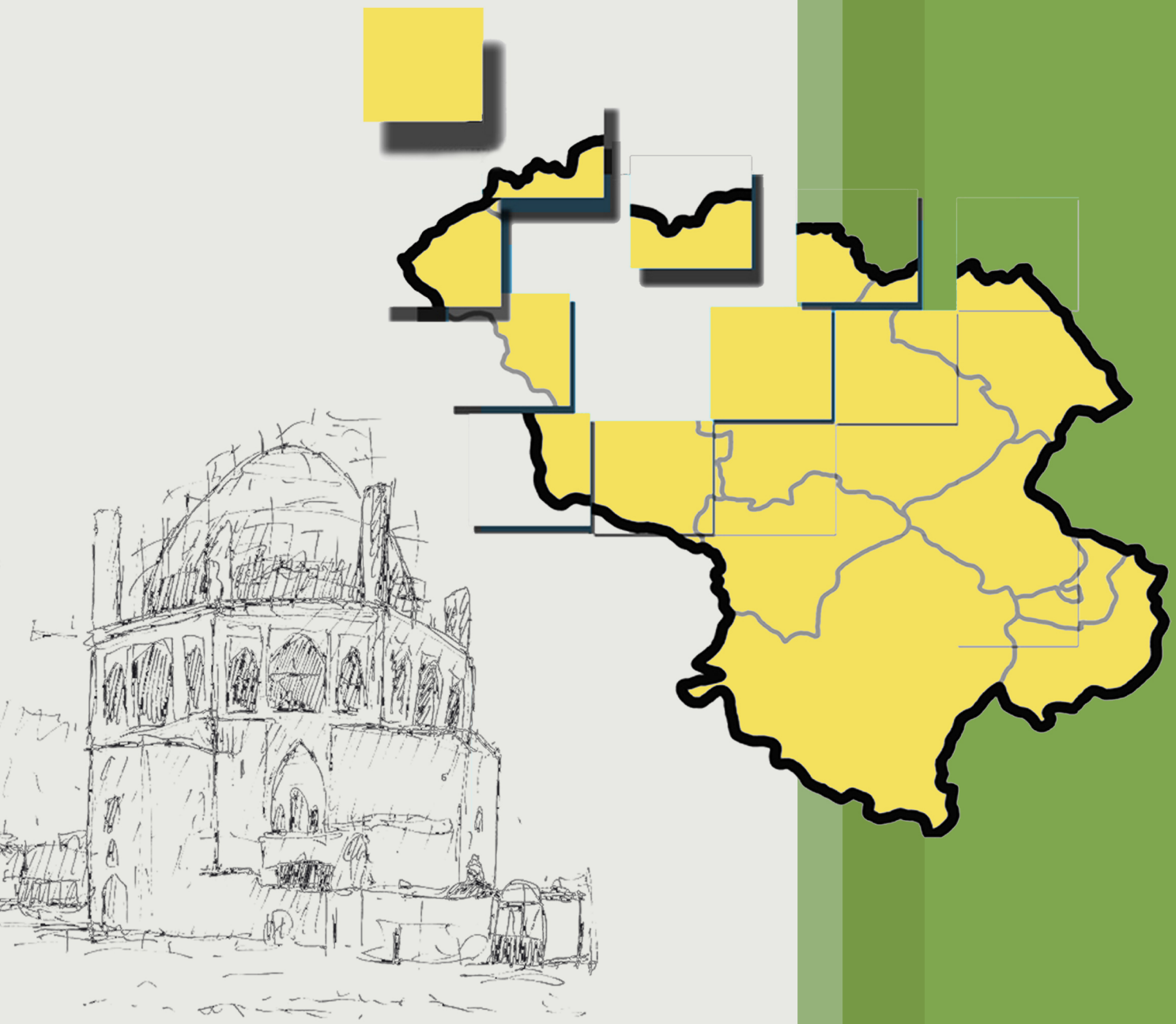
۱. ۳. تحلیل اقتصادی

۱. ۳. ۳. تحلیل ویژگی های زیربنایی

۱. ۳. ۴. تحلیل عرصه های فعالیت اقتصادی

۱. ۳. ۵. تحلیل اقتصاد کلان استان و جایگاه آن در سطح ملی در ۵سال گذشته

دانشگاه زنجان

وزارت کشور
استانداری زنجان
معاونت برنامه ریزی

مطالعات برنامه آمایش استان زنجان

(جلد چهارم – ویرایش نخست)

بخش نخست: تحلیل وضعیت و ساختار
فصل نخست : تحلیل وضعیت استان
تحلیل اقتصادی
(ویژگی های زیربنایی/ عرصه های فعالیت/ اقتصادکلان)

دفتر برنامه ریزی وبودجه
تابستان ۱۳۸۹

مطالعات تدوین برنامه آمایش استان زنجان

عنوان گزارش: تحلیل اقتصادی (ویژگی های زیربنایی/ عرصه های فعالیت/ اقتصادکلان)

مجری طرح : دفتر برنامه ریزی و بودجه

همکاران: دستگاههای اجرایی ذیربط مطالعات آمایش استان

مشاور: دانشگاه زنجان

ویراستار: سیده معصومه حسینی

ناشر: معاونت برنامه ریزی استانداری زنجان

تاریخ انتشار: تابستان ۱۳۸۹ **تیراژ:** محدود **فروست:** ۵۳۳

آدرس: زنجان، بلوار دارالقرآن، معاونت برنامه ریزی استانداری زنجان

تلفن:۴۱۴۱ -۰۲۴۱ **دورنگار:** ۴۱۴۲۳۸۳-۰۲۴۱ **کدپستی:** ۴۵۱۳۸۶۹۹۹۸

سایت الکترونیکی: www.ostandari-zn.ir **پست الکترونیکی:** info@ostandari-zn.ir

تمام حقوق این اثر متعلق به معاونت برنامه ریزی استانداری نجان می باشد.

پیشگفتار

آمایش سرزمین برنامه‌ای بلندمدت برای سازمان‌دهی بهینه زندگی انسان و فعالیت‌های او در فضای جغرافیایی است و یکی از اسناد پایه نیل به توسعه پایدار و دربرگیرنده مجموعه اهداف، راهبردها، سیاست‌ها و برنامه‌های اجرایی است که توسط بخش دولتی، خصوصی و تعاونی در ابعاد مختلف طبیعی، انسانی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و کالبدی مطابق با جهت‌گیری‌ها کلان ملی انجام می‌گیرد.

هدف آمایش سرزمین، سازماندهی فضای جغرافیایی برای حفظ و بهره‌برداری خردمندانه از پهنه سرزمین است که بر پایه مزیتهای محیط طبیعی و انسان ساخت با رویکردی سیستمی و همه سونگر در چارچوب توسعه پایدار انجام می‌گیرد. این برنامه می‌کوشد جنبه‌های مختلف زندگی و فعالیت‌های انسانی را مطالعه نماید و عدم تعادل‌های موجود بین عناصر تشکیل دهنده فضای جغرافیایی را بشناسد و امکان تحقق توسعه فضایی همه جانبه و پایدار را فراهم سازد. نکته‌ای که در بیش از پنجاه سال نظام برنامه‌ریزی کشور کمتر بدان توجه شده است.

متأسفانه نگرش حاکم در نظام برنامه ریزی کشور بیشتر تمرکز گرا، بخشی‌نگر و کم توجه به توسعه متعادل مناطق کشور بر اساس ظرفیت‌های طبیعی و انسانی آنها است. این روند موجب افزایش تضاد بین مناطق و درون مناطق در پهنه جغرافیایی کشور شده است.از این رو تدوین آمایش سرزمین به عنوان فرآیندی پویا، منعطف و متناسب با ویژگیهای جغرافیایی مناطق مختلف کشور یک نیاز و ضرورت اساسی است، تا این رهگذر امکان رفع نارسایی‌های نظام برنامه‌ریزی کشور، حرکت به سمت توسعه متوازن و پایدار، تحقق عدالت اجتماعی و رونق اقتصادی همه‌جانبه فراهم گردد.

اندیشه آمایش سرزمین در ادبیات برنامه ریزی کشور سابقه‌ای چندین ساله دارد. نخستین بار در گزارش مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی دانشگاه تهران به سال ۱۳۴۵ بحث آمایش سرزمین در پهنه جغرافیایی کشور مطرح شد، سپس در سال ۱۳۵۱ مهندسین مشاور ستیران طی یادداشتی مباحث و روش‌های آمایش سرزمین را ارائه نمودند. به دنبال آن با تأسیس مرکز آمایش سرزمین در بهمن سال ۱۳۵۳، قرارداد مطالعات آمایش سرزمین در خردادماه ۱۳۵۴ بین سازمان برنامه و بودجه و مهندسین مشاور ستیران منعقد گردید. و گزارش این مطالعات در مقاطع ۱۳۵۵ و ۱۳۶۵ انتشار یافت.

با پیروزی انقلاب اسلامی و طبق اصل چهل و هشتم قانون اساسی توجه به توسعه متعادل و متوازن کشور دوباره مورد تأکید قرار گرفت. بر اساس این اصل، در بهره برداری از منابع طبیعی و استفاده از درآمدهای ملی در سطح استان‌ها و توزیع فعالیت‌های اقتصادی میان استان‌ها و مناطق مختلف کشور نباید تبعیض وجود داشته باشد و هر منطقه باید فراخور نیازها و استعداد خویش، سرمایه و امکانات لازم داشته باشد.

در این راستا از ابتدای دهه ۱۳۶۰، مطالعات پایه آمایش سرزمین اسلامی توسط دفتر برنامه‌ریزی منطقه‌ای سازمان برنامه و بودجه انجام پذیرفت که نتایج این مطالعات در سال ۱۳۶۴ در چندین مجلد منتشر شد.

در همین ارتباط و برای عملی ساختن اجرای اصل چهل و هشتم قانون اساسی از سال ۱۳۸۰، تهیه طرح آمایش سرزمین به عهده دولت نهاده شد. بر این اساس مطابق لوایح و مواد قانونی از جمله پیوست شماره دو لایحه برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور (۱۳۷۹– ۱۳۷۳) با موضوع آمایش سرزمین مستنداً به مواد ۷۲، ۷۴ و ۷۵ از فصل ششم قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی توسعه و همچنین مواد ۹ و ۱۱ ضوابط ملی آمایش سرزمین، شورای برنامه ریزی و توسعه استان ها، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و سایر دستگاه‌های اجرایی کشور مکلف به رعایت جهت‌گیری‌های ملی، راهبردهای استانی و راهبردهای بخشی آمایش گردیدند و از این رو مقرر گردید مطالعات آمایش سرزمین با سه رویکرد: تأثیر تحولات جهانی، منطقه‌ای و داخلی، تعمیق نگرش بلندمدت و پایدار در راهبردهای توسعه کشور و تهیه طرح‌های ویژه از نظر موضوعی و یا محدوده جغرافیایی انجام شود و سازمان‌دهی مطالعات آمایش سرزمین به گونه‌ای صورت پذیرد که برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور و برنامه‌ریزی میان مدت توسعه کشور به طور کامل، سند آمایش سرزمین را نیز پوشش دهد.

به همین منظور طبق ماده ۱۲ ضوابط ملی آمایش سرزمین، دستگاههای اجرایی کشور موظف شدند در چارچوب دستورالعمل‌های مطالعاتی که سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور ارائه می‌نماید، مطالعات بخشی، فرابخشی و منطقه‌ای آتی خود را با رویکرد آمایشی انجام دهند.

بنا به مراتب فوق و با عنایت به جایگاه ارزشمند مطالعات آمایش سرزمین در نیل به توسعه پایدار و به منظور برقراری عدالت فضایی در پهنه جغرافیایی کشور و ارتقاء سطح برنامه ریزی کشور، از سال ۱۳۸۵ همزمان باسایر استانهای کشور مطالعات تدوین برنامه آمایش استان زنجان با هدایت مرکز ملی آمایش سرزمین و مبتنی بر بند ج ماده ۷۲ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور به عهده مسئولین و دست اندرکاران اجرایی استان زنجان نهاده شد و موضوع در دستور کار شورای برنامه ریزی و توسعه، کارگروه آمایش و محیط زیست استان قرار گرفته و ساز و کار اجرایی این مطالعات تعیین و تبیین گردید. با توجه به شرح خدمات و راهنمای انجام مطالعات، دستگاه‌های اجرایی استان مسئول مطالعه و تحلیل بخش یا بخش هایی از این مطالعات گردیدند.

علاوه بر این به منظور ارتقاء سطح مطالعات و استفاده از تجارب علمی متخصصین دانشگاهی طی قراردادی، با تشکیل گروه خدمات مشاوره ذیربط دانشگاه زنجان در قالب ساز و کار مصوب شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان، مجموعه‌ای از صاحب‌نظران دانشگاهی، دستگاههای هدایت مطالعات را عهده‌دار شدند. بی‌شک این تلاش بدون مشارکت، حمایت، درایت و همدلی بانیان اصلی طرح به ویژه مسئولین و کارشناسان سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان و در ادامه معاونت برنامه‌ریزی استانداری زنجان، دانشگاه زنجان و دیگر

مدیران و کارشناسان دستگاه‌های اجرایی استان که در اجرای این طرح سهیم بوده اند به ثمر نمی‌رسید.

ملاحظات اساسی در تهیه برنامه آمایش استان

- از آنجاییکه در برنامه‌ریزی آمایشی، یکپارچگی بین رشته‌ای و یا چند رشته‌ای موردنظر است، توجه به‌متدهای تحلیل یکپارچه ضروری است و نتایج براین اساس مورد بررسی قرار می‌گیرد.
- در حالیکه برنامه‌ریزی آمایشی مستلزم توجه به تمام عرصه‌های زندگی انسان‌هاست، اما دستیابی به توسعه در تمامی ابعاد آن به صورت همزمان امکان‌پذیر نیست. لذا در عمل با توجه به اولویت‌های تعیین شده بر موضوعات کلیدی متمرکز می‌شود.
- ماهیت بین رشته‌ای و پویای آمایش سرزمین ایجاب می‌کند که سند نهایی نسبت به تغییرات احتمالی انعطاف‌پذیر باشد.
- برنامه آمایش استان باید به سه سؤال اساسی زیر پاسخ دهد:

✓ در حال حاضر استان چه موقعیتی دارد (ارایه تحلیل از نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها).
✓ استان به کجا می‌خواهد برود (چشم‌انداز، اهداف اصلی، اولویت‌های مبتنی بر جهت‌گیری‌های آمایش).
✓ استان چگونه به اهداف تعیین شده دست می‌یابد.

- از آنجاییکه تحقق اهداف، نظریه‌ها و دیدگاه‌های بلندمدت آمایش استان در چارچوب آمایش ملی قابل دستیابی است، بنابراین برنامه آمایش استان بایستی در سازگاری کامل با اهداف توسعه پایدار ملی تهیه شود.

فرآیند تدوین گزارشات پیش‌رو شامل:

– تدوین گزارش اولیه سرخط توسط گروه کارشناسی ذیربط با کنترل و تایید مشاور و یا

– تدوین گزارش توسط همکاران مشاور با همکاری گروه کارشناسی دستگاه اجرایی ذیربط در تعدادی از سرخط ها

این فرآیند به جهت بسط و گسترش حضوردستگاه‌های اجرایی استانی در امر برنامه‌ریزی با مشارکت جدی در مطالعات صورت گرفته و بدین لحاظ مسئولیت‌پذیری دستگاه‌های اجرایی در تدوین مطالعات آمایش استان می‌باشد. لذا مسئولیت پاسخگوئی به مندرجات و اطلاعات در گزارش سرخط بر عهده دستگاه اجرایی مسئول به شرح ذیل بوده لیکن این امر نافی مسئولیت مشاور نمی باشد.

جدول دستگاههای اجرایی مشارکت کننده در مطالعات آمایش استان

سرخطهای مطالعاتی	دستگاه اجرایی/ گروه کارشناسی
۴-۱-۳-۳-۱	مرکز صدا و سیما زنجان
۲-۶-۳	مرکز رشد دانشگاه زنجان
۱-۶-۳	مرکز رشد تحصیلات تکمیلی در علوم پایه
۲-۵-۳	سازمان آموزش و پرورش استان
۴-۴	معاونت سیاسی امنیتی استانداری
۵-۴	دفتر سیاسی و انتظامی
۵-۲-۱	معاونت سیاسی امنیتی استانداری
۶-۲-۱	دفتر امور اجتماعی
۴-۱	
۴-۳	اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان
۴-۲-۱	
۳-۵-۳	دانشگاه علوم پزشکی
۱-۱-۳-۳-۱	شرکت پست استان
۲-۲-۱	سازمان مسکن و شهرسازی
۱-۴-۳-۱	
۳-۴-۳-۱	
۳-۱-۲	
۱-۱-۱-۲	
۲-۲-۲	
۱-۳-۲	
۱-۲-۱-۲	
۲-۷-۳	
۲-۳-۳-۱	سازمان حمل و نقل و پایانه های استان
۲-۴-۳-۱	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
۳-۲-۱	
۲-۱-۲	
۲-۲-۱-۲	
۲-۳-۲	
۱-۳	اداره کل راه و ترابری استان
۱-۷-۳	معاونت برنامه ریزی استانداری دفتر هماهنگی امور اقتصادی

سرخطهای مطالعاتی	دستگاه اجرایی/ گروه کارشناسی
۴-۳-۳-۱	شرکت آب منطقه ای زنجان
۳-۱-۱	
۴-۱-۱	سازمان هواشناسی
۵-۱-۱	سازمان صنایع و معادن استان
۱-۲-۳-۱	
۳-۱-۱-۲	
۲-۱-۱	سازمان جهاد کشاورزی
۲-۲-۳-۱	
۴-۲-۳-۱	
۵-۲-۳-۱	
۳-۲-۳-۱	سازمان بازرگانی استان
۴-۵-۳	
۱-۲-۲	اداره کل منابع طبیعی
۶-۱-۱	اداره کل حفاظت محیط زیست استان
۱-۴	
۱-۱-۱	معاونت برنامه ریزی استانداری دفتر آمار و اطلاعات (جمعیت و موقعیت)
۱-۲-۱	
۱-۳-۱	
۵-۳-۱	معاونت پشتیبانی استانداری دفتر مدیریت منابع انسانی (تحلیل اقتصادی)
۳-۳	
۶-۳-۱	معاونت برنامه ریزی استانداری دفتر برنامه ریزی و بودجه (سازمان فضایی)
۷-۳-۱	
۳-۲	سازمان امور اقتصادی و دارایی
۴-۲	
۱-۵-۳	بانک ملی (نماینده سیستم بانکی در استان)
۳-۳-۳-۱	شرکت ملی پخش فرآورده های نفتی استان
۲-۳-۳-۱	شرکت گاز استان
۲-۱-۳-۳-۱	شرکت مخابرات استان
۳-۱-۳-۳-۱	
۱-۳-۳-۳-۱	شرکت برق منطقه ای زنجان
۴-۳-۳-۳-۱	

مجموعه گزارشات بخش اول مطالعات آمایش استان زنجان در ۱۰ مجلد تنظیم شده و به عنوان ویرایش نخست- ارائه می‌شود.

اهداف مهم از انتشار این گزارشات برای معاونت برنامه ریزی استانداری شامل:

- مستندسازی اقدامات انجام شده در مطالعات

- دریافت نظرات اساتید، پژوهشگران، صاحبان رأی و نظر در مباحث مطروحه در گزارشات

- بهره گیری پژوهشگران از مطالعات موجود و لایه‌ها و نقشه‌های تهیه شده

- پرهیز از اقدامات موازی مراکز علمی و دانشگاهی و دستگاه‌های اجرایی

- بهره برداری، اصلاح و تکمیل بانک اطلاعات جغرافیایی تهیه شده

ذکر نکات ذیل در بهره برداری از گزارشات ضروری است:

۱- تنظیم گزارشات بر حسب شرح خدمات و راهنمای انجام مطالعات ارائه شده از سوی مرکز ملی آمایش سرزمین

۲- وسعت دسترسی به داده‌ها و اطلاعات در زمان تدوین گزارش

۳- بهره‌گیری از مطالعات و پژو.هش کاربردی محدود سالهای گذشته در استان

٤- ویرایش نخست بودن گزارش

٥- به منظور رعایت عناوین شرح خدمات، تمام سرخطها در گزارش قید شده و مواد فاقد گزارش نیز در متن مورد اشاره قرار گرفته است.

مجلد پیش رو با عنوان " تحلیل اقتصادی (ویژگی های زیربنایی/ عرصه های فعالیت/ اقتصادکلان)" ارائه شده است که متناسب با تکمیل سایر مجلدات، فایل تصویری آن قابلیت جستجو و گزارش گیری سریع با قرارگیری در محیط وب را فراهم می‌آورد تا بهره‌برداران با برآوردن اهداف این انتشار، معاونت برنامه ریزی را در نیل به هدف والای توسعه استان زنجان یاری نمایند.

بدین وسیله از تلاش و زحمات کلیه عزیزان که به پیوست اسامی آنان بر حسب نوع همکاری و نقش آنها در هر سرخط ذکر گردیده است صمیمانه قدردانی می‌نمایم. جا دارد از مدیر گروه مشاورین تدوین برنامه آمایش استان جناب آقای دکتر کلانتری و سایر همکاران ایشان بصورت جداگانه تقدیر و تشکر به عمل آید. همچنین از همکاران سابق خود آقایان منصور نوروزی، محسن عطائیان در سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان (سابق) و همکاران خودم در دفتر برنامه‌ریزی و بودجه معاونت امتنان و تشکر خود را ابراز دارم لیکن جهت پاسداشت زحمات سایر عزیزان، اسامی آنان در گزارش درج می‌گردد.

علی اکبر کریمی
معاون برنامه ریزی

نام و مشخصات دستگاه های اجرایی تدوین کننده مطالعات آمایش استان زنجان

ردیف	نام دستگاه اجرایی	نام کارشناسان دستگاه های اجرایی	بخش مطالعاتی
۱	اداره کل حفاظت محیط زیست استان	جواد تاراسی، تورج باحجب قاسمی، سید جعفر خامسی، رضا رمضانی یخفروزانی، رقیه پرچیانلو، پیروز پورنگ و سید امین نجات	تحلیل محیط زیست/ تهدیدات ناشی از مخاطرات محیطی و محیط زیستی
۲	اداره کل راه و ترابری استان	سید مسعود فاطمی، جواد یوسفی، کلیم ا... وثوقی، عمران مرادی، سعید امامی و بهروز فرهنگ	پیوندهای فیزیکی و شبکه خدمات حمل و نقل
۳	اداره کل صدا و سیمای استان	ابوالحسن صادقی جهانی، جاوید حاتمی و محمد جعفری	تحلیل کیفیت و گستره پوشش صدا و سیما و ارتباطات رادیویی و فرکانس
۴	اداره کل هواشناسی استان	امیر شاهرخ حسنعلیزداه، احد یاغموری، صادق ضیائیان و رضا پورغفار	تحلیل موقعیت اقلیمی استان
۵	اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان	رضا دینی، ابراهیم قاسمی، مهین خاتمی و ملیحه علیگو	تحلیل وضعیت فرهنگی، پیوندهای اجتماعی – فرهنگی استان
۶	اداره کل منابع طبیعی استان	قدرت سعادتی، محسن ادیب، حسین حسینی منفرد و نعمت کوهستانی	تحلیل پستی و بلندیها / مناطق طبیعی
۷	سرپرستی امور شعب بانک ملی	رسول لطفی	شبکه های اعتباری و مالی
۸	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان	حافظ باباپور، حمیدی احمدی، رحمان صالحی، فرشاد محمدی، جعفر مهدیون، منیژه احمدی و محمد حسین رستمخانی	تحلیل نظام روستانشینی و عشایری استان/ اقتصاد روستایی/ توصیف عناصر نظام سکونتگاهی روستاها/ پیچیدگی کارکردی و مرکزیت سکونتگاههای روستایی/ کارکرد سکونتگاههای روستایی
۹	سازمان صنایع و معادن استان	سیروس میانجی، ژیلا عطایی، اصغر رهبر، جلیل شکورزاده، محمد حسین فغفوری، رباب داداشی و رضادرگاهی	تحلیل زمین شناسی و منابع معدنی
۱۰	سازمان جهاد کشاورزی استان	محمدرضا نهاوندی پور، سید مصطفی نجفیان، علی فرهادی و روح ا... حسنی	ساختار کشاورزی / تحلیل پیوندهای درون بخشی و بین بخشی در اقتصاد و فعالیت های اصلی / پراکندگی و توزیع قلمروهای اصلی کشاورزی استان
۱۱	سازمان بازرگانی استان	رسول منصوری، علی ابراهیمی، صونا منوچهری راد، حمید گوزلیان، جمال بابایی، غلامرضا علمدار و داریوش مکی	ساختار خدمات/ خدمات حرفه ای و تجاری
۱۲	سازمان امور اقتصادی و دارایی استان	ابوالفضل عباسچیان، غفور حمیدی و الهه لایقی	پیوندهای اقتصادی
۱۳	سازمان میراث فرهنگی و صنایع دستی و گردشگری استان	دکتر فرهنگی فرخی و سعید حسنی	مطالعات بخش گردشگری

ردیف	نام دستگاه اجرایی	نام کارشناسان دستگاه های اجرایی	بخش مطالعاتی
۱۴	سازمان حمل و نقل و پایانه های استان	عبدالحسین علی اکبری، محمدرضا آقاخانی، علی مدقالچی، سیدجلال ابوالقاسمیان وعالی اصغر عباسی	شبکه حمل و نقل/ پیوندهای فیزیکی و شبکه خدمات حمل و نقل
۱۵	سازمان مسکن و شهرسازی استان	عباس صفری،علی ایپکی وردی، رحیم توسلیان وحمیدرضا حمیدی	تحلیل نظام شهری/اقتصاد شهری/اقتصاد نواحی خاص/ توصیف عناصر نظام سکونتگاهی شهرها/ پیچیدگی کارکردی و مرکزیت سکونتگاههای شهری/ طبقه بندی سکونتگاهها بر حسب قدرت پیوندها
۱۶	سازمان آموزش و پرورش استان	سعید ناصری، حسین محمدی، منصور محمدپور، مجید محمدی فومنی، شهرام اسکندری پور، علی سردار زاده، حمیدرضا حجازی، شادمان و یارمحمدی	شبکه های آموزشی، پرورشی و تفریحی
۱۷	شرکت آب منطقه ای استان	جعفرفهیمی، حسین مهدی نژاد، امیر عباسپور، ماندادنا عابدینی و علی عباسی	تحلیل حوضه ها و زیرحوضه های آبریز فعالیت های استحصال و شبکه انتقال آب
۱۸	شرکت مخابرات استان	یوسف شکوری، محمود حاجی علی اکبری، مروتعلی میرسیاهی و امیرعلی زینعلی	تحلیل خدمات مخابراتی در نقاط شهری و روستایی
۱۹	شرکت گاز استان	ابوالفضل سرایلو، موسی احمدلو، مهدی نبئی و یوسف عبدی	گاز
۲۰	شرکت برق منطقه ای استان	پرویز پورنقی، عبدالاحد عبدالهی، محمد جعفری، محمدعلی جمشیدی، مصطفی آقایاری، ابراهیم آقایاری و سوسن خطیبی	برق
۲۱	شرکت خطوط لوله و مخابرات نفت ایران منطقه شمالغرب	علی اکبر خیری آتانی و حمید رئوف احمدی	
۲۲	شرکت ملی پخش فرآورده های نفتی منطقه زنجان	سید محمود طاهری، سلمان سلیمانی، سرور جمادی و علی اصغر عباسی	تحلیل نفت و فرآورده های عمده نفتی
۲۳	مرکز رشد فناوری اطلاعات و ارتباطات مرکز تحصیلات تکمیلی در علوم پایه زنجان	دکتر جلیل خاوندکار، صفورا رسولی، مریم زلفخانی و لیلا امیری	تحلیل نوع و الگوی مبادلات الکترونیک در مراکز اصلی سکونت و فعالیت
۲۴	اداره کل پست استان	علی آزرمجو، حمید محمدی و محمد جعفر تمیمی	تحلیل میزان دسترسی، زمان ارسال و هزینه انجام خدمات پستی در نقاط شهری و روستایی
۲۵	مرکز رشد دانشگاه زنجان	دکتر حبیب ا.. زلفخانی و اکرم نجفلو	تحلیل نوع و الگوی مبادلات علمی در مراکز اصلی تولید علم استان
۲۶	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی	دکتر محمد باقر آیت الهی، علیرضا حیدری و جلیل عابدینی	شبکه های خدمات بهداشتی و درمانی

فهرست اعضای تدوین کننده مطالعات آمایش استان در استانداری زنجان

ردیف	نام دستگاه اجرایی	اسامی	بخش اجرایی / مطالعاتی
۱	استانداری زنجان	محمد رئوفی نژاد، قوام نوذری و جعفر رحمانزاده	استاندار و رئیس کارگروه آمایش و محیط زیست
		علی اکبر کریمی،غلامرضا دیزج نژاد، محمدحسین فروزان مهر، منصور نوروزی، محسن عطائیان، صمد علیپور و مجید عسگری	مدیریت اجرایی و مطالعه در معاونت برنامه‌ریزی استانداری/ سازما ن مدیریت و برنامه‌ریزی استان
		منصور نوروزی، محسن عطائیان، صمد علیپور، هاشم محمدلو، احمد خداوردی، حمید نباتچیان، خلیل قاسملو، مسعود رشتچی و معاونین برنامه ریزی استانداری	دبیران کارگروه‌ها و مسئولین فصول
		احمد خداوردی، مهرداد بهرامی ، علی ایپکی وردی	دبیرخانه اجرایی مطالعات آمایش استان
		حسین امیدمقدم، مسعود رشتچی و زهره معصومی	گروه کارشناسی GIS
		صمد علیپور، احمد خداوردی، خلیل قاسملو، هاشم محمدلو، حمید نباتچیان، ابراهیم زادتوت‌آغاج، حسین امیری فرد، فاطمه صفی، مهرداد بهرامی، حسین خدمتی همپا،فریبا ارشادی، مهدی حیدری، منیژه احمدی و زهره معصومی	تحلیل سازمان فضایی فعالیت ها/ جمع بندی از وضعیت اقتصادی استان
		زین العابدین شاهمرادی، داریوش ملکی و اسماعیل بیات	تهدیدات نظامی- امنیتی و جمعبندی آن
		سید جلال موسوی، جلیل سائلی، اسماعیل لاهیجی، توکل جعفری، جمشید شیخی، رضا بخشی فر، مصطفی رهروی، احمد بهرامی، نرگس شکری، عذرا نظریان، معصومه موسوی و خانم میرکی	سرمایه اجتماعی (جمع بندی و نتیجه گیری از وضعیت فرهنگی-اجتماعی / تحلیل سیاسی-اداری و سازمانی استان
		بهرام جلیل خانی، ناهید نجفی، زهرا انصاری، نرگس مرادخانی، ستار صفری و فریدون اجاقلو	تحلیل اقتصاد کلان و مطالعات اقتصادی استان
		حسین امید مقدم، مسعود رشتچی، جواد ناصریان، ابراهیم باقری، فریبا ارشادی، زهره معصومی، محمد هادی عزیزخانی	مطالعات جمعیت و موقعیت استان

گروه مشاورین دانشگاه زنجان در تدوین برنامه آمایش استان

مدیر طرح: دکتر محسن کلانتری		
	بخش مطالعات	همکاران
فصل اول تحلیل وضعیت و ساختار استان	تحلیل موقعیت استان	دکتر محسن کلانتری، منیژه احمدی
	تحلیل پستی و بلندی‌ها	دکتر رضا خوشرفتار
	تحلیل حوزه‌ها و زیرحوضه‌های آبریز	دکتر رضا خوشرفتار، دکتر علی رضایی، ماندانا عابدینی
	تحلیل موقعیت اقلیمی	دکتر رضا خوشرفتار
	تحلیل زمین‌شناسی و منابع معدنی	
	تحلیل محیط زیست	دکتر یوسفعلی عابدینی
	تحولات جمعیت در سه دهه گذشته	حسین قهاری
	تحلیل نظام شهری استان	دکتر محسن کلانتری
	تحلیل نظام روستانشینی و عشایری استان	دکتر بهروز محمدی یگانه
	تحلیل وضعیت فرهنگی استان	آقای حسین قهاری، سمیه قزلباش، مریم مرادی، معصومه کیانی، منیژه احمدی، معصومه تیمورخانی، رحیمه نوریان، رقیه عباسی، فاطمه لطفی، لیلا حسنلو، اصغر حسنلو، نقی حیدری، غلامرضا دانشیار، محمد حسین حسینی، محمد حسن شکری، حسن حسن خانی، مهسا مصلی، مهدی بادپیما، علی طارمی
	تحلیل سرمایه اجتماعی استان	
	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری از وضعیت اجتماعی فرهنگی (نقاط قوت و ضعف و فرصت و تهدید)	دکتر محسن کلانتری، دکتر بهروز محمدی یگانه، دکتر رضا خوشرفتار، دکتر علی رضایی، دکتر یوسفعلی عابدینی، حسین قهاری
	تحلیل ویژگی‌های اقتصادی جمعیت	حسین قهاری، سمیه قزلباش
	تحلیل ساختار صنعت و معدن استان	حسین عظیمی
	ساختار کشاورزی استان	دکتر علی رضایی
	تحلیل ساختار خدمات استان	حسین عظیمی
	تحلیل ویژگی‌های زیربنایی (شبکه ارتباطات، برق، گاز، نفت...)	دکتر سعید فضلی، منیژه احمدی
	تحلیل اقتصاد شهری، روستایی و نواحی خاص	دکتر محسن کلانتری، دکتر بهروز محمدی یگانه
	تحلیل اقتصاد کلان استان	حسین عظیمی
	تحلیل سازمان فضایی فعالیت‌ها	دکتر محسن کلانتری، دکتر بهروز محمدی یگانه، دکتر رضا خوشرفتار، دکتر علی رضایی، حسین عظیمی، دکتر یوسفعلی عابدینی، دکتر سعید فضلی، دکتر یوسفعلی عابدینی، حسین قهاری، منیژه احمدی
	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری از وضعیت اقتصادی (نقاط قوت و ضعف و فرصت و تهدید)	
	تحلیل سیاسی- اداری و سازمانی	حسین قهاری

	بخش مطالعات	همکاران
فصل دوم: تحلیل ساختار فضایی موجود	توصیف عناصر نظام سکونتگاهی (شهرها و روستاها)	دکتر محسن کلانتری، دکتر بهروز محمدی یگانه، حسین عظیمی
	پیچیدگی کارکردی و مرکزیت سکونتگاه‌ها	
	سلسله مراتب مکان‌های مرکزی	
	مناطق طبیعی	دکتر عبدالحسین پری زنگنه
	توزیع کارکردهای مختلف در سطح استان	دکتر محسن کلانتری، دکتر بهروز محمدی یگانه، حسین عظیمی
فصل سوم: تحلیل پیوندهای اصلی بین سکونتگاهها	پیوندهای فیزیکی و شبکه خدمات حمل و نقل	دکتر محسن کلانتری، دکتر بهروز محمدی یگانه، منیژه احمدی
	پیوندهای اقتصادی	حسین عظیمی
	پیوندهای جمعیتی	حسین قهاری، سمیه قزلباش
	شبکه‌های اعتباری و مالی	حسین عظیمی
	شبکه‌های آموزشی، پرورشی و تفریحی	فرزانه بازدار
	شبکه‌های خدمات بهداشتی و درمانی	دکتر محسن کلانتری
	پیوندهای تکنولوژیکی	دکتر سعید فضلی
	نتیجه‌گیری تحلیل پیوندها	دکتر محسن کلانتری، دکتر بهروز محمدی یگانه، حسین عظیمی، حسین قهاری، فرزانه بازدار، دکتر سعید فضلی، منیژه احمدی
فصل چهارم: ملاحظات ایمنی، دفاعی، امنیتی استان	تهدیدات ناشی از مخاطرات محیطی و محیط زیستی	دکتر عبدالحسین پری زنگنه، دکتر علی رضایی، ماندانا عابدینی
	تهدیدات اقتصادی	حسین عظیمی
	تهدیدات اجتماعی، فرهنگی و سیاسی	حسین قهاری
	جمع‌بندی تهدیدات امنیتی- دفاعی	دکتر محسن کلانتری
	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری از مطالعات	دکتر محسن کلانتری، دکتر عبدالحسین پری زنگنه، حسین قهاری، حسین عظیمی،
فصل پنجم: جمع بندی و نتیجه گیری از مطالعات	تبیین سازمان فضایی موجود و ارزیابی توانایی‌ها و محدودیت‌های استان برای پاسخگویی به رسالت‌ها و مأموریت‌های تبیین شده برای استان	دکتر محسن کلانتری، دکتر عبدالحسین پری زنگنه، دکتر بهروز محمدی یگانه، دکتر رضا خوشرفتار، دکتر سعید فضلی، دکتر علی رضایی، دکتر سیمین حق نظری، دکتر یوسفعلی عابدینی، حسین قهاری، حسین عظیمی، فرزانه بازدار، منیژه احمدی،
	تعارض و توازن بین نیازهای عناصر فضایی در استفاده از منابع موجود	
	تعیین عدم تعادل‌های موجود در نظام فضایی	
	ارزیابی (بازنگری) اهداف کلی و جهت‌گیری‌های توسعه و ارائه پیشنهاد به مراجع ذیربط	
فعالیتهای مرتبط	تهیه پایگاه داده های مکانی، تهیه نقشه بخش GIS	مهندس احمدعلی امام وردی، جعفر نوری، حمیدرضا حسنلو، بامشاد یغمایی، معصومه تیمورخانی، معصومه کیانی

فهرست مطالب

۱-۳-۳- تحلیل ویژگی‌های زیربنایی

۱-۳-۳-۱- شبکه‌ی ارتباطات ۱
۱-۳-۳-۱-۱- تحلیل میزان دسترسی، زمان ارسال و هزینه‌ی انجام خدمات پستی در نقاط شهری و روستایی ۱
۱-۳-۳-۱-۱-۱- وضعیت پست استان زنجان ۴
۱-۳-۳-۱-۱-۲- تحلیل وضعیت پست استان ۲۵
۱-۳-۳-۱-۱-۳- مقایسه شاخص‌های اساسی پست استان زنجان نسبت به کشور ۳۹
۱-۳-۳-۱-۱-۴- نتیجه‌گیری ۵۱
۱-۳-۳-۱-۲- تحلیل خدمات مخابراتی در نقاط شهری و روستایی ۵۲
۱-۳-۳-۱-۲- ۱- روند افزایش ضریب نفوذ تلفن ثابت ۵۳
۱-۳-۳-۱-۲- ۲- تحلیل روند افزایش دفاتر مخابرات روستایی ۷۷
۱-۳-۳-۱-۲- ۳- ضریب موفقیت مکالمات (ASR) ۸۱
۱-۳-۳-۱-۲-۴- سیر تحولات سوئیچ‌های تلفن ثابت ۸۹
۱-۳-۳-۱-۳- تحلیل خدمات فنآوری اطلاعات ۹۰
۱-۳-۳-۱-۳-۱- تکنولوژی اطلاعات ۹۰
۱-۳-۳-۱-۳-۲- درس‌هایی از انقلاب صنعتی ۹۱
۱-۳-۳-۱-۳-۳- انقلاب تکنولوژی اطلاعات مدل‌ها، کنش‌گران و پایگاه‌ها ۹۲
۱-۳-۳-۱-۳-۴- ارتباطات الکترونیک پایان عصر مخاطبان گسترده و ظهور شبکه‌های مجازی ۹۳
۱-۳-۳-۱-۳-۵- تعریف اطلاعات (INFORMATION) و دانش (KNOWLEDGE) ۹۳
۱-۳-۳-۱-۳-۶- افق جدید فاوا- فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) ۹۵
۱-۳-۳-۱-۳-۶-۱- تعریف فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) – فاوا ۹۵
۱-۳-۳-۱-۳-۶-۲- زیرساخت اطلاعات(II) ۹۶
۱-۳-۳-۱-۳-۶-۳- فن‌آوری اطلاعات (IT) ۹۷
۱-۳-۳-۱-۳-۶-۴- کاربردهای اطلاعات (IA) ۹۸
۱-۳-۳-۱-۳-۷- وضعیت IT در ایران ۹۹
۱-۳-۳-۱-۳-۸- وضعیت IT در استان زنجان ۱۰۰
۱-۳-۳-۱-۳-۸-۱- نوع استفاده از اینترنت ۱۰۴
۱-۳-۳-۱-۴- تحلیل کیفیت و گسترش پوشش صدا و سیما و ارتباطات رادیویی و فرکانسی ۱۰۵
۱-۳-۳-۱-۴-۱- تحلیل کیفیت و گستره‌ی پوشش صدا و سیما ۱۰۵
۱-۳-۳-۱-۴-۲- نتیجه‌گیری ۱۲۱
۱-۳-۳-۲- شبکه‌ی حمل و نقل ۱۲۵
۱-۳-۳-۲-۱- تحلیل دسترسی مناطق مختلف استان به شبکه حمل و نقل و سطح‌بندی آن ۱۲۵
۱-۳-۳-۲-۲- تحلیل دسترسی به کریدورهای بین المللی ۱۵۸
۱-۳-۳-۲-۳- تحلیل ویژگی‌های شبکه‌ی حمل و نقل ۱۶۰
۱-۳-۳-۳- شبکه‌ی انرژی ۱۶۴
۱-۳-۳-۳-۱- برق ۱۶۴
۱-۳-۳-۳-۱-۱- تحلیل مراکز عمده‌ی تولید برق (ظرفیت تولید، میزان تولید، سهم تولید برق به تفکیک نوع نیروگاه نسبت به کل کشور) ۱۶۶
۱-۳-۳-۳-۱-۲- تحلیل میزان دسترسی مناطق مختلف استان به شبکه‌ی برق (به تفکیک نوع ولتاژ، مبدأ- مقصد) ۱۶۹
۱-۳-۳-۳-۱-۳- تحلیل مصرف برق (به تفکیک بخش‌های خانگی، صنعتی، کشاورزی، تجاری و سایر) ۱۷۸

۱-۳-۳-۳-۲- گاز ۱۹۹
۱-۳-۳-۳-۲-۱- تحلیل مراکز عمده‌ی تولید گاز (میادین، پالایشگاه) ۲۰۰
۱-۳-۳-۳-۲-۲- تحلیل میزان دسترسی مناطق مختلف استان به شبکه‌ی گاز طبیعی (ظرفیت، قطر لوله، مبداء و مقصد)..... ۲۰۰
۱-۳-۳-۳-۲-۳- مصرف (به تفکیک بخش های خانگی، صنعتی، کشاورزی، تجاری و سایر) (میزان مصرف هر یک از بخش‌های مصرفی، سهم هر یک از بخش‌ها نسبت به کل کشور و استان)..... ۲۲۲
۱-۳-۳-۳-۲-۴- تحلیل میزان مبادلات گاز طبیعی (میزان مبادلات، ارزش مبادلات، مبداء- مقصد) ۲۳۵
۱-۳-۳-۳-۳- نفت و فرآورده‌های نفتی ۲۳۷
۱-۳-۳-۳-۳-۱- تحلیل مراکز عمده‌ی تولید نفت و فرآورده‌های نفتی (میادین، پالایشگاه‌ها)..... ۲۳۷
۱-۳-۳-۳-۳-۲- تحلیل میزان دسترسی مناطق مختلف استان به شبکه‌ی نفت و فرآورده‌های عمده‌ی نفتی (ظرفیت، قطر لولهف مبداء- مقصد)... ۲۳۷
۱-۳-۳-۳-۳-۳- مصرف (به تفکیک بخش‌های خانگی، صنعتی، کشاورزی، تجاری و سایر) (میزان مصرف هر یک از بخش‌های مصرفی، سهم هر یک از بخش‌ها نسبت به کل کشور و استان)..... ۲۴۳
۱-۳-۳-۴- فعالیت‌های استحصال و شبکه‌ی انتقال آب ۲۵۵
۱-۳-۳-۴-۱ بررسی و تحلیل روش‌های استحصال آب در استان ۲۵۵
۱-۳-۳-۴-۲- بررسی و تحلیل توان حوضه‌های انتقال دهنده و گیرنده (حجم آبدهی) و تعیین مصارف آنها..... ۲۵۶
۱-۳-۳-۴-۳- بررسی و تحلیل بیلان آب برحسب زیر حوضه‌ها و دشت‌ها ۲۶۰
۱-۳-۳-۴-۴- بررسی ظرفیت ذخیره‌سازی آب..... ۲۶۴
۱-۳-۳-۴-۵- سدها و شبکه‌های آبیاری و زهکشی ۲۶۴
۱-۳-۳-۴-۶- تحلیل مدیریت جامع آب..... ۲۶۷
منابع و مأخذ ۲۶۹
پیوست ۲۷۱

۱-۳-٤- تحلیـل عرصه‌های فعالیت اقتصادی

۱-۳-۴-۱- اقتصاد شهری..... ۲۸۳
۱-۳-۴-۱-۱- اشتغال ۲۸۳
۱-۳-۴-۱-۱-۱- فعالیت ۲۸۳
۱-۳-۴-۱-۱-۲- اشتغال..... ۲۸۷
۱-۳-۴-۱-۱-۳- بار تکفل..... ۲۸۹
۱-۳-۴-۱-۱-۴- ترکیب اشتغال..... ۲۹۱
۱-۳-۴-۱-۱-۵- صنعت ۲۹۴
۱-۳-۴-۱-۱-۶- کشاورزی..... ۲۹۷
۱-۳-۴-۱-۱-۷- خدمات ۲۹
۱-۳-۴-۱-۱-۸- وضع شغلی..... ۲۹۹
۱-۳-۴-۱-۲- مسکن و زمین..... ۳۰۲
۱-۳-۴-۱-۲-۱- نوع مصالح واحدهای مسکن ۳۰۲
۱-۳-۴-۱-۲-۲- مالکیت ۳۰۵
۱-۳-۴-۱-۲-۳- تراکم ۳۰۹
۱-۳-۴-۱-۲-۴- کیفیت ابنیه..... ۳۱۰
۱-۳-۴-۱-۲-۵- تسهیلات..... ۳۱۲
۱-۳-۴-۱-۲-۶- روند احداث بنا..... ۳۱۴
۱-۳-۴-۱-۳- حمل و نقل و ارتباطات ۳۲۴

۱-۳-۴-۱-۴- بازار و مراکز خرید ۳۵۴
۱-۳-۴-۱-۵- خدمات شهری ۳۵۴
۱-۳-۴-۱-۵- ۱- فضای سبز ۳۵۵
۱-۳-۴-۱-۵- ۲- فضاهای آموزشی ۳۵۷
۱-۳-۴-۱-۵- ۳- خدمات درمانی ۳۶۰
۱-۳-۴-۱-۵- ۴- فضای ورزشی ۳۶۲
۱-۳-۴-۱-۵- ۵- آتش نشانی ۳۶۴
۱-۳-۴-۱-۵- ۶- خدمات آبرسانی ۳۶۵
۱-۳-۴-۱-۵- ۷- خدمات برق رسانی ۳۶۶
۱-۳-۴-۱-۶-۱- سطوح مدیریت شهری در استان ۳۶۷
۱-۳-۴-۱-۸- هزینه درآمد خانوارهای شهری ۴۳۲
۱-۳-۴-۱-۸-۱- متوسط هزینه‌ی سالانه یک خانوار شهری ۴۳۲
۱-۳-۴-۱-۸-۲- متوسط درآمد سالانه‌ی یک خانوار شهری ۴۳۸
۱-۳-۴-۱-۹- جمع بندی ۴۴۲
۱-۳-۴-۲- اقتصاد روستایی ۴۶۱
۱-۳-۴-۲-۱- نظام زمین‌داری ۴۶۳
۱-۳-۴-۲-۱-۱- مالکیت اراضی سکونتگاه‌ها ۴۶۳
۱-۳-۴-۲-۱-۲- نظام‌های بهره‌برداری ۴۶۵
۱-۳-۴-۲-۱-۲-۱- انواع نظام‌های بهره‌برداری در روستاهای استان ۴۶۶
۱-۳-۴-۲-۱-۳- مقیاس اراضی زراعی ۴۶۷
۱-۳-۴-۲-۲- تحلیل سیر تحولات اقتصادی، فنآوری و... در نظام و روابط تولید در جامعه‌ی روستایی و عشایری ۴۶۸
۱-۳-۴-۲-۳- اشتغال روستایی، فعایت‌ها و مشاغل سنتی و جدید در مناطق روستایی ۴۷۰
۱-۳-۴-۲-۳-۱- اشتغال روستایی براساس انواع فعالیت‌ها ۴۷۳
۱-۳-۴-۲-۴- مسکن روستایی ۴۷۴
۱-۳-۴-۲-۵- نظام خدمات رسانی روستایی ۴۷۷
۱-۳-۴-۲-۶- کارکردهای شهری اقتصادی روستا (نقش و اهمیت اقتصاد روستا در اقتصاد استان) ۴۸۰
۱-۳-۴-۲-۷- درآمد و هزینه خانوارهای روستایی ۴۸۰
۱-۳-۴-۲-۸- مدیریت روستایی ۴۸۶
۱-۳-۴-۲-۸-۱- مدیریت و توسعه پایدار روستایی ۴۸۶
۱-۳-۴-۲-۸-۲- تجربه مشارکت در مدیریت روستاها ۴۸۶
۱-۳-۴-۲-۸-۳- دهیاری بازوی اجرایی شوراهای اسلامی ۴۸۸
۱-۳-۴-۲-۹- جمع‌بندی ۴۸۹
۱-۳-۴-۳- اقتصاد نواحی خاص (مناطق ویژه و تخصصی، جاذبه‌های طبیعی، فرهنگی و تاریخی و...) ۴۹۱
منابع و مأخذ ۴۹۲

۱-۳-۵- تحلیـل اقتصاد کلان استان و جایگاه آن در سطح ملی در ۵ سال گذشته

۱-۳-۵- تحلیـل اقتصاد کلان استان و جایگاه آن در سطح ملی در ۵ سال گذشته ۴۹۷
۱-۳-۵-۱- تولید ناخالص داخلی ۴۹۸
۱-۳-۵-۲- درآمد ۵۱۶

۱-۳-۵-۲-۱-/۳/۲-درآمدهای عمومی و مالیاتی و سایر درآمدها ۵۱۸
۱-۳-۵-۲-۴- درآمدهای اختصاصی ۵۲۵
۱-۳-۵-۳- هزینه و درآمد خانوار ۵۲۵
۱-۳-۵-۳-۱- مصرف خانوار به تفکیک شهری و روستایی ۵۲۶
۱-۳-۵-۳-۱/۱- تحلیل درآمد خانوار ۵۲۶
۱-۳-۵-۳-۲/۱- تحلیل هزینه‌ی خانوار ۵۳۶
۱-۳-۵-۳-۲- نابرابری در توزیع درآمد ۵۴۶
۱-۳-۵-۳-۳- پس انداز (سپرده‌های بانکی) ۵۴۹
۱-۳-۵-۴- تأمین منابع مالی ۵۵۰
۱-۳-۵-۴-۱- منابع دولتی ۵۵۰
۱-۳-۵-۴-۱-۱- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و چگونگی مصارف آن به تفکیک ملی و استانی ۵۵۰
۱-۳-۵-۴-۱-۲- اعتبارات هزینه‌ای (جاری) مصوب ۵۵۷
۱-۳-۵-۵- مصارف ۵۵۹
۱-۳-۵-۵-۱- مصارف دولتی به تفکیک دارایی‌های سرمایه‌ای و هزینه‌ای ۵۵۹
منابع و مأخذ ۵۶۳

فهرست جداول

۱-۳-۳- تحلیل ویژگی‌های زیربنایی

جدول شماره‌ی ۱- وضعیت شاخص‌های مورد مطالعه در شهرستان‌های استان زنجان درسال ۱۳۷۵ ..... ۵
جدول شماره‌ی ۲- وضعیت شاخص‌های مورد مطالعه در شهرستان‌های استان زنجان در سال ۱۳۷۸ ..... ۸
جدول شماره‌ی ۳- وضعیت شاخص‌های مورد مطالعه در شهرستان‌های استان زنجان در سال ۱۳۷۹ ..... ۱۰
جدول شماره‌ی ۴- وضعیت شاخص‌های مورد مطالعه در شهرستان‌های استان زنجان در سال ۱۳۸۰ ..... ۱۲
جدول شماره‌ی ۵- وضعیت شاخص‌های مورد مطالعه در شهرستان‌های استان زنجان در سال ۱۳۸۱ ..... ۱۴
جدول شماره‌ی ۶- وضعیت شاخص‌های مورد مطالعه در شهرستان‌های استان زنجان در سال ۱۳۸۲ ..... ۱۶
جدول شماره‌ی ۷- وضعیت شاخص‌های مورد مطالعه در شهرستان‌های استان زنجان در سال ۱۳۸۳ ..... ۱۸
جدول شماره‌ی ۸- وضعیت شاخص‌های مورد مطالعه در شهرستان‌های استان زنجان در سال ۱۳۸۴ ..... ۲۰
جدول شماره‌ی ۹- وضعیت شاخص‌های مورد مطالعه در شهرستان‌های استان زنجان در سال ۱۳۸۵ ..... ۲۲
جدول شماره‌ی ۱۰- جمعیت استان زنجان به تفکیک شهرستان‌ها در سال‌های ۸۵-۱۳۷۵ ..... ۲۴
جدول شماره‌ی ۱۱- مساحت استان زنجان به تفکیک شهرستان‌ها در سال‌های ۸۵-۱۳۷۵ ..... ۲۴
جدول شماره‌ی ۱۲- جمعیت شهری استان زنجان به تفکیک شهرستان‌ها در سال ۸۵-۱۳۷۵ ..... ۲۴
جدول شماره‌ی ۱۳- جمعیت روستائی استان زنجان به تفکیک شهرستان‌ها در سال‌های ۸۵-۱۳۷۵ ..... ۲۵
جدول شماره ی۱۴- میانگین مرسولات قبول و ایصال شده در شهرستان‌های استان زنجان به ازای هر واحد ۲۶
جدول شماره‌ی ۱۵- جمعیت شهری تحت پوشش واحدهای پستی در شهرستان‌های استان زنجان ۲۷
جدول شماره‌ی ۱۶- جمعیت روستایی تحت پوشش واحدهای پستی شهرستان‌های استان زنجان ۲۸
جدول شماره‌ی ۱۷- تعداد مرسوله‌ی قبول و ارسال شده به ازاء هر نفر جمعیت ۳۰
جدول شماره‌ی ۱۸- مساحت تحت پوشش دفاتر پستی در شهرستان‌های استان زنجان ۳۰
جدول شماره‌ی ۱۹- ارزیابی عملکرد تجمعی اهداف کمی و شاخص‌های برنامه در سال ۱۳۸۵ ..... ۳۱
جدول شماره‌ی ۲۰- وضعیت پست استان در مقایسه با کشور در شاخص‌های مورد مطالعه در سال ۱۳۷۵ ..... ۴۱
جدول شماره‌ی ۲۱- وضعیت پست استان در مقایسه با کشور در شاخص‌های مورد مطالعه در سال ۱۳۷۸ ..... ۴۲
جدول شماره‌ی ۲۲- وضعیت پست استان در مقایسه با کشور در شاخص‌های مورد مطالعه در سال ۱۳۷۹ ..... ۴۳
جدول شماره‌ی ۲۳- وضعیت پست استان در مقایسه با کشور در شاخص‌های مورد مطالعه در سال ۱۳۸۰ ..... ۴۴
جدول شماره‌ی ۲۴- وضعیت پست استان در مقایسه با کشور در شاخص‌های مورد مطالعه در سال ۱۳۸۱ ..... ۴۵
جدول شماره‌ی ۲۵- وضعیت پست استان در مقایسه با کشور در شاخص‌های مورد مطالعه در سال ۱۳۸۲ ..... ۴۶
جدول شماره‌ی ۲۶- وضعیت پست استان در مقایسه با کشور در شاخص‌های مورد مطالعه در سال ۱۳۸۳ ..... ۴۷
جدول شماره‌ی ۲۷- وضعیت پست استان در مقایسه با کشور در شاخص‌های مورد مطالعه در سال ۱۳۸۴ ..... ۴۸
جدول شماره‌ی ۲۸- وضعیت پست استان در مقایسه با کشور در شاخص‌های مورد مطالعه در سال ۱۳۸۵ ..... ۴۹
جدول شماره‌ی ۲۹- وضعیت ارائه‌ی خدمات پستی در استان زنجان و مقایسه آن با کشور در دوره‌ی ۸۵-۱۳۷۵ ..... ۵۰
جدول شماره‌ی ۳۰- عملکرد شرکت مخابرات استان زنجان مربوط در دوره‌ی ۸۵-۱۳۷۳ ..... ۵۲
جدول شماره‌ی ۳۱- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت استان زنجان در دوره‌ی ۸۳-۱۳۷۳ ..... ۵۷
جدول شماره‌ی ۳۲- مقایسه‌ی ضریب نفوذ تلفن ثابت ۴۰ کشور از ۴ قاره ۵۸
جدول شماره‌ی ۳۳- مقایسه‌ی ضریب نفوذ تلفن ثابت ۴۰ کشور از ۴ قاره (رشد ۱۰ ساله) ۶۰
جدول شماره‌ی ۳۴- مقایسه‌ی ضریب نفوذ تلفن ثابت و سیار در۴۰ کشور از ۴ قاره (براساس رشد ۱۰ ساله تلفن همراه) ۶۱
جدول شماره‌ی ۳۵- مقایسه‌ی ضریب نفوذ تلفن ثابت و سیار در ۹ کشور آسیایی ۶۳
جدول شماره‌ی ۳۶- رشد ضریب نفوذ شهری و روستایی تلفن ثابت استان زنجان ۶۴
جدول شماره‌ی ۳۷- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی استان زنجان در دوره‌ی ۸۳-۱۳۷۳ ..... ۶۵

جدول شماره‌ی ۳۸- مقایسه رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی شهرستان ابهر در دوره ۸۳-۱۳۷۳ ..... ۶۶
جدول شماره‌ی ۳۹- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی شهرستان خرمدره در دوره‌ی ۸۳-۱۳۷۳ ..... ۶۷
جدول شماره‌ی ۴۰- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی شهرستان طارم در دوره‌ی ۸۳-۱۳۷۳ ..... ۶۸
جدول شماره‌ی ۴۱- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی شهرستان ماهنشان در دوره‌ی ۸۳-۱۳۷۳ ..... ۶۹
جدول شماره‌ی ۴۲- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی شهرستان ایجرود در دوره‌ی ۱۳۸۳-۱۳۷۳ ..... ۷۱
جدول شماره‌ی ۴۳- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی شهرستان زنجان در دوره‌ی ۸۳-۱۳۷۳ ..... ۷۲
جدول شماره‌ی ۴۴- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی شهرستان خدابنده در دوره‌ی ۸۳-۱۳۷۳ ..... ۷۳
جدول شماره‌ی ۴۵- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ در نقاط شهری استان زنجان به تفکیک شهرستان از ۸۵-۱۳۷۳ ..... ۷۴
جدول شماره‌ی ۴۶- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ در نقاط روستایی استان زنجان به تفکیک شهرستان از سال ۸۵- ۱۳۷۳ ..... ۷۵
جدول شماره‌ی ۴۷- ضریب نفوذ تلفن ثابت در نقاط شهری و مراکز مهم روستایی استان زنجان در پایان تیر ماه سال ۱۳۸۶ ..... ۷۶
جدول شماره‌ی ۴۸- وضعیت ارتباطات مخابراتی در روستاهای استان زنجان در سال ۱۳۷۵ ..... ۷۸
جدول شماره‌ی ۴۹- وضعیت دایری دفاتر مخابرات روستایی استان زنجان در سال‌های ۸۳-۱۳۷۳ ..... ۸۰
جدول شماره‌ی ۵۰- درصد موفقیت مکالمات تلفن ثابت از ۸۴-۱۳۷۶ ..... ۸۲
جدول شماره‌ی ۵۱- درصد موفقیت مکالمات تلفن ثابت در مراکز TX در سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۷۶ ..... ۸۳
جدول شماره‌ی ۵۲- درصد موفقیت مکالمات تلفن ثابت در مراکز PC/SC در سال‌های ۸۴-۱۳۷۶ ..... ۸۳
جدول شماره‌ی ۵۳- میانگین مدت مکالمه مرکز STD زنجان با سایر مراکز SC/PC در بهمن۱۳۸۵ (ثانیه) ۸۷
جدول شماره‌ی ۵۴- نوع استفاده از اینترنت ۱۰۴
جدول شماره‌ی ۵۵- گسترش پوشش رادیویی در سطح استان و کشور ۱۰۶
جدول شماره‌ی ۵۶- گسترش پوشش سیما در سطح استان و کشور ۱۰۷
جدول شماره‌ی ۵۷- مقایسه‌ی پوشش سیما در استان و شهرستان ابهر ۱۱۱
جدول شماره‌ی ۵۸- مقایسه‌ی پوشش رادیویی استان و شهرستان ابهر ۱۱۲
جدول شماره‌ی ۵۹- مقایسه‌ی پوشش رادیویی استان و شهرستان ایجرود ۱۱۲
جدول شماره‌ی ۶۰- مقایسه‌ی پوشش سیما در استان و شهرستان ایجرود ۱۱۳
جدول شماره‌ی ۶۱- مقایسه‌ی پوشش رادیویی استان و شهرستان طارم ۱۱۴
جدول شماره‌ی ۶۲- مقایسه‌ی پوشش سیما در استان و شهرستان طارم ۱۱۵
جدول شماره‌ی ۶۳- مقایسه‌یی پوشش رادیویی استان و شهرستان خدابنده ۱۱۶
جدول شماره‌ی ۶۴- مقایسه‌ی پوشش استانی و شهرستان خدابنده ۱۱۶
جدول شماره‌ی ۶۵- مقایسه‌ی پوشش رادیویی استانی و شهرستان ماهنشان ۱۱۷
جدول شماره‌ی ۶۶- مقایسه‌ی پوشش سیما در استان و شهرستان ماهنشان ۱۱۸
جدول شماره‌ی ۶۷- مقایسه‌ی پوشش رادیویی استان و شهرستان زنجان ۱۱۹
جدول شماره‌ی ۶۸- مقایسه‌ی پوشش سیما در استان و شهرستان زنجان ۱۱۹
جدول شماره‌ی ۶۹- مقایسه‌ی پوشش رادیویی استان و شهرستان خرمدره ۱۲۰
جدول شماره‌ی ۷۰- مقایسه‌ی پوشش سیما در استان و شهرستان خرمدره ۱۲۰
جدول شماره‌ی ۷۱- رتبه‌بندی شهرستان‌ها براساس درصد پوشش رادیویی ۱۲۱
جدول شماره‌ی ۷۲- رتبه‌بندی درصد پوشش سیما در شهرستان‌های استان زنجان ۱۲۲
جدول شماره‌ی ۷۳- تعداد ایستگاه‌های فرستنده‌های اصلی تلویزیونی و رادیویی اف ام ۱۲۳
جدول شماره‌ی ۷۴- نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید صدا و سیمای مرکز زنجان ۱۲۴
جدول شماره‌ی ۷۵- ضرایب معادل سواری ۱۲۹
جدول شماره‌ی ۷۶- تراکم راه‌های استان ۱۳۶
جدول شماره‌ی ۷۷- تأسیسات زیربنایی استان نسبت به کشور ۱۳۸

جدول شماره‌ی ۷۸- آمار تلفات ناشی از تصادفات جاده‌ای استان در سال ۱۳۸۵ ..... ۱۴۲
جدول شماره‌ی ۷۹- آمارتخلفات ثبت شده توسط پلیس راه در محورهای اصلی استان سال ۱۳۸۵ ..... ۱۴۳
جدول شماره‌ی ۸۰- ماتریس فاصله‌ی مراکز سکونتگاهی مهم منطقه به یکدیگر بدون اعمال ضرایب همبستگی ۱۴۶
جدول شماره‌ی ۸۱- نوع راه و وضعیت توپوگرافی ۱۴۷
جدول شماره‌ی ۸۲- ماتریس فاصله‌ی زمانی مراکز سکونتگاهی مهم استان نسبت به یکدیگر ۱۴۸
جدول شماره‌ی ۸۳- ماتریس فاصله‌ی زمانی مراکز سکونتگاهی مهم استان زنجان نسبت به یکدیگر ۱۴۹
جدول شماره‌ی ۸۴- میزان تردد برحسب نوع وسیله‌ی نقلیه (معادل سواری) در محورهای استان زنجان ۱۵۰
جدول شماره‌ی ۸۵- داده‌های مربوط به محاسبه‌ی ظرفیت راه‌های زمینی (جاده‌ای) ۱۵۲
جدول شماره‌ی ۸۶- محاسبه‌ی شاخص ظرفیت راه‌های هوایی ۱۵۳
جدول شماره‌ی ۸۷- ظرفیت جاده‌ای مسیر زنجان- قزوین و زنجان- تبریز ۱۵۴
جدول شماره‌ی ۸۸- ظرفیت و شاخص جاده‌های استان زنجان (برای هر خط) ۱۵۵
جدول شماره‌ی ۸۹- رتبه‌بندی شهرها از نظر دسترسی به شبکه‌ی حمل و نقل استان (جمع شاخص ـ رتبه) ۱۵۷
جدول شماره‌ی ۹۰- رتبه‌بندی شهرها از نظر دسترسی به کریدورهای بین المللی ۱۶۰
جدول شماره‌ی ۹۱- مشخصات استان‌های تحت پوشش شرکت برق منطقه‌ای زنجان ۱۶۴
جدول شماره‌ی ۹۲- برآورد حداکثر بار مورد نیاز استان زنجان ۱۶۸
جدول شماره‌ی ۹۳- مقایسه‌ی تعداد و ظرفیت ترانس‌های انتقال و فوق توزیع موجود در استان با کل صنعت برق در سال‌های ۸۵-۱۳۷۳ ..... ۱۷۰
جدول شماره‌ی ۹۴- مقایسه‌ی تعداد و ظرفیت ترانس‌های انتقال و فوق توزیع موجود در استان با کل صنعت برق در سال‌های ۸۵-۱۳۷۳ ..... ۱۷۱
جدول شماره‌ی ۹۵- مقایسه تعداد و ظرفیت ترانس‌های انتقال و فوق توزیع موجود در استان با کل صنعت برق در سال‌های ۸۵-۱۳۷۳ ..... ۱۷۲
جدول شماره‌ی ۹۶- مقایسه‌ی تعداد و ظرفیت ترانس‌های انتقال و فوق توزیع موجود در استان با کل صنعت برق در سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۷۳ ..... ۱۷۴
جدول شماره‌ی ۹۷- مقایسه طول خطوط انتقال و فوق توزیع موجود در استان با کل صنعت برق در سال‌های ۱۷۶
جدول شماره‌ی ۹۸- مقایسه‌ی فروش انرژی به تفکیک تعرفه در استان و شهرستان با کل صنعت برق در سال‌های ۸۵-۱۳۷۳ بخش خانگی ۱۷۹
جدول شماره‌ی ۹۹- مقایسه‌ی فروش انرژی به تفکیک تعرفه در استان و شهرستان با کل صنعت برق در سال‌های ۸۵-۱۳۷۳در بخش عمومی ۸۱
جدول شماره‌ی ۱۰۰- مقایسه‌ی فروش انرژی به تفکیک تعرفه در استان و شهرستان با کل صنعت برق طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۷۳ در بخش کشاورزی۱۸۳
جدول شماره‌ی ۱۰۱- مقایسه‌ی فروش انرژی به تفکیک تعرفه در استان و شهرستان با کل صنعت برق در سال‌های ۸۵-۱۳۷۳ بخش صنعت و معدن۱۸۴
جدول شماره‌ی ۱۰۲- مقایسه‌ی فروش انرژی به تفکیک تعرفه در استان و شهرستان با کل صنعت برق ر سال‌های ۸۵-۱۳۷۳- بخش تجاری ۱۸۶
جدول شماره‌ی ۱۰۳- مقایسه‌ی فروش انرژی به تفکیک تعرفه در استان و شهرستان با کل صنعت برق در سال‌های ۸۵-۱۳۷۳در بخش روشنایی معابر۱۸۷
جدول شماره‌ی ۱۰۴- تبادل انرژی با شرکت‌های همجوار در سال‌های ۸۵-۱۳۷۳ ..... ۱۸۸
جدول شماره‌ی ۱۰۵- مقایسه‌ی رفتار مصرف انرژی برق استان‌های همجوار به تفکیک تعداد مشترک و نوع مصرف کننده در پایان سال ۱۳۸۴ ..... ۱۹۰
جدول شماره‌ی ۱۰۶- لیست پست‌های انتقال مواجه با اضافه بار در شرایط اضطراری ۱۹۴
جدول شماره‌ی ۱۰۷- مقایسه‌ی شاخص‌های گازرسانی استان زنجان بین سال‌های ۸۵-۱۳۷۲ ..... ۲۰۱
جدول شماره‌ی ۱۰۸- وضعیت خطوط انتقال گاز استان زنجان ۲۰۱
جدول شماره‌ی ۱۰۹- میزان دسترسی استان زنجان به شبکه‌ی گازرسانی ۲۰۳
جدول شماره‌ی ۱۱۰- میزان دسترسی شهرستان زنجان به شبکه‌ی گازرسانی ۲۰۶
جدول شماره‌ی ۱۱۱- میزان دسترسی شهرستان ابهر به شبکه‌ی گازرسانی ۲۰۸
جدول شماره‌ی ۱۱۲- میزان دسترسی شهرستان خرمدره به شبکه‌ی گازرسانی ۲۰۹
جدول شماره‌ی ۱۱۳- میزان دسترسی شهرستان خدابنده به شبکه‌ی گازرسانی ۲۱۰
جدول شماره‌ی ۱۱۴- میزان دسترسی شهر زنجان به شبکه‌ی گازرسانی ۲۱۴
جدول شماره‌ی ۱۱۵- میزان دسترسی شهر ابهر به شبکه‌ی گازرسانی ۲۱۵
جدول شماره‌ی ۱۱۶- میزان دسترسی شهر هیدج به شبکه‌ی گازرسانی ۲۱۶
جدول شماره‌ی ۱۱۷- میزان دسترسی شهر صائین قلعه به شبکه گازرسانی ۲۱۷

جدول شماره‌ی ۱۱۸- میزان دسترسی شهر سلطانیه به شبکه‌ی گازرسانی ۲۱۸
جدول شماره‌ی ۱۱۹- میزان دسترسی شهر خرمدره به شبکه‌ی گازرسانی ۲۱۹
جدول شماره‌ی ۱۲۰- میزان دسترسی شهر قیدار به شبکه‌ی گازرسانی ۲۲۰
جدول شماره‌ی ۱۲۱- میزان دسترسی شهر سجاس به شبکه‌ی گازرسانی ۲۲۱
جدول شماره‌ی ۱۲۲- میزان مصرف گاز طبیعی استان زنجان ۲۲۲
جدول شماره‌ی ۱۲۳- میزان مصرف گاز طبیعی شهرستان زنجان ۲۲۴
جدول شماره‌ی ۱۲۴- میزان مصرف گاز طبیعی شهرستان ابهر ۲۲۵
جدول شماره‌ی ۱۲۵- میزان مصرف گاز طبیعی شهرستان خرمدره ۲۲۶
جدول شماره‌ی ۱۲۶- میزان مصرف گاز طبیعی شهرستان خدابنده ۲۲۷
جدول شماره‌ی ۱۲۷- میزان مصرف گاز طبیعی شهر زنجان ۲۲۸
جدول شماره‌ی ۱۲۸- میزان مصرف گاز طبیعی شهر ابهر ۲۲۹
جدول شماره‌ی ۱۲۹- میزان مصرف گاز طبیعی شهر هیدج ۲۳۰
جدول شماره‌ی ۱۳۰- میزان مصرف گاز طبیعی شهر صائین قلعه ۲۳۱
جدول شماره‌ی ۱۳۱- میزان مصرف گاز طبیعی شهر سلطانیه ۲۳۲
جدول شماره‌ی ۱۳۲- میزان مصرف گاز طبیعی شهر خرمدره ۲۳۳
جدول شماره‌ی ۱۳۳- میزان مصرف گاز طبیعی شهر قیدار ۲۳۴
جدول شماره‌ی ۱۳۴- میزان مصرف گاز طبیعی شهر سجاس ۲۳۵
جدول شماره‌ی ۱۳۵- تعداد جایگاه‌های شرکت پخش فرآورده‌های نفتی در شهرستان‌های استان زنجان (۱۳۸۵) ۲۴۴
جدول شماره‌ی ۱۳۶- توزیع میزان مصرف و میزان رشد سالانه‌ی چهار فرآورده اصلی در منطقه‌ی زنجان و کل کشور از سال ۸۳-۱۳۷۳ ..... ۲۴۶
جدول شماره‌ی ۱۳۷- توزیع میزان مصرف سالانه‌ی چهار فرآورده اصلی در منطقه زنجان به تفکیک نوع مصرف در سال‌های ۸۴-۱۳۷۳ ..... ۲۵۳
جدول شماره‌ی ۱۳۸- تعداد و میزان تخلیه‌ی سالانه‌ی محدوده‌های مطالعاتی استان زنجان ۲۵۷
جدول شماره‌ی ۱۳۹- میزان تخلیه از منابع آب زیرزمینی در محدوده‌ی مطالعاتی زنجان برحسب نوع مصرف ۲۵۸
جدول شماره‌ی ۱۴۰- میزان تخلیه از منابع آب زیرزمینی در محدوده‌ی مطالعاتی سجاس برحسب نوع مصرف ۲۵۸
جدول شماره‌ی ۱۴۱- میزان تخلیه از منابع آب زیرزمینی در محدوده‌ی مطالعاتی گل تپه- زرین آباد برحسب نوع مصرف ۲۵۸
جدول شماره‌ی ۱۴۲- میزان تخلیه از منابع آب زیرزمنینی در محدوده‌ی مطالعاتی طارم-خلخال برحسب نوع مصرف ۲۵۸
جدول شماره‌ی ۱۴۳- میزان تخلیه از منابع آب زیرزمینی در محدوده‌ی مطالعاتی ماهنشان-انگوران برحسب نوع مصرف ۲۵۸
جدول شماره‌ی ۱۴۴- میزان تخلیه از منابع آب زیرزمینی در محدوده‌ی مطالعاتی ابهر برحسب نوع مصرف ۲۵۹
جدول شماره‌ی ۱۴۵- میزان تخلیه از منابع آب زیرزمینی در محدوده‌ی مطالعاتی قیدار برحسب نوع مصرف ۲۵۹
جدول شماره‌ی ۱۴۶- برداشت از منابع آب سطحی برحسب میلیون متر مکعب از محدوده‌های مطالعاتی تحت عمل ۲۵۹
جدول شماره‌ی ۱۴۷- بیلان آب زیرزمینی آبخوان آبرفتی دشت زنجان ۲۶۱
جدول شماره‌ی ۱۴۸- بیلان آب زیرزمینی آبخوان آبرفتی دشت سجاس در مساحت ۵۸۵/۲۹ کیلومترمربع ۲۶۱
جدول شماره‌ی ۱۴۹- بیلان منابع آب های زیرزمینی دشت قیدار (خررود) ۲۶۲
جدول شماره‌ی ۱۵۰- جدول بیلان منابع آب استان و مقایسه‌ی آن با کل کشور ۲۶۲
جدول شماره‌ی ۱۵۱-سدهایی که عملیات اجرایی آنها خاتمه یافته و در دست بهره برداری می باشد ۲۶۵
جدول شماره‌ی ۱۵۲- سدهایی که عملیات اجرایی آنها در دست انجام است ۲۶۶
جدول شماره‌ی ۱۵۳- سدهایی که مطالعات آنها در دست انجام است و در صورت تصویب و اخذ اعتبار در سال‌های آتی قابل اجرای می‌باشد ۲۶۶
جدول شماره‌ی ۱۵۴- سدهای در دست مطالعه ۲۶۷

۱-۳-٤- تحلیـل عرصه‌های فعالیت اقتصادی

جدول شماره‌ی ۱- جمعیت ده ساله و بیش‌تر استان زنجان به تفکیک جنس در سال ۱۳۸۵ ..... ۲۸۴
جدول شماره‌ی۲- مقایسه جمعیت ۱۰ ساله و بیش‌تر استان برحسب فعالیت به تفکیک نقاط شهری و روستایی طی دوره‌ی ۷۵-۱۳۸۴ ..... ۲۸۶
جدول شماره‌ی ۳- جمعیت ۱۰ ساله و بیش‌تر نقاط شهری برحسب فعالیت به تفکیک شهرستان در سال ۱۳۸۵ ..... ۲۸۶
جدول شماره‌ی ۴- مقایسه‌ی جمعیت فعال اقتصادی استان زنجان برحسب جمعیت شاغل و بی‌کار و نقاط شهری و روستایی طی دوره‌ی ۸۵-۱۳۷۵ ۲۸۸
جدول شماره‌ی ۵- جمعیت فعال اقتصادی برحسب شاغل و بی‌کار به تفکیک شهر در سال ۱۳۸۵ ..... ۲۸۸
جدول شماره‌ی ۶- بار تکفل در استان زنجان به تفکیک نقاط شهری و روستایی در سال ۱۳۸۵ ..... ۲۹۰
جدول شماره‌ی ۷- میزان بار تکفل به تفکیک نقاط شهری استان در سال ۱۳۸۵ ..... ۲۹۰
جدول شماره‌ی ۸- جمعیت شاغل استان برحسب گروه‌های عمده فعالیت به تفکیک نقاط شهری و روستایی در سال ۱۳۸۵ ..... ۲۹۲
جدول شماره‌ی ۹- جمعیت شاغل استان برحسب گروه‌های عمده فعالیت به تفکیک نقاط شهری و روستایی در سال ۱۳۷۵ ..... ۲۹۲
جدول شماره‌ی ۱۰- جمعیت شاغل نقاط شهری استان برحسب گروه‌های عمده فعالیت به تفکیک شهرستان در سال ۱۳۸۵ ..... ۲۹۳
جدول شماره‌ی ۱۱- وضعیت اشتغال صنعتی نقاط شهری استان در سال ۱۳۷۵ ..... ۲۹۵
جدول شماره‌ی ۱۲- شاغلان بخش صنعت به تفکیک زیرگروه‌های صنعت در سال ۱۳۸۵ ..... ۲۹۶
جدول شماره‌ی ۱۳- شاغلان بخش صنعت به تفکیک زیرگروه‌های صنعت در سال ۱۳۷۵ ..... ۲۹۶
جدول شماره‌ی ۱۴- شاغلان بخش صنعت زیرگروه صنعت ساخت به تفکیک نقاط شهری در سال ۱۳۷۵ ..... ۲۹۷
جدول شماره‌ی ۱۵- شاغلان بخش کشاورزی به تفکیک نقاط شهری در سال ۱۳۷۵ ..... ۲۹۸
جدول شماره‌ی ۱۶- شاغلان بخش خدمات به تفکیک نقاط شهری در سال ۱۳۷۵ ..... ۲۹۹
جدول شماره‌ی ۱۷- جمعیت شاغل برحسب وضع شغلی در سطح کشور در سال ۱۳۸۵ ..... ۳۰۰
جدول شماره‌ی ۱۸- جمعیت شاغل برحسب وضع شغلی در سال ۱۳۸۵ ..... ۳۰۰
جدول شماره‌ی ۱۹- جمعیت شاغل برحسب وضع شغلی در سال ۱۳۷۵ ..... ۳۰۰
جدول شماره‌ی ۲۰- جمعیت شاغل برحسب وضع شغلی نقاط شهری به تفکیک شهرستان در سال ۱۳۸۵ ..... ۳۰۱
جدول شماره‌ی ۲۱- جمعیت شاغل برحسب وضع شغلی به تفکیک نقاط شهری در سال ۱۳۷۵ ..... ۳۰۱
جدول شماره‌ی ۲۲ – نوع مصالح اسکلت واحدهای مسکونی در نقاط شهری استان در سال ۱۳۸۵ ..... ۳۰۲
جدول شماره‌ی ۲۳- تعداد واحدهای مسکونی معمولی برحسب نوع اسکلت و مصالح عمده به تفکیک نقاط شهری استان در سال ۱۳۷۵ ..... ۳۰۳
جدول شماره‌ی ۲۴- درصد واحدهای مسکونی معمولی برحسب نوع اسکلت و مصالح عمده به تفکیک نقاط شهری در سال ۱۳۷۵ ..... ۳۰۴
جدول شماره‌ی ۲۵- نحوه تصرف مسکن در نقاط شهری استان در سال ۱۳۷۵ ..... ۳۰۵
جدول شماره‌ی ۲۶- خانوارهای معمولی ساکن در واحدهای مسکونی معمولی برحسب نحوه‌ی تصرف محل سکونت به تفکیک نقاط شهری در سال ۱۳۷۵ ..... ۳۰۷
جدول شماره‌ی ۲۷- درصد خانوارهای معمولی ساکن در واحدهای مسکونی معمولی برحسب نحوه‌ی تصرف محل سکونت به تفکیک نقاط شهری استان در سال ۱۳۷۵ ..... ۳۰۹
جدول شماره‌ی ۲۸- تراکم خانوار در واحد مسکونی به تفکیک نقاط شهری در سال ۱۳۷۵ ..... ۳۱۰
جدول شماره‌ی ۲۹- کیفیت واحدهای مسکونی معمولی به تفکیک نقاط شهری استان ۱۳۷۵ ..... ۳۱۱
جدول شماره‌ی ۳۰- خانوارهای معمولی ساکن در نقاط شهری برحسب استفاده از امکانات آب، برق، تلفن و گاز در سال۱۳۷۵ ..... ۳۱۳
جدول شماره‌ی ۳۱- میزان رشد صدور پروانه‌های ساختمانی در نقاط شهری استان (درصد) ۳۱۵
جدول شماره‌ی ۳۲- تعداد پروانه‌های صادر شده در نقاط شهری استان در سال ۸۴ – ۱۳۸۰ ..... ۳۱۶
جدول شماره‌ی ۳۳- دسته‌بندی شهرهای استان در زمینه‌ی صدور پروانه ساختمانی ۳۱۷
جدول شماره‌ی ۳۴- تعداد پروانه‌های احداث ساختمان برحسب وضع موجود زمین ۳۱۹
جدول شماره‌ی ۳۵- درصد پروانه‌های احداث ساختمان بر حسب وضع موجود زمین ۳۱۹
جدول شماره‌ی ۳۶- تعداد پروانه‌های ساختمان صادره برحسب موارد استفاده ۳۲۱
جدول شماره‌ی ۳۷- تعداد پروانه‌های احداث ساختمان برحسب تعداد طبقات ساختمان در کل نقاط شهری استان به تفکیک سال صدور پروانه ۳۲۲

جدول شماره‌ی ۳۸- پروانه احداث ساختمان برحسب تعداد طبقات ساختمان به تفکیک نقاط شهری در سال ۸۴-۱۳۸۰ ..... ۳۲۳
جدول شماره‌ی ۳۹- حجم کل وسایل نقلیه در شهر ساعات صبح ۳۲۶
جدول شماره‌ی۴۰- حجم کل وسایل نقلیه در شهر زنجان ساعات بعدازظهر ۳۲۷
جدول شماره‌ی ۴۱- مشخصات فیزیکی خیابان‌های شهر زنجان ۳۲۹
جدول شماره‌ی ۴۲- اطلاعات مربوط به سرویس‌دهی سیستم اتوبوسرانی زنجان و حومه ۳۳۳
جدول شماره‌ی ۴۳- کیفیت اجزاء خیابان‌های شهر ابهر ۳۳۵
جدول شماره‌ی ۴۴- مشخصات مقاطع عرضی معابر شهر خرمدره ۳۳۸
جدول شماره‌ی ۴۵- حجم تردد در معابر شهر خرمدره ۳۴۱
جدول شماره‌ی ۴۶- نقش و عملکرد اجزای اصلی شبکه ارتباطی شهر سلطانیه ۳۴۳
جدول شماره‌ی ۴۷- مشخصات مقطع خیابان‌های اصلی شهر سجاس ۳۴۵
جدول شماره‌ی ۴۸- متوسط حجم وسایل نقلیه در ساعات پرحجم ترافیک در ورودی شهر ۳۴۷
جدول شماره‌ی ۴۹- حجم، ظرفیت و سطح سرویس محورهای اصلی شهر قیدار ۳۵۲
جدول شماره‌ی ۵۰- طول و عرض معابر شهر قیدار ۳۵۳
جدول شماره‌ی ۵۱- سرانه‌ی فضای سبز شهری پیشنهادی وزارت مسکن و شهرسازی ۳۵۵
جدول شماره‌ی ۵۲- مساحت و سرانه فضای سبز عمومی به تفکیک نقاط شهری استان ۳۵۶
جدول شماره‌ی ۵۳- طبقه‌بندی شهرهای استان برحسب برخورداری از فضای سبز متناسب ۳۵۷
جدول شماره‌ی ۵۴- سرانه آموزشی پیشنهادی وزارت مسکن و شهرسازی ۳۵۸
جدول شماره‌ی ۵۵- مساحت و سرانه آموزشی در نقاط شهری استان زنجان ۳۵۸
جدول شماره‌ی ۵۶- طبقه بندی شهرهای استان برحسب برخورداری از فضای آموزشی متناسب ۳۵۹
جدول شماره‌ی ۵۷- مساحت و سرانه آموزش عالی به تفکیک نقاط شهری ۳۵۹
جدول شماره‌ی ۵۸- طبقه‌بندی شهرهای استان برحسب برخورداری از فضای آموزش عالی متناسب ۳۶۰
جدول شماره‌ی ۵۹- سرانه پیشنهادی وزارت مسکن و شهرسازی ۳۶۰
جدول شماره‌ی ۶۰- مساحت و سرانه موجود کاربری بهداشتی درمانی به تفکیک نقاط شهری ۳۶۱
جدول شماره‌ی ۶۱- طبقه‌بندی شهرهای استان برحسب برخورداری از فضای بهداشتی- درمانی متناسب ۳۶۲
جدول شماره‌ی ۶۲- سرانه ورزشی موجود به تفکیک نقاط شهری ۳۶۳
جدول شماره‌ی ۶۳- طبقه‌بندی شهر های استان برحسب برخورداری از فضای ورزشی متناسب ۳۶۴
جدول شماره‌ی ۶۴- تعداد ایستگاه آتش‌نشانی موجود در نقاط شهری استان سال ۱۳۸۳ ..... ۳۶۴
جدول شماره‌ی ۶۵- طبقه‌بندی شهرهای استان برحسب برخورداری از تأسیسات آتش نشانی متناسب ۳۶۵
جدول شماره‌ی ۶۶- مشترکین خانگی آب شهری به تفکیک نقاط شهری ۳۶۵
جدول شماره‌ی ۶۷- طبقه‌بندی شهرهای استان برحسب برخورداری از تأسیسات آبرسانی متناسب ۳۶۶
جدول شماره‌ی ۶۸- مشترکین برق شهری به تفکیک نقاط شهری در سال ۱۳۸۳ ..... ۳۶۶
جدول شماره‌ی ۶۹- طبقه‌بندی شهرهای استان برحسب برخورداری از تأسیسات برق متناسب ۳۶۶
جدول شماره‌ی ۷۰- تقسیم بندی وظایف شهرداری در شرایط فعلی ۳۷۳
جدول شماره‌ی ۷۱- وظایف شهرداری طبق قانون مصوب تیرماه ۱۳۳۴ ..... ۳۷۳
جدول شماره‌ی ۷۲- تقسیم‌بندی کلی وظایف شهرداری‌ها ۳۷۵
جدول شماره‌ی ۷۳- وظایف تفکیک شده از شهرداری‌ها ۳۷۵
جدول شماره‌ی ۷۴- ویژگی‌های منابع انسانی در اداره امور شهرهای انگلستان ۳۷۶
جدول شماره‌ی ۷۵- نوع فعالیت نیروهای متخصص امور شهر لندن ۳۷۷
جدول شماره‌ی ۷۶- بررسی میزان تحصیلات شهرداران شهرهای استان ۳۷۷
جدول شماره‌ی ۷۷- سطح بندی شهرها براساس میزان تخصص شهردار ۳۷۸

جدول شماره‌ی ۷۸- رتبه‌بندی شهرهای استان براساس میزان تخصص شهرداران.....۳۷۹
جدول شماره‌ی ۷۹- سطح بندی شهرها براساس میزان سواد اعضای شورای شهر.....۳۸۰
جدول شماره‌ی ۸۰- مقایسه سطح سواد اعضای شوراهای شهرِ استان.....۳۸۱
جدول شماره‌ی ۸۱- سطح بندی شوراهای شهر برحسب میزان ارتباط آنها با ارگان‌های دولتی.....۳۹۳
جدول شماره‌ی ۸۲- کمیسیون تخصصی شوراها و عضویت آنها در جلسات دولتی.....۳۹۴
جدول شماره‌ی ۸۳- بازتاب نحوه‌ی رابطه حقوقی شهروندان و شهرداری در اولین قانون بلدیه.....۴۰۰
جدول شماره‌ی ۸۴- بازتاب رابطه‌ی حقوقی افراد و شهرداری در مجموعه قوانین شهرداری.....۴۰۱
جدول شماره‌ی ۸۵- تعداد فعالیت‌های منتخب به تفکیک کد فعالیت.....۴۰۹
جدول شماره‌ی ۸۶- فعالیت‌های منتخب به تفکیک زیر بخش‌های آن.....۴۰۹
جدول شماره‌ی ۸۷- مشخصات فعالیت‌ها با کارکرد روستایی در مجموعه سکونتگاه‌های شهری استان.....۴۱۱
جدول شماره‌ی ۸۸- سطح‌بندی شهرهای استان براساس میزان فعالیت‌ها با کارکردهای روستایی.....۴۱۵
جدول شماره‌ی ۸۹- مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی در شهر زنجان برحسب فعالیت و تعداد کارکن سال ۱۳۸۱.....۴۱۶
جدول شماره‌ی ۹۰- مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی در شهر ابهر برحسب فعالیت و تعداد کارکن سال ۱۳۸۱.....۴۱۷
جدول شماره‌ی ۹۱- مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی در شهر صائین قلعه برحسب فعالیت و تعداد کارکن سال ۱۳۸۱.....۴۱۸
جدول شماره‌ی ۹۲- مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی در شهر هیدج برحسب فعالیت و تعداد کارکن سال۱۳۸۱.....۴۱۹
جدول شماره‌ی ۹۳- مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی در شهر سلطانیه برحسب فعالیت و تعداد کارکن سال ۱۳۸۱.....۴۲۰
جدول شماره‌ی ۹۴- مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی در شهر خرمدره برحسب فعالیت و تعداد کارکن سال۱۳۸۱.....۴۲۱
جدول شماره ۹۵- مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی در شهر قیدار برحسب فعالیت و تعداد کارکن سال۱۳۸۱.....۴۲۲
جدول شماره‌ی ۹۶- مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی در شهر سجاس برحسب فعالیت و تعداد کارکن سال۱۳۸۱.....۴۲۳
جدول شماره‌ی ۹۷- مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی در شهر گرماب برحسب فعالیت و تعداد کارکن سال۱۳۸۱.....۴۲۴
جدول شماره‌ی ۹۸- مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی در شهر زرین رود برحسب فعالیت و تعداد کارکن سال۱۳۸۱.....۴۲۵
جدول شماره‌ی ۹۹- مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی در شهر زرین آباد برحسب فعالیت و تعداد کارکن سال ۱۳۸۱.....۴۲۶
جدول شماره‌ی ۱۰۰- مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی در شهر حلب برحسب فعالیت و تعداد کارکن سال۱۳۸۱.....۴۲۷
جدول شماره‌ی ۱۰۱- مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی در شهر آببر برحسب فعالیت و تعداد کارکن سال ۱۳۸۱.....۴۲۸
جدول شماره‌ی ۱۰۲- مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی در شهر چورزق برحسب فعالیت و تعداد کارکن سال۱۳۸۱.....۴۲۹
جدول شماره‌ی ۱۰۳- مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی در شهر ماهنشان برحسب فعالیت و تعداد کارکن سال ۱۳۸۱.....۴۳۰
جدول شماره‌ی ۱۰۴- مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی در شهر دندی برحسب فعالیت و تعداد کارکن سال۱۳۸۱.....۴۳۱
جدول شماره‌ی ۱۰۵- متوسط هزینه سالانه یک خانوار شهری در استان زنجان (هزار ریال).....۴۳۳
جدول شماره‌ی ۱۰۶- متوسط هزینه سالانه یک خانوار شهری در کشور.....۴۳۴
جدول شماره‌ی ۱۰۷- متوسط هزینه‌های سالانه‌ی غیرخوراکی یک خانوار شهری استان زنجان.....۴۳۷
جدول شماره‌ی ۱۰۸- متوسط هزینه‌های سالانه‌ی غیرخوراکی یک خانوار شهری کشور.....۴۳۷
جدول شماره‌ی ۱۰۹- متوسط درآمد سالانه‌ی یک خانوار شهری برحسب انواع منابع تأمین درآمد در استان زنجان.....۴۴۱
جدول شماره‌ی ۱۱۰- متوسط درآمد سالانه‌ی یک خانوار شهری برحسب انواع منابع تأمین درآمد درکشور.....۴۴۱
جدول شماره‌ی ۱۱۱- تعداد موقوفات و تعداد رقبات استان زنجان.....۴۶۴
جدول شماره‌ی ۱۱۲- تحول جمعیت فعال، شاغل و بی‌کار در استان زنجان به تفکیک نقاط شهری و روستایی (۷۵-۱۳۶۵).....۴۷۱
جدول شماره‌ی ۱۱۳- تحول نرخ‌های فعالیت، اشتغال و بی‌کاری در نقاط شهری و روستایی استان زنجان (۷۵-۱۳۶۵).....۴۷۱
جدول شماره‌ی ۱۱۴- وضع فعالیت جمعیت استان زنجان به تفکیک نقاط شهری و روستایی در سال ۱۳۷۵.....۴۷۲
جدول شماره‌ی ۱۱۵- درصد جمعیت شاغل و بی‌کار در جمعیت فعال استان زنجان به تفکیک شهرستان و نقاط شهری و روستایی در سال ۱۳۷۵ ...۴۷۳
جدول شماره‌ی ۱۱۶- درصد جمعیت فعال، شاغل و بی‌کار در کل جمعیت استان زنجان به تفکیک شهرستان و نقاط شهری و روستایی در سال ۴۷۳۱۳۷۵
جدول شماره‌ی ۱۱۷- تحول حجم اشتغال در بخش‌های عمده اقتصادی.....۴۷۴

جدول شماره‌ی ۱۱۸ – تعداد و درصد شاغلان به تفکیک بخش‌های عمده اقتصادی به تفکیک نقاط شهری و روستایی ۴۷۴
جدول شماره‌ی ۱۱۹– تعداد واحدهای مسکونی معمولی نقاط روستایی استان و کشور برحسب عمر آن ۴۷۶
جدول شماره‌ی ۱۲۰– تعداد واحدهای مسکونی معمولی برحسب نوع فضا و مصالح به کار رفته در دیوار ۴۷۷
جدول شماره‌ی ۱۲۱– تعداد واحدهای مسکونی معمولی برحسب نوع فضا و وضعیت ضد زلزله بودن آن ۴۷۷
جدول شماره‌ی ۱۲۲– تعداد سکونتگاه‌های روستایی بهره‌مند از آب لوله‌کشی ۴۷۹
جدول شماره‌ی ۱۲۳– تعداد واحدهای مسکونی نقاط روستایی استان برحسب امکانات آن ۴۷۹
جدول شماره‌ی ۱۲۴– تعداد واحدهای مسکونی معمولی برحسب وضعیت دریافت وام و منبع اصلی آن برای ساخت یا تعمیر اساسی در نقاط روستایی استان و کشور ۴۸۰
جدول شماره‌ی ۱۲۵– متوسط هزینه‌های خاص سالانه یک خانوار شهری و روستایی استان زنجان (هزار ریال) ۴۸۱
جدول شماره‌ی ۱۲۶– متوسط هزینه‌های خالص غیرخوراکی سالانه‌ی یک خانوار روستایی برحسب اقلام عمده ۴۸۳
جدول شماره‌ی ۱۲۷– متوسط هزینه‌های خالص خوراکی و دخانی سالانه‌ی یک خانوار روستایی برحسب اقلام عمده ۴۸۵

۱-۳-۵- تحلیـل اقتصاد کلان استان و جایگاه آن در سطح ملی در ۵ سال گذشته

جدول شماره‌ی ۱– ارزش افزوده‌ی بخش‌های اقتصادی استان و کشور (به قیمت بازار) در سال‌های ۸۶-۱۳۸۲ ..... ۵۰۱
جدول شماره‌ی ۲– مزیت نسبی آشکار شده استان در سال‌های ۸۶-۱۳۸۲ ..... ۵۰۳
جدول شماره‌ی۳– ارزش افزوده‌ی فعالیت‌های اقتصادی (به قیمت بازار) استان و کشور در سال‌های ۸۶– ۱۳۸۲ ..... ۵۰۶
جدول شماره‌ی ۴– ارزش افزوده‌ی فعالیت‌های اقتصادی استان و کشور از تولید ناخالص داخلی در سال‌های ۸۶ -۱۳۸۲ ..... ۵۰۷
جدول شماره‌ی ۵– فعالیت‌های اقتصادی مزیت‌دار استان (به ترتیب مزیت نسبی بالا) در سال‌های ۸۶– ۱۳۸۲ ..... ۵۱۱
جدول شماره‌ی ۶– مقایسه‌ی سرانه GDP کشور و استان در سال‌های ۸۳-۱۳۸۲ ..... ۵۱۳
جدول شماره‌ی ۷– تبدیل محصول ناخالص داخلی به قیمت بازار، به محصول ناخالص داخلی واقعی در کشور و استان در سال‌های ۸۶-۱۳۸۲ ..... ۵۱۳
جدول شماره‌ی ۸– روند رشد محصول ناخالص داخلی به قیمت بازار و واقعی استان کشور سال‌های ۸۶-۱۳۸۲ ..... ۵۱۵
جدول شماره‌ی ۹– درآمدهای استانی کل کشور و استان زنجان در سال‌های ۸۹– ۱۳۸۲ ..... ۵۱۸
جدول شماره‌ی ۱۰– درصد ترکیب عملکرد درآمدهای عمومی استان زنجان سال‌های ۸۸– ۱۳۸۲ ..... ۵۱۹
جدول شماره‌ی ۱۱– درصد ترکیب عملکرد درآمدهای مالیاتی استان زنجان سال‌های ۸۸– ۱۳۸۲ ..... ۵۲۰
جدول شماره‌ی ۱۲– درآمدهای مصوب استان زنجان در سال‌های ۸۸-۱۳۸۲ ..... ۵۲۱
جدول شماره‌ی ۱۳– عملکرد درآمدهای مصوب استان زنجان در سال‌های ۸۸– ۱۳۸۲ ..... ۵۲۱
جدول شماره‌ی ۱۴– درصد عملکرد درآمدهای مصوب استان زنجان سال‌های ۸۸– ۱۳۸۲ ..... ۵۲۳
جدول شماره‌ی ۱۵– برخی از شاخص‌های مهم اقتصادی استان زنجان سال‌های ۸۸– ۱۳۸۲ ..... ۵۲۴
جدول شماره‌ی ۱۶– درآمد اختصاصی مصوب استان در سال‌های ۸۹-۱۳۸۴ ..... ۵۲۵
جدول شماره‌ی ۱۷– ضریب جینی استان و کشور در دوره‌ی ۸۷-۱۳۷۶ ..... ۵۴۸
جدول شماره‌ی ۱۸– وضعیت اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مصوب کشور و استان (پیوست قانون) ۵۵۱
جدول شماره‌ی ۱۹– اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مصوب استان از محل درآمدهای عمومی سال‌های ۸۶-۱۳۸۲ ..... ۵۵۲
جدول شماره‌ی ۲۰– اعتبارات هزینه‌ای مصوب کشور و استان (بودجه عمومی) ۵۵۸
جدول شماره‌ی ۲۱– عملکرد اعتبارات هزینه‌ای (جاری) از محل درآمد عمومی استان و کشور سال‌های ۸۶-۱۳۸۲ ..... ۵۶۰
جدول شماره‌ی ۲۲– عملکرد اعتبارات عمرانی استان و کشور در سال‌های ۸۶-۱۳۸۲ ..... ۵۶۲

فهرست نقشه‌ها

۱-۳-۳- تحلیل ویژگی‌های زیربنایی

نقشه‌ی شماره‌ی ۱- پراکندگی دفاتر پستی شهری ۲۷
نقشه‌ی شماره‌ی ۲- پراکندگی دفاتر پستی روستایی ۲۹
نقشه‌ی شماره‌ی ۳- مسیرهای عدم پوشش موبایل در استان زنجان ۵۳
نقشه‌ی شماره‌ی ۴- مسیر طرح‌های اجرا شده مخابراتی ۵۷
نقشه‌ی شماره‌ی ۵- طرح‌های مخابراتی اجرا شده در روستاهای استان زنجان ۷۹
نقشه‌ی شماره‌ی ۶- ایستگاه‌های مخابراتی استان زنجان ۸۴
نقشه‌ی شماره‌ی ۷- شبکه‌ی فیبر نوری استان ۸۶
نقشه‌ی شماره‌ی ۸- چگونگی استقرار جمعیت و سکونتگاه‌های روستایی براساس موقعیت توپوگرافی استان ۱۰۸
نقشه‌ی شماره‌ی ۹- وضعیت و کیفیت پوشش سیما در سطح استان زنجان به تفکیک شبکه‌های تلویزیونی ۱۰۹
نقشه‌ی شماره ی۱۰- وضعیت و کیفیت پوشش رادیویی در سطح استان زنجان به تفکیک شبکه‌های رادیویی ۱۱۰
نقشه‌ی شماره‌ی ۱۱- شبکه راه‌های ارتباطی ۱۳۵
نقشه‌ی شماره‌ی ۱۲- تراکم کل راه ۱۳۶
نقشه‌ی شماره‌ی ۱۳- تأسیسات جانبی راه‌ها ۱۳۹
نقشه‌ی شماره‌ی ۱۴- تلفن امداد جاده‌ای استان زنجان ۱۴۱
نقشه‌ی شماره‌ی ۱۵– دسترسی فضا به فرودگاه ۱۵۳
نقشه‌ی شماره‌ی ۱۶- پراکندگی فرودگاه ۱۵۶
نقشه‌ی شماره‌ی ۱۷- پراکندگی گمرکات ۱۶۲
نقشه‌ی شماره‌ی ۱۸- نیروگاه‌های برق استان ۱۶۷
نقشه‌ی شماره‌ی ۱۹- شبکه‌ی انتقال برق ۱۷۳
نقشه‌ی شماره‌ی ۲۰- خطوط انتقال گاز استان زنجان ۲۰۲
نقشه‌ی شماره‌ی ۲۱- وضعیت گاز رسانی استان زنجان ۲۰۷
نقشه‌ی شماره‌ی ۲۲- نفت و فرآورده‌های نفتی ۲۳۸
نقشه‌ی شماره‌ی ۲۳- مسیر انتقال خطوط نفت و فرآورده‌های آن در شمال غرب کشور ۲۳۹
نقشه‌ی شماره‌ی ۲۴- عرضه‌ی مواد نفتی ۲۴۴

۱-۳-٤- تحلیـل عرصه‌های فعالیت اقتصادی

نقشه‌ی شماره‌ی ۱- جمعیت شاغل برحسب وضع شغلی ۲۹۴
نقشه‌ی شماره‌ی ۲- درصد شاغلین در گروه‌های عمده فعالیت ۳۰۲
نقشه‌ی شماره‌ی ۳- نوع مصالح اسکلت واحدهای مسکونی در نقاط شهری به تفکیک شهرستان ۳۰۵
نقشه‌ی شماره‌ی ۴- نوع تصرف مسکن در نقاط شهری به تفکیک شهرستان ۳۰۸
نقشه‌ی شماره‌ی ۵- کیفیت واحد مسکونی به تفکیک شهرستان ۳۱۲

فهرست نمودارها

۱-۳-۳- تحلیل ویژگی‌های زیربنایی

نمودار شماره‌ی ۱- مرسوله‌ی قبول و ایصال شده به ازاء هر نفر(جمعیت) در دوره ۸۵-۱۳۷۵ ..... ۳۲
نمودار شماره‌ی ۲- جمعیت روستایی تحت پوشش در دوره‌ی ۸۵- ۱۳۷۵ ..... ۳۲
نمودار شماره‌ی ۳- جمعیت شهری تحت پوشش در دوره‌ی ۸۵- ۱۳۷۵ ..... ۳۳
نمودار شماره‌ی ۴- مرسوله قبول و ایصال شده به ازاء هر واحد در دوره‌ی ۸۵-۱۳۷۵ ..... ۳۴
نمودار شماره‌ی ۵- جمع مرسولات ارسالی در استان زنجان به تفکیک شهرستان در دوره‌ی ۸۵-۱۳۷۵ ..... ۳۵
نمودار شماره‌ی ۶- مساحت تحت پوشش (کیلومترمربع) در دوره‌ی ۸۵-۱۳۷۵ ..... ۳۵
نمودار شماره‌ی ۷- مرسولات پستی وارده شده از مبادی خارج کشور در دوره‌ی ۸۵-۱۳۷۵ ..... ۳۶
نمودار شماره‌ی ۸- مرسولات صادره به مقصد خارج از کشور در دوره‌ی ۸۵-۱۳۷۵ ..... ۳۷
نمودار شماره‌ی ۹- مرسولات پستی صادر شده به مقصد داخل کشور در دوره‌ی ۸۵-۱۳۷۵ ..... ۳۷
نمودار شماره‌ی ۱۰- مرسولات پستی وارده از مبادی داخله در دوره‌ی ۸۵-۱۳۷۵ ..... ۳۸
نمودار شماره‌ی ۱۱- واحدهای پستی مورد بهره‌برداری در دوره‌ی ۸۵-۱۳۷۵ ..... ۳۸
نمودار شماره‌ی ۱۲- مقایسه‌ی رشد سالانه‌ی ضریب نفوذ تلفن ثابت استان زنجان در دوره‌ی ۸۳-۱۳۷۳ ..... ۵۸
نمودار شماره‌ی ۱۳- رشد ضریب نفوذ شهری و روستایی تلفن ثابت استان زنجان ۶۴
نمودار شماره‌ی ۱۴- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی استان زنجان در دوره‌ی ۸۳-۱۳۷۳ ..... ۶۵
نمودار شماره‌ی ۱۵- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی شهرستان ابهر در دوره‌ی ۸۳-۱۳۷۳ ..... ۶۶
نمودار شماره‌ی ۱۶- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی شهرستان خرمدره در دوره‌ی ۸۳-۱۳۷۳ ..... ۶۷
نمودار شماره‌ی ۱۷- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی شهرستان طارم در دوره‌ی ۸۳-۱۳۷۳ ..... ۶۸
نمودار شماره‌ی ۱۹- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی شهرستان ایجرود در دوره‌ی ۸۳-۱۳۷۳ ..... ۷۱
نمودار شماره‌ی ۲۰- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی شهرستان زنجان در دوره‌ی ۸۳-۱۳۷۳ ..... ۷۲
نمودار شماره‌ی ۲۱- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی شهرستان خدابنده در دوره‌ی ۸۳-۱۳۷۳ ..... ۷۳
نمودار شماره‌ی ۲۲- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ در نقاط شهری استان زنجان به تفکیک شهرستان ۸۳-۱۳۷۳ ..... ۷۴
نمودار شماره‌ی ۲۳- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ در نقاط شهری استان زنجان به تفکیک شهرستان ۸۳-۱۳۷۳ ..... ۷۵
نمودار شماره‌ی ۲۴- وضعیت دایری دفاتر مخابرات روستایی استان زنجان از سال ۸۳-۱۳۷۳ ..... ۸۰
نمودار شماره‌ی ۲۵- درصد موفقیت مکالمات تلفن ثابت در سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۷۶ ..... ۸۲
نمودار شماره‌ی ۲۶- درصد موفقیت مکالمات تلفن ثابت در مراکز TX در سال‌های ۸۴-۱۳۷۶ ..... ۸۳
نمودار شماره‌ی ۲۷- درصد موفقیت مکالمات تلفن ثابت در مراکز PC/SC در سال‌های ۸۴-۱۳۷۶ ..... ۸۴
نمودار شماره‌ی ۲۸- نمودار میانگین مدت مکالمه مرکز STD زنجان با سایر مراکز SC/PC در طول یک ماه ۸۸
نمودار شماره‌ی ۲۹- نمودار میانگین مدت مکالمه مرکز STD زنجان با سایر مراکزSC/PC در طول یک ماه ۸۸
نمودار شماره‌ی ۳۰- درصد تراکم طول راه‌های استان نسبت به کشور ۱۳۷
نمودار شماره‌ی ۳۱- درصد میزان تأسیسات ضروری حمل و نقل استان نسبت به کل کشور ۱۳۸
نمودار شماره‌ی ۳۲- میزان تردد برحسب نوع وسیله‌ی نقلیه (معادل سواری) ۱۵۱
نمودار شماره‌ی ۳۳- تعداد ترانس‌های پست‌های ۴۰۰ کیلو ولت شهرستان‌های استان زنجان ۱۷۱
نمودار شماره‌ی ۳۴- تعداد ترانس‌های پست‌های ۲۳۰ کیلو ولت شهرستان‌های استان زنجان ۱۷۲
نمودار شماره‌ی ۳۵- تعداد ترانس‌های پست‌های ۶۳ کیلو ولت شهرستان‌های استان زنجان ۱۷۴
نمودار شماره‌ی ۳۶- طول خطوط ۲۳۰ کیلو ولت استان زنجان در مقایسه با کشور ۱۷۷
نمودار شماره‌ی ۳۷- طول خطوط ۶۳ کیلو ولت استان زنجان در مقایسه با کل کشور ۱۷۷
نمودار شماره‌ی ۳۸- میزان مصرف برق شهرستان‌های استان زنجان در بخش خانگی ۱۷۹

نمودار شماره‌ی ۳۹- میزان مصرف برق شهرستان‌های استان زنجان در بخش عمومی ۱۸۱
نمودار شماره‌ی ۴۰- میزان مصرف برق شهرستان‌های استان زنجان در بخش کشاورزی ۱۸۳
نمودار شماره‌ی ۴۱- میزان مصرف برق شهرستان‌های استان زنجان در بخش صنعت و معدن ۱۸۵
نمودار شماره‌ی ۴۲- میزان مصرف برق شهرستان‌های استان زنجان در بخش تجاری ۱۸۶
نمودار شماره‌ی ۴۳- میزان مصرف برق شهرستان‌های استان زنجان در بخش روشنایی معابر ۱۸۷
نمودار شماره‌ی ۴۴- تبادل انرژی با شرکت‌های همجوار ۱۸۸
نمودار شماره‌ی ۴۵- متوسط مصرف خانگی ۱۹۱
نمودار شماره‌ی ۴۶- میزان مصرف عمومی ۱۹۱
نمودار شماره‌ی ۴۷- میزان مصرف کشاورزی ۱۹۲
نمودار شماره‌ی ۴۸- میزان مصرف صنعت و معدن ۱۹۲
نمودار شماره‌ی ۴۹- میزان مصرف تجاری ۱۹۳
نمودار شماره‌ی ۵۰- نمودار وضعیت انشعاب و اشتراک استان زنجان ۲۰۴
نمودار شماره‌ی ۵۱- نمودار مقایسه‌ای روند درصد رشد شاخص‌های گازرسانی در استان زنجان در سال‌های ۸۵-۱۳۸۵ ..... ۲۰۵
نمودار شماره‌ی ۵۲- مقایسه‌ی درصد رشد شاخص‌های بهره‌مندی از گاز در استان زنجان در سال‌های ۸۵- ۱۳۷۲ ..... ۲۰۶
نمودار شماره‌ی ۵۳- وضعیت انشعاب و اشتراک شهرستان زنجان ۲۰۷
نمودار شماره‌ی ۵۴- وضعیت انشعاب و اشتراک شهرستان ابهر ۲۰۸
نمودار شماره‌ی ۵۵- وضعیت انشعاب و اشتراک شهرستان خرمدره ۲۰۹
نمودار شماره‌ی ۵۶- وضعیت انشعاب و اشتراک شهرستان خدابنده ۲۱۰
نمودار شماره‌ی ۵۷- مقایسه‌ی درصد رشد شاخص تعداد مشترکین گاز در شهرستان‌های استان زنجان در سال‌های ۸۵-۱۳۷۲ ..... ۲۱۱
نمودار شماره‌ی ۵۸- مقایسه‌ی رشد شاخص تعداد خانوار بهره‌مند شهری در شهرستان‌های استان زنجان در سال‌های ۸۵-۱۳۷۲ ..... ۲۱۱
نمودار شماره‌ی ۵۹- مقایسه‌ی درصد رشد شاخص تعداد خانوار بهره‌مند روستایی در شهرستان‌های استان زنجان در سال‌های ۸۵-۱۳۷۲ ..... ۲۱۲
نمودار شماره‌ی ۶۰- مقایسه‌ی درصد رشد شاخص تعداد انشعابات نصب شده در شهرستان‌های استان زنجان در سال‌های ۸۵-۱۳۷۲ ..... ۲۱۲
نمودار شماره‌ی ۶۱- مقایسه‌ی درصد رشد شاخص شبکه اجرا شده در شهرستان‌های استان زنجان در سال‌های ۸۵-۱۳۷۲ ..... ۲۱۳
نمودار شماره‌ی ۶۲- وضعیت انشعاب و اشتراک شهر زنجان ۲۱۴
نمودار شماره‌ی ۶۳- وضعیت انشعاب و اشتراک شهر ابهر ۲۱۵
نمودار شماره‌ی ۶۴- وضعیت انشعاب و اشتراک شهر هیدج ۲۱۶
نمودار شماره‌ی ۶۵- وضعیت انشعاب و اشتراک شهر صائین قلعه ۲۱۷
نمودار شماره‌ی ۶۶- وضعیت انشعاب و اشتراک شهر سلطانیه ۲۱۸
نمودار شماره‌ی ۶۷- وضعیت انشعاب و اشتراک شهر خرمدره ۲۱۹
نمودار شماره‌ی ۶۸- وضعیت انشعاب و اشتراک شهر قیدار ۲۲۰
نمودار شماره‌ی ۶۹- وضعیت انشعاب و اشتراک شهر سجاس ۲۲۱
نمودار شماره‌ی ۷۰- نمودار وضعیت مصرف گاز استان زنجان ۲۲۳
نمودار شماره‌ی ۷۱- مقایسه‌ی درصد رشد انواع مصارف گاز طبیعی در استان زنجان در سال‌های ۸۵-۱۳۷۲ ..... ۲۲۳
نمودار شماره‌ی ۸۲- وضعیت مصرف گاز شهرستان زنجان ۲۲۴
نمودار شماره‌ی ۷۳- وضعیت مصرف گاز شهرستان ابهر ۲۲۵
نمودار شماره‌ی ۷۴- نمودار وضعیت مصرف گاز شهرستان خرمدره ۲۲۶
نمودار شماره‌ی ۷۵- نمودار وضعیت مصرف گاز شهرستان خدابنده ۲۲۷
نمودار شماره‌ی ۷۶- نمودار وضعیت مصرف گاز شهر زنجان ۲۲۸
نمودار شماره‌ی ۷۷- نمودار وضعیت مصرف گاز شهر ابهر ۲۲۹
نمودار شماره‌ی ۷۸- نمودار وضعیت مصرف گاز شهر هیدج ۲۳۰

نمودار شماره‌ی ۷۹- نمودار وضعیت مصرف گاز شهر صائین قلعه..... ۲۳۱
نمودار شماره‌ی ۸۰- نمودار وضعیت مصرف گاز شهر سلطانیه ۲۳۲
نمودار شماره‌ی ۸۱- نمودار وضعیت مصرف گاز شهر خرمدره..... ۲۳۳
نمودار شماره‌ی ۸۲- نمودار وضعیت مصرف گاز شهر قیدار..... ۲۳۴
نمودار شماره‌ی ۸۳- نمودار وضعیت مصرف گاز شهر سجاس..... ۲۳۵
نمودار شماره‌ی ۸۴- تعداد جایگاه‌های شرکت پخش فرآورده‌های نفتی در شهرستان‌های استان زنجان در سال ۱۳۸۵ ..... ۲۴۵
نمودار شماره‌ی ۸۵- میزان مصرف سالانه‌ی چهار فرآورده اصلی در منطقه‌ی زنجان..... ۲۴۷
نمودار شماره‌ی ۸۶- میزان مصرف سالانه‌ی چهار فرآورده اصلی در کل کشور ۲۴۷
نمودار شماره‌ی ۸۷- میزان مصرف سالانه‌ی بنزین در منطقه‌ی زنجان..... ۲۴۸
نمودار شماره‌ی ۸۸- میزان مصرف سالانه‌ی نفت گاز در منطقه‌ی زنجان ۲۴۸

۱-۳-٤- تحلیـل عرصه‌های فعالیت اقتصادی

نمودار شماره‌ی ۱- میزان فعالیت عمومی به تفکیک نقاط شهری و روستایی در سال ۱۳۸۵ ..... ۲۸۴
نمودار شماره‌ی ۲- میزان فعالیت عمومی به تفکیک نقاط شهری، روستایی و جنس در سال ۱۳۸۵..... ۲۸۴
نمودار شماره‌ی ۳- میزان فعالیت عمومی نقاط شهری استان به تفکیک شهرستان در سال ۱۳۸۵ ..... ۲۸۵
نمودار شماره‌ی ۴- نرخ فعالیت واقعی نقاط شهری به تفکیک شهرستان در سال ۱۳۸۵ ..... ۲۸۷
نمودار شماره‌ی ۵- نرخ اشتغال به تفکیک شهر در سال ۱۳۸۵..... ۲۸۹
نمودار شماره‌ی ۶- نرخ بی‌کاری به تفکیک شهر در سال ۱۳۸۵ ..... ۲۸۹
نمودار شماره‌ی ۷- میزان بار تکفل به تفکیک نقاط شهری استان در سال ۱۳۸۵..... ۲۹۱
نمودار شماره‌ی ۸- درصد شاغلین نقاط شهری استان در بخش‌های سه گانه اقتصادی در سال ۱۳۸۵..... ۲۹۲
نمودار شماره‌ی ۹- میزان اشتغال زیر بخش‌های صنعت در نقاط شهری استان در سال ۱۳۸۵ ..... ۲۹۶
نمودار شماره‌ی۱۰- نوع مصالح اسکلت واحدهای مسکونی در نقاط شهری استان در سال ۱۳۸۵ ..... ۳۰۳
نمودار شماره‌ی ۱۱- نحوه تصرف مسکن در نقاط شهری استان..... ۳۰۶
نمودار شماره‌ی ۱۲- کیفیت واحدهای مسکونی نقاط شهری استان..... ۳۱۱
نمودار شماره‌ی۱۳- نرخ رشد صدور پروانه‌های ساختمانی در نقاط شهری استان طی دوره‌ی ۸۴-۱۳۸۰ ..... ۳۱۵
نمودار شماره‌ی ۱۴- تعداد پروانه‌های صادر شده در نقاط شهری استان در ۸۴-۱۳۸۰ ..... ۳۱۶
نمودار شماره‌ی ۱۵- سرانه فضای سبز عمومی به تفکیک نقاط شهری استان ۳۵۷
نمودار شماره‌ی ۱۶- سرانه آموزشی در نقاط شهری استان زنجان ۳۵۹
نمودار شماره‌ی ۱۷- سرانه موجود کاربری بهداشتی درمانی به تفکیک نقاط شهری ۳۶۲
نمودار شماره‌ی ۱۸- سرانه ورزشی موجود به تفکیک نقاط شهری..... ۳۶۳
نمودار شماره‌ی ۱۹- ساختار نظام مدیریت شهری در ایران..... ۳۷۲
نمودار شماره‌ی۲۰- میزان تحصیلات شهرداران استان ۳۷۸
نمودار شماره‌ی۲۱- مقایسه امتیاز شهرهای استان براساس میزان تخصص شهردار..... ۳۷۹
نمودار شماره‌ی۲۲- مقایسه سطح سواد اعضای شورای شهر در سکونتگاه‌های شهری استان برحسب امتیاز ۳۸۱
نمودار شماره‌ی ۲۳- چارت سازمانی اصلی شهرداری‌های استان به استثنای شهرداری زنجان..... ۳۸۲
نمودار شماره‌ی ۲۴- چارت سازمانی شهرداری زنجان ۳۸۶

۱-۳-۵- تحلیـل اقتصاد کلان استان و جایگاه آن در سطح ملی در ۵ سال گذشته

نمودار شماره‌ی ۱- سهم ارزش افزوده‌ی بخش‌های اقتصادی استان ۵۰۰
نمودار شماره‌ی ۲- سهم ارزش افزوده‌ی بخش‌های اقتصادی کشور..... ۵۰۰

نمودار شماره‌ی ۳- مقایسه‌ی متوسط درآمد خانوارهای شهری و روستایی استان با متوسط کشور سال ۱۳۷۹ ..... ۵۲۷
نمودار شماره‌ی ۴- مقایسه‌ی متوسط درآمد خانوارهای شهری و روستایی استان با متوسط کشور سال۱۳۸۰ ..... ۵۲۸
نمودار شماره‌ی ۵- مقایسه‌ی متوسط درآمد خانوارهای شهری و روستایی استان با متوسط کشور سال ۱۳۸۱ ..... ۵۲۹
نمودار شماره‌ی ۶- مقایسه‌ی متوسط درآمد خانوارهای شهری و روستایی استان با متوسط کشور سال ۱۳۸۲ ..... ۵۳۰
نمودار شماره‌ی ۷- مقایسه‌ی متوسط درآمد خانوار شهری و روستایی استان با متوسط کشور سال ۱۳۸۳ ..... ۵۳۱
نمودار شماره‌ی ۸- مقایسه‌ی متوسط درآمد خانوارهای شهری و روستایی استان با متوسط کشور- سال ۱۳۸۴ ..... ۵۳۲
نمودار شماره‌ی ۹- مقایسه‌ی متوسط درآمد خانوارهای شهری و روستایی استان با متوسط کشور سال ۱۳۸۵ ..... ۵۳۳
نمودار شماره‌ی ۱۰- مقایسه‌ی متوسط درآمد خانوارهای شهری و روستایی استان با متوسط کشور سال ۱۳۸۶..... ۵۳۴
نمودار شماره‌ی ۱۱- مقایسه‌ی متوسط درآمد خانوارهای شهری و روستایی استان با متوسط کشور در سال ۱۳۸۷ ..... ۵۳۵
نمودار شماره‌ی ۱۲- مقایسه‌ی متوسط هزینه خانوار شهری و روستایی استان و کشور سال ۱۳۷۹ ..... ۵۳۷
نمودار شماره‌ی ۱۳- مقایسه‌ی متوسط هزینه خانوار شهری و روستایی استان و کشور سال ۱۳۸۰ ..... ۵۳۸
نمودار شماره‌ی ۱۴- مقایسه‌ی متوسط هزینه خانوار شهری و روستایی استان و کشور ۱۳۸۱ ..... ۵۳۹
نمودار شماره‌ی ۱۵- مقایسه‌ی متوسط هزینه‌ی خانوار شهری و روستایی استان و کشور ۱۳۸۲ ..... ۵۴۰
نمودار شماره‌ی ۱۶- مقایسه‌ی متوسط هزینه‌ی خانوار شهری و روستایی استان و کشور ۱۳۸۳ ..... ۵۴۱
نمودار شماره‌ی ۱۷- مقایسه‌ی متوسط هزینه‌ی خانوارهای شهری و روستایی استان و کشور ۱۳۸۴ ..... ۵۴۲
نمودار شماره‌ی ۱۸- مقایسه‌ی متوسط هزینه‌ی خانوارهای شهری و روستایی استان و کشور سال ۱۳۸۵ ..... ۵۴۳
نمودار شماره‌ی ۱۹- مقایسه‌ی متوسط هزینه‌ی خانوارهای شهری و روستایی استان و کشور در سال ۱۳۸۶ ..... ۵۴۴
نمودار شماره‌ی ۲۰- مقایسه‌ی متوسط هزینه‌ی خانوارهای شهری و روستایی استان و کشور ۱۳۸۷ ..... ۵۴۵
نمودار شماره‌ی ۲۱- ضریب جینی در نقاط شهری استان و کشور در دوره ۸۷-۱۳۸۶..... ۵۴۸
نمودار شماره‌ی ۲۲- ضریب جینی در نقاط روستایی استان و کشور در دوره ۸۷-۱۳۸۶ ..... ۵۴۹
نمودار شماره‌ی ۲۳- سرانه‌ی سپرده‌گذاری استان زنجان و کشور ۵۵۰
نمودار شماره‌ی ۲۴- اعتبار هزینه‌ای مصوب کشور (بودجه‌ی عمومی) ۵۵۸
نمودار شماره‌ی ۲۵- اعتبار هزینه‌ای مصوب استان (بودجه‌ی عمومی) ۵۵۹
نمودار شماره‌ی ۲۶- عملکرد اعتبارات هزینه‌ای (جاری) از محل درآمدهای عمومی - کشور ۵۶۱
نمودار شماره‌ی ۲۷- عملکرد اعتبارات هزینه‌ای (جاری) از محل درآمدهای عمومی - استان ۵۶۱
نمودار شماره‌ی ۲۸- عملکرد اعتبارات عمرانی کشور ۵۶۲
نمودار شماره‌ی ۲۹- عملکرد اعتبارات عمرانی استان ۵۶۲

فهرست تصاویر

۱-۳-۳- تحلیل ویژگی‌های زیربنایی

تصویر شماره‌ی ۱- تصویر ناوگان باری ۱۳۲
تصویر شماره‌ی ۲- تصویر ناوگان مسافربری ۱۳۳
تصویر شماره‌ی ۳- پاسگاه پلیس راه ۱۴۰
تصویر شماره‌ی ۴- مرکز فوریت‌های پزشکی ۱۴۰
تصویر شماره‌ی ۵- تصویر تصادفات جاده‌ای ۱۴۲
تصویر شماره‌ی ۶- دستگاه سرعت سنج پلیس راه ۱۴۴
تصویر شماره‌ی ۷- دستگاه تردد شمار ۱۵۱

۱-۳-۳- تحلیـل ویژگی‌های زیربنایی

۱-۳-۳-۱- شبکه‌ی ارتباطات

۱-۳-۳-۱-۱- تحلیل میزان دسترسی، زمان ارسال و هزینه‌ی انجام خدمات پستی در نقاط شهری و روستایی کلیات

پست دارای قدمت طولانی بوده و شکل‌گیری آن به قرن‌ها قبل و به زمانی که اسب‌های تیزرو برای حمل و نقل و جابه‌جایی نامه‌ها، پیک‌ها و چاپارهای پست در ایستگاه‌ها و فواصل معینی مستقر می‌شدند، برمی‌گردد. از آن زمان به بعد، پست به یکی از مؤثرترین ابزارهای گسترشی حوزه‌ی فعالیتی، وسعت و پیچیدگی ارتباط میان مردم تبدیل شد.

پست به عنوان نیاز ارتباطی در جوامع مختلف و چگونگی تحول آن در تاریخ جوامع دارای سنن اجتماعی، اقتصادی، سیاسی گوناگون و عوامل جامعه شناختی تولید ارتباط در لایه‌های مختلف اجتماع و در مقاطع مختلف تاریخ بوده است

امروزه ارتباطات در کشورهای در حال توسعه به عنوان یک نیاز اساسی شناخته می‌شود. از آن جا که ارتباطات عامل اصلی در تسهیل مبادله‌ی اطلاعات است، امکان رشد و توسعه‌ی جوامع نیز بستگی به گسترش فرهنگ و شناخت ابعاد خدمات پست و استفاده مطلوب از آن دارد.

آگاهی و مبادله‌ی دانش و اطلاعات و تولید بیش‌تر و مبادله کالا، موجب شده است تا پست و شبکه با دامنه‌ی وسیع خدماتش، همه جا حاضر و آماده و قادر به انجام مبادله‌ی کالا و اطلاعات و حتی "احساسات" باشد. اکنون در همه‌ی جوامع که نیاز به چنین مبادلاتی دارند، نمی‌توان پست را به عنوان یک ابزار جدی اقتصادی و یک عامل مهم توسعه نادیده گرفت. لذا به جهت شناخت هرچه بیش‌تر موقعیت پست و جایگاه آن درسطح استان و ارتباط آن با سایر بخش‌های اقتصادی این مطالعه صورت پذیرفته است.

در ادامه به برخی تعاریف و مفاهیم پستی و جایگاه و نقش پست در جامعه ارائه می‌گردد.

تعاریف و مفاهیم

آژانس شهری

در راستای مشارکت بخش‌های غیردولتی در انجام خدمات پستی و افزایش نقاط تماس پستی در سطح شهرهای کشور، مرحله‌ی قبول مرسولات پستی براساس ضوابط تعیین شده، به متقاضیان بخش خصوصی واگذار گردیده که این امر تحت نظارت شرکت پست جمهوری اسلامی ایران، در محلی به نام "آژانس شهری" انجام می‌گیرد.

دفتر خدمات ارتباطی

تشکیلاتی که براساس آیین‌نامه اجرایی و مجوزی که از سوی وزارت ارتباطات و فن‌آوری اطلاعات صادر می‌گردد و تحت تصدی و مسؤولیت بخش خصوصی خدمات پست، پست بانک و مخابرات را، ارائه می‌نماید.

اداره‌ی پست

واحد پستی اصلی مستقر در مرکز استان یا شهرستان است که در آن کلیه‌ی خدمات و عملیات پستی انجام می‌گیرد.

اکسپرس

مرسولات اکسپرس مرسولاتی است که پست با دریافت نرخ اضافی جدا از توزیع مرسولات عادی، آنها را سریعاً به گیرنده می‌رساند.

امانات پستی

حاوی کالای تجاری یا سایر کالاهایی است که به سبب وزن، حجم یا شرایط دیگر نمی‌تواند به صورت مرسولات عادی قبول و توزیع شود.

باجه‌ی پست شهری

یک واحد پستی است که برحسب ضرورت در نقاطی که تقاضای پستی زیاد است، مانند مؤسسات بزرگ عمومی یا خصوصی، دایر می‌شود و در آن اوراق بهادار پستی به فروش می‌رسد و نیز بسته به مورد، انواع مرسولات پستی به صورت محدود پذیرفته می‌شود.

پست پیشتاز

یک نوع خدمت پستی است که با استفاده از تجهیزات و امکانات ویژه و برخورداری از نامه‌رسانه‌ای مخصوص خارج از استانداردهای رایج در پست، در فاصله‌ی زمانی کوتاه، هر نوع مرسولات پستی را، جابه‌جا می‌کند.

پست تلفنی

یکی از خدمات پستی است که بدون نیاز به حضور مشتری در واحدهای پستی و به درخواست تلفنی متقاضی، مأموران پست در محل کار یا سکونت او، مرسولات را می‌پذیرند و به مقصد تعیین شده ارسال می‌کنند.

دفتر پست شهری

واحد پستی است که به علت تراکم جمعیت در داخل شهرها، تمام یا قسمتی از عملیات پستی، اعم از فروش اوراق بهادار پستی و دریافت و آماده‌سازی و ارسال مرسولات برحسب موقعیت برخی سرویس‌های پستی در آن ارائه می‌شود.

دفتر پست روستایی

در تعدادی از روستاهای کشور که شرایط لازم جهت ارائه خدمات پستی وجود دارد، دفاتر پست روستایی ایجاد می‌شود و عملیات مربوط قبول، مبادله و توزیع مرسولات را به عهده دارد و معمولاً تعدادی از روستاهای همجوار را تحت پوشش قرار می‌دهد.

سرانه‌ی ترافیک پستی

عبارت است از تعداد مرسوله قبول و ارسال شده به ازاء هر نفر از جمعیت در طول یک سال.

میزان دسترسی

عبارت است از مقدار مساحتی را که هر واحد پستی تحت پوشش قرار می‌دهد. هرچه این مقدار کمتر باشد، نشان‌دهنده‌ی رشد در این شاخص می‌باشد. این شاخص از تقسیم مساحت استان (کشور)، بر تعداد واحد ای پستی استان (کشور) محاسبه می‌گردد.

پوشش جمعیتی

عبارت است از جمعیتی را که هر واحد پستی تحت پوشش قرار می‌دهد. هرچه این مقدار کمتر باشد، نشان‌دهنده‌ی رشد در این شاخص می‌باشد. این شاخص از تقسیم جمعیت استان (کشور)، بر تعداد واحد های پستی استان (کشور)، محاسبه می‌گردد.

صندوق پستی

عبارت است از صندوق مکعبی شکلی که در معابر عمومی و در محل‌هایی که دفتر پستی در محل وجود ندارد، نصب گردیده و به عنوان یک واحد قبول عمل می‌نماید.

جایگاه پست در جامعه

الف) اهمیت و نقش پست در کاهش ترافیک، صرفه‌جویی در منابع ملی و ارتقای بهره‌وری

اشاعه‌ی فرهنگ پستی در جامعه و جایگزینی شیوه‌ی مکاتبه به جای مراجعه حضوری مردم به مؤسسات دولتی و ایجاد سرویس‌های جدید پستی همچون: توزیع حقوق مستمری بگیران، ثبت نام آزمون‌های دانشگاهی، تاییدیه‌ی تحصیلی، خدمات خودرویی و... درسال‌های اخیر تأثیر زیادی در گسترش این فرهنگ و بالطبع کاهش هزینه‌ها و سفرهای شهری و بین شهری را به دنبال داشته و در برنامه‌ی سوم توسعه نیز به استناد مصوبات شورای عالی اداری و مجلس شورای اسلامی در این خصوص راه‌کارهای مناسبی پیش‌بینی گردیده که به اهم موارد اشاره می‌نماید:

- جذب قبوض آب، برق و گاز به استناد مصوبات قانونی فوق.
- ایجاد زمینه‌ی لازم برای اجرای کامل مصوبات قانونی شورای عالی اداری و نهادینه نمودن فرهنگ مکاتبه به جای مراجعه حضوری.
- تقویت شبکه‌ی استان در جهت ارائه‌ی خدمات پستی مورد نیاز دستگاه‌ها به منظور حذف ترددهای غیرضروری که توسعه و گسترش نقش پست در این زمینه‌ها، باعنایت به کاهش سفرهای درون شهری و تبعات آن موجب حفظ محیط زیست، صرفه جویی در انرژی و منابع انسانی، کاهش ترافیک و هزینه‌های اجتماعی و اقتصادی گردیده و ارتقاء بهره‌وری نیز به تبع آن محقق خواهد شد.

ب) تمرکززدایی و واگذاری امور به مردم

توجه به بخش خصوصی و استفاده از توان بالقوه این بخش، از سیاست‌های دولت کریمه و به ویژه شرکت متبوع بوده و در همین راستا در صدد است، بیش‌تر واحدهای قبول و حمل و نقل را به بخش خصوصی واگذار نماید که علاوه بر اشتغال‌زایی باعث گسترش خدمات پستی و سهولت دسترسی مردم به واحدها می‌شود.

۱-۳-۳-۱-۱-۱- وضعیت پست استان زنجان

در این بخش عملکرد پست استان زنجان از نظر شاخص‌های مهم پستی در سال‌های ۸۵ و ۷۸-۱۳۷۵، مورد بررسی قرار گرفته است و نتایج جدول‌های ۹ تا ۱، ارائه گردیده است.

نتایج مربوطه به سال ۱۳۷۵، در جدول شماره ۱، آمده است. چنانچه از جدول قابل مشاهده است:

- میانگین مرسولاتی را که هر واحد قبول و ایصال نموده است، ۲۰۴۴ مرسوله بوده است که به ترتیب شهرستان‌های، ابهر ۲۵۴۲، خدابنده ۲۳۵۰ و زنجان ۱۸۶۷ مرسوله را، جذب نموده‌اند.
- جمعیت شهری تحت پوشش واحدهای پستی در کل استان ۱۹۰۴ نفر، بوده است که به ترتیب شهرستان‌های، زنجان ۷۲۶، ابهر ۲۴۲۹ و خدابنده ۳۵۶۴ نفر را، تحت پوشش خود قرار داده‌اند.
- جمعیت روستایی تحت پوشش واحدهای پستی در کل استان ۱۲۷۷ نفر، بوده است که به ترتیب شهرستان‌های، زنجان ۳۹۷، ابهر۳۳۶۳ و خدابنده ۴۵۱۵ نفر را، تحت پوشش خود قرار داده‌اند که در مقایسه با جمعیت شهری میانگین کل استان و شهرستان زنجان، وضعیت پست روستایی بهتر از شهری بوده و در شهرستان‌های ابهر و خدابنده، وضعیت پست شهری بهتر از روستایی بوده است.
- مرسوله قبول و ارسال شده به ازاء هر نفر جمعیت در کل استان ۲ فقره، بوده است که به ترتیب شهرهای، زنجان و ابهر ۲ مرسوله و شهرستان خدابنده ۱ مرسوله را، ارسال نموده‌اند.
- مساحت تحت پوشش درکل استان ۳۲ کیلومترمربع، بوده که به ترتیب: زنجان۱۳، ابهر ۲۶ و خدابنده ۷۸ کیلومتر، تحت پوشش خود قرار داده‌اند.

جدول شماره‌ی ۱- وضعیت شاخص‌های مورد مطالعه در شهرستان‌های استان زنجان درسال ۱۳۷۵

ردیف	نوع	شرح	استان	شهرستان						
				ابهر	ایجرود	خدابنده	خرمدره	زنجان	طارم	ماهنشان
۱	واحدهای پستی مورد بهره برداری	اداره‌ی کل و اداره	۳	۱		۱		۱		
۲		دفتر پست شهری	۶	۱	۰		۰	۵	۰	
۳		باجه‌ی پست شهری	۷	۲	۰	۰	۰	۵	۰	۰
۴		دفتر روستایی	۳۴	۱۲	۰	۹	۰	۱۳		
۵		نمایندگی پستی	۵۴	۲۷	۰	۶	۰	۲۱	۰	۰
۶		دفتر پست و مخابرات روستایی	۱۰۴	۲۰	۰	۳۲	۰	۵۲	۰	۰
۷		آژانس شهری	۱۲	۳	۰	۰	۰	۹	۰	۰
۸		صندوق پست شهری	۲۰۸	۴۷	۰	۱۸	۰	۱۴۳	۰	۰
۹		صندوق پست روستایی	۲۶۴					۲۶۴		
۱۰		دفتر ارتباطی	۰							۰
۱۱		جمع	۶۹۲	۱۱۳	۰	۶۶	۰	۵۱۳	۰	۰
۱۲	مرسولات پستی وارده از مبادی داخله	نامه‌ها	۱۶۹۰۹۶۱	۱۴۴۹۹۷		۱۶۱۷۵۱		۱۳۸۴۲۱۳		
۱۳		مطبوعات	۳۳۶۸۸	۵۰۸۱		۵۹۵۳		۲۲۶۵۴		
۱۴		بسته‌های کوچک	۱۳۴۲	۶۳۹		۲۱۱		۴۹۲		
۱۵		امانات	۲۰۶۵	۹۴۸		۲۷۶		۸۴۱		
۱۶		سایر	۰							
۱۷		جمع	۱۷۲۸۰۵۶	۱۵۱۶۶۵	۰	۱۶۸۱۹۱	۰	۱۴۰۸۲۰۰	۰	۰

ادامه‌ی جدول شماره‌ی ۱- وضعیت شاخص‌های مورد مطالعه در شهرستان‌های استان زنجان درسال ۱۳۷۵

ردیف	نوع	شرح	استان	شهرستان						
				ابهر	ایجرود	خدابنده	خرمدره	زنجان	طارم	ماهنشان
۱۸	مرسولات پستی صادر شده به مقصد داخل کشور	نامه‌ها	۱۲۵۲۹۸۵	۲۵۳۵۸۷		۱۵۲۶۹۱		۸۴۶۷۰۷		
۱۹		مطبوعات	۴۴۴۹۴	۱۰۱۷۱		۱۹۷۵		۳۲۳۴۸		
۲۰		بسته‌های کوچک	۳۵۳۱	۴۴۷		۱۰۳		۲۹۸۱		
۲۱		امانات	۲۷۹۰	۵۵۷		۱۰۳		۲۱۰۳		
۲۲		سایر	۰							
۲۳		جمع	۱۳۰۳۸۰۰	۲۶۴۷۶۲	۰	۱۵۴۸۹۹	۰	۸۸۴۱۳۹	۰	۰
۲۴	مرسولات پستی صادر شده به مقصد خارج کشور	نامه‌ها	۹۳۸۹۱	۲۲۰۸۱		۱۸۱		۷۱۶۲۹		
۲۵		مطبوعات	۲۱۴۴	۲۸۱		۴		۱۸۵۹		
۲۶		بسته‌های کوچک	۲۰۳	۶۰		۱		۱۴۲		
۲۷		امانات	۲۶۲	۸۴				۱۷۸		
۲۸		سایر	۰							
۲۹		جمع	۹۶۵۰۰	۲۲۵۰۶	۰	۱۸۶	۰	۷۳۸۰۸	۰	۰
۳۰	مرسولات پستی وارد شده به مبادی خارج کشور	نامه‌ها	۴۲۵۴۲	۲۷۹۰		۱۶۸۰		۳۸۰۷۲		
۳۱		مطبوعات	۳۴۳۰	۸۲۰		۱۰۸		۲۵۰۲		
۳۲		بسته‌های کوچک	۱۹۹	۲۵				۱۷۴		
۳۳		امانات	۹۷	۴		۲		۹۱		
۳۴		سایر	۰							
۳۵		جمع	۴۶۲۶۸	۳۶۳۹	۰	۱۷۹۰	۰	۴۰۸۳۹	۰	۰
	جمعیت	کل استان	۹۰۰۸۶۰	۱۶۲۶۵۸	۴۱۴۵۶	۱۴۸۶۲۴	۵۱۶۸۱	۴۰۴۶۱۱	۴۳۴۶۰	۴۸۷۷۰
		شهری	۴۵۱۴۴۵	۳۱۰۹۷	۲۹۷۰	۸۰۹۰۵	۳۹۰۹۴	۲۸۶۲۹۵	۵۶۰۸	۵۴۷۶
		روستایی	۴۴۹۴۱۵	۱۳۱۱۶۱	۳۸۴۸۶	۶۷۷۱۹	۱۲۵۸۷	۱۱۸۳۱۶	۳۷۸۵۲	۴۳۲۹۴
مساحت شهرستان			۲۱۸۴۰	۲۹۶۱	۱۶۹۷	۵۱۱۹	۳۷۵	۶۷۳۱	۲۲۰۳	۲۷۵۴
جمع مرسولات			۱۴۰۰۳۰۰	۲۸۷۲۶۸	۰	۱۵۵۰۸۵	۰	۹۵۷۹۴۷	۰	۰
مرسوله به ازاء هر واحد			۲۰۲۴	۲۵۴۲	۰	۲۳۵۰	۰	۱۸۶۷	۰	۰
جمعیت شهری تحت پوشش (نفر)			۱۹۰۴	۲۴۲۹	۰	۳۵۶۴	۰	۷۲۶	۰	۰
جمعیت روستایی تحت پوشش (نفر)			۱۲۷۷	۳۳۶۳	۰	۴۵۱۵	۰	۳۹۷	۰	۰
مرسوله‌ی قبول و ارسال شده به ازاء هر نفر (جمعیت)			۲	۲	۰	۱	۰	۲	۰	۰
مساحت تحت پوشش (کیلومترمربع)			۳۲	۲۶	۰	۷۸	۰	۱۳	۰	۰

مأخذ: اداره کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

نتایج مربوط به سال ۱۳۷۸، در جدول شماره ۲، آمده است. چنانچه از جدول قابل مشاهده است:

- میانگین مرسولاتی را که هر واحد قبول و ایصال نموده است که به ترتیب شهرستان‌های، زنجـان ۱۶۱۴۰، خرمـدره ۸۴۶۳، ابهر ۲۸۷۵، خدابنده ۲۸۳۰، طارم ۱۸۱۹، ماهنشان ۱۷۶۱ و ایجرود ۵۷۲ مرسوله را، جذب نموده‌اند.

- جمعیت شهری تحت پوشش واحدهای پستی در کل استان ۳۴۲۰ نفر، بوده است که بـه ترتیـب شهرسـتان‌هـای، خرمـدره ۱۲۹۳، زنجان ۱۸۹۹، خدابنده ۴۳۴۹، ماهنشان۴۴۴۸، ابهر ۵۱۸۳، طارم ۵۵۵۶ و ایجرود ۱۹۷۷۱ نفر را، تحت پوشـش خـود قرار داده‌اند.
- جمعیت روستایی تحت پوشش واحدهای پستی در کل استان ۲۴۶۹ نفر، بوده است که به ترتیب شهرسـتان‌هـای، خدابنـده ۱۷۸۴، ماهنشان ۲۱۱۸، زنجان ۲۵۳۳، خرمدره ۲۵۸۷، طارم ۲۴۳۱، ایجرود ۲۸۲۴ و ابهر ۳۰۶۳ نفر را، تحـت پوشـش خـود قرار داده‌اند. که در مقایسه با جمعیت شهری تحت پوشش واحدهای پستی وضعیت پسـت روسـتایی بهتـر از شـهری بـوده است.
- مرسوله‌ی قبول و ارسال شده به ازاء هر نفر جمعیت در کل استان ۳ فقره، بوده است که به ترتیب شهرستان‌های، زنجان ۴، خرمدره ۲، ابهر ۱، خدابنده ۱، طارم ۱، ماهنشان۱ و ایجرود ۰ مرسوله را، ارسال نموده‌اند.
- مساحت تحت پوشش در کل استان ۶۸ کیلومترمربع بوده، که به ترتیب شهرستان‌هـای، خرمـدره ۲۵، ابهـر ۴۲، زنجـان۶۰، ماهنشان ۸۹، خدابنده ۹۳، طارم ۹۶ و ایجرود ۱۰۶ کیلومتر را، تحت پوشش خود قرار داده‌اند.

جدول شماره‌ی ۲- وضعیت شاخص‌های مورد مطالعه در شهرستان‌های استان زنجان در سال ۱۳۷۸

ردیف	نوع	شرح	استان	شهرستان					
				ابهر	ایجرود	خدابنده	خرمدره	زنجان	طارم	ماهنشان
۱	واحدهای پستی مورد بهره‌برداری	اداره‌ی کل و اداره	۷	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
۲		دفتر پست شهری	۱۲	۳	۰	۳	۰	۵	۰	۱
۳		باجه‌ی پست شهری	۳	۱	۰	۰	۰	۲	۰	۰
۴		دفتر روستایی	۶۵	۱۱	۶	۱۷		۱۵	۷	۹
۵		نمایندگی پستی	۳۶	۱۵	۰	۴	۰	۱۳	۲	۲
۶		دفتر پست و مخابرات روستایی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۷		آژانس شهری	۴	۱	۰	۰	۰	۳	۰	۰
۸		صندوق پست شهری	۱۰۹	۲۰	۱	۱۲	۹	۵۳	۶	۸
۹		صندوق پست روستایی	۸۶	۱۸	۸	۱۸	۵	۲۰	۷	۱۰
۱۰		دفتر ارتباطی	۰							
۱۱		جمع	۳۲۲	۷۰	۱۶	۵۵	۱۵	۱۱۲	۲۳	۳۱
۱۲	مرسولات پستی وارده از مبادی داخله	نامه‌ها	۲۲۰۱۳۳۹	۳۱۱۸۰۵	۱۱۹۸۳	۲۴۳۷۵۳	۱۹۶۱۳۵	۱۳۰۰۸۸۰	۵۴۶۱۰	۸۲۱۷۳
۱۳		مطبوعات	۵۰۹۶۶	۸۸۸۳			۳۴۲۵	۳۸۶۵۸		
۱۴		بسته‌های کوچک	۳۵۱۶	۳۵۸			۲۶	۳۱۳۲		
۱۵		امانات	۶۰۴۵	۱۰۰۱		۳۸۷	۱۳	۴۶۴۴		
۱۶		سایر	۰							
۱۷		جمع	۲۲۶۱۸۶۶	۳۲۲۰۴۷	۱۱۹۸۳	۲۴۴۱۴۰	۱۹۹۵۹۹	۱۳۴۷۳۱۴	۵۴۶۱۰	۸۲۱۷۳
۱۸	مرسولات پستی صادر شده به مقصد داخل کشور	نامه‌ها	۲۳۵۰۰۵۷	۱۹۴۸۸۹	۹۱۱۷	۱۵۰۹۹۶	۱۲۲۷۵۶	۱۷۷۶۷۹۸	۴۱۶۷۹	۵۳۸۲۲
۱۹		مطبوعات	۲۵۰۴۵	۳۴۰۳	۱۱	۲۵۹۴	۲۲۳۶	۱۶۱۲۳	۷۳	۶۰۵
۲۰		بسته‌های کوچک	۳۵۶۸	۴۹۹	۲۳	۳۹۳	۳۲۱	۲۱۰۰	۸۷	۱۴۵
۲۱		امانات	۳۹۱۱	۳۶۳	۰	۲۸۵	۲۳۳	۳۰۳۰		
۲۲		سایر	۰							
۲۳		جمع	۲۳۸۲۵۸۱	۱۹۹۱۵۴	۹۱۵۱	۱۵۴۲۶۸	۱۲۵۵۴۶	۱۷۹۸۰۵۱	۴۱۸۳۹	۵۴۵۷۲

ادامه‌ی جدول شماره‌ی ۲- وضعیت شاخص‌های مورد مطالعه در شهرستان‌های استان زنجان در سال ۱۳۷۸

ردیف	نوع	شرح	استان	شهرستان						
				ابهر	ایجرود	خدابنده	خرمدره	زنجان	طارم	ماهنشان
۲۴	مرسولات پستی صادر شده به مقصد خارج کشور	نامه‌ها	۱۲۷۷۲	۱۷۴۹		۱۳۵۰	۸۲۹	۸۸۲۷	۵	۱۲
۲۵		مطبوعات	۷۹۷	۲۲۲		۵	۵۷۰			
۲۶		بسته‌های کوچک	۳۴۱	۶۷			۱	۲۷۳		
۲۷		امانات	۶۲۶	۴۱		۳		۵۸۲		
۲۸		سایر	۰							
۲۹		جمع	۱۴۵۳۶	۲۰۷۹	۰	۱۳۵۸	۱۴۰۰	۹۶۸۲	۵	۱۲
۳۰	مرسولات پستی وارد شده به مبادی خارج کشور	نامه‌ها	۱۱۷۶۷	۱۶۳۰		۷۴		۱۰۰۳۳	۲۱	۹
۳۱		مطبوعات	۱۶۶۲۶	۸۳۱۳	۱۰۸۸		۱۵۹		۷۰۶۶	
۳۲		بسته‌های کوچک	۵۳۰	۷۷				۴۵۳		
۳۳		امانات	۸۱۵	۴۴		۸		۷۶۳		
۳۴		سایر	۰							
۳۵		جمع	۲۹۷۳۸	۱۰۰۶۴	۱۰۸۸	۸۲	۱۵۹	۱۱۲۴۹	۷۰۸۷	۹
	جمعیت	کل استان	۹۲۲۰۱۹	۱۶۶۴۶۶	۴۲۵۷۱	۱۵۲۰۶۴	۵۲۷۹۰	۴۱۳۴۵۳	۴۴۶۰۹	۵۰۰۶۶
		شهری	۴۶۰۲۶۶	۳۱۷۰۵	۳۰۲۸	۸۲۴۸۶	۳۹۸۵۸	۲۹۱۸۸۹	۵۷۱۸	۵۵۸۳
		روستایی	۴۶۱۷۵۳	۱۳۴۷۶۲	۳۹۵۴۳	۶۹۵۷۸	۱۲۹۳۳	۱۲۱۵۶۴	۳۸۸۹۱	۴۴۴۸۳
مساحت شهرستان			۲۱۸۴۰	۲۹۶۱	۱۶۹۷	۵۱۱۹	۳۷۵	۶۷۳۱	۲۲۰۳	۲۷۵۴
جمع مرسولات			۲۳۹۷۱۱۷	۲۰۱۲۳۳	۹۱۵۱	۱۵۵۶۲۶	۱۲۶۹۴۶	۱۸۰۷۷۳۳	۴۱۸۴۴	۵۴۵۸۴
مرسوله به ازاء هر واحد			۷۴۴۴	۲۸۷۵	۵۷۲	۲۸۳۰	۸۴۶۳	۱۶۱۴۰	۱۸۱۹	۱۷۶۱
جمعیت شهری تحت پوشش (نفر)			۳۴۲۰	۵۱۸۳	۱۹۷۷۱	۴۳۴۹	۱۲۹۳	۱۸۹۹	۵۵۵۶	۴۴۴۸
جمعیت روستایی تحت پوشش (نفر)			۲۴۶۹	۳۰۶۳	۲۸۲۴	۱۷۸۴	۲۵۸۷	۲۵۳۳	۲۴۳۱	۲۱۱۸
مرسوله‌ی قبول وارسال شده به ازاء هر نفر (جمعیت)			۳	۱	۰	۱	۲	۴	۱	۱
مساحت تحت پوشش (کیلومترمربع)			۶۸	۴۲	۱۰۶	۹۳	۲۵	۶۰	۹۶	۸۹

مأخذ: اداره کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

نتایج مربوط به سال ۱۳۷۹، در جدول شماره‌ی ۳ ذکر گردیده است. چنانچه از جدول قابل مشاهده است:

- میانگین مرسولاتی را که هر واحد قبول و ایصال نموده است، ۸۸۷۷ مرسوله بوده است که به ترتیب شهرستان‌های، خرمدره ۱۵۶۹۲، زنجان ۱۰۸۴۸، خدابنده ۸۹۸۲، طارم ۷۰۶۸، ابهر ۶۱۳۱، ایجرود ۴۴۸۵ و ماهنشان ۳۵۴۳ مرسوله را، جذب نموده‌اند.
- جمعیت شهری تحت پوشش واحدهای پستی در کل استان ۲۸۳۰ نفر، بوده است که به ترتیب شهرستان‌های، خرمدره ۱۲۸۴، زنجان ۱۳۱۲، خدابنده ۴۳۱۷، ماهنشان ۴۴۱۶، ابهر ۵۳۵۲، طارم ۵۵۱۶ و ایجرود ۱۹۶۲۹ نفر را، تحت پوشش خود قرار داده‌اند.

- جمعیت روستایی تحت پوشش واحدهای پستی در کل استان ۲۲۱۵ نفر، بوده است که به ترتیب شهرستان‌های، زنجان ۱۴۹۰، خدابنده ۲۴۶۷، ابهر ۲۴۸۷، ایجرود ۲۸۰۴، خرمدره ۲۵۶۸، ماهنشان ۳۱۵۴ و طارم ۳۵۱۰ نفر را، تحت پوشش خود قرار داده‌اند که در مقایسه با جمعیت شهری تحت پوشش واحدهای پستی، وضعیت پست روستایی بهتر از شهری بوده است.
- مرسوله‌ی قبول و ارسال شده به ازاء هر نفر جمعیت در کل استان ۴ فقره، بوده است که به ترتیب شهرستان‌های، زنجان ۴، خرمدره ۴، ابهر۳، خدابنده ۳، طارم۳ و ماهنشان و ایجرود هر کدام ۲ مرسوله را، ارسال نموده‌اند.
- مساحت تحت پوشش در کل استان ۵۹ کیلومترمربع، بوده که به ترتیب شهرستان‌های، خرمدره ۲۵، ابهر ۳۷، زنجان ۳۹، ایجرود۱۰۶، ماهنشان ۱۱۵، خدابنده ۱۱۶ و طارم ۱۲۲ کیلومتر را، تحت پوشش خود قرار داده‌اند.

جدول شماره‌ی ۳- وضعیت شاخص‌های مورد مطالعه در شهرستان‌های استان زنجان در سال ۱۳۷۹

ردیف	نوع	شرح	استان	شهرستان						
				ابهر	ایجرود	خدابنده	خرمدره	زنجان	طارم	ماهنشان
۱	واحدهای پستی مورد بهره‌برداری	اداره‌ی کل و اداره	۷	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
۲		دفتر پست شهری	۱۲	۳	۰	۳	۰	۵	۰	۱
۳		باجه پست شهری	۳	۱	۰	۰	۰	۲	۰	۰
۴		دفتر روستایی	۴۷	۱۸	۳	۵	۰	۱۷	۲	۲
۵		نمایندگی پستی	۴۷	۱۸	۳	۵		۱۷	۲	۲
۶		دفتر پست و مخابرات روستایی	۰							
۷		آژانس شهری	۳	۰	۰	۰	۰	۳	۰	۰
۸		صندوق پست شهری	۱۳۷	۲۰	۱	۱۲	۹	۸۱	۶	۸
۹		صندوق پست روستایی	۱۱۳	۱۸	۸	۱۸	۵	۴۷	۷	۱۰
۱۰		دفتر ارتباطی	۰							
۱۱		جمع	۳۶۹	۷۹	۱۶	۴۴	۱۵	۱۷۳	۱۸	۲۴
۱۲	مرسولات پستی وارده از مبادی داخله	نامه‌ها	۷۳۰۲۲۲	۱۲۷۶۰	۵۵۸۰	۹۶۲۵۲	۳۹۲۹۷	۵۳۸۹۷۲	۲۳۰۵۳	۱۴۳۰۸
۱۳		مطبوعات	۲۳۵۵۴	۲۵۷	۳۰	۱۹۴	۱۰۵۱	۲۱۳۳۵	۶۴۵	۴۲
۱۴		بسته‌های کوچک	۲۹۰۰	۲۹۲	۱	۱۲۷	۳۸۸	۲۰۷۳	۱۵	۴
۱۵		امانات	۱۰۰۰۵	۶۸۶	۳	۱۱۴	۱۱۷	۹۰۳۹	۲۹	۱۷
۱۶		سایر	۰							
۱۷		جمع	۷۶۶۶۸۱	۱۳۹۹۵	۵۶۱۴	۹۶۶۸۷	۴۰۸۵۳	۵۷۱۴۱۹	۲۳۷۴۲	۱۴۳۷۱
۱۸	مرسولات پستی صادر شده به مقصد داخل کشور	نامه‌ها	۲۹۲۴۲۹۴	۴۴۷۳۷۶	۷۰۷۷۰	۳۰۲۶۹۳	۲۱۸۲۶۵	۱۶۸۰۷۶۵	۱۲۱۸۱۷	۸۲۶۰۸
۱۹		مطبوعات	۳۱۸۴۱۲	۲۵۹۶۶	۹۳۲	۹۱۳۶۵	۱۴۹۵۲	۱۷۷۷۷۰	۵۰۶۶	۲۳۶۱
۲۰		بسته‌های کوچک	۶۵۳۶	۲۰۹۶	۹	۳۲۹	۹۳۷	۳۱۷۴	۹	۹
۲۱		امانات	۱۱۵۹۶	۱۷۱۷	۵۰	۷۶۴	۴۶۲	۸۵۰۳	۵۰	۵۰
۲۲		سایر	۰							
۲۳		جمع	۳۲۶۰۸۳۸	۴۷۷۱۲۸	۷۱۷۶۱	۳۹۵۱۵۱	۲۳۴۶۱۶	۱۸۷۰۲۱۲	۱۲۶۹۴۲	۸۵۰۲۸

ادامه‌ی جدول شماره‌ی ۳- وضعیت شاخص‌های مورد مطالعه در شهرستان‌های استان زنجان در سال ۱۳۷۹

ردیف	نوع	شرح	استان	شهرستان						
				ابهر	ایجرود	خدابنده	خرمدره	زنجان	طارم	ماهنشان
۲۴	مرسولات پستی صادر شده به مقصد خارج کشور	نامه‌ها	۱۳۸۲۶	۷۰۰۵		۷۰		۵۹۲۶	۲۱۴	۶
۲۵		مطبوعات	۲۹۷	۴۴				۳۴	۶۶	۰
۲۶		بسته‌های کوچک	۲۲۰	۱۲۵				۹۵		
۲۷		امانات	۵۱۱	۵۲				۴۵۹		
۲۸		سایر	۰							
۲۹		جمع	۱۴۸۵۴	۷۲۲۶	۰	۷۰	۷۵۸	۶۵۱۴	۲۸۰	۶
۳۰	مرسولات پستی وارد شده به مبادی خارج کشور	نامه‌ها	۲۸۸۹۶	۱۹۵۷۶		۹۵		۷۱۴۵	۲۸۶	۱
۳۱		مطبوعات	۲۰۰۹۹	۲۴۷۵		۵۱		۱۶۱۲۸	۱۲۴	
۳۲		بسته‌های کوچک	۴۵۰	۱۰۶				۳۳۸		
۳۳		امانات	۳۰۵	۱۸۰				۱۲۴		
۳۴		سایر	۰							
۳۵		جمع	۴۹۷۵۰	۲۲۳۳۷	۰	۱۴۶	۳۱۲۱	۲۳۷۳۵	۴۱۰	۱
جمعیت		کل استان	۹۲۵۷۶۵	۱۶۵۹۸۳	۴۲۳۳۲	۱۵۲۸۳۰	۵۳۳۱۰	۴۱۷۰۶۲	۴۴۴۱۶	۴۹۸۳۱
		شهری	۴۶۷۳۳۸	۳۲۱۹۲	۳۰۷۵	۸۳۷۵۳	۴۰۴۷۰	۲۹۶۳۷۴	۵۸۰۵	۵۶۶۹
		روستایی	۴۵۸۴۲۷	۱۳۳۷۹۱	۳۹۲۵۸	۶۹۰۷۷	۱۲۸۳۹	۱۲۰۶۸۹	۳۸۶۱۱	۴۴۱۶۲
مساحت شهرستان			۲۱۸۴۰	۲۹۶۱	۱۶۹۷	۵۱۱۹	۳۷۵	۶۷۳۱	۲۲۰۳	۲۷۵۴
جمع مرسولات			۳۲۷۵۶۹۲	۴۸۴۳۵۴	۷۱۷۶۱	۳۹۵۲۲۱	۲۳۵۳۷۴	۱۸۷۶۷۲۶	۱۲۷۲۲۲	۸۵۰۳۴
مرسوله به ازاء هر واحد			۸۸۷۷	۶۱۳۱	۴۴۸۵	۸۹۸۲	۱۵۶۹۲	۱۰۸۴۸	۷۰۶۸	۳۵۴۳
جمعیت شهری تحت پوشش(نفر)			۲۸۳۰	۵۳۵۲	۱۹۶۲۹	۴۳۱۷	۱۲۸۴	۱۳۱۲	۵۵۱۶	۴۴۱۶
جمعیت روستایی تحت پوشش(نفر)			۲۲۱۵	۲۴۷۸	۲۸۰۴	۲۴۶۷	۲۵۶۸	۱۴۹۰	۳۵۱۰	۳۱۵۴
مرسوله قبول و ارسال شده به ازاء هر نفر (جمعیت)			۴	۳	۲	۳	۴	۴	۳	۲
مساحت تحت پوشش (کیلومترمربع)			۵۹	۳۷	۱۰۶	۱۱۶	۲۵	۳۹	۱۲۲	۱۱۵

مأخذ: اداره کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

نتایج مربوط به سال ۱۳۸۰، در جدول شماره‌ی ۴، ذکر گردیده است. چنانچه از جدول قابل مشاهده است:

- میانگین مرسولاتی را که هر واحد قبول و ایصال نموده است، ۱۱۶۱۵ مرسوله بوده است که به ترتیب شهرستان‌های، زنجان ۱۵۳۵۸، خدابنده ۸۸۸۷، خرمدره ۸۴۰۷، ابهر ۷۰۵۶، طارم ۳۸۵۰، ماهنشان ۲۵۲۳ و ایجرود ۶۹۷ مرسوله را، جذب نموده‌اند.
- جمعیت شهری تحت پوشش واحدهای پستی در کل استان ۲۳۲۲ نفر، بوده است که به ترتیب شهرستان‌های، زنجان ۱۰۱۵، خرمدره ۱۴۱۶، ابهر ۴۰۲۵، خدابنده ۴۰۳۴، ماهنشان ۵۴۸۱، طارم ۶۳۸۹ و ایجرود ۷۷۹۵ نفر را، تحت پوشش خود قرار داده‌اند.

- جمعیت روستایی تحت پوشش واحدهای پستی در کل استان ۱۷۵۰ نفر، بوده است که به ترتیب شهرستان‌های، زنجان ۸۰۴، خدابنده ۲۸۵۷، ابهر ۳۲۴۰، ایجرود ۳۸۹۷، خرمدره ۱۰۶۲، ماهنشان ۴۳۸۴ و طارم ۲۷۳۸ نفر را، تحت پوشش خود قرار داده‌اند که در مقایسه با جمعیت شهری تحت پوشش واحدهای پستی، وضعیت پست روستایی بهتر از شهری بوده است.
- مرسوله‌ی قبول و ارسال شده به ازاء هر نفر جمعیت در کل استان ۶ فقره، بوده است که به ترتیب شهرستان‌های، زنجان ۱۰، خرمدره ۳، ابهر۳، خدابنده ۲، طارم۲، ماهنشان ۱ وایجرود ۰ مرسوله را، ارسال نموده‌اند.
- مساحت تحت پوشش در کل استان ۴۸ کیلومترمربع، بوده که به ترتیب شهرستان‌های، خرمدره ۱۸، زنجان ۲۵، ابهر ۴۰، طارم ۱۱۰، ایجرود ۱۱۳، ماهنشان ۵۳ و خدابنده ۱۲۵کیلومتر را، تحت پوشش خود قرار داده‌اند.

جدول شماره‌ی ٤- وضعیت شاخص‌های مورد مطالعه در شهرستان‌های استان زنجان در سال ۱۳۸۰

ردیف	نوع	شرح	استان	شهرستان						
				ابهر	ایجرود	خدابنده	خرمدره	زنجان	طارم	ماهنشان
۱	واحدهای پستی مورد بهره‌برداری	اداره‌ی کل و اداره	۷	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
۲		دفتر پست شهری	۱۲	۳	۰	۳	۰	۵	۰	۱
۳		باجه‌ی پست شهری	۳	۱	۰	۰	۰	۲	۰	۰
۴		دفتر روستایی	۶۵	۱۱	۶	۱۷	۰	۱۵	۷	۹
۵		نمایندگی پستی	۵۵	۱۶	۲	۵	۲	۲۷	۲	۱
۶		دفتر پست و مخابرات روستایی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۷		آژانس شهری	۵	۰	۰	۰	۰	۵	۰	۰
۸		صندوق پست شهری	۱۶۹	۲۸	۴	۱۳	۸	۱۰۵	۵	۶
۹		صندوق پست روستایی	۱۴۰	۱۴	۲	۲	۱۰	۱۰۷	۵	۰
۱۰		دفتر ارتباطی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۱		جمع	۴۵۶	۷۴	۱۵	۴۱	۲۱	۲۶۷	۲۰	۱۸
۱۲	مرسولات پستی وارده از مبادی داخله	نامه‌ها	۴۹۴۵۷۰۰	۳۴۱۰۴۱۸	۳۹۴۰۶	۲۷۱۳۷۶	۲۲۶۰۹۸	۸۲۲۸۹۳	۹۸۴۸۵	۷۷۰۲۴
۱۳		مطبوعات	۴۵۷۶۸۹	۴۸۸۷۰	۱۷۳۲	۱۲۸۸۹	۱۶۲۹۵	۳۵۷۸۴۰	۱۲۸۵۷	۷۲۰۶
۱۴		بسته‌های کوچک	۱۶۴۵۶	۲۱۳۶	۱۴	۷۶۶	۱۶۲۱	۱۱۴۶۱	۳۴۳	۱۱۵
۱۵		امانات	۲۴۷۱۲	۲۰۳۳	۳۱	۷۹۱	۵۲۶	۲۱۱۵۴	۱۱۳	۶۴
۱۶		سایر	۲۱۵۹۶۱۷	۳۰۲۳۲۹	۱۰۹۷۹	۲۳۷۵۳۷	۱۴۰۳۶۳	۱۳۴۸۲۰۴	۶۴۷۸۳	۵۵۴۲۲
۱۷		جمع	۷۶۰۴۱۷۴	۳۷۶۵۷۸۶	۵۲۱۶۲	۵۲۳۳۵۹	۳۸۴۹۰۳	۲۵۶۱۵۵۲	۱۷۶۵۸۱	۱۳۹۸۳۱
۱۸	مرسولات پستی صادر شده به مقصد داخل کشور	نامه‌ها	۴۷۷۴۷۲۰	۴۹۶۷۹۰	۱۰۲۱۶	۳۵۵۶۹۹	۱۶۶۹۱۷	۳۶۳۱۹۵۳	۶۸۹۶۱	۴۴۱۸۴
۱۹		مطبوعات	۴۵۷۶۸۹	۱۹۶۹۷	۲۳۲	۸۲۸۷	۷۹۶۴	۴۱۳۰۱۱	۷۳۰۶	۱۱۹۲
۲۰		بسته‌های کوچک	۱۶۴۵۶	۳۹۲۵	۹	۱۹۲	۶۲۰	۱۱۶۵۰	۴۱	۱۹
۲۱		امانات	۲۴۷۱۲	۶۷۵		۱۶۶	۱۸۷	۲۳۶۴۸	۲۴	۱۲
۲۲		سایر	۰	۰						
۲۳		جمع	۵۲۷۳۵۷۷	۵۲۱۰۸۷	۱۰۴۵۷	۳۶۴۳۴۴	۱۷۵۶۸۸	۴۰۸۰۲۶۲	۷۶۳۳۲	۴۵۴۰۷

ادامه‌ی جدول شماره ٤- وضعیت شاخص‌های مورد مطالعه در شهرستان‌های استان زنجان در سال ۱۳۸۰

ردیف	نوع	شرح	استان	شهرستان					
				ابهر	ایجرود	خدابنده	خرمدره	زنجان	طارم	ماهنشان
۲۴	مرسولات پستی صادر شده به مقصد خارج کشور	نامه‌ها	۲۱۲۷۴	۱۰۳۷	۰	۲۷	۶۶۳	۱۸۹۹۸	۵۴۹	۰
۲۵		مطبوعات	۱۴۰۵		۰		۲۰۵	۱۰۷۶	۱۲۴	۰
۲۶		بسته‌های کوچک	۷۴	۲	۰			۷۲		۰
۲۷		امانات	۲۶۱	۱۴	۰			۲۴۷		۰
۲۸		سایر	۰		۰					۰
۲۹		جمع	۲۳۰۱۴	۱۰۵۳	۰	۲۷	۸۶۸	۲۰۳۹۳	۶۷۳	۰
۳۰	مرسولات پستی وارد شده به مبادی خارج کشور	نامه‌ها	۱۱۳۳۱۹	۱۹۹۲	۲	۳۷	۲۲۱۳۸	۸۴۴۷۲	۱۰۱۸	۳۶۶۰
۳۱		مطبوعات	۳۱۹۷۶	۱۰۴۱		۱۶	۲۶۰۲	۲۷۳۷۲	۳۳۹	۶۰۶
۳۲		بسته‌های کوچک	۱۴۲۰	۸۸		۰	۱۹۶	۱۱۳۳		۳
۳۳		امانات	۸۳۰	۷۶		۲	۳۲	۷۱۷		۳
۳۴		سایر	۰			۰				
۳۵		جمع	۱۴۷۵۴۵	۳۱۹۷	۲	۵۵	۲۴۹۶۸	۱۱۳۶۹۴	۱۳۵۷	۴۲۷۲
	جمعیت	کل استان	۹۳۰۷۷۶	۱۶۵۵۹۱	۴۲۱۰۴	۱۵۳۸۲۳	۵۳۹۳۷	۴۲۱۴۶۶	۴۴۲۴۲	۴۹۶۱۴
		شهری	۴۷۵۶۵۱	۳۲۷۶۳	۳۱۲۹	۸۵۲۴۳	۴۱۱۹۰	۳۰۱۶۴۶	۵۹۰۹	۵۷۷۰
		روستایی	۴۵۵۱۲۵	۱۳۲۸۲۷	۳۸۹۷۵	۶۸۵۷۹	۱۲۷۴۷	۱۱۹۸۱۹	۳۸۳۳۳	۴۳۸۴۴
مساحت شهرستان			۲۱۸۴۰	۲۹۶۱	۱۶۹۷	۵۱۱۹	۳۷۵	۶۷۳۱	۲۲۰۳	۲۷۵۴
جمع مرسولات			۵۲۹۶۵۹۱	۵۲۲۱۴۰	۱۰۴۵۷	۳۶۴۳۷۱	۱۷۶۵۵۶	۴۱۰۰۶۵۵	۷۷۰۰۵	۴۵۴۰۷
مرسوله به ازاء هر واحد			۱۱۶۱۵	۷۰۵۶	۶۹۷	۸۸۸۷	۸۴۰۷	۱۵۳۵۸	۳۸۵۰	۲۵۲۳
جمعیت شهری تحت پوشش(نفر)			۲۳۲۲	۴۰۲۵	۷۷۹۵	۴۰۳۴	۱۴۱۶	۱۰۱۵	۶۳۸۹	۵۴۸۱
جمعیت روستایی تحت پوشش(نفر)			۱۷۵۰	۳۲۴۰	۳۸۹۷	۲۸۵۷	۱۰۶۲	۸۰۴	۲۷۳۸	۴۳۸۴
مرسوله‌ی قبول و ارسال شده به ازاء هر نفر (جمعیت)			۶	۳	۰	۲	۳	۱۰	۲	۱
مساحت تحت پوشش (کیلومترمربع)			۴۸	۴۰	۱۱۳	۱۲۵	۱۸	۲۵	۱۱۰	۱۵۳

مأخذ: اداره کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

نتایج مربوط به سال ۱۳۸۱، در جدول شماره‌ی ۵، آمده است. چنانچه از جدول قابل مشاهده است:

- میانگین مرسولاتی را که هر واحد قبول و ایصال نموده است، ۱۷۰۲۲ مرسوله بوده است که به ترتیب شهرستان‌های، زنجان ۲۰۷۳۷، خرمدره ۱۸۴۶۱، ابهر ۱۲۵۴۵، خدابنده ۱۲۱۰۷، طارم ۱۰۳۹۷، ماهنشان ۵۲۵۳ و ایجرود ۲۱۰۸ مرسوله را، جذب نموده‌اند.
- جمعیت شهری تحت پوشش واحدهای پستی در کل استان ۲۳۲۲ نفر، بوده است که به ترتیب شهرستان‌های، زنجان ۷۳۳، خرمدره ۱۳۶۱، ابهر ۳۷۵۴، خدابنده ۳۸۷۶، ماهنشان ۴۲۱۳، طارم ۶۱۳۹ و ایجرود ۷۴۹۰ نفر را، تحت پوشش خود قرار داده‌اند.

- جمعیت روستایی تحت پوشش واحدهای پستی در کل استان ۱۴۸۳ نفر، بوده است که به ترتیب شهرستان‌های، زنجان ۶۸۵، خرمدره ۸۷۵، خدابنده ۱۹۳۸، ایجرود ۲۴۹۷، طارم ۲۶۳۱، ابهر ۳۱۱۳ و ماهنشان ۴۶۸۱ نفر را، تحت پوشش خود قرار داده‌اند که در مقایسه با جمعیت شهری تحت پوشش واحدهای پستی، وضعیت پست روستایی بهتر از شهری بوده است.
- مرسوله‌ی قبول و ارسال شده به ازاء هر نفر جمعیت در کل استان ۱۰ فقره، بوده است که به ترتیب شهرستان‌های، زنجان ۱۶، خرمدره ۸، ابهر۶، طارم ۵، خدابنده ۴، ماهنشان ۲ و ایجرود ۱ مرسوله را، ارسال نموده‌اند.
- مساحت تحت پوشش در کل استان ۴۱ کیلومترمربع، بوده که به ترتیب شهرستان‌های، خرمدره ۱۶، زنجان ۲۱، ابهر ۳۹، ایجرود ۸۵، خدابنده ۱۰۰، طارم ۱۱۰ و ماهنشان ۱۴۵ کیلومتر را، تحت پوشش خود قرار داده‌اند.

جدول شماره‌ی ۵- وضعیت شاخص‌های مورد مطالعه در شهرستان‌های استان زنجان در سال ۱۳۸۱

ردیف	نوع	شرح	استان	شهرستان						
				ابهر	ایجرود	خدابنده	خرمدره	زنجان	طارم	ماهنشان
۱	واحدهای پستی مورد بهره‌برداری	اداره‌ی کل و اداره	۷	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
۲		دفتر پست شهری	۱۲	۳	۰	۳	۰	۵	۰	۱
۳		باجه پست شهری	۴	۲	۰	۰	۰	۲	۰	۰
۴		دفتر روستایی	۶۶	۱۱	۶	۱۷	۱	۱۶	۷	۸
۵		نمایندگی پستی	۷۰	۱۶	۷	۱۵	۳	۲۶	۲	۱
۶		دفتر پست و مخابرات روستایی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۷		آژانس شهری	۳	۰	۰	۰	۰	۳	۰	۰
۸		صندوق پست شهری	۲۱۲	۲۸	۴	۱۳	۸	۱۴۶	۵	۸
۹		صندوق پست روستایی	۱۵۹	۱۴	۲	۲	۱۰	۱۲۶	۵	۰
۱۰		دفتر ارتباطی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۱		جمع	۵۳۳	۷۵	۲۰	۵۱	۲۳	۳۲۵	۲۰	۱۹
۱۲	مرسولات پستی وارده از مبادی داخله	نامه‌ها	۲۰۹۳۵۱۶	۳۸۸۵۱۴	۲۱۲۰۴	۲۸۰۷۶۵	۹۲۷۶۴	۱۱۳۶۴۸۵	۱۱۴۳۴۹	۵۹۴۳۵
۱۳		مطبوعات	۵۱۰۹۶۳	۵۸۵۵۷	۵۱۸۲	۱۷۱۲۶	۵۶۶۵	۳۹۷۷۰۲	۱۵۷۹۰	۱۰۹۴۱
۱۴		بسته‌های کوچک	۳۸۶۸۷	۱۷۱۵	۱۱	۸۵۵	۳۳۰	۳۵۵۳۰	۱۹۶	۵۰
۱۵		امانات	۱۴۰۹۱	۱۹۸۹	۳۸	۷۶۲	۴۹۴	۹۷۳۰	۱۸۸	۸۹۰
۱۶		سایر	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۷		جمع	۲۶۵۷۲۵۷	۴۵۰۷۷۵	۲۶۴۳۵	۲۹۹۵۰۸	۹۹۲۵۳	۱۵۷۹۴۴۷	۱۳۰۵۲۳	۷۱۳۱۶
۱۸	مرسولات پستی صادر شده به مقصد داخل کشور	نامه‌ها	۵۵۲۵۸۳۹	۴۸۵۰۶۸	۱۳۵۷۳	۲۷۵۳۱۲	۲۰۵۰۰۷	۴۳۶۷۳۲۰	۱۲۳۰۲۴	۵۶۵۳۵
۱۹		مطبوعات	۳۸۰۸۹۲	۱۹۰۲۸	۰	۱۸	۸۲۵	۳۵۵۵۱۵	۵۵۰۵	۱
۲۰		بسته‌های کوچک	۹۵۶۹	۵۸۲	۱۳	۲۵۹	۴۳۹	۸۲۲۱	۳۴	۲۱
۲۱		امانات	۱۹۶۰۵	۶۳۴	۱۴	۱۴۸	۲۶۲	۱۸۴۶۴	۶۰	۲۳
۲۲		سایر	۳۱۰۶۲۴۶	۴۳۴۸۷۴	۲۸۵۶۵	۳۴۱۶۸۷	۲۱۷۴۳۷	۱۹۶۲۸۰۹	۷۷۶۵۶	۴۳۲۱۸
۲۳		جمع	۹۰۴۲۱۵۱	۹۴۰۱۸۶	۴۲۱۶۵	۶۱۷۴۲۴	۴۲۳۹۷۰	۶۷۱۲۳۲۹	۲۰۶۲۷۹	۹۹۷۹۸

ادامه‌ی جدول شماره‌ی ۵- وضعیت شاخص‌های مورد مطالعه در شهرستان‌های استان زنجان در سال ۱۳۸۱

ردیف	نوع	شرح	استان	شهرستان						
				ابهر	ایجرود	خدابنده	خرمدره	زنجان	طارم	ماهنشان
۲۴	مرسولات پستی صادر شده به مقصد خارج کشور	نامه‌ها	۲۳۹۶۵	۶۸۹	۱	۳۶	۶۱۶	۲۱۴۳۴	۱۱۸۸	۱
۲۵		مطبوعات	۶۰۰۰	۱	۰	۱۳	۲۴	۵۴۸۸	۴۷۴	
۲۶		بسته‌های کوچک	۲۰۵	۰۱۶	۰		۱	۱۸۸		
۲۷		امانات	۱۶۶	۱۴	۰			۱۵۲		
۲۸		سایر	۰	0	۰			۰		
۲۹		جمع	۳۰۳۳۶	۷۲۰	۱	۴۹	۶۴۱	۲۷۲۶۲	۱۶۶۲	۱
۳۰	مرسولات پستی وارد شده به مبادی خارج کشور	نامه‌ها	۳۷۸۲۹	۲۷۵۳	۳	۶۵	۳۸۲	۲۳۸۹۲	۱۰۷۳۴	۰
۳۱		مطبوعات	۳۴۹۳۵	۹۹۱	۰	۱۸	۴۶	۳۲۶۶۵	۱۲۱۵	۰
۳۲		بسته‌های کوچک	۶۷۴	۶۹	۰	۰		۵۸۵	۲۰	۰
۳۳		امانات	۲۳۳	۶۱	۰	۰		۱۶۱	۱۱	۰
۳۴		سایر	۰	۰	۰	۰		۰	۰	
۳۵		جمع	۷۳۶۷۱	۳۸۷۴	۳	۸۳	۴۲۸	۵۷۳۰۳	۱۱۹۸۰	۰
	جمعیت	کل استان	۹۳۶۹۸۵	۱۶۲۰۵۵	۴۰۷۴۰	۱۵۵۴۴۲	۵۵۵۱۶	۴۳۱۹۹۷	۴۳۰۴۲	۴۸۱۹۲
		شهری	۴۹۹۶۳۹	۳۴۴۱۷	۳۲۸۷	۸۹۵۴۲	۴۳۲۶۷	۳۱۶۸۵۸	۶۲۰۷	۶۰۶۱
		روستایی	۴۳۷۳۴۶	۱۲۷۶۳۹	۳۷۴۵۲	۶۵۹۰۰	۱۲۲۴۹	۱۱۵۱۳۹	۳۶۸۳۵	۴۲۱۳۱
مساحت شهرستان			۲۱۸۴۰	۲۹۶۱	۱۶۹۷	۵۱۱۹	۳۷۵	۶۷۳۱	۲۲۰۳	۲۷۵۴
جمع مرسولات			۹۰۷۲۴۸۷	۹۴۰۹۰۶	۴۲۱۶۶	۶۱۷۴۷۳	۴۲۴۶۱۱	۶۷۳۹۵۹۱	۲۰۷۹۴۱	۹۹۷۹۹
مرسوله به ازاء هر واحد			۱۷۰۲۲	۱۲۵۴۵	۲۱۰۸	۱۲۱۰۷	۱۸۴۶۱	۲۰۷۳۷	۱۰۳۹۷	۵۲۵۳
جمعیت شهری تحت پوشش (نفر)			۱۸۳۸	۳۷۵۴	۷۴۹۰	۳۸۷۶	۱۳۶۱	۷۳۳	۶۱۳۹	۴۲۱۳
جمعیت روستایی تحت پوشش (نفر)			۱۴۸۳	۳۱۱۳	۲۴۹۷	۱۹۳۸	۸۷۵	۶۸۵	۲۶۳۱	۴۶۸۱
مرسوله‌ی قبول و ارسال شده به ازاء هر نفر (جمعیت)			۱۰	۶	۱	۴	۸	۱۶	۵	۲
مساحت تحت پوشش (کیلومترمربع)			۴۱	۳۹	۸۵	۱۰۰	۱۶	۲۱	۱۱۰	۱۴۵

مأخذ: اداره کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

نتایج مربوط به سال ۱۳۸۲، در جدول شماره‌ی ۶ آمده است. چنانچه از جدول قابل مشاهده است:

- میانگین مرسولاتی را که هر واحد قبول و ایصال نموده است، ۱۴۲۳۵ مرسوله بوده است که به ترتیب شهرستان‌های، خرمدره ۱۹۶۲۶، زنجان ۱۸۵۱۴، ابهر ۱۲۵۸۴، خدابنده ۲۴۹۵، طارم ۸۵۲۵، ماهنشان ۵۷۷۲ و ایجرود ۳۲۸۲ مرسوله را، جذب نموده‌اند.
- جمعیت شهری تحت پوشش واحدهای پستی در کل استان ۱۵۷۰ نفر، بوده است که به ترتیب شهرستان‌های، زنجان ۶۳۸، خرمدره ۱۱۲۳، خدابنده ۱۹۵۶، ماهنشان ۳۸۶۴، ابهر ۴۰۲۴، طارم ۶۱۹۴ و ایجرود ۷۵۵۷ نفر را، تحت پوشش خود قرار داده‌اند.

- جمعیت روستایی تحت پوشش واحدهای پستی در کل استان ۱۳۳۳ نفر، بوده است که به ترتیب شهرستان‌های، زنجان ۶۶۰، خرمدره ۱۰۳۰، خدابنده ۱۴۱۵، ایجرود ۲۲۲۳، ابهر ۲۵۷۶ و ماهنشان ۳۲۷۰ نفر را، تحت پوشش خود قرار داده‌اند که در مقایسه با جمعیت شهری تحت پوشش واحدهای پستی، وضعیت پست روستایی بهتر از شهری بوده است.
- مرسوله قبول و ارسال شده به ازاء هر نفر جمعیت در کل استان ۹ فقره، بوده است که به ترتیب شهرستان‌های، زنجان ۱۵، خرمدره ۸، ابهر۶، طارم ۴، ماهنشان ۳ و ایجرود ۲ و خدابنده ۱ مرسوله را، ارسال نموده‌اند.

مساحت تحت پوشش در کل استان ۳۶ کیلومترمربع، بوده که به ترتیب شهرستان‌های، خرمدره ۱۶، زنجان ۱۹، ابهر ۳۶، ایجرود ۷۷، طارم ۱۰۰، خدابنده ۶۳ و ماهنشان ۱۱۵ کیلومتر را، تحت پوشش خود قرار داده‌اند.

جدول شماره‌ی ٦- وضعیت شاخص‌های مورد مطالعه در شهرستان‌های استان زنجان در سال ۱۳۸۲

ردیف	نوع	شرح	استان	شهرستان						
				ابهر	ایجرود	خدابنده	خرمدره	زنجان	طارم	ماهنشان
۱	واحدهای پستی مورد بهره‌برداری	اداره‌ی کل و اداره	۷	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
۲		دفتر پست شهری	۱۲	۳	۰	۳	۰	۵	۰	۱
۳		باجه پست شهری	۳	۱	۰	۰	۰	۲	۰	۰
۴		دفتر روستایی	۶۵	۱۱	۶	۱۷	۱	۱۴	۷	۹
۵		نمایندگی پستی	۸۴	۱۸	۸	۱۶	۳	۳۵	۳	۱
۶		دفتر پست و مخابرات روستایی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۷		آژانس شهری	۲	۰	۰	۰	۰	۲	۰	۰
۸		صندوق پست شهری	۲۵۵	۲۷	۴	۳۰	۱۰	۱۷۰	۵	۹
۹		صندوق پست روستایی	۱۸۲	۲۱	۳	۱۴	۸	۱۲۷	۶	۳
۱۰		دفتر ارتباطی	۲	۰	۰	۰	۰	۲	۰	۰
۱۱		جمع	۶۱۲	۸۲	۲۲	۸۱	۲۳	۳۵۸	۲۲	۲۴
۱۲	مرسولات پستی وارده از مبادی داخله	نامه‌ها	۳۲۰۱۲۸۴	۶۷۵۷۲۸	۴۲۲۴۹	۴۵۲۶۶۶	۸۷۸۶۰	۱۶۰۹۲۰۸	۲۵۵۳۴۹	۷۸۲۲۴
۱۳		مطبوعات	۶۵۴۹۴۳	۷۹۸۸۴	۹۷۶۰	۳۵۰۴۱	۴۲۳۴۸	۴۵۴۳۷۲	۱۲۷۵۰	۲۰۷۸۸
۱۴		بسته‌های کوچک	۵۱۸۸۱	۳۸۱۳	۴	۱۰۱۷	۷۲	۴۶۷۵۶	۶۴	۱۵۵
۱۵		امانات	۱۷۰۱۷	۲۵۹۵	۶۸	۸۵۵	۷۱۳	۱۲۴۰۵	۲۱۰	۱۷۱
۱۶		سایر	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۷		جمع	۳۹۲۵۱۲۵	۷۶۲۰۲۰	۵۲۰۸۱	۴۸۹۵۷۹	۱۳۰۹۹۳	۲۱۲۲۷۴۱	۲۶۸۳۷۳	۹۹۳۳۸
۱۸	مرسولات پستی صادر شده به مقصد داخل کشور	نامه‌ها	۱۷۶۵۹۳۱	۳۸۲۲۴۵	۱۰۳۵۹	۱۵۸۳۵۱	۸۳۶۹۷	۱۰۲۴۹۹۸	۷۲۳۴۰	۳۳۹۴۱
۱۹		مطبوعات	۲۳۷۹۶۹۸	۱۴۵۶۳	۹۷۴۰	۲۹	۵۹۱۵	۲۳۴۷۳۲۲	۲۱۲۹	۰
۲۰		بسته‌های کوچک	۱۰۰۲۸	۱۰۴۰	۹	۳۷۷	۲۷۱	۸۲۸۲	۳۴	۱۵
۲۱		امانات	۱۷۴۱۰	۷۸۷	۳	۱۳۰	۲۳۵	۱۶۱۶۰	۵۷	۳۸
۲۲		سایر	۴۵۱۴۵۲۶	۶۳۲۰۳۳	۵۲۰۸۲	۴۳۱۴۵	۳۶۱۱۶۲	۳۲۰۸۷۱۶	۱۱۲۸۶۳	۱۰۴۵۲۵
۲۳		جمع	۸۶۸۷۵۹۳	۱۰۳۰۶۶۸	۷۲۱۹۳	۲۰۲۰۳۲	۴۵۱۲۸۰	۶۶۰۵۴۷۸	۱۸۷۴۲۳	۱۳۸۵۱۹

ادامه‌ی جدول شماره‌ی ٦- وضعیت شاخص‌های مورد مطالعه در شهرستان‌های استان زنجان در سال ۱۳۸۲

ردیف	نوع	شرح	استان	شهرستان						
				ابهر	ایجرود	خدابنده	خرمدره	زنجان	طارم	ماهنشان
۲۴	مرسولات پستی صادر شده به مقصد خارج کشور	نامه‌ها	۲۰۸۹۷	۱۱۶۷	۰	۶۷	۱۱۸	۱۹۴۷۲	۷۱	۲
۲۵		مطبوعات	۲۹۰۲	۰	۰	۰	۰	۲۸۵۷	۴۵	۰
۲۶		بسته‌های کوچک	۱۹۱	۲	۰	۰	۰	۱۸۹	۰	۰
۲۷		امانات	۱۸۱	۲۸	۰	۰	۰	۱۵۳	۰	۰
۲۸		سایر	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۹		جمع	۲۴۱۷۱	۱۱۹۷	۰	۶۷	۱۱۸	۲۲۶۷۱	۱۱۶	۲
۳۰	مرسولات پستی وارد شده به مبادی خارج کشور	نامه‌ها	۱۴۶۱۰	۱۶۱۵	۰	۱۸۵	۱۴۸	۱۲۵۰۱	۱۶۱	۰
۳۱		مطبوعات	۱۸۰۷۶	۱۰۰۲	۰	۲۹	۲۷	۱۶۹۴۵	۷۳	۰
۳۲		بسته‌های کوچک	۴۲۸	۱۱۸	۰	۰	۰	۳۱۰	۰	۰
۳۳		امانات	۳۲۲	۸۱	۰	۰	۱	۲۴۰	۰	۰
۳۴		سایر	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۵		جمع	۳۳۴۳۶	۲۸۱۶	۰	۲۱۴	۱۷۶	۲۹۹۹۶	۲۳۴	۰
	جمعیت	کل استان	۹۴۵۳۳۶	۱۶۳۵۰۰	۴۱۱۰۳	۱۵۶۸۲۸	۵۶۰۱۱	۴۳۵۸۴۷	۴۳۴۲۶	۴۸۶۲۱
		شهری	۵۰۴۰۹۲	۳۴۷۲۳	۳۳۱۶	۹۰۳۴۰	۴۳۶۵۳	۳۱۹۶۸۲	۶۲۶۲	۶۱۱۵
		روستایی	۴۴۱۲۴۴	۱۲۸۷۷۶	۳۷۷۸۶	۶۶۴۸۸	۱۲۳۵۸	۱۱۶۱۶۵	۳۷۱۶۴	۴۲۵۰۷
مساحت شهرستان			۲۱۸۴۰	۲۹۶۱	۱۶۹۷	۵۱۱۹	۳۷۵	۶۷۳۱	۲۲۰۳	۲۷۵۴
جمع مرسولات			۸۷۱۱۷۶۴	۱۰۳۱۸۶۵	۷۲۱۹۳	۲۰۲۰۹۹	۴۵۱۳۹۸	۶۶۲۸۱۴۹	۱۸۷۵۳۹	۱۳۸۵۲۱
مرسوله به ازاء هر واحد			۱۴۲۳۵	۱۲۵۸۴	۳۲۸۲	۲۴۹۵	۱۹۶۲۶	۱۸۵۱۴	۸۵۲۵	۵۷۷۲
جمعیت شهری تحت پوشش (نفر)			۱۵۷۰	۴۰۲۴	۷۵۵۷	۱۹۵۶	۱۱۲۳	۶۳۸	۶۱۹۴	۳۸۶۴
جمعیت روستایی تحت پوشش (نفر)			۱۳۳۳	۲۵۷۶	۲۲۲۳	۱۴۱۵	۱۰۳۰	۶۶۰	۲۳۲۳	۳۲۷۰
مرسوله قبول و ارسال شده به ازاء هر نفر (جمعیت)			۹	۶	۲	۱	۸	۱۵	۴	۳
مساحت تحت پوشش (کیلومتر مربع)			۳۶	۳۶	۷۷	۶۳	۱۶	۱۹	۱۰۰	۱۱۵

نتایج مربوط به سال ۱۳۸۳، در جدول شماره‌ی ۷، آمده است. چنانچه از جدول قابل مشاهده است:

- میانگین مرسولاتی را که هر واحد قبول و ایصال نموده است ۹۰۴۴ مرسوله، بوده است که به ترتیب شهرستان‌های، خرمدره ۱۸۰۲۰، زنجان ۹۷۷۸، ابهر ۹۵۸۵، طارم ۸۱۸۳، خدابنده ۵۹۳۴، ماهنشان ۴۸۳۱ و ایجرود ۱۴۳۴ مرسوله را، جذب نموده‌اند.
- جمعیت شهری تحت پوشش واحدهای پستی در کل استان ۱۲۰۸ نفر بوده است که به ترتیب شهرستان‌های زنجان ۴۸۸، خرمدره ۱۰۸۶، خدابنده ۱۶۰۷، ماهنشان ۳۷۳۶، ابهر ۲۵۴۱، طارم ۵۱۳۳ و ایجرود ۷۳۰۶ نفر را تحت پوشش خود قرار داده‌اند.

- جمعیت روستایی تحت پوشش واحدهای پستی در کل استان ۱۱۵۹ نفر، بوده است که به ترتیب شهرستان‌های، زنجان ۵۵۳، خرمدره ۹۹۶، خدابنده ۱۲۶۰، ایجرود ۲۱۴۹، ابهر ۲۳۰۵ و ماهنشان ۲۷۴۰ نفر را، تحت پوشش خود قرار داده‌اند که در مقایسه با جمعیت شهری تحت پوشش واحدهای پستی، وضعیت پست روستایی بهتر از شهری بوده است.
- مرسوله‌ی قبول و ارسال شده به ازاء هر نفر جمعیت در کل استان ۷ فقره، بوده است که به ترتیب شهرستان‌های، زنجان ۹، خرمدره۷، ابهر۶، طارم ۴، ماهنشان ۳، خدابنده ۲ و خدابنده ۱ مرسوله را، ارسال نموده‌اند.
- مساحت تحت پوشش در کل استان ۳۰ کیلومترمربع، بوده که به ترتیب شهرستان‌های، خرمدره ۱۶، زنجان ۱۶، ابهر ۲۹، ایجرود ۷۷، طارم ۹۶، خدابنده ۵۶ و ماهنشان ۱۰۶ کیلومتر را، تحت پوشش خود قرار داده‌اند.

جدول شماره‌ی ۷- وضعیت شاخص‌های مورد مطالعه در شهرستان‌های استان زنجان در سال ۱۳۸۳

ردیف	نوع	شرح	استان	شهرستان						
				ابهر	ایجرود	خدابنده	خرمدره	زنجان	طارم	ماهنشان
۱	واحدهای پستی مورد بهره‌برداری	اداره‌ی کل و اداره	۷	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
۲		دفتر پست شهری	۱۲	۳	۰	۳	۰	۵	۰	۱
۳		باجه پست شهری	۳	۱	۰	۰	۰	۲	۰	۰
۴		دفتر روستایی	۶۵	۱۱	۶	۱۷	۱	۱۴	۷	۹
۵		نمایندگی پستی	۹۳	۱۸	۸	۱۶	۳	۴۲	۳	۳
۶		دفتر پست و مخابرات روستایی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۷		آژانس شهری	۲	۰	۰	۰	۰	۲	۰	۰
۸		صندوق پست شهری	۳۱۹	۴۲	۴	۳۵	۱۰	۲۱۴	۵	۹
۹		صندوق پست روستایی	۲۱۰	۲۵	۳	۱۸	۸	۱۴۷	۶	۳
۱۰		دفتر ارتباطی	۱۰	۲	۰	۱	۰	۶	۱	۰
۱۱		جمع	۷۲۱	۱۰۳	۲۲	۹۱۹۱	۲۳	۴۳۳	۲۳	۲۶
۱۲	مرسولات پستی وارده از مبادی داخله	نامه‌ها	۵۴۳۶۰۹۳	۱۱۱۰۰۱۴	۲۱۸۵۹۲	۷۷۱۶۶۴	۴۳۱۰۰۱	۲۳۷۰۹۵۱	۲۸۸۷۹۶	۲۴۵۰۷۵
۱۳		مطبوعات	۸۱۵۲۰۰	۱۶۶۵۴۲	۱۱۹۷۷	۵۰۳۹۲	۲۰۶۸۳	۴۹۲۴۷۳	۵۱۵۱۴	۲۱۶۱۹
۱۴		بسته‌های کوچک	۲۸۸۲۲	۳۹۸۵	۱	۲۳۳۰	۳۹۶	۲۱۸۳۹	۱۴۳	۱۲۸
۱۵		امانات	۱۶۳۳۹	۲۳۳۶	۹۷	۱۸۶۵	۳۷۱۶	۷۷۵۹	۲۹۴	۲۷۲
۱۶		سایر	۳۵۸۸۳۷۴	۵۰۲۳۲۰	۱۶۵۴۰	۳۵۲۴۰۰	۲۸۷۰۴۰	۲۲۵۳۰۲۴	۸۹۷۰۰	۸۷۳۵۰
۱۷		جمع	۹۸۸۴۸۲۸	۱۷۸۵۱۹۷	۲۴۷۲۰۷	۱۱۷۸۶۵۱	۷۴۲۸۳۶	۵۱۴۶۰۴۶	۴۳۰۴۴۷	۳۵۴۴۴۴
۱۸	مرسولات پستی صادر شده به مقصد داخل کشور	نامه‌ها	۲۱۶۸۲۰۱	۴۵۶۰۹۳	۱۴۹۸۵	۱۸۴۳۶۲	۱۱۷۲۰۳	۱۲۶۱۴۱۲	۹۵۹۸۶	۳۸۱۶۰
۱۹		مطبوعات	۶۶۹۹۸۷	۲۶۶۲۸	۰	۲۴۹۵	۹۶۱۴	۶۲۸۹۱۰	۲۳۴۰	۰
۲۰		بسته‌های کوچک	۳۵۷۹	۸۶۵	۹	۴۴۰	۱۳۱	۲۰۴۰	۸۴	۱۰
۲۱		امانات	۱۸۹۷۳	۷۹۲	۱۴	۲۱۲	۳۹۸	۱۷۳۷۳	۹۴	۹۰
۲۲		سایر	۳۵۸۸۳۷۴	۵۰۲۳۲۰	۱۶۵۴۰	۳۵۲۴۰۰	۲۸۷۰۴۰	۲۲۵۳۰۲۴	۸۹۷۰۰	۸۷۳۵۰
۲۳		جمع	۶۴۴۹۱۱۴	۹۸۶۶۹۸	۳۱۵۴۸	۵۳۹۹۰۹	۴۱۴۳۸۶	۴۱۶۲۷۵۹	۱۸۸۲۰۴	۱۲۵۶۱۰

ادامه‌ی جدول شماره‌ی ۷- وضعیت شاخص‌های مورد مطالعه در شهرستان‌های استان زنجان در سال ۱۳۸۳

ردیف	نوع	شرح	استان	شهرستان						
				ابهر	ایجرود	خدابنده	خرمدره	زنجان	طارم	ماهنشان
۲۴	مرسولات پستی صادر شده به مقصد خارج کشور	نامه‌ها	۴۸۰۱۱	۵۱۰	۰	۱۰۲	۶۳	۴۷۳۳۴	۲	۰
۲۵		مطبوعات	۲۱۷۰۱	۰	۰	۰	۰	۲۱۷۰۱	۰	۰
۲۶		بسته‌های کوچک	۱۸۵	۰	۰	۰	۰	۱۸۵	۰	۰
۲۷		امانات	۱۸۵۱	۰	۰	۰	۰	۱۸۵۱	۰	۰
۲۸		سایر	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۹		جمع	۷۱۷۴۸	۵۱۰	۰	۱۰۲	۶۳	۷۱۰۷۱	۲	۰
۳۰	مرسولات پستی وارد شده به مبادی خارج کشور	نامه‌ها	۱۳۱۷۶	۱۴۷۵	۴۲۵	۱۲۲۸	۷۵۳۴	۱۶۶۱	۵۵۲	۳۰۱
۳۱		مطبوعات	۱۷۱۶۰	۵۹۹	۵۰	۴	۱۶۵۲	۱۴۷۱۶	۱۰۰	۳۹
۳۲		بسته‌های کوچک	۱۴۱۵	۳۳	۳	۵	۱۲۴	۱۲۴۸	۱	۱
۳۳		امانات	۴۱۸	۶۴	۶	۱۲	۷۴	۲۵۶	۴	۲
۳۴		سایر	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۵		جمع	۳۲۱۶۹	۲۱۷۱	۴۸۴	۱۲۴۹	۹۳۸۴	۱۷۸۸۱	۶۵۷	۳۴۳
	جمعیت	کل استان	۹۵۶۶۹۰	۱۶۰۳۴۵	۳۹۷۸۱	۱۵۹۳۶۶	۵۸۰۲۹	۴۴۹۵۹۸	۴۲۲۹۹	۴۷۲۷۲
		شهری	۵۳۶۸۶۳	۳۶۷۲۲	۳۵۰۷	۹۵۵۴۰	۴۶۱۶۶	۳۳۸۰۸۲	۶۶۲۲	۶۴۶۷
		روستایی	۴۲۶۵۷۱	۱۲۳۶۲۳	۳۶۲۷۴	۶۳۸۲۷	۱۱۸۶۴	۱۱۱۵۱۶	۳۵۶۷۶	۴۰۸۰۶
مساحت شهرستان			۲۱۸۴۰	۲۹۶۱	۱۶۹۷	۵۱۱۹	۳۷۵	۶۷۳۱	۲۲۰۳	۲۷۵۴
جمع مرسولات			۶۲۵۰۸۶۲	۹۸۷۲۰۸	۳۱۵۴۸	۵۴۰۰۱۱	۴۱۴۴۴۹	۴۲۳۳۸۳۰	۱۸۸۲۰۶	۱۲۵۶۱۰
مرسوله به ازاءهر واحد			۹۰۴۴	۹۵۸۵	۱۴۳۴	۵۹۳۴	۱۸۰۲۰	۹۷۷۸	۸۱۸۳	۴۸۳۱
جمعیت شهری تحت پوشش (نفر)			۱۲۰۸	۲۵۲۳	۷۲۵۵	۱۵۹۶	۱۰۷۹	۴۸۵	۵۰۹۷	۳۷۱۰
جمعیت روستایی تحت پوشش (نفر)			۱۱۵۹	۲۲۸۹	۲۱۳۴	۱۲۵۲	۹۸۹	۵۴۹	۲۲۳۰	۲۷۲۰
مرسوله‌ی قبول و ارسال شده به ازاء هر نفر (جمعیت)			۷	۶	۱	۳	۷	۹	۴	۳
مساحت تحت پوشش (کیلومتر مربع)			۳۰	۲۹	۷۷	۵۶	۱۶	۱۶	۹۶	۱۰۶

مأخذ: اداره کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

نتایج مربوط به سال ۱۳۸۴، در جدول شماره‌ی ۸، ذکر گردیده است. چنانچه از جدول قابل مشاهده است:

- میانگین مرسولاتی را که هر واحد قبول و ایصال نموده است، ۱۱۹۹۸ مرسوله بوده است که به ترتیب شهرستان‌های، خرمدره ۲۵۳۹۸، طارم ۲۰۷۰۰، ابهر ۱۲۳۱۴، زنجان ۱۱۸۴۷، ماهنشان ۱۱۴۲۴، خدابنده ۸۵۷۳ و ایجرود ۴۷۷۷ مرسوله را، جذب نموده‌اند.
- جمعیت شهری تحت پوشش واحدهای پستی در کل استان ۱۱۲۷ نفر، بوده است که به ترتیب شهرستان‌های، ایجرود ۴۷۲۵، طارم ۴۶۰۷، خدابنده ۳۱۵۳، ماهنشان ۲۸۷۰، ابهر ۱۱۵۵، خرمدره ۱۰۰۱ و زنجان ۴۵۷ نفر را، تحت پوشش خود قرار داده‌اند.

- جمعیت روستایی تحت پوشش واحدهای پستی در کل استان ۱۰۹۴ نفر، بوده است که به ترتیب شهرستان‌های، طارم ۲۴۵۷، خدابنده ۲۴۱۱، ماهنشان ۲۲۹۶، ایجرود ۲۰۶۷، ابهر ۱۰۹۰، خرمدره ۱۰۰۱ و زنجان ۵۰۸ نفر را، تحت پوشش خود قرار داده‌اند که در مقایسه با جمعیت شهری تحت پوشش واحدهای پستی، وضعیت پست روستایی بهتر از شهری بوده است.
- مرسوله‌ی قبول و ارسال شده به ازاء هر نفر جمعیت در کل استان ۹ فقره بوده است که به ترتیب شهرستان‌های، زنجان ۱۱، طارم ۱۱، خرمدره ۱۰، ابهر ۸، ماهنشان ۷، خدابنده ۵ و ایجرود ۳ مرسوله را، ارسال نموده‌اند.
- مساحت تحت پوشش در کل استان ۳۰ کیلومترمربع، بوده که به ترتیب شهرستان‌های، ماهنشان ۱۰۲، طارم۹۶، ایجرود ۷۴، خدابنده ۵۷، ابهر ۲۸، خرمدره ۱۶ و زنجان ۱۶ کیلومتر را، تحت پوشش خود قرار داده‌اند.

جدول شماره‌ی ۸- وضعیت شاخص‌های مورد مطالعه در شهرستان‌های استان زنجان در سال ۱۳۸٤

ردیف	نوع	شرح	استان	شهرستان						
				ابهر	ایجرود	خدابنده	خرمدره	زنجان	طارم	ماهنشان
۱	واحدهای پستی مورد بهره‌برداری	اداره‌ی کل و اداره	۷	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
۲		دفتر پست شهری	۱۲	۴	۱	۳	۰	۴	۰	۰
۳		باجه پست شهری	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۴		دفتر روستایی	۶۵	۱۱	۵	۱۷	۱	۱۶	۶	۹
۵		نمایندگی پستی	۹۳	۱۸	۸	۱۶	۳	۴۲	۳	۳
۶		دفتر پست و مخابرات روستایی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۷		آژانس شهری	۲	۰	۰	۰	۰	۲	۰	۰
۸		صندوق پست شهری	۳۱۹	۴۲	۴	۳۵	۱۰	۲۱۴	۵	۹
۹		صندوق پست روستایی	۲۱۰	۲۵	۳	۱۸	۸	۱۴۷	۶	۳
۱۰		دفتر ارتباطی	۱۷	۴	۱	۰	۱	۷	۲	۲
۱۱		جمع	۷۲۵	۱۰۵	۲۳	۹۰	۲۴	۴۳۳	۲۳	۲۷
۱۲	مرسولات پستی وارده از مبادی داخله	نامه‌ها	۴۰۶۰۰۸۹	۶۰۸۹۹۴	۱۷۹۲۸	۳۵۵۵۰۹	۲۸۳۱۲۸	۲۴۳۶۰۵۳	۲۱۳۳۹۰	۱۴۵۰۸۸
۱۳		مطبوعات	۲۸۴۶۲۳۰	۴۱۶۲۴۰	۷۸۸۶۴	۲۵۸۴۳۶	۲۰۰۷۷۲	۱۶۲۴۷۱۸	۱۶۷۸۴۷	۹۹۳۵۴
۱۴		بسته‌های کوچک	۵۳۳۲	۵۸۷	۳۳۸	۵۴۲	۴۸۰	۳۱۹۹	۱۳۲	۵۵
۱۵		امانات	۶۱۲۰	۹۱۸	۴۸	۵۵۱	۵۰۷	۳۵۴۱	۳۸۱	۱۷۴
۱۶		سایر	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۷		جمع	۶۹۱۷۷۷۱	۱۰۲۶۷۳۸	۹۷۱۷۸	۶۱۵۰۳۷	۴۸۴۸۸۶	۴۰۶۷۵۱۱	۳۸۱۷۵۰	۲۴۴۶۷۰
۱۸	مرسولات پستی صادر شده به مقصد داخل کشور	نامه‌ها	۱۵۸۳۱۰۰	۲۳۷۴۵۷	۶۹۹۱	۱۳۸۶۱۹	۱۱۰۳۹۶	۹۴۹۸۶۰	۸۳۲۰۴	۵۶۵۷۲
۱۹		مطبوعات	۱۶۵۱۲۰	۲۴۱۴۸	۴۵۷۵	۱۴۹۹۳	۱۱۶۴۸	۹۴۲۵۶	۹۷۳۷	۵۷۶۴
۲۰		بسته‌های کوچک	۶۱۲۳	۶۷۴	۳۸۸	۶۲۳	۵۵۱	۳۶۷۳	۱۵۱	۶۳
۲۱		امانات	۷۰۲۰	۱۰۵۳	۵۵	۶۳۲	۵۸۱	۴۰۶۲	۴۳۷	۱۹۹
۲۲		سایر	۷۴۱۰	۱۱۳۷	۳۶۸	۶۰۰	۵۹۱	۳۷۹۹	۲۳۹	۶۷۶
۲۳		جمع	۱۷۶۸۷۷۳	۲۶۴۴۶۸	۱۲۳۷۸	۱۵۵۴۶۶	۱۲۳۷۶۷	۱۰۵۵۶۴۹	۹۳۷۶۹	۶۳۲۷۴

ادامه‌ی جدول شماره‌ی ۸-وضعیت شاخص‌های مورد مطالعه در شهرستان‌های استان زنجان در سال ۱۳۸٤

ردیف	نوع	شرح	استان	شهرستان						
				ابهر	ایجرود	خدابنده	خرمدره	زنجان	طارم	ماهنشان
۲۴	مرسولات پستی صادر شده به مقصد خارج کشور	نامه‌ها	۳۲۵۰	۴۸۷	۱۴	۲۸۵	۲۲۷	۱۹۵۰	۱۷۱	۱۱۶
۲۵		مطبوعات	۳۱۱۲	۴۵۵	۸۶	۲۸۳	۲۲۰	۱۷۷۶	۱۸۴	۱۰۹
۲۶		بسته‌های کوچک	۱۱۱۳	۱۳۲	۷۶	۱۲۲	۱۰۸	۷۲۰	۳۰	۱۲
۲۷		امانات	۲۰۵۰	۳۰۸	۱۶	۱۸۴	۱۷۰	۱۱۸۶	۱۲۸	۵۸
۲۸		سایر	۲۱۳۰	۳۴۲	۱۱۱	۱۸۱	۱۸۷	۱۱۴۳	۷۲	۲۰۳
۲۹		جمع	۱۱۶۵۵	۱۷۲۴	۳۰۴	۱۰۵۴	۹۰۲	۶۷۷۶	۵۸۴	۴۹۹
۳۰	مرسولات پستی وارد شده به مبادی خارج کشور	نامه‌ها	۱۲۲۷۲	۳۷۳۸	۹	۱۷۳	۵۴	۷۹۲۹	۵	۳۶۴
۳۱		مطبوعات	۱۱۰۰۱	۱۸۵۶	۱	۱۷	۰	۹۰۷۲	۰	۵۵
۳۲		بسته‌های کوچک	۴۲۵	۴۳	۰	۰	۰	۳۸۲	۰	۰
۳۳		امانات	۱۲۳	۵۵	۰	۰	۰	۶۸	۰	۰
۳۴		سایر	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۵		جمع	۲۳۸۲۱	۵۶۹۲	۱۰	۱۹۰	۵۴	۱۷۴۵۱	۵	۴۱۹
جمعیت		کل استان	۹۵۷۸۴۹	۱۶۰۱۲۸	۳۶۴۸۷	۱۶۳۷۱۰	۶۰۰۶۷	۴۵۱۴۳۴	۴۳۶۵۶	۴۲۶۵۸
		شهری	۵۵۵۴۲۵	۱۰۱۲۴۱	۳۴۰۹	۴۰۷۳۱	۴۸۰۵۹	۳۴۷۲۶۵	۶۷۹۷	۷۹۲۲
		روستایی	۴۰۲۴۲۴	۵۸۸۸۷	۳۳۰۷۸	۱۲۲۹۷۹	۱۲۰۱۶	۱۰۴۱۶۹	۳۶۸۵۹	۳۴۴۳۶
مساحت شهرستان			۲۱۸۴۰	۲۹۶۱	۱۶۹۷	۵۱۱۹	۳۷۵	۶۷۳۱	۲۲۰۳	۲۷۵۴
جمع مرسولات			۸۶۹۸۱۹۹	۱۲۹۲۹۳۱	۱۰۹۸۶۰	۷۷۱۵۵۸	۶۰۹۵۵۵	۵۱۲۹۹۳۶	۴۷۶۱۰۳	۳۰۸۴۴۳
مرسوله به ازاء هر واحد			۱۱۹۹۸	۱۲۳۱۴	۴۷۷۷	۸۵۷۳	۲۵۳۹۸	۱۱۸۴۷	۲۰۷۰۰	۱۱۴۲۴
جمعیت شهری تحت پوشش(نفر)			۱۱۲۷	۱۱۵۵	۴۷۲۵	۳۱۵۳	۱۰۰۱	۴۵۷	۴۶۰۷	۲۸۷۰
جمعیت روستایی تحت پوشش(نفر)			۱۰۹۴	۱۰۹۰	۲۰۶۷	۲۴۱۱	۱۰۰۱	۵۰۸	۲۴۵۷	۲۲۹۶
مرسوله قبول و ارسال شده به ازاء هر نفر (جمعیت)			۹	۸	۳	۵	۱۰	۱۱	۱۱	۷
مساحت تحت پوشش (کیلومترمربع)			۳۰	۲۸	۷۴	۵۷	۱۶	۱۶	۹۶	۱۰۲

نتایج مربوط به سال ۱۳۸۵، در جدول شماره‌ی ۹، ذکرگردیده است. چنانچه از جدول قابل مشاهده است:

- میانگین مرسولاتی را که هر واحد قبول و ایصال نموده است، ۱۵۹۵۶ مرسوله بوده است که به ترتیب شهرستان‌های، زنجان ۲۰۷۵۰، طارم ۱۸۴۶۰، خرمدره ۱۳۷۴۳، ابهر ۱۰۶۶۱، خدابنده ۴۳۷۵ و ایجرود ۲۸۶۸ مرسوله را، جذب نموده‌اند.
- جمعیت شهری تحت پوشش واحدهای پستی در کل استان ۱۱۲۹ نفر، بوده است که به ترتیب شهرستان‌های، ایجرود ۵۵۵۲، طارم ۴۶۴۰، خدابنده ۳۰۶۹، ماهنشان ۲۸۹۰، ابهر ۱۱۶۳، خرمدره ۹۳۱ و زنجان ۴۵۸ نفر را، تحت پوشش خود قرار داده‌اند.
- جمعیت روستایی تحت پوشش واحدهای پستی در کل استان ۱۰۳۱ نفر، بوده است که به ترتیب شهرستان‌های، طارم ۲۴۷۵، ایجرود ۲۳۷۹، خدابنده ۲۱۳۵، ماهنشان ۲۰۴۰، ابهر ۱۲۳۵، خرمدره ۱۰۰۸ و زنجان ۴۵۸ نفر را، تحت پوشش خود

قرار داده اند که در مقایسه با جمعیت شهری تحت پوشش واحدهای پستی، وضعیت پست روستایی بهتر از شهری بوده است.

- مرسوله‌ی قبول و ارسال شده به ازاء هر نفر جمعیت در کل استان ۱۲ فقره، بوده است که به ترتیب شهرستان‌های، زنجان ۲۱، طارم ۱۰، ابهر ۷، خرمدره ۶، ماهنشان ۴، خدابنده ۳ و ایجرود ۲ مرسوله را، ارسال نموده‌اند.
- مساحت تحت پوشش در کل استان ۲۹ کیلومترمربع، بوده که به ترتیب شهرستان‌های، طارم ۹۶، ماهنشان ۹۵، ایجرود ۸۵، خدابنده ۵۲، ابهر ۳۰، خرمدره ۱۵ و زنجان ۱۵ کیلومتر را، تحت پوشش خود قرار داده‌اند.

جدول شماره‌ی ۹- وضعیت شاخص‌های مورد مطالعه در شهرستان‌های استان زنجان در سال ۱۳۸۵

ردیف	نوع	شرح	استان	شهرستان					
				ابهر	ایجرود	خدابنده	خرمدره	زنجان	طارم	ماهنشان
۱	واحدهای پستی مورد بهره برداری	اداره‌ی کل و اداره	۷	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
۲		دفتر پست شهری	۱۲	۴	۱	۳	۰	۴	۰	۰
۳		باجه پست شهری	۱	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰
۴		دفتر روستایی	۶۵	۱۱	۵	۱۷	۱	۱۶	۶	۹
۵		نمایندگی پستی	۱۱۸	۱۲	۶	۲۳	۳	۶۶	۳	۵
۶		دفتر پست و مخابرات روستایی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۷		آژانس شهری	۲	۰	۰	۰	۰	۲	۰	۰
۸		صندوق پست شهری	۳۱۹	۴۲	۴	۳۵	۱۰	۲۱۴	۵	۹
۹		صندوق پست روستایی	۲۱۰	۲۵	۳	۱۸	۸	۱۴۷	۶	۳
۱۰		دفتر ارتباطی	۱۸	۴	۰	۰	۲	۸	۲	۲
۱۱		جمع	۷۵۲	۹۹	۲۰	۹۸	۲۵	۴۵۸	۲۳	۲۹
۱۲	مرسولات پستی وارده از مبادی داخله	نامه‌ها	۴۷۷۲۴۸۵	۸۶۳۳۳۰	۱۵۲۱۶۷	۴۷۵۰۸۵	۳۳۱۱۸۳	۲۳۵۶۰۶۲	۲۰۵۱۷۱	۱۱۶۴۸۷
۱۳		مطبوعات	۱۰۷۷۶۰۴	۱۰۹۱۷۵	۲۱۷۱۱	۵۹۱۸۸	۶۷۱۷۴	۷۴۸۶۱۸	۵۷۹۷۴	۱۳۷۶۴
۱۴		بسته‌های کوچک	۲۶۰۶۸	۴۱۱۲	۱۰۱	۲۷۱۷	۲۲۷۴	۱۶۲۵۰	۵۱۱	۱۰۳
۱۵		امانات	۲۴۰۷۷	۲۷۰۷	۲۰۶	۱۶۵۷	۱۲۶۴	۱۷۵۰۳	۴۷۱	۲۶۹
۱۶		سایر	۰							
۱۷		جمع	۵۹۰۰۲۳۴	۹۷۹۳۲۴	۱۷۴۱۸۵	۸۱۱۶۴۷	۴۰۱۸۹۵	۳۱۳۸۴۳۳	۲۶۴۱۲۷	۱۳۰۶۲۳
۱۸	مرسولات پستی صادر شده به مقصد داخل کشور	نامه‌ها	۱۱۶۸۴۴۱۴	۹۸۳۳۵۶	۵۷۳۰۰	۳۹۳۸۵۹	۲۹۸۵۴۶	۹۳۷۱۷۳۹	۴۰۸۰۷۵	۱۷۱۵۳۹
۱۹		مطبوعات	۲۳۱۰۴۶	۶۰۶۷۰	۸	۱۸۷۷۹	۲۵۰۷۵	۱۰۰۷۸۹	۱۴۵۱۰	۱۱۲۱۵
۲۰		بسته‌های کوچک	۵۹۴۲۹	۹۶۶۳	۱۶	۱۵۶۹۱	۱۹۵۵۲	۱۰۱۰۹	۱۸۹۶	۲۵۰۲
۲۱		امانات	۱۶۲۹۴	۱۲۵۶	۲۷	۲۳۰	۳۶۳	۱۴۱۲۱	۹۷	۲۰۰
۲۲		سایر	۰							
۲۳		جمع	۱۱۹۹۱۱۸۳	۱۰۵۴۹۴۵	۵۷۳۵۱	۴۲۸۵۵۹	۳۴۳۵۳۶	۹۴۹۶۷۵۸	۴۲۴۵۷۸	۱۸۵۴۵۶

ادامه‌ی جدول شماره ۹- وضعیت شاخص‌های مورد مطالعه در شهرستان‌های استان زنجان در سال ۱۳۸۵

ردیف	نوع	شرح	استان	شهرستان						
				ابهر	ایجرود	خدابنده	خرمدره	زنجان	طارم	ماهنشان
۲۴	مرسولات پستی صادر شده به مقصد خارج کشور	نامه‌ها	۴۵۷۹	۴۸۹		۱۴۶	۴۶	۳۸۹۸		
۲۵		مطبوعات	۲۸۳۰					۲۸۳۰		
۲۶		بسته‌های کوچک	۰							
۲۷		امانات	۹۳	۲			۴	۸۷		
۲۸		سایر	۰							
۲۹		جمع	۷۵۰۲	۴۹۱	۰	۱۴۶	۵۰	۶۸۱۵	۰	۰
۳۰	مرسولات پستی وارد شده به مبادی خارج کشور	نامه‌ها	۱۴۵۸۴	۶۶۶۱	۱۹	۱۵۹	۲۸	۷۶۴۶	۵۳	۱۸
۳۱		مطبوعات	۶۹۵۵	۱۶	۵	۶۲	۰	۶۸۷۲	۰	۰
۳۲		بسته‌های کوچک	۴۱۷	۲		۱	۰	۴۱۴	۰	۰
۳۳		امانات	۵۷	۳۲			۰	۲۵	۰	۰
۳۴		سایر	۰				۰	۰	۰	۰
۳۵		جمع	۲۲۰۱۳	۶۷۱۱	۲۴	۲۲۲	۲۸	۱۴۹۵۷	۵۳	۱۸
جمعیت		کل استان	۹۶۴۶۰۱	۱۶۱۲۵۷	۳۶۷۴۴	۱۶۴۸۶۴	۶۰۴۹۹	۴۵۴۶۱۶	۴۳۹۶۴	۴۲۶۵۷
		شهری	۵۵۹۳۴۰	۱۰۱۹۵۵	۳۴۳۳	۴۱۰۱۸	۴۸۳۹۸	۳۴۹۷۱۳	۶۸۴۵	۷۹۷۸
		روستایی	۴۰۵۲۶۱	۵۹۳۰۲	۳۳۳۱۱	۱۲۳۸۴۶	۱۲۱۰۱	۱۰۴۹۰۳	۳۷۱۱۹	۳۴۶۷۹
مساحت شهرستان			۲۱۸۴۰	۲۹۶۱	۱۶۹۷	۵۱۱۹	۳۷۵	۶۷۳۱	۲۲۰۳	۲۷۵۴
جمع مرسولات			۱۱۹۹۸۶۸۵	۱۰۵۵۴۳۶	۵۷۳۵۱	۴۲۸۷۰۵	۳۴۳۵۸۶	۹۵۰۳۵۷۳	۴۲۴۵۷۸	۱۸۵۴۵۶
مرسوله به ازاء هر واحد			۱۵۹۵۶	۱۰۶۶۱	۲۸۶۸	۴۳۷۵	۱۳۷۴۳	۲۰۷۵۰	۱۸۴۶۰	۶۳۹۵
جمعیت شهری تحت پوشش(نفر)			۱۱۲۹	۱۱۶۳	۵۵۵۲	۳۰۹۶	۹۳۱	۴۵۸	۴۶۴۰	۲۸۹۰
جمعیت روستایی تحت پوشش (نفر)			۱۰۳۱	۱۲۳۵	۲۳۷۹	۲۱۳۵	۱۰۰۸	۴۵۸	۲۴۷۵	۲۰۴۰
مرسوله‌ی قبول و ارسال شده به ازاء هر نفر (جمعیت)			۱۲/۴۴	۶/۵۵	۱/۵۶	۲/۶۰	۵/۶۸	۲/۹۰	۹/۶۶	۴/۳۵
مساحت تحت پوشش (کیلومتر مربع)			۲۹	۳۰	۸۵	۵۲	۱۵	۱۵	۹۶	۹۵

مأخذ: اداره کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

جهت استحصال ارقام مندرج در جداول ۹ تا ۱، از اطلاعات جدول‌های ۱۳ تا ۱۰، استفاده شده است که بیانگر جمعیت استان، مساحت استان و جمعیت‌های شهری و روستایی استان به تفکیک شهرستان‌ها و در بازه‌ی زمانی ۸۵-۱۳۷۵، می‌باشد.

جدول شماره‌ی ۱۰- جمعیت استان زنجان به تفکیک شهرستان‌ها در سال‌های ۸۵-۱۳۷۵

سال	استان	ابهر	ایجرود	خدابنده	خرمدره	زنجان	طارم	ماهنشان
۷۵	۹۰۰۸۶۰	۱۶۲۲۵۸	۴۱۴۵۶	۱۴۸۶۲۴	۵۱۶۸۱	۴۰۴۶۱۱	۴۳۴۶۰	۴۸۷۷۰
۷۸	۹۲۲۰۱۹	۱۶۶۴۶۶	۴۲۵۷۱	۱۵۲۰۶۴	۵۲۷۹۰	۴۱۳۴۵۳	۴۴۶۰۹	۵۰۰۶۶
۷۹	۹۲۵۷۶۵	۱۶۵۹۸۳	۴۲۳۳۲	۱۵۲۸۳۰	۵۳۳۱۰	۴۱۷۰۶۲	۴۴۴۱۶	۴۹۸۳۱
۸۰	۹۳۰۷۷۶	۱۶۵۵۹۱	۴۲۱۰۴	۱۵۳۸۲۳	۵۳۹۳۷	۴۲۱۴۶۶	۴۴۲۴۲	۴۹۶۱۴
۸۱	۹۳۶۹۸۵	۱۶۲۰۵۵	۴۰۷۴۰	۱۵۵۴۴۲	۵۵۵۱۶	۴۳۱۹۹۷	۴۳۰۴۲	۴۸۱۹۲
۸۲	۹۴۵۳۳۶	۱۶۳۵۰۰	۴۱۱۰۳	۱۵۶۸۲۸	۵۶۰۱۱	۴۳۵۸۴۷	۴۳۴۲۶	۴۸۶۲۱
۸۳	۹۶۳۴۳۴	۱۶۱۴۷۵	۴۰۰۶۲	۱۶۰۴۹۰	۵۸۴۳۸	۴۵۲۷۶۷	۴۲۵۹۷	۴۷۶۰۵
۸۴	۹۷۵۸۴۹	۱۶۰۱۲۸	۳۶۴۸۷	۱۶۳۷۱۰	۶۰۰۷۶	۴۵۱۴۳۴	۴۳۶۵۶	۴۲۳۵۸
۸۵	۹۶۴۶۰۱	۱۶۱۲۵۷	۳۶۷۴۴	۱۶۴۸۶۴	۶۰۴۹۹	۴۵۴۶۱۶	۴۳۹۶۴	۴۲۶۵۷

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۸۵-۱۳۷۵.

جدول شماره‌ی ۱۱- مساحت استان زنجان به تفکیک شهرستان‌ها در سال‌های ۸۵-۱۳۷۵

سال	استان	ابهر	ایجرود	خدابنده	خرمدره	زنجان	طارم	ماهنشان
۷۵	۲۱۸۴۰	۲۹۶۱	۱۶۹۷	۵۱۱۹	۳۷۵	۶۷۳۱	۲۲۰۳	۲۷۵۴
۷۸	۲۱۸۴۰	۲۹۶۱	۱۶۹۷	۵۱۱۹	۳۷۵	۶۷۳۱	۲۲۰۳	۲۷۵۴
۷۹	۲۱۸۴۰	۲۹۶۱	۱۶۹۷	۵۱۱۹	۳۷۵	۶۷۳۱	۲۲۰۳	۲۷۵۴
۸۰	۲۱۸۴۰	۲۹۶۱	۱۶۹۷	۵۱۱۹	۳۷۵	۶۷۳۱	۲۲۰۳	۲۷۵۴
۸۱	۲۱۸۴۰	۲۹۶۱	۱۶۹۷	۵۱۱۹	۳۷۵	۶۷۳۱	۲۲۰۳	۲۷۵۴
۸۲	۲۱۸۴۰	۲۹۶۱	۱۶۹۷	۵۱۱۹	۳۷۵	۶۷۳۱	۲۲۰۳	۲۷۵۴
۸۳	۲۱۸۴۰	۲۹۶۱	۱۶۹۷	۵۱۱۹	۳۷۵	۶۷۳۱	۲۲۰۳	۲۷۵۴
۸۴	۲۱۸۴۰	۲۹۶۱	۱۶۹۷	۵۱۱۹	۳۷۵	۶۷۳۱	۲۲۰۳	۲۷۵۴
۸۵	۲۱۸۴۰	۲۹۶۱	۱۶۹۷	۵۱۱۹	۳۷۵	۶۷۳۱	۲۲۰۳	۲۷۵۴

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۸۵-۱۳۷۵.

جدول شماره‌ی ۱۲- جمعیت شهری استان زنجان به تفکیک شهرستان‌ها در سال ۸۵-۱۳۷۵

سال	استان	ابهر	ایجرود	خدابنده	خرمدره	زنجان	طارم	ماهنشان
۷۵	۴۵۱۴۴۵	۳۱۰۹۷	۲۹۷۰	۸۰۹۰۵	۳۹۰۹۴	۲۸۶۲۹۵	۵۶۰۸	۵۴۷۶
۷۸	۴۶۰۲۶۶	۳۱۷۰۵	۳۰۲۸	۸۲۴۸۶	۳۹۸۵۸	۲۹۱۸۸۹	۵۷۱۸	۵۵۸۳
۷۹	۴۶۷۳۳۸	۳۲۱۹۲	۳۰۷۵	۸۳۷۵۳	۴۰۴۷۰	۲۹۶۳۷۴	۵۸۰۵	۵۶۶۹
۸۰	۴۷۵۶۵۱	۳۲۷۶۳	۳۱۲۹	۸۵۲۴۳	۴۱۱۹۰	۳۰۱۶۴۶	۵۹۰۹	۵۷۷۰
۸۱	۴۹۹۶۳۹	۳۴۴۱۷	۳۲۸۷	۸۹۵۴۲	۴۳۲۶۷	۳۱۶۸۵۸	۶۲۰۷	۶۰۶۱
۸۲	۵۰۴۰۹۲	۳۴۷۲۳	۳۳۱۶	۹۰۳۴۰	۴۳۶۵۳	۳۱۹۶۸۲	۶۲۶۲	۶۱۱۵
۸۳	۵۳۶۸۶۳	۳۶۹۸۱	۳۵۳۲	۹۶۲۱۳	۴۶۴۹۱	۳۴۰۴۶۵	۶۶۶۹	۶۵۱۲
۸۴	۵۵۵۴۲۵	۱۰۱۲۴۱	۳۴۰۹	۴۰۷۳۱	۴۸۰۵۹	۳۴۷۲۶۵	۶۷۹۷	۷۹۲۲
۸۵	۵۵۹۳۴۰	۱۰۱۹۵۵	۳۴۳۳	۴۱۰۱۸	۴۸۳۹۸	۳۴۹۷۱۳	۶۸۴۵	۷۹۷۸

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۸۵-۱۳۷۵.

جدول شماره‌ی ۱۳- جمعیت روستائی استان زنجان به تفکیک شهرستان‌ها در سال‌های ۸۵-۱۳۷۵

سال	استان	ابهر	ایجرود	خدابنده	خرمدره	زنجان	طارم	ماهنشان
۷۵	۴۴۹۴۱۵	۱۳۱۱۶۱	۳۸۴۸۶	۶۷۷۱۹	۱۲۵۸۷	۱۱۸۳۱۶	۳۷۸۵۲	۴۳۲۹۴
۷۸	۴۶۱۷۵۳	۱۳۴۷۶۲	۳۹۵۴۳	۶۹۵۷۸	۱۲۹۳۳	۱۲۱۵۶۴	۳۸۸۹۱	۴۴۴۸۳
۷۹	۴۵۸۴۲۷	۱۳۳۷۹۱	۳۹۲۵۸	۶۹۰۷۷	۱۲۸۳۹	۱۲۰۶۸۹	۳۸۶۱۱	۴۴۱۶۲
۸۰	۴۵۵۱۲۵	۱۳۲۸۲۷	۳۸۹۷۵	۶۸۵۷۹	۱۲۷۴۷	۱۱۹۸۱۹	۳۸۳۳۳	۴۳۸۴۴
۸۱	۴۳۷۳۴۶	۱۲۷۶۳۹	۳۷۴۵۲	۶۵۹۰۰	۱۲۲۴۹	۱۱۵۱۳۹	۳۶۸۳۵	۴۲۱۳۱
۸۲	۴۴۱۲۴۴	۱۲۸۷۷۶	۳۷۷۸۶	۶۶۴۸۸	۱۲۳۵۸	۱۱۶۱۶۵	۳۷۱۶۴	۴۲۵۰۷
۸۳	۴۲۶۵۷۱	۱۲۴۴۹۴	۳۶۵۳۰	۶۴۲۷۷	۱۱۹۴۷	۱۱۲۳۰۲	۳۵۹۲۸	۴۱۰۹۳
۸۴	۴۰۲۴۲۴	۵۸۸۸۷	۳۳۰۷۸	۱۲۲۹۷۹	۱۲۰۱۶	۱۰۴۱۶۹	۳۶۸۵۹	۳۴۴۳۶
۸۵	۴۰۵۲۶۱	۵۹۳۰۲	۳۳۳۱۱	۱۲۳۸۴۶	۱۲۱۰۱	۱۰۴۹۰۳	۳۷۱۱۹	۳۴۶۷۹

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۸۵-۱۳۷۵.

۱-۳-۳-۱-۱-۲- تحلیل وضعیت پست استان

در این بخش شاخص‌های مهمی که می‌تواند بیانگر وضعیت پست استان زنجان باشد، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. بازه‌ی زمانی مورد مطالعه از سال ۸۵-۱۳۷۵، بوده و شاخص‌های مورد نظر عبارتند از: میانگین مرسولاتی که هر واحد قبول و ایصال نموده است، جمعیت شهری تحت پوشش دفاتر پستی، جمعیت روستایی تحت پوشش دفاتر پستی، تعداد مرسوله‌های قبول و ارسال شده به ازای هر نفر در شهرستان‌های استان و مساحت تحت پوشش دفاتر پستی. همچنین نمودارهای مقایسه‌ای وضعیت شاخص‌های پستی در شهرستان‌های استان زنجان ارائه گردیده است که می‌تواند در بررسی تعادل‌ها و عدم تعادل‌ها در سطح استان مؤثر باشد.

- **تحلیل وضعیت پست استان در رابطه با میانگین مرسولاتی که هر واحد قبول و ایصال نموده است از سال ۱۳۷۵-۸۵**

میانگین مرسولاتی را که هر واحد قبول و ایصال نموده است در سال ۱۳۷۵، برابر با ۲۰۲۴ مرسوله، بوده است که به ترتیب در سال‌های بعد به اعداد ۷۴۴۴، ۸۸۷۷، ۱۱۶۱۵، ۱۷۰۲۲، ۱۴۲۳۵، ۹۰۴۴، ۱۱۹۵۳ و در سال ۱۳۸۵ به ۱۵۹۵۶، رسیده است.

این ترتیب در شهرستان زنجان از ۱۸۶۷ در سال ۱۳۷۵، به تعداد ۱۶۱۴۰، ۱۰۸۴۸، ۱۵۳۵۸، ۲۰۷۳۷، ۱۸۵۱۴، ۹۷۷۸، ۱۲۱۰۲ و در سال ۱۳۸۵، به ۲۰۷۵۰ رسیده است.

میانگین مرسولات ارسالی در سطح استان از سال ۸۱-۱۳۷۵، رشد صعودی داشته و از سال ۸۳-۱۳۸۲، این سیر نزولی بوده است که این سیر با وجود پراکندگی و احداث دفاتر در سطح استان مساوی بوده است.

علت افزایش قبول مرسولات با رشد سریع در سال‌های ۸۲-۱۳۸۱، اجرای قراردادهای کشوری در سطح استان می‌باشد و پس از آن در سال‌های ۸۵-۱۳۸۴، به علت انجام ثبت نام‌هایی که در این سال‌ها صورت پذیرفته، دارای رشد منطقی بوده است.

جدول شماره ی۱٤- میانگین مرسولات قبول و ایصال شده در شهرستان‌های استان زنجان به ازای هر واحد

سال	استان	ابهر	ایجرود	خدابنده	خرمدره	زنجان	طارم	ماهنشان
۷۵	۲۰۴۴	۲۵۴۲	۰	۲۳۵۰	۰	۱۸۶۷	۰	۰
۷۸	۷۴۴۴	۲۸۷۵	۵۷۲	۲۸۳۰	۸۴۶۳	۱۶۱۴۰	۱۸۱۹	۱۷۶۱
۷۹	۸۸۷۷	۶۱۳۱	۴۴۸۵	۸۹۸۲	۱۵۶۹۲	۱۰۸۴۸	۷۰۶۸	۳۵۴۳
۸۰	۱۱۶۱۵	۷۰۵۶	۶۹۷	۸۸۷۸	۸۴۰۷	۱۵۳۵۸	۳۸۵۰	۲۵۲۳
۸۱	۱۷۰۲۲	۱۲۵۴۵	۲۱۰۸	۱۲۱۰۷	۱۸۴۶۱	۲۰۷۳۷	۱۰۳۹۷	۵۲۵۳
۸۲	۱۴۲۳۵	۱۲۵۸۴	۳۲۸۲	۲۴۹۵	۱۹۶۲۶	۱۸۵۱۴	۸۵۲۵	۵۷۷۲
۸۳	۹۰۴۴	۹۵۸۵	۱۴۳۴	۵۹۳۴	۱۸۰۲۰	۹۷۷۸	۸۱۸۳	۴۸۳۱
۸۴	۱۱۹۵۳	۱۲۳۸۲	۷۴۳۷	۸۶۴۰	۲۶۷۹۲	۱۲۱۰۲	۱۰۸۹۴	۱۰۵۰۶
۸۵	۱۷۳۷۸	۱۹۱۹۸	۷۰۱۹	۲۱۶۰۹	۳۴۵۶۷	۱۶۵۵۲	۱۶۸۷۷	۹۳۶۰

مأخذ: اداره‌ی کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

- **تحلیل وضعیت جمعیت شهری تحت پوشش دفاتر پستی سطح استان در سال‌های ۸۵-۱۳۷۵**

جمعیت شهری تحت پوشش واحدهای پستی استان در سال ۱۳۷۵، ۱۹۰۴ نفر بوده است که به ترتیب در سال‌های بعد به تعداد ۱۱۲۷،۱۲۰۸،۱۵۷۰،۱۸۳۸،۲۳۲۲،۲۸۳۰،۳۴۲۰و ۱۲۳۶ در سال ۱۳۸۵، رسیده است.

این ترتیب در شهرستان زنجان از ۷۲۶ نفر در سال ۱۳۷۵، به تعداد ۱۸۹۹، ۱۳۱۲، ۱۰۱۵، ۷۳۳، ۶۳۸، ۴۸۸ و ۴۵۸ نفر در سال‌های بعد رسیده است.

جمعیت تحت پوشش دفاتر پستی با توجه به احداث و ایجاد دفاتر خدمات ارتباطی و آژانس‌های پستی به طور مطلوب در سطح استان این شاخص با رشد مناسب از ۱۹۰۴ نفر در سال ۱۳۷۵، به ۱۲۳۶ نفر در سال ۱۳۸۵، رسیده است. با توجه به سیاست واگذاری امتیاز و ایجاد دفاتر ارتباطی در سال ۱۳۸۲ و ایجاد پست محله در سال‌های بعد از ۱۳۸۳، این روند رشد سریع‌تری داشته است.

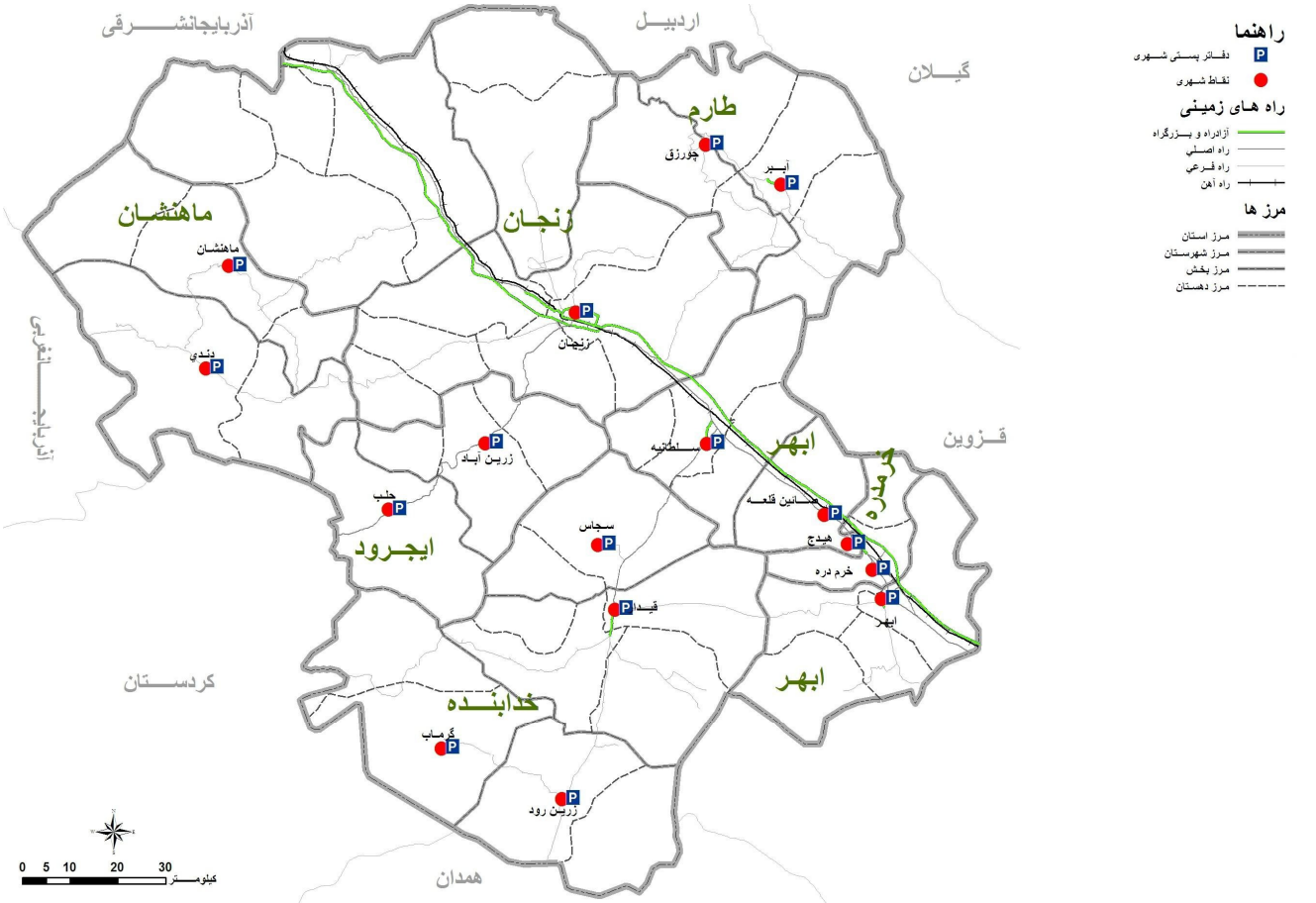
همچنین روند رشد در شهرستان‌های ایجرود، طارم و ماهنشان، رشد ضعیف‌تری نسبت به میانگین استان داشته است که در سال‌های اخیر به علت ذکر شده این وضعیت بهبود یافته است.

جدول شماره‌ی ۱۵- جمعیت شهری تحت پوشش واحدهای پستی در شهرستان‌های استان زنجان

سال	استان	ابهر	ایجرود	خدابنده	خرمدره	زنجان	طارم	ماهنشان
۷۵	۱۹۰۴	۲۴۲۹	۰	۳۵۶۴	۰	۷۲۶	۰	۰
۷۸	۳۴۲۰	۵۱۸۳	۱۹۷۷۱	۴۳۴۹	۱۲۹۳	۱۸۹۹	۵۵۵۶	۴۴۴۸
۷۹	۲۸۳۰	۵۳۵۲	۱۹۶۲۹	۴۳۱۷	۱۲۸۴	۱۳۱۲	۵۵۱۶	۴۴۱۶
۸۰	۲۳۲۲	۴۰۲۵	۷۷۹۵	۴۰۳۴	۱۴۱۶	۱۰۱۵	۶۳۸۹	۵۴۸۱
۸۱	۱۸۳۸	۳۷۵۴	۷۴۹۰	۳۸۷۶	۱۳۶۱	۷۳۳	۶۱۳۹	۴۲۱۳
۸۲	۱۵۷۰	۴۰۲۴	۷۵۵۷	۱۹۵۶	۱۱۲۳	۶۳۸	۶۱۹۴	۳۸۶۴
۸۳	۱۲۰۸	۲۵۴۱	۷۳۰۶	۱۶۰۷	۱۰۸۶	۴۸۸	۵۱۳۳	۳۷۳۶
۸۴	۱۱۲۷	۱۱۵۵	۴۷۲۵	۳۱۵۳	۱۰۰۱	۴۵۷	۴۶۰۷	۲۸۷۰
۸۵	۱۲۳۶	۱۱۶۳	۵۵۵۲	۱۳۷۶۱	۹۳۱	۴۵۸	۴۶۴۰	۲۸۹۰

مأخذ: اداره‌ی کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

نقشه‌ی شماره‌ی ۱- پراکندگی دفاتر پستی شهری

مأخذ: مشاور، ۱۳۸۶.

• تحلیل وضعیت جمعیت روستایی تحت پوشش دفاتر پستی سطح استان در سال‌های ۸۵-۱۳۷۵

جمعیت روستایی تحت پوشش واحدهای پستی استان در سال ۱۳۷۵، ۱۲۷۷ نفر بوده است که به ترتیب در سال‌های بعد به تعداد ۱۰۹۴،۱۱۵۹،۱۳۳۳،۱۴۸۳،۱۷۵۰،۲۲۱۵،۲۴۶۹ و ۱۰۷۲ نفر در سال ۱۳۸۵، رسیده است.

این ترتیب در شهرستان زنجان از ۳۹۷ نفر در سال ۱۳۷۵، به تعداد ۲۵۳۳، ۵۵۳،۶۶۰،۶۸۵،۸۰۴،۱۴۹۰ ، ۵۰۸ و ۴۵۸ نفر در سال‌های بعد رسیده است.

جمعیت تحت پوشش دفاتر پستی با توجه به احداث و ایجاد دفاتر خدمات ارتباطی و آژانس‌های پستی و دفاتر ICT روستایی به طور مطلوب در سطح استان این شاخص با رشد مناسب از ۱۲۷۷ نفر در سال ۱۳۷۵ (سه شهرستان)، به ۱۰۷۲ نفر در سال ۱۳۸۵(۷ شهرستان)، رسیده است.

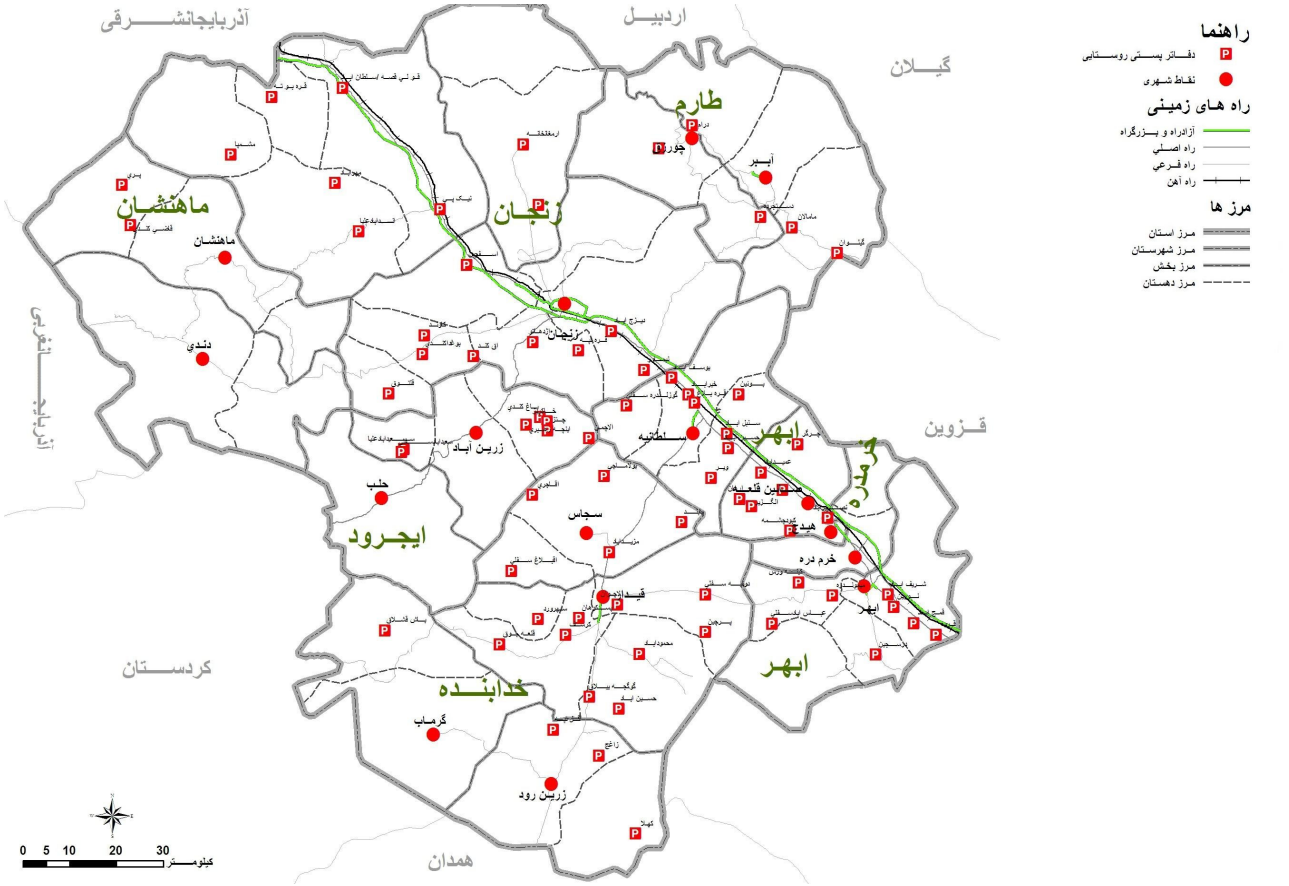
با توجه به سیاست ایجاد دفاتر ICT در روستاها از سال ۱۳۸۳ این روند رشد سریع‌تری داشته است. همچنین با توجه به رسالت پست و به علت پراکندگی روستاها، جمعیت تحت پوشش در روستاها وضعیت مطلوب‌تری از جمعیت تحت پوشش در شهرها داشته است.

جدول شماره‌ی ۱۶- جمعیت روستایی تحت پوشش واحدهای پستی شهرستان‌های استان زنجان

سال	استان	ابهر	ایجرود	خدابنده	خرمدره	زنجان	طارم	ماهنشان
۷۵	۱۲۷۷	۳۳۶۳	۰	۴۵۱۵	۰	۳۹۷	۰	۰
۷۸	۲۴۶۹	۳۰۶۳	۲۸۲۴	۱۷۸۴	۲۵۸۷	۲۵۳۳	۲۴۳۱	۲۱۱۸
۷۹	۲۲۱۵	۲۴۷۸	۲۸۰۴	۲۴۶۷	۲۵۶۸	۱۴۹۰	۳۵۱۰	۳۱۵۴
۸۰	۱۷۵۰	۳۲۴۰	۳۸۹۷	۲۸۵۷	۱۰۶۲	۸۰۴	۲۷۳۸	۴۳۸۴
۸۱	۱۴۸۳	۳۱۱۳	۲۴۹۷	۱۹۳۸	۸۷۵	۶۸۵	۲۶۳۱	۴۶۸۱
۸۲	۱۳۳۳	۲۵۷۶	۲۲۲۳	۱۴۱۵	۱۰۳۰	۶۶۰	۲۳۲۳	۳۲۷۰
۸۳	۱۱۵۹	۲۳۰۵	۲۱۴۹	۱۲۶۰	۹۹۶	۵۵۳	۲۲۴۵	۲۷۴۰
۸۴	۱۰۹۴	۱۰۹۰	۲۰۶۷	۲۴۱۱	۱۰۰۱	۵۰۸	۲۴۵۷	۲۲۹۶
۸۵	۱۰۷۲	۱۲۳۵	۲۳۷۹	۲۸۸۰	۱۰۰۸	۴۵۸	۲۴۵۷	۲۰۴۰

مأخذ: اداره‌ی کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

نقشه‌ی شماره‌ی ۲- پراکندگی دفاتر پستی روستایی

مأخذ: مشاور، ۱۳۸۶.

- **تحلیل وضعیت پست استان در رابطه با مرسوله‌ی قبول و ارسال شده به ازاء هر نفر جمعیت از سال ۱۳۷۵-۸۵**

مرسوله‌ی قبول و ارسال شده به ازاء هر نفر جمعیت در سال ۷۵،۲ مرسوله بوده است که به ترتیب در سال‌های بعد به تعداد ۳،۴،۶،۱۰،۹،۷،۹ و ۱۳ مرسوله در سال ۱۳۸۵، رسیده است.

این ترتیب در شهرستان زنجان از ۲ مرسوله در سال ۱۳۷۵، به تعداد ۱۷ مرسوله در سال‌های بعد رسیده است

مرسولات قبول و ارسال شده از میانگین ۲ فقره مرسوله در سال ۱۳۷۵، به ۱۳ فقره مرسوله در سال ۱۳۸۵، رسیده است. در سال‌های ۱۳۸۲ و ۱۳۸۱ به علت انجام قراردادهای کشوری این آمار افزایش داشته و در سال ۱۳۸۳، به نرخ واقعی رسیده است. این آمار براساس تخمین جمعیت برگرفته از سایت رسمی مرکز آمار ایران محاسبه گردیده است. با توجه به این که تعداد دفاتر، جمعیت و مساحت تحت پوشش هر ساله روند صعودی داشته‌اند اما این شاخص رشد مطلوبی نداشته است لذا به نظر می‌رسد سرویس‌های سنتی به علت ایجاد سیستم‌های رایانه‌ای کمتر مورد استفاده قرار می‌گیرد. بنابراین شایسته است سرویس‌های پستی سنتی به سمت سرویس‌های نوین منطبق بر رایانه و شبکه، سوق داده شوند.

جدول شماره‌ی ۱۷- تعداد مرسوله‌ی قبول و ارسال شده به ازاء هر نفر جمعیت

سال	استان	ابهر	ایجرود	خدابنده	خرمدره	زنجان	طارم	ماهنشان
۷۵	۲	۲	۰	۱	۰	۲	۰	۰
۷۸	۳	۱	۰	۱	۲	۴	۱	۱
۷۹	۴	۳	۲	۳	۴	۴	۳	۲
۸۰	۶	۳	۰	۲	۳	۱۰	۲	۱
۸۱	۱۰	۶	۱	۴	۸	۱۶	۵	۲
۸۲	۹	۶	۲	۱	۸	۱۵	۴	۳
۸۳	۷	۶	۱	۳	۷	۹	۴	۳
۸۴	۹	۸	۵	۵	۱۱	۱۲	۶	۷
۸۵	۱۳	۱۲	۴	۷	۱۴	۱۷	۹	۶

مأخذ: اداره‌ی کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

- **تحلیل وضعیت مساحت تحت پوشش دفاتر پستی سطح استان در سال‌های ۸۵-۱۳۷۵**

مساحت تحت پوشش در سال ۷۵،۳۲ کیلومترمربع، بوده است که به ترتیب در سال‌های بعد به عدد ۶۸ ، ۵۹، ۴۸، ۴۱، ۳۶،۳۰،۳۰ و ۳۱ مرسوله در سال ۱۳۸۵، رسیده است.

این ترتیب در شهرستان زنجان از ۱۳کیلومترمربع در سال ۱۳۷۵، به عدد ۶۰،۳۹،۲۵،۲۱،۱۹ ،۱۶،۱۶و۱۵ مرسوله در سال‌های بعد رسیده است.

با توجه به اطلاعات جدول مشاهده می‌گردد که هرساله مساحت تحت پوشش با توجه به احداث دفاتر و واگذاری امتیاز و ایجاد دفاتر خدمات ارتباطی چه در نقاط شهری و چه روستایی کمتر گردیده و میانگین مساحت تحت پوشش استان از ۳۲ کیلومترمربع، در سال ۱۳۷۵ (با توجه به این که ۳ شهرستان مورد بررسی قرار گرفته است). در سال ۱۳۸۵ با ۷ شهرستان به عدد ۳۱ رسیده است و هر ساله نیز با توجه به واگذاری دفاتر خدمات ارتباطی این مقدار کمتر خواهد شد.

جدول شماره‌ی ۱۸- مساحت تحت پوشش دفاتر پستی در شهرستان‌های استان زنجان

سال	استان	ابهر	ایجرود	خدابنده	خرمدره	زنجان	طارم	ماهنشان
۷۵	۳۲	۲۶	۰	۷۸	۰	۱۳	۰	۰
۷۸	۶۸	۴۲	۱۰۶	۹۳	۲۵	۶۰	۹۶	۸۹
۷۹	۵۹	۳۷	۱۰۶	۱۱۶	۲۵	۳۹	۱۲۲	۱۱۵
۸۰	۴۸	۴۰	۱۱۳	۱۲۵	۱۸	۲۵	۱۱۰	۱۵۳
۸۱	۴۱	۳۹	۸۵	۱۰۰	۱۶	۲۱	۱۱۰	۱۴۵
۸۲	۳۶	۳۶	۷۷	۶۳	۱۶	۱۹	۱۰۰	۱۱۵
۸۳	۳۰	۲۹	۷۷	۵۶	۱۶	۱۶	۹۶	۱۰۶
۸۴	۳۰	۲۸	۷۴	۵۷	۱۶	۱۶	۹۶	۱۰۲
۸۵	۳۱	۳۰	۸۵	۹۸	۱۵	۱۵	۹۶	۹۵

مأخذ: اداره‌ی کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

• زمان سیر انواع مرسولات در سطح استان در سال ۱۳۸۵

جدول زیر تعداد روزهای لازم جهت ایصال انواع مرسولات پستی را نشان می‌دهد. D، روز ارسال مرسوله قبل از زمان جمع‌آوری می‌باشد. زمان جمع‌آوری، زمانی است که مرسولات از سطح دفاتر یا صندوق‌های پستی سطح شهر جمع‌آوری می‌گردند. بررسی نتایج ارزیابی نشانگر ۱۰۰٪ تحقق اهداف کمی می‌باشد.

جدول شماره‌ی ۱۹- ارزیابی عملکرد تجمعی اهداف کمی و شاخص‌های برنامه در سال ۱۳۸۵

ردیف	اهداف	واحد اندازه‌گیری	برنامه سالیانه	پیش بینی تجمعی	عملکرد تجمعی	درصد تحقق
۱	زمان سیر مرسولات عادی شهری	روز	D+1	D+1	D+1	۱۰۰
۲	زمان سیر مرسولات عادی درون استانی	روز	D+2	D+1	D+2	۱۰۰
۳	زمان سیر مرسولات عادی بین مراکز استان‌ها	روز	D+2	D+2	D+2	۱۰۰
۴	زمان سیر مرسولات پیشتاز شهری	روز	D	D	D	۱۰۰
۵	زمان سیر مرسولات پیشتاز درون استانی	روز	D+1	D+2	D+3	۱۰۰
۶	زمان سیر مرسولات پیشتاز بین مراکز استان‌ها	روز	D+1	D+1	D+1	۱۰۰

مأخذ: اداره‌ی کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

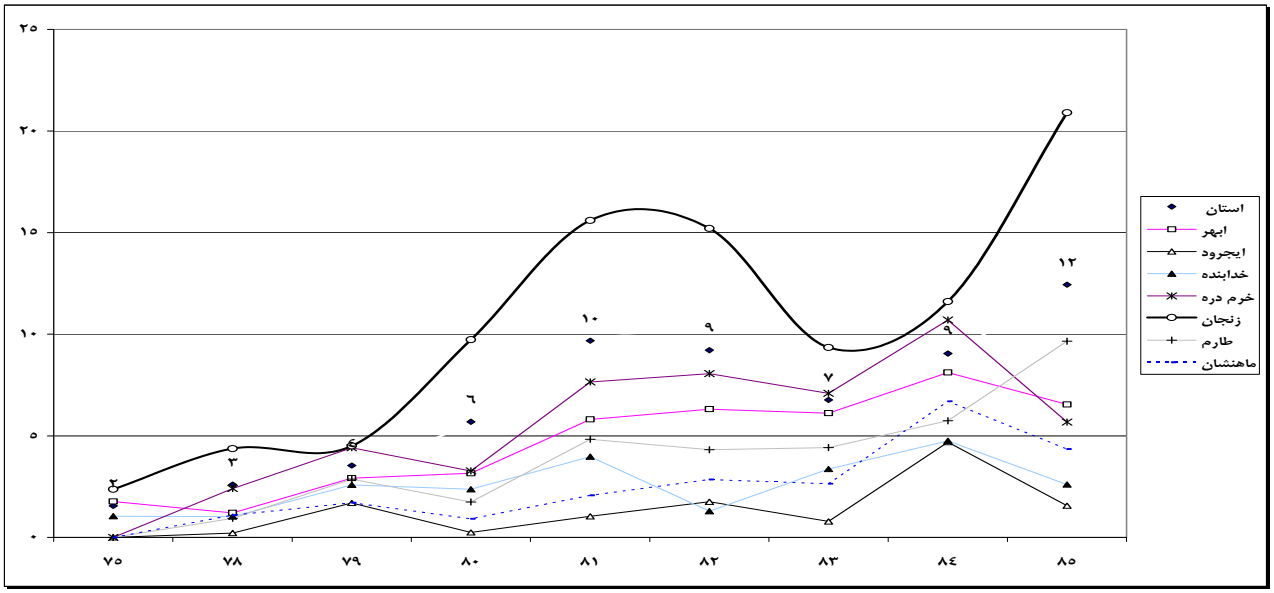
• نمودارهای مقایسه‌ای شاخص‌های پستی استان به تفکیک شهرستان‌ها

در این بخش نمودارهایی ارائه شده است (نمودارهای ۱۳ تا ۳) که در آنها شاخص‌های مهم پستی در شهرستان‌های استان زنجان مورد مقایسه قرار گرفته است که بررسی این نمودارها می‌تواند، بیانگر تعادل‌ها و عدم تعادل‌ها در سطح استان باشد.

نمودار شماره‌ی ۳، نمودار مقایسه‌ای مرسولات قبول و ایصال شده به ازای هر نفر جمعیت در سال‌های ۸۵- ۱۳۷۵ و در سطح شهرستان‌های استان زنجان می‌باشد. بررسی این نمودارها نشان می‌دهد که:

- در سال‌های ۱۳۸۲ و ۱۳۸۱ به علت انجام قراردادهای کشوری و همچنین انجام قرارداد آبفا آمار نسبت به سال‌های قبل رشد شدیدی داشته و در سال‌های بعد قرارداد، لغو گردید.
- در سال‌های ۱۳۸۵، به بعد به علت افزایش تعداد دفاتر و افزایش سرویس‌های قابل ارائه مجدداً این آمار افزایش یافته است.

نمودار شماره‌ی ۱- مرسوله‌ی قبول و ایصال شده به ازاء هر نفر(جمعیت) در دوره‌ی ۸۵-۱۳۷۵

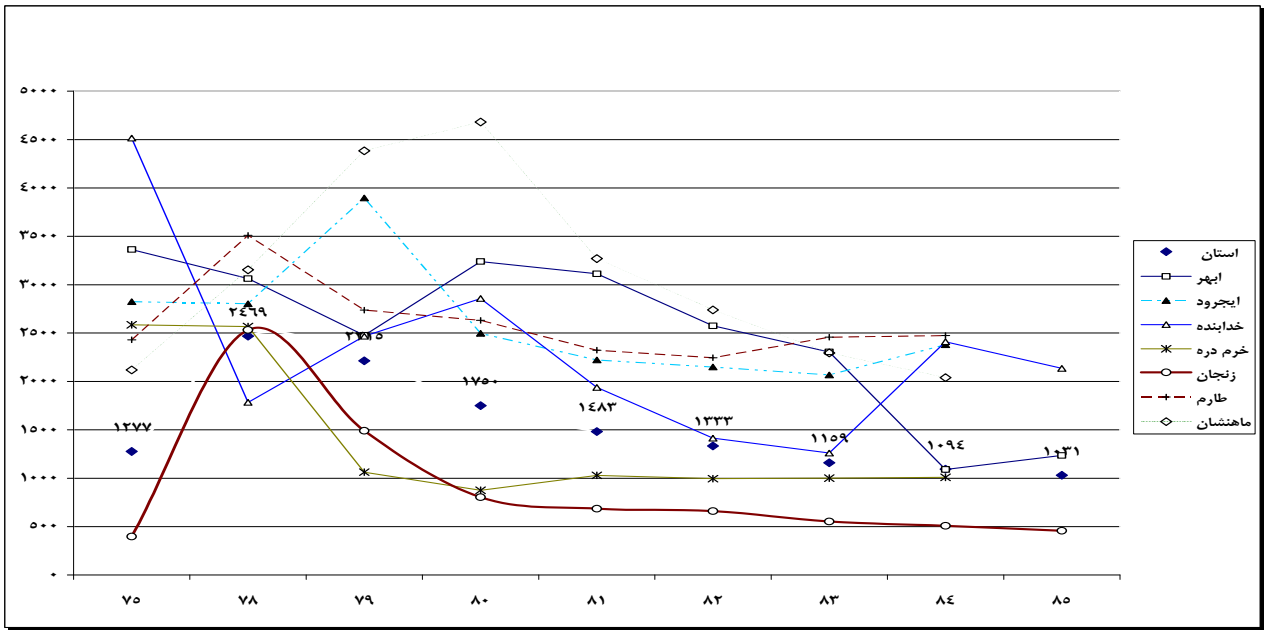

مأخذ: اداره‌ی کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۲، نمودار مقایسه‌ای جمعیت روستایی تحت پوشش در سال‌های ۸۵- ۱۳۷۵، در سطح شهرستان‌های استان زنجان می‌باشد. بررسی این نمودارها نشان می‌دهد که:

در سال‌های قبل از ۱۳۷۸، با عنایت به این که شرکت پست به صورت شرکتی نبوده و بحث هزینه و درآمد در آن مطرح نبوده در بیش‌تر روستاهای کشور اقدام به احداث دفتر نمود. در سال‌های بعد به علت عدم توانایی در نگهداری و با توجه به این که بیش‌تر این دفاتر توسط نماینده روستا اداره می‌شد و حقوق این نمایندگان ناچیز می‌باشد، بیش‌تر این دفاتر تعطیل گردید.

نمودار شماره‌ی ۲- جمعیت روستایی تحت پوشش در دوره‌ی ۸۵- ۱۳۷۵

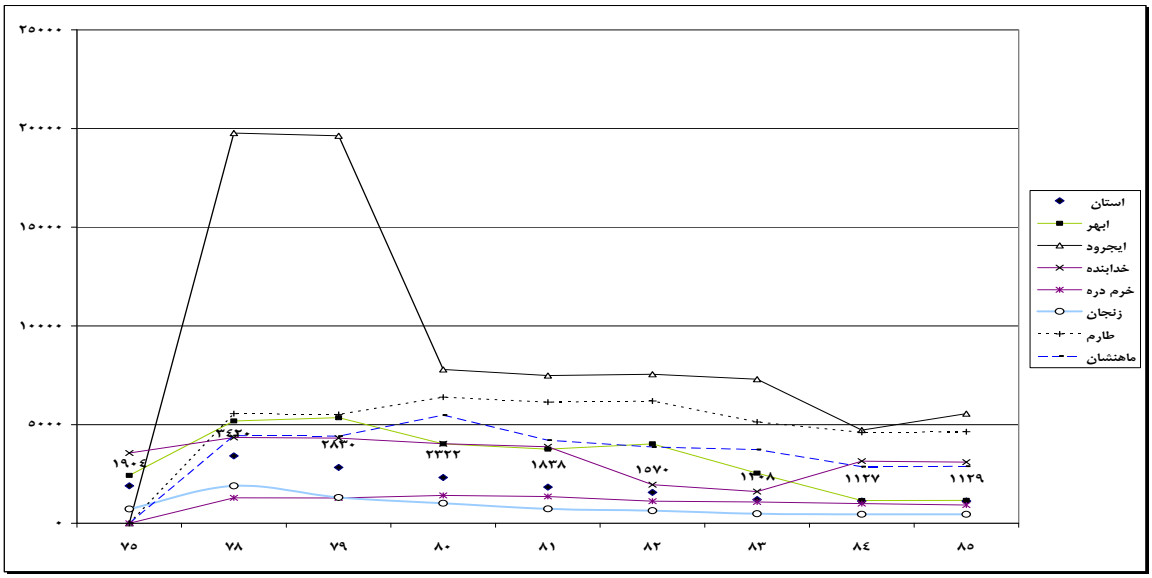

مأخذ: اداره‌ی کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۳، نمودار مقایسه‌ای جمعیت شهری تحت پوشش در سال‌های ۸۵-۱۳۷۵ و در سطح شهرستان‌های استان زنجان می‌باشد. بررسی این نمودارها نشان می‌دهد که:

با توجه به این که شهرستان ایجرود در ابتدا به صورت زیر مجموعه‌ای از پست شهرستان زنجان اداره می‌گردید، بعد از این که به عنوان یک شهرستان مستقل اعلام گردید، پوشش جمعیتی دفاتر این شهرستان بسیار بالا نشان داده می‌شود اما با توجه به افزایش جمعیت در سال‌های بعد نمودار به حالت عادی بازگشته و با سایر شهرستان‌ها همسان گردید.

نمودار شماره‌ی ۳- جمعیت شهری تحت پوشش در دوره‌ی ۸۵- ۱۳۷۵

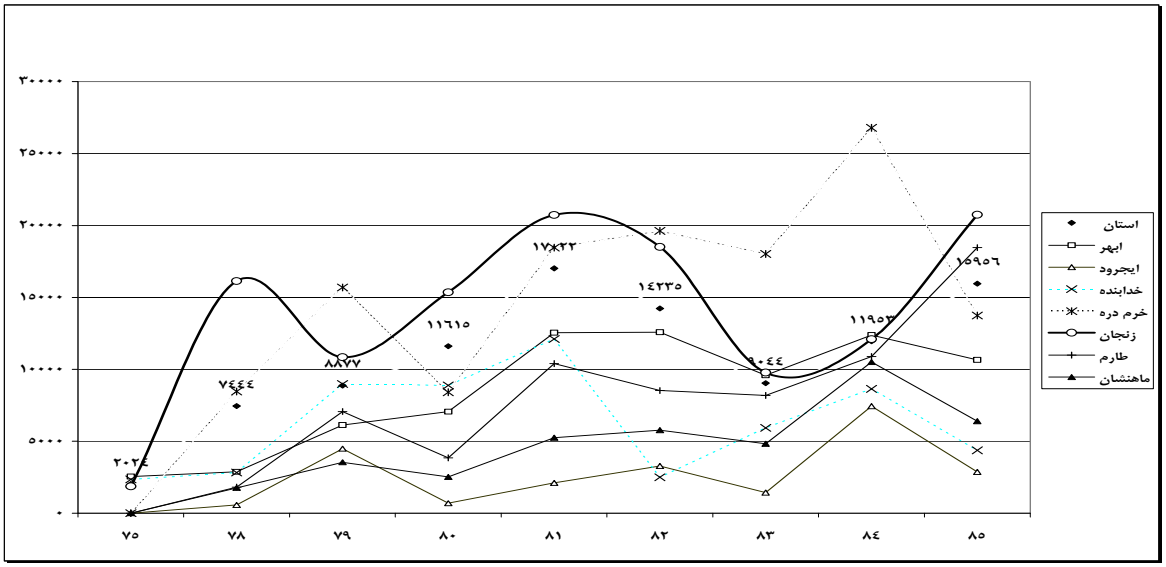

مأخذ: اداره‌ی کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۴، نمودار مقایسه‌ای مرسولات قبول و ایصال شده به ازای هر واحد در سال‌های ۸۵-۱۳۷۵ و در سطح شهرستان‌های استان زنجان می‌باشد. بررسی این نمودارها نشان می‌دهد که:

پست شهرستان خرمدره با توجه به بافت شهری و تعداد کم دفاتر تعداد مرسوله‌ی قبول و ایصال شده آن نسبت به تعداد دفاتر بیش‌تر از سایر شهرستان‌ها و میانگین استان در سال ۱۳۸۴، بوده است. در سال ۱۳۸۵، تعداد ۲ دفتر خدمات ارتباطی در این شهرستان دایر گردید به همین دلیل به حد نرمال خود رسیده است.

نمودار شماره‌ی ٤- مرسوله قبول و ایصال شده به ازاء هر واحد در دوره‌ی ۸۵-۱۳۷۵

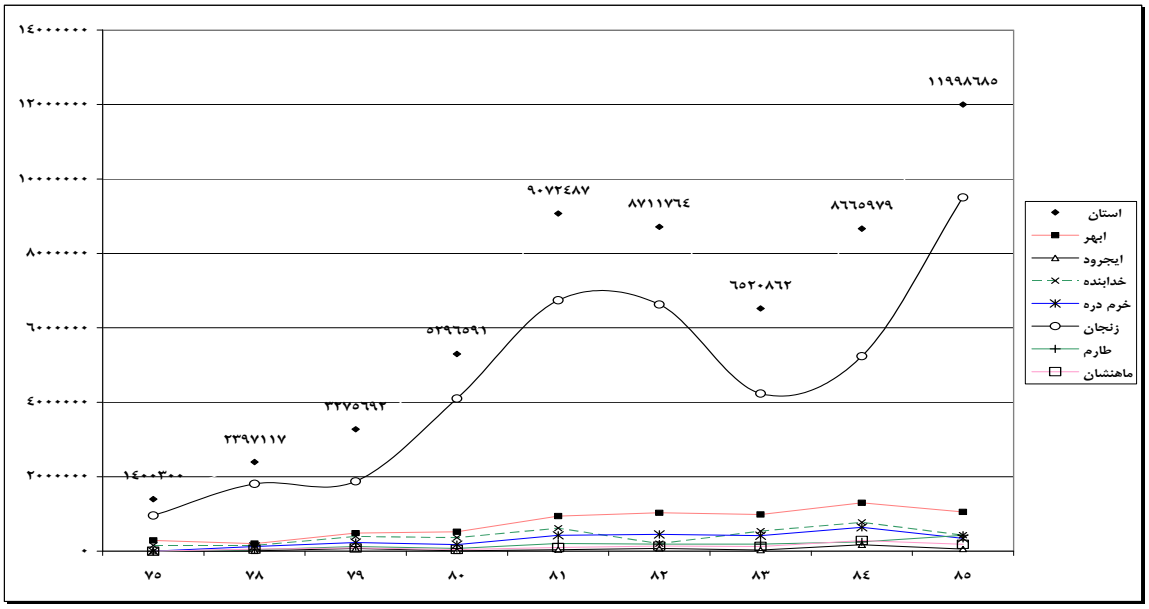

مأخذ: اداره‌ی کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۵، نمودار مقایسه‌ای جمع مرسولات ارسالی در سال‌های ۸۵-۱۳۷۵ و در سطح شهرستان‌های زنجان می‌باشد. بررسی این نمودارها نشان می‌دهد که:

- در سال‌های ۱۳۸۲ و ۱۳۸۱، به علت انجام قرارداد کشوری و قرارداد آبفا در سطح شهرستان زنجان آمار سیر صعودی و سپس نزولی داشته است.
- در سال‌های ۱۳۸۶ و ۱۳۸۵، قرارداد پایه و توزیع قبوض مخابرات توسط پست انجام گرفته لذا مجدداً آمار سیر صعودی دارد.

نمودار شماره‌ی ۵- جمع مرسولات ارسالی در استان زنجان به تفکیک شهرستان در دوره‌ی ۸۵-۱۳۷۵

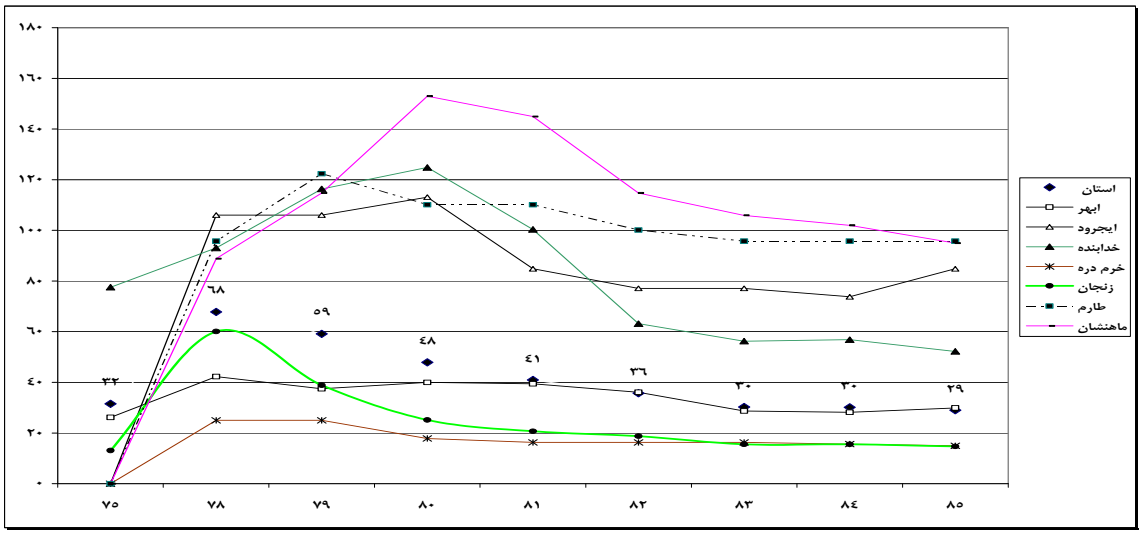

مأخذ: اداره‌ی کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۶، نمودار مقایسه‌ای مساحت تحت پوشش دفاتر پستی در دفاتر پستی در سال‌های ۸۵-۱۳۷۵ و در سطح شهرستان‌های استان زنجان می‌باشد. بررسی این نمودارها نشان می‌دهد که:

- در سال‌های ۱۳۷۵ و قبل از آن تعداد دفاتر روستایی در سطح استان بسیار بالا بوده و در سال‌های بعد بیش‌تر این دفاتر تعطیل گردیدند.
- بعد از شرکتی شدن پست بیش‌تر روستاها توسط نمایندگی پست، اداره می‌شوند.

نمودار شماره‌ی ٦- مساحت تحت پوشش (کیلومترمربع) در دوره‌ی ۸۵-۱۳۷۵

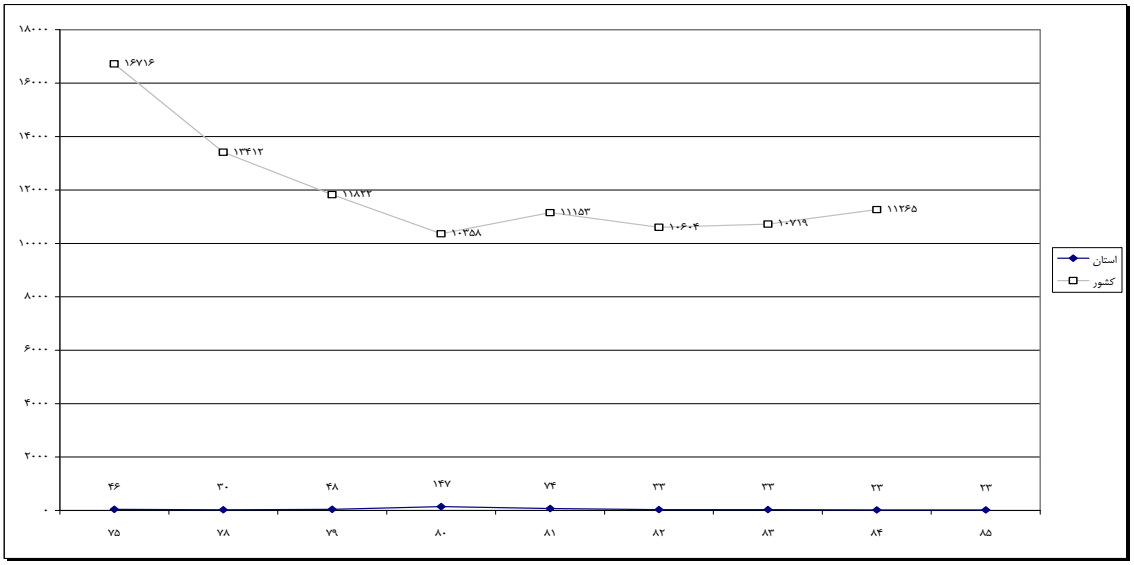

مأخذ: اداره‌ی کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۷، نمودار مقایسه‌ای مرسولات وارد شده از مبادی خارج از کشور در سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۷۵ و در سطح شهرستان‌های استان زنجان می‌باشد. بررسی این نمودارها نشان می‌دهد که:

– با توجه به این که عده‌ی زیادی از مردم پس از سال‌های پایانی جنگ جهت کار به خارج از کشور مخصوصاً ژاپن مهـاجرت می‌کردند. لذا آمار سوغات و سایر مرسولات وارده خارجه در این سال‌ها زیاد بود.

نمودار شماره‌ی ۷- مرسولات پستی وارده شده از مبادی خارج کشور در دوره‌ی ۸۵-۱۳۷۵

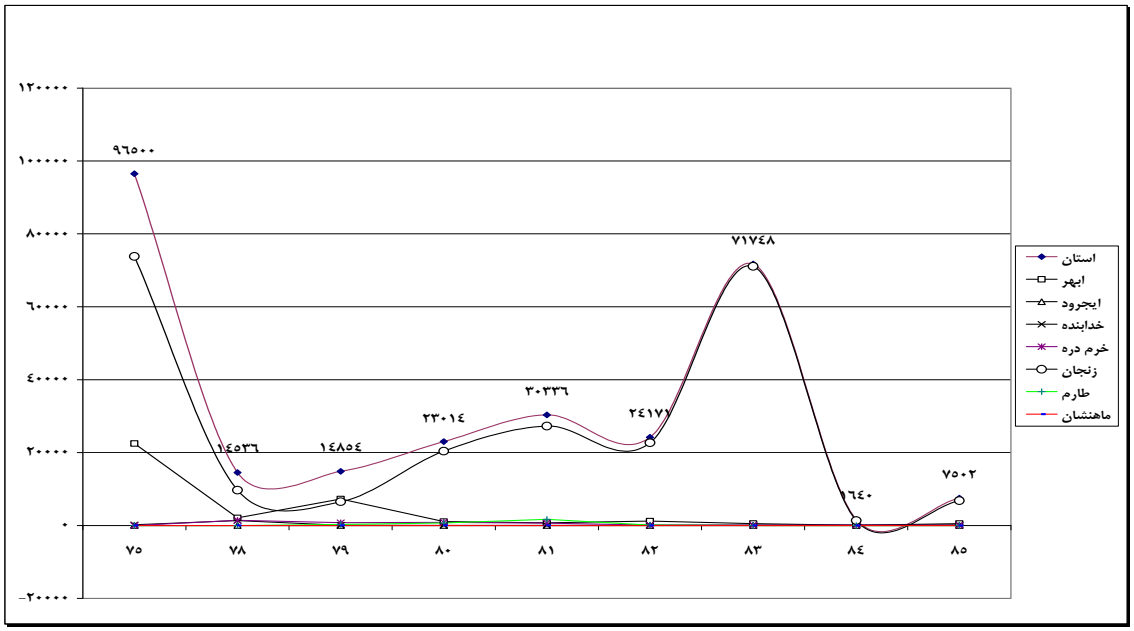

مأخذ: اداره‌ی کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۸، نمودار مقایسه‌ای مرسولات صادره به مقصد خارج کشور در سال‌های ۸۵-۱۳۷۵ و در سطح شهرستان‌های استان زنجان می‌باشد. بررسی این نمودارها نشان می‌دهد که:

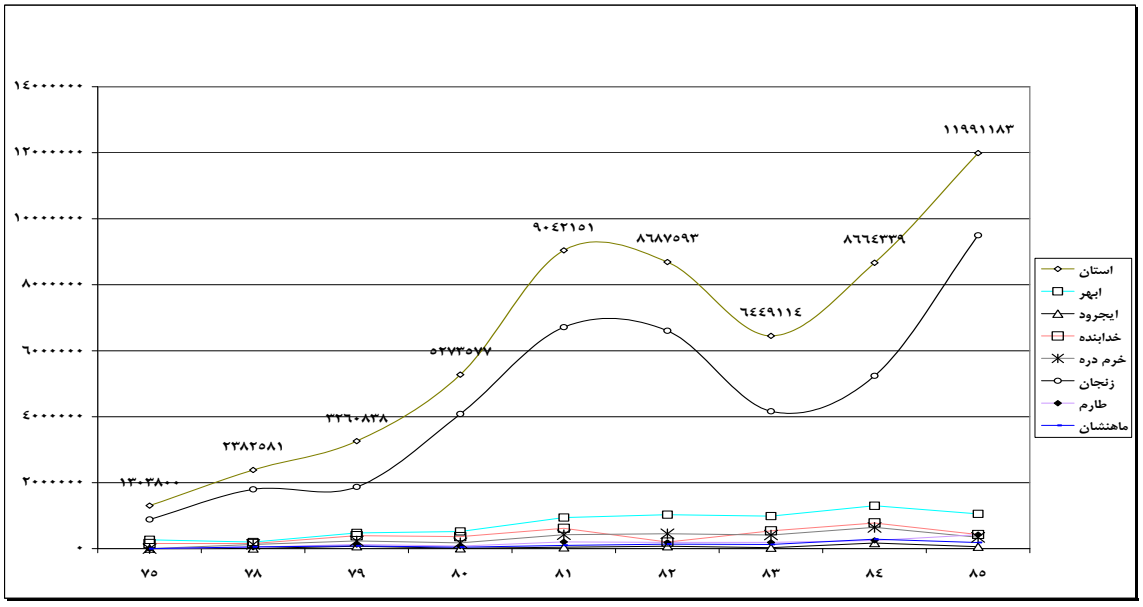
– با توجه به سیاست‌های ملی و روابط خارجی و مخصوصاً مسایل گمرکی، بحث صادرات از طریق پست نوسانات شـدیدی را داشته است.

نمودار شماره‌ی ۸- مرسولات صادره به مقصد خارج از کشور در دوره‌ی ۸۵-۱۳۷۵

مأخذ: اداره‌ی کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۹- مرسولات پستی صادر شده به مقصد داخل کشور در دوره‌ی ۸۵-۱۳۷۵

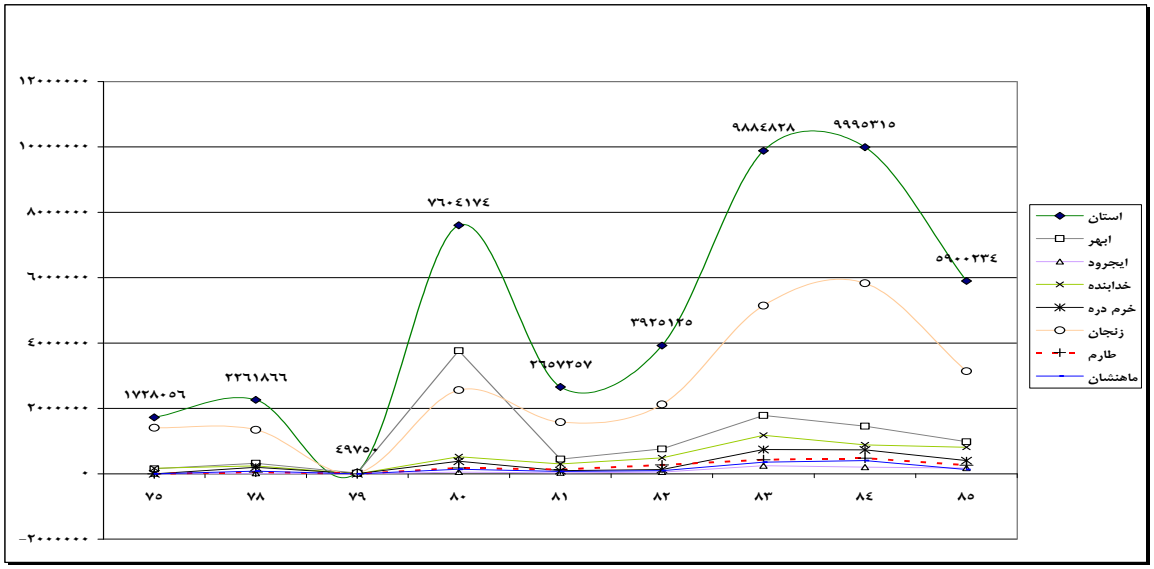

مأخذ: اداره‌ی کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۱۰، نمودار مقایسه‌ای مرسولات پستی وارده از مبادی داخله در سال‌های ۸۵-۱۳۷۵ و در سطح شهرستان‌های استان زنجان می‌باشد. بررسی این نمودارها نشان می‌دهد که:

– با توجه به انجام قرارداد کشوری در سال ۱۳۸۱ و ۱۳۸۰، به علت قرارداد انبوه مؤسسه‌ی نخبگان آمار توزیع بالا بوده است.

نمودار شماره‌ی ۱۰- مرسولات پستی وارده از مبادی داخله در دوره‌ی ۸۵-۱۳۷۵

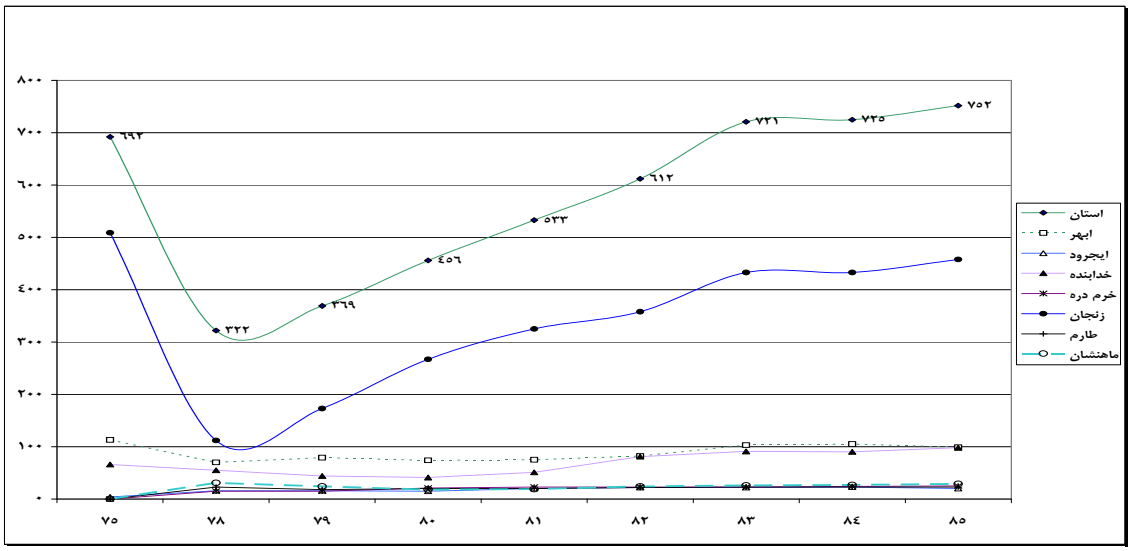

مأخذ: اداره‌ی کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۱۱، نمودار مقایسه‌ای واحدهای پستی در سال‌های ۸۵-۱۳۷۵ و در سطح شهرستان‌های استان زنجان می‌باشد. بررسی این نمودارها نشان می‌دهد که:

- کاهش واحدهای پستی در سال‌های ۷۸-۱۳۷۵، به علت کاهش تعداد صندوق‌های پستی نصب شده در سطح شهرها و روستاها بوده که بلااستفاده بوده و فقط هزینه‌های سنگین تعمیر و نگهداری و تخلیه را بر دوش شرکت نهاده بود.
- در سال‌های بعد با رشد جمعیت تعداد دفاتر با رشد منطقی افزایش یافته است.

نمودار شماره‌ی ۱۱- واحدهای پستی مورد بهره‌برداری در دوره‌ی ۸۵-۱۳۷۵

مأخذ: اداره‌ی کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

۱-۳-۳-۱-۱-۳- مقایسه شاخص‌های اساسی پست استان زنجان نسبت به کشور

جدول‌های شماره‌ی ۲۹ تا ۲۰، وضعیت پست استان را در مقایسه با کشور در سال‌های ۸۵-۱۳۷۵، نشان می‌دهد.

با عنایت به جدا شدن استان قزوین از استان زنجان در سال‌های قبل از سال ۱۳۷۵، مقایسه‌ی آمار استانی وکشوری فقط جنبه‌ی آماری داشته و قابل تحلیل نمی‌باشد اما از سال ۱۳۷۵، به بعد مساحت استان ثابت بوده و جمعیت استان نیز با نسبت رشد کشور محاسبه گردیده است لذا در تحلیل شاخص‌های اساسی پست که در آن دو آیتم مساحت و جمعیت نقش اساسی دارد، این دو آیتم با کشور مورد مقایسه قرار نگرفته و رشد آن را با کشور یکسان در نظر می‌گیریم.

واحدهای پستی مورد بهره‌برداری در سال ۱۳۷۸، نسبت به سال ۱۳۷۵، رشد منفی معادل ۰/۵۳- درصد داشته است که این رشد در مقایسه با رشد کشوری که ۰/۳۱- بوده است که نشان‌دهنده‌ی رشد منفی در هر دو ناحیه می‌باشد، رشد استان در سال ۱۳۷۹، نسبت به سال قبل ۰/۱۵ و این رشد در سال‌های بعد به ترتیب عبارت است از: ۰/۲۴، ۰/۱۷، ۰/۱۵، ۰/۱۸ که در مقایسه با کشور که رشدی به ترتیب ۰/۳۱-، ۰، ۰/۱، ۰/۱۴-، ۱/-، ۰/۰۵ درصد بوده، نشان‌دهنده‌ی رشد مطلوب استان در این ناحیه می‌باشد.

با وجود این که رشد استان و کشور در افزایش تعداد دفاتر پستی منفی بوده است اما به دلیل افزایش تعداد مراسلات ارسالی درون و برون استانی شاخص‌های سرانه مرسولات پستی و پوشش جمعیتی در سال ۱۳۷۸، بهبود یافته است. شاخص سرانه‌ی مرسولات پستی در سال ۱۳۷۸، استان و کشور ۳ مرسوله به ازاء هر نفر و در شاخص پوشش جمعیتی به ترتیب ۲۸۶۳ نفر و ۲۱۳۸ نفر، بوده است.

میزان دسترسی در سال ۱۳۷۹، در استان ۵۹ کیلومترمربع و در کشور۵۶ کیلومترمربع، می‌باشد که نشان‌دهنده‌ی عقب‌ماندگی استان نسبت به میانگین کشوری می‌باشد. سرانه‌ی مرسولات ارسالی استان در این سال ۴ و کشور ۵ بوده، در میزان پوشش جمعیتی استان ۲۵۰۹ نفر و کشور ۲۱۷۵ نفر، بوده است.

در سال ۱۳۸۰، ارسال مرسولات به مقاصد مختلف رشد استان نسبت به سال قبل رشد صعودی و در کشور نزولی بوده است به این ترتیب وضعیت استان در شاخص‌های میزان دسترسی استان ۴۸ کیلومترمربع و کشور ۵۵ کیلومترمربع، می‌باشد که نشان‌دهنده‌ی وضعیت بهتر استان نسبت به میانگین کشوری می‌باشد. سرانه‌ی مرسولات ارسالی استان ۶ و کشور ۵ بوده در میزان پوشش جمعیتی استان ۲۰۴۱ نفر و کشور ۲۱۹۱ نفر بوده است، در ارسال مرسولات به مقاصد مختلف رشد استان و کشور نسبت به سال قبل در مراسلات درون شهری و خارجه منفی و در سایر مراسلات مثبت بوده است که وضعیت همگنی را در این ناحیه نشان می‌دهد.

وضعیت استان در شاخص میزان دسترسی در سال۱۳۸۱، ۴۱ کیلومترمربع و کشور ۶۴ کیلومترمربع، بوده که نشان‌دهنده‌ی وضعیت بهتر استان نسبت به میانگین کشوری می‌باشد، سرانه‌ی مرسولات ارسالی استان ۱۰ و کشور ۶ بوده در میزان پوشش جمعیتی استان ۱۷۵۸ نفر و کشور ۲۶۳۰ نفر، بوده است. در سال۱۳۸۱، بیش‌تر شاخص‌های استان وضعیت بهتری از کشور داشته است. در ارسال مرسولات به مقاصد مختلف رشد استان نسبت به سال قبل در مراسلات برون شهری و خارجه منفی و در سایر مراسلات مثبت بوده است و در میانگین کشوری رشد مرسولات درون شهری مثبت و سایر مراسلات دارای رشد منفی، بوده‌اند.

وضعیت استان در شاخص میزان دسترسی در سال۱۳۸۲، استان ۳۶ کیلومترمربع و کشور ۶۵ کیلومترمربع، بوده که نشان‌دهنده‌ی وضعیت بهتر استان نسبت به میانگین کشوری می‌باشد.

سرانه‌ی مرسولات ارسالی استان ۹ و کشور ۸ بوده، در میزان پوشش جمعیتی استان ۱۵۴۵ نفر و کشور ۲۶۷۸ نفر، بوده است. در ارسال مرسولات به مقاصد مختلف رشد استان نسبت به سال قبل در مراسلات برون شهری و خارجه منفی و در سایر مراسلات مثبت بوده است و در میانگین کشوری رشد مرسولات برون شهری منفی و سایر مراسلات دارای رشد مثبت بوده‌اند.

وضعیت در شاخص میزان دسترسی در سال۱۳۸۳، استان ۳۰ کیلومترمربع و کشور ۶۲ کیلومترمربع، بوده که نشان‌دهنده‌ی وضعیت بهتر استان نسبت به میانگین کشوری می‌باشد.

سرانه‌ی مرسولات ارسالی استان و کشور ۷ بوده، در میزان پوشش جمعیتی استان ۱۳۳۶ نفر و کشور ۲۴۸۱ نفر، بوده است

وضعیت در شاخص میزان دسترسی در سال۱۳۸۴، استان ۳۰ کیلومترمربع و کشور ۶۳ کیلومترمربع، بوده که نشان‌دهنده‌ی وضعیت مطلوب استان نسبت به میانگین کشوری می‌باشد.

سرانه‌ی مرسولات ارسالی استان ۹ و کشور ۷ بوده، در میزان پوشش جمعیتی استان ۱۳۲۱ نفر و کشور ۲۵۰۱ نفر، بوده است.

با توجه به عدم انتشار آمارهای کشوری در سال ۱۳۸۵، مقایسه‌ی استان با کشور صورت نپذیرفته است.

با توجه به مقایسه‌ی استان و کشور در سال‌های مختلف نشان از وضعیت مطلوب استان در شاخص‌های میزان دسترسی و پوشش جمعیتی دارد که باعث گردیده است. سرانه‌ی مرسولات پستی با میانگین کشوری در آخرین سال مقایسه برابر گردد اما با توجه به این که پوشش جمعیتی استان تقریبا دو برابر میانگین کشوری می‌باشد، نشان از عدم مشارکت و شناخت مردم استان به خدمات پستی می‌باشد. هرچه این شناخت بیش‌تر شود کارآمدی پست در افزایش بهره‌وری جامعه بیش‌تر خواهد بود. میزان ترافیک بالقوه و قابل جذب چندین برابر میزان مرسولات موجود در شبکه‌ی پستی می‌باشد که این مقدار در جامعه توسط خود افراد یا سازمان‌ها و شرکت‌ها و به صورت موازی جابه‌جا می‌شود. این امر هزینه‌های قابل توجهی را بر دوش اقتصاد جامعه تحمیل کرده است و به طور یقین با هدایت این مرسولات به شبکه‌ی پستی در تقلیل هزینه‌های ارتباطی و در نتیجه افزایش بهره‌وری جامعه به منظور سرمایه‌گذاری در سایر بخش‌ها بسیار مؤثر خواهد بود.

جدول شماره‌ی ۲۰- وضعیت پست استان در مقایسه با کشور در شاخص‌های مورد مطالعه در سال ۱۳۷۵

ردیف	نوع	شرح	استان	کشور	نسبت استان به کشور
۱	واحدهای پستی مورد بهره برداری	اداره‌ی کل و اداره	۳	۴۵۷	۰/۶۶
۲		دفتر پست شهری	۶	۷۷۵	۰/۷۷
۳		باجه پست شهری	۷	۲۰۴	۳/۴۳
۴		دفتر روستایی	۳۴	۷۴۵	۴/۵۶
۵		نمایندگی پستی	۵۴	۱۲۵۹	۴/۲۹
۶		دفتر پست و مخابرات روستایی	۱۰۴	۸۷۲۸	۱/۱۹
۷		آژانس شهری	۱۲	۷۹۲	۱/۵۲
۸		صندوق پست شهری	۲۰۸	۱۵۲۵۰	۱/۳۶
۹		صندوق پست روستایی	۲۶۴	۱۴۳۲۴	۱/۸۴
۱۰		سایر	۰	۱۴۵	۰/۰۰
۱۱		جمع	۶۹۲	۴۲۶۷۹	۱/۶۲
۱۲	مرسولات پستی درون شهری(هزار)	نامه‌ها	۱۶۹۰	۳۱۵۸۵	۵/۳۵
۱۳		مطبوعات	۳۴	۱۶۱۸۷	۰/۲۱
۱۴		بسته های کوچک	۱	۶۰	۱/۶۷
۱۵		امانات	۲	۳۴	۵/۸۸
۱۶		جمع	۱۷۲۷	۴۷۸۶۶	۳/۶۱
۱۷	مرسولات پستی صادر شده به مقصد داخل کشور(هزار)	نامه‌ها	۱۲۵۲	۸۳۲۵۶	۱/۵۰
۱۸		مطبوعات	۴۴	۱۲۳۰۵	۰/۳۶
۱۹		بسته‌های کوچک	۳	۵۱۴	۰/۵۸
۲۰		امانات	۲	۱۰۱۹	۰/۲۰
۲۱		جمع	۱۳۰۱	۹۷۰۹۴	۱/۳۴
۲۲	مرسولات پستی صادر شده به مقصد خارج کشور(هزار)	نامه‌ها	۹۳	۸۶۷۷	۱/۰۷
۲۳		مطبوعات	۲	۱۴۹۲	۰/۱۳
۲۴		بسته‌های کوچک		۹۳	۰/۰۰
۲۵		امانات		۱۰۶	۰/۰۰
۲۶		جمع	۹۵	۱۰۳۶۸	۰/۹۲
۲۷	مرسولات پستی واردشده از مبادی خارج کشور(هزار)	نامه‌ها	۴۳	۱۱۷۰۰	۰/۳۷
۲۸		مطبوعات	۳	۴۷۱۸	۰/۰۶
۲۹		بسته‌های کوچک	۰	۲۰۶	۰/۰۰
۳۰		امانات	۰	۹۲	۰/۰۰
۳۱		جمع	۴۶	۱۶۷۱۶	۰/۲۸
	جمع مرسولات		۳۱۶۹	۱۷۲۰۴۴	۱/۸۴

مأخذ: اداره‌ی کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۲۱- وضعیت پست استان در مقایسه با کشور در شاخص‌های مورد مطالعه در سال ۱۳۷۸

ردیف	نوع	شرح	استان	کشور	نسبت استان به کشور
۱	واحدهای پستی مورد بهره برداری	اداره‌ی کل و اداره	۷	۲۹۱	۲/۴۱
۲		دفتر پست شهری	۱۲	۸۴۳	۱/۴۲
۳		باجه‌ی پست شهری	۳	۱۲۶	۲/۳۸
۴		دفتر روستایی	۶۵	۵۱۲	۱۲/۷۰
۵		نمایندگی پستی	۳۶	۲۱۹۶	۱/۶۴
۶		دفتر پست و مخابرات روستایی	۰	۶۳۹۶	۰/۰۰
۷		آژانس شهری	۴	۵۶۹	۰/۷۰
۸		صندوق پست شهری	۱۰۹	۱۰۱۱۱	۱/۰۸
۹		صندوق پست روستایی	۸۶	۸۲۶۱	۱/۰۴
۱۰		سایر	۰	۳۹	۰/۰۰
۱۱		جمع	۳۲۲	۲۹۳۴۴	۱/۱۰
۱۲	مرسولات پستی درون شهری(هزار)	نامه‌ها	۲۲۰۱	۵۴۷۸۱	۴/۰۲
۱۳		مطبوعات	۵۰	۳۲۱۳۱	۰/۱۶
۱۴		بسته‌های کوچک	۳	۱۰۸	۲/۷۸
۱۵		امانات	۶	۲۸	۲۱/۴۳
۱۶		جمع	۲۲۶۰	۸۷۰۴۸	۲/۶۰
۱۷	مرسولات پستی صادر شده به مقصد داخل کشور(هزار)	نامه‌ها	۲۳۵۰	۸۹۳۷۶	۲/۶۳
۱۸		مطبوعات	۲۵	۱۱۷۸۷	۰/۲۱
۱۹		بسته‌های کوچک	۴	۴۷۰	۰/۸۵
۲۰		امانات	۴	۱۱۵۶	۰/۳۵
۲۱		جمع	۲۳۸۳	۱۰۲۷۸۹	۲/۳۲
۲۲	مرسولات پستی صادر شده به مقصد خارج کشور(هزار)	نامه ها	۱۳	۶۲۴۳	۰/۲۱
۲۳		مطبوعات	۱	۱۰۴۸	۰/۱۰
۲۴		بسته‌های کوچک		۸۷	۰/۰۰
۲۵		امانات	۱	۱۲۳	۰/۸۱
۲۶		جمع	۱۵	۷۵۰۱	۰/۲۰
۲۷	مرسولات پستی واردشده از مبادی خارج کشور(هزار)	نامه ها	۱۲	۸۷۰۶	۰/۱۴
۲۸		مطبوعات	۱۶	۴۴۶۷	۰/۳۶
۲۹		بسته‌های کوچک	۱	۱۶۳	۰/۶۱
۳۰		امانات	۱	۷۶	۱/۳۲
۳۱		جمع	۳۰	۱۳۴۱۲	۰/۲۲
	جمع مرسولات		۴۶۸۸	۲۱۰۷۵۰	۲/۲۲

مأخذ: اداره‌ی کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۲۲- وضعیت پست استان در مقایسه با کشور در شاخص‌های مورد مطالعه در سال ۱۳۷۹

ردیف	نوع	شرح	استان	کشور	نسبت استان به کشور
۱	واحدهای پستی مورد بهره برداری	اداره‌ی کل و اداره	۷	۲۹۱	۲/۴۱
۲		دفتر پست شهری	۱۲	۸۵۵	۱/۴۰
۳		باجه‌ی پست شهری	۳	۱۲۴	۲/۴۲
۴		دفتر روستایی	۴۷	۴۶۱	۱۰/۲۰
۵		نمایندگی پستی	۴۷	۲۵۰۶	۱/۸۸
۶		دفتر پست و مخابرات روستایی	۰	۵۸۷۸	۰/۰۰
۷		آژانس شهری	۳	۵۰۸	۰/۵۹
۸		صندوق پست شهری	۱۳۷	۱۰۲۷۶	۱/۳۳
۹		صندوق پست روستایی	۱۱۳	۸۳۴۳	۱/۳۵
۱۰		سایر	۰	۳۴	۰/۰۰
۱۱		جمع	۳۶۹	۲۹۲۷۶	۱/۲۶
۱۲	مرسولات پستی درون شهری(هزار)	نامه‌ها	۷۳۰	۱۳۶۰۴۰	۰/۵۴
۱۳		مطبوعات	۲۳	۳۸۲۳۸	۰/۰۶
۱۴		بسته‌های کوچک	۲	۳۴۸	۰/۵۷
۱۵		امانات	۱۰	۲۳۹	۴/۱۸
۱۶		جمع	۷۶۵	۱۷۴۸۶۵	۰/۴۴
۱۷	مرسولات پستی صادر شده به مقصد داخل کشور(هزار)	نامه‌ها	۲۹۲۴	۹۸۶۷۳	۲/۹۶
۱۸		مطبوعات	۳۱۸	۱۳۷۷۲	۲/۳۱
۱۹		بسته‌های کوچک	۷	۱۲۳۸	۰/۵۷
۲۰		امانات	۱۱	۱۰۱۷	۱/۰۸
۲۱		جمع	۳۲۶۰	۱۱۴۷۰۰	۲/۸۴
۲۲	مرسولات پستی صادر شده به مقصد خارج کشور(هزار)	نامه‌ها	۱۳	۶۵۷۵	۰/۲۰
۲۳		مطبوعات		۱۳۵۵	۰/۰۰
۲۴		بسته‌های کوچک		۱۱۱	۰/۰۰
۲۵		امانات	۱	۱۴۳	۰/۷۰
۲۶		جمع	۱۴	۸۱۸۴	۰/۱۷
۲۷	مرسولات پستی واردشده از مبادی خارج کشور(هزار)	نامه‌ها	۲۸	۷۳۸۵	۰/۳۸
۲۸		مطبوعات	۲۰	۴۱۲۴	۰/۴۸
۲۹		بسته‌های کوچک		۲۳۲	۰/۰۰
۳۰		امانات		۸۱	۰/۰۰
۳۱		جمع	۴۸	۱۱۸۲۲	۰/۴۱
	جمع مرسولات		۴۰۸۷	۳۰۹۵۷۱	۱/۳۲

جدول شماره‌ی ۲۳- وضعیت پست استان در مقایسه با کشور در شاخص‌های مورد مطالعه در سال ۱۳۸۰

ردیف	نوع	شرح	استان	کشور	نسبت استان به کشور
۱	واحدهای پستی مورد بهره برداری	اداره‌ی کل و اداره	۷	۲۹۲	۲/۴۰
۲		دفتر پست شهری	۱۲	۸۷۶	۱/۳۷
۳		باجه‌ی پست شهری	۳	۱۲۰	۲/۵۰
۴		دفتر روستایی	۶۵	۴۵۷	۱۴/۲۲
۵		نمایندگی پستی	۵۵	۲۸۸۴	۱/۹۱
۶		دفتر پست و مخابرات روستایی	۰	۴۹۹۸	۰/۰۰
۷		آژانس شهری	۵	۵۳۶	۰/۹۳
۸		صندوق پست شهری	۱۶۹	۱۰۷۰۰	۱/۵۸
۹		صندوق پست روستایی	۱۴۰	۸۴۱۸	۱/۶۶
۱۰		سایر	۰	۱۷۱	۰/۰۰
۱۱		جمع	۴۵۶	۲۹۴۵۲	۱/۵۵
۱۲	مرسولات پستی درون شهری(هزار)	نامه‌ها	۷۱۰۴	۱۹۵۷۰۹	۳/۶۳
۱۳		مطبوعات	۴۵۷	۳۰۲۸۴	۱/۵۱
۱۴		بسته‌های کوچک	۱۶	۱۱۳۹	۱/۴۰
۱۵		امانات	۲۴	۲۷۵	۸/۷۳
۱۶		جمع	۷۶۰۱	۲۲۷۴۰۷	۳/۳۴
۱۷	مرسولات پستی صادر شده به مقصد داخل کشور(هزار)	نامه‌ها	۴۷۷۴	۹۱۱۴۳	۵/۲۴
۱۸		مطبوعات	۴۵۷	۱۳۵۰۸	۳/۳۸
۱۹		بسته‌های کوچک	۱۶	۱۰۲۷	۱/۵۶
۲۰		امانات	۲۴	۱۱۱۳	۲/۱۶
۲۱		جمع	۵۲۷۱	۱۰۶۷۹۱	۴/۹۴
۲۲	مرسولات پستی صادر شده به مقصد خارج کشور(هزار)	نامه‌ها	۲۱	۵۶۳۹	۰/۳۷
۲۳		مطبوعات	۱	۱۱۲۱	۰/۰۹
۲۴		بسته‌های کوچک		۱۰۴	۰/۰۰
۲۵		امانات		۱۴۱	۰/۰۰
۲۶		جمع	۲۲	۷۰۰۵	۰/۳۱
۲۷	مرسولات پستی واردشده از مبادی خارج کشور(هزار)	نامه‌ها	۱۱۳	۶۲۸۲	۱/۸۰
۲۸		مطبوعات	۳۲	۳۷۳۰	۰/۸۶
۲۹		بسته‌های کوچک	۱	۲۳۹	۰/۴۲
۳۰		امانات	۱	۱۰۷	۰/۹۳
۳۱		جمع	۱۴۷	۱۰۳۵۸	۱/۴۲
		جمع مرسولات	۱۳۰۴۱	۳۵۱۵۶۱	۳/۷۱

مأخذ: اداره‌ی کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ٢٤- وضعیت پست استان در مقایسه با کشور در شاخص‌های مورد مطالعه در سال ۱۳۸۱

ردیف	نوع	شرح	استان	کشور	نسبت استان به کشور
۱	واحدهای پستی مورد بهره برداری	اداره‌ی کل و اداره	۷	۲۹۷	۲/۳۶
۲		دفتر پست شهری	۱۲	۹۲۲	۱/۳۰
۳		باجه‌ی پست شهری	۴	۱۰۸	۳/۷۰
۴		دفتر روستایی	۶۶	۳۵۱	۱۸/۸۰
۵		نمایندگی پستی	۷۰	۲۹۷۴	۲/۳۵
۶		دفتر پست و مخابرات روستایی	۰	۳۱۴۸	۰/۰۰
۷		آژانس شهری	۳	۵۶۲	۰/۵۳
۸		صندوق پست شهری	۲۱۲	۹۸۵۹	۲/۱۵
۹		صندوق پست روستایی	۱۵۹	۷۲۴۳	۲/۲۰
۱۰		سایر	۰	۱۰	۰/۰۰
۱۱		جمع	۵۳۳	۲۵۴۷۴	۲/۰۹
۱۲	مرسولات پستی درون شهری(هزار)	نامه‌ها	۲۰۹۳	۲۲۹۱۹۱	۰/۹۱
۱۳		مطبوعات	۵۱۰	۴۱۷۴۲	۱/۲۲
۱۴		بسته‌های کوچک	۳۸	۳۸۷	۹/۸۲
۱۵		امانات	۱۴	۲۷۸	۵/۰۴
۱۶		جمع	۲۶۵۵	۲۷۱۵۹۸	۰/۹۸
۱۷	مرسولات پستی صادر شده به مقصد داخل کشور(هزار)	نامه‌ها	۸۶۳۱	۱۰۳۸۳۷	۸/۳۱
۱۸		مطبوعات	۳۸۰۸	۱۹۵۷۰	۱۹/۴۶
۱۹		بسته‌های کوچک	۹	۱۱۶۰	۰/۷۸
۲۰		امانات	۱۹	۱۲۷۶	۱/۴۹
۲۱		جمع	۱۲۴۶۷	۱۲۵۸۴۳	۹/۹۱
۲۲	مرسولات پستی صادر شده به مقصد خارج کشور(هزار)	نامه‌ها	۲۴	۴۶۶۳	۰/۵۱
۲۳		مطبوعات	۶	۹۶۸	۰/۶۲
۲۴		بسته‌های کوچک		۱۳۶	۰/۰۰
۲۵		امانات		۱۳۱	۰/۰۰
۲۶		جمع	۳۰	۵۸۹۸	۰/۵۱
۲۷	مرسولات پستی واردشده از مبادی خارج کشور(هزار)	نامه‌ها	۳۸	۶۷۱۶	۰/۵۷
۲۸		مطبوعات	۳۵	۴۰۸۶	۰/۸۶
۲۹		بسته‌های کوچک	۱	۲۶۳	۰/۳۸
۳۰		امانات	۰	۸۸	۰/۰۰
۳۱		جمع	۷۴	۱۱۱۵۳	۰/۶۶
	جمع مرسولات		۱۵۲۲۶	۴۱۴۴۹۲	۳/۶۷

مأخذ: اداره‌ی کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۲۵- وضعیت پست استان در مقایسه با کشور در شاخص‌های مورد مطالعه در سال ۱۳۸۲

ردیف	نوع	شرح	استان	کشور	نسبت استان به کشور
۱		اداره‌ی کل و اداره	۷	۲۹۹	۲/۳۴
۲		دفتر پست شهری	۱۵	۹۸۷	۱/۵۲
۳		باجه‌ی پست شهری			
۴		دفتر روستایی	۶۵	۱۹۰	۳۴/۲۱
۵		نمایندگی پستی	۸۴	۳۳۹۴	۲/۴۷
۶	واحدهای پستی مورد بهره برداری	دفتر پست و مخابرات روستایی	۰	۳۱۸۵	۰/۰۰
۷		آژانس شهری	۲	۵۲۲	۰/۳۸
۸		صندوق پست شهری	۲۵۵	۹۶۹۶	۲/۶۳
۹		صندوق پست روستایی	۱۸۲	۶۵۷۲	۲/۷۷
۱۰		سایر	۲	۳۴۹	۰/۵۷
۱۱		جمع	۶۱۲	۲۵۱۹۴	۲/۴۳
۱۲		نامه‌ها	۳۲۰۱	۳۴۲۵۵۸	۰/۹۳
۱۳		مطبوعات	۶۵۴	۳۴۸۷۲	۱/۸۸
۱۴	مرسولات پستی درون شهری(هزار)	بسته‌های کوچک	۵۱	۱۲۷۱	۴/۰۱
۱۵		امانات	۱۷	۲۸۳	۶/۰۱
۱۶		جمع	۳۹۲۳	۳۷۸۹۸۴	۱/۰۴
۱۷		نامه‌ها	۶۲۹۱	۱۰۵۶۲۲	۵/۹۶
۱۸		مطبوعات	۲۳۷۹	۲۱۷۰۶	۱۰/۹۶
۱۹	مرسولات پستی صادر شده به مقصد داخل کشور(هزار)	بسته‌های کوچک	۱۰	۱۱۶۱	۰/۸۶
۲۰		امانات	۱۷	۱۲۰۹	۱/۴۱
۲۱		جمع	۸۶۹۷	۱۲۹۶۹۸	۶/۷۱
۲۲		نامه‌ها	۲۱	۲۲۵۵	۰/۹۳
۲۳		مطبوعات	۳	۷۱۴	۰/۴۲
۲۴	مرسولات پستی صادر شده به مقصد خارج کشور(هزار)	بسته‌های کوچک		۱۱۱	۰/۰۰
۲۵		امانات		۱۱۴	۰/۰۰
۲۶		جمع	۲۴	۳۱۹۴	۰/۷۵
۲۷		نامه‌ها	۱۵	۶۳۲۹	۰/۲۴
۲۸		مطبوعات	۱۸	۳۹۲۳	۰/۴۶
۲۹	مرسولات پستی واردشده از مبادی خارج کشور(هزار)	بسته‌های کوچک		۲۵۷	۰/۰۰
۳۰		امانات		۹۵	۰/۰۰
۳۱		جمع	۳۳	۱۰۶۰۴	۰/۳۱
جمع محصولات			۱۲۶۷۷	۵۲۲۴۸۰	۰/۴۳

مأخذ: اداره‌ی کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۲۶- وضعیت پست استان در مقایسه با کشور در شاخص‌های مورد مطالعه در سال ۱۳۸۳

ردیف	نوع	شرح	استان	کشور	نسبت استان به کشور
۱	واحدهای پستی مورد بهره برداری	اداره‌ی کل و اداره	۷	۳۰۴	۲/۳۰
۲		دفتر پست شهری	۱۵	۹۶۷	۱/۵۵
۳		باجه‌ی پست شهری		۰	
۴		دفتر روستایی	۶۵	۱۷۴	۳۷/۳۶
۵		نمایندگی پستی	۹۳	۳۶۸۱	۲/۵۳
۶		دفتر پست و مخابرات روستایی	۰	۳۰۲۳	۰/۰۰
۷		آژانس شهری	۲	۴۹۱	۰/۴۱
۸		صندوق پست شهری	۳۱۹	۱۰۲۰۴	۳/۱۳
۹		صندوق پست روستایی	۲۱۰	۶۶۸۲	۳/۱۴
۱۰		سایر	۱۰	۸۹۴	۱/۱۲
۱۱		جمع	۷۲۱	۲۶۴۲۰	۲/۷۳
۱۲	مرسولات پستی درون شهری(هزار)	نامه‌ها	۹۰۲۵	۲۹۷۴۵۹	۳/۰۳
۱۳		مطبوعات	۸۱۵	۴۰۶۸۰	۲/۰۰
۱۴		بسته‌های کوچک	۲۹	۱۶۹۳	۱/۷۱
۱۵		امانات	۱۶	۳۲۶	۴/۹۱
۱۶		جمع	۹۸۸۵	۳۴۰۱۵۸	۲/۹۱
۱۷	مرسولات پستی صادر شده به مقصد داخل کشور(هزار)	نامه‌ها	۵۷۵۶	۹۸۶۰۵	۵/۸۴
۱۸		مطبوعات	۶۶۹	۲۸۲۷۴	۲/۳۷
۱۹		بسته‌های کوچک	۴	۱۳۶۷	۰/۲۹
۲۰		امانات	۱۹	۱۱۰۴	۱/۷۲
۲۱		جمع	۶۴۴۸	۱۲۹۳۵۰	۴/۹۸
۲۲	مرسولات پستی صادر شده به مقصد خارج کشور(هزار)	نامه‌ها	۴۸	۱۸۵۶	۲/۵۹
۲۳		مطبوعات	۲۱	۶۵۷	۳/۲۰
۲۴		بسته‌های کوچک	۰	۹۷	۰/۰۰
۲۵		امانات	۲	۹۳	۲/۱۵
۲۶		جمع	۷۱	۲۷۰۳	۲/۶۳
۲۷	مرسولات پستی واردشده از مبادی خارج کشور(هزار)	نامه‌ها	۱۳	۶۵۹۱	۰/۲۰
۲۸		مطبوعات	۱۸	۳۷۵۶	۰/۴۸
۲۹		بسته‌های کوچک	۱	۲۸۳	۰/۳۵
۳۰		امانات	۱	۸۹	۱/۱۲
۳۱		جمع	۳۳	۱۰۷۱۹	۰/۳۱
	جمع مرسولات		۱۶۴۳۷	۴۸۲۹۳۰	۳/۴۰

مأخذ: اداره‌ی کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۲۷- وضعیت پست استان در مقایسه با کشور در شاخص‌های مورد مطالعه در سال ۱۳۸٤

ردیف	نوع	شرح	استان	کشور	نسبت استان به کشور
۱	واحدهای پستی مورد بهره برداری	اداره‌ی کل و اداره	۷	۳۱۰	۲/۲۶
۲		دفتر پست شهری	۱۲	۹۳۷	۱/۲۸
۳		باجه‌ی پست شهری	۰	۰	
۴		دفتر روستایی	۶۵	۱۶۵	۳۹/۳۹
۵		نمایندگی پستی	۹۳	۳۷۶۷	۲/۴۷
۶		دفتر پست و مخابرات روستایی	۰	۲۰۲۸	۰/۰۰
۷		آژانس شهری	۲	۴۳۷	۰/۴۶
۸		صندوق پست شهری	۳۱۹	۱۰۲۵۴	۳/۱۱
۹		صندوق پست روستایی	۲۱۰	۶۶۸۲	۳/۱۴
۱۰		سایر	۱۷	۱۶۲۳	۱/۰۵
۱۱		جمع	۷۲۵	۲۶۲۰۳	۲/۷۷
۱۲	مرسولات پستی درون شهری(هزار)	نامه‌ها	۴۰۶۰	۴۱۶۴۳۰	۰/۹۷
۱۳		مطبوعات	۲۸۴۶	۲۰۹۸۰۳	۱/۳۶
۱۴		بسته‌های کوچک	۵	۲۸۶	۱/۷۵
۱۵		امانات	۶	۳۶۶	۱/۶۴
۱۶		جمع	۶۹۱۷	۶۲۶۸۸۵	۱/۱۰
۱۷	مرسولات پستی صادر شده به مقصد داخل کشور(هزار)	نامه‌ها	۱۵۹۰	۱۱۴۸۱۶	۱/۳۸
۱۸		مطبوعات	۱۶۵	۳۶۹۶۲	۰/۴۵
۱۹		بسته‌های کوچک	۶	۱۴۳۷	۰/۴۲
۲۰		امانات	۷	۱۱۴۸	۰/۶۱
۲۱		جمع	۱۷۶۸	۱۵۴۳۶۳	۱/۱۵
۲۲	مرسولات پستی صادر شده به مقصد خارج کشور(هزار)	نامه‌ها	۵	۱۷۴۰	۰/۲۹
۲۳		مطبوعات	۳	۷۸۴	۰/۳۸
۲۴		بسته‌های کوچک	۱	۹۸	۱/۰۲
۲۵		امانات	۲	۸۸	۲/۲۷
۲۶		جمع	۱۱	۲۷۱۰	۰/۴۱
۲۷	مرسولات پستی واردشده از مبادی خارج کشور(هزار)	نامه‌ها	۱۲	۶۸۳۱	۰/۱۸
۲۸		مطبوعات	۱۱	۴۰۶۶	۰/۲۷
۲۹		بسته‌های کوچک	۰	۲۶۹	۰/۰۰
۳۰		امانات	۰	۹۹	۰/۰۰
۳۱		جمع	۲۳	۱۱۲۶۵	۰/۲۰
	جمع مرسولات		۸۷۱۹	۷۹۵۲۲۳	۱/۱۰

مأخذ: اداره‌ی کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۲۸- وضعیت پست استان در مقایسه با کشور در شاخص‌های مورد مطالعه در سال ۱۳۸۵

ردیف	نوع	شرح	استان	کشور	نسبت استان به کشور
۱	واحدهای پستی مورد بهره‌برداری	اداره‌ی کل و اداره	۷	۰	۰
۲		دفتر پست شهری	۱۲	۰	۰
۳		باجه‌ی پست شهری	۱	۰	۰
۴		دفتر روستایی	۶۵	۰	۰
۵		نمایندگی پستی	۱۱۸	۰	۰
۶		دفتر پست و مخابرات روستایی	۰	۰	۰
۷		آژانس شهری	۲	۰	۰
۸		صندوق پست شهری	۳۱۹	۰	۰
۹		صندوق پست روستایی	۲۱۰	۰	۰
۱۰		دفتر ارتباطی	۱۸	۰	۰
۱۱		جمع	۷۵۲	۰	۰
۱۲	مرسولات پستی وارده از مبادی داخله واحدهای پستی مورد بهره برداری	نامه‌ها	۴۷۷۲	۰	۰
۱۳		مطبوعات	۱۰۷۸	۰	۰
۱۴		بسته‌های کوچک	۲۶	۰	۰
۱۵		امانات	۲۴	۰	۰
۱۶		جمع	۵۹۰۰	۰	۰
۱۷	مرسولات پستی صادر شده به مقصد داخل کشور	نامه‌ها	۱۱۶۸۵	۰	۰
۱۸		مطبوعات	۲۳۱	۰	۰
۱۹		بسته‌های کوچک	۵۹	۰	۰
۲۰		امانات	۱۶	۰	۰
۲۱		جمع	۱۱۹۹۱	۰	۰
۲۲	مرسولات پستی صادر شده به مقصد خارج کشورمرسولات پستی واردشده از مبادی خارج کشور	نامه‌ها	۴	۰	۰
۲۳		مطبوعات	۳	۰	۰
۲۴		بسته‌های کوچک	۰	۰	۰
۲۵		امانات	۱	۰	۰
۲۶		جمع	۸	۰	۰
۲۷	مرسولات پستی صادر شده به مقصد داخل کشور	نامه‌ها	۱۴	۰	۰
۲۸		مطبوعات	۷	۰	۰
۲۹		بسته‌های کوچک	۱	۰	۰
۳۰		امانات	۱	۰	۰
۳۱		جمع	۲۳	۰	۰
جمع مرسولات			۱۷۹۲۲	۰	۰

مأخذ: اداره‌ی کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۲۹- وضعیت ارائه‌ی خدمات پستی در استان زنجان و مقایسه آن با کشور در دوره‌ی ۸۵-۱۳۷۵

متغیر/ شاخص	استان	سال (۱)								
عنوان	واحد	کشور (۲)	۱۳۷۵	۱۳۷۸	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸٤	۱۳۸۵
میزان دسترسی	مساحت	استان	۳۲	۶۸	۵۹	۴۸	۴۱	۳۶	۳۰	۳۰	۲۹
		کشور	۳۸	۵۶	۵۶	۵۵	۶۴	۶۵	۶۲	۶۳	–
سرانه‌ی مرسولات پستی	عدد	استان	۱/۵۵	۲/۶۰	۳/۵۴	۵/۶۹	۹/۶۸	۹/۲۱	۶/۷۷	۹/۰۰	۱۲/۴۴
		کشور	۲/۵۹	۳/۱۵	۴/۶۸	۵/۲۹	۶/۰۲	۷/۵۹	۷/۲۰	۷/۰۰	۰/۰۰
پوشش جمعیتی	نفر	استان	۱۳۰۲	۲۸۶۳	۲۵۰۹	۲۰۴۱	۱۷۵۸	۱۵۴۵	۱۳۳۶	۱۳۲۱	۱۳۶۶
		کشور	۱۴۰۷	۲۱۳۸	۲۱۷۵	۲۱۹۱	۲۶۳۰	۲۶۷۸	۲۴۸۱	۲۵۰۱	–
نقاط تماس	واحد	استان	۶۹۲	۳۲۲	۳۶۹	۴۵۶	۵۳۳	۶۱۲	۷۲۱	۷۲۵	۷۵۳
		کشور	۴۲۶۷۹	۲۹۳۴۴	۲۹۲۷۶	۲۹۴۵۲	۲۵۴۷۴	۲۵۱۹۴	۲۶۴۲۰	۲۶۲۰۳	–
جمعیت		استان	۹۰۰۸۶۰	۹۲۲۰۱۹	۹۲۵۷۶۵	۹۳۰۷۷۶	۹۳۶۹۸۵	۹۴۵۳۳۶	۹۶۳۴۳۴	۹۵۷۸۴۹	۹۶۴۶۰۱
		کشور	۶۰۰۵۶۰۰۰	۶۲۷۳۶۰۰۲	۶۳۶۶۳۹۴۲	۶۴۵۲۸۱۶۲	۶۶۹۹۱۵۷۳	۶۷۴۷۷۵۰۰	۶۵۵۴۰۲۲۴	۶۵۵۴۰۲۲۴	۷۰۴۷۲۸۴۶
مساحت		استان	۲۱۸۴۱	۲۱۸۴۱	۲۱۸۴۱	۲۱۸۴۱	۲۱۸۴۱	۲۱۸۴۱	۲۱۸۴۱	۲۱۸۴۱	۲۱۸۴۱
		کشور	۱۶۲۹۸۰۷	۱۶۲۹۸۰۷	۱۶۲۹۸۰۷	۱۶۲۹۸۰۷	۱۶۲۹۸۰۷	۱۶۲۹۸۰۷	۱۶۲۹۸۰۷	۱۶۲۹۸۰۷	۱۶۲۹۸۰۷
مرسولات صادره		استان	۱۴۰۰	۲۳۹۷	۳۲۷۵	۵۲۹۶	۹۰۷۲	۸۷۱۱	۶۵۲۰	۸۶۹۶	۱۶۲۹۸۰۷
		کشور	۱۵۵۳۲۸	۱۹۷۳۳۸	۲۹۷۷۴۹	۳۴۱۲۰۳	۴۰۳۳۳۹	۵۱۱۸۷۶	۴۷۲۲۱۱	۴۷۱۶۶۵	۱۱۹۹۹

مأخذ: اداره‌ی کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

۱-۳-۳-۱-۱-٤- نتیجه‌گیری

نقاط قوت	اشتغال‌زا بودن سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های پستی
	استفاده از بخش خصوصی در بخش‌های قبول و حمل و نقل پستی
	امکان عرضه‌ی خدمات مالی و بانکی در محل
	امکان عرضه‌ی خدمات ترکیبی پستی بانکی
	امکان استفاده از نیروهای کارمزدی در فعالیت‌های پستی
	نیروی انسانی متعهد و دلسوز
نقاط ضعف	مشکل جذب و نگهداری نیروی انسانی متخصص
	عدم کفایت پرداخت برای تأمین امور معیشتی و رفاهی
	فرسوده و قدیمی بودن بخش عمده‌ای از امکانات و تجهیزات پستی
	فقدان سیستم‌های نرم‌افزاری یکپارچه در ارائه‌ی خدمات پستی و بانکی
	فاصله‌ی زیاد فنآوری مورد استفاده در عرضه‌ی خدمات پستی و بانکی
	مشخص نبودن قیمت تمام شده‌ی سرویس‌های پستی
فرصت‌ها	امکان خصوصی سازی
	وجود ترافیک بالقوه پستی و بازار پستی مناسب در جامعه
	مصوبات قانونی مجلس، دولت، شورای عالی اداری و شورای عالی ترافیک
	انعطاف‌پذیری
تهدیدات	رعایت تعرفه‌های دولتی
	خود پستچی‌گری مردم و دستگاه‌های دولتی
	عدم آشنایی مردم با خدمات پستی
	نبودن بسترهای مناسب ارتباطی
	عدم آشنایی با تکنولوژی جدید
	بالا بودن هزینه‌ی ارائه‌ی خدمات پستی در روستاها
	عدم توانایی در جابه‌جایی نیروی انسانی
	فاصله‌ی زیاد و گستردگی روستاهای استان
	اعمال تعرفه‌های تکلیفی و ناچیز بودن تعرفه‌های پستی نسبت به هزینه‌های سرویس
	عدم استقبال بخش غیردولتی جهت سرمایه‌گذاری در نقاط کم جمعیت و روستایی و غیربرخوردار

مأخذ: اداره‌ی کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

۱-۳-۳-۱-۲- تحلیل خدمات مخابراتی در نقاط شهری و روستایی

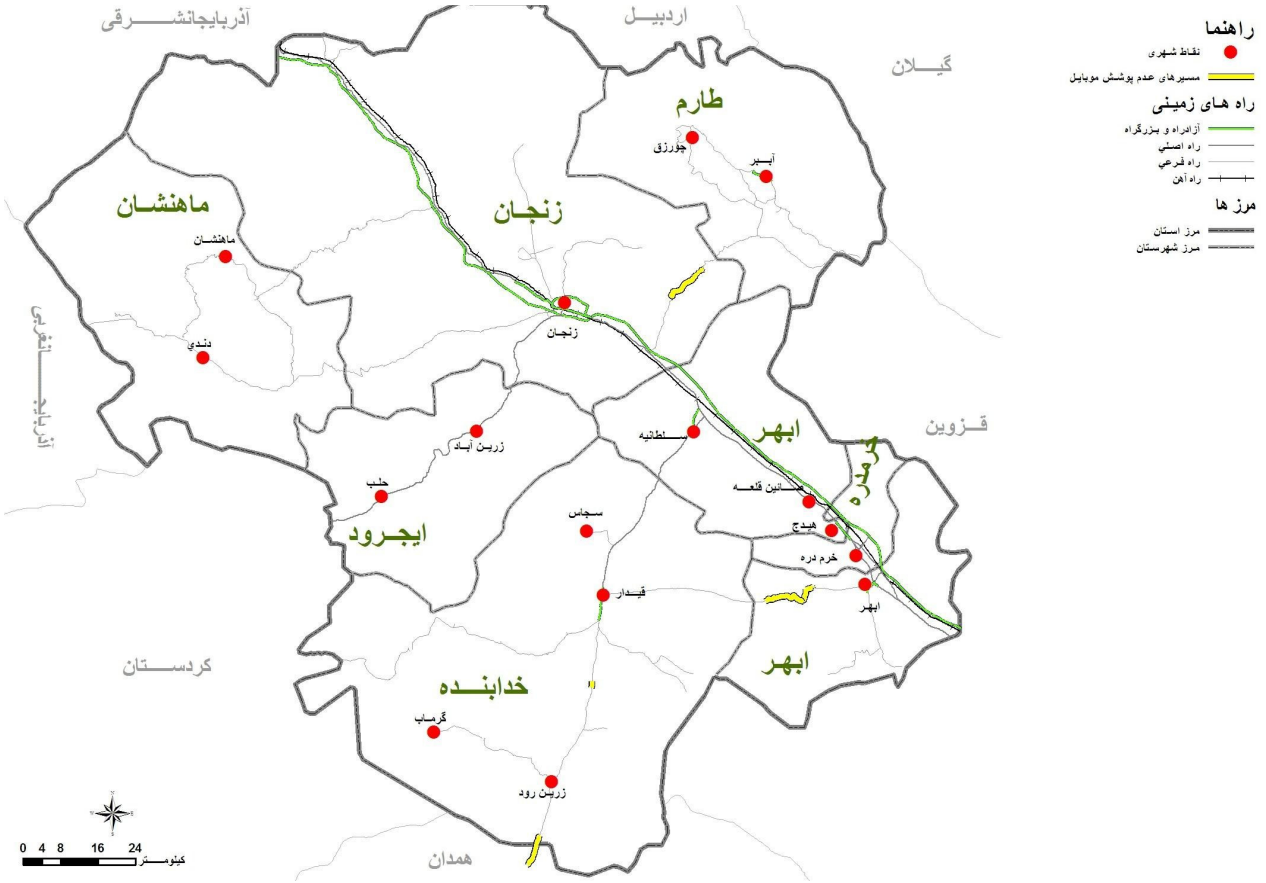
خطوط و سیستم‌های مخابرات به عنوان شاه‌راه‌های ارتباطات الکترونیکی از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند و به عنوان یکی از زیرساخت‌های مهم در توسعه کشورها محسوب می‌شوند. در این راستا بررسی عملکرد شرکت مخابرات و سیر زمانی برخی شاخص‌های مهم ارتباطی در سطح استان می‌تواند بیانگر عملکرد، نرخ رشد و تعادل‌ها و عدم تعادل‌های موجود در این زمینه باشد. جدول شماره‌ی ۳۰، نشانگر عملکرد شرکت مخابرات استان زنجان در بازه‌ی زمانی ۸۵-۱۳۷۳، می‌باشد.

جدول شماره‌ی ۳۰- عملکرد شرکت مخابرات استان زنجان مربوط در دوره‌ی ۸۵-۱۳۷۳

ردیف	عنوان	انتهای سال‌های											
		۷۳	۷٤	۷۵	۷٦	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	۸٤	۸۵
۱	ضریب موفقیت تلفن ثابت	۰	۰	۰	۴۲	۴۳	۴۴/۵	۴۵/۹	۴۶/۳۳	۴۸/۵۷	۵۰/۳۲	۵۱/۶	۵۲/۵	۵۱/۹
۲	ضریب موفقیت تلفن همراه	تا پایان سال ۱۳۸۲، امکان فنی محاسبه‌ی ضریب موفقیت تلفن همراه در استان وجود ندارد										/۶۴ ۹۱	۹۲/۳	/۸۶ ۹۲
۳	نسبت دایر به منصوبه‌ی ثابت (درصد)	۹۲	۸۰	۹۳	۹۲	۸۶	۸۲	۸۱	۸۲	۸۸	۸۵	۷۴	۷۷	۸۳
۴	ضریب نفوذ تلفن ثابت	۴/۵	۶	۷/۱	۷/۹	۹/۵	۱۰/۹	۱۲/۵	۱۳/۷	۱۵/۲۸	۱۷/۴۶	/۵۸ ۲۰	۲۴	۲۷.۵
۵	ضریب نفوذ تلفن همراه	۰	۰	۰	۰	۰	۰/۳	۰/۵	۰/۷	۱	۲.۵	۴/۱	۶/۷	۱۴/۳
۶	ضریب نفوذ سیستم پیام کوتاه	تا ابتدای سال ۸۴ قابل محاسبه نمی‌باشد												۵۸/۴
۷	تعداد تلفن همگانی	۳۴۲	۶۵۱	۵۱۹	۶۴۳	۷۰۹	۷۸۴	۷۸۴	۸۲۸	۸۶۶	۱۰۵۷	۱۲۵۴	۱۶۵ ۴	۱۹۴۷
۸	تعداد روستاهای دارای ارتباط	۱۵۴	۱۸۷	۲۱۷	۲۳۱	۲۷۲	۳۸۷	۵۲۷	۶۲۷	۷۲۷	۸۱۰	۸۴۳	۸۶۲	۸۸۷

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

نقشه‌ی شماره‌ی ۳- مسیرهای عدم پوشش موبایل در استان زنجان

مأخذ: مشاور، ۱۳۸۶.

۱-۳-۳-۱-۲- ۱- روند افزایش ضریب نفوذ تلفن ثابت

تلفن ثابت از دیرباز به عنوان مهم‌ترین شاخص ارزیابی استان‌ها مدنظر بوده و هست و سنجش این مهم از طریق شاخص ضریب نفوذ (تعداد تلفن ثابت به ۱۰۰ نفر جمعیت استان)، انجام می‌گیرد.

براساس بند ۴، جدول شماره‌ی ۱، ضریب نفوذ تلفن ثابت استان (مجموع شهری و روستایی)، از رقم ۴/۵درصد در سال ۱۳۷۳ با ۱۶/۰۸درصد افزایش به رقم ۲۰/۵۸ در سال ۱۳۸۳ درصد، رسیده است.

این رقم در پایان سال ۱۳۸۴، به ۲۴/۰۴ و در نیمه‌ی اول سال ۱۳۸۵، به ۲۵/۷۹ درصد، افزایش یافته است.

متوسط رشد سالانه این شاخص ۱/۶ درصد می‌باشد که به صورت تقریباً یکنواخت از سال ۸۰-۱۳۷۳، افزایش داشته است. در حالی که این روند از سال ۸۳-۱۳۸۱، رشد ۲/۳ درصدی را نشان می‌دهد (نمودار رشد ضریب نفوذ از سال ۸۳-۱۳۷۳ (نمودار شماره‌ی ۱)، می‌باشد).

در یک و نیم سال گذشته رشد سالانه ضریب نفوذ معادل ۳/۷ درصد، می‌باشد.

- **تحلیل علل و عوامل پایین بودن سرعت رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت از سال ۸۰-۱۳۷۳**

- پایین بودن درآمد سرانه و عدم تمایل مردم به تخصیص بخشی از درآمد خود به هزینه‌ی مکالمات تلفنی.
- پایین بودن توان اجرایی دولت و عدم واگذاری فعالیت‌های تصدی‌گری به بخش غیردولتی.
- عدم به کارگیری تکنولوژی جدید و آنالوگ بودن عمده‌ی تجهیزات مخابراتی.
- عدم مقایسه‌ی وضعیت ارتباطی کشور با دیگر کشورهای منطقه و جهان.
- تمرکز ۵۰ درصدی جمعیت استان در نقاط روستایی پراکنده و کم جمعیت و صعب العبور.
- اولویت دادن دولت به سایر طرح‌های زیربنایی و اساسی کشور در دوران بعد از پایان جنگ تحمیلی.

- **تحلیل علل و عوامل رشد بالای ضریب نفوذ در ۵ سال آخر (۸۵-۱۳۸۱)**

- استفاده بیش‌تر از توان اجرایی بخش غیردولتی در اجرای پروژه‌های مخابراتی.
- به کارگیری تکنولوژی نوین که باعث کاهش هزینه و سرعت ارتباط رسانی گردیده.
- تغییر نگرش مردم به تلفن به عنوان یک کالای ضروری در زندگی.
- استفاده از سرویس‌های جدید تلفن نظیر فاکس، اینترنت و سیستم‌های کنترلی و بهره‌گیری از آنها در انجام فعالیت‌های تجاری، فرهنگی و علمی.
- اصلاح دستورالعمل‌های واگذاری تلفن، حذف هزینه‌ی واگذاری بیش از یک خط برای یک واحد، واگذاری اقساطی و بروز شدن مراکز تلفن.
- عدم افزایش ودیعه و هزینه نصب و کاهش نسبی این هزینه‌ها در ۱۰ سال گذشته و از طرف دیگر افزایش درآمد سرانه‌ی ملی.
- افزایش کیفیت ارتباطی و ضریب موفقیت تماس‌ها نسبت به گذشته، گرایش به سوی ارتباطات را افزایش داده.

- **مقایسه‌ی وضعیت ضریب نفوذ تلفن ثابت کشور با ۳۹ کشور از قاره‌های مختلف[1]**

- کشور ایران با دارا بودن ضریب نفوذ ۲۶ (تلفن ثابت)، در سال ۱۳۸۳، در میان ۴۰ کشور رتبه‌ی دهم را به خود اختصاص داده است (جدول شماره‌ی ۳۳ تا ۳۱).
- ایران با رشد ۱۸/۹درصدی ضریب نفوذ تلفن ثابت در ده سال (۸۳-۱۳۷۳)، از رتبه‌ی ۲۴ به رتبه‌ی ۴ در بین ۴۰ کشور مورد بررسی ارتقاء یافته است (جدول شماره‌ی ۳۳ تا ۳۲).

۱. آمارهای مقایسه‌ای دفتر برنامه‌ریزی شرکت مخابرات ایران

- مقایسه‌ی ایران با ۹ کشور دیگر در منطقه‌ی آسیا در همین دوران بیانگر این واقعیت می‌باشد که ایران علی‌رغم این کـه در افزایش ضریب نفوذ تلفن ثابت جزو پیشگامان آسیا و حتی جهان بوده است لیکن در زمینه‌ی توسعه‌ی تلفن همراه عملکـرد نسبتاً ضعیفی داشته است به نحوی که در بین ۹ کشور مورد مقایسه در آسیا مقام آخر و در بین ۳۹ کشور از نقـاط مختلـف جهان مقام سی‌ام را کسب نموده است (جدول شماره‌ی ۳۳) و این در حالی اسـت کـه کشـور بحـــرین از نظـر رشـد تلفـن همـراه مقام اول را در بین ۴۰ کشور احراز نموده است.
- بررسی وضعیت ۹ کشور آسیایی بیانگر ایـن اسـت کـه میـانگین ضـریب رشـد تلفـن ثابـت در ایـن کشـورها در ده سـال (۸۳-۱۳۷۳)، ۸/۴ درصد و در تلفن همراه رشد ۵۵/۲ درصد، بوده است. در صورتی که این اعداد در مورد ایران ۱۸/۴ (تلفـن ثابت) و ۷/۵ (تلفن همراه)، می‌باشد (جدول شماره‌ی ۳۴ تا ۳۳).

استان زنجان در ضریب نفوذ تلفن ثابت از رقم ۴/۵ درصد در سال ۱۳۷۳، به ۲۰/۵۸ درصد در سـال ۱۳۸۳، رسـیده اسـت، رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت استان در ۱۰ سال، ۱۶/۰۸ درصد بوده که کمتر از رشد ضریب نفـوذ کشـور (۱۸/۹)، مـی‌باشـد. در زمینه‌ی ضریب نفوذ تلفن همراه، استـان در سال‌های برنامـه‌ی سوم توسعـه با رشـــد ۳.۸ درصـدی کمتـر از رشـــد کشـوری (۶/۷) رشد نموده است (آمارهای مقایسه‌ای دفتر برنامه‌ریزی شرکت مخابرات ایران).

- **مقایسه‌ی وضعیت رشد ضریب نفوذ شهرستان‌ها با استان[1]**

در دوران ده ساله ۸۳-۱۳۷۳، رشد ضریب نفوذ در شهرستان‌های زنجان، خرمدره، ابهر، طارم، خدابنده، ایجرود و ماهنشان به ترتیب ۲۰-۲۰-۱۸-۱۵-۱۰-۷-۴ درصد، بوده است و این امر حاکی از آن است که فعالیت توسعه‌ی تلفن ثابت در شهرستان‌هایی که دارای جمعیت شهـری بیش‌تری هستند، بالاتر از سایر شهرستان‌ها بوده است.

- **مقایسه‌ی وضعیت رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت در مناطق شهری و روستایی استان**

متوسط رشد سالانه‌ی ضریب نفوذ در مناطق شهری استان (در سال‌های ۸۳-۱۳۷۳)، ۲/۲ درصد و متوسط رشد سالانه روستایی ۸/ درصد می‌باشد. در سال‌های ۸۳-۱۳۷۳، مجموع رشد ضریب نفوذ در مناطق شهری ۲۱/۵۷ درصد و در مناطق روستایی ۸/۱۵ درصد، بوده است.

در ده سال مورد بررسی شهرستان‌ها از نظر رشد ضریب نفوذ شهری به ترتیب زیر می‌باشد:

- زنجان ۲۲/۵۲، ابهـر ۲۲، طارم ۱۸/۹۷، خرمدره ۱۸/۵۹، ماهنشـان ۱۸/۴۷، خدابنـده ۱۷/۳۲و ایجرود ۱۳/۸۱درصد.

و رشد ضریب نفوذ روستـایی شهرستان‌ها به ترتیب به شـرح زیـر می‌باشد:

۱. اطلاعات و آمار موجود در واحد برنامه‌ریزی شرکت مخابرات استان زنجان

- خرمدره ۲۴/۷۴، طارم ۱۳/۶۱، زنجان ۸/۸۵، خدابنده ۷/۲۶، ایجرود ۷/۲۴، ابهر ۱۰ و ماهنشان ۸۶/ درصد، می‌باشد.

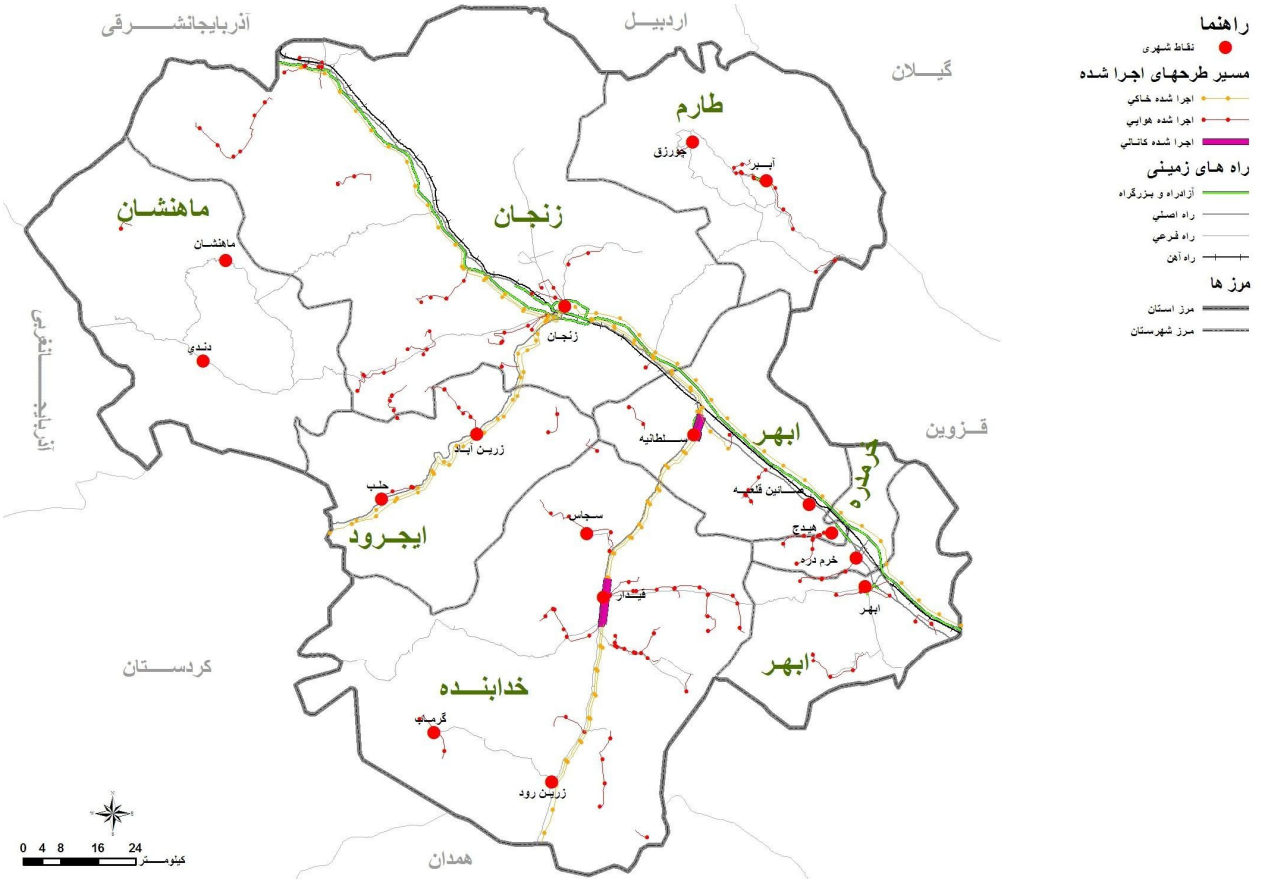
در زمینه‌ی واگذاری تلفن در مناطق شهری به لحاظ تراکم بالای جمعیت و تقاضای بیش‌تر و امکان واگذاری تلفن با صرف هزینه‌ی کمتر و بازده زودتر در ده ساله (۸۳-۱۳۷۳)، فعالیت بیش‌تری در مناطق شهری انجام گرفته است.

شهرستان‌هایی که از رشد بالاتری در ضریب نفوذ شهری در ده سال برخوردار شده‌اند، عمدتاً نقاطی هستند که دارای جمعیت و درآمد سرانه‌ی بالاتر می‌باشند. شهرستان‌هایی که از رشد ضریب نفوذ روستایی بالاتری برخوردارند، عمدتاً نقاطی هستند که دارای تمرکز جمعیتی بالا، کشاورزی پر رونق، مهاجرت کمتر و درآمد بیش‌تری هستند (واحد برنامه‌ریزی شرکت مخابرات استان زنجان).

بررسی عملکرد شرکت مخابرات از نظر رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت در ده ساله ۸۴-۱۳۷۴، میزان رشد سالانه‌ی در جدول شماره‌ی ۲، آمده است. نمودار مربوطه نشانگر افزایش سالیانه رشد ضریب نفوذ با مقدار متوسط ۱/۶٪ در سال بوده و فقط در ابتدای دوره یعنی سال‌های ۷۶-۱۳۷۴، میزان رشد سالانه دارای سیر نزولی می‌باشد، دلایل این امر را می‌توان به شرح زیر تحلیل نمود:

- افزایش تقاضا و پایین بودن توان پاسخ‌گویی با ساختار نسبی دولتی.
- محدودیت به کارگیری تکنولوژی جدید.
- عدم استفاده از توان بخش غیردولتی به نحو مطلوب.
- فقدان تکنولوژی مدرن و وجود سیستم‌های آنالوگ و محدودیت‌های ورودی تجهیزات خارجی برای تقویت تولیدات داخلی.
- مشکل تأمین نقدینگی برای تحقق برنامه‌های مربوط به اعتبارات سرمایه‌ای.
- مشکل تأمین به موقع کابل مورد نیاز

نقشه‌ی شماره‌ی ٤- مسیر طرح‌های اجرا شده مخابراتی

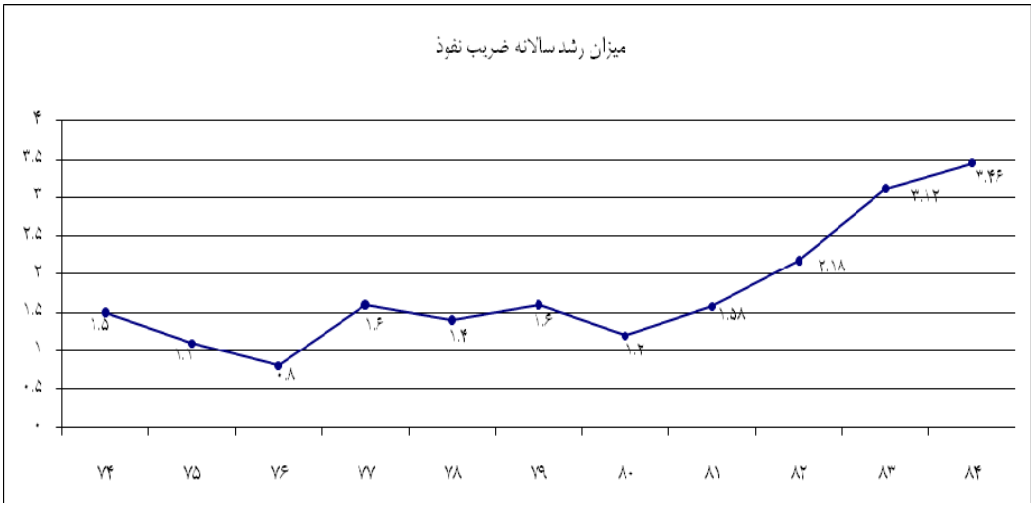
مأخذ: مشاور، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۳۱- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت استان زنجان در دوره‌ی ۸۳-۱۳۷۳

ردیف	عنوان	انتهای سال‌های											ضریب نفوذ ۸٤	متوسط رشد سالانه
		۷۳	۷٤	۷۵	۷٦	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳		
۱	ضریب نفوذ تلفن ثابت	۴/۵	۶	۷/۱	۷/۹	۹/۵	۱۰/۹	۱۲/۵	۱۳/۷	۱۵/۲۸	۱۷/۴۶	۲۰/۵۸	۲۴/۰۴	۱/۶
۲	میزان رشد سالانه	–	۱/۵	۱/۱	۰/۸	۱/۶	۱/۴	۱/۶	۱/۲	۱/۵۸	۲/۱۸	۳/۱۲	۳/۴۶	

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۱۲- مقایسه‌ی رشد سالانه‌ی ضریب نفوذ تلفن ثابت استان زنجان در دوره‌ی ۸۳-۱۳۷۳

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۳۲- مقایسه‌ی ضریب نفوذ تلفن ثابت ۴۰ کشور از ٤ قاره

ردیف	نام کشور	ضریب نفوذ تلفن ثابت			رشد ده ساله
		ضریب سال ۷۳	ضریب سال ۷۸	ضریب سال ۸۳	
۱	آلمان	۴۷/۶	۵۸/۷	۶۶/۱	۱۸/۵
۲	آمریکا	۵۸/۸۸	۶۷/۹	۵۹/۹	۱/۰۲
۳	فرانسه	۵۵	۵۷/۸	۵۶	۱
۴	کره جنوبی	۳۹/۸	۵۶/۱	۵۵/۳	۱۵/۵
۵	نروژ	۵۵/۱	۵۴/۶	۴۸/۶	-۶/۵
۶	لهستان	۱۳	۲۶/۳	۳۱/۹	۱۸/۹
۷	قطر	۲۴/۴	۲۶/۸	۳۰/۸	۶/۴
۸	امارات	۲۷/۸	۳۲/۲	۲۷/۳	-۰/۵
۹	ترکیه	۵/۴	۹	۲۶/۵	۲۱/۱
۱۰	ایران	۷/۴	۱۳/۳	۲۶/۳	۱۸/۹
۱۱	بحرین	۲۴/۸	۲۶/۷	۲۵/۹	۱/۱
۱۲	روسیه	۱۶/۳	۲۱	۲۵/۳	۹
۱۳	چین	۲/۳	۸/۶	۲۳/۸	۲۱/۵
۱۴	برزیل	۸	۱۴/۹	۲۳/۵	۱۵/۵
۱۵	کویت	۲۰/۸	۲۱/۶	۱۹/۲	-۱/۶
۱۶	ارمنستان	۱۵/۶	۱۴/۳	۱۹/۱	۳/۵
۱۷	لبنان	۱۵	۱۷/۷	۱۷/۸	۲/۸
۱۸	مالزی	۱۴/۶	۲۰/۳	۱۷/۴	۲/۸
۱۹	قزاقستان	۱۱/۹	۱۰/۸	۱۶/۲	۴/۳
۲۰	عربستان	۹/۴	۱۳/۳	۱۴/۸	۵/۴
۲۱	سوریه	۵	۹/۹	۱۴/۶	۹/۶

ادامه‌ی جدول شماره‌ی ۳۲- مقایسه‌ی ضریب نفوذ تلفن ثابت ٤٠ کشور از ٤ قاره

ردیف	نام کشور	ضریب نفوذ تلفن ثابت			رشد ده ساله
		ضریب سال ۷۳	ضریب سال ۷۸	ضریب سال ۸۳	
۲۲	مصر	۴/۳	۷/۵	۱۳/۵	۹/۲
۲۳	گرجستان	۹/۷	۱۳	۱۳/۵	۳/۸
۲۴	ونزویلا	۱۰/۹	۱۰/۸	۱۲/۸	۱/۹
۲۵	آذربایجان	۸/۵	۹/۵	۱۲/۳	۳/۸
۲۶	تونس	۵/۴	۹	۱۲/۱	۶/۷
۲۷	تایلند	۴/۸	۸/۷	۱۱	۶/۲
۲۸	اردن	۷/۷	۱۱/۵	۱۱	۳/۳
۲۹	فلسطین	۰	۰	۹/۷	۹/۷
۳۰	قرقیزستان	۴/۶	۷/۶	۸/۲	۰/۶
۳۱	عمان	۷/۷	۹/۵	۸/۲	۰/۵
۳۲	ترکمنستان	۰	۰	۷/۷	۷/۷
۳۳	الجزایر	۴/۱	۵/۳	۷/۱	۳
۳۴	ازبکستان	۷	۶/۶	۶/۷	-۰/۳
۳۵	عراق	۰	۰	۴	۴
۳۶	یمن	۱/۲	۱/۶	۳/۹	۲/۷
۳۷	تاجیکستان	۴/۷	۳/۵	۳/۸	-۰/۹
۳۸	پاکستان	۱/۵	۲/۲	۳	۱/۵
۳۹	افغانستان	۰	۰	۲/۶	۲/۶
۴۰	نیجریه	۰/۴	۰/۴	۰/۸	۰/۴

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۳۳- مقایسه‌ی ضریب نفوذ تلفن ثابت ٤٠ کشور از ٤ قاره (رشد ۱۰ ساله)

ردیف	نام کشور	ضریب نفوذ تلفن ثابت			رشد ده ساله
		ضریب سال ۷۳	ضریب سال ۷۸	ضریب سال ۸۳	
۱	چین	۲/۳	۸/۶	۲۳/۸	۲۱/۵
۲	ترکیه	۵/۴	۹	۲۶/۵	۲۱/۱
۳	لهستان	۱۳	۲۶/۳	۳۱/۹	۱۸/۹
۴	ایران	۷/۴	۱۳/۳	۲۶/۳	۱۸/۹
۵	آلمان	۴۷/۶	۵۸/۷	۶۶/۱	۱۸/۵
۶	کره جنوبی	۳۹/۸	۵۶/۱	۵۵/۳	۱۵/۵
۷	برزیل	۸	۱۴/۹	۲۳/۵	۱۵/۵
۸	فلسطین	۰	۰	۹/۷	۹/۷
۹	سوریه	۵	۹/۹	۱۴/۶	۹/۶
۱۰	مصر	۴/۳	۷/۵	۱۳/۵	۹/۲
۱۱	روسیه	۱۶/۳	۲۱	۲۵/۳	۹
۱۲	ترکمنستان	۰	۰	۷/۷	۷/۷
۱۳	تونس	۵/۴	۹	۱۲/۱	۶/۷
۱۴	قطر	۲۴/۴	۲۶/۸	۳۰/۸	۶/۴
۱۵	تایلند	۴/۸	۸/۷	۱۱	۶/۲
۱۶	عربستان	۹/۴	۱۳/۳	۱۴/۸	۵/۴
۱۷	قزاقستان	۱۱/۹	۱۰/۸	۱۶/۲	۴/۳
۱۸	عراق	۰	۰	۴	۴
۱۹	گرجستان	۹/۷	۱۳	۱۳/۵	۳/۸
۲۰	آذربایجان	۸/۵	۹/۵	۱۲/۳	۳/۸
۲۱	ارمنستان	۱۵/۶	۱۴/۳	۱۹/۱	۳/۵
۲۲	اردن	۷/۷	۱۱/۵	۱۱	۳/۳
۲۳	الجزایر	۴/۱	۵/۳	۷/۱	۳
۲۴	لبنان	۱۵	۱۷/۷	۱۷/۸	۲/۸
۲۵	مالزی	۱۴/۶	۲۰/۳	۱۷/۴	۲/۸
۲۶	یمن	۱/۲	۱/۶	۳/۹	۲/۷
۲۷	افغانستان	۰	۰	۲/۶	۲/۶
۲۸	ونزویلا	۱۰/۹	۱۰/۸	۱۲/۸	۱/۹
۲۹	پاکستان	۱/۵	۲/۲	۳	۱/۵

ادامه‌ی جدول شماره‌ی ۳۳- مقایسه‌ی ضریب نفوذ تلفن ثابت ۴۰ کشور از ٤ قاره (رشد ۱۰ ساله)

ردیف	نام کشور	ضریب نفوذ تلفن ثابت			رشد ده ساله
		ضریب سال ۷۳	ضریب سال ۷۸	ضریب سال ۸۳	
۳۰	بحرین	۲۴/۸	۲۶/۷	۲۵/۹	۱/۱
۳۱	آمریکا	۵۸/۸۸	۶۷/۹	۵۹/۹	۱۰۲
۳۲	فرانسه	۵۵	۵۷/۸	۵۶	۱
۳۳	قرقیزستان	۷/۶	۷/۶	۸/۲	۰/۶
۳۴	عمان	۷/۷	۹/۵	۸/۲	۰/۵
۳۵	نیجریه	۰/۴	۰/۴	۰/۸	۰/۴
۳۶	ازبکستان	۷	۶/۶	۶/۷	-۰/۳
۳۷	امارات	۲۷/۸	۳۲/۲	۲۷/۳	-۰/۵
۳۸	تاجیکستان	۴/۷	۳/۵	۳/۸	-۰/۹

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۳٤- مقایسه‌ی ضریب نفوذ تلفن ثابت و سیار در۴۰ کشور از ٤ قاره (براساس رشد ۱۰ ساله تلفن همراه)

ردیف	نام کشور	ضریب نفوذ تلفن ثابت			رشد ده ساله	ضریب نفوذ تلفن همراه			رشد ده ساله	مجموع رشد تلفن ثابت و همراه	مجموع ضریب نفوذ تلفن ثابت و همراه سال ۸۳
		ضریب سال ۷۳	ضریب سال ۷۸	ضریب سال ۸۳		ضریب سال ۷۳	ضریب سال ۷۸	ضریب سال ۸۳			
۱	بحرین	۲۴/۸	۲۶/۷	۲۵/۹	۷/۷	۳/۲	۲۱/۶	۸۷/۹	۸۴/۷	۸۵/۸	۱۱۳/۸
۲	آلمان	۴۷/۶	۵۸/۷	۶۶/۱	۱۸/۵	۳/۱	۲۸/۵	۸۶/۴	۸۳/۳	۱۰۱/۸	۱۵۲/۵
۳	امارات	۲۷/۸	۳۲/۲	۲۷/۳	-۰/۵	۴/۱	۲۷/۴	۸۴/۷	۸۰/۶	۸۰/۱	۱۱۲
۴	نروژ	۵۵/۱	۵۴/۶	۴۸/۶	-۶/۵	۱۳/۵	۶۱/۳	۹۰/۹	۷۷/۴	۷۰/۹	۱۳۹/۵
۵	قطر	۲۴/۴	۲۶/۸	۳۰/۸	۶/۴	۲/۴	۱۴/۶	۷۹/۲	۷۶/۸	۸۳/۲	۱۱۰
۶	کره جنوبی	۳۹/۸	۵۶/۱	۵۵/۳	۱۵/۵	۲/۲	۵۱/۳	۷۶/۱	۷۳/۹	۸۹/۴	۱۳۱/۴
۷	کویت	۲۰/۸	۲۱/۶	۱۹/۲	-۱/۶	۴/۸	۱۴/۲	۷۷/۱	۷۲/۳	۷۰/۷	۹۶/۳
۸	فرانسه	۵۵	۵۷/۸	۵۶	۱	۱/۵	۳۶/۶	۷۳/۷	۷۲/۲	۷۳/۲	۱۲۹/۷
۹	لهستان	۱۳	۲۶/۳	۳۱/۹	۱۸/۹	۰/۱	۱۰/۲	۵۹/۹	۵۹/۸	۷۸/۷	۹۱/۸
۱۰	مالزی	۱۴/۶	۲۰/۳	۱۷/۴	۲/۸	۲/۹	۱۳/۷	۵۷/۱	۵۴/۲	۵۷	۷۴/۵
۱۱	آمریکا	۵۸/۸	۶۷/۹	۵۹/۹	۱/۰۲	۹/۲	۳۰/۸	۶۱	۵۱/۸	۵۲/۸۲	۱۲۰/۹
۱۲	روسیه	۱۶/۳	۲۱	۲۵/۳	۹	۰	۰/۹	۵۱/۶	۵۱/۶	۶۰/۶	۷۶/۹
۱۳	ترکیه	۵/۴	۹	۲۶/۵	۲۱/۱	۰	۰/۶	۴۸	۴۸	۶۹/۱	۷۴/۵
۱۴	تایلند	۴/۸	۸/۷	۱۱	۶/۲	۱/۳	۳/۹	۴۴/۲	۴۲/۹	۴۹/۱	۵۵/۲
۱۵	عربستان	۹/۴	۱۳/۳	۱۴/۸	۵/۴	۰/۱	۴/۱	۳۶/۸	۳۶/۷	۴۲/۱	۵۱/۶
۱۶	تونس	۵/۴	۹	۱۲/۱	۶/۷	۰	۰/۶	۳۵/۹	۳۵/۹	۴۲/۶	۴۸

ادامه‌ی جدول شماره‌ی ۳٤- مقایسه‌ی ضریب نفوذ تلفن ثابت و سیار در ٤٠ کشور از ٤ قاره (براساس رشد ۱۰ ساله تلفن همراه)

ردیف	نام کشور	ضریب نفوذ تلفن ثابت			رشد ده ساله	ضریب نفوذ تلفن همراه			رشد ده ساله	مجموع رشد تلفن ثابت و همراه	مجموع ضریب نفوذ تلفن ثابت و همراه سال ۸۳
		ضریب سال ۷۳	ضریب سال ۷۸	ضریب سال ۸۳		ضریب سال ۷۳	ضریب سال ۷۸	ضریب سال ۸۳			
۱۷	ونزویلا	۱۰/۹	۱۰/۸	۱۲/۸	۱/۹	۱/۵	۱۶	۳۲/۲	۳۰/۷	۳۲/۶	۴۵
۱۸	اردن	۷/۷	۱۱/۵	۱۱	۳/۳	۰	۲/۴	۲۸/۴	۲۸/۴	۳۱/۷	۳۹/۴
۱۹	عمان	۷/۷	۹/۵	۸/۲	۰/۵	۰/۳	۵/۳	۲۷/۴	۲۷/۱	۲۷/۶	۳۵/۶
۲۰	فلسطین	۰	۰	۹/۷	۹/۷	۰	۰	۲۶/۴	۲۶/۶	۳۶/۱	۳۶/۱
۲۱	برزیل	۸	۱۴/۹	۲۳/۵	۱۵/۵	۰/۴	۹	۲۶/۳	۲۵/۹	۴۱/۴	۴۹/۸
۲۲	چین	۲/۳	۸/۶	۲۳/۸	۲۱/۵	۰/۱	۳/۴	۲۵/۵	۲۵/۴	۴۶/۹	۴۹/۳
۲۳	لبنان	۱۵	۱۷/۷	۱۷/۸	۲/۸	۰	۱۹/۴	۲۵	۲۵	۲۷/۸	۴۲/۸
۲۴	قزاقستان	۱۱/۹	۱۰/۸	۱۶/۲	۴/۳	۰	۰/۳	۱۷/۹	۱۷/۹	۲۲/۲	۳۴/۱
۲۵	آذربایجان	۸/۵	۹/۵	۱۲/۳	۳/۸	۰	۴/۸	۱۷/۴	۱۷/۴	۲۱/۲	۲۹/۷
۲۶	گرجستان	۹/۷	۱۳	۱۳/۵	۳/۸	۰	۲/۶	۱۶/۶	۱۶/۶	۲۰/۴	۳۰/۱
۲۷	الجزایر	۴/۱	۵/۳	۷/۱	۳	۰	۰/۲	۱۴/۵	۱۴/۵	۱۷/۵	۲۱/۶
۲۸	سوریه	۵	۹/۹	۱۴/۶	۹/۶	۰	۰	۱۲/۹	۱۲/۹	۲۲/۵	۲۷/۵
۲۹	مصر	۴/۳	۷/۵	۱۳/۵	۹/۲	۰	۰/۸	۱۰/۹	۱۰/۹	۲۰/۱	۲۴/۴
۳۰	ایران	۷/۴	۱۳/۳	۲۶/۳	۱۸/۹	۰	۰/۸	۷/۵	۷/۵	۲۶/۴	۳۳/۸
۳۱	نیجریه	۰/۴	۰/۴	۰/۸	۰/۴	۰	۰	۷/۲	۷/۲	۷/۶	۸
۳۲	ارمنستان	۱۵/۶	۱۴/۳	۱۹/۱	۳/۵	۰	۰/۲	۶/۷	۶/۷	۱۰/۲	۲۵/۸
۳۳	قرقیزستان	۷/۶	۷/۶	۸/۲	۰/۶	۰	۰/۱	۵/۲	۵/۲	۵/۸	۱۳/۴
۳۴	یمن	۱/۲	۱/۶	۳/۹	۲/۷	۰/۱	۰/۲	۵/۲	۵/۱	۷/۸	۹/۱
۳۵	پاکستان	۱/۵	۲/۲	۲	۱/۵	۰	۰/۲	۳/۳	۳/۳	۴/۸	۶/۳
۳۶	افغانستان	افغانستان	۰	۰	۲/۶	۲/۶	۰	۰	۲/۶	۲/۶	۵/۲
۳۷	عراق	عراق	۰	۰	۴	۴	۰	۰	۲/۲	۲/۲	۶/۲
۳۸	ازبکستان	ازبکستان	۷	/۶	۶/۷	-۰/۳	۰	۰/۲	۲/۱	۲/۱	۱/۸
۳۹	تاجیکستان	تاجیکستان	۴/۷	۳/۵	۳/۸	-۰/۹	۰	۰	۰/۷	۰/۷	-۰/۲
۴۰	ترکمنستان	ترکمنستان	۰	۰	۷/۷	۷/۷	۰	۰	۰/۲	۰/۲	۷/۹

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۳۵- مقایسه‌ی ضریب نفوذ تلفن ثابت و سیار در ۹ کشور آسیایی

ردیف	نام کشور	ضریب نفوذ تلفن ثابت			رشد ده ساله	ضریب نفوذ تلفن همراه			رشد ده ساله	مجموع رشد تلفن ثابت و همراه	مجموع ضریب نفوذ تلفن ثابت و همراه سال ۸۳
		ضریب سال ۷۳	ضریب سال ۷۸	ضریب سال ۸۳		ضریب سال ۷۳	ضریب سال ۷۸	ضریب سال ۸۳			
۱	ترکیه	۵/۴	۹	۲۶/۵	۲۱/۱	۰	۰/۶	۴۸	۴۸	۶۹/۱	۷۴/۵
۲	ایران	۷/۴	۱۳/۳	۲۶/۳	۱۸/۹	۰	۰/۸	۷/۵	۷/۵	۲۶/۴	۳۳/۸
۳	کره جنوبی	۳۹/۸	۵۶/۱	۵۵/۳	۱۵/۵	۲/۲	۵۱/۳	۷۳/۹	۷۳/۹	۸۹/۴	۱۳۱/۴
۴	قطر	۲۴/۴	۲۶/۸	۳۰/۸	۶/۴	۲/۴	۱۴/۶	۷/۸	۷۶/۸	۸۳/۲	۱۱۰
۵	تایلند	۴/۸	۸/۷	۱۱	۶/۲	۱/۳	۳/۹	۴۲/۹	۴۲/۹	۴۹/۱	۵۵/۲
۶	عربستان	۹/۴	۱۳/۳	۱۴/۸	۵/۴	۰/۱	۴/۱	۳۶/۷	۳۶/۷	۴۲/۱	۵۱/۶
۷	مالزی	۱۴/۶	۲۰/۳	۱۷/۴	۲/۸	۲/۹	۱۳/۷	۵۴/۲	۵۴/۲	۵۷	۷۴/۵
۸	بحرین	۲۴/۸	۲۶/۷	۲۵/۹	۱/۱	۳/۲	۲۱/۶	۸۴/۷	۸۴/۷	۸۵/۸	۱۱۳/۸
۹	کویت	۲۰/۸	۲۱/۶	۱۹/۲	-۱/۶	۴/۸	۱۴/۲	۷۲/۳	۷۲/۳	۷۰/۷	۹۶/۳
	جمع	۱۵۱/۴	۱۹۵/۸	۲۲۷/۲	۷۵/۸	۱۶/۹	۱۲۴/۸	۴۹۷	۴۹۷	۵۷۲/۸	۷۴۱/۱
	میانگین	۱۶/۸	۲۱/۸	۲۵/۲	۸/۴	۱/۹	۱۳/۹	۵۵/۲	۵۵/۲	۶۳/۶	۸۲/۳

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۳۶ بیانگر میزان ضریب نفوذ تلفن ثابت در مناطق شهری و روستایی استان زنجان مربوط به بازه‌ی زمانی ۸۵-۱۳۷۳، می‌باشد. میزان رشد ضریب نفوذ روستایی سیر صعودی داشته ولی تا قبل از سال ۱۳۸۳، نسبت به ضریب نفوذ شهری از آهنگ رشد پایین‌تری برخوردار است که دلایل این امر به شرح زیر می‌باشد:

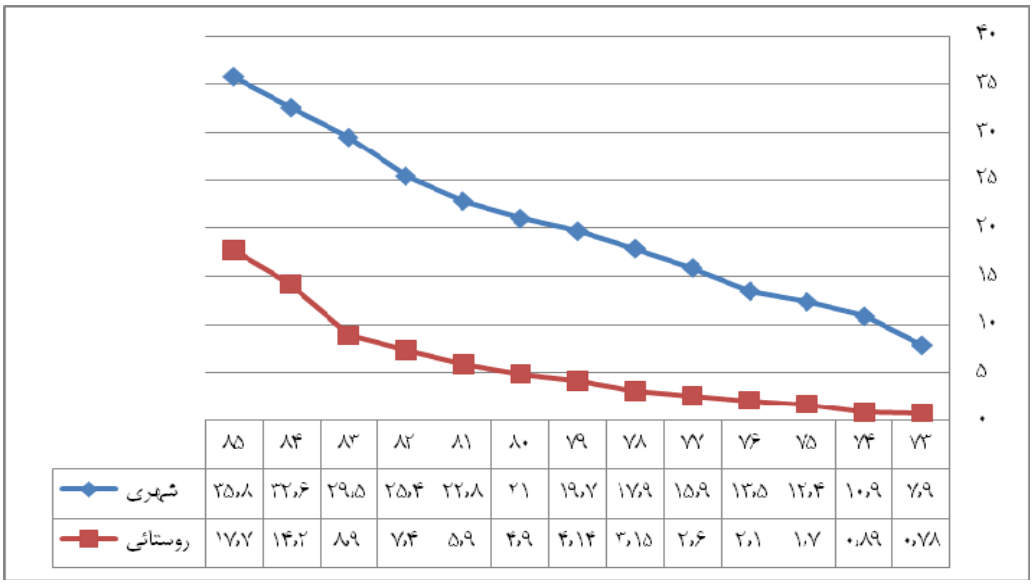
- جمعیت بالای نقاط شهری
- تقاضای بالا در نقاط شهری
- امکانات واگذاری آسان‌تر و کم هزینه و بازگشت سریع سرمایه
- ضرورت وجود تلفن در شهر نسبت به روستا
- بالا بودن درآمد سرانه شهری نسبت به روستایی
- تلفن در شهر یک کالای ضروری ولی در روستا یک کالای لوکس به حساب می‌آمده است.

جدول شماره‌ی ۳۶- رشد ضریب نفوذ شهری و روستایی تلفن ثابت استان زنجان

سال / موضوع	۷۳	۷۴	۷۵	۷۶	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	۸۴	۸۵
ضریب نفوذ شهری	۷/۹	۱۰/۹	۱۲/۴	۱۳/۵	۱۵/۹	۱۷/۹	۱۹/۷	۲۱	۲۲/۸	۲۵/۴	۲۹/۵	۳۲/۶	۳۵/۸
ضریب نفوذ روستایی	۰/۷۸	۰/۸۹	۱/۷	۲/۱	۲/۶	۳/۱۵	۴/۱۴	۴/۹	۵/۹	۷/۴	۸/۹	۱۴/۲	۱۷/۷

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۱۳- رشد ضریب نفوذ شهری و روستایی تلفن ثابت استان زنجان

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

بررسی جدول شماره‌ی ۳۷ که نشانگر درصد رشد سالیانه‌ی ضریب نفوذ تلفن ثابت در مناطق شهری و روستایی و مقایسه‌ی آنها می‌باشد، بیانگر این واقعیت است که رضد ضریب نفوذ شهری تا سال ۱۳۸۳، فراتر از رشد ضریب نفوذ روستایی می‌باشد ولی در دو سال آخر یعنی سال‌های ۸۵-۱۳۸۴، عکس این موضوع اتفاق افتاده است که دلایل این امر عبارت است از:

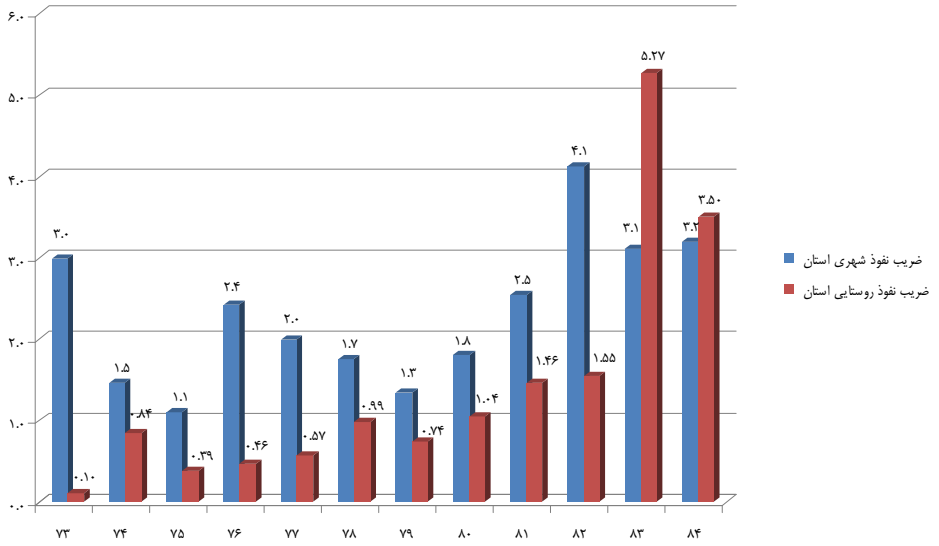
- اشباع نسبی نیاز در نقاط شهری
- استفاده از تکنولوژی WLL برای ارتباط رسانی به روستاها.
- کاهش هزینه‌های اولیه برای واگذاری‌ها
- افزایش سطح درآمد روستایی
- تغییر نگرش روستایی به تلفن به عنوان یک ضرورت و نه یک کالای لوکس

جدول شماره‌ی ۳۷- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی استان زنجان در دوره‌ی ۸۳-۱۳۷۳

استان	سال / عنوان	۷۳	۷٤	۷۵	۷٦	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	۸٤	۸۵	متوسط رشد
	ضریب نفوذ شهری استان	۷/۹۳	۱۰/۹۳	۱۲/۳۹	۱۳/۵۰	۱۵/۹۲	۱۷/۹۱	۱۹/۶۶	۲۱/۰۱	۲۱/۰۱	۲۵/۳۶	۲۹/۵۰	۳۲/۶۰	۳۵/۸۰	–
	میزان رشد سالانه	–	۳/۰	۱/۵	۱/۱	۲/۴	۲/۰	۱/۷	۱/۳	۱/۳	۲/۵	۴/۱	۳/۱	۳/۲	۲/۲
	ضریب نفوذ روستایی استان	۰/۷۸	۰/۸۹	۱/۷۳	۲/۱۱	۲/۵۸	۳/۱۵	۴/۱۴	۴/۸۸	۴/۸۸	۱۷/۳۸	۸/۹۳	۱۴/۲۰	۱۷/۷۰	متوسط رشد
	میزان رشد سالانه	–	۰/۱۰	۰/۸۴	۰/۳۹	۰/۴۶	۰/۵۷	۰/۹۹	۰/۷۴	۱/۰۴	۱/۴۶	۱/۵۵	۵/۲۷	۳/۵۰	۰/۸

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۱٤- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی استان زنجان در دوره‌ی ۸۳-۱۳۷۳

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

در ادامه‌ی ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی شهرستان‌های استان زنجان به تفکیک دوره‌ی بررسی قرار گرفته است. جدول شماره‌ی ۳۸ مربوط به شهرستان ابهر می‌باشد، بررسی نمودار شماره‌ی ۱۵، نشانگر رشد چشم گیر ضریب نفوذ شهری در سال‌های ۱۳۷۷ و ۱۳۸۳ می‌باشد که دلایل امر به شرح زیر قابل توجیه است:

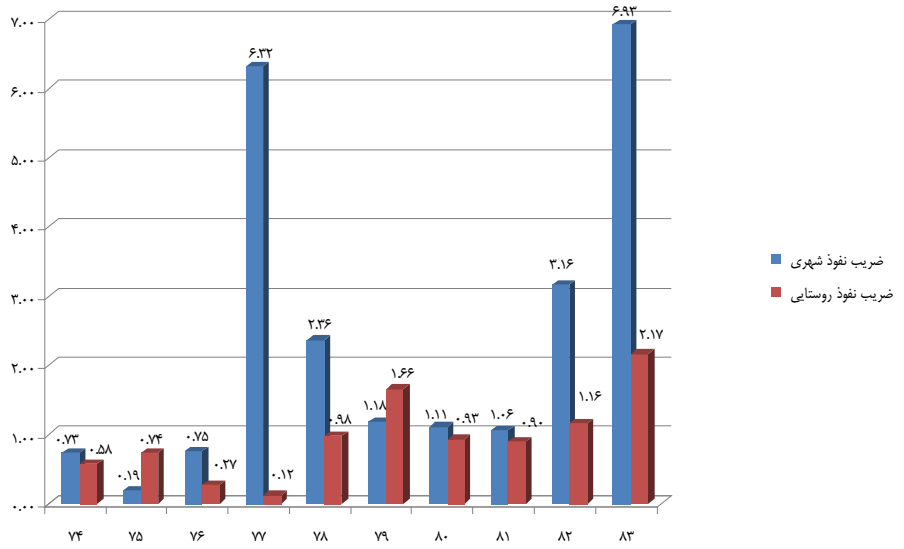
- مشکل تکمیل ظرفیت شبکه کابل در سال‌های قبل از ۱۳۷۷ و ۱۳۸۳و تجمع درخواست‌ها و واگذاری تلفن به محض توسعه شبکه کابل و سوئیچ همراه با توسعه شهری و شهرک‌های جدید و ایجاد امکانات واگذاری برای متقاضیان در نوبت.
- در سال ۱۳۸۳ حذف هزینه اضافی واگذاری بیش از یک خط و تقسیط نمودن ودیعه واگذاری.

جدول شماره‌ی ۳۸- مقایسه رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی شهرستان ابهر در دوره ۸۳-۱۳۷۳

عنوان	۷۳	۷۴	۷۵	۷۶	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	متوسط رشد
ضریب نفوذ شهری	۹	۱۰	۱۰	۱۰	۱۷	۱۹	۲۰	۲۱	۲۳	۲۶	۳۳	۲/۳۸
میزان رشد سالانه	-	۰/۷۳	۰/۱۹	۰/۷۵	۶/۳۲	۲/۳۶	۱/۱۸	۱/۱۱	۱/۰۶	۳/۱۶	۶/۹۳	
عنوان	**۷۳**	**۷۴**	**۷۵**	**۷۶**	**۷۷**	**۷۸**	**۷۹**	**۸۰**	**۸۱**	**۸۲**	**۸۳**	**متوسط رشد**
ضریب نفوذ روستائی	۲	۳	۴	۴	۴	۵	۷	۸	۸	۱۰	۱۲	۰/۹۵
میزان رشد سالانه	-	۰/۵۸	۰/۷۴	۰/۲۷	۰/۱۲	۰/۹۸	۱/۶۶	۰/۹۳	۰/۹۰	۱/۱۶	۲/۱۷	

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۱۵- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی شهرستان ابهر در دوره‌ی ۸۳-۱۳۷۳

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۳۹، نشانگر رشد چشم گیر ضریب نفوذ شهری شهرستان خرمدره در سال ۱۳۸۳، می‌باشد که دلایل این امر عبارتست از:

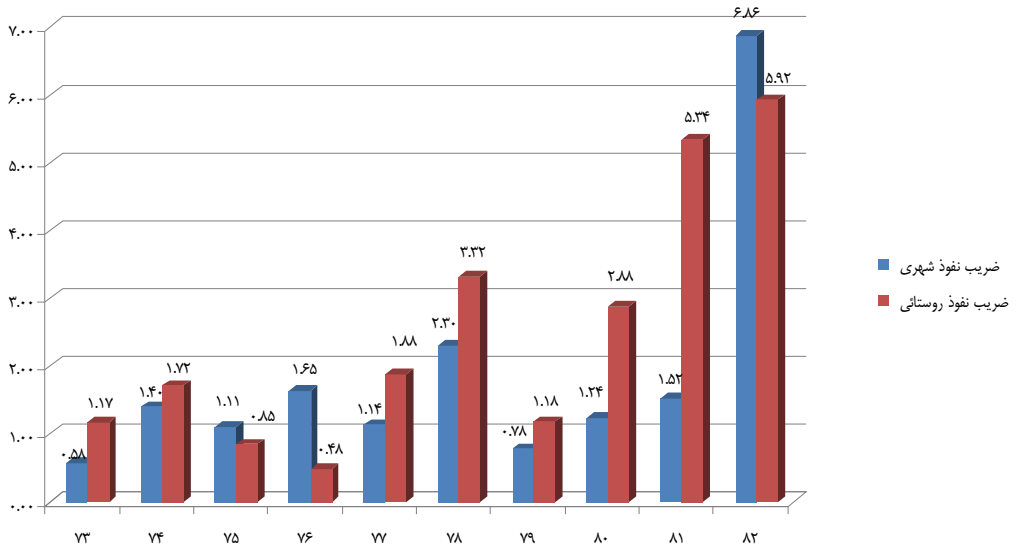
- رشد ضریب نفوذ تلفن روستایی و تقریباً اشباع کامل تقاضای روستاها در خرمدره هم زمان با به کارگیری سیستم WLL به موازات سایر نقاط روستایی استان.
- تجمع تقاضا در شهر خرمدره به دلیل مشکل شبکه‌ی کابل و نیاز عمده به توسعه سوئیچ و واگذاری تلفن به متقاضیان در نوبت پس از تقویت شبکه و توسعه‌ی سوئیچ در سال ۱۳۸۳
- واگذاری تلفن به صورت اقساطی از سال ۱۳۸۳.
- حذف هزینه‌های اضافی برای واگذاری تلفن بیش از یک خط

جدول شماره‌ی ۳۹- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی شهرستان خرمدره در دوره‌ی ۸۳-۱۳۷۳

شهرستان خرمدره	عنوان	۷۳	۷۴	۷۵	۷۶	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	متوسط رشد
	ضریب نفوذ شهری	۹/۷۵	۱۰/۳۳	۱۱/۷۴	۱۲/۸۵	۱۴/۴۹	۱۵/۶۳	۱۷/۹۳	۱۸/۷۲	۱۹/۹۵	۲۱/۴۸	۲۸/۳۴	۱/۸۶
	میزان رشد سالانه	-	۰/۵۸	۱/۴۰	۱/۱۱	۱/۶۵	۱/۱۴	۲/۳۰	۰/۷۸	۱/۲۴	۱/۵۲	۶/۸۶	
شهرستان خرمدره	**عنوان**	**۷۳**	**۷۴**	**۷۵**	**۷۶**	**۷۷**	**۷۸**	**۷۹**	**۸۰**	**۸۱**	**۸۲**	**۸۳**	**متوسط رشد**
	ضریب نفوذ روستایی	۳/۸۴	۵/۰۰	۶/۷۲	۷/۵۸	۸/۰۶	۹/۹۴	۱۳/۲۶	۱۴/۴۴	۱۷/۳۲	۲۲/۶۵	۲۸/۵۸	۲/۴۷
	میزان رشد سالانه	-	۱/۱۷	۱/۷۲	۰/۸۵	۰/۴۸	۱/۸۸	۳/۳۲	۱/۱۸	۲/۸۸	۵/۳۴	۵/۹۲	

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۱۶- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی شهرستان خرمدره در دوره‌ی ۸۳-۱۳۷۳

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

رشد سریع شاخص ضریب نفوذ شهری در شهرستان طارم در سال‌های ۷۹، ۷۸، ۱۳۷۵، براساس جدول شماره‌ی ۴۰، را می‌توان بدلیل زیر توجیه نمود:

- توسعه‌ی شبکه‌ی کابل و سوئیچ و دایر نمودن فیش‌های در نوبت.
- در سال ۱۳۸۳، استفاده از روند تقسیط ودیعه و حذف هزینه‌ی اضافی تلفن مازاد بر یک خط.

همچنین آمار ارائه شده نشانگر رشد منفی ضریب نفوذ شهری در سال ۱۳۷۴، می‌باشد که این امر ناشی از افزایش جمعیت شهری در طارم به دلیل تبدیل برخی از نقاط روستایی به شهر و توسعه جمعیت در آن نقاط و نیز عدم توسعه تلفن ثابت به موازات

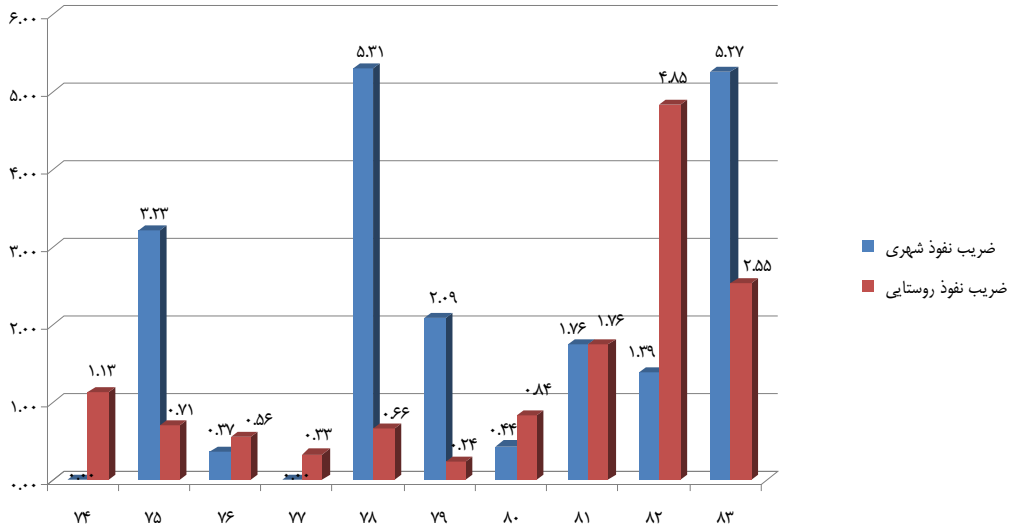
رشد جمعیت می‌باشد.

جدول شماره‌ی ٤٠- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی شهرستان طارم در دوره‌ی ۸۳-۱۳۷۳

	عنوان	۷۳	۷٤	۷٥	۷٦	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	متوسط رشد
شهرستان طارم	ضریب نفوذ شهری	۹/۴۸	۹/۰۸	۱۲/۳۰	۱۲/۶۷	۱۲/۱۹	۱۷/۵۱	۱۹/۶۰	۲۰/۰۴	۲۱/۷۹	۲۳/۱۹	۲۸/۴۵	۱/۹۰
	میزان رشد سالانه	–	-۰/۴۱	۳/۲۳	۰/۳۷	-۰/۴۸	۵/۳۱	۲/۰۹	۰/۴۴	۱/۷۶	۱/۳۹	۵/۲۷	
	عنوان	۷۳	۷٤	۷٥	۷٦	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	متوسط رشد
شهرستان طارم	ضریب نفوذ روستایی	۰/۶۵	۱/۷۸	۲/۴۸	۳/۰۴	۳/۳۷	۴/۰۳	۴/۲۷	۵/۱۱	۶/۸۷	۱۱/۷۲	۱۴/۲۶	۱/۳۶
	میزان رشد سالانه	–	۱/۱۳	۰/۷۱	۰/۵۶	۰/۳۳	۰/۶۶	۰/۲۴	۰/۸۴	۱/۷۶	۴/۸۵	۲/۵۵	

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۱۷- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی شهرستان طارم در دوره‌ی ۸۳-۱۳۷۳

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۴۱، میزان رشد ضریب نفوذ شهری و روستایی را در شهرستان ماهنشان، نشان می‌دهد. نتایج بررسی نمودار مربوطه به شرح زیر می‌باشد.

- علت منفی بودن و یا توقف رشد ضریب شهری در ماهنشان رشد ناگهانی جمعیت ناشی از تبدیل شدن دندی به شهر و عدم رشد واگذاری تلفن همگام و متناسب با این مسأله می‌باشد.

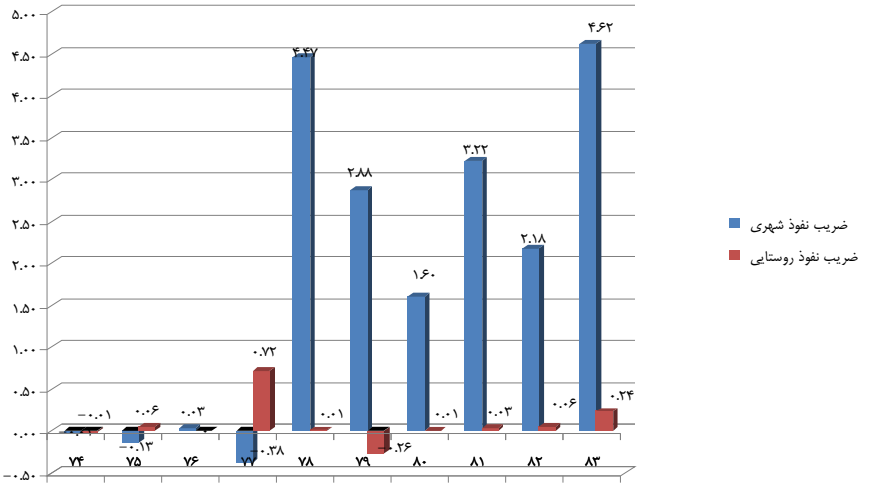
- رشد بالای ضریب نفوذ مخصوصاً در سال‌های ۱۳۸۳ و ۱۳۷۸، به دلیل تأمین سوئیچ و توسعه‌ی شبکه‌ی کابل و تقاضای بالا در نقاط شهری بوده است و نیز در سال ۱۳۸۳، موضوع تقسیط ودایع و حذف هزینه‌ی مازاد بر یک خط مزید برعلت، گردیده است.
- عدم رشد ضریب نفوذ روستایی تا سال ،۱۳۸۳ که به دلایل زیر می‌باشد:
  - نقاط روستایی صعب العبور و پراکنده که ارتباط رسانی با تکنولوژی قدیم را بسیار پرهزینه می‌کند.
  - پایین بودن درآمد سرانه‌ی روستایی ماهنشان در مقایسه با سایر روستاهای استان.
  - عدم استقبال و احساس نیاز به تلفن در مناطق روستایی
- ضریب نفوذ روستایی از سال ۱۳۸۳، روند صعودی پیدا کرده است که این امر به دلیل به کارگیری سیستم WLL می‌باشد.

جدول شماره‌ی ٤١- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی شهرستان ماهنشان در دوره‌ی ۸۳-۱۳۷۳

	عنوان	۷۳	۷٤	۷۵	۷٦	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	متوسط رشد
شهرستان ماهنشان	ضریب نفوذ شهری	۱۴/۰۹	۱۴/۰۹	۱۳/۹۵	۱۳/۹۸	۱۳/۶۱	۱۸/۰۷	۲۰/۹۵	۲۲/۵۵	۲۵/۷۷	۲۷/۹۵	۳۲/۵۶	۱/۸۵
	میزان رشد سالانه	–	-۰/۰۱	-۰/۱۳	۰/۰۳	-۰/۳۸	۴/۴۷	۲/۸۸	۱/۶۰	۳/۲۲	۲/۱۸	۴/۶۲	
	عنوان	۷۳	۷٤	۷۵	۷٦	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	متوسط رشد
شهرستان ماهنشان	ضریب نفوذ روستایی	۰/۳۵	۰/۳۴	۰/۴۰	۰/۴۰	۱/۱۲	۱/۱۳	۰/۸۷	۰/۸۸	۰/۹۱	۰/۹۷	۱.۲۱	۰/۰۹
	میزان رشد سالانه	–	-۰/۰۱	۰/۰۶	۰	۰/۷۲	۰/۰۱	-۰/۲۶	۰/۰۱	۰/۰۳	۰/۰۶	۰/۲۴	

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۱۸- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی شهرستان ماهنشان در دوره‌ی ۸۳-۱۳۷۳

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

نتایج بررسی جدول شماره‌ی ۴۲، که مربوط به ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی در شهرستان ایجرود می‌باشد، عبارت است از:

- تبدیل حلب به شهر و تغییر نسبت جمعیت شهری به روستایی و عدم هماهنگی رشد جمعیت شهری با رشد واگذاری تلفن شهری در سال ۱۳۷۵، ضریب نفوذ را با رشد منفی مواجه نموده است.
- رشد ضریب نفوذ شهری از سال ۱۳۷۶ تا ۱۳۷۳، علی‌الخصوص در سال‌های ۸۳ و ۷۹، ۱۳۷۶، ناشی از توسعه سوئیچ و شبکه‌ی کابل و دایر نمودن فیش‌ها در نوبت و تقاضاهای جدید بوده است.
- افزایش ضریب نفوذ روستایی در سال ۱۳۷۵، ناشی از کاهش نسبت جمعیت روستایی به شهری بوده است.
- در سال ۱۳۸۳ مسأله تقسیط مزید بر علت بوده است.

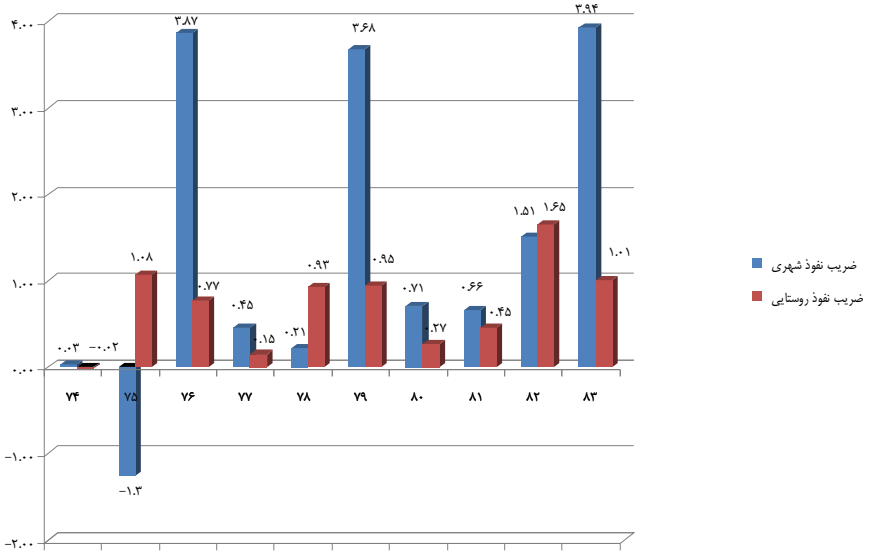
جدول شماره‌ی ٤٢- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی شهرستان ایجرود در دوره‌ی ۱۳۸۳-۱۳۷۳

شهرستان ایجرود	عنوان	۷۳	۷٤	۷۵	۷٦	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	متوسط رشد
	ضریب نفوذ شهری	۹.۹۸	۱۰.۰۱	۸.۷۵	۱۲.۶۳	۱۳.۰۸	۱۳.۳۰	۱۶.۹۸	۱۷.۶۹	۱۸.۳۵	۱۹.۸۵	۲۳.۷۹	۱/۳۸
	میزان رشد سالانه	–	۰.۰۳	−۱.۳	۳.۸۷	۰.۴۵	۰.۲۱	۳.۶۸	۰.۷۱	۰.۶۶	۱.۵۱	۳.۹۴	

شهرستان ایجرود	عنوان	۷۳	۷٤	۷۵	۷٦	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	متوسط رشد
	ضریب نفوذ روستایی	۰.۹۳	۰.۹۱	۱.۹۹	۲.۷۶	۲.۹۱	۳.۸۴	۴.۷۹	۵.۰۶	۵.۵۲	۷.۱۷	۸.۱۷	۰/۷۲
	میزان رشد سالانه	–	−۰.۰۲	۱.۰۸	۰.۷۷	۰.۱۵	۰.۹۳	۰.۹۵	۰.۲۷	۰.۴۵	۱.۶۵	۱.۰۱	

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۱۹- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی شهرستان ایجرود در دوره‌ی ۸۳-۱۳۷۳

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

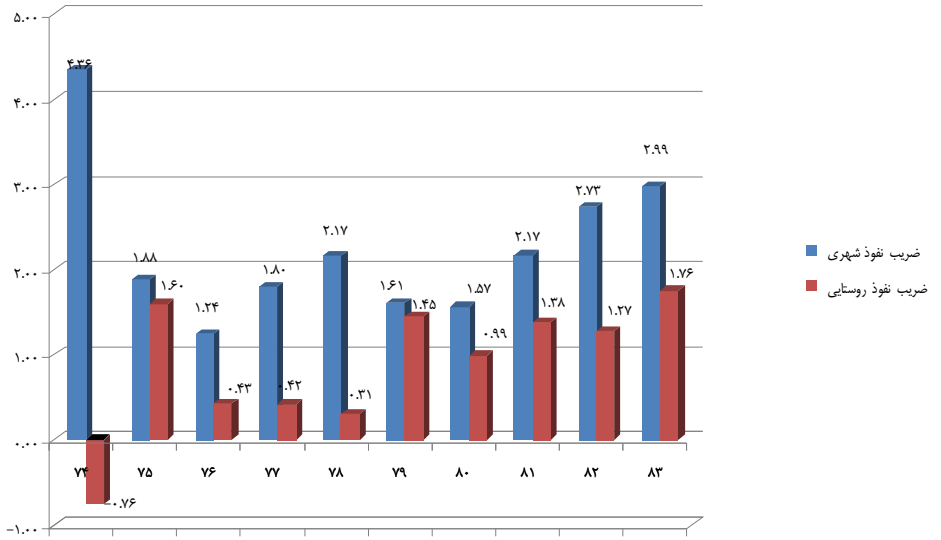
بررسی آهنگ رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری در شهرستان زنجان (جدول شماره‌ی ۴۳)، نشانگر رشد ناگهانی ضریب نفوذ شهری در سال ۱۳۷۴، می‌باشد که ناشی از توسعه سوئیچ و شبکه‌ی کابل به میزان ۲۰ هزار شماره و واگذاری تلفن به متقاضیان در نوبت و استقبال بالای مردم بوده است.

جدول شماره‌ی ٤٣- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی شهرستان زنجان در دوره‌ی ۸۳-۱۳۷۳

شهرستان	عنوان	۷۳	۷٤	۷۵	۷٦	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	متوسط رشد
زنجان	ضریب نفوذ شهری	۷/۳۲	۱۱/۶۸	۱۳/۵۶	۱۴/۸۰	۱۶/۶۰	۱۸/۷۷	۲۰/۳۸	۲۱/۹۴	۲۴/۱۲	۲۶/۸۵	۲۹/۸۴	۲/۲۵
	میزان رشد سالانه	–	۴/۳۶	۱/۸۸	۱/۲۴	۱/۸۰	۲/۱۷	۱/۶۱	۱/۵۷	۲/۱۷	۲/۷۳	۲/۹۹	
شهرستان	عنوان	۷۳	۷٤	۷۵	۷٦	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	متوسط رشد
زنجان	ضریب نفوذ روستایی	۰/۴۳	۰/۶	۱/۲۷	۱/۷۰	۲/۱۱	۲.۴۲	۳/۸۸	۴/۸۷	۶/۲۵	۷/۵۲	۹/۲۸	۰/۸۹
	میزان رشد سالانه	–	۰/۱۷	۱/۶۰	۰/۴۳	۰/۴۲	۰/۳۱	۱/۴۵	۰/۹۹	۱/۳۸	۱/۲۷	۱/۷۶	

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۲۰- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی شهرستان زنجان در دوره‌ی ۸۳-۱۳۷۳

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

میزان رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی شهرستان خدابنده در جدول شماره‌ی ۴۴، آمده است. دلایل رشد ضریب نفوذ شهری علی الخصوص در سال‌های ۸۳ و ۷۹، ۱۳۷۵ عبارت است از:

- توسعه‌ی سوئیچ
- توسعه‌ی شبکه‌ی کابل
- واگذاری تلفن‌های در نوبت و تقاضاهای جدید
- در سال ۱۳۸۳ موضوع تقسیط ودیعه بوده است.

در ضریب نفوذ روستایی روند توسعه از سال ۱۳۷۴ به بعد، عمدتاً روند صعودی داشته است و در سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۴ نیز به

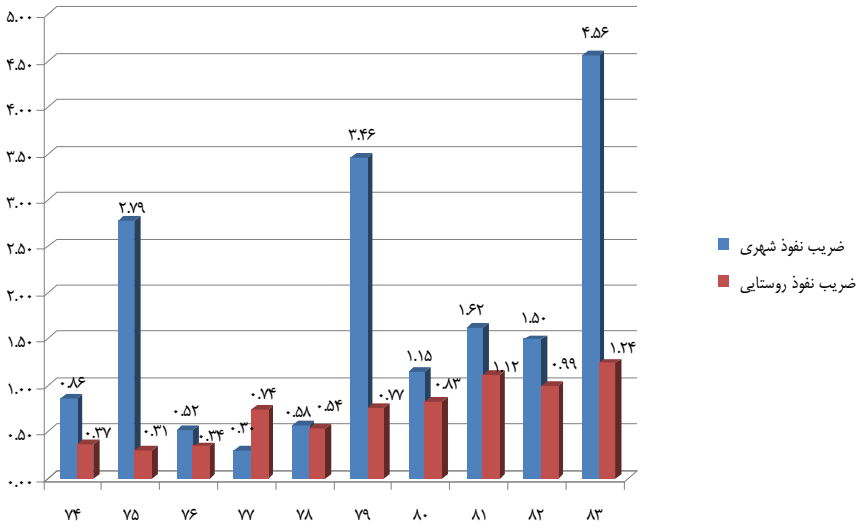
اوج خود رسیده است.

جدول شماره‌ی ٤٤- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی شهرستان خدابنده در دوره‌ی ۸۳-۱۳۷۳

شهرستان	عنوان	۷۳	۷٤	۷۵	۷٦	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	متوسط رشد
خدابنده	ضریب نفوذ شهری	۷/۵۷	۸/۴۳	۱۱/۲۱	۱۱/۷۳	۱۲/۰۳	۱۲/۶۰	۱۶/۰۶	۱۷/۲۱	۱۸/۸۴	۲۰/۳۳	۲۴/۸۹	۱/۷۳
	میزان رشد سالانه	–	۰/۸۶	۲/۷۹	۰/۵۲	۰/۳۰	۰/۵۸	۳/۴۶	۱/۱۵	۱/۶۲	۱/۵۰	۴/۵۶	
شهرستان	عنوان	۷۳	۷٤	۷۵	۷٦	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	متوسط رشد
خدابنده	ضریب نفوذ روستایی	۰/۱۸	۰/۵۵	۰/۸۶	۱/۲۰	۱/۹۵	۲/۴۹	۳/۲۵	۴/۰۸	۵.۲۰	۶/۱۹	۷/۴۴	۰/۷۳
	میزان رشد سالانه	–	۰/۳۷	۰/۳۱	۰/۳۴	۰/۷۴	۰/۵۴	۰/۷۷	۰/۸۳	۱/۱۲	۰/۹۹	۱/۲۴	

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۲۱- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری و روستایی شهرستان خدابنده در دوره‌ی ۸۳-۱۳۷۳

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار مقایسه‌ای رشد ضریب نفوذی شهری استان زنجان به تفکیک شهرستان‌ها در نمودار شماره‌ی ۲۲، نشان داده شده است. بررسی نمودارهای مقایسه‌ای نشان می‌دهد که:

- بررسی روند رشد ضریب نفوذ شهری شهرستان‌ها گویای این واقعیت است که میزان رشد ضریب نفوذ در شهرستان‌هایی که از وضعیت درآمدی و معیشتی بهتری برخوردارند، بالاتر از سایر شهرستان‌ها می‌باشد.
- از آغاز برنامه‌ی سوم سرعت رشد ضریب نفوذ به لحاظ آغاز تغییرات در تکنولوژی و استفاده از توان بخش غیردولتی و استفاده از اینترنت و افزایش نیاز مردم شهرنشین به تلفن، افزایش یافته است.

اسامی شهرستان‌ها به ترتیب بالاترین رشد ضریب نفوذ در نقاط شهری عبارت است از: طارم، زنجان، ابهر، خدابنده، خرمدره، ایجرود، ماهنشان.

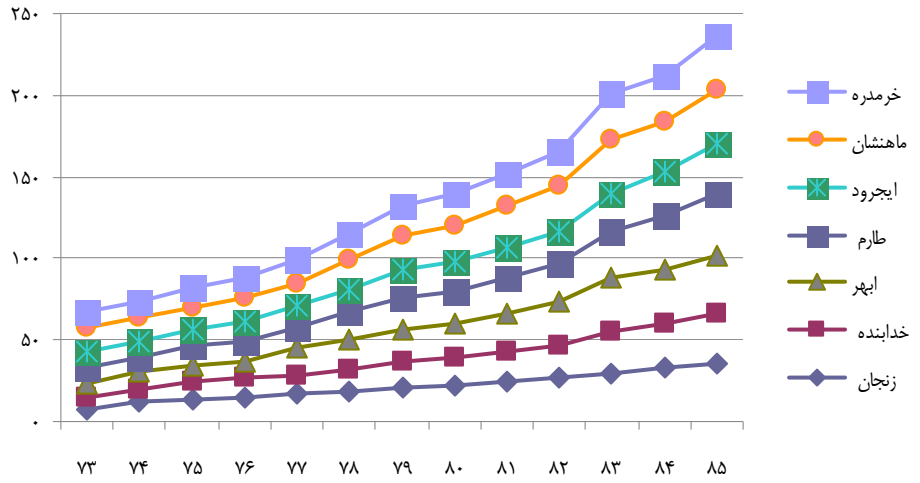
چنین به نظر می‌رسد، در مراکز شهری استان از ابتدای برنامه‌ی چهارم به لحاظ اشباع نسبی سیر ضریب نفوذ با شیب کمتری ادامه یافته است.

جدول شماره‌ی ٤٥- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ در نقاط شهری استان زنجان به تفکیک شهرستان از ۸۵-۱۳۷۳

شهرستان	۷۳	۷٤	۷۵	۷٦	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	۸٤	۸۵
زنجان	۷/۳۲	۱۱/۶۸	۱۳/۵۶	۱۴/۸۰	۱۶/۶۰	۱۸/۷۷	۲۰/۳۸	۲۱/۹۴	۲۴/۱۲	۲۶/۸۵	۲۹/۸۴	۳۲/۶	۳۵/۸
خدابنده	۷/۵۷	۸/۴۳	۱۱/۲۱	۱۱/۷۳	۱۲/۰۳	۱۲/۶	۱۶/۰۶	۱۷/۲۱	۱۸/۸۴	۲۰/۳۳	۲۴/۸۹	۲۷/۶	۳۰/۹
ابهر	۹	۱۰	۱۰	۱۰	۱۷	۱۹	۲۰	۲۱	۲۳	۲۶	۳۳	۳۲/۴	۳۵/۵
طارم	۹/۴۸	۹/۰۸	۱۲/۳۰	۱۲/۶۷	۱۲/۱۹	۱۷/۵۶	۱۹/۶	۲۰/۰۴	۲۱/۷۹	۲۳/۱۹	۲۸/۴۵	۳۳/۳	۳۸
ایجرود	۹/۹۸	۱۰/۰۱	۸/۷۵	۱۲/۶۳	۱۳/۰۸	۱۳/۳۰	۱۶/۹۸	۱۷/۶۹	۱۸/۳۵	۱۹/۸۵	۲۳/۷۹	۲۶/۹	۲۹/۹
ماهنشان	۱۴/۰۹	۱۴/۰۹	۱۳/۹۵	۱۳/۹۸	۱۳/۶۱	۱۸/۰۷	۲۰/۹۵	۲۲/۵۵	۲۵/۷۷	۲۷/۹۵	۳۲/۵۶	۳۰/۹	۳۳/۳
خرمدره	۹/۷۵	۱۰/۳۳	۱۱/۷۴	۱۲/۸۵	۱۴/۴۹	۱۵/۶۳	۱۷/۹۳	۱۸/۷۲	۱۹/۹۵	۲۱/۴۸	۲۸/۳۴	۲۸/۵	۳۳

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۲۲- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ در نقاط شهری استان زنجان به تفکیک شهرستان ۸۳-۱۳۷۳

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

بررسی نمودار مقایسه‌ای رشد ضریب نفوذ روستایی استان زنجان به تفکیک شهرستان (جدول شماره‌ی ۴۶)، نشان می‌دهد که:

- اسامی شهرستان‌ها به ترتیب بالاترین ضریب نفوذ در نقاط روستایی عبارتند از: خرمدره، طارم، ایجرود، ابهر، زنجان، خدابنده، ماهنشان

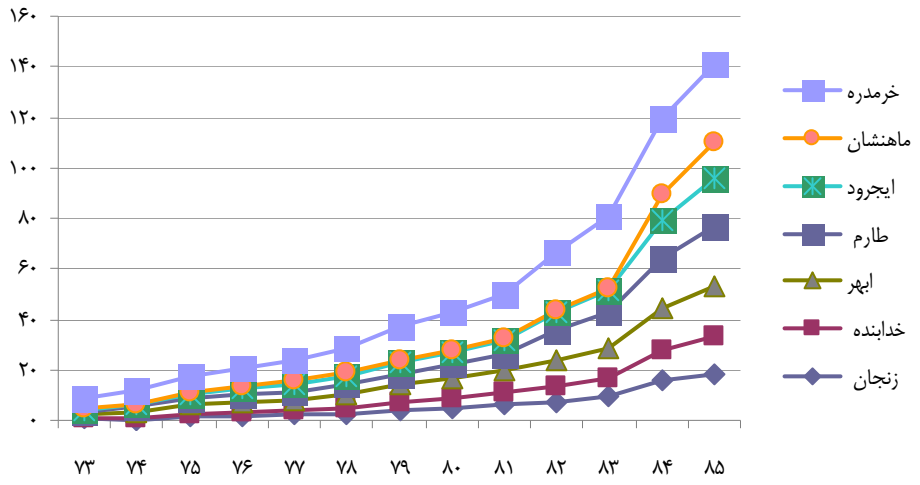
- شهرستان‌هایی که از روستاهای پرجمعیت و متراکم و پردرآمد برخوردار بوده‌اند و مهاجرت جمعیتی زیادی نداشته‌اند از میزان افزایش ضریب نفوذ بالاتری نسبت به سایر شهرستان‌ها برخوردار بوده‌اند.
- به نظر می‌رسد شهرستان خرمدره به حالت اشباع نسبی از بابت ضریب نفوذ روستایی رسیده باشد.
- از ابتدای سال ۱۳۸۳، به لحاظ به کارگیری سیستم WLL در نقاط روستایی و امکان واگذاری تلفن به چند روستای پراکنده با نصب و راه‌اندازی یک سایت رشد ضریب نفوذ سیر صعودی بیش‌تری پیدا کرده است.
- انتظار می‌رود تا پایان نیمه اول سال ۱۳۸۷، تمامی روستاهای بالای ۵۰ خانوار استان دارای تلفن منازل شوند.
- توضیح این که مطابق برنامه‌ی چهارم توسعه ۸۰٪ از روستاهای بالای ۵۰ خانوار هدف می‌باشند.

جدول شماره‌ی ٤٦- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ در نقاط روستایی استان زنجان به تفکیک شهرستان از سال ۸۵- ۱۳۷۳

شهرستان	۷۳	۷٤	۷۵	۷٦	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	۸٤	۸۵
زنجان	۰/۴۳	۰/۶۰	۱/۲۷	۱/۷۰	۲/۱۱	۲/۴۲	۳/۸۸	۴/۸۷	۶/۲۵	۷/۵۲	۹/۲۸	۱۵/۷۲	۱۸
خدابنده	۰/۱۸	۰/۵۵	۰/۸۶	۱/۲	۱/۹۵	۲/۴۹	۳/۲۵	۴/۰۸	۵/۲	۶/۱۹	۷/۴۴	۱۲/۲۶	۱۵/۳۴
ابهر	۲	۳	۴	۴	۴	۵	۷	۸	۸	۱۰	۱۲	۱۶/۵۹	۲۰
طارم	۰/۶۵	۱/۷۸	۲/۴۲	۳/۰۴	۳/۳۷	۴/۰۳	۴/۲۷	۵/۱۱	۶/۸۷	۱۱/۷۲	۱۴/۲۶	۱۹/۲	۲۳/۵
ایجرود	۰/۹۳	۰/۹۱	۱/۹۹	۲/۷۶	۲/۹۱	۳/۸۴	۴/۷۹	۵/۰۶	۵/۵۲	۷/۱۷	۸/۱۷	۱۵/۴۶	۱۹/۳
ماهنشان	۰/۳۵	۰/۳۴	۱/۴۰	۰/۴۰	۱/۱۲	۱/۱۳	۰/۸۷	۰/۸۸	۰/۹۱	۰/۹۷	۱/۲۱	۱۰/۴	۱۴/۲
خرمدره	۳/۸۴	۵	۶/۷۲	۷/۵۸	۸/۰۶	۹/۹۴	۱۳/۲۶	۱۴/۴۴	۱۷/۳۲	۲۲/۶۵	۲۸/۵۸	۲۹/۸	۳۱

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۲۳- مقایسه‌ی رشد ضریب نفوذ در نقاط شهری استان زنجان به تفکیک شهرستان ۸۳-۱۳۷۳

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ٤٧- ضریب نفوذ تلفن ثابت در نقاط شهری و مراکز مهم روستایی استان زنجان در پایان تیر ماه سال ١٣٨٦

ردیف	کد	نام شهرستان	جمعیت	مشغول بکار	ضریب نفوذ
۱	۱۹۰۴C	زنجان	۳۴۹۷۱۳	۱۲۲۱۰۲	۳۵
۲	۱۹۰۴۰۶۰۰۰۱۲۳۵۷۴۳ C	زرین آباد	۲۲۲۷	۷۶۱	۳۴
۳	۱۹۰۴۰۶ C	حلب	۱۲۰۶	۲۶۷	۲۲
۴	۱۹۰۴۰۳۰۰۰۱ C	آب بر	۵۲۱۲	۲۱۲۲	۴۱
۵	۱۹۰۴۰۳۰۰۰۲ C	چورزق	۱۶۳۳	۴۸۱	۲۹
۶	۱۹۴۰۴ C	ماهنشان	۴۹۶۱	۱۶۱۷	۳۳
۷	۱۹۰۴۰۱۰۰۰۱۲۳۵۳۲۰ C	دندی	۳۰۱۷	۱۰۴۲	۳۵
۸	۱۹۰۱۰۱۰۰۰۲C۰۱	ابهر	۷۲۳۶۰	۲۶۷۵۳	۳۷
۹	۱۹۰۱ C	صائین قلعه	۱۱۲۶۴	۳۶۱۵	۳۲
۱۰	۱۹۰۱۰۱۰۰۰۲C۰۱	هیدج	۱۱۸۷۳	۳۶۲۸	۳۱
۱۱	۱۹۰۱۰۲ C	سلطانیه	۶۴۵۸	۲۲۳۸	۳۵
۱۲	۱۹۰۱۰۱C۰۱	خرمدره	۴۸۳۹۸	۱۶۰۶۲	۳۳
۱۳	۱۹۰۳ C	قیدار	۲۶۲۶۹	۸۹۶۲	۳۴
۱۴	۱۹۰۳۰۴۰۰۰۲۲۳۴۷۰۱ C	سجاس	۵۸۴۶	۱۵۲۸	۲۶
۱۵	۱۹۰۳۰۱۰۰۰۱۲۳۴۵۱۱ C	گرماب	۳۷۳۹	۹۶۴	۲۶
۱۶	۱۹۰۳۰۲۰۰۰۲۲۳۴۲۶۵ C	زرین آباد	۵۱۶۴	۱۲۲۵	۲۴
۱۷	۱۹۰۴۰۲۰۰۰۱۲۳۵۸۶۲ C	قره بوطه	۲۷۴۷	۶۰۲	۲۲
۱۸	۱۹۰۴۰۲۰۰۰۳۲۳۶۲۴۸ C	نیک پی	۵۷۴	۲۲۳	۳۹
۱۹	۱۹۰۴۰۲۰۰۰۴۲۳۵۵۷۴	اندآباد	۹۱۲	۳۲۴	۳۶
۲۰	۱۹۰۴۰۵۰۰۰۴۲۳۵۷۲۴ C	بوغداکندی	۱۱۷۱	۲۰۹	۱۸
۲۱	۱۹۰۴۰۵۰۰۰۸۲۳۶۳۲۵	ارمغانخانه	۱۸۶۴	۳۳۳	۱۸
۲۲	۱۹۰۴۰۴۰۰۰۱۲۳۵۴۸۱ C	پری	۹۳۶	۳۴۴	۳۷
۲۳	۱۹۰۴۰۳۰۰۰۳ C	درام	۱۶۹۸	۹۳۲	۵۵
۲۴	۱۹۰۴۰۳۰۰۰۴ C	گیلوان	۲۲۶۷	۱۳۱۶	۵۸
۲۵	۱۹۰۴۰۳۰۰۰۵ C	دستجرده	۹۱۲	۴۹۱	۵۴
۲۶	۱۹۰۳۰۳۰۰۰۶ C	کرسف	۲۸۷۳	۷۸۳	۲۷
۲۷	۱۹۰۴۰۶۰۰۰۳۲۳۵۷۴۶ C	سعیدآباد	۱۱۵۴	۸۴۲	۷۳
۲۸	۱۹۰۱۰۳۰۰۰۲۲۳۳۰۸۹C	شریف آباد	۵۶۸۶	۱۴۴۶	۲۵

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

- **راهکارهای افزایش ضریب نفوذ و نتیجه‌گیری**

- تغییر سیاست توسعه‌ی ارتباطات از تلفن ثابت با شبکه‌های کابل مسی به تلفن بی‌سیم در مناطق شهری و روستایی به دلیل سرعت اجرای بالا، هزینه‌ی کمتر، قابلیت‌ها و انعطاف بیش‌تر و هزینه‌ی نگهداری پایین‌تر و ایستایی بالا در حوادث

غیرمترقبه و... می‌تواند ضریب نفوذ و برخورداری جمعیت استان علی‌الخصوص جمعیت روستایی را در زمان کمتری افزایش دهد.

- ترویج فرهنگ استفاده از تلفن و قابلیت‌ها و سرویس‌های جدید و اینترنت.
- فراهم کردن شرایط رقابت آزاد بین بخش دولتی و خصوصی و کاهش دخالت دولت در امور تصدی‌گری و افزایش توان نظارتی دولت بر روی شرکت‌های دولتی و خصوصی.
- به کارگیری سیاست‌های مربوط به توسعه‌ی درآمد سرانه در استان علی‌الخصوص در مناطق روستایی محروم.
- کاهش قیمت استفاده از سرویس‌های ویژه و اینترنت.
- تجدید نظر در نرخ ودیعه، هزینه‌ی نصب و حق المکالمه (میل به سمت و دیعه صفر و حذف کد در محدوده‌ی استان).
- تجدید نظر در آیین‌نامه‌های مربوط به واگذاری امکانات به شرکت‌های ارائه دهنده‌ی خدمات اینترنتی و کاهش هزینه‌ها.
- تمرکز نقاط روستایی با جمعیت زیر ۲۰ خانوار جهت صرفه‌جویی در هزینه‌ها و تسهیل و تسریع در ارایه‌ی خدمات به آنها.
- توسعه‌ی شبکه‌ی کابل نوری در استان زمینه‌ساز توسعه ارتباطات در بخش‌های تلفن ثابت، همراه و دیتا می‌باشد که لازم است مورد توجه جدی قرار گیرد.
- توسعه‌ی شبکه‌ی ارتباطات دیتا به منظور گسترش بهره‌مندی عموم از فنآوری اطلاعات و مزایای آن در ارائه‌ی خدمات به صورت الکترونیکی و همچنین ایجاد اشتغال.

۱-۳-۳-۱-۲- ۲- تحلیل روند افزایش دفاتر مخابرات روستایی

استان زنجان مطابق آمار رسمی سال ۱۳۷۵، دارای ۹۷۸ آبادی دارای سکنه می‌باشد که از این تعداد ۷۸۴ روستا دارای جمعیت بالای۲۰ خانوار و ۱۹۴ روستا زیر۲۰ خانوار، می‌باشد. در حال حاضر از کل ۷۸۴ روستای بالای۲۰ خانوار تعداد ۷۶۷ روستا دارای ارتباط و ۱۷ خانوار فاقد ارتباط می‌باشند و از ۱۹۴ روستای زیر۲۰ خانوار نیز تعداد ۱۰۲روستا دارای ارتباط می‌باشند (مطابق جدول ذیل).

جدول شماره‌ی ٤٨- وضعیت ارتباطات مخابراتی در روستاهای استان زنجان در سال ۱۳۷۵

نام شهرستان	تعداد آبادی دارای سکنه	تعداد آبادی		تعداد آبادی‌های بالای ۲۰ خانوار	تعداد آبادی‌های زیر ۲۰ خانوار	آبادی‌های فاقد ارتباط	
		بالای ۲۰ خانوار	زیر ۲۰ خانوار			بالای ۲۰ خانوار	زیر ۲۰ خانوار
ابهر	۱۱۸	۹۲	۲۶	۹۲	۹	۰	۱۷
ایجرود	۸۰	۶۴	۱۶	۶۳	۱۳	۱	۳
خدابنده	۲۳۷	۲۰۸	۲۹	۲۰۷	۱۸	۱	۱۱
خرمدره	۱۸	۱۱	۷	۱۱	۷	۰	۰
زنجان	۲۴۳	۱۸۰	۶۳	۷۲	۲۹	۸	۳۴
طارم	۱۰۲	۷۸	۲۴	۷۷	۹	۱	۱۵
ماهنشان	۱۸۰	۱۵۱	۲۹	۱۴۵	۱۷	۶	۱۲
استان	۹۷۸	۷۸۴	۱۹۴	۷۶۷	۱۰۲	۱۷	۹۲

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

مطابق اهداف تعیین شده در برنامه‌ی سوم توسعه، ایجاد حداقل یک دفتر مخابراتی در روستاهای بالای ۲۰ خانوار کشور مدنظر بوده است. این شرکت توانسته است، تعداد روستاهای دارای ارتباط را از ۱۵۴ روستا در سال ۱۳۷۳، به ۸۴۳ روستا در سال ۱۳۸۳ افزایش دهد یعنی به طور متوسط سالانه ۶۹ دفتر روستایی راه‌اندازی گردیده است.

بیش‌ترین رشد در سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۳۸۲، بوده است. به لحاظ این که اکثر روستاهای بالای ۲۰ خانوار تا پایان سال ۱۳۸۲، دارای ارتباط گردیده‌اند، این رشد از سال ۱۳۸۳، سیر نزولی پیدا کرده است (نمودار شماره‌ی ۲۴).

در پایان سال ۱۳۸۳ که سال آخر برنامه‌ی سوم توسعه می‌باشد، می‌بایست کل روستاهای بالای ۲۰ خانوار استان دارای حداقل یک دفتر مخابراتی می‌گردیدند لیکن به لحاظ موقعیت جغرافیایی استان تعداد ۳۰ روستا از روستاهای بالای ۲۰ خانوار به دلیل عدم تأمین تجهیزات دریافت از ماهواره (VSAT) که به عنوان تنها راه تأمین ارتباط این نقاط مدنظر بود، در پایان برنامه‌ی سوم فاقد ارتباط ماندند. این تعداد ۳/۸۲٪ روستاهای بالای ۲۰ خانوار استان می‌باشد در حالی که در همین زمان در سطح کشور ۵/۸۱٪ از روستاهای بالای ۲۰ خانوار فاقد ارتباط بودند. همچنین در این سال‌ها در ۹۴ روستای زیر ۲۰ خانوار به صورت خارج از برنامه‌ی دفتر مخابراتی دایر شده است (شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶).

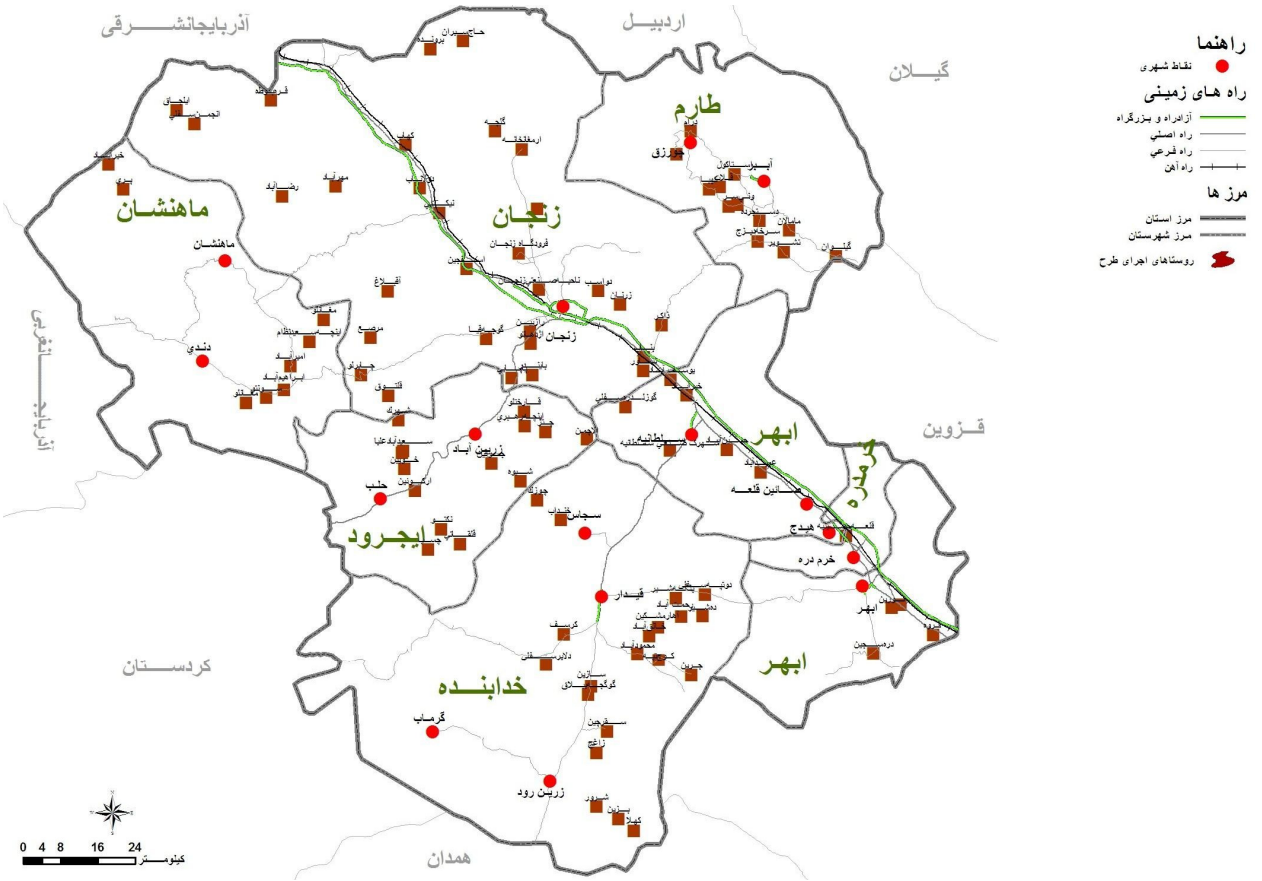
شایان ذکر است که با برنامه‌ریزی و راه‌اندازی ۱۴ روستای بالای ۲۰ خانوار در سال ۱۳۸۴ و نیمه‌ی اول سال ۱۳۸۵، تعداد روستاهای بالای ۲۰ خانوار فاقد ارتباط در پایان شهریور ۱۳۸۵ به ۱۶ روستا و روستاهای زیر ۲۰ خانوار فاقد ارتباط به ۸۵ روستا کاهش یافته است.

با اجرای برنامه‌ی پیش‌بینی شده در سال ۱۳۸۵، در ۱۶ روستای باقیمانده دفتر مخابراتی دایر خواهد شد. همچنین در برنامه‌ی چهارم توسعه در تمام ۸۵ روستای دارای سکنه حداقل یک دفتر مخابراتی راه‌اندازی خواهد گردید.

وضعیت دایری دفاتر مخابرات روستایی زنجان در جدول شماره‌ی ۴۹، نشان داده شده است. تحلیل نتایج ارائه شده به شرح زیر می‌باشد:

- کاهش روج کابل از ۱۰ زوجی همراه با افزایش قطر سیم مسی از ۰/۴ بـه ۰/۶ و در نتیجـه افـزایش بـرد مـؤثر کابـل از ۴ کیلومتر به ۷ کیلومتر و بعد از آن کاهش تعداد تیرهای مصرفی در کابل‌کشی هوایی عملاً باعث شد بـا همـان تجهیـزات و لوازم به میزان ۲ برابر تعداد روستاها دارای دفتر مخابراتی شود (در سال ۱۳۷۸).
- استفاده از سیم کارت و مبدل موبایل و در برخی از نقاط از کابل و مبدل موبایل در سال‌های ۱۳۷۹ به بعد، موجـب افـزایش چشم‌گیر دفاتر مخابرات روستایی به لحاظ تسهیل در ارتباط رسانی گردید (تغییر در تکنولوژی).
- در پایان سال ۱۳۸۳ (پایان برنامه‌ی سوم) که مقرر شده بود، تمام روستاهای بالای ۲۰ خانوار دارای ارتباط شوند تنها تعـداد ۱۷روستا فاقد دفتر به برنامه‌ی چهارم منتقل گردید.

نقشه‌ی شماره‌ی ۵- طرح‌های مخابراتی اجرا شده در روستاهای استان زنجان

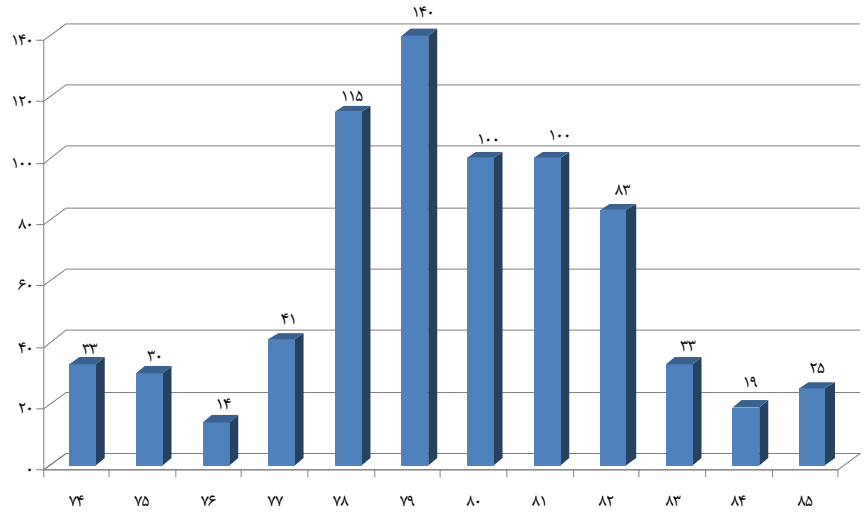
مأخذ: مشاور، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ٤٩- وضعیت دایری دفاتر مخابرات روستایی استان زنجان در سال‌های ۸۳-۱۳۷۳

عنوان	انتهای سال‌های												متوسط رشد سالانه
	۷۳	۷٤	۷۵	۷٦	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	۸٤	۸۵	
تعداد روستاهای دارای ارتباط	۱۵۴	۱۸۷	۲۱۷	۲۳۱	۲۷۲	۳۸۷	۵۲۷	۶۲۷	۷۲۷	۸۱۰	۸۴۳	۸۶۲	۸۸۷	۶۹
رشد سالانه	–	۳۳	۳۰	۱۴	۴۱	۱۱۵	۱۴۰	۱۰۰	۱۰۰	۸۳	۳۳	۱۹	۲۵	

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ٢٤- وضعیت دایری دفاتر مخابرات روستایی استان زنجان از سال ۸۳-۱۳۷۳

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

- **نتیجه‌گیری**

- روستاهای باقیمانده فاقد ارتباط به صورت بسیار پراکنده و کم جمعیت و در بعضی موارد خالی از سکنه یا به صورت سکنه‌ی فصلی و عموماً در نقاط کوهستانی و فاقد ارتباط جاده‌ای و فاقد دید رادیویی برای تأمین ارتباط می‌باشند و ارتباطرسانی مطمئن و نگهداری بهینه در این گونه روستاها مستلزم صرف هزینه‌های بسیار بالا می‌باشد.
- بنابراین پیشنهاد می‌گردد، تدابیر لازم جهت تجمیع این قبیل روستاهای کم جمعیت و پراکنده، در نقاط تمرکز جمعیتی اتخاذ گردد. تا ضمن جلوگیری از هزینه‌هایی که هیچ‌گونه توجیه اقتصادی ندارند، خدمات و سرویس‌های مورد انتظار مردم از جمله خدمات ارتباطی به نحو مطلوب ارائه شود.

- در دسترس نبودن اطلاعات و آمار جمعیتی علی‌الخصوص در نقاط روستایی امر برنامه‌ریزی و ارتباط‌رسانی را دچار مشکل نموده است. حتی در بعضی موارد در حین اجرای طرح مطابق آمار جمعیتی سال ۱۳۷۵، عملاً شاهد خالی از سکنه بودن برخی از روستاها هستیم. در حالی‌که این روستاها در آمارهای رسمی دارای سکنه ذکر شده‌اند.
- علی‌رغم همه مشکلات، تلاش بر این است که تا پایان برنامه‌ی چهارم هر روستای دارای سکنه، حداقل دارای یک خط تلفن (دفتر مخابراتی)، باشد.

۱-۳-۳-۱-۲- ۳- ضریب موفقیت مکالمات (ASR)

در مکالمات با تلفن ثابت وقتی مشترک A در شبکه‌ی مخابراتی موجود شروع به تماس با مشترک B می‌نماید، بسته به موقعیت مشترک B در شبکه، یکی از حالات زیر اتفاق می‌افتد:

- مشترک B یکی از مشترکین مرکز مربوط به مشترک A، است.
- مشترک B مشترکی از مرکز دیگر است، که مستقیماً با مرکز مربوط به مشترک A کانال ارتباطی دارد.
- مشترکB مشترکی از مرکز دیگر است که مستقیماً با مرکز مربوط به مشترکA کانال ارتباطی ندارد. بلکه ارتباط آنها توسط مراکز واسط (LTX،SC، PCها) تأمین می‌شود.

در حالات ۳ و ۲ با توجه به وضعیت ترافیکی کانال‌های بین مراکز مبداء و مقصد در لحظه تماس، در صورت امکان یک کانال برای برقراری تماس مشترک A اختصاص می‌یابد (اشغال کانال یا Seize).

اگر تا گوشی تلفن مشترک مقصد (B) هیچ‌گونه مشکل فنی نباشد (گوشی مشترک B زنگ بخورد) و مشترک B به درخواست تماس مشترک A پاسخ دهد [Answer]، یک مکالمه موفق انجام شده است.

در غیر این صورت به یکی از دلایل زیر مکالمه ناموفق خواهد بود:

الف) مشترک B در منزل نباشد (و از سرویس‌های ویژه مانند انتقال مکالمه یا منشی تلفنی استفاده نکرده باشد)

ب) مشترک B به دلیلی از پاسخ دادن امتناع ورزد.

ج) گوشی تلفن، یا سیم‌کشی داخلی مشترک B یا ارتباط پست تا مشترک B مشکل داشته باشد.

د) ارتباط پست تا کافو یا کافو تا مرکز مشکل داشته باشد.

هـ) در بخشی از مسیر بین مراکز مبداء و مقصد (مراکز واسط)، مشکل فنی یا نبود کانال آزاد وجود داشته باشد.

با تعاریفی که بیان گردید، براساس اندازه‌گیری‌های انجام شده، نتایج ترافیک سنجی و ASR مراکز استان زنجان در سال‌های ۸۴-۱۳۷۶، به شرح جدول زیر می‌باشد.

جدول شماره‌ی ۵۰- درصد موفقیت مکالمات تلفن ثابت از ۸۴-۱۳۷۶

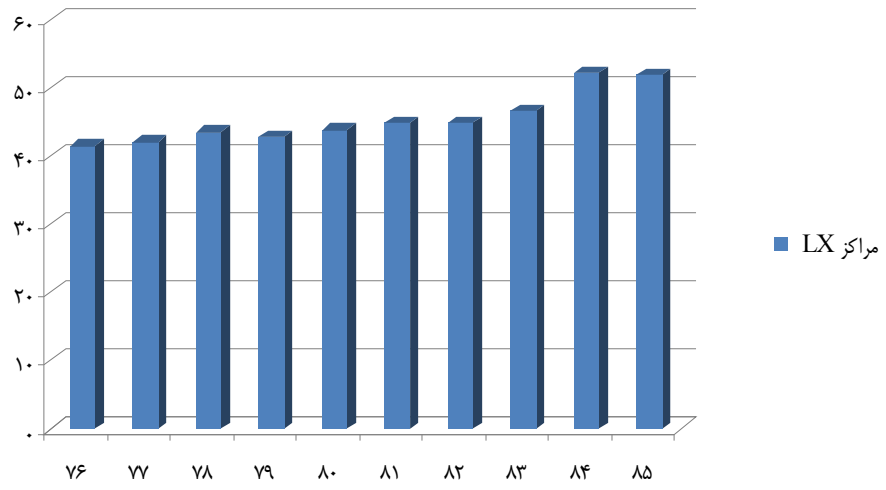
نوع مراکز	درصد موفقیت								
	۷۶	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	۸۴
مراکز LX (موضوع بند ۲)	۴۱/۴	۴۲	۴۳/۵	۴۲/۶۶	۴۳/۷۹	۴۴/۷۵	۴۴/۷۱	۴۶/۵۸	۵۲/۲
مراکز TX(موضوع بند ۳)	۴۲	۴۳	۴۴/۵	۴۵/۹	۴۶/۳۳	۴۸/۵۷	۵۰/۳۲	۵۱/۶	۵۲/۵
مراکز SC/PC	۳۰/۵	۳۴	۳۵/۵	۳۵/۸۱	۳۵/۹۷	۳۶/۳۴	۳۸/۱۹	۳۸/۶۶	۳۸/۷۹

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

بررسی نتایج موفقیت مکالمات تلفن ثابت در سال‌های ۸۴-۱۳۷۶، (جدول شماره‌ی ۵۱) حاوی نکات زیر می‌باشد:

- ایجاد زیرساخت‌های ارتباطی مناسب، پر ظرفیت و مطمئن و بهسازی و توسعه کانال‌های ارتباطی و افزایش کیفیت کلیه سیستم‌ها و تجهیزات مخابراتی و توسعه‌ی فرهنگ مخابراتی در بین عموم و اعمال و به کارگیری ابزارهای کنترلی و ارزیابی موجب گردیده که همواره روند ضریب موفقیت مکالمات سیر صعودی داشته باشد.
- در مراکز LX (شهری) هدف برنامه‌ی چهارم توسعه، رسیدن به رقم ۵۵٪ می‌باشد که این استان امیدوار است قبل از پایان برنامه به این رقم ارتقا یابد.

نمودار شماره‌ی ۲۵- درصد موفقیت مکالمات تلفن ثابت در سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۷۶

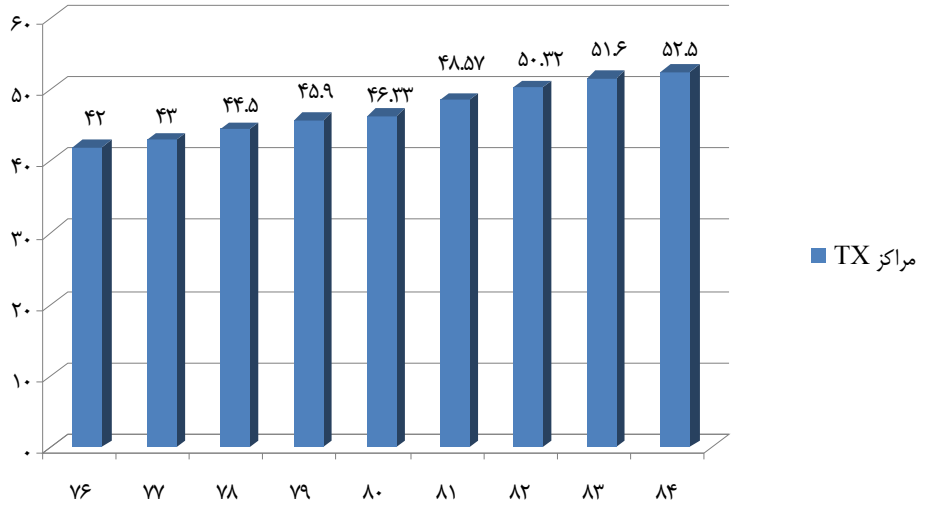
مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۵۱- درصد موفقیت مکالمات تلفن ثابت در مراکز TX در سال‌های ۱۳۸٤-۱۳۷٦

نوع مراکز	۷٦	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	۸٤
مراکز TX(موضوع بند ۳)	۴۲	۴۳	۴۴/۵	۴۵/۹	۴۶/۳۳	۴۸/۵۷	۵۰/۳۲	۵۱/۶	۵۲/۵

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۲٦- درصد موفقیت مکالمات تلفن ثابت در مراکز TX در سال‌های ۸٤-۱۳۷٦

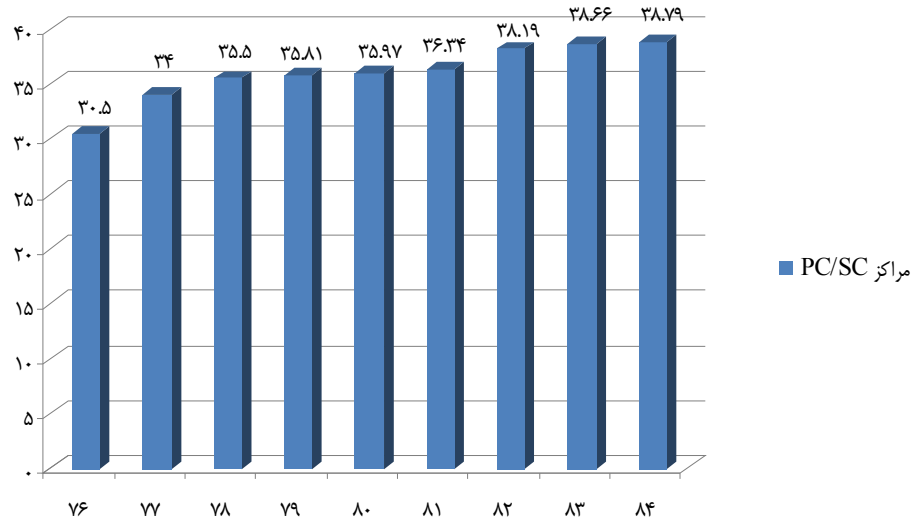
مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۵۲- درصد موفقیت مکالمات تلفن ثابت در مراکز PC/SC در سال‌های ۸٤-۱۳۷٦

نوع مراکز	۷٦	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	۸٤
مراکز PC/SC	۳۰/۵	۳۴	۳۵/۵	۳۵/۸۱	۳۵/۹۷	۳۶/۳۴	۳۸/۱۹	۳۸/۶۶	۳۸/۷۹

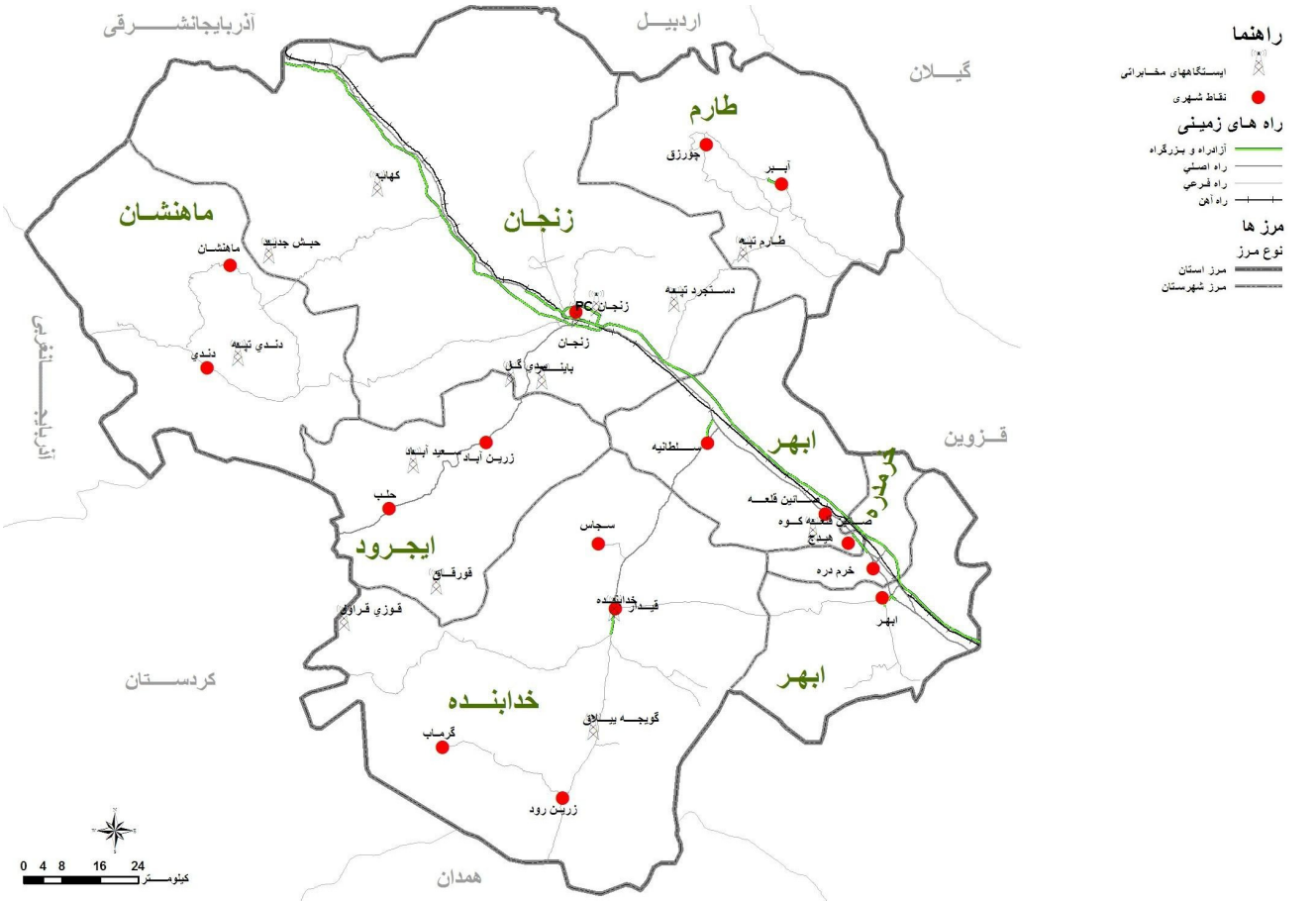
مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۲۷- درصد موفقیت مکالمات تلفن ثابت در مراکز PC/SC در سال‌های ۸۴-۱۳۷۶

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

نقشه‌ی شماره‌ی ٦- ایستگاه‌های مخابراتی استان زنجان

مأخذ: مشاور، ۱۳۸۶.

- **میانگین درصد موفقیت مکالمات تلفن ثابت و سیار کشور در سال ۱۳۸٤**

میانگین درصد موفقیت مکالمات در تلفن ثابت مراکز SC/PC، LX و TX کشور به ترتیب ۴۲/۶۳ ، ۴۸/۰۹ و ۵۲/۰۱ می‌باشد. در حالی که درصدهای استان زنجان در همان سال و به همان ترتیب عبارتند از: ۳۸/۷۹، ۵۲/۲ و۵۲/۵ و این ارقام بیانگر آن است که استان زنجان از درصد موفقیت بالاتری نسبت به میانگین کشوری برخوردار است. با تمهیدات انجام شده‌ی شرکت مخابرات استان زنجان توانسته است، در نگهداری از سیستم‌های مخابراتی و کاهش خرابی‌ها و سرعت رفع خرابی رتبه‌ی ششم و در درصد موفقیت مکالمات رتبه‌ی سوم کشور را به خود اختصاص دهد.

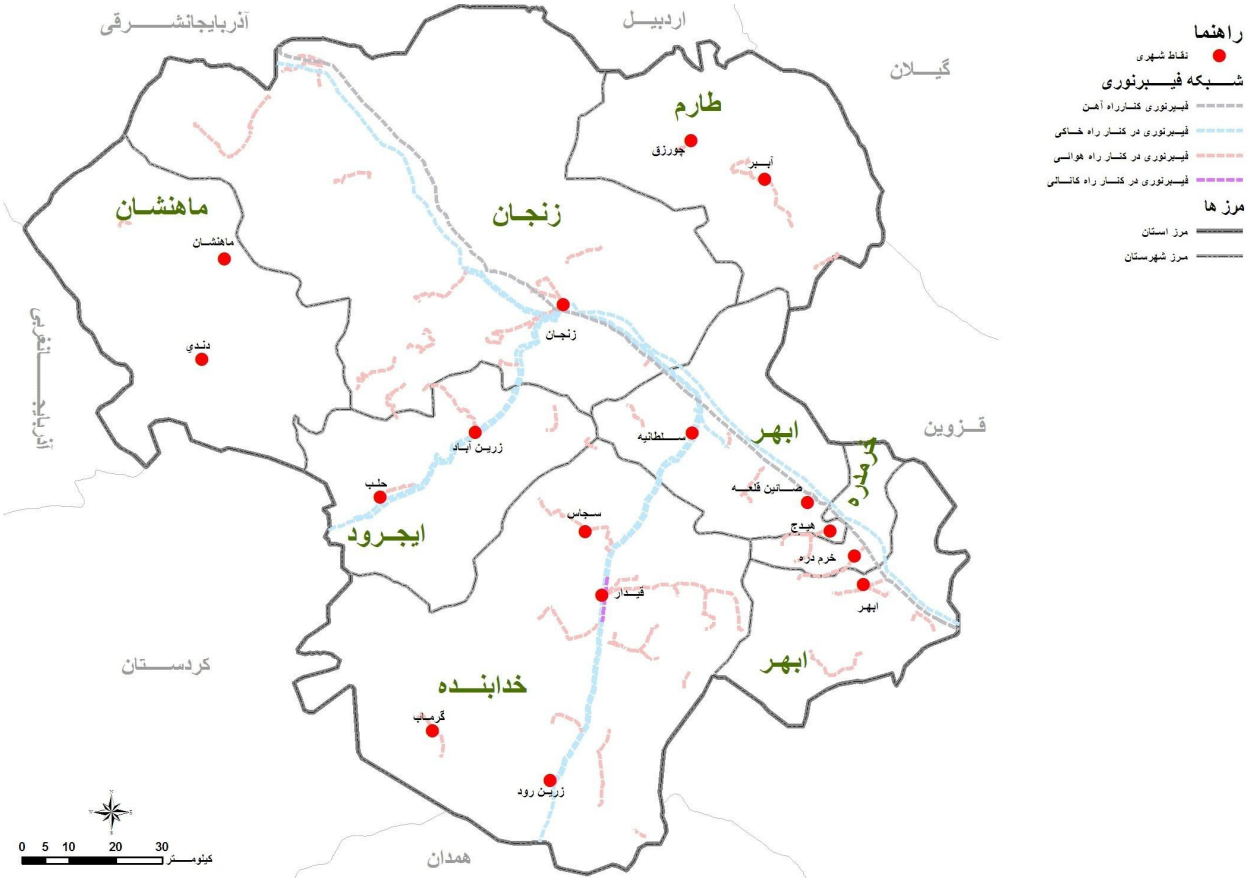
در زمینه‌ی موفقیت مکالمات تلفن همراه، ضریب موفقیت تلفن همراه استان از ۹۱.۶۴ در سال ۱۳۸۳، به ۹۲/۲ در سال ۱۳۸۴و به رقم ۹۶ در شهریور سال ۱۳۸۵، ارتقاء یافته است.

شایان ذکر است که ضریب موفقیت تلفن همراه کشور در شهریور سال ۱۳۸۵، به ۹۴ درصد رسیده است و استان نسبت به ضریب کشوری جلوتر است (شرکت مخابرات استان زنجان، اداره ارتباطات سیار).

- **راهکارهای افزایش ضریب موفقیت تماس‌ها (ASR)**

- افزایش دانش و آگاهی عمومی مردم در رابطه با استفاده از تلفن و سرویس‌های جدید آن.
- افزایش دانش و آگاهی عمومی مردم در رابطه با اجرای استاندارد سیم‌کشی داخلی با توجه به این که طبق آمار درصد بیش‌تری از خرابی‌ها مربوط به خرابی‌های داخلی است.
- اجرای استاندارد شبکه کابل هوایی از پست تا مشترک و برنامه‌ریزی برای نگهداری بهینه‌ی آن.
- کاهش مدت زمان رفع خرابی‌ها به طرق مختلف.
- استفاده از بستر فیبرنوری به صورت رینگ به جای کابل مسی در تغذیه کافوها که سبب بهبود و پایداری کیفیت ارتباطات و کاهش مدت زمان رفع خرابی‌های مرکزی می‌شود.
- استفاده از بستر فیبرنوری با مسیرهای چندگانه جهت افزایش ظرفیت کانال‌های بین مراکز TX، LX و SC/PC.
- توسعه‌ی بسترهای ارتباطی بین کشورها و قاره‌ها با استفاده از فیبرهای نوری از مسیرهای متفاوت و استفاده از سیستم‌هایی با ظرفیت‌های بالا جهت افزایش ظرفیت کانال‌های متناسب با نیاز روز جامعه.

نقشه‌ی شماره‌ی ۷- شبکه‌ی فیبر نوری استان

مأخذ: مشاور، ۱۳۸۶.

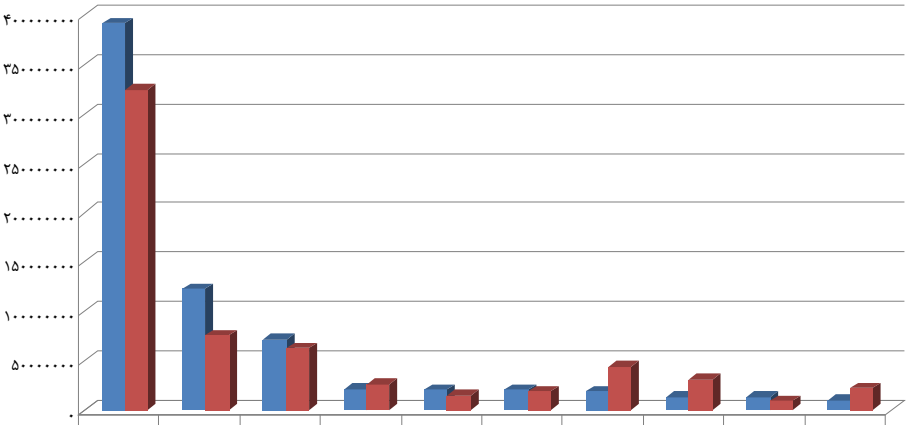
در ادامه، میانگین مدت مکالمه‌ی مرکز STD زنجان با سایر مراکز SC/PC برحسب ثانیه و مربوط به سال ۱۳۸۵، آمده است (جدول شماره‌ی ۵۳). بررسی نمودارهای مربوطه نشانگر این موضوع است که ترتیب بالا بودن مدت مکالمه با استان‌های کشور حاکی از این واقعیت است که مکالمات بیش‌تر توسط کسانی انجام گرفته که به استان‌های جوار مهاجرت کرده و با زادگاه خود همواره در تماس می‌باشند. استان تهران به لحاظ مرکزیت و سایر استان‌ها به دلیل مسایل اقتصادی و تجاری و امور فرهنگی با استان زنجان تبادل مکالمه داشته‌اند.

جدول شماره‌ی ۵۳- میانگین مدت مکالمه مرکز STD زنجان با سایر مراکز SC/PC در بهمن ۱۳۸۵ (ثانیه)

عنوان	خروجی	ورودی
تهران	۳۲۵۱۷۰۷۹۸	۳۹۲۰۹۴۲۷۳
کرج	۷۵۷۶۴۹۷۰	۱۲۲۹۳۷۰۵۲
قزوین	۶۳۱۸۱۴۲۳	۷۱۳۶۵۶۶۳
قم	۲۶۷۰۹۵۷۵	۲۲۰۳۸۹۲۵
سنندج	۱۵۲۰۳۷۵۷	۲۱۰۰۹۵۲۸
رشت	۱۹۱۵۱۹۳۰	۲۰۷۳۷۵۱۷
تبریز	۴۴۸۱۶۶۷۷	۱۹۲۱۹۴۱۳
اسلامشهر	۳۰۹۳۷۴۶۸	۱۳۵۳۰۰۴۹
ارومیه	۹۴۴۱۹۳۷	۱۳۱۴۹۲۸۸
همدان	۲۲۵۰۷۱۷۱	۱۰۴۶۹۴۹۸
اصفهان	۱۲۰۸۰۲۵۰	۸۸۴۱۶۰۶
میانه	۱۱۹۱۸۲۶۰	۸۶۴۰۴۰۵
مشهد	۱۰۵۹۲۸۸۹	۷۲۳۹۳۶۸
اردبیل	۸۷۹۸۹۴۴	۶۵۱۰۶۳۴
لاهیجان	۷۶۳۹۶۸۶	۶۱۹۴۷۸۱
کرمانشاه	۴۴۱۳۱۶۸	۵۰۰۰۱۸۲
انزلی	۶۶۲۴۳۷۷	۴۸۰۶۱۳۳
اهواز	۷۲۰۰۷۹۴	۴۳۰۲۲۰۵
شیراز	۷۳۶۲۰۸۱	۳۹۸۱۱۳۰
مراغه	۳۷۴۸۸۸۱	۲۷۷۷۷۰۷

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

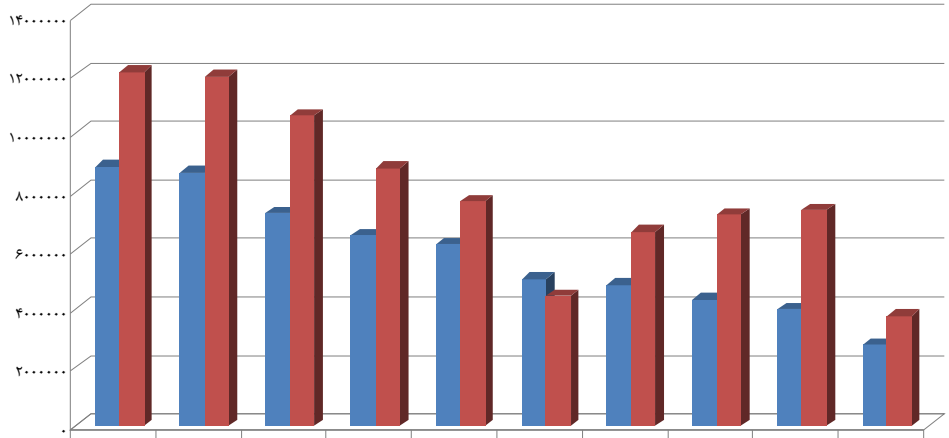
نمودار شماره‌ی ۲۸- نمودار میانگین مدت مکالمه مرکز STD زنجان با سایر مراکز SC/PC در طول یک ماه

	تهران	کرج	قزوین	قم	سنندج	رشت	تبریز	اسلامشهر	ارومیه	همدان
ورودی	۳۹۲۰۹۴۲۷۳	۱۲۲۹۳۷۰۵۲	۷۱۳۶۵۶۶۳	۲۲۰۳۸۹۲۵	۲۱۰۰۹۵۲۸	۲۰۷۳۷۵۱۷	۱۹۲۱۹۴۱۳	۱۳۵۳۰۰۴۹	۱۳۱۴۹۲۸۸	۱۰۴۶۹۴۹۸
خروجی	۳۲۵۱۷۰۷۹۸	۷۵۷۶۴۹۷۰	۶۳۱۸۱۴۲۳	۲۶۷۰۹۵۷۵	۱۵۲۰۳۷۵۷	۱۹۱۵۱۹۳۰	۴۴۸۱۶۶۷۷	۳۰۹۳۷۴۶۸	۹۴۴۱۹۳۷	۲۲۵۰۷۱۷۱

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۲۹- نمودار میانگین مدت مکالمه مرکز STD زنجان با سایر مراکزSC/PC در طول یک ماه

	اصفهان	میانه	مشهد	اردبیل	لاهیجان	کرمانشاه	انزلی	اهواز	شیراز	مراغه
ورودی	۸۸۴۱۶۰۶	۸۶۴۰۴۰۵	۷۲۳۹۳۶۸	۶۵۱۰۶۳۴	۶۱۹۴۷۸۱	۵۰۰۰۱۸۲	۴۸۰۶۱۳۳	۴۳۰۲۲۰۵	۳۹۸۱۱۳۰	۲۷۷۷۷۰۷
خروجی	۱۲۰۸۰۲۵۰	۱۱۹۱۸۲۶۰	۱۰۵۹۲۸۸۹	۸۷۹۸۹۴۴	۷۶۳۹۶۸۶	۴۴۱۳۱۶۸	۶۶۲۴۳۷۷	۷۲۰۰۷۹۴	۷۳۶۲۰۸۱	۳۷۴۸۸۸۱

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

۱-۳-۳-۱-۲-٤- سیر تحولات سوئیچ‌های تلفن ثابت[۱]

در نسل اول سوئیچ‌های مخابراتی مشترکA با برداشتن گوشی و چرخاندن یک دسته (تولید و ارسال سیگنال زنگ)، اپراتور را از تقاضای مکالمه خویش آگاه می‌سازد، سپس با وی صحبت نموده تقاضای مکالمه مثلاً با مشترک B می‌نماید.

در نسل دوم (مراکز تلفن)، ادوات الکترومکانیکی از قبیل رله، سلکتور و... جای اپراتور انسانی را گرفت که منجر به ساخت مراکز Ross-Bar مثل (NEC) یا سلکتوری مثل (EMD) گردید که از نظر ظرفیت، سرویس‌های ویژه، سرعت برقراری مکالمه و دیگر امکانات بسیار محدود بودند ولی دیگر نیازی به حضور انسان جهت سوئیچینگ نبود، (سال‌های ۷۰-۱۳۶۰)، به کمک معجزه ترانزیستور و ساخت مدارات مجتمع (انتگره)، در مقیاس بزرگ و خیلی بزرگ، صنعت، دیجیتال و الکترونیک وارد صحنه‌ی مخابرات گردید و شاهد بودیم که مراکز تلفن نسل سوم به سرعت جای مراکز نسل دوم را گرفتند و از نظر ظرفیت سرعت برقراری مکالمه، ثبت و پردازش شارژینگ، سرویس‌های متنوع و ویژه مخابراتی، فضای کم، سرعت نصب و راه اندازی بالا، حتی نگهداری و مدیریت و... انقلاب عظیمی بر پا نمودند و در ۶ تا ۵ سال مراکز نسل دوم را به کلی از صحنه مخابرات خارج نمودند.

باز با کمک صنعت کامپیوتر به مخابرات (تقابل دوبه دو Computer&Communication=C&C و بالعکس شاهد بروز IN(Intelligent-Network) یا شبکه هوشمند بودیم که سرویس‌های با ارزش افزوده بسیار بالاتری مثل: تلفن رایگان (هزینه‌ی مکالمه به عهده تلفن شونده)، صندوق صوتی و... بودیم که قادر می‌سازد سرویس‌های ویژه مثلاً انتقال مکالمه، انتظار مکالمه بین شبکه تلفن ثابت و موبایل جاری گردد.

اکنون (چند سالی)، است که نسل چهارم یا شبکه‌های نسل آینده (NCN)، مطرح گردیده است و صحبت در این است که با استفاده از پروتکل‌های انتقال بسته (Packet)، از قبیل IP (کاربرد در اینترنت)، شبکه‌های موازی تلفن ثابت، دیتا و موبایل را به یک شبکه‌ی واحد (با مدیریت واحد، با سوئیچینگ واحد و...)، تبدیل نمود که موجب بروز دنیای پر تنوعی از سرویس‌های مختلف، سهولت نگهداری و هزینه‌های بسیار پایین می‌گردد. با مطالعه و شناخت و بازآموزی کارشناسان مخابرات بهتر می‌توان منظر ظهور این پدیده جدید شد.

۱. اطلاعات و آمار موجود در اداره‌ی ارتباطات سیار شرکت مخابرات استان زنجان

۱-۳-۳-۱-۳- تحلیل خدمات فنآوری اطلاعات

۱-۳-۳-۱-۳-۱- تکنولوژی اطلاعات

استیون. جی. گولد دیرین شناس می‌نویسد: سیاست اصلاحات تدریجی، یعنی این عقیده که هرگونه تغییر می‌باید آرام و آهسته و پیوسته باشد، هرگز از قراین طبیعی نظیر نشانه‌های برجای مانده در صخره‌ها استنباط نشده است، این سیاست نمایانگر یک گرایش فرهنگی عمومی و تا حدی واکنش لیبرالیسم قرن نوزدهم به جهانی بود دست خوش انقلاب. در واقع تکنولوژی، استفاده از دانش است. برای تعیین روش‌های انجام امور به شیوه‌ای تکرار شونده. در دو دهه آخر قرن بیستم مجموعه‌ای از پیشرفت‌های عمده تکنولوژیک در مواد پیشرفته، منابع انرژی، کاربردهای پزشکی، تکنیک‌های تولید (موجود یا بالقوه مانند نانو تکنولوژی) و تکنولوژی حمل و نقل، در کنار دیگر پیشرفت‌ها در حال شکل‌گیری بوده است. روند کنونی تحول تکنولوژیک به دلیل توانایی‌اش در ایجاد فصل مشترک بین عرصه‌های تکنولوژی از طریق زبان مشترک دیجیتال که در آن اطلاعات، تولید، ذخیره، بازیابی، پردازش و منتقل می‌شود، با شتاب فراوان گسترش می‌یابد. ما در جهانی زندگی می‌کنیم که به تعبیر نیکولاس نگروپونته دیجیتال شده است. ویژگی دومین انقلاب صنعتی پس از ۱۸۵۰، نقش تعیین‌کننده‌ی علم در پرورش نوآوری بود. در واقع آزمایشگاه‌های تحقیقات و توسعه نخستین بار در صنعت شیمی آلمان در آخرین دهه‌های قرن نوزدهم ظاهر شدند. ویژگی بارز انقلاب تکنولوژیک کنونی نه محوریت دانش و اطلاعات، بلکه کاربرد این دانش و اطلاعات در تولید دانش و وسایل پردازش انتقال اطلاعات در یک چرخه بازخورد فزاینده میان نوآوری وکاربردهای نوآوری است. کاربری‌های تکنولوژی‌های جدید مخابراتی در دهه‌ی گذشته، سه مرحله‌ی متمایز را پشت سر گذاشته است: اتوماسیون کارها، آزمایش کاربری‌ها و صورت‌بندی مجدد کاربردها. تکنولوژی‌های جدید اطلاعات صرفاً ابزاری برای کاربرد نیستند، بلکه فزاینده‌هایی هستند که باید گسترش یابند. خصیصه‌ی دیگر انقلاب تکنولوژی اطلاعات را از اسلاف تاریخی آن متمایز می‌کند. ماکایر نشان داده است که انقلاب‌های تکنولوژیک تنها در چند جامعه محدود رخ داد و در منطقه‌ی جغرافیایی نسبتاً محدودی انتشار یافت که در مقایسه با دیگر مناطق کره زمین به لحاظ زمانی و مکانی دور افتاده بودند. از این رو در حالی که اروپاییان از برخی از اکتشافاتی که در چین رخ داده بود، اقتباس کردند. چین و ژاپن طی قرن‌های متمادی در سطحی بسیار محدود که عمدتاً به کاربردهای نظامی منحصر می‌شد، از تکنولوژی اروپاییان اقتباس کردند. برخلاف آن، تکنولوژی‌های جدید اطلاعاتی با سرعت برق و در کمتر از دو دهه در فاصله‌ی بین نیمه‌ی دهه ۱۹۷۰ تا نیمه دهه ۱۹۹۰، در سراسر جهان گسترش یافته‌اند. این امر منطقی را به نمایش می‌گذارد که می‌توان آن را ویژگی انقلاب تکنولوژیک نامید. به‌کارگیری مستقیم تکنولوژی‌هایی که این انقلاب ایجاد می‌کند، برای گسترش بیش‌تر این انقلاب و بدین طریق به هم پیوستن جهان از طریق تکنولوژی اطلاعات صورت می‌گیرد.

۱-۳-۳-۱-۳-۲- درس‌هایی از انقلاب صنعتی

تاریخ‌نگاران نشان داده‌اند که دست‌کم دو انقلاب صنعتی وجود داشته است: انقلاب اول ثلث آخر قرن هجدهم آغاز شد که مشخصه‌ی آن تکنولوژی‌های جدید مانند: ماشین بخار، ماشین نخ‌ریسی، فرایند کورت در متالورژی بود، انقلاب دوم تقریبا صد سال بعد روی داد که اختراع برق، موتورهای درون‌سوز، صنعت شیمی با مبنای علمی، ریخته‌گری کارآمد فولاد و آغاز تکنولوژی‌های ارتباطی همراه با گسترش تلگراف و اختراع تلفن از مشخصات آن است. بین این دو انقلاب پیوستگی اساسی و نیز برخی تفاوت‌های بنیادین وجود دارد که مهم‌ترین آنها اهمیت تعیین‌کننده دانش علمی در حفظ و هدایت توسعه تکنولوژی پس از ۱۸۵۰، است. دقیقاً دلیل این تفاوت‌هاست که ویژگی‌های مشترک این دو انقلاب ممکن است، بصیرت ارزشمند در درک منطق انقلاب‌های تکنولوژیک فراهم کند. در هر دو مورد ما شاهد چیزی هستیم که ما کایر آن را بر مبنای استانداردهای تاریخی دوره؛ تحولات تکنولوژیک شتابنده و بی‌سابقه؛ می‌نامد. برلین، نیویورک و بوستن به عنوان مراکز صنعتی تکنولوژی پیشرفته در جهان بین ۱۸۸۰ و۱۹۱۴، سرآمد این مراکز بودند در حالی که لندن در آن دوره سایه کمرنگی از برلین بود. درس آخر و مهم انقلاب‌های صنعتی درسی بحث‌انگیز است. اگرچه هر دو انقلاب گستره کاملی از تکنولوژی‌های جدید به ارمغان آوردند که در عمل یک سیستم صنعتی را در مراحل پیاپی شکل داد و دگرگون ساخت اما در کانون این انقلاب‌ها، نوآوری بنیادین در تولید و توزیع انرژی قرار داشت. آر. جی. فوربس در ۱۹۵۸ نوشت: در ۲۵۰ سال گذشته پنج محرک اولیه جدید چیزی را به وجود آورده آن که غالباً عصر ماشین نامیده می‌شود قرن هجدهم، ماشین بخار، قرن نوزدهم، توربین آبی و موتور احتراق درونی و توربین بخاری و قرن بیستم توربین گازی را به ارمغان آورد. اختراع ترانزیستور در ۱۹۴۷ به دست سه فیزیکدان به نام‌های باردین، براتن و شاکلی که از بابت این اختراع برنده جایزه نوبل شدند، در آزمایشگاه‌های بل در موری هیل، نیوجرسی، پردازش تکانه‌های الکتریکی در سرعت بالا و در حالت دوگانه وقفه و تقویت را امکان‌پذیر ساخت. به این‌ترتیب کدگذاری منطق و ارتباط با ماشین‌ها و ارتباط با ماشین‌ها و ارتباط ماشین‌ها با یکدیگر عملی شد. ابداع فرایند تولید ترانزیستور تخت در ۱۹۵۹توسط شرکت فرچایلدسمیکاندا کتورز (در دره سلیکن)، امکان ترکیب اجزای مینیاتوری با تولید دقیق را فراهم کرد. باب نوئیس برای نخستین بار IC را با استفاده از فرایند تولید ترانزیستور تخت ساخت. جهش بزرگ در بهره‌گیری از میکروالکترونیک در همه دستگاه‌ها در ۱۹۷۱ با اختراع میکرو پروسسور یعنی کامپیوتری روی یک تراشه توسط تد هاف مهندس شرکت اینتل به وقوع پیوست. می‌دانیم که قدرت تراشه‌ها را می‌توان براساس سه ویژگی ارزیابی کرد: ظرفیت یکپارچگی آنها که مشخصه آن کمترین عرض در تراشه است که برحسب میکرون اندازه‌گیری می‌شود. ظرفیت حافظه آنها که برحسب بایت محاسبه می‌شود، هزار و میلیون بایت و سرعت میکروپروسسور که برحسب مگاهرتز محاسبه می‌شود. بنابراین اولین پردازشگر ۱۹۷۱ در خطوط تقریبا ۵/۶ میکرونی قرار داده شد. طرح ساخت کامپیوترها از زمان جنگ

جهانی دوم، در همه تکنولوژی‌ها به ذهن‌ها خطور کرده بود اما کامپیوتر برای نخستین بار در ۱۹۴۶ در فیلادلفیا ساخته شد. اولین سوئیچ الکترونیکی تولید شده به روش صنعتی یعنی سوئیچ ESS۱- در ۱۹۶۹ توسط آزمایشگاه بل عرضه شد. لاین و گورنر بررسی جامع تحولات مهندسی ژنتیک انسانی را با یک پیش‌بینی و یک هشدار به پایان می‌برند: تا چند نسل دیگر خواهیم توانست از شر برخی بیماری‌های روانی و شاید دیابت یا فشار خون بالا یا تقریباً از هرگونه بیماری که بخواهیم خلاص شویم. مسأله مهمی که باید به ذهن بسپاریم این است که کیفیت تصمیم‌گیری تعیین می‌کند که آیا انتخاب‌هایی که قرار است انجام دهیم، عاقلانه و عادلانه خواهد بود و یا نه، شاید شکل نهایی ژن درمانی برای نوع انسان فرارفتن از میراث پست‌تر آن و یادگیری کاربست عاقلانه و نیک خواهانه این دانش جدید باشد.

۱-۳-۳-۱-۳- انقلاب تکنولوژی اطلاعات مدل‌ها، کنش‌گران و پایگاه‌ها

اگر اولین انقلاب صنعتی بریتانیایی بود، اولین انقلاب تکنولوژی اطلاعات هم امریکایی بود، با صبغه‌ای کالیفرنیایی. در هردو مورد، دانشمندان و صاحبان از دیگر کشورها هم در اکتشاف و هم در انتشار تکنولوژی‌های جدید، به راستی نقشی مهم برعهده داشتند منابع اصلی استعدادها و کاربردها در انقلاب صنعتی فرانسه و آلمان بود. اکتشافات علمی که از انگلستان، فرانسه، آلمان و ایتالیا سرچشمه گرفته بود، شالوده تکنولوژی‌های جدید در الکترونیک و بیولوژی را تشکیل می‌داد. خلاقیت شرکت‌های ژاپنی در بهبود فرایندهای تولید در الکترونیک و نفوذ تکنولوژی‌های اطلاعات در زندگی روزمره در سراسر جهان از طریق سیلی از فراورده‌های جدید، از دستگاه‌های ضبط ویدیویی و فاکس تا بازی‌های ویدیویی و نداگر نقشی حیاتی داشت. برای درک ریشه‌های اجتماعی انقلاب تکنولوژی اطلاعات در امریکا در ورای اسطوره‌هایی که گرد آن وجود دارد، به اجمال اشاره‌ای به روند شکل‌گیری مشهورترین خاستگاه نوآوری آن یعنی دره سیلیکون خواهم کرد. در دوره سیلیکون گذشته از دیگر تکنولوژی‌های کلیدی، مدار یکپارچه، میکروپروسسور، میکرو کامپیوتر به وجود آمد و قلب نوآوری الکترونیک به همت حدود دویست و پنجاه هزار نفر که در تکنولوژی اطلاعات اشتغال داشته‌اند به مدت چهار دهه تپیده است. از آن گذشته به طور کلی خلیج سان فراسیسکو ازجمله دیگر مراکز نوآوری همچون برکلی، امری ویل، مرین کانتی وخود سان فراسیسکو، مهد مهندسی ژنتیک بود و در دهه‌ی ۹۰ یکی از مراکز عمده نرم‌افزار پیشرفته، مهندسی ژنتیک و طراحی کامپیوترهای چندرسانه‌ای در جهان است. از اینها دو درس اصلی می‌توان گرفت: گسترش انقلاب تکنولوژی اطلاعات سهمی در شکل‌گیری محیط نوآوری داشت که در آن اکتشافات و کاربردها با یکدیگر ارتباط متقابل داشته و در یک فرایند مکرر آزمون و خطا و یادگیری از طریق خلق و ابداع مورد آزمایش قرار می‌گرفتند. نتیجه‌گیری ما نقش حیاتی محیط‌های نوآوری در توسعه انقلاب تکنولوژی اطلاعات را تأیید می‌کند. مجموعه‌ی دانش علمی فنی، نهادها،

شرکت‌ها و نیروی کار، کوره‌های تکنولوژی در عصر اطلاعات هستند. در اروپا و جنوب پاریس بزرگ‌ترین تجمع تولید و پژوهش تکنولوژی پیشرفته را تشکیل می‌دهد و بزرگ‌راه ۴M. در لندن هنوز هم پایگاه برتر الکترونیک در بریتانیاست و از لحاظ تاریخی ادامه‌ی کارخانه‌های مهمات‌سازی است که از قرن نوزدهم برای دستگاه سلطنت کار می‌کنند. حتی در ایالات متحده نیز قراردادهای نظامی و ابتکارات تکنولوژیک وزارت دفاع نقش تعیین‌کننده‌ای در مرحله‌ی شکل‌گیری انقلاب تکنولوژی اطلاعات یعنی بین دهه‌ی ۶۰ تا ۴۰ بازی کرد.

۱-۳-۳-۱-۳-٤- ارتباطات الکترونیک پایان عصر مخاطبان گسترده و ظهور شبکه‌های مجازی

اختراع حروف الفبا پل زدن برشکاف میان گفتار و زبان مکتوب را امکان‌پذیر ساخت و بدین ترتیب گفته را از گوینده جدا کرد و گفتمان مفهومی را میسر ساخت. زمینه ساز این نقطه عطف تاریخی، تکامل ۳۰۰۰ ساله سنت شفاهی و ارتباط غیر الفبایی بود تا این که جامعه‌ی یونان به چیزی که هولاک حالت ذهنی جدید، یعنی (ذهن الفبایی)، می‌نامد دست یافت. فرهنگ شنیداری- دیداری در قرن بیستم انتقامی تاریخی گرفت و ابتدا با سینما و رادیو و سپس با تلویزیون جایگزین تاثیر ارتباطات مکتوب در قلب و جان بیش‌تر مردم شد. در واقع تنش بین ارتباطات الفبایی و ارتباطات غیرمتفکرانه و حسی دلیل دل‌زدگی روشنفکران از تأثیر تلویزیون است که هنوز بر نقد اجتماعی رسانه‌های جمعی مسلط است. ابرمتن یا فرازبانی که برای نخستین بار در تاریخ شیوه‌های مکتوب، شفاهی و دیداری- شنیداری ارتباطات انسانی را در چارچوب یک سیستم یکپارچه می‌سازد. روح انسان در تعاملی نوین میان دو بخش ذهن، یعنی ماشین و زمینه اجتماعی، دوباره وحدت خود را باز می‌یابد. به رغم ایدئولوژی علمی تخیلی و هیاهوی تجاری پیرامون ظهور آنچه به شاه‌راه اطلاعاتی موسوم است، نمی‌توان اهمیت این پدیده را نادیده گرفت. همانگونه که پستمن می‌گوید، ما واقعیت را آن گونه که هست نمی‌بینیم، بلکه آن گونه می‌بینیم که زبان‌هایمان هستند (می‌نمایانند) و زبان‌های ما رسانه‌های ما هستند، رسانه‌های ما استعاره‌های ما، استعاره‌های ما محتوای فرهنگ ما را می‌آفرینند.

۱-۳-۳-۱-۳-۵- تعریف اطلاعات (Information) و دانش (Knowledge)

تعاریف متفاوتی از اطلاعات (Information) را می‌توان از زوایای مختلف از لحاظ نظری، از منظر تئوری اطلاعات و در نهایت از منظر علم اطلاعات و فن‌آوری اطلاعات ارائه داد.

- **تعریف اطلاعات از لحاظ نظری**

اطلاعات (Information)، به هر نوع داده جمع‌آوری شده با استفاده از روش‌های مختلفی نظیر: مطالعه، مشاهده، شایعه و

سایر موارد دیگر اطلاق می‌گردد. در واژه "اطلاعات"، بار معنایی از قبل تعریف شده‌ای در رابطه با کیفیت، معتبر بودن و یا صحت داده وجود نداشته و امکان برخورد با اطلاعات معتبر، غیرمعتبر، واقعی، نادرست، صحیح و گمراه کننده، وجود خواهد داشت.

- **تعریف اطلاعات از منظر تئوری اطلاعات**

اطلاعات دربردارنده‌ی یک معنی خاص مخصوصاً در ارتباط با پیشگویی احتمالی از داده است. در تعریف فوق، میزان معنی و محتوای ارائه شده توسط اطلاعات مورد توجه قرار می‌گیرد. مثلاً پیامی که به ما اعلام می‌نماید: "فردا خورشید طلوع می‌نماید" دارای حجم اندکی محتوای اطلاعاتی است در حالی‌که یک پیام در رابطه با روز قیامت، شامل حجم بالائی از اطلاعات است. در تعریف ارائه شده از منظر تئوری اطلاعات، همانند تعریف ارائه شده قبلی، توجه خاصی به کیفیت و یا ارزش اطلاعات نمی‌گردد.

- **تعریف اطلاعات از منظر علم اطلاعات و فن‌آوری اطلاعات**

علم اطلاعات و فن‌آوری اطلاعات با اطلاعات به عنوان داده جمع آوری شده، ذخیره شده، بازیابی شده، پردازش شده و ارائه شده، سروکار دارد. در تعریف فوق نیز به مواردی همچون اعتبار، کیفیت و ارزش اطلاعات به صورت جانبی، توجه می‌گردد.

۱-۳-۳-۱-۵-۳-۱- دانش (Knowledge)

در تعاریف فوق، توجه خاصی به کیفیت و یا ارزش اطلاعات نشده است. در مقابل اطلاعات از واژه‌ای دیگر و با نام "Knowledge" استفاده می شود که می‌توان آن را معادل "دانش" در نظر گرفت. دانش، برخلاف اطلاعات، دارای بار معنایی مختص به خود بوده که توسط فرد و یا افرادی کارشناس و براساس بررسی و مطالعه انجام شده بر روی اطلاعات معتبر، حاصل می‌شود. اطلاعات معتبر، به خودی خود مفید و قابل استفاده می‌باشند ولی قادر به پیش‌گویی نتایج نمی‌باشند. برخی اطلاعات معتبر نظیر قیمت یک کالا و یا خدمات و یا برنامه زمان بندی پروازهای هوایی، مستقیماً قابل استفاده می‌باشد ولی برخی اطلاعات دیگر نظیر داده هواشناسی و یا داده مربوط به آنتی بیوتیک‌ها صرفاً زمانی مفید و معتبر می‌باشند که در ابتدا توسط کارشناسان متخصص (دارای دانش لازم)، استفاده و پس از بررسی و آنالیز داده‌های اولیه، نتایج استخراج و در اختیار عموم علاقه‌مندان جهت استفاده قرار گیرد. در بطن دانش همواره آنالیز و نتیجه‌گیری نهفته است در حالی که، اطلاعات در بهترین وضعیت استنتاج استقرایی را به دنبال خواهد داشت. بنابراین حداقل از لحاظ فلسفی، شایسته و منطقی است که ظهور "جوامع مبتنی بر دانش" را در مقابل "جوامع اطلاعاتی"، ترویج نمود. در جوامع مبتنی بر دانش، آموزش و فراگیری به عنوان فرآیند کسب دانش مطرح بوده تا در مرحله‌ی بعد، امکان ایجاد دانش فراهم می‌گردد (ترکیب و آنالیز قیاسی).

۱-۳-۳-۱-۳-٦- افق جدید فاوا- فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات (ICT)

از لحاظ تاریخی، دست‌یابی به اطلاعات از طریق رسانه‌های چاپی (کتاب، روزنامه، مجله)، حاصل می‌گردید، در حالی که فراگیری دانش از طریق مدارس و دانشگاه‌ها بدست می‌آمد. امروزه، فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات افقی جدید در رابطه با تولید و عرضه اطلاعات را ارائه نموده است و می‌بایست به طور هم‌زمان امکانات موجود را در جهت فراگیری و ایجاد دانش، سازماندهی و به خدمت گرفت. ما می‌بایست در مرحله‌ی اول با بهره‌گیری از امکانات موجود موفق به فراگیری دانش بوده تا در ادامه‌ی امکان تولید، میسر گردد. بدیهی است با استفاده مناسب از دستاوردهای فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات، می‌توان به سرعت اقدام به فراگیری دانش و در نهایت تولید علم نمود. شاید از زاویه‌ی فوق، بتوان مهم‌ترین رسالت فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات را ایجاد زیرساخت و بستر مناسب برای فراگیری و تولید علم در نظر گرفت. در جوامعی که توانسته‌اند زیر ساخت مناسبی (صرفاً زیرساخت ارتباطی مورد نظر نمی‌باشد)، در رابطه با فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات ایجاد نمایند، شرایط مناسب برای استفاده از "دانش" فراهم و میزان تولید دانش در این گونه جوامع ارتباط مستقیمی با زیرساخت فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات آنان دارد. استفاده‌ی مناسب از دانش و به کارگیری آن در تمامی عرصه‌های زندگی و در نهایت تولید دانش، ارتباط مستقیمی با توسعه، دارد.

۱-۳-۳-۱-۳-٦-۱- تعریف فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) – فاوا

- فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات، به مجموعه‌ی امکانات سخت افزاری، نرم افزاری، شبکه‌ای و ارتباطی به منظور دست‌یابی مطلوب به اطلاعات، گفته می‌شود.
- در اوایل سال ۱۹۹۰، به مجموعه‌ی سخت افزار، نرم افزار، شبکه و صنایع مرتبط به آنان، فن‌آوری اطلاعات (IT)، گفته می‌شد. در فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات (ICT)، تاکید و محوریت بر روی جنبه ارتباطی می‌باشد، به گونه‌ای که ارتباطات به منزله یک "باید" مطرح بوده که فنآوری اطلاعات بدون وجود آن امکان ارائه سرویس‌ها و خدمات را دارا، نمی‌باشد.
- فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات، واژه‌ای است که به هر نوع دستگاه ارتباطی و یا برنامه نظیر: رادیو، تلویزیون، تلفن‌های سلولی، کامپیوتر، نرم افزار، سخت‌افزارهای شبکه، سیستم‌های ماهواره‌ای و نظایر آن اطلاق شده که سرویس‌ها، خدمات و برنامه‌های متعددی به آنان مرتبط می‌گردد (کنفرانس از راه دور، آموزش از راه دور).
- فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات اغلب در یک مفهوم و جایگاه خاص مورد بررسی کاربردی دقیق‌تر قرار می‌گیرد نظیر: فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش، بهداشت، کتابخانه‌ها و غیره.

- همگرایی بین کامپیوتر و ارتباطات، فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات را شکل می‌دهد (پیوند بین کامپیوتر و بهره‌برداری از تمامی قابلیت‌های آن مخصوصاً پردازش و ذخیره‌سازی داده با امکانات متعدد ارتباطی).
- با این که تکنولوژی‌های مرتبط با کامپیوتر به نوعی در جنگ جهانی دوم مورد استفاده قرار می‌گرفت، ولی پتانسیل‌های گسترده‌ی آن پس از تحقق دو تحول عمده در سال ۱۹۸۰، بر همگان آشکار گردید: تحول در صنعت نیمه هادی‌ها (ترانزیستور، مدارات مجتمع، میکرو تراشه‌ها)، کوچک و ارزان شدن کامپیوترها را به دنبال داشت. متعاقب این تحول عظیم، امکان استفاده از کامپیوتر در ابعاد بسیار گسترده و برای عموم کاربران، فراهم گردید (کافی است به اطراف خود نگاهی داشته باشیم). دومین تحول عمده، ارتباط کامپیوترها با یکدیگر و بر پاسازی شبکه‌های کامپیوتری است. در ادامه با استفاده از فن‌آوری‌های متعدد مخابراتی و ارتباطی، امکان اتصال و ارتباط بین شبکه‌های کامپیوتری، فراهم گردید. تحولات فوق، زمینه‌ی انقلاب عظیم اطلاعاتی در عصر حاضر و ظهور فن‌آوری‌های متعدد اطلاعات و ارتباطات را ایجاد نموده است.
- فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات به جایگاه برجسته اطلاعات، دستگاه‌های ذخیره‌سازی و پردازش اطلاعات و دستگاه‌های انتقال و دست‌یابی به اطلاعات تأکید دارد. بدیهی است در این راستا، علاوه بر پتانسیل‌های مخابراتی، رسانه‌هایی دیگر نظیر رادیو و تلویزیون نیز در فهرست وسایل ارتباطی (کانال نشر و توزیع اطلاعات)، قرار خواهند گرفت. زیر ساخت فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در مرحله‌ی اول نیازمند وجود یک زیرساخت اطلاعاتی است که در آن تمامی دستگاه‌ها و وسایل ارتباطی نظیر تجهیزات مخابراتی، رادیو و تلویزیون قرار خواهند گرفت. زیرساخت اطلاعاتی به منزله‌ی فونداسیون زیرساخت فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات، مطرح بوده که امکان ارائه سرویس‌ها و خدمات اطلاعاتی را با کیفیت مطلوب، فراهم می‌نماید. برهمین اساس می‌توان فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات را مشتمل بر سه بخش اساسی زیر در نظر گرفت:

– زیرساخت اطلاعات (Information Infrastructure)

– فن‌آوری اطلاعات (Information Technology)

– کاربردهای اطلاعات (Information Applications). در ادامه به بررسی این سه بخش می‌پردازیم.

۱-۳-۳-۱-۳-۶-۲- زیرساخت اطلاعات(II)

زیرساخت اطلاعات به معنای ایجاد و گسترش امکانات زیر می‌باشد:

- شبکه‌ها و سرویس‌های مخابراتی
- تکنولوژی‌های انتقال

- سوئیچینگ و روتینگ
- دست‌یابی و عرضه
- ارتباطات چند رسانه‌ای (صوت، تصویر)

و از طریق سیستم‌های زیر امکانپذیر است:

- شبکه‌های موبایل، بدون کابل
- شبکه‌های فیبر نوری
- سیستم‌های ماهواره‌ای
- سیستم‌های سخن پراکنی
- ترکیب (تلفیق) مخابرات با سیستم‌های چند رسانه‌ای
- ارتباطات محلی با سرعت بالا
- ارتباطات شهری، منطقه‌ای و ملی با سرعت بالا

۱-۳-۳-۱-۳-۶-۳- فن‌آوری اطلاعات (IT)

در فن‌آوری اطلاعات- فا (IT)، موارد زیر مورد توجه قرار می‌گیرد:

- ذخیره‌سازی اطلاعات
- پردازش و ارائه‌ی اطلاعات
- سیستم‌های عامل
- زبان‌های برنامه نویسی
- مهندسی پروتکل‌ها
- نرم‌افزارهای کاربردی

و شامل موارد زیر است:

- پروتکل‌های شبکه
- شبکه‌های ذخیره سازی داده
- فن‌آوری‌های رمزنگاری و امنیتی

- سخت افزار (کامپیوترهای شخصی، سرویس دهندگان و...)
- طراحی بانک‌های اطلاعاتی
- زبان‌های ارائه محتوا در وب نظیر HTML,XML
- تشخیص و پیش‌گیری از حملات

۱-۳-۳-۱-۳-٦-٤- کاربردهای اطلاعات (IA)

در کاربردهای اطلاعات، موارد زیر مورد توجه قرار می‌گیرد:

- ارائه‌ی خدمات
- اشتراک دانش
- مدیریت عمومی
- سرویس‌های اجتماعی
- راه‌حل‌های تجاری
- تولید و نشر محتوا

و شامل موارد زیر است:

- آموزش
- فرصت‌های اقتصادی و تولید درآمد
- توسعه روستایی
- بهبود سلامت شهروندان نظیر استفاده از درمان راه دور
- امنیت و مونیتورینگ مسایل زیست محیطی
- مدیریت اقتصادی و دولتی
- کتابخانه‌های الکترونیکی
- تجارت الکترونیکی
- بانکداری الکترونیکی
- آموزش الکترونیکی و ...

۱-۳-۳-۱-۳-۷- وضعیت IT در ایران

صنعت IT حدود سه سال پیش مورد توجه‌ی مسؤولان ایرانی قرار گرفت و اندک‌اندک شرکت‌های خصوصی نیز در کنار بخش دولتی فعالیت‌هایی را آغاز کردند اما حضور قدرتمند دولت در صنعت IT با برخورد گرم کارشناسان مستقل روبه‌رو نشد. آنها اعتقاد داشتند IT دولتی از بروز خلاقیت‌ها جلوگیری می‌کند و از همین رو بار دیگر تئوری‌های سه گانه‌ی جامعه درگیر در فنآوری اطلاعات را در میدان منازعه مرور کردند، براساس این تئوری‌ها جامعه‌ی اطلاعاتی از جامعه کاربران، جامعه‌ی تأمین کننده و جامعه‌ی صنعتی تشکیل شده است. در جامعه‌ی کاربران تکنولوژی به کاربری رسیده و در نهایت به تولید ارزش افزوده می‌انجامد؛ تئوریسین‌ها معتقدند دولت باید با سرمایه‌گذاری در این بخش به آموزش کاربران بپردازد اما در بخش جامعه تأمین‌کننده که تجهیزات را تأمین و پشتیبانی می‌کند. همچنین جامعه‌ی صنعتی که به تولید سخت افزارها و نرم‌افزارها می‌پردازد، خواهان دخالت نکردن دولت هستند. در ایران با توجه به این که حجم گسترده‌ی مبادلات تجاری برعهده دولت است، وجود بخش خصوصی از منافع اقتصادی دولت می‌کاهد، بنابراین در برابر صنعت IT خصوصی مقاومت‌هایی روی می‌دهد.

تکنولوژی اطلاعات معاصر با اقتصاد و دانش گره خورده است. ما از یک اقتصاد سنتی بهره‌مندیم و ۹۰ درصد درآمدهای ما را نفت تأمین می‌کند. بنابراین با این اقتصاد نمی‌توان تکنولوژی اطلاعات را در اختیار بخش خصوصی قرار داد. اگر چه تکنولوژی اطلاعات هزینه‌ها را کاهش می‌دهد ولی چون تمام نگاه‌ها به جیب دولت است، کسی جرأت نمی‌کند در این راه سرمایه‌گذاری کند. به همین دلیل دولت با طرح توسعه فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات (تکفا) و با توجه به تبصره‌ی ۱۳ قانون بودجه‌ی سال ۱۳۸۱، وارد کارزار صنعت IT شد. طرح تکفا با بودجه‌ای در حدود ۸۰۰ هزار میلیون تومان، کار خود را آغاز کرد، کارشناسان این طرح را فاقد ضمانت اجرایی ارزیابی کردند. طرح تکفا با دیدگاهی کلان نسبت بهICT، فرهنگ‌سازی برایICT ، دولت الکترونیک و کسب و کار الکترونیک برنامه‌های خود را آغاز کرد اما بیش‌تر نیروی طراحان در راه تحقق و تحکیم دولت الکترونیک صرف شد، چنان‌که سازمان فنی و حرفه‌ای کشور در طرحی به نام شناسایی پروژه‌های کاربردی چگونگی توجه به دولت الکترونیک را لحاظ کرده است.

ایجاد دولت الکترونیک یک ضرورت است. در حال حاضر نقل و انتقال اسناد به شیوه‌ی سنتی انجام می‌شود و این مسأله باعث هدر رفتن بودجه‌های کلان در رابطه با نقل و انتقال مراسلات و اختصاص فضاهای گسترده به بایگانی‌ها برای نگهداری اسناد و مدارک می‌شود. هدف از دولت الکترونیکی روبه روشدن شهروندان با سیستمی سریع و ساده برای نزدیکی به هدف مورد نظرشان است. بنابراین شهروند الکترونیکی نیازمند IT است تا با دولت الکترونیکی ارتباط برقرار کند. ایران در خصوص تشکیل دولت الکترونیکی در مقایسه با کشورهای اروپایی دیرتر اقدام کرده است و از آن جا که بحث سیاست، تکنولوژی و قدرت به همدیگر

نزدیک شده‌اند IT مناسب‌ترین ابزار برای سلطه در جهان مدرن است و اگر کشوری از آن بهره‌مند نباشد، باید ارتباطش را با دنیای اطراف قطع کند. برای رسیدن به چنین تحولی توجه به یک دولت الکترونیکی – E-government – شهروندمدار می‌تواند ابزار مناسب ایجاد رابطه‌ی میان دولت و ملت را در اختیار جامعه‌ی اطلاعاتی قرار دهد اما از دیگر جنبه‌های آشکار استفاده از IT تجارت الکترونیک–E-commerce– است. در این روش از نرم‌افزارها، سخت‌افزارها و ارتباطات IT استفاده می‌شود. در تجارت الکترونیک، بانکداری با رویکرد به تکنولوژی IT به بانکداری الکترونیکی تبدیل می‌شود و با حذف فعل و انفعالات فیزیکی و روش‌های سنتی شهروندان کالاهای موردنظر خود را به بهترین نحو می‌فروشند اما بانکداری الکترونیک بدون امضای تفاهم‌نامه میان کلیه کشورها و ایجاد زیرساخت‌های مناسب هرگز به رشد تجارت الکترونیک کمک نخواهد کرد.

اکنون رویکرد به آموزش IT به صورت فراگیر دنبال می‌شود و طرح تکفا در اهداف خود آموزش همگانی شهروندان را به منظور مشارکت بیش‌تر آنها در جامعه اطلاعاتی مدنظر قرار داده است. بنابراین همه باید از آموزش مفاهیم IT و کاربردهای عمومی آن از قبیل آموزش بین‌المللی ICDL بهره‌مند شوند. با این حال نظام آموزش IT از نداشتن تعریفی جامع و مشخص ضربه خورده است و برای دست‌یابی به استانداردهای جهانی به یک سیستم آموزش یونیک نیاز دارد. با رویکرد به صنعتIT فرصت‌های شغلی بسیاری برای جمعیت جوان کشور ایجاد می‌شود، از آن جا که میزان کاربرد تکنولوژی در بخش خصوصی جدی‌تر است، این بخش می‌تواند با تربیت نیروی متخصص در بخش IT به نیازهای بازار پاسخ دهد و در عین حال جمعیت جوان همپای تحولات علوم کامپیوتری مهارت‌های سنتی خود را به دانش روز پیوند می‌زنند اما چون جامعه از پیامدهای احتمالی رویکرد به IT در بخش اقتصادی بی‌اطلاع است در برابر آن مقاومت نشان می‌دهد. با این حال خیل عظیم بی‌کاران فاقد مهارت با گسترش IT شغلی بدست نمی‌آورند، هر چند طبق آمارهای سال ۲۰۰۰ میلادی بازارهای جهانی به بیش از ۶۰۰ هزار نیروی متخصصIT نیاز داشته است. تجارت، یکی از علل مهم پیشرفت فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات است. آنتونی گیدنز اقتصاد را در چهار طبقه دسته‌بندی می‌کند و مرتبه نخست آن را اقتصاد اطلاعاتی می‌داند. اقتصاد اطلاعاتی تنها با توجه به یک استراتژی مناسب به کار می‌آید.

۱-۳-۳-۱-۳-۸- وضعیت IT در استان زنجان

استان زنجان در مسیر خط بین‌المللی شانگ‌های فرانکفورت (TAE)، قرار دارد و امکان بالقوه برای مبادله‌ی اطلاعات پرسرعت بین‌المللی را دارد. از طرفی زنجان در مسیر خطوط اصلی ارتباط مخابراتی ملی قرار دارد بنابراین امکان مبادلات الکترونیکی پرسرعت در سطح ملی را دارا می‌باشد. کلیه‌ی شهرهای استان زنجان و نقاط پرجمعیت در مسیر فیبرنوری قرار

گرفته‌اند. تحرکات بخش خصوصی در زمینه‌ی ارتباطات به تأسیسISPها و کافی‌نت‌ها محدود می‌گردد که نمونه‌های اصلی آن در ارائه‌دهندگان خدمات اینترنت: آفتاب و مهتاب، سپیدنت، سپهرآوا، سها، نوین‌رایا، رهانت، آبی، دات‌کام، شهاب، ماهتاب، اسکار و عرشیانت که مؤسسات با کسب و کار کوچک تلقی می‌گردند، قابل رهگیری است. در مجموع به نظر می‌رسد، زیرساخت‌های استان زنجان شرایط مناسبی دارد و امکانات توسعه با توجه به ارتباطات ملی و بین المللی برای آن فراهم است. در موضوع اطلاعات وضعیت استان ضعیف‌تر از وضعیت آن در ارتباطات است لیکن خوشبختانه شرایط توسعه برای آن فراهم شده و با توجه به برآوردهای موجود مبنی بر وجود بیش از یکصد هزار کاربر اینترنت امکان حضور در جامعه اطلاعاتی جهانی وجود دارد. شرایط استان از حیث اطلاعات به شرح زیر می‌باشد:

- استان فاقد مرکز داده (Data Center)، است.
- تعداد ۷۰ تارنما (Website)، برای سازمان‌های دولتی و عمومی استان زنجان شناسایی شده است که شامل سایت استانداری، اداره کل تعاون، سازمان آموزش و پرورش، اداره کل هواشناسی، شرکت آب و فاضلاب، شرکت توزیع نیروی برق، مخابرات، شرکت گاز، سازمان جهاد کشاورزی، اداره‌ی کل دامپزشکی، اداره‌ی ثبت اسناد و املاک، اطلاع‌رسانی راه و ترابری، شرکت سهامی سازمان آب، اتاق بازرگانی، صنایع دستی، بنیاد شهید و امور ایثارگران، اداره‌ی کل منابع طبیعی، سازمان تبلیغات اسلامی، سازمان نظام مهندسی کشاورزی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، سازمان ملی جوانان زنجان، اداره‌ی امور شعب بانک رفاه، مدیریت امور کتابخانه‌های زنجان، مسکن و شهرسازی، مرکز آموزش عالی علمی کاربردی سهروردی، سازمان میراث فرهنگی و گردشگری، مرکز تحصیلات تکمیلی در علوم پایه زنجان، دانشگاه زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی زنجان، دانشگاه علوم پزشکی، فرمانداری شهرستان زنجان، فرمانداری شهرستان طارم، انجمن علمی نقشه برداری، اطلاع رسانی فرهنگی شاهد، سازمان ادوار تحکیم شعبه استان، نمایشگاه کاسپین، فرمانداری شهرستان ماهنشان، فرمانداری شهرستان ایجرود، فرمانداری شهرستان خدابنده، فرمانداری شهرستان ابهر، دانشگاه علمی کاربردی زنجان، مرکز آموزش تخصصی دانشگاه زنجان، گروه ژئوماتیک و مهندسی ژئودزی دانشگاه زنجان، گروه تخصصی کامپیوتر آموزشکده سما، انجمن اسلامی دانشجویان دانشگاه زنجان، انجمن علمی مکانیک زنجان، سازمان بورس، اعلام نمرات دانشجویان مکانیک دانشگاه زنجان، شرکت شهرک‌های صنعتی زنجان، شهرستان خدابنده، ایران ترانسفو، بانک سرمایه زنجان، دانشجویان دانشگاه آزاد، بهزیستی، خانه صنعت و معدن، خبرگزاری دانشجویان ایران واحد زنجان، سازمان حمل و نقل پایانه‌ها، ستاد حوادث و سوانح غیرمترقبه، انجمن علمی شیمی کاربردی زنجان، آموزشکده الغدیر، شرکت کارگزاری

بانک ملی، شرکت سرمایه گذاری مسکن، مرکز استعدادهای درخشان، پایگاه فرهنگی و اطلاع رسانی تبیان، هفته نامه بهار، قیدار نبی(ع)، شرکت صنایع شیر، فیزیک زنجان، سازمان بازرگانی، اداره گمرک، می باشد.

- تعداد وبلاگ‌ها به دلیل ماهیت این پدیده قابل احصاء نیست لیکن برخی از وبلاگ‌ها به دلیل شهرت یا میزان تأثیر از اهمیت بیش‌تری برخوردارند، از جمله وبلاگ‌های زیر که به روزرسانی بیش‌تری نسبت به دیگران فعال هستند: زیست‌شناسی دانشگاه زنجان، بسیج دانشجویی زنجان، شهرستان طارم، دانشجویان شبانه دانشگاه زنجان، گروه کامپیوتر دانشگاه زنجان، جمعیت اسلامی دانشگاه زنجان، خرمدره، زنجان‌شناسی، بانوان شرکت ملی پخش، قیدار، نیوز، سجاسرود، شهر تاریخی و فرهنگی سجاس، شهرستان خدابنده، هیأت محبان اهل بیت شهرستان خدابنده، فارغ التحصیلان نقشه‌برداری znu زنجان، پاسارگاد، زینبیون زنجان، قزل‌اوزن، خبری حق، جوانان ابهر، پنجره‌های نیمه باز، پرشین بلاگ، zanjan-city و بازتاب هستند که مبادله‌ی الکترونیک اطلاعات در حوزه‌ی مردمی را تعریف می‌کنند.
- **پورتال‌ها:** تعداد ۳۴ پورتال سازمان‌های دولتی و عمومی زنجان شناسایی شده که از جمله آنها پورتال‌های سازمان برق منطقه‌ای زنجان، سازمان شهرداری زنجان، صنایع و معادن، شرکت پست، استان زنجان، شرکت آب و فاضلاب روستایی، زنجان گویا، تعاون روستایی، چالش (اخبار استان زنجان)، بیمارستان امیرالمؤمنین خدابنده، بیمه ایران، قابل توجه می‌باشد.
- بخش خصوصی در زنجان نیز اقدام به مبادله‌ی اطلاعات الکترونیک کرده است و تارنماهای زیر ایجاد شده است: شرکت پژوهشی بازرگانی باربد، میلاد روی، شرکت سیمان خمسه، شرکت آذرهنگ، شرکت سرب‌ریزان، شرکت ارس زنجان، آموزشگاه رهنما، شرکت بسپار صنعت پروژه، بیمه دانا، پارس سوئیچ، ایران ترانسفو، کشت و صنعت پایا کنسرو، توسعه صادرات استان زنجان، توسعه معادن روی ایران، جوراب کاسپر، جوراب مهیار، چشمه سار، تعاونی تولیدی حوله تندیس ابهر، دانش گستران زنجان، راهان توان، رنگین پودر، روغن نباتی جهان، شمس سازان، سازه الکترونیک، نمایندگی سایپا، سیم و کابل ابهر، دفترصنعت، مجتمع صنعتی صابر محرکه، صنایع ریلی ایران خودرو، صنایع کارتن نورین، عصر فضا، فرآیند رشد، فرحتاب، تعاونی بازرگانی فرزام تجارت، فرش مشهد، فرش سهند، قالب صنعتگران زنجان، گروه صنعتی نیکو، دقت ابزار زنگان، گسترش صنایع و خدمات کشاورزی، گروه صنعتی یاوران زنجان، لایی‌ساز، ماشین‌سازی آلفا، مهریس زنجان، معدنکاران انگوران، سرمایه‌گذاری و توسعه صنایع پلاستیک، نساجی رازی، نیرو مبدل، بیمکث، نمایندگی سایپا، شرکت داده‌پردازان نوآور زنجان، شرکت پارس فرانگر پرداز، تولیدی صنعتی متین خودرو، شرکت کالسیمین، شرکت مقره سازی صدف گستر، شرکت سازنده روی زنجان، کانون آگهی و تبلیغات چشم انداز، شرکت سامان شیمی، فنی و مهندسی قاراایل، شرکت سلطان، شرکت صنایع شیمیایی بهپویان زنگان، شرکت تولیدی سولفات روی و شمش، شرکت نیرو مبدل زنجان،

انتشارات قلم مهر، صنایع غذایی بلکا شرق، شرکت معدنی و راه سازی گرانیت دوران، شرکت میعاد ثامن زنجان، گالری عصر چوب، شرکت راهان توان، شرکت دانشگران عصر دانایی، شرکت مشاوران تعالی، شرکت آریا فسفات، شرکت بازرگانی سرافرازان زنجان، شرکت تبلیغاتی رسا، شرکت آروین سازه سیستم که این سایت‌ها بخشی از مبادلات الکترونیک بخش خصوصی را بر عهده دارند.

وضعیت دسترسی به اینترنت و نحوه‌ی استفاده از آن می‌تواند به عنوان یکی از شاخص‌های مهم در بررسی توسعه استان مورد توجه قرار گیرد. وضعیت مرکز دیتای استان زنجان از نظر میزان و نوع سرویس‌های واگذار شده تا پایان سال ۱۳۸۶، به شرح زیر می‌باشد:

- تعداد مراکز استان که دارای تجهیزات دیتا با ظرفیت بالا و متوسط هستند ۳۳ مرکز، می‌باشد.
- تعداد مراکز کم ظرفیت استان که قابلیت توزیع سرویس اینترنت (ICT روستایی) و سرویس نقطه به نقطه دارند، ۱۲۹ مورد (روستا) است که تا پایان برنامه چهارم توسعه به ۱۵۴ روستا، افزایش خواهد یافت.
- تعداد پورت‌های قابل واگذاری در سطح استان ۱۳۳۰ می‌باشد که تا پایان برنامه‌ی چهارم و پس از توسعه‌ی پورت‌های قابل دسترسی در سطح استان به عدد ۳۱۳۰ افزایش خواهد یافت.
- تعداد پورت‌های واگذار شده استان به مشترکین ۴۰۵ پورت به صورت نقطه به نقطه می‌باشد.
- نوع سرویس‌های واگذار شده دیتا در استان زنجان شامل Intranet، MPLS،PTMP، X.25، X.28، Internet، VPN، است.
- در جهت توسعه‌ی بانکداری الکترونیک در حدود ۲۴۰ شعبه از سرویس PTMP و MPLS در سطح استان استفاده می‌کنند.
- در پروژه‌ی اتصال مدارس به شبکه‌ی ملی اینترنت در فاز اول برنامه‌ی توسعه تعداد ۸۰ مدرسه در شهرهای زنجان، ابهر، خرمدره و خدابنده، قابل واگذاری است که تا پایان برنامه‌ی چهارم توسعه به حدود ۳ برابر، افزایش خواهد یافت.
- در پروژه‌ی اتصال فیبرنوری به دانشگاه‌ها در استان زنجان تعداد ۸ نقطه از دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی از پروژه‌ی فوق برخوردارند.
- ظرفیت Gateway اینترنت ورودی استان زنجان ۱Mbps ۵۵ (STM1) است.
- تعداد مشترکین اینترنت استان ۳۱ مشترک و پهنای باند توزیع شده حدود Mbps ۴۵، می‌باشد.
- ضریب نفوذ اینترنت در استان زنجان در حال حاضر ۲۲ می باشد که تا پایان سال ۱۳۸۶، به ۲۴، افزایش خواهد یافت.

۱-۳-۳-۱-۳-۸-۱- نوع استفاده از اینترنت

بررسی نحوه‌ی استفاده از اینترنت از طریق امور دیتای شرکت مخابرات استان امکان‌پذیر نمی‌باشد چرا که تنها مسؤولیت واگذاری پهنای باند را عهده دار است و آرشیو اطلاعات مربوط به نحوه‌ی استفاده از اینترنت به ISPها واگذار گردیده است لذا جهت دریافت اطلاعات مربوطه فرم‌هایی تهیه گردید و در اختیارISPها قرار گرفت.

جدول شماره‌ی ۵۴، نتایج حاصل از فرم‌ها را نشان می‌دهد. همانطور که در ردیف آخر جدول قابل ملاحظه است حدود ۳۰٪ پهنای باند به پست الکترونیکی اعم از پست الکترونیکی یاهو و سایر E-mailها اختصاص دارد و حدود ۵۰٪ نیز متعلق به سرویس (WWW(World Wide Web، می باشد.

سرویس انتقال فایل FTP (File Transfer Protocol) و chat (گفتگوی صوتی و تصویری اینترنتی)، هر یک حدود ۱۰٪ از کاربرد اینترنت را، تشکیل می‌دهد.

جدول شماره‌ی ٥٤- نوع استفاده از اینترنت

نام ISP	پست الکترونیک yahoo	e-mail pop3	FTP	Chat	سرویسWeb	پهنای باند	متوسط تعداد کاربران	تعداد کاربر ADSL
شبکه‌ی رنگین کمان گستر	٪۱۵	٪۵	٪۷	٪۱۱	٪۶۲	۱۰۲۴ Kb/s	۱۲۰۰	۰
ایران ترانسفو	٪۱۵	٪۰	٪۱۰	٪۵	٪۷۰	۱M	۷۰۰ net۳۰۰	–
شرکت فن آوری هیدج نت	٪۶	٪۳۰	٪۴	٪۵۰	٪۲۰	۶۰ Kb/s	۴۰۰	–
شرکت سرمایه‌گذاری و توسعه صنایع لاستیک	٪۵۲	٪۱	٪۱	٪۱	٪۴۵	۶۴ Kb/s	۶۵	–
رهانت زنجان	٪۲۰	٪۱۰	٪۱۰	٪۳۰	٪۳۰	۹۲۱ Kb/s	۱۵	۳۳۰
شرکت داده پردازی سپهرآرا	٪۹	٪۱۰	٪۱	٪۲۵	٪۵۶	۵.۲	۱۰	۲۵
شرکت پارس سوئیچ	٪۳	٪۳	۰/۲	٪۰	٪۷۴	۵.۲ K	۶۸	–
سازمان حمل و نقل و پایانه‌های استان	٪۱۰	٪۳۰	٪۵۰	٪۰	٪۱۰	۲۵۶ Kb/s	۱۰۰	–
شرکت برق منطقه‌ای زنجان	٪۳۰	٪۱۰	٪۰	٪۱۰	٪۵۰	۱ Mbps	۱۵۰	–
دانشگاه زنجان	٪۲۰	٪۲۰	٪۵	٪۰	٪۵۵	۶m	۱۰۰۰	–
متوسط	٪۱۸	٪۱۲	٪۱۱	٪۱۳	٪۴۶			–

مأخذ: شرکت مخابرات استان زنجان، ۱۳۸۶.

۱-۳-۳-۱-٤- تحلیل کیفیت و گسترش پوشش صدا و سیما و ارتباطات رادیویی و فرکانسی

تعریف اصطلاحات

فرستنده اصلی: مجموعه دستگاه‌ها و تجهیزاتی است که برنامه‌های رادیویی و یا تلویزیونی را به صورت سیگنال صدا، صدا و تصویر، دریافت می‌کند و پس از تقویت، منطقه‌ی مورد نظر را روی یکی از فرکانس‌ها و کانال‌های تنظیم شده، تحت پوشش قرار می‌دهد (سازمان مدیریت برنامه‌ریزی استانداری زنجان، ۱۳۸۵: ۳۸۰).

ایستگاه: محل جغرافیایی استقرار فرستنده‌ی اصلی است.

۱-۳-۳-۱-٤-۱- تحلیل کیفیت و گستره‌ی پوشش صدا و سیما

صدا و سیما به عنوان یک رسانه‌ی ملی، جهت انجام رسالت سازمانی و ملی خود نیازمند گستردگی پوشش با کیفیت بسیار خوب می‌باشد. در خصوص مفهوم کیفیت پوشش، ۴ سطح مطرح است که عبارتند از:

- خوب.
- متوسط.
- ضعیف.
- اصلاً نمی‌گیرد.

مفهوم خوب و متوسط در تحلیل کیفیت و گستره‌ی پوشش صدا و سیما به این معناست که پوشش وجود دارد و نیازی به احداث ایستگاه یا نصب فرستنده نیست. مفهوم ضعیف و اصلاً نمی‌گیرد. یعنی پوشش وجود ندارد و بایستی ایستگاه فرستنده احداث یا نصب گردد.

از عوامل مؤثر بر میزان، کیفیت و گسترش پوشش می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- توپوگرافی.
- اقلیم.
- نحوه استقرار و پراکندگی سکونتگاه‌ها.
- عوامل انسان ساخت.
- امنیت فرستنده‌ها.
- هزینه فرستنده‌ها.

– قدرت فرستنده‌ها.

– دسترسی به شبکه‌های ارتباطی.

با توجه به موارد ذکر شده به بررسی میزان پوشش شبکه‌های رادیویی و تلویزیونی شهرستان‌ها، استان و مقایسه‌ی آن با کشور می‌پردازیم. لازم به یادآوری است که درصدهای بیان شده برای پوشش شبکه‌های رادیویی تنها برای نقاطی است که از کیفیت خوب و یا قابل قبول برخوردار هستند.

مکان‌یابی و مکان‌گزینی استقرار فرستنده‌ها از عوامل بسیار مهم و اساسی در میزان، کیفیت و درصد پوشش آنها محسوب می‌گردد. در استان زنجان نیز تنها فرستنده‌ی پرقدرت آن در ارتفاعات بایندر مشرف بر شهر زنجان و در خط الرأس کوه‌های زنجان جنوبی استقرار یافته است. این فرستنده که با نام فرستنده بایندر شناخته می‌شود، با فرض هموار بودن کل استان زنجان، توانایی پوشش کامل این استان و حتی شهرهای اطراف استان را دارد اما از آن جا که استان زنجان دارای موقعیت کوهستانی و عوارض طبیعی می‌باشد، این فرستنده توانایی پوشش برخی نقاط با ویژگی‌های یاد شده را ندارد و بنابراین در بسیاری از مناطق و سکونتگاه‌های استان، استقرار فرستنده‌ها ضروری است. به طور کلی وضعیت پوشش رادیویی و تلویزیونی استان زنجان در مقایسه با کل کشور به شرح جدول‌های زیر می‌باشد. لازم به ذکر است که درصدهای بیان شده، پوشش برای نقاطی است که از کیفیت خوب و یا قابل قبول برخوردار هستند.

جدول شماره‌ی ۵۵- گسترش پوشش رادیویی در سطح استان و کشور

ردیف	نام شبکه	درصد پوشش استانی	درصد پوشش ملی
۱	شبکه سراسری	٪۴۴.۵۱	٪۲۲.۴۹
۲	شبکه جوان	٪۹۰.۰۸	٪۷۷.۱۵
۳	شبکه پیام	٪۸۹.۰۴	٪۵۲.۳۶
۴	شبکه استانی	٪۴۴.۲۷	٪۲۴.۷۹
۵	شبکه فرهنگ	٪۴۴.۵۴	٪۴۸
۶	شبکه معارف	٪۷۲.۴۹	٪۴۸.۶۸
۷	شبکه ورزش	٪۶۴.۳	٪۴۴
۸	شبکه قرآن	٪۴۵.۹۷	٪۵۰.۴۶
۹	متوسط پوشش	٪۶۱.۹	٪۴۵.۹

مأخذ: صدا و سیمای مرکز زنجان، ۱۳۸۶.

ارقام مندرج در جدول شماره‌ی ۵۵، نشان می‌دهد میانگین پوشش رادیویی در سطح استان زنجان از میانگین کشوری بالاتر است، به گونه‌ای که متوسط پوشش رادیویی استان ۶۱/۹ درصد و متوسط پوشش رادیویی در کشور برابر با ۴۵/۹ درصد، می‌باشد. که از دلایل این امر می‌توان به وجود تعداد فرستنده بیش‌تر در سطح استان، موقعیت استان (اقلیمی و توپوگرافی) در سطح کشور،

الگوی استقرار سکونتگاهی شهری و روستایی و پراکنش جمعیت در سطح استان اشاره نمود.

در بین شبکه‌های رادیویی نیز در سطح استان شبکه‌های جوان (۹۰/۰۸ درصد)، پیام (۸۹/۰۴ درصد) و معارف (۷۲/۴۹ درصد)، از بیش‌ترین پوشش برخوردار هستند که از دلایل آن می‌توان به وجود تعداد فرستنده و اولویت‌های سازمان در پوشش‌دهی این شبکه‌ها به دلیل جذب مخاطبان، شرایط و ویژگی‌های اجتماعی، فرهنگی جامعه، اشاره نمود.

درصد پوشش گسترش سیما در سطح استان بیانگر این مطلب است که به استثنای شبکه خبر که درصد پوشش در استان زنجان نسبت به کشور کمتر است (۵۷/۲۵ درصد در مقابل ۶۷/۶۸ درصد)؛ سایر شبکه‌ها از درصد پوشش بیش‌تری نسبت به کشور برخوردار هستند. شبکه‌ی قرآن نیز توسط فرستنده‌ی بایندر فقط در سطح شهر زنجان و روستاهای اطراف پوشش داده می‌شود و به همین علت از درصد پوشش کمتری نسبت به سایر شبکه‌ها در استان برخوردار است، جدول شماره‌ی ۵۶، بیانگر درصد گسترش پوشش سیما در سطح استان زنجان و کشور است.

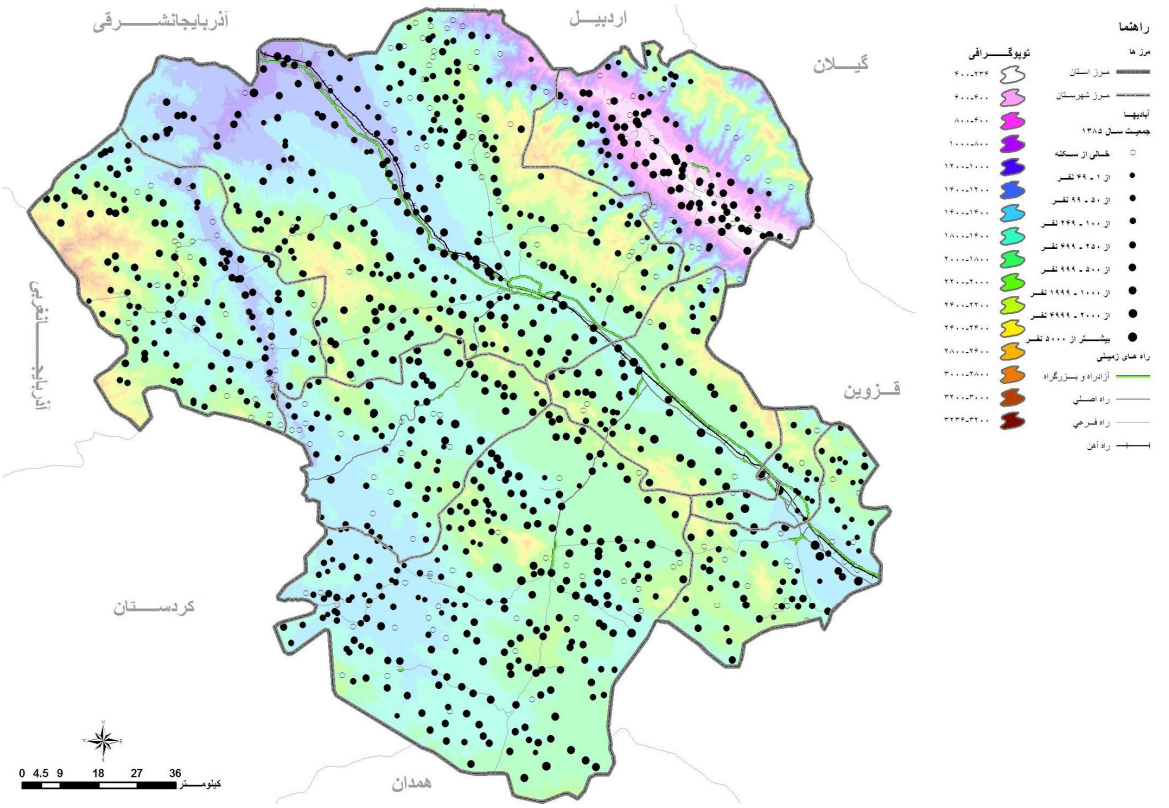
جدول شماره‌ی ٥٦- گسترش پوشش سیما در سطح استان و کشور

ردیف	نام شبکه	درصد پوشش استانی	درصد پوشش ملی
۱	شبکه‌ی اول	٪۹۹.۲۸	٪۹۶.۵۶
۲	شبکه‌ی دوم	٪۹۶.۶۲	٪۹۳.۳۰
۳	شبکه‌ی سوم	٪۹۷.۵۶	٪۸۸.۷۷
۴	شبکه‌ی چهارم	٪۷۷.۰۰	٪۷۲.۴۷
۵	شبکه‌ی استانی	٪۹۱.۰۰	٪۶۴.۹۲
۶	شبکه‌ی خبر	٪۵۷.۲۵	٪۶۷.۶۸
۷	شبکه‌ی آموزش	٪۵۷.۱۴	٪۹.۴۷
۸	شبکه‌ی قرآن	٪۹.۶۱	----

مأخذ: صدا و سیمای مرکز زنجان، ۱۳۸۶.

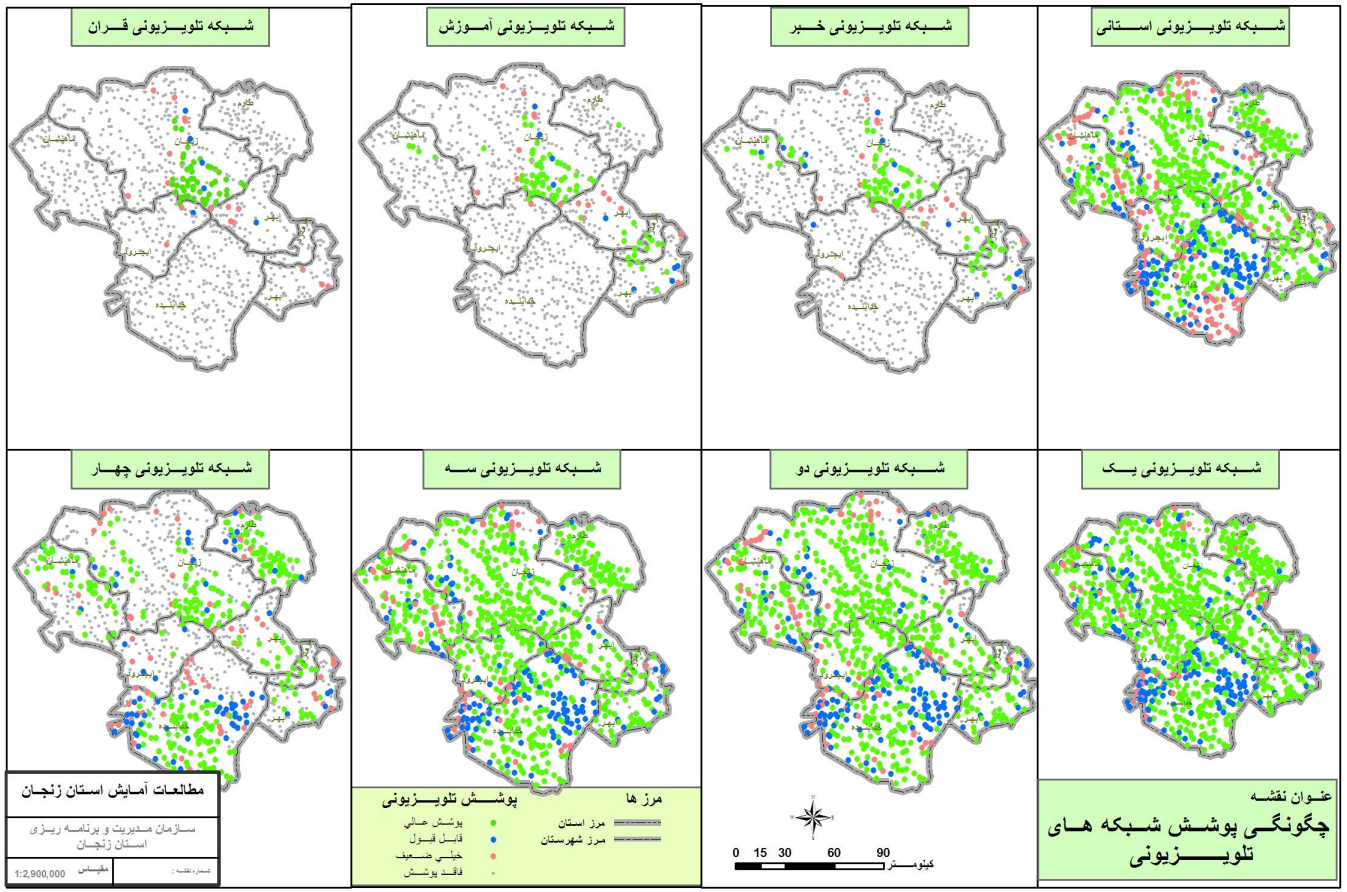
همانگونه که در بحث عوامل مؤثر بر پوشش رادیویی نیز ذکر شد، تعداد فرستنده‌های مستقر در سطح استان، موقعیت (توپوگرافی و اقلیمی)، استان زنجان، الگوی استقرار سکونتگاه‌های روستایی و شهری، پراکندگی جمعیت در سطح استان، عوامل انسان‌ساخت از قبیل ارتفاع ساختمان‌ها و... قدرت فرستنده، میزان امنیت فرستنده، دسترسی به فرستنده‌ها از طریق راه‌های ارتباطی، هزینه‌های مربوط به استقرار فرستنده‌ها از عوامل مؤثر برگسترش پوشش محسوب می‌گردند که به تفکیک شهرستانی در صفحات آتی به توضیح آنها خواهیم پرداخت. نقشه‌ی شماره‌ی ۸، بیانگر الگوی استقرار سکونتگاه‌ها و موقعیت جغرافیایی آنها در سطح استان و نقشه‌های شماره‌ی ۱۰ و ۹، بیانگر کیفیت پوشش در هر یک از سکونتگاه‌های استان می‌باشد.

نقشه‌ی شماره‌ی ۸- چگونگی استقرار جمعیت و سکونتگاه‌های روستایی براساس موقعیت توپوگرافی استان

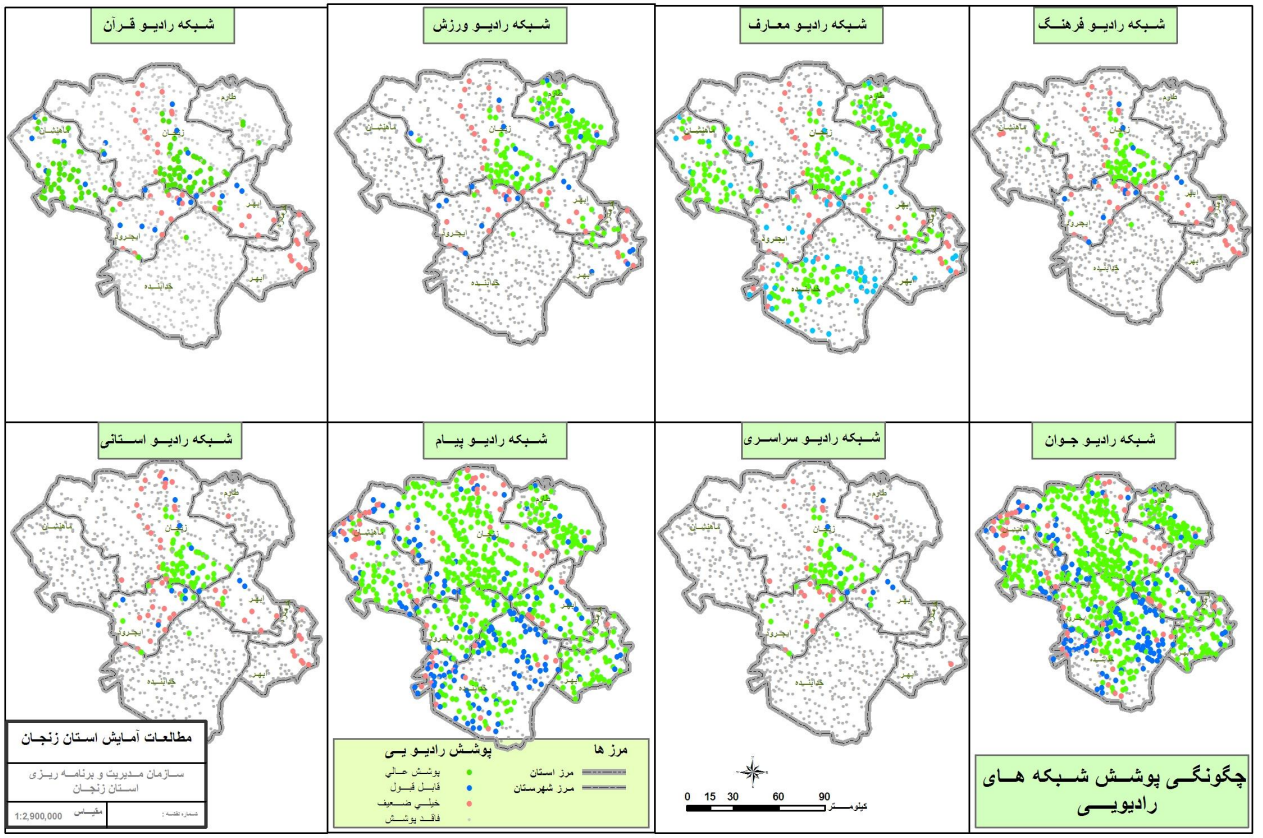
مأخذ: مشاور، ۱۳۸۶.

نقشه‌ی شماره‌ی ۹- وضعیت و کیفیت پوشش سیما در سطح استان زنجان به تفکیک شبکه‌های تلویزیونی

مأخذ: مشاور، ۱۳۸۶.

نقشه‌ی شماره ی۱۰- وضعیت و کیفیت پوشش رادیویی در سطح استان زنجان به تفکیک شبکه‌های رادیویی

مأخذ: مشاور، ۱۳۸۶.

- **پوشش صدا و سیما در شهرستان ابهر**

شهرستان ابهر در ′۳۳ °۴۸ تا ′۲۶ °۴۹ طول شرقی و ′۵۲ °۳۵ تا ′۴۳ °۳۶ عرض شمالی از خط استوا قرا گرفته است. این شهرستان در قسمت شرق استان زنجان با مساحت ۲۹۹۳ کیلومترمربع با میانگین ارتفاعی ۱۵۶۵ متر از سطح دریا، واقع شده است.

درصد پوشش صدا و سیما در این شهرستان از وضعیت مطلوبی برخوردار است. به طوری که در زمینه‌ی پوشش سیما به استثنای شبکه‌ی قرآن و شبکه‌ی چهار سیما، بقیه‌ی شبکه‌ها از درصد پوشش بالاتری نسبت به استان زنجان برخوردار هستند. لازم به ذکر است که شبکه‌ی قرآن فقط توانایی پوشش‌دهی شهر زنجان و روستاهای اطراف آن را دارد و درصد پوشش صفر برای این شهرستان (ابهر) به دلیل عدم استقرار فرستنده در آن امری طبیعی محسوب می‌گردد. موقعیت طبیعی منطقه به لحاظ توپوگرافی یعنی غلبه‌ی دشت بر کوهستان، اقلیم، جمعیت بالای سکونتگاه‌های روستایی و شهری، نحوه‌ی استقرار سکونتگاه‌ها به تبعیت از عامل آب (ابهر رود...) و دسترسی به راه‌های ارتباطی از عوامل مؤثر بر ارتقای کیفیت پوشش سیما در این شهرستان محسوب می‌گردند. جدول شماره‌ی ۵۷، بیانگر پوشش سیما در شهرستان ابهر می‌باشد.

جدول شماره‌ی ۵۷- مقایسه‌ی پوشش سیما در استان و شهرستان ابهر

ردیف	نام شبکه	درصد پوشش شهرستانی	درصد پوشش استانی
۱	شبکه‌ی اول	٪۹۹.۵۶	٪۹۹.۲۸
۲	شبکه‌ی دوم	٪۹۸.۰۶	٪۹۶.۶۲
۳	شبکه‌ی سوم	٪۹۸.۳۱	٪۹۷.۵۶
۴	شبکه‌ی چهارم	٪۲۳. ۷	٪۷۷.۰۰
۵	شبکه‌ی استانی	٪۹۴.۵۴	٪۹۱.۰۰
۶	شبکه‌ی خبر	٪۶۳.۲۵	٪۵۷.۲۵
۷	شبکه‌ی آموزش	٪۶۳.۲۵	٪۵۷.۱۴
۸	شبکه‌ی قرآن	٪۰	٪۳۹.۶۱
	متوسط پوشش	٪۷۳.۵	٪۸۴.۵

مأخذ: صداو سیمای مرکز زنجان، ۱۳۸۶.

در زمینه پوشش رادیویی نیز شبکه‌های جوان، پیام، معارف و ورزشی بیش‌ترین پوشش‌دهی در سطح شهرستان ابهر را، دارند. به طور کلی میزان پوشش شهرستان ابهر نسبت به استان از درصد پایین‌تری برخوردار است (جدول شماره‌ی ۵۸).

جدول شماره‌ی ۵۸- مقایسه‌ی پوشش رادیویی استان و شهرستان ابهر

ردیف	نام شبکه	درصد پوشش شهرستانی	درصد پوشش استانی
۱	شبکه‌ی سراسری	٪۵.۶	٪۴۴.۵۱
۲	شبکه‌ی جوان	٪۹۷.۷۹	٪۹۰.۰۸
۳	شبکه‌ی پیام	٪۹۷.۷۹	٪۸۹.۰۴
۴	شبکه‌ی استانی	٪۵.۲۶	٪۴۴.۲۷
۵	شبکه‌ی فرهنگ	٪۵.۰۱	٪۴۴.۵۴
۶	شبکه‌ی معارف	٪۶۶.۶۷	٪۷۲.۴۹
۷	شبکه‌ی ورزش	٪۶۶.۴۱	٪۶۴.۳
۸	شبکه‌ی قرآن	٪۵.۵۳	٪۴۵.۹۷
	متوسط پوشش	٪۴۳.۷	٪۶۱.۹

مأخذ: صداو سیمای مرکز زنجان، ۱۳۸۶.

- **شهرستان ایجرود**

شهرستان ایجرود در ′۴۹ °۴۷ تا ′۳۵ °۴۸ طول شرقی و ′۳۳ °۳۵ تا ′۲۵ °۳۶ عرض شمالی با مساحت حدود ۱۸۲۹ کیلومترمربع و میانگین ارتفاعی حدود ۱۷۵۰ متری از سطح دریا، واقع شده است. این شهرستان در منطقه کوهستانی و جلگه‌ای واقع شده و شرایط آب و هوایی کوهستانی دارد. در زمینه‌ی پوشش رادیویی شبکه‌های جوان و پیام با ۹۰/۱۷ درصد بیش‌ترین درصد پوشش را در این شهرستان به خود اختصاص داده‌اند. به طوری که درصد پوشش این شبکه از متوسط پوشش استان بالاتر می‌باشد. علاوه بر استقرار فرستنده، اولویت‌های سازمان صدا و سیما به دلیل پر مخاطب بودن این دو شبکه از دلایل بالا بودن درصد پوشش می‌باشد.

جدول شماره‌ی ۵۹- مقایسه‌ی پوشش رادیویی استان و شهرستان ایجرود

ردیف	نام شبکه	درصد پوشش شهرستانی	درصد پوشش استانی
۱	شبکه‌ی سراسری	٪۷.۷۷	٪۴۴.۵۱
۲	شبکه‌ی جوان	٪۹۰.۱۷	٪۹۰.۰۸
۳	شبکه‌ی پیام	٪۹۰.۱۷	٪۸۹.۰۴
۴	شبکه‌ی استانی	٪۱۵.۶۴	٪۴۴.۲۷
۵	شبکه‌ی فرهنگ	٪۷.۷۶	٪۴۴.۵۴
۶	شبکه‌ی معارف	٪۱۱.۳۸	٪۷۲.۴۹
۷	شبکه‌ی ورزش	٪۷.۵۷	٪۶۴.۳
۸	شبکه‌ی قرآن	٪۸.۱	٪۴۵.۹۷
	متو ط پوشش	٪۲۹.۸	٪۶۱.۹

مأخذ: صداو سیمای مرکز زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ٦٠- مقایسه‌ی پوشش سیما در استان و شهرستان ایجرود

ردیف	نام شبکه	درصد پوشش شهرستانی	درصد پوشش استانی
۱	شبکه‌ی اول	٪۹۹.۲۳	٪۹۹.۲۸
۲	شبکه‌ی دوم	٪۹۴.۳۴	٪۹۶.۶۲
۳	شبکه‌ی سوم	٪۹۶.۹۱	٪۹۷.۵۶
۴	شبکه‌ی چهارم	٪۱۵.۰۰	٪۷۷.۰۰
۵	شبکه‌ی استانی	٪۸۳.۸	٪۹۱.۰۰
۶	شبکه‌ی خبر	٪۲.۱۳	٪۵۷.۲۵
۷	شبکه‌ی آموزش	٪۱.۷۲	٪۵۷.۱۴
۸	شبکه‌ی قرآن	٪۴.۵۶	٪۳۹.۶۱
	متوسط پوشش	٪۴۹.۷	٪۸۴.۵

مأخذ: صداو سیمای مرکز زنجان، ۱۳۸۶.

به طور کلی شهرستان ایجرود در زمینه‌ی پوشش رادیویی و تلویزیونی از وضعیت مطلوبی برخوردار نمی‌باشد. به طوری که متوسط پوشش رادیویی در این شهرستان ۲۹/۸ درصد و متوسط پوشش سیما ۴۹/۷، است.

با عنایت به تحولات در تقسیمات اداری- سیاسی استان زنجان در طی یک دهه گذشته، از آن جا که سکونتگاه‌های شهری کنونی در شهرستان ایجرود کمتر از یک دهه است که به لحاظ مرکزیت ارتقا یافته‌اند؛ بنابراین این شهرستان فاقد امکانات و خدمات مورد قبول می‌باشد و لذا درصد پوشش صدا و سیما نیز از این امر متأثر می‌گردد. از سوی دیگر محصور بودن شهر زرین‌آباد به عنوان مرکز شهرستان در میان ارتفاعات و عدم دید و تسلط این شهر و همچنین شهر حلب از تنها فرستنده پر قدرت استان، محدودیت دسترسی به سکونتگاه‌های روستایی این شهرستان در فصول سرد سال به دلیل بارندگی و اُفت زیاد دما و در نتیجه بروز مشکلاتی نیز قطعی برق فرستنده‌ها، استقرار جمعیت اندک در سکونتگاه‌های روستایی در غرب این شهرستان، مشکل دسترسی به سکونتگاه‌های شهرستان به دلیل نامطلوب بودن شبکه‌های ارتباطی در آن‌ها از عوامل مؤثر بر کیفیت و درصد پوشش در شهرستان ایجرود می‌باشند.

- **شهرستان طارم**

شهرستان طارم در ′۳۰ °۴۸ تا ′۱۵ °۴۹ طول شرقی ′۴۱ °۳۶ و ′۱۲ °۳۷ تا عرض شمالی قرار گرفته است. مساحت این شهرستان ۲۲۳۵ کیلومترمربع و میانگین ارتفاعی آن از سطح دریا ۶۳۰ متر، می‌باشد.

در این شهرستان شبکه‌های رادیویی جوان، پیام، معارف و ورزش با ۹۰/۶ درصد از بیش‌ترین درصد پوشش برخوردار هستند و در مقایسه با میزان پوشش شبکه‌های استان از پوشش بیش‌تری برخوردار هستند. سایر شبکه‌های رادیویی به علت عدم استقرار فرستنده‌ها فاقد قدرت پوشش‌دهی هستند. به طور کلی پوشش رادیویی در شهرستان طارم نسبت به میانگین پوشش رادیویی در

استان از درصد پایین‌تری برخوردار می‌باشد.

متوسط پوشش سیما در شهرستان طارم ۵۸ درصد، می‌باشد که در مقایسه با درصد پوشش استان (۸۴/۵ درصد)، از رقم پایین‌تری برخوردار است. درصد پوشش شبکه‌ی خبر و قرآن به دلیل عدم استقرار فرستنده در این شهرستان صفر می‌باشد.

شهرستان طارم به دلیل شرایط خاص توپوگرافی و اقلیمی و همچنین آرایش فضایی سکونتگاه‌ها دارای ویژگی‌ها خاصی نسبت به سایر شهرستان‌های استان زنجان می‌باشد. غالب سکونتگاه‌های این شهرستان به تبعیت از عامل طبیعی رودخانه‌ی قزل‌اوزن مستقر شده‌اند و آرایش فضایی آنها بیش‌تر نزدیک به هم و به صورت خطی می‌باشد و موقعیت استقرار غالب سکونتگاه‌ها در طبقات ارتفاعی پایین و به تبع آن دارای جمعیت قابل قبول می‌باشند. از سوی دیگر در مناطقی از این شهرستان که سکونتگاه‌های روستایی در ارتفاعات بالاتر مستقر هستند، به دلیل دسترسی محدود و جمعیت اندک آنان، پوشش تلویزیونی و رادیویی آنها مقدور نمی‌باشد. جدول شماره‌ی ۶۲ و ۶۱، وضعیت پوشش رادیویی و تلویزیونی را در شهرستان طارم، نشان می‌دهد.

جدول شماره‌ی ٦١- مقایسه‌ی پوشش رادیویی استان و شهرستان طارم

ردیف	نام شبکه	درصد پوشش شهرستانی	درصد پوشش استانی
۱	شبکه‌ی سراسری	٪۰	٪۵۱. ۴
۲	شبکه‌ی جوان	٪۹۰۶	٪۹۰.۰۸
۳	شبکه‌ی پیام	٪۹۰۶	٪۸۹.۰۴
۴	شبکه‌ی استانی	٪۰	٪۴۴.۲۷
۵	شبکه‌ی فرهنگ	٪۰	٪۴۴.۵۴
۶	شبکه‌ی معارف	٪۹۰۶	٪۷۲.۴۹
۷	شبکه‌ی ورزش	٪۹۰۶	٪۶۴.۳
۸	شبکه‌ی قرآن	٪۲.۷۷	٪۴۵.۹۷
	متوسط پوشش	٪۴۵۶	٪۶۱.۹

مأخذ: صداو سیمای مرکز زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ٦٢- مقایسه‌ی پوشش سیما در استان و شهرستان طارم

ردیف	نام شبکه	درصد پوشش شهرستانی	درصد پوشش استانی
۱	شبکه‌ی اول	٪۹۶.۸	٪۹۹.۲۸
۲	شبکه‌ی دوم	٪۹۲.۲۲	٪۹۶.۶۲
۳	شبکه‌ی سوم	٪۹۳.۳۲	٪۹۷.۵۶
۴	شبکه‌ی چهارم	٪۸۲.۴۹	٪۷۷.۰۰
۵	شبکه‌ی استانی	٪۸۳.۲۸	٪۱.۰۰
۶	شبکه‌ی خبر	٪۰	٪۵۷.۲۵
۷	شبکه‌ی آموزش	٪۱۵.۵۶	٪۵۷.۱۴
۸	شبکه‌ی قرآن	٪۰	٪۳۹.۶۱
	متوسط پوشش	٪۵۸	٪۸۴.۵

مأخذ: صداو سیمای مرکز زنجان، ۱۳۸۶.

- **شهرستان خدابنده**

شهرستان خدابنده در ′۵۱ °۴۷ تا ′۵۷ °۴۸ طول شرقی و ′۳۳ °۳۵ تا ′۳۵ °۳۶ عرض شمالی با مساحت ۵۱۵۱ کیلومترمربع و میانگین ارتفاع ۱۹۷۰ متر از سطح دریا در جنوب استان زنجان، واقع شده است. این شهرستان در یک ناحیه‌ی کوهستانی قرار گرفته و دارای قله‌های متعددی می‌باشد. براساس سرشماری نفوس و مسکن در سال ۱۳۸۵، این شهرستان پس از شهرستان زنجان از بیش‌ترین تعداد سکونتگاه روستایی برخوردار است.

پوشش رادیویی در شهرستان خدابنده برابر با ۳۵/۷۶ درصد و در کل استان برابر با ۶۱/۹ درصد است که نشانگر پایین بودن درصد پوشش این شهرستان نسبت به کل استان می‌باشد. پوشش سیما در شهرستان خدابنده نیز برابر با ۵۵/۴ درصد است که در مقایسه با پوشش استان (۸۴/۵ درصد)، از پوشش کمتری برخوردار است. از دلایل عمده‌ی این امر می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- عدم استقرار فرستنده برای شبکه‌های تلویزیونی خبر، آموزش و قرآن.
- موقعیت کوهستانی منطقه و وجود نقاط کور در این شهرستان.
- کم جمعیت بودن سکونتگاه‌های روستایی در این شهرستان.
- پراکنده بودن سکونتگاه‌های روستایی.
- مشکل دسترسی به سکونتگاه‌های روستایی به دلیل راه‌های ارتباطی نامطلوب.
- مقرون به صرفه نبودن استقرار فرستنده در سکونتگاه‌های روستایی کوچک.
- عدم امنیت فرستنده‌ها درنقاط مرتفع و کوهستانی و مشکل دسترسی به این روستاها.

جداول شماره‌ی ۶۴ و ۶۳، بیانگر جمعیت پوشش شبکه‌های رادیویی و تلویزیونی در این شهرستان می‌باشند.

جدول شماره‌ی ٦٣- مقایسه‌یی پوشش رادیویی استان و شهرستان خدابنده

ردیف	نام شبکه	درصد پوشش شهرستانی	درصد پوشش استانی
۱	شبکه‌ی سراسری	٪۱۹.۷۶	٪۴۴.۵۱
۲	شبکه‌ی جوان	٪۷۰.۸۶	٪۹۰.۰۸
۳	شبکه‌ی پیام	٪۶۴.۶	٪۸۹.۰۴
۴	شبکه‌ی استانی	٪۱۹.۷۶	٪۴۴.۲۷
۵	شبکه‌ی فرهنگ	٪۱۹.۷۶	٪۴۴.۵۴
۶	شبکه‌ی معارف	٪۵۱.۸۲	٪۷۲.۴۹
۷	شبکه‌ی ورزش	٪۱۹.۷۶	٪۶۴.۳
۸	شبکه‌ی قرآن	٪۱۹.۷۶	٪۴۵.۹۷
	متوسط پوشش	٪۳۵.۷۶	٪۶۱.۹

مأخذ: صداو سیمای مرکز زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ٦٤- مقایسه‌ی پوشش استانی و شهرستان خدابنده

ردیف	نام شبکه	درصد پوشش شهرستانی	درصد پوشش استانی
۱	شبکه‌ی اول	٪۹۹.۴۹	٪۹۹.۲۸
۲	شبکه‌ی دوم	٪۹۶.۳۲	٪۹۶.۶۲
۳	شبکه‌ی سوم	٪۹۷.۶۳	٪۹۷.۵۶
۴	شبکه‌ی چهارم	٪۶۸.۵۱	٪۷۷.۰۰
۵	شبکه‌ی استانی	٪۸۰.۹۲	٪۹۱.۰۰
۶	شبکه‌ی خبر	٪۰	٪۵۷.۲۵
۷	شبکه‌ی آموزش	٪۰	٪۵۷.۱۴
۸	شبکه‌ی قرآن	٪۰	٪۳۹.۶۱
	متوسط پوشش	٪۵۵.۴	٪۸۴.۵

مأخذ: صداو سیمای مرکز زنجان، ۱۳۸۶.

- **شهرستان ماهنشان**

شهرستان ماهنشان در ′۱۰ °۴۷ تا ′۵۹ °۴۷ طول شرقی و ′۲۱ °۳۶ تا ′۵۹ °۳۶ عرض شمالی واقع شده است. مساحت این شهرستان حدود ۲۷۸۶ کیلومترمربع و میانگین ارتفاعی آن ۱۳۳۰ متر از سطح دریا، است. این شهرستان از سمت شرق و غرب توسط ارتفاعات محصور شده است و رودخانه‌ی قزل‌اوزن در حد وسط این ارتفاعات جریان دارد. بنابراین غالب سکونتگاه‌های روستایی و همچنین مرکز شهرستان به موازات این رودخانه استقرار یافته‌اند. موارد یاد شده از عوامل مؤثر بر پوشش شبکه‌های رادیویی و تلویزیونی محسوب می‌گردند. میانگین پوشش رادیویی در شهرستان ماهنشان برابر با ۲۹/۰۷ درصد است. این رقم علاوه بر این که از متوسط درصد پوشش رادیویی استان پایین‌تر می‌باشد، بلکه نسبت به سایر شهرستان‌های استان زنجان نیز کمتر است. شبکه‌های رادیویی استانی و ورزش به علت عدم استقرار فرستنده دارای پوشش صفر می‌باشند. در سایر شبکه‌های رادیویی نیز

ارقام پوشش‌دهی در شهرستان ماهنشان از پوشش استان کمتر است. لازم به ذکر است که در برخی موارد به دلیل این که فرستنده فقط در مرکز شهرستان یعنی شهر ماهنشان مستقر می‌باشد، درصد پوشش کل شهرستان از مقادیر پایین‌تری برخوردار می‌باشد.

متوسط درصد پوشش سیما در شهرستان ماهنشان برابر با ۵۲/۱ درصد است که در مقایسه با متوسط پوشش استانی از رقم پایین‌تری برخوردار است. به دلیل عدم استقرار فرستنده در سطح شهرستان درصد پوشش شبکه‌ی قرآن برابر با صفر می‌باشد و از آن جایی که فرستنده برای شبکه‌ی آموزش فقط در شهر ماهنشان مستقر گردیده است. لذا درصد پوشش‌دهی آن (۶/۵ درصد)، از میزان کمتری برخوردار است.

جدول شماره‌ی ٦٥- مقایسه‌ی پوشش رادیویی استانی و شهرستان ماهنشان

ردیف	نام شبکه	درصد پوشش شهرستانی	درصد پوشش استانی
۱	شبکه‌ی سراسری	٪۱۱.۶۳	٪۴۴.۵۱
۲	شبکه‌ی جوان	٪۵۶.۸۲	٪۹۰.۰۸
۳	شبکه‌ی پیام	٪۵۶.۸۲	٪۸۹.۰۴
۴	شبکه‌ی استانی	٪۰	٪۴۴.۲۷
۵	شبکه‌ی فرهنگ	٪۱۲.۴۶	٪۴۴.۵۴
۶	شبکه‌ی معارف	٪۵۳.۶۷	٪۷۲.۴۹
۷	شبکه‌ی ورزش	٪۰	٪۳ ۶۴
۸	شبکه‌ی قرآن	٪۴۱.۲۱	٪۴۵.۹۷
	متوسط پوشش	٪۲۹.۰۷	٪۶۱.۹

مأخذ: صداو سیمای مرکز زنجان، ۱۳۸۶.

جدول‌های شماره‌ی ۶۶ و ۶۵، بیانگر وضعیت پوشش شبکه‌های رادیویی و تلویزیونی در شهرستان ماهنشان می‌باشند. به طور کلی از دلایل عدم مطلوبیت پوشش در برخی شبکه‌ها در شهرستان ماهنشان می‌توان، به موارد زیر اشاره نمود:

- عدم استقرار فرستنده در مراکز سکونتگاهی به خصوص مراکز سکونتگاهی روستایی.
- از آن جایی که شهرستان ماهنشان در نظام تقسیم‌بندی سلسله مراتب سکونتگاهی و اداری- سیاسی در حدود یک دهه است که به عنوان شهرستان شناخته می‌شود و از سوی دیگر دارای ساختار و کارکرد روستایی می‌باشد لذا کمبود امکانات و منابع از دیگر عوامل مؤثر بر وضعیت امکانات پوشش در این شهرستان است.
- عدم دید مراکز شهری و روستایی نسبت به فرستنده‌ی پرقدرت بایندر.
- وضعیت توپوگرافی شهرستان و محصور شدن شهرها و روستاهای آن در بین دو رشته کوه موازی.
- به استثنای محور قزل اوزن پراکندگی سکونتگاه‌ها در نقاط مرتفع و پرهزینه بودن استقرار فرستنده در آنها از دیگر موانع پوشش مطلوب در این شهرستان محسوب می‌گردد.

– عدم امنیت فرستنده‌ها در مناطق مرتفع و صعب العبور به خصوص در فصول سرد سال.

جدول شماره‌ی ٦٦- مقایسه‌ی پوشش سیما در استان و شهرستان ماهنشان

ردیف	نام شبکه	درصد پوشش شهرستانی	درصد پوشش استانی
۱	شبکه‌ی اول	٪۹۶.۱۹	٪۹۹.۲۸
۲	شبکه‌ی دوم	٪۸۳.۲	٪۹۶.۶۲
۳	شبکه‌ی سوم	٪۸۵.۸۳	٪۹۷.۵۶
۴	شبکه‌ی چهارم	٪۵۶.۵۲	٪۷۷.۰۰
۵	شبکه‌ی استانی	٪۶۶.۳۵	٪۹۱.۰۰
۶	شبکه‌ی خبر	٪۲۲.۱۱	٪۵۷.۲۵
۷	شبکه‌ی آموزش	٪۶.۵	٪۵۷.۱۴
۸	شبکه‌ی قرآن	٪۰	٪۳۹.۶۱
	متوسط پوشش	٪۵۲.۱	٪۸۴.۵

مأخذ: صداو سیمای مرکز زنجان، ۱۳۸۶.

• شهرستان زنجان

شهرستان زنجان در ′۲۷ °۳۶ تا ′۱۵ °۳۷ عرض شمالی و در ′۲۵ °۴۷ تا ′۵۴ °۴۸ طول شرقی قرار گرفته است. به لحاظ ویژگی‌ها و موقعیت طبیعی شهرستان زنجان دارای موقعیت دشتی و کوهستانی می‌باشد. رشته کوه‌های زنجان شمالی و جنوبی در دو طرف این شهرستان امتداد یافته‌اند و دشت زنجان نیز در میان این ارتفاعات محصور گشته است. فرستنده‌ی بایندر که به عنوان تنها فرستنده پرقدرت استان محسوب می‌گردد، در ارتفاعات زنجان جنوبی و در این شهرستان واقع گردیده است. به طور کلی موقعیت سیاسی- اداری شهرستان زنجان و مرکزیت شهر زنجان، استقرار فرستنده‌ی بایندر، عوارض طبیعی دشت، کوهستان و رودخانه‌ی‌زنجانرود، نحوه‌ی آرایش سکونتگاه‌های روستایی به تبعیت از عوامل طبیعی و جمعیت آنها از جمله عوامل مؤثر بر پوشش مطلوب شبکه‌های رادیویی و تلویزیونی در شهرستان زنجان محسوب می‌گردند. به طوری که متوسط پوشش رادیویی و تلویزیونی این شهرستان از میانگین پوشش استان بالاتر است.

از سوی دیگر هرچند با استقرار فرستنده‌ی پرقدرت بایندر انتظار می‌رود که پوشش شبکه‌های رادیویی و تلویزیونی از میزان و کیفیت بالاتر از ۹۵ درصد برخوردار باشد ولی وجود عوامل متعدد طبیعی و از همه مهم‌تر عوامل انسان ساخت از قبیل: ساختمان‌های مرتفع باعث کاهش کیفیت و درصد پوشش در برخی از شبکه‌ها در شهر زنجان، گشته است.

جدول‌های شماره‌ی ۶۸ و ۶۷، بیانگر وضعیت پوشش هر دو رسانه در سطح شهرستان و مقایسه آن با استان می‌باشند.

جدول شماره‌ی ٦٧- مقایسه‌ی پوشش رادیویی استان و شهرستان زنجان

ردیف	نام شبکه	درصد پوشش شهرستانی	درصد پوشش استانی
۱	شبکه‌ی سراسری	٪۸۳.۵۷	٪۴۴.۵۱
۲	شبکه‌ی جوان	٪۹۶.۵۷	٪۹۰.۰۸
۳	شبکه‌ی پیام	٪۹۶.۶۳	٪۸۹.۰۴
۴	شبکه‌ی استانی	٪۸۳.۶۳	٪۴۴.۲۷
۵	شبکه‌ی فرهنگ	٪۸۳.۷۷	٪۴۴.۵۴
۶	شبکه‌ی معارف	٪۸۳.۸۹	٪۷۲.۴۹
۷	شبکه‌ی ورزش	٪۸۳.۶۳	٪۶۴.۳
۸	شبکه‌ی قرآن	٪۸۳.۶۳	٪۴۵.۹۷
	متوسط پوشش	٪۸۶.۹	٪۶۱.۹

مأخذ: صداو سیمای مرکز زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ٦٨- مقایسه‌ی پوشش سیما در استان و شهرستان زنجان

ردیف	نام شبکه	درصد پوشش شهرستانی	درصد پوشش استانی
۱	شبکه‌ی اول	٪۹۹.۶	٪۹۹.۲۸
۲	شبکه‌ی دوم	٪۹۷.۷۸	٪۹۶.۶۲
۳	شبکه‌ی سوم	٪۹۸.۵۷	٪۹۷.۵۶
۴	شبکه‌ی چهارم	٪۸۵.۸۹	٪۷۷.۰۰
۵	شبکه‌ی استانی	٪۹۶.۲۵	٪۹۱.۰۰
۶	شبکه‌ی خبر	٪۸۳.۸۹	٪۵۷.۲۵
۷	شبکه‌ی آموزش	٪۸۳.۶۶	٪۵۷.۱۴
۸	شبکه‌ی قرآن	٪۸۳.۵۷	٪۳۹.۶۱
	متوسط پوشش	٪۹۱.۱	٪۸۴.۵

مأخذ: صداو سیمای مرکز زنجان، ۱۳۸۶.

- **شهرستان خرمدره**

شهرستان خرمدره در ′۵۵ °۴۸ تا ′۱۷ °۴۹ طول شرقی و ′۱۰ °۳۶ تا ′۲۵ °۳۶ عرض شمالی از خط استوا با مساحت ۴۰۷ کیلومترمربع و میانگین ارتفاعی حدود ۱۵۹۰ متر از سطح دریا در شرق استان زنجان و در دل شهرستان خرمدره قرار گرفته است. مرکز این شهرستان یعنی شهر خرمدره در جلگه‌ای در میان دو رشته کوه قرار گرفته است. به لحاظ پوشش شبکه‌های رادیو به خصوص تلویزیون، این شهرستان در درجه‌ی اول به دلیل دید بیش‌تر نسبت به فرستنده‌ی بایندر و در درجه‌ی دوم به دلیل موقعیت توپوگرافی، از وضعیت مطلوبی برخوردار است.

در شبکه‌های رادیویی سراسری، استانی، فرهنگ و قرآن به دلیل عدم پوشش موج FM هیچ‌گونه پوشش‌دهی در سطح شهرستان وجود ندارد. پوشش تمامی شبکه‌های تلویزیونی در سطح شهرستان به استثنای شبکه‌ی قرآن (صفر درصد به دلیل عدم

استقرار فرستنده)، بالاتر از ۹۵ درصد می‌باشد، به طور کلی متوسط پوشش در سطح این شهرستان برابر با ۸۵/۷ درصد است که نه تنها از متوسط پوشش استان نیز بالاتر است بلکه نسبت به درصد پوشش شهرستان زنجان نیز بالاتر می‌باشد.

جدول‌های شماره‌ی ۷۰ و ۶۹، بیانگر وضعیت پوشش شبکه‌های رادیویی و تلویزیونی در این شهرستان است.

جدول شماره‌ی ٦٩- مقایسه‌ی پوشش رادیویی استان و شهرستان خرمدره

ردیف	نام شبکه	درصد پوشش شهرستانی	درصد پوشش استانی
۱	شبکه‌ی سراسری	٪۰	٪۴۴.۵۱
۲	شبکه‌ی جوان	٪۹۶.۱۹	٪۹۰.۰۸
۳	شبکه‌ی پیام	٪۹۶.۱۹	٪۸۹.۰۴
۴	شبکه‌ی استانی	٪۰	٪۴۴.۲۷
۵	شبکه‌ی فرهنگ	٪۰	٪۴۴.۵۴
۶	شبکه‌ی معارف	٪۹۶.۱۹	٪۷۲.۴۹
۷	شبکه‌ی ورزش	٪۹۵.۸۳	٪۶۴.۳
۸	شبکه‌ی قرآن	٪۰	٪۴۵.۹۷
	متوسط پوشش	٪۴۸.۰۵	٪۶۱.۹

مأخذ: صداو سیمای مرکز زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۷۰- مقایسه‌ی پوشش سیما در استان و شهرستان خرمدره

ردیف	نام شبکه	درصد پوشش شهرستانی	درصد پوشش استانی
۱	شبکه‌ی اول	٪۹۹.۶	٪۹۹.۲۸
۲	شبکه‌ی دوم	٪۹۸.۸۷	٪۹۶.۶۲
۳	شبکه‌ی سوم	٪۹۹.۶	٪۹۷.۵۶
۴	شبکه‌ی چهارم	٪۹۶.۹۲	٪۷۷.۰۰
۵	شبکه‌ی استانی	٪۹۶.۹۲	٪۹۱.۰۰
۶	شبکه‌ی خبر	٪۹۶.۹۲	٪۵۷.۲۵
۷	شبکه‌ی آموزش	٪۹۶.۹۲	٪۵۷.۱۴
۸	شبکه‌ی قرآن	٪۰	٪۳۹.۶۱
	متوسط پوشش	٪۸۵.۷	٪۸۴.۵

مأخذ: صداو سیمای مرکز زنجان، ۱۳۸۶.

۱-۳-۳-۱-٤-۲- نتیجه‌گیری

با توجه به جدول‌ها و مقایسه پوشش رادیویی و تلویزیونی در شهرستان‌های استان زنجان ذکر نکات زیر ضروری است:

- بیش‌ترین پوشش رادیویی مربوط به شهرستان زنجان با ۸۶/۹ درصد و کمترین پوشش رادیویی مربوط به شهرستان ماهنشان با ۲۹/۰۷ درصد می‌باشد. بیش‌ترین پوشش تلویزیونی نیز متعلق به شهرستان زنجان با ۹۱/۱ درصد و کمترین پوشش مربوط به شهرستان ایجرود با ۴۹/۷ درصد، می‌باشد.
- با عنایت به تحولات تقسیمات اداری- سیاسی در استان زنجان در طی یک دهه گذشته و جدایی استان قزوین کنونی از استان زنجان، شهرستان‌های ماهنشان و ایجرود که پس از این تحولات به سطح شهرستان ارتقاء یافته‌اند از درصد پوشش کمتری برخوردار می‌باشند که از دلایل اصلی آن می‌توان به محدود بودن فرستنده‌ها در این شهرستان‌ها اشاره نمود.
- درصد پوشش کلیه شهرستان‌ها به تعداد فرستنده‌های مستقر در آنها بستگی دارد. به عبارت دیگر هر چه قدر تعداد فرستنده‌ها بیش‌تر باشد درصد پوشش نیز زیاد خواهد بود و بالعکس، در جدول‌های شماره‌ی ۷۲ و ۷۱، رتبه‌بندی شهرستان‌ها براساس درصد پوشش رادیویی و تلویزیونی ذکر شده است.

جدول شماره‌ی ۷۱- رتبه‌بندی شهرستان‌ها براساس درصد پوشش رادیویی

ردیف	نام شهرستان	درصد پوشش رادیویی	رتبه در استان
۱	زنجان	۸۶/۹	۱
۲	خرمدره	۴۸/۰۵	۲
۳	طارم	۴۵/۶	۳
۴	ابهر	۴۳/۷	۴
۵	خدابنده	۳۵/۷۶	۵
۶	ایجرود	۲۹/۸	۶
۷	ماهنشان	۲۹/۰۷	۷

مأخذ: صداو سیمای مرکز زنجان، ۱۳۸۶.

پایین بودن جمعیت، پراکنده بودن نقاط سکونتگاهی و آرایش فضایی آنها در شهرستان‌های ماهنشان و ایجرود از عوامل مداخله‌گر در میزان و کیفیت پوشش آنها محسوب می‌گردد.

جدول شماره‌ی ۷۲- رتبه‌بندی درصد پوشش سیما در شهرستان‌های استان زنجان

ردیف	نام شهرستان	درصد پوشش	رتبه در استان
۱	زنجان	۹۱/۱	۱
۲	خرمدره	۸۵/۷	۲
۳	ابهر	۷۳/۵	۳
۴	طارم	۵۸	۴
۵	خدابنده	۵۵/۴	۵
۶	ماهنشان	۵۲/۱	۶
۷	ایجرود	۴۹/۷	۷

مأخذ: صداو سیمای مرکز زنجان، ۱۳۸۶.

هرچند که مهم‌ترین عامل برای پوشش شبکه‌های رادیویی و تلویزیونی استقرار فرستنده‌ها در مراکز سکونتگاهی می‌باشد و عوامل متعدد دیگر در کیفیت پوشش و میزان آن مؤثر می‌باشند که به شرح زیر می‌توان از آنها نام برد:

- ویژگی‌های توپوگرافی و اقلیمی سکونتگاه‌ها و عدم پوشش‌دهی در نقاط کور.
- نحوه‌ی آرایش مکانی- فضایی سکونتگاه‌های شهری و روستایی.
- اِشراف مراکز شهرستان به فرستنده‌ی اصلی واقع در مرکز استان.
- امنیت فرستنده‌ها به طوری که در مکان‌هایی که امکان سرقت فرستنده‌ها قابل پیش‌بینی است از نصب فرستنده خودداری می‌شود.
- پرهزینه بودن فرستنده‌ها و محدودیت منابع مالی به منظور خرید آنها.
- میزان جمعیت سکونتگاه‌ها.
- فاصله‌ی مراکز سکونتگاهی روستایی از شهرها.
- دسترسی ارتباطی به مراکز سکونتگاهی به خصوص روستاها.

شبکه‌های رادیویی استان در موج FM تقریباً ۵۰٪ کل جمعیت استان را پوشش می‌دهد که از میزان متوسط ملی، بالاتر است ولی هنوز برای پوشش کل استان افزایش تعداد فرستنده‌ها ضروری است. در موج MW برای دو شبکه‌ی سراسری و استانی پوشش ۱۰۰٪ داده شده است ولی امواج MW ازکیفیت خوبی برخوردار نیستند. در خصوص پوشش شبکه‌های تلویزیونی نیز پوشش شبکه‌های مختلف سیما نسبت به متوسط ملی از وضعیت بهتری برخوردار است ولی تا رسیدن به پوشش ۱۰۰٪ کلیه‌ی شبکه‌های تلویزیونی نیاز به افزایش تعداد زیادی فرستنده می‌باشد. در جدول شماره‌ی ۷۳، روند رشد تعداد ایستگاه‌های فرستنده‌های اصلی تلویزیونی و رادیویی اف. ام در سال‌های ۸۵-۱۳۶۵، آورده شده است.

جدول شماره‌ی ۷۳- تعداد ایستگاه‌های فرستنده‌های اصلی تلویزیونی و رادیویی اف ام

سال	تلویزیون									رادیو اف ام		مجموع کل فرستنده‌های تلویزیونی و اف ام
	ایستگاه	فرستنده اصلی								ایستگاه	فرستنده اصلی	
		شبکه‌ی ۱	شبکه‌ی ۲	شبکه‌ی ۳	شبکه‌ی ٤	شبکه‌ی ٥	شبکه‌ی خبر	آموزش	قرآن	جمع			
۱۳۶۵	۶	۶	۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۹	۱	۱	۱۰
۱۳۷۰	۸	۸	۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۱	۱	۲	۱۳
۱۳۷۵	۲۵	۲۵	۸	۵	۰	۰	۰	۰	۰	۳۸	۱	۲	۴۰
۱۳۷۶	۴۷	۴۷	۹	۶	۳	۰	۰	۰	۰	۶۶	۱	۳	۶۹
۱۳۷۷	۵۱	۴۹	۱۱	۷	۶	۰	۰	۰	۰	۷۳	۲	۴	۷۷
۱۳۷۸	۵۷	۵۵	۲۰	۱۳	۷	۰	۰	۰	۰	۹۵	۷	۱۴	۱۰۸
۱۳۷۹	۶۲	۵۸	۲۴	۱۷	۹	۰	۱	۰	۰	۱۰۹	۹	۱۹	۱۲۸
۱۳۸۰	۶۸	۶۳	۲۶	۲۴	۱۲	۰	۱	۰	۰	۱۲۶	۹	۲۰	۱۴۶
۱۳۸۱	۸۱	۶۵	۲۶	۲۹	۱۴	۰	۱	۰	۰	۱۳۵	۹	۲۰	۱۵۵
۱۳۸۲	۸۴	۷۴	۲۵	۳۷	۲۱	۰	۱	۰	۰	۱۵۸	۱۰	۲۸	۱۸۶
۱۳۸۳	۸۹	۸۱	۲۸	۴۰	۲۷	۱۱	۱	۰	۰	۱۸۸	۱۰	۲۹	۲۱۷
۱۳۸۴	۹۷	۸۵	۳۱	۴۳	۳۰	۱۱	۲	۳	۰	۲۰۴	۱۲	۳۵	۲۳۹
۱۳۸۵	۱۰۳	۸۵	۳۳	۵۳	۳۱	۱۲	۳	۳	۱	۲۲۱	۱۳	۴۰	۲۶۱

مأخذ: صداو سیمای مرکز زنجان، ۱۳۸۶.

هرچند که افزایش درصد نقاط تحت پوشش صدا و سیما از اهداف عمده این بخش در برنامه‌ریزی‌ها در نظر گرفته شده است اما با تأمل در پیشرفت فن آوری‌های نوین و گسترش ارتباطات رسانه‌ای این نکته مهم و اساسی باید مدنظر قرار گیرد که با ورود فنآوری‌های نوین در عرصه‌ی رسانه‌ای و ارتباطات، طرح مباحثی نظیر درصد پوشش توسط فرستنده‌ها و... عملاً منتفی است و بایستی در جهت افزایش کیفیت برنامه‌ها و تولید آنها سرمایه‌گذاری صورت پذیرد. بنابراین با توجه به مطالب ذکر شده، برای آینده مباحثی نظیر تغییر سیستم از آنالوگ به دیجیتال در تمامی زمینه‌ها و همچنین سیگنال رسانی برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی شبکه‌ی استان زنجان از طریق UPLink، پیگیری می‌شود.

با عنایت به این که در آینده فرستنده‌های تلویزیونی دیجیتال خواهند شد لذا میزان پوشش شبکه‌ی اول می‌تواند به عنوان مبنا قرار گیرد چرا که هر فرستنده دیجیتال قادر خواهد بود، بیش از ۴ کانال برنامه را پخش نماید.

جدول شماره‌ی ۷۴- نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید صدا و سیمای مرکز زنجان

نقاط قوت	**هرگونه خصیصه یا مزیت درون بخشی که آن بخش را در رسیدن به اهداف از پیش تعیین شده کمک می‌نماید**
	۱- نقطه‌یابی مناسب برای تنها ایستگاه پرقدرت استان که تأثیر بسیاری در سطح پوشش دارد.
	۲- عدم مجاورت با خطوط مرزی کشور و تداخل امواج کشورهای همسایه.
	۳- احداث ۹۷ ایستگاه با تجهیزات کامل که تنها برای افزایش پوشش سایر شبکه‌ها نیاز به خرید فرستنده می‌باشد.
	۴- وسعت کم جغرافیایی و جمعیتی استان که امکان پوشش ۱۰۰٪ را امکان‌پذیرتر می‌کند.
نقاط ضعف	**هرگونه خصیصه یا مزیت درون بخشی که مانع رسیدن به اهداف از پیش تعیین شده بخش می‌گردد**
	۱- وجود روستاهای کم جمعیت و پراکنده بودن آنها در نقاط کوهستانی.
	۲- کوهستانی بودن منطقه و وجود نقاط کور بسیار.
	۳- عدم تخصیص بودجه‌ی مناسب جهت خرید تجهیزات به منظور افزایش پوشش سایر شبکه‌ها.
	برای شبکه‌ی استانی به منظور افزایش پوشش شبکه‌ی اشراق.
	۴- عدم وجود Uplink.
	۵- وجود اقلیم آب و هوای سرد این منطقه و مستقر بودن ایستگاه‌های فرستنده در نقاط مرتفع کوهستانی که موجب صعب العبور بودن مسیر و مشکلات برق رسانی و... می‌شود.
	۶- به دلیل موقعیت خاص، ایستگاه‌هایی که در خارج از نقاط شهری و مناطق مسکونی می‌باشند در معرض خطر سرقت تجهیزات واقع هستند.
تهدیدات	**هرگونه وضعیت برون بخشی یا خارجی که مانع رسیدن به اهداف از پیش تعیین شده بخش می‌گردد**
	۱- افزایش استفاده از ماهواره به دلیل افزایش برنامه‌های فارسی زبان و از طرفی وجود ایستگاه‌های فرستنده که تنها یک شبکه را پوشش می‌دهند
فرصت‌ها	**هرگونه وضعیت برون بخشی یا خارجی که آن بخش را در رسیدن به اهداف از پیش تعیین شده کمک می‌نماید**
	۱- همجواری با ۷ استان باعث شده که شبکه‌های سراسری در نقاط مرزی استان از ایستگاه‌های همدیگر استفاده کنند.
	۲- نداشتن نقاط مرزی با کشورهای همسایه و عدم نیاز به ایجاد تداخل در امواج کشورهای خارجی به منظور جلوگیری از نفوذ امواج.

مأخذ: صداو سیمای مرکز زنجان، ۱۳۸۶.

۱-۳-۳-۲- شبکه‌ی حمل و نقل

مقدمه

تدوین برنامه‌ی آمایش استان که از سوی مرکز ملی آمایش سرزمین مبتنی بر ماده‌ی ۷۲ قانون برنامه‌ی چهارم با هدف زمینه‌سازی اجرای ماده‌ی ۷۴ قانون فوق‌الذکر در دستور کار استان قرار گرفته است.

که با تمهیدات قبلی از اول تیر ماه سال ۸۵ با مشارکت دستگاه‌های اجرایی بخشی و فرابخشی آغاز شده است. سازمان حمل و نقل نیز از ابتدای طرح و شرکت در جلسات مختلف در چند و چون کار قرار گرفت.

ابتدا با شروع طرح بررسی محتوای هر یک از سرخط‌های مرتبط انجام و پیشنهادات مربوط طی نامه‌ی شماره‌ی ۶۷/۲۸۲۳/۱۲ مورخ ۸۵/۳/۳۰ ارسال گردید.

در گام‌های بعدی با تشکیل گروه آمایش وظایف هریک از اعضاء گروه مشخص و به آنها ابلاغ گردید و بر این اساس گزارش حاضر تهیه و تدوین گردید.

گزارش زیر دربرگیرنده‌ی موارد زیر می‌باشد:

- تحلیل وضعیت موجود (حمل و نقل) در استان.
- مطالعه پیشینه حمل و نقل در استان.
- مقایسه آمار جابجایی بار و مسافر در سال‌های ۸۴-۱۳۷۷.
- تحلیل شبکه حمل و نقل استان و تحلیل دسترسی مناطق مختلف استان به شبکه حمل ونقل و سطح بندی آن .

۱-۳-۳-۲-۱- تحلیل دسترسی مناطق مختلف استان به شبکه حمل و نقل و سطح‌بندی آن

- **تعریف مفاهیم (برحسب حروف الفبای موضوعی)**

انواع بارگیر

*** بارگیر**

بارگیر قسمت ثابت یا غیرثابت از وسیله نقلیه‌ی باری است که کالا، داخل یا روی آن قرار می‌گیرد.

***بارگیر ثابت**

بارگیری است که قابل جدا شدن از قسمت کشنده (بدنه)، وسیله‌ی نقلیه‌ی باری نباشد.

***بارگیر غیرثابت**

بارگیری است که قابل جدا شدن از قسمت کشنده وسیله‌ی نقلیه باری بوده و به دو صورت نیمه یدک و یدک، می‌باشد.

*** اتاقدار**

نوعی بارگیر ثابت که دارای دیواره و کف پوشیده بوده و به منظور حمل کالاهای بسته‌بندی شده، محصولات کشاورزی، دام و ... مورد استفاده قرار می‌گیرد.

***بغل دار چادری**

نوعی بارگیر غیرثابت با دیواره‌ی کوتاه و میله‌های محافظ است که توسط چادر پوشیده شده و معمولاً برای حمل کالاهای بسته‌بندی شده به کار می‌رود.

***بغل دار معمولی**

نوعی بارگیر غیرثابت با دیواره‌ی جانبی کوتاه (۱ تا ۱/۲متر)، است که برای حمل انواع کالا مورد استفاده قرار می‌گیرد.

*** کفی**

بارگیر غیرثابتی است که دارای کف پوشیده و بدون دیواره اطاق بار که معمولاً برای حمل آهن آلات، رول، کالاهای بسته‌بندی شده و در برخی موارد کانتینر استفاده می‌شود.

*** کمپرسی**

نوعی از بارگیر با بدنه‌ی فلزی و مجهز به جک هیدرولیک بالا برنده برای تخلیه کالا است که برای حمل کالاهایی مانند: مصالح ساختمانی، مواد معدنی و... به کار می‌رود.

***کمرشکن**

نوعی بارگیر غیرثابت به شکل کفی است که دارای تعداد محور و عرض بیش‌تر از کفی بوده و با ارتفاع سطح بارگیری کمتر نسبت به دیگر بارگیرها، برای حمل کالاهای سنگین و غیرقابل تفکیک به کار می‌رود.

*** بارنامه**

برگ بهاداری که حقوق مالکیت و مشخصات بار، وسیله نقلیه، راننده و... در آن نوشته می‌شود، طراحی این برگه توسط سازمان حمل و نقل و پایانه‌ها انجام و از طریق امور اقتصادی و دارایی چاپ و به منظور حمل و نقل کالا در اختیار شرکت‌ها و مؤسسات حمل ونقل بار، قرار می‌گیرد.

***پایانه‌ی باری**

پایانه‌ی بار محلی است که به منظور ساماندهی امور حمل ونقل کالا و ارائه‌ی خدمات مورد نیاز رانندگان وسیله‌ی نقلیه‌ی عمومی باری و دارای کلیه تأسیسات و امکانات برای ارائه‌ی خدمات وابسته به حمل ونقل کالا از قبیل: سالن اعلان بار، مؤسسات و شرکت‌های حمل و نقل کالا و سایر خدمات لازم و تعیین نرخ خدمات حمل و تعیین مقصد با مشارکت راننده، شرکت یا مؤسسه و صاحب کالا می‌باشد.

*** پایانه‌ی مسافری**

نوعی تسهیلات حمل و نقلی در انتهای خط یا مسیر خدمات حمل و نقل عمومی مسافر است که به منظور توقف وسایل حمل ونقل عمومی مسافر، پیاده و سوار کردن مسافرین و حذف تردد وسایل از معابر شهری جهت کاهش آلودگی محیط زیست در حاشیه‌ی شهرها احداث شده و دارای تأسیسات و امکانات برای ارائه خدمات وابسته به حمل و نقل مسافر می‌باشد.

***ترانزیت**

عبارت است از عبور مسافر یا کالا یا وسیله‌ی نقلیه از قلمرو جمهوری اسلامی ایران به طوری که مبداء و مقصد سفر خارج از کشور باشد. به عبارتی ورود از یک مرز کشور طبق مقررات به قصد عبور از کشور و خروج از مرز دیگر کشور می‌باشد.

تردد شماری

***ایستگاه تقاطعی**

ایستگاهی است که در تقاطع‌ها (سه راهی‌ها)، مستقر شده و آمارگیران در آن تعداد ۶ حرکت (رفت و برگشت)، محورهای تقاطع را اندازه‌گیری می‌کنند.

***ایستگاه محوری**

ایستگاهی است که در یک جاده دو طرفه مستقر شده و آمارگیران در آن تردد وسایل نقلیه در مسیرهای رفت و برگشت محورهای مورد نظر را اندازه‌گیری می‌نمایند.

***تردد**

منظور از تردد، عبور وسایل نقلیه در واحد زمان در یک محور می‌باشد.

***تردد واقعی**

تردد انواع وسایل نقلیه، که در جاده‌های کشور عبورومرور می‌کنند (عبارت واقعی در برابر عبارت معادل سواری به کار گرفته می‌شود).

***حجم تردد**

تعداد وسیله‌ی نقلیه‌ای است که در واحد، آن زمان در یک محور عبور می‌کند.

***درصد تردد واقعی وسایل نقلیه‌ی باری**

درصد تردد انواع وسایل نقلیه‌ی باری که در جاده‌های کشور عبورومرور می‌کنند.

$$\text{درصد تردد واقعی وسایل نقلیه‌ی باری} = \frac{\text{تردد واقعی وسایل نقلیه‌ی باری}}{\text{تردد واقعی انواع وسیله‌ی نقلیه}} \times ۱۰۰$$

*** درصد تردد واقعی وسایل نقلیه‌ی مسافری**

درصد تردد انواع وسایل نقلیه‌ی مسافری که در جاده‌های کشور عبورومرور می‌کنند.

$$\text{درصد تردد واقعی وسایل نقلیه‌ی مسافری} = \frac{\text{تردد واقعی وسایل نقلیه‌ی مسافری}}{\text{تردد واقعی انواع وسیله‌ی نقلیه}} \times ۱۰۰$$

*** محور**

راه ارتباطی یک طرفه میان دو نقطه‌ی انتخاب شده، می‌باشد. جهت حرکت از یک نقطه به سمت نقطه دیگر است. مثلاً محور تهران- کرج و یا کرج- تهران.

*** معادل سواری**

تبدیل میزان تردد هر وسیله را برحسب سواری، هم سنگ یا معادل سواری می‌نامند و نحوه‌ی تبدیل آنها توسط ضرایبی صورت می‌گیرد که آنها را «ضرایب هم سنگ» و یا «ضرایب معادل سواری» می‌نامند.

جدول شماره‌ی ۷۵- ضرایب معادل سواری

نوع راه / نوع وسیله	راه‌های دو خطه			راه‌های چند خطه		
	هموار	تپه ماهور	کوهستانی	هموار	تپه ماهور	کوهستانی
سواری	۱	۱	۱	۱	۱	۱
مینی بوس	۱/۵	۳	۴	۱/۲	۲/۵	۳/۵
اتوبوس	۱/۷	۳/۵	۵/۵	۱/۴	۲/۸	۴/۵
کامیونت ، وانت (بار)	۱/۱	۱/۲	۱/۳	۱/۰	۱/۱	۱/۲
کامیون دو محور	۱/۹	۳/۷	۵/۷	۱/۶	۳/۰	۴/۷
کامیون سه محور	۲/۲	۴/۵	۷/۰	۱/۸	۳/۵	۶/۰
کامیون چهار محور و بیش‌تر	۲/۵	۵/۰	۸/۰	۲/۰	۴/۰	۷/۰
وسایل کشاورزی	۱/۳	۲/۰	۳/۰	۱/۰	۱/۳	۲/۰
موتورسیکلت و دوچرخه	۰/۷	۰/۹	۱/۰	۰/۵	۰/۷	۰/۹
وسایل ترافیکی	۳/۵	۶/۰	۱۲/۰	۲/۸	۵/۰	۹/۰

مأخذ: وزارت راه و ترابری، ۱۳۸۵.

*** تناژ**

واحد سنجش وزن کالا در جابه‌جایی کالاست که بیانگر یک تن کالا می‌باشد.

*** تن- کیلومتر**

تن- کیلومتر واحد سنجش جابه‌جایی کالاست که بیانگر حمل یک تن کالا در یک کیلومتر، می‌باشد.

$$\text{متوسط تن – کیلومتر طی شده} = \frac{\text{مجموع میزان کالای حمل شده در هر سفر} \times \text{مسافت طی شده در همان سفر}}{\text{مجموع سفرهای انجام شده}}$$

*** حمل و نقل زمینی**

مجموعه فعالیت‌های حمل و نقلی (کالا یا مسافر)، است که از طریق جاده یا ریل، صورت پذیرد.

*** حمل و نقل جاده‌ای**

مجموعه فعالیت‌های حمل ونقلی (کالا یا مسافر)، است که از طریق جاده‌ی توسط ناوگان جاده‌ای صورت پذیرد.

*** حمل و نقل ریلی**

مجموعه فعالیت‌های حمل و نقلی (کالا یا مسافر)، است که از طریق خطوط راه آهن توسط ناوگان ریلی صورت پذیرد.

*** درصد به کل**

منظور نسبت سهم هر عامل به کل عوامل می‌باشد.

$$\text{درصد به کل} = \frac{\text{مقدار عامل}}{\text{مقدار کل}} \times ۱۰۰$$

*** درصد تغییر**

منظور از درصد تغییرات، آمار درج شده نسبت به سال گذشته است.

$$\text{درصد به کل} = \frac{(\text{آمار سال گذشته} - \text{آمار امسال})}{\text{آمار سال گذشته}} \times ۱۰۰$$

انواع راه

***آزاد راه**

راهی است با روسازی آسفالت یا بتن برای عبور سریع وسایل نقلیه‌ی موتوری که معبر رفت و برگشت آن کاملاً از یکدیگر مجزا و فاقد تقاطع‌های همسطح بوده، ورود به آن و خروج از آن منحصراً در نقاط معین و محدودی میسر باشد و طرفین آن دارای دیوارهای توری یا بتنی برای جلوگیری از ورود انسان و حیوان است.

***راه اصلی**

راهی است دو خطه با روسازی آسفالت یا بتن که برای عبور وسایل نقلیه‌ی موتوری و به ندرت وسایل نقلیه‌ی غیر موتوری و پیاده می‌باشد و تقاطع‌ها در آن معمولاً هم سطح است.

***راه اصلی چهارخطه (بزرگراه)**

راهی است با روسازی آسفالت یا بتن برای عبور سریع وسایل نقلیه‌ی موتوری که دارای معابر رفت و برگشت جدا از هم می‌باشند، هر یک از جهت‌های رفت و برگشت، شامل حداقل دو خط عبور است و تقاطع‌های مهم آن معمولاً از نوع غیر مسطح است، ورود به آن و خروج از آن با محدودیت نسبی انجام می‌گیرد.

*** راه اصلی معمولی**

راهی است با عرض کلی ۱۱ متر که ساختمان آن طبق نقشه و مشخصات راه اصلی انجام شده باشد، عرض آسفالت ۷/۳۰ متر و عرض شانه ۱/۸۵ متر یا ۲×۲، است.

***راه فرعی**

راهی است با عرض آسفالت رو ۷ متر و عرض شانه ۱×۲ که ارتباط مراکز جمعیت و تولید داخل یک منطقه را برقرار می‌کند و جزیی از شبکه‌ی داخلی آن است و معمولاً به صورت دو خطه‌ی دو طرفه عمل می‌کند.

سفر

جابه‌جایی یک طرفه انسان، بار و یا وسیله نقلیه (پر یا خالی)، است از مبداء به مقصد برای منظور و هدف معین.

کرایه

مبلغی است که به ازای جابه‌جایی کالا یا مسافر پرداخت می‌شود.

مبدأ و مقصد سفر

نقطه‌ی آغازین سفر را مبدأ و نقطه‌ی پایانی سفر را مقصد سفر، گویند.

مجتمع‌های خدماتی – رفاهی و تیر پارک‌ها

مکانی است که در محورهای اصلی و ترانزیتی کشور جهت ارائه‌ی خدمات مورد نیاز رانندگان، مسافران و وسایل نقلیه به صورت متمرکز احداث می‌شود. از جمله می‌توان از: تعمیرگاه، درمانگاه، رستوران، مسجد، استراحتگاه، جایگاه‌های عرضه‌ی سوخت، پارکینگ و... نام برد.

میانگین کرایه‌ی هر تن – کیلومتر طی شده

متوسط کرایه‌ی پرداخت شده به ازای یک تن کالا در یک کیلومتر طی شده می‌باشد (هزینه هر تن- کیلومتر طی شده)

$$\text{میانگین کرایه‌ی هر تن - کیلومترطی شده} = \frac{\text{مجموع کرایه‌ی پرداخت شده در هر سفر}}{\text{مجموع میزان کالای حمل شده در هر سفر} \times \text{کیلومتر طی شده در همان سفر}}$$

ناوگان حمل و نقل عمومی جاده‌ای

به کلیه‌ی وسایل نقلیه موتوری که دارای پلاک عمومی (نارنجی)، بوده و فعالیت آن حمل و نقل عمومی مسافر یا بار از طریق جاده (جابه جایی بین شهری) است، اطلاق می‌گردد.

ناوگان حمل و نقل عمومی جاده‌ای بار

به ناوگان حمل و نقلی عمومی گفته می‌شود که فعالیت آنها صرفاً حمل و نقل عمومی بار از طریق جاده است و ظرفیت بارپذیری آن بیش از ۲ تن می‌باشد.

تصویر شماره‌ی ۱- تصویر ناوگان باری

مأخذ: سازمان حمل و نقل و پایانه‌های استان زنجان، ۱۳۸۶.

ناوگان حمل و نقل جاده‌ای مسافر

به ناوگان حمل و نقلی عمومی گفته می‌شود که فعالیت آنها صرفاً حمل و نقل عمومی مسافر از طریق جاده است و شامل انواع اتوبوس، مینی بوس و سواری کرایه، می‌باشد.

نفر- کیلومتر

نفر- کیلومتر، واحد سنجش جابه‌جایی مسافر است که بیانگر جابه‌جایی یک نفر مسافر در یک کیلومتر، می‌باشد.

$$\text{میانگین کرایه‌ی هر تن – کیلومترطی شده} = \frac{\text{مجموع (مسافرجابه جا شده در هر سفر} \times \text{مسافت طی شده در همان سفر)}}{\text{مجموع سفرهای انجام شده}}$$

تصویر شماره‌ی ۲- تصویر ناوگان مسافربری

مأخذ: سازمان حمل و نقل و پایانه‌های استان زنجان، ۱۳۸۶.

- **تحلیل دسترسی**

راه‌های استان با توجه به شرایط و میزان حجم ترافیک آنها تقسیم‌بندی شده و به سه دسته سطح ۳، ۲ و ۱ تقسیم‌بندی گردیده است.

سطح ۱- آزاد راه‌ها و بزرگراه‌ها

شامل محورهای: آزاد راه زنجان- قزوین، ۱۰۶ کیلومتر

آزاد راه زنجان- تبریز، ۸۵ کیلومتر

بزرگراه‌های ورودی شهرها، ۱۵ کیلومتر

در مجموع استان زنجان دارای ۱۹۱ کیلومتر راه سطح ۱ می‌باشد.

سطح ۲- راه‌های اصلی

شامل محورهای- زنجان- ابهر، ۱۱۵/۳۰۰ کیلومتر

زنجان- میانه، ۹۱/۴۰۰ کیلومتر

سه راهی سلطانیه، زنجان- قیدار، ۴۹ کیلومتر

زنجان- بیجار، ۸۰/۳۰۰

استان زنجان دارای ۳۳۶ کیلومتر راه سطح ۲ می‌باشد.

سطح ۳- راه‌های فرعی

شامل محورهای ـ زنجان ـ دندی، ۹۰ کیلومتر

نیک پی- ماهنشان- پری- دندی، ۲۰۹/۶ کیلومتر

سه راهی گیلوان- گیلوان- آببر- درام، ۲۰۸/۴ کیلومتر

قیدار- ابهر، ۶۰ کیلومتر

قیدار- کبودرآهنگ، ۵۸ کیلومتر

زرین رود- گرماب، ۳۲ کیلومتر

حصار- خرمدره، ۷۰ کیلومتر

ابهر- دولت آباد، ۲۹ کیلومتر

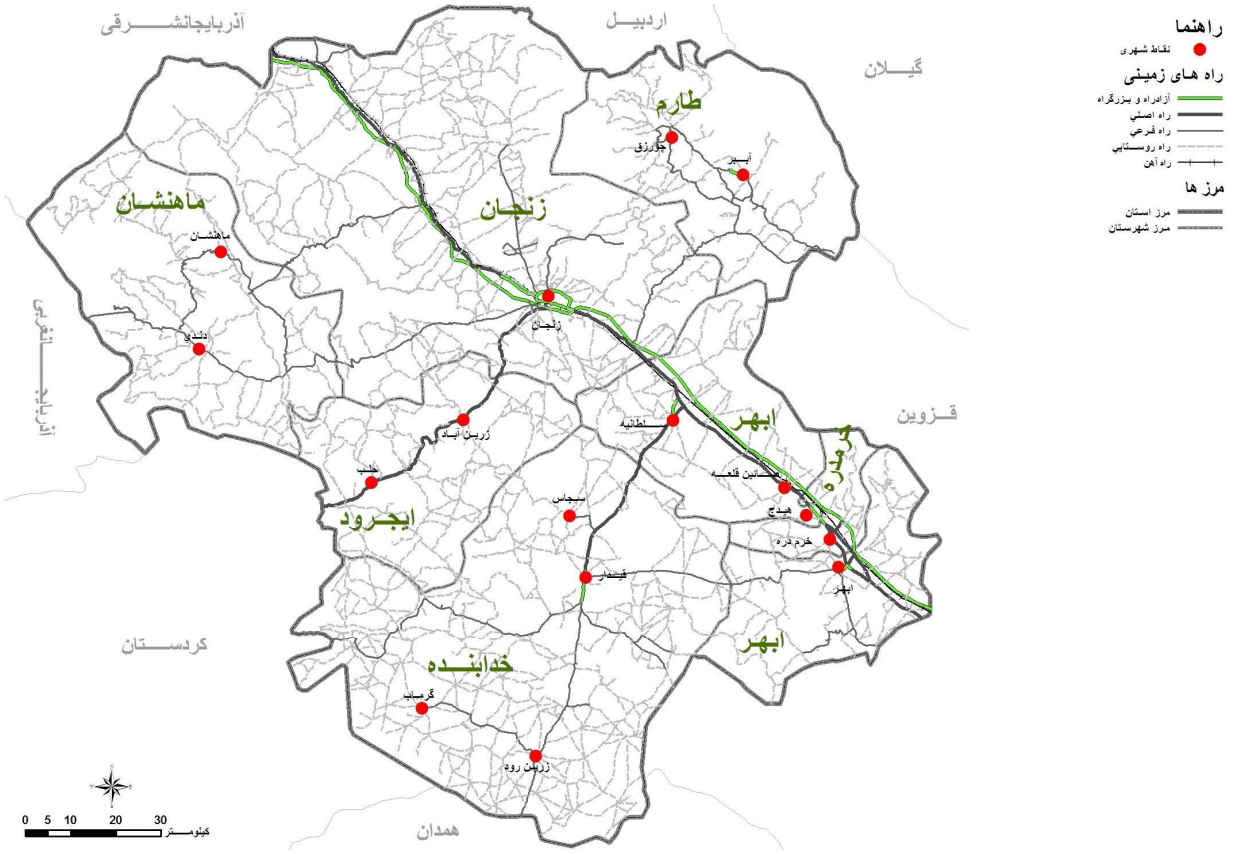
استان زنجان دارای ۷۵۷ کیلومتر راه سطح ۳ می‌باشد.

سطح ٤- راه‌های روستایی

شامل کلیه‌ی محورهایی که جزء راه‌های سطوح ۳ گانه نمی‌باشند.

استان زنجان دارای ۳۵۱۹ کیلومتر راه روستایی و سایر می‌باشد.

نقشه‌ی شماره‌ی ۱۱- شبکه راه‌های ارتباطی

مأخذ: مشاور، ۱۳۸۶.

تراکم راه‌های استان

در جدول شماره‌ی ۷۶، طول راه‌ها و تراکم راه‌های استان زنجان و کشور محاسبه شده است. در انتهای جدول درصد راه‌های استان نسبت کل کشور و همچنین رتبه‌ی استان از نظر دارا بودن انواع راه‌ها قابل مشاهده می‌باشد.

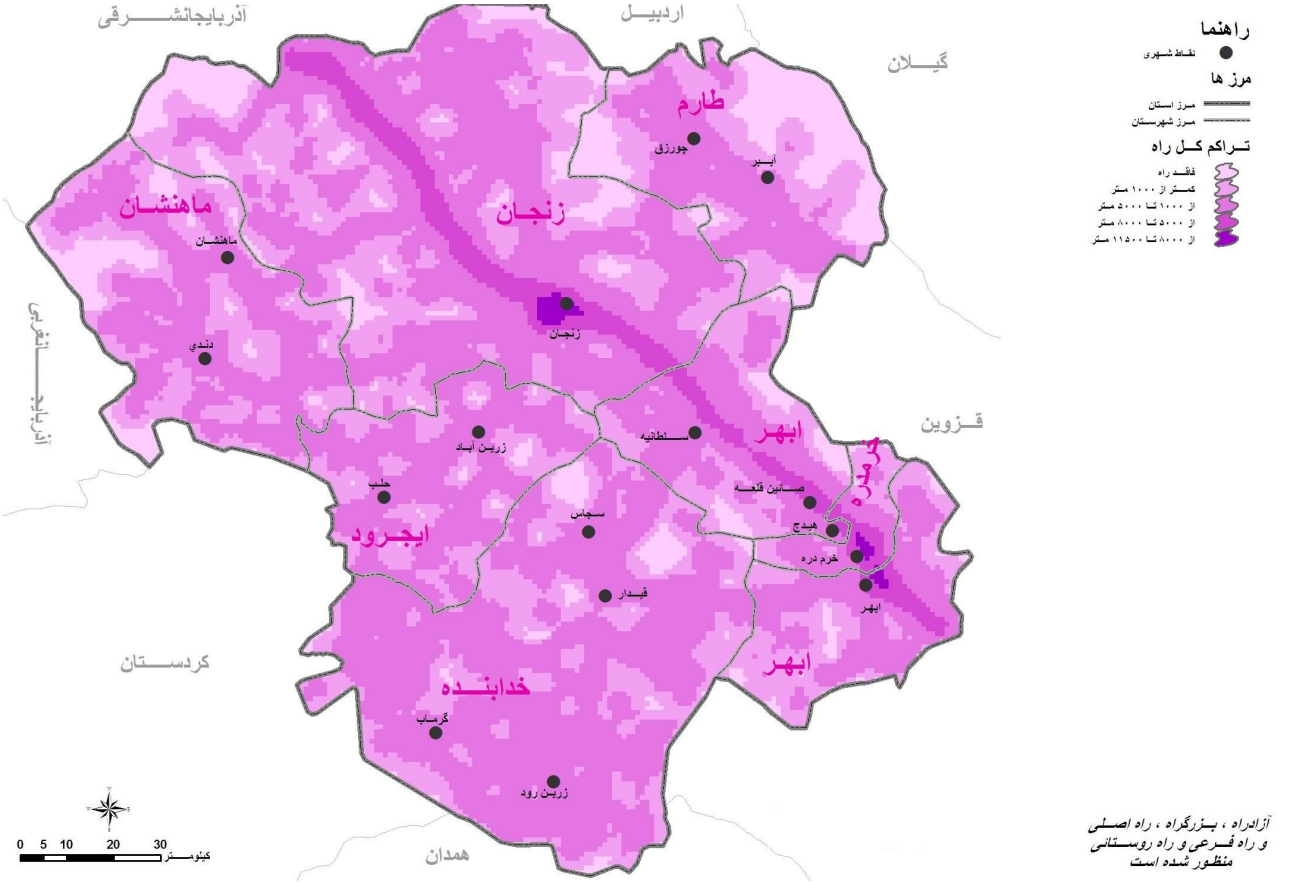
با نگاهی به جدول می‌توان دید که استان زنجان از نظر دارا بودن اتوبان دارای رتبه‌ی ۲ می‌باشد، این به معنی دارا بودن فرصت بسیار مناسبی برای حمایت از سرمایه‌گذاری‌های مربوط به حمل و نقل کالا و مسافر به ویژه در بخش کویر می‌باشد ولی متأسفانه با مقایسه‌ی میزان سایر راه‌ها، به ویژه راه‌های اصلی چهار خط (بزرگراه‌ها)، استان در رده‌های پایین رتبه‌بندی کشوری قرار دارد.

جدول شماره‌ی ۷۶- تراکم راه‌های استان

نوع راه		آزاد راه	راه اصلی چهار خطه	راه اصلی طول و عرض	راه فرعی عریض	کل
استان	طول	۱۸۸/۲	۱۵/۵	۳۷۱/۹	۷۵۰/۵	۱۳۴۸/۵
	تراکم	۸/۶۴	۰/۷۱	۱۷/۰۸	۳۴/۴۷	۶۱/۹۳
کشور	طول	۱۲۳/۶	۵۱۶۰/۶	۲۱۹۹۶/۲	۴۰۸۶۸/۸	۷۱۷۱۱/۵
	تراکم	۰/۷۴	۳/۱۱	۱۳/۲۶	۲۴/۶۴	۴۳/۲۳
درصد از کل کشور		۱۵/۲	۰/۳	۱/۶۹	۱/۸۴	۱/۸۸
رتبه در کشور		۲	۲۷	۲۵	۲۰	۲۳

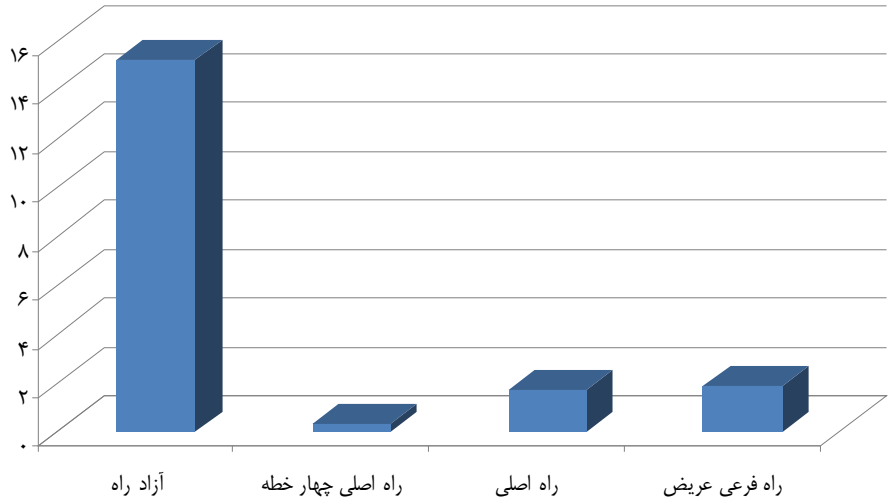
مأخذ: اداره‌ی کل راه و ترابری استان زنجان، ۱۳۸۵.

نقشه‌ی شماره‌ی ۱۲- تراکم کل راه

مأخذ: مشاور، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۳۰- درصد تراکم طول راه‌های استان نسبت به کشور

مأخذ: اداره‌ی کل راه و ترابری استان زنجان، ۱۳۸۵.

با عنایت به تراکم راه‌های استانی و مقایسه‌ی آن با تراکم راه‌های کشور مشاهده می‌گردد که استان زنجان از لحاظ وجود راه‌های چهار خطه (بزرگراه)، دارای شرایط نامناسب بوده و فقط ۳٪ از بزرگراه‌های کشور را دارا بوده و در رتبه‌ی ۲۷ از استان‌های کشور می‌باشد و مطالب مذکور نشان‌دهنده‌ی لزوم توجه ویژه به احداث این‌گونه راه‌ها جهت بالا بردن ایمنی و توان حمل و نقل محورها می‌باشد که از جمله محورهای این بخش می‌توان به محورهای زنجان- میانه و زنجان- ابهر و زنجان- دندی، اشاره نمود که نیاز مبرم به تعریض و بهسازی دارند و استان از نظر وجود آزادراه‌ها دارای رتبه‌ی ۲ بوده و دارای شرایط بسیار مناسبی می‌باشد که استفاده از پتانسیل مذکور جزو با اهمیت‌ترین موضوعات مدیریت کلان استان می‌باشد.

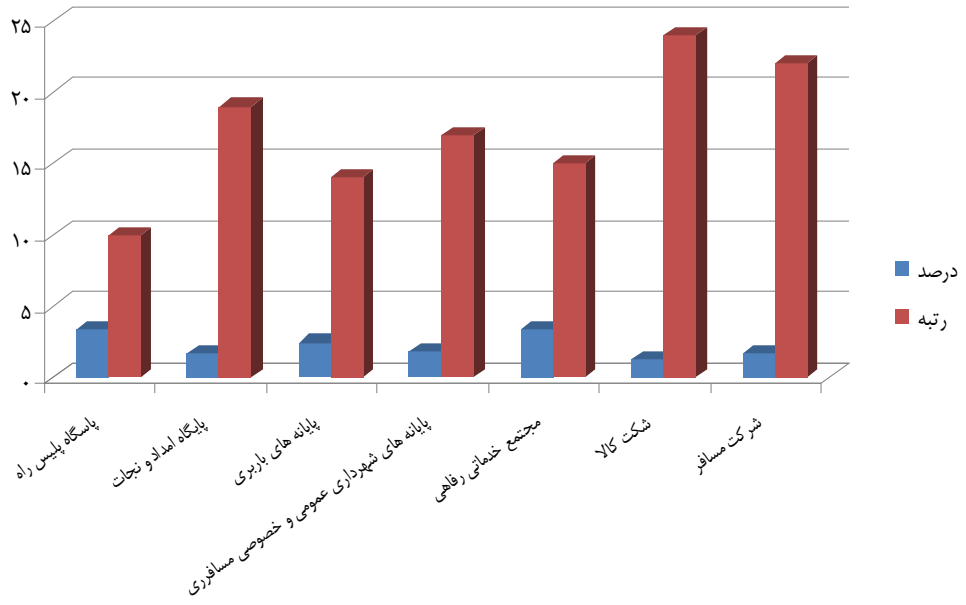
در جدول شماره‌ی ۷۷، تأسیسات زیربنایی استان نسبت به کشور ذکر شده است. همانطور که در جدول مشاهده می‌شود، استان از نظر تعداد پایگاه‌های امداد و نجات جاده‌ای با ۲ پایگاه فعال در رتبه‌ی ۱۹ کشور و در رتبه‌ی پایین ولی از نظر مجتمع‌های خدمات رفاهی و پایانه استان در رتبه‌ی ۱۵، قرار دارد. همچنین دارای ۳ مجتمع و ۷ پاسگاه پلیس‌راه می‌باشد که از این نظر استان واجد رتبه‌ی دهم کشور است که وضعیت متعدلی را نشان می‌دهد.

جدول شماره‌ی ۷۷- تأسیسات زیربنایی استان نسبت به کشور

	پاسگاه پلیس‌راه	پایگاه امداد و نجات	پایانه‌های باربری	پایانه‌های شهرداری عمومی و خصوصی مسافربری	مجتمع خدماتی رفاهی	شرکت کالا	شرکت مسافر
استان	۷	۲	۱	۵	۳	۴۸	۳۸
کشور	۲۰۸	۱۲۰	۴۰	۲۶۸	۸۸	۳۵۸۷	۲۲۶۹
درصد	۳/۳۶	۱/۶۷	۲/۵	۱/۸۷	۳/۴	۱/۳۴	۱/۶۷
رتبه	۱۰	۱۹	۱۴	۱۷	۱۵	۲۴	۲۲

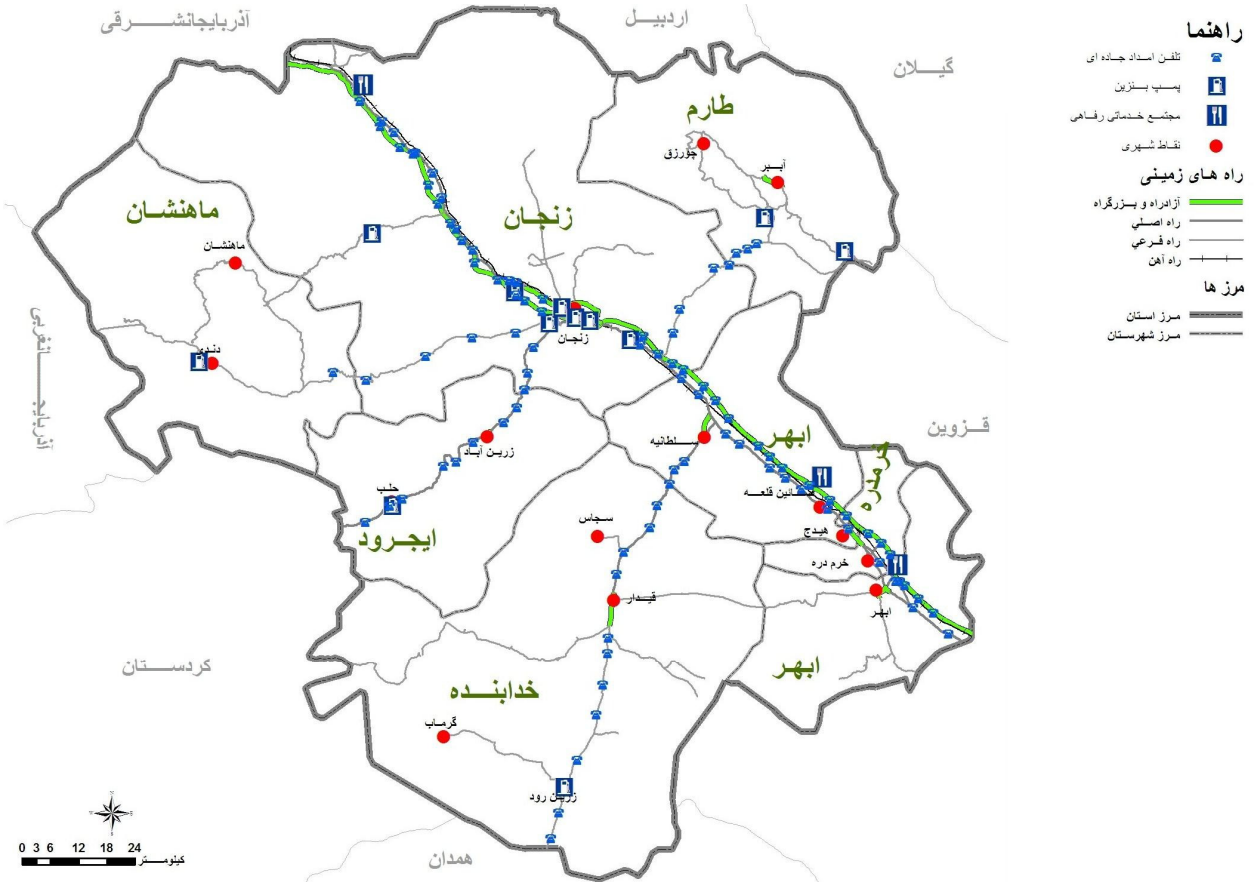
مأخذ: سالنامه سازمان حمل و نقل سال ۱۳۸۳

نمودار شماره‌ی ۳۱- درصد میزان تأسیسات ضروری حمل و نقل استان نسبت به کل کشور

مأخذ: سالنامه‌ی آماری حمل و نقل جاده‌ای، ۱۳۸۳.

نقشه‌ی شماره‌ی ۱۳- تأسیسات جانبی راه‌ها

مأخذ: مشاور، ۱۳۸۶.

تصویر شماره‌ی ۳- پاسگاه پلیس راه

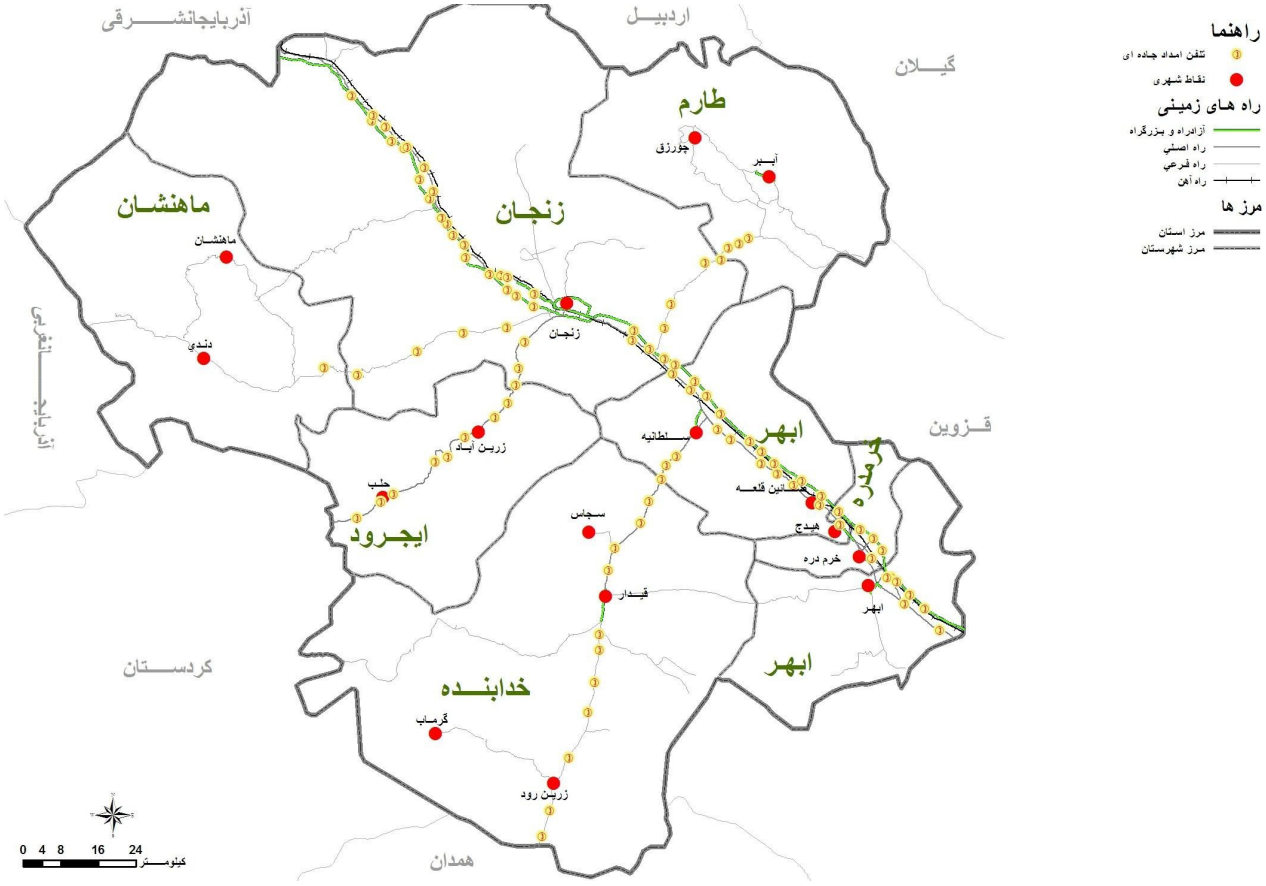
مأخذ: سازمان حمل و نقل پایانه های استان زنجان، ۱۳۸۶.

تصویر شماره‌ی ٤- مرکز فوریت‌های پزشکی

مأخذ: سازمان حمل و نقل پایانه های استان زنجان، ۱۳۸۶.

نقشه‌ی شماره‌ی ١٤- تلفن امداد جاده‌ای استان زنجان

مأخذ: مشاور، ١٣٨۶.

- **تحلیل تلفات ناشی از تصادفات جاده‌ای**

با توجه به این که آمار فوت ناشی از تصادفات جاده‌ای ارائه شده از پلیس راه استان با تعداد کشته‌شدگان اعلامی توسط پزشکی قانونی حدود۲۷۰ درصد اختلاف دارد ولی به علت این که آمار پزشکی قانونی فقط به صورت مجموع کشته‌شدگان استان است و هیچ اطلاعی از محورهای محل تخلفات ارائه نگردیده است، لذا در تحلیل حاضر بر آمار پلیس راه مورد استفاده قرار گرفته است، به نظر می‌رسد یکی از دلایلی در مرجع یاد شده به زمان فوت در هنگام انتقال به بیمارستان و در فوت در داخل بیمارستان مربوط شود و آمار پلیس راه فقط فوت سر صحنه‌ی تصادف را در برمی‌گیرد.

از نظر تعداد کشته‌شدگان، بیش‌تر کشته‌ها مربوط به آزاد راه زنجان- قزوین (مسیر رفت و برگشت)، با تعداد ۶۰ نفر کشته (۴۱ درصد) و کمترین آن مربوط به محور قیدار به ابهر با تعداد ۲ نفر کشته (کمتر از یک درصد)، می‌باشد. بیش‌ترین عامل در تصادفات اتوبان زنجان- قزوین را، سرعت بیش از حد وسایل نقلیه بوده است. ترافیک کم محور که باعث خستگی و خواب آلودگی رانندگان همچنین تعداد مجروحین حادثه آزاد راه زنجان- قزوین، با مجموع ۴۹۱ نفر (۵۱ درصد)، بیش‌ترین و جاده‌ی بیجار با تعداد ۳۷ نفر (۴ درصد)، کمترین تعداد را شامل می‌گردد و مجموع تصادفات فوتی آمار دریافتی از پزشکی قانونی استان زنجان با ۳۹۹ نفر

۱/۴۵درصد از مجموع ۲۷/۵۶۷ نفر در کل کشور را شامل می‌شود و همچنین از نظر مجروحین نیز با تعداد ۴/۲۴۸ نفر (درون‌شهری و برون شهری)، نسبت به کل کشور (۲۷۶/۷۶۲ نفر)، با۱/۵۳ درصد را به خود اختصاص داده است.

جدول شماره‌ی ۷۸- آمار تلفات ناشی از تصادفات جاده‌ای استان در سال ۱۳۸۵

نام محور	آمار پلیس راه استان				آمار پزشکی قانونی			
	کشته شدگان		مجروحین		کشته شدگان		مجروحین	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
آزادراه زنجان- قزوین	۶۰	۴۱٪	۴۹۱	۵۱٪				
زنجان- ابهر	۳۰	۲۱٪	۱۴۸	۱۵٪				
زنجان- بیجار	۲۱	۱۴٪	۳۷	۴٪				
زنجان- میانه	۳۳	۲۳٪	۱۹۵	۲۰٪				
قیدار- ابهر	۲	۱٪	۱۰۱	۱۰٪				
مجموع	۱۴۶	۱۰۰٪	۹۷۲	۱۰۰٪	۳۹۹	۱۰۰٪	۴۲۴۸	۱۰۰
مجموع کشوری	–	–	–	–	۲۷/۵۶۷	–	۲۷۶/۷۶۲	–
درصد استان از کشور	–	–	–	–	۱/۴۵	–	۱/۵۳	–

مأخذ: سازمان پزشکی قانونی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۵؛ معاونت راهنمایی و رانندگی استان، ۱۳۸۵؛ سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای، ۱۳۸۵.

تصویر شماره‌ی ۵- تصویر تصادفات جاده‌ای

مأخذ: سازمان حمل و نقل پایانه‌های استان زنجان، ۱۳۸۶.

- **تحلیل آمار تخلفات ثبت شده توسط پلیس راه**

در تخلفات ثبت شده در پاسگاه‌های پلیس راه استان که توسط پرسنل یگان یا دوربین‌های کنترل سرعت محاسبه شده است بیش‌ترین تخلف مربوط به نبستن کمربند ایمنی، سرعت غیرمجاز، سبقت غیرمجاز، نقص فنی وسیله‌ی نقلیه، تجاوز به سمت چپ و... می‌باشد.

در آزاد راه زنجان–قزوین، بیش‌تر تخلفات مربوط به سرعت غیرمجاز با تعداد ۲۵/۸۲۸ فقره، است که ۴۰ درصد از تخلفات این محور را شامل می‌شود ولی در مجموع تخلفات پنج محور اصلی استان سرعت غیرمجاز با تعداد ۲۸/۶۲۶ فقره، با ۱۶ درصد از کل تخلفات در رتبه‌ی دوم قرار دارد. براساس مطالب پیشین می تون اذعان داشت که، بیش‌ترین تخلف رانندگی، نبستن کمربند ایمنی در پنج محور اصلی در مجموع ۷۶/۲۷۲ فقره، معادل ۴۴ درصد از کل تخلفات را در برمی‌گیرد. بیش‌ترین محل وقوع این تخلفات آزاد راه زنجان– قزوین با تعداد ۶۴/۸۰۹ فقره بوده کم‌ترین میزان محور قیدار به ابهر با تعداد ۱۳/۸۴۴ فقره، رخ داده است (جدول شماره‌ی ۷۹).

جدول شماره‌ی ۷۹- آمارتخلفات ثبت شده توسط پلیس راه در محورهای اصلی استان سال ۱۳۸۵

نام محور		نوع تخلف							
		سرعت غیر مجاز	تجاوزبه چپ	سبقت غیرمجاز	نقص فنی	نبستن کمربند ایمنی	حمل مسافر با وانت و کامیون	سایر موارد	مجموع
آزا راه زنجان– قزوین	تعداد تخلفات	۲۵۸۲۸	۴۶۵	۵۶۸۲	۶۹۱۰	۲۳۲۳۹	۰	۲۶۸۵	۶۴۸۰۹
	درصد	٪۴۰	۱٪	۹٪	۱۱٪	۳۶٪	۰٪	۴٪	۱۰۰٪
زنجان– ابهر	تعداد تخلفات	۱۵۹۷	۵۳۶۸	۶۴۲۶	۴۱۳۹	۱۵۹۵۰	۰	۳۷۰۱	۳۷۱۸۱
	درصد	۴٪	۱۴٪	۱۷٪	۱۱٪	۴۳٪	۰٪	۱۰٪	۱۰۰٪
زنجان– بیجار	تعداد تخلفات	۴۲۸	۳۴۱۴	۳۴۱۱	۲۵۹۹	۹۹۵۰	۰	۱۸۸۳	۲۱۶۸۵
	درصد	۲٪	۱۶٪	۱۶٪	۱۲٪	۴۶٪	۰٪	۹٪	۱۰۰٪
زنجان – میانه	تعداد تخلفات	۶۲۷	۴۴۹۸	۵۱۷۶	۴۱۷۵	۱۹۱۰۲	۰	۳۵۲۵	۳۷۱۰۳
	درصد	۲٪	۱۲٪	۱۴٪	۱۱٪	۵۱٪	۰٪	۱۰٪	۱۰۰٪
قیدار – ابهر	تعداد تخلفات	۱۴۶	۱۱۳۹	۱۱۱۵	۱۳۵۶	۸۰۳۱	۰	۲۰۵۷	۱۳۸۴۴
	درصد	۱٪	۸٪	۸٪	۱۰٪	۵۸٪	۰٪	۱۵٪	۱۰۰٪
مجموع	تعداد تخلفات	۲۸۶۲۶	۱۴۸۸۴	۲۱۸۱۰	۱۹۱۷۹	۷۶۲۷۲	۰	۱۳۸۵۱	۱۷۴۶۲۲
	درصد	۱۶٪	۹٪	۱۲٪	۱۱٪	۴۴٪	۰٪	۸٪	۱۰۰٪

مأخذ: پلیس راه استان زنجان، ۱۳۸۵.

تصویر شماره‌ی ٦- دستگاه سرعت سنج پلیس راه

مأخذ: سازمان حمل و نقل پایانه‌های استان زنجان، ۱۳۸۶.

- **تحلیل ماتریس فاصله‌ی مراکز سکونتگاهی مهم منطقه با ضرایب همبستگی**

با توجه به این که در محورهای استان با طبق الگوی مطالعات به آمایش استان دارای سه نوع راه، آزاد راه، راه اصلی و فرعی، است لذا جهت تهیه و تبدیل راه‌ها با استفاده از تعریف راه همسنگ در ماتریس فاصله، فقط از ضرایب تبدیل نوع راه، توپوگرافی منطقه، راه‌های ترانزیتی استفاده شده است و به دلیل عدم نیاز؛ سایر ضرایب مورد استفاده قرار نگرفت.

برای تبدیل نوع راه، ضرایب راه اصلی معمولی، آزاد راه و بزرگراه ۲/۴ و راه فرعی ۰/۹ در نظر گرفته شد.

شایان ذکر است، راه اصلی معمولی عبارت از راهی به عرض کلی ۱۱ متر شامل ۷/۳۰ متر سواره و ۲/۵۸ × ۲ متر شانه‌های آسفالته گرم یا خاکی، است.

در تبدیل ضرایب توپوگرافی مناطق کفی ۱، تپه ماهور ۱/۲ و کوهستانی ۱/۳، در نظر گرفته شده است و ضریب برای راه‌های ترانزیتی معادل ۱/۱، اضافه می‌گردد.

با توجه به ضرایب اعلام شده در محاسبه همسنگی دو مثال از محاسبه بین شهرهای استان در ذیل ارائه شده است:

مثال ۱: فاصله‌ی بین شهری زنجان- ابهر به فاصله ۹۰ کیلومتر.

۱۰کیلومتر بزرگراه و ترانزیت کفی = ۱۰×۲/۴×۱/۱=۲۶/۴

۸۰ کیلومتر راه اصلی معمولی ترانزیت کفی = ۸۰×۱×۱/۱=۸۰/۸

۱۱۴/۴=۱۱۴

مثال ۲: فاصله‌ی بین شهرهای زنجان- گرماب به فاصله (۱۶۲).

۱۰ کیلومتر بزرگراه، ترانزیت به صورت کفی ۱۰*۲/۴*۱/۱=۲۶/۴

۲۶ کیلومتر راه اصلی معمولی، ترانزیت به صورت کفی ۲۶*۱*۱/۱=۲۸/۶

۹۰/۵ کیلومتر راه فرعی به صورت کفی ۹۰/۵*۰/۹=۸۱/۴۵

۲۲/۵ کیلومتر راه فرعی به صورت تپه ماهور ۲۲/۵*۱/۲*۰/۹=۲۴/۳

۱۳ کیلومتر راه فرعی به صورت کوهستانی ۱۳*۱/۳*۰/۹=۱۵/۲۱

۱۷۵/۹۶=۱۸۰

- **تحلیل دسترسی مراکز سکونتگاهی مهم منطقه به یکدیگر**

در این بخش با استفاده از آمارها و اطلاعات موجود، فواصل مکانی و زمانی شهرهای استان نسبت به یکدیگر مورد سنجش قرار گرفته است.

مقایسه‌ی ماتریس زمانی برای ماتریس مکانی مراکز سکونتگاهی استان نشان‌دهنده‌ی آن است محورهایی چون زنجان- دندی و زنجان- طارم علی‌رغم برابری تقریبی فاصله و شرایط با قیدار از نظر فواصل زمانی با یکدیگر تفاوت زیادی دارند که این امر لزوم توجه به تعریف و بهسازی مسیرهای مذکور را ضروری می‌سازد (جدول شماره‌ی ۸۰).

جدول شماره‌ی ۸۰- ماتریس فاصله‌ی مراکز سکونتگاهی مهم منطقه به یکدیگر بدون اعمال ضرایب همبستگی

شرح	ابهر	زرین آباد	قیدار	خرمدره	زنجان	آبیر	ماهنشان	هیدج	صائین قلعه	سلطانیه	سجاس	زرین رود	گرماب	چورزق	دندی	حلب
ابهر	_	۱۲۷	۶۰	۵	۹۰	۱۵۰	۱۹۷	۱۳	۲۲	۵۷	۹۹	۱۰۴	۱۳۴	۱۸۰	۱۸۸	۱۶۰
زرین آباد	۱۲۷	_	۱۲۴	۱۲۲	۳۷	۱۲۳	۱۴۴	۱۱۴	۱۰۵	۸۰	۱۲۲	۱۶۷	۱۹۹	۱۴۵	۱۲۵	۳۰
قیدار	۶۰	۱۲۴	_	۶۵	۸۷	۱۴۰	۱۹۷	۷۳	۸۲	۴۲	۱۹	۴۳	۷۵	۱۵۷	۱۸۵	۱۵۴
خرمدره	۵	۱۲۲	۶۵	_	۸۵	۱۴۵	۱۹۲	۸	۱۷	۵۲	۹۴	۱۰۸	۱۳۹	۱۵۵	۱۸۳	۱۵۲
زنجان	۹۰	۳۷	۸۷	۸۵	_	۸۶	۱۱۰	۷۷	۶۸	۴۲	۸۴	۱۳۰	۱۶۲	۱۰۰	۹۸	۶۷
آبیر	۱۴۶	۱۲۳	۱۴۳	۱۴۵	۸۶	_	۱۹۶	۱۲۳	۱۱۴	۹۸	۱۶۶	۱۷۱	۲۴۲	۴۳	۱۸۴	۱۵۳
ماهنشان	۱۹۷	۱۴۴	۱۹۷	۱۹۲	۱۱۰	۱۹۶	_	۱۸۷	۱۷۸	۱۵۲	۱۹۲	۲۳۷	۲۳۰	۲۱۰	۴۱	۱۷۰
هیدج	۱۳	۱۱۴	۷۳	۸	۷۷	۱۲۳	۱۸۷	_	۹	۴۴	۸۲	۱۳۱	۱۴۷	۱۴۷	۱۷۵	۱۴۴
صائین قلعه	۲۲	۱۰۵	۸۲	۱۷	۶۸	۱۱۴	۱۷۸	۹	_	۳۴	۷۳	۱۲۲	۱۵۰	۱۳۸	۱۶۶	۱۳۵
سلطانیه	۵۷	۸۰	۴۲	۵۲	۴۲	۹۸	۱۵۲	۴۴	۳۴	_	۳۹	۸۷	۱۱۹	۱۱۲	۱۴۱	۱۰۹
سجاس	۹۹	۱۲۲	۱۹	۷۹	۸۴	۱۶۶	۱۹۲	۸۲	۷۳	۳۹	_	۶۱	۹۳	۱۵۱	۱۸۳	۱۵۱
زرین رود	۱۰۴	۱۶۷	۴۳	۱۰۹	۱۳۰	۱۷۱	۲۳۷	۱۳۱	۱۲۲	۸۷	۶۱	_	۳۲	۱۹۹	۲۲۸	۱۹۷
گرماب	۱۳۴	۱۹۹	۷۵	۱۳۹	۱۶۲	۲۴۲	۲۳۰	۱۴۷	۱۵۰	۱۱۹	۹۳	۳۲	_	۲۳۱	۲۶۰	۲۲۹
چورزق	۱۸۰	۱۴۵	۱۵۷	۱۵۵	۱۰۰	۴۳	۲۱۰	۱۴۷	۱۳۸	۱۱۲	۱۵۱	۱۹۹	۲۳۱	_	۱۹۸	۱۶۷
دندی	۱۸۸	۱۲۵	۱۸۵	۱۸۳	۹۸	۱۸۴	۴۱	۱۷۵	۱۶۶	۱۴۱	۱۸۳	۲۲۸	۲۶۰	۱۹۸	_	۱۵۴
حلب	۱۶۰	۳۰	۱۵۴	۱۵۲	۶۷	۱۵۳	۱۷۰	۱۴۴	۱۳۵	۱۰۹	۱۵۱	۱۹۷	۲۲۹	۱۶۷	۱۵۴	_

مأخذ: اداره‌ی کل راه و ترابری استان، ۱۳۸۵.

- **تحلیل ماتریس فاصله زمانی بین مراکز سکونتگاهی**

در بررسی تحلیل ماتریس فاصله‌ی زمانی با توجه به در دست داشتن آمار فاصله مکانی مراکز جدول شماره‌ی ۸۱ ، معادله زیر مورد استفاده قرار گرفت:

$t1=x1/v1+x2/v2+x3/v3$

در این معادله x1 ، x2 ، x3 فاصله‌ی داده با توجه به نوع آن (هموار، تپه ماهور، کوهستانی)، است و مقدار V_1 ، V_2 ، V_3 سرعت وسیله‌ی نقلیه با توجه به جدول مربوطه می‌باشد که به آزاد راه و بزرگراه، راه اصلی و راه فرعی تقسیم می‌شود و بدین ترتیب مقدار T_1 زمان برحسب ساعت بدست می‌آید.

در محاسبات انجام شده کمترین زمان بین مراکز سکونتگاهی استان فاصله بین ابهر به خرمدره با ۴ دقیقه و بیش‌ترین زمان بین مراکز سکونتگاهی ماهنشان به گرماب با زمان ۴۸ً : ۳َ می‌باشد. از نظر فاصله زمانی بین سکونتگاهی از مرکز استان بیش‌ترین فاصله گرماب به زنجان با ۱۳′ : ۲ و کمترین زمان فاصله ایجرود به زنجان ۲۶′، می‌باشد.

مثال: محاسبه‌ی فاصله‌ی زمانی بین شهر زنجان به دندی به فاصله ۹۸ کیلومتر

T_1 : زمان بین شهرهای a و b که در منطقه‌ی هموار واقع شده است ۱/۳۶۶.

X_1: طول مسیر بین شهرهای a و b که در منطقه‌ی هموار واقع شده است ۶۶.

X_2 : طول مسیر بین شهرهای a و b که در منطقه‌ی تپه ماهور واقع شده است ۱۵.

X_3 : طول مسیر بین شهرهای a و b که در منطقه‌ی کوهستانی واقع شده است ۱۴.

V_1 : سرعت معمول در محورهای اصلی برای منطقه‌ی هموار ۷۵.

V_2 : سرعت معمول در محورهای اصلی برای منطقه‌ی تپه ماهور ۷۰.

V_3: سرعت معمول در محورهای اصلی برای منطقه‌ی کوهستانی ۶۱.

۱-۲۱ ۱/۳۶۶×۶۰ =۸۱

جدول شماره‌ی ۸۱- نوع راه و وضعیت توپوگرافی

نوع راه	وضعیت توپوگرافی		
	هموار	تپه‌ی ماهور	کوهستانی
آزاد راه و بزرگراه	۱۱۰	۹۰	—
راه اصلی	۹۰	۸۰	۷۰
راه فرعی	۷۵	۶۷-۷۰	۶۰-۶۵

مأخذ: اداره کل راه و ترابری استان زنجان، ۱۳۸۵.

با توجه به اینکه معمولاً t1 به ساعت به صورت اعشاری می‌باشد به منظور تبدیل قسمت اعشاری t1 به دقیقه می‌توان از فرمول ذیل استفاده کرد.

$T1 = A/B$

$T2=A+B\times ۶۰/۱۰۰$

A: جزء صحیح زمان محاسبه شده

B: جزء اعشاری زمان محاسبه شده

T2: زمان بین شهرهای a و b که قسمت اعشاری آن به صورت دقیقه می‌باشد.

جدول شماره‌ی ۸۲- ماتریس فاصله‌ی زمانی مراکز سکونتگاهی مهم استان نسبت به یکدیگر

شرح	ابهر	زرین آباد	قیدار	خرمدره	زنجان	آبیر	ماهنشان	هیدج	صائین قلعه	سلطانیه	سجاس	زرین رود	گرماب	چورزق	دندی	حلب
ابهر	_	۱-۲۶	۴۹	۴	۶۰	۱-۵۴	۲-۳۵	۹	۱۵	۳۸	۱-۰۴	۱-۲۴	۱-۵۲	۲-۱۲	۲-۲۱	۱-۵۰
زرین آباد	۱-۲۶	_	۱-۳۵	۱-۱۹	۲۶	۱-۳۸	۲-۰۱	۱-۱۷	۱-۱۱	۵۵	۱-۲۹	۲-۲۰	۲-۳۹	۱-۵۶	۱-۳۹	۲۴
قیدار	۴۹	۱-۳۵	_	۵۳	۱-۰۹	۲-۰۳	۲-۴۴	۵۸	۵۵	۳۲	۱۵	۳۵	۱-۰۳	۲-۲۱	۲-۳۰	۱-۵۹
خرمدره	۴	۱-۱۹	۵۳	_	۵۶	۱-۵۰	۲-۳۱	۵	۱۱	۳۴	۱-۰۸	۱-۲۸	۱-۵۶	۲-۰۸	۲-۱۷	۱-۴۶
زنجان	۶۰	۲۶	۱-۰۹	۵۶	_	۱-۱۲	۱-۳۵	۵۱	۴۵	۲۸	۱-۰۳	۱-۴۴	۲-۱۳	۱-۳۰	۱-۲۱	۵۰
آبیر	۱-۵۴	۱-۳۸	۲-۰۳	۱-۵۰	۱-۱۲	_	۲-۲۴	۱-۴۵	۱-۳۹	۱-۲۲	۱-۵۷	۲-۳۸	۳-۰۷	۳۵	۲۲-۳۳	۲-۰۲
ماهنشان	۲-۳۵	۲-۰۱	۲-۴۴	۲-۳۱	۱-۳۵	۲-۴۷	_	۲-۲۶	۲-۲۰	۲-۰۳	۲-۳۸	۳-۱۹	۳-۴۸	۳-۰۵	۳۵	۲-۲۵
هیدج	۹	۱-۱۷	۵۸	۵	۵۱	۱-۴۵	۲-۲۶	_	۶	۲۹	۱-۰۱	۱-۳۳	۲-۰۱	۲-۰۳	۲-۱۲	۱-۴۱
صائین قلعه	۱۵	۱-۱۱	۵۵	۱۱	۴۵	۱-۳۹	۲-۲۰	۶	_	۲۳	۵۵	۱-۳۰	۱-۵۸	۱-۵۷	۲-۰۶	۱-۳۵
سلطانیه	۳۵	۵۵	۳۲	۳۴	۲۸	۱-۲۲	۲-۰۳	۲۹	۲۳	_	۳۲	۱-۰۷	۱-۳۵	۱-۴۰	۱-۴۹	۱-۱۸
سجاس	۱-۰۴	۱-۲۹	۱۵	۱-۰۸	۱-۰۳	۱-۵۷	۲-۳۸	۱-۰۱	۵۵	۳۲	_	۵۰	۱-۱۹	۲-۱۵	۲-۲۴	۱-۵۳
زرین رود	۱-۲۴	۲-۱۰	۳۵	۱-۲۸	۱-۴۴	۲-۳۸	۳-۱۹	۱-۳۳	۱-۳۰	۱-۰۷	۵۰	_	۲۸	۲-۵۶	۳-۰۵	۲-۳۴
گرماب	۱-۵۲	۲-۳۹	۱-۰۳	۱-۵۶	۲-۱۳	۳-۰۷	۳-۴۸	۲-۰۱	۱-۵۸	۱-۳۵	۱۹۳-۱۸	۲۸	_	۳-۲۵	۳-۳۴	۳-۰۳
چورزق	۲-۱۲	۱-۵۶	۲-۲۱	۲-۰۸	۱-۳۰	۳۵	۳-۰۵	۲-۰۳	۱-۵۱	۱-۴۰	۲-۱۵	۲-۵۶	۳-۲۵	_	۲-۵۱	۲-۲۰
دندی	۲-۲۱	۱-۳۹	۲-۳۰	۲-۱۷	۱-۲۱	۲-۳۳	۳۵	۲-۱۲	۲-۰۶	۲-۴۹	۲-۲۴	۳-۰۵	۳-۳۴	۲-۵۱	_	۲-۰۳
حلب	۱-۵۰	۲۴	۱-۵۹	۱-۴۶	۵۰	۲-۰۲	۲-۲۵	۱-۴۱	۱-۳۵	۱-۱۸	۱-۵۳	۲-۳۴	۳-۰۳	۲-۲۰	۲-۰۳	_

مأخذ: اداره کل راه و ترابری استان زنجان، ۱۳۸۵

جدول شماره‌ی ۸۳- ماتریس فاصله‌ی زمانی مراکز سکونتگاهی مهم استان زنجان نسبت به یکدیگر

شرح	ابهر	زرین آباد	قیدار	خرمدره	زنجان	آبیر	ماهنشان	هیدج	صائین قلعه	سلطانیه	سجاس	زرین رود	گرماب	چورزق	دندی	حلب
ابهر	-	۱۲۶	۶۶	۵	۸۹	۱۵۱	۲۰۶	۱۳	۲۲	۵۸	۸۷	۱۱۳	۱۴۹	۱۷۰	۱۹۶	۱۵۶
زرین آباد	۱۲۶	-	۱۲۸	۱۲۱	۳۷	۱۲۷	۱۵۴	۱۱۳	۱۰۴	۷۹	۱۲۵	۱۷۵	۲۱۱	۱۴۶	۱۳۴	۳۰
قیدار	۶۶	۱۲۸	-	۷۱	۹۱	۱۵۳	۲۰۸	۷۹	۸۲	۴۶	۲۱	۴۷	۸۳	۱۷۲	۱۹۸	۱۵۸
خرمدره	۵	۱۲۱	۷۱	-	۸۴	۱۴۶	۲۰۱	۸	۱۷	۵۳	۹۲	۱۱۸	۱۵۴	۱۶۵	۱۹۱	۱۵۱
زنجان	۸۹	۳۷	۹۱	۸۴	-	۹۰	۱۱۷	۷۶	۶۷	۴۲	۸۸	۱۳۸	۱۷۴	۱۰۹	۱۰۷	۶۷
آبیر	۱۵۱	۱۲۷	۱۵۳	۱۴۶	۹۰	-	۲۰۷	۱۳۸	۱۲۹	۱۰۴	۱۵۰	۲۰۰	۲۳۶	۴۷	۱۹۷	۱۵۷
ماهنشان	۲۰۶	۱۵۴	۲۰۸	۲۰۱	۱۱۷	۲۰۷	-	۱۹۳	۱۸۴	۱۵۹	۲۰۵	۲۵۵	۲۹۱	۲۲۶	۴۵	۱۸۴
هیدج	۱۳	۱۱۳	۷۹	۸	۷۶	۱۳۸	۱۹۳	-	۹	۴۵	۸۶	۱۲۶	۱۶۲	۱۵۷	۱۸۳	۱۴۳
صائین قلعه	۲۲	۱۰۴	۸۲	۱۷	۶۷	۱۲۹	۱۸۴	۹	-	۳۶	۷۷	۱۲۹	۱۶۵	۱۴۸	۱۷۴	۱۳۴
سلطانیه	۵۸	۷۹	۴۶	۵۳	۴۲	۱۰۴	۱۵۹	۴۵	۳۶	-	۴۱	۹۳	۱۲۹	۱۲۳	۱۴۹	۱۰۹
سجاس	۸۷	۱۲۵	۲۱	۹۲	۸۸	۱۵۰	۲۰۵	۸۶	۷۷	۴۱	-	۶۸	۱۰۴	۱۶۹	۱۹۵	۱۵۵
زرین رود	۱۱۳	۱۷۵	۴۷	۱۱۸	۱۳۸	۲۰۰	۲۵۵	۱۲۶	۱۲۹	۹۳	۶۸	-	۳۶	۲۱۹	۲۴۵	۲۰۵
گرماب	۱۴۹	۲۱۱	۸۳	۱۵۴	۱۷۴	۲۳۶	۲۹۱	۱۶۲	۱۶۵	۱۲۹	۱۰۴	۳۶	-	۲۵۵	۲۸۱	۲۴۱
چورزق	۱۷۰	۱۴۶	۱۷۲	۱۶۵	۱۰۹	۴۷	۲۲۶	۱۵۷	۱۴۸	۱۲۳	۱۶۹	۲۱۹	۲۵۵	-	۲۱۶	۱۷۶
دندی	۱۹۶	۱۳۴	۱۹۸	۱۹۱	۱۰۷	۱۹۷	۴۵	۱۸۳	۱۷۴	۱۴۹	۱۹۵	۲۴۵	۲۸۱	۲۱۶	-	۱۶۴
حلب	۱۵۶	۳۰	۱۵۸	۱۵۱	۶۷	۱۵۷	۱۸۴	۱۴۳	۱۳۴	۱۰۹	۱۵۵	۲۰۵	۲۴۱	۱۷۶	۱۶۴	-

مأخذ: اداره کل راه و ترابری استان زنجان، ۱۳۸۵.

تذکر ۱- ضریب تعدیل برای بزرگراه‌ها ۰/۹- راه اصلی ۱، راه فرعی ۱/۱، محاسبه شده است.

تذکر ۲- در محاسبه‌ی ماتریس، اتوبان‌های زنجان- قزوین و زنجان- میانه، لحاظ نگردیده است.

- **تحلیل میزان تردد برحسب نوع وسیله نقلیه**

طبق آمارگیری‌های انجام شده در سال۸۳، در ۱۱ محور اصلی استان تعداد کل تردد روزانه وسایل نقلیه ۲۲/۱۳۴ دستگاه، بوده است که از این بین بیش‌تر تردد مربوط به سواری و وانت بار با ۱۳/۶۷۵ دستگاه (۶۱/۸درصد)، تردد و کمترین آن مربوط به اتوبوس با ۱/۲۷۴ دستگاه (۵/۷درصد) می‌باشد. همچنین بیش‌ترین تردد در محور زنجان–ابهر (رفت و برگشت) با تردد روزانه ۵/۴۶۵ دستگاه (۲۴/۷۱ درصد) و کمترین تردد محوری مربوط به محور زنجان– طارم (رفت و برگشت)، با تردد روزانه ۱/۲۳۲ دستگاه (۵/۶ درصد)، می‌باشد. ضمناً بیش‌ترین وسیله‌ی نقلیه مورد استفاده سواری و وانت در محور زنجان به بیجار مربوط به مسیر یک با تعداد ۱/۹۴۷ دستگاه (۸/۸ درصد)، تردد و کمترین آن مربوط به محور طارم به زنجان می‌باشد که تردد روزانه‌ی آن یک دستگاه تریلی، می‌باشد.

جدول شماره‌ی ۸۴- میزان تردد برحسب نوع وسیله‌ی نقلیه (معادل سواری) در محورهای استان زنجان

ردیف	نام محور	سواری و وانت	اتوبوس	کامیون دو محور سبک و مینی‌بوس	کامیون دو محور و سه محور	کامیون سه محور به بالا	جمع تردد روزانه
۱	زنجان ـ بیجار	۱۹۴۸	۱۲۷	۱۵۳	۶۴	۲۷	۲۳۱۹
۲	بیجار ـ زنجان	۱۷۱۴	۱۱۶	۱۳۴	۶۱	۳۲	۲۰۵۷
۳	زنجان ـ میانه	۸۲۲	۱۹۲	۵۶۵	۳۹۲	۲۸۲	۲۲۵۳
۴	میانه ـ زنجان	۶۲۶	۱۲۴	۳۶۷	۳۰۶	۳۲۵	۱۷۴۸
۵	زنجان ـ ابهر	۱۲۶۶	۱۶۵	۴۹۵	۴۵۴	۳۴۲	۲۷۲۲
۶	ابهر ـ زنجان	۱۱۸۵	۱۵۴	۶۵۰	۴۵۰	۳۰۴	۲۷۴۳
۷	زنجان ـ دندی	۱۰۲۷	۴۱	۱۶۳	۱۲۵	۶۰	۱۴۱۶
۸	دندی ـ زنجان	۹۶۴	۳۹	۱۳۶	۱۲۲	۶۲	۱۳۲۳
۹	زنجان ـ طارم	۵۶۰	۲	۸۰	۱۱	۵۳	۷۰۶
۱۰	طارم ـ زنجان	۴۰۹	۲	۱۰۲	۱۲	۱	۵۲۶
۱۱	اتوبان زنجان ـقزوین*	۳۱۵۴	۳۱۲	۳۶۹	۴۸۶	ـــ	۴۷۴۱
۱۲		۱۳۶۷۵	۱۲۷۴	۳۲۱۴	۲۴۸۳	۱۴۸۸	

مأخذ: سالنامه آماری حمل و نقل جاده‌ای، ۱۳۸۵؛ اداره‌ی کل آزاد راه زنجان– قزوین، ۱۳۸۵.

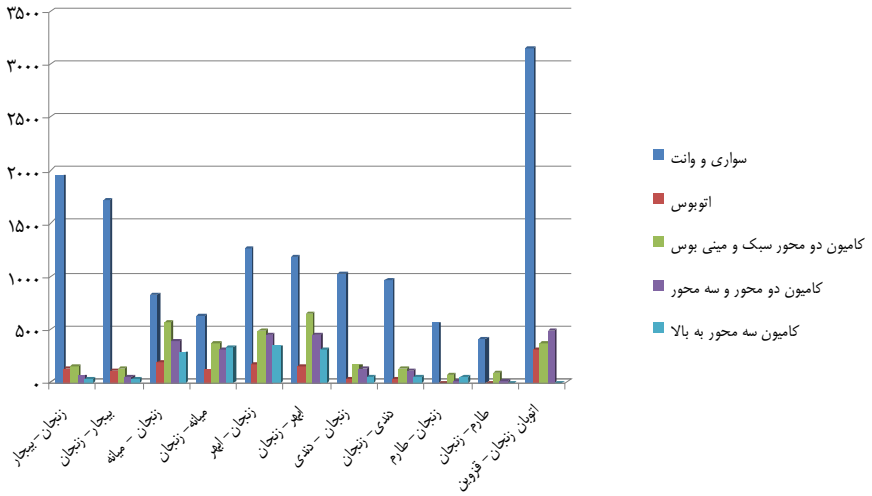
* آمار مربوط به اتوبان زنجان– قزوین به صورت رفت و برگشت می‌باشد.

تصویر شماره‌ی ۷- دستگاه تردد شمار

مأخذ: سازمان حمل و نقل پایانه‌های استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۳۲- میزان تردد برحسب نوع وسیله‌ی نقلیه (معادل سواری)

مأخذ: ۱- سالنامه آماری حمل و نقل جاده ای، ۱۳۸۵.
۲- اداره کل آزادراه زنجان- قزوین، ۱۳۸۵.

i(V/C): نسبت حجم بر ظرفیت در سطح سرویس.

FWH: ضریب تعدیل عرض جاده (جدول ۲۱-۴ آیین نامه‌ی طرح هندسی راه‌های شهری نشریه ۱۰۱).

FHV : ضریب تعدیل کننده وسایل نقلیه‌ی سنگین (جدول ۲۲-۴ آیین نامه فوق).

PT : درصد ترافیک کامیون.

N : تعداد خط.

PB : درصد ترافیک اتوبوس.

Ci: ضریب معادل سواری بی‌خط برای سطح سرویس.

EB : معادل سواری اتوبوس SFi: نرخ جریان عبوری از یک سطح مقطع در سطوح سرویس I در مدت یک ساعت.

ET : معادل سواری کامیون (جدول ۲۲-۴ آیین نامه‌ی فوق).

Fd : ضریب درصد جریان جهت (جدول ۲۰-۴ آیین نامه‌ی فوق).

Fp : ضریب آشنایی راننده (جدول ۹-۴ آیین نامه‌ی فوق).

فرمول محاسبه‌ی ظرفیت برای جاده‌های اصلی $Sfi = 2800\ (v/c)i : F_d\ F_W\ F_{nv}$

$$FHV = 1/1 + PT\ (ET-1)+PB\ (EB-1)$$

فرمول محاسبه‌ی ظرفیت جاده‌های آزاد راهی $SFi = Ci(V/C)i\ N\ Fp\ Fwh$

جدول شماره‌ی ۸۵- داده‌های مربوط به محاسبه‌ی ظرفیت راه‌های زمینی (جاده‌ای)

محور	شیب	درصد مناطق سبقت ممنوع	V/c	متوسط سرعت سربالایی	FW	FHV	٪ PT	٪PB	EB	ET	Fd
اتوبان قزوین	۳	۰	(۷۰۰)Msi	۱۱۰	۰.۹۷	۰.۸۶	۱۷.۷	۶.۶	۱.۵	۱.۷	۰.۹۴
اتوبان ـ میانه	۳	۰	(۷۰۰)Msi	۱۱۰	۰.۹۷	–	–	–	۱.۵	۱.۷	۰.۹۷
زنجان ـ ابهر	۳	٪۲۰	۰.۱۷	۹۰	۱	۱.۵	۴.۵	۵.۶	۱.۷	۲.۳	۰.۹۷
زنجان ـ میانه	۳	٪۲۰	۰.۱۷	۹۰	۱	۱.۵۲	۲۹.۹	۵.۶	۱.۷	۲.۳	۱
زنجان ـ بیجار	۵	٪۴۰	۰.۴۷	۸۰	۰.۹۵	۱.۳۲	۳.۹	۵.۵	۳.۵	۴.۵	۰.۹۸
زنجان ـ طارم	۷	٪۴۰	۰.۷۹	۶۰	٪۹۲	۲.۶۷	۲.۷	۰.۲	۵.۵	۶.۸	۰.۹۹
زنجان ـ ماهنشان	۷	٪۴۰	۰.۶۲	۶۰	٪۹۰	–	–	–	–	–	–
زنجان ـ خدابنده	۵	٪۴۰	۰.۹۵	۷۰	٪۹۵	۱.۶۸	۸.۲	۳	۳.۵	۴.۵	۰.۹۹
زنجان ـ دندی	۵	٪۴۰	۰.۴۷	۸۰	٪۹۰	۱.۶۸	۱۳.۹	۲.۹	۳.۵	۴.۵	۰.۹۹

مأخذ: اداره کل راه و ترابری استان زنجان، ۱۳۸۵.

ضریب آشنایی راننده برای اتوبان‌های زنجان- میانه و زنجان- قزوین: ۰.۹۵

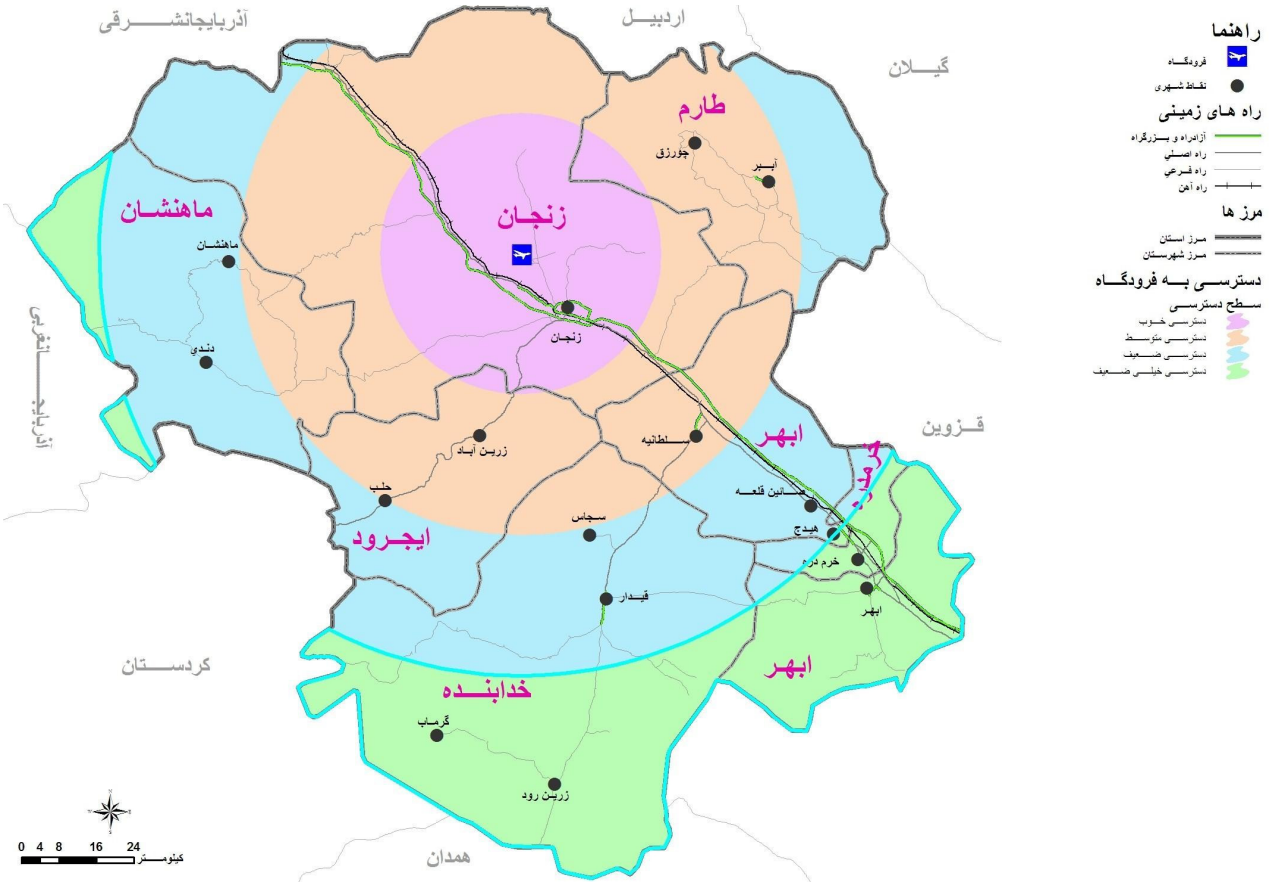
ارقام جدول حاصل ضرب میزان تردد هر کدام از وسایل نقلیه در مقدار سرنشین و یا ظرفیت مجاز حمل بار می‌باشد. سواری ۴ متر، مینی‌بوس ۲۰ متر، اتوبوس ۴ متر، کامیونت ۵ تن کامیون دو و سه محور ۱۲/۵ تن و کامیون سه محور به بالا ۲۰ تن.

جدول شماره‌ی ۸۶- محاسبه‌ی شاخص ظرفیت راه‌های هوایی

درجه فرودگاه	شاخص شهر در فاصله ۴۰ کیلومتری	شاخص شهرها در فاصله ۴۰-۸۰ کیلومتری
درجه‌ی ۱	۰/۵	۰/۲۵
درجه‌ی ۲	۰/۳	۰/۱۵
درجه‌ی ۳	۰/۲	۰/۱
درجه‌ی ۴	۰/۱۵	۰/۰۷۵

مأخذ: اداره‌ی کل راه و ترابری استان زنجان، ۱۳۸۵.

نقشه‌ی شماره‌ی ۱۵- دسترسی فضا به فرودگاه

مأخذ: مشاور، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۸۷- ظرفیت جاده‌ای مسیر زنجان- قزوین و زنجان- تبریز

	سواری	مینی بوس	اتوبوس	کامیونت تن	کامیون دو محور و سه محور تن	کامیون سه محور به بالا تن
ظرفیت	۴۰	۲۰	۴۰	۵	۱۲/۵	۲۰
تردد ابهر روزانه	۲۴۵۱	۱۴۸	۳۱۹	۹۹۷	۹۰۴	۶۴۶
تردد میانه روزانه	۱۴۴۸	۱۹	۲۸۹	۹۱۳	۵۹۸	۶۰۷
ظرفیت ابهر نفر	۲/۱۴۷/۰۷۶ نفر در سال	۶۴۸/۲۴۰ نفر در سال	۲/۷۹۴/۴۴۰ نفر در سال	۷۴۶/۰۰۶ تن در سال	۱/۶۹۱/۰۴۵تن در سال	۱/۹۳۳/۴۷۸تن در سال
ظرفیت میانه	*۱/۲۶۸/۴۴۸	*۸۳/۲۲۰	*۲/۵۳۱/۶۴۰	**۶۸۳/۱۵۲	**۱/۱۱۸/۶۳۳	**۱/۸۱۶/۷۵۱
تردد اتوبان قزوین	۳۱۵۴	۱۶	۳۱۲	۱۰۷	۳۵۳	۴۸۶
تردد اتوبان میانه	۵۴۳۸	۲۸	۶۸۲	۲۶۴	۴۸۶	۸۸۵
ظرفیت اتوبان قزوین	۲/۷۶۲/۹۰۴	۷۰/۰۸۰	۲/۷۳۳/۱۱۰	۸۰/۰۶۲	۶۶۰/۳۳۰	۱/۴۵۴/۵۹۸
ظرفیت اتوبان میانه	۴/۷۶۳/۶۸۸	۱۲۲/۶۴۰	۵/۹۷۴/۳۲۰	۱۹۷/۵۳۸	۹۰۷۲۵۴	۲/۶۴۸/۸۰۵

مأخذ: تردد شمار سازمان در محور، ۱۳۸۵، اداره‌ی کل آزاد راه‌ها، ۱۳۸۵.

* نفر در سال

** تن در سال

ظرفیت کل جاده‌های مسیر زنجان ـ قزوین (کالا): ۶۵۶۵۵۱۹ تن در سال.

ظرفیت کل جاده‌های مسیر زنجان ـ قزوین (مسافر): ۱۱/۱۵۵/۸۶۰ نفر در سال.

ظرفیت کل جاده‌های مسیر زنجان ـ تبریز (کالا): ۷/۳۷۲/۱۲۳ تن در سال.

ظرفیت کل جاده‌های مسیر زنجان ـ تبریز (مسافر): ۱۴/۷۴۳/۹۵۹ نفر در سال.

ظرفیت کل جاده‌های مسیر تبریز ـ زنجان ـ قزوین (کالا): ۱۳/۹۳۷/۶۴۲.

ظرفیت کل جاده‌های مسیر تبریز ـ زنجان ـ قزوین (مسافر): ۲۵/۸۹۹/۸۱۱.

ظرفیت کل راه آهن مسیر زنجان ـ قزوین و زنجان ـ تبریز:

کالا تن در سال ۱/۸۷۶/۰۶۰= ۰۶۰×۵۶۸۵۰×۵۵ = ظرفیت راه آهن.

مسافر نفر در سال ۲۴۸/۰۰۴ = ۰۶× ۶۸۸۹۸ ×۶۰× = ظرفیت راه آهن.

نسبت ظرفیت حمل کالا توسط ناوگان جاده نسبت به راه آهن: ۷/۴ به ۱.

نسبت ظرفیت حمل مسافر توسط ناوگان جاده نسبت به راه آهن: ۱۰/۴ به ۱.

شاخص ظرفیت راه آهن (کالا): ۰/۱۳۵.

شاخص ظرفیت راه آهن (مسافر): ۰/۰۹۶.

شاخص ظرفیت راه‌های هوایی.

زنجان: ۰/۲

زرین آباد: ۰/۱۵

بقیه‌ی شهرها (با توجه به فاصله بیش از ۸۰ کیلومتری از فرودگاه زنجان:

هیدج: ۰/۵

صائین قلعه: ۰/۱۵

ظرفیت از ارقام و فرمول‌های جدول شماره‌ی ۸۸ و شاخص راه از تقسیم ظرفیت راه بر رقم ۱۰۰۰ طبق الگوی مطالعات آمایش سرزمین محاسبه شده است.

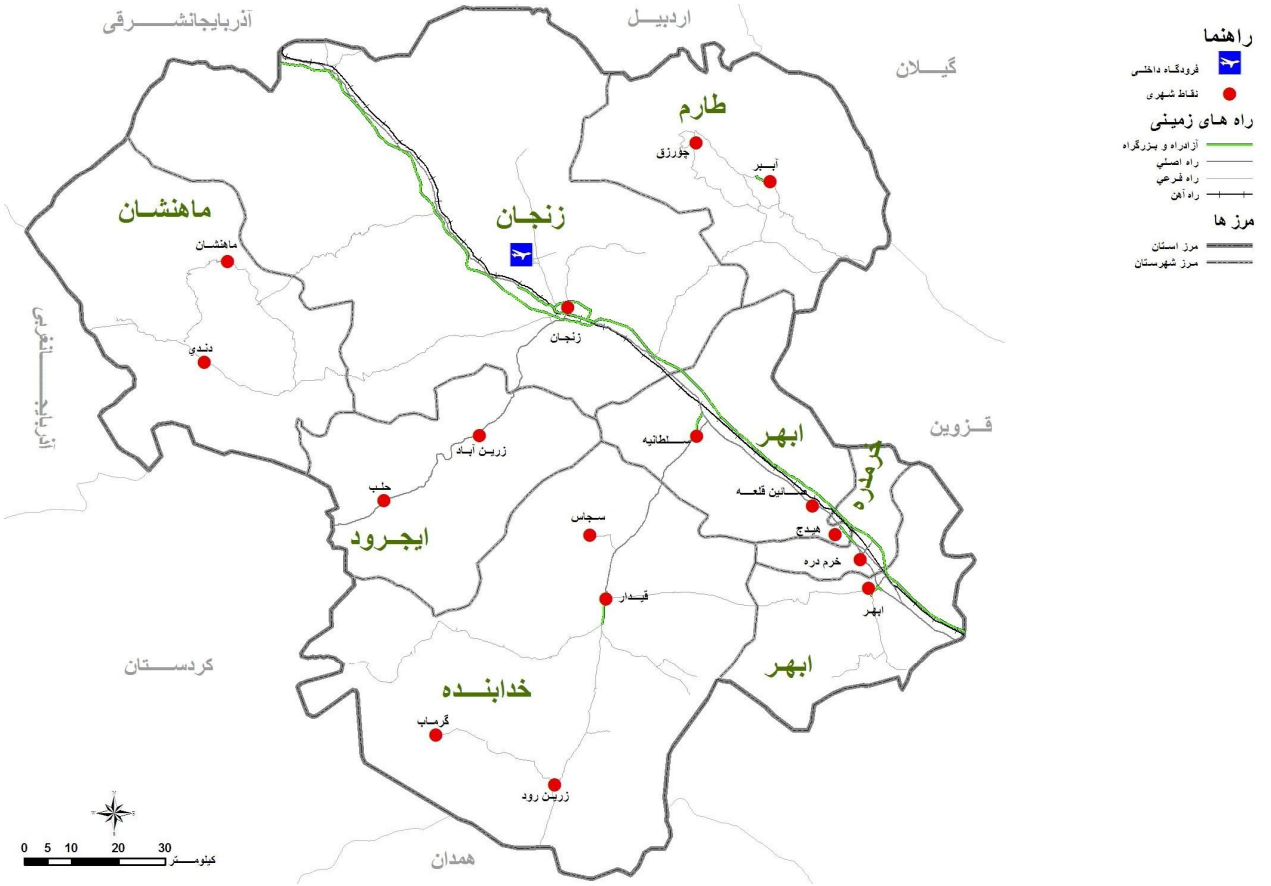
$$\text{شاخص} = \frac{\text{ظرفیت}}{۱۰۰۰}$$

جدول شماره‌ی ۸۸- ظرفیت و شاخص جاده‌های استان زنجان (برای هر خط)

محورها	ظرفیت	شاخص
زنجان ـ ابهر	۶۹۳	۰.۶۹
زنجان ـ میانه	۷۲۳	۰.۷۲
زنجان ـ بیجار	۱۶۷۸	۱.۶۸
زنجان ـ دندی	۱۹۴۶	۱.۹۴
زنجان ـ خدابنده	۴۱۶۰	۴.۱
زنجان ـ طارم	۵۳۷۹	۵.۳
زنجان ـ قزوین (اتوبان)	۵۵۵	۰.۵۵
زنجان ـ ماهنشان (برآورد تقریبی)	۵۲۰۰	۵.۲
ابهر ـ خدابنده (برآورد تقریبی)	۳۵۰۰	۳.۵
خدابنده ـ زرین رود (برآورد تقریبی)	۵۵۰۰	۵.۵
اتوبان میانه (برآورد تقریبی)	۶۰۰	۰.۶

مأخذ: اداره‌ی کل راه و ترابری استان زنجان، ۱۳۸۶.

نقشه‌ی شماره‌ی ۱۶- پراکندگی فرودگاه

مأخذ: مشاور، ۱۳۸۶.

شاخص‌ها

جمع کل شاخص‌های دسترسی	رتبه‌بندی شهرها از نظر دسترسی به شبکه‌ی ارتباطی
کمتر از ۲	ضعیف
بین ۹ تا ۳/۲	متوسط
بین ۳/۹ تا ۵/۹	خوب
بیش‌تر از ۵/۹	بسیار خوب

مأخذ: اداره‌ی کل راه و ترابری استان زنجان، ۱۳۸۵.

محاسبه‌ی شاخص دسترسی از جمع شاخص راه‌های ورودی و خروجی به هر شهر محاسبه شده است، برای مثال زنجان:

شاخص =۳(۰/۵۵)+۱(۰/۷۲)+۱(۰/۶۹)+۱(۱/۶۸)+۳(۰/۶)=۶/۵۴

جدول شماره‌ی ۸۹- رتبه‌بندی شهرها از نظر دسترسی به شبکه‌ی حمل و نقل استان (جمع شاخص ـ رتبه)

شهرها	شاخص دسترسی/رتبه‌بندی	رتبه‌بندی شهرها از نظر دسترسی شهرها به شبکه ارتباطی
زنجان	۶/۵۴ خیلی خوب	اتوبان زنجان- قزوین و زنجان- میانه، جاده‌ی ترانزیت زنجان- ابهر و زنجان- میانه، جاده‌ی زنجان- بیجار
ابهر	۹/۸۳ خیلی خوب	اتوبان زنجان- قزوین، جاده‌ی ترانزیت ابهر- زنجان و ابهر- قزوین، جاده‌ی ابهر- خدابنده
خرمدره	۹/۸۳ خیلی خوب	اتوبان زنجان- قزوین، جاده‌ی ترانزیت ابهر- زنجان و ابهر- قزوین، جاده‌ی ابهر- خدابنده
خدابنده	۱۷/۵ خیلی خوب	جاده‌ی خدابنده- زنجان و همدان، جاده‌ی خدابنده ابهر، جاده‌ی خدابنده خورخوره
دندی	۱/۹۴ ضعیف	جاده‌ی دندی زنجان
ماهنشان	۵/۲ خوب	جاده‌ی ماهنشان زنجان
زرین آباد	۸/۸۶ خیلی خوب	جاده‌ی زرین آباد- زنجان و زرین آباد- بیجار
آبیر	۱۰/۶ خیلی خوب	جاده‌ی زنجان- آبیر و آبیر- انزلی
سجاس	۴/۱ خوب	جاده‌ی خدابنده- زنجان
صائین قلعه	۱/۳۸ ضعیف	جاده‌ی ترانزیت زنجان- ابهر و ابهر- زنجان
هیدج	۱/۳۸ ضعیف	جاده‌ی ترانزیت زنجان- ابهر و ابهر- زنجان
سلطانیه	۸/۲خوب	جاده‌ی خدابنده- زنجان و زنجان- خدابنده

مأخذ: اداره‌ی کل راه و ترابری استان زنجان، ۱۳۸۵.

در محاسبه‌ی ظرفیت جاده‌ای مسیرهای اصلی استان در بخش مسافر و بار، تردد هر محور با توجه به ظرفیت وسیله در طول یک سال محاسبه گردیده است برای این که ظرفیت جاده‌ای مسیر به طور دقیق‌تر محاسبه گردد، در بخش مسافر ضریب تبدیل ۶۰ درصد ظرفیت وسیله‌ی نقلیه در نظر گرفته شده است. در بخش باری نیز ضریب تبدیل دو کالا به علت یکسر خالی بودن تردد وسایل نقلیه در محور و همچنین وزن کالاها با توجه به حجم‌های مختلف ۴۱ درصد ظرفیت وسیله‌ی نقلیه در نظر گرفته شده است.

بیش‌تر ظرفیت مسافر جابه‌جا شده در محورهای اصلی استان مربوط به اتوبان زنجان- میانه با تعداد ۱۰/۸۶۰/۶۴۸ نفر، در سال و کمترین آن مربوط به جاده میانه با ۳/۸۸۳/۳۰۸ نفر، در سال می‌باشد. همچنین از نظر تعداد وسیله‌ی نقلیه تردد کمتر تعداد مربوط به مینی‌بوس با تعداد ۲۱۱ دستگاه در روز و بیش‌ترین آن مربوط به سواری با تعداد ۱۲/۴۹۱ دستگاه در روز می‌باشد.

در بخش کالا کمترین تردد روزانه مربوط به کامیونت با تعداد ۲/۲۸۱ دستگاه بیش‌ترین تردد روزانه مربوط به کامیون‌های سه‌محور به بالا با تعداد ۲/۶۲۴ دستگاه، می‌باشد.

۱-۳-۳-۲-۲- تحلیل دسترسی به کریدورهای بین المللی

استان زنجان به دلیل قرارگیری در مسیر مهمترین دالان بین‌المللی شرق به غرب کشور از نظر پیوندهای فیزیکی فراملی شبکه حمل و نقل دارای اهمیت خاصی می باشد. کریدورهای بین المللی که استان زنجان در مسیر عبور آنها قرار دارد عبارتند از:

- **کریدور حمل و نقل آلتید**

این کریدور حمل و نقل دارای سه کریدور شرقی- غربی، شمالی- جنوبی و مرکزی می باشد که توسط اسکاپ پیشنهاد شد. کشور ما ایران در کریدور جنوبی آلتید واقع شده و این کریدور با عبور از ترکمنستان و قلمرو شمال خاک ایران و با گذر از استان زنجان به ترکیه، بلغارستان و شمال اروپا می رسد.

- **کریدور جاده ابریشم**

راه ابریشم با قدمتی ۲۰۰۰ ساله به عنوان کریدور مشهور تجاری اتصال قاره‌های آسیا و اروپا به یکدیگر در زمان‌های قدیم بوده است. این جاده از منتهی الیه شرق چین و از شهرهای شانگهای و سیان شروع و با عبور از کشورهای آسیانه میانه از شهرهای کاشغر، سمرقند و بخار به تهران متصل می‌شود، سپس از تهران به دو شاخه تقسیم می‌گردد.

شاخه جنوبی آن به طرف شهرهای بغداد، دمشق و قاهره به الکساندا و مسیر دیگر با گذر از شهرهای زنجان، تبریز و خروج از خاک ایران به آنکارا و رم امتداد می‌یابد.

بزرگراه‌های آسیایی

در حال حاضر طول شبکه بزرگراه‌های آسیایی بالغ بر ۱۴۰ هزار کیلومتر است که سه مسیر AH1، AH2 و AH7 از کشور ایران عبور می‌کند. استان زنجان در میان این بزرگراه‌ها در مسیر AH1 قرار گرفته است. این مسیر که یکی از مهمترین خطوط بزرگراهی آسیا به شمار می‌رود، از شهر توکیو آغاز و پس از گذر از دریا و اقیانوس به شهر پوسان در کره جنوبی می‌پیوندد و پس از گذر از سایر کشورها وارد خاک ایران می‌گردد و از شهرهای مشهد، سبزوار، دامغان، سمنان، قزوین، زنجان، تبریز و بازرگان می‌گذرد و وارد کشور ترکیه می‌گردد و در شهر ازمیر ترکیه به شبکه راه های اروپایی می پیوندد.

موقعیت استان زنجان به لحاظ عبور شریان اصلی پیوند فیزیکی تهران تبریز همچنین اهمیت بین المللی راه‌های استان موجب شده است تا این استان در مقایسه با دیگر استان‌های کشور در خصوص برخی شاخص‌های پیوند فیزیکی جایگاه منحصر، ویژه ممتازی داشته باشد. از جمله این که استان زنجان دارای مقام چهارم از نظر طول آزادراه‌های و همچنین تراکم آزادراه‌ها در سطح کشور پس از استان تهران، قزوین و قم می باشد (سالنامه آماری راه‌های کشور، ۱۳۸۳).

در واقع حدود ۲۰۰ کیلومتر مربع از مسیر بین المللی تهران، شمال غرب، اروپا از محدوده استان زنجان عبور می‌نماید که این امر در الگوهای سکونت و فعالیت استان از دیرباز تا امروز و به ویژه در طی چند دهه گذشته اهمیت ویژه‌ای داشته است.

شهرهای مهم استان شامل زنجان، خرمدره، هیدج، صائین قلعه و سلطانیه در حاشیه این محور ترانزیت قرار گرفته‌اند. با وجود موقعیت ویژه استان زنجان به لحاظ عبور شریان های ارتباطی بسیار مهم در سطح فراملی از این مطنقه و ترانزیت کالا و مسافر در سطح قابل توجه و براساس آمار سال ۱۳۸۵ هیچگونه شرکت فعال باری و مسافربری بین المللی در این استان فعالیت نداشته است. به طور کلی از ۸۱۶ شرکت فعال حمل و نقل بین المللی در زمینه باری سهم استان زنجان صفر است و استان های تهران، خراسان رضوی، آذربایجان شرقی، غربی و گلستان دارای رتبه اول تا پنجم هستند. در زمینه حمل و نقل مسافربری در سطح بین المللی نیز استان زنجان دارای سهم صفر درصد در کل کشور می‌باشد و استان‌های تهران، خراسان رضوی، آذربایجان غربی و اردبیل به ترتیب رتبه‌های یک تا پنجم را به خود اختصاص داده‌اند. استثنای شهر تهران به عنوان یک کلان شهر ملی و شهر مشهد با عملکرد زیارتی، بقیه استان‌ها مرزی می‌باشند (منبع سازمان حمل و نقل جاده‌ای ۱۳۸۵، ص ۱۵۸ و سازمان راهداری وحمل و نقل جاده ای، سالنامه آماری حمل ونقل ۱۳۸۵، دفتر فن‌آوری اطلاعات، ۱۳۸۶).

شایان ذکر است موقعیت و وضعیت استان زنجان در زمینه پیوندهای فراملی حمل و نقل ریلی نیز حائز امیت می‌باشد و یکی از راه گذرهای ترانزیت مستقیم از طریق راه آهن محسوب می گردد. این استان در مسیر کریدور بین المللی رازی- سرخس و جلفا- سرخس قرار گرفته که مشخصات آن به شرح زیر است:

- **کریدور رازی- سرخس**

از طریق رازی، تبریز، زنجان، شاهرود، فریمان (مشهد)، سرخس و بالعکس به طول ۲۰۱۳ کیلومتر و ظرفیت ۲ میلیون تن در سال

- **کریدور جلفا- سرخس**

از طریق جلفا، تبریز، زنجان، تهران، شاهرود، فریمان (مشهد)، سرخس و بالعکس و به طول ۱۹۳۷ کیلومتر با ظرفیت ۲ میلیون تن در سال (منبع: سایت اینترنتی راه آهن جمهوری اسلامی ایران).

شبکه ریلی استان از شرق وارد شده و با گذر از شهرهای ابهر، خرمدره، هیدج، صائین قلعه، سلطانیه و زنجان از استان خارج می‌گردد و وارد استان آذربایجان شرقی می شود. در تصویر شماره ۴ وضعیت و موقعیت ناوگان حمل و نقل ریلی استان زنجان نشان داده شده است.

با استفاده از شاخص‌های استخراج شده از جدول ظرفیت و شاخص جاده‌های استان زنجان و با توجه به ویژگی ارتباطی این شهرها به کریدورهای بین‌المللی که شامل اتوبان زنجان- قزوین و جاده ترانزیت زنجان- تبریز، می‌باشد. در جدول ذیل شاخص دسترسی شهرهای مهم استان و رتبه‌بندی دسترسی براساس مندرجات راهنمای انجام مطالعات آمایش سرزمین انجام پذیرفت.

با نگاهی به جدول مشاهده می‌گردد، تمامی شهرهای مهم استان به غیر از دندی، صائین قلعه، هیدج، سلطانیه در وضعیت خوب قرار دارند و یا با توجه به این که شهر دندی به عنوان قطب معدنی استان می‌باشد، می‌بایست مورد توجه‌ی ویژه قرار گیرد. ضمناً مشکل شهرهای، صائین‌قلعه، هیدج و سلطانیه با هزینه‌های اندک با اصلاح دسترسی به اتوبان قابل ارتقاء می‌باشد.

جدول شماره‌ی ۹۰- رتبه‌بندی شهرها از نظر دسترسی به کریدورهای بین المللی

شهرها	شهرهاکریدورهای قابل دسترسی	شاخص دسترسی	رتبه‌بندی
زنجان	اتوبان زنجان- قزوین و اتوبان زنجان - میانه، جاده‌ی ترانزیت، زنجان- ابهر و زنجان- بیجار	۴.۸۶	خوب
ابهر	اتوبان زنجان- قزوین، جاده ترانزیت ابهر- زنجان	۴.۷۵	خوب
خرمدره	اتوبان زنجان- قزوین، جاده ترانزیت ابهر- زنجان	۴.۷۵	خوب
خدابنده	جاده‌ی دندی- زنجان	۴.۱	خوب
دندی	جاده‌ی دندی- زنجان	۱.۹۴	ضعیف
ماهنشان	جاده‌ی ماهنشان- زنجان	۵.۲	خوب
زرین آباد	جاده‌ی زنجان- بیجار	۳.۳۶	خوب
سجاس	جاده‌ی خدابنده- زنجان	۴.۱	خوب
صائین قلعه	ترانزیت زنجان- ابهر و ابهر- زنجان	۱.۳۸	ضعیف
هیدج	جاده‌ی ترانزیت زنجان- ابهر و ابهر- زنجان	۱.۳۸	ضعیف
سلطانیه	جاده‌ی خدابنده- زنجان و زنجان- خدابنده	۱.۳۸	ضعیف

مأخذ: ۱- سالنامه آماری حمل و نقل، ۱۳۸۵.
۲- اداره‌ی کل و راه و ترابری استان، ۱۳۸۵.

۱-۳-۳-۲-۳- تحلیل ویژگی‌های شبکه‌ی حمل و نقل

- قرار گرفتن در مسیر کریدور بین المللی شرق- غرب

موقعیت ترانزیتی استان زنجان در مسیر کریدور شرق- غرب، موجب گریده است؛ قاره اروپا از طریق استان‌های مرزی به آسیای مرکزی و چین وصل گردد. با توجه به این موقعیت امکان، حمل و جابه‌جایی وضعیت موجود می‌تواند، سالانه ده‌ها میلیون تن بار و هزاران مسافر از این طریق فراهم می‌شود و می‌تواند میلیون‌ها دلار درآمد ارزی و اشتغال گسترده ایجاد نماید.

- واقع شدن مرکز استان در مسیر آزادراه تهران- قزوین- زنجان- تبریز- بازرگان

از جمله ویژگی‌های دیگر شبکه‌ی حمل و نقل استان به لحاظ وضعیت جغرافیایی استان و نزدیکی به پایتخت کشور، دسترسی به جاده‌های بین‌المللی و امکان استفاده از این وضعیت در جهت حمل و توزیع کالا می‌باشد که در صورت اتصال و تکمیل بزرگراه‌های کشور (تبریز- بازرگان)، ارتباط مرکز این استان را از طریق آزادراه با کشورهای اروپایی و آسیای میانه که مطابق با استانداردهای بین المللی می‌باشد، مقدور می‌سازد.

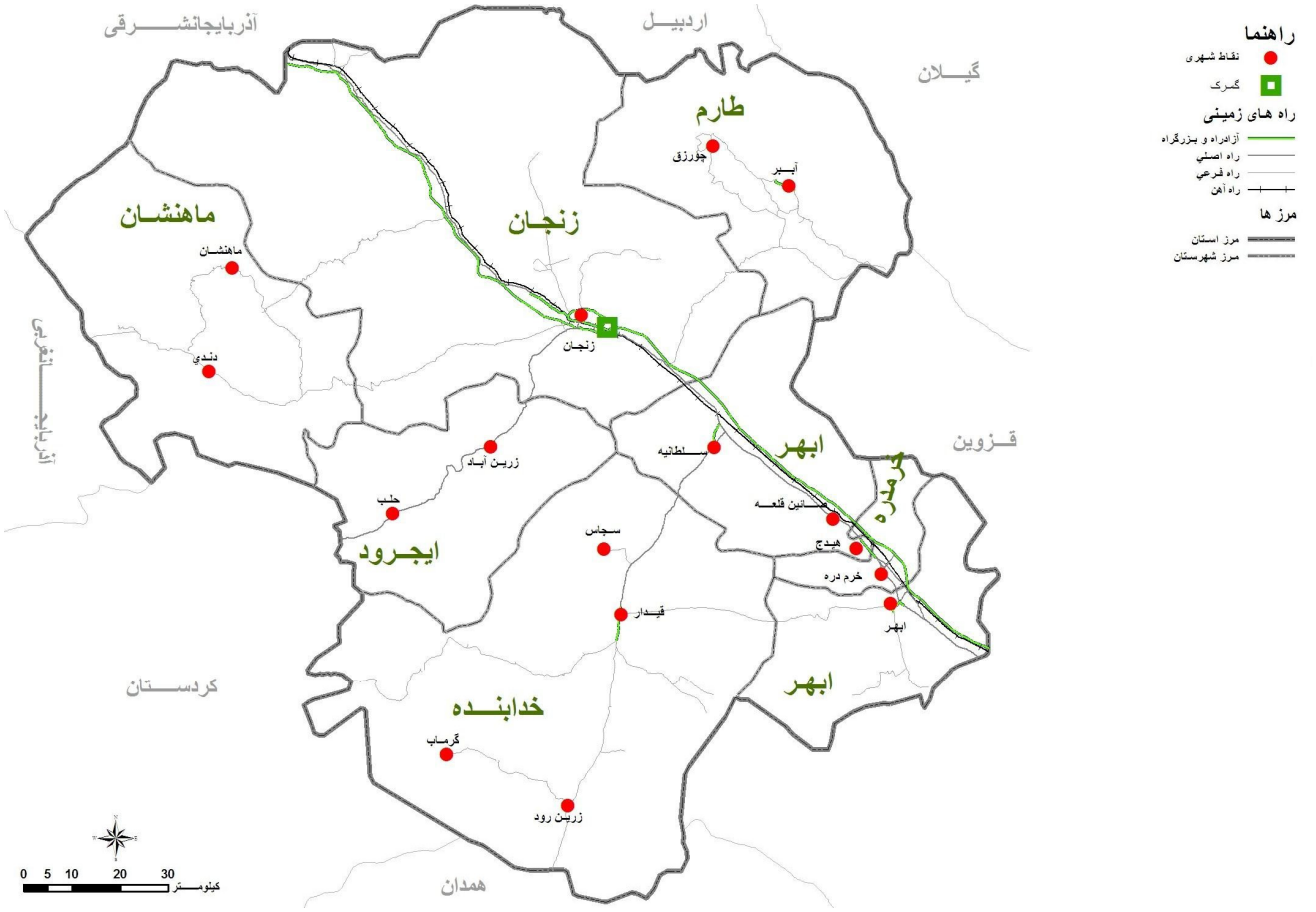
- وجود شبکه‌ی ارتباطی جاده‌ای مناسب در سطح ۱,۲[1]

وجود شبکه‌ی ارتباطی مناسب در استان موجب افزایش حجم حمل ونقل کالا و مسافر، دسترسی به بازارهای جهانی، ایمنی و حفظ محیط زیست، هماهنگ‌سازی سیاست‌های حمل و نقل، پی‌ریزی قوانین و مقررات مورد نیاز، تأمین شرایط برابر، جهت عرضه کنندگان حمل و نقل، شده است.

استان زنجان با دارا بودن ۱۹۱ کیلومتر راه دسترسی سطح ۱ و ۳۳۶ کیلومتر سطح ۲، یکی از استان‌های موفق کشور در این عرصه است.

۱. سطح ۱: به راه‌هایی اطلاق می‌شود که آزاد راه یا بزرگراه باشد. سطح ۲: به راه‌هایی اطلاق می‌شود که راه اصلی و بین استانی باشد.

نقشه‌ی شماره‌ی ۱۷- پراکندگی گمرکات

مأخذ: مشاور، ۱۳۸۶.

با توجه به ویژگی‌های بالفعل شبکه‌ی حمل‌ونقل استان از نظر وجود تأسیسات زیربنایی حمل و نقل همانند: وجود راه‌های ارتباطی مناسب آزاد راه، راه آهن، فرودگاه و وسایل نقلیه نسبتاً کافی اما با سن بالا در باری و وجود منابع کافی تولید بار معدنی و صنعتی و کشاورزی و همچنین وجود دانشگاه‌های متعدد در سطح استان و آثار تاریخی و فرهنگی استان، منابع طبیعی و گردشگری، آینده‌ای روشن جهت تحول در صنعت حمل و نقل این استان پیش‌بینی می‌گردد و نکته‌ای که همواره بایستی مدنظر برنامه‌ریزان اقتصادی و اجتماعی این استان بایستی قرار گیرد، این است که حمل و نقل یک صنعت است و صنعت نیز همواره دست‌خوش تغییر و تحول بوده و بایستی همگام با تغییرات و تحولات جهانی پیش رود و سطح آن به لحاظ کمی و کیفی ارتقاء یابد.

در حال حاضر ناوگان فرسوده و پرهزینه‌ی کشور و استان یکی از موانع مهم شکوفایی این صنعت در استان است که با افزایش انواع هزینه‌ها از قبیل مصرف سوخت بالا هزینه‌های تعمیراتی گزاف، عدم کارایی مناسب که به تبع آن از نظر اقتصادی نیز برای صاحبان وسایل نقلیه و همچنین بهره برداران ازآن (صاحبان کالا)، غیر اقتصادی بسیار گران تمام می‌شود.

علاوه بر این توجه به راه‌های سطح ۳ ۲ استان (راه‌های اصلی و بین استانی و فرعی)، یک ضرورت مهم محسوب می‌شود که از جمله می‌توان به محور زنجان- بیجار و زنجان- دندی، اشاره نمود که از این نظر نیازمند توجه و عنایت ویژه است.

در پایان امید است با سیاست گذاری و برنامه‌ریزی مناسب تصمیم‌گیران و مدیران توسعه‌ی استان در زمینه‌ی توسعه‌ی شبکه‌ی حمل‌ونقل استان و کاهش نارسایی‌های موجود امکان تحقق توسعه‌ی پایدار و همه جانبه در بخش‌های کالبدی، اقتصادی، اجتماعی استان، فراهم گردد.

۱-۳-۳-۳- شبکه‌ی انرژی

۱-۳-۳-۳-۱- برق

محدوده‌ی تحت پوشش شرکت برق منطقه‌ای زنجان

شرکت برق منطقه‌ای زنجان به عنوان یکی از شرکت‌های تابعه‌ی شرکت مادر تخصصی توانیر، مأموریت تأمین، انتقال، توزیع و فروش نیروی برق مطمئن در حوزه‌ی عمل خود یعنی استان‌های زنجان و قزوین را به عهده دارد.

حوزه‌ی عملیاتی این شرکت بالغ بر ۳۷۹۸۵ کیلومترمربع، با جمعیتی حدود ۲۱۳۸۵۶۶ نفر، می‌باشد.

شرکت توزیع نیروی برق استان زنجان مسؤولیت توزیع برق مشترکین استان زنجان شامل شهرستان‌های: ابهر، ایجرود، خدابنده، خرمدره، زنجان، طارم، ماهنشان و شرکت توزیع نیروی برق قزوین مسؤولیت توزیع برق مشترکین استان قزوین شامل شهرستان‌های: قــزوین، بوئین زهرا، تاکستان، آبیک را، برعهده دارد.

جدول شماره‌ی ۹۱- مشخصات استان‌های تحت پوشش شرکت برق منطقه‌ای زنجان

شـــــــــرح	تعداد شهرستان	جمعیت برآوردی سال ۸۳ (نفر)	وسعت (کیلومترمربع)
استان زنجان	۷	۱۰۰۴۵۵۲	۲۲۱۶۴
استان قزوین	۴	۱۱۳۴۰۱۴	۱۵۸۲۱
شــرکت بـــرق منطقه‌ای زنجان	۱۱	۲۱۳۸۵۶۶	۳۷۹۸۵

مأخذ: شرکت برق منطقه‌ای زنجان، ۱۳۸۶.

تاریخچه‌ی صنعت برق در شرکت برق منطقه‌ای زنجان

شرکت برق منطقه‌ای زنجان تحت عنوان امور نواحی غرب تا تاریخ ۱۳۶۶/۴/۱، زیر پوشش شرکت برق منطقه‌ای تهران قرار داشت که از تاریخ فوق از برق تهران منتــزع و تا تاریخ ۱۳۶۶/۵/۲۱جزو حوزه‌ی عملیاتی برق گیلان گردید و از آن تاریخ با تصویب وزارت نیرو شرکت برق منطقه‌ای زنجان تشکیل گردید. ضمناً از تاریخ ۱۳۶۶/۴/۱، شبکه‌ی انتقال نیروی حوزه‌ی شرکت، از توانیر تحویل گرفته شد. پس از تأسیس شرکت شهرستان‌های قزوین و تاکستان تحت عنوان امور برق شرق و شهرستان‌های زنجان، ابهر، خدابنده تحت عنوان امور برق مرکز تقسیم‌بندی شدند و در اواخر سال ۱۳۷۰، امور برق شرق به مدیریت برق شرق تغییرنام یافت.

در سال ۱۳۷۲، به دنبال سیاست خصوصی کردن شرکت‌های دولتی دو شرکت توزیع نیروی برق استان قزوین و توزیع نیروی برق استان زنجان از شرکت برق منطقه‌ای منتزع و فعالیت مستقل خود را آغاز نمودند.

وضعیت تأمین برق شهرستان زنجان

اولین نیروگـــاه زنجان درسـال ۱۳۲۰، توسط بخش خصوصی "شرکت سهامی برق خمسه" تأسیس گردید. طبق اظهارات آقای یحیی افشارنیا نماینده‌ی هیأت مدیره و مسؤول امور اداری وقت برق خمسه، مؤسس اولیه‌ی این نیروگاه آقای حاج شفیع ابریشمی و سایر سهام‌داران افرادی چون آقایان مقتدا صارمی، حاج سید میرزا رضوی، حاج احمد عطایی، ذوالفقاری و مغازه‌ای بودند. این نیروگاه ابتدا با یک دستگاه دیزل ژنراتور ۱۱۵ اسب بخار آغاز به کار نمود و به تدریج ۴ دستگاه دیگر به قدرت‌های ۹۰، ۵۷۵، ۶۳۰، ۱۲۰۰ اسب بخار به نیروگاه افزوده و مورد بهره‌برداری قرارگرفت. شبکه‌ی برق خمسه با ولتاژ ۱۱ کیلوولت و با استفاده از تیرهای چوبی برقرار بود.

از سال ۱۳۴۴، برق تهران اقدام به تأسیس نیروگاه دیگری در خیابان سعدی شمالی نموده و بالاخره در شهریور سال ۱۳۴۸ نیروگاه جدید و دولتی زنجان با سه مولد بهره‌برداری و تأسیسات برق خصوصی خمسه به جهت غیراستاندارد بودن و فرسودگی برکنار و برق دولتی جایگزین برق خصوصی گردید و در همین سال برق زنجان به شبکه‌ی سراسری وصل گردید.

وضعیت تأمین برق شهرستان ابهر

اولین نیروگـــاه ابهـــر در سـال ۱۳۲۸، توسط بخش خصـوصی تأسیس گردید و بالاخره پس از ۲۰سال باداشتن ۶ دستگاه دیزل ژنراتور به قدرت‌های ۲۰۰ و۱۶۰ و۲۰ و۳×۷۵ کیلووات در سال ۱۳۴۸، تحویل برق تهران شده و به شبکه‌ی سراسری وصل گردید.

وضعیت تأمین برق شهرستان خدابنده

اولین نیروگـــاه این شهرستان توسط شخصی به نام سید سجاد نیرهدی، کارمند بازنشسته‌ی سازمان آب تهران و مهندس جلالی در مرداد ماه سال ۱۳۴۲، تأسیس گردیدکه با یک ژنراتور دیزلی به قدرت ۵۰۰ کیلووات، صد خانوار را تأمین برق و از روشنایی برخوردار می‌نمود، در سال ۱۳۴۴، این نیروگاه به علت عدم سوددهی تعطیل و تا سال ۱۳۴۶، خدابنده فاقد برق بود، تا این که در سال ۱۳۴۷، شهرداری خدابنده اقدام به تأسیس نیروگاه برق با ۴ ژنراتور که ۳ دستگاه آن ۶ سیلندر (۲×۷۵و۱×۱۵۰) و یک دستگاه ۱۲ سیلندر (۱×۵۰۰) و در مجموع به قدرت ۸۰۰ کیلووات که ۱۰۰۰ خانوار تأمین برق می‌نمود و بعد از پیروزی انقلاب اسلامی از سال۱۳۵۸، برق خدابنده به شبکه‌ی سراسری پیوست.

جایگاه صنعت برق استان زنجان

صنعت برق استان زنجان در سال‌های قبل از انقلاب از چند نیروگاه دیزلی که تأمین کننده‌ی برق شهرهای بزرگ استان را به عهده داشت، تشکیل شده بود ولی در سال‌های بعد از انقلاب اسلامی شتاب بیش‌تری به خود گرفت، به طوری که در سال ۱۳۵۷،

در استان زنجان فقط هفت روستا دارای برق بود و امروز با اتصال کلیه‌ی شهرهای استان به شبکه‌ی برق کشور نه فقط همه‌ی شهرها دارای انرژی برق می‌باشند بلکه شاهد برق‌دار شدن کلیه‌ی روستاهای بالای ۱۰ خانوار در استان هستیم.

صنعت برق کشور و استان جهت به گردش درآوردن چرخ‌های صنعت و کارخانجات و روشنایی منازل مردم و بخش تجاری از اهمیت بسیار بالا و استراتژیک برخوردار بوده که با توجه به همجوار بودن استان با پنج استان کشور و نزدیک بودن به کشورهای همسایه و ترانزیت برق از استان اهمیت سرمایه‌گذاری در صنعت برق استان را دو چندان کرده است لذا مشاهده می‌کنیم که با قطع چند دقیقه برق فعالیت چرخ‌های صنعتی و اقتصادی متوقف می‌شود و زیان‌های جبران‌ناپذیر برجای می‌گذارد.

به طورکلی صنعت برق کشور واستان در سه محور اساسی یعنی تولید انرژی برق و انتقال و توزیع برق در جهت مصارف خانگی، عمومی، صنعتی، کشاورزی، تجاری و... فعالیت دارد.

انرژی تولید شده در نیروگاه‌های گازی-آبی و سیکل ترکیبی در سطح کشور به شبکه‌ی سراسری برق تزریق می‌شود و هر استان با توجه به نیاز مصرف برق خود انرژی برق خود را با قیمت تعیین شده در بازار برق کشور از شبکه‌ی سراسری اخذ می‌نماید، همچنین جهت ترانزیت برق، شبکه‌ی برق هر استان با استان‌های همجوار خود نسبت به تبادل انرژی اقدام می‌نماید.

سرمایه‌گذاری‌های صنعت برق در استان به نوع مصرف و انشعاب برق مشترکین به عنوان منابع اصلی تأمین کننده‌ی مالی بستگی دارد لذا هر قدر شاخص صنعت و کشاورزی و تجارت استان بالا باشد، سرمایه‌گذاری صنعت برق در استان از اهمیت بیش‌تری برخوردار خواهد بود.

۱-۳-۳-۱-۱- تحلیل مراکز عمده‌ی تولید برق (ظرفیت تولید، میزان تولید، سهم تولید برق به تفکیک نوع نیروگاه نسبت به کل کشور)

استان زنجان تا به امروز از داشتن نیروگاه جهت تولید انرژی محروم بوده است اما با تلاش مسؤولین و کارکنان زحمتکش شرکت برق منطقه‌ای استان، مجوز احداث چهار نیروگاه ۵۰۰ مگاواتی به نام نیروگاه‌های زنجان ۱و۲ و همچنین نیروگاه‌های زنجان ۳ و۴ در شرق و غرب زنجان اخذ شده که خوشبختانه نیروگاه‌های ۳ و۴ درحال احداث می‌باشد و دو نیروگاه بعدی در حال مطالعه و مکان‌یابی می‌باشند و علی رغم عدم تولید برق در شرایط حاضر که امیدواریم در سه چهارسال آینده، شاهد اتمام این پروژه‌های نیروگاهی و وارد مدار شدن آنها باشیم تا انشاءا... بتوانیم سهمی از تولید انرژی در کشور را داشته باشیم.

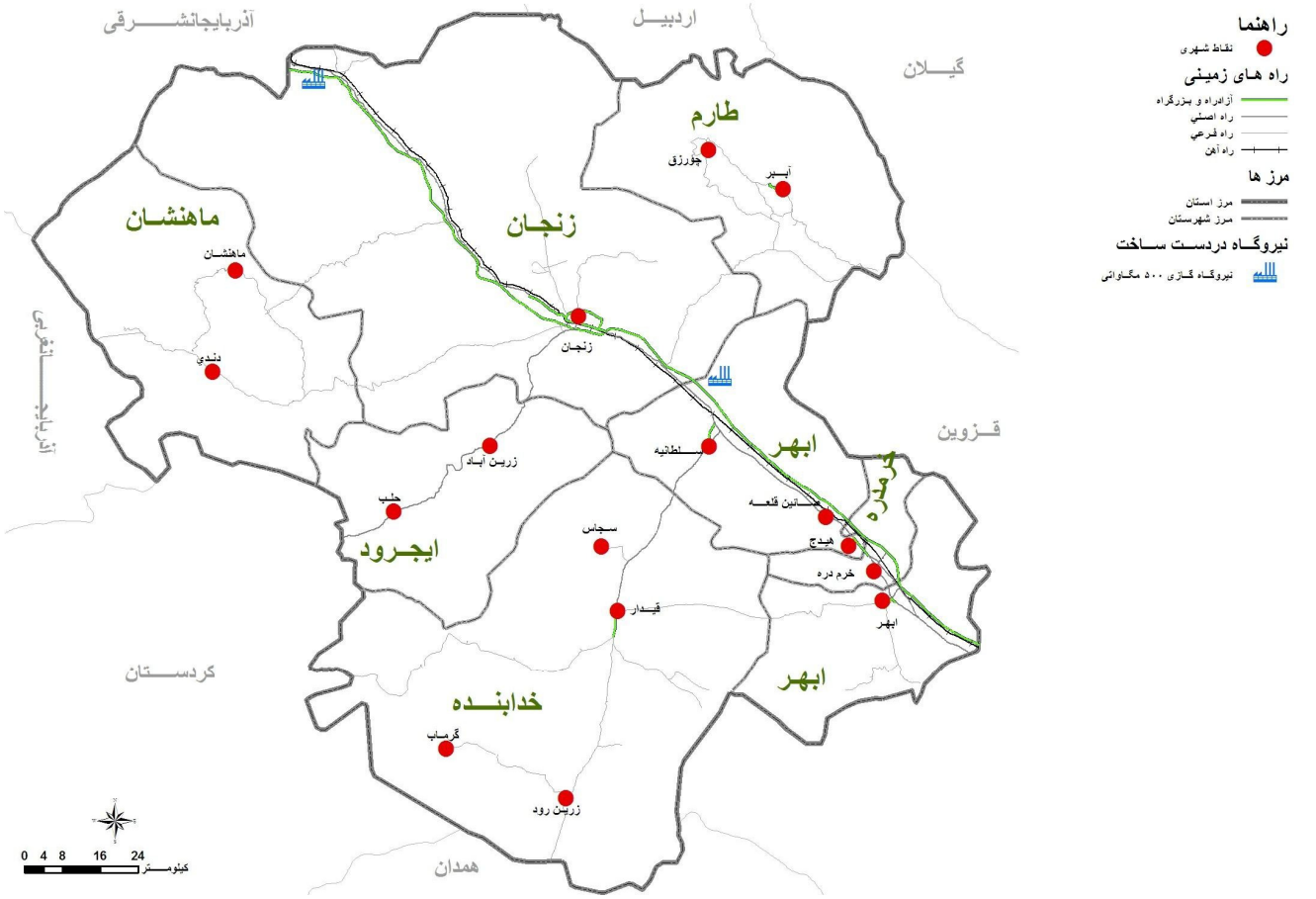
جدول شماره‌ی ۹۲، نشانگر برآورد حداکثر بار مورد نیاز استان زنجان در بیست ساله ۱۳۹۵-۱۳۷۵، می‌باشد.

با توجه با این که پیک بار انرژی مورد نیاز در سال ۱۳۸۵، در سطح استان در حدود ۴۲۵ مگاوات بوده است، انرژی تولیدی یکی از چهار نیروگاه در حال احداث در استان جواب گوی نیاز مصرف استان تا سال ۱۳۸۷، خواهد بود و مطابق پیش‌بینی‌های

انجام شده تا سال ۱۳۹۵که حداکثر انرژی مورد نیاز استان به حدود ۸۴۵ مگاوات خواهد رسید، تولید انرژی دو نیروگاه از چهار نیروگاه در حال احداث که انرژی تولیدی آنها در مجموع ۲۰۰۰ مگاوات خواهد بود، تکافوی نیاز مصرف استان را تا ۹ سال آینده خواهد نمود.

البته با عنایت به سیاست‌های اخیر وزارت نیرو مبنی بر این که صنایع با نیاز مصرف ۲۵ مگاوات و یا بیش‌تر می‌بایست انرژی مورد نیاز خود را از یکی از مراکز تولید انرژی خریداری نمایند و نیز احتمال کاهش حد مصرف مذکور به صنایع با نیاز ۱۰ مگاوات و بیش‌تر، نبودن نیروگاه در منطقه تأثیر چندانی برروی صنایع نخواهد داشت و نقش شرکت‌های برق منطقه‌ای صرفاً ترانزیت انرژی خواهد بود.

نقشه‌ی شماره‌ی ۱۸- نیروگاه‌های برق استان

مأخذ: شرکت برق منطقه‌ای زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۹۲- برآورد حداکثر بار مورد نیاز استان زنجان (مگاوات)

سال	مصارف شهری		مصارف روستایی				مصارف بزرگ			جمع بار				ضریب همزمانی (٪)
	مصارف شهری	رشد (٪)	کشاورزی	رشد (٪)	خانگی و سایر	رشد (٪)	قراردادی	جمع قراردادی و مکاتبه‌ای	رشد (٪)	غیر همزمان	رشد (٪)	همزمان	رشد (٪)	
۱۳۷۵	۸۱/۷	۰/۰	۱۲/۱	۰/۰	۴۴/۷	۰	۲۶/۸	۲۷/۰	۰/۰	۱۶۵	۰/۰	۱۴۹/۰	۰/۰	۹۰
۱۳۷۶	۸۸/۵	۸/۳	۱۳/۸	۱۴/۰	۴۶/۲	۴	۲۹/۶	۲۹/۸	۱۰/۶	۱۷۸	۷/۸	۱۵۴/۰	۳/۴	۸۶
۱۳۷۷	۹۸/۳	۱۱/۱	۱۶/۵	۱۹/۶	۴۸/۹	۶	۳۸/۷	۳۹/۱	۳۱/۳	۲۰۳	۱۳/۷	۱۷۴/۰	۱۳/۰	۸۶
۱۳۷۸	۱۰۷/۱	۸/۹	۱۸/۱	۹/۷	۵۲/۷	۸	۵۴/۰	۵۴/۵	۳۹/۲	۲۳۲	۱۴/۵	۲۰۰/۰	۱۴/۹	۸۶
۱۳۷۹	۱۲۳/۲	۱۵/۰	۱۹/۷	۸/۸	۵۵/۶	۵	۵۷/۰	۵۷/۷	۶/۰	۲۵۶	۱۰/۳	۲۱۹/۰	۹/۵	۸۵
۱۳۸۰	۱۴۰/۷	۱۴/۲	۲۳/۱	۱۷/۳	۵۸/۳	۵	۶۰/۱	۶۱/۱	۵/۹	۲۸۳	۱۰/۶	۲۴۹/۰	۱۳/۷	۸۸
۱۳۸۱	۱۴۸/۶	۵/۶	۲۷/۱	۱۷/۳	۶۰/۳	۳	۷۹/۸	۹۰/۴	۴۷/۹	۳۲۶	۱۵/۲	۲۶۶/۰	۶/۸	۸۱
۱۳۸۲	۱۷۲/۰	۱۵/۸	۳۲/۴	۱۹/۶	۶۲/۷	۴	۹۱/۵	۹۸/۰	۸/۴	۳۶۵	۱۱/۹	۳۰۰/۶	۱۳/۰	۸۲
۱۳۸۳	۱۸۲/۸	۶/۳	۳۸/۱	۱۷/۶	۶۴/۶	۳	۱۰۶/۵	۱۱۹/۲	۲۱/۶	۴۰۵	۱۰/۸	۳۳۱/۲	۱۰/۲	۸۲
۱۳۸۴	۱۹۶/۹	۷/۷	۴۲/۷	۱۲/۲	۶۶/۷	۳	۱۳۳/۸	۱۵۲/۶	۲۸/۰	۴۵۹	۱۳/۴	۳۷۴/۵	۱۳/۱	۸۲
۱۳۸۵	۲۰۹/۵	۶/۴	۴۵/۴	۶/۲	۶۸/۲	۲	۱۴۶/۵	۱۷۶/۹	۱۵/۹	۵۰۰	۹/۰	۴۲۵/۰	۱۳/۵	۸۵
۱۳۸۶	۲۲۴/۰	۶/۹	۴۹/۴	۸/۹	۶۹/۷	۲	۱۵۹/۷	۲۰۱/۸	۱۴/۱	۵۴۵	۹/۰	۴۶۳/۲	۹/۰	۸۵
۱۳۸۷	۲۳۹/۴	۶/۹	۵۳/۵	۸/۲	۷۱/۴	۲	۱۷۲/۸	۲۲۶/۱	۱۲/۰	۵۹۰	۸/۳	۵۰۱/۸	۸/۳	۸۵
۱۳۸۸	۲۵۶/۵	۷/۱	۵۷/۵	۷/۶	۷۳/۵	۳	۱۸۶/۸	۲۵۱/۹	۱۱/۴	۶۳۹	۸/۳	۵۴۳/۴	۸/۳	۸۵
۱۳۸۹	۲۷۴/۴	۷/۰	۶۱/۶	۷/۰	۷۵/۶	۳	۱۹۹/۶	۲۷۶/۳	۹/۷	۶۸۸	۷/۶	۵۸۴/۷	۷/۶	۸۵
۱۳۹۰	۲۹۳/۲	۶/۹	۶۵/۶	۶/۶	۷۷/۷	۳	۲۱۳/۸	۳۰۲/۵	۹/۵	۷۳۹	۷/۴	۶۲۸/۱	۷/۴	۸۵
۱۳۹۱	۳۱۰/۰	۵/۷	۷۱/۲	۸/۵	۸۰/۰	۳	۲۲۶/۶	۳۲۷/۰	۸/۱	۷۸۸	۶/۷	۶۶۹/۹	۶/۷	۸۵
۱۳۹۲	۳۳۰/۶	۶/۷	۷۶/۷	۷/۸	۸۲/۳	۳	۲۴۰/۷	۳۵۲/۹	۷/۹	۸۴۳	۶/۹	۷۰۷/۷	۵/۶	۸۴
۱۳۹۳	۳۵۲/۰	۶/۵	۸۲/۳	۷/۲	۸۴/۶	۳	۲۵۳/۸	۳۷۷/۲	۶/۹	۸۹۶	۶/۴	۷۵۲/۷	۶/۴	۸۴
۱۳۹۴	۳۷۴/۰	۶/۳	۸۷/۸	۶/۷	۸۷/۰	۳	۲۶۵/۳	۴۰۰/۷	۶/۲	۹۵۰	۶/۰	۷۹۷/۷	۶/۰	۸۴
۱۳۹۵	۳۹۷/۸	۶/۳	۹۳/۴	۶/۳	۸۹/۵	۳	۲۷۸/۵	۴۲۵/۳	۶/۲	۱۰۰۶	۵/۹	۸۴۵/۱	۵/۹	۸۴

مأخذ: شرکت برق منطقه‌ای زنجان، ۱۳۸۶.

۱-۳-۳-۱-۲- تحلیل میزان دسترسی مناطق مختلف استان به شبکه‌ی برق (به تفکیک نوع ولتاژ، مبدأ- مقصد)

تعداد و ظرفیت ترانس‌های انتقال و فوق توزیع استان زنجان و کل کشور در جدول شماره‌ی ۹۳، نشان داده شده است. این آمار مربوط به بازه‌ی زمانی ۱۳۸۵-۷۳، می باشد.

آمار مذکور مؤید این مطلب می‌باشد که در سطح استان در حال حاضر فقط یک پست ۴۰۰ کیلوولت به نام پست غایتی احداث گردیده و پست دوم ۴۰۰ کیلوولت در شهرستان قیدار درحال اقدام می‌باشد که این آمار در سطح کشور ۱۰۸ پست ۴۰۰ کیلوولت را نشان می‌دهد که در این جدول به تعداد و ظرفیت‌های آن اشاره شده است.

پست‌های۲۳۰ کیلووات استان از یک پراکندگی نسبی برخوردار بوده، به طوری که در سال ۱۳۷۳، استان زنجان دارای ۴ پست ۲۳۰ کیلووات بوده که این رقم با توجه به نیاز ظرفیت پست‌های ۶۳ کیلوولت استان در سال ۱۳۸۵، به ۶ پست، افزایش یافته است.

پست‌های ۶۳ کیلوولت که پست‌های ۲۰ کیلوولت بخش توزیع را تغذیه می‌نماید، درسال ۱۳۷۳ به تعداد ۱۷ پست نیاز منطقه را برطرف می‌نمود ولی با روند رشد صنایع و جمعیت استان به ۴۱ پست در سال ۱۳۸۵، رسیده است که این نیاز در برنامه‌ی چهارم و دیدگاه ۲۰ ساله، مطمئناً نقاط محروم استان را نیز در برخواهد گرفت. افزایش تعداد و ظرفیت پست‌های انتقال رابطه‌ی مستقیمی با افزایش میزان مصرف انرژی در بخش‌های مختلف مخصوصاً در بخش صنعت دارد یعنی با افزایش صنایع مختلف در استان نیاز به سرمایه‌گذاری در بخش برق نیز افزایش می‌یابد.

جدول شماره‌ی ۹۳- مقایسه‌ی تعداد و ظرفیت ترانس‌های انتقال و فوق توزیع موجود در استان با کل صنعت برق در سال‌های ۸۵-۱۳۷۳

سال	تعداد ترانس (دستگاه)									ظرفیت ترانس (دستگاه)								
	پست‌های ۴۰۰ کیلووات			پست‌های ۲۳۰ کیلووات			پست‌های ۶۳ کیلووات			پست‌های ۴۰۰ کیلووات			پست‌های ۲۳۰ کیلووات			پست‌های ۶۳ کیلووات		
	استان	کشور	استان از کشور	استان	کشور	استان از کشور	استان	کشور	استان از کشور	استان	کشور	استان از کشور	استان	کشور	استان از کشور	استان	کشور	استان از کشور
۷۳		۴۷	۰/۰۰	۴	۲۴۳	۱/۶۵	۱۷	۹۶۳	۱/۷۷		۱۳۷۳۰	۰/۰۰	۱۳۰	۲۶۱۳۲	۰/۵۰	۳۲۲/۵	۲۱۹۱۸	۱/۴۷
۷۴		۵۲	۰/۰۰	۴	۲۶۳	۱/۵۲	۱۸	۱۰۱۹	۱/۷۷		۱۴۹۳۰	۰/۰۰	۱۳۰	۲۸۴۹۲	۰/۴۶	۳۳۷/۵	۲۲۹۸۲	۱/۴۷
۷۵		۵۴	۰/۰۰	۶	۲۷۴	۲/۱۹	۲۱	۱۰۶۸	۱/۹۷		۱۵۳۳۰	۰/۰۰	۲۹۰	۲۹۴۴۷	۰/۹۸	۳۹۷/۵	۲۳۹۴۷	۱/۶۶
۷۶		۵۶	۰/۰۰	۶	۲۸۷	۲/۰۹	۲۳	۱۱۱۹	۲/۰۶		۱۵۷۳۰	۰/۰۰	۲۹۰	۳۰۸۷۷	۰/۹۴	۴۵۰	۲۵۲۲۶	۱/۷۸
۷۷	۱	۶۲	۱/۶۱	۶	۳۰۵	۱/۹۷	۲۶	۱۱۹۳	۲/۱۸	۲۰۰	۱۷۲۳۰	۱/۱۶	۴۳۵	۳۲۶۲۷	۱/۳۳	۵۱۰	۲۶۹۱۳	۱/۸۹
۷۸	۱	۶۸	۱/۴۷	۶	۳۲۴	۱/۸۵	۲۶	۱۲۶۴	۲/۰۶	۲۰۰	۱۹۶۳۰	۱/۰۲	۴۳۵	۳۴۵۶۷	۱/۲۶	۵۱۰	۲۸۵۰۲	۱/۷۹
۷۹	۱	۷۶	۱/۳۲	۶	۳۳۵	۱/۷۹	۲۹	۱۳۱۸	۲/۲۰	۲۰۰	۲۱۶۵۸	۰/۹۲	۴۳۵	۳۵۵۳۷	۱/۲۲	۵۳۷/۵	۲۹۶۷۲	۱/۸۱
۸۰	۲	۸۰	۲/۵۰	۶	۳۴۸	۱/۷۲	۲۹	۱۳۷۱	۲/۱۲	۴۰۰	۲۲۴۵۸	۱/۷۸	۴۳۵	۳۷۲۸۷	۱/۱۷	۵۳۷/۵	۳۱۲۶۵	۱/۷۲
۸۱	۲	۸۶	۲/۳۳	۶	۳۸۵	۱/۵۶	۳۲	۱۵۱۰	۲/۱۲	۴۰۰	۲۴۵۵۸	۱/۶۳	۴۳۵	۴۱۴۰۲	۱/۰۵	۶۷۵	۳۴۰۳۶	۱/۹۸
۸۲	۲	۹۴	۲/۱۳	۶	۴۰۲	۱/۴۹	۳۶	۱۵۹۰	۲/۲۶	۴۰۰	۲۶۱۵۸	۱/۵۳	۵۹۰	۴۳۵۷۷	۱/۳۵	۷۸۷/۵	۳۵۹۵۲	۲/۱۹
۸۳	۲	۱۰۳	۱/۹۴	۶	۴۲۷	۱/۴۱	۳۶	۱۶۵۳	۲/۱۸	۴۰۰	۲۷۰۷۰	۱/۴۸	۵۹۰	۴۷۲۱۲	۱/۲۵	۷۸۸	۳۷۹۶۸	۲/۰۸
۸۴	۳	۱۰۸	۲/۷۸	۶	۴۶۵	۱/۲۹	۴۰	۱۷۳۳	۲/۳۱	۶۰۰	۲۸۳۷۰	۲/۱۱	۶۸۰	۵۱۶۰۱	۱/۳۲	۹۵۴/۵	۴۰۶۲۰	۲/۳۵
۸۵	۳	–		۶	–		۴۱	–		۶۰۰	–		۶۸۰	–		۹۶۲	–	
جمع	۳	۱۰۸	۲/۷۸	۶	۴۶۵	۱/۲۹	۴۱	۱۷۳۳	۲/۳۷	۶۰۰	۲۸۳۷۰	۲/۱۱	۶۸۰	۵۱۶۰۱	۱/۳۲	۹۶۲	۴۰۶۲۰	۲/۳۷

مأخذ: ۱- ۳۹ سال صنعت برق ایران در آیینه امار، ۸۴-۱۳۷۳.

۲- کارنامه شرکت برق منطقه‌ای زنجان، ۱۳۸۴.

۳- آمار تفصیلی صنعت برق ایران، ۱۳۸۵.

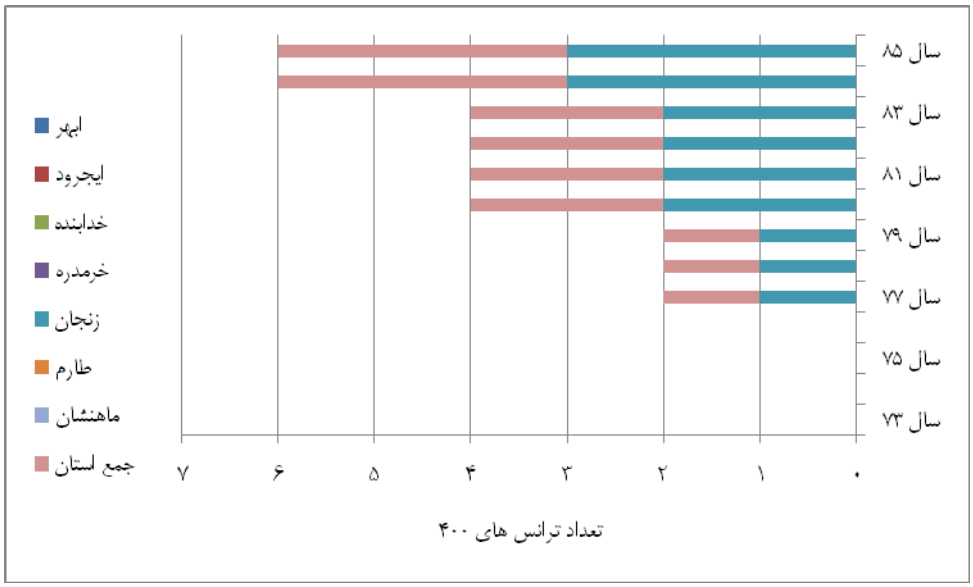
جدول شماره‌ی ۹۴، نشانگر تعداد پست‌های ۴۰۰ کیلو ولت استان زنجان در سطح شهرستان‌های استان، می‌باشد. بررسی این جدول نشان می‌دهد که اولین پست ۴۰۰ کیلو ولت در سال ۱۳۷۷، احداث گردید و در سال ۱۳۸۵، استان زنجان مجموعاً دارای ۳ پست ۴۰۰ کیلوولت، می‌باشد. ضمناً محل قرار گرفتن همه‌ی این پست‌ها در شهرستان زنجان می‌باشد و سایر شهرستان‌های استان فاقد پست ۴۰۰ کیلو ولت می‌باشد.

جدول شماره‌ی ۹٤- مقایسه‌ی تعداد و ظرفیت ترانس‌های انتقال و فوق توزیع موجود در استان با کل صنعت برق در سال‌های ۸۵-۱۳۷۳ (پست‌های ٤۰۰کیلو ولت)

نام شهرستان	سال ۷۳	سال ۷٤	سال ۷۵	سال ۷٦	سال ۷۷	سال ۷۸	سال ۷۹	سال ۸۰	سال ۸۱	سال ۸۲	سال ۸۳	سال ۸٤	سال ۸۵
ابهر	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
ایجرود	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
خدابنده	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
خرمدره	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
زنجان	۰	۰	۰	۰	۱	۱	۱	۲	۲	۲	۲	۳	۳
طارم	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
ماهنشان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع استان	۰	۰	۰	۰	۱	۱	۱	۲	۲	۲	۲	۳	۳
کشور	۴۷	۵۲	۵۴	۵۶	۶۲	۶۸	۷۶	۸۰	۸۶	۹۴	۹۸	۱۰۸	-
درصد استان از کشور	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۱/۶۱	۱/۴۷	۱/۳۲	۲/۵۰	۲/۳۳	۲/۱۳	۲/۰۴	۲/۷۸	

مأخذ: همان.

نمودار شماره‌ی ۳۳- تعداد ترانس‌های پست‌های ٤۰۰ کیلو ولت شهرستان‌های استان زنجان

مأخذ: همان.

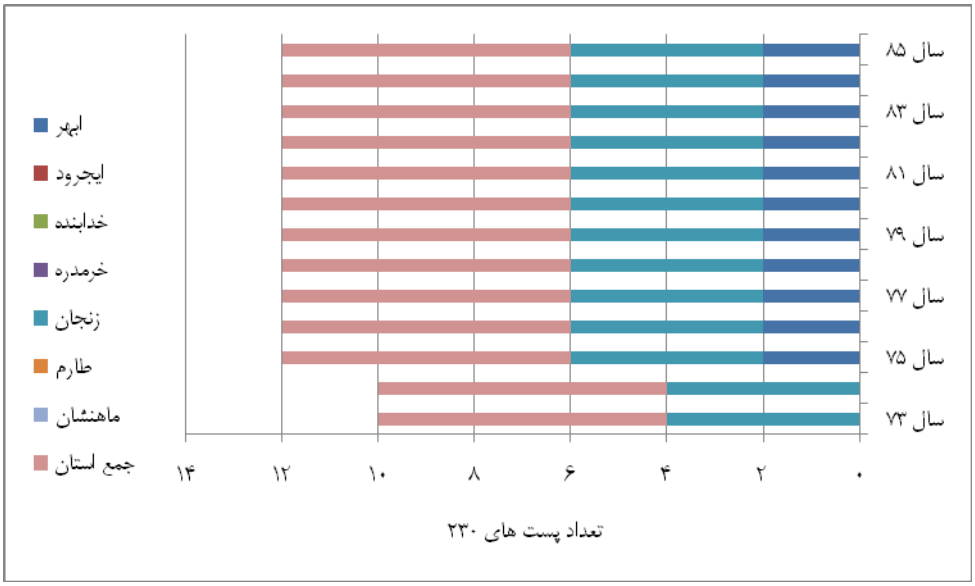
تعداد و محل قرار گرفتن پست‌های ۲۳۰ کیلو ولت در جدول شماره‌ی ۹۵، نشان داده شده است. استان در مجموع دارای ۶ پست می‌باشد که ۴ پست آنها در شهرستان زنجان و ۲ عدد در شهرستان ابهر، واقع شده‌اند.

جدول شماره‌ی ۹۵- مقایسه تعداد و ظرفیت ترانس‌های انتقال و فوق توزیع موجود در استان با کل صنعت برق در سال‌های ۸۵-۱۳۷۳ (پست‌های ۲۳۰ کیلو ولت)

نام شهرستان	سال ۷۳	سال ۷۴	سال ۷۵	سال ۷۶	سال ۷۷	سال ۷۸	سال ۷۹	سال ۸۰	سال ۸۱	سال ۸۲	سال ۸۳	سال ۸۴	سال ۸۵
ابهر	۰	۰	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲
ایجرود	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
خدابنده	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
خرمدره	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
زنجان	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۴
طارم	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
ماهنشان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع استان	۶	۶	۶	۶	۶	۶	۶	۶	۶	۶	۶	۶	۶
کشور	۲۴۳	۲۶۳	۲۷۴	۲۸۷	۳۰۵	۳۲۴	۳۳۵	۳۴۸	۳۸۵	۴۰۲	۴۲۱	۴۶۵	–
درصد استان از کشور	۱/۶۵	۱/۵۲	۲/۱۹	۲/۰۹	۱/۹۷	۱/۸۵	۱/۹۷	۱/۷۲	۱/۵۶	۱/۴۹	۱/۴۳	۱/۲۹	۰

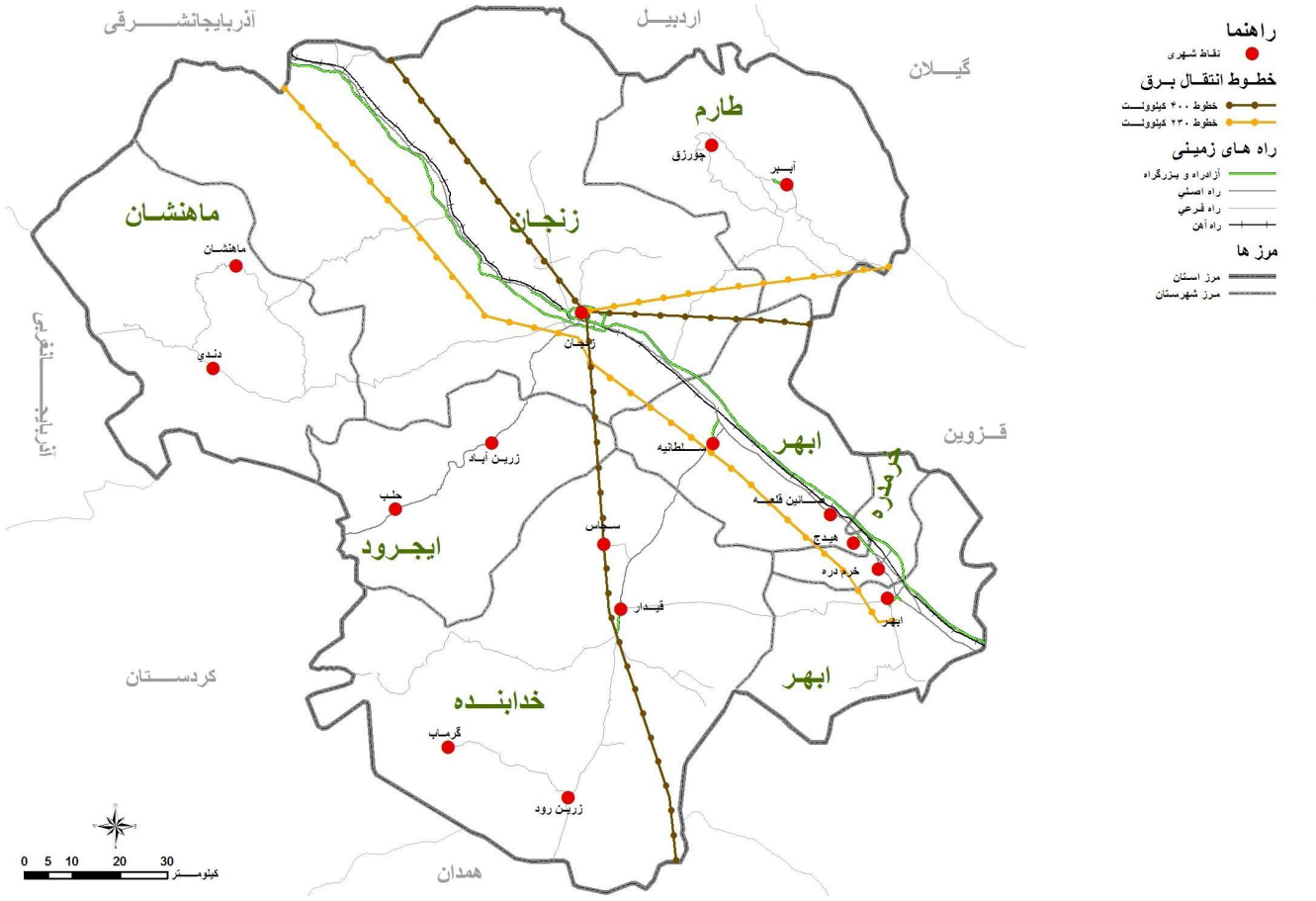
ماخذ: همان.

نمودار شماره‌ی ۳۴- تعداد ترانس‌های پست‌های ۲۳۰ کیلو ولت شهرستان‌های استان زنجان

ماخذ: همان.

نقشه‌ی شماره‌ی ۱۹- شبکه‌ی انتقال برق

ماخذ: مشاور، ۱۳۸۶.

تعداد و محل قرار گرفتن پست‌های ۶۳ کیلو ولت استان زنجان در جدول شماره‌ی ۹۶ و نمودار شماره‌ی ۳۵، ذکر گردیده است. این آمار بیانگر تعداد ۴۱ پست در سال ۱۳۸۵، می‌باشد. شهرستان زنجان با تعداد ۱۹عدد بیش‌ترین تعداد پست‌ها را داراست و شهرستان خرمدره فاقد پست ۶۳ کیلو ولت، می‌باشد.

جدول شماره‌ی ۹۶- مقایسه‌ی تعداد و ظرفیت ترانس‌های انتقال و فوق توزیع موجود در استان با کل صنعت برق در سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۷۳ (پست‌های ۶۳ کیلو ولت)

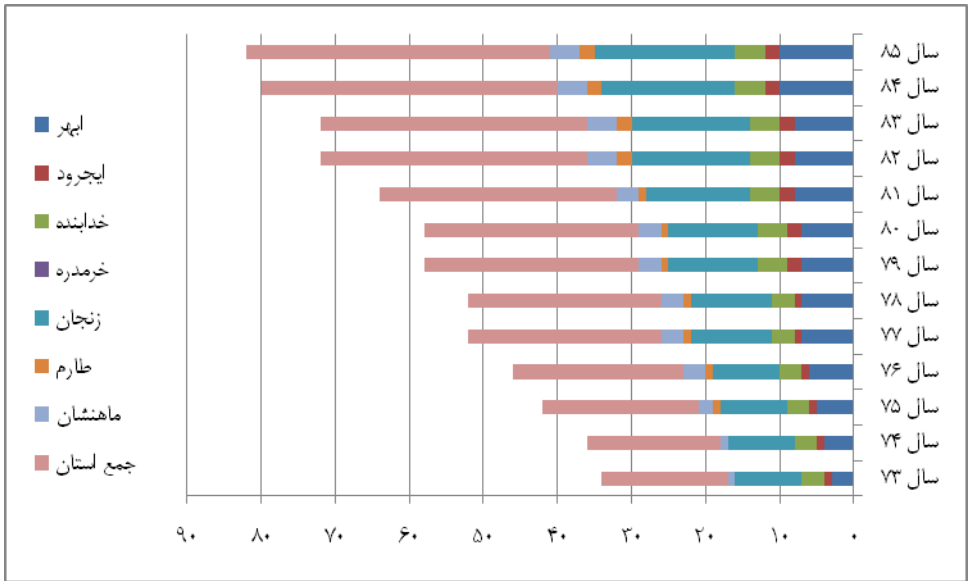
نام شهرستان	سال ۷۳	سال ۷۴	سال ۷۵	سال ۷۶	سال ۷۷	سال ۷۸	سال ۷۹	سال ۸۰	سال ۸۱	سال ۸۲	سال ۸۳	سال ۸۴	سال ۸۵
ابهر	۳	۴	۵	۶	۷	۷	۷	۷	۸	۸	۸	۱۰	۱۰
ایجرود	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲
خدابنده	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۴
خرمدره	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
زنجان	۹	۹	۹	۹	۱۱	۱۱	۱۲	۱۲	۱۴	۱۶	۱۶	۱۸	۱۹
طارم	۰	۰	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۲	۲	۲	۲
ماهنشان	۱	۱	۲	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۴	۴	۴	۴
جمع استان	۱۷	۱۸	۲۱	۲۳	۲۶	۲۶	۲۹	۲۹	۳۲	۳۶	۳۶	۴۰	۴۱
کشور	۹۶۳	۱۰۱۹	۱۰۶۸	۱۱۱۹	۱۱۹۳	۱۲۶۴	۱۳۱۸	۱۳۷۱	۱۵۱۰	۱۵۹۰	۱۶۶۰	۱۰۸	-
درصد استان از کشور	۱/۷۷	۱/۷۷	۱/۹۷	۲/۰۶	۲/۱۸	۲/۰۶	۲/۲۰	۲/۱۲	۲/۱۲	۲/۲۶	۲/۱۷	۳۷/۰۴	۰

ماخذ: ۱- ۳۹ سال صنعت برق ایران در آیینه آمار ۸۴-۱۳۷۳.

۲- کارنامه شرکت برق منطقه‌ای زنجان، ۱۳۸۴.

۳- آمار تفصیلی صنعت برق ایران، ۱۳۸۵.

نمودار شماره‌ی ۳۵- تعداد ترانس‌های پست‌های ۶۳ کیلو ولت شهرستان‌های استان زنجان

ماخذ: همان.

طول خطوط انتقال استان زنجان برحسب کیلومتر در بازه‌ی زمانی ۱۳۸۵-۱۳۷۳، در جدول شماره‌ی ۹۷، نشان داده شده است. همچنین نمودارهای شماره‌ی ۳۶ و ۳۷، نشانگر طول خطوط ۲۳۰ کیلو ولت و ۶۳ کیلو ولت استان در مقایسه با کل کشور می‌باشد.

انتقال نیروی برق استان و شبکه‌ی سراسری کشور از نیروگاه‌ها به مراکز مصرف و نیز اتصال پست‌های انتقال و فوق توزیع به یگدیگر توسط خطوط ۴۰۰ – ۲۳۰ – ۶۳ و ۲۰ کیلوولت انجام می‌پذیرد لذا سرمایه‌گذاری در این بخش از ضرورت بالایی برخوردار است.

از آن جایی که احداث و نگهداری خطوط ۴۰۰ کیلوولت به عهده‌ی شرکت توانیر می‌باشد لذا در جدول فوق میزان خطوط ۴۰۰ کیلوولت استان صفر بوده و قابل تحلیل و مقایسه در استان نمی‌باشد.

استان زنجان براساس جدول فوق از ۳۵۵/۶ کیلومتر مدار خطوط ۲۳۰ در سال ۱۳۸۵، برخوردار بوده که این مقدار در سال ۷۳ به میزان ۱۰۱ کیلومتر می‌باشد لذا با توجه به رشد بخش‌های مختلف صنعت و افزایش جمعیت و بالطبع افزایش پست‌های مورد نیاز در منطقه لزوم ایجاد خطوط در استان احساس گردیده است.

خطوط ۶۳ کیلوولت که جهت تأمین خطوط ۲۰ کیلوولت توزیع احداث می‌گردد، از ۴۹۱ کیلومتر درسال ۱۳۷۳، به ۱۳۲۰/۲ کیلومتر در سال ۱۳۸۵، رسیده که این روند رشد در مقایسه با شاخص‌های صنعت برق کشور از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌باشد، با توجه به این که این خطوط ارتباط دهنده‌ی پست‌های ۶۳ کیلوولت به ۲۰ کیلوولت می‌باشد، رشد این بخش با رشد صنایع و تجمع جمعیتی کشور رابطه تنگاتنگ دارد. براساس اطلاعات جدول مذکور سهم استان از سهم کل کشور در دارا بودن خطوط انتقال و فوق توزیع ۲/ ۲۶ درصد می‌باشد.

جدول شماره‌ی ۹۷- مقایسه طول خطوط انتقال و فوق توزیع موجود در استان با کل صنعت برق در سال‌های ۸۵-۱۳۷۳ (کیلومتر مدار)

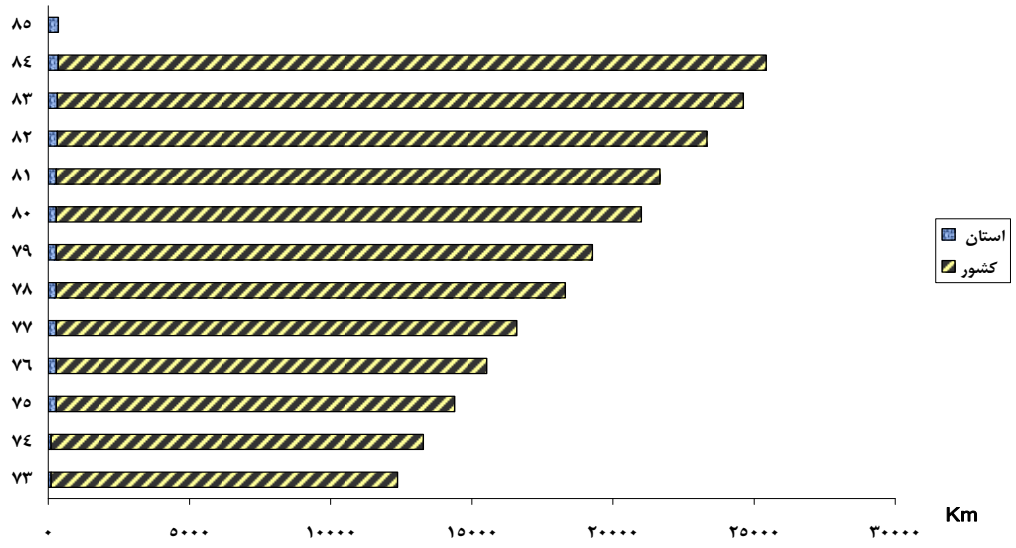
سال	خطوط ۴۰۰ کیلو ولت			خطوط ۲۳۰ کیلو ولت			خطوط ۶۳ کیلو ولت			جمع خطوط انتقال و فوق توزیع		
	استان	کشور	استان از کشور	استان	کشور	استان از کشور	استان	کشور	استان از کشور	استان	کشور	استان از کشور
۷۳		۵۱۶۵	۰/۰۰	۱۰۱	۱۲۲۷۱	۰/۸۲	۴۹۱	۲۰۹۵۴	۲/۳۴	۵۹۲	۳۸۳۹۰	۱/۵۴
۷۴		۶۱۸۴	۰/۰۰	۱۰۱	۱۳۱۷۸	۰/۷۷	۴۹۱	۲۱۹۸۴	۲/۲۳	۵۹۲	۴۱۳۴۶	۱/۴۳
۷۵		۶۷۳۰	۰/۰۰	۲۸۰	۱۴۱۱۵	۱/۹۸	۶۳	۲۳۳۳۶	۲/۷۰	۹۱۰	۴۴۱۸۱	۲/۰۶
۷۶		۶۹۶۵	۰/۰۰	۲۸۰	۱۵۲۵۱	۱/۸۴	۶۴۶	۲۴۲۱۰	۲/۶۷	۹۲۶	۴۶۴۲۶	۱/۹۹
۷۷		۸۳۱۳	۰/۰۰	۲۸۰	۱۶۳۱۵	۱/۷۲	۶۴۶	۲۵۲۵۱	۲/۵۶	۹۲۶	۴۹۸۷۹	۱/۸۶
۷۸		۹۱۵۶	۰/۰۰	۲۸۰	۱۸۰۲۸	۱/۵۵	۶۴۶	۲۶۷۸۸	۲/۴۱	۹۲۶	۵۳۹۷۲	۱/۷۲
۷۹		۹۷۷۰	۰/۰۰	۲۸۰	۱۸۹۹۲	۱/۴۷	۹۳۶	۲۸۲۵۱	۳/۳۱	۱۲۱۶	۵۷۰۱۳	۲/۱۳
۸۰		۹۹۲۴	۰/۰۰	۲۸۰	۲۰۷۳۱	۱/۳۵	۹۳۶	۲۹۴۰۰	۳/۱۸	۱۲۱۶	۶۰۰۵۵	۲/۰۲
۸۱		۱۰۳۱۷	۰/۰۰	۲۸۰	۲۱۳۸۱	۱/۳۱	۹۹۸	۳۱۳۳۵	۳/۱۸	۱۲۷۸	۶۳۰۳۳	۲/۰۳
۸۲		۱۱۸۳۲	۰/۰۰	۳۲۴	۲۳۰۰۷	۱/۴۱	۹۹۸	۳۳۶۵۱	۲/۹۷	۱۳۲۲	۶۸۴۹۰	۱/۹۳
۸۳		۱۱۸۵۷	۰/۰۰	۳۲۴	۲۴۲۹۳	۱/۳۳	۱۰۹۹	۳۵۰۶۳	۳/۱۳	۱۴۲۳	۷۱۲۱۳	۲/۰۰
۸۴		۱۲۱۴۷		۳۵۵/۶	۲۵۰۷۳	۱/۴۲	۱۲۹۵/۲	۳۷۰۴۳	۳/۵۰	۱۶۵۰/۸	۷۴۲۶۳	۲/۲۲
۸۵		--		۳۵۵/۶	--		۱۳۲۰/۲	--		۱۶۷۵/۸		
جمع	۰	۱۲۱۴۷	۰/۰۰	۳۵۵/۶	۲۵۰۷۳	۱/۴۲	۱۳۲۰/۲	۳۷۰۴۳	۳/۵۶	۱۶۷۵/۸	۷۴۲۶۳	۲/۲۶

ماخذ: ۱- ۳۹ سال صنعت برق ایران در آیینه آمار ۸۴-۱۳۷۳.

۲- کارنامه شرکت برق منطقه‌ای زنجان، ۱۳۸۴.

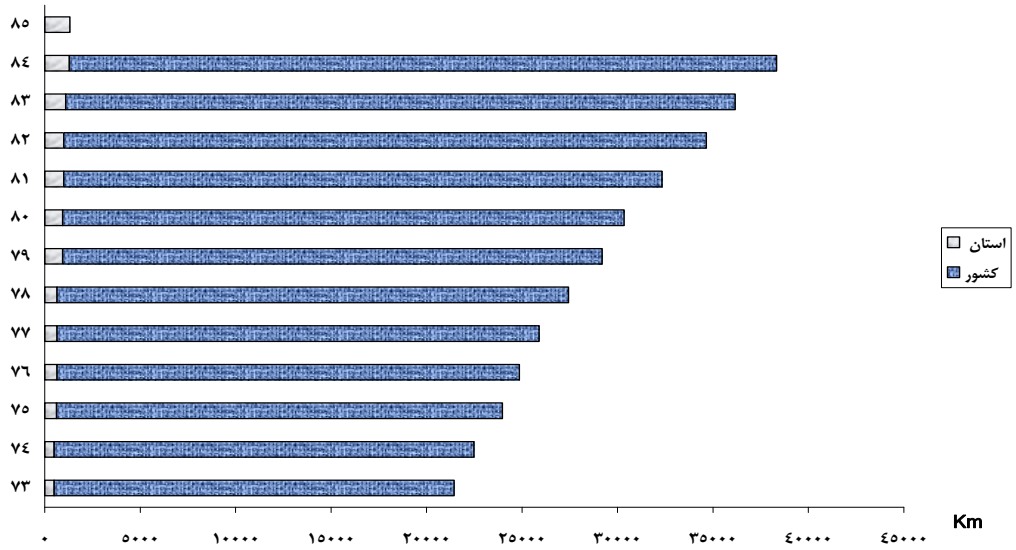
۳- آمار تفصیلی صنعت برق ایران، ۱۳۸۵.

نمودار شماره‌ی ۳۶- طول خطوط ۲۳۰ کیلو ولت استان زنجان در مقایسه با کشور

ماخذ: همان.

نمودار شماره‌ی ۳۷- طول خطوط ۶۳ کیلو ولت استان زنجان در مقایسه با کل کشور

ماخذ: همان.

۱-۳-۳-۳-۱-۳- تحلیل مصرف برق (به تفکیک بخش‌های خانگی، صنعتی، کشاورزی، تجاری و سایر)

(میزان مصرف هر یک از بخش‌های مصرفی و سهم هر یک نسبت به کل کشور و استان)

در این بخش میزان مصرف برق استان به تفکیک شهرستان‌ها و به تفکیک تعرفه‌های خانگی،کشاورزی، تجاری، صنعتی، عمومی و روشنایی معابر در بازه‌ی زمانی ۸۵-۱۳۷۳، مورد ارزیابی قرار گرفته است. میزان مصرف انرژی شهرستان‌های استان زنجان برحسب میلیون کیلووات ساعت و با تعرفه خانگی در جدول شماره‌ی ۹۸ و نمودار شماره‌ی ۳۸، نشان داده شده است. این جدول همچنین بیانگر مقایسه‌ی مصرف انرژی استان با کشور می‌باشد.

در سال۱۳۷۳، آمارهای مربوط به شهرهای ابهر و خدابنده و برخی نواحی به صورت یک جا جمع‌آوری می‌شد، در نتیجه در سال‌های بعد که خدابنده مستقل گردید، در سال ۱۳۷۴، شاهد کاهش قابل ملاحظه‌ی آمار ابهر هستیم ولی از نظر مجموع در آمار استان اختلاف زیادی مشاهده نمی‌شود.

مصرف انرژی در بخش خانگی ارتباط مستقیمی با افزایش جمعیت استان و شهرستان داشته و در نتیجه با روند افزایش جمعیت رشد قابل ملاحظه‌ای را در این بخش از مصرف شاهد هستیم، علاوه برشاخص جمعیت، مصرف انرژی با سلیقه و درآمد مردم نیز ارتباط مستقیمی دارد و مردم با افزایش درآمد به جهت استفاده از وسایل برقی بیش‌تر و مدرن‌تر موجبات افزایش مصرف در بخش خانگی را فراهم می‌نمایند.

نکته‌ی قابل ذکر دیگر در این نوع مصرف، برقرار نمودن روستاها در سال‌های گذشته بوده که مصرف بخش خانگی را به طور قابل ملاحظه‌ای افزایش داده است و همانگونه که از ارقام جدول استنباط می‌شود، مصرف استان از ۲۰۰ میلیون کیلووات ساعت به ۳۷۹ میلیون کیلووات ساعت افزایش یافته و سهم مصرف استان نسبت به کل کشور تقریباً ثابت بوده و تغییر قابل توجهی را نشان نمی‌دهد.

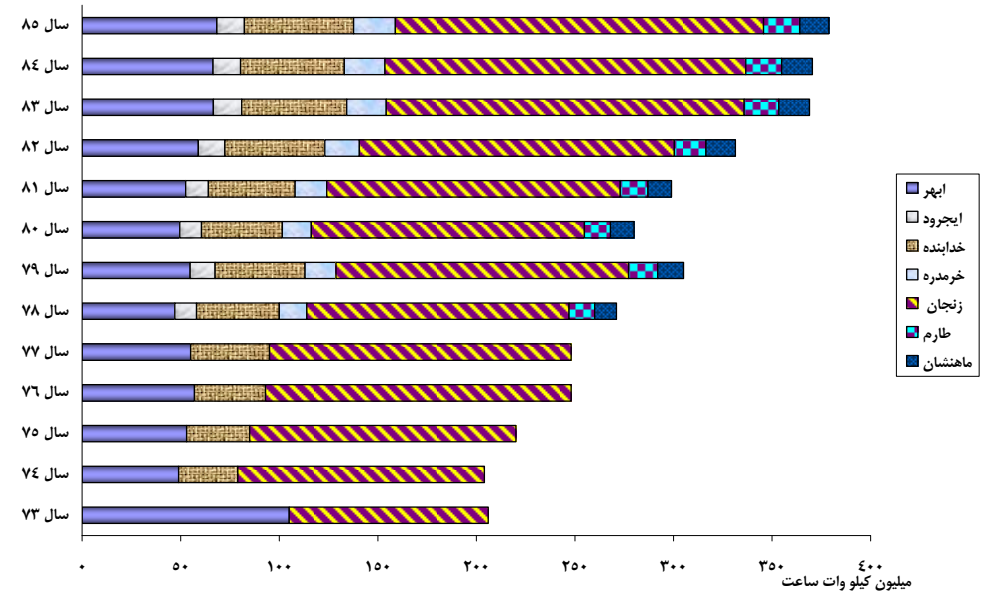
درخصوص تفکیک مصرف و پراکندگی آن به ترتیب شهرهای، زنجان، ابهر، خدابنده، خرمدره، طارم، ماهنشان و ایجرود، قرار دارند. تغییر الگوی مصرف خانواده‌ها و استفاده بیش‌تر از لوازم برقی باعث افزایش روند مصرف انرژی در بخش خانگی گردیده است.

جدول شماره‌ی ۹۸- مقایسه‌ی فروش انرژی به تفکیک تعرفه در استان و شهرستان با کل صنعت برق در سال‌های ۸۵-۱۳۷۳ بخش خانگی (میلیون کیلووات ساعت)

نام شهرستان	سال ۷۳	سال ۷۴	سال ۷۵	سال ۷۶	سال ۷۷	سال ۷۸	سال ۷۹	سال ۸۰	سال ۸۱	سال ۸۲	سال ۸۳	سال ۸۴	سال ۸۵
ابهر	۱۰۵	۴۹	۵۳	۵۷	۵۵	۴۷	۵۴/۸	۴۹/۵	۵۲/۵	۵۸/۹	۶۶/۶	۶۶/۴	۶۸/۴
ایجرود	۰	۰	۰	۰	۰	۱۱	۱۲/۶	۱۱	۱۱/۵	۱۳/۵	۱۴/۳	۱۳/۹	۱۳/۹
خدابنده		۳۰	۳۲	۳۶	۴۰	۴۲	۴۵/۷	۴۱	۴۴	۵۰/۷	۵۳/۳	۵۲/۷	۵۵/۴
خرمدره	۰	۰	۰	۰	۰	۱۴	۱۵/۶	۱۴/۷	۱۶	۱۷/۵	۲۰/۱	۲۰/۶	۲۱/۲
زنجان	۱۰۱	۱۲۵	۱۳۵	۱۵۵	۱۵۳	۱۳۳	۱۴۸/۵	۱۳۸/۶	۱۴۹	۱۵۹/۸	۱۸۱/۵	۱۸۳/۱	۱۸۶/۷
طارم	۰	۰	۰	۰	۰	۱۳	۱۴/۸	۱۳/۲	۱۴	۱۶	۱۷/۵	۱۸/۲	۱۸/۵
ماهنشان	۰	۰	۰	۰	۰	۱۱	۱۳	۱۲	۱۲	۱۵	۱۵/۷	۱۵/۵	۱۴/۷
جمع استان	۲۰۶	۲۰۴	۲۲۰	۲۴۸	۲۴۸	۲۷۱	۳۰۵	۲۸۰	۲۹۹	۳۳۱	۳۶۹	۳۷۰/۴	۳۷۸/۸
کشور	۲۲۴۷۳	۲۳۳۷۴	۲۳۹۹۳	۲۶۵۲۳	۲۸۶۸۶	۲۹۷۵۴	۳۱۲۶۶	۳۲۸۹۱	۳۴۹۴۶	۳۷۹۴۷	۴۰۵۶۴	۴۴۱۰۸	–
درصد استان از کشور	۰/۹۲	۰/۸۷	۰/۹۲	۰/۹۴	۰/۸۶	۰/۹۱	۰/۹۸	/۸۵	/۸۶	۰/۸۷	۰/۹۱	۰/۸۴	۰

مأخذ: ۱- کارنامه شرکت برق منطقه‌ای زنجان ۱۳۸۴- ۱۳۷۳.
۲- آمار تفصیلی صنعت برق ایران، ۱۳۸۵.

نمودار شماره‌ی ۳۸- میزان مصرف برق شهرستان‌های استان زنجان در بخش خانگی

مأخذ: همان.

میزان مصرف انرژی شهرستان‌های استان زنجان در بخش عمومی و برحسب میلیون کیلو وات ساعت در جدول شماره‌ی ۹۹ و نمودار شماره‌ی ۳۹، نشان داده شده است. این آمار همچنین بیانگر میزان مصرف استان در مقایسه با کشور در این بخش می‌باشد.

در جدول مذکور مصرف انرژی تعرفه‌ی عمومی از ۶۷ میلیون کیلووات ساعت به ۱۳۴/۸ میلیون کیلووات ساعت در یک دهه رسیده که افزایش قابل توجهی را نشان می‌دهد و این افزایش ناشی از ایجاد مراکز آموزش عالی، مؤسسات تحقیقاتی، مدارس، خوابگاه‌ها، بیمارستان‌ها و مؤسساتی از این قبیل، می‌باشد.

آمار کل استان در مقایسه با آمار کل کشور از ۰/۵۳٪ به ۰/۷۲٪ رسیده که حدود ۰/۲٪ افزایش را نشان می‌دهد و در خصوص پراکندگی نیز به ترتیب شهرهای زنجان، ابهر، خدابنده، خرمدره، ماهنشان، طارم و ایجرود، قرار دارند.

عدم استفاده از روش‌های بهینه‌سازی مصرف و عدم رعایت عایق‌بندی مناسب در احداث ساختمان‌ها باعث افزایش چشم‌گیر مصرف انرژی گردیده است.

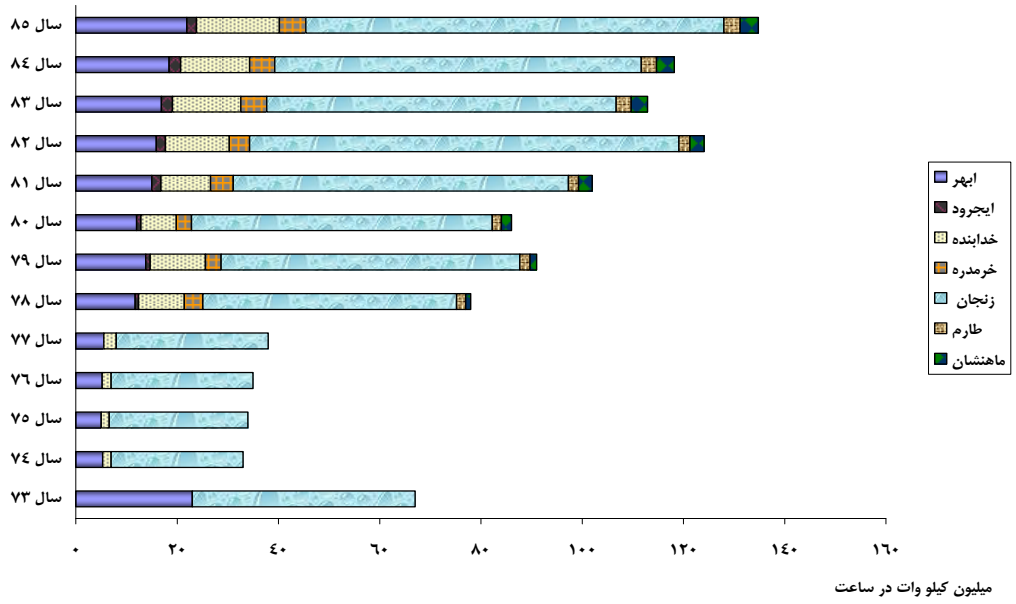
جدول شماره‌ی ۹۹- مقایسه‌ی فروش انرژی به تفکیک تعرفه در استان و شهرستان با کل صنعت برق در سال‌های ۸۵-۱۳۷۳در بخش عمومی (میلیون کیلووات ساعت)

نام شهرستان	عمومی												
	سال ۷۳	سال ۷٤	سال ۷۵	سال ۷٦	سال ۷۷	سال ۷۸	سال ۷۹	سال ۸۰	سال ۸۱	سال ۸۲	سال ۸۳	سال ۸٤	سال ۸۵
ابهر	۲۳	۵/۳	۵	۵/۲	۵/۵	۱۱/۷	۱۳/۸	۱۲	۱۵	۱۵/۹	۱۶/۹	۱۸/۴	۲۱/۹
ایجرود						۰/۷	۰/۹	۰/۸۴	۱/۸	۱/۸	۲/۲	۲/۳	۱/۹
خدابنده		۱/۷	۱/۶	۱/۸	۲/۵	۹	۱۰/۹	۷	۹/۸	۱۲/۶	۱۳/۵	۱۳/۶	۱۶/۴
خرمدره						۳/۷	۳/۱	۳	۴/۵	۴	۵/۱	۵	۵/۲
زنجان	۴۴	۲۶	۲۷/۴	۲۸	۳۰	۵۰/۱	۵۹	۵۹/۴	۶۶/۲	۸۴/۸	۶۹	۷۲/۴	۸۲/۶
طارم						۱/۸	۲	۱/۸	۲	۲/۲	۳	۳	۳/۲
ماهنشان						۱	۱/۳	۲	۲/۷	۲/۸	۳/۲	۳/۵	۳/۶
جمع استان	۶۷	۳۳	۳۴	۳۵	۳۸	۷۸	۹۱	۸۶	۱۰۲	۱۲۴	۱۱۳	۱۱۸/۲	۱۳۴/۸
کشور	۶۰۶۰	۶۲۰۳	۶۵۹۵	۶۷۲۷	۷۰۷۷	۱۰۶۲۲	۱۱۲۷۱	۱۱۹۵۱	۱۲۶۳۰	۱۳۷۱۴	۱۵۱۷۷	۱۶۳۹۰	
درصد استان از کشور	۱/۱۱	۰/۵۳	۰/۵۲	۰/۵۲	۰/۵۴	۰/۷۳	۰/۸۱	۰/۷۲	۰/۸۱	۰/۹۰	۰/۷۴	۰/۷۲	

مأخذ: ۱- کارنامه شرکت برق منطقه‌ای زنجان ۱۳۸۴- ۱۳۷۳.

۲- آمار تفصیلی صنعت برق ایران، ۱۳۸۵.

نمودار شماره‌ی ۳۹- میزان مصرف برق شهرستان‌های استان زنجان در بخش عمومی

مأخذ: ۱- کارنامه شرکت برق منطقه‌ای زنجان ۱۳۸۴- ۱۳۷۳.

۲- آمار تفصیلی صنعت برق ایران، ۱۳۸۵.

میزان مصرف انرژی شهرستان‌های استان زنجان در بخش کشاورزی و برحسب میلیون کیلو وات ساعت در جدول شماره‌ی ۱۰۰ و نمودار شماره‌ی ۴۰، نشان داده شده است. این آمار همچنین بیانگر میزان مصرف استان در مقایسه با کشور در این بخش می‌باشد.

در حال حاضر اکثر کشاورزان به دلیل بهای اندک برق کشاورزی تمایل به استفاده از انرژی برق برای به کار انداختن پمپ‌های آب مزارع می‌باشند و با توجه به پرداخت سوبسید توسط وزارت نفت، میزان تقاضا در این رابطه سال به سال در حال افزایش می‌باشد. به عبارت دیگر علت رشد مصرف برق کشاورزی تغییر فن‌آوری بوده و نشان‌دهنده‌ی رشد واقعی تولیدات کشاورزی نخواهد بود.

در نتیجه مشاهده می‌شود، مصرف از حدود ۹۶ میلیون کیلووات ساعت به ۲۳۹/۲۱ میلیون کیلووات ساعت، افزایش یافته که حدود ۴/۵ برابر نسبت به سال ۱۳۸۵، می‌باشد.

از نظر پراکندگی نیز برخلاف سایر تعرفه‌ها شهرستان ابهر بالاترین مصرف را داشته، سپس به ترتیب شهرهای زنجان، خدابنده، خرمدره، طارم، ماهنشان و ایجرود در مکان‌های بعدی قرار گرفته‌اند. نسبت مصرف برق کشاورزی نسبت به مصرف کل کشور تقریباً ثابت بوده و تغییری نداشته است.

استفاده از سوبسید بسیار بالا در قیمت انرژی مصرفی و تفاوت فاحش قیمت تعرفه‌ی کشاورزی با قیمت تمام شده‌ی واقعی برق کاملاً به زیان صنعت برق کشور می‌باشد.

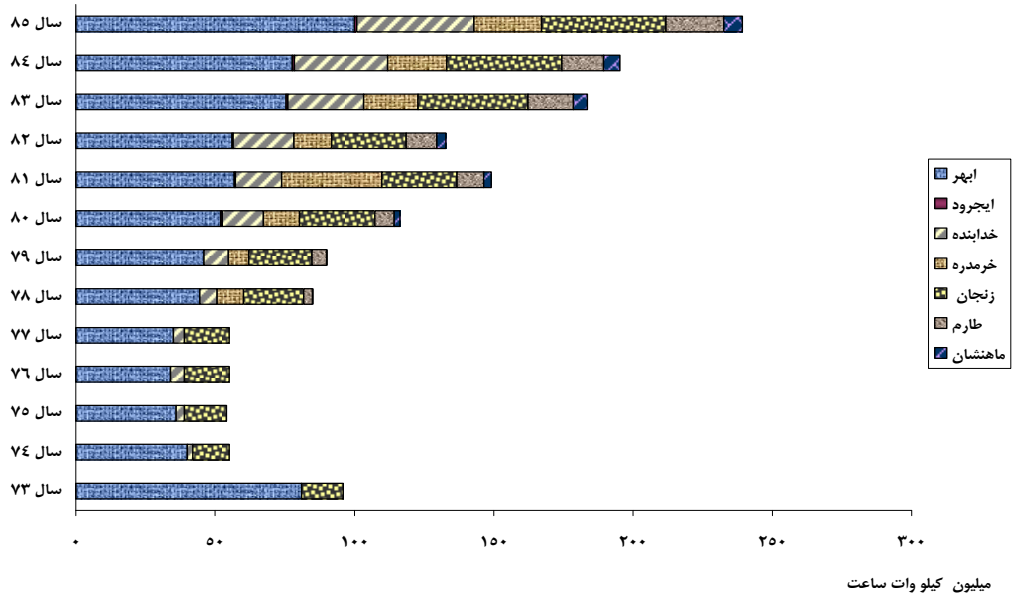
جدول شماره‌ی ۱۰۰- مقایسه‌ی فروش انرژی به تفکیک تعرفه در استان و شهرستان با کل صنعت برق طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۷۳ در بخش کشاورزی (میلیون کیلووات ساعت)

نام شهرستان	کشاورزی												
	سال ۷۳	سال ۷٤	سال ۷۵	سال ۷٦	سال ۷۷	سال ۷۸	سال ۷۹	سال ۸۰	سال ۸۱	سال ۸۲	سال ۸۳	سال ۸٤	سال ۸۵
ابهر	۸۱	۴۰	۳۶	۳۴	۳۵	۴۴/۵	۴۶	۵۲	۵۶/۹	۵۶	۷۵/۵	۷۷/۷	۱۰۰
ایجرود						۰/۰۰۲	۰/۰۰۵	۰/۵	۰/۳۸	۰/۳۹۶	۰/۵۸	۰/۷۵	۰/۸۱
خدابنده		۲	۳	۵	۴	۶/۲	۸/۷	۱۴/۸	۱۶/۶	۲۱/۹	۲۷/۲	۳۳/۴	۴۲
خرمدره						۹/۵	۷/۳	۱۳	۳۶	۱۳/۵	۱۹/۵	۲۱/۳	۲۴/۴
زنجان	۱۵	۱۳	۱۵	۱۶	۱۶	۲۱/۶۳	۲۲/۸	۲۷	۲۷	۲۶/۸	۳۹/۵	۴۱/۳	۴۴/۶
طارم						۳/۱	۵/۲	۷	۹/۵	۱۱	۱۶/۳	۱۴/۹	۲۰/۷
ماهنشان						۰/۰۷۴	۰/۰۶۶	۲	۲/۷	۳/۲	۵	۵/۹	۶/۷
جمع استان	۹۶	۵۵	۵۴	۵۵	۵۵	۸۵	۹۰	۱۱۶	۱۴۹	۱۳۳	۴	۱۹۵/۲۵	۲۳۹/۲۱
کشور	۵۱۶۹	۵۴۰۲	۵۷۳۱	۶۰۰۹	۶۷۸۲	۸۰۱۹	۹۱۴۷	۱۱۰۷۹	۱۲۴۳۵	۱۳۸۵۹	۱۸۴	۱۶۴۶۹	
درصد استان از کشور	۱/۸۶	۱/۰۲	۰/۹۴	۰/۹۲	۰/۸۱	۱/۰۶	۰/۹۸	۱/۰۵	۱/۲۰	۰/۹۶	۱۵۵۰۴	۱/۱۹	

مأخذ: ۱- کارنامه شرکت برق منطقه‌ای زنجان ۱۳۸۴- ۱۳۷۳.

۲- آمار تفصیلی صنعت برق ایران، ۱۳۸۵.

نمودار شماره‌ی ٤۰- میزان مصرف برق شهرستان‌های استان زنجان در بخش کشاورزی

مأخذ: همان.

میزان مصرف انرژی شهرستان‌های استان زنجان در بخش صنعت و معدن و برحسب میلیون کیلووات ساعت در جدول شماره‌ی ۱۰۱ و نمودار شماره‌ی ۴۱، نشان داده شده است. این آمار همچنین بیانگر میزان مصرف استان در مقایسه با کل کشور در این بخش می‌باشد.

در خصوص مصرف در بخش صنعت و معدن باید در نظر داشت که مصرف برق صنایع مختلف یکسان نبوده و برخی صنایع تولیدات آنها وابسته به برق بوده و در نتیجه مصرف بسیار بالایی را دارند، در صورتی که صنایع دیگر ممکن است. مصرف برق کمتری داشته باشند لذا افزایش مصرف برق در این بخش نشان‌دهنده‌ی افزایش تولیدات صنعتی نمی‌باشد. همانطوری که مشاهده می‌شود. روند مصرف برق در بخش صنعت و معدن در این دهه روند رو به رشدی داشته است، به طوری که از ۶۸ میلیون کیلو وات ساعت به ۱۰۰۴/۲میلیون کیلووات ساعت در سال ۱۳۸۵، رسیده است.

از جهت پراکندگی مصرف به ترتیب شهرهای زنجان، ابهر، ماهنشان، خرمدره، خدابنده، ایجرود و طارم، درجدول قرار گرفته‌اند.

و از نظر درصد مصرف استان نسبت به کل کشور نیز از ۳۳/. ٪ به ۱/۹۸٪ افزایش یافته است. در صورتی که افزایش روند مصرف در این بخش ناشی از مصرف بالای تجهیزات صنعتی نبوده و نشان‌دهنده‌ی افزایش صنایع جدید در استان باشد، افزایش مصرف در این بخش نوید خوبی در جهت صنعتی شدن برای استان، می‌تواند باشد.

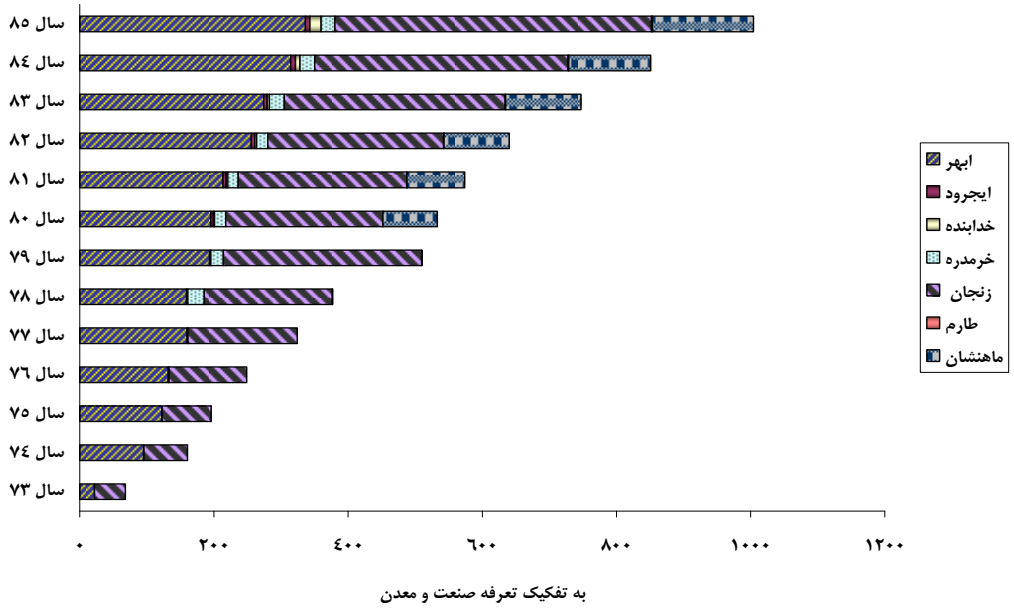
جدول شماره‌ی ۱۰۱- مقایسه‌ی فروش انرژی به تفکیک تعرفه در استان و شهرستان با کل صنعت برق در سال‌های ۸۵-۱۳۷۳ بخش صنعت و معدن (میلیون کیلووات ساعت)

نام شهرستان	صنعت و معدن												
	سال ۷۳	سال ۷٤	سال ۷۵	سال ۷٦	سال ۷۷	سال ۷۸	سال ۷۹	سال ۸۰	سال ۸۱	سال ۸۲	سال ۸۳	سال ۸٤	سال ۸۵
ابهر	۲۲	۹۵	۱۲۲/۱	۱۳۲	۱۶۰	۱۵۹/۳	۱۹۳/۵	۱۹۵/۳	۲۱۳/۵	۲۵۵/۷	۲۷۴	۳۱۴/۵	۳۳۶/۵
ایجرود						۰/۰۱	۰/۰۱۵	۳/۸	۵	۵/۳	۵/۵	۷/۲	۶/۷
خدابنده		۰/۶	۰/۹	۱/۲	۱/۳	۱/۷	۱/۸	۱/۶	۲/۳	۲/۸	۳/۳	۶/۶	۱۶/۴
خرمدره						۲۴/۶	۱۸/۸	۱۷	۱۵/۳	۱۶/۶	۲۲	۲۲/۱	۲۰/۷
زنجان	۴۶	۶۵	۷۳	۱۱۵/۸	۱۶۳	۱۹۱	۲۹۵/۶	۲۳۴	۲۵۱/۴	۲۶۲	۳۲۹/۴	۳۷۷/۶	۴۷۲
طارم						۰/۳۷	۰/۳۸	۰/۲۳	۰/۳۱۲	۰/۵۴۳	۰/۶۸۹	۰/۹	۱/۲
ماهنشان						۰/۰۲	۰/۰۴	۸۱	۸۶	۹۷/۳	۱۱۲/۲	۱۲۲/۲	۱۵۰/۷
جمع استان	۶۸	۱۶۰/۶	۱۹۶	۲۴۹	۳۲۴/۳	۳۷۷	۵۱۰/۱۳۵	۵۳۳	۵۷۴	۶۴۰	۷۴۷	۸۵۱/۱	۱۰۰۴/۲
کشور	۲۰۴۷۰	۲۱۳۹۰	۲۲۹۲۵	۲۳۶۶۱	۲۴۱۴۰	۲۶۵۰۴	۲۸۹۳۷	۳۰۷۳۹	۳۳۴۶۹	۳۶۹۵۱	۴۰۸۹۷	۴۳۰۶۲	
درصد استان از کشور	۰/۳۳	۰/۷۵	۰/۸۵	۱/۰۵	۱/۳۴	۱/۴۲	۱/۷۶	۱/۷۳	۱/۷۱	۱/۷۳	۱/۸۳	۱/۹۸	

مأخذ: ۱- کارنامه شرکت برق منطقه‌ای زنجان ۱۳۸۴- ۱۳۷۳.

۲- آمار تفصیلی صنعت برق ایران، ۱۳۸۵.

نمودار شماره‌ی ٤١- میزان مصرف برق شهرستان‌های استان زنجان در بخش صنعت و معدن

به تفکیک تعرفه صنعت و معدن

مأخذ: همان.

میزان مصرف انرژی شهرستان‌های استان زنجان در بخش تجاری و برحسب میلیون کیلووات ساعت در جدول شماره‌ی ۱۰۲ و نمودار شماره‌ی ۴۲، نشان داده شده است. این آمار همچنین بیانگر میزان مصرف استاندارد مقایسه با کل کشور در این بخش می‌باشد. مصرف این بخش عمدتاً مربوط به روشنایی می‌باشد.

که اغلب در زمان عصر و شب به کار گرفته می‌شود که از لحاظ تعداد نسبت به سایر تعرفه‌ها کمتر بوده و علاوه بر آن قدرت قراردادی مشترکین بسیار پایین بوده و مصرف آن روند تقریباً ثابتی را داشته است که بخش عمده‌ی آن در شهر زنجان متمرکز شده و سایر شهرها مصرف خیلی کمی را دارند.

افزایش واحد تجاری در سال‌های اخیر و تمایل به استفاده از لامپ‌های پرنور با مصرف بالا باعث افزایش روند مصرف انرژی در این بخش گردیده است.

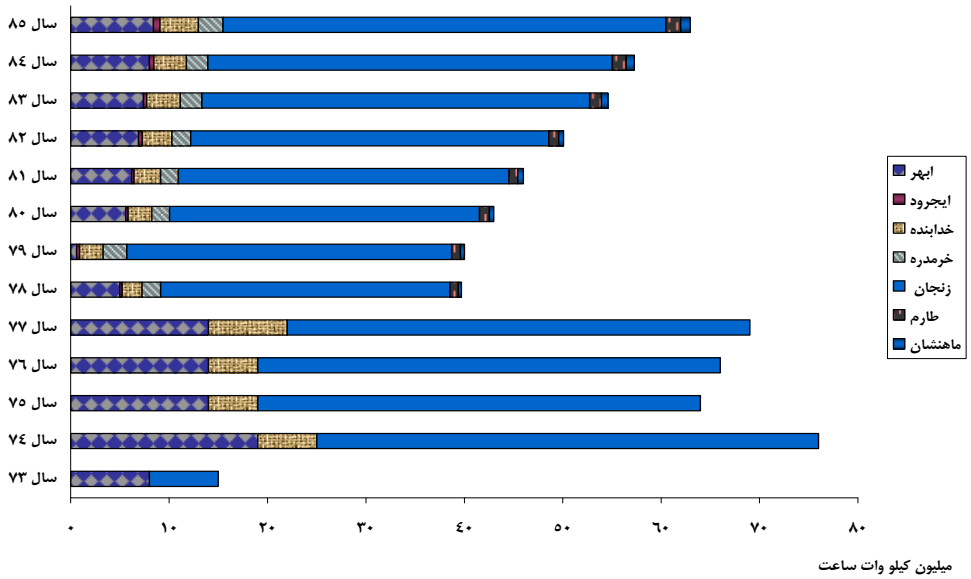
جدول شماره‌ی ۱۰۲- مقایسه‌ی فروش انرژی به تفکیک تعرفه در استان و شهرستان با کل صنعت برق ر سال‌های ۸۵-۱۳۷۳- بخش تجاری (میلیون کیلووات ساعت)

نام شهرستان	تجاری											
	سال ۷۳	سال ۷٤	سال ۷۵	سال ۷٦	سال ۷۷	سال ۷۸	سال ۷۹	سال ۸۰	سال ۸۱	سال ۸۲	سال ۸۳	سال ۸٤	سال ۸۵
ابهر	۸	۱۹	۱۴	۱۴	۱۴	۵	۰/۶	۵/۶	۶/۲	۶/۹	۷/۴	۸	۸/۴
ایجرود						۰/۲۵	۰/۳	۰/۲۴۲	۰/۲۴	۰/۳۸۸	۰/۳۳۸	۰/۴۵	۰/۶۸
خدابنده		۶	۵	۵	۸	۲	۲/۴	۲/۴	۲/۷	۳	۳/۴	۳/۳	۳/۹
خرمدره						۱/۹	۲/۴	۱/۸	۱/۸	۱/۹	۲/۲	۲/۲	۲/۵
زنجان	۷	۵۱	۴۵	۴۷	۴۷	۲۹/۴	۳۳	۳۱/۵	۳۳/۶	۳۶/۴	۳۹/۴	۴۱/۱	۴۵
طارم						۰/۸۴	۰/۹	۱	۰/۸۹	۱	۱/۲	۱/۴	۱/۵
ماهنشان						۰/۳۲	۰/۴	۰/۴۴۲	۰/۵۶۵	۰/۴۹	۰/۶۵	۰/۸۲	۰/۹۷۹
جمع استان	۱۵	۷۶	۶۴	۶۶	۶۹	۳۹/۷۱	۴۰	۴۳	۴۶	۵۰	۵۵	۵۷/۲۷	۶۳/۰
کشور	۷۶۸۷	۷۶۵۵	۷۶۲۲	۸۱۶۰	۸۴۸۴	۵۵۶۷	۵۹۹۱	۶۳۹۴	۶۹۲۵	۷۴۶۱	۷۸۶۸	۸۵۴۱	
درصد استان از کشور	۰/۲۰	۰/۹۹	۰/۸۴	۰/۸۱	۰/۸۱	۰/۷۱	۰/۶۷	۰/۶۷	۰/۶۶	۰/۶۷	۰/۶۹	۰/۶۷	

مأخذ: ۱- کارنامه شرکت برق منطقه‌ای زنجان ۱۳۸۴- ۱۳۷۳.

۲- آمار تفصیلی صنعت برق ایران، ۱۳۸۵.

نمودار شماره‌ی ٤۲- میزان مصرف برق شهرستان‌های استان زنجان در بخش تجاری

مأخذ: همان.

میزان مصرف انرژی شهرستان‌های استان زنجان در بخش معابر عمومی و برحسب میلیون کیلووات ساعت در جدول شماره‌ی ۱۰۳ و نمودار شماره‌ی ۴۳، نشان داده شده است. این آمار همچنین بیانگر میزان مصرف استان در مقایسه با کل کشور در این بخش می‌باشد.

روشنایی معابر نیز بخشی از مصرف برق می‌باشد که شرکت برق منطقه‌ای در قبال ارائه آن بهایی را اخذ نمی‌نماید و مانند سایر تعرفه‌ها این بخش نیز روند افزایشی را طی نموده است، که علت آن عمدتاً اصلاح و بهینه‌سازی روشنایی معابر و تأمین روشنایی جهت معابر جدید می‌باشد. از جهت پراکندگی به ترتیب شهرهای زنجان، ابهر، خدابنده، ماهنشان، خرمدره، طارم و ایجرود قرار دارند.

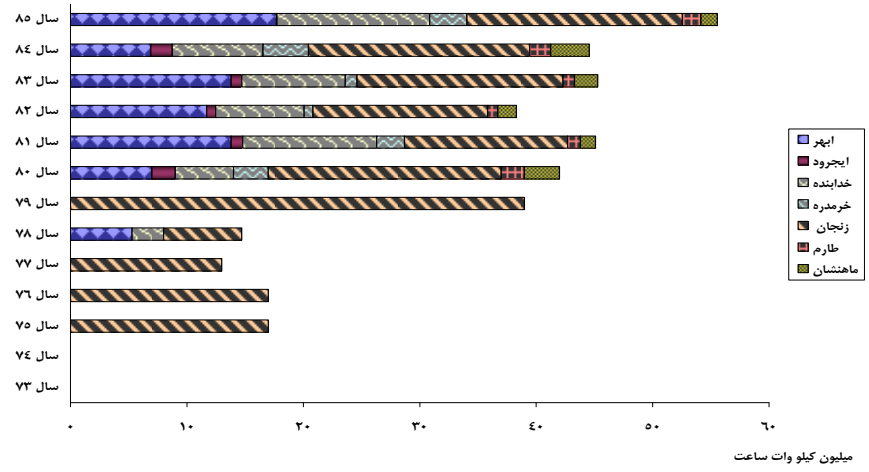
جدول شماره‌ی ۱۰۳- مقایسه‌ی فروش انرژی به تفکیک تعرفه در استان و شهرستان با کل صنعت برق در سال‌های ۸۵-۱۳۷۳در بخش روشنایی معابر (میلیون کیلووات ساعت)

نام شهرستان	روشنایی معابر												
	سال ۷۳	سال ۷٤	سال ۷۵	سال ۷٦	سال ۷۷	سال ۷۸	سال ۷۹	سال ۸۰	سال ۸۱	سال ۸۲	سال ۸۳	سال ۸٤	سال ۸۵
ابهر						۵/۳		۷	۱۳/۸	۱۱/۷	۱۳/۸	۶/۹	۱۷/۷
ایجرود								۲	۱	۰/۷۶۳	۰/۹	۱/۸۵	۰/۰۳
خدابنده						۲/۷		۵	۱۱/۵	۷/۶	۸/۹	۷/۸	۱۳/۱۳
خرمدره								۳	۲/۴	۰/۷۷	۱	۳/۹	۳/۲
زنجان			۱۷	۱۷	۱۳	۶/۷	۳۹	۲۰	۱۴	۱۵	۱۷/۷	۱۹	۱۸/۵
طارم								۲	۱/۱	۰/۸۷	۱	۱/۸	۱/۶
ماهنشان								۳	۱/۳	۱/۶	۲	۳/۳	۱/۴
جمع استان			۱۷	۱۷	۱۳	۱۴/۷	۳۹	۴۲	۴۵	۳۸	۴۵	۴۴/۵۵	۵۵/۵۶
کشور	۱۷۶۶	۱۸۳۰	۲۸۰۵	۲۲۷۸	۲۴۷۷	۴۱۹۰	۳۷۵۴	۴۱۱۷	۴۶۷۱	۴۶۷۲	۵۱۸۸	۴۳۰۵	۰
درصد استان از کشور	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۶۱	۰/۷۵	۰/۵۲	۰/۳۵	۱/۰۴	۱/۰۲	۰/۹۷	۰/۸۲	۰/۸۷	۱/۰۳	۰

مأخذ: ۱- کارنامه شرکت برق منطقه‌ای زنجان ۱۳۸۴- ۱۳۷۳.

۲- آمار تفصیلی صنعت برق ایران، ۱۳۸۵.

نمودار شماره‌ی ۴۳- میزان مصرف برق شهرستان‌های استان زنجان در بخش روشنایی معابر

مأخذ: همان.

۱-۳-۳-۱-٤- مبادلات انرژی الکتریکی (میزان مبادلات، ارزش مبادلات، مبدأ، مقصد)

در این بخش میزان مبادلات انرژی استان زنجان با شرکت‌ها و استان‌های همجوار مورد بررسی قرار گرفته است. جدول شماره‌ی ۱۰۴ و نمودار شماره‌ی ۴۴، میزان مبادلات انرژی شرکت برق منطقه‌ای زنجان با شرکت‌های همجوار را در بازه‌ی زمانی ۸۵-۱۳۷۳، نشان می‌دهد.

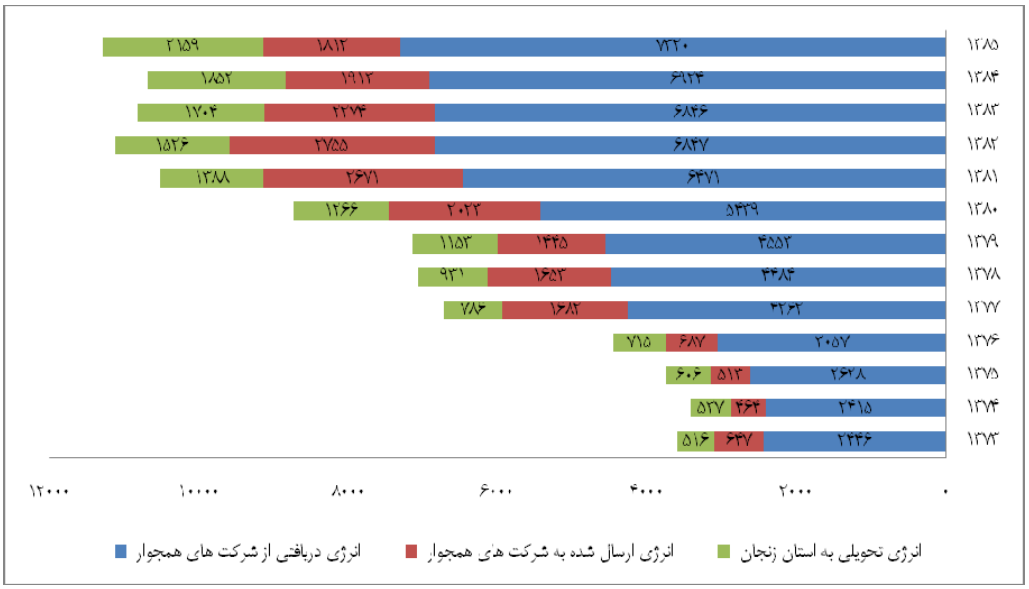
براساس اطلاعات و آمار جدول مذکور رشد مصرف و تبادل انرژی در استان از سال ۸۵ تا ۱۳۷۳، از یک رشد یکنواختی برخوردار بوده و به صورت جهشی این روند صورت نگرفته است و این نشان‌دهنده‌ی رشد یکنواخت ایجاد واحدهای صنعتی و جمعیتی استان می‌باشد.

جدول شماره‌ی ۱۰٤- تبادل انرژی با شرکت‌های همجوار در سال‌های ۸۵-۱۳۷۳ (میلیون کیلو وات ساعت)

شرح	سال‌های مورد مطالعه												
	سال ۷۳	سال ۷٤	سال ۷۵	سال ۷٦	سال ۷۷	سال ۷۸	سال ۷۹	سال ۸۰	سال ۸۱	سال ۸۲	سال ۸۳	سال ۸٤	سال ۸۵
انرژی دریافتی از شرکت‌های همجوار	۲۴۴۶	۲۴۱۵	۲۶۲۸	۳۰۵۷	۴۲۶۲	۴۴۸۴	۴۵۵۳	۵۴۳۹	۶۴۷۱	۶۸۴۷	۶۸۴۶	۶۹۲۴	۷۳۲۰
انرژی ارسال شده به شرکت‌های همجوار	۶۴۷	۴۶۴	۵۱۳	۶۸۷	۱۶۸۲	۱۶۵۳	۱۴۴۵	۲۰۲۳	۲۶۷۱	۲۷۵۵	۲۲۷۴	۱۹۱۳	۱۸۱۲
انرژی تحویلی به استان زنجان	۵۱۶	۵۳۷	۶۰۶	۷۱۵	۷۸۶	۹۳۱	۱۱۵۳	۱۲۶۶	۱۳۸۸	۱۵۲۶	۱۷۰۴	۱۸۵۲	۲۱۵۹

مأخذ: کارنامه شرکت برق منطقه‌ای زنجان ۸۴- ۱۳۷۳.

نمودار شماره‌ی ٤٤- تبادل انرژی با شرکت‌های همجوار

مأخذ: همان.

جدول شماره‌ی ۱۰۵ و نمودارهای شماره‌ی ۴۵ تا ۴۹، مصرف انرژی برق استان زنجان و استان‌های همجوار را به تفکیک نوع تعرفه و براساس تعداد مشترک، میزان مصرف و متوسط مصرف مورد مقایسه قرار می‌دهد.

بررسی آمار نشان می‌دهد که در بخش خانگی الگوی مصرف مشترکین استان زنجان شرایط مناسب‌تری در مقایسه با استان‌های همجوار دارد و متوسط مصرف مشترکین خانگی استان زنجان تقریباً برابر استان اردبیل بوده و کمتر از سایر استان‌ها می‌باشد. در بخش عمومی نیز مشترکین استان زنجان از الگوی مناسب پیروی می‌کنند و از اتلاف انرژی در این بخش جلوگیری می‌نمایند.

در بخش کشاورزی هرچه مصرف کمتر باشد به نفع صنعت برق بوده و مصرف بالا به دلیل یارانه‌ی بالای تعرفه آن زیان مضاعفی برای صنعت برق دارد. در این بخش استان زنجان پس از استان‌های قزوین و همدان بیش‌ترین متوسط مصرف را در بین ۸ استان همجوار داراست. در بخش صنعت و معدن، مشترکین استان پس از استان قزوین از پرمصرف‌ترین صنایع در بین استان‌های همجوار می‌باشند و این امر شاید به دلیل استقرار صنایع بزرگ در استان باشد. متوسط مصرف برق تجاری در استان زنجان پس از استان قزوین بیش‌ترین مقدار می‌باشد که نشانگر عدم آگاهی مشترکین این بخش از نحوه‌ی استفاده صحیح از انرژی برق می‌باشند.

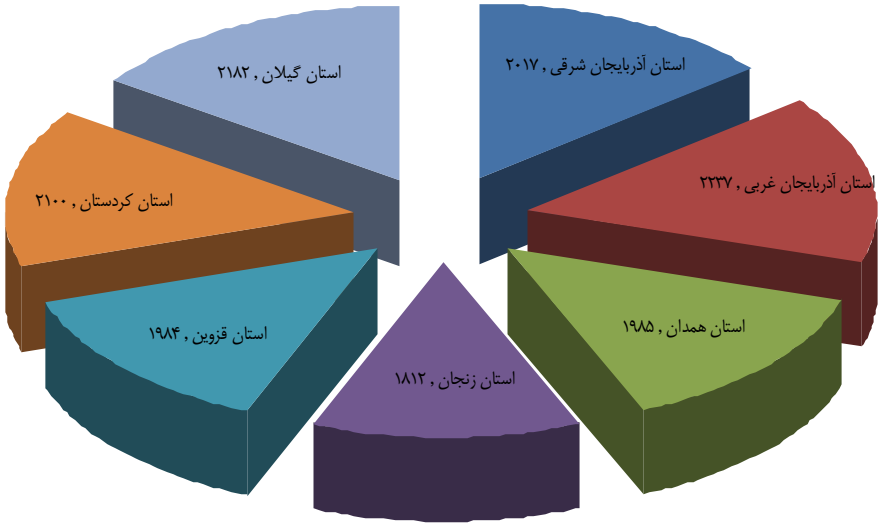
جدول شماره‌ی ۱۰۵- مقایسه‌ی رفتار مصرف انرژی برق استان‌های همجوار به تفکیک تعداد مشترک و نوع مصرف کننده در پایان سال ۱۳۸٤

(میلیون کیلووات ساعت)

شرکت برق منطقه‌ای / شرکت توزیع	خانگی- تعرفه ۱			عمومی- تعرفه ۲			کشاورزی- تعرفه ۳			صنعت و معدن- تعرفه٤			تجاری- تعرفه ۵			روشنایی معابر		
	تعداد مشترک	مصرف انرژی	متوسط مصرف	تعداد مشترک	مصرف انرژی	متوسط مصرف	تعداد مشترک	مصرف انرژی	متوسط مصرف	تعداد مشترک	مصرف انرژی	متوسط مصرف	تعداد مشترک	مصرف انرژی	متوسط مصرف	تعداد مشترک	مصرف انرژی	متوسط مصرف
استان آذربایجان شرقی	۸۳۱۹۴۱	۱۶۷۸	۲۰۱۷	۲۴۹۵۹	۴۴۳	۱۷۷۴۹	۶۴۷۳	۳۲۵	۵۰۲۰۹	۸۷۹۱	۷۷۷	۸۸۳۸۶	۱۴۷۸۲۲	۳۳۳	۲۲۵۳	۲۲۷۳	۱۳۸	۶۰۷۱۳
استان آذربایجان غربی	۵۷۳۰۶۷	۱۲۸۲	۲۲۳۷	۱۴۰۸۷	۲۷۹	۱۹۸۰۵	۶۳۶۳	۲۲۸	۳۵۸۳۲	۳۵۵۳	۳۸۱	۱۰۷۲۳۳	۸۳۲۸۲	۱۶۶	۱۹۹۳	۲۱۶۵	۱۰۷	۴۹۴۲۳
استان همدان	۳۷۲۸۰۹	۷۴۰	۱۹۸۵	۱۲۶۵۴	۲۱۹	۱۷۳۰۷	۴۷۲۴	۶۰۵	۱۲۸۰۶۹	۳۰۰۴	۲۵۶	۸۵۲۲۰	۴۸۸۱۲	۹۰	۱۸۴۴	–	۱۳۰	–
استان زنجان	۲۰۴۱۶۵	۳۷۰	۱۸۱۲	۷۶۰۳	۱۱۸	۱۵۵۲۰	۲۵۶۲	۱۹۵	۷۶۱۱۲	۲۰۶۶	۵۱۴	۲۴۸۷۹۰	۲۵۲۷۰	۵۷	۲۲۵۶	–	۴۵	–
استان قزوین	۲۶۹۱۶۴	۵۳۴	۱۹۸۴	۱۳۲۵۸	۱۸۰	۱۳۵۷۷	۱۶۱۶	۳۶۳	۲۲۴۶۲۹	۳۴۶۹	۹۸۷	۲۸۴۵۲۰	۳۱۹۲۴	۸۴	۲۶۳۱	–	۴۷	–
استان کردستان	۲۹۷۱۷۲	۶۲۴	۲۱۰۰	۶۰۲۰	۱۷۸	۲۹۵۶۸	۳۱۴۶	۱۴۸	۴۷۰۴۴	۱۵۱۴	۱۵۰	۹۹۰۷۵	۳۱۲۹۶	۶۵	۲۰۷۷	۹۲۶	۴۳	۴۶۴۳۶
استان گیلان	۶۴۹۸۶۰	۱۴۱۸	۲۱۸۲	۳۰۲۷۸	۳۱۳	۱۰۳۳۸	۳۲۸۲	۲۸	۸۵۳۱	۴۹۶۳	۵۵۰	۱۱۰۸۲۰	۱۲۲۸۰۶	۲۵۳	۲۰۶۰	۴۵۴۲	۱۵۰	۳۳۰۲۵
استان اردبیل	۲۶۰۷۵۶	۴۷۲	۱۸۱۰	۶۱۸۲	۱۰۵	۱۶۹۸۵	۷۸۱	۲۸	۳۵۸۵۱	۱۵۴۰	۱۰۳	۶۶۸۸۳	۳۳۹۴۱	۷۵	۲۲۱۰	۷۵۹	۴۱	۵۴۰۱۸

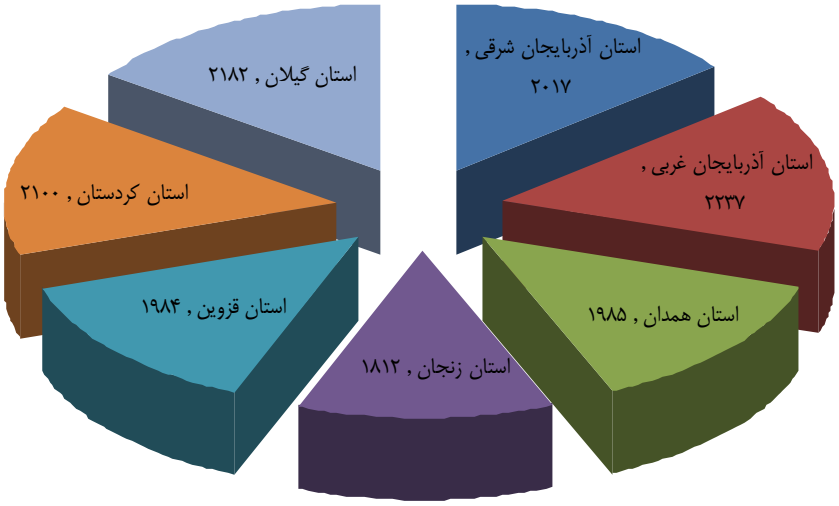
مأخذ: شرکت برق منطقه‌ای، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ٤٥- متوسط مصرف خانگی

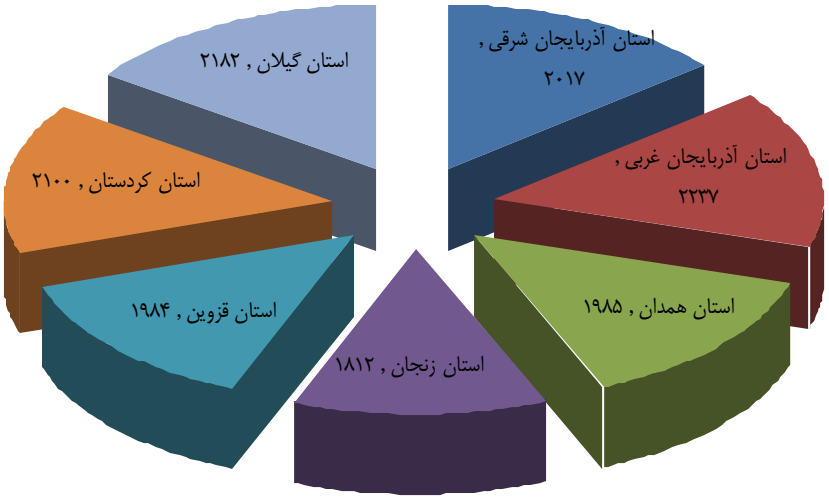
مأخذ: شرکت برق منطقه‌ای، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ٤٦- میزان مصرف عمومی

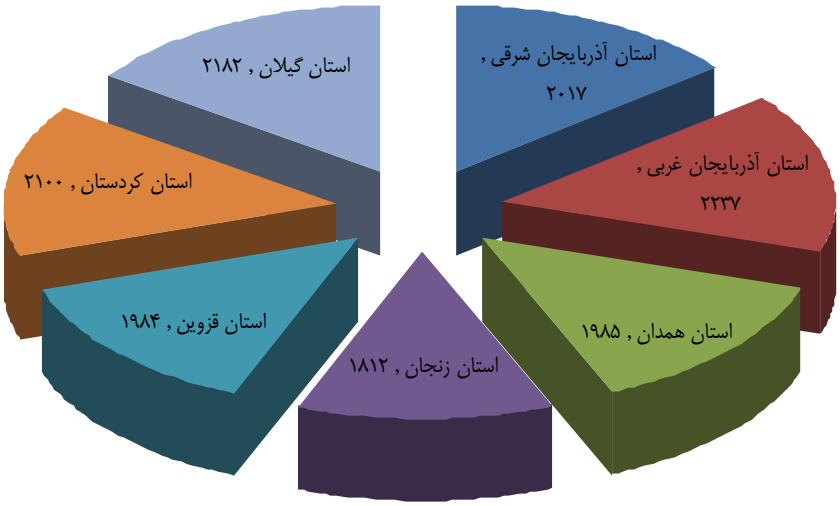
مأخذ: شرکت برق منطقه‌ای، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ٤٧- میزان مصرف کشاورزی

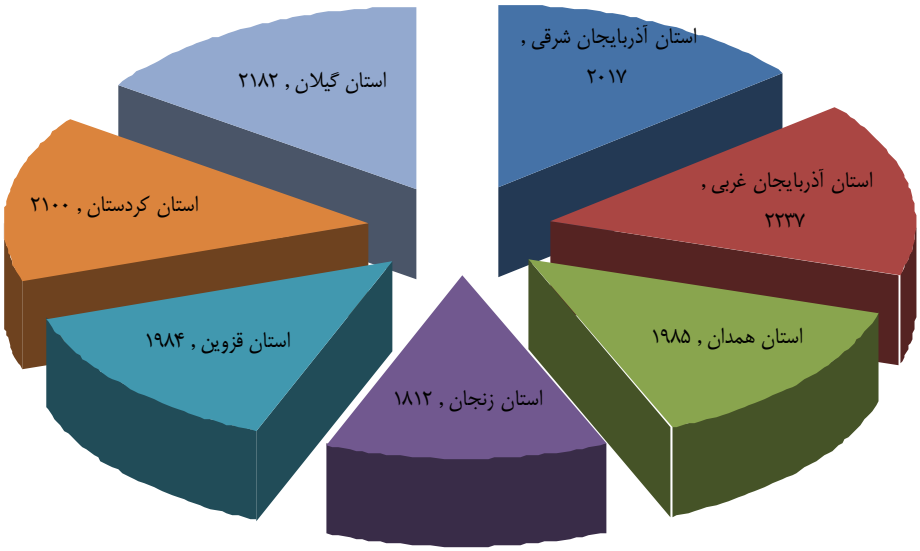
مأخذ: شرکت برق منطقه‌ای، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ٤٨- میزان مصرف صنعت و معدن

مأخذ: شرکت برق منطقه‌ای، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ٤٩- میزان مصرف تجاری

مأخذ: شرکت برق منطقه‌ای، ۱۳۸۶.

برنامه‌های مصوب و پیشنهادی شرکت برق منطقه‌ای زنجان جهت اصلاح و توسعه‌ی شبکه‌ی انتقال و فـوق توزیع استان زنجان تا سال ۱۳۹۰

برآورد بار و انرژی شرکت برق منطقه‌ای زنجان که توسط دفتر برنامه‌ریزی فنی و برآورد بار شرکت و با همکاری دفتر پایایی و برآورد بار معاونت برنامه‌ریزی توانیر انجام شده است. برای سال‌های ۱۳۸۶ و۱۳۹۰ به ترتیب برابر ۱۱۰۴ مگاوات و ۱۴۵۹ مگاوات پیش‌بینی، شده است که از این مقادیر به ترتیب ۴۶۳ و ۶۲۸ مگاوات مربوط به استان زنجان می‌باشد؛ با عنایت به رشد بار منطقه لازم است متناسب با رشد بار؛ شبکه‌ی انتقال و فوق توزیع نیز توسعه داده شود که نتایج مطالعات انجام شده نشان می‌دهد، برای سال‌های ۱۳۸۶ و۱۳۹۰ اجرای پروژه‌های زیر جهت تقویت و توسعه‌ی شبکه مورد نیاز می‌باشد:

- **شبکه‌ی انتقال**

افزایش ظرفیت پست‌های انتقال

در حالت خروج یکی از ترانس‌های ۲۳۰/۶۳ کیلوولت پست‌های ۲۳۰ ابهر، ۲۳۰ زنجان و۲۳۰ غایتی پست با اضافه بار مواجه می‌شود که لازم است جهت افزایش ظرفیت و اضافه نمودن ترانس سوم در این پست‌ها اقدام گردد.

لیست پست‌های انتقال مواجه با اضافه بار در شرایط اضطراری به ترتیب اولویت در افزایش ظرفیت، به شرح جدول زیر می‌باشد:

جدول شماره‌ی ۱۰۶- لیست پست‌های انتقال مواجه با اضافه بار در شرایط اضطراری

ردیف	نام پست	*ظرفیت موجودMVA*	نسبت تبدیلKV	حداکثر بارMW	ظرفیت نهاییMVA
۱	۲۳۰ ابهر	۲×۱۲۵	۲۳۰/۶۳	۱۶۹/۴	۳×۱۲۵
۲	۲۳۰زنجان	۲×۹۰	۲۳۰/۶۳	۱۰۳/۵	۲×۱۶۰
۳	۲۳۰غایتی	۲×۱۲۵	۲۳۰/۶۳	۱۳۴/۳	۳×۱۲۵

مأخذ: شرکت برق منطقه‌ای، ۱۳۸۶.

احداث پست انتقال ۴۰۰/۶۳ کیلوولت قیدار

با احداث این پست در منطقه‌ی قیدار مشکل اُفت ولتاژ و تلفات خطوط فوق توزیع منطقه حل خواهد شد.

- احداث یک دستگاه پست ۴۰۰/۶۳ کیلوولت به ظرفیت ۲×۲۰۰ مگاولت آمپر در منطقه‌ی قیدار.
- ورود و خروج خط ۴۰۰ کیلوولت همدان- غایتی در این پست.
- ورود و خروج خطوط ۶۳ کیلوولت ابهر- قیدار و ابهر- گرماب در این پست.

- **شبکه‌ی فوق توزیع**

افزایش ظرفیت پست‌های فوق توزیع

- پست دندی از ۲×۱۵ به ۲×۳۰ مگاولت آمپر؛
- پست آزادگان از ۲×۱۵ به ۲×۳۰ مگاولت آمپر؛
- پست گیلوان از ۲×۱۵ به ۲×۳۰ مگاولت آمپر؛

توسعه‌ی شبکه به تناسب رشد بار با احداث پست‌های فوق توزیع جدید

الف) احداث یک دستگاه پست فوق توزیع ۶۳/۲۰ کیلوولت به ظرفیت ۲×۳۰ مگاولت آمپر در گلشهر کاظمیه (شرق زنجان).

- احداث این پست جهت تعدیل بار پست‌های خمسه و آزادگان مورد نیاز است.
- احداث یک دستگاه پست فوق توزیع ۶۳/۲۰ کیلوولت به ظرفیت ۲×۳۰ مگاولت آمپر.
- احداث حدود ۷ کیلومتر خط دو مداره ۶۳ کیلوولت از غایتی تا محل پست.

– *احداث دو بی‌خط ۶۳ کیلوولت در پست غایتی*

ب) احداث یک دستگاه پست فوق توزیع ۶۳/۲۰ کیلوولت به ظرفیت ۲×۴۰MVA در شهرآرا (غرب زنجان یا مرکز زنجان).

– احداث این پست جهت تعدیل بار پست‌های زنجان ۱ و کوشکن مورد نیاز است.

– احداث یک دستگاه پست فوق توزیع ۶۳/۲۰ کیلوولت به ظرفیت ۲×۴۰ مگاولت آمپر.

– احداث خط ۶۳ کیلوولت دومداره از پست ۲۳۰ زنجان تا محل پست مزبور.

ج) احداث یک دستگاه پست فوق توزیع ۶۳/۲۰ کیلوولت به ظرفیت ۲×۳۰ مگاولت آمپر در زرین آباد قیدار

جهت تعدیل بار پست ۶۳ کیلوولت قیدار و بهبود ولتاژ منطقه مورد نیاز است.

– احداث یک دستگاه پست فوق توزیع ۶۳/۲۰ به ظرفیت ۲×۳۰ مگاولت آمپر.

– احداث حدود ۴۸ کیلومتر خط دومداره ۶۳ کیلوولت ۴۰۰ قیدار– زرین آباد.

– احداث دو بی‌خط ۶۳ در پست ۴۰۰ قیدار.

د) احداث یک دستگاه پست فوق توزیع ۶۳/۲۰ کیلوولت به ظرفیت ۲×۳۰ مگاولت آمپر در خرمدره

جهت تعدیل بار پست‌های ابهر۱، ابهر۳ و هیدج مورد نیاز است.

– احداث یک دستگاه پست فوق توزیع ۶۳/۲۰ به ظرفیت ۲×۳۰ مگاولت آمپر

– احداث حدود ۷۰ کیلومتر خط دو مداره ۶۳ کیلوولت ابهر– سلطانیه به جای خط تک‌مداره موجود و بهره‌برداری مطابق طرح‌های ارائه شده جهت تغذیه پست‌های خرمدره، هیدج، صائین قلعه و سلطانیه.

– احداث یک بی‌خط ۶۳ در هر یک از پست‌های ابهر۱، هیدج و صائین قلعه.

– احداث یک بی‌خط ۶۳ کیلوولت در پست ۲۳۰ ابهر.

هـ) احداث یک دستگاه پست فوق توزیع ۶۳/۲۰ کیلوولت به ظرفیت ۲×۳۰ مگاولت آمپر در جنوب ابهر (ابهر۴)

این پست جهت تعدیل بار پست‌های ابهر۱و ابهر۳ علاوه بر پست خرمدره مورد نیاز است.

– احداث یک دستگاه پست فوق توزیع ۶۳/۲۰ کیلوولت به ظرفیت ۲×۳۰ مگاولت آمپر.

– ورود و خروج یکی از خطوط ۶۳ کیلوولت ابهر–قیدار و ابهر– گرماب فعلی (ابهر– ۴۰۰ قیدار) در این پست.

و) احداث یکدستگاه پست فوق توزیع ۶۳/۲۰ کیلوولت به ظرفیت ۲×۳۰ مگاولت آمپر در داخل پست ۲۳۰ دندی

این پست جهت تعدیل بار پست ۶۳ دندی مورد نیاز است.

ظ) احداث یک دستگاه پست فوق توزیع ۶۳/۲۰ کیلوولت به ظرفیت ۲×۳۰ مگاولت آمپر در چورزق طارم.

- احداث یک دستگاه پست فوق توزیع ۶۳/۲۰ به ظرفیت ۳۰×۲ مگاولت آمپر.
- احداث حدود ۵۵ کیلومتر خط دومداره ۶۳ کیلوولت غایتی- چورزق.
- احداث دو بی خط ۶۳ در پست غایتی.

احداث خطوط فوق توزیع

- تبدیل خط ۶۳ کیلوولت دومداره زنجان- آزادگان- خمسه موجود به طرح تلسکوپی و تغییر مسیر آن.
- تکمیل سیم کشی مدار دوم خط ۶۳ کیلوولت لوشان – گیلوان.

- **تولید**

احداث ۴ نیروگاه برق ۵۰۰ مگاواتی در استان زنجان مصوب می‌باشد که نیروگاه‌های شماره‌ی ۲ و ۱، در کیلومتر ۷۰ جاده میانه و نیروگاه‌های ۴ و ۳، در کیلومتر ۲۵ اتوبان زنجان- قزوین، واقع گردیده‌اند و پروژه‌های مرتبط با این نیروگاه‌ها به شرح زیر می‌باشد:

- ورود و خروج هر دو مدار خط ۲۳۰ کیلوولت دو مداره غایتی- ابهر در نیروگاه زنجان ۴.
- ورود و خروج خط ۴۰۰ کیلوولت غایتی- رجایی در نیروگاه زنجان ۳.
- احداث دو بی خط ۴۰۰ کیلوولت در پست ۴۰۰ غایتی و ورود و خروج خط تبریز- رجایی در این پست.
- ورود و خروج خط ۴۰۰ کیلوولت غایتی- میانه در نیروگاه زنجان۱.
- ورود و خروج خط ۴۰۰ کیلوولت تبریز- رجایی در نیروگاه زنجان۲.
- احداث خط ۲۳۰ کیلوولت دو مداره از نیروگاه زنجان ۴ تا پست ۲۳۰ تاکستان به طول حدود ۱۰۰ کیلومتر.
- احداث ۲ بی‌خط ۲۳۰ کیلوولت در نیروگاه زنجان۴.
- احداث ۲ بی‌خط ۲۳۰ کیلوولت در پست ۲۳۰ تاکستان.

- **طرح‌های پیشنهادی**

الف) احداث طرح دایم پست زنجانرود و تبدیل آن از سیار به ثابت

احداث خط ارتباطی پست زنجانرود.

ب) احداث پست انتقال و فوق توزیع در شهرک روی زنجان

احداث خط ارتباطی پست انتقال و فوق توزیع شهرک روی زنجان.

افزایش ظرفیت پست‌های سنگ شهر، ابهر۳ از ۳۰×۲ به ۳۰×۳ مگاولت آمپر.

نصب پست سیار فوق توزیع در شهرک روی زنجان.

احداث خط دومداره ۶۳ کیلوولت برلیان- لیاء.

- **طرح‌های در دست احداث**

- احداث پست ۲۳۰ دندی در منطقه دندی (سال بهره برداری ۱۳۸۷).
- خط ۲۳۰ غایتی- دندی (پروژه تمام شده است و با نصب پست ۲۳۰ سیار در دندی برق‌دار خواهد شد).
- خط ۶۳ کیلوولت سلطانیه – قیدار به طول حدود ۴۴ کیلومتر (مشکل حقوقی دارد وگرنه می‌بایست برق‌دار می‌شد).
- احداث ۴ بی‌خط ۲۳۰ کیلوولت و۳ بی‌خط ۶۳ کیلوولت در پست ۴۰۰ غایتی (سال بهره‌برداری ۱۳۸۶).
- افزایش ۳ بی‌خط ۶۳ کیلوولت و۲ بی‌خط ۲۳۰ کیلوولت در پست ۲۳۰ ابهر (سال بهره‌برداری ۱۳۸۷).
- افزایش ۴ بی‌خط ۶۳ کیلوولت در پست ۲۳۰زنجان(سال بهره‌برداری ۱۳۸۶).
- احداث ۲ بی‌خط ۶۳ کیلوولت در پست قیدار (سال بهره‌برداری ۱۳۸۶).
- تکمیل بی‌ترانس و بی‌خط پست گرماب (سال بهره‌برداری ۱۳۸۶).
- افزایش ۱ بی‌خط ۶۳ کیلوولت در پست سلطانیه (سال بهره‌برداری ۱۳۸۷).
- افزایش ۱ بی‌خط ۶۳ کیلوولت در پست ماهنشان.

عناوین اهم فعالیت‌های مدیریت مصرف برق در سال ۱۳۸۵

- تهیه‌ی تعداد ۸۰ برنامه رادیویی و ۴۰ برنامه تلویزیونی، جهت کاهش مصرف در تابستان و ساخت انیمشین برای کاهش مصرف پیک.
- آموزش و آگاه سازی در زمینه‌ی مصرف بهینه‌ی برق از طریق روزنامه‌های محلی، پخش زیر نویس، قبوض برق، دیوارنویسی پست‌های ۲۰ کیلو.
- برگزاری چهار سمینار مدیریت مصرف برق برای صنایع در استان زنجان و قزوین و تشویق صنایع منتخب در زمینه‌های مدیریت مصرف برق
- عقد قرارداد ممیزی انرژی (صنایع بیش از یک مگا وات)، تعداد ۲۰ صنعت استان زنجان و قزوین و برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای این مشترکین.
- تهیه‌ی ملزومات تبلیغاتی مدیریت مصرف برق برای مدارس و دانش آموزان ممتاز (فرزندان کارکنان).

- اجرای برنامه آموزشی مدیریت مصرف برق در ۶۰ باب مدرسه (به میزان ۷۲۰۰ نفر ساعت) استان زنجان و قزوین از سوی برق منطقه‌ای زنجان.
- آموزش مدیریت مصرف برق برای دانش آموزان (به میزان ۷۰۰۰ نفر ساعت)، توسط شرکت‌های توزیع زنجان و قزوین.
- تهیه‌ی تعداد ۲۰۰۰ لامپ کم مصرف به عنوان جوایز مسابقات نقاشی و مقاله پیک نوروزی دانش آموزان (مقطع ابتدایی و راهنمایی)، استان زنجان.
- برگزاری نمایشگاه صرفه جویی انرژی.
- تهیه و توزیع ۳ عنوان بروشور (به تعداد ۱۲۰۰)، برای مشترکین صنعتی و ۵ عنوان بروشور به تعداد ۹۰۰۰ نسخه برای دانش آموزان.
- تهیه و توزیع ۳۶۰۰ نسخه کتاب راهنمای صرفه‌جویی انرژی در لوازم خانگی برای دانش آموزان.
- ارسال مقالات و جزوات آموزشی از هر چهار ماه برای آگاه سازی مشترکین صنعتی ۲۵۰ کیلو وات به بالا.
- برنامه‌ریزی و نظارت بر اجرای برنامه تعطیلات و تعمیرات سالانه صنایع در راستای مدیریت بار.
- تهیه و توزیع تعداد ۳۰۰۰ لامپ کم مصرف برای مساجد واقع در شهر و روستا.
- ممیزی انرژی ساختمان اداری و واحدهای مسکونی شرکت برق منطقه‌ای زنجان.
- تهیه‌ی شیرهای ترموستاتیک برای رادیاتورها جهت کنترل دما و کاهش مصرف انرژی الکتریکی و مصرف سوخت.
- تهیه و نصب تعداد ۵۰ دستگاه ساعت فرمان نجومی در روشنایی معابر.
- برگزاری دو سمینار آموزشی مدیریت مصرف برق ویژه‌ی بانوان سازمان و ادارات دولتی از سوی شرکت‌های توزیع زنجان و قزوین.
- عقد قرارداد با شرکت توزیع زنجان در زمینه‌ی انجام مدیریت مصرف برق (در قالب سرفصل‌های پنج گانه).
- عقد قرارداد با شرکت توزیع قزوین در زمینه انجام مدیریت مصرف برق (در قالب سرفصل‌های پنج گانه).

۱-۳-۳-۳-۲- گاز

مقدمه

با عنایت به نامه‌ی شماره‌ی ۴۱۴۲-۴۱۹ مورخ ۸۵/۰۳/۰۹، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان زنجان در خصوص تدوین برنامه‌ی آمایش استان، موضوع مذکور در دستور کار شرکت گاز استان زنجان قرار گرفته و اقدامات ذیل در راستای تدوین گزارش مزبور به ترتیب صورت پذیرفته است.

- تعیین اعضاء گروه کارشناسی (شامل یک نفر دبیر گروه و ۴ نفر اعضاء).
- شروع مطالعات اولیه با تشکیل جلسات متعدد.
- تهیه شاخص‌های مربوط به سرخط‌های فصل گاز با همکاری و هماهنگی نمایندگان محترم سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی.
- استخراج آمار و اطلاعات مربوط به شاخص‌های تعریف شده (در سطح استان زنجان و نیز آمار مربوط به کل کشور).
- تهیه و تدوین گزارشات، نمودارها و ترسیم نقشه‌ها.

شایان ذکر است که دسترسی به آمار و ارقام کل کشور به سختی میسر بوده و برخی از آمارهای کشوری به صورت کلی در دسترس بوده و در گزارش نیز به صورت کلی (General)، قید گردیده است.

تعاریف

مشترک: عبارت است از، شخص حقیقی یا حقوقی که نسبت به پرداخت هزینه‌های مربوطه طبق ضوابط اقدام و شماره‌ی اشترک به وی تخصیص یافته باشد.

خطوط انتقال: عبارت است از، خطوط اصلی گاز با فشار بیش از ۱۷ بار (۲۵۰پوند بر اینچ مربع) که گاز مورد نیاز مصرف کنندگان را از منابع اصلی گاز منتقل می‌نماید.

شبکه‌ی گازرسانی: شبکه‌ی گازرسانی شامل شبکه‌ی تغذیه (خطوط شهری هدایت کننده‌ی گاز طبیعی با فشار ۲۵۰ پوند بر اینچ مربع از ایستگاه‌های ورودی شهر CGS [۱] به ایستگاه‌های داخل شهر TBS[۲]) و شبکه‌ی توزیع (لوله‌های شهری هدایت کننده‌ی گاز طبیعی با فشار ۶۰ پوند بر اینچ مربع از ایستگاه‌های داخل شهری TBS به محل‌های مصرف)، می‌باشد.

انشعاب (علمک): قسمت انتهایی خط انشعاب گاز است که جهت نصب رگولاتور بر روی آن در مجاورت و متکی به ملک مصرف کننده، قرار می‌گیرد و گاز یک یا چند مشترک را تأمین می‌نماید.

۱. City Gate Station (ایستگاه تقلیل فشار اصلی)
۲. Town Break Station (ایستگاه تقلیل فشار درون شهری)

۱-۳-۳-۳-۲-۱- تحلیل مراکز عمده‌ی تولید گاز (میادین، پالایشگاه)

با توجه به عدم وجود میادین گازی و پالایشگاه‌ها در استان زنجان هیچ گونه شاخصی در این خصوص تعریف نمی‌گردد. شایان ذکر است که تأمین گاز طبیعی مصرفی استان از طریق خطوط انتقال گاز و از مناطق گازی جنوب کشور صورت می‌پذیرد.

۱-۳-۳-۳-۲-۲- تحلیل میزان دسترسی مناطق مختلف استان به شبکه‌ی گاز طبیعی (ظرفیت، قطر لوله، مبداء و مقصد)

از آن جا که یکی از مهم‌ترین موضوعات فعالیت‌های شرکت‌های گاز رسانی، مطالعات فنی، مهندسی، اقتصادی و طراحی و اجرای طرح‌های گازرسانی و ایجاد و احداث تأسیسات و ابنیه لازم جهت نیل به اهداف شرکت حسب برنامه‌های مصوب شرکت ملی گاز ایران می‌باشد، مهم‌ترین ابزار در راه گازرسانی به شهرها، روستاها و همچنین مراکز و محورهای صنعتی وجود خطوط انتقال گاز در سطح هر استان است. در این بین، برای استان زنجان به عنوان یکی از استان‌های سردسیری کشور، دسترسی به شبکه‌ی گاز از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

سه خط انتقال موجود با مجموع ۳۳۸ کیلومتر طول در سطح استان، اصلی‌ترین تکیه‌گاه و نقطه‌ی قوت این شرکت برای گازرسانی به بخش‌های مختلف خانگی، تجاری، صنعتی و... بوده و پتانسیل بالایی را در جهت عملیات گازرسانی ایجاد نموده است.

علاوه بر خطوط انتقال در حال بهره‌برداری، دو پروژه در دست اجرای احداث خطوط انتقال گاز زنجان- حلب و ماهنشان- دندی با مجموع طول بیش از ۱۳۰ کیلومتر، در سطح استان که به ترتیب در سال‌های ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷ به بهره‌برداری خواهند رسید، عملاً فرصت بسیار مناسبی را در اختیار شرکت قرار می‌دهد تا با گازرسانی به نقاط دیگر استان، تعداد خانوارهای شهری و روستایی بهره‌مند از گاز را در سطح استان افزایش داده و در کنار آن، موجب ایجاد بستر مناسبی جهت توسعه‌ی بخش صنعت نیز خواهد بود.

همچنین پروژه‌ی احداث خط انتقال گاز زنجان- طارم که از مصوبات سفر ریاست محترم جمهور به استان زنجان می‌باشد در مرحله‌ی مطالعه‌ی فنی، مسیریابی و طراحی توسط مشاور بوده و بلافاصله پس از اتمام مراحل طراحی، فعالیت‌های اجرایی پروژه آغاز خواهد شد.

بنابراین با توجه به سیاست‌های اتخاذ شده از جانب سازمان در راستای توسعه‌ی شبکه‌های گازرسانی در سطح استان زنجان و در حال اجرا بودن احداث خطوط انتقال گاز که در واقع شاه رگ حیاتی گازرسانی است، بستر مناسبی برای گسترش شبکه‌های انرژی گاز در کل استان زنجان ایجاد شده است اما نباید فراموش کرد که تعدد و پراکندگی جغرافیایی روستاها، همچنین واقع شدن بسیاری از آنها در مناطق کوهستانی و کم خانوار بودن روستاهای موجود در سطح استان، موجب افزایش هزینه‌های گازرسانی به روستاها شده و این مهم سبب کاهش سرعت پیشرفت پروژه‌های گازرسانی به روستاها خواهد شد.

در این بخش قبل از شروع تحلیل روند رشد شاخص‌های گازرسانی استان در سال‌های قبل، مقایسه‌ای بین سال‌های ۱۳۷۲ و ۱۳۸۵ ارائه می‌گردد (جدول شماره‌ی ۱۰۷). بررسی این جدول نشانگر رشد مطلوب شاخص‌های شبکه‌ی گازرسانی استان بوده و در خصوص روستاها، بهره‌مندی از گاز طبیعی رشد چشم گیری را نشان می‌دهد.

جدول شماره‌ی ۱۰۷- مقایسه‌ی شاخص‌های گازرسانی استان زنجان بین سال‌های ۸۵-۱۳۷۲

شرح	واحد	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۸۵	درصد رشد
تعداد مشترکین	مشترک	۲۴۰۳۴	۱۱۹۶۴۴	۳۹۷.۸۱
خانوار بهره‌مند شهری	خانوار	۲۵۱۹۲	۱۳۲۳۰۵	۴۲۵.۱۹
خانوار بهره‌مند روستایی	خانوار	۰	۹۰۲۷	–
تعداد شهرهای بهره‌مند	شهر	۳	۸	۱۶۶.۶۷
تعداد روستاهای بهره‌مند	روستا	۰	۳۱	–
تعداد انشعابات نصب شده	عدد	۲۷۸۰۲	۸۲۳۱۷	۱۸۹.۹۳
خطوط و شبکه‌ی اجرا شده	کیلومتر	۴۸۸	۱۵۹۱.۱۵	۲۲۶
خطوط انتقال	کیلومتر	۱۰۴	۳۳۸	۲۲۵

مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۸۲)، ۱۳۸۶.

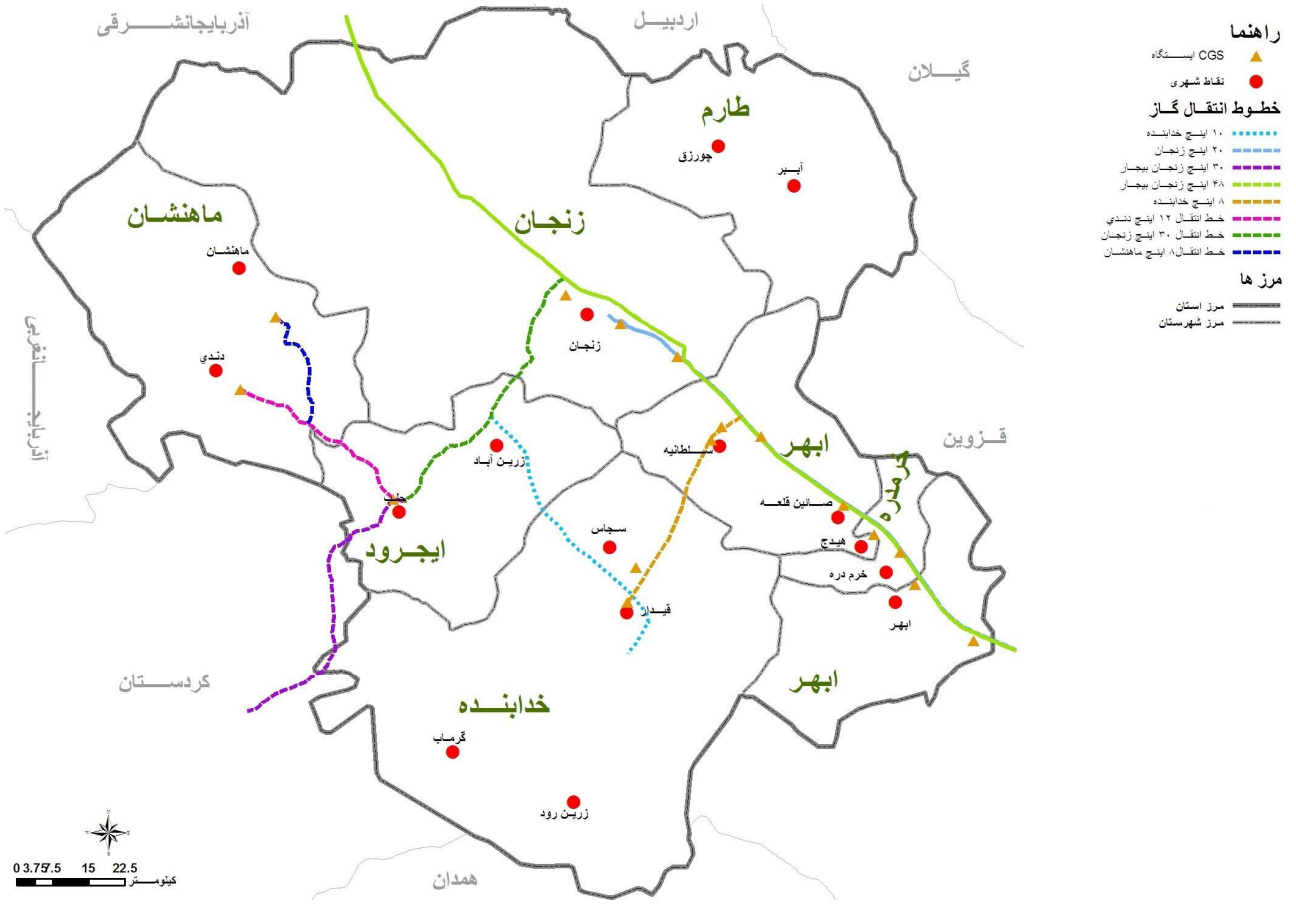
وضعیت خطوط انتقال گاز استان زنجان در جدول شماره‌ی ۱۰۸، نشان داده شده است. توضیح این که خطوط انتقال۳۰ اینچ زنجان- حلب و ماهنشان- دندی در سال جاری در دست اجرا می‌باشد و در سال‌های ۸۷-۱۳۸۶، به بهره‌برداری خواهد رسید و در آمار سال ۱۳۸۵، درج نگردیده است.

جدول شماره‌ی ۱۰۸- وضعیت خطوط انتقال گاز استان زنجان

ردیف	نام خط انتقال	طول (km) در محدوده استان	قطر (اینچ)	مبداء	مقصد
۱	خط انتقال زنجان	۱۰۴	۲۰	مرز استان قزوین با زنجان	شهر زنجان
۲	خط انتقال ۴۸ صادراتی	۱۸۶	۴۸	مرز استان قزوین با زنجان	آذربایجان شرقی
۳	خط انتقال سلطانیه – قیدار	۴۸	۸	محدوده روستای قره بلاغ	شهر قیدار
۴	خط انتقال ۳۰ اینچ زنجان – حلب	۶۴	۳۰	زنجان – خط ۴۸	انتهای مرز استان زنجان – کردستان
۵	خط انتقال ماهنشان – دندی	۶۹	۸-۱۲	حلب	ماهنشان – دندی
جمع	۴۷۱				

مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۸۲)، ۱۳۸۶.

نقشه‌ی شماره‌ی ۲۰- خطوط انتقال گاز استان زنجان

مأخذ: مشاور، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۱۰۹، وضعیت شاخص‌های مهم شبکه‌ی گازرسانی استان زنجان را در بازه‌ی زمانی ۸۵-۱۳۷۲، نشان می‌دهد. تا سال ۱۳۸۰، سیاست کاری شرکت با عنایت به این که تمام شهرهای استان گازدار نبوده است، تمرکز بر روی گازرسانی به شهرهای استان بوده است، در نتیجه در هیچ روستایی در سطح استان، عملیات گازرسانی صورت نپذیرفته است. هم‌زمان با اتمام گازرسانی به شهرها در سال ۱۳۸۱، عملیات گازرسانی به روستاها نیز آغاز گردید و ۴ روستا در سال ۱۳۸۱، گازدار شده‌اند.

از آنجا که شاه رگ حیاتی گازرسانی به مناطق شهری و روستایی، خطوط انتقال گاز پرفشار (خطوط گاز اصلی) هستند، با عنایت به گرایش کاری شرکت برای گازرسانی به روستاها پس از اتمام گازرسانی به شهرها، می‌بایستی خطوط انتقال گاز اصلی در مناطق مختلف استان وجود داشته باشد، دقیقاً به همین دلیل است که مشاهده می‌کنیم، طول خطوط انتقال موجود در سطح شهرستان‌های استان زنجان در سال ۱۳۸۰، با به بهره‌برداری رسیدن خط انتقال‌های مختلف به بیش از ۲ برابر افزایش یافته است تا بستر ابتدایی و اساسی برای گازرسانی به روستاها ایجاد شود.

جدول شماره‌ی ۱۰۹- میزان دسترسی استان زنجان به شبکه‌ی گازرسانی

شرح	واحد	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۷۵	سال ۱۳۷۸	سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸٤	سال ۱۳۸۵
تعداد مشترکین	مشترک	۲۴۰۳	۴۹۰۹	۶۶۲۱	۷۵۸۹	۸۱۵۱	۸۹۰۰۶	۹۳۸۹۷	۱۰۳۹۸	۱۱۱۱۰	۱۱۹۶۴
تعداد خانوار بهره‌مند شهری	خانوار	۲۵۱۹	۵۴۳۳	۶۹۴۸	۹۱۲۷	۹۹۷۰	۱۰۶۶۲	۱۱۲۷۰	۱۲۱۲۳	۱۲۵۱۶	۱۳۲۳۰
تعداد خانوار بهره‌مند روستایی	خانوار	۰	۰	۰	۰	۰	۹۴۶	۲۰۱۱	۵۰۹۵	۶۶۳۰	۹۰۲۷
تعداد شهرهای بهره‌مند	شهر	۳	۳	۵	۶	۷	۷	۸	۸	۸	۸
تعداد روستاهای بهره‌مند	روستا	۰	۰	۰	۰	۰	۴	۱۳	۱۹	۲۴	۳۱
تعداد انشعابات نصب شده	عدد	۲۷۸۰	۳۶۹۷	۵۰۰۰	۵۵۶۲	۵۹۴۴	۶۳۴۴۷	۶۶۷۰۹	۷۴۱۳۴	۷۸۷۱۸	۸۲۳۱۷
خطوط و شبکه اجراء شده	کیلومتر	۴۸۸	۵۸۸	۷۳۰	۸۲۷	۸۹۱	۹۲۳	۹۶۹/۳	۱۲۶۱	۱۴۳۹/۵	۱۵۹۱/۱
خطوط انتقال	کیلومتر	۱۰۴	۱۰۴	۱۰۴	۱۱۸	۳۳۸	۳۳۸	۳۳۸	۳۳۸	۳۳۸	۳۳۸

مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (۷۲ -۱۳۸۵)، ۱۳۸۶.

بررسی نمودار انشعاب و اشتراک استان زنجان در سال‌های ۸۵-۱۳۷۲، نشانگر سیر صعودی شاخص‌ها می‌باشد.

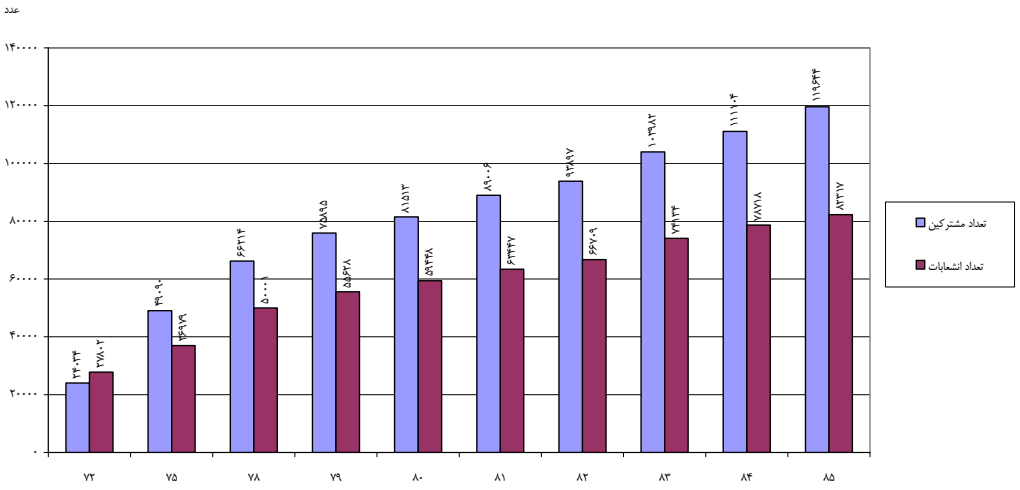
در سال ۱۳۷۲، به دلیل این که گازرسانی به شهرهای استان در حال شروع بوده است، عملاً در شهرها در حال اشتراک‌پذیری بوده‌ایم یعنی تمام انشعابات در سطح شهرها نصب شده بوده است لیکن تعدادی از آنها هنوز به بهره‌برداری نرسیده بود (علمک در کنار درب منازل و... نصب شده ولی اشتراک‌پذیری صورت نگرفته است).

از سال ۱۳۷۵، به بعد با توجه به این که سیاست عمومی ساختمان سازی به سمت ساخت آپارتمان‌های چند طبقه بوده است (انبوه سازی)، در نتیجه طبق نمودار مشاهده می‌شود که عملاً توانسته‌ایم با تعداد انشعابات کمتری، تعداد مشترکین بیش‌تری جذب نماییم. درصد رشد تعداد مشترکین نسبت به درصد رشد تعداد انشعابات در فاصله سال‌های ۸۵-۱۳۷۵، حدود ۲۰٪ بیش‌تر است.

$$\text{درصد رشد مشترکین} = \frac{۱۱۹۶۴۴ - ۴۹۰۹۰}{۴۹۰۹۰} \times ۱۰۰ = ۱۴۳/۷۲$$

$$\text{درصد رشد انشعابات} = \frac{۸۲۳۱۷ - ۳۶۹۷۹}{۳۶۹۷۹} \times ۱۰۰ = ۱۲۲/۶$$

نمودار شماره‌ی ۵۰- نمودار وضعیت انشعاب و اشتراک استان زنجان

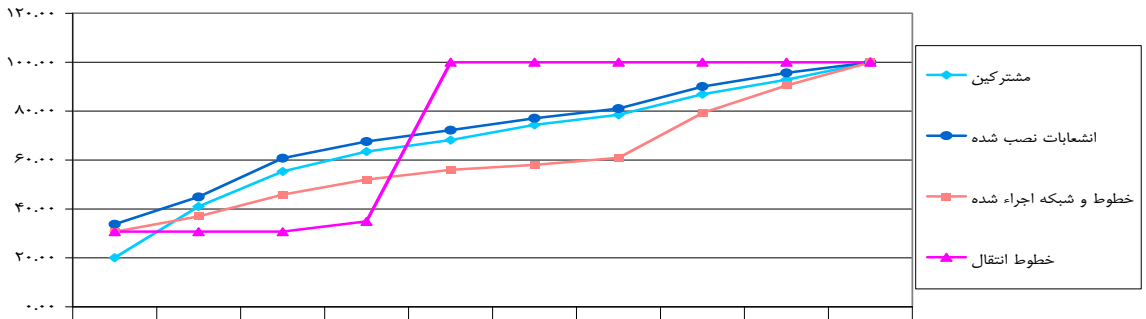

مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۵۱، نمودار روند رشد شاخص‌های گازرسانی استان زنجان را در سال‌های ۸۵-۱۳۷۲، نشان می‌دهد با عنایت به این که شاخص‌های مذکور دارای واحدهای متفاوتی بوده و از نظر عددی بازه‌های متفاوتی را شامل می‌شوند، با در نظر گرفتن مقادیر سال ۱۳۸۵، به عنوان مرجع (عدد ۱۰۰)، این امکان فراهم شده است تا در یک نمودار روند رشد کل شاخص‌ها قابل ارائه باشد.

افزایش شیب نمودار در خصوص "خطوط و شبکه اجرا شده" از سال ۱۳۸۲ به بعد به این دلیل است که سرعت گازرسانی به روستاهای استان از این به بعد افزایش چشم‌گیری داشته است (۱۸ روستا در فاصله سال‌های ۸۵-۱۳۸۲، گازرسانی شده‌اند). در نتیجه طول خطوط و شبکه‌ی اجرا شده در سطح استان نیز از پیشرفت مناسبی برخوردار بوده است.

نمودار شماره‌ی ۵۱- نمودار مقایسه‌ای روند درصد رشد شاخص‌های گازرسانی در استان زنجان در سال‌های ۸۵-۱۳۸۵

	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۷۵	سال ۱۳۷۸	سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸۴	سال ۱۳۸۵
مشترکین	۲۰.۰۹	۴۱.۰۳	۵۵.۳۴	۶۳.۴۳	۶۸.۱۳	۷۴.۳۹	۷۸.۴۸	۸۶.۹۱	۹۲.۸۶	۱۰۰
انشعابات نصب شده	۳۳.۷۷	۴۴.۹۲	۶۰.۷۴	۶۷.۵۸	۷۲.۲۲	۷۷.۰۸	۸۱.۰۴	۹۰.۰۶	۹۵.۶۳	۱۰۰
خطوط و شبکه اجراء شده	۳۰.۶۸	۳۶.۹۳	۴۵.۹۰	۵۲	۵۶	۵۸.۰۲	۶۰.۹۲	۷۹.۲۵	۹۰.۴۷	۱۰۰
خطوط انتقال	۳۰.۷۷	۳۰.۷۷	۳۰.۷۷	۳۴.۹۱	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

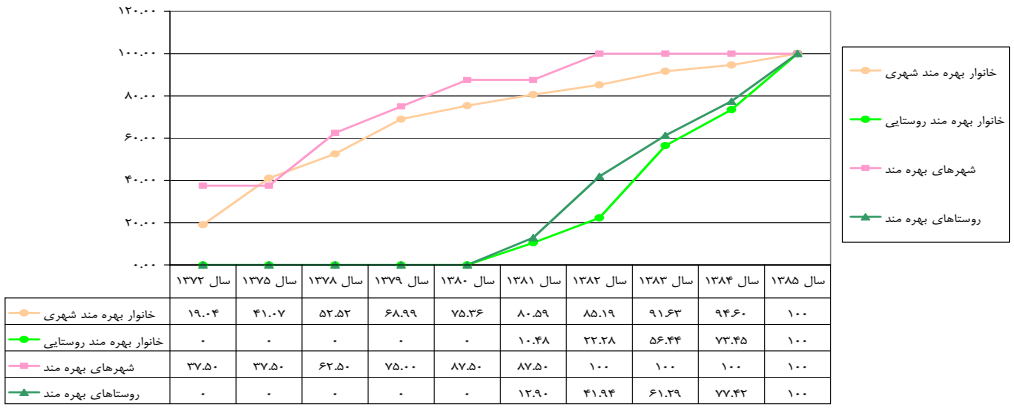
مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

روند درصد رشد شاخص‌های بهره‌مندی از گاز طبیعی در استان زنجان در نمودار شماره‌ی ۵۲، آمده است.

شیب تند نمودار در خصوص تعداد روستاها و خانوارهای روستایی بهره‌مند از گاز، از سال ۱۳۸۰ به بعد ناشی از گازدار شدن تمام شهرهای استان (تمام شهرهایی که خط انتقال گاز پر فشار در آنها بوجود آمده است) و تغییر سیاست کاری شرکت ازگازرسانی شهرها به سمت گازرسانی به روستاهاست. پیش از سال ۱۳۸۰ با عنایت به گازرسانی به شهرها و عدم اتمام عملیات اجرایی گازرسانی به شهرها، هیچ روستایی در سطح استان در برنامه‌ی گازرسانی نبوده است.

در سال ۱۳۸۲، تمام شهرهای استان که خط انتقال گاز پرفشار در آنها وجود داشته است، گازدار شده‌اند و شایان ذکر است که استان زنجان جزء استان‌های سبز در امر گازرسانی به مناطق شهری محسوب می‌شود (در شهرهای گازدار استان، به طور متوسط بیش از ۹۶٪ خانوارهای شهری از نعمت گاز بهره‌مند هستند).

نمودار شماره‌ی ۵۲- مقایسه‌ی درصد رشد شاخص‌های بهره‌مندی از گاز در استان زنجان در سال‌های ۸۵- ۱۳۷۲

	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۷۵	سال ۱۳۷۸	سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸۴	سال ۱۳۸۵
خانوار بهره مند شهری	۱۹.۰۴	۴۱.۰۷	۵۲.۵۲	۶۸.۹۹	۷۵.۳۶	۸۰.۵۹	۸۵.۱۹	۹۱.۶۳	۹۴.۶۰	۱۰۰
خانوار بهره مند روستایی	۰	۰	۰	۰	۰	۱۰.۴۸	۲۲.۲۸	۵۶.۴۴	۷۳.۴۵	۱۰۰
شهرهای بهره مند	۳۷.۵۰	۳۷.۵۰	۶۲.۵۰	۷۵.۰۰	۸۷.۵۰	۸۷.۵۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
روستاهای بهره مند	۰	۰	۰	۰	۰	۱۲.۹۰	۴۱.۹۴	۶۱.۲۹	۷۷.۴۲	۱۰۰

مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

در ادامه به بررسی شاخص‌های مهم شبکه گاز طبیعی در سطح شهرستان‌های استان زنجان می‌پردازیم. در این راستا شهرستان‌های زنجان، ابهر، خرمدره و خدابنده در فاصله‌ی سال‌های ۸۵-۱۳۷۲، مورد بررسی قرار گرفته است.

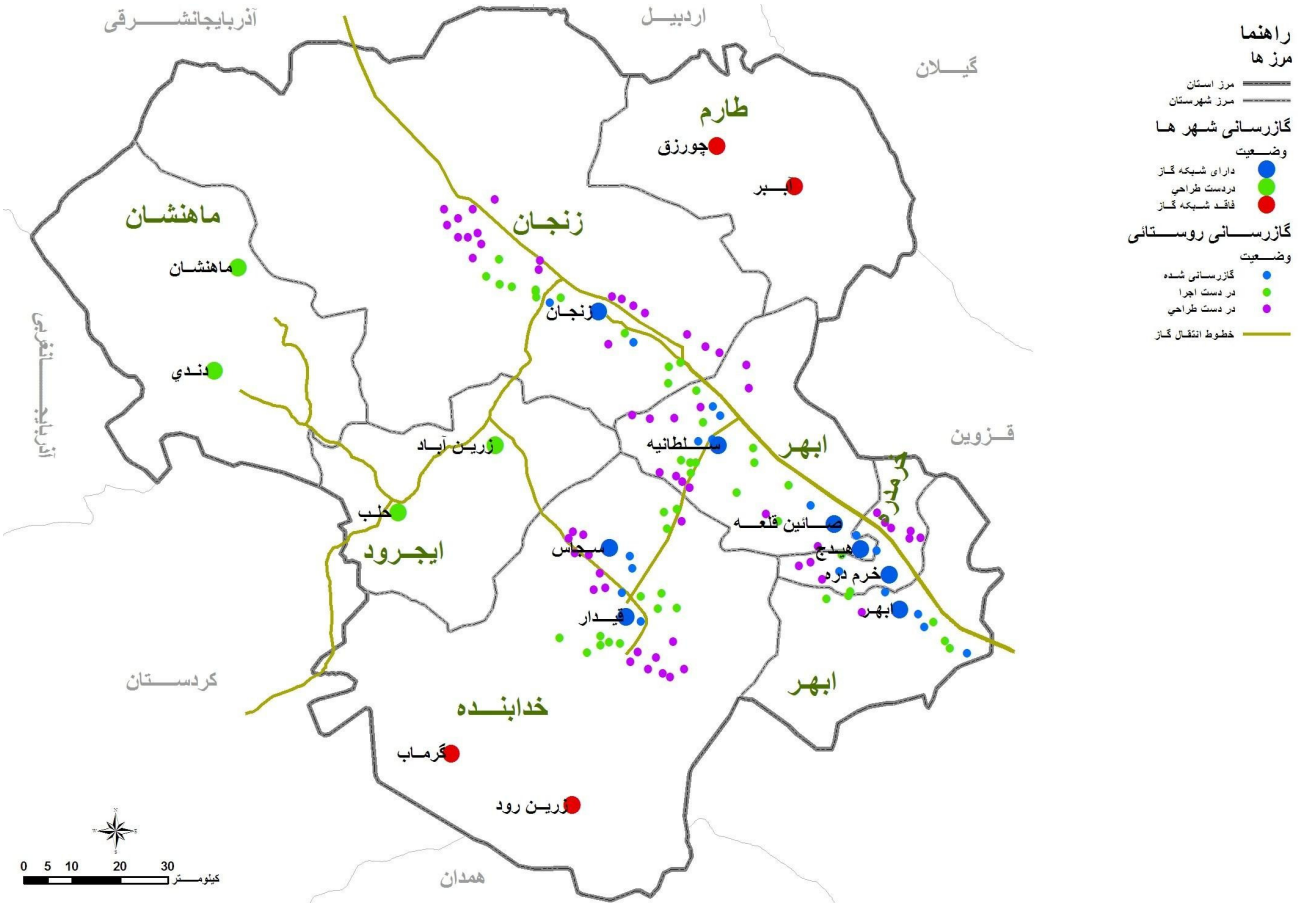
بررسی جدول‌های ۱۱۳ تا ۱۱۰، نشانگر روند صعودی رشد شاخص در شهرستان‌های استان زنجان می‌باشد. دلایل ذکر شده در خصوص روند رشد تعداد انشعابات و مشترکین استان زنجان، دقیقاً برای تمام شهرستان‌های استان نیز صادق است. همچنین از سال ۱۳۸۲ به بعد که تعداد روستاهای بهره‌مند از گاز شهرستان‌ها رشد نامناسبی داشته‌اند، مشاهده می‌شود که روند رشد کلیه شاخص‌ها سرعت بیش‌تری یافته است.

جدول شماره‌ی ۱۱۰- میزان دسترسی شهرستان زنجان به شبکه‌ی گازرسانی

شرح	واحد	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۷۵	سال ۱۳۷۸	سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸٤	سال ۱۳۸۵
تعداد مشترکین	مشترک	۱۵۰۷	۳۴۶۷	۴۴۰۲	۵۱۱۵	۵۴۱۸	۵۶۶۷	۵۸۲۹۴	۳۰۸۲	۶۳۶۱۲	۶۷۰۱
تعداد خانوار بهره‌مند شهری	خانوار	۱۵۹۹۸	۳۹۴۴۲	۴۴۹۷۴	۶۴۵۵۹	۷۰۳۱۶	۷۲۱۶۰	۷۴۹۷۳	۷۷۸۹۴	۷۸۵۰۱	۸۲۲۳۳
تعداد خانوار بهره‌مند روستایی	خانوار	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۷۶	۸۳۸	۱۰۸۰	۱۴۶۱
تعداد شهرهای بهره‌مند	شهر	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
تعداد روستاهای بهره‌مند	روستا	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲	۳	۴	۷
تعداد انشعابات نصب شده	عدد	۱۶۳۲۶	۲۴۶۷۱	۳۲۶۸۹	۳۵۷۱۵	۳۷۳۶۹	۳۸۱۶۹	۳۹۲۹۶	۴۱۱۱۲	۴۳۲۳۷	۴۴۴۷۴
خطوط و شبکه اجراء شده	کیلومتر	۳۰۶	۳۳۸	۴۲۰	۴۶۷	۴۸۹	۴۹۷	۵۰۴.۶۴	۵۹۸	۶۸۸.۸۴	۷۴۲.۶۵
خطوط انتقال	کیلومتر	۱۵۰۷	۳۴۶۷	۴۴۰۲	۵۱۱۵	۵۴۱۸	۵۶۶۷	۵۸۲۹۴	۳۰۸۲	۶۳۶۱۲	۶۷۰۱

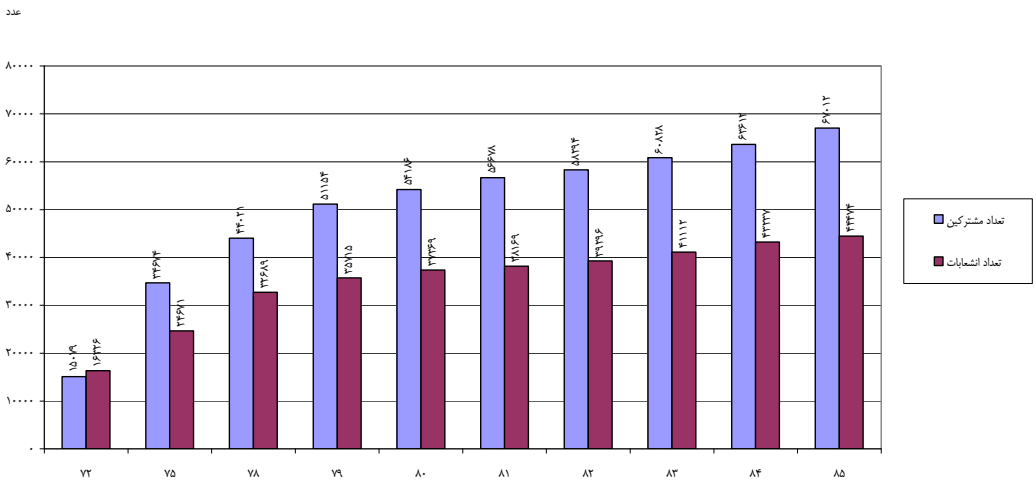
مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

نقشه‌ی شماره‌ی ۲۱- وضعیت گاز رسانی استان زنجان

مأخذ: مشاور، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۵۳- وضعیت انشعاب و اشتراک شهرستان زنجان

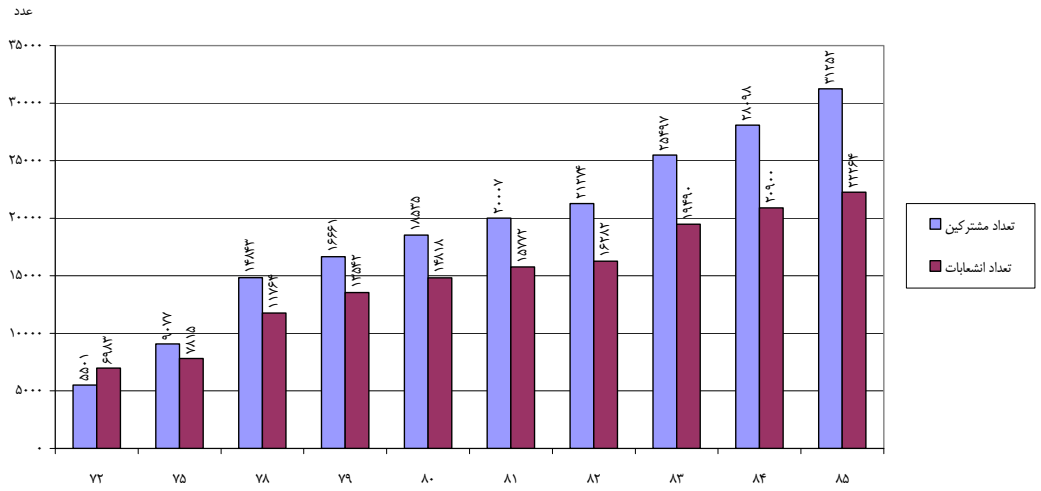
مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۱۱۱- میزان دسترسی شهرستان ابهر به شبکه‌ی گازرسانی

شرح	واحد	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۷۵	سال ۱۳۷۸	سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸٤	سال ۱۳۸۵
تعداد مشترکین	مشترک	۵۵۰۱	۹۰۷۷	۱۴۸۴۳	۱۶۶۶۱	۱۸۵۳۵	۲۰۰۰۷	۲۱۲۷۴	۲۵۴۹۷	۲۸۰۹۸	۳۱۲۵۲
تعداد خانوار بهره‌مند شهری	خانوار	۵۷۱۹	۹۴۳۶	۱۶۹۷۳	۱۸۱۹۳	۲۰۱۳۸	۲۱۸۵۲	۲۲۹۶۲	۲۵۸۶۱	۲۷۴۰۷	۲۹۴۹۸
تعداد خانوار بهره‌مند روستایی	خانوار	۰	۰	۰	۰	۰	۲۸۶	۹۸۱	۲۸۰۵	۳۶۴۴	۴۹۵۸
تعداد شهرهای بهره‌مند	شهر	۱	۱	۳	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۴
تعداد روستاهای بهره‌مند	روستا	۰	۰	۰	۰	۰	۲	۶	۱۰	۱۱	۱۲
تعداد انشعابات نصب شده	عدد	۶۹۸۳	۷۸۱۵	۱۱۷۶۴	۱۳۵۴۲	۱۴۸۱۸	۱۵۷۷۲	۱۶۲۸۲	۱۹۴۹۰	۲۰۹۰۰	۲۲۲۶۴
خطوط و شبکه اجراء شده	کیلومتر	۱۰۸	۱۷۵	۲۲۲	۲۳۹	۲۵۳	۲۶۷	۲۷۳/۱۵	۴۰۳/۰۰	۴۳۷/۳۴	۴۸۳/۵۸

مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ٥٤- وضعیت انشعاب و اشتراک شهرستان ابهر

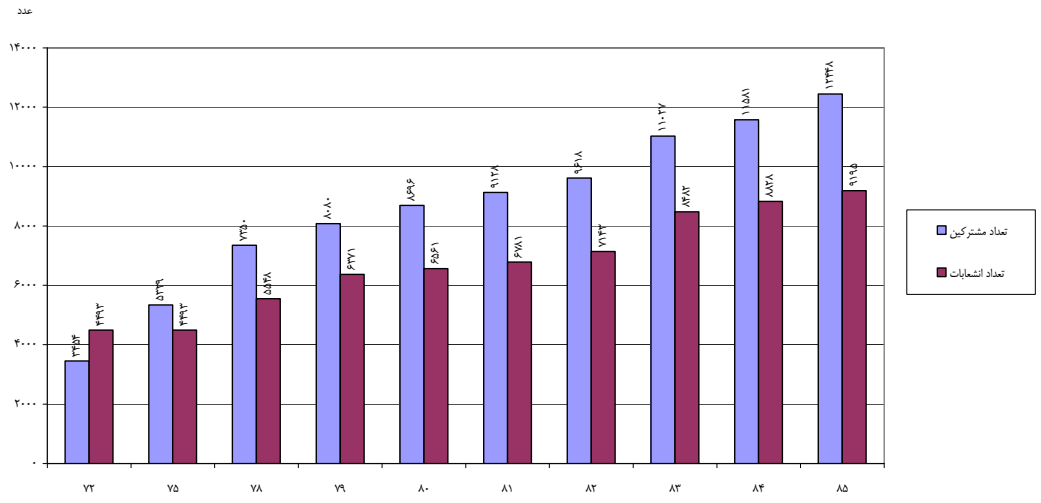
مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۱۱۲- میزان دسترسی شهرستان خرمدره به شبکه‌ی گازرسانی

شرح	واحد	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۷۵	سال ۱۳۷۸	سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸٤	سال ۱۳۸۵
تعداد مشترکین	مشترک	۳۴۵۴	۵۳۳۹	۷۳۵۰	۸۰۸۰	۸۶۹۶	۹۱۲۸	۹۶۱۸	۱۱۰۲۷	۱۱۵۸۱	۱۲۴۸۸
تعداد خانوار بهره‌مند شهری	خانوار	۳۴۷۵	۵۴۵۹	۷۵۳۴	۸۵۲۷	۹۱۲۵	۸۹۲۵	۹۲۵۵	۱۰۵۱۹	۱۲۰۴۰	۱۲۸۵۸
تعداد خانوار بهره‌مند روستایی	خانوار	۰	۰	۰	۰	۰	۶۶۰	۷۲۶	۸۵۹	۸۹۷	۹۹۲
تعداد شهرهای بهره‌مند	شهر	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
تعداد روستاهای بهره‌مند	روستا	۰	۰	۰	۰	۰	۲	۲	۲	۲	۴
تعداد انشعابات نصب شده	عدد	۴۴۹۳	۴۴۹۳	۵۵۴۸	۶۳۷۱	۶۵۶۱	۶۷۸۱	۷۱۴۳	۸۴۸۲	۸۸۲۸	۹۱۹۵
خطوط و شبکه اجراء شده	کیلومتر	۷۴	۷۴	۸۶	۹۳	۹۷	۹۸	۱۰۱	۱۴۰	۱۵۱/۶۴	۱۷۱/۸۱

مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۵۵- وضعیت انشعاب و اشتراک شهرستان خرمدره

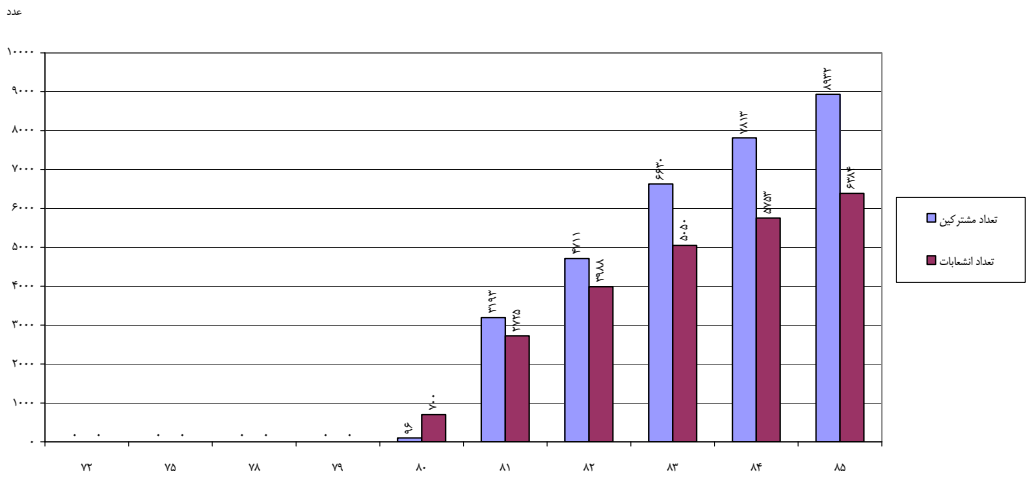
مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۱۱۳- میزان دسترسی شهرستان خدابنده به شبکه‌ی گازرسانی

شرح	واحد	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۷۵	سال ۱۳۷۸	سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸٤	سال ۱۳۸۵
تعداد مشترکین	مشترک	۰	۰	۰	۰	۹۶	۳۱۹۳	۴۷۱۱	۶۶۳۰	۷۸۱۳	۸۹۳۲
تعداد خانوار بهره‌مند شهری	خانوار	۰	۰	۰	۰	۹۹	۳۶۸۰	۵۵۱۹	۶۹۵۹	۷۲۱۳	۷۷۱۶
تعداد خانوار بهره‌مند روستایی	خانوار	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۲۸	۵۹۳	۱۰۰۹	۱۶۱۶
تعداد شهرهای بهره‌مند	شهر	۰	۰	۰	۰	۱	۱	۲	۲	۲	۲
تعداد روستاهای بهره‌مند	روستا	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳	۴	۷	۸
تعداد انشعابات نصب شده	عدد	۰	۰	۰	۰	۷۰۰	۲۷۲۵	۳۹۸۸	۵۰۵۰	۵۷۵۳	۶۳۸۴
خطوط و شبکه اجراء شده	کیلومتر	۰	۰	۳	۲۸	۵۳	۶۱	۹۰/۵۵	۱۲۰	۱۶۱/۷۳	۱۹۳/۲۰

مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ٥٦- وضعیت انشعاب و اشتراک شهرستان خدابنده

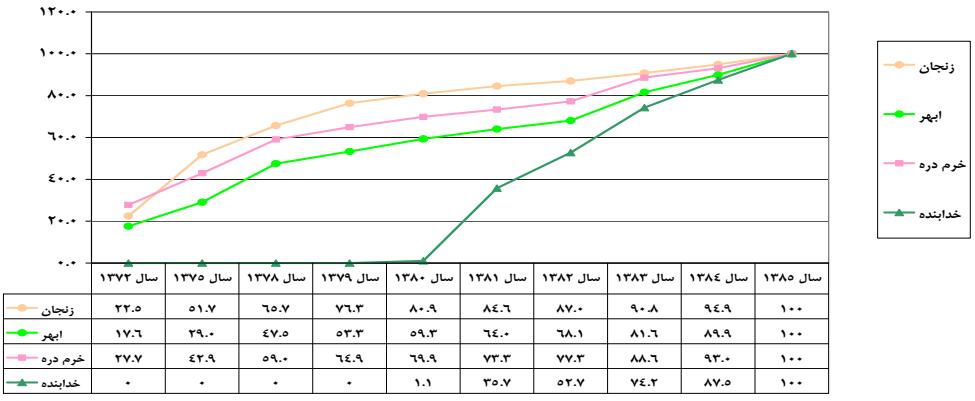

مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۵۷، بیانگر روند رشد شاخص تعداد مشترکین گاز در شهرستان‌های استان زنجان در سال‌های۸۵-۱۳۷۲، می‌باشد.

با توجه به این که گازرسانی به شهرستان خدابنده از سال ۱۳۸۰، آغاز شده و تقریباً هم زمان با گازرسانی به شهرهای این شهرستان، عملیات گازرسانی به روستاهای این شهرستان نیز آغاز شده است، این هم زمانی سبب شده شیب روند درصد رشد تعداد مشترکین در این شهرستان نسبت به شهرستان‌های دیگر استان که در آنها مشترک‌گیری تنها مربوط به ساخت و سازهای جدید به علاوه مشترک‌گیری روستاهاست به طرز چشم گیری بیش‌تر باشد. به شهرستان خدابنده، گازدار شدن شهر سجاس در سال ۱۳۸۲، نیز تأثیر زیادی در تمام شاخص‌های ارائه شده داشته است.

نمودار شماره‌ی ۵۷- مقایسه‌ی درصد رشد شاخص تعداد مشترکین گاز در شهرستان‌های استان زنجان در سال‌های ۸۵-۱۳۷۲

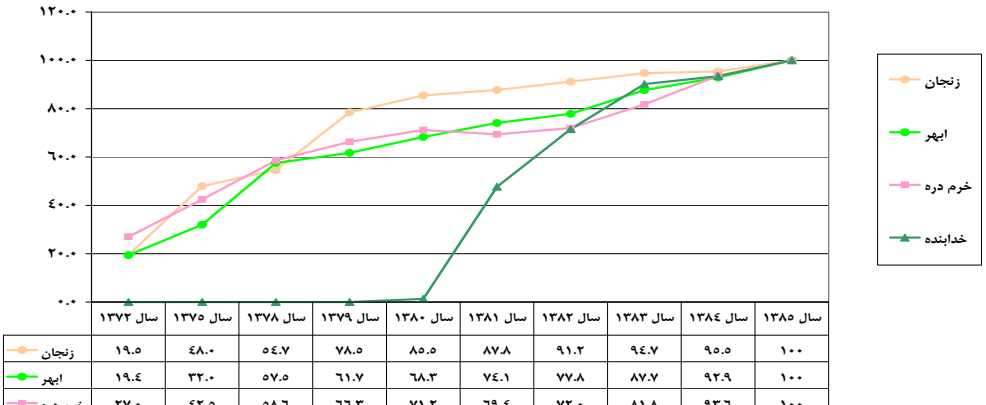
	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۷۵	سال ۱۳۷۸	سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸۴	سال ۱۳۸۵
زنجان	۲۲.۵	۵۱.۷	۶۵.۷	۷۶.۳	۸۰.۹	۸۴.۶	۸۷.۰	۹۰.۸	۹۴.۹	۱۰۰
ابهر	۱۷.۶	۲۹.۰	۴۷.۵	۵۳.۳	۵۹.۳	۶۴.۰	۶۸.۱	۸۱.۶	۸۹.۹	۱۰۰
خرم دره	۲۷.۷	۴۲.۹	۵۹.۰	۶۴.۹	۶۹.۹	۷۳.۳	۷۷.۳	۸۸.۶	۹۳.۰	۱۰۰
خدابنده	۰	۰	۰	۰	۱.۱	۳۵.۷	۵۲.۷	۷۴.۲	۸۷.۵	۱۰۰

مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

مقایسه‌ی شاخص تعداد خانوار بهره‌مند شهری در شهرستان‌های استان زنجان در نمودار شماره‌ی ۵۸، نشان داده شده است.

شاخص تعداد خانوار بهره‌مند شهری دقیقاً ارتباط مستقیم با شاخص تعداد مشترکین دارد، شیب تند بهره‌مندی خانوارهای شهری به شهرستان خدابنده در سال‌های ۱۳۸۰، به بعد ناشی از گازدار شدن این شهرستان در سال ۱۳۸۰ و استقبال شدید مردم برای بهره‌مندی از این نعمت خدادادی است.

نمودار شماره‌ی ۵۸- مقایسه‌ی رشد شاخص تعداد خانوار بهره‌مند شهری در شهرستان‌های استان زنجان در سال‌های ۸۵-۱۳۷۲

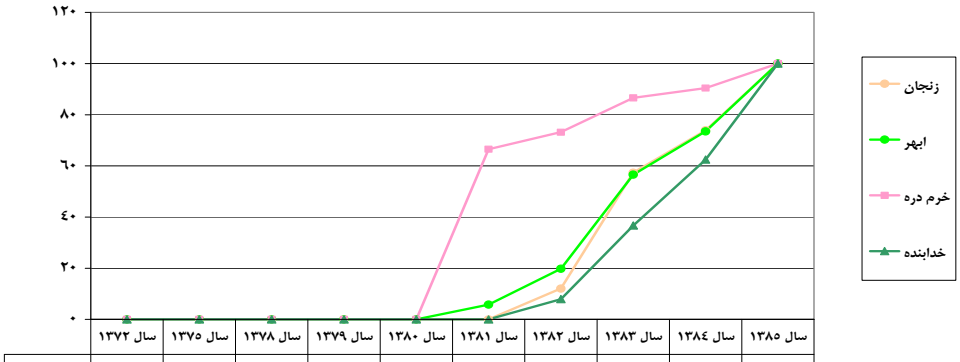

	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۷۵	سال ۱۳۷۸	سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸۴	سال ۱۳۸۵
زنجان	۱۹.۵	۴۸.۰	۵۴.۷	۷۸.۵	۸۵.۵	۸۷.۸	۹۱.۲	۹۴.۷	۹۵.۵	۱۰۰
ابهر	۱۹.۴	۳۲.۰	۵۷.۵	۶۱.۷	۶۸.۳	۷۴.۱	۷۷.۸	۸۷.۷	۹۲.۹	۱۰۰
خرم دره	۲۷.۰	۴۲.۵	۵۸.۶	۶۶.۳	۷۱.۲	۶۹.۴	۷۲.۰	۸۱.۸	۹۳.۶	۱۰۰
خدابنده	۰	۰	۰	۰	۱.۳	۴۷.۷	۷۱.۵	۹۰.۲	۹۳.۵	۱۰۰

مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۵۹، نمودار مقایسه‌ای شاخص تعداد خانوار بهره‌مند روستایی در شهرستان‌های استان زنجان را نشان می‌دهد. رشد چشمگیر روند حرکتی شاخص تعداد خانوار بهره‌مند روستایی در شهرستان‌های استان بعد از سال ۱۳۸۰، است چرا که در سال ۱۳۸۰، تقریباً تمام سطرهای استان که دارای خط انتقال بوده‌اند، گازدار شده‌اند.

نمودار شماره‌ی ۵۹- مقایسه‌ی درصد رشد شاخص تعداد خانوار بهره‌مند روستایی در شهرستان‌های استان زنجان در سال‌های ۸۵-۱۳۷۲

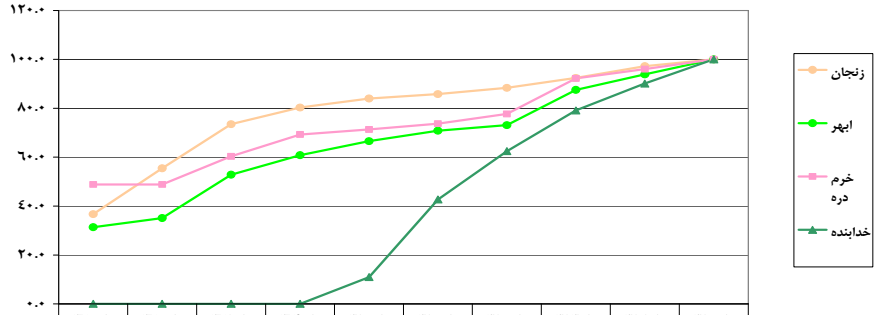

	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۷۵	سال ۱۳۷۸	سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸٤	سال ۱۳۸۵
زنجان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۲.۰	۵۷.٤	۷۳.۹	۱۰۰
ابهر	۰	۰	۰	۰	۰	۵.۸	۱۹.۸	۵٦.٦	۷۳.۵	۱۰۰
خرم دره	۰	۰	۰	۰	۰	٦٦.۵	۷۳.۲	۸٦.٦	۹۰.٤	۱۰۰
خدابنده	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۷.۹	۳٦.۷	٦۲.٤	۱۰۰

مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

مقایسه‌ی رشد شاخص تعداد انشعابات نصب شده در شهرستان‌های استان زنجان در سال‌های ۸۵-۱۳۷۲، در نمودار شماره‌ی ۶۰ آمده است. روند رشد این شاخص کاملاً مرتبط با روند رشد تعداد مشترکین می‌باشد که قبلاً مورد بررسی قرار گرفته است.

نمودار شماره‌ی ٦۰- مقایسه‌ی درصد رشد شاخص تعداد انشعابات نصب شده در شهرستان‌های استان زنجان در سال‌های ۸۵-۱۳۷۲

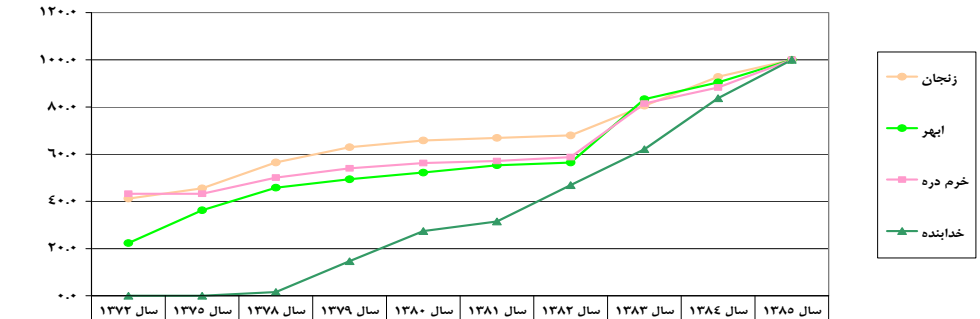
	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۷۵	سال ۱۳۷۸	سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸٤	سال ۱۳۸۵
زنجان	۳٦.۷	۵۵.۵	۷۳.۵	۸۰.۳	۸٤.۰	۸۵.۸	۸۸.٤	۹۲.٤	۹۷.۲	۱۰۰
ابهر	۳۱.٤	۳۵.۱	۵۲.۸	٦۰.۸	٦٦.٦	۷۰.۸	۷۳.۱	۸۷.۵	۹۳.۹	۱۰۰
خرم دره	٤۸.۹	٤۸.۹	٦۰.۳	٦۹.۳	۷۱.٤	۷۳.۷	۷۷.۷	۹۲.۲	۹٦.۰	۱۰۰
خدابنده	۰	۰	۰	۰	۱۱	٤۲.۷	٦۲.۵	۷۹.۱	۹۰.۱	۱۰۰

مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۶۱، نمودار مقایسه‌ای روند رشد شاخص شبکه‌ی اجرا شده در شهرستان‌های استان زنجان را نشان می‌دهد. در خصوص شیب حرکتی شاخص میزان شبکه همان توضیح شاخص تعداد مشترکین صادق است.

در شهرستان ابهر در فاصله‌ی سال ۸۳-۱۳۸۲، ۴ روستا گازدار شده‌اند که افزایش شیب شاخص میزان شبکه‌ی اجرا شده ناشی از این موارد است.

نمودار شماره‌ی ٦١- مقایسه‌ی درصد رشد شاخص شبکه اجرا شده در شهرستان‌های استان زنجان در سال‌های ۱۳۷۲-۸۵

	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۷۵	سال ۱۳۷۸	سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸٤	سال ۱۳۸۵
زنجان	٤١.٢	٤٥.٥	٥٦.٥	٦٢.٩	٦٥.٨	٦٦.٩	٦٨.٠	٨٠.٥	٩٢.٨	١٠٠
ابهر	٢٢.٣	٣٦.٢	٤٥.٨	٤٩.٤	٥٢.٢	٥٥.٣	٥٦.٥	٨٣.٣	٩٠.٤	١٠٠
خرم دره	٤٣.٢	٤٣.٢	٥٠.١	٥٤.٠	٥٦.٣	٥٧.١	٥٨.٨	٨١.٥	٨٨.٣	١٠٠
خدابنده	٠	٠	١.٦	١٤.٦	٢٧.٤	٣١.٥	٤٦.٩	٦٢.١	٨٣.٧	١٠٠

مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

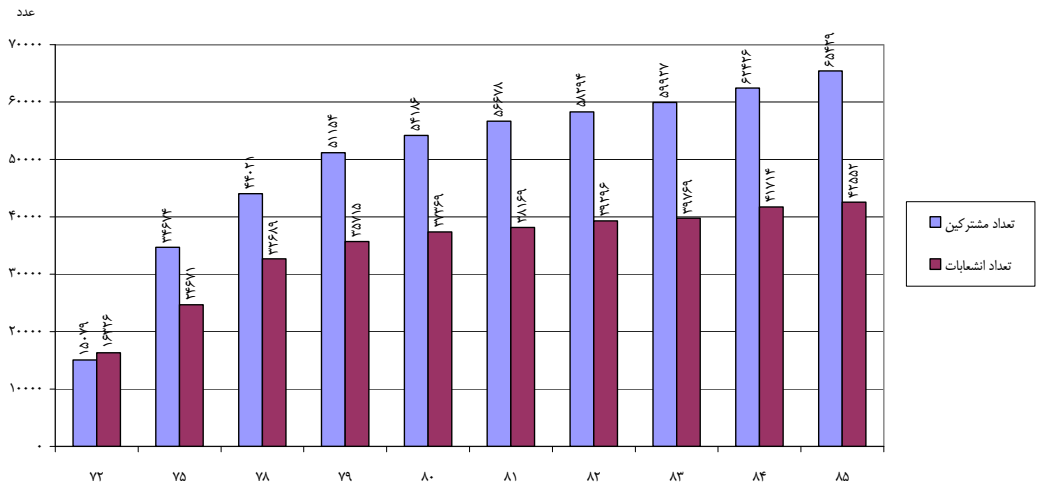
در ادامه، بررسی شاخص‌های شبکه‌ی گازرسانی در سطح شهرهای استان زنجان در سال‌های ۸۵-۱۳۷۲، صورت گرفته است. جدول‌های شماره‌ی ۱۲۱ تا ۱۱۴ و نمودارهای شماره‌ی ۶۹ تا ۶۰، شاخص‌های تعداد مشترکین، تعداد خانوار بهره‌مند شهری، تعداد انشعابات نصب شده و طول خطوط و شبکه‌ی اجرا شده را در شهرهای زنجان، ابهر، خرمدره، هیدج، صائین قلعه، سلطانیه، قیدار و سجاس، نشان می‌دهد. بررسی نمودارها نشانگر روند صعودی شاخص‌ها متناسب با توسعه‌ی شبکه‌ی گاز طبیعی استان می‌باشد.

جدول شماره‌ی ١١٤- میزان دسترسی شهر زنجان به شبکه‌ی گازرسانی

شرح	واحد	سال ١٣٧٢	سال ١٣٧٥	سال ١٣٧٨	سال ١٣٧٩	سال ١٣٨٠	سال ١٣٨١	سال ١٣٨٢	سال ١٣٨٣	سال ١٣٨٤	سال ١٣٨٥
تعداد مشترکین	مشترک	١٥٠٧٩	٣٤٦٧٤	٤٤٠٢١	٥١١٥٤	٥٤١٨٦	٥٦٦٧٨	٢٨٥٩٤	٥٩٩٢٧	٦٢٤٢٦	٦٥٤٢٩
تعداد خانوار بهره مند شهری	خانوار	١٥٩٩٨	٣٩٤٤٢	٤٤٩٧٤	٦٤٥٥٩	٧٠٣١٦	٧٢١٦٦	٧٤٩٧٣	٧٧٨٩٤	٧٨٥٠١	٨٢٢٣٣
تعداد انشعابات نصب شده	عدد	١٦٣٢٦	٢٤٦٧١	٣٢٦٨٩	٣٥٧١٥	٣٧٣٦٩	٣٨١٦٩	٣٩٢٩٦	٣٩٧٦٩	٤١٧١٤	٤٢٥٥٢
خطوط و شبکه اجراء شده	کیلومتر	٣٠٦	٣٣٨	٤٢٠	٤٦٧	٤٨٩	٤٩٧	٥٠٤/٦٤	٥٣٤/١١	٥٦٩/٧٢	٥٨٥/٩٧

مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (٨٥-١٣٧٢)، ١٣٨٦.

نمودار شماره‌ی ٦٢- وضعیت انشعاب و اشتراک شهر زنجان

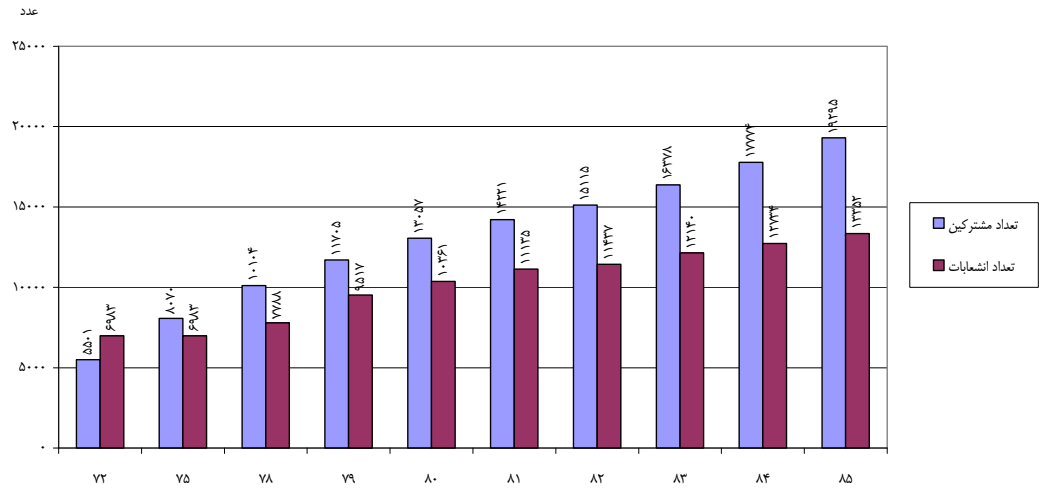
مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (٨٥-١٣٧٢)، ١٣٨٦.

جدول شماره‌ی ۱۱۵- میزان دسترسی شهر ابهر به شبکه‌ی گازرسانی

شرح	واحد	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۷۵	سال ۱۳۷۸	سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸٤	سال ۱۳۸۵
تعداد مشترکین	مشترک	۵۵۰۱	۸۰۷۰	۱۰۱۰۴	۱۱۷۰۵	۱۳۰۵۷	۱۴۲۲۱	۱۵۱۱۵	۱۶۳۷۸	۱۷۷۷۴	۱۹۲۹۵
تعداد خانوار بهره‌مند شهری	خانوار	۵۷۱۹	۸۴۴۲	۱۲۰۱۴	۱۲۹۹۳	۱۴۴۳۱	۱۵۸۰۶	۱۶۶۳۱	۱۹۲۹۴	۲۰۳۷۹	۲۲۱۲۵
تعداد انشعابات نصب شده	عدد	۶۹۸۳	۶۹۸۳	۷۷۸۸	۹۵۱۷	۱۰۳۶۱	۱۱۱۳۵	۱۱۴۳۷	۱۲۱۴۰	۱۲۷۳۴	۱۳۳۵۲
خطوط و شبکه اجراء شده	کیلومتر	۱۰۸	۱۰۸	۱۳۴	۱۴۷	۱۵۶	۱۶۲	۱۶۷/۱۵	۱۸۴/۰۵	۲۰۰/۶۲	۲۰۳/۳۳

مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ٦۳- وضعیت انشعاب و اشتراک شهر ابهر

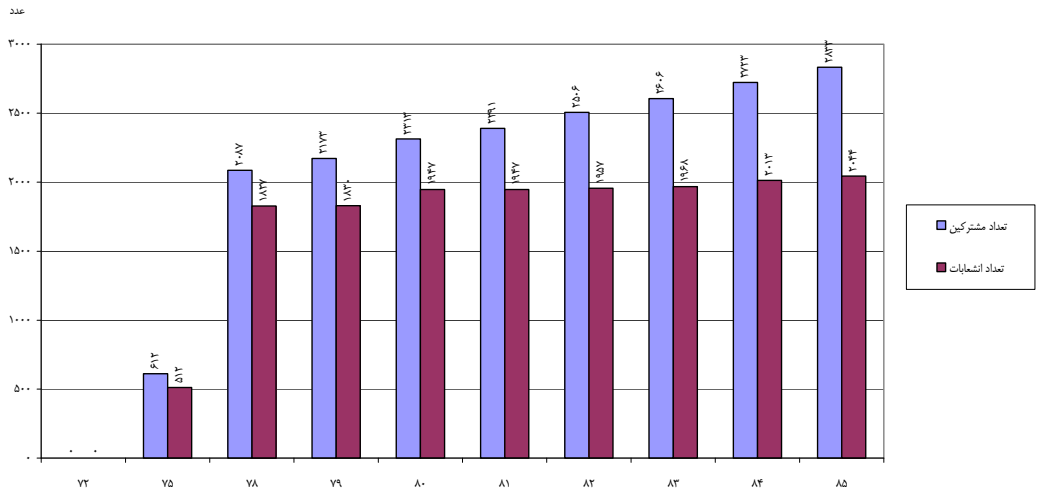
مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۱۱٦- میزان دسترسی شهر هیدج به شبکه‌ی گازرسانی

شرح	واحد	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۷۵	سال ۱۳۷۸	سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸٤	سال ۱۳۸۵
تعداد مشترکین	مشترک	۰	۶۱۲	۲۰۸۷	۲۱۷۳	۲۳۱۳	۲۳۹۱	۲۵۰۶	۲۶۰۶	۲۷۲۳	۲۸۳۳
تعداد خانوار بهره‌مند شهری	خانوار	۰	۶۰۵	۲۱۹۵	۲۲۸۵	۲۴۲۱	۲۵۰۶	۲۵۹۰	۲۶۷۴	۲۸۱۷	۲۹۲۹
تعداد انشعابات نصب شده	عدد	۰	۵۱۲	۱۸۲۷	۱۸۳۰	۱۹۴۷	۱۹۴۷	۱۹۵۷	۱۹۶۸	۲۰۱۳	۲۰۴۴
خطوط و شبکه اجراء شده	کیلومتر	۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰

مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ٦٤- وضعیت انشعاب و اشتراک شهر هیدج

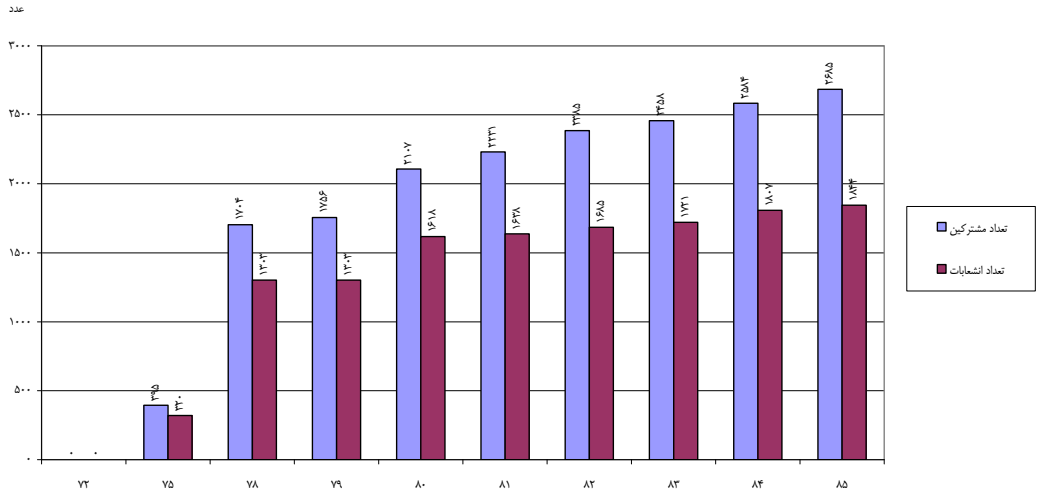
مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۱۱۷- میزان دسترسی شهر صائین قلعه به شبکه گازرسانی

شرح	واحد	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۷۵	سال ۱۳۷۸	سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸٤	سال ۱۳۸۵
تعداد مشترکین	مشترک	۰	۳۹۵	۱۷۰۴	۱۷۵۶	۲۱۰۷	۲۲۳۱	۲۳۸۵	۲۴۵۸	۲۵۸۴	۲۶۸۵
تعداد خانوار بهره‌مند شهری	خانوار	۰	۳۸۹	۱۷۸۴	۱۸۵۴	۲۱۹۵	۲۳۲۵	۲۴۳۲	۲۴۹۸	۲۷۳۱	۲۸۲۰
تعداد انشعابات نصب شده	عدد	۰	۳۲۰	۱۳۰۳	۱۳۰۳	۱۶۱۸	۱۶۳۸	۱۶۸۵	۱۷۲۱	۱۸۰۷	۱۸۴۴
خطوط و شبکه اجراء شده	کیلومتر	۰	۲۸	۲۸	۳۱	۳۵	۳۷	۳۷	۳۷	۳۷	۳۸/۷۴

مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ٦٥- وضعیت انشعاب و اشتراک شهر صائین قلعه

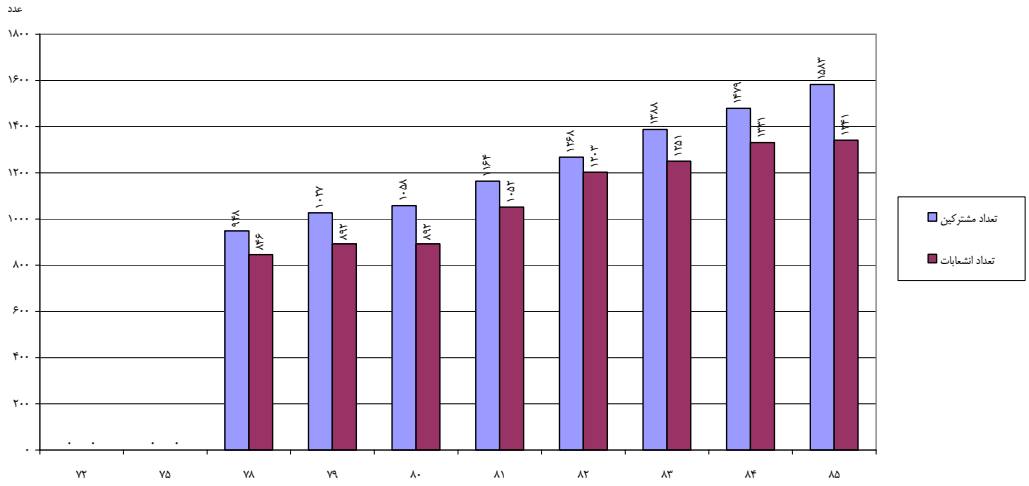
مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۱۱۸- میزان دسترسی شهر سلطانیه به شبکه‌ی گازرسانی

شرح	واحد	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۷۵	سال ۱۳۷۸	سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸٤	سال ۱۳۸٥
تعداد مشترکین	مشترک	۰	۰	۹۴۸	۱۰۲۷	۱۰۵۸	۱۱۶۴	۱۲۶۸	۱۳۸۸	۱۴۷۹	۱۵۸۳
تعداد خانوار بهره‌مند شهری	خانوار	۰	۰	۹۸۰	۱۰۶۱	۱۰۹۱	۱۲۱۵	۱۳۰۹	۱۳۹۵	۱۴۸۰	۱۶۲۴
تعداد انشعابات نصب شده	عدد	۰	۰	۸۴۶	۸۹۲	۸۹۲	۱۰۵۲	۱۲۰۳	۱۲۵۱	۱۳۳۱	۱۳۴۱
خطوط و شبکه اجراء شده	کیلومتر	۰	۰	۲۱	۲۱	۲۲	۲۹	۲۹	۲۹/۲۵	۲۹/۲۵	۲۹/۹۴

مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ٦٦- وضعیت انشعاب و اشتراک شهر سلطانیه

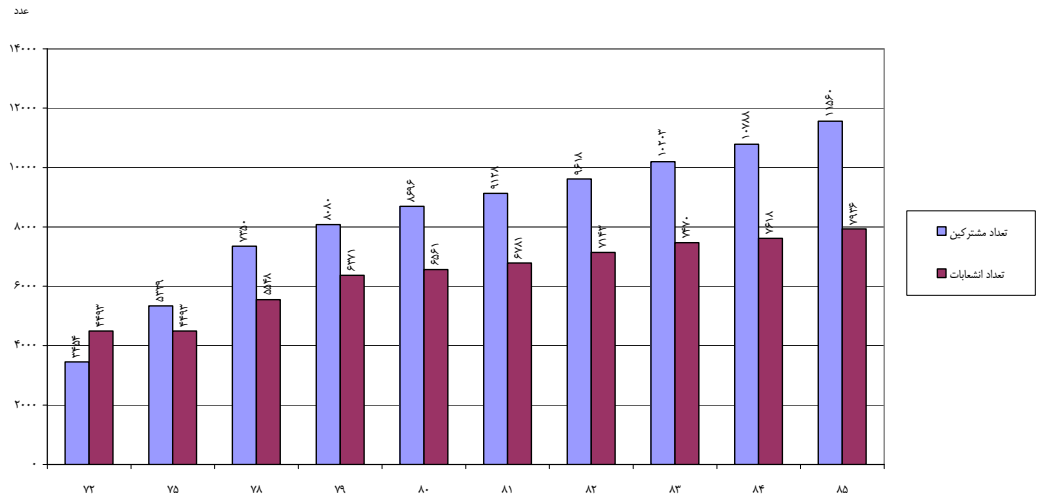
مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۱۱۹- میزان دسترسی شهر خرمدره به شبکه‌ی گازرسانی

شرح	واحد	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۷۵	سال ۱۳۷۸	سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸٤	سال ۱۳۸۵
تعداد مشترکین	مشترک	۳۴۵۴	۵۳۳۹	۷۳۵۰	۸۰۸۰	۸۶۹۶	۹۱۲۸	۹۶۱۸	۱۰۲۰۳	۱۰۷۸۸	۱۱۵۶۰
تعداد خانوار بهره‌مند شهری	خانوار	۳۴۷۵	۵۴۵۹	۷۵۳۴	۸۵۲۷	۹۱۵۲	۸۹۲۵	۹۲۵۵	۱۰۵۱۹	۱۲۰۴۰	۱۲۸۵۸
تعداد انشعابات نصب شده	عدد	۴۴۹۳	۴۴۹۳	۵۵۴۸	۶۳۷۱	۶۵۶۱	۶۷۸۱	۷۱۴۳	۷۴۷۰	۷۶۱۸	۷۹۳۶
خطوط و شبکه اجراء شده	کیلومتر	۷۴	۷۴	۸۶	۹۳	۹۷	۹۸	۱۰۱	۱۰۳/۰۱	۱۰۸/۷۶	۱۰۹/۴۴

مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ٦٧- وضعیت انشعاب و اشتراک شهر خرمدره

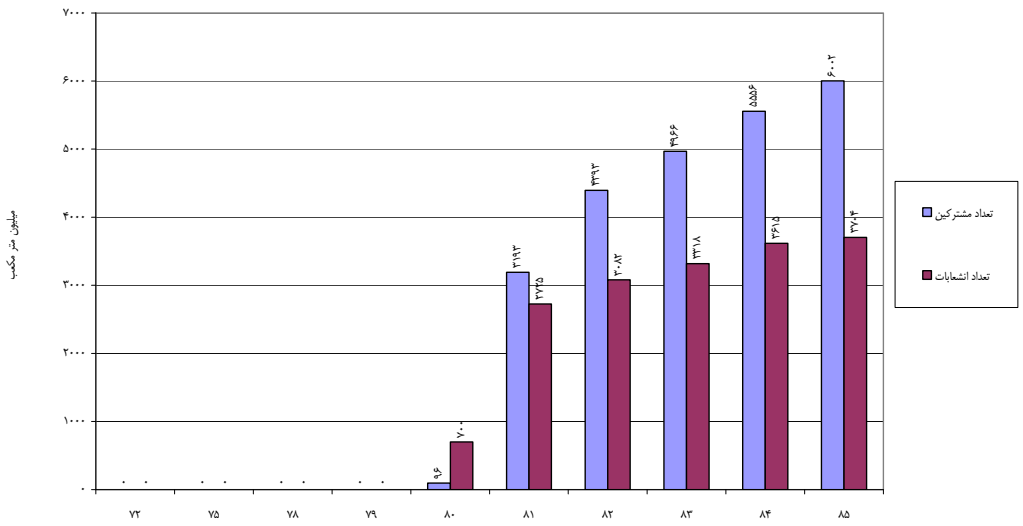
مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۱۲۰- میزان دسترسی شهر قیدار به شبکه‌ی گازرسانی

شرح	واحد	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۷۵	سال ۱۳۷۸	سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸٤	سال ۱۳۸۵
تعداد مشترکین	مشترک	۰	۰	۰	۰	۹۶	۳۱۹۳	۴۳۹۳	۴۹۶۶	۵۵۵۶	۶۰۰۲
تعداد خانوار بهره‌مند شهری	خانوار	۰	۰	۰	۰	۹۹	۳۶۸۰	۵۱۴۴۰	۵۷۰۷	۵۹۰۱	۶۳۳۶
تعداد انشعابات نصب شده	عدد	۰	۰	۰	۰	۷۰۰	۲۷۲۵	۳۰۸۲	۳۳۱۸	۳۶۱۵	۳۷۰۴
خطوط و شبکه اجراء شده	کیلومتر	۰	۰	۳	۲۸	۵۳	۶۱	۶۲/۵۵	۶۵/۵۹	۷۲/۹۱	۷۲/۹۱

مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ٦٨- وضعیت انشعاب و اشتراک شهر قیدار

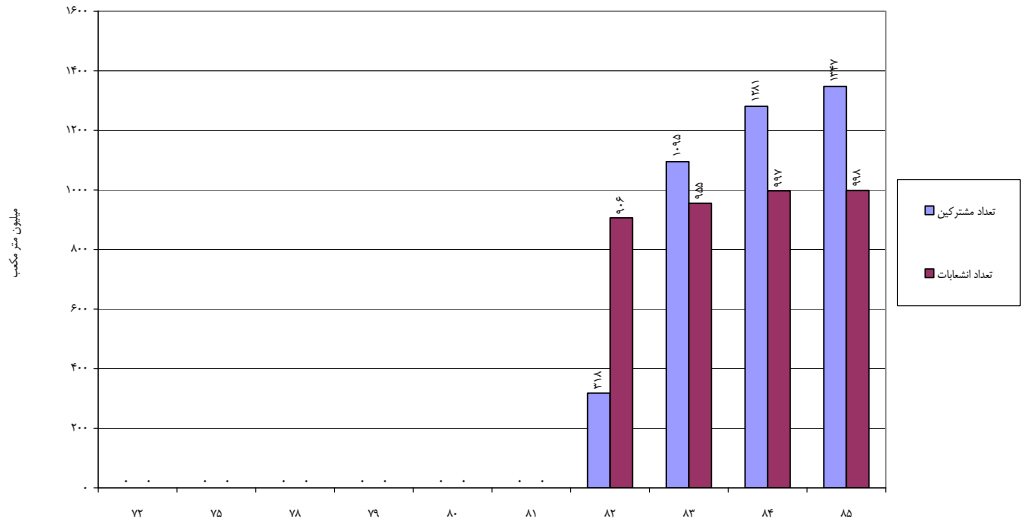
مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۱۲۱- میزان دسترسی شهر سجاس به شبکه‌ی گازرسانی

شرح	واحد	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۷۵	سال ۱۳۷۸	سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸٤	سال ۱۳۸۵
تعداد مشترکین	مشترک	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳۱۸	۱۰۹۵	۱۲۸۱	۱۳۴۷
تعداد خانوار بهره‌مند شهری	خانوار	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳۷۹	۱۲۵۲	۱۳۱۲	۱۳۸۰
تعداد انشعابات نصب شده	عدد	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۹۰۶	۹۵۵	۹۹۷	۹۹۸
خطوط و شبکه اجراء شده	کیلومتر	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۸	۲۸	۲۸/۳۰	۲۸/۳۰

مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ٦۹- وضعیت انشعاب و اشتراک شهر سجاس

مأخذ: گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

۱-۳-۳-۳-۲-۳- مصرف (به تفکیک بخش های خانگی، صنعتی، کشاورزی، تجاری و سایر) (میزان مصرف هر یک از بخش‌های مصرفی، سهم هر یک از بخش‌ها نسبت به کل کشور و استان)

جدول شماره‌ی ۱۲۲ نمودار شماره‌ی ۷۰، نشانگر میزان مصرف گاز طبیعی استان زنجان در بخش خانگی، تجاری و صنعتی می‌باشد. همچنین نمودار شماره‌ی ۷۱، نمودار مقایسه‌ای روند رشد انواع مصارف گاز طبیعی را در سال‌های ۸۵۱۳۷۲، نشان می‌دهد.

با توجه به جدول میزان مصرف گاز طبیعی استان زنجان و شهرستان‌های تابعه روند رو به رشد میزان مصرف گاز طبیعی کاملاً مشهود است (مصرف گاز طبیعی کل استان در سال ۱۳۸۵، نسبت به سال ۱۳۷۲، بیش از ۵۳۳٪ افزایش داشته است).

نکته‌ی قابل توجه آن است که روند رو به رشد در بخش صنعت نسبت به سایر مصارف (خانگی و تجاری)، دارای سرعت بیش‌تری است که این مهم در راستای سیاست‌های جایگزینی گاز طبیعی با سایر سوخت‌های فسیلی می‌باشد (در سال ۷۲ تنها ۲٪ کل میزان مصرف مربوط به بخش صنعت بوده است، در حالی که سهم بخش صنعتی در سال ۱۳۸۵، به ۱۶.۳۷٪ افزایش یافته است).

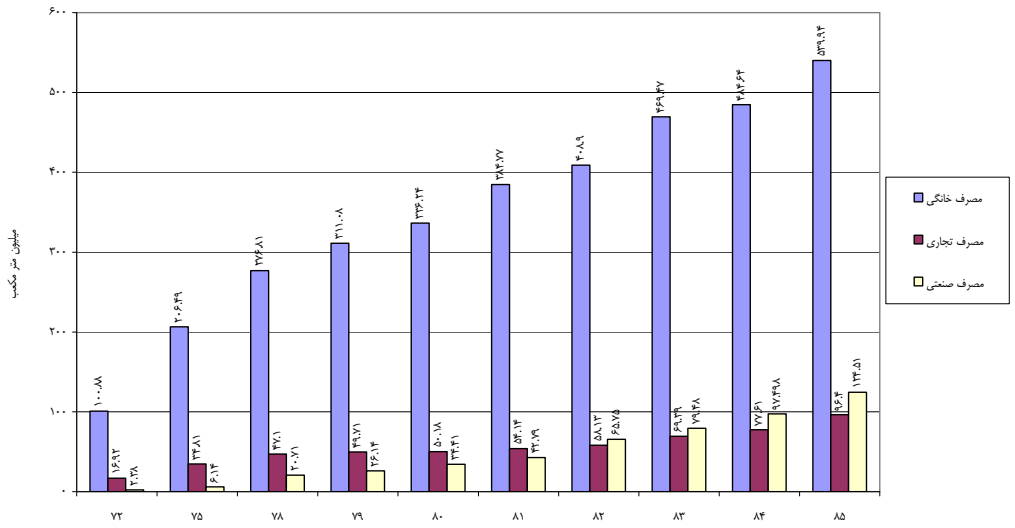
شایان ذکر است که با وجود روند رو به رشد مصرف در بخش صنعت، هنوز هم بیش‌ترین سهم مصرف گاز طبیعی از آن مصارف خانگی می‌باشد (مقدار سهم بخش خانگی از مصرف گاز در سال ۱۳۸۵ ، تقریباً برابر با ۷۱ ٪ می‌باشد).

جدول شماره‌ی ۱۲۲- میزان مصرف گاز طبیعی استان زنجان

شرح		واحد	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۷۵	سال ۱۳۷۸	سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸٤	سال ۱۳۸۵
میزان مصرف	خانگی	میلیون متر مکعب	۱۰۰/۸۸	۲۰۶/۴۹	۲۷۶/۸۱	۳۱۱/۰۸	۳۳۶/۲۴	۳۸۴/۷۷	۴۰۸/۹	۴۶۹/۴۷	۴۸۴/۶۴	۵۳۹/۹۴
	تجاری	میلیون متر مکعب	۱۶/۹۲	۳۴/۸۱	۴۷/۱	۴۹/۷۱	۵۰/۱۸	۵۴/۱۴	۵۸/۱۳	۶۹/۳۹	۷۷/۶۱	۹۶/۴
	صنعتی	میلیون متر مکعب	۲/۳۸	۶/۱۴	۲۰/۷۱	۲۶/۱۴	۳۴/۴۱	۴۲/۷۹	۶۵/۷۵	۷۹/۴۸	۹۷/۴۹۸	۱۲۴/۵۱
	جمع کل	میلیون متر مکعب	۱۲۰/۱۸	۲۴۷/۴۴	۳۴۴/۶۲	۳۸۶/۹۳	۴۲۰/۸۳	۴۸۱/۷	۵۳۲/۷۸	۶۱۸/۳۴	۶۵۹/۷۴۸	۷۶۰/۸۵

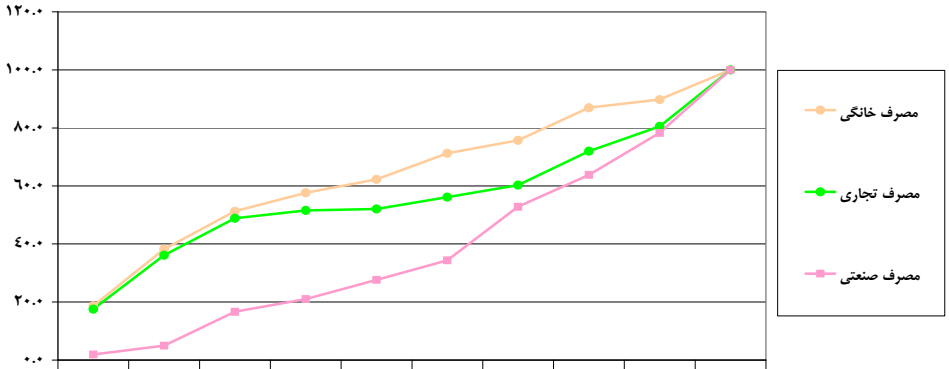
مأخذ: گزارش آمار فروش گاز شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۷۰- نمودار وضعیت مصرف گاز استان زنجان

مأخذ: گزارش آمار فروش گاز شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۷۱- مقایسه‌ی درصد رشد انواع مصارف گاز طبیعی در استان زنجان در سال‌های ۸۵-۱۳۷۲

	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۷۵	سال ۱۳۷۸	سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸٤	سال ۱۳۸۵
مصرف خانگی	۱۸.۷	۳۸.۲	۵۱.۳	۵۷.٦	٦۲.۳	۷۱.۳	۷۵.۷	۸٦.۹	۸۹.۸	۱۰۰
مصرف تجاری	۱۷.٦	۳٦.۱	٤۸.۹	۵۱.٦	۵۲.۱	۵٦.۲	٦۰.۳	۷۲.۰	۸۰.۵	۱۰۰
مصرف صنعتی	۱.۹	٤.۹	۱٦.٦	۲۱.۰	۲۷.٦	۳٤.٤	۵۲.۸	٦۳.۸	۷۸.۳	۱۰۰

مأخذ: همان.

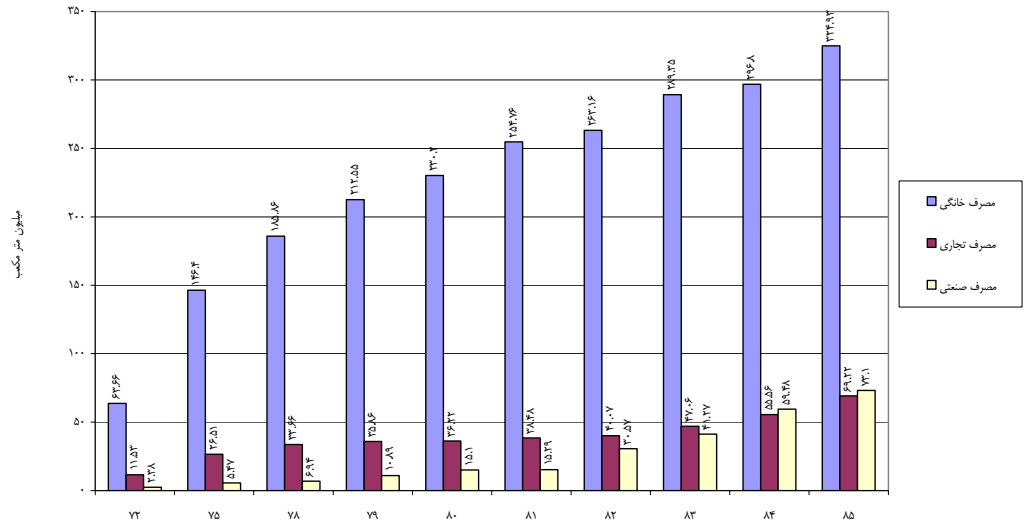
در ادامه‌ی میزان مصرف گاز طبیعی در سال‌های ۸۵-۱۳۸۲ و به تفکیک شهرستان‌های استان مورد بررسی قرار گرفته است. بررسی نمودارها نشانگر رشد چشم گیر مصرف گاز در بخش‌های خانگی تجاری و صنعتی می‌باشد. همچنین رشد مصرف بخش صنعت بیش‌تر از بخش‌های دیگر می‌باشد که این امر به دلیل اعمال سیاست جایگزینی گاز طبیعی در صنایع پرمصرف می‌باشد. در این راستا جدول‌های شماره‌ی ۱۲۶ تا ۱۲۳ و نمودارهای شماره‌ی ۷۵-۸۲، میزان مصارف شهرستان‌ها را نشان می‌دهد.

جدول شماره‌ی ۱۲۳- میزان مصرف گاز طبیعی شهرستان زنجان

شرح		واحد	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۷۵	سال ۱۳۷۸	سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸٤	سال ۱۳۸۵
میزان مصرف	خانگی	میلیون متر مکعب	۶۳/۶۶	۱۴۶/۴	۱۸۵/۸۶	۲۱۲/۵۵	۲۳۰/۲	۲۵۴/۷۶	۲۶۳/۱۶	۲۸۹/۳۵	۲۹۶/۸	۳۲۴/۹۳
	تجاری	میلیون متر مکعب	۱۱/۵۳	۲۶/۵۱	۳۳/۶۶	۳۵/۸۶	۳۶/۲۲	۳۸/۴۸	۴۰/۰۷	۴۷/۰۶	۵۵/۵۶	۶۹/۲۲
	صنعتی	میلیون متر مکعب	۲/۳۸	۵/۴۷	۶/۹۴	۱۰/۸۹	۱۵/۱	۱۵/۲۹	۳۰/۵۷	۴۱/۲۷	۵۹/۴۸	۷۳/۱
	جمع کل	میلیون متر مکعب	۷۷/۵۷	۱۷۸/۸۳	۲۲۶/۴۶	۲۵۹/۳	۲۸۱/۵۲	۳۰۸/۵۳	۳۳۳/۸	۳۷۷/۶۸	۴۱۱/۸۴	۴۶۷/۲۰

مأخذ: گزارش آمار فروش گاز شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۸۲- وضعیت مصرف گاز شهرستان زنجان

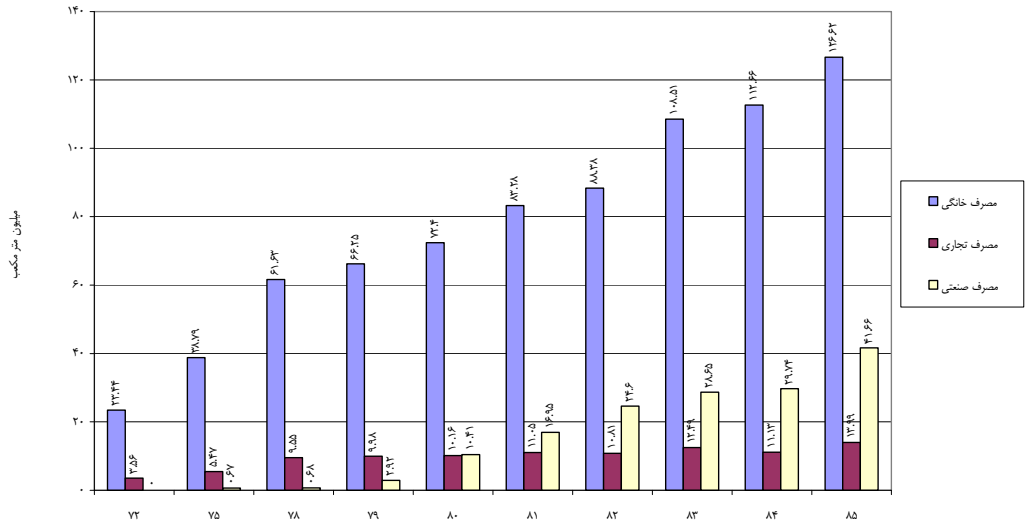
مأخذ: همان.

جدول شماره‌ی ۱۲٤- میزان مصرف گاز طبیعی شهرستان ابهر

شرح		واحد	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۷۵	سال ۱۳۷۸	سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸٤	سال ۱۳۸۵
میزان مصرف	خانگی	میلیون متر مکعب	۲۳/۴۴	۳۸/۷۹	۶۱/۶۳	۶۶/۲۵	۷۲/۴	۸۳/۲۸	۸۸/۳۸	۱۰۸/۵۱	۱۱۲/۶۶	۱۲۶/۲۶
	تجاری	میلیون متر مکعب	۳/۵۶	۵/۴۷	۹/۵۵	۹/۹۸	۱۰/۱۶	۱۱/۰۵	۱۰/۸۱	۱۲/۴۹	۱۱/۱۳	۱۳/۹۹
	صنعتی	میلیون متر مکعب	۰	۰/۶۷	۰/۶۸	۲/۹۲	۱۰/۴۱	۱۶/۹۵	۲۴/۶	۲۸/۶۵	۲۹/۷۴	۴۱/۶۶
	جمع کل	میلیون متر مکعب	۲۷	۴۴/۹۳	۷۱/۸۶	۷۹/۱۵	۹۲/۹۷	۱۱۱/۲۸	۱۲۳/۷۹	۱۴۹/۵۶	۱۵۳/۵۳	۱۸۲/۲۷

مأخذ: گزارش آمار فروش گاز شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۷۳- وضعیت مصرف گاز شهرستان ابهر

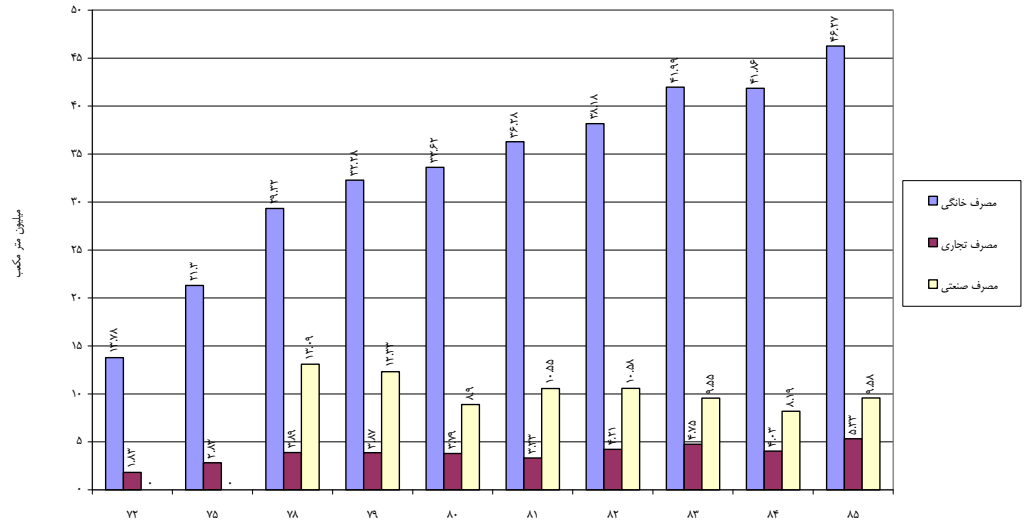
مأخذ: همان.

جدول شماره‌ی ۱۲۵- میزان مصرف گاز طبیعی شهرستان خرمدره

شرح		واحد	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۷۵	سال ۱۳۷۸	سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸٤	سال ۱۳۸۵
میزان مصرف	خانگی	میلیون متر مکعب	۱۳/۷۸	۲۱/۳	۲۹/۳۲	۳۲/۲۸	۳۳/۶۲	۳۶/۲۸	۳۸/۱۸	۴۱/۹۹	۴۱/۸۶	۴۶/۲۷
	تجاری	میلیون متر مکعب	۱/۸۳	۲/۸۳	۳/۸۹	۳/۸۷	۳/۷۹	۳/۳۳	۴/۲۱	۴/۷۵	۴/۰۳	۵/۳۳
	صنعتی	میلیون متر مکعب	۰	۰	۱۳/۰۹	۱۲/۳۳	۸/۹	۱۰/۵۵	۱۰/۵۸	۹/۵۵	۸/۱۹	۹/۵۸
	جمع کل	میلیون متر مکعب	۱۵/۶۱	۲۴/۱۳	۴۶/۳	۴۸/۴۸	۴۶/۳۱	۵۰/۱۶	۵۲/۹۷	۵۶/۲۹	۵۴/۰۸	۶۱/۱۸

مأخذ: گزارش آمار فروش گاز شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۷٤- نمودار وضعیت مصرف گاز شهرستان خرمدره

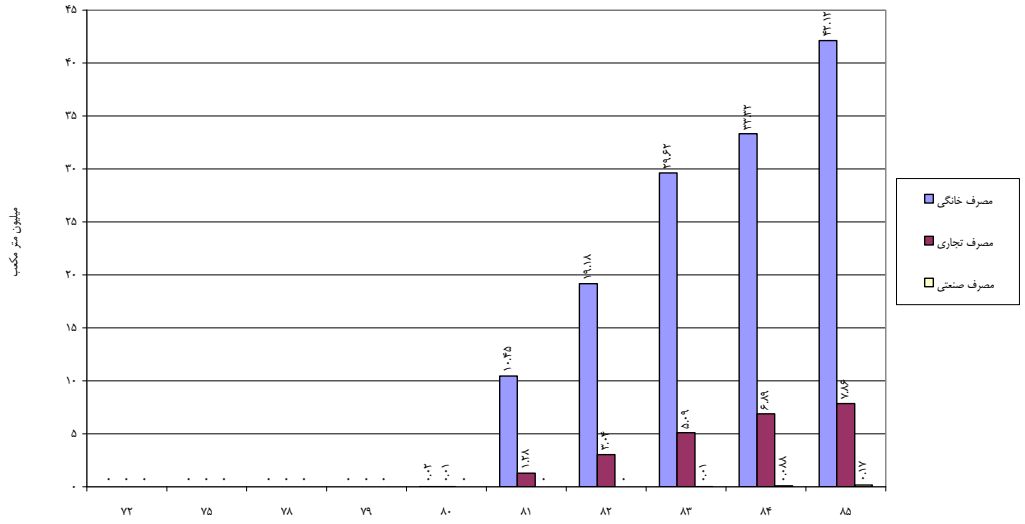
مأخذ: همان.

جدول شماره‌ی ۱۲۶- میزان مصرف گاز طبیعی شهرستان خدابنده

شرح		واحد	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۷۵	سال ۱۳۷۸	سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸٤	سال ۱۳۸۵
میزان مصرف	خانگی	میلیون متر مکعب	۰	۰	۰	۰	۰/۰۲	۱۰/۴۵	۱۹/۱۸	۲۹/۶۲	۳۳/۳۲	۴۲/۱۲
	تجاری	میلیون متر مکعب	۰	۰	۰	۰	۰/۰۱	۱/۲۸	۳/۰۴	۵/۰۹	۶/۸۹	۷/۸۶
	صنعتی	میلیون متر مکعب	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰/۰۱	۰/۰۸۸	۰/۱۷
	جمع کل	میلیون متر مکعب	۰	۰	۰	۰	۰/۰۳	۱۱/۷۳	۲۲/۲۲	۳۴/۷۲	۴۰/۳۰	۵۰/۱۵

مأخذ: گزارش آمار فروش گاز شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۷۵- نمودار وضعیت مصرف گاز شهرستان خدابنده

مأخذ: همان.

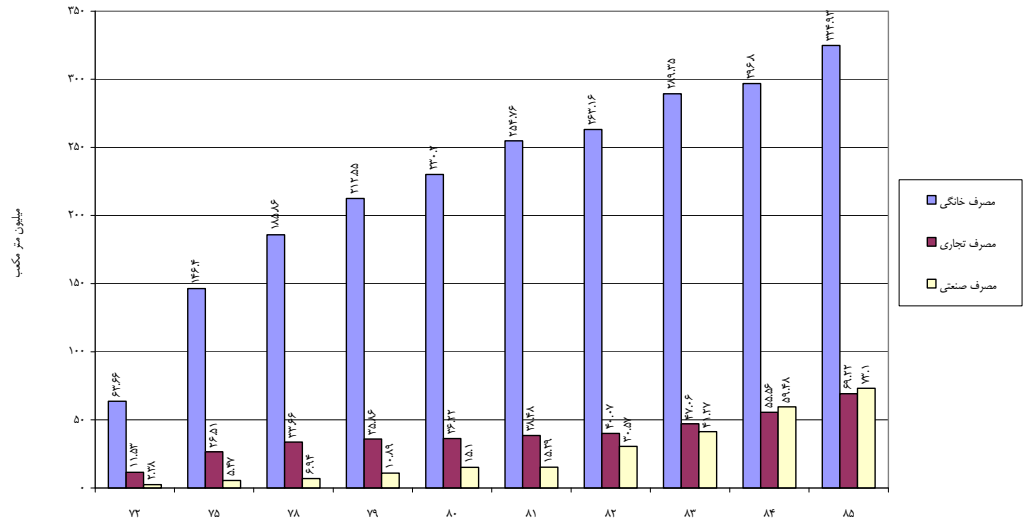
میزان مصارف گاز طبیعی در بخش‌های خانگی، تجاری و مسکونی و در سطح شهرهای استان زنجان در جدول‌های شماره‌ی ۱۳۴-۱۲۷ و نمودارهای ۸۳ تا ۷۶، نشان داده شده است. بررسی نمودارها نشانگر روند صعودی مصارف در کلیه‌ی شهرها و همگام با رشد مصارف استان می‌باشد. مصارف صنعتی در شهر ابهر از رشد بالاتری نسبت به سایر شهرها برخوردار بوده و در شهر قیدار کمترین رشد را دارد. نسبتاً مصرف صنعتی به مصرف خانگی که در شهر ابهر بیش‌ترین تعداد را دارد، نشانگر صنعتی شدن شهر و همچنین استقبال صنایع از جایگزینی گازطبیعی با سوخت‌های فسیلی، می‌باشد.

جدول شماره‌ی ۱۲۷- میزان مصرف گاز طبیعی شهر زنجان

شرح		واحد	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۷۵	سال ۱۳۷۸	سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸٤	سال ۱۳۸۵
میزان مصرف	خانگی	میلیون متر مکعب	۶۳/۶۶	۱۴۶/۴	۱۸۵/۸۶	۲۱۲/۵۵	۲۳۰/۲	۲۵۴/۷۶	۲۶۳/۱۶	۲۸۹/۳۵	۲۹۶/۸	۳۲۴/۹۳
	تجاری	میلیون متر مکعب	۱۱/۵۳	۲۶/۵۱	۳۳/۶۶	۳۵/۸۶	۳۶/۲۲	۳۸/۴۸	۴۰/۰۷	۴۷/۰۶	۵۵/۵۶	۶۹/۲۲
	صنعتی	میلیون متر مکعب	۲/۳۸	۵/۴۷	۶/۹۴	۱۰/۸۹	۱۵/۱	۱۵/۲۹	۳۰/۵۷	۴۱/۲۷	۵۹/۴۸	۷۳/۱
	جمع کل	میلیون متر مکعب	۷۷/۵۷	۱۷۸/۳۸	۲۲۶/۴۶	۲۵۹/۳	۲۸۱/۵۲	۳۰۸/۵۳	۳۳۳/۸	۳۷۷/۶۸	۴۱۱/۸۴	۴۶۷/۲۵

مأخذ: گزارش آمار فروش گاز شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۷٦- نمودار وضعیت مصرف گاز شهر زنجان

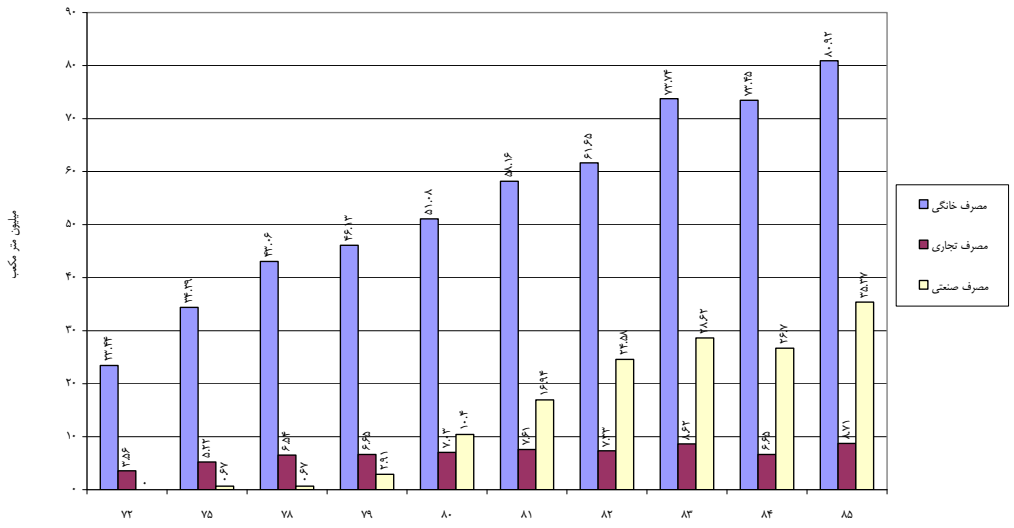
مأخذ: همان.

جدول شماره‌ی ۱۲۸- میزان مصرف گاز طبیعی شهر ابهر

شرح		واحد	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۷۵	سال ۱۳۷۸	سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸٤	سال ۱۳۸۵
میزان مصرف	خانگی	میلیون متر مکعب	۲۳/۴۴	۳۴/۳۹	۴۳/۰۶	۴۶/۱۳	۵۱/۰۸	۵۸/۱۶	۱/۶۵	۷۳/۷۴	۷۳/۴۵	۸۰/۹۲
	تجاری	میلیون متر مکعب	۳/۵۶	۵/۲۲	۶/۵۴	۶/۶۵	۷/۰۳	۷/۶۱	۷/۳۳	۸/۶۲	۶/۶۵	۸/۷۱
	صنعتی	میلیون متر مکعب	۰	۰/۶۷	۰/۶۷	۲/۲۹	۱۰/۴	۱۶/۹۴	۲۴/۵۸	۲۸/۶۲	۲۶/۷	۳۵/۳۷
	جمع کل	میلیون متر مکعب	۲۷	۴۰/۲۸	۵۰/۲۷	۵۵/۶۹	۶۸/۵۱	۸۲/۷۱	۹۳/۵۶	۱۱۰/۹۸	۱۰۶/۸	۱۲۵

مأخذ: گزارش آمار فروش گاز شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۷۷- نمودار وضعیت مصرف گاز شهر ابهر

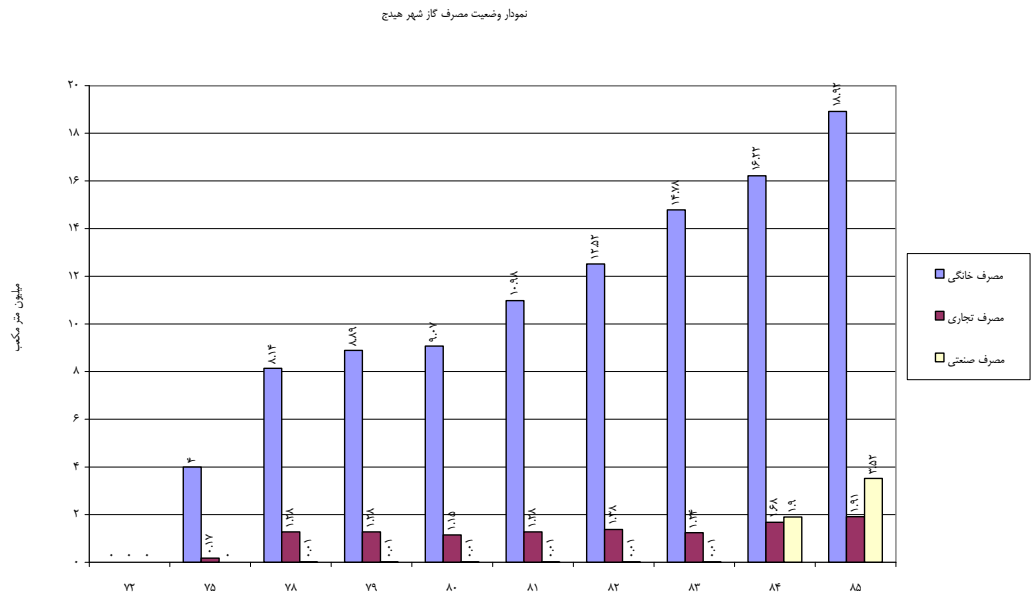
مأخذ: همان.

جدول شماره‌ی ۱۲۹- میزان مصرف گاز طبیعی شهر هیدج

شرح		واحد	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۷۵	سال ۱۳۷۸	سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸٤	سال ۱۳۸۵
میزان مصرف	خانگی	میلیون متر مکعب	۰	۴	۸/۱۴	۸/۸۹	۹/۰۷	۱۰/۹۸	۱۲/۵۲	۱۴/۷۸	۱۶/۲۲	۱۸/۹۲
	تجاری	میلیون متر مکعب	۰	۰/۱۷	۱/۲۸	۱/۲۸	۱/۱۵	۱/۲۸	۱/۳۸	۱/۲۴	۱/۶۸	۱/۹۱
	صنعتی	میلیون متر مکعب	۰	۰	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۰۱	۱/۹	۳/۵۲
	جمع کل	میلیون متر مکعب	۰	۴/۱۷	۹/۴۳	۱۰/۱۸	۱۰/۲۳	۱۲/۲۷	۱۳/۹۱	۱۶/۰۳	۱۹/۸	۲۴/۳۵

مأخذ: گزارش آمار فروش گاز شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۷۸- نمودار وضعیت مصرف گاز شهر هیدج

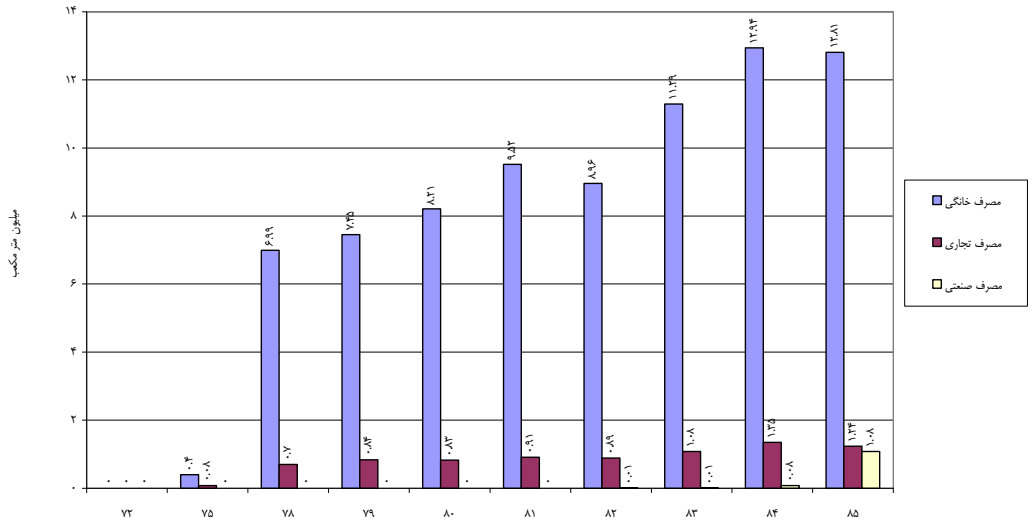
مأخذ: همان.

جدول شماره‌ی ۱۳۰- میزان مصرف گاز طبیعی شهر صائین قلعه

شرح		واحد	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۷۵	سال ۱۳۷۸	سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸٤	سال ۱۳۸۵
میزان مصرف	خانگی	میلیون متر مکعب	۰	۰/۴	۶/۹۹	۷/۴۵	۸/۲۱	۹/۵۲	۸/۹۶	۱۱/۲۹	۱۲/۹۴	۱۲/۸۱
	تجاری	میلیون متر مکعب	۰	۰/۰۸	۰/۷	۰/۸۴	۰/۸۳	۰/۹۱	۰/۸۹	۱/۰۸	۱/۳۵	۱/۲۴
	صنعتی	میلیون متر مکعب	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۰۸	۱/۰۸
	جمع کل	میلیون متر مکعب	۰	۰/۴۸	۷/۶۹	۸/۲۹	۹/۰۴	۱۰/۴۳	۹/۸۶	۱۲/۳۸	۱۴/۳۷	۱۵/۱۳

مأخذ: گزارش آمار فروش گاز شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۷۹- نمودار وضعیت مصرف گاز شهر صائین قلعه

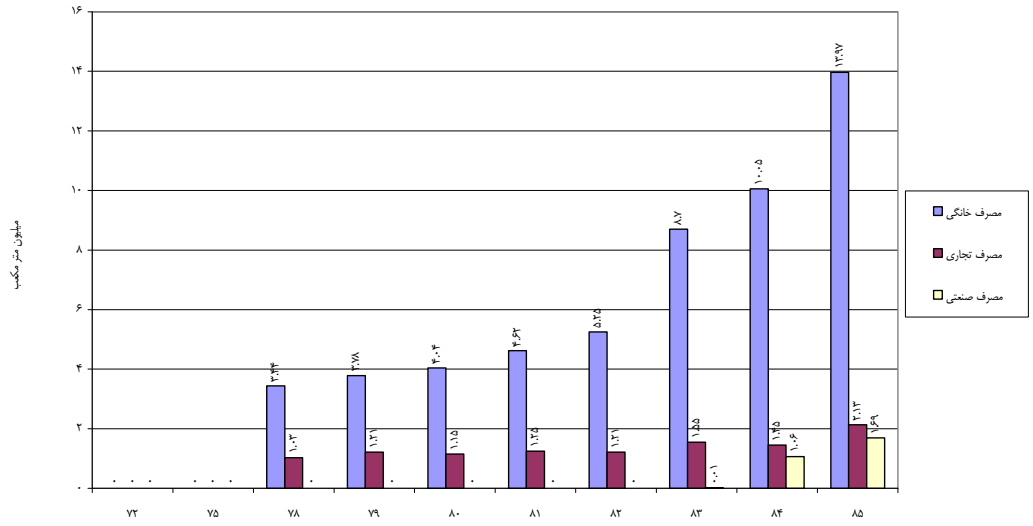
مأخذ: همان.

جدول شماره‌ی ۱۳۱- میزان مصرف گاز طبیعی شهر سلطانیه

شرح		واحد	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۷۵	سال ۱۳۷۸	سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸٤	سال ۱۳۸۵
میزان مصرف	خانگی	میلیون متر مکعب	۰	۰	۳/۴۴	۳/۷۸	۴/۰۴	۴/۶۲	۵/۲۵	۸/۷	۱۰/۰۵	۱۳/۹۷
	تجاری	میلیون متر مکعب	۰	۰	۱/۰۳	۱/۲۱	۱/۱۵	۱/۲۵	۱/۲۱	۱/۵۵	۱/۴۵	۲/۱۳
	صنعتی	میلیون متر مکعب	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰/۰۱	۱/۰۶	۱/۶۹
	جمع کل	میلیون متر مکعب	۰	۰	۴/۴۷	۴/۹۹	۵/۱۹	۵/۸۷	۶/۴۶	۱۰/۲۶	۱۲/۵۶	۱۷/۷۹

مأخذ: گزارش آمار فروش گاز شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۸۰- نمودار وضعیت مصرف گاز شهر سلطانیه

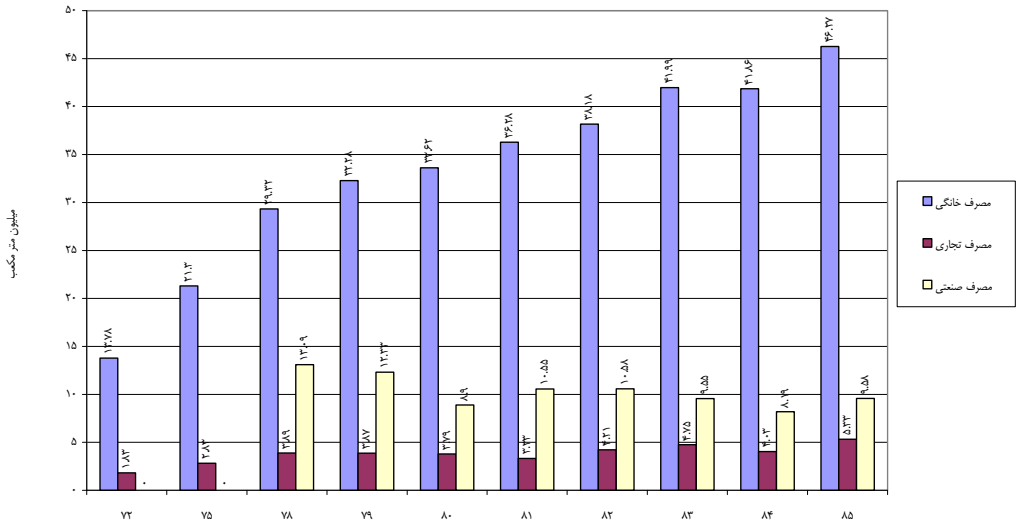
مأخذ: همان.

جدول شماره‌ی ۱۳۲- میزان مصرف گاز طبیعی شهر خرمدره

شرح		واحد	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۷۵	سال ۱۳۷۸	سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸٤	سال ۱۳۸۵
میزان مصرف	خانگی	میلیون متر مکعب	۱۳/۷۸	۲۱/۳	۲۹/۳۲	۳۲/۲۸	۳۳/۶۲	۳۶/۲۸	۳۸/۱۸	۴۱/۹۹	۴۱/۸۶	۴۶/۲۷
	تجاری	میلیون متر مکعب	۱/۸۳	۲/۸۳	۳/۸۹	۳/۸۷	۳/۷۹	۳/۳۳	۴/۲۱	۴/۷۵	۴/۰۳	۵/۳۳
	صنعتی	میلیون متر مکعب	۰	۰	۱۳/۰۹	۱۲/۳۳	۸/۹	۱۰/۵۵	۱۰/۵۸	۹/۵۵	۸/۱۹	۹/۵۸
	جمع کل	میلیون متر مکعب	۱۵/۶۱	۲۴/۱۳	۴۶/۳	۴۸/۴۸	۴۶/۳۱	۵۰/۱۶	۵۲/۹۷	۵۶/۲۹	۵۴/۰۸	۶۱/۱۸

مأخذ: گزارش آمار فروش گاز شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۸۱- نمودار وضعیت مصرف گاز شهر خرمدره

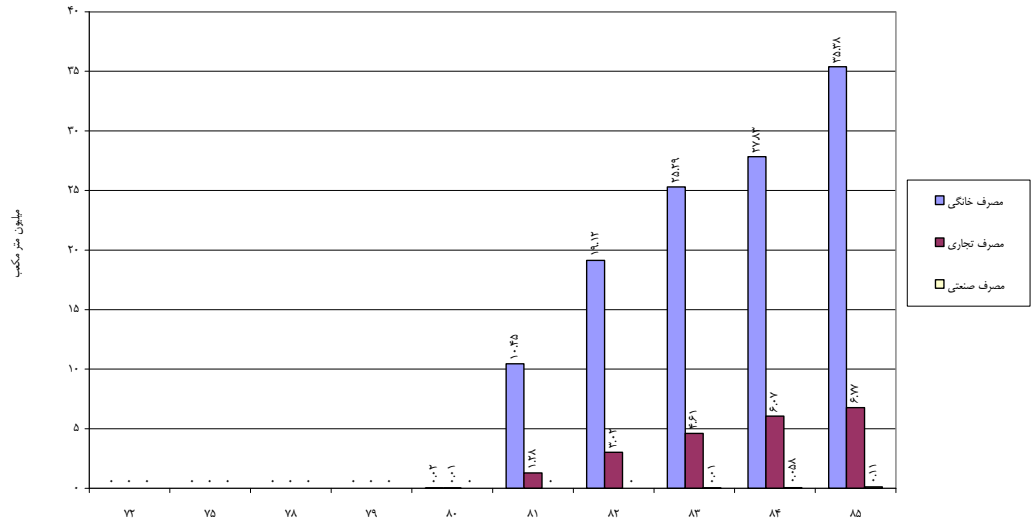
مأخذ: همان.

جدول شماره‌ی ۱۳۳- میزان مصرف گاز طبیعی شهر قیدار

شرح		واحد	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۷۵	سال ۱۳۷۸	سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸٤	سال ۱۳۸۵
میزان مصرف	خانگی	میلیون متر مکعب	۰	۰	۰	۰	۰/۰۲	۱۰/۴۵	۱۹/۱۲	۲۵/۲۹	۲۷/۸۳	۳۵/۳۸
	تجاری	میلیون متر مکعب	۰	۰	۰	۰	۰/۰۱	۱/۲۸	۳/۰۲	۴/۶۱	۶/۰۷	۶/۷۷
	صنعتی	میلیون متر مکعب	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰/۰۱	۰/۰۵۸	۰/۱۱
	جمع کل	میلیون متر مکعب	۰	۰	۰	۰	۰/۰۳	۱۱/۷۳	۲۲/۱۴	۲۹/۹۱	۳۳/۹۶	۴۲/۲۶

مأخذ: گزارش آمار فروش گاز شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۸۲- نمودار وضعیت مصرف گاز شهر قیدار

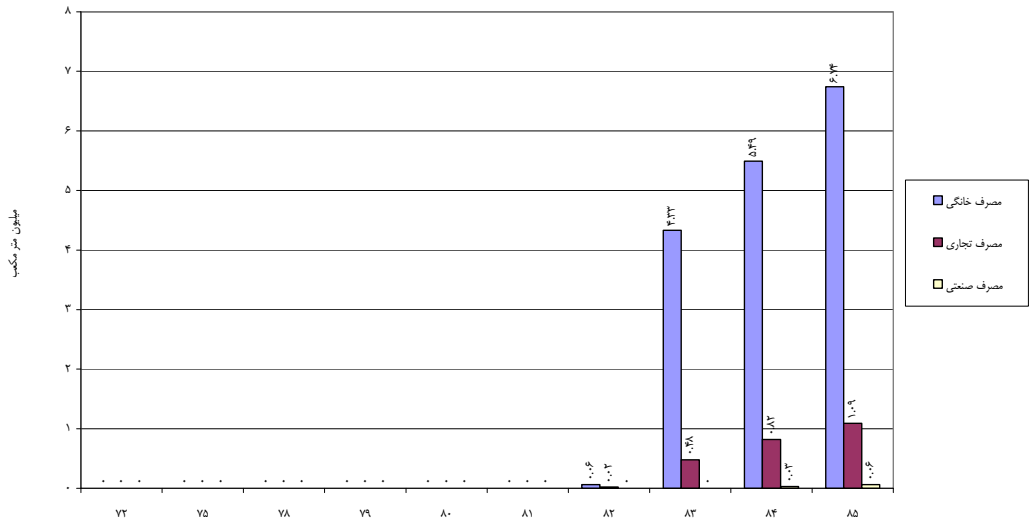
مأخذ: همان.

جدول شماره‌ی ۱۳٤- میزان مصرف گاز طبیعی شهر سجاس

شرح		واحد	سال ۱۳۷۲	سال ۱۳۷۵	سال ۱۳۷۸	سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸٤	سال ۱۳۸۵
میزان مصرف	خانگی	میلیون متر مکعب	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰/۰۶	۴/۳۳	۵/۴۹	۶/۷۴
	تجاری	میلیون متر مکعب	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰/۰۲	۰/۴۸	۰/۸۲	۱/۰۹
	صنعتی	میلیون متر مکعب	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰/۰۳	۰/۰۶
	جمع کل	میلیون متر مکعب	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰/۰۸	۴/۸۱	۶/۳۴	۷/۸۹

مأخذ: گزارش آمار فروش گاز شرکت گاز استان زنجان (۸۵-۱۳۷۲)، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۸۳- نمودار وضعیت مصرف گاز شهر سجاس

مأخذ: همان.

۱-۳-۳-۳-۲-٤- تحلیل میزان مبادلات گاز طبیعی (میزان مبادلات، ارزش مبادلات، مبداء- مقصد)

با توجه به این که شرکت گاز استان زنجان در زمره‌ی مصرف‌کنندگان گاز طبیعی محسوب می‌شود، هیچ‌گونه مبادلات گازی بین این شرکت و سایر شرکت‌های گاز استانی وجود ندارد، بنابراین در این خصوص هیچ‌گونه شاخصی برای تحلیل تعریف نگردیده است.

نتیجه‌گیری

- **نقاط قوت**

از آن‌جایی که هدف نهایی و رسالت مهم شرکت‌های گاز استانی (من‌الجمله شرکت گاز استان زنجان)، گازرسانی به شهرها، روستاها و همچنین مراکز و محورهای صنعتی موجود در سطح هر استان با رعایت دقیق استانداردهای بین‌المللی گازرسانی می‌باشد. مهم‌ترین ابزار در راه این خدمت رسانی، وجود خطوط انتقال گاز در سطح هر استان است. سه خط انتقال موجود با مجموع ۳۳۸ کیلومتر طول در سطح استان، اصلی‌ترین تکیه‌گاه و نقطه‌ی قوت این سازمان برای گازرسانی به بخش‌های مختلف خانگی، تجاری، صنعتی و... بوده و پتانسیل بالایی را در جهت عملیات گازرسانی ایجاد نموده است.

مقایسه‌ی شاخص‌های مختلف گازرسانی در استان بین سال‌های ۸۳-۱۳۷۲ که طول خطوط انتقال موجود در سطح استان به ترتیب ۱۰۴ و ۳۳۸ کیلومتر است، اهمیت وجود خطوط انتقال و پتانسیل بالایی که وجود آنها در زمینه‌ی گازرسانی ایجاد می‌کند را به وضوح آشکار می‌سازد.

- **نقاط ضعف**

تعدد و پراکندگی جغرافیایی روستاها، همچنین واقع شدن بسیاری از آنها در مناطق کوهستانی در کنار کم خانوار بودن روستاهای موجود در سطح استان، موجب افزایش هزینه‌های گازرسانی به روستاها می‌شود.

- **فرصت‌ها**

دو پروژه‌ی در دست اجرای احداث خطوط انتقال با طول بیش از ۱۳۰ کیلومتر در سطح استان که به ترتیب در سال‌های ۸۷-۱۳۸۶، به بهره‌برداری خواهند رسید، عملاً فرصت بسیار مناسبی را در اختیار سازمان قرار می‌دهد تا با گازرسانی به نقاط دیگر استان، تعداد خانوارهای شهری و روستایی بهره‌مند از گاز را در سطح استان افزایش داده و در کنار آن، موجب ایجاد بستر مناسبی جهت توسعه بخش صنعت نیز خواهد شد.

- **تهدیدات**

مهم‌ترین عامل در عدم رسیدن هر سازمانی به اهداف از پیش تعیین شده، نقاط ضعف موجود در مسیر حرکت سازمان است. پراکندگی جغرافیایی روستاها و کوهستانی بودن مناطق مختلف استان موجب کاهش سرعت پیشرفت پروژه‌های گازرسانی به روستاها خواهد بود.

۱-۳-۳-۳-۳- نفت و فرآورده‌های نفتی

تعریف مفاهیم

نفت خام: آمیزه‌ای پیچیده از ترکیبات هیدروکربوری است که از مخازن طبیعی نفت در زیرزمین، در بعضی از نقاط دنیا استخراج می‌شود. نفت خام به طور عمده، متشکل از ترکیبات اشباع و غیراشباع هیدروکربورهای آلیفاتیک و بعضاً آروماتیک می‌باشد. به جز هیدروژن و کربن که دو عنصر اصلی تشکیل‌دهنده‌ی نفت خام به شمار می‌روند. عناصر دیگری مانند: ازت، اکسیژن، گوگرد و فلزهایی چون نیکل، سدیم، وانادیم و آهن به مقدار کم در آن وجود دارند. به همین جهت، نفت خام از نظر ویژگی‌های فیزیکی و شیمیایی بسیار متغیر است.

نفت سفید: نفت سفید برشی از نفت خام و متشکل از سه نوع هیدروکربور پارافینی، نفتینی و آروماتیکی، می‌باشد. این فرآورده به عنوان سوخت گرمایشی و سوخت مرکز حرارتی به کار می‌رود و یکی از مواد اصلی تشکیل‌دهنده‌ی سوخت جت است.

نفت کوره: نفت کوره از بازمانده‌ی تقطیر نفت خام در برج‌های تقطیر پالایشگاه بدست می‌آید. این فرآورده به سبب دارا بودن هیدروکربورهای سنگین، به آسانی نمی‌سوزد و یکی از سوخت‌های عمده‌ی کشتی‌ها و واحدهای بزرگ صنعتی از جمله نیروگاه‌های برق به شمار می‌رود.

نفت گاز: نفت گاز فرآورده‌ای است که بعد از برش نفت سفید بدست می‌آید و به عنوان سوخت ماشین آلات کشاورزی و صنعتی و سوخت تعدادی از وسایل نقلیه عمومی و تأسیسات حرارتی به کار می‌رود (سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور: ۲۵۲-۲۵۱).

۱-۳-۳-۳-۳-۱- تحلیل مراکز عمده‌ی تولید نفت و فرآورده‌های نفتی (میادین، پالایشگاه‌ها)

این بحث در استان زنجان مصداق ندارد.

۱-۳-۳-۳-۳-۲- تحلیل میزان دسترسی مناطق مختلف استان به شبکه‌ی نفت و فرآورده‌های عمده‌ی نفتی (ظرفیت، قطر لوله، مبداء- مقصد)

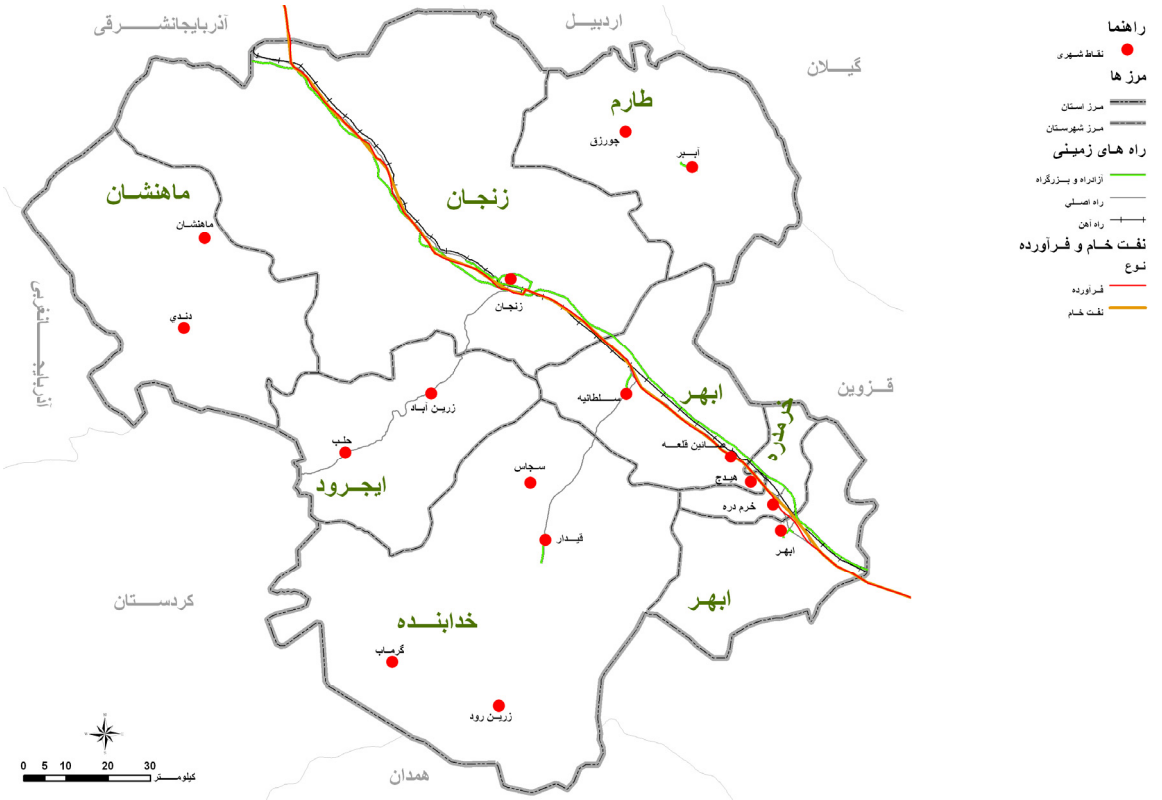
همان‌گونه که در نقشه‌ی شماره‌ی ۲۲، میزان دسترسی مناطق مختلف استان به شبکه‌ی نفت و فرآورده‌های نفتی نشان داده شده است، خطوط انتقال نفت و فرآورده در استان زنجان به موازات راه‌های اصلی و آزاد راه و راه آهن، کشیده شده است و هیچ انشعابی نیز به سایر شهرستان‌ها و مناطق استان صورت نگرفته است.

پیشینه‌ی احداث شبکه‌ی انتقال نفت در استان زنجان به سال ۱۳۵۶، باز می‌گردد. این شبکه در مسیر تهران- تبریز با خط لوله ۱۴ اینچ ساخته شد. با قرارگیری استان زنجان در مسیر این خط، امکان برداشت برای این استان فراهم گشت. خط لوله۱۴ اینچ موجود که حامل فرآورده‌های نفتی است جوابگوی این استان بوده و نیاز به توسعه آن نمی‌باشد. پوشش و توزیع نفت و فرآورده‌های نفتی در استان زنجان برعهده شرکت پخش فرآورده‌های نفتی است.

در حال حاضر قطر خط انتقال نفت خام در استان زنجان ۱۶ اینچ و قطر خط انتقال فرآورده‌های نفتی ۱۴ اینچ می‌باشد. این خطوط از سمت شرق به استان زنجان وارد شده و با گذر از شهرستان‌های ابهر، خرمدره و زنجان وارد استان آذربایجان شرقی (شهرستان میانه)، می‌شود (نقشه‌ی شماره‌ی ۲۲).

ارائه خدمات نفتی و فرآورده‌های آن در شمال‌غرب کشور و از جمله در استان زنجان در گستره‌ی منطقه‌ای انجام می‌گیرد که شامل استان‌های قزوین، زنجان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی و اردبیل است (نقشه‌ی شماره‌ی ۲۳).

نقشه‌ی شماره‌ی ۲۲- نفت و فرآورده‌های نفتی

مأخذ: مشاور، ۱۳۸۶.

نقشه‌ی شماره‌ی ۲۳- مسیر انتقال خطوط نفت و فرآورده‌های آن در شمال غرب کشور

مأخذ: شرکت خطوط لوله و مخابرات منطقه شمال غرب کشور، ۱۳۸۶.

خدمات نفت و فرآورده‌های آن با توجه به نیازهای مختلف استان زنجان و بنابه تقاضای شرکت پخش فرآورده‌های نفتی از شرکت خطوط لوله انجام می‌گیرد. توزیع فرآورده‌های نفتی در سطح استان نیز به وسیله‌ی تأسیسات جنبی شرکت پخش فرآورده‌های نفتی انجام می‌گیرد. مراکز انتقال نفت و تأسیسات واقع در استان زنجان عبارتند از:

- مرکز انتقال نفت ابهر.
- تأسیسات زنجان.
- مرکز انتقال نفت ایده لو.

مرکز انتقال نفت ابهر

این مرکز در کیلومتر ۱۰ جاده ترانزیت ابهر- تاکستان با ارتفاع ۱۵۰۰ متری از سطح دریا در مسیر گذر دو رشته خطوط لوله ″۱۶ نفت خام و ″۱۴ فرآورده قرار داشته و فعالیت آن جهت انتقال مواد به پالایشگاه تبریز به شرح ذیل می‌باشد:

حوزه‌ی استحفاظی

از کیلومتر ۱۷۴ تا کیلومتر ۲۷۸، خطوط ″۱۶و ″۱۴به طول ۱۰۴ کیلومتر می‌باشد این مرکز در کیلومتر ۲۱۴ واقع گردیده است.

فعالیت عملیاتی مرکز

- انتقال ۱۱۰/۰۰۰ بشکه در روز نفت خام با ظرفیت m^3/h ۷۵۰ روی خط "۱۶ری- تبریز.
- انتقال ۱۰/۰۰۰/۰۰۰ لیتر در روز فرآورده‌های نفتی (نفت سفید، نفت گاز، بنزین موتور، نفت سبک A.T.K و نفتا)، با ظرفیت ۴۰۰ متر مکعب در ساعت روی خط "۱۴ری/ تبریز.

امکانات و تجهیزات مرکز

- سه دستگاه توربین سولار با قدرت ۴۰۰۰HP به ترتیب (۱+۲) با سوخت مصرفی گاز طبیعی روی خط "۱۶ری/ تبریز.
- یک دستگاه توربین روستون با HP ۱۷۵۰ با سوخت مصرفی گاز طبیعی روی خط "۱۴.
- دو دستگاه دیزل ژانراتور باقدرت KW ۵۵۰ با سوخت مصرفی نفت گاز جهت تأمین برق اضطراری مرکز.
- دارای ۴ مخزن رلیف و سوخت با ظرفیت ۳/۱۵۱/۰۰۰ لیتر روی خط "۱۴ ری-تبریز.
- اتاق نمونه‌گیری (جدید الاحداث)، با زیربنای ۳۲ مترمربع جهت نمونه‌گیری و اطلاع از رسیدن تلاقی مواد نفتی.
- ۴ دستگاه کمپروسور با ۷ دستگاه مخزن هوای فشرده جهت استارت اولیه توربین‌ها و دیزل ژنراتورها.
- ۷۶ دستگاه تجهیزات ایمنی و انواع خاموش کننده‌ها:
  - ✓۲۸ دستگاه پودری (۶ ، ۱۲ ، ۵۰ و ۷۵ کیلویی).
  - ✓۴۲ دستگاه گازی (LB ۱۰۰، ۲، ۴، ۵ و ۶ کیلویی).
  - ✓۱ دستگاه دوقلو پودری و کف.
  - ✓۴ دستگاه کپسول عامل فشار یدکی ازت.
  - ✓۱دستگاه تنفسی.
- دارای سیستم لوله کشی آب آتش نشانی و مخزن با ظرفیت ۱۵۰/۰۰۰.
- دارای ۱۴ هکتار محوطه صنعتی و غیرصنعتی (اتاق کنترل، اتاق حرارت، دفتر، اتاق دیزل، منازل سازمانی، مهمان سرا، رستوران، درمانگاه- نانوایی و حرارت مرکزی).
- دارای ۴ هکتار فضای سبز اعم از صنعتی و مسکونی.
- دارای۲۴ واحد مسکونی با امکانات گاز شهری- حرارت مرکزی- خط تلفن و... (شرکت خطوط لوله و مخابرات منطقه شمالغرب،۱۳۸۶، ص۱۶).

تأسیسات زنجان

این تأسیسات در کیلومتر ۱۵ جاده ترانزیت تهران، زنجان و در محوطه‌ی انبارهای پخش فرآورده‌های نفتی شهرستان زنجان احداث گردیده است. از شمال به زمین‌های انبار پخش، از جنوب به جاده تهران-زنجان، از شرق به مخازن فرآورده‌های نفتی و از مغرب به شرکت تک ریس محدود شده است.

حوزه‌ی استحفاظی

از کیلومتر ۲۷۸ الی کیلومتر ۳۲۴، خط ″۱۶و ″۱۴به طول ۴۶ کیلومتر می‌باشد که این مرکز در کیلومتر ۳۰۱ واقع گردیده است.

فعالیت عملیاتی تأسیسات

- رسید و برداشت ۱۰/۰۰۰/۰۰۰ لیتر فرآورده‌های کامل (نفت سفید، بنزین موتور، نفت گاز)، با ظرفیت ۴۵۰ متر مکعب در ساعت به مخازن پخش زنجان روی خط ″۱۴.
- رسید پشتیبانی مازاد مواد نفتی هنگام بروز مشکلات فنی مراکز انتقال ماقبل و ما بعد جهت جلوگیری از متوقف شدن خط ″۱۴.
- رسید (پشتیبانی) /۷۳۴/۳۸۴/۲۱۴ لیتر فرآورده در سال ۱۳۷۲.

امکانات و تجهیزات

- اتاق نمونه‌گیری با تجهیزات کامل
- دارای ۸ دستگاه انواع خاموش کننده
- ۷ دستگاه خاموش کننده پودری
- ۱ دستگاه خاموش کننده گازی (همان:۱۷)

مرکز انتقال نفت ایده لو

این مرکز در کیلومتر ۴۵ جاده ترانزیتی زنجان- تهران واقع شده است و ارتفاع آن از سطح دریا ۳۵۸ متر می‌باشد.

حوزه‌ی استحفاظی

از کیلومتر ۳۲۴ تا کیلومتر ۴۱۶، خط ″۱۶و ″۱۴به طول ۶۲ کیلومتر می‌باشد که این مرکز در کیلومتر ۳۶۲ واقع گردیده است.

فعالیت عملیاتی مرکز

انتقال ۱۱۰/۰۰۰ بشکه در روز نفت خام با ظرفیت m^3/h ۷۵۰ روی خط ری- تبریز.

امکانات و تجیهزات

- سه دستگاه توربین سولار با قدرت ۴۰۰۰HP به صورت سری (۱+۲) با سوخت مصرفی گاز طبیعی و نفت سفید.
- دو دستگاه دیزل ژنراتور با قدر ۵۵۰KW با سوخت مصرفی نفت گاز جهت تأمین برق اضطراری مرکز.
- ۴ دستگاه کمپرسور با ۷ دستگاه مخزن هوای فشرده جهت استارت اولیه توربین‌ها و دیزل ژنراتورها.
- دارای ۷۹ دستگاه تجهیزات ایمنی و انواع خاموش کننده‌ها:
  - ✓ ۳۰ دستگاه پودری (۶، ۱۲، ۵۰ و ۷۵ کیلویی).
  - ✓ ۴۳ دستگاه گازی (۱۰۰LB، ۲، ۴، ۵ و ۶ کیلویی).
  - ✓ ۱ دستگاه دوقلو پودری و کف.
  - ✓ ۴ دستگاه کپسول عامل فشار یدکی ازت.
  - ✓ ۱ دستگاه تنفسی.
- دارای سیستم لوله کشی آب آتش نشانی و مخزن با ظرفیت ۱۵۰/۰۰۰.
- دارای ۴ مخزن رلیف و سوخت با ظرفیت ۳/۱۵۰/۰۰۰ لیتر روی خط ″۱۴.
- دارای یک مخزن بالانس با ظرفیت ۲۱/۰۰۰/۰۰۰ لیتر برای ذخیره نفت خام روی خط ″۱۶ (همان: ۱۸).

ارتقای ظرفیت به منظور استفاده بیش‌تر از منابع نفتی و فرآورده‌های آن در خارج از استان در تأسیسات نفتی تبریز صورت می‌گیرد.

به طور کلی استان زنجان از فرآورده‌های نفتی در طول یک ماه می‌تواند به میزان ۱۰ تا ۱۴ ساعت استفاده نماید. این میزان فرآورده نفتی در حال حاضر کاملاً پاسخ گوی نیازهای استان می‌باشد.

عملیات پخش نفت و فرآورده‌های نفتی توسط شرکت پخش فرآورده‌های نفتی منطقه زنجان صورت می‌گیرد. مقادیر مورد نیاز توسط شرکت خطوط لوله و مخابرات نفت شمال غرب در اختیار شرکت پخش قرار می‌گیرد.

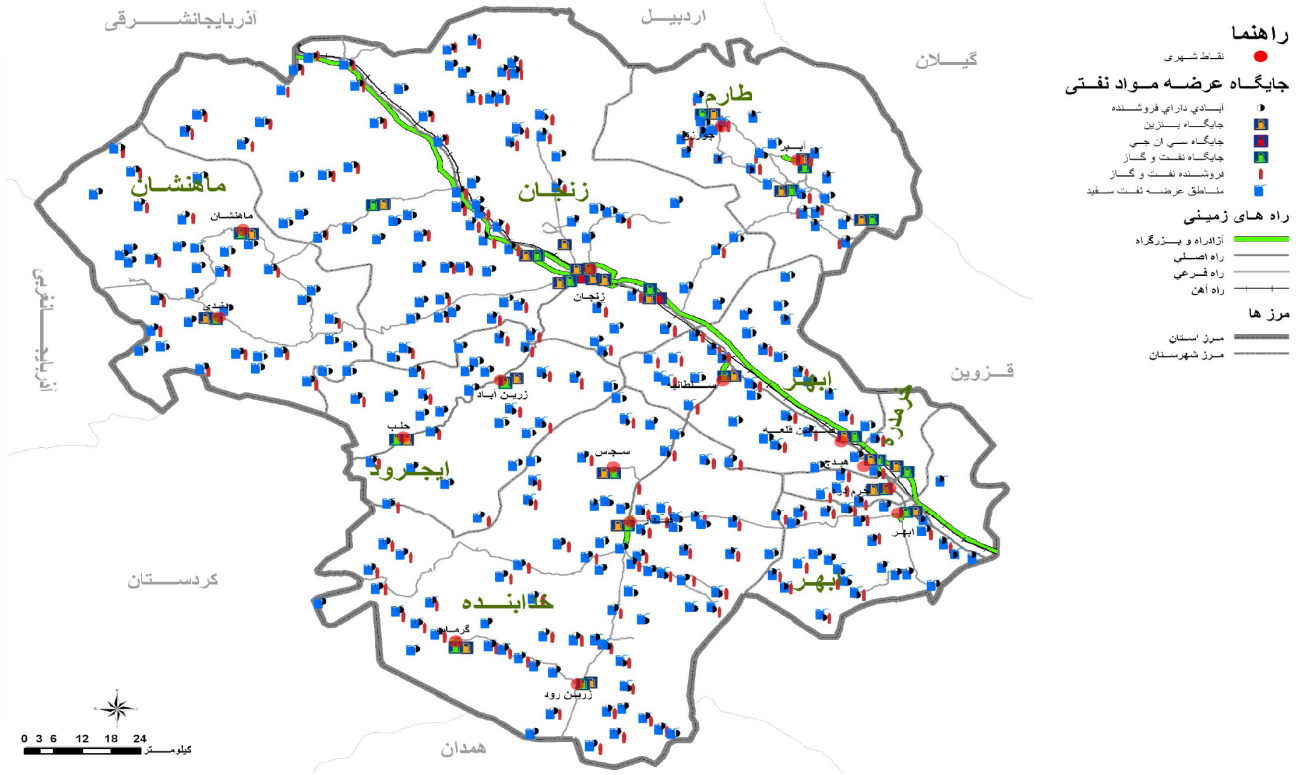
۱-۳-۳-۳-۳-۳- مصرف (به تفکیک بخش‌های خانگی، صنعتی، کشاورزی، تجاری و سایر) (میزان مصرف هر یک از بخش‌های مصرفی، سهم هر یک از بخش‌ها نسبت به کل کشور و استان)

شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی منطقه‌ی زنجان با سه ناحیه‌ی مرکزی، ابهر، خدابنده در سال ۱۳۷۲، از ناحیه به منطقه ارتقاء یافته است. این منطقه دارای ۳۴ جایگاه اختصاصی (پمپ بنزین) و ۳ جایگاه شرکتی می‌باشد. از این تعداد جایگاه اختصاصی، تعداد ۷ جایگاه فروشندگی سکودار هستند. در این جایگاه‌های کوچک هم بنزین و هم نفت گاز عرضه می‌شود و بقیه‌ی جایگاه اصلی بزرگ می‌باشند. از این تعداد ۲۲ مورد جایگاه (اعم از جایگاه‌های اختصاصی، شرکتی، سکودار و...) در ناحیه‌ی مرکزی زنجان واقع هستند.

۱۴ جایگاه در شهرستان زنجان، ۴ جایگاه در شهرستان طارم، ۲ جایگاه در شهرستان ماهنشان و ۲ جایگاه در شهرستان ایجرود، تعداد ۶ جایگاه در ناحیه خدابنده و تعداد ۹ جایگاه در ناحیه ابهر (۴ جایگاه در شهرستان خرمدره و ۵ جایگاه در شهرستان ابهر)، واقع هستند. انبار عملیاتی منطقه (شهید تندگویان) در ۱۲ کیلومتری جاده زنجان- تهران واقع گردیده است (جدول شماره‌ی ۱۳۵ و نمودار شماره‌ی ۸۴).

نقشه‌ی شماره‌ی۲۴، جایگاه عرصه‌ی مواد نفتی در سطح استان را نمایش می‌دهد.

نقشه‌ی شماره‌ی ۲۴- عرضه‌ی مواد نفتی

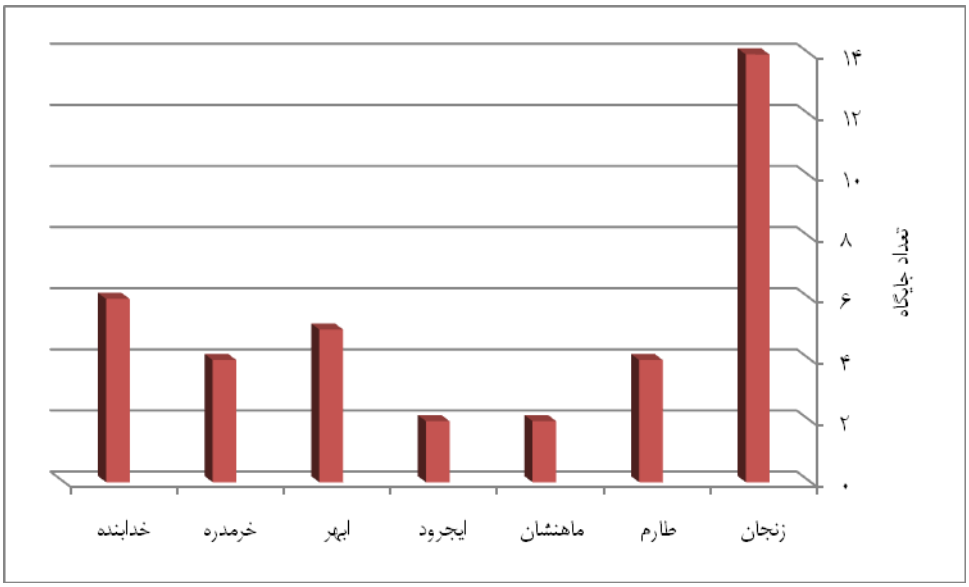
مأخذ: مشاور، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۱۳۵- تعداد جایگاه‌های شرکت پخش فرآورده‌های نفتی در شهرستان‌های استان زنجان (۱۳۸۵)

تعداد جایگاه	نام شهرستان	نام ناحیه
۱۴	زنجان	مرکزی
۴	طارم	
۲	ماهنشان	
۲	ایجرود	
۵	ابهر	ابهر
۴	خرمدره	
۶	خدابنده	خدابنده
۳۷	جمع	

مأخذ: شرکت پخش فرآورده‌های نفتی ۱۳۸۵

نمودار شماره‌ی ۸٤- تعداد جایگاه‌های شرکت پخش فرآورده‌های نفتی در شهرستان‌های استان زنجان در سال ۱۳۸۵

مأخذ: همان

مصرف چهار فرآورده نفتی اصلی در استان زنجان

در گزارش حاضر به بررسی مصرف چهار فرآورده اصلی (بنزین، نفت سفید، نفت گاز و نفت کوره) در سال‌های ۸۳-۱۳۷۳، پرداخته می‌شود.

براساس آمار و اطلاعات واصله از شرکت پخش و فرآورده‌های نفتی منطقه‌ی زنجان محاسبات سالانه و نرخ رشد ده ساله‌ی مصرف چهار فرآورده نفتی در استان زنجان نسبت به کل کشور بیش‌تر است.

با توجه به این که متوسط رشد بنزین در سال‌های ۸۳-۱۳۷۳ برابر با ۱۰/۲ درصد بوده است لذا میزان مصرف بنزین در سال ۱۳۸۸، ۴۱۴/۰۸۷/۰۰۰ افزایش مخازن بنزین تا سال ۱۳۸۸، برابر با ۹ میلیون لیتر، پیش‌بینی می‌گردد.

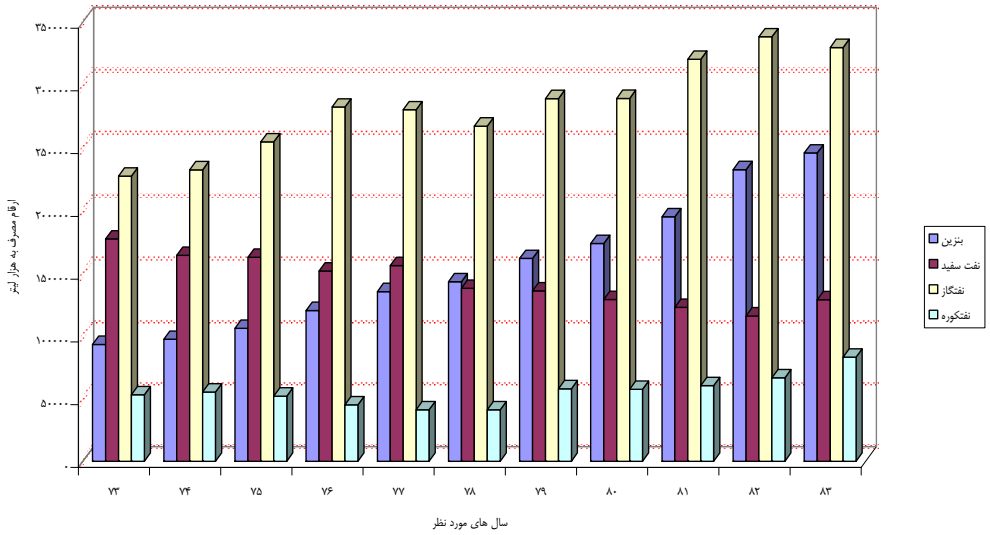
متوسط رشد مصرف نفت در طول سال‌های ۸۳-۱۳۷۳، برابر با ۳/۱- درصد می‌باشد که غالباً این میزان مصرف سیر نزولی را دارد. جایگزینی مصرف نفت سفید با گاز در زمینه خانگی، صنعتی، تجاری و کشاورزی از دلایل مهم کاهش مصرف نفت سفید در این استان می‌باشد. پیش‌بینی می‌شود، میزان ذخیره سازی این فرآورده تا سال ۱۳۸۸، به ۵۷۲۰۰۰ لیتر کاهش یابد. متوسط رشد فوق در سال ۱۳۸۸، در حدود ۴ میلیون لیتر افزایش ذخیره‌سازی بایستی صورت گیرد. متوسط رشد نفت کوره در سال‌های ۸۳-۱۳۷۳، برابر با ۴/۶ درصد بوده است و پیش‌بینی می‌گردد تا سال ۱۳۸۸، در حدود ۱/۵ میلیون لیتر، ذخیره‌سازی این محصول صورت گیرد (جدول شماره‌ی ۱۳۶ و نمودار شماره‌ی ۸۵).

جدول شماره‌ی ۱۳۶- توزیع میزان مصرف و میزان رشد سالانه‌ی چهار فرآورده اصلی در منطقه‌ی زنجان و کل کشور از سال ۸۳-۱۳۷۳

نوع فرآورده / سال	منطقه‌ی زنجان (ارقام مصرف به هزار لیتر)								کل کشور (ارقام مصرف به هزار لیتر)							
	بنزین		نفت سفید		نفت گاز		نفت کوره		بنزین		نفت سفید		نفت گاز		نفت کوره	
	مصرف	رشد	مصرف	رشد	مصرف	رشد	مصرف	رشد	مصرف	رشد	مصرف	رشد	مصرف	رشد	مصرف	رشد
۱۳۷۳	۹۳۰۷۵	–	۱۷۷۰۲۵	–	۲۲۷۰۳۰	–	۵۲۹۲۵	–	۱۱۴۱۵۰۱۰	–	۷۸۶۱۴۹۰	–	۱۶۴۸۶۷۱۰	–	۱۵۳۵۱۹۰۰	–
۱۳۷۴	۹۷۰۹۰	۴/۳	۱۶۳۹۸۰	-۷	۲۳۲۱۴۰	۲	۵۵۱۱۵	۴/۱	۱۱۴۴۶۰۳۵	/۳	۷۶۱۱۵۹۵	-۳/۲	۱۵۸۳۹۰۵۰	-۳/۹	۱۴۸۲۸۸۵۵	-۳/۴
۱۳۷۵	۱۰۵۸۵۰	۹	۱۶۲۴۲۵	-۱/۵	۲۵۴۴۰۵	۹/۶	۵۱۸۳۰	-۶	۱۲۰۲۳۱۰۰	۵	۸۰۷۱۶۳۵	۶	۱۶۵۶۱۱۷۵	۴/۶	۱۵۵۳۸۴۱۵	۴/۸
۱۳۷۶	۱۲۰۰۸۵	۱۳/۴	۱۵۱۴۸۰	-۶/۵	۲۸۲۱۴۵	۱۰/۹	۴۴۸۹۵	-۱۳/۴	۱۲۷۶۵۱۴۵	۶/۲	۷۷۱۱۷۶۵	-۴/۵	۱۷۰۳۱۸۱۵	۲/۸	۱۶۰۹۶۵۰۰	۳/۶
۱۳۷۷	۱۳۵۰۵۰	۱۲/۵	۱۵۵۸۵۵	۲/۶	۲۷۹۹۵۵	-/۸	۴۰۸۸۰	-۸/۹	۱۳۷۶۰۸۶۵	۷/۸	۷۲۲۸۹۳۵	-۶/۳	۱۶۹۰۵۴۱۰	-۰/۷	۱۳۶۲۵۰۸۵	-۱۵/۴
۱۳۷۸	۱۴۲۹۲۴	۵/۹	۱۳۷۷۴۶	-۱۱/۵	۲۶۶۹۷۰	-۴/۶	۴۰۸۸۰	۰	۱۴۲۸۶۸۳۰	۳/۸	۶۸۹۰۲۶۵	-۴/۷	۱۶۷۳۲۱۰۰	-۱	۱۳۱۸۰۸۸۰	-۳/۳
۱۳۷۹	۱۶۱۵۱۰	۱۲	۱۳۵۶۹۱	-۲	۲۸۸۹۰۱	۸	۵۷۶۷۰	۴۱	۱۵۵۲۵۲۷۵	۸/۷	۶۸۰۹۴۴۰	-۱/۲	۱۷۶۶۷۲۸۵	۵/۶	۱۴۴۱۷۵۰۰	۹/۴
۱۳۸۰	۱۷۳۴۶۴	۸	۱۲۸۷۸۱	-۴/۳	۲۸۹۰۶۶	۱/۶	۵۷۳۰۵	-/۶	۱۶۷۱۹۱۹۰	۷/۷	۶۵۰۰۴۵۰	-۴/۵	۱۸۳۰۶۷۳۰	۳/۶	۱۵۲۰۵۵۳۵	۵/۵
۱۳۸۱	۱۹۴۷۲۰	۱۲/۶	۱۲۲۴۹۱	-۴/۸	۳۲۰۱۶۹	۹/۶	۶۰۲۲۵	۵/۱	۱۸۴۴۰۸۹۵	۱۰/۳	۶۳۰۳۲۹۰	-۳	۱۸۷۶۵۹۷۵	۲/۵	۱۴۴۵۱۴۴۵	-۵
۱۳۸۲	۲۳۲۲۴۶	۱۹/۱	۱۱۵۶۸۹	-۶/۳	۳۳۸۰۹۹	۵/۵	۶۶۴۳۰	۱۰/۳	۲۰۵۳۹۲۸۰	۱۱/۴	۵۷۲۹۵۶۵	-۹/۱	۱۹۰۸۲۳۸۵	۱/۷	۱۳۶۳۷۱۳۰	-۵/۶
۱۳۸۳	۲۴۵۵۸۳	۶/۳	۱۲۸۷۰۸	۱۲/۱	۳۲۹۵۹۴	-۲/۶	۸۲۸۵۵	۲۴/۷	۲۲۱۴۴۵۵۰	۷/۸	۵۶۷۰۴۷۰	-۱	۱۹۸۶۰۶۹۰	۴/۱	۱۳۷۰۶۴۸۰	۰/۵
نرخ رشد ۸۳-۱۳۷۳	–	۱۰/۲	–	-۳/۱	–	۳/۸	–	۴/۶	–	۶/۹	–	-۳/۲	–	۱/۹	–	-۱/۱

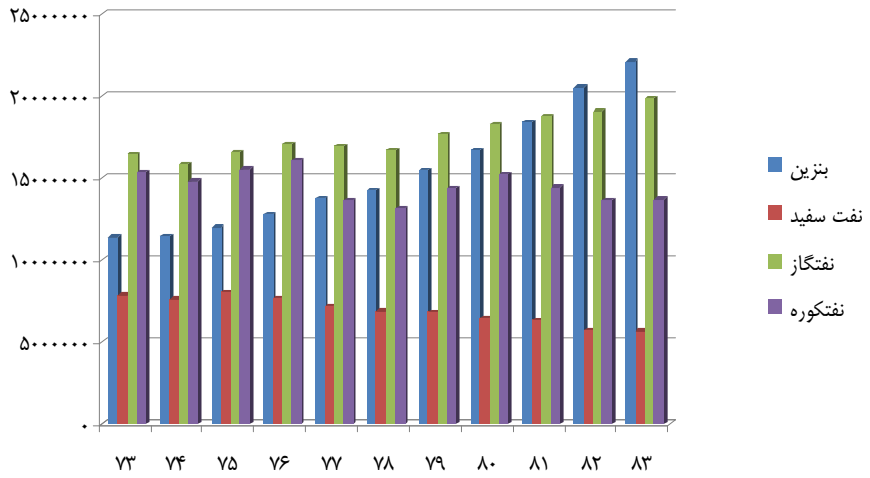
مأخذ: شرکت پخش فرآورده‌های نفتی منطقه زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۸۵- میزان مصرف سالانه‌ی چهار فرآورده اصلی در منطقه‌ی زنجان

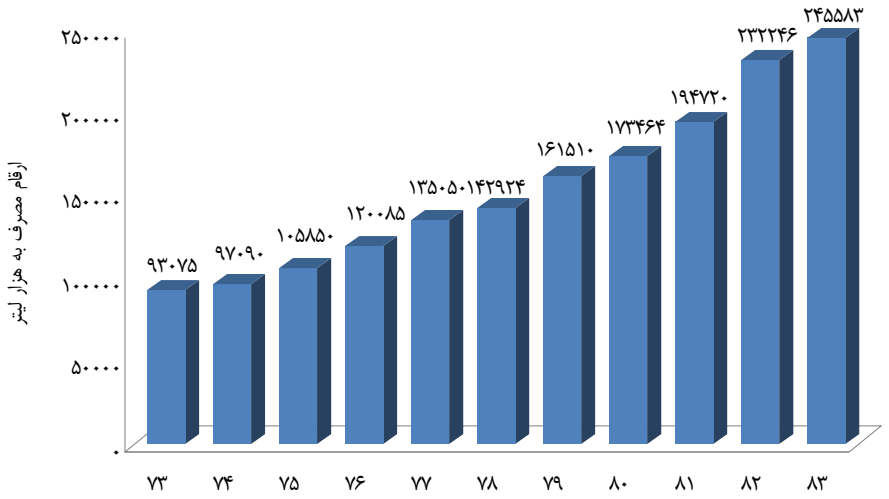
ماخذ: شرکت پخش فرآورده‌های نفتی، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۸۶- میزان مصرف سالانه‌ی چهار فرآورده اصلی در کل کشور

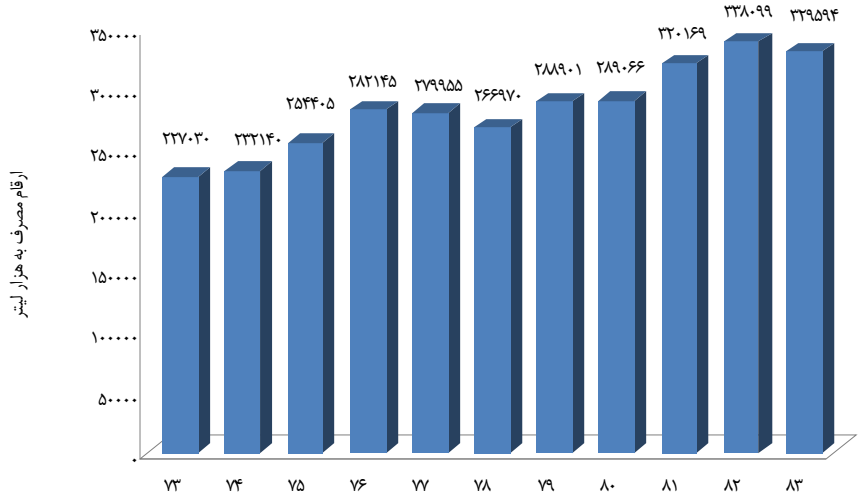
ماخذ: شرکت پخش فرآورده‌های نفتی، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۸۷- میزان مصرف سالانه‌ی بنزین در منطقه‌ی زنجان

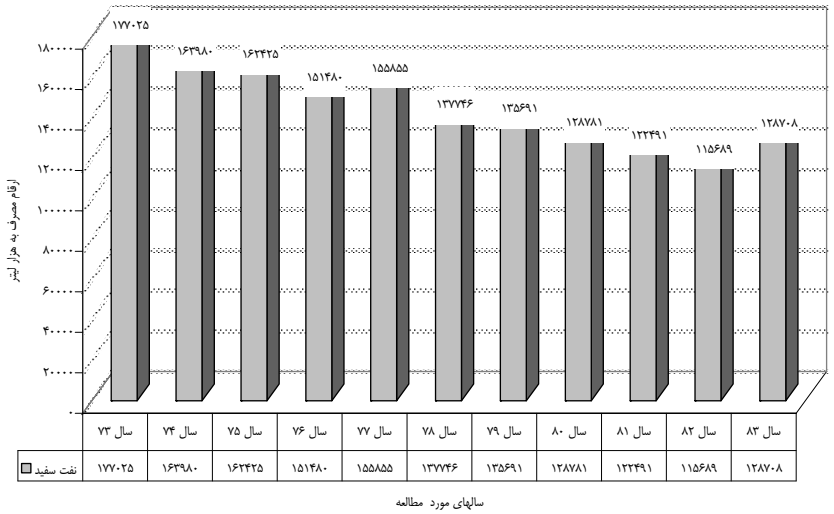
ماخذ: شرکت پخش فرآورده‌های نفتی، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۸۸- میزان مصرف سالانه‌ی نفت گاز در منطقه‌ی زنجان

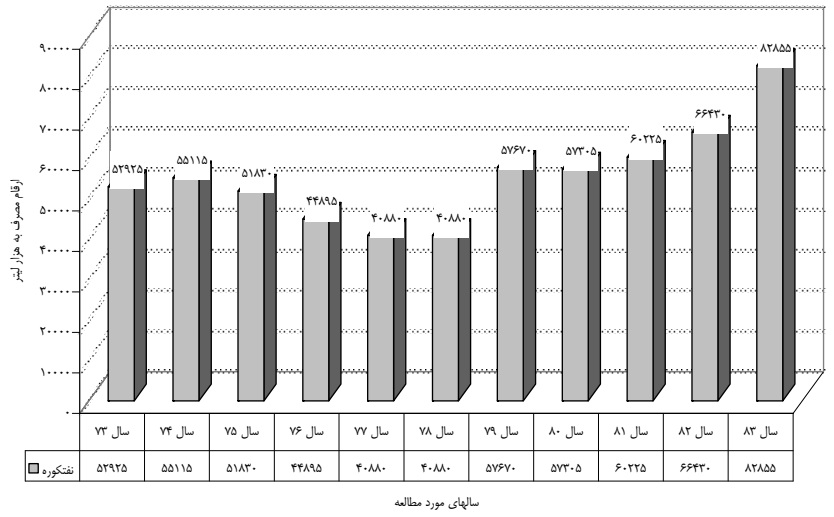
ماخذ: شرکت پخش فرآورده‌های نفتی، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۸۹- میزان مصرف سالانه‌ی نفت سفید در منطقه‌ی زنجان

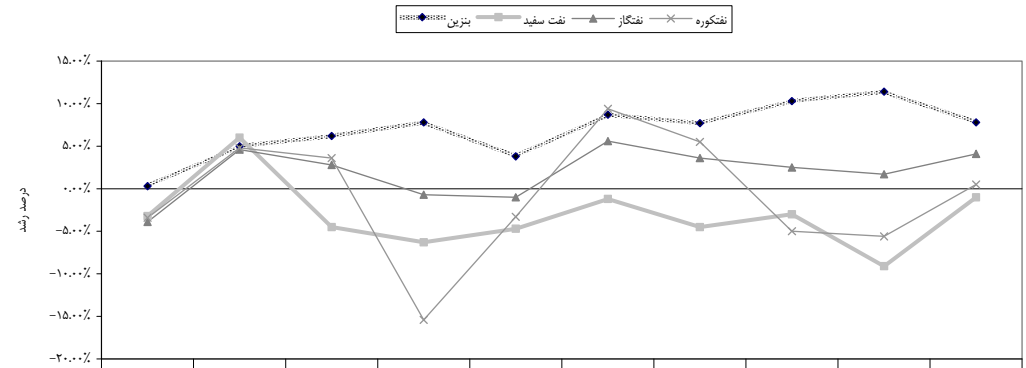
ماخذ: شرکت پخش فرآورده‌های نفتی، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۹۰- میزان مصرف سالانه‌ی نفت کوره در منطقه‌ی زنجان

ماخذ: شرکت پخش فرآورده‌های نفتی، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۹۱- میزان رشد مصرف چهارفرآورده‌ی نفتی اصلی در کل کشور

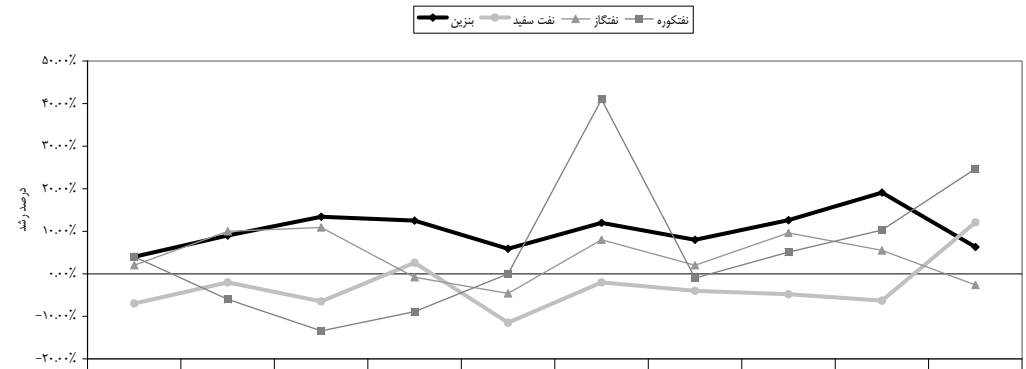

	سال ۷۴	سال ۷۵	سال ۷۶	سال ۷۷	سال ۷۸	سال ۷۹	سال ۸۰	سال ۸۱	سال ۸۲	سال ۸۳
بنزین	۰.۳٪	۵٪	۶.۲۰٪	۷.۸۰٪	۳.۸۰٪	۸.۷۰٪	۷.۷۰٪	۱۰.۳۰٪	۱۱.۴۰٪	۷.۸۰٪
نفت سفید	-۳.۲۰٪	۶٪	-۴.۵۰٪	-۶.۳۰٪	-۴.۷۰٪	-۱.۲۰٪	-۴.۵۰٪	-۳٪	-۹.۱۰٪	-۱٪
نفتگاز	-۳.۹۰٪	۴.۶۰٪	۲.۸۰٪	-۰.۷۰٪	-۱٪	۵.۶۰٪	۳.۶۰٪	۲.۵۰٪	۱.۷۰٪	۴.۱۰٪
نفتکوره	-۳.۴۰٪	۴.۸۰٪	۳.۶۰٪	-۱۵.۴۰٪	-۳.۳۰٪	۹.۴۰٪	۵.۵۰٪	-۵٪	-۵.۶۰٪	۰.۵۰٪

سالهای مورد مطالعه

ماخذ: شرکت پخش فرآورده‌های نفتی، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۹۲- میزان رشد مصرف چهارفرآورده نفتی اصلی در منطقه‌ی زنجان

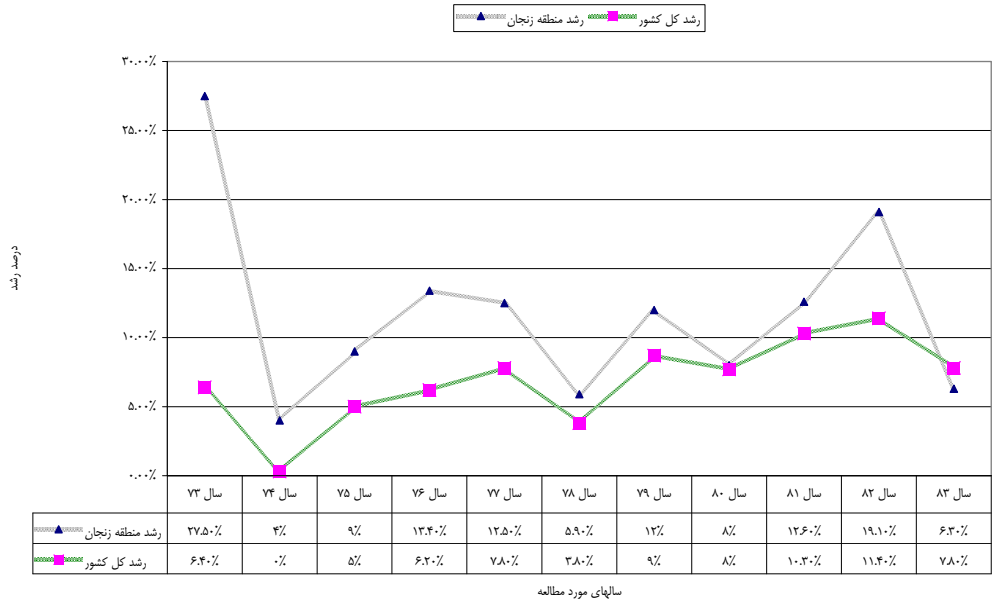

	سال ۷۴	سال ۷۵	سال ۷۶	سال ۷۷	سال ۷۸	سال ۷۹	سال ۸۰	سال ۸۱	سال ۸۲	سال ۸۳
بنزین	۴.۰۰٪	۹٪	۱۳.۴۰٪	۱۲.۵۰٪	۵.۹۰٪	۱۲.۰۰٪	۸.۰۰٪	۱۲.۶۰٪	۱۹.۱۰٪	۶.۳۰٪
نفت سفید	-۷.۰۰٪	-۲٪	-۶.۵۰٪	۲.۶۰٪	-۱۱.۵۰٪	-۲.۰۰٪	-۴.۰۰٪	-۵٪	-۶.۳۰٪	۱۲٪
نفتگاز	۲.۰۰٪	۱۰.۰۰٪	۱۰.۹۰٪	-۰.۸۰٪	-۵٪	۸.۰۰٪	۲.۰۰٪	۹.۶۰٪	۵.۵۰٪	-۲.۶۰٪
نفتکوره	۴.۰۰٪	-۶.۰۰٪	-۱۳.۴۰٪	-۸.۹۰٪	۰.۰۰٪	۴۱.۰۰٪	-۱.۰۰٪	۵٪	۱۰.۳۰٪	۲۴.۷۰٪

سالهای مورد مطالعه

ماخذ: شرکت پخش فرآورده‌های نفتی، ۱۳۸۶.

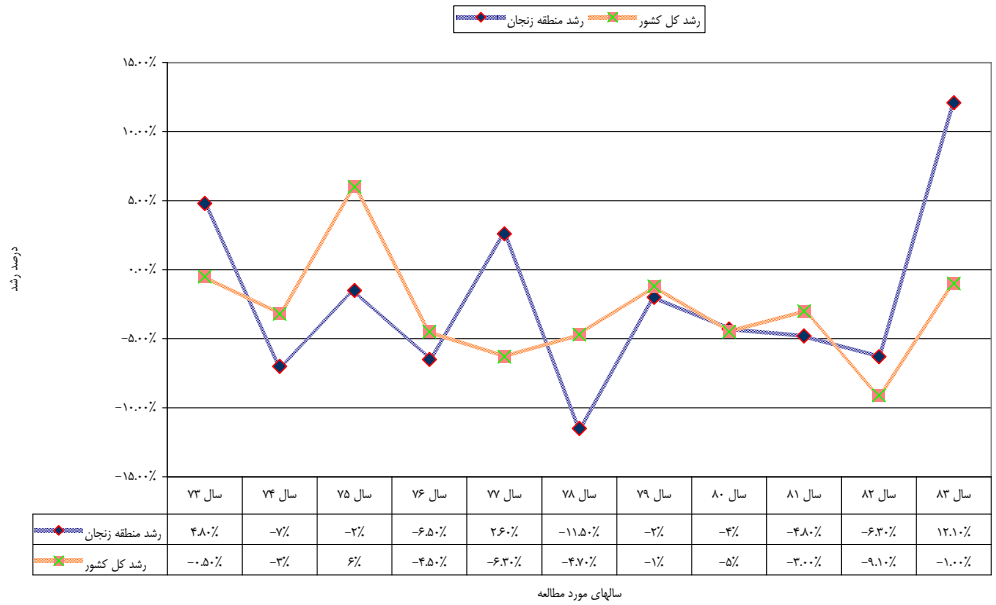
نمودار شماره‌ی ۹۳- مقایسه‌ی میزان رشد مصرف بنزین

	سال ۷۳	سال ۷۴	سال ۷۵	سال ۷۶	سال ۷۷	سال ۷۸	سال ۷۹	سال ۸۰	سال ۸۱	سال ۸۲	سال ۸۳
رشد منطقه زنجان	۲۷.۵۰٪	۴٪	۹٪	۱۳.۴۰٪	۱۲.۵۰٪	۵.۹۰٪	۱۲٪	۸٪	۱۲.۶۰٪	۱۹.۱۰٪	۶.۳۰٪
رشد کل کشور	۶.۴۰٪	۰٪	۵٪	۶.۲۰٪	۷.۸۰٪	۳.۸۰٪	۹٪	۸٪	۱۰.۳۰٪	۱۱.۴۰٪	۷.۸۰٪

ماخذ: شرکت پخش فرآورده‌های نفتی، ۱۳۸۶.

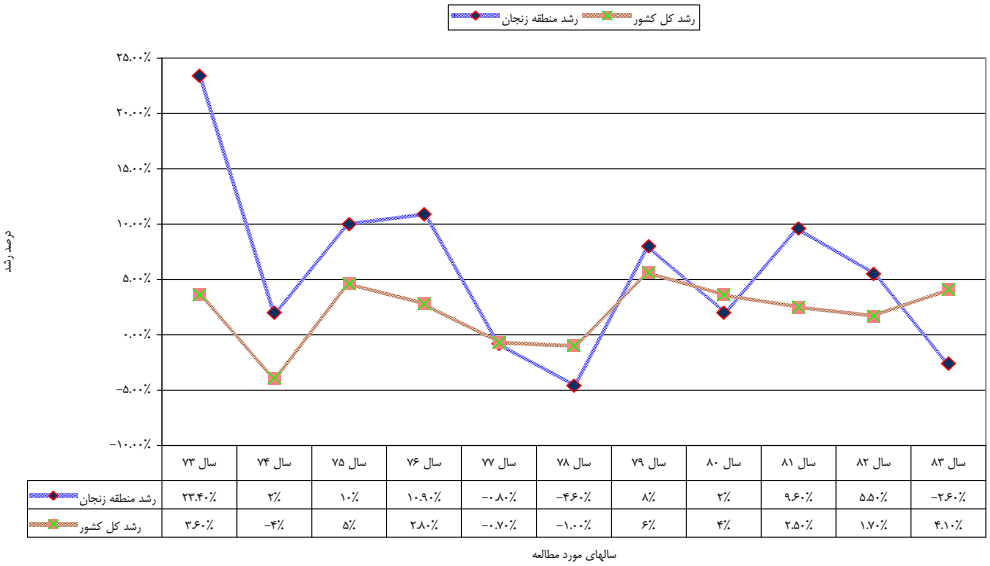
نمودار شماره‌ی ۹۴- مقایسه‌ی میزان رشد مصرف نفت سفید

	سال ۷۳	سال ۷۴	سال ۷۵	سال ۷۶	سال ۷۷	سال ۷۸	سال ۷۹	سال ۸۰	سال ۸۱	سال ۸۲	سال ۸۳
رشد منطقه زنجان	۴.۸۰٪	-۷٪	-۲٪	-۶.۵۰٪	۲.۶۰٪	-۱۱.۵۰٪	-۳٪	-۴٪	-۴.۸۰٪	-۶.۳۰٪	۱۲.۱۰٪
رشد کل کشور	-۰.۵۰٪	-۳٪	۶٪	-۴.۵۰٪	-۶.۳۰٪	-۴.۷۰٪	-۱٪	-۵٪	-۳.۰۰٪	-۹.۱۰٪	-۱.۰۰٪

ماخذ: شرکت پخش فرآورده‌های نفتی، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۹۵- مقایسه‌ی میزان رشد مصرف نفت گاز

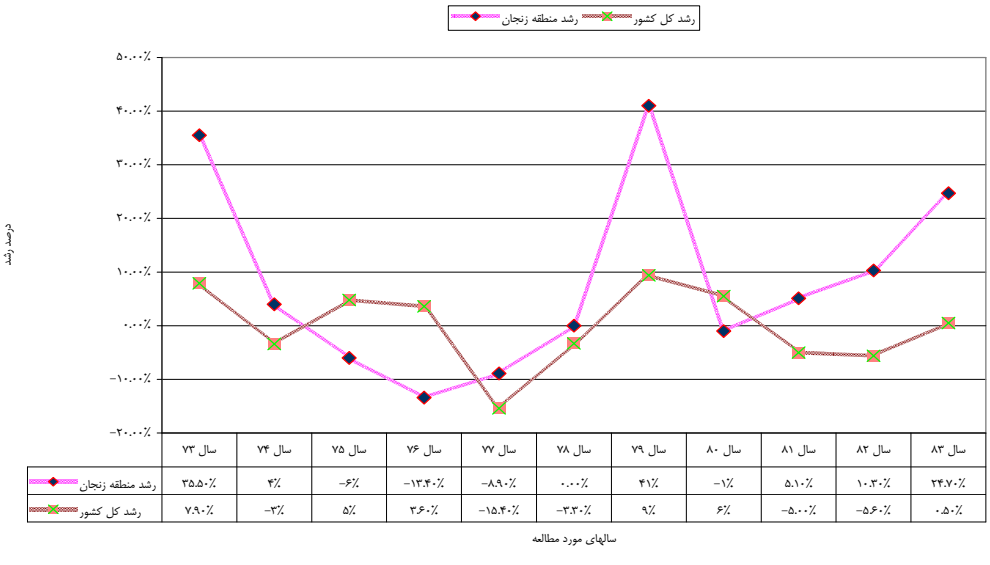

	سال ۷۳	سال ۷۴	سال ۷۵	سال ۷۶	سال ۷۷	سال ۷۸	سال ۷۹	سال ۸۰	سال ۸۱	سال ۸۲	سال ۸۳
رشد منطقه زنجان	۲۳.۴۰٪	۲٪	۱۰٪	۱۰.۹۰٪	-۰.۸۰٪	-۴.۶۰٪	۸٪	۲٪	۹.۶۰٪	۵.۵۰٪	-۲.۶۰٪
رشد کل کشور	۳.۶۰٪	-۴٪	۵٪	۲.۸۰٪	-۰.۷۰٪	-۱.۰۰٪	۶٪	۴٪	۲.۵۰٪	۱.۷۰٪	۴.۱۰٪

سالهای مورد مطالعه

ماخذ: شرکت پخش فرآورده‌های نفتی، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۹۶- مقایسه‌ی میزان رشد مصرف نفت کوره

	سال ۷۳	سال ۷۴	سال ۷۵	سال ۷۶	سال ۷۷	سال ۷۸	سال ۷۹	سال ۸۰	سال ۸۱	سال ۸۲	سال ۸۳
رشد منطقه زنجان	۳۵.۵۰٪	۴٪	-۶٪	-۱۳.۴۰٪	-۸.۹۰٪	۰.۰۰٪	۴۱٪	-۱٪	۵.۱۰٪	۱۰.۳۰٪	۲۴.۷۰٪
رشد کل کشور	۷.۹۰٪	-۳٪	۵٪	۳.۶۰٪	-۱۵.۴۰٪	-۳.۳۰٪	۹٪	۶٪	-۵.۰۰٪	-۵.۶۰٪	۰.۵۰٪

سالهای مورد مطالعه

ماخذ: شرکت پخش فرآورده‌های نفتی، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۱۳۷- توزیع میزان مصرف سالانه‌ی چهار فرآورده اصلی در منطقه زنجان به تفکیک نوع مصرف در سال‌های ۸۴-۱۳۷۳ (ارقام به هزار لیتر می‌باشند)

نوع فرآورده به تفکیک / سال	بنزین	نفت کوره		نفت سفید			نفت گاز				
	حمل و نقل	صنعتی	تجاری	صنعتی	تجاری	خانگی	صنعتی	تجاری	خانگی	حمل و نقل	سایر
۱۳۷۳	۹۳۰۷۵	۳۸۴۷۲	۱۴۴۵۳	۲۶۷۹۶	۶۴۲۰۱	۹۵۰۲۸	۵۰۱۰۲	۴۲۱۲۱	۸۴۰۴۶	۴۴۹۹۸	۵۷۶۰
۱۳۷۴	۹۷۰۹۰	۳۷۱۱۸	۱۵۹۹۷	۴۲۷۴۵	۵۲۲۱۰	۶۸۰۲۵	۵۲۶۹۱	۴۰۲۰۶	۸۵۹۸۷	۴۷۱۴۶	۶۱۱۰
۱۳۷۵	۱۰۵۸۵۰	۳۳۴۱۰	۱۸۴۲۰	۳۸۹۰۶	۴۸۳۵۶	۷۵۱۶۳	۵۸۵۱۲	۴۵۰۳۸	۸۷۶۵۴	۵۶۴۱۱	۶۷۹۰
۱۳۷۶	۱۲۰۰۸۵	۳۶۴۲۱	۱۸۴۷۴	۳۲۹۴۰	۴۳۵۵۶	۷۴۹۸۱	۶۴۳۵۸	۵۴۱۵۷	۹۳۶۳۲	۶۲۷۲۴	۷۲۷۴
۱۳۷۸	۱۳۵۰۵۰	۲۶۳۵۱	۱۴۶۲۹	۴۰۴۲۴	۴۵۱۲۶	۷۰۱۲۵	۶۵۵۱۰	۴۰۸۹۳	۱۰۲۴۹۲	۶۳۱۹۸	۷۸۶۲
۱۳۷۹	۱۴۲۹۲۴	۲۷۲۳۱	۱۳۳۴۹	۳۳۰۸۱	۳۹۱۲۵۸	۶۵۵۴۰	۶۴۴۱۱	۴۳۴۵۵	۱۰۰۶۳۵	۵۰۱۴۵	۸۳۲۴
۱۳۸۰	۱۶۱۵۱۰	۳۸۴۲۰	۱۹۲۵۰	۳۴۵۹۷	۴۸۹۶۳	۵۲۱۳۱	۷۴۱۵۴	۴۶۲۴۲	۱۰۸۲۵۲	۵۱۴۸۹	۸۷۶۴
۱۳۸۱	۱۷۳۴۶۴	۳۷۹۸۰	۱۹۳۲۵	۳۷۸۵۲	۴۰۷۶۰	۵۰۱۶۹	۷۴۹۹۱	۳۸۹۳۷	۱۱۰۳۵۹	۵۵۶۵۴	۹۱۲۵
۱۳۸۲	۱۹۴۷۲۰	۴۰۱۶۵	۲۰۰۶۰	۳۶۹۴۲	۳۶۹۴۲	۴۸۱۲۹	۷۸۳۵۶	۴۲۹۴۰	۱۳۰۸۵۸	۵۸۴۷۲	۹۵۴۳
۱۳۸۳	۲۳۲۲۴۶	۴۲۰۱۵	۲۴۴۱۵	۳۵۴۷۱	۳۴۲۴۵	۴۵۹۷۳	۸۰۱۲۷	۴۴۷۷۰	۱۴۲۸۰۲	۵۹۳۳۷	۱۱۰۶۳
۱۳۸۴	۲۴۵۵۸۳	۵۱۰۳۶	۳۱۸۱۹	۳۱۰۵۷	۵۵۴۲۰	۴۲۲۳۱	۸۰۸۳۹	۴۰۸۱۸	۱۳۷۷۵۶	۵۸۶۷۱	۱۱۴۲۰
جمع	۱۷۰۱۵۹۷	۴۰۸۶۱۹	۲۱۰۱۹۱	۳۹۰۸۱۱	۸۶۱۰۳۷	۶۸۷۴۹۵	۷۴۴۰۵۴	۴۷۹۵۷۷	۱۱۸۴۴۷۳	۶۰۸۳۳۵	۹۲۰۳۵

مأخذ: شرکت پخش فرآورده‌های نفتی منطقه زنجان، ۱۳۸۶.

میزان مصرف چهار فرآورده اصلی به تفکیک نوع مصرف

براساس جدول شماره‌ی ۱۳۶ و نمودارهای شماره‌ی ۹۶ تا ۸۵، میزان مصرف نفت و فرآورده‌های نفتی در استان زنجان نسبت به میانگین کشور از رقم بالاتری برخوردار است که از دلایل آن می‌توان به عوامل زیر اشاره نمود:

- اقلیم استان (سرد و خشک).
- موقعیت استان زنجان به لحاظ توپوگرافی و کوهستانی بودن این منطقه.
- استفاده از نفت و فرآورده‌های آن در صنعت.
- قرارگیری در مسیر ترانزیت و نقش ارتباطی استان زنجان.

براساس آمار و اطلاعات ارائه شده توسط شرکت پخش فرآورده‌های نفتی منطقه زنجان، بیش‌ترین مصرف فرآورده بنزین در بخش حمل و نقل صورت می‌گیرد. نفت کوره عمدتاً در زمینه‌ی صنعتی و تجاری، نفت سفید در زمینه‌ی صنعتی، تجاری و خانگی، نفت گاز در زمینه‌ی صنعتی، خانگی، حمل و نقل، کشاورزی بیش‌ترین کاربرد را دارد. جدول شماره‌ی ۱۳۷، بیانگر توزیع مصرف فرآورده‌های نفتی در بخش‌های مختلف است.

روزانه بطور متوسط ۲/۵ میلیون لیتر عملیات برداشت، ذخیره‌سازی و حمل‌ونقل در انبار نفت منطقه‌ی زنجان انجام می‌گیرد که عمدتاً شامل موارد زیر است:

- ✓نفت گاز در حدود یک میلیون لیتر در روز که عمده‌ی مصرف این فرآورده به ترتیب در بخش حمل و نقل صنایع و کشاورزی است.
- ✓بنزین در حدود هشتصد هزار لیتر در روز که مصرف این فرآورده عمدتاً در بخش حمل و نقل صورت می‌گیرد.
- ✓نفت سفید در حدود چهارصد هزار لیتر در روز که عمده مصرف این فرآورده در بخش خانگی می‌باشد.
- ✓نفت گاز در حدود سیصد هزار لیتر در روز که عمده مصرف این فرآورده در بخش صنایع و خانگی است.

با مشاهده‌ی میزان مصرف و رشد سالانه آن در استان زنجان لزوم استقرار "جایگاه‌ها" در سطح استان و افزایش ظرفیت‌های انبارهای نفت و فرآورده هرچه بیش‌تر احساس می‌گردد.

به دلیل ویژگی خاص موقعیتی استان زنجان و قرارگیری در مسیر حمل و نقل و ترانزیت بین الملل افزایش ظرفیت‌های مربوط به سوخت از الویت‌های اساسی در این استان بایستی محسوب گردد. از سوی دیگر با توجه به این که کارکرد انبار نفت استان زنجان بیش‌تر تدارکاتی است و به مانند استان‌های همسایه (آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، قزوین، گیلان و...)، ذخیره‌سازی نمی‌باشد لذا خدمات‌رسانی انبار نفت استان زنجان نسبت به استان‌های همسایه در سطح بیش‌تری صورت می‌گیرد و استان‌های فوق در مقاطع زمانی مختلف از انبار نفت زنجان نیز عمل برداشت را انجام می‌دهند لذا ضرورت توجه‌ی برنامه‌ریزان و مسؤولین در زمینه‌ی توسعه‌ی فضاهای عرضه و انبار نفت در استان زنجان ضروری است.

نتیجه‌گیری

استان زنجان به دلیل موقعیت ممتاز جغرافیایی نقش ارتباطی و انتقالی خطوط نفت‌خام و فرآورده‌ی آن را نیز ایفا می‌نماید اما تاکنون نتوانسته است از فرصت و ظرفیت موجود استفاده نماید.

استقرار صنایع پتروشیمی و پالایشگاه در استان می‌تواند فرصت مناسبی را برای استفاده از پتانسیل عبور نفت خام و فرآورده‌های آن فراهم نماید.

۱-۳-۳-٤- فعالیت‌های استحصال و شبکه‌ی انتقال آب

۱-۳-۳-٤-۱ بررسی و تحلیل روش‌های استحصال آب در استان

روش‌های استحصال آب در استان به دو گونه سطحی و زیرزمینی، انجام می‌پذیرد که شامل روش‌های: سد، بند انحرافی، سردهنه، ایستگاه پمپاژ و کاتاف از گونه‌های استحصال سطحی و چاه‌های عمیق، نیمه عمیق، قنات و چشمه از استحصال آب‌ها به گونه‌ی زیرزمینی می‌باشد.

الف) روش‌های استحصال آب سطحی

- **سد:** از انواع سدها به سدهای بتنی (مسلح) و خاکی باید اشاره کرد که در، دره‌های **v** شکل از سدهای بتنی و در دره‌های **u** شکل از سدهای خاکی (با هسته یا همگن)، استفاده می‌شود.

سد به عنوان یکی از کارآمدترین روش‌های استحصال و ذخیره‌ی آب برای فصل کم آبی و تأمین آب مطمئن برای اراضی پایین دست می‌باشد.

- **بندهای انحرافی:** بندهای انحرافی هم می‌توانند روی رودخانه‌های فصلی و هم دایمی بسته شوند که براساس دبی سیل رودخانه طراحی و موجب انحراف آب به کانال انتقال آب برای آبیاری زمین‌های زراعی می‌کردند، آب‌بندها معمولاً برای اهداف کشاورزی، پخش سیل و یا تأمین آب از رودخانه به رودخانه دیگر در نظر گرفته می‌شوند.
- **سردهنه‌ها:** در محل‌هایی که به دلیل عرض بسیار زیاد رودخانه و دبی ورودی پایین بند انحرافی فاقد توجیه اقتصادی می‌باشد از طریق سردهنه‌ها آب تأمین می‌گردد. جلوی آب را می‌بندیم، بدین ترتیب که ابتدا عرض رودخانه را با مصالح بتنی یا مصالح طبیعی و آبرفت‌های رودخانه‌ای به صورت اریب جمع می‌نمایند و سپس آب تأمین شده از طریق لوله یا کالورت انتقال می‌یابد و جهت آبیاری زمین‌های زراعی از آن استفاده می‌شود.
- کنترل و هدایت آب‌های زیرقشری (زیرسطحی) و هدایت آنها به یک مسیر معین برای استحصال آب می‌باشد.
- **ایستگاه‌های پمپاژ:** معمولاً در زمین‌هایی اجرا می‌شوند که شیب آنها زیاد است و برای رساندن آب را از رودخانه و یا ساحل آن توسط لوله‌هایی به استخرهایی در ارتفاعات بالا پمپاژ کرده و در آن جا ذخیره می‌کند که با توجه به موقعیت پروژه امکان دارد تا ۳ یا ۲ بار پمپاژ به استخرهای بالاتر انجام گیرد، سپس از بالاترین استخر آب به صورت ثقلی، زمین‌های پست را آبیاری می‌نماید. منابع آبی برای ایستگاه‌های پمپاژ عبارتند از: برداشت مستقیم رودخانه دایمی یا چاه (غالباً دهانه گشاد)، در حریم رودخانه که بهتر است حلقه‌های چاه به عنوان منابع آبی انتخاب شوند تا مانع از ورود رسوبات معلق رودخانه‌ها به تأسیسات و تجهیزات پمپاژ گردند.

ب) استحصال آب از منابع زیرزمینی

- **چاه‌های عمیق و نیمه عمیق:** چنانچه آب سطحی دایمی در دسترس نباشد و یا مصرف کننده در فاصله زیادی از منابع آب سطحی قرار داشته باشد، توجه‌ی بهره‌برداران به منابع آب زیر زمینی معطوف می‌گردد که هر چه سطح سفره آب زیرزمینی بالاتر باشد عمق چاه‌ها کم و در صورت پایین بودن سطح سفره آب زیر زمینی عمق چاه‌ها افزایش و چاه عمیق حفر می‌گردد.
- **چشمه‌ها:** از منابع آب‌های زیرزمینی محسوب می‌شوند که مهم‌ترین و اولین تأمین کننده‌ی آب رودخانه‌ها می‌باشند، نکته‌ی قابل توجه در مورد چشمه‌ها این است که بیش‌تر از ۵۰٪ آب چشمه‌ها به دلیل جاری بودن در فصل سرما از دسترس خارج می‌گردد و قابل استفاده برای مصرف کنندگان نمی‌باشد.
- **قنات‌ها:** از سنتی‌ترین روش‌های استحصال آب‌های زیرزمینی می‌باشد و امروزه از این روش برای استحصال آب کمتر استفاده می‌شود و در بسیاری از موارد قنات‌ها را اصطلاحاً کور می‌کنند.

۱-۳-۳-٤-۲- بررسی و تحلیل توان حوضه‌های انتقال دهنده و گیرنده (حجم آبدهی) و تعیین مصارف آنها

- **وضعیت تخلیه و بهره‌برداری از منابع آب زیرزمینی**

منابع تخلیه کننده‌ی آب زیرزمینی شامل: چشمه، قنات‌ها و چاه‌ها، می‌باشند. با توجه به سازندهای زمین شناسی، پراکنش و نوع این منابع در نقاط مختلف متفاوت است، چشمه‌ها عمدتاً در مناطق کوهستانی گسترش داشته و قنات‌ها و چاه‌ها عمدتاً در آبرفت‌ها حفر گردیده‌اند، چشمه‌ها عمدتاً تخلیه کننده‌های طبیعی آب زیرزمینی بوده و قنات‌ها و چاه‌ها عوامل مصنوعی تخلیه کننده‌های آب زیرزمینی می‌باشند که توسط انسان ایجاد شده‌اند قنات‌ها به عنوان قدیمی‌ترین سازه‌های مصنوعی ایجاد شده برای استحصال آب زیرزمینی در استان به شمار می‌آیند که در نقاط مختلف به خصوص در دشت‌های مختلف استان نظیر: دشت زنجان، دشت ابهر و سجاس توسعه‌ی زیادی دارند. چاه‌های عمیق و نیمه عمیق از روش‌های نوین استحصال آب زیرزمینی می‌باشد که در قرن حاضر متداول گشته و شاید اولین چاه عمیق مجهز به موتور پمپ در استان کمتر از ۵۰ سال قدمت دارد، با توجه به روند گسترش حفر چاه عمیق و نیمه عمیق در دهه‌های اخیر بهره‌برداری از طریق پمپاژ آب از چاه‌ها روش غالب استحصال آب زیرزمینی گشته و به علت ایجاد اُفت آب زیرزمینی و تغییرات اقلیمی سایر روش‌های استحصال آب زیرزمینی بسیار محدود شده است، به طوری که اکثر قنات‌ها خشک و مخروبه شده یا آبدهی آنها به شدت نقصان یافته و چشمه‌های آبرفتی و زهکشی‌های طبیعی نیز با چنین حالتی مواجه شده‌اند.

در حال حاضر تخلیه‌ی منابع آب زیرزمینی به شرح جدول شماره‌ی ۱۳۸، است. براساس جدول مذکور از مجموع ۲۳۸۵۴ منبع آب زیرزمینی استان، تعداد ۱۴۹۸۹ منبع چشمه، ۷۹۹ رشته قنات و ۹۲۲۳ منبع چاه، بوده که کل تخلیه‌ی آنها برابر با ۱۲۱۲/۶۱۷ میلیون متر مکعب در سال می‌باشد. لازم به توضیح است، این میزان براساس آماربرداری دوره‌ای بوده و ممکن است تحت شرایط اقلیمی در تخلیه‌ی آنها تغییراتی به وجود آید، به طور مثال، نوسانات تغییرات تخیله‌ی چشمه در سال‌های مختلف و در طول سال نسبتاً زیاد و کاملاً وابسته به میزان بارش می‌باشد نوسات قنات‌ها نسبتاً کمتر و سیر نزولی داشته ولی نوسانات تخلیه‌ی چاه‌ها بسیار کم و سیر صعودی دارد.

جدول شماره‌ی ۱۳۸- تعداد و میزان تخلیه‌ی سالانه‌ی محدوده‌های مطالعاتی استان زنجان

ردیف	نام محدوده‌ی مطالعاتی	چاه		چشمه		قنات		جمع کل M.C.M
		تعداد	تخلیه	تعداد	تخلیه	تعداد	تخلیه	
۱	زنجان	۴۷۵۰	۳۴۲/۸۹	۱۲۷۲	۱۱/۲۲۴	۲۲۸	۸/۰۱	۳۶۲/۱۲۴
۲	سجاس	۱۰۴۴	۴۹/۲۳	۱۳۹۷	۱۳/۳	۲۵۵	۵/۸	۶۸/۳۳
۳	گل تپه – زرین آباد	۲۱۴۸	۱۰۶/۶۵۳	۱۰۷۶	۷۰/۹۴	۱۱۴	۱۲/۰۵	۱۸۹/۶۴۳
۴	طارم –خلخال	۵۱۹	۲۲/۴۷۸	۶۹۶	۲۴/۳۵	۴۱	۱۰/۱۷۹	۵۷/۰۰۷
۵	ماهنشان–انگوران	۱۱۷۰	۲۴/۳۲۹	۸۲۲	۸۷/۳۳۸	۶۱	۵/۴۰۳	۱۱۷/۰۷
۶	ابهر	۲۲۴۳	۲۶۵/۴۷	۳۱۸۰	۳۲/۱	۷۶	۲/۶۳۳	۳۰۰/۲۰۳
۷	قیدار	۳۱۱۵	۱۰۹/۶۴	۷۸۰	۳/۴	۲۴	۵/۲	۱۱۸/۲۴
۸	مجموع تخلیه M.C.M	۱۴۹۸۹	۹۲۰/۶۹	۹۲۲۳	۲۴۲/۶۵۲	۷۹۹	۴۹/۲۷۵	۱۲۱۲/۶۱۷

مأخذ: شرکت سهامی آب منطقه‌ای استان زنجان، ۱۳۸۶.

- **مصارف آب زیر زمینی**

آب زیرزمینی تخلیه شده از سفره‌ها عمدتاً در سه بخش، کشاورزی، شرب و بهداشت و صنعت با مجموع سالانه ۱۲۱۲/۶۱۷ میلیون مترمکعب، به مصرف می‌رسد، که با توجه به آمار ارائه شده در حال حاضر حدود ۴۷ درصد مصرف آب استان از منابع آب زیرزمینی تأمین می‌گردد. ضمناً حدود ۴۵ درصد آب کشاورزی، قریب به ۱۰۰ درصد آب شرب و بهداشت شهری و روستایی و ۱۰۰ درصد آب مورد نیاز صنعت و خدمات استان از منابع آب زیرزمینی تأمین شود. خلاصه‌ی اطلاعات مربوطه به میزان تخلیه و نوع مصرف آب‌های زیرزمینی استان در جدول شماره‌ی ۱۳۹، آمده است.

جدول شماره‌ی ۱۳۹- میزان تخلیه از منابع آب زیرزمینی در محدوده‌ی مطالعاتی زنجان برحسب نوع مصرف

ردیف	نوع مصرف	چاه	چشمه	قنات	جمع
۱	کشاورزی	۲۶۰/۳۳۶	۹/۱۲۸	۷/۱۶	۲۷۶/۶۲۴
۲	شرب	۷۰/۴۵۶	۱/۱۰۱	۰/۷۵	۷۲/۳۰۷
۳	صنعت	۱۲/۰۹۸	۰/۹۹۵	۰/۱	۱۳/۱۹۳
۴	جمع کل	۳۴۲/۸۹	۱۱/۲۲۴	۸/۰۱	۳۶۲/۱۲۴

مأخذ: همان

جدول شماره‌ی ۱۴۰- میزان تخلیه از منابع آب زیرزمینی در محدوده‌ی مطالعاتی سجاس برحسب نوع مصرف

ردیف	نوع مصرف	چاه	چشمه	قنات	جمع
۱	کشاورزی	۴۴/۳	۱۱/۹	۴/۹	۶۱/۱
۲	شرب	۳/۴	۱/۴	۰/۹	۵/۷
۳	صنعت	۱/۵۳	۰	۰	۱/۵۳
۴	جمع کل	۴۹/۲۳	۱۳/۳	۵/۸	۶۸/۳۳

مأخذ: همان

جدول شماره‌ی ۱۴۱- میزان تخلیه از منابع آب زیرزمینی در محدوده‌ی مطالعاتی گل تپه- زرین آباد برحسب نوع مصرف

ردیف	نوع مصرف	چاه	چشمه	قنات	جمع
۱	کشاورزی	۱۰۴/۲۴	۶۰/۷۵	۱۱/۱۷	۱۷۶/۱۶
۲	شرب	۲/۱۹۳	۷/۲۹	۰/۵	۹/۹۸۳
۳	صنعت	۰/۲۲	۲/۹	۰/۳۸	۳/۵
۴	جمع کل	۱۰۶/۶۵۳	۷۰/۹۴	۱۲/۰۵	۱۸۹/۶۴۳

مأخذ: همان

جدول شماره‌ی ۱۴۲- میزان تخلیه از منابع آب زیرزمنینی در محدوده‌ی مطالعاتی طارم-خلخال برحسب نوع مصرف

ردیف	نوع مصرف	چاه	چشمه	قنات	جمع
۱	کشاورزی	۲۰/۱۵	۲۱/۰۶	۹/۸۳۹	۵۱/۰۴۹
۲	شرب	۲/۱۳	۳/۲۹	۰/۳۴	۵/۷۶
۳	صنعت	۰/۱۹۸	۰	۰	۰/۱۹۸
۴	جمع کل	۲۲/۴۷۸	۲۴/۳۵	۱۰/۱۷۹	۵۷/۰۰۷

مأخذ: همان

جدول شماره‌ی ۱۴۳- میزان تخلیه از منابع آب زیرزمینی در محدوده‌ی مطالعاتی ماهنشان-انگوران برحسب نوع مصرف

ردیف	نوع مصرف	چاه	چشمه	قنات	جمع
۱	کشاورزی	۲۲/۷۱	۷۸/۳۶	۵/۳۴	۱۰۶/۴۱
۲	شرب	۱/۰۲۶	۸/۶	۰/۰۶۳	۹/۶۸۹
۳	صنعت	۰/۵۹۳	۰/۳۷۸	۰	۰/۹۷۱
۴	جمع کل	۲۴/۳۲۹	۸۷/۳۳۸	۵/۴۰۳	۱۱۷/۰۷

مأخذ: همان

جدول شماره‌ی ۱٤٤- میزان تخلیه از منابع آب زیرزمینی در محدوده‌ی مطالعاتی ابهر برحسب نوع مصرف

ردیف	نوع مصرف	چاه	چشمه	قنات	جمع
۱	کشاورزی	۲۳۵/۳۶	۲۸/۴۴۱	۲/۵۰۶	۲۶۶/۳۰۷
۲	شرب	۱۹/۷۳	۳/۵۷	۰/۱۲۶	۲۳/۴۲۶
۳	صنعت	۱۰/۳۸	۰/۰۸۸	۰	۱۰/۴۶۸
۴	جمع کل	۲۶۵/۴۷	۳۲/۱۰	۲/۶۳۲	۳۰۰/۲۰۲

مأخذ: همان

جدول شماره‌ی ۱٤٥- میزان تخلیه از منابع آب زیرزمینی در محدوده‌ی مطالعاتی قیدار برحسب نوع مصرف

ردیف	نوع مصرف	چاه	چشمه	قنات	جمع
۱	کشاورزی	۱۰۰/۵۸	۲۹/۱۱	۴/۸۴۳	۱۳۴/۵۳۳
۲	شرب	۸/۸۱	۴/۷۸۷	۰/۰۰۴	۱۳/۶۰
۳	صنعت	۰/۲۵۲	۰/۰۰۶	۰	۰/۲۵۸
۴	جمع کل	۱۰۹/۶۴۲	۳۳/۹۰۳	۴/۸۴۷	۱۴۸/۳۹۲

مأخذ: همان

- **مصارف و بهره برداری از منابع آب سطحی**

منابع تخلیه‌کننده‌ی منابع آب سطحی شامل: کانال‌ها، موتور پمپ‌های متحرک، بندهای انحرافی، سدها و ایستگاه‌های پمپاژ ثابت و... می‌باشد که جدول شماره‌ی ۱۴۶، به تفکیک محدوده‌های مطالعاتی آمده است.

جدول شماره‌ی ۱٤٦- برداشت از منابع آب سطحی برحسب میلیون متر مکعب از محدوده‌های مطالعاتی تحت عمل

ردیف	نام محدوده‌های مطالعاتی	کانال‌ها	موتور پمپ متحرک	بندهای انحرافی	سدها	ایستگاه پمپاژ ثابت	آب بندان	نهرها	جمع
۱	ماهنشان - انگوران	۳۰/۷۵	۸/۶۲	۹/۶۶	۰/۰۰	۱۹/۶۶	۴/۴۰	۵۱۷/۳۶	۵۹۰/۴۴
۲	زرین آباد-گل تپه	۰/۲۴	۰/۴۰	۳/۸۶	–	۱/۶۴	۰/۰۴	۸۵/۱۲	۸۵/۱۲
۳	زنجان	۱۱/۰۷	۹/۰۲	۱/۵۶	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۸	۱۵۱/۵۴	۱۵۱/۵۴
۴	سجاس	–	–	۱۵/۳۷	۰/۵۹	–	۱/۴۰	۱۰۷/۶۵	۱۰۷/۶۵
۵	طارم - خلخال	۳۰/۱۱	۵/۵۹	۰/۰۰	۰/۰۰	۳۰/۴۴	۰/۰۷	۴۵۳/۴۰	۴۵۳/۴۰
۶	ابهر	–	–	–	–	–	–	۷۰/۰۰	۷۰/۰۰
۷	قیدار	–	–	–	–	–	–	۳۰/۰۰	۳۰/۰۰
جمع هفت محدوده		۶۶/۷۳	۲۳/۶۳	۳۰/۴۶	۰/۵۹	۲۳۰/۸۳	۵/۹۹	۱۳۰۳/۵۸	۱۴۸۸/۱۶

مأخذ: شرکت سهامی آب منطقه‌ای استان زنجان، ۱۳۸۶.

۱-۳-۳-٤-۳- بررسی و تحلیل بیلان آب برحسب زیر حوضه‌ها و دشت‌ها

بررسی پتانسیل و میزان آب در دسترس محدوده‌های مطالعاتی از طریق معادله‌ی بین میزان مصرف و میزان تغذیه برقرار می‌باشد. در بخش زیر بیلان منابع آب محدوده‌های مطالعاتی دارای سفره آب زیرزمینی که مطالعات نیمه تفصیلی در مورد آنها انجام شده، در زیر ارائه گردیده است و در مورد سایر محدوده‌های مطالعاتی تحقیقات بیش‌تری بایستی صورت گیرد.

- **محدوده‌ی مطالعاتی زنجان**

با توضیحات ارائه شده دشت زنجان با وسعتی معادل ۱۶۶۷ کیلومترمربع، بخشی از محدوده مطالعاتی زنجان را تشکیل می‌دهد از کل دشت مزبور ۱۲۰۲/۸۳ کیلومترمربع، آن دارای شبکه تیسن می‌باشد. در محاسبات بیلان مساحت کل آبخوان آبرفتی مدنظر قرار گرفته است.

- **محدوده مطالعاتی سجاس**

بررسی تبادلات آب در یک محدوده که بر اصل بقاء چرخه آب تأکید دارد، بیلان آب خوانده می‌شود. ناحیه‌ای را که اطلاعات پایه‌ی بیلان جمع‌آوری و معادله بیلان برای آن برقرار می‌شود، محدوده بیلان گویند که در گزارش حاضر محدوده‌ی تیسن محدوده‌ی بیلان می‌باشد.

با توجه به توضیحات ارائه شده در بخش‌های قبلی آبخوان آبرفتی دشت سجاس دارای مساحتی برابر ۵۸۵/۲۹ کیلومترمربع، می‌باشد که در محاسبات بیلان مدنظر قرار گرفته است.

- **محدوده‌ی مطالعاتی قیدار**

منطقه‌ی مورد مطالعه وسعتی برابر ۲۴۶۰ کیلومترمربع، دارد که حدود ۱۳۵۴ کیلومترمربع، آن را دشت و ۱۱۰۶ کیلومترمربع، آن را ارتفاعات تشکیل داده‌اند.

جدول شماره‌ی ۱۴۷- بیلان آب زیرزمینی آبخوان آبرفتی دشت زنجان

تغذیه M.C.M					جمع	تخلیه M.C.M					جمع	تغییرات حجم ذخیره M.C.M	مساحت کیلومترمربع	سال آبی
جریان زیرزمینی ورودی	نفوذ بارش و رواناب	نفوذ پروژه‌های تغذیه مصنوعی	آب برگشتی کشاورزی	پساب شرب و صنعت		مصارف کشاورزی	مصارف شرب و صنعت	جریان خروجی آب زیرزمینی	تبخیر از آبخوان	زهکش آب زیرزمینی				
۵۲/۰۴	۹۶/۹۸	۲۵	۵۵/۸۲	۴۷/۹۷	۲۷۹/۷۹	۱۹۰/۳۷۱	۷۸/۷۰۲	۳/۶۹۴	۰/۴۵	۱۳/۸۴	۲۸۷/۰۵۷	۷/۲۶۷	۱۲۰۲/۸۳	۸۴-۸۵

مأخذ: شرکت سهامی آب منطقه‌ای استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۱۴۸- بیلان آب زیرزمینی آبخوان آبرفتی دشت سجاس در مساحت ۵۸۵/۲۹ کیلومترمربع

تغذیه M.C.M					جمع	تخلیه M.C.M					جمع	تغییرات حجم ذخیره M.C.M	مساحت کیلومتر مربع	سال آبی
جریان زیرزمینی ورودی	نفوذ بارش و رواناب	نفوذ پروژه‌های تغذیه مصنوعی	آب برگشتی کشاورزی چاه	آب برگشتی کشاورزی چشمه و قنات		چاه (مصرف کشاورزی)	چشمه و قنات (مصرف کشاوزی)	تبخیر از آب زیرزمینی	زهکشی	جریان خروجی				
۳۱/۵۱	۲۱/۶	–	۷/۷۴	۰/۷۸۶	۶۱/۶۳۶	۳۰/۹۷	۹/۶۳	–	۱۷/۸۳	۱/۹۲	۶۰/۳۶	+۱/۹۳	۵۸۵/۲۹	۸۲-۸۳ محدوده بیلان
۶۷/۶	۳۰/۸	–	۱۰/۰۵	۸/۲۸	۱۱۶/۷۳	۴۴/۳۹۴	۴۱/۴۰۶	۱/۰	۱۳/۷۱	۳۴/۲۷۵	۱۳۴/۷۸۵	-۸/۰۷	۵۸۵/۲۹	۷۹-۸۰
۶۱/۶۷	۱۳/۵	–	۴/۴	۳/۹۵	۸۳/۵	۳۴	۳۹/۵	۰/۰	۵	۳۱/۱۸	۱۱۰/۶۸	-۱۸/۲۲	۵۸۵/۲۹	۷۷-۷۸

مأخذ: شرکت سهامی آب منطقه‌ای استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۱۴۹- بیلان منابع آب های زیرزمینی دشت قیدار (خررود)

دوره‌ی بیلان	عوامل تغذیه کننده				عوامل تخلیه کننده				بیلان منابع آب	تغییرات حجم آب	ملاحظات
	نفوذ از بارش	نفوذ از جریان سطحی	جریانات زیر زمینی ورودی	برگشت آبهای مصرفی	برداشت از منابع آب	جریانات زیرزمینی خروجی	تبخیر ازسطح آبخوان	زهکشی			
دوره کوتاه مدت	۳۶	۱۰/۵	۵۵/۹	۳۴/۱۵	۱۰۵/۸	۱۹/۸	۰/۵	۳۴	-۲۳/۵۵	-۲۳/۴	سال آبی ۸۳-۸۲
دوره بیلان بلند مدت (پنج ساله)	۳۴	۷/۹	۳۶/۶	۳۴/۱۵	۱۰۵/۸	۵/۱	۰/۳۴	۳۲	-۳۰/۵۹	-۳۰/۲	آبانماه سال آبی ۸۱-۸۰

مأخذ: شرکت سهامی آب منطقه‌ای استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۱۵۰- جدول بیلان منابع آب استان و مقایسه‌ی آن با کل کشور

ردیف	شرح	واحد	استان	کشور	نسبت استان به کشور (درصد)
۱	مساحت	کیلومترمربع	۲۲۱۶۴	۱۶۴۸۰۰۰	۱/۳۴
۲	جمعیت	میلیون نفر	۱	۷۰	۱/۴۳
۳	مساحت اراضی کشاورزی	هکتار	۷۵۰۰۰۰	۱۷۶۰۰۰۰۰	۴/۲۶
۴	سطح اراضی آبی	هکتار	۱۵۵۰۰۰	۶۹۰۰۰۰۰	۲/۲۵
۵	متوسط سالانه‌ی آب ورودی	میلیون متر مکعب	۲۰۹۰/۵	-	-
۶	متوسط سالانه‌ی کل نزولات جوی	میلیون متر مکعب	۷۴۹۱	۴۱۳۰۰۰	۱/۸۱
۷	متوسط حجم کل سالانه‌ی استحصال آب‌های سطحی	میلیون متر مکعب	۱۴۳۸	۴۳۰۰۰	۳/۳۴
۸	متوسط حجم سالانه‌ی نفوذ مستقیم از بارش به سفره آب زیرزمینی	میلیون متر مکعب	۷۰۴/۱۹۵	-	-
۹	متوسط حجم سالانه‌ی تبخیر	میلیون متر مکعب	۴۵۳۹/۸	۲۹۹۵۱۰	۱/۵۲
۱۰	متوسط حجم سالانه‌ی کل منابع آب تجدید شونده (آب سطحی)	میلیون متر مکعب	۲۲۴۸	۷۲۰۰۰	۲/۹۸
۱۱	متوسط حجم سالانه‌ی روانآب	میلیون متر مکعب	۱۵۱۳/۵	۵۰۷۴۳	-
۱۲	متوسط سالانه‌ی خروجی رودخانه قزل اوزن از ایستگاه گیلوان	میلیون متر مکعب	۳۶۰۴/۱۱	-	۲/۶۰
۱۳	متوسط سالانه‌ی حجم کل آب سطحی تولید شده	میلیون متر مکعب	۲۹۵۱	۱۱۳۴۹۰	۱/۷۲
۱۴	حجم کل سالانه‌ی تخلیه آب زیرزمینی	میلیون متر مکعب	۱۲۰۷	۷۰۰۰۰	۲/۱۵

ادامه‌ی جدول شماره‌ی ۱۵۰- جدول بیلان منابع آب استان و مقایسه‌ی آن با کل کشور

ردیف	شرح	واحد	استان	کشور	نسبت استان به کشور (درصد)
۱۵	حجم کل سالانه‌ی مصرفی آب‌های زیرزمینی	میلیون متر مکعب	۱۰۷۱/۵	۴۹۷۶۱	۲/۰۹
۱۶	مصرف سالانه‌ی آب‌های زیرزمینی در بخش کشاورزی	میلیون متر مکعب	۹۱۵/۱۵۲	۴۳۸۴۶	۳/۴۲
۱۷	مصرف سالانه‌ی آب‌های زیرزمینی در بخش شرب و بهداشت	میلیون متر مکعب	۱۳۷/۹۲۷	۴۰۲۹	۰/۹۸
۱۸	مصرف سالانه‌ی آب‌های زیرزمینی در بخش صنعت	میلیون متر مکعب	۱۸/۴۲۱	۱۸۸۶	۲/۵۵
۱۹	متوسط حجم اضافه برداشت سالانه از منابع آب زیرزمینی	میلیون متر مکعب	۱۵۳	۶۰۰۰	۲/۷۱
۲۰	حجم کل مصرف سالانه‌ی آب (آب‌های سطحی و زیرزمینی)	میلیون متر مکعب	۲۵۰۹/۵	۹۲۷۶۱	۰/۲۴
۲۱	حجم آب سطحی تنظیم شده	میلیون مترمکعب	۶۰	۲۵۰۰۰	

مأخذ: شرکت سهامی آب منطقه‌ای استان زنجان، ۱۳۸۶.

۱-۳-۳-٤-٤- بررسی ظرفیت ذخیره‌سازی آب

علاوه بر روش‌های سنتی برداشت آب از منابع سطحی نیمه‌مدرن و مدرن به منظور ارتقاء راندمان آب و ساماندهی نحوه‌ی برداشت از منابع آب از اهمیت به سزایی برخوردار است. ایستگاه‌های پمپاژ، آب بندان‌های مدرن و سدها از سازه‌های پراهمیت در ذخیره‌سازی می‌باشند.

در حال حاضر این پتانسیل در استان از طریق ساخت سدها مورد توجه بوده، به طوری که حجم کل مخازن سدهای کوچک و بزرگ در حال بهره‌برداری به میزان ۸۷/۲۹۲/۲۸۸ متر مکعب و حجم مخازن سدهای در دست اجرا برابر با ۶۲۴/۸۷۰/۰۰۰ متر مکعب، می‌باشد. در صورتی که کلیه‌ی مناطق پیشنهادی و در دست مطالعه استان جهت ذخیره‌سازی و ساماندهی وضعیت موتورخانه‌ها مفید و مؤثر باشد، از این طریق می‌توان ۱/۳۲۸/۱۷۰/۰۰۰ مترمکعب را نیز از این طریق مورد بهره‌برداری قرار داد لذا امید است با برنامه‌های پیش‌بینی شده‌ی شرکت آب منطقه‌ای بتوان ظرفیت ذخیره‌سازی را به ۲/۰۴۰/۳۳۲/۲۸۸ مترمکعب در سال ۱۴۰۰ ارتقاء داد.

۱-۳-۳-٤-٥- سدها و شبکه‌های آبیاری و زهکشی

سدها و شبکه‌های آبیاری و زهکشی سطح استان در فازهای مختلف و با اهداف متفاوت اجرا می‌گردند. در این بخش با در نظر گرفتن موارد مذکور سدها و شبکه‌های آبیاری در چهار بخش مشخصات آنها به شرح زیر آمده است:

- سدهایی که عملیات اجرایی آنها خاتمه یافته و در دست بهره‌برداری هستند.
- سدهایی که در مرحله‌ی اجرا می‌باشند.
- سدهایی که مطالعات آنها در دست انجام بوده و در صورت تصویب اخذ اعتبار به اجرا گذاشته می‌شوند.

و در نهایت پتانسیل‌هایی که در دست مطالعه هستند.

جدول شماره‌ی ۱۵۱-سدهایی که عملیات اجرایی آنها خاتمه یافته و در دست بهره برداری می باشد

ردیف	عنوان	آب تنظیمی متر مکعب	حجم سد متر مکعب	هدف کشاورزی / شرب/ صنعت	توضیحات
۱	سد تهم	۳۴۱۰۰۰۰۰	۳۴۶۰۰۰۰۰	شرب/ کشاورزی	کلیه سدها فاقد شبکه آبیاری و زهشکی می‌باشند.
۲	چتز	۱۲۰۰۰۰۰	۹۵۰۰۰۰	کشاورزی	
۳	داش بلاغ	۱۵۵۰۰۰۰	۱۲۰۰۰۰۰	کشاورزی	
۴	ینگجه	۱۲۰۰۰۰۰	۹۵۰۰۰۰	کشاورزی	
۵	قاهران	۱۲۷۰۰۰۰	۸۵۰۰۰۰	کشاورزی	
۶	قارختلو	۹۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰	کشاورزی	
۷	سهرین	۱۲۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰	کشاورزی	
۸	کبود گنبد ۲	۱۸۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰	کشاورزی	
۹	گاوه زنگ	۸۰۰۰۰۰	۴۸۰۰۰۰	کشاورزی	
۱۰	سلمانلو	۷۵۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰	کشاورزی	
۱۱	سفید کمر(۱)	۱۳۵۰۰۰۰	۶۷۵۰۰۰	کشاورزی	
۱۲	گل تپه	۱۳۰۰۰۰۰	۸۱۰۰۰۰	کشاورزی	
۱۳	عمید آباد	۱۹۰۰۰۰۰	۱۰۷۴۰۰۰	کشاورزی	
۱۴	قره چریان	۱۸۰۰۰۰۰	۱۲۰۰۰۰۰	کشاورزی	
۱۵	سارمساقلو	۱۳۵۰۰۰۰	۹۰۰۰۰۰	کشاورزی	
۱۶	قره تپه	۱۴۲۵۰۰۰	۹۵۰۰۰۰	کشاورزی	
۱۷	کبود گنبد۱	۴۵۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰	کشاورزی	
۱۸	خندقلو	۷۵۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰۰	کشاورزی	
۱۹	سیدلر	۶۵۰۰۰۰	۷۰۰۰۰۰	کشاورزی	
۲۰	زرین آباد	۶۰۰۰۰۰	۴۰۰۰۰۰	کشاورزی	
۲۱	جوره خان	۵۹۷۴۳۲	۳۹۸۲۸۸	کشاورزی	
۲۲	خانقاه	۵۰۰۰۰۰۰	۴۸۰۰۰۰۰	کشاورزی	

مأخذ: شرکت سهامی آب منطقه‌ای استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۱۵۲- سدهایی که عملیات اجرایی آنها در دست انجام است

ردیف	عنوان	سال شروع	سال خاتمه	آب تنظیمی	حجم سد مفید- غیر مفید	هدف کشاورزی/شرب/ صنعت	شبکه‌ی آبیاری و زهکشی مدرن/ نیمه مدرن/ سنتی	توضیحات
۱	گلابر	۷۴	۸۷	۴۶۰۰۰۰۰۰	۱۱۶۰۰۰۰۰۰	کشاورزی	مدرن	–
۲	تالوار	۷۴	۸۸	۲۳۱۰۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰۰۰۰	کشاورزی	ندارد	–
۳	فیله خاصه	۸۴	۸۶	۱۷۰۰۰۰۰	۱۷۷۰۰۰۰	کشاورزی	ندارد	–
۴	میرزاخانلو	۸۱	۸۵	۱۸۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰	کشاورزی	ندارد	–
۵	شویر	۷۹	۸۵	۱۹۰۰۰۰۰	۱۶۵۰۰۰۰	کشاورزی	ندارد	–
۶	توده بین	۷۹	۸۵	۲۱۰۰۰۰۰	۱۸۰۰۰۰۰	کشاورزی	ندارد	–
۷	میانج	۸۲	۸۵	۸۶۰۰۰۰	۷۵۰۰۰۰	کشاورزی	ندارد	–
۸	سفید کمر	۸۲	۸۵	۸۶۰۰۰۰	۷۵۰۰۰۰	کشاورزی	ندارد	–
۹	کتله خور	۸۳	۸۵	۶۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰	کشاورزی/ توریسم	ندارد	–
۱۰	کینه و رس	۷۹	۸۷	۲۰۰۰۰۰۰	۱۸۰۰۰۰۰	شرب/ کشاورزی	دارد	–
۱۱	بوئین	۸۳	۸۶	۱۶۰۰۰۰۰	۱۵۰۰۰۰۰	کشاورزی	ندارد	–
۱۲	حاج آرش	۸۲	۸۵	۱۴۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰	کشاورزی	ندارد	–
	جمع	–	–	۲۸۷۷۶۰۰۰۰	۶۲۴۸۷۰۰۰۰	–	–	–

مأخذ: شرکت سهامی آب منطقه‌ای استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۱۵۳- سدهایی که مطالعات آنها در دست انجام است و در صورت تصویب و اخذ اعتبار در سال‌های آتی قابل اجرای می‌باشد

ردیف	عنوان	آب تنظیمی	حجم سد	هدف	پیش بینی سال	توضیحات
				کشاورزی/شرب/صنعت		
۱	کرسف	۱۰۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰	کشاورزی	۸۶	
۲	دابانلو	۲۰۰۰۰۰۰	۱۴۰۰۰۰۰	کشاورزی	۸۶	
۳	ویک	۳۳۰۰۰۰۰	۲۶۰۰۰۰۰	کشاورزی	۸۶	
۴	کردناب	۱۳۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰	کشاورزی	۸۶	
۵	اردجین	۱۹۰۰۰۰۰	۱۲۰۰۰۰۰	کشاورزی	۸۶	
۶	سونتو	۱۴۰۰۰۰۰	۸۵۰۰۰۰	کشاورزی	۸۶	
۷	لگاهی	۱۲۰۰۰۰۰	۸۰۰۰۰۰	کشاورزی	۸۶	
۸	گلجه	۱۱۰۰۰۰۰	۷۵۰۰۰۰	کشاورزی	۸۶	
۹	ایده لو	۱۱۰۰۰۰۰	۸۰۰۰۰۰	کشاورزی	۸۶	
۱۰	گویجه قیه	۱۰۰۰۰۰۰	۷۰۰۰۰۰	کشاورزی	۸۶	
۱۱	گلجیک	۱۱۰۰۰۰۰	۷۵۰۰۰۰	کشاورزی	۸۶	
۱۲	قره آغاج	۱۸۰۰۰۰۰	۱۲۰۰۰۰۰	کشاورزی	۸۶	
۱۳	شهرک ۲	۱۱۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰۰۰	کشاورزی	۸۶	
۱۴	پاشاچای	۳۲۰۰۰۰۰	۲۴۰۰۰۰۰	کشاورزی	۸۶	
۱۵	تلخاب۲	۱۹۰۰۰۰۰	۱۳۰۰۰۰۰	کشاورزی	۸۶	

مأخذ: شرکت سهامی آب منطقه‌ای استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ١٥٤- سدهای در دست مطالعه

ردیف	عنوان سد	میزان حجم مخزن (متر مکعب)	در حال مطالعه
۱	زاغج	۱۰۰۰۰۰۰	×
۲	بولاماجی	۱۴۵۰۰۰۰	×
۳	بزوشا	۸۰۰۰۰۰	×
۴	قزل تپه	۴۴۰۰۰۰۰	×
۵	مهتر	۷۵۰۰۰۰۰	×
۶	ذاکر وسهرین	–	×
۷	مشمپا	۶۰۲۰۰۰۰۰۰	×
۸	سد انحرافی رجئین	۳۰۰۰۰۰۰۰۰	×
۹	سد انحرافی پاوه رود	۳۰۲۰۰۰۰۰۰	×
۱۰	چسب	۱۰۷۰۰۰۰۰	×
۱۱	سنقر	۱۴۰۷۰۰۰۰	×
۱۲	منداق	۴۱۰۰۰۰۰۰	×
۱۳	سردهات شیخلو	۱۸۵۰۰۰۰	×
۱۴	بزینه رود	–	×
۱۵	هشتاد جفت	–	×
۱۶	زرین آباد	–	×
۱۷	کلوچ طارم	–	×
۱۸	مراش	۲۸۰۰۰۰۰۰	×
۱۹	رامین	۸۴۰۰۰۰۰	×
۲۰	حاجی قشلاق	۵۰۰۰۰۰۰	×
جمع		۱۳۲۸۱۷۰۰۰۰	×

مأخذ: شرکت سهامی آب منطقه‌ای استان زنجان، ۱۳۸۶.

۱-۳-۳-٤-٦- تحلیل مدیریت جامع آب

با عنایت به سند چشم انداز ۲۰ ساله‌ی کشور که به تأیید مقام معظم رهبری نیز رسیده است، می‌بایست در سال ۱۴۰۴، سهم آب سطحی از آب مصرفی ۶۵٪ و سهم آب زیرزمینی ۴۵٪ مصرفی کل آب باشد لذا جهت رسیدن به این هدف می‌بایست با انجام اقدامات مدیریتی ذیل قدم در این راه نهاد:

- افزایش بهره‌برداری از آب سطحی با احداث سدهای مطالعه نشده، ایستگاه پمپاژ و حتی تغذیه‌ی مصنوعی آب سطحی جهت تقویت آبخوان‌های زیرزمینی.
- تلاش جهت جلوگیری از برداشت‌های غیرمجاز و احداث سازه‌های مناسب جهت تغذیه مصنوعی آبخوان‌ها در کنار اقدامات غیرسازه‌ای همچون نصب کنتور هوشمند، فرهنگ‌سازی مصرف بهینه، خریدار و انسداد چاه‌های کشاورزی و...
- همکاری و مساعدت تنگاتنگ سازمان جهاد کشاورزی جهت بهبود راندمان مصرف آب.
- تشویق و حمایت از صنایع بسته‌بندی آب جهت افزایش ارزش اقتصادی آب.

- تعامل با سازمان حفاظت محیط زیست و مقامات قضایی و انتظامی استان جهت برخورد با منابع آلاینده آب سطحی و زیرزمینی.
- تعامل با مقامات قضایی، انتظامی و استانداری جهت جلوگیری از برداشت غیراصولی منابع شن و ماسه رودخانه‌ای جهت کاهش اثرات سوء این نوع مصارف.
- بررسی و مطالعات کامل و اجرای پروژه‌های بازیافت آب بالاخص با عنایت به ارزش اقتصادی بالای این نوع استحصال در صنایع خاص همچنین در نقطه‌ی انتهایی تصفیه خانه‌های فاضلاب شهری.
- ایجاد ساختگاه فرهنگی مناسب از دیدگاه "آب یک کالای اقتصادی" و جلوگیری از صادرات سوبسید دولتی بخش در قالب محصولات کشاورزی.

منابع و مأخذ

۱. آمار تفصیلی صنعت برق ایران (انتقال نیروی برق) (سال‌های مختلف)، وبگاه شرکت توانیر، WWW.Tananir.org.ir

۲. اداره‌ی کل راه و ترابری استان زنجان (۱۳۸۵)، اداره ابنیه و نگهداری راه، بخش آمار و اطلاعات (گزارش منتشر نشده).

۳. سازمان پزشکی قانونی استان زنجان (۱۳۸۵)، واحد آمار (گزارش منتشر نشده).

۴. سازمان حمل و نقل پایانه‌های استان زنجان (۱۳۸۳)، سالنامه آماری حمل و نقل جاده‌ای، زنجان، دفتر فن‌آوری.

۵. سازمان حمل و نقل پایانه‌های استان زنجان (۱۳۸۴)، سالنامه آماری حمل و نقل جاده‌ای، زنجان، دفتر فن‌آوری.

۶. سازمان حمل و نقل پایانه‌های استان زنجان (۱۳۸۵)، سالنامه آماری حمل و نقل جاده‌ای، زنجان، دفتر فن‌آوری.

۷. سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان زنجان (سال‌های مختلف)، سالنامه آماری استان زنجان، انتشارات سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان زنجان.

۸. سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان زنجان، گزیده نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۷۵، انتشارات سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان زنجان.

۹. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان زنجان (۱۳۸۵)، سالنامه آماری استان زنجان، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان زنجان.

۱۰. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، مرکز آمار ایران (۱۳۸۵)، سالنامه آماری کشور، مرکز آمار ایران.

۱۱. شرکت برق منطقه‌ای زنجان (سال‌های مختلف)، کارنامه شرکت برق منطقه‌ای زنجان، وبگاه شرکا برق منطقه‌ای زنجان، WWW.ZEDC.ir.

۱۲. شرکت پخش فرآورده‌های نفتی منطقه زنجان (۱۳۸۶)، گزارش منتشر نشده.

۱۳. شرکت توانیر (۱۳۸۶)؛ ۳۹ سال صنعت برق ایران در آیینه آمار (۸۵-۱۳۴۶)، معاونت منابع انسانی و تحقیقات دفتر فن‌آوری اطلاعات و آمار.

۱۴. شرکت خطوط لوله و مخابرات منطقه شمال غرب (۱۳۸۶)، گزارش منتشر نشده.

۱۵. شرکت گاز استان زنجان (۱۳۸۵-۱۳۷۲)، (۱۳۸۶)، گزارش آمار فروش گاز، واحد فروش، شرکت گاز استان زنجان.

۱۶. شرکت گاز استان زنجان (۱۳۸۵-۱۳۷۲)، (۱۳۸۶)، گزارش داخلی عملکرد شرکت گاز استان زنجان، واحد برنامه‌ریزی و کنترل، گزارش منتشر نشده، شرکت گاز استان زنجان.

۱۷. شرکت ملی گازایران (۱۳۸۵)، گزارش عملکرد گازرسانی، مدیریت گازرسانی شرکت ملی گازایران.

۱۸. مرکز آمار ایران (۱۳۸۵)، گزیده نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵، وبگاه مرکز آمار ایران.

۱۹. وزارت راه و ترابری (۱۳۸۵)، آیین نامه طرح هندسی راه‌ها، نشریه شماره ۱۶۱، تهران، وزارت راه و ترابری.

پیوست

ضمیمه‌ی ۱

نام و مکان واحدهای پستی استان زنجان

ردیف	نام واحد پستی	آدرس	ملاحظات
۱	اداره‌ی کل پست	زنجان	شهری
۲	آقکند	زنجان	روستایی
۳	بادامستان	زنجان	روستایی
۴	اسفجین	زنجان	روستایی
۵	تلخاب زنجانرود	زنجان	روستایی
۶	تلخاب بوغداکندی	زنجان	روستایی
۷	خیام	زنجان	شهری
۸	چایر لو	زنجان	روستایی
۹	رازبین	زنجان	روستایی
۱۰	دیزج آباد	زنجان	روستایی
۱۱	سهرین	زنجان	روستایی
۱۲	رامین	زنجان	روستایی
۱۳	قره بوطه	زنجان	روستایی
۱۴	قلتوق	زنجان	روستایی
۱۵	گلجه	زنجان	روستایی
۱۶	گل بلاغی	زنجان	روستایی
۱۷	کوی فرهنگ	زنجان	روستایی
۱۸	نیک پی	زنجان	روستایی
۱۹	نیماور	زنجان	روستایی
۲۰	شهرک کارمندان	زنجان	شهری
۲۱	شهید نوروزی مقدم	زنجان	شهری
۲۲	بلوار آزادی	زنجان	روستایی
۲۳	اداره‌ی پست خدابنده	خدابنده	شهری
۲۴	آقاجری	خدابنده	روستایی
۲۵	آقبلاغ نصر اله خان	خدابنده	روستایی
۲۶	باش قشلاق	خدابنده	روستایی
۲۷	پابند	خدابنده	روستایی
۲۸	بولاماجی	خدابنده	روستایی
۲۹	پرچین	خدابنده	روستایی
۳۰	حسین آباد	خدابنده	روستایی
۳۱	زاغج	خدابنده	روستایی
۳۲	دوتپه سفلی	خدابنده	روستایی
۳۳	سجاس	خدابنده	شهری
۳۴	زرین رود	خدابنده	شهری
۳۵	سهرورد	خدابنده	روستایی

ادامه‌ی نام و مکان واحدهای پستی استان زنجان

ردیف	نام واحد پستی	آدرس	ملاحظات
۳۶	قلعه جوق	خدابنده	روستایی
۳۷	کهلا	خدابنده	روستایی
۳۸	کرسف	خدابنده	روستایی
۳۹	گرماب	خدابنده	شهری
۴۰	گتپه	خدابنده	روستایی
۴۱	گوگجه ییلاق	خدابنده	روستایی
۴۲	لاچوان	خدابنده	روستایی
۴۳	اداره‌ی پست ابهر	ابهر	شهری
۴۴	آقچه کند	ابهر	روستایی
۴۵	درسجین	ابهر	روستایی
۴۶	سلطانیه	ابهر	شهری
۴۷	شریف آباد	ابهر	روستایی
۴۸	سلمان کندی	ابهر	روستایی
۴۹	عباس آباد	ابهر	روستایی
۵۰	صائین قلعه	ابهر	شهری
۵۱	قفس آباد	ابهر	روستایی
۵۲	کینه ورس	ابهر	روستایی
۵۳	گل تپه	ابهر	روستایی
۵۴	گوزلدره	ابهر	روستایی
۵۵	ویر	ابهر	روستایی
۵۶	هیدج	ابهر	شهری
۵۷	عمید آباد	ابهر	روستایی
۵۸	اداره‌ی پست ایجرود	ایجرود	شهری
۵۹	آلاچمن	ایجرود	روستایی
۶۰	تله گرد	ایجرود	روستایی
۶۱	سعید آباد	ایجرود	روستایی
۶۲	گلابر سفلی	ایجرود	روستایی
۶۳	شوراب	ایجرود	روستایی
۶۴	هلیل آباد	ایجرود	روستایی
۶۵	اداره‌ی پست ماهنشان	ماهنشان	شهری
۶۶	آلمالو	ماهنشان	روستایی
۶۷	پری	ماهنشان	روستایی
۶۸	حبش	ماهنشان	روستایی
۶۹	خور جهان	ماهنشان	روستایی
۷۰	قره دره	ماهنشان	روستایی
۷۱	دندی	ماهنشان	شهری
۷۲	دوزکند	ماهنشان	روستایی
۷۳	نصیر آباد	ماهنشان	روستایی

ادامه‌ی نام و مکان واحدهای پستی استان زنجان

ردیف	نام واحد پستی	آدرس	ملاحظات
۷۴	ینگجه	ماهنشان	روستایی
۷۵	اداره‌ی پست طارم	آبر	شهری
۷۶	الزین	آبر	روستایی
۷۷	چورزق	آبر	شهری
۷۸	درام	آبر	روستایی
۷۹	شیت	آبر	روستایی
۸۰	گیلوان	آبر	روستایی
۸۱	مامالان	آبر	روستایی
۸۲	اداره‌ی پست خرمدره	خرمدره	شهری
۸۳	شویر	خرمدره	روستایی

مأخذ: اداره کل پست استان زنجان، ۱۳۸۶.

ضمیمه‌ی ۲- سند ملی توسعه‌ی بخش پست

تصویر کلی بخش

الف) وظایف

- تضمین تأمین ارتباطات استاندارد و دسترسی به اطلاعات برای آحاد جامعه در امور اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی.
- تدوین ضوابط و استانداردهای مرتبط با خدمات پستی و نظارت بر حسن اجرای آنها.
- ایجاد زمینه‌های مشارکت و فراهم کردن شرایط رقابت سالم برای بخش غیردولتی و دولتی با رعایت قوانین و مقررات و اعمال آنها.

ب) ویژگی‌های بخش

- تحولات سریع فن‌آوری در بخش و افزایش تقاضا برای دریافت خدمات ارتباطی و فن‌آوری اطلاعات.
- نقش اساسی بخش در ایجاد تحول در بخش‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و بهبود رفاه فردی و اجتماعی.
- جهانی شدن فعالیت‌ها و الزام به رعایت استانداردها.
- ارزش افزوده‌ی قابل توجه فعالیت‌ها و زود بازده سرمایه‌گذاری در بخش.

ج) وظایف

- انجام کلیه‌ی خدمات نیابتی و دبیرخانه‌ای
- انجام خدمات جانبی و ترکیبی پستی
- انجام امور پست با مشارکت عاملین بخش غیردولتی داخلی و خارجی
- تشکیل بانک اطلاعات کدپستی و به هنگام سازی آن
- تدوین راهبردها و سیاست‌های برنامه‌های بلندمدت و میان‌مدت بخش پست
- شناخت و تضمین نیازهای پستی جامعه
- تنظیم و حفظ رابطه با اتحادیه‌های جهانی و منطقه‌ای پستی و شرکت در مجامع و اتحادیه‌های مذکور
- تهیه‌ی طرح و انتشار تمبر و اوراق بهادار پستی
- صدور اجازه استفاده از تجهیزات فنی پستی
- ارائه‌ی خدمات حمل و نقل هوایی محمولات و مرسولات پستی

د) ویژگی‌ها

پست متأثر از برخی عوامل تعیین‌کننده‌ی اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی است. عرضه‌ی خدمات پستی متکی بر استفاده از نیروی انسانی بوده که این بخش را به عنوان مجموعه‌ای نیروبر و اشتغال‌زا شناسانده است که با افزایش سرمایه‌گذاری و تقویت رویکرد اقتصادی در نگاه به این بخش، روند تحول بخش سرعت بیش‌تری خواهد گرفت.

به دلیل پیشرفت فن‌آوری‌های ارتباطی و به ویژه پست الکترونیک، پیش‌بینی می‌شود، به مرور تغییراتی در ترکیب مرسولات پستی به وجود آید که این تغییرات افزایش سهم امانات را در ترافیک پستی به دنبال خواهد داشت. از دیگر ویژگی‌های پست، زود بازده بودن آن است.

هـ) وضعیت

- **رشد اقتصادی سریع، مستمر و پایدار**

- تسهیل و تسریع ارتباط تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان
- معرف، مبلغ کالاها و خدمات بنگاه‌ها، سازمان‌ها و مؤسسات
- افزایش بهره‌وری ملی و کاهش هزینه‌ها
- ایجاد فرصت‌های شغلی جدید
- ایجاد منابع مالی قابل توجه با جذب پس اندازهای کوچک و پراکنده
- جلوگیری از خود پستچی‌گری و ایجاد صرف و صلاح اقتصادی برای مردم و جامعه

- **توسعه‌ی مبتنی بر دانایی**

- اطلاع رسانی از طریق توزیع نشریات و کتب
- گسترش فرهنگ ارتباطات از طریق ارائه خدمات پستی

- **تعامل فعال با اقتصاد جهانی**

- همکاری و ارتباط مستقیم و غیرمستقیم با کشورها و اتحادیه‌های جهانی و منطقه‌ای
- تبعیت از قوانین و مقررات بین المللی
- ترانزیت محمولات و مرسولات پستی
- همکاری در امور خدمات فنی و مهندسی
- عرضه‌ی خدمات در عرصه‌ی بین‌المللی

- جلب سرمایه‌گذاری خارجی
- همکاری و مشارکت با شرکت‌های بین‌المللی پستی

- **رقابت‌پذیر کردن اقتصاد**

- رقابتی نمودن عرضه‌ی کالا و خدمات با ایجاد تسهیلات ارتباطی و مبادلاتی

- **ارتقای امنیت انسانی و عدالت اجتماعی**

- ایجاد زمینه و فرصت‌های برابر برای برخورداری آحاد شهروندان از خدمات مختلف

- **امنیت ملی**

- کمک به امنیت ملی از طریق حفظ حریم اشخاص در ارتباطات پستی

- **ارتقای سلامت و بهبود کیفیت زندگی**

- کاهش هزینه‌ها و افزایش اوقات فراغت آحاد جامعه با برخورداری از تسهیلات خدمات پستی

- **حفظ محیط زیست**

- کاهش آلودگی‌های محیطی با کاهش مراجعات حضوری و خود پستچی‌گری

- **توسعه‌ی فرهنگی**

- توزیع جراید، مطبوعات و انواع کتب در سطح ملی و بین المللی
- چاپ و انتشار انواع تمبر مفاخر، مشاهیر، مناسبت‌های ملی و مذهبی و جاذبه‌های طبیعی

- **کارآمد کردن اداره‌ی امور کشور**

- جایگزینی شیوه‌ی مکاتبه به جای مراجعه و برقراری ارتباط بین بخش‌های مختلف جامعه
- تحقق نهاد پستی به عنوان پیش‌خوان مردم با کمک سایر نهادهای ارتباطی و دولتی

- **توسعه‌ی قضایی**

- تسهیل و تسریع توزیع پستی ابلاغیه‌ها، اخطاریه‌ها و احکام قضایی

- **آمایش سرزمین**

- تضمین ارایه‌ی سرویس پستی جهانی به خصوص در مناطق غیربرخوردار

اهداف کلی و راهبردهای کلان

الف) اهداف کلی

- افزایش دسترسی به خدمات پایه‌ی پستی استاندارد
- توسعه‌ی خرده بانکداری
- ارتقای کیفیت خدمات در حد استاندارد
- افزایش سهم کشور از بازار جهانی ارتباطات پستی

ب) راهبردهای کلان

- همگامی با تحولات پستی جهانی
- افزایش سهم بخش غیردولتی در پست
- بهره‌برداری از فنآوری اطلاعات و خدمات الکترونیکی
- توسعه رقابت‌پذیری و ایجاد تسهیلات لازم برای حضور فعال بخش غیردولتی در زمینه جابه‌جایی مراسلات بیش از ۲۵۰ گرم
- توسعه‌ی سرمایه‌های انسانی
- توسعه‌ی همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی
- افزایش بهره‌وری

ج) سیاست‌های اجرایی

- واگذاری فعالیت قبول و رەسپاری به بخش غیردولتی و انجام عملیات پستی تجزیه، آماده‌سازی و توزیع توسط بخش دولتی مستقر در مرکز استان‌ها و شهرستان‌ها
- تحقق پیشخوان مردم در دفاتر خدمات ارتباطی و فنآوری اطلاعات به منظور ارایه‌ی خدمات مورد نیاز شهروندان
- به کارگیری نظام قیمت تمام شده و بهبود بهره‌وری، اثر بخشی و کارایی در عرضه‌ی خدمات پستی
- کمک از محل منابع عمومی برای عرضه‌ی خدمات پایه در مناطق محروم و روستایی
- بکارگیری منابع انسانی پاره و قت در انجام امور اصلی و تخصصی پست
- اصلاح ساختار سازمان و تشکیلات بخش پست و فراهم کردن زمینه‌ی ایجاد شرکت‌های استانی، منطقه‌ای و تخصصی

- همکاری و مشارکت با بخش غیردولتی پستی داخلی و بین المللی در عرضه‌ی خدمات پستی
- ایجاد نظام تعرفه‌های پستی منعطف، مبتنی بر قیمت تمام شده و نظام عرضه و تقاضای بازار ارتباطات پستی
- عرضه‌ی سرویس پستی جهانی در سطح شهرها و روستاها
- ترویج و بهره‌برداری از اختیارات مربوط به واگذاری کارت‌های اعتباری اعتباری الکترونیک در کشور
- سازماندهی توزیع مرسولات پستی از طریق هماهنگی با دستگاه‌های اجرایی جهت نصب صندوق‌های پستی در ورودی ساختمان‌ها
- ایجاد تنوع در خدمات پستی حسب نیاز مشتری با تأکید بر نگرش اقتصادی در فعالیت‌های پستی
- ارزیابی کمی و کیفی واحدهای ستادی و اجرایی براساس نظرهای مشتریان
- افزایش رضایت‌مندی و معیشتی کارمندان
- اصلاح نظام آموزش تخصصی پست کشور و کارآمد کردن آن و توسعه‌ی آموزش‌های تخصصی و فنی و حرفه‌ای مربوط به فعالیت‌های پستی
- تنوع در شکل، محتوی و مضامین تمبر به عنوان یک کالای فرهنگی و اقتصادی و ملی و بین المللی و افزایش در تولید آن

۱-۳-٤- تحلیـل عرصه‌های فعالیت اقتصادی

۱-۳-٤-۱- اقتصاد شهری

۱-۳-٤-۱-۱- اشتغال

۱-۳-٤-۱-۱-۱- فعالیت

براساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ تعداد جمعیت فعال (۱۰ ساله و بیش‌تر)، استان زنجان ۸۲۰۰۳۶ نفر، بوده است که ۴۷۹۷۹۵ نفر، آنها در نقاط شهری و ۳۴۰۲۴۱ نفر، در دیگر نقاط روستایی استان ساکن بوده اند. به عبارتی ۵۸/۵ درصدجمعیت فعال استان در نقاط شهری و ۴۱/۵ درصد، متعلق به نقاط روستایی سکونت داشته‌اند. این امر نشان‌دهنده‌ی جوان بودن جمعیت استان و درصد بالای عرضه‌ی نیروی کار به ویژه در نقاط شهری است. مقایسه‌ی آمار نیروی فعال در سال ۱۳۸۵ با سال ۱۳۷۵ نشان می‌دهد، طی دهه‌ی مذکور تعداد ۱۵۶۸۲۴ نفر، به جمعیت فعال استان اضافه شده است. از این میزان سهم نقاط شهری ۱۳۵۵۳۷ نفر و سهم نقاط روستایی ۲۱۲۸۷ نفر، بوده است که این تفاوت فاحش ناشی از مهاجرت شدید از نقاط روستایی به شهرهای استان می‌باشد.

نرخ فعالیت عمومی در استان ۸۵ درصد و در نقاط شهری استان ۸۵/۸ درصد است، این میزان در سال ۱۳۷۵ معادل ۷۳/۵ درصد بوده است، به عبارتی طی این دوره ۱۱/۵درصد به میزان فعالیت عمومی استان افزوده شده است.

در سال ۱۳۸۵ نرخ فعالیت عمومی در نقاط شهری استان ۸۵/۸ درصد بوده است که به میزان ۰/۸ درصد از نرخ مقالات عمومی استان بالاتر می باشد.

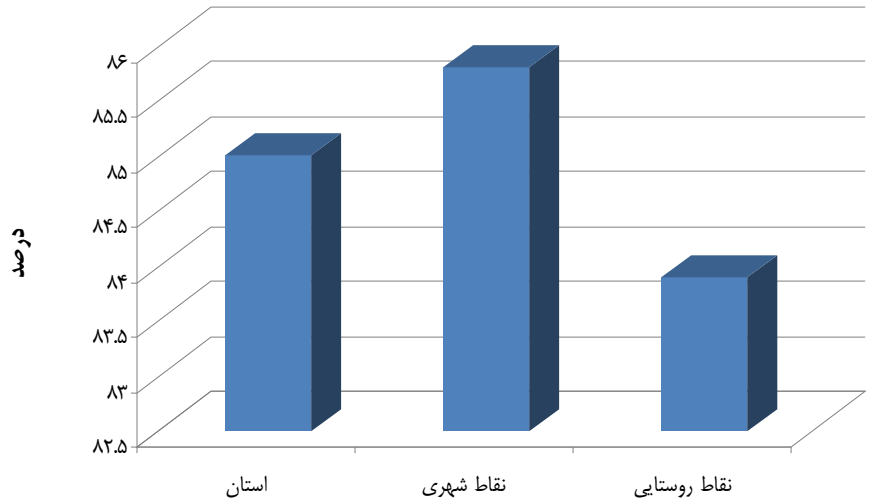
لازم به ذکر است، نرخ فعالیت عمومی استان در میان زنان ۸۵/۴ درصد و مردان ۸۴/۶ درصد، می‌باشد. این میزان در نقاط شهری برای مردان ۸۵/۵ درصد و برای زنان ۸۶ درصد، می‌باشد که فاصله بسیار نزدیکی با هم دارند.

جدول شماره‌ی ۱- جمعیت ده ساله و بیش‌تر استان زنجان به تفکیک جنس در سال ۱۳۸۵

	جمعیت ۱۰ ساله و بیش‌تر			میزان فعالیت عمومی		
	جمع	مرد	زن	کل (درصد)	مرد	زن
استان	۸۲۰۰۳۶	۴۰۷۵۲۲	۴۱۲۵۱۴	۸۵	۸۴/۶	۸۵/۴
نقاط شهری	۴۷۹۷۹۵	۲۴۱۴۸۳	۲۳۸۳۱۲	۸۵/۸	۸۵/۵	۸۶
نقاط روستایی	۳۴۰۲۴۱	۱۶۶۰۳۹	۱۷۴۲۰۲	۸۳/۹	۸۳/۳	۸۴/۶

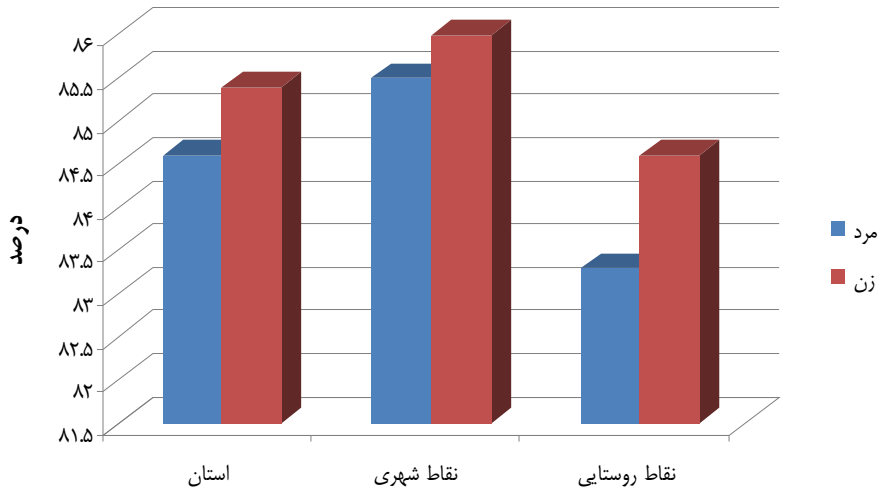
مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵.

نمودار شماره‌ی ۱- میزان فعالیت عمومی به تفکیک نقاط شهری و روستایی در سال ۱۳۸۵

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵.

نمودار شماره‌ی ۲- میزان فعالیت عمومی به تفکیک نقاط شهری، روستایی و جنس در سال ۱۳۸۵

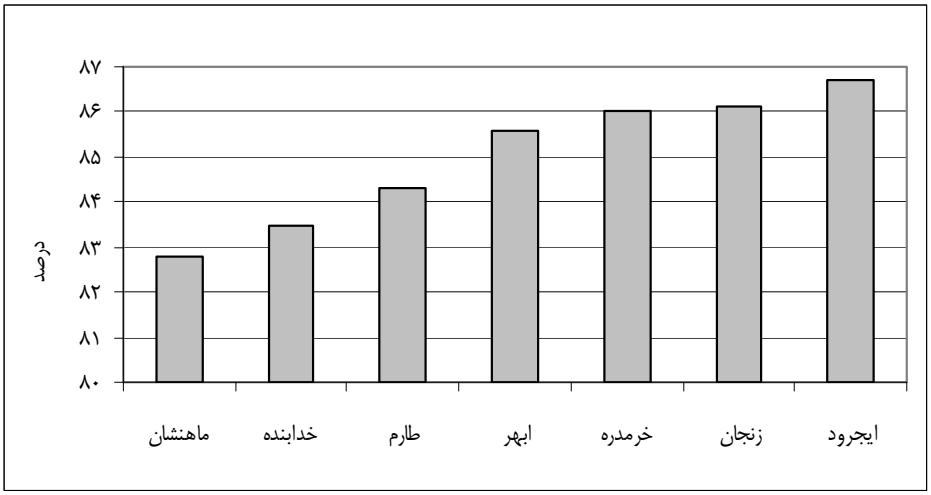

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵.

نرخ فعالیت عمومی در واقع نشانگر میزان جمعیت واقع در سنین کار و فعالیت نسبت به کل جمعیت جامعه است. به دلیل در دسترس نبودن تعداد جمعیت بالای ۱۰ سال برای نقاط شهری استان به طور جداگانه در سال ۱۳۸۵، این موضوع به تفکیک نقاط شهری شهرستان و در نقاط شهری آنها مورد بررسی قرار گرفته است. بر این اساس شهرستان ایجرود با ۸۶/۷ درصد و شهرستان ماهنشان با ۸۲/۸ درصد، نرخ فعالیت عمومی به ترتیب بالاترین و پایین‌ترین نرخ را به خود اختصاص داده‌اند. این میزان در شهرستان زنجان با اختلاف ناچیزی نسبت به شهرستان ایجرود برابر با ۸۶/۱ درصد، می‌باشد.

مقایسه‌ی میزان فعالیت عمومی به تفکیک جنس در نقاط شهری استان نشان می‌دهد، به طور متوسط این میزان در بین زنان ۱/۸درصد بیش‌تر از مردان است. این موضوع در مورد شهرستان ایجرود استثنا بوده و میزان فعالیت عمومی در بین مردان بیش‌تر از زنان گزارش شده است.

نمودار شماره‌ی ۳- میزان فعالیت عمومی نقاط شهری استان به تفکیک شهرستان در سال ۱۳۸۵

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵.

جمعیت ۱۰ ساله و بیش‌تر برحسب این‌که در تولید کالا و خدمات مشارکت دارند یا از قابلیت مشارکت برخوردارند، به جمعیت فعال و غیرفعال اقتصادی، تقسیم می‌شوند. از این نظر براساس سرشماری سال ۱۳۸۵، در استان زنجان ۳۳۳۹۸۶ نفر، در گروه جمعیت فعال اقتصادی و ۴۷۹۳۸۶ نفر، در گروه جمعیت غیرفعال اقتصادی، قرار گرفته‌اند. به عبارتی از مجموع جمعیت فعال استان ۴۱٪ در تولید کالا و خدمات مشارکت داشته‌اند و ۵۹٪ دیگر نیز به دلیل قرارگیری در گروه‌هایی چون محصلین، افراد خانه‌دار یا افراد دارای درآمد بدون کار تنها از قابلیت مشارکت برخوردار بوده‌اند. در نقاط شهری استان نیز ۱۸۸۰۷۰ نفر، در گروه جمعیت فعال اقتصادی و ۲۸۷۸۲۰ نفر، در گروه جمعیت غیرفعال اقتصادی قرار داشته‌اند. به عبارتی نرخ فعالیت جمعیت ۱۰ ساله و بیش‌تر در نقاط شهری استان ۳۹/۱ درصد و جمعیت غیرفعال اقتصادی ۶۰/۵ درصد جمعیت ۱۰ ساله و بیش‌تر استان را شامل می‌شود.

در سال ۱۳۷۵ میزان فعالیت واقعی استان ۳۵ ٪، بوده است که ۶ ٪ پایین‌تر از نرخ در سال ۱۳۸۵ می‌باشد. این میزان در نقاط شهری در سال مذکور برابر با ۳۴ ٪، بوده است که ۵/۱ ٪ در سال ۱۳۸۵ افزایش پیدا کرده است. همانطور که مشاهده می‌شود، نرخ رشد نقاط شهری در رابطه با این شاخص در دهه‌ی مذکور ۰/۹ درصد، کمتر از نرخ رشد استان می‌باشد که این موضوع بی‌ارتباط با هجوم جوانان در سن کار و فعالیت به نقاط شهری نیست.

لازم به ذکر است، این میزان در کشور برابر با ۳۸/۸ درصد، می‌باشد که ۰/۳درصد پایین‌تر از استان زنجان مطالعه می‌باشد.

جدول شماره‌ی۲- مقایسه جمعیت ۱۰ ساله و بیش‌تر استان برحسب فعالیت به تفکیک نقاط شهری و روستایی طی دوره‌ی ۷۵-۱۳۸٤

	سال ۱۳۸۵				سال ۱۳۷۵			
	فعال اقتصادی	غیرفعال اقتصادی	اظهار نشده	نرخ فعالیت واقعی کل	فعال اقتصادی	غیرفعال اقتصادی	اظهار نشده	نرخ فعالیت واقعی کل
کشور	۱۵۹۳۰۵۷۸	۲۴۸۲۴۷۰۲	۳۴۰۳۹۴	۳۸/۸				
استان	۳۳۳۹۸۶	۴۷۹۳۸۶	۶۶۶۴	۴۱	۲۳۲۹۱۲	۴۲۵۶۱۰	۴۶۹۰	۳۵
نقاط شهری	۱۸۸۰۷۰	۲۸۷۸۲۰	۳۹۰۵	۳۹/۱	۱۱۶۰۰۱	۲۲۴۸۸۷	۳۳۷۰	۳۴
نقاط روستایی	۱۴۵۶۱۶	۱۹۱۵۶۶	۲۷۵۹	۴۳/۱	۱۱۶۹۱۱	۲۰۰۷۲۳	۱۳۲۰	۳۷

مأخذ: ۱- گزیده نتایج تفضیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۷۵.
۲- مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵.

در نقاط شهری شهرستان‌های استان پایین‌ترین نرخ فعالیت واقعی به شهرستان ماهنشان با ۳۲ درصد و بالاترین میزان به شهرستان زنجان با ۴۰/۵ درصد، تعلق دارد (جدول شماره‌ی ۳).

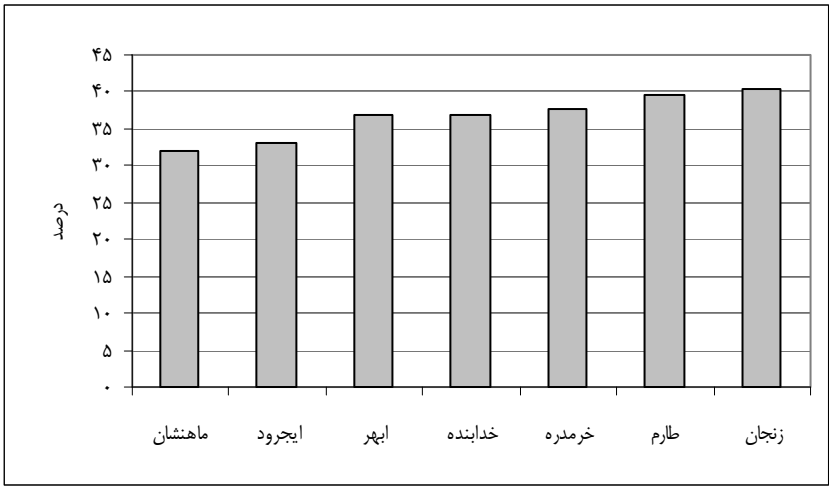
بالا بودن نرخ فعالیت واقعی در شهرستان زنجان با توجه به قرارگیری شهر زنجان به عنوان مرکز استان در این شهرستان و این مهم که شهر زنجان کانون تمرکز امکانات اقتصادی استان تبدیل کرده است، قابل تبیین است.

جدول شماره‌ی ۳- جمعیت ۱۰ ساله و بیش‌تر نقاط شهری برحسب فعالیت به تفکیک شهرستان در سال ۱۳۸۵

شهرستان	جمعیت ۱۰ ساله و بیش‌تر			نرخ فعالیت واقعی (درصد)
	فعال اقتصادی	غیرفعال اقتصادی	اظهار نشده	کل (درصد)
ابهر	۳۲۱۴۳	۵۴۳۲۶	۸۵۹	۳۶/۸
ایجرود	۹۹۵	۱۹۷۰	۱۲	۳۳
خدابنده	۱۲۷۲۵	۲۱۰۵۵	۴۵۹	۳۷
خرمدره	۱۵۷۵۸	۲۵۴۲۲	۴۶۷	۳۷/۸
زنجان	۱۲۲۰۴۹	۱۷۷۱۵۹	۲۰۱۵	۴۰/۵
طارم	۲۲۸۳	۳۴۶۴	۲۴	۳۹/۵
ماهنشان	۲۱۱۷	۴۴۲۴	۶۹	۳۲

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵.

نمودار شماره‌ی ٤- نرخ فعالیت واقعی نقاط شهری به تفکیک شهرستان در سال ۱۳۸۵

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵.

۱-۳-٤-۱-۱-۲- اشتغال

جهت مطالعه‌ی اشتغال در نقاط شهری استان جمعیت فعال اقتصادی در دو بخش شاغلان و بی‌کاران، مورد بررسی قرار می‌گیرد. براساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۸۵ از مجموع جمعیت فعال اقتصادی استان زنجان تعداد ۳۰۲۷۰۶ نفر، شاغل و ۳۱۲۸۰ نفر بی‌کار بوده‌اند که از این تعداد ۱۶۵۵۰۸ نفر، در نقاط شهری ساکن هستند. به عبارتی میزان اشتغال در کل استان برابر ۹۰/۶ درصد و در نقاط شهری ۸۸/۵ درصد و در نقاط روستایی آن ۹۴ درصد، بوده است. همانطور که مشاهده می‌شود، نرخ اشتغال نقاط روستایی ۵/۵ درصد بالاتر از نقاط شهری است. این موضوع به تعریف نادرست مرکز آمار ایران از فرد شاغل و بی‌کار بی‌ارتباط نیست که در آن کسانی که در ۷ روز گذشته (مبنا روز آمارگیری)، حداقل یک ساعت کار کرده باشند، شاغل تلقی شده‌اند.

بررسی آمار سال ۱۳۷۵ نشان می‌دهد، نرخ اشتغال در سال مذکور ۹۳/۷ درصد، می‌باشد و این بدین معناست که طی دهه‌ی ۸۵-۱۳۷۵ نرخ اشتغال در سطح استان ۳/۷ درصد، کاهش یافته است. میزان این کاهش در نقاط شهری ۴/۴ درصد و در نقاط روستایی تنها ۰/۵درصد، می‌باشد.

جدول شماره‌ی ٤- مقایسه‌ی جمعیت فعال اقتصادی استان زنجان برحسب جمعیت شاغل و بی‌کار و نقاط شهری و روستایی طی دوره‌ی ۸۵-۱۳۷۵

	جمعیت فعال اقتصادی سال ۱۳۸۵			جمعیت فعال اقتصادی سال ۱۳۷۵		
	شاغل	بی‌کار	نرخ اشتغال	شاغل	بی‌کار	نرخ اشتغال
استان	۳۰۲۷۰۶	۳۱۲۸۰	۹۰/۶	۲۱۸۳۲۲	۱۴۵۹۰	۹۳/۷
نقاط شهری	۱۶۵۵۰۸	۲۲۵۶۲	۸۸/۵	۱۰۷۷۹۳	۷۸۵۵	۹۲/۹
نقاط روستایی	۱۳۷۱۹۸	۸۷۱۸	۹۴	۱۱۰۵۲۹	۶۷۳۵	۹۴/۵

مأخذ: ۱- گزیده نتایج تفضیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۷۵.
۲- مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵.

در جدول شماره‌ی ۴، جمعیت فعال اقتصادی در نقاط شهری استان آورده شده است و همان گونه که ملاحظه می‌گردد، در بین شهرهای استان، شهر حلب با ۹۹ درصد و شهر خرمدره با ۸۵/۸ درصد، نرخ اشتغال به ترتیب بالاترین و پایین‌ترین میزان را به خود اختصاص داده‌اند. دامنه‌ی تغییرات میزان اشتغال در بین نقاط شهری استان برابر با ۱۳/۲ درصد، می‌باشد که حکایت از شکاف زیاد بین شهرهای استان می باشد.

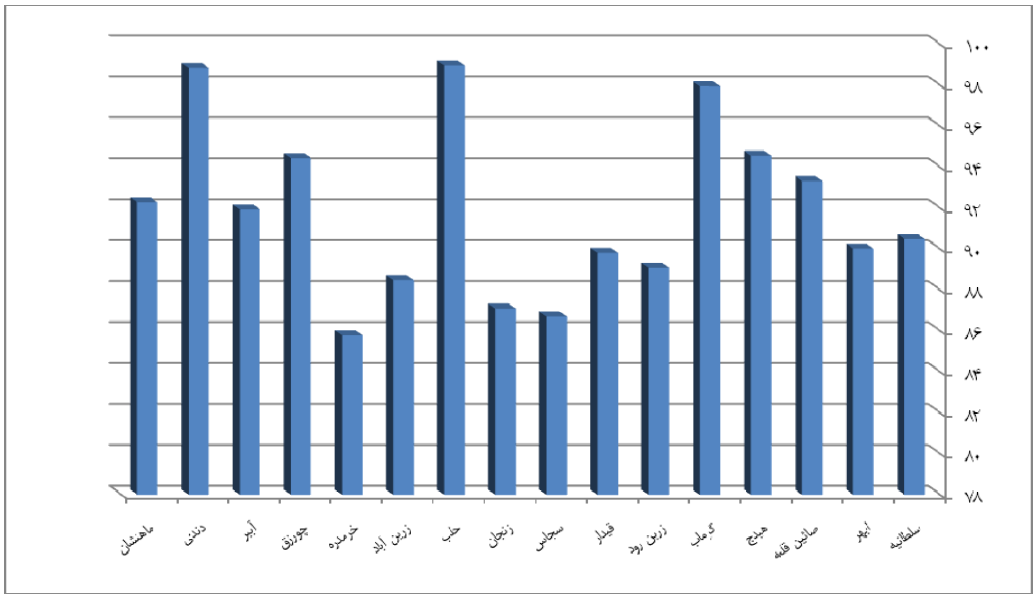
به لحاظ نرخ بی‌کاری نیز شهر زنجان در این رتبه‌بندی بعد از شهرهای خرمدره و سجاس بالاترین نرخ بی‌کاری را دارا است. وضعیت سایر نقاط شهری استان در جدول شماره‌ی ۵، نشان داده شده است.

جدول شماره‌ی ۵- جمعیت فعال اقتصادی برحسب شاغل و بی‌کار به تفکیک شهر در سال ۱۳۸۵

شهرستان	جمعیت فعال اقتصادی		نرخ اشتغال	نرخ بی‌کاری
	شاغل	بی‌کار		
سلطانیه	۱/۹۲۳	۲۰۲	۹۰/۹۴	۹/۵۱
ابهر	۲۰/۷۵۰	۲/۳۰۱	۹۰/۰۲	۹/۹۸
صائین قلعه	۳/۰۳۱	۲۱۷	۹۳/۳۲	۶/۶۸
هیدج	۳/۵۲۸	۲۰۳	۹۴/۵۶	۵/۴۴
گرماب	۱/۱۹۴	۲۵	۹۷/۹۵	۲/۰۵
زرین رود	۱/۴۵۴	۱۷۸	۸۹/۰۹	۱۰/۹۱
قیدار	۷/۳۴۲	۸۳۳	۸۹/۸۱	۱۰/۱۹
سجاس	۱/۴۸۶	۲۲۸	۸۶/۷۰	۱۳/۳۰
زنجان	۱۰۶/۲۹۸	۱۵/۷۵۸	۸۷/۰۹	۱۲/۹۱
حلب	۲۸۹	۳	۹۸/۹۷	۱/۰۳
زرین آباد	۶۲۳	۸۱	۸۸/۴۹	۱۱/۵۱
خرمدره	۱۳/۵۲۹	۲/۲۴۳	۸۵/۷۸	۱۴/۲۲
چورزق	۴۵۹	۲۷	۹۴/۴۴	۵/۵۶
آبر	۱/۶۵۲	۱۴۵	۹۱/۹۳	۸/۰۷
دندی	۶۸۴	۸	۹۸/۸۴	۱/۱۶
ماهنشان	۱/۳۱۶	۱۱۰	۹۲/۲۹	۷/۷۱

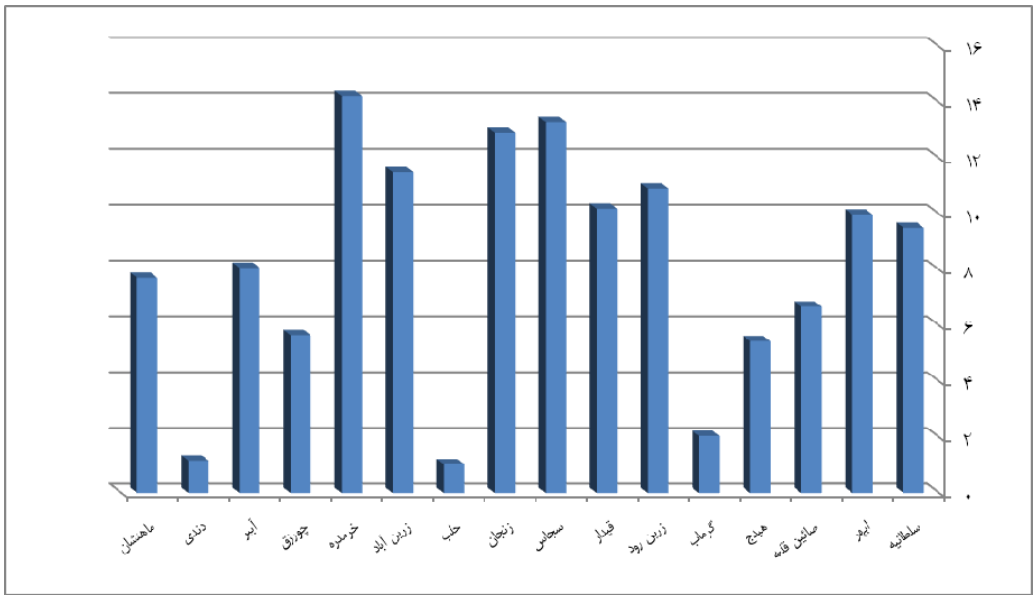
مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵.

نمودار شماره‌ی ٥- نرخ اشتغال به تفکیک شهر در سال ۱۳۸۵

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵.

نمودار شماره‌ی ٦- نرخ بی‌کاری به تفکیک شهر در سال ۱۳۸۵

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵.

۱-۳-٤-۱-۱-۳- بار تکفل

براساس سرشماری ۱۳۸۵، بار تکفل در کل استان زنجان برابر با ۳/۱۸ نفر، بوده است. این میزان در نقاط شهری استان ۳/۳۸نفر و در نقاط روستایی ۲/۹۵ نفر، است. میزان بار تکفل در نقاط شهری کشور در سال ۱۳۸۵برابر ۳/۴ نفر، می‌باشد که تفاوت ناچیزی با استان نشان می‌دهد.

برهمین اساس مقایسه‌ی نقاط شهری استان به تفکیک شهرستان نشان می‌دهد، بالاترین بار تکفل متعلق بـه شـهر دنـدی بـا ۴/۴نفر و پایین‌ترین میزان با ۳/۱ نفر مربوط به شهر گرماب، می‌باشد. در این میان شهر زنجان با بار تکفل ۳/۳ نفر، دارای وضعیت بهتری نسبت به استان می‌باشد.

مقایسه‌ی میزان بار تکفل استان در سال ۱۳۸۵ نسبت به سال ۱۳۷۵ کاهش ۰/۹۵ نفر، را نشان می‌دهد.

جدول شماره‌ی ٦- بار تکفل در استان زنجان به تفکیک نقاط شهری و روستایی در سال ۱۳۸۵

	سال ۸۵			سال ۷۵		
	جمعیت کل	جمعیت شاغل	بار تکفل	جمعیت کل	جمعیت شاغل	بار تکفل
استان	۹۶۴۶۰۱	۳۰۲۷۰۶	۳/۱۸	۹۰۱۷۲۴	۲۱۸۳۲۲	۴.۱۳
نقاط شهری	۵۵۹۳۴۰	۱۶۵۵۰۸	۳/۳۸	۴۵۲۲۱۲	۱۰۷۷۹۳	۴.۱۹
نقاط روستایی	۴۰۵۲۶۱	۱۳۷۱۹۸	۲/۹۵	۴۴۹۵۱۲	۱۱۰۵۲۹	۴.۰۶

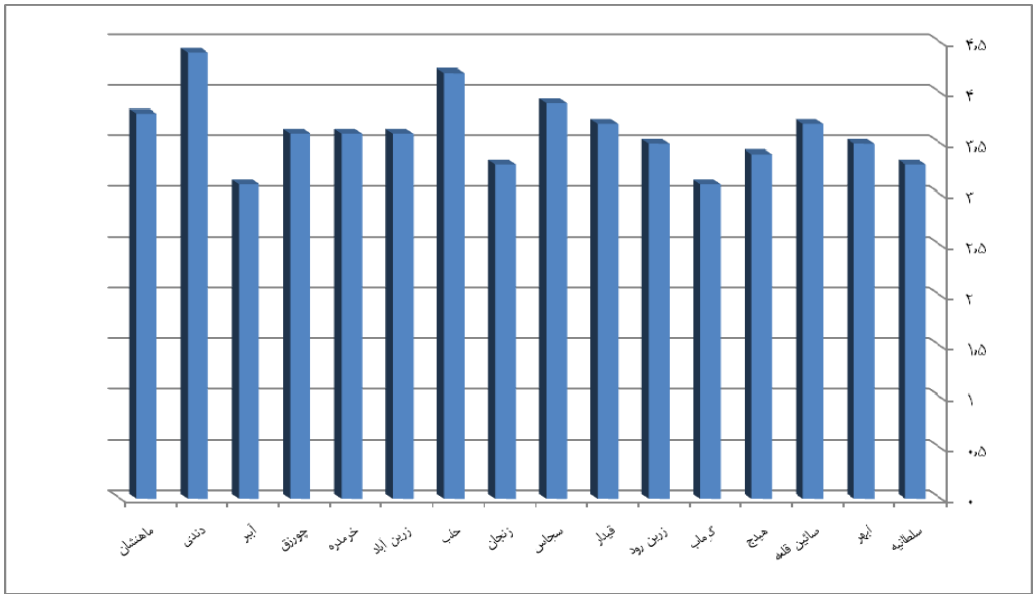
مأخذ: ۱- گزیده نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۷۵.
۲- مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵.

جدول شماره‌ی ۷- میزان بار تکفل به تفکیک نقاط شهری استان در سال ۱۳۸۵

نقاط شهری	جمعیت کل	تعداد شاغلین	بار تکفل
سلطانیه	۶۴۵۸	۱/۹۲۳	۳/۳
ابهر	۷۲۳۶۰	۲۰/۷۵۰	۳/۵
صائین قلعه	۱۱۲۶۴	۳/۰۳۱	۳/۷
هیدج	۱۱۸۷۳	۳/۵۲۸	۳/۴
گرماب	۳۷۳۹	۱/۱۹۴	۳/۱
زرین رود	۵۱۵۶	۱/۴۵۴	۳/۵
قیدار	۲۶۲۶۹	۷/۳۴۲	۳/۷
سجاس	۵۸۴۶	۱/۴۸۶	۳/۹
زنجان	۳۴۹۷۱۳	۱۰۶/۲۹۸	۳/۳
حلب	۱۲۰۶	۲۸۹	۴/۲
زرین آباد	۲۲۲۷	۶۲۳	۳/۶
خرمدره	۴۸۳۹۸	۱۳/۵۲۹	۳/۶
چورزق	۱۶۳۳	۴۵۹	۳/۶
آببر	۵۲۱۲	۱/۶۵۲	۳/۱
دندی	۳۰۱۷	۶۸۴	۴/۴
ماهنشان	۴۹۶۱	۱/۳۱۶	۳/۸

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵.

نمودار شماره‌ی ۷- میزان بار تکفل به تفکیک نقاط شهری استان در سال ۱۳۸۵

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵.

۱-۳-٤-۱-۱-٤- ترکیب اشتغال

براساس آمار ۱۳۸۵، از جمعیت شاغل ۱۰ ساله و بیش‌تر استان ۲۹/۴ درصد در بخش کشاورزی، ۳۴/۸ درصد در بخش صنعت و ۳۴/۸ درصد در بخش خدمات، فعالیت داشته‌اند. این میزان در نقاط شهری در بخش کشاورزی ۶/۳ درصد، صنعت ۳۷/۵ و خدمات برابر با ۵۵/۲ درصد می‌باشد. نقاط شهری استان به عنوان مراکز اداری و سیاسی و بازرگانی در بخش خدمات فعالیت بیش‌تری دارند و همچنین مراکز صنعتی عموماً در اطراف هسته‌های شهری شکل می‌گیرند در نتیجه از مجموع شاغلین نقاط شهری درصد بالاتری در مقایسه با کل استان در مراکز صنعتی فعالیت دارند. در این میان اشتغال بیش از نیمی از شاغلان نقاط شهری در بخش خدمات قابل تأمل است.

در آبان ۱۳۷۵، درصد شاغلین در بخش‌های سه گانه اقتصادی، کشاورزی و صنعتی به ترتیب ۳۸٪ ، ۲۹/۷٪ و ۳۱/۴٪، بوده است. این ارقام در نقاط شهری استان در سال مذکور تفاوت قابل ملاحظه‌ای با کل استان نشان می‌دهند، به طوری که در بخش کشاورزی ۸/۵٪، در بخش صنعت ۳۶/۸٪ و در بخش خدمات ۵۳/۷٪، به فعالیت مشغول بوده‌اند.

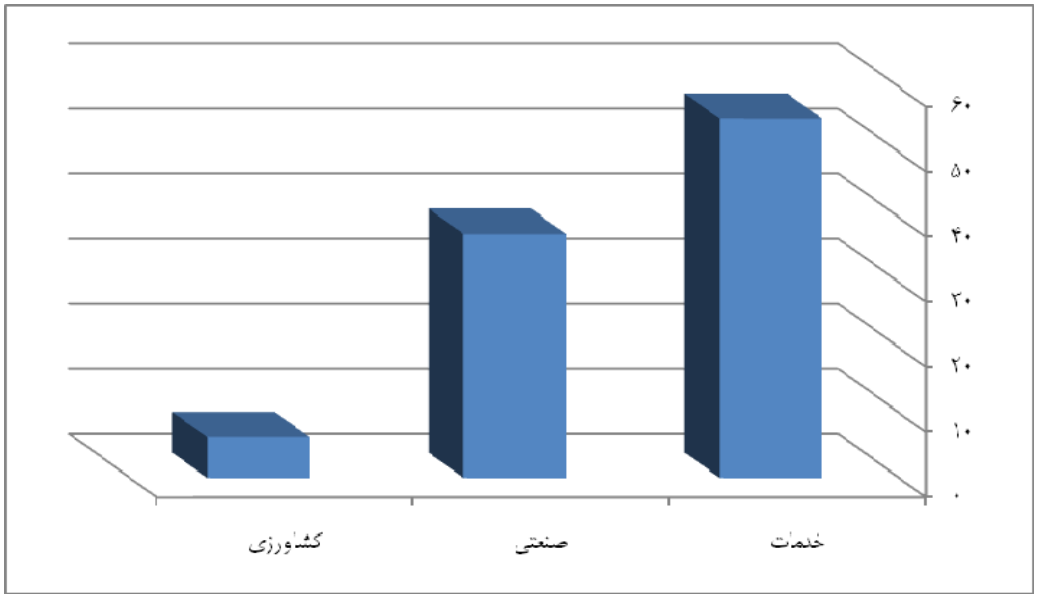
مقایسه‌ی درصد شاغلین نقاط شهری در بخش‌های سه گانه سه طی سال‌های ۸۵-۱۳۷۵ نشان می‌دهد، طی دهه‌ی گذشته از میزان شاغلین در بخش کشاورزی کاسته شده و به افراد شاغل در بخش خدمات، افزوده شده است.

جدول شماره‌ی ۸- جمعیت شاغل استان برحسب گروه‌های عمده فعالیت به تفکیک نقاط شهری و روستایی در سال ۱۳۸۵

	جمعیت شاغل (تعداد)				جمعیت شاغل(درصد)		
	کشاورزی	صنعت	خدمات	اظهار نشده	خدمات	صنعتی	کشاورزی
استان	۸۹۱۴۸	۱۰۵۲۳۲	۱۰۵۵۳۵	۲۷۹۲	۳۴/۸	۳۴/۸	۲۹/۴
نقاط شهری	۱۰۴۵۳	۶۱۹۴۰	۹۱۲۴۰	۱۶۷۶	۵۵/۲	۳۷/۵	۶/۳
نقاط روستایی	۸۷۶۹۵	۴۳۲۹۲	۱۴۲۹۵	۱۱۱۶	۱۰/۴	۵۷/۳	۵۷/۳

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵.

نمودار شماره‌ی ۸- درصد شاغلین نقاط شهری استان در بخش‌های سه گانه اقتصادی در سال ۱۳۸۵

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵.

جدول شماره‌ی ۹- جمعیت شاغل استان برحسب گروه‌های عمده فعالیت به تفکیک نقاط شهری و روستایی در سال ۱۳۷۵

	جمعیت شاغل				(درصد) جمعیت شاغل		
	کشاورزی	صنعت	خدمات	اظهار نشده	کشاورزی	صنعتی	خدمات
استان	۸۲۸۳۰	۶۴۸۹۳	۶۸۵۹۲	۲۰۰۷	۳۸/۰	۲۹/۷	۳۱/۴
نقاط شهری	۹۲۹۸	۴۰۰۲۵	۵۸۴۶۹	۹۱۱	۸/۵	۳۶/۸	۵۳/۷
نقاط روستایی	۷۳۵۳۲	۲۴۸۶۸	۱۰۱۲۳	۱۰۹۶	۶۷/۰	۲۲/۶	۹/۲

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵.

بررسی جمعیت شاغل در بخش‌های سه گانه به تفکیک نقاط شهری شهرستان حاکی از آن است که در بخش کشاورزی پایین‌ترین درصد متعلق به شهرستان زنجان با ۲/۳ درصد و بالاترین درصد به شهرستان خدابنده با ۱۳/۵ درصد، مربوط می‌باشد که دامنه‌ی تغییرات این شاخص معادل ۱۱/۲ درصد، است. در بخش صنعت نیز شهرستان زنجان با ۳۹/۳ درصد، پیشتاز سایر

شهرستان‌های استان می‌باشد. این در حالی است که شهرستان ایجرود با ۲۲/۸ درصد، جمعیت شاغل در بخش صنعت پایین‌ترین میزان را در استان، دارد.

بخش خدمات بالاترین سهم شاغلین را در همه شهرستان‌ها به خود اختصاص داده است. نکته‌ی قابل توجه در این مورد بالا بودن، درصد شاغلین در بخش خدمات در شهرستان خدابنده نسبت به سایر شهرستان‌هاست که این موضوع با حوزه‌ی وسیع روستایی این شهرستان و انزوای جغرافیایی آن، قابل توجیه است.

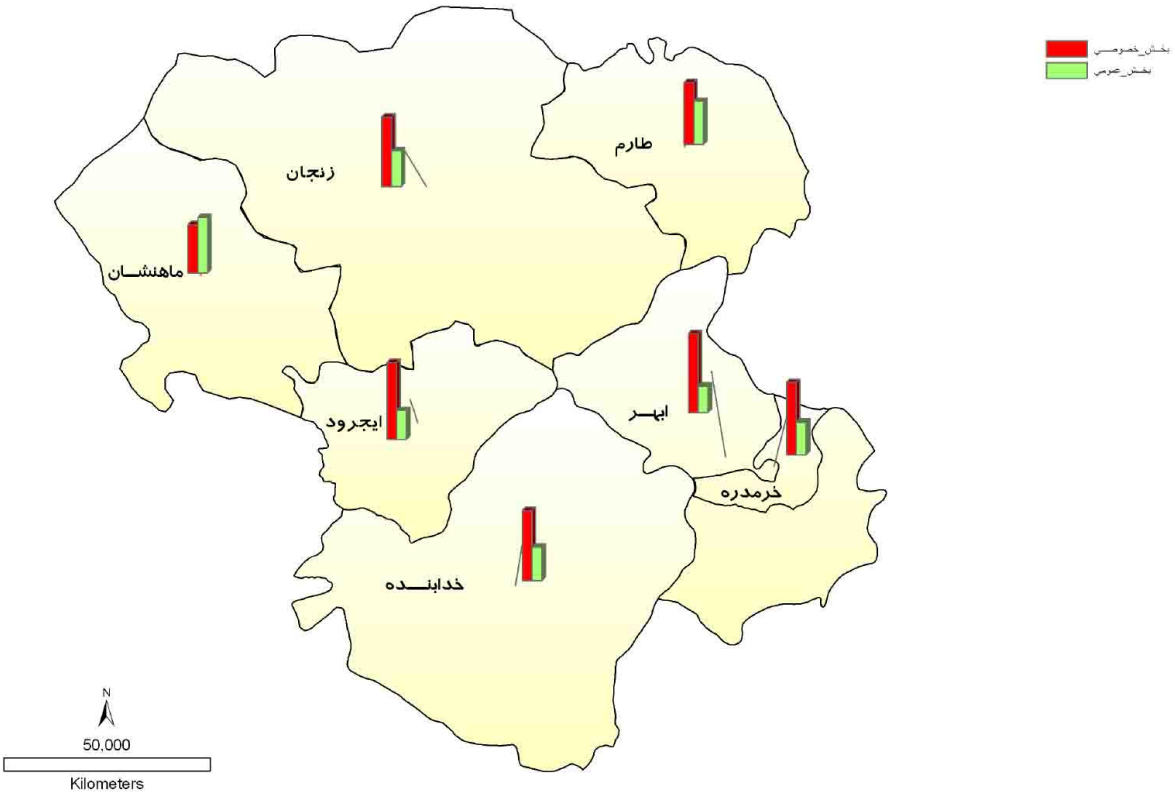
جدول شماره‌ی ۱۰- جمعیت شاغل نقاط شهری استان برحسب گروه‌های عمده فعالیت به تفکیک شهرستان در سال ۱۳۸۵

	تعداد				درصد			
	کشاورزی	صنعت	خدمات	اظهار نشده	کشاورزی	صنعت	خدمات	اظهار نشده
استان	۱۰۴۵۳	۶۱۹۴۰	۹۴۲۴۰	۱۶۷۶	۶/۳	۳۷/۵	۵۵/۲	۱
ابهر	۳۹۰۸	۱۰۶۶۴	۱۴۲۱۶	۴۳۳	۱۳/۴	۳۶/۵	۴۸/۶	۱/۵
ایجرود	۲۷۷	۲۰۸	۴۲۳	۳	۳۰/۴	۲۲/۸	۴۶/۴	۰/۴
خدابنده	۱۵۴۴	۳۰۷۷	۶۶۳۷	۲۰۴	۱۳/۵	۲۶/۸	۵۷/۹	۱/۸
خرمدره	۱۶۶۹	۵۰۹۴	۶۴۷۹	۲۷۲	۱۲/۳	۳۷/۷	۴۷/۹	۲
زنجان	۲۴۱۲	۴۱۷۳۶	۶۱۲۰۵	۹۳۹	۲/۳	۳۹/۳	۵۷/۶	۰/۹
طارم	۴۶۵	۳۹۰	۱۲۵۰	۶	۲۲	۱۸/۵	۵۹/۲	۰/۳
ماهنشان	۱۷۷	۷۷۰	۱۰۳۳	۱۹	۸/۸	۳۸/۵	۵۱/۷	۰/۹

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵.

برای تبیین وضعیت فعالیت نقاط شهری استان، گروه‌های عمده فعالیت به تفکیک سه بخش بررسی می‌گردد.

نقشه‌ی شماره‌ی ۱- جمعیت شاغل برحسب وضع شغلی

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵.

۱-۳-٤-۱-۱-۵- صنعت

به منظور ارزیابی میزان خودکفایی هر یک از نقاط شهری استان در بخش صنعت از ضریب مکانی LQ، استفاده شده است. ضریب تمرکز مکانی بخش صنعت در هر یک از نقاط شهری استان در جدول شماره‌ی ۱۱، نشان داده شده است و نتایج محاسبه، ملاحظه می‌گردد.

ضریب تمرکز مکانی شهر دندی، خرمدره، زنجان و ابهر، بالاتر از واحد می‌باشد، این بدین معناست که این شهرها در سطح استان می‌توانند، در بخش صنعت صادر کننده باشند. پایین‌ترین میزان LQ با ۰/۲۵٪، مربوط به شهر گرماب می‌باشد، بنابراین شهر گرماب از لحاظ صنعتی محروم‌ترین شهر استان به حساب می‌آید. شهرهای زرین رود، آبهر، سجاس و قیدار نیز با ضریب کمتر از ۰/۵، در رده‌های پایین صنعت استان قرار می‌گیرند و ضرایب حاکی از عقب ماندگی صنعتی این شهرها می‌باشد.

جدول شماره‌ی ۱۱- وضعیت اشتغال صنعتی نقاط شهری استان در سال ۱۳۷۵

نقاط شهری	جمعیت شاغل صنعت	شاغلین صنعت نسبت به کل شاغلین شهر (٪)	LQ صنعت در استان*
زنجان	۲۸۰۵۹	۳۹/۳۲	۱/۰۵
ابهر	۵۰۰۴	۳۸/۳۳	۱/۰۳
خرمدره	۳۴۳۳	۳۹/۸۲	۱/۰۷
قیدار	۸۳۰	۲۱/۶۵	۰/۵۸
هیدج	۶۶۷	۲۶/۱۲	۰/۷۰
صائین قلعه	۵۸۶	۲۷/۷۱	۰/۷۴
سلطانیه	۴۲۰	۳۵/۲۶	۰/۹۴
سجاس	۱۷۲	۱۶/۵۳	۰/۴۴
آببر	۱۴۳	۱۵/۷۱	۰/۴۲
زرین رود	۱۲۴	۱۲/۷۰	۰/۳۴
ماهنشان	۲۶۶	۳۲/۲۰	۰/۸۶
گرماب	۵۷	۹/۵۶	۰/۲۵
زرین آباد	۱۲۱	۳۲/۰۱	۰/۸۶
دندی	۱۴۳	۴۰/۲۸	۱/۰۸

مأخذ: گزیده نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۷۵.

* لازم به ذکر است، ضریب تمرکز مکانی (LQ)، صنعت شهر نسبت به صنعت کل نقاط شهری استان، محاسبه شده است.

بخش صنعت به ۴ زیر گروه: معدن، صنعت ساخت، تأمین آب و برق و گاز و ساختمان، قابل تقسیم است. در سطح استان زنجان براساس آمار سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۸۵ از کل شاغلین بخش صنعت، ۲/۷ درصد در گروه معدن، ۵۹/۶٪ در گروه صنعت ساخت، ۲/۸٪ در گروه تأمین آب و برق و گاز و ۳۴/۸٪ در گروه ساختمان، مشغول به کار بوده‌اند.

برهمین اساس در سال ۱۳۸۵ در نقاط شهری استان ۳/۴ درصد در گروه معدن، ۵۸/۴ در گروه صنعت ساخت ۴/۲درصد در گروه تأمین آب برق و گاز و ۳۴ درصد در گروه ساختمان، فعالیت دارند که میزان آن تقریباً مشابه آمار در سطح استان است.

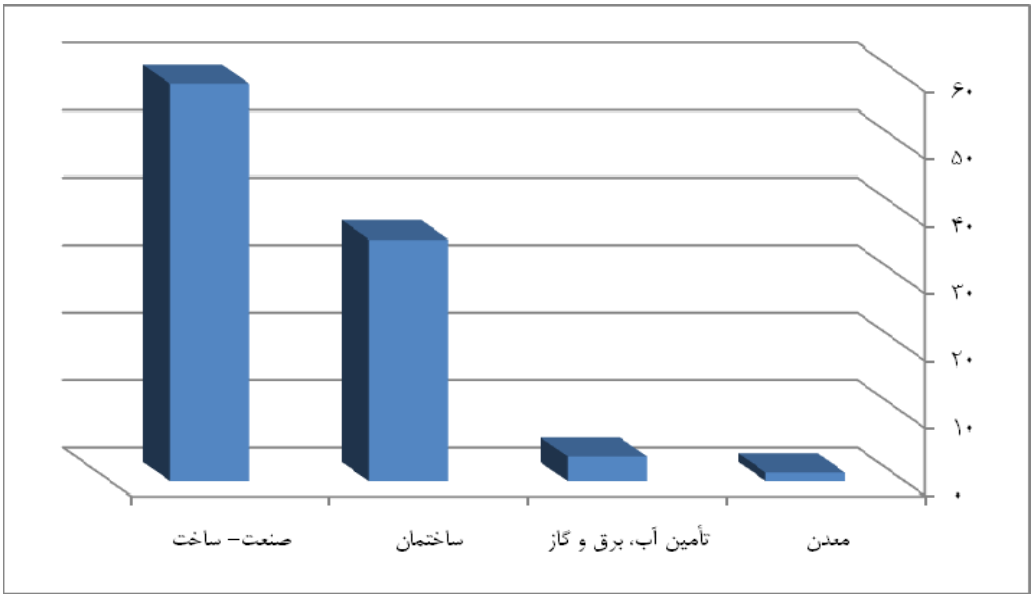
مطالعه‌ی آمارهای مربوط به فعالیت در زیر گروه‌های بخش صنعت در سال ۱۳۷۵ نشان می‌دهد، در نقاط شهری استان ۱/۳٪ شاغلین در گروه معدن، ۵۹٪ در گروه صنعت ساخت، ۳/۷٪ در گروه تأمین آب و برق و گاز و ۳۵/۹٪ در گروه ساختمان فعالیت داشته‌اند. مقایسه‌ی این آمار با آمار سال ۱۳۸۵ افزایش ۱/۱ درصدی در گروه معدن و کاهش ۱/۹ درصدی در بخش ساختمان طی این دوره را، نشان می‌دهد.

جدول شماره‌ی ۱۲- شاغلان بخش صنعت به تفکیک زیرگروه‌های صنعت در سال ۱۳۸۵

	جمعیت شاغل در بخش صنعت				جمعیت شاغل در بخش صنعت (درصد)			
	معدن	صنعت ساخت	تأمین آب، برق و گاز	ساختمان	معدن	صنعت- ساخت	تأمین آب، برق و گاز	ساختمان
استان	۲۸۳۱	۶۲۷۷۵	۲۹۷۳	۳۶۶۵۳	۲/۷	۵۹/۶	۲/۸	۳۴/۸
نقاط شهری	۲۱۱۴	۳۶۱۵۶	۲۶۲۹	۲۱۰۴۱	۳/۴	۵۸/۴	۴/۲	۳۴
نقاط روستایی	۷۱۷	۲۶۶۲۰	۳۴۳	۱۵۶۱۳	۱/۶	۶۱/۵	۰/۸	۳۶

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵.

نمودار شماره‌ی ۹- میزان اشتغال زیر بخش‌های صنعت در نقاط شهری استان در سال ۱۳۸۵

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵.

جدول شماره‌ی ۱۳- شاغلان بخش صنعت به تفکیک زیرگروه‌های صنعت در سال ۱۳۷۵

	جمعیت شاغل در بخش صنعت (تعداد)				جمعیت شاغل در بخش صنعت (درصد)			
	معدن	صنعت ساخت	تأمین آب، برق و گاز	ساختمان	معدن	صنعت ساخت	تأمین آب، برق و گاز	ساختمان
استان	۱۱۲۸	۳۸۹۳۳	۱۴۹۷	۲۳۳۳۷	۱/۷۳	۵۹/۹	۲/۳	۳۵/۹
نقاط شهری	۵۴۰	۲۳۶۱۸	۱۴۹۷	۱۴۳۷۰	۱/۳	۵۹	۳/۷۴	۳۵/۹
نقاط روستایی	۵۸۸	۱۵۳۱۵	۰	۸۹۶۷	۰/۲۳	۶۱/۶	۰	۳۶

مأخذ: ۱- سالنامه آماری، ۱۳۸۵.

۲- گزیده نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۷۵.

بررسی صنعت ساخت در نقاط شهری استان نشان می‌دهد، ۵۹٪ شاغلان بخش صنعت نقاط شهری در این گروه فعالیت دارند. عمده‌ی شاغلین این گروه به میزان ۶۹/۵۹٪ در شهر زنجان ساکن هستند و در رتبه‌های بعدی شهر ابهر به میزان ۱۴/۳٪ و شهر خرمدره معادل ۹/۲٪ قرار دارند. با وجود این که ۰/۳۹٪ شاغلان صنعت، نقاط شهری در زرین آباد متمرکزاند، همین بخش اندک ۷۷/۶۸٪ شاغلان صنعت شهر را، شامل می‌شود. ضریب تمرکز مکانی صنعت ساخت نسبت به کل صنایع زرین آباد هم با رقم ۱/۳

وضعیت شاغلان صنعت شهر در گروه ساخت را، نسبت به شهرهای دیگر در رده‌ی بالاتری قرار می‌دهد. همین طـور شـهر صـائین قلعه با ضریب تمرکز ۱/۳، گویای همین وضعیت است. در رتبه‌های بعدی، شهر سجاس با ضریب ۱/۱۶ و ابهر ۱/۴، قرار می‌گیرنـد، ولی شهر زنجان با رقم ۰/۹۹ در ردیف چهارم و بعد از خرمدره جای دارد که نشان دهنده‌ی سهم پایین‌تر شـاغلین صـنعت سـاخت نسبت به کل شاغلان صنعتی می‌باشد. پایین‌ترین ضریب نیز متعلق به شهر آبر با ۰/۰۵۹، است که نشان از ضعف صـنعت سـاخت در این شهر دارد.

جدول شماره‌ی ١٤- شاغلان بخش صنعت زیرگروه صنعت ساخت به تفکیک نقاط شهری در سال ۱۳۷۵

نقاط شهری	جمعیت شاغل صنعت ساخت	شاغلین ساخت نسبت به صنعت شهر(٪)	شاغلین ساخت نسبت به کل صنعت ساخت نقاط شهری(٪)	LQ صنعت ساخت*
زنجان	۱۶۴۳۷	۵۸/۵۸	۶۹/۵۹	۰/۹۹
ابهر	۳۳۷۸	۶۷/۵۰	۱۴/۳۰	۱/۱۴
خرمدره	۲۱۷۷	۶۳/۴۱	۹/۲۱	۱/۰۷
قیدار	۲۵۶	۳۰/۸۴	۱/۰۸	۰/۵۲
هیدج	۳۹۰	۵۸/۴۷	۱/۶۵	۰/۹۹
صائین قلعه	۴۵۱	۷۶/۹۶	۱/۹۰	۱/۳۰
سلطانیه	۱۵۵	۳۶/۹۰	۰/۶۵	۰/۶۲
سجاس	۱۱۸	۶۸/۶۰	۰/۴۹	۱/۱۶
آبیر	۵	۳/۴۹	۰/۰۲۱	۰/۰۵۹
زرین رود	۱۷	۱۳/۷۰	۰/۰۷۱	۰/۲۳
ماهنشان	۵۰	۱۸/۷۹	۰/۲۱	۰/۳۱
گرماب	۱۰	۱۷/۵۴	۰/۰۴۲	۰/۲۹
زرین آباد	۹۴	۷۷/۶۸	۰/۳۹	۱/۳۱
دندی	۸۰	۵۵/۹۴	۰/۳۳	۰/۹۴

مأخذ: گزیده‌ی نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۷۵.

* ضریب تمرکز مکانی (LQ)، نسبت صنعت ساخت به صنعت را، نشان می‌دهد.

۱-۳-٤-۱-۱-٦- کشاورزی

همانطور که پیش از این اشاره شد، در سال ۱۳۸۵، معادل ۶/۳ درصد، جمعیت نقاط شهری اسـتان در بخـش کشـاورزی فعـال بوده‌اند. علی‌رغم این که ۲۳٪ شاغلان این بخش (در نقاط شهری استان)، در شهر زنجان ساکن هسـتند، بـا ایـن حـال تنهـا ۲/۳ درصد از شاغلان این شهر در بخش کشاورزی، مشغول به فعالیت می‌باشند.

ضریب تمرکز مکانی شاخص گویاتری برای بیان وضعیت بخش کشاورزی در اقتصاد نقاط شهری اسـت. از آنجـایی کـه آمـار سال ۱۳۸۵ به تفکیک نقاط شهری در دسترس نبوده است، در این قسمت از آمارهای سال ۱۳۷۵ استفاده شده است. در حـالی کـه تنها ۴/۸٪ شاغلان کشاورزی در شهر گرماب متمرکزاند، ۷۶٪ شاغلان این شـهر را در برمـی‌گیرنـد، از همـین رو گرمـاب بـا ۸/۸

بالاترین رقم ضریب تمرکز مکانی را به خود اختصاص داده است. و شهر زنجان نیز با ضریب تمرکز ۰/۲۵ کمترین سهم در بخش کشاورزی را داراست. شهرهای زرین رود، سجاس، زرین آباد و دندی نیز، از وضعیتی مشابه گرماب برخوردارند و عدد بالای ضریب مکانی در این شهرها نشان از حاکمیت اقتصاد کشاورزی در ساختار اقتصادی شهر دارد. شهرهای قیدار، ابهر و خرمدره، نیز با ضریب تمرکزی نزدیک به واحد گویای اهمیت پایین این بخش در اقتصاد این شهرهاست.

جدول شماره‌ی ۱۵- شاغلان بخش کشاورزی به تفکیک نقاط شهری در سال ۱۳۷۵

نقاط شهری	شاغلان بخش کشاورزی	نسبت شاغلان کشاورزی به کل شاغلان شهر(٪)	نسبت شاغلان کشاورزی به کل کشاورزی نقاط شهری(٪)	LQ کشاورزی*
زنجان	۱۵۶۲	۲/۱۸	۱۶/۷۹	۰/۲۵۳
ابهر	۱۳۲۴	۱۰/۱۴	۱۴/۲۳	۱/۱۷
خرمدره	۱۳۱۲	۱۵/۲۱	۱۴/۱۱	۱/۷
قیدار	۳۰۴	۷/۹۳	۳/۲۶	۰/۹۱
هیدج	۱۰۸۱	۴۲/۳۴	۱۱/۶۲	۴/۹۰
صائین قلعه	۶۲۳	۲۹/۴۷	۶/۷۰	۳/۴۱
سلطانیه	۲۶۶	۲۲/۳۳	۲/۸۶	۲/۵۸
سجاس	۷۲۴	۶۹/۶۱	۷/۷۸	۸/۰۷
آببر	۲۹۱	۳۱/۹۷	۳/۱۲	۳/۷۰
زرین رود	۷۳۲	۷۵	۷/۸۷	۸/۶۹
ماهنشان	۱۹۷	۲۳/۸۴	۲/۱۱	۲/۷۶
گرماب	۴۵۳	۷۶/۰۰	۴/۸۷	۸/۸۱
زرین آباد	۲۴۰	۶۳/۴۹	۲/۵۸	۷/۳۶
دندی	۱۸۹	۵۳/۲۳	۲/۰۳	۶/۱۷

مأخذ: گزیده نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۷۵.

* ضریب (LQ) در سطح استان محاسبه شده است.

۱-۳-٤-۱-۱-۷- خدمات

بالاترین تعداد شاغلان نقاط شهری استان در بخش خدمات فعالیت دارند. ۷۱٪ کل شاغلان بخش خدمات در نقاط شهری استان در شهر زنجان متمرکزاند و همچنین ۵۸٪ شاغلان این شهر در این بخش فعال‌اند. این ارقام با توجه به این‌که شهر زنجان مرکز استان است، امر بدیهی به نظر می‌رسد. هرچند ضریب تمرکز مکانی LQ، بخش خدمات این شهر معادل ۱/۰۷، است و چندان بالاتر از واحد نمی‌باشد. شهر قیدار بالاترین ضریب تمرکز مکانی با میزان ۱/۲۹، را به خود اختصاص داده است.۷۰٪ شاغلان این شهر در بخش خدمات فعالیت دارند، در حالی که تنها ۴٪ از کل خدمات نقاط شهری را تشکیل می‌دهند. شهر ابهر نیز به عنوان دومین شهر استان با در برداشتن ۱۱/۵٪ شاغلان بخش خدمات، دارای ضریب تمرکز مکانی معادل ۰/۹۴، است. ۵۱٪

شاغلان در ابهر در بخش خدمات فعالیت دارند. دندی و زرین آباد با ضریب های تمرکز ۰/۱۱ و ۰/۰۸، از لحاظ خدماتی در پایین‌ترین رتبه قرار می‌گیرند.

جدول شماره‌ی ١٦- شاغلان بخش خدمات به تفکیک نقاط شهری در سال ۱۳۷۵

نقاط شهری	شاغلان بخش خدمات	نسبت شاغلان خدمات به کل شاغلان شهر(٪)	نسبت شاغلان خدمات شهر به کل خدمات نقاط شهری(٪)	LQ خدمات
زنجان	۴۱۷۲۳	۵۸/۴۷	۷۱/۳۵	۱/۰۷
ابهر	۶۷۲۶	۵۱/۵۲	۱۱/۵۰	۰/۹۴
خرمدره	۳۸۷۶	۴۴/۹۶	۶/۶۲	۰/۸۲
قیدار	۲۶۹۹	۷۰/۴۱	۴/۶۱	۱/۲۹
هیدج	۸۰۵	۳۱/۵۳	۱/۳۷	۰/۵۸
صائین قلعه	۹۰۵	۴۲/۸۰	۱/۵۴	۰/۷۸
سلطانیه	۵۰۵	۴۲/۴۰	۰/۸۶	۰/۷۸
سجاس	۱۴۴	۱۳/۸۴	۰/۲۴	۰/۲۵
آبیر	۴۷۶	۵۲/۳۰	۰/۸۱	۰/۹۶
زرین رود	۱۲۰	۱۲/۲۹	۰/۲۰	۰/۲۲
ماهنشان	۳۶۳	۴۳/۹۴	۰/۶۲	۰/۸۱
گرماب	۸۷	۱۴/۵۹	۰/۱۴	۰/۲۶
زرین آباد	۱۷	۴/۴۹	۰/۰۲۹	۰/۰۸۲
دندی	۲۳	۶/۴۷	۰/۰۳۹	۰/۱۱

مأخذ: گزیده نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۷۵.

۱-۳-٤-۱-۱-۸- وضع شغلی

براساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۸۵ در استان ۷۹/۸ درصد شاغلان در بخش خصوصی و ۲۰/۲ درصد در بخش عمومی فعالیت داشته‌اند. درصد شاغلان نقاط شهری در بخش خصوصی۶۷/۷ درصد می‌باشد، در حالی که این میزان برای نقاط روستایی ۹۴/۶ درصد، شمارش شده است. مقایسه‌ی این آمار با آمار دهه‌ی گذشته حاکی از رشد ۳/۸ درصدی بخش خصوصی طی دهه‌ی اخیر است، که رقم قابل ملاحظه‌ای است. بخش عمده‌ی این تفاوت مربوط به نقاط شهری می‌باشد، به نحوی که سهم بخش خصوصی از ۶۰٪ در سال ۱۳۷۵ به ۶۷/۷ درصد، رسیده است. به عبارتی ۷/۷ درصد بیش‌تر شده است.

همچنین مقایسه‌ی درصد شاغلین بخش خصوصی و عمومی استان با کشور نشان می‌دهد، درصد شاغلین بخش خصوصی در استان ۵٪ بالاتر از میزان کشوری است، لیکن این میزان در نقاط شهری استان ۱/۷ درصد پایین‌تر از نقاط شهری کشور می‌باشد.

جدول شماره‌ی ۱۷- جمعیت شاغل برحسب وضع شغلی در سطح کشور در سال ۱۳۸۵

	جمعیت شاغل (تعداد)		جمعیت شاغل(درصد)	
	خصوصی	عمومی	خصوصی	عمومی
کشور	۱۵۰۶۴۱۹۳	۵۰۲۴۸۹۳	۷۴/۹	۲۵
نقاط شهری	۹۵۷۷۲۲۹	۴۲۱۸۰۶۱	۶۹/۴	۳۰/۶
نقاط روستایی	۵۴۴۸۳۰۱	۸۰۶۴۴۳	۸۷	۱۲/۹

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵.

جدول شماره‌ی ۱۸- جمعیت شاغل برحسب وضع شغلی در سال ۱۳۸۵

	جمعیت شاغل		جمعیت شاغل(درصد)	
	خصوصی	عمومی	خصوصی	عمومی
استان	۲۳۷۸۸۹	۶۰۱۳۲	۷۹/۸	۲۰/۲
نقاط شهری	۱۱۰۶۱۱	۵۲۸۵۶	۶۷/۷	۳۲/۳
نقاط روستایی	۱۲۷۲۷۸	۷۲۷۶	۹۴/۶	۵/۴

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵.

جدول شماره‌ی ۱۹- جمعیت شاغل برحسب وضع شغلی در سال ۱۳۷۵

	جمعیت شاغل						
	خصوصی	عمومی	تعاونی	اظهار نشده	خصوصی	عمومی	تعاونی
استان	۱۶۵۹۵۴	۴۷۳۴۷	۴۸۰	۴۵۴۱	۷۶/۰۰	۲۱/۶۸	۰/۲۱
نقاط شهری	۶۴۹۳۵	۳۹۶۹۵	۳۳۶	۲۸۲۷	۶۰	۳۶/۸۲	۰/۳۱
نقاط روستایی	۱۰۱۰۱۹	۷۶۵۲	۱۴۴	۱۷۱۴	۹۱/۳۹	۶/۹۲	۰/۱۳

مأخذ: گزیده نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۷۵.

در نقاط شهری شهرستان، شهرستان ماهنشان با ۴۶/۶ درصد جمعیت شاغل در بخش خصوصی و شهرستان ابهر با ۷۴/۹درصد جمعیت شاغل در این بخش به ترتیب بالاترین و پایین سهم را، به خود اختصاص داده‌اند. علت بالا بودن جمعیت شاغل در بخش عمومی در شهرستان ماهنشان وجود معادن و شرکت‌های دولتی تبعی متعدد در این شهرستان می‌باشد. تعداد شاغلین بخش خصوصی در شهر زنجان به عنوان مرکز استان معادل ۶۶/۱ درصد، است که وضعیتی مشابه استان دارد.

مقایسه‌ی آمارهای سال ۱۳۸۵ با سال ۱۳۷۵، نشان دهنده‌ی رشد سریع سهم بخش خصوصی از میزان کل شاغلین در سطح شهرستان‌ها است، به طوری که سهم شاغلین بخش خصوصی در شهرستان زنجان از ۵۸/۵ درصد در سال ۱۳۷۵ به ۶۶ درصد، افزایش پیدا کرده است. وضعیت شاغلین در دو بخش به تفکیک شهرستان در سال ۱۳۷۵ در جدول شماره‌ی ۱۹، قابل مشاهد می‌باشد.

جدول شماره‌ی ۲۰- جمعیت شاغل برحسب وضع شغلی نقاط شهری به تفکیک شهرستان در سال ۱۳۸۵

	تعداد		درصد	
	بخش خصوصی	بخش عمومی	بخش خصوصی	بخش عمومی
استان	۱۱۰۶۱۱	۵۲۸۵۶	۶۷/۷	۳۲/۳
ابهر	۲۱۵۸۲	۷۲۳۵	۷۴/۹	۲۵
ایجرود	۶۴۶	۲۴۳	۷۲/۷	۲۷/۳
خدابنده	۷۵۰۵	۳۶۴۵	۶۷/۴	۳۲/۷
خرمدره	۹۰۳۵	۴۰۹۵	۶۸/۸	۳۱/۲
زنجان	۶۹۶۸۸	۳۵۷۲۱	۶۶/۱	۳۳/۹
طارم	۱۲۳۷	۸۶۴	۵۸/۹	۴۱
ماهنشان	۹۱۸	۱۰۵۳	۴۶/۶	۵۳/۴

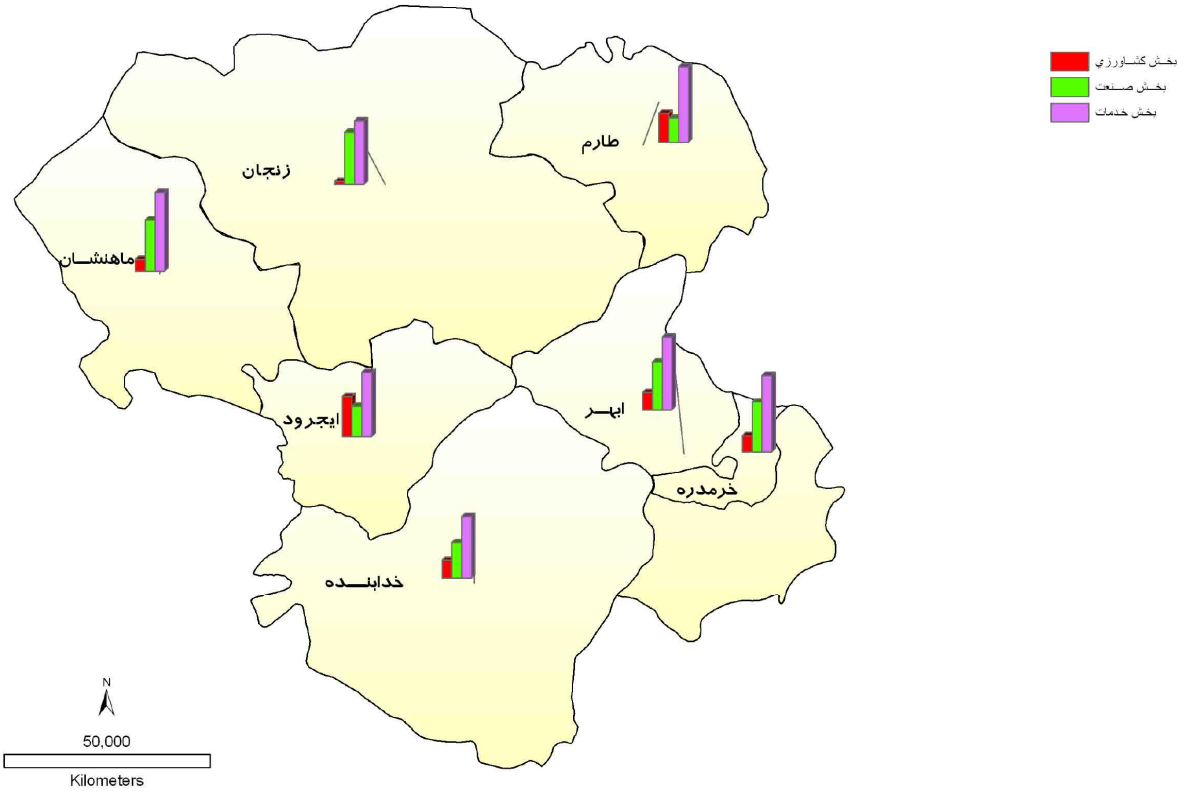
مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵.

جدول شماره‌ی ۲۱- جمعیت شاغل برحسب وضع شغلی به تفکیک نقاط شهری در سال ۱۳۷۵

نقاط شهری	جمعیت شاغل				درصد جمعیت شاغل		
	بخش خصوصی	عمومی	تعاونی	اظهار نشده	خصوصی	عمومی	تعاونی
زنجان	۴۱۷۷۴	۲۷۷۹۰	۲۱۹	۱۵۶۳	۵۸/۵۵	۳۸/۹۵	۰/۳۰
ابهر	۷۷۴۵	۴۸۴۲	۲۸	۴۳۹	۵۹/۳۳	۳۷/۰۹	۰/۲۱
خرمدره	۴۸۰۱	۳۲۶۷	۴۰	۵۱۳	۵۵/۶۸	۳۷/۸۹	۰/۴۶
قیدار	۲۱۱۹	۱۶۳۰	۱۵	۶۹	۵۵/۲۸	۴۲/۵۲	۰/۳۹
هیدج	۲۰۶۶	۴۰۶	۱۰	۷۱	۸۰/۹۲	۱۵/۹۰	۰/۳۹
صائین قلعه	۱۵۰۵	۵۴۸	۱	۶۰	۷۱/۱۹	۲۵/۹۲	۰/۳۹
سلطانیه	۷۹۰	۳۶۹	۸	۲۴	۶۶/۳۳	۳۰/۹۸	۰/۶۷
سجاس	۹۴۷	۷۸	۲	۱۳	۹۱/۰۵	۷/۵	۰/۱۹
آببر	۵۳۹	۳۳۴	۳	۳۴	۵۹/۲۳	۳۶/۷۰	۳۲/۰
زرین رود	۸۹۴	۷۲	۱	۹	۹۱/۵۹	۷/۳۷	۰/۱۰
ماهنشان	۵۵۶	۲۴۴	۶	۲۰	۶۷/۳۱	۲۹/۵۳	۰/۷۲
گرماب	۵۳۵	۵۵	۱	۵	۸۹/۷۶	۹/۲۲	۰/۱۶
زرین آباد	۳۶۶	۷	۱	۴	۹۶/۸۲	۱/۸۵	۰/۲۶
دندی	۲۹۸	۵۳	۱	۳	۸۳/۹۴	۱۴/۹۲	۰/۲۸

مأخذ: گزیده نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۷۵.

نقشه‌ی شماره‌ی ۲- درصد شاغلین در گروه‌های عمده فعالیت

مأخذ: گزیده نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۷۵.

۱-۳-٤-۱-۲- مسکن و زمین

۱-۳-٤-۱-۲-۱- نوع مصالح واحدهای مسکن

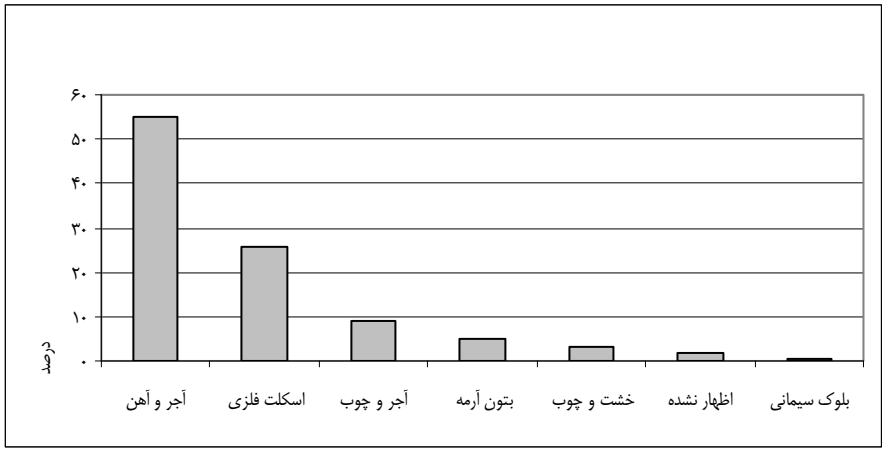
براساس سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵، بیش‌ترین مصالح استفاده شده در ۱۱۸/۹۹۴ واحد مسکونی، آجر و آهن، بوده است. به گونه‌ای که ۵۵ درصد، این واحدها از آجر و آهن، ۸/۹ درصد آجر و چوب، ۲۵/۶ درصد اسکلت فلزی، ۳/۲ درصد خشت و چوب، ۵ درصد اسکلت بتون آرمه، ۰/۴۶ درصد بلوک سیمانی، است. ۱/۸۹ درصد، نیز سایر مصالح بوده که اظهار نشده است. در جدول شماره‌ی ۲۲، نوع و درصد عمده‌ترین مصالح استفاده شده در نقاط شهری استان، آورده شده است.

جدول شماره‌ی ۲۲ - نوع مصالح اسکلت واحدهای مسکونی در نقاط شهری استان در سال ۱۳۸۵

نوع اسکلت	آجر و آهن	آجر و چوب	اسکلت فلزی	خشت و چوب	بتون آرمه	بلوک سیمانی	اظهار نشده
درصد از کل	۵۵	۸/۹	۲۵/۶	۳/۲	۵	۰/۴۶	۱/۸۹

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵.

نمودار شماره‌ی ۱۰- نوع مصالح اسکلت واحدهای مسکونی در نقاط شهری استان در سال ۱۳۸۵

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵.

به دلیل عدم دسترسی به آمار نوع اسکلت به تفکیک نقاط شهری استان در سال ۱۳۸۵، آمارهای مربوط به سال ۱۳۷۵، استفاده شده است.

در اکثر شهرهای استان، مصالح عمده مورد استفاده آجر و آهن، است به استثنای زرین رود، سجاس، آببر و زرین آباد که در این شهرها خشت و چوب بالاترین درصد مصالح استفاده شده در ساخت خانه‌ها را نشان می‌دهد.

جدول شماره‌ی ۲۳- تعداد واحدهای مسکونی معمولی برحسب نوع اسکلت و مصالح عمده به تفکیک نقاط شهری استان در سال ۱۳۷۵

نقاط شهری	مصالح عمده							
	اسکلت فلزی	اسکلت بتنی	آجر و آهن	آجر و چوب	بلوک سیمانی	خشت و چوب	سایر	اظهار نشده
زنجان	۹۶۷۲	۵۹۸	۲۷۷۸۶	۹۲۶۲	۱۷۶	۲۳۶۸	۲۲۸	۶۶۶
ابهر	۹۴	۹	۷۳۸۰	۱۱۴۵	۹	۱۱۴۵	۱	۲۱۲
خرمدره	۸۶	۳۷	۵۶۰۴	۷۲۱	۲۶۷	۴۲۹	–	۱۳۱
قیدار	۶۹	۲۲	۲۴۵۶	۱۸۳	۵	۴۰۵	–	۲۲
هیدج	۴	۱	۱۱۷۹	۱۱۰	۱۴۷	۴۷۲	۲	۸
صائین قلعه	۱۷	۱	۱۲۴۱	۶۴	۱۰	۳۲۶	–	۴۵
سلطانیه	۵	–	۵۹۲	۱۵	۱	۳۴۹	–	۱۸
سجاس	–	۱	۷۸	۲۹	–	۸۴۷	–	۷
آببر	۳۰	۱۳۰	۹۲	۲۴۷	۵	۲۸۸	–	۴
زرین رود	۲	–	۲۲	۱۰۷	۱	۵۱۰	–	۸
ماهنشان	۳	–	۲۲۷	۲۱	۲۰	۳۷۷	–	۵
گرماب	–	–	۳۶	۸	۴	۴۰۹	–	۲
زرین آباد	۹	–	۱۷	۱۴	۲	۲۳۲	–	۲
دندی	–	–	۱۳	۴	۱	۲۱۲	–	۲

مأخذ: گزیده نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۷۵.

جدول شماره‌ی ٢٤- درصد واحدهای مسکونی معمولی برحسب نوع اسکلت و مصالح عمده به تفکیک نقاط شهری در سال ۱۳۷۵

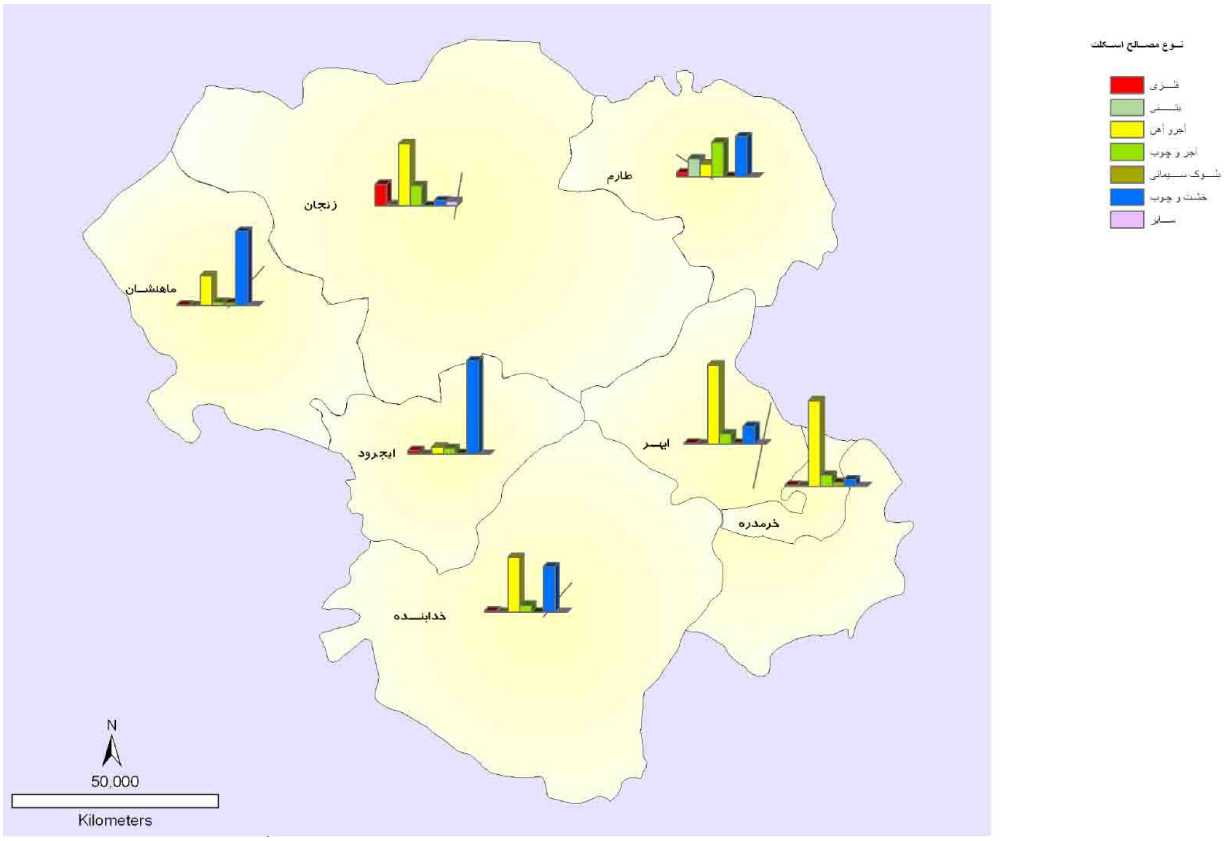
نقاط شهری	مصالح عمده							
	اسکلت فلزی	اسکلت بتنی	آجر و آهن	آجر و چوب	بلوک سیمانی	خشت و چوب	سایر	اظهار نشده
زنجان	۱۹/۰۵	۱/۱۷	۵۴/۷۴	۱۸/۲۴	۰/۳۴	۴/۶۶	۰/۴۴	۱/۳۱
ابهر	۰/۹۴	۰/۰۹	۷۳/۸۳	۱۱/۴۵	۰/۰۹	۱۱/۴۵	۰/۰۱	۲/۱۲
خرمدره	۱/۱۸	۰/۵۰	۷۷/۰۳	۹/۹۱	۳/۶۷	۵/۸۹	–	۱/۸۰
قیدار	۲/۱۸	۰/۶۹	۷۷/۶۷	۵/۷۸	۰/۱۵	۱۲/۸۰	–	۰/۶۹
هیدج	۰/۲۰	۰/۰۵	۶۱/۳۱	۵/۷۲	۷/۶۴	۲۴/۵۴	۰/۱۰	۰/۴۱
صائین قلعه	۰/۹۹	۰/۰۵	۷۲/۸۲	۳/۷۵	۰/۵۸	۱۹/۱۳	–	۲/۶۴
سلطانیه	۰/۵۱	–	۶۰/۴۰	۱/۵۳	۰/۱۰	۳۵/۶۱	–	۱/۸۳
سجاس	–	۰/۱۰	۸/۱۰	۳/۰۱	–	۸۸/۰۴	–	۰/۷۲
آببر	۳/۷۶	۱۶/۳۳	۱۱/۵۵	۳۱/۰۳	۰/۶۲	۳۶/۱۸	–	۰/۵۰
زرین رود	۰/۳۰	–	۳/۳۸	۱۶/۴۶	۰/۱۵	۷۸/۴۶	–	۱/۲۳
ماهنشان	۰/۴۵	–	۳۴/۷۶	۳/۲۱	۳/۰۶	۵۷/۷۳	–	۰/۷۶
گرماب	–	–	۷/۸۴	۱/۷۴	۰/۸۷	۸۹/۱۰	–	۰/۴۳
زرین آباد	۳/۲۶	–	۶/۱۵	۵/۰۷	۰/۷۲	۸۴/۰۵	–	۰/۷۲
دندی	–	–	۵/۶۰	۱/۷۲	۰/۴۳	۹۱/۳۷	–	۰/۸۶
جمع	۱۲/۵۱	۱/۰۰	۵۸/۵۳	۱۴/۹۴	۰/۸۱	۱۰/۴۸	۰/۲۸	۱/۴۱

مأخذ: گزیده نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۷۵.

۱-۳-٤-۱-۲- ۲- مالکیت

در مجموع ۹۳۲۹۱ خانوار ساکن در کل نقاط شهری استان زنجان معادل ۶۶/۶۱ درصد مالک عرصه و اعیان و ۵/۰۷٪ مالک اعیانی هستند. همچنین ۱۹/۵۶ در خانه‌های اجاره‌ای، ۱/۱۴٪ در خانه‌های در برابر خدمت و ۶/۴۴٪ در خانه‌های مجانی ساکن هستند.

نقشه‌ی شماره‌ی ۳- نوع مصالح اسکلت واحدهای مسکونی در نقاط شهری به تفکیک شهرستان

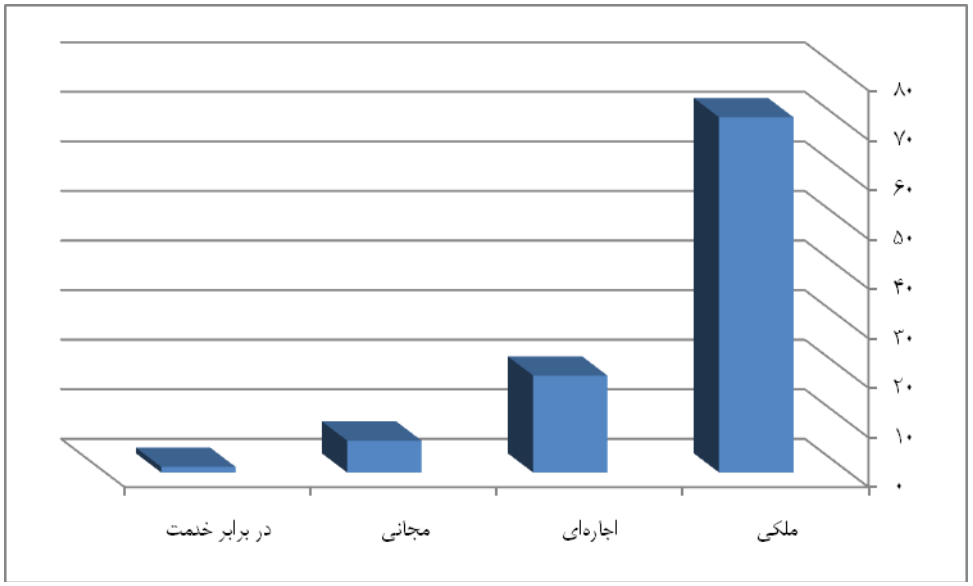
مأخذ: گزیده نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۷۵.

جدول شماره‌ی ۲۵- نحوه تصرف مسکن در نقاط شهری استان در سال ۱۳۷۵

نحوه‌ی تصرف مسکن	ملکی	اجاره‌ای	رایگان	در برابر خدمت
درصد	۷۱/۶۸	۱۹/۵۶	۶/۴۴	۱/۱۴

مأخذ: گزیده نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۷۵.

نمودار شماره‌ی ۱۱- نحوه تصرف مسکن در نقاط شهری استان

مأخذ: گزیده نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۷۵.

در نقاط شهری استان نیز بالاترین نوع مالکیت، مالکیت عرصه و اعیان است. به استثنای شهر قیدار که به دلیل حاکمیت نظام وقف در مالکیت عرصه کل شهر قیدار، ۷۴٪ خانوارها مالکیت اعیانی دارند. پس از مالکیت عرصه و اعیان، اجاره‌نشینی در مرتبه‌ی دوم در نظر تصرف واحدهای مسکونی قرار دارد که در شهرهای مرکز شهرستان مانند: زنجان، قیدار، ابهر، خرمدره، این نسبت به نسبت شهرهای دیگر استان بیش‌تر است. به عبارتی با کوچک شدن شهرها و پایین آمدن درصد خانه‌های اجاره‌ای شاهد افزایش درصد مالکیت عرصه و اعیانی هستیم. لازم به ذکر است در دو شهر ماهنشان و دندی، درصد بالاتری نسبت به شهرهای دیگر به خانه‌های مجانی اختصاص دارد و این نسبت در شهر دندی عمدتاً ناشی از افزایش خانه‌های سازمانی مربوط به شرکت ملی سرب و روی ایران می‌باشد که شهرک کالسمین در شهر دندی بخش قابل توجهی از واحدهای مسکونی شهر را در قالب خانه‌های سازمانی به خود اختصاص داده است. در شهر ماهنشان نیز عمدتاً ناشی از تحولات شهر پس از تبدیل شدن به مرکز شهرستان می‌باشد که به دلیل افزایش نیروی کار غیربومی در بدنه‌ی دستگاه‌های دولتی شهرستان و سکونت آنها در خانه‌های سازمانی دولتی می‌باشد.

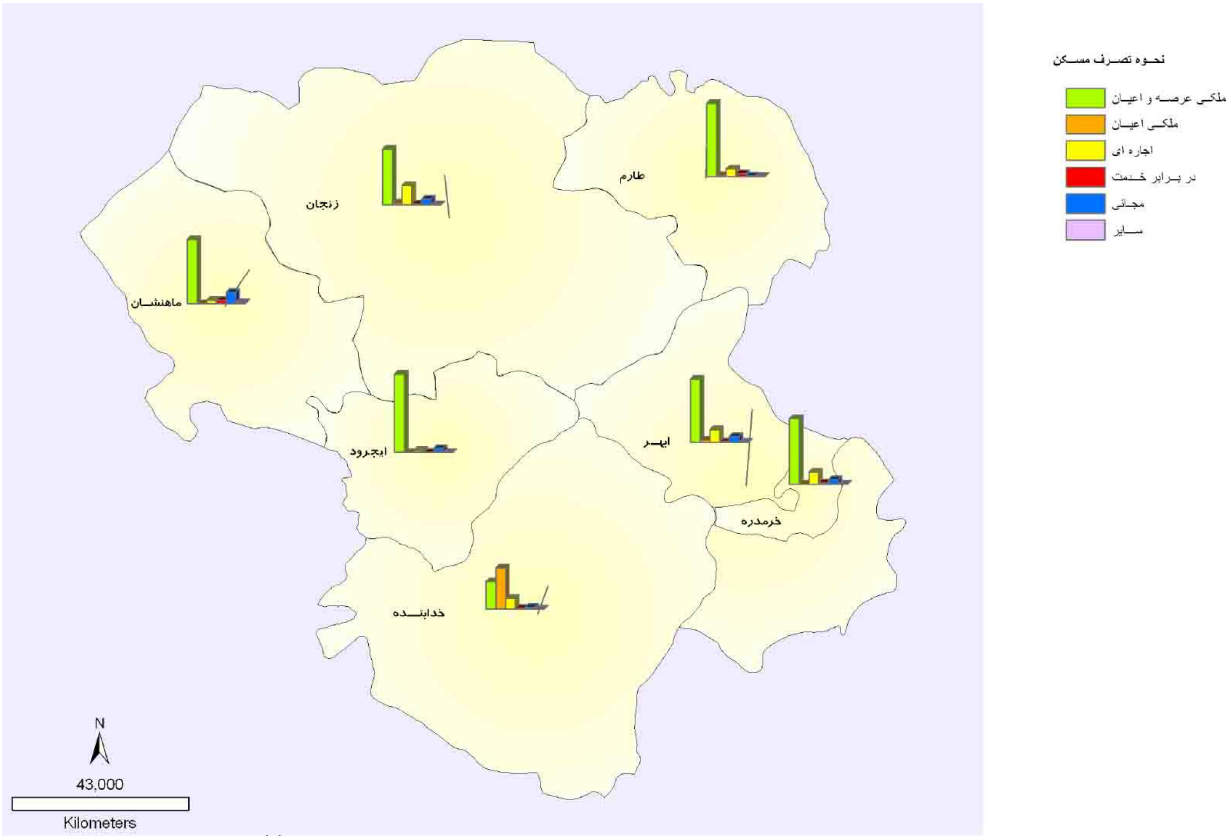
در نقشه‌ی شماره‌ی ۴، نحوه‌ی تصرف مسکن در نقاط شهری استان به تفکیک نمایش داده شده است.

جدول شماره‌ی ۲۶- خانوارهای معمولی ساکن در واحدهای مسکونی معمولی برحسب نحوه‌ی تصرف محل سکونت به تفکیک نقاط شهری در سال ۱۳۷۵

نقاط شهری	جمع کل خانوارهای معمولی	نحوه‌ی تصرف						
		ملکی عرصه و اعیان	ملکی اعیان	اجاره‌ای	در برابر خدمت	مجانی	سایر	اظهار نشده
زنجان	۶۰۰۵۱	۳۹۴۴۸	۱۳۹۳	۱۳۷۰۱	۷۰۴	۴۱۳۴	۲۵۱	۴۲۰
ابهر	۱۱۸۵۳	۸۳۹۷	۴۳۶	۲۰۸۴	۶۹	۷۲۹	۲۱	۱۱۷
خرمدره	۸۱۵۹	۶۲۹۷	۹	۱۱۸۲	۱۲۰	۴۵۰	۱۳	۸۸
قیدار	۳۴۶۸	۴۴	۲۵۷۹	۶۷۴	۵۱	۹۹	۶	۱۵
هیدج	۲۲۵۶	۱۸۲۸	۳	۱۵۸	۱۵	۲۴۳	۱	۸
صائین قلعه	۱۹۵۳	۱۶۳۵	۱	۱۵۳	۱۲	۱۱۹	۲	۳۱
سلطانیه	۱۰۸۹	۸۶۴	۴	۱۲۴	۱۸	۵۵	۴	۲۰
سجاس	۱۰۶۸	۸۲۷	۱۷۰	۳۳	۵	۱۸	۶	۹
آبیر	۸۱۷	۷۰۰	۷	۷۰	۲۵	۴	۲	۹
زرین رود	۷۲۳	۶۵۴	۳۳	۲۰	۱	۲	۲	۱۱
ماهنشان	۷۴۵	۵۶۷	۱	۳۲	۳۰	۹۵	۱	۱۹
گرماب	۵۴۴	۴۰۵	۹۸	۱۴	۶	۱۴	۱	۶
زرین آباد	۳۰۸	۲۸۴	–	۷	۱	۱۴	–	۲
دندی	۲۵۷	۱۹۸	–	۴	۱۰	۳۸	–	۷

مأخذ: گزیده نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۷۵.

نقشه‌ی شماره‌ی ٤- نوع تصرف مسکن در نقاط شهری به تفکیک شهرستان

مأخذ: گزیده نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۷۵.

جدول شماره‌ی ۲۷- درصد خانوارهای معمولی ساکن در واحدهای مسکونی معمولی برحسب نحوه‌ی تصرف محل سکونت به تفکیک نقاط شهری استان در سال ۱۳۷۵

نقاط شهری	نحوه تصرف (درصد)						
	ملکی عرصه و اعیان	ملکی اعیان	اجاره‌ای	در برابر خدمت	مجانی	سایر	اظهارنشده
زنجان	۶۵/۶۹	۲/۳۱	۲۲/۸۱	۱/۱۷	۶/۸۸	۰/۴۱	۰/۶۹
ابهر	۷۰/۸۴	۳/۶۷	۱۷/۵۸	۰/۵۸	۶/۱۵	۰/۱۷	۰/۹۸
خرمدره	۷۷/۱۷	۰/۱۱	۱۴/۴۸	۱/۴۷	۵/۵۱	۰/۱۵	۱/۰۷
قیدار	۱/۲۶	۷۴/۳۶	۱۹/۴۳	۱/۴۷	۲/۸۵	۰/۱۷	۰/۴۳
هیدج	۸۱/۰۲	۰/۱۳	۷/۰۰	۰/۶۶	۱۰/۷۷	۰/۰۴	۰/۳۵
صائین قلعه	۸۳/۷۱	۰/۰۵	۷/۸۳	۰/۶۱	۶/۰۹	۰/۱۰	۱/۵۸
سلطانیه	۷۹/۳۳	۰/۳۶	۱۱/۳۸	۱/۶۵	۵/۰۵	۰/۳۶	۱/۸۳
سجاس	۷۷/۴۳	۱۵/۹۱	۳/۰۸	۰/۴۶	۱/۶۸	۰/۵۶	۰/۸۴
آببر	۸۵/۶۷	۰/۸۵	۸/۵۶	۳/۰۵	۰/۴۸	۰/۲۴	۱/۱۰
زرین رود	۹۰/۴۵	۴/۵۶	۲/۷۶	۰/۱۳	۰/۲۷	۰/۲۷	۱/۵۲
ماهنشان	۷۶/۱۰	۰/۱۳	۴/۲۹	۴/۰۲	۱۲/۷۵	۰/۱۳	۲/۵۵
گرماب	۷۴/۴۴	۱۸/۰۱	۲/۵۷	۱/۱۰	۲/۵۷	۰/۱۸	۱/۱۰
زرین آباد	۹۲/۲۰	–	۲/۲۷	۰/۳۲	۴/۵	–	۰/۶۴
دندی	۷۷/۰۴	–	۱/۵۵	۳/۸۹	۱۴/۷۸	–	۲/۷۲

مأخذ: گزیده نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۷۵.

۱-۳-٤-۱-۲- ۳- تراکم

براساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۷۵، تراکم خانوار در واحد مسکونی در کل استان زنجان ۱/۱۳، است که در مقایسه‌ی با تراکم خانوار در واحد مسکونی در کل کشور با ۱/۱۴ خانوار، اندکی است. در نقاط شهری استان این شاخص برابر ۱/۱۶، است که در مقایسه با استان افزایش ناچیز ۰/۰۳ را، نشان می‌دهد، این در حالی است که تراکم خانوار بر واحد مسکونی در نقاط شهری کشور ۱/۱۵ است.

در نقاط شهری استان بالاترین رقم تراکم خانوار بر واحد مسکونی در شهرهای، زنجان، ابهر و گرماب، است که برابر با ۱/۱۸ دیده می‌شود. کمترین مقدار نیز متعلق به شهرهای قیدار (۱/۰۹) و آببر (۱/۰۲)، است که چندان بالاتر از واحد نمی‌باشد.

جدول شماره‌ی ۲۸- تراکم خانوار در واحد مسکونی به تفکیک نقاط شهری در سال ۱۳۷۵

نقاط شهری	خانوارهای معمولی ساکن	واحدهای مسکونی معمولی	تراکم خانوار بر واحد مسکونی
زنجان	۶۰۰۵۱	۵۰۷۵۶	۱/۱۸
ابهر	۱۱۸۵۳	۹۹۹۵	۱/۱۸
خرمدره	۸۱۵۹	۷۲۷۵	۱/۱۲
قیدار	۳۴۶۸	۳۱۶۲	۱/۰۹
هیدج	۲۲۵۶	۱۹۲۳	۱/۱۷
صائین قلعه	۱۹۵۳	۱۷۰۴	۱/۱۴
سلطانیه	۱۰۸۹	۹۸۰	۱/۱۱
سجاس	۱۰۶۸	۹۶۲	۱/۱۱
آبر	۸۱۷	۷۹۶	۱/۰۲
زرین رود	۷۲۳	۶۵۰	۱/۱۱
ماهنشان	۷۴۵	۶۵۳	۱/۱۴
گرماب	۵۴۴	۴۵۹	۱/۱۸
زرین آباد	۳۰۸	۲۷۶	۱/۱۱
دندی	۲۵۷	۲۳۲	۱/۱۰
جمع	۹۳۲۹۱	۷۹۸۲۳	۱/۱۶

مأخذ: گزیده نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۷۵.

۱-۳-٤-۱-۲- ٤- کیفیت ابنیه

کیفیت خانه‌های معمولی مسکونی در نقاط شهری استان براساس به کارگیری مصالح مختلف به سه نوع با دوام، نیمه بادوام و بی‌دوام، تقسیم می‌شود. که خانه‌های مسکونی معمولی با مصالح اسکلت فلزی و اسلکت بتنی در گروه بادوام، اجر و آهن و بلوک سیمانی در گروه نیمه بادوام و آجر و چوب و خشت و چوب در گروه بی‌دوام، قرار می‌گیرند. با مراجعه به آمار و ارقام مشاهده می‌شود، معادل ۵۹/۳۴٪ خانه‌های مسکونی در نقاط شهری استان از نوع با دوام، ۲۵/۴۳٪ نیمه بادوام و ۱۳/۵۱٪ بی‌دوام، محسوب می‌شوند. در میان نقاط شهری استان، زنجان و آبر با دارا بودن ۲۰ درصدی خانه‌های مسکونی بادوام وضعیت مناسب‌تری از نظر با کیفیت ابنیه دارند. در حالی که شهرهای گرماب و دندی فاقد انبیه مسکونی با کیفیت بادوام می‌باشند. سایر شهرهای استان نیز دارای درصد پایینی از واحدهای مسکونی با دوام هستند.

در اکثر شهرهای استان بیش از ۵۰٪ واحدهای مسکونی در گروه نیمه بادوام قرار می‌گیرند و شهر خرمدره با دارا بودن ۸۰٪ واحدهای مسکونی در این گروه بالاترین رتبه را به خود اختصاص داده است.

این در حالی است که در شهرهای، گرماب، زرین رود، سجاس و زرین آباد، درصد بسیار پایینی در واحدهای مسکونی در این گروه قرار می‌گیرند و بیش از ۹۰٪ ابنیه مسکونی در این شهرها در گروه بی دوام قرار می‌گیرند. همچنین شهرهای، ماهنشان و آبر نیز با دربرداشتن ۶۰٪ خانه های مسکونی بی‌دوام کیفیت مطلوبی را نشان نمی‌دهند.

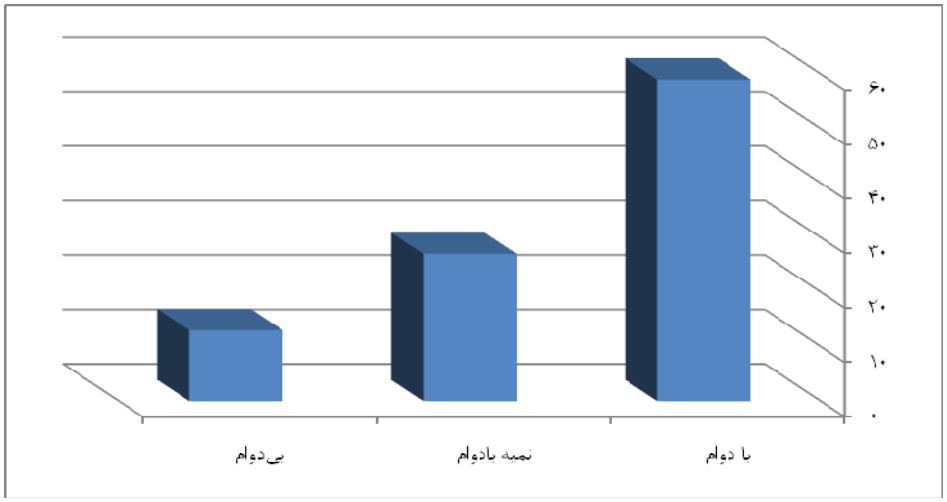
نقشه‌ی شماره‌ی ۵، کیفیت واحدهای مسکونی در نقاط شهری استان را به تفکیک شهرستان به خوبی نشان می‌دهد.

جدول شماره‌ی ۲۹- کیفیت واحدهای مسکونی معمولی به تفکیک نقاط شهری استان ۱۳۷۵

نقاط شهری	تعداد واحدهای مسکونی			درصد واحدهای مسکونی		
	بادوام	نیمه بادوام	بی‌دوام	بادوام	نیمه بادوام	بی‌دوام
زنجان	۱۰۲۷۰	۲۷۹۶۲	۱۱۶۳۰	۲۰/۲۳	۵۵/۰۹	۲۲/۹۱
ابهر	۱۰۳	۷۳۸۹	۲۲۹۰	۱/۰۳	۷۳/۹۲	۲۲/۹۱
خرمدره	۱۲۳	۵۸۷۱	۱۱۵۰	۱/۶۹	۸۰/۷۰	۱۵/۸۰
قیدار	۹۱	۲۴۶۱	۵۸۸	۲/۸۷	۷۷/۸۳	۱۸/۵۹
هیدج	۵	۱۳۲۶	۵۸۲	۰/۲۶	۶۸/۹۵	۳۰/۲۶
صائین قلعه	۱۸	۱۲۵۱	۳۹۰	۱/۰۵	۷۳/۴۱	۲۲/۸۸
سلطانیه	۵	۵۹۳	۳۶۴	۰/۵۱	۶۰/۵۱	۳۷/۱۴
سجاس	۱	۷۸	۸۷۶	۰/۱۰	۸/۱۰	۹۱/۰۶
آبیر	۱۶۰	۹۷	۵۳۵	۲۰/۱۰	۱۲/۱۸	۶۷/۲۱
زرین رود	۲	۲۳	۶۱۷	۰/۳۰	۳/۵۳	۹۴/۹۲
ماهنشان	۳	۲۴۷	۳۹۸	۰/۴۵	۳۷/۸۲	۶۰/۹۴
گرماب	–	۴۰	۴۱۷	–	۸/۷۱	۹۰/۸۴
زرین آباد	۹	۱۹	۲۴۶	۳/۲۶	۶/۸۸	۸۹/۱۳
دندی	–	۱۴	۲۱۶	–	۶/۰۳	۹۳/۱۰

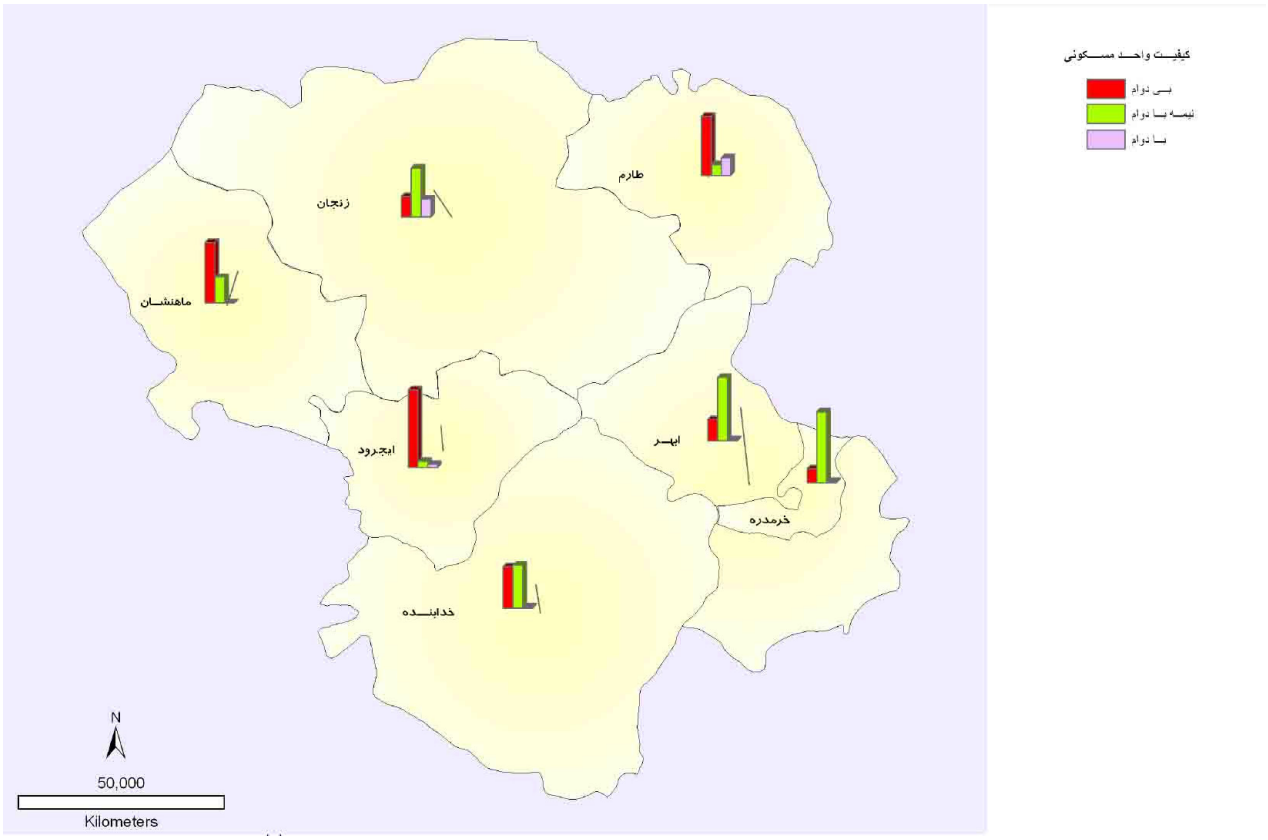
مأخذ: گزیده نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۷۵.

نمودار شماره‌ی ۱۲- کیفیت واحدهای مسکونی نقاط شهری استان

مأخذ: گزیده نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۷۵.

نقشه‌ی شماره‌ی ۵- کیفیت واحد مسکونی به تفکیک شهرستان

مأخذ: گزیده نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۷۵.

۱-۳-٤-۱-۲- ۵- تسهیلات

براساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۷۵، از مجموع خانوارهای معمولی ساکن در نقاط شهری استان زنجان ۹۸/۵۴٪ از تسهیلات آب، ۹۸/۴۹٪ از تسهیلات برق، ۳۹/۵۲٪ از تسهیلات تلفن و ۶۱/۵۲٪ از تسهیلات گاز برخوردارند. در اکثریت نقاط شهری استان بیش از ۹۵٪ خانوارها از تسهیلات آب و برق بهره‌مند هستند، به استثنای شهرهای، گرماب، زرین رود، سجاس و دندی که به ترتیب با ۶۱، ۷۰، ۷۷ و ۸۹ درصد خانوارهای آن از تسهیلات آب بهره‌مند بوده و این امر وضعیت نامطلوب این شهرها را نشان می‌دهد. چنین وضعیتی عمدتاً به دلیل کاربرد آمار سال ۱۳۷۵، در تحلیل وضعیت تسهیلات واحدهای مسکونی می‌باشد که اکثر این شهرها در زمان سرشماری سال ۱۳۷۵، نقطه روستایی بوده و مسلماً چنین وضعیتی در سال‌های اخیر بهبود یافته است که می‌بایست جهت تبیین آن نتایج آمارگیری در سال ۱۳۸۵ در دسترس باشد.

همچنین در شهرهای گرماب و دندی ۸۹٪ خانوارها از امکانات برق برخوردارند و در شهر زرین رود تنها ۱۱٪ خانوارها از امکانات برق بهره‌مند هستند که رقم بسیار پایینی را نشان می‌دهد.

در بخش امکانات تلفن در اکثریت نقاط شهری استان ۵۰-۴۰ درصد خانوارها دارای تلفن بوده‌اند. در برخی نقاط شهری مانند: گرماب، زرین رود و زرین آباد این درصد بسیار پایین آمده و زیر ۱۰٪ ، قرار دارد.

از بین نقاط شهری استان تنها شهرهای، زنجان، ابهر، صائین قلعه، هیدج و خرمدره از تسهیلات گاز استفاده می‌کنند. لازم به ذکر است که در شهر صائین قلعه ۴٪ و در شهر هیدج تنها ۳٪ خانوارها از این امکان برخوردارند و مسلماً براساس آمار سال ۱۳۸۵ این نسبت افزایش داشته است که به دلیل عدم دسترسی به نتایج سرشماری سال ۱۳۸۵ در خصوص موارد فوق این بخش از مطالعات ناقص و نیاز به تجدید نظر دارد.

جدول شماره‌ی ۳۰- خانوارهای معمولی ساکن در نقاط شهری برحسب استفاده از امکانات آب، برق، تلفن و گاز در سال ۱۳۷۵

نقاط شهری	کل خانوار	امکانات							
		آب		برق		تلفن		گاز	
		خانوار مشمول	درصد	خانوار مشمول	درصد	خانوار مشمول	درصد	خانوار مشمول	درصد
زنجان	۶۰۰۵۱	۵۹۷۵۲	۹۹/۵۰	۵۹۷۸۶	۹۹/۵۵	۲۴۶۷۴	۴۱/۰۸	۴۲۲۳۶	۷۰/۳۳
ابهر	۱۱۸۵۳	۱۱۷۸۵	۹۹/۴۲	۱۱۷۷۱	۹۹/۳۰	۳۹۳۵	۳۳/۱۹	۹۴۲۷	۷۹/۵۳
خرمدره	۸۱۵۹	۸۱۰۱	۹۹/۲۸	۸۰۲۶	۹۸/۳۶	۳۴۴۴	۴۲/۲۱	۵۶۷۵	۶۹/۵۵
قیدار	۳۴۶۸	۳۳۱۷	۹۵/۶۴	۳۳۹۸	۹۷/۹۸	۱۶۶۰	۴۷/۸۶	–	–
هیدج	۲۲۵۶	۲۲۳۸	۹۹/۲۰	۲۲۴۵	۹۹/۵۱	۸۳۰	۳۶/۷۹	۸	۰/۳۵
صائین قلعه	۱۹۵۳	۱۹۳۰	۹۸/۸۲	۱۹۱۵	۹۸/۰۵	۸۹۶	۴۵/۸۷	۸۲	۴/۱۹
سلطانیه	۱۰۸۹	۱۰۷۰	۹۸/۲۵	۱۰۷۱	۹۸/۳۴	۵۰۳	۴۶/۱۸	–	–
سجاس	۱۰۶۸	۸۲۹	۷۷/۶۲	۱۰۴۹	۹۸/۲۲	۱۳۵	۱۲/۶۴	–	–
آبر	۸۶۰	۸۴۸	۹۸/۶۰	۸۴۰	۹۷/۶۷	۱۷۲	۲۰	–	–
زرین رود	۷۲۳	۵۱۰	۷۰/۵۳۹	۸۶	۱۱/۸۹	۵۵	۷/۶۰	–	–
ماهنشان	۷۴۵	۷۱۹	۹۶/۵۱	۷۲۵	۹۷/۳۱	۴۰۹	۵۴/۸۹	–	–
گرماب	۵۴۴	۳۳۶	۶۱/۷۶	۴۸۹	۸۹/۸۸	۴۶	۸/۴۵	–	–
زرین آباد	۳۰۸	۳۰۷	۹۹/۶۷	۳۰۲	۹۸/۰۵	۸	۲/۵۹	–	–
دندی	۲۵۷	۲۳۰	۸۹/۴۹	۲۳۰	۸۹/۴۹	۱۲۰	۴۶/۶۹	–	–

مأخذ: گزیده نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۷۵.

۱-۳-٤-۱-۲- ٦- روند احداث بنا

بررسی پروانه‌های ساختمانی صادره توسط شهرداری‌های، شهرهای استان در دوره‌ی۸۴-۱۳۸۰، یکی از راه‌های تبیین روند احداث بنا و تغییرات ساخت و سازهای نقاط شهری می‌باشد. آمار مربوط به کل استان نشان افزایش سالانه صدور پروانه در سال‌های ۱۳۸۱ نسبت به سال ۱۳۸۲ و ۱۳۸۰ نسبت به ۱۳۸۳ است. در سال ۸۳ شاهد کاهش ۸ درصدی در این زمینه هستیم. اما در سال ۱۳۸۴ با افزایش ناچیز ۱ درصدی، تعداد صدور پروانه سیر صعودی می‌یابد. در میان نقاط شهری استان شهر آبیر با ۱۸۲٪ بیش‌ترین افزایش صدور پروانه را در سال ۱۳۸۱ نسبت به سال ۱۳۸۰ داشته است. در همان سال افزایش ۵۸ درصدی در شهر قیدار ۲۲ درصدی در شهر ابهر و ۱۷ درصدی در شهر هیدج و ۱۱ درصدی در شهر زنجان و ۵ درصدی در شهر خرمدره را شاهد هستیم، در حالی که در شهرهای سلطانیه، صائین قلعه و گرماب و دندی درصدهای منفی نشانگر کاهش صدور پروانه‌های ساختمانی است. در سال ۱۳۸۲ نسبت به ۱۳۸۱ قیدار با ۸۳ درصد بیش‌ترین افزایش را به خود اختصاص داده است و شهرهای خرمدره با ۷۳٪، سلطانیه با ۴۱٪، صائین قلعه با ۲۸ و زنجان با ۱۰ و ابهر با ۵٪ در رده‌های بعدی قرار می‌گیرند. همچنین در این سال در شهر آبیر به میزان ۳۹ درصد تعداد پروانه‌های ساختمانی صادر شده، کاهش یافته است. این کاهش در شهرهای، دندی، ماهنشان و هیدج نیز دیده می‌شود. در سال ۱۳۸۳ نسبت به سال ۱۳۸۲ با وجود این که کاهش ۸٪ را در مجموع نقاط شهری استان شاهد هستیم ولی در شهر گرماب یک جهش ۱۷۱ درصدی و در شهر دندی جهش ۱۲۷ درصدی وجود دارد که بیان کننده‌ی افزایش ناگهانی ساخت و ساز در این دو شهر، است. همچنین در شهرهای، سلطانیه، صائین قلعه، هیدج، خرمدره، آبیر و ماهنشان رشد صدور پروانه‌ها مثبت و در شهرهای، ابهر، قیدار و زنجان این رشد منفی است. در سال ۱۳۸۴ نسبت به سال ۱۳۸۳ بیش‌ترین رشد در روند ساخت و سازهای شهری متعلق به شهر هیدج با ۱۱۵٪ ، است. شهرهای گرماب و زنجان نیز رشد مثبتی دارند، ولی بقیه نقاط شهری استان دارای رشدی منفی در زمینه‌ی پروانه‌های ساختمانی هستند.

در نگاه کلی میانگین رشد سالانه مجموع نقاط شهری استان ۶/۵۷٪ است، با توجه به این رقم شهرهای استان را می‌توان در ۶ گروه رشد قرار داد. همانطور که جدول شماره‌ی ۳۱ نشان می‌دهد شهرهای سلطانیه، خرمدره و قیدار در گروه نسبتاً بالا قرار می‌گیرند. همچنین شهرهای، هیدج، گرماب و آبیر در گروه رشد خیلی بالا قرار می‌گیرند.

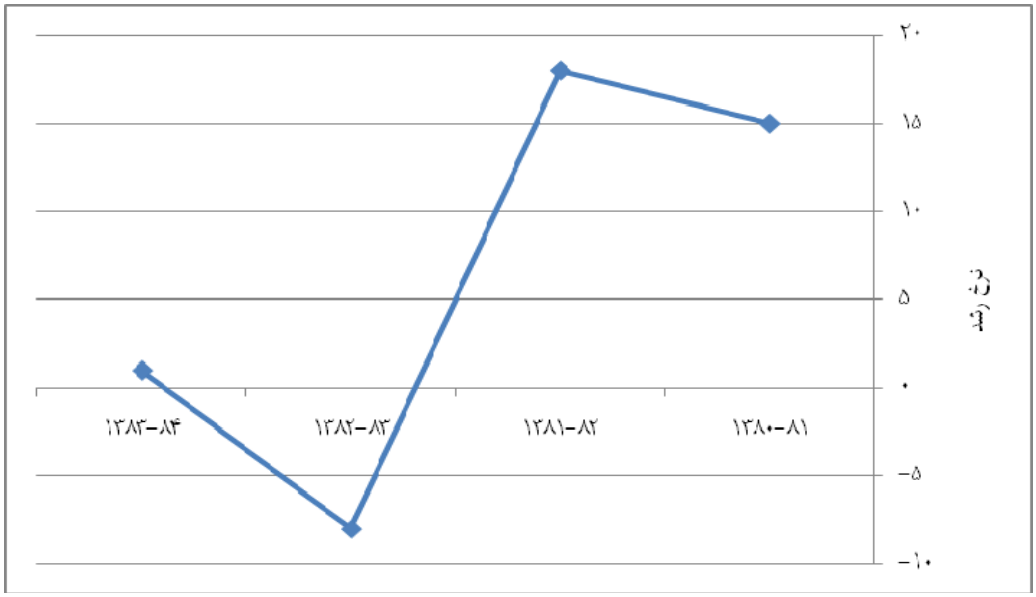
نتایج بدست آمده حاکی از زمینه‌های گسترش ساخت و ساز در شهرهای کوچک به ویژه نقاطی است که در سال‌های اخیر تبدیل به شهر شده‌اند. توجه به این نکته در امر برنامه‌ریزی‌های کالبدی آتی ضروری است. شایان ذکر است به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات پروانه‌های ساختمانی تمام نقاط شهری برخی از شهرها در جدول قرار نگرفته‌اند.

جدول شماره‌ی ۳۱- میزان رشد صدور پروانه‌های ساختمانی در نقاط شهری استان (درصد)

نقاط شهری	میزان رشد صدور پروانه‌های ساختمانی (درصد)				
	۱۳۸۰-۸۱	۱۳۸۱-۸۲	۱۳۸۲-۸۳	۱۳۸۴-۸۴	مجموع ۵ سال
سلطانیه	-۲۵	۴۵	۷۷	-۳۸	۱۴
ابهر	۲۲	۶	-۹	-۷	۳
صائین قلعه	-۲۶	۲۸	۶	-۷	۰/۲
هیدج	۱۷	-۱۰	۱۳	۱۱۵	۳۴
گرماب	-۲۸	-۳۰	۱۷۱	۱۶	۳۲
قیدار	۵۸	۸۳	-۲۲	-۱۸	۲۵
زنجان	۱۲	۱۰	-۲۱	۱۴	۴
خرمدره	۵	۷۳	۱۶	-۰/۸	۲۳
آبیر	۱۸۲	-۳۹	۴۰	-۴۵	۳۴/۵
دندی	-۶۲	-۸	۱۲۷	-۵۲	۱
ماهنشان	۰	-۵۶	۵۷	-۲۷	-۶/۵
استان	۱۵	۱۸	-۸	۱	۶/۵

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی۱۳- نرخ رشد صدور پروانه‌های ساختمانی در نقاط شهری استان طی دوره‌ی ۸۴-۱۳۸۰

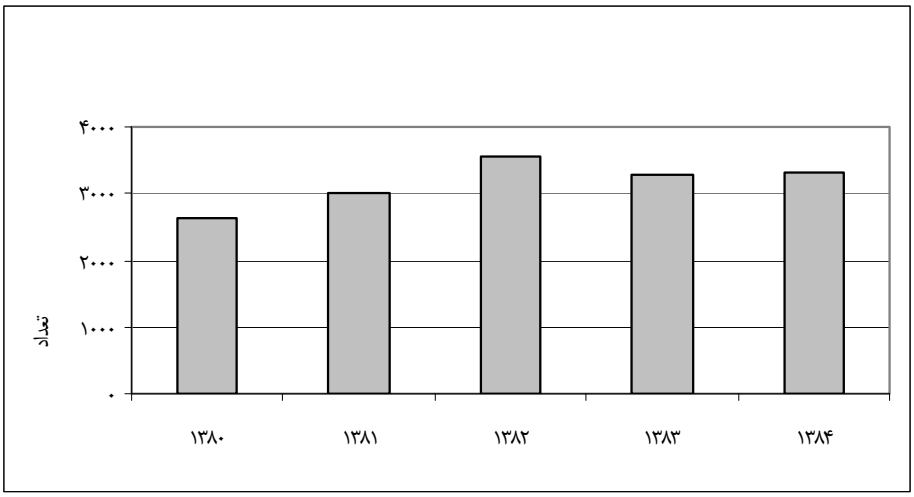
مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۳۲- تعداد پروانه‌های صادر شده در نقاط شهری استان در سال ۸٤ – ۱۳۸۰

نقاط شهری	تعداد پروانه‌های ساختمانی				
	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸٤
سلطانیه	۷۱	۵۳	۷۵	۱۳۳	۸۲
ابهر	۶۸۶	۸۳۷	۸۸۶	۸۰۸	۷۴۹
صائین قلعه	۱۱۳	۸۳	۱۰۷	۱۱۳	۱۰۵
هیدج	۶۹	۸۱	۷۳	۸۳	۱۷۹
گرماب	۱۴	۱۰	۷	۱۹	۲۲
زرین رود	–	–	–	۲۰	۷
قیدار	۱۵۰	۲۳۷	۴۳۶	۳۴۰	۲۷۶
سجاس	۲	–	–	–	۱۸
زنجان	۱۱۹۴	۱۳۳۷	۱۴۳۷	۱۱۵۷	۱۳۲۴
زرین آباد	–	۵	–	–	–
خرمدره	۲۳۰	۲۴۲	۴۱۹	۴۸۵	۴۸۱
چورزق	–	–	–	–	۸
آببر	۲۹	۸۲	۵۰	۷۰	۳۸
دندی	۳۲	۱۲	۱۱	۲۵	۱۲
ماهنشان	۳۲	۳۲	۱۴	۲۲	۱۶
جمع	۲۶۲۲	۳۰۱۱	۳۵۵۱	۳۲۷۵	۳۳۱۷

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۱٤- تعداد پروانه‌های صادر شده در نقاط شهری استان در سال ۸٤ – ۱۳۸۰

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۳۳- دسته‌بندی شهرهای استان در زمینه‌ی صدور پروانه ساختمانی

نقاط شهری	نرخ رشد (۸۴-۱۳۸۰)	سطح
ماهنشان	۰ — ۶/۵-	خیلی ضعیف
ابهر، صائین قلعه، دندی، زنجان	۰ — ۶/۵	ضعیف
-	۶/۵ — ۱۳	متوسط
سلطانیه	۱۳ — ۱۹/۵	نسبتاً بالا
خرمدره، قیدار	۱۹/۵ — ۲۶	بالا
هیدج، گرماب، آببر	بیش‌تر از ۲۶	خیلی بالا

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

- **پروانه‌های ساختمانی صادره بر مبنای وضعیت زمین**

وضعیت صدور پروانه‌های ساختمانی را می‌توان در دو بخش پروانه‌های احداث ساختمان و پروانه‌های افزایش بنا از یکدیگر تفکیک نمود. در بخش پروانه‌های احداث ساختمان، ساخت بنا در زمین بایر و تخریب ساختمان‌های فرسوده و احداث بنای جدید و احداث ساختمان در باغ یا مزرعه را دربرمی‌گیرد. احداث ساختمان در زمین بایر درصد بسیار بالایی را در بخش صدور پروانه احداث ساختمان، به خود اختصاص می‌دهد، گاهی این سهم تا ۱۰۰ درصد نیز افزایش می‌یابد. چنانچه در سال ۱۳۸۰، در مجموع نقاط شهری استان ۹۱٪ پروانه‌ها متعلق به احداث ساختمان در زمین‌های بایر است و تنها ۹٪ پروانه‌ها مربوط به احداث بنا در محل ساختمان‌های تخریبی است. در نقاط شهری استان نیز در شهرهای، صائین قلعه، گرماب، قیدار و ماهنشان ۱۰۰٪ پروانه‌های ساخت بنا در زمین بایر است و در شهرهای ابهر، خرمدره و آببر نیز بالای ۹۰٪ پروانه‌ها مربوط به این بخش است. سجاس با ۵۰٪، دندی با ۷۷٪، زنجان و سلطانیه با ۸۷٪ کمترین سهم پروانه‌های صادر شده احداث ساختمان در زمین بایر را دارند. بالا بودن درصد احداث ساختمان در محل ساختمان‌های تخریبی در شهرهای، هیدج، زنجان و دندی و ابهر نسبت به سایر شهرهای استان نشان دهنده‌ی توجه نسبی در این شهرها به مرمت و نوسازی بافت‌های فرسوده است.

در سال ۱۳۸۱، به استثنای شهرهای زنجان و هیدج بیش از ۹۰٪ پروانه‌های صادر شده، مربوط به احداث ساختمان در زمین بایر است و در شهرهای، قیدار، زرین آباد، آببر و دندی این رقم تا ۱۰۰٪، افزایش یافته است. بالاترین رقم صدور پروانه‌های احداث ساختمان در محل ساختمان‌های تخریبی متعلق به شهر زنجان با ۱۱ و هیدج با ۸/۷ درصد، است.

در سال ۱۳۸۲، در شهرهای سلطانیه با ۱۷٪، گرماب ۲۰٪، زنجان ۱۲٪ و ابهر ۱۰٪ صدور پروانه‌های احداث ساختمان در محل ساختمان‌های تخریبی شاهد افزایش نوسازی در بافت‌های فرسوده هستیم.

در سال ۱۳۸۳، نیز در تمامی نقاط شهری به استثنای زرین رود، خرمدره و دندی احداث ساختمان در زمین بایر بیش از ۹۰٪ پروانه‌های صادر شده را، در برمی‌گیرد. در این سال رقم بالای ۳۷٪ را در شهر زرین رود در بخش پروانه‌های ساختمانی بناهای تخریبی را شاهد هستیم.

در سال ۱۳۸۴، در شهرهای، زرین رود، سجاس، سلطانیه، خرمدره و ابهر به ترتیب بالاترین درصدها را در میان نقاط شهری استان، در بخش صدور پروانه‌های احداث ساختمان در محل ساختمان‌های تخریبی به خود اختصاص داده‌اند.

در مجموع و در یک نگاه کلی در دوره‌ی ۵ ساله (۸۴ – ۱۳۸۰)، در نقاط شهری استان ۹۲ درصد پروانه‌های احداث ساختمان در زمین بایر است، این رقم در شهرهای، قیدار، زرین آباد و چورزق ۱۰۰٪، آبر ۹۸٪ و ماهنشان ۹۷٪، است و در شهرهای صائین‌قلعه، هیدج، گرماب، خرمدره و دندی بیش از ۹۰٪ را، دربرمی‌گیرد و در زنجان و ابهر ۹۰٪ و سلطانیه ۸۹٪ پروانه‌های صادر شده متعلق به این بخش می‌باشد. پایین‌ترین ارقام را در شهرهای زرین رود و سجاس به ترتیب با ۶۰ و ۶۷٪، شاهد هستیم.

پایین بودن نرخ صدور پروانه‌های احداث ساختمان‌های تخریبی در شهرهای کوچک همچون زرین آباد، چورزق، آبر و ماهنشان نشان از گرایش عمومی به سکونت در محل‌های جدید و در پی گسترش شهر به سوی مناطق بایر و الحاق شده به شهر است.

همچنین در شهرهای، صائین قلعه، هیدج و گرماب. همچنین در شهر قیدار به دلیل اوقافی بودن اراضی شهر تمایلی به نوسازی بافت‌های تخریبی وجود ندارد. در شهرهای قدیمی استان مانند: زنجان، ابهر و سلطانیه درصد بالاتری از پروانه‌ها برای احداث ساختمان در محل ساختمان‌های تخریبی صادر شده است. این امر نشان از تمایل بیش‌تر ساکنان به نوسازی بافت‌های فرسوده دارد. شهرهای سجاس، خرمدره و دندی نیز با رقمی معادل ۷٪ در طبقه‌ی متوسط قرار می‌گیرند، در این میان شهر زرین رود با ۴۰٪ پروانه‌ها در بخش ساختمان‌های تخریبی بیش‌ترین سهم را به خود اختصاص داده است.

جدول شماره‌ی ۳٤- تعداد پروانه‌های احداث ساختمان برحسب وضع موجود زمین

نقاط شهری	۱۳۸۰		۱۳۸۱		۱۳۸۲		۱۳۸۳		۱۳۸٤	
	زمین بایر	تخریب و نوسازی	زمین بایر	تخریب و نوسازی	زمین بایر	تخریب و نوسازی	زمین بایر	تخریب و نوسازی	زمین بایر	تخریب و نوسازی
استان	۲۱۸۴	۲۲۴	۲۵۷۳	۲۲۱	۲۹۸۰	۲۹۵	۲۸۲۹	۲۲۳	۲۹۲۲	۲۳۳
سلطانیه	۶۲	۸	۴۳	۴	۴۴	۹	۱۱۸	۲	۶۷	۱۱
ابهر	۵۸۰	۶۰	۷۲۵	۵۵	۷۳۶	۸۵	۶۷۵	۷۱	۶۵۳	۷۸
صائین قلعه	۹۲	۰	۵۷	۳	۷۴	۶	۷۳	۶	۷۵	۴
هیدج	۵۶	۷	۶۱	۶	۵۹	۲	۵۶	۲	۱۳۳	۰
گرماب	۱۰	۰	۹	۰	۴	۱	۱۵	۰	۲۱	۱
زرین رود	–	–	–	–	–	–	۱۲	۷	۴	۳
قیدار	۱۴۲	۰	۲۱۰	۰	۳۵۵	۴	۳۱۲	۰	۲۵۰	۱
سجاس	۱	۰	–	–	–	–	–	–	۱۵	۳
زنجان	۹۴۷	۱۳۹	۱۱۲۴	۱۳۳	۱۲۵۲	۱۷۰	۱۰۴۰	۷۷	۱۲۰۹	۷۶
زرین آباد	–	–	۴	۰	–	–	–	–	–	–
خرمدره	۲۱۷	۵	۲۱۸	۱۸	۳۸۵	۱۷	۴۲۳	۵۴	۴۲۲	۵۶
چورزق	–	–	–	–	–	–	–	–	۸	۰
آببر	۲۸	۱	۸۱	۰	۴۷	۱	۶۷	۰	۳۸	۰
دندی	۱۷	۴	۱۱	۰	۱۰	۰	۱۷	۴	۱۲	۰
ماهنشان	۳۲	۰	۳۰	۲	۱۴	۰	۲۱	۰	۱۵	۰

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۳۵- درصد پروانه‌های احداث ساختمان بر حسب وضع موجود زمین

نقاط شهری	۱۳۸۰		۱۳۸۱		۱۳۸۲		۱۳۸۳		۱۳۸٤	
	زمین بایر	تخریب ونوسازی	زمین بایر	تخریب و نوسازی	زمین بایر	تخریب ونوسازی	زمین بایر	تخریب ونوسازی	زمین بایر	تخریب ونوسازی
استان	۹۱	۹	۹۲	۸	۹۱	۹	۹۳	۷/۳	۹۳	۷/۴
سلطانیه	۸۷	۱۱	۹۱	۹	۸۳	۱۷	۹۸	۱/۷	۸۶	۱۴
ابهر	۹۰	۹	۹۳	۷	۸۹	۱۰	۹۰	۹/۵	۸۹	۱۱
صائین قلعه	۱۰۰	۰	۹۵	۵	۸۷	۷/۱	۹۱	۷/۵	۹۵	۵/۱
هیدج	۸۹	۱۱	۸۸	۹	۹۵	۳/۲	۹۷	۳/۴	۱۰۰	۰
گرماب	۱۰۰	۰	۹۰	۰	۸۰	۲۰	۱۰۰	۰	۹۵	۴/۵
زرین رود	–	–	–	–	–	–	۶۳	۳۷	۵۷	۴۳
قیدار	۱۰۰	۰	۱۰۰	۰	۹۹	۱/۱	۱۰۰	۰	۱۰۰	۰/۴
سجاس	۵۰	۰	–	–	–	–	–	–	۸۳	۱۷
زنجان	۸۷	۱۳	۸۹	۱۱	۸۸	۱۲	۹۳	۶/۹	۹۴	۵/۹
زرین آباد	–	–	۱۰۰	۰	–	–	–	–	–	–
خرمدره	۹۸	۲	۹۲	۸	۹۶	۴/۲	۸۹	۱۱	۸۸	۱۲
چورزق	–	–	–	–	–	–	–	–	۱۰۰	۰
آببر	۹۷	۳	۱۰۰	۰	۹۶	۲	۹۹	۰	۱۰۰	۰
دندی	۷۷	۱۸	۱۰۰	۰	۱۰۰	۰	۸۱	۱۹	۱۰۰	۰
ماهنشان	۱۰۰	۰	۹۴	۶	۱۰۰	۰	۹۵	۰	۹۴	۰

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

- **پروانه‌های ساختمانی صادره بر مبنای موارد استفاده**

پروانه‌های احداث ساختمان برحسب مورد استفاده ساختمان به ساختمان‌های مسکونی، مسکونی بازرگانی، مسکونی- کارگاه، صنعتی، آموزشی و بهداشتی- درمانی، قابل تفکیک است. بررسی پروانه‌های صادره در طی دوره‌ی ۸۴- ۱۳۸۰، مبین حفظ نسبت تعداد پروانه‌های ساختمانی در مورد کاربری‌های شهری با یکدیگر است. آمار نشان دهنده‌ی اختصاص درصد بسیار بالایی از پروانه‌ها در بخش مسکونی است به طوری که در مجموع نقاط شهری استان در اول دوره‌ی ۸۳٪ پروانه‌ها متعلق به ساختمان‌های مسکونی است. این رقم در برخی نقاط شهری از جمله؛ صائین قلعه، گرماب، قیدار و زنجان تا ۸۵ تا ۹۰٪، نیز می‌رسد.

کمترین رقم در این مورد مربوط به شهر آبر با ۶۴/۵۳٪ ، است که باز هم رقم بالایی را در برمی‌گیرد. تعداد پروانه‌های صادره ساختمان های مسکونی- کارگاهی و مسکونی بازرگانی نیز در رتبه‌های دوم و سوم قرار می‌گیرند. در مجموع نقاط شهری استان در طول دوره ۱۰٪ پروانه‌ها در رابطه با ساختمان‌های مسکونی- کارگاهی و ۴٪ در رابطه با ساختمان‌های مسکونی- بازرگانی بوده است و در مواردی همچون شهرهای، هیدج، خرمدره و آبر که میزان پروانه‌های ساختمان‌های مسکونی صادره کمتر، سهم ساختمان‌های مسکونی- کارگاهی تا ۲۳ و ۲۴٪، افزایش می‌یابد همچنین در مورد شهر دندی سهم ساختمان‌های مسکونی- بازرگانی به ۲۳٪ رسیده است. در برخی شهرها از قبیل؛ زرین آباد و چورزق نیز تعداد پروانه‌های صادره بسیار پایین است و درصد ساختمان‌های مسکونی کارگاهی و مسکونی بازرگانی به صفر می‌رسد.

در مجموع پروانه‌های صادر شده در نقاط شهری استان در سال‌های ۸۴ – ۱۳۸۰ ساختمان‌های صنعتی با ۱/۲۸٪ در رتبه‌ی سوم قرار می‌گیرند که تفاوت فاحشی را با رتبه‌های یک تا سه نشان می‌دهد. در سایر نقاط شهری نیز ارقامی در حدود یک درصد را مشاهده می‌کنیم و تنها در دو شهر هیدج و زنجان این سهم تا ۲٪ ، افزایش می‌یابد و حتی در برخی نقاط از جمله زرین رود، سجاس، زرین آباد، چورزق، آبر و دندی این رقم تا ۰٪، کاهش پیدا می‌کند.

رتبه‌ی بعدی متعلق به ساختمان های آموزشی است که در طی دوره‌ی ۵ ساله در کل استان ۰/۱۶٪ پروانه‌های صادره را دربرمی‌گیرد. پروانه‌های ساختمان‌های آموزشی در نقاط شهری استان پایین یک درصد و در بسیاری موارد ۰٪ را، شامل می‌شود و تنها در شهر سلطانیه این رقم به ۱/۰۸٪، میرسد.

و در نهایت پروانه‌های ساختمان‌های بهداشتی تنها ۰/۰۳٪ را در مجموع نقاط شهری استان در طی دوره را شامل می‌شود و تنها در شهرهای زنجان، دندی و ماهنشان تعداد اندکی پروانه‌ی ساختمانی بهداشتی- درمانی، صادر شده است.

جدول شماره‌ی ۳۶- تعداد پروانه‌های ساختمان صادره برحسب موارد استفاده

نقاط شهری	مسکونی		مسکونی بازرگانی		مسکونی و کارگاهی		بهداشتی یا درمانی		آموزشی		صنعتی		سایر	جمع
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد		
استان	۱۲۲۱۲	۸۳/۰۱	۵۹۹	۴/۰۷۲	۱۴۷۵	۱۰/۰۳	۵	۰/۰۳۴	۲۴	۰/۱۶۳	۱۸۸	۱/۲۷۸	۲۰۸	۱۴۷۱۱
سلطانیه	۲۶۸	۷۲/۶۳	۵۰	۱۳/۵۵	۳۷	۱۰/۰۳	۰	۰	۴	۱/۰۸۴	۲	۰/۵۲۴	۸	۳۶۹
ابهر	۳۰۷۱	۸۲/۴۴	۷۶	۲/۰۴	۵۰۲	۱۳/۴۸	۰	۰	۲	۰/۰۵۴	۳۹	۱/۰۴۷	۳۵	۳۷۲۵
صائین قلعه	۳۵۳	۸۹/۱۴	۱	۰/۲۵۳	۳	۰/۷۵۸	۰	۰	۰	۰	۵	۱/۲۶۳	۳۴	۳۹۶
هیدج	۲۶۲	۶۸/۰۵	۹	۲/۳۳۸	۹۱	۲۳/۶۴	۰	۰	۱	۰/۲۶	۸	۲/۰۷۸	۱۴	۳۸۵
گرماب	۵۶	۹۰/۳۲	۴	۶/۴۵۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۱/۶۱۳	۱	۶۲
زرین رود	۱۷	۶۵/۳۸	۹	۳۴/۶۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۶
قیدار	۱۰۹۲	۸۵/۷۱	۳۵	۲/۷۴۷	۱۲۲	۹/۵۷۶	۰	۰	۱	۰/۰۷۸	۳	۰/۲۳۵	۲۱	۱۲۷۴
سجاس	۱۳	۶۵	۱	۵	۵	۲۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۲۰
زنجان	۵۳۹۴	۸۷/۴۲	۳۴۰	۵/۵۱۱	۲۱۸	۳/۵۳۳	۲	۰/۰۳۲	۱۵	۰/۲۴۳	۱۲۵	۲/۰۲۶	۷۶	۶۱۷۰
زرین آباد	۳	۷۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۴
خرمدره	۱۳۷۲	۷۵/۵۹	۹	۰/۴۹۶	۴۲۲	۲۳/۲۵	۰	۰	۱	۰/۰۵۵	۴	۰/۲۲	۷	۱۸۱۵
چورزق	۶	۷۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲	۸
آببر	۱۷۱	۶۴/۵۳	۲۶	۹/۸۱۱	۶۵	۲۴/۵۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳	۲۶۵
دندی	۵۲	۶۸/۴۲	۱۸	۲۳/۶۸	۴	۵/۲۶۳	۲	۲/۶۳۲	۰	۰	۰	۰	۰	۷۶
ماهنشان	۸۲	۷۰/۶۹	۲۱	۱۸/۱	۶	۵/۱۷۲	۱	۰/۸۶۲	۰	۰	۱	۰/۸۶۲	۵	۱۱۶

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

- **پروانه‌های ساختمانی صادره بر مبنای تعداد طبقات**

بررسی پروانه‌های ساختمانی صادره شهرداری‌های استان در سال‌های اخیر (۸۴-۱۳۸۰)، یکی از راه‌های تبیین روند تغییرات در ساخت و سازهای نقاط شهری می باشد. این بررسی نشان می‌دهد، گرایش عمومی احداث ساختمان به سوی افزایش طبقات است، به گونه‌ای که تعداد ساختمان‌های ۱ طبقه از ۴۱٪ پروانه‌های احداث ساختمان در سال ۱۳۸۰ به ۳۱٪ در سال ۱۳۸۴، رسیده است و تعداد ساختمان‌های ۲ طبقه از ۳۶٪ در سال ۱۳۸۰ به ۴۱٪ در سال ۱۳۸۴ رسیده است. همینطور ساختمان‌های ۳ طبقه با یک افزایش ۴ درصدی از ۱۷٪ به ۲۱٪ و تعداد ساختمان‌های ۴ طبقه نیز از ۴٪ به ۵٪ رسیده است. تعداد ساختمان‌های ۵ طبقه و بیش‌تر از ۱٪ در سال ۱۳۸۰ به ۵٪ در سال ۱۳۸۲، رسیده و در سال ۱۳۸۴ به ۲٪ کاهش یافته است.

همچنین آمارها نشان می‌دهند در سال ۱۳۸۰ فقط در شهرهای زنجان و ابهر شاهد احداث ساختمان‌های ۴ طبقه و بیش‌تر دیده می‌شود. عموماً در نقاط شهری استان پروانه‌های صادر شده مربوط به ساختمان‌های ۱ طبقه و ۲ طبقه، است. در سال ۱۳۸۱ نیز در اکثر شهرها پروانه احداث ساختمان‌های ۱ طبقه و دو طبقه صادر شده است و علاوه بر زنجان و ابهر، در شهرهای صائین‌قلعه و خرمدره شاهد احداث ساختمان‌های ۴ طبقه به تعداد انگشت شمار به چشم می خورد و تنها در شهرهای زنجان و ابهر

پروانه‌ی ساختمان‌های ۵ طبقه و بیش‌تر صادر شده است. در سال ۱۳۸۲ نیز همین روند مشاهده می‌شود و تنها شـهرهای هیـدج و خدابنده در گروه ساختمان‌های ۴ طبقه قرار می‌گیرند. در سال‌های ۸۴ -۱۳۸۳ نیز در شهر قیـدار احـداث سـاختمان‌هـای ۴ طبقـه مشاهده می‌شود. در سال ۱۳۸۴ علاوه بر شهرهای زنجان و ابهر تعدادی پروانه‌ی ساختمانی ۵ طبقه و بیش‌تر در شـهرهای هیـدج، خدابنده، قیدار و خرمدره صادر شده است.

جدول شماره‌ی ۳۷- تعداد پروانه‌های احداث ساختمان برحسب تعداد طبقات ساختمان در کل نقاط شهری استان به تفکیک سال صدور پروانه

سال	تعداد پروانه‌های صادر شده	۱ طبقه		۲ طبقه		۳ طبقه		٤ طبقه		۵ طبقه و بیش‌تر	
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
۱۳۸۰	۲۴۱۲	۹۸۷	۴۱	۸۸۵	۳۶	۴۲۰	۱۷	۹۵	۴	۲۵	۱
۱۳۸۱	۲۷۹۹	۱۱۲۱	۴۰	۹۴۸	۳۴	۴۹۹	۱۸	۱۶۲	۶	۶۹	۲
۱۳۸۲	۳۲۸۵	۱۲۸۰	۳۹	۱۱۵۲	۳۵	۵۱۲	۱۶	۱۷۱	۵	۱۷۰	۵
۱۳۸۳	۳۰۵۷	۱۱۲۸	۳۷	۱۰۸۶	۳۵	۶۲۱	۲۰	۱۴۵	۵	۷۷	۳
۱۳۸۴	۳۱۵۸	۹۷۷	۳۱	۱۲۹۴	۴۱	۶۶۶	۲۱	۱۴۶	۵	۷۵	۲

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۳۸- پروانه احداث ساختمان برحسب تعداد طبقات ساختمان به تفکیک نقاط شهری در سال ۸۴-۱۳۸۰

نقاط شهری	۱۳۸۰						۱۳۸۱						۱۳۸۲						۱۳۸۳						۱۳۸۲					
	جمع	۱طبقه	۲طبقه	۳طبقه	۴طبقه	۵ طبقه و بیش تر	جمع	۱طبقه	۲طبقه	۳طبقه	۴طبقه	۵ طبقه و بیش تر	جمع	۱طبقه	۲طبقه	۳طبقه	۴طبقه	۵ طبقه و بیش تر	جمع	۱طبقه	۲طبقه	۳طبقه	۴طبقه	۵ طبقه و بیش تر	جمع	۱طبقه	۲طبقه	۳طبقه	۴طبقه	۵ طبقه و بیش تر
استان	۲۴۱۲	۹۸۷	۸۸۵	۴۲۰	۹۵	۲۵	۲۳۹۹	۱۱۲۱	۹۴۸	۴۹۹	۱۶۲	۶۹	۳۳۸۵	۱۲۸۰	۱۱۵۲	۵۱۲	۱۷۱	۱۷۰	۳۰۵۷	۱۱۲۸	۱۰۸۶	۶۲۱	۱۴۵	۷۷	۳۱۵۸	۹۷۷	۱۲۹۴	۶۶۶	۱۴۶	۷۵
سلطانیه	۷۱	۶۶	۵	۰	۰	۰	۴۷	۴۲	۵	۰	۰	۰	۵۳	۳۹	۱۳	۱	۰	۰	۱۲۰	۹۰	۲۴	۶	۰	۰	۷۸	۴۵	۲۷	۶	۰	۰
ابهر	۶۴۱	۳۴۴	۱۸۶	۸۹	۱۸	۴	۷۸۲	۵۰۱	۲۰۰	۵۹	۱۷	۵	۸۲۳	۴۱۸	۲۵۷	۹۰	۳۹	۱۹	۷۴۸	۳۴۶	۱۹۶	۱۴۶	۴۷	۱۳	۷۳۱	۳۳۴	۲۴۱	۱۱۱	۴۱	۱۴
صائین قلعه	۹۲	۵۳	۳۰	۹	۰	۰	۶۰	۲۶	۲۳	۷	۴	۰	۸۵	۵۱	۳۰	۴	۰	۰	۸۰	۴۷	۲۱	۸	۴	۰	۷۹	۴۷	۲۶	۶	۰	۰
هیدج	۶۳	۳۱	۳۱	۰	۱	۰	۶۹	۵	۳۸	۲۶	۰	۰	۶۲	۳۱	۲۷	۳	۱	۰	۵۸	۲۸	۲۹	۱	۰	۰	۱۳ ۳	۶۸	۵۱	۱۳	۰	۱
گرماب	۱۰	۱۰	۰	۰	۰	۰	۱۰	۱۰	۰	۰	۰	۰	۵	۵	۰	۰	۰	۰	۱۵	۱۵	۰	۰	۰	۰	۲۲	۲۰	۲	۰	۰	۰
زرین رود	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۱۹	۱۷	۲	۰	۰	۰	۷	۷	۰	۰	۰	۰
قیدار	۱۴۲	۹۹	۳۲	۱۱	۰	۰	۲۱۰	۱۴۳	۵۷	۱۰	۰	۰	۳۵۹	۳۴۸	۸۶	۲۱	۴	۰	۳۱۲	۲۳۸	۵۶	۱۵	۳	۰	۲۵۱	۱۳۴	۱۰۱	۱۱	۲	۳
سجاس	۲	۱	۱	۰	۰	۰	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۱۸	۱۳	۵	۰	۰	۰
زنجان	۱۰۸۶	۲۱۴	۴۸۷	۲۹۲	۷۳	۲۰	۱۲۵۷	۲۲۵	۴۷۲	۲۶۳	۱۳۷	۶۰	۱۴۳۳	۲۵۳	۵۷۲	۳۳۷	۱۱۲	۱۴۹	۱۱۱۷	۴۶	۵۵۴	۳۸۰	۷۵	۶۲	۱۲۸۷	۶۹	۶۲۰	۴۵۸	۸۶	۵۴
زرین آباد	-	-	-	-	-	-	۴	۴	۰	۰	۰	۰	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
خرمدره	۲۲۲	۱۰۰	۱۰۱	۱۷	۳	۱	۲۳۶	۷۲	۱۲۴	۳۲	۴	۴	۴۰۲	۱۸۶	۱۴۶	۵۳	۱۵	۲	۴۷۷	۲۱۱	۱۸۶	۶۲	۱۶	۲	۴۷۸	۲۰۱	۱۹۸	۵۹	۱۷	۳
چورزق	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
آبیر	۲۹	۱۸	۱۰	۱	۰	۰	۸۱	۵۷	۲۲	۲	۰	۰	۴۹	۲۶	۲۱	۲	۰	۰	۶۸	۶۰	۷	۱	۰	۰	۳۸	۲۳	۱۴	۱	۰	۰
دندی	۲ ۲	۱ ۲	۱	۰	۰	۰	۱ ۱	۱ ۰	۱	۰	۰	۰	۱ ۰	۱ ۰	۰	۰	۰	۰	۲ ۱	۱ ۵	۵	۱	۰	۰	۱ ۲	۸	۴	۰	۰	۰
ماهنشان	۳۲	۲۰	۱	۱	۰	۰	۳۲	۲۶	۶	۰	۰	۰	۱۴	۱۳	۰	۱	۰	۰	۲۲	۱۵	۶	۱	۰	۰	۱۶	۱۱	۴	۱	۰	۰

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

۱-۳-٤-۱-۳- حمل و نقل و ارتباطات

نظام حمل و نقل و ترافیک به عنوان بخشی از فعالیت‌های شهری بیانگر پویایی و حیات یک مجموعه شهری است و به دلیل نقشی که در تسهیل و در افزایش فعالیت‌های اقتصادی شهر با ناحیه پیرامون در پهنه‌ی سرزمین ایفا می‌کنند، حائز اهمیت بسیار است. در این بخش با توجه به اطلاعات موجود سعی شده است، موقعیت ارتباطی مناطق شهری، حجم ترافیک در شبکه‌ی معابر شهری، وضعیت فیزیکی معابر شهری، مراکز ورودی و خروجی، امکانات سفرهای شهری و...، به تفکیک سکونتگاه‌های شهری استان مورد بررسی قرار گیرد.

شهر زنجان

الف) شبکه‌ی ارتباطی شهر زنجان

شکل‌گیری بافت هر نقطه‌ی شهری ارتباط نزدیکی با شبکه معابر آن دارد، به دیگر سخن نوع هریک از این بافت‌ها نیز متأثر از شکل‌گیری خیابان‌ها درداخل شهر، است.

با بررسی عکس‌های هوایی شهر زنجان و مطالعه سیر تکوین نحوه‌ی شکل‌گیری و مراحل توسعه‌ی تاریخی این شهر می‌توان دریافت شهر زنجان دارای یک هسته مرکزی که در محدوده‌ی خیابان‌های سعدی جنوبی، سعدی وسط، بعثت، ۱۷ شهریور، امیرکبیر و ساعی، قرار گرفته و خیابان امام خمینی در جهت شرقی- غربی از میان آن می‌گذرد و سایر خیابان‌ها به صورت شعاعی با این محدوده مرتبط می‌شوند. بزرگراه ۲۲ بهمن در شمال این محدوده و کمربندی جنوبی در ضلع جنوب آن به عنوان حلقه‌ای این شعاع‌ها را به هم وصل کرده است. بنابراین ساختار و سیستم شبکه معابر شهر به صورت شعاعی با حلقه‌های داخلی است. در این ساختار راه‌های کنارگذر و کمربندی‌ها باعث اتصال معابر شعاعی به یکدیگر می‌شوند.

لازم به ذکر است، توسعه‌ی شهر به صورت شعاعی (ستاره‌ای)، در شهر زنجان، موجب شکل‌گیری مدل متمرکز و فشرده‌ای با یک مرکز شده است و نظام و حمل و نقل عمومی را به سمت مرکز شهر می‌کشاند به نحوی که تمام شهر و مردم آن به مرکز دسترسی دارند که از مزایای این نوع بافت محسوب می‌شود. شایان ذکر است شبکه واقع در بین قسمت‌های دور، شعاع‌ها محل قرارگیری شهرک‌های مسکونی مانند: شهرک کارمندان، شهرک آزادگان، کوی قائم، کوی فرهنگ، اسلام آباد، می‌باشد که شطرنجی است.

در شهر زنجان قسمتی از معابر محدوده‌ی مرکزی شهر که با حجم بالای وسایل نقلیه در ساعات اوج مواجه است، به منظور رفع پاره‌ای از مشکلات به گذرهای یک طرفه تبدیل شده‌اند. تعدادی از این معابر به شرح زیر است:

- خیابان امام خمینی حد فاصل سبزه میدان تا چهاراه انقلاب از غرب به شرق؛

- خیابان فردوسی از جنوب به شمال؛
- خیابان طالقانی از شمال به جنوب؛
- خیابان زینبیه حدفاصل سعدی وسط تا طالقانی از شرق به غرب؛
- خیابان سعدی وسط حدفاصل خیابان امام خمینی تا خیابان ۷ تیر از جنوب به شمال؛
- خیابان سعدی جنوبی از شمال به جنوب؛
- خیابان توحید (دباغ‌ها) حدفاصل خیابان سعدی جنوبی تا خیابان امام موسی صدر از غرب به شرق؛
- در شهر زنجان نیز همانند اکثر شهرهای دارای مشخصات شبکه معابر شعاعی، کاربری‌های جاذب ترافیک مانند: کاربری‌های تجاری خرده فروشی، مراکز اصلی ادارات، مراکز خدماتی و... در مجاورت شعاع‌های اصلی منتهی به محدوده مرکزی شهر شکل گرفته است، به گونه‌ای که در مجاورت خیابان‌های امام خمینی، بلوار خرمشهر، خیابان سعدی که شعاع‌های اصلی منتهی به محدوده مرکزی می‌باشند تجمعی از ادارات، بانک‌ها، مغازه‌های خرده فروشی کلیه‌ی اجناس و کالاهای مورد نیاز مردم و... دیده می‌شود.

ب) حجم ترافیک شهر زنجان

- به منظور شناخت وضعیت عملکردی شبکه‌ی معابر شهری و تعیین تقاضای موجود برای استفاده از شبکه‌ی معابر بررسی و گردآوری وضعیت تردد وسایل نقلیه در سطح شهر ضروری است.
- در این مطالعات ۲۲ ایستگاه شمارش حجم ترافیک در کل سطح شهر زنجان در نظر گرفته شده است. آمار مربوط به این ۲۲ ایستگاه در ساعات مختلف شبانه روز در جداول شماره‌ی ۲-۱ نشان داده شده است. براساس بررسی و مقایسه حجم ترافیک در بازه‌های زمانی ۱۵ دقیقه‌ای صبح و بعدازظهر حجم ترافیک برای کل شهر زنجان، بدست می‌آید. ساعات اوج صبح، در بازه‌ی زمانی ۸:۳۰-۷:۳۰ و ساعات اوج بعدازظهر، در بازه‌ی زمانی ۱۸:۳۰ - ۱۷:۳۰ می‌باشد. در جدول‌های شماره ۴۰ و ۳۹ حجم کل وسائط نقلیه نشان داده شده است. همچنین ساعات اوج ترافیک در تقاطع‌ها مشخص شده است.

جدول شماره‌ی ۳۹- حجم کل وسایل نقلیه در شهر ساعات صبح

	ساعت	میدان بسیج	میدان سرباز گمنام	میدان شهدای جهاد	خیابان مدرس	خیابان توحید	چهارراه سعدی	تقاطع شیخ فضل ا... نوری	دروازه رشت	چمران -سربازگمنام	خیابان حبیب رهبری	میدان سبزه میدان	خیابان فدائیان اسلام	زینبیه-طالقانی	چهارراه امیرکبیر	مطهری- امام خمینی	میدان انقلاب	امام خمینی-خواجه نصیر	خیابان ولیعصر	بلوار خرمشهر	سه راه بیجار	خیابان ۱۷ شهریور	بیمارستان امام حسین	جمع
صبح	۸-۷	۵۲۹۸	۱۲۴۱۲	۴۴۸۹	۵۱۱	۱۷۷	۲۸۹۲	۱۹۶۷	۳۰۵۸	۲۱۶۲	۱۲۹۷	۲۸۵۱	۷۰۹	۱۸۳۵	۲۵۶۲	۲۶۹۶	۲۷۰۹	۲۵۸۹	۲۱۹۴	۳۹۶۲	۲۳۴۳	۱۶۴۳	۲۱۹۷	۶۲۵۵۳
	۸/۱۵-۷/۱۵	۵۶۷۲	۱۳۲۴۵	۵۰۷۰	۴۶۶	۲۰۷	۳۰۴۳	۲۰۶۳	۳۰۶۷	۲۲۸۳	۱۳۶۶	۲۹۷۱	۷۲۵	۱۷۴۷	۲۴۱۳	۲۷۹۷	۲۸۰۵	۲۷۳۶	۲۲۴۰	۳۹۴۶	۲۶۲۰	۱۵۷۷	۲۱۴۳	۶۵۲۰۲
	۸/۳۰-۷/۳۰	۵۸۲۹	۱۲۶۲۷	۵۴۰۵	۴۲۱	۲۷۴	۳۰۴۴	۱۹۶۳	۲۸۲۸	۲۱۵۸	۱۲۷۵	۳۲۳۳	۱۱۸۳	۱۸۱۵	۲۵۹۶	۲۸۴۳	۲۸۷۹	۲۸۲۵	۲۰۶۶	۳۷۵۸	۲۷۶۲	۱۴۷۶	۱۹۷۵	۶۵۲۴۵
	۸/۴۵-۷/۴۵	۵۸۵۰	۱۱۲۱۷	۵۵۳۴	۳۸۴	۳۰۱	۲۷۵۶	۱۸۹۰	۲۵۸۲	۱۹۹۲	۱۱۰۷	۳۳۷۷	۶۴۸	۱۷۷۴	۲۶۶۲	۲۸۶۵	۲۹۹۱	۲۷۸۳	۱۸۸۷	۳۴۸۳	۲۹۲۵	۱۳۹۷	۱۸۹۴	۶۲۲۹۹
	۹-۸	۵۷۹۱	۹۹۲۰	۵۳۲۱	۳۳۵	۳۲۵	۲۵۶۷	۱۸۲۹	۲۳۹۶	۱۸۴۶	۹۲۷	۳۴۲۷	۶۴۳	۱۷۲۷	۲۵۷۰	۲۸۵۸	۲۹۹۱	۲۸۱۳	۱۷۰۵	۳۳۳۰	۲۹۱۷	۱۳۰۱	۱۷۷۶	۵۹۳۰۵
	۹/۱۵-۸/۱۵	۵۷۰۹	۹۲۱۷	۵۴۰۸	۳۵۷	۳۵۸	۲۳۴۱	۱۸۳۴	۲۳۶۶	۱۶۶۱	۷۹۱	۳۴۹۰	۶۴۶	۱۶۵۴	۲۴۷۶	۲۸۷۰	۲۹۲۹	۲۷۸۸	۱۶۴۴	۳۲۷۸	۳۰۰۵	۱۲۲۰	۱۷۲۷	۵۷۷۶۹
	۹/۳۰-۸/۳۰	۵۵۶۵	۹۳۳۶	۵۴۹۳	۳۴۶	۳۸۴	۲۲۷۱	۱۷۵۱	۲۵۴۰	۱۶۶۲	۷۴۳	۳۴۲۴	۶۵۴	۱۵۸۷	۲۳۸۵	۲۹۳۷	۲۸۸۰	۲۹۷۳	۱۷۰۳	۳۳۶۰	۳۰۸۲	۱۱۷۲	۱۷۵۳	۵۸۰۰۱
	۹/۴۵-۸/۴۵	۵۶۷۱	۹۶۱۲	۵۵۶۳	۳۶۱	۴۰۷	۲۳۷۰	۱۸۴۶	۲۶۰۴	۱۷۳۱	۷۶۲	۳۴۴۸	۶۷۴	۱۶۹۴	۲۴۱۲	۲۹۷۷	۲۸۹۰	۳۰۲۳	۱۶۴۱	۳۳۱۴	۳۲۱۹	۱۲۴۱	۱۷۴۸	۵۹۲۰۸
	۱۰-۹	۵۵۰۹	۹۷۸۶	۵۹۱۱	۳۷۲	۳۸۰	۲۴۳۶	۱۶۷۷	۲۷۱۵	۱۸۳۵	۷۹۲	۳۵۳۰	۶۷۲	۱۷۲۵	۲۵۰۷	۳۰۴۱	۲۸۹۶	۳۰۶۶	۱۶۴۱	۳۲۲۹	۳۳۰۷	۱۳۰۸	۱۸۰۵	۶۰۱۴۰

مأخذ: طرح تجدید نظر تفصیلی شهر زنجان، ۱۳۸۳.

جدول شماره‌ی ٤٠- حجم کل وسایل نقلیه در شهر زنجان ساعات بعدازظهر

	ساعت	میدان بسیج	میدان سرباز گمنام	میدان شهدای جهاد	خیابان مدرس	خیابان توحید	چهارراه سعدی	تقاطع شیخ فضل ا... نوری	دروازه رشت	چمران -سرباز گمنام	خیابان حبیب رهبری	میدان سبزه میدان	خیابان فدائیان اسلام	زینبیه-طالقانی	چهارراه امیرکبیر	مطهری- امام خمینی	میدان انقلاب	امام خمینی-خواجه نصیر	خیابان ولیعصر	بلوار خرمشهر	سه راه بیجار	خیابان ۱۷ شهریور	بیمارستان امام حسین	جمع
بعد از ظهر	۱۶-۱۷	۶۱۹۱	۹۲۵۵	۵۱۸۸	۵۶۸	۴۸۴	۲۶۲۷	۱۹۴۸	۲۹۳۱	۱۹۸۵	۱۰۴۳	۳۲۹۱	۷۹۶	۱۸۰۰	۲۵۱۰	۲۶۷۴	۳۲۵۱	۳۰۳۹	۱۸۳۸	۳۱۰۳	۳۰۰۵	۱۵۲۵	۲۰۷۴	۶۱۱۲۶
	۱۶/۱۵-۱۷/۱۵	۶۵۱۴	۹۷۰۵	۵۵۲۹	۵۷۵	۵۳۴	۲۵۷۹	۱۸۹۱	۲۹۷۴	۱۹۵۵	۱۱۰۵	۳۳۸۶	۸۱۰	۱۸۴۲	۲۴۹۱	۲۶۷۷	۳۲۱۴	۲۹۸۲	۱۸۸۱	۳۲۳۴	۳۲۴۵	۱۵۶۵	۲۱۲۵	۶۲۸۱۳
	۱۶/۳۰-۱۷/۳۰	۶۴۴۹	۱۰۱۶۱	۵۷۲۸	۵۸۵	۵۳۵	۲۴۱۷	۱۹۴۴	۲۹۶۳	۱۹۵۸	۱۱۴۱	۳۳۹۷	۸۷۵	۱۸۵۶	۲۵۱۸	۲۷۴۵	۳۱۸۷	۳۰۰۸	۱۹۳۶	۳۲۰۵	۳۳۴۴	۱۵۷۷	۲۲۰۳	۶۳۷۳۲
	۱۶/۴۵-۱۷/۴۵	۶۵۵۲	۱۱۰۲۴	۶۰۵۵	۶۰۳	۶۲۰	۲۴۴۵	۱۹۶۸	۲۹۵۷	۱۹۸۷	۱۱۶۷	۳۵۵۶	۹۱۳	۱۸۴۵	۲۴۷۵	۲۸۱۹	۳۱۱۶	۲۹۸۹	۲۱۵۵	۳۳۵۴	۳۴۰۵	۱۵۳۴	۲۳۵۲	۶۵۸۹۱
	۱۷-۱۸	۶۳۲۷	۱۱۷۴۰	۶۶۱۹	۶۲۷	۶۷۶	۲۳۷۳	۲۰۰۱	۲۹۳۴	۲۰۲۹	۱۳۳۹	۳۷۲۱	۹۰۵	۱۸۰۷	۲۴۶۰	۲۸۴۳	۲۹۵۹	۳۰۴۷	۲۳۲۸	۳۴۰۲	۳۵۹۸	۱۵۰۹	۲۳۹۳	۶۷۶۳۷
	۱۷/۱۵-۱۸/۱۵	۶۱۴۸	۱۲۳۸۵	۶۶۹۴	۶۶۷	۶۶۹	۲۳۱۸	۲۰۱۵	۲۹۳۱	۲۱۲۲	۱۴۱۹	۳۷۹۱	۸۹۶	۱۷۶۹	۲۴۴۹	۲۷۹۷	۲۹۴۱	۳۱۱۸	۲۴۲۰	۳۳۱۳	۳۴۰۱	۱۵۰۹	۲۴۳۵	۶۸۲۰۷
	۱۷/۳۰-۱۸/۳۰	۶۰۴۶	۱۲۷۳۷	۶۸۸۴	۶۸۹	۶۸۶	۲۲۹۲	۲۰۷۲	۲۸۷۲	۲۰۸۸	۱۵۰۴	۳۸۲۵	۸۷۵	۱۷۲۴	۲۴۱۶	۲۶۱۹	۲۹۰۳	۲۹۹۱	۲۴۱۰	۳۲۶۷	۳۳۰۳	۱۵۶۱	۲۵۳۰	۶۸۲۹۴
	۱۷/۴۵-۱۸/۴۵	۵۹۴۰	۱۲۵۰۱	۶۶۱۱	۷۵۷	۶۶۱	۲۲۵۴	۲۱۷۱	۲۸۳۰	۲۰۸۲	۱۶۵۹	۳۸۳۵	۸۲۱	۱۷۴۷	۲۳۷۱	۲۳۵۶	۲۹۱۰	۲۹۹۰	۳۴۲۷	۳۱۵۵	۳۲۰۵	۱۵۹۹	۲۵۶۹	۶۸۴۵۱
	۱۸-۱۹	۵۷۴۹	۱۲۰۹۲	۵۹۲۳	۷۷۲	۶۱۱	۲۲۷۶	۲۲۲۵	۲۸۰۹	۲۰۲۴	۱۶۳۵	۳۹۶۵	۷۷۱	۱۷۷۵	۲۳۷۹	۲۲۸۱	۳۰۵۳	۳۰۵۲	۲۳۱۷	۳۰۷۹	۲۹۰۲	۱۷۰۵	۲۴۷۰	۶۵۸۶۵

مأخذ: طرح تجدید نظر تفصیلی شهر زنجان، ۱۳۸۳.

ج) وضعیت فیزیکی معابر شهر زنجان

وضعیت فیزیکی معابر شهر زنجان در جدول شماره‌ی ۴۱ به تفصیل بیان شده است.

مندرجات جدول یاد شده نشان می‌دهد در معابر شهر زنجان مانند اغلب شهرهای کشور به مسیرهای پیاده و فضای پیاده رو کمترین توجه صورت گرفته است. عرض خیابان‌ها در بافت قدیم و پر ترافیک شهر بسیار کم است، در حالی که در برخی مناطق شهر با وجود ترافیک اندک خیابان‌ها از عرض بیش‌تری برخوردار است.

جدول شماره‌ی ٤١- مشخصات فیزیکی خیابان‌های شهر زنجان

ردیف	نام خیابان	حد فاصل		مشخصات فیزیکی (اندازه ها به متر)										عرض کل معبر (m)	عرض پوسته مصوب (m)	طول معبر (m)
		از	تا	پیاده رو	باغچه	جوی	سواره رو		رفوژ محوری	سواره رو		جوی	باغچه	پیاده رو		
							کندرو	تندرو		تندرو	کندرو					
۱	کمربندی جنوبی	میدان بسیج	خیابان ولیعصر	*	*	*	–	۱۲	۳/۲۰	۱۲	–	*	*	*	۵۰	۲۵۸۵
۲	کمربندی جنوبی	خیابان ولیعصر	میدان شهدای جهاد	۵/۷۰	–	۰/۷	–	۹/۷۰	۲/۹۰	۹/۷۰	–	۰/۷	*	*	۵۰	۴۸۴۰
۳	بلوار هنرجو	میدان بسیج	میدان فاتح	۳/۶۰	۳/۳۰	۰/۹	۵/۲۰	۸/۶۰	۳/۴۵	۱۱/۷۰	–	–	۶/۳۵	۳	۴۸	۴۶/۱
۴	بلوار خرمشهر	میدان فاتح	بلوار آزادی	۴/۸۰	۳/۳۰	–	۱۰/۸	۱۱/۴۰	۲/۳۰	۱۱/۰۵	–	–	۱/۱۰	۲/۹۵	۴۵	۴۵/۷۰
۵	خیابان امام	بلوار آزادی	چهاراه انقلاب	۳/۱۰	–	۰/۶۰	–	۶/۹۵	–	۶/۹۵	–	۰/۷۰	–	۳/۳۰	۲۴	۲۱/۶۰
۶	خیابان امام	چهاراه انقلاب	سبزه میدان	۳/۱۰	۳	–	–	۱۲/۵۰	–	–	–	۰/۶	–	۳/۲۰	۲۴	۲۲/۴۰
۷	خیابان امام	سبزه میدان	میدان ۱۵ خرداد	۳/۱۵	–	۰/۶۵	–	۶/۸۵	–	۶/۸۵	–	۰/۷	–	۳	۲۴	۲۱/۲۰
۸	خیابان امام	میدان ۱۵ خرداد	بلوار استقلال	۴/۵۵	۲/۸۰	۰/۶	–	۹/۵	۱/۵۰	۹/۲۵	–	۰/۵	–	۶/۶۵	۳۵	۳۵/۳۵
۹	خیابان امام	بلوار استقلال	میدان شهدای جهاد	۴/۷۵	۴/۴۵	۱	۶/۶۵	۱۰/۳۵	۴	۱۰/۱	–	۰/۴۵	–	۳/۶۰	۴۵	۴۵/۸۵
۱۰	خیابان توحید	بلوار خرمشهر	خیابان انقلاب	۳	–	۱/۳۰	–	۵/۴۰	–	۵/۴۰	–	۰/۳۰	–	۲/۸۰	۲۰	۱۷/۲
۱۱	خیابان فردوسی	خیابان امام	کمربندی جنوبی	۳/۵۵	۰/۷۰	–	–	۶/۷۵	–	۶/۷۵	–	۰/۶۵	–	۳/۶۰	۲۴	۲۲
۱۲	خیابان ضیائی	خیابان فردوسی	نواب صفوی	۱/۷۰	–	–	–	۷/۳۵	–	–	–	–	–	۳	۲۰	۱۲/۰۵
۱۳	نواب صفوی	خیابان شهداء	خیابان ۱۵ خرداد	۳/۳۵	–	۰/۴	–	۶/۳۵	–	۶/۳۵	–	۰/۵	–	۳/۸۵	۲۴	۲۰/۸
۱۴	خیابان ۱۵ خرداد	میدان ۱۵ خرداد	کمربندی جنوبی	۳/۱۰	۱/۲۵	۰/۷۰	–	۹/۳۰	۲/۸۵	۹/۶۰	–	۰/۵	–	۴/۲۰	۳۲	۳۱/۵
۱۵	بزرگراه ۲۲ بهمن	میدان بسیج	میدان صدف	*	*	*	–	۱۷/۷۵	۳	۱۸/۲۵	–	*	–	*	۵۴	۴۲۰۰
۱۶	بزرگراه ۲۲ بهمن	میدان صدف	میدان سرباز گمنام	۵/۱۰	–	۰/۹۰	–	۱۷/۱۰	۳/۰۵	۱۷	–	۰/۳۵	–	۱۶	۵۴	۵۹/۵
۱۷	بزرگراه ۲۲ بهمن	میدان سرباز گمنام	تقاطع خیابان‌فرودگاه	۳/۶۵	۰/۶۵	–	–	۱۹/۵۰	۲/۹۵	۲۲/۴۰	–	۰/۳۰	–	۴/۹۰	۵۴	۵۴/۳۵
۱۸	بزرگراه ۲۲ بهمن	تقاطع خیابان فرودگاه	میدان شهدای جهاد				–	۱۴	۵	۱۹/۸۰	–	*	–	*	۵۴	۱۴۵۰
۱۹	خیابان مطهری	خیابان امام	خیابان ۱۷ شهریور	۷/۴	–	۰/۷۰	–	۶/۸۰	–	۶/۸۰	–	۰/۷۰	–	۷/۲۰	۳۰	۲۹/۶۰
۲۰	خیابان ۱۷ شهریور	بزرگراه ۲۲ بهمن	چهاراه سعدی	۲/۹۰	–	۰/۷۰	–	۹/۳۵	۱	۷/۴۰	–	۰/۷۰	–	۲/۸۵	۳۲	۲۴/۹
۲۱	خیابان شهدا	خیابان امام	میدان ارک	۳/۴۰	–	۰/۶۰	–	۱۱/۴۵	–	۱۱/۴۵	–	۰/۶۰	۱/۳۰	۲/۳۰	۲۴	۳۱/۱

ادامه‌ی جدول شماره‌ی ٤١- مشخصات فیزیکی خیابان‌های شهر زنجان

ردیف	نام خیابان	حد فاصل		مشخصات فیزیکی (اندازه ها به متر)										طول معبر (m)	عرض پوسته مصوب (m)	عرض کل معبر (m)
		از	تا	پیاده رو	باغچه	جوی	سواره رو		رفوژ محوری	سواره رو		جوی	باغچه	پیاده رو		
							کندرو	تندرو		تندرو	کندرو					
۲۲	خیابان سعدی جنوبی	کمربندی جنوبی	چهاراه انقلاب	۲/۶۵	۱/۰۵	۰/۸۵	–	–	–	۱۴/۲۵	–	–	–	۳/۳۵	۲۲	۲۲/۱۵	۵۱۰
۲۳	سعدی وسط	چهاراه انقلاب	چهارراه سعدی	۳/۳۰	–	۱/۲۰	–	–	–	۱۲/۸۵	–	۱/۱۰	–	۳/۶۰	۲۲	۲۲/۰۰۵	۸۰۰
۲۴	سرباز	چهاراه سعدی	بزرگراه ۲۲ بهمن (میدان ارتش)	۴/۱۰	–	۰/۵۵	–	–	–	۱۳/۹	–	۰/۵۵	–	۲/۷۰	۲۲	۲۱/۸	۱۲۷۵
۲۵	خیابان بعثت	چهاراه سعدی	میدان رسالت	۲/۹۵	–	۰/۶۰	–	–	–	۱۱/۲۰	–	۰/۹۰	–	۲/۹۵	۲۰	۱۸/۶	۱۲۳۵
۲۶	خیابان جمهوری اسلامی	میدان رسالت	شیخ فضل ا.. نوری	۳/۳۰	–	۰/۷۰	–	۹/۸۰	۲/۱۵	۹/۷	–	۰/۷۰	–	۳/۳۰	۳۲	۲۹/۶۵	۱۴۳۰
۲۷	خیابان دکتر آیت	شیخ فضل ا.. نوری	بزرگراه ۲۲ بهمن	۲/۵۵	–	۰/۷۰	–	–	–	۱۰/۳۰	–	۰/۸۵	–	۲/۲۰	۵۰	۱۶/۶۰	۵۸۰
۲۸	خیابان کارگران	خیابان بعثت (دروازه رشت)	میدان قائم	۲/۳۵	–	۰/۴۰	–	–	–	۱۳/۵۵	–	۰/۵۰	۰/۶۰	۲/۷	۲۰	۲۰/۱	۸۲۵
۲۹	خیابان سرداران شهید زنجان	میدان قائم	میدان سرباز گمنام (بزرگراه ۲۲ بهمن)	۴/۹۵	–	۰/۶۰	–	۹/۸۵	۲/۴۵	۱۰	–	۰/۶	–	۳/۷۵	۳۰	۳۲/۲۰	۵۸۵
۳۰	شیخ فضل ا.. نوری	میدان سربازگمنام	میدان ولیعصر	۳/۱۰	–	۰/۶۵	–	۱۰/۳۰	۱/۲۰	۱۰/۲۵	–	۰/۶۰	–	۲/۹۰	۳۲	۲۹	۱۸۰۰
۳۱	خیابان ولیعصر (مجاور کانال)	بلوار خرمشهر	میدان ولیعصر	۱۵/۷۰	–	۰/۶	–	۱۷/۹۵	۵/۱۰	۱۰/۳	–	۴/۵۰	۱۹/۵	۱۶/۲۵	۸۰	۸۰	۱۲۵۰
۳۲	خیابان ولیعصر (مجاور کانال)	میدان ولیعصر	بزرگراه ۲۲ بهمن (میدان صدف)	۶/۵۵	–	۰/۴۰	–	۱۵	۴/۰۵	۲۶/۴	–	۰/۴۰	–	۴/۸۰	۵۰	۵۷/۶	۶۰۰
۳۳	مسیر اتصالی پایین کوه	بزرگراه ۲۲ بهمن	محدوده شهرک کارمندان	۱۱/۲۰	–	–	–	۹/۳۵	۳/۹۰	۱۰/۳۰	–	۱/۰۵	۰/۸۵	۴/۱۰	۴۰	۴۰/۷۵	۱۰۰۰
۳۴	جاده گاوازنگ	میدان سرباز گمنام (بزرگراه ۲۲ بهمن)	محدوده شهرک کارمندان	*	*	۰۰/۳	–	۱۰/۹۵	۲/۹۵	۹/۷۰	–	–	۱۷/۴۵	۶/۸	۵۰	۴۸/۱۵	۱۵۹۵
۳۵	فدائیان اسلام (جاوید)	امام خمینی	فدائیان اسلام	۲/۲	–	۰/۷	–	۵/۳۵	–	۵/۳۵	–	۰/۲	–	۲/۶۰	۱۸	۱۶/۴۰	۷۳۵
۳۶	خیابان نصیر طوسی	امام خمینی	فدائیان اسلام	۱/۹۵	۰/۷	۰/۴	–	۶/۲۰	–	۶/۲۰	–	۰/۴	۰/۵	۲/۳۰	۲۰	۱۸/۶۵	۵۵۰
۳۷	خیابان استانداری	میدان قائم	خیابان سرباز	۲/۴	۰/۸	۰/۲	–	۱۰/۹۵	۲	۱۱	–	۰/۲	۰/۸	۲/۳۰	۳۰	۳۰/۶۵	۴۵۰
۳۸	کوچه مشکی	میدان قائم	میدان رسل	۲/۹۰	–	۰/۳	–	۶/۳۵	–	۶/۳۵	–	۰/۳	–	۲/۷۵	۲۰	۱۸/۹۵	۶۷۰
۳۹	خیابان زینبیه	شهداء	طالقانی	۵/۲۵	–	۰/۳	–	۱۳/۹۵	–	۱۳/۹۵	–	۰/۳	–	۱/۸	۳۵	۳۵/۵۵	۴۴۰
۴۰	خیابان زینبیه	طالقانی	سعدی وسط	۳	–	۰/۴	–	–	–	۱۳/۹۰	–	۰/۴	–	۴/۴۰	۲۴	۲۲/۱	۲۷۵
۴۱	خیابان مدرس	میدان ارک	خیابان سوم	۴/۲۰	–	۰/۵	–	–	–	۷/۶۵	–	۰/۲	–	۳	۱۶	۱۵/۵۵	۷۸۰

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

د) مراکز ورودی و خروجی شهر زنجان

بررسی مراکز ورود و خروج شهر زنجان به عنوان مرکز استان از اهمیت قابل توجهی برخوردار است. تنها فرودگاه استان زنجان در این شهر قرار دارد که در فاصله ۱۵ کیلومتری ضلع شمال غربی شهر زنجان و در مجاورت منطقه‌ی حفاظت شده سرخ آباد (دشت سهرین)، واقع گردیده است. با توجه به این که حجم فعالیت و ترافیک مربوط به حمل و نقل هوایی فرودگاه‌های کشور با نحوه‌ی ارتباط آن با مرکز کشور تعریف می‌شود و لذا فرودگاه زنجان با توجه به نزدیکی شهر زنجان به مرکز کشور و قرارگیری استان در منطقه‌ی مرکزی ایران با حداقل ظرفیت تعریف شده برای آن فعالیت می‌کند و به دلیل محدودیت، پروازهای برنامه‌ریزی شده برای شهر تهران به دلیل عدم تأمین مسافر و آستانه اقتصادی لغو و در حال حاضر فرودگاه زنجان صرفاً با شهر مشهد ارتباط هوایی دارد. جهت استفاده حداکثر از ظرفیت فرودگاه زنجان زمینه‌سازی برای تبدیل آن به یک فرودگاه منطقه‌ای جهت سرویس‌دهی به مناطق شرق آذربایجان و شمال استان کردستان برای پروازهای زیارتی و سیاحتی فراملی ضروری به نظر می‌رسد.

ایستگاه راه آهن نیز با توجه به قرارگیری استان در مسیر راه آهن شمال‌غرب کشور از مبادی مهم ورودی و خروجی شهرهای استان می‌باشد. ایستگاه راه آهن تنها در دو شهر زنجان و خرمدره، قرار دارد. ایستگاه راه آهن زنجان در جنوب شهر متصل به بافت اصلی شهر قرار دارد که به نوبه خود یکی از محدودیت‌های گسترش شهر زنجان در ضلع جنوبی این شهر است. ایستگاه راه آهن زنجان با توجه به گسترش مراکز دانشگاهی و صنعتی در سال‌های اخیر و قرارگیری در مسیر راه اصلی شمال غرب کشور بسیار بیش‌تر از گذشته فعال شده و یکی از مبادی ورودی و خروجی شهر زنجان و استان، محسوب می‌شود. با توجه به این وضعیت اداره‌ی کل راه آهن منطقه شمال‌غرب کشور نیز در شهر زنجان، مستقر است.

زنجان در حال حاضر دارای یک پایانه مسافربری بین شهری تحت نظارت و مدیریت شهرداری زنجان و سازمان حمل و نقل و پایانه‌های کشور می‌باشد. بیش‌ترین حجم ارتباطات پایانه‌ی مسافربری زنجان با توجه به قرارگیری استان در مجاورت منطقه‌ی مرکزی ایران و مجموعه شهری تهران (شامل شهر تهران و مجموعه شهری اطراف آن)، می‌باشد. در اولویت‌های بعدی، استان قم- گیلان- قزوین- آذربایجان شرقی و استان خراسان، حجم عمده‌ی ارتباطات را به خود اختصاص داده‌اند.

در سال‌های اخیر یکی از تحولات به وقوع پیوسته در شکل‌گیری مراکز ورودی و خروجی، شکل مراکز حمل و نقل مسافری مجاز با استفاده از خودروهای سواری می‌باشد. تعداد این شرکت‌ها که دارای مجوز از سازمان حمل و نقل و پایانه‌های استان می‌باشند، ۳ واحد است که در جابه جایی مسافر به ویژه در ارتباط با منطقه‌ی تهران نقش عمده‌ای دارند. از دلایل اصلی شکل‌گیری مراکز فوق انعطاف زمانی دسترسی به سرویس حمل و نقل و سریع بودن زمان دسترسی به مقاصد سفر می‌باشد. این شرکت‌ها علاوه بر تهران وظیفه جابه‌جایی مسافر با دیگر نقاط شهری استان به ویژه شهرهای تبریز، قزوین، ابهر، خرمدره و قیدار را به عهده دارند.

از مراکز ورودی و خروجی دیگر شهر زنجان ترمینال‌های مسافربری مینی بوسرانی برای جابه‌جایی مسافر بین شهر زنجان و حوزه‌ی نفوذ روستایی آن می‌باشد که با توجه به حوزه‌ی روستایی وسیع شهر زنجان از مراکز فعال جابه‌جایی مسافر محسوب می‌شود. مراکز جابه‌جایی مسافر بین شهر زنجان و حوزه روستایی مستقر در شهر زنجان دارای سابقه‌ی تأسیس و فعالیت طولانی می‌باشد.

از ویژگی‌های اصلی سازمان فضایی مراکز ورود و خروجی شهر زنجان اعم از ایستگاه راه آهن، ترمینال مسافری بین شهری، مراکز حمل و نقل مسافری سواری و ترمینال‌های مینی بوسرانی روستایی استقرار و تمرکز همه این مراکز در جنوب شهر زنجان منطبق با کمربندی جنوبی شهر زنجان می‌باشد.

هـ) امکانات سفرهای درون شهری شهر زنجان

سیستم های حمل و نقل عمومی درون شهری فعال در شهر زنجان عبارتند از:

- تاکسی نارنجی؛
- تاکسی خطی؛
- تاکسی‌های بی‌سیم دار؛
- مسافربرهای شخصی؛
- اتوبوسرانی.

از بین سیستم‌های فوق اطلاع دقیقی در خصوص عملکرد تاکسی‌های نارنجی، تاکسی‌های بی‌سیم‌دار و مسافربرهای شخصی در دسترس نبوده و این به دلیل مشخص نبودن مبداء و مقصد سیستم‌های فوق می‌باشد. طبق اطلاعات کسب شده از سازمان مدیریت و نظارت بر تاکسیرانی زنجان تعداد ۱۰۹۰ دستگاه تاکسی نارنجی و ۶۰ دستگاه تاکسی بی‌سیم‌دار، در سطح شهر زنجان به فعالیت مشغول می‌باشند. عمده‌ترین ایستگاه‌های واقع در محدوده فعالیت تاکسی‌های نارنجی خیابان‌های بعثت، امام، سعدی وسط و سبزه میدان، می‌باشند.

تاکسی‌های خطی در یازده خط به شرح زیرفعال می‌باشند:

- هنرستان؛
- زیباشهر؛
- انصاریه؛
- نیکسازان؛
- لاله؛

- دیزج؛
- آزادگان؛
- کوی فرهنگ؛
- اسلام آباد؛
- شهرک شهداء؛
- پایین کوه.

سیستم اتوبوسرانی درون شهری زنجان دارای ۸۵ دستگاه اتوبوس، فعال است که از ساعت ۶ صبح تا ساعت ۲۱ به جابه‌جایی مسافران در شهر زنجان می‌پردازند. طبق اعلام سازمان اتوبوسرانی زنجان و حومه در این ساعات روزانه در حدود ۸۰ هزار نفر با متوسط سرعت ۴۰ کیلومتر در ساعت جابه جا می‌شود. هر دستگاه اتوبوس به طور متوسط روزانه در حدود ۹۵۰ نفر را جابه جا می‌نماید.

اتوبوسرانی شهر زنجان به ۱۸ محدوده‌ی شهری سرویس می‌دهد. جدول شماره‌ی ۴۲، اطلاعات مربوط به این سیستم را ارائه می‌نماید.

جدول شماره‌ی ٤٢- اطلاعات مربوط به سرویس‌دهی سیستم اتوبوسرانی زنجان و حومه

ردیف	نام منطقه	تعداد ناوگان	میزان جابجایی مسافر در یک روز	ردیف	نام منطقه	تعداد ناوگان	میزان جابجایی مسافر در یک روز
۱	فاتح	۵	۴۷۵۰	۱۰	جانبازان	۵	۴۷۵۰
۲	نیک سازان	۲	۱۹۰۰	۱۱	الهیه	۱	۹۵۰
۳	لاله	۲	۱۹۰۰	۱۲	امین آباد	۱	۹۵۰
۴	زیباشهر	۸	۷۶۰۰	۱۳	دانشگاه زنجان	۱۲	۱۱۴۰۰
۵	انصاریه	۶	۵۷۰۰	۱۴	آمادگاه	۱	۹۵۰
۶	کوی قائم	۶	۵۷۰۰	۱۵	بی سیم	۴	۳۸۰۰
۷	آزادگان	۴	۳۸۰۰	۱۶	کوی کارمندان	۶	۵۷۰۰
۸	کوی فرهنگ	۸	۷۶۰۰	۱۷	استقلال	۵	۴۷۵۰
۹	کوی نصر	۳	۲۸۵۰	۱۸	اسلام آباد	۶	۵۷۰۰

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

طبق اعلام سازمان اتوبوسرانی زنجان و حومه، متوسط فاصله‌ی زمانی حرکت اتوبوس‌ها ۱۰ دقیقه بوده و ساعت اوج جا به جایی مسافران در هنگام صبح و بین ساعت‌های ۷ تا ۸/۳۰، شب هنگام بین ساعت‌های ۱۱ تا ۱۳ و بعدازظهر بین ساعت‌های ۱۶ تا ۱۷/۳۰ می‌باشد.

شهر ابهر

الف) شبکه ارتباطی شهر ابهر

ابهر به مثابه‌ی شهری شطرنجی نامنظم، شبکه گسترده‌ای از بسترهای ترافیکی را در بر می‌گیرد که به صورت ارگانیک شهر را شکل داده است. موقعیت ارتباطی شهر ابهر سبب شده است تا شبکه‌های زیربنایی این شهر ضمن حمل ترافیک روستاهای اطراف، دو ترافیک عمده‌ی شاخص را نیز از خود عبور دهد. اولین ترافیک شمال غرب کشور و تهران (تهران – تبریز) که به ابهر وارد می‌شود، از این جهت جاده ترانزیت به عنوان شریان بین شهری عمل می‌کند. البته اغلب ترافیک ابهر نیز بر این شریان اضافه می‌شود یعنی قسمتی از جاده ترانزیت که محدود بین امتداد خیابان‌های بهشتی و طالقانی است، ترافیک شناط و ابهر را نیز حمل می‌نماید. دومین ترافیک حاصل از ارتباط شهرستان خدابنده و قزوین می‌باشد. بعضی از آنها بعد از عبور از خیابان‌های ۱۷ شهریور، مطهری و معلم به جاده ترانزیت می‌رسند و عده‌ای از خیابان امام خمینی و طالقانی جنوبی به جاده ترانزیت ملحق می‌گردند. خیابان دکتر شریعتی ترافیک روستاهای غرب از جمله، فونش آباد و رحمت آباد را با ابهر برقرار می‌کند. خیابان دکتر بهشتی ترافیک داخل شهر ابهر را حمل می‌نماید ضمن این که، روستاهای قارلوق و اسدآباد برای دسترسی به ابهر و استفاده از خدمات آن از طریق این خیابان با ابهر ارتباط برقرار می‌کنند.

ب)حجم ترافیک شهر ابهر

براساس مطالعات و تحقیقات انجام شده، شهر ابهر در مقطع زمانی بین اول بهار تا اواسط پاییز و در ساعات ۶ تا ۱۱ صبح و ساعات۴ تا ۹ بعدازظهر بیش‌ترین بار ترافیکی را تحمل می‌نماید. در وضع موجود از نظر فشردگی حجم و سفر و عبور به ترتیب: خیابان‌های امام خمینی، دکتر بهشتی، آیت ا... طالقانی جنوبی و ولیعصر بعد از جاده ترانزیت در محدوده‌ی شهر دارای بیش‌ترین میزان رفت و آمد هستند و بیش‌ترین بار ترافیک در حوالی سه راهی شناط و به سمت خیابان‌های دکتر بهشتی و در امتداد جاده ترانزیت وجود دارد.

سومین رده خیابان‌های اصلی شهر است که خیابان‌های یادشده را تغذیه می‌کنند. این خیابان‌ها شامل: خیابان‌های دکتر علی شریعتی در حسین آباد خیابان معلم، خیابان گاز، خیابان سپاه، خیابان طالقانی شمالی در شناط، خیابان نواب صفوی، خیابان یخچال در جاهدآباد– خیابان ۱۷ شهریور، خیابان زیدالکبیر و خیابان منبع هوایی، می‌باشند. عرض این خیابان‌ها متفاوت است و عرض معابر کمتر از ۳۰ تا ۱۰ متر، متغیر است.

معبر درجه‌ی ۳ کوچه‌های شهر هستند. این معابر به عنوان بسترهای ترافیکی درون محله‌ای اکثراً حالت جمع و توزیع کننده نسبت به کوچه‌های سرویس (دسترسی‌ها)، دارند و محوراصلی محله‌های شهر می‌باشند. اغلب این معابر در بافت قدیمی دارای پیچ و خم‌های زیادی هستند. از جمله‌ی این معابر می‌توان به کوچه‌های شهید حکمت ا... رحمانی، شهید حجت معصومی، کوچه‌ی

شهید مهدی زین الدین و... در شناط، کوچه‌ی خلیل طهماسبی، کوچه‌ی رفسنجانی (۱۲ متری)، کوچه سید ساجدین و کوچه‌ی ملک‌القصاب و... اشاره کرد.

معابر سرویس‌دهنده که شامل معابر سرویس بین عناصر مصنوع، به ویژه واحدهای مسکونی در محلات مختلف می‌شود و هم شامل معابری که رابطه‌ی عملکردی باغ‌ها و اراضی درون شهری را متشکل می‌سازد، این معابر به طور سنتی بن بست‌هایی هستند و نقطه انتهایی نقاط دسترسی به اراضی زراعتی محل فعالیت ساکنین این سکونتگاه در گذشته بوده است. این معابر امروزه مشکلات عدیده‌ای را در محله‌های سنتی، ایجاد کرده است. این معابر لحاظ عملکردی پنجمین رده معابر شهر ابهر را تشکیل می‌دهند.

ج) وضعیت فیزیکی معابر شهر ابهر

در جدول شماره‌ی ۴۳، وضعیت فیزیکی شهر ابهر از نظر وضعیت آسفالت، وضعیت پیاده رو، وضعیت جوی، آورده شده است و نشان می‌دهد، در مجموع وضعیت فیزیکی معابر شهر ابهر نسبتاً نابسامان است و متوسط به پایین ارزیابی می‌شود.

جدول شماره‌ی ٤٣- کیفیت اجزاء خیابان‌های شهر ابهر

نام خیابان	آسفالت	پیاده رو	باغچه	جوی
خیابان بهشتی	ناقص	ناقص	ندارد	ناقص
خیابان معلم	متوسط	متوسط	دارد	ناقص
طالقانی جنوبی	متوسط	متوسط	دارد	متوسط
۱۷ شهریور	بد	ناقص	دارد	ناقص
طالقانی شمالی	متوسط	ناقص و کم	دارد	ناقص
زید الکبیر	متوسط	ناقص و کم	ندارد	ناقص

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

د) مراکز ورودی و خروجی شهر ابهر

بررسی مراکز ورود و خروج شهر ابهر به عنوان دومین نقطه‌ی جمعیتی استان و قرارگیری در مسیر راه‌های مواصلاتی اصلی کشور (جاده تهران- تبریز) و ارتباطات متقابل فعال شهر با منطقه‌ی توسعه یافته مرکزی ایران (استان تهران و قزوین)، از اهمیت قابل توجهی برخوردار است.

یکی از مبادی ورودی و خروجی شهر، ایستگاه راه آهن خرمدره است که به صورت مشترک برای دو شهر ابهر و خرمدره، سرویس می‌دهد. با توجه به قرارگیری ایستگاه مذکور در مسیر راه آهن شمال‌غرب کشور و تحولات روبه توسعه صنعتی منطقه ابهر پتانسیل تبدیل به یکی از مراکز ورودی و خروجی شهر و حتی استان زنجان را دارد.

ابهر در حال حاضر دارای یک پایانه‌ی مسافربری بین شهری تحت نظارت و مدیریت شهرداری ابهر و سازمان حمل و نقل و پایانه‌های کشور می‌باشد. بیش‌ترین حجم ارتباطات پایانه‌ی فوق با توجه به قرارگیری در شرق استان و مجاورت آن با منطقه‌ی توسعه یافته‌ی مرکزی ایران (استان تهران و قزوین)، با استان تهران و قزوین می‌باشد.

در سال‌های اخیر یکی از تحولات به وقوع پیوسته در سیستم مراکز ورودی و خروجی شهر، شکل‌گیری مراکز حمل و نقل مسافری مجاز با استفاده از خودروهای سواری می‌باشد. تعداد این مراکز در شهر ابهر ۱ واحد بوده که در مجاورت پایانه مسافربری بین شهری قرار دارد، این مرکز در جابه‌جایی مسافر به ویژه در ارتباط با منطقه تهران و شهر استان نقش عمده‌ای دارد.

از ویژگی‌های اصلی سازمان فضایی مراکز ورودی و خروجی شهر ابهر استقرار آن در شرق شهر (به دلیل ارتباطات فعال و زیاد با استان تهران) و در انطباق با شریان اصلی شهر ابهر می‌باشد. در این میان ایستگاه راه آهن مستثنی است و خارج از محدوده ساخته شده شهر در جنوب کمربندی شهر ابهر و خرمدره و در حد فاصل بین این دو شهر واقع گردیده است.

هـ) امکانات سفرهای درون شهری، شهر ابهر

طبق اطلاعات دریافتی از فرمانداری شهر ابهر کل تاکسی‌های شهر ابهر ۲۱۲ دستگاه، است که ۱۶۲ دستگاه تاکسی جزء اتحادیه تاکسیرانی می‌باشند و ۱۸ تاکسی پلاک شخصی دارند. ۴۰ دستگاه تاکسی بین ابهر و خرمدره و ۱۲ دستگاه بین ابهر – شریف آباد و غالباً به صورت متفرقه کار می‌کنند.

۴ دستگاه اتوبوس در داخل شهر ابهر و معمولاً بین نقاط مختلف شهری و دانشگاه ارتباط برقرار می‌کنند. همچنین ۱۳ دستگاه، مینی بوس در داخل شهر ابهر در امر جابه‌جایی مسافر درون شهری فعالیت دارند.

شهر خرمدره

الف) شبکه‌ی ارتباطی شهر خرمدره

شبکه‌ی معابر شهر خرمدره شبکه‌ای است که براساس الگوهای گذشته تکوین، رشد و گسترش شهر توسعه یافته‌اند و از این رو چندان پاسخگوی نیازهای امروز شهر نیست. استخوان‌بندی این شبکه متشکل از محور امام خمینی (ره) به عنوان مهم‌ترین محور شرقی–غربی، محور خیابان‌های سید جمال الدین اسد آبادی، شهید بهشتی و شهید مطهری و خیابان ولی عصر (ج) به عنوان عمده محورهای شمالی جنوبی می‌باشد. تقاطع خیابان سید جمال الدین اسد آبادی و خیابان امام خمینی مهم‌ترین تقاطع شهر خرمدره است و مرکز ثقل این شهر به حساب می‌آید. محور جنوبی این تقاطع که به میدان قائم شهرت دارد، خیابان بهشتی نامیده می‌شود. این خیابان پس از رسیدن به میدان آزادی و تقاطع خیابان فرعی سردار جنگل، شریعتی، ۱۷ شهریور در راستای جنوب‌غربی با نام خیابان‌های شهید مطهری، ادامه مسیر می‌دهد. در واقع این خیابان محور مواصلاتی شهر خرمدره با روستاهای جنوبی این شهر می‌باشد.

خیابان سید جمال الدین اسد آبادی، نیز نقش کلیدی اتصال شهر با آزاد راه قزوین – زنجـان و نیـز کمربنـدی شـمال شـهر را برعهده دارد.

محور برون شهری قزوین – زنجان در مقطع گذر از شهر خرمدره دارای وظیفه‌ای مضاعف بوده و مهم‌ترین معبر درون شهری شهر خرمدره نیز به حساب می‌آید. معبر مورد اشاره که خیابان امام خمینی نام دارد، محور تقارن شـرقی – غربـی شـهر بـه حسـاب می‌آید، همچنین خیابان‌های سیدجمال الدین اسد آبادی، شهید بهشتی و شهید مطهری و نیز خیابان ولیعصـر کـه همگـی راسـتای شمالی – جنوبی هستند را می‌توان استخوان‌بندی شبکه معابر شهر به حساب آورد. کلیه تقاطع‌هـای شـهر بـه صـورت حـق تقـدم مدیریت می‌شوند و چراغ راهنمایی در مدیریت تقاطع‌های شهر مورد استفاده قرار نگرفته است.

به طور کلی می‌توان سلسله مراتب شبکه معابر خرمدره را به صورت زیر تعیین نمود:

- شریانی درجه‌ی یک: کمربندی شهر و خیابان امام خمینی؛
- شریانی درجه‌ی دو: خیابان‌های سید جمال الدین، ولیعصر، شهید بهشتی، شهید مطهری، دکتر شریعتی، آیت ا... طالقانی؛
- جمع و پخش کننده؛
- دسترسی محلی.

ب)وضعیت فیزیکی معابر شهر خرمدره

مشخصات فیزیکی معابر شهر خرمدره در جدول شماره‌ی ۴۴، نشان داده شده است. که حاکی از عرض نامناسب معابر به ویژه برای پیاده است.

جدول شماره‌ی ٤٤- مشخصات مقاطع عرضی معابر شهر خرمدره

نام معبر	حد فاصل (جهت حرکت)		مشخصات مقطع عرضی در سمت راست معبر						رفوژ میانی	مشخصات مقطع عرضی در سمت چپ معبر						توضیحات
	از	به	پیاده رو m	فضای سبز	جوی کناری	پارکینگ	سواره رو m	خط ویژه		خط ویژه	سواره رو m	پارکینگ	جوی کناری	فضای سبز	پیاده رو m	
مطهری		طالقانی	۲/۷	۰/۹	۰/۷		۵/۹				۵/۹		۰/۶	۰/۶	۲/۹	
شریعتی	شهدا	طالقانی	۱/۶	۰/۴	۰/۴		۳/۴۵				۳/۴۵		۰/۳۵	۰/۳	۱/۶	
کاظمی	جمهوری اسلامی	امام خمینی	۱/۴		۰/۶		۴/۶				۳/۶		۰/۶		۰/۵	
خیابان فرمانداری		امام خمینی	۷/۳				۱۰/۱				۴/۶		۰/۷۵		۳/۸	
جمهوری اسلامی		کاظمی	۳/۷		۰/۷۳		۵/۱		۳		۳/۴		۰/۳۵	۲/۱	۳/۱۵	
جمهوری اسلامی	کاظمی	میدان توحید	۷/۱		۰/۸		۴/۹۵				۵/۱		۰/۴	۲/۲	۳/۲	
امام خمینی	خیابان فرمانداری	میدان توحید									۴/۹۵					
امام خمینی	میدان توحید	بیمارستان بوعلی	۲	۲/۲	۰/۸		۱۱/۳۵						۰/۸	۱۱	۶/۶	
گلدشت	امام خمینی	صفر غربی	۲/۸	۲/۳	۰/۷				۵/۹۵		۱۱/۷					
فیروزی	صفر غربی	جاده قزوین تبریز									۶/۲					
	صفر شرقی	امام خمینی														
معلم	میدان معلم															
امام خمینی	میدان معلم															
جاده قزوین زنجان ۱	زنجان	قزوین	۰/۷۰				۴/۳				۳/۶۰				۰/۷۵	در اینجا پیاده رو نشانه خاکی جاده می‌باشد
جانبازان شرقی	سیدجمال الدین	مرشدی	۳۵/۳		۷۳/۰		۹/۵۵		۳/۲۵		۱۰/۹		۰/۷۳		۳/۰۵	
سیدجمال الدین	میدان فردوسی	میدان امام حسین	۶۵/۵		۶۵/۰		۶/۱۵				۵/۹		۰/۷		۴/۶۰	

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

ادامه‌ی جدول شماره‌ی ٤٤- مشخصات مقاطع عرضی معابر شهر خرمدره

نام معبر	حد فاصل (جهت حرکت)		مشخصات مقطع عرضی در سمت راست معبر						رفوژ میانی	مشخصات مقطع عرضی در سمت چپ معبر						توضیحات
	از	به	پیاده رو m	فضای سبز	جوی کناری	پارکینگ	سواره رو m	خط ویژه		خط ویژه	سواره رو m	پارکینگ	جوی کناری	فضای سبز	پیاده رو m	
جمهوری اسلامی غربی	سیدجمال الدین	مقدم	۳/۶		۶۵/۰		۱۰/۴		۲/۲		۷/۹۵					سمت چپ خیابان به عنوان پارکینگ استفاده می‌شود
مفتح	میدان امام حسین		۲/۷		۷/۰		۵				۵/۰۵			۰/۷	۲/۶۰	
جمهوری اسلامی شرقی	سیدجمال الدین	هادی لو			۳۵/۰		۶/۸		۲/۲		۱۰/۲۵		۰/۷		۳/۰۰	جنوب سمت راست به رفوژ چسبیده است
ولیعصر	میدان امام حسین	میدان امام خمینی	۴	۰/۳۵	۷۵/۰		۶/۹		۱/۸		۶/۸		۰/۷	۰/۴	۲/۷۵	
سیدجمال الدین	میدان امام خمینی	میدان امام حسین	۲/۳۵	۰/۳۵	۸/۰		۱۳/۷						۰/۷۵	۰/۵۵	۱/۷۰	خیابان یکطرفه است
امام خمینی	میدان امام خمینی	ولیعصر	۳/۳	۱/۴۵	۸/۰		۱۳/۱		۳/۴		۱۳/۱		۰/۷	۱/۰۵	۳/۸	
بهشتی	میدان امام خمینی	مدرس	۲/۷	۰/۷	۷/۰		۸/۹۵		۲		۹/۱	۰/۷۲	۰/۷	۲/۶		
رجایی	بهشتی	چمران	۲/۳۵	۰/۷	۰/۷		۵/۴				۵/۴		۰/۷		۲/۱	درختان پراکنده در وسط پیاده رو
بهشتی	میدان آزادی	میدان امام خمینی	۲/۶۵		۰/۸		۱۲/۹						۰/۷		۲/۹۵	درختان پراکنده در وسط پیاده رو – خیابان یک طرفه است
هفده شهریور	میدان آزادی	چمران	۲/۵	۰/۷۵	۰/۷		۶/۱				۶/۱		۰/۷	۰/۷	۲/۶	

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

ج) مراکز ورودی و خروجی شهر خرمدره

شهر خرمدره به دلیل قرارگیری در نزدیکی شهر ابهر که دارای پایانه مسافربری است و به سبب مجاورت با مسیر ارتباطی اصلی تهران به سمت شمال غرب کشور، نزدیکی به آزاد راه قزوین- زنجان، فاقد پایانه مسافربری است. لیکن محور خیابان امام‌خمینی و نزدیکی میدان قائم مبدا اکثر سرویس‌های مینی بوس و سواری برون شهری است. علاوه بر آن این خیابان در نقش ترمینالی برای سواره و پیاده کردن مسافرانِ اتوبوس‌های عبوری از این مسیر عمل می‌کند.

شهرهای ابهر و خرمدره ارتباطی تنگاتنگ از نظر نظام فعالیت‌ها دارند و عمده تبادلات سفر بین این دو مسیر از جاده اصلی قزوین- زنجان، صورت می‌گیرد و بخش عمده‌ی سفرهای درون شهری و برون شهری شهر خرمدره سفرهایی است که بین نواحی مختلف شهر و دانشگاه آزاد که در حاشیه‌ی شرقی شهر واقع شده است، انجام می‌شود.

نظر به عبور خط آهن سراسری در مسیری که از شرق تا شمال غربی شهر امتداد می‌یابد. در ۳ کیلومتری حاشیه شهر پایانه قطارهای مسافربری و باربری، وجود دارد.

د) حجم ترافیک شهر خرمدره

نتایج بررسی جدول شماره‌ی ۴۵، مربوط به حجم تردد اتومبیل‌ها در شهر خرمدره نشان می‌دهد:

اوج تردد در ۶۶/۷ درصد ایستگاه‌ها در ساعت ۱۷/۵- ۱۶/۵ می‌باشد. خیابان‌هایی که این ساعت اوج در آنها مشاهده شده است، عبارتند: از خیابان ۱۷ شهریور، خیابان مطهری، بلوار امام خمینی حدفاصل میدان معلم و میدان قائم، خیابان سیدجمال الدین، بلوار امام خمینی حدفاصل میدان قائم و خروجی شهر به سمت زنجان، بلوار امام خمینی حدفاصل میدان معلم و خروجی به سمت ابهر، خیابان سردار جنگل، کمربندی و خیابان شریعتی.

حدود ۳۳/۳ درصد ساعت اوج در ساعت ۱۲/۵- ۱۱/۵ می‌باشد. این خیابان‌ها عبارتند از: خیابان ولیعصر، خیابان بهشتی، بلوار امام خمینی- خروجی شهر به سمت زنجان و خیابان سیدجمال الدین حدفاصل میان امام حسین و کمربندی.

نتایج حاصل از تردد شماری معابر شهر خرمدره حاوی اطلاعات آماری زیر در مورد حجم تردد این شهر بوده است:

- حداقل حجم تردد مربوط به خیابان سردار جنگل با ۱۸۲/۰۹ تردد در ساعت می باشد.
- حداکثر حجم تردد مربوط به خیابان امام خمینی- حدفاصل میدان قائم و خروجی به سمت زنجان با ۳۳۰۴/۰۷ تردد در ساعت است.
- میانگین حجم تردد در خیابان‌های شهر برابر ۱۸۲/۹۰ تردد در ساعت می‌باشد؛
- دامنه‌ی حجم تردد در خیابان‌های شهر ۳۱۲۰/۹۸ تردد در ساعت است؛
- انحراف معیار حجم تردد در خیابان‌های شهر ۸۷۹/۳۳ تردد در ساعت است.

جدول شماره‌ی ٤٥- حجم تردد در معابر شهر خرمدره

ردیف	نام ایستگاه	حجم تردد ساعت ۷/۵-۸/۵	حجم تردد ۱۱/۵-۱۲/۵	حجم تردد ۱۶/۵-۱۷/۵	حجم تردد در ساعت اوج
۱	ابتدای خیابان ولیعصر	۵۹۴/۷۳	۱۱۶۳/۷۹	۱۰۷۹/۴۵	۱۱۶۲/۷۹
۲	میدان آزادی- ابتدای خ ۱۷ شهریور	۲۸۳/۱۶	۵۳۰/۹۸	۶۴۳/۵۳	۶۴۳/۵۳
۳	میدان قائم- ابتدای خیابان بهشتی	۱۲۱۶/۲۹	۲۱۰۶/۴۰	۲۰۶۷/۲۷	۲۱۰۶/۴۰
۴	ابتدای خیابان مطهری	۲۰۶/۸۲	۳۸۶/۳۸	۴۸۴/۳۱	۴۸۴/۳۱
۵	میدان آزادی- ابتدای خیابان مصطفی خمینی	۴۲۷/۳۷	۱۰۳۳/۹۳	۸۶۵/۲۷	۱۰۳۳/۹۳
۶	میدان آزادی- ابتدای خیابان بهشتی	۸۱۲/۲۰	۹۲۹/۵۳	۱۰۹۸/۰۷	۱۰۹۸/۰۷
۷	میدان قائم- خیابان امام به طرف میدان معلم	۱۶۷۶/۶۷	۲۷۸۹/۸۰	۲۴۳۴/۰۰	۲۷۸۹/۸۰
۸	خیابان امام خمینی- روبروی جهاد کشاورزی	۶۰۵/۰۰	۷۳۶/۰۵	۷۷۱/۳۱	۷۷۱/۳۳
۹	میدان قائم- ابتدای خیابان سیدجمال الدین	۴۹۸/۷۳	۶۴۶/۵۱	۸۳۶/۱۳	۸۳۶/۱۳
۱۰	میدان قائم- روبروی آموزش و پرورش	۱۵۳۵/۸۸	۲۰۱۴/۰۷	۳۳۰۴/۰۷	۳۳۰۴/۰۷
۱۱	میدان معلم- خروجی به سمت ابهر	۸۲۹/۵	۱۱۰۴/۷	۱۲۲۱/۶۷	۱۲۲۱/۶۷
۱۲	انتهای خیابان سیدجمال الدین	۴۱۴/۰۴	۵۳۹/۳۲	۳۷۸/۸۳	۵۳۹/۳۲
۱۳	میدان آزادی- ابتدای سردار جنگل	۵۷/۴۲	۱۶۳/۱۱	۱۸۳/۰۹	۱۸۳/۰۹
۱۴	کمربندی- بالای پل	۵۹۰/۵۵	۶۲۶/۵۰	۷۷۳/۰۰	۷۷۳/۰۰
۱۵	میدان آزادی- شریعتی	۴۴۶/۵۳	۳۳۸/۳۵	۴۵۳/۶۲	۴۵۳/۶۲

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

هـ) امکانات سفرهای درون شهری شهر خرمدره

بخش زیادی از سفرهای درون شهری – برون شهری، شهر خرمدره سفرهایی است که بین نواحی مختلف شهر و دانشگاه آزاد که در حاشیه شهر واقع شده است، انجام می‌شود.

عمده سیستم حمل و نقل شهر عبارت است از: تاکسی و مسافربرهای شخصی فعال در شهر، خطوط مینی بوس و یا اتوبوس غیر واحد نیز به صورت نامنظم در شهر وجود دارد. ارتباط با بسیاری از روستاها نیز از طریق سواری‌های شخصی به انجام می‌رسد.

شهر هیدج

الف) شبکه‌ی ارتباطی شهر هیدج

شبکه‌ی دسترسی شهر هیدج متکی به خیابان اصلی و مرکزی شهر است. که از جنوب به شمال شهر کشیده شده است، تمامی خیابان‌های درجه‌ی ۲ این شهر به صورت شرقی – غربی قرار گرفته و به این محور متصل می‌گردند. شهر توسط رودخانه به دو بخش تقسیم می‌گردد و تنها پل ارتباطی در خیابان اصلی و مرکز شهر قرار گرفته است که دو بخش شهر را به یکدیگر پیوند می‌دهند.

از نظر شبکه‌ی دسترسی، اکثر بخش شمالی شهر دارای معابر با طرحی منظم و نزدیک به شطرنجی است این خیابان‌ها بصورت عمود بر هم با عرض یکنواخت و دارای نظم و ترتیب در سلسله مراتب دسترسی است. بخش جنوبی شهر دارای شبکه دسترسی پرپیچ و خم و بی‌نظم شامل معابر سنتی و خیابان بندی‌های جدید در مناطق جدید است.

ب) مراکز ورودی و خروجی شهر هیدج

تنها یک گاراژ مسافربری بین تهران- هیدج با ۴ دستگاه اتوبوس در شهر هیدج وجود دارد.

ج) امکانات سفرهای درون شهری، شهر هیدج

شهر دارای ۲ دستگاه تاکسی و ۲ دستگاه اتوبوس است که زیر نظر شهرداری فعالیت می‌کنند.

شهر سلطانیه

الف) شبکه‌ی ارتباطی شهر سلطانیه

به طور کلی ساختار شبکه‌ی ارتباطی شهر سلطانیه از دو قسمت مهم تشکیل می‌شود:

- محور بلوار امام (سلطانیه-قیدار) که دارای عملکرد شریانی درجه‌ی یک و بین شهری است.
- محورهای اطراف گنبد سلطانیه و قسمت‌های جدید و کمربند شرقی که دارای عملکرد شریانی درجه‌ی دو است. و سایر خیابان‌ها که دارای عملکرد محلی بوده و بیش‌تر بر محلات قدیم و فرسوده شهر منطبق هستند.

در جدول شماره‌ی ۴۶، نقش و عملکرد شبکه‌ی ارتباطی موجود شهر سلطانیه براساس دسته‌بندی مصوب ارائه شده است. لازم به ذکر است نقشه‌ی ارائه شده برمبنای معیارهای مختلف تقاضای سفر، جایگاه در ساختار ترافیکی شهر و وضعیت موجود عملکردی در نظر گرفته شده است، بدون شک برخی از مشخصات فنی درنظر گرفته شده در آیین‌نامه، در وضعیت موجود معبر مشاهده نمی‌شود.

جدول شماره‌ی ٤٦- نقش و عملکرد اجزای اصلی شبکه ارتباطی شهر سلطانیه

نام خیابان	نقش و عملکرد
بلوار امام خمینی	شریانی
خیابان کمربندی وحدت	جمع و پخش کننده اصلی
خیابان انقلاب	جمع و پخش کننده اصلی
خیابان بهشتی	جمع و پخش کننده اصلی
بلوار علامه حلی	جمع و پخش کننده اصلی
خیابان گنبد	جمع و پخش کننده اصلی
خیابان ولیعصر	جمع و پخش کننده اصلی
خیابان عباسپور	جمع و پخش کننده فرعی
محور آرامگاه	جمع و پخش کننده فرعی
خیابان اریباد	دسترسی محلی
خیابان کاشانی	دسترسی محلی

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

ب) حجم ترافیک شهر سلطانیه

عمده ترافیک شهر سلطانیه محدود به بلوار امام خمینی می‌باشد. سایر خیابان‌های اصلی شهر که شامل خیابان‌های ولی عصر، شهید بهشتی، شهید عباسپور، قدس، گنبد و... دارای حجم ترافیک قابل ملاحظه در وضع موجود نمی‌باشد.

ج) وضعیت فیزیکی معابر شهر سلطانیه

بررسی عرض کل راه‌های شهر سلطانیه، با در نظر گرفتن مجموع عرض سواره‌رو، عرض پیاده‌رو، عرض جوی‌های آب و عرض رفوژ برای هر محور، صورت گرفته است.

عریض ترین خیابان شهر بلوار امام که با عرض ۴۵ متر می‌باشد، در حاشیه شرقی شهر محور ۳۰ متری ولیعصر و در مرکز خیابان علامه حلی از دیگر معابری است که در گروه معابر بیش از ۳۰ متر شهر سلطانیه هستند.

تغییر مقطع عرضی در برخی معابر شهر و ناهمگون بودن عملکرد راه با عرض آن از دیگر ویژگی‌های معابر شهر سلطانیه می‌باشد. به عنوان مثال خیابان امام که یک راه شریانی محسوب می‌شود، در برخی مقاطع، عرض لازم را جهت تأمین عملکرد مزبور نداشته و دسترسی مورد نیاز را تأمین نمی‌نماید. همچنین فاصله تقاطع‌ها و نحوه‌ی دسترسی‌ها با ضوابط مندرج در آیین نامه در برخی معابر این شهر تطابق ندارد.

معابر مهم شهر مانند: خیابان‌های انقلاب، بهشتی و گنبد دارای عرض کلی مابین ۲۴ تا ۱۶ متر هستند و مشاهده می‌شود که بخش اعظم معابر اصلی شهر سلطانیه دارای عرض کلی ۲۴ تا ۱۶ متر می‌باشند.

همچنین اغلب معابر دسترسی محلی این شهر دارای عرض کمتر از ۸ متر بوده و کمتر خیابان محلی را می‌توان یافت که عرض بیش‌تر از ۸ متر داشته باشد.

شهر سجاس

الف) شبکه‌ی ارتباطی شهر سجاس

شبکه‌ی خیابان شهر سجاس یک خیابان اصلی شرقی غربی و یک خیابان شبه کمربندی (کنارگذر)، در شمال شهر و دو خیابان شمالی- جنوبی عمود بر خیابان اصلی است. بقیه‌ی معابر شهر دارای شبکه‌های نامنظم است.

ب)حجم ترافیک شهر سجاس

با توجه به موقعیت شهر سجاس که روی هیچ جاده عبوری اصلی قرار ندارد و نیز وضعیت اقتصادی، اجتماعی شهر و منطقه‌ی اطراف آن در شهر عبور و مرور چندانی به چشم نمی‌خورد. از این رو نه در شبکه موجود و نه در تقاطع‌ها در حال حاضر مشکلی وجود ندارد.

ج) وضعیت فیزیکی معابر شهر سجاس

خیابان اصلی شرقی – غربی و خیابان کمربندی و خیابان شمالی – جنوبی عمود بر خیابان اصلی آسفالت می‌باشند، بقیه معابر شهر به صورت شبکه‌های نامنظم خاکی، است.

جدول شماره‌ی ٤٧- مشخصات مقطع خیابان‌های اصلی شهر سجاس

موقعیت	پیاده رو به متر	جوی آب به متر	سواره رو به متر	رفیوژ به متر	سواره رو به متر	جوی آب به متر	پیاده رو به متر	کل عرض معبر به متر
خ رکن الدین سجاس (کمربندی)، مقابل پمپ بنزین	۳/۱۰	۰/۷۰	۷/۹۰	۱/۱۰	۶/۷۰	/۸۰	۴/۲۰	۲۴/۵
خ امام خمینی، جنب بانک ملی جدیدالاحداث	۴/۴۰	۰/۶	۷/۳۰	۱/۷۰	۶/۹۰	۰/۶۰	۴	۲۵/۵
خ امام خمینی کوچه شهید امیر رفیعی، جنوب زمین اوقاف	۲	۴	۳/۵۰	–	۳/۵۰	۱	۱/۶۰	۱۲
تقاطع خ بسیج، کوچه شهید امیر رفیعی	۲	۴	۳/۵۰	–	۳/۵۰	۴۰	۲/۶۰	۱۲/۴۰
تقاطع خ امام خمینی، شهدا	۲	۰/۸۰	۳/۱۵	–	۳/۱۵	۰/۸	۲/۱۰	۱۲
ولیعصر	۱/۳۰	۰/۳۰	۳/۱۵	–	۳/۱۵	۰/۳	۱/۸۰	۱۰
خ مختار آباد (امامزاده ابراهیم)، شرق جهاد سازندگی	۲/۶۰	۰/۶	۴/۲۵	–	۴/۲۵	۰/۶۰	۱	۱۲/۳۰
خ رکن الدین سجاس، جنب دبیرستان شبانه روزی در دست احداث	۶/۴۰	۰/۶۰	۶/۸۰	۱	۶/۵۰	۰/۶	۴/۸۰	۲۶/۷۰

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

د) مراکز ورودی و خروجی شهر سجاس

در قسمت مرکزی شهر یک ترمینال کوچک قرار دارد که محل توقف سواری‌های کرایه‌ای است و رفت و آمد مردم شهر را به شهرها و روستاهای اطراف به طور روزانه تأمین می‌کند. همچنین دو مینی بوس بین سجاس و قیدار و یکی مینی بوس از سجاس به زنجان در امر جابه جایی مسافران این شهر فعالیت می‌کنند.

شهر ماهنشان

الف) شبکه‌ی ارتباطی شهر ماهنشان

شهر دارای یک خیابان اصلی است. سایر معابر و کوچه‌های بسیار باریک و با شیب بسیار تند و گاهی پله‌ای است که امکان تردد هر نوع وسیله نقلیه‌ای را دشوار می‌سازد.

ب) وضعیت فیزیکی معابر شهر ماهنشان

تنها خیابان آسفالت شهر خیابان اصلی آن است که به صورت بلوار ساخته و اجرا شده است.

ج) مراکز ورودی و خروجی شهر ماهنشان

ورود به شهر از طریق جاده اصلی صورت می‌گیرد و اصولاً شهر ماهنشان در محیط بن بست واقع شده است و از تردد چندانی برخوردار نیست. ترمینال شهر دارای ۵ دستگاه مینی بوس، می‌باشد که همگی به مقصد زنجان در رفت و آمد هستند. حدود ۱۰ دستگاه سواری شخصی نیز به طور خصوصی و به صورت پراکنده، در جابه جا کردن مسافران فعالیت دارند.

د) امکانات سفرهای درون شهری شهر ماهنشان

در حال حاضر هیچ گونه وسیله‌ی شخصی یا تاکسی جهت تردد درون شهری وجود ندارد.

شهر آببر

الف) شبکه‌ی ارتباطی شهر آببر

معبر اصلی شهر آببر خیابانی است که از ورودی شهر آببر شروع شده و در امتداد شهر ادامه دارد. این محور شهر را به صورت یک شهر خطی درآورده است. در قسمت شرق شهر، معابر و کوچه‌هایی با عرض‌های متفاوت وارگانیک شکل گرفته‌اند که باغ‌ها و واحدهای مسکونی و بناهای دیگر را قابل دسترسی می‌نمایند. در قسمت مرکزی شهر نیز راه‌ها به صورت ارگانیک شکل گرفته‌اند. در این قسمت از شهر کوچه باغ‌ها و راه‌هایی که حالت روستایی دارند، بیش‌تر جلب نظر می‌نمایند. در قسمت غربی شهر شبکه‌ی منظم شهری در شهرک‌های طراحی و اجرا، شده است.

ب) حجم ترافیک در شبکه‌ی معابر شهر آببر

پرحجم‌ترین جریان ترافیکی آببر در خیابان اصلی این شهر یعنی خیابان امام خمینی، می‌باشد. بقیه راه‌های این شـهر تقریبـاً در تمام طول روز، بسیار کم رفت و آمد می‌باشد. به همین دلیل دروازه ابتدایی شرقی شهر در ساعات پررفت و آمد جهت تعیین حجـم ترافیک در نظر گرفته شده است.

جدول شماره‌ی ٤٨- متوسط حجم وسایل نقلیه در ساعات پرحجم ترافیک در ورودی شهر

ساعت	مسیر	تعداد وسایل نقلیه
۸ -۹	ورود	۱۴۸
	خروج	۱۴۳
۱۷ -۱۸	ورود	۸۶
	خروج	۶۲
متوسط	ورود	۱۱۷
	خروج	۱۰۳

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

به طور کلی به دلیل عریض بودن این خیابان، هیچ زمانی از روز مشکل ترافیکی وجود ندارد و عبور و مرور بـه راحتـی جریـان می‌یابد

براساس مطالعات صورت گرفته (طرح هادی شهر آببر)، مبدا و مقصد سفرهای روزانه به ایـن شـهر در ورودی شـهر عمـدتاً بـا روستاهای درام، هارون آباد، هزار رود، شقاقی آندز، پاوره رود، سانسیز، مامالان، ده بهار، استاکا، کوهکن، دسـتجرده، قـانقلی چـای، قارقلی چمن، هندی کندی و شهرهای چورزق و زنجان می‌باشد.

ج) مراکز ورودی و خروجی شهر آببر

شهر آببر از طریق راه آسفالت از سمت شرق به روستای گیلوان و از آن‌جا به وسیله‌ی یک راه آسفالت به شـهر زنجـان و یـا از طریق راه دیگری به شهر منجیل دسترسی پیدا می‌کند. از سمت غرب نیز راه آسفالت شـده، ایـن شـهر را بـه روسـتا درام و غـرب شهرستان طارم متصل می‌نماید.

د) وضعیت فیزیکی معابر شهر آببر

تنها معبر آسفالت در این شهر خیابان اصلی یا خیابان امام خمینی است که به صورت بلوار ساخته و اجـرا، شـده اسـت. بقیـه‌ی معابر شهر همگی خاکی هستند. در شرق و مرکز شهر معابر نسبت به شرایط فیزیکی و توپوگرافی زمین، در جهـات مختلفـی دارای شیب می‌باشند. در قسمت مرکزی شهر به دلیل باریک بودن برخی از راه‌ها، جوی‌هایی جهت جریان آب‌های سطحی تعبیه شده‌انـد در سمت غرب و بخش جدیدالاحداث شهر، راه‌ها نیز با روش مناسبی شیب بندی و اجرا شده‌اند.

شهر دندی

الف) شبکه‌ی ارتباطی شهر دندی

شهر دندی دارای یک معبر اصلی است و بقیه معابر به صورت فرعی و ارگانیک شکل گرفته‌اند و تنها در قسمت غربی شهر شبکه‌ی شطرنجی در حال شکل‌گیری است. همچنین جاده اصلی زنجان به دندی ارتباط این شهر با شرکت کالسیمین را برقرار می‌کند.

ب) حجم ترافیک شهر دندی

اغلب شبکه معابر شهر دندی خاکی است، این شهر نیاز به طراحی شبکه با توجه به جمعیت و تعداد خودروها دارد. به علت تردد کم، جاده اصلی محل تقاطع جاده شهرک کالسیمین با جاده اصلی مشکل خاصی ندارد. با این وجود به علت تردد کامیون‌های حامل بار از این جاده می‌بایست، مسایل ایمنی و عرضی راه مورد مطالعه قرار گیرد.

ج) وضعیت فیزیکی معابر شهر دندی

خیابان شهرداری و خیابان بالای تربیت بدنی و کوچه درمانگاه در شهر دندی آسفالت می‌باشند و سایر معابر شهر همگی خاکی است.

د) مراکز ورودی و خروجی شهر دندی

در این شهر محلی برای احداث ترمینال در نظر گرفته شده است که فعلاً بایر است. تعداد ۱۵ سواری کرایه (شخصی)، از دندی به طرف زنجان قرار دارند. همچنین از دندی تا ماهنشان در صورت مراجعه مسافر یک سواری به حرکت در می‌آید.

شهر صائین قلعه

الف) شبکه ارتباطی شهر صائین قلعه

به طور کلی شبکه ارتباطی در داخل شهر صائین قلعه متکی به محور شمالی و جنوبی و خیابان امام خمینی و جاده ترانزیت در خارج از شهر می‌باشد، به عبارتی کلیه‌ی معابر شهری به این دو محور مرتبط می‌گردند. شبکه حمل و نقل این شهر از الگوی خاصی تبعیت نمی‌کند و جزء در بخش‌های نوساز که به طور ناقص از الگوی شطرنجی تبعیت می‌کند، در سایر محلات معابر روی گذرهای قدیمی که اکثراً منطبق بر انشعابات نهرها و رودخانه یا قنات‌ها و یا بر روی مرزهای پلاک‌های ثبتی می‌باشند، احداث گردیده است.

خیابان‌های اصلی اکثراً شمالی و جنوبی بوده و جز ۳ خیابان شرقی و غربیِ درجه‌ی ۲ معبر، قابل توجهی وجود ندارد. گستردگی دسترسی مناسب موتوری در سطح شهر به اندازه کافی نبوده به طوری که در بخش قدیمی شهر امکان دسترسی وسایل موتوری

جهت موارد اضطراری میسر نیست. به طور کلی اصلاح و ترمیم شبکه ارتباطی شهر جهت تأمین نیازمندی‌های ارتباطی شهر اجتناب ناپذیر می‌باشد.

ب) حجم ترافیک شهر صائین قلعه

قسمت اعظم ترافیک صائین قلعه بر محور مرکزی این شهر سنگینی می‌کند. تنها معبر شمالی و جنوبی که می‌تواند در آینده به این محور یاری کند، خیابان نواب صفوی است که منتهی الیه شرقی شهر احداث گردیده است، ولی به علت اجرای ناقص آن و عدم اتصالش به شبکه اصلی کاربرد زیادی در حال حاضر ندارند.

از نظر سلسله مراتب شبکه معابر شهری سه نوع معبر در شهر صائین قلعه قابل تشخیص است:

معابر درجه‌ی ۱: خیابان‌های درجه یک و اصلی که جهت شمالی- جنوبی دارند، نقش اصلی را در شبکه ارتباطی شهر به عهده دارند و کلیه خیابان‌های درجه‌ی ۲ که اغلب جهت شرقی- غربی دارند با اتصال به معابر درجه یک نقش عمده‌ای را در تخلیه ترافیک محلات به عهده دارند. معابر درجه یک صائین قلعه عبارتند از:

- خیابان امام که محور مرکزی شبکه بوده و در حال حاضر عمده‌ترین نقش ارتباطی و عملکردی را بازی می‌کند، که از جنوب شهر تا منتهی الیه شمالی شهر کشیده شده است.
- بلوار نواب صفوی: که در منتهی الیه شرقی قرار گرفته است، که به عنوان بخشی از محور کمربندی و محور کمکی در توزیع بار ترافیک اصلی شهر ایفا می‌نماید.

معابر درجه‌ی ۲: این خیابان‌ها عمدتاً شرقی- غربی، بوده و در منتهی الیه شرقی و غربی شهر کشیده شده‌اند. این خیابان‌ها توسط خیابان‌های جمع‌کننده تغذیه می‌شوند و ترافیک را به محور مرکزی شهر هدایت می‌کنند. علاوه بر سه خیابان عمده شرقی و غربی خیابان‌های درجه دو دیگری در شبکه وجود دارند که عبارتند از: خیابان بسیج که از منتهی الیه غربی شهر به شکل اُریب به خیابان امام خمینی متصل می‌گردد و خیابانی که در داخل هسته‌ی اولیه شهر در امتداد خیابان امام خمینی در میدان اصلی شهر به منتهی الیه جنوب‌شرقی شهر متصل می‌گردد و چندین خیابان کوچک که در محله‌ی دوم در جنوب رودخانه قرار گرفته‌اند.

معابر درجه‌ی ۳: این معابر شامل خیابان‌های کم عرض و کوتاه و کوچه‌هایی است که در تمام تنه بافت شهر شبکه‌ای را شکل می‌دهند. این معابر در مناطق نوساز دارای اشکال هندسی و نظم خاصی می‌باشند و تردد وسایل موتوری در آنها پیش‌بینی شده است ولی این معابر در مناطق قدیمی شهر شبکه پیچ در پیچ کوچه‌هایی است که دارای پوشش مناسبی نیز نبوده و جهت عبور و مرور وسایل نقلیه موتوری نیز نامناسب می‌باشند.

ج) وضعیت فیزیکی معابر شهر صائین قلعه

خیابان‌های اصلی شهر عمدتاً دارای پوشش آسفالت بوده و دارای کیفیت قابل قبولی می‌باشند. گرچه این ویژگی برای برخی خیابان‌ها صادق نیست. خیابان‌های فرعی و کوچه‌ها عموماً یا خاکی هستند یا این‌که پوشش مناسبی ندارند. علی‌رغم رشد بطئی اولیه شهر، شبکه‌ی ارتباطی شهر در دهه‌ی اخیر با سرعت نسبتاً زیادی اصلاح و ترمیم شده است. گفتنی است در سال ۱۳۶۳ تنها خیابان آسفالت این شهر خیابان امام خمینی، بوده است. در حالی که اکنون اکثر خیابان‌های درجه یک و دو شهر، آسفالت می‌باشند.

شهر زرین آباد

الف) شبکه‌ی ارتباطی شهر زرین آباد

شهر زرین آباد تنها دارای یک خیابان اصلی است. دسترسی به شهرک صنعتی و پاسگاه نیروی انتظامی از طریق جاده اصلی زنجان – ایجرود، امکان‌پذیر است. سایر معابر شهر فرعی و به صورت ارگانیک هستند.

ب) حجم ترافیک شهر زرین آباد

به دلیل عدم وجود شبکه‌ی سواره در شهر تنها تقاطع مهم که قابل بررسی است، تقاطع ورودی به شهر از جاده اصلی می‌باشد، در بقیه‌ی معابر شهر هیچ گونه حجم عبور و مرور و ترافیک دیده نمی‌شود.

ج) وضعیت فیزیکی معابر شهر زرین آباد

جاده زرین آباد– جوقین و نیز بخشی از خیابان ورودی به داخل شهر، آسفالته و مابقی راه‌ها و کوچه‌ها خاکی است.

د) مراکز ورودی و خروجی شهر زرین آباد

در شهر زرین آباد ۲ دستگاه مینی بوس روزی ۶ تا ۵ بار مسافرین زرین آباد را به زنجان می‌برند، ضمن این‌که اهالی زرین آباد از وسایل نقلیه عمومی شهرهای دیگر این مسیر نیز جهت رفتن به زنجان استفاده می‌کنند.

شهر گرماب

الف) شبکه‌ی ارتباطی شهر گرماب

به جزء خیابان ورودی شهر گرماب که دارای نقشه پیشنهادی از طرف شهرداری است، دیگر شبکه معابر شهر فاقد درجه‌بندی‌های لازم و فرعی می‌باشد.

ب) حجم ترافیک شهر گرماب

به دلیل عدم وجود شبکه سواره در شهر تنها تقاطع مهم قابل بررسی، تقاطع ورودی به شهر از جاده اصلی می‌باشد که در حال حاضر مشکل خاصی ندارد.

ج) وضعیت فیزیکی معابر شهر گرماب

به جزء خیابان ورودی شهر گرماب که آسفالت است، دیگر شبکه معابر این شهر به صورت خاکی و فاقد درجه‌بندی‌های لازم است

د) مراکز ورودی و خروجی شهر گرماب

تنها دسترسی اصلی به داخل شهر گرماب از خیابان اصلی شمالی و جنوبی است که امتداد جاده ارتباطی گرماب می‌باشد. این خیابان ورودی با خیابان اصلی غربی- شرقی شهر در شرق طلاقی پیدا می‌کند. که در دو طرف آن مرکز شهر شکل گرفته است. همچنین خیابان حلقوی اصلی دیگری جنوب شهر را به خیابان اصلی غربی- شرقی متصل می‌سازد. پس از آن شبکه‌ی درجه‌ی دو معابر شکل گرفته که دسترسی‌های مسکونی از آن‌ها منشعب خواهد شد. برای ورودی اصلی شهر خیابان ۳۰ متری در نظر گرفته شده و عرض خیابان شرقی- غربی نیز ۲۴ متر، تعیین شده است.

فلکه‌ی اول شهر، محل پیاده و سوار کردن مسافران اتوبوس‌های مسافربری عبوری است. مسیر اتوبوس‌ها گرماب، قیدار، ابهر و تهران می‌باشد. کلاً ۶ دستگاه اتوبوس در این شهر وجود دارد که از این تعداد روزانه ۳ دستگاه به مقصد تهران، مسافران را جابه‌جا می‌کند. همچنین ۲ دستگاه مینی بوس از گرماب به مقصد زنجان روزانه در امر جابه‌جایی مسافران فعالیت دارند.

شهر زرین رود

الف) شبکه‌ی ارتباطی مناطق شهری

به طور کلی شبکه ارتباطی داخل شهر متکی به محور شمال غربی - جنوب شرقی (خیابان مطهری و مفتح) و جاده عبوری خدابنده- همدان، می‌باشد و کلیه‌ی معابر شهری به این دو محور مرتبط می‌گردند. محور مرکزی شهر تقریباً مسیری مستقیم دارد و قسمت اعظم ترافیک شهری به این خیابان منتهی می‌شود. شبکه‌ی حمل و نقل شهر از الگوی خاصی تبعیت نمی‌کند، معابر بر روی گذرهای قدیمی که اکثراً منطبق بر انشعابات نهرها و رودخانه می‌باشند، احداث گردیده است.

ب)حجم ترافیک شهر زرین رود

خیابان‌های درجه یک و اصلی شمال‌غربی- جنوب‌شرقی و شرقی- غربی، نقش اصلی را در شبکه ارتباطی بازی می‌کنند و کلیه‌ی خیابان‌های درجه‌ی ۲ که اکثراً شرقی و غربی می‌باشند جهت تخلیه ترافیک محل‌ها به این خیابان‌ها متصل می‌شوند. خیابان‌های درجه‌ی ۲ ترافیک را به محور مرکزی شهر هدایت می‌کنند.

ج) وضعیت فیزیکی معابر شهر زرین رود

خیابان‌های اصلی شهر عمدتاً دارای پوشش آسفالت بوده و خیابان‌های فرعی و کوچه‌ها عموماً یا خاکی هستند و یا این‌که پوشش مناسبی ندارند.

شهر قیدار

الف) شبکه ارتباطی شهر قیدار

استخوان‌بندی اصلی معابر شهر قیدار محور شمالی- جنوبی شهر تشکیل می‌دهد که در مرکز شهر دو شاخه شده و دوباره در دو سوی شمال و جنوب آن به هم می‌پیوند و یک معبر واحدی به خود می‌گیرد.

ب) حجم ترافیک شهر قیدار

براساس طرح جامع شهر قیدار حجم ترافیک در چهار محور اصلی؛ رسول اکرم، شهید بهشتی، شهید چمران و خیابان شهرداری به شرح جداول ذیل می‌باشد:

جدول شماره‌ی ٤٩- حجم، ظرفیت و سطح سرویس محورهای اصلی شهر قیدار

نام محور / عنوان		حجم معادل سواری(V)	ظرفیت مطلق (C)	کیفیت (V/C)
رسول اکرم	ورودی به شهر	۹۶۱	۱۹۰۰	۰/۵۰
	خروجی از شهر	۸۱۲	۱۹۰۰	۰/۴۲
شهید بهشتی	ورودی به شهر (میدان معلم)	۴۵۴	۱۹۰۰	۰/۲۳
	بطرف میدان شهدا	۵۲۲	۱۹۰۰	۰/۲۷
شهید چمران	به طرف میدان سهروردی (جنوب)	۹۲۹	۱۹۰۰	۰/۴۸
	به طرف میدان معلم شمال	۷۷۶	۱۹۰۰	۰/۴۸
شهرداری	رفت به ابهر	۴۲۸	۱۳۵۰	۰/۳۱
	رفت به میدان جانبازان	۳۶۴	۱۳۵۰	۰/۲۶
محور امام خمینی	به طرف میدان معلم	۷۱۳	۱۳۵۰	۰/۵۲
	به طرف میدان شهدا	۵۲۷	۱۳۵۰	۰/۳۹

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

همانطور که از جدول شماره‌ی ۴۹، مشخص می‌شود بالاترین حجم ترافیکی شهر، مربوط به محور رسول اکرم با حجم ترافیک ۱۷۷۳ معادل سواری در ساعات ۹-۸، ۱۴-۱۳ و ۱۹-۱۸ می‌باشد. این خیابان محور اصلی ورودی و خروجی به شهر است. کم‌ترین حجم ترافیک نیز با ۷۹۲ معادل سواری مربوط به خیابان شهرداری است. این خیابان که از میدان جانبازان شروع و در مسیر غربی- شرقی به طرف ابهر و انتهای محدوده شهر از همین سمت ختم می‌شود و به عنوان مسیر میانبر شهرهای شمالی استان کردستان و همدان به تهران محسوب می‌شود.

ج) وضعیت فیزیکی معابر شهر قیدار

اکثر معابر شهر قیدار دارای پیاده رو و جوی در هر دو سمت و در بعضی موارد در یک سمت معبر می‌باشد که دارای پوشش معابر متفاوتی است. تقریباً تمام معابر شهر دارای آسفالت درجه‌ی دو بوده و در عین حال فاقد کیفیت مناسب می‌باشد. قسمت عمده‌ای از معابر شهر نیز فاقد پوشش مناسب بوده و به صورت خاکی می‌باشد که اکثر معابر محلی و به ویژه معابر محلی قسمت‌های حاشیه‌ای شهر از سه جهت شمال، شرق، جنوب و نیز اکثر معابر محلی قسمت‌های مرکزی محل‌ها سرچشمه، قیدار نبی و چاله محله از این دسته‌اند.

شیب عمومی شهر قیدار جنوبی- شمالی و شمال غربی- جنوب شرقی است که معابر نیز در پیروی از شیب عمومی آن در همین جهت می‌باشد.

از نظر طول و عرض معابر اصلی و جمع و پخش‌کننده طویل‌ترین محور شهر، بلوار شهید بهشتی با ۱۵۸۵ متر طول و کوتاه‌ترین مسیر با ۲۵۸ متر طول مربوط به خیابان طالقانی می‌باشد. از نظر عرض معابر خیابان‌های شهرداری، چمران و مطهری عریض‌ترین خیابان‌های شهر می‌باشند در برخی قسمت‌ها عرض خیابان شهرداری به ۷۵ متر می‌رسد. از نظر تغییرات عرض معابر در مسیر واحد بی‌نظمی زیادی به چشم می‌خورد به طوری‌که در برخی مسیرها تفاوت عرض خیابان به ۵۴ متر هم می‌رسد.

در جدول شماره‌ی ۵۰، طول و عرض معابر اصلی به طور مفصل آورده شده است.

جدول شماره‌ی ۵۰- طول و عرض معابر شهر قیدار

نام معبر	طول	عرض
بلوار رسول اکرم (م. بسیج تا م. شهداء)	۷۶۸	۳۲
بلوار شهید بهشتی (از م. شهدا تا م. معلم)	۱۵۸۵	۲۶
بلوار شهید چمران (از م. معلم تا خروجی شهر به سمت جنوب)	۹۱۳	۳۲-۵۴
خیابان شهرداری (از جانبازان تا خروجی شهر)	۱۲۴۹	۲۴-۷۶
خیابن شهید مطهری (از کمربندی تا خروجی شهر به سمت گوندره) خیابان امام خمینی	۱۰۴۳	۳۰-۵۶
خیابان تختی	۱۴۲۱	۲۴
خیابان امام خمینی	۱۴۵۱	۲۴-۳۶
خیابان پیران شرقی	۳۳۰	۱۶-۲۰
خیابان پیران غربی	۴۲۳	۱۷-۲۰
خیابان سهروردی	۴۰۶	۱۴-۳۰
خیابان شریعتی	۶۷۰	۱۳-۱۷
خیابان طالقانی	۲۵۸	۲۰

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

د) مراکز ورودی و خروجی شهر قیدار

دسترسی برون شهری، شهر قیدار از طریق بلوار شهید بهشتی، صورت می‌گیرد. حجم ترافیکی و شرایط فیزیکی این بلوار در بخش‌های قبلی تشریح شد. این شهر دارای دو پایانه مسافربری است که یکی در سمت جنوب ابتدای محور چمران و دیگری در شمال در میدان بسیج واقع شده است.

۱-۳-٤-۱-٤- بازار و مراکز خرید

به دلیل فقدان داده و منابع اطلاعاتی مکتوب نیاز به جمع آوری اطلاعات میدانی به طور جداگانه است. ضمناً دستگاه اجرایی مسؤول این سرخط (سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان)، طی نامه شماره ۸۷/۹۷۷۲، مورخ ۸۷/۵/۲۴، این موضوع را به معاونت محترم برنامه‌ریزی استانداری- دبیرخانه مطالعات آمایش اعلام داشته است.

۱-۳-٤-۱-٥- خدمات شهری

در این بخش وضعیت انواع خدمات شهری نظیر فضای سبز، فضای درمانی، فضای ورزشی، آتش نشانی، آب‌رسانی و برق‌رسانی و تناسب آن با جمعیت و کارکرد سکونتگاه‌های شهری استان مورد بررسی قرار گرفته است. مقایسه‌ی سرانه‌های خدمات شهری با سرانه‌های استاندارد یکی از روش‌های معمول سنجش تناسب این خدمات با جمعیت و میزان برخورداری هر فرد شهرنشین از امکانات و خدمات شهری است.

تعیین استانداردها و سرانه‌های شهری برای هر شهر، مستلزم بررسی موقعیت محلی آن در ارتباط با عواملی مانند آب و هوا، قیمت زمین و عوامل اجتماعی و اقتصادی دیگر است. در هر کشور، با توجه به مقتضیات و خصوصیات شهرهای آن ضابطه‌های مشخصی وجود دارد. این ضابطه‌ها متأثر از منطقه‌ای که استقرار شهر و عوامل اقتصادی و فرهنگی و تکنولوژیکی است. این عوامل در رابطه با خصوصیات مردم و نحوه‌ی زندگی آن‌ها قرار می‌گیرد و معیار مشخصی را به وجود می‌آورد. در سطح کشورها استانداردها و معیارهای متفاوتی در مأخذ مختلف وجود دارد. در این بخش از سرانه‌های پیشنهادی وزارت مسکن و شهرسازی به عنوان معیارسنجش، استفاده شده است.

۱-۳-٤-۱-۵- ۱- فضای سبز

با توجه به افزایش جمعیت و آلودگی روز افزون محیط شهری، نقش حیاتی فضاهای سبز روز به روز آشکارتر می‌شود. فضای سبز به عنوان یک سیستم ارگانیک و طبیعی از آلودگی‌های محیطی مانند: دود و صدا می‌کاهد و تضمین کننده نسبی سلامت فردی و اجتماعی ساکنان شهر و آرامش محیط آن است. در محاسبه‌ی زمین مورد نیاز برای کاربری‌های فضای باز و سبز ابتدا نیاز واحدهای مسکونی و واحدهای همسایگی مدنظر قرار می‌گیرد. سپس زمین‌های بازی و پارک‌های شهری به صورت مجزا و به تناسب نیاز اختصاص می‌یابد. سرانه فضای سبز استاندارد پیشنهادی وزارت مسکن و شهرسازی برای شهرهای ایران مطابق جدول شماره‌ی ۵۱ می‌باشد.

جدول شماره‌ی ۵۱- سرانه‌ی فضای سبز شهری پیشنهادی وزارت مسکن و شهرسازی

سرانه به تفکیک اجزاء کاربری مربوطه (مترمربع)		جمع متر مربع برای هر نفر
بازی بچه‌ها (زیر محله)	۱	۵
پارک محله‌ای	۱/۲	
پارک ناحیه‌ای – منطقه‌ای	۲	
پارک شهری	۰/۸	

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

براساس منابع اطلاعاتی موجود از جمله طرح‌های جامع و هادی تنها ۳ شهر سلطانیه، صائین قلعه و زنجان به ترتیب با ۱۸/۲، ۷/۷ و ۷/۲۹ مترمربع، کاربری فضای سبز برای هر فرد شهرنشین بالاتر از سرانه پیشنهادی دارند که البته این امر در شهر زنجان به دلیل وجود دو پارک جنگلی در مقیاس شهری است که در شرق و غرب پیرامون شهر قرار گرفته‌اند. در این میان شهر سلطانیه به دلیل جایگاه و مزیت گردشگری آن در سطح استان با توجه به تناسب فضای سبز آن قابل توجه می‌باشد. در سایر شهرهای استان سرانه فضای سبز بسیار پایین‌تر از سرانه استاندارد پیشنهادی است. آببر، زرین آباد، حلب، چورزق و زرین رود، فاقد فضای سبز عمدتاً عمومی‌اند و کاربری فضای سبز در این شهرها به صورت باغ‌های خصوصی (صرفاً کارکرد اکولوژیکی بدون کارکرد فراغتی و تفریحی)، در شهر پراکنده شده است. سرانه فضای سبز در سجاس تنها ۰/۶ مترمربع، است. به استثنای ماهنشان با سرانه ۳/۴ مترمربع در سایر شهرها سرانه فضای سبز پایین‌تر از ۳ مترمربع، است که این امر حاکی از وضعیت بسیار نامطلوب و فقر فضای سبز در نقاط شهری استان است. این امر با توجه به شرایط مساعد طبیعی اقلیمی و آبی استان جای تأسف دارد.

بررسی داده‌های مربوط به سطوح و سرانه فضای سبز نقاط شهری استان نشان می‌دهد، شهرهای کوچک استان علیرغم کمی جمعیت نامتناسب‌ترین شهرهای استان از لحاظ سرانه فضای سبز می‌باشد. این ویژگی شامل شهرهایی است که عمدتاً در ده سال اخیر از نقطه روستایی به شهری تبدیل شده‌اند. در این میان برخی از شهرها به دلیل قرارگیری در مسیر راه‌های ارتباطی عمده

استان و به سبب ضرورت سرویس دهی به مراجعات برون شهری و مسافران (همانند حلب، زرین رود و زرین آباد)، دارای ضرورت و اولویت دو چندان جهت ایجاد فضای سبز عمومی هستند. شهر زرین رود به دلیل قرارگیری در محور گردشگری استان (زنجان- سلطانیه به همدان) اولویت‌دارترین نقطه‌ی شهری در میان شهرهای کوچک استان جهت تجهیز و ایجاد فضای سبز می‌باشد. تنها مزیت این شهر علی‌رغم سابقه‌ی روستایی آن‌ها جهت ایجاد فضای سبز وجود طرح شهری مصوب و مشخص شدن سطوح و سرانه و موقعیت ایجاد فضای سبز در این شهر می‌باشد.

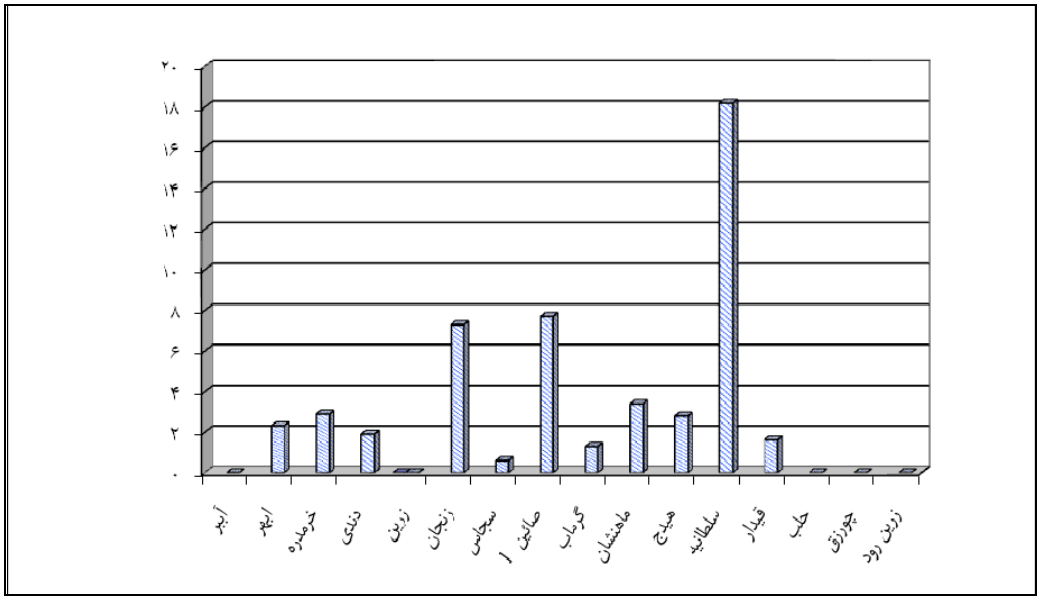
قابل ذکر است، باغ‌های خصوصی در اطراف شهرهای استان تا حدی نیاز اهالی را برطرف می‌کند. ولی با توجه به گسترش سریع شهرنشینی این امر از ضرورت احداث فضای سبز عمومی، که واجد کارکردهای قوی و مؤثر فراغتی و تفریحی در کنار کارکرد اکولوژیک آن باشد، به هیچ وجه نمی‌کاهد.

جدول شماره‌ی ۵۲- مساحت و سرانه فضای سبز عمومی به تفکیک نقاط شهری استان

نقاط شهری	مساحت	سرانه
آببر	۰	۰
ابهر	۱۴۵۹۰۰	۲/۳۲
خرمدره	۱۳۴۳۳۰	۲/۹
دندی	۳۳۳۴	۱/۹
زرین آباد	۰	۰
زنجان	۲۴۴۰۸۸۴	۷/۲۹
سجاس	۳۳۲۸	۰/۶
صائین قلعه	۷۶۵۲۴	۷/۷
گرماب	۴۰۰۰	۱/۳
ماهنشان	۱۶۰۰۰	۳/۴
هیدج	۳۲۲۳۳	۲/۸
سلطانیه	۱۱۷۹۱۲	۱۸/۲
قیدار	۴۲۶۸۸	۱/۶۲
حلب	۰	۰
چورزق	۰	۰
زرین رود	۰	۰

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۱۵- سرانه فضای سبز عمومی به تفکیک نقاط شهری استان

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۵۳- طبقه‌بندی شهرهای استان برحسب برخورداری از فضای سبز متناسب

میزان تناسب با سرانه	نقاط شهری
بالاتر از سرانه	سلطانیه، زنجان، صائین قلعه
متناسب با سرانه	-
پایین‌تر از سرانه	ماهنشان، ابهر، خرمدره، هیدج، سجاس، زرین آباد، آبیر، قیدار، حلب، چورزق، زرین رود

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

۱-۳-٤-۱-۵- ۲- فضاهای آموزشی

یکی از اهداف برنامه‌ریزی شهری، تأمین مناسب خدمات عمومی از جمله خدمات آموزشی است. در کشور ما استانداردهای مربوط به فضاهای آموزشی برای کودکستان، دبستان، مدرسه راهنمایی، دبیرستان و آموزش عالی با توجه به فاصله مناسب و حوزه‌ی خدماتی هر یک از واحد های آموزشی به نسبت جمعیت و واحدهای مسکونی مشخص می‌شود.

در این بخش نیز از سرانه‌های پیشنهادی وزارت مسکن و شهرسازی برای تعیین میزان برخورداری شهرها از خدمات آموزشی استفاده شده است.

جدول شماره‌ی ٥٤- سرانه آموزشی پیشنهادی وزارت مسکن و شهرسازی

نوع خدمات	سرانه به تفکیک اجزاء کاربری مربوطه (مترمربع)		جمع (مترمربع)
آموزشی	کودکستان	۰/۴۹	۲/۲۵
	دبستان	۱/۰۷	
	راهنمایی	۰/۳۵	
	دبیرستان	۰/۳۴	
آموزش عالی			۰/۵

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

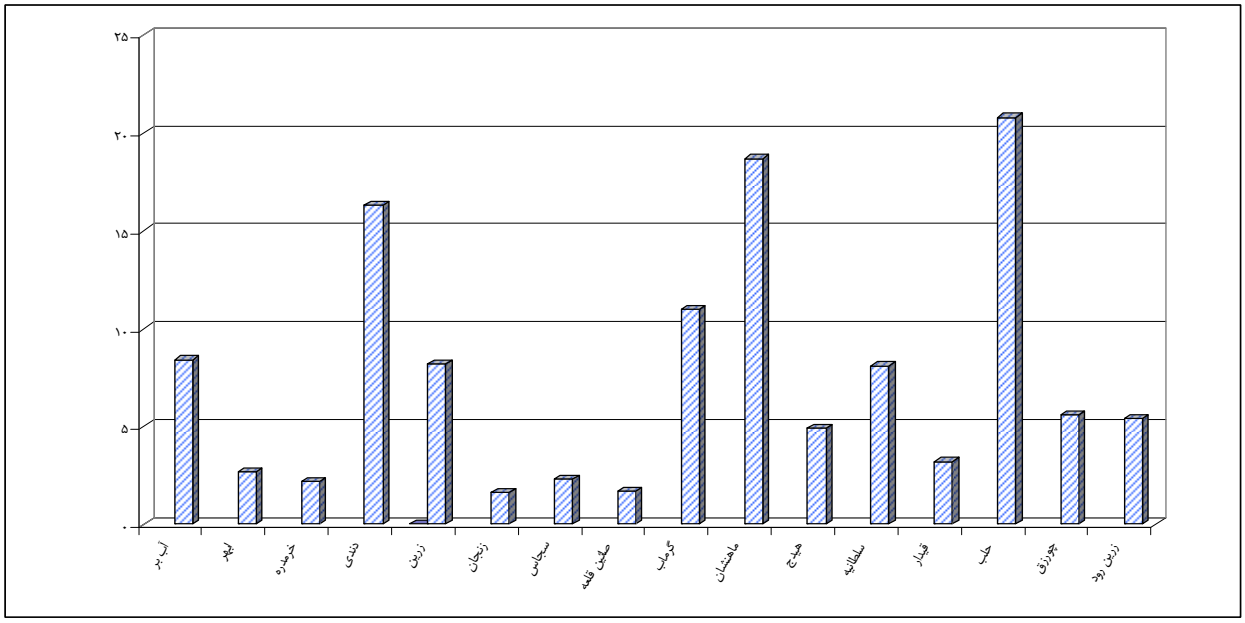
با توجه به جدول شماره‌ی ۵۵، به استثنای شهرهای زنجان و صائین قلعه سایر شهرها از سرانه‌ی بالایی نسبت به سرانه‌ی استاندارد برخوردارند. این امر عمدتاً ناشی از بزرگی عرصه زمین‌های آموزشی متأثر از پایین بودن قیمت زمین در این شهرها و استقرار مدارس شبانه روزی در شهرهای کوچک است. در این میان شهرهای کوچک محل استقرار یکی از مناطق آموزش و پرورش استان همانند: شهر حلب، زرین رود، دندی و ماهنشان، به دلیل استقرار مدارس شبانه روزی در مقاطع راهنمایی و دبیرستان دارای سرانه بالاتر از حد استاندارد می‌باشند. این موضوع را می‌توان یکی از ویژگی‌های مثبت نظام شهری استان در زمینه برخورداری از خدمات آموزشی دانست.

جدول شماره‌ی ۵۵- مساحت و سرانه آموزشی در نقاط شهری استان زنجان

نقاط شهری	مساحت	سرانه
آببر	۴۴۰۰۰	۸/۴
ابهر	۱۸۳۲۰۰	۲/۶۷
خرمدره	۷۸۷۵۴	۲/۱۸
دندی	۲۸۸۶۴	۱۶/۳
زرین آباد	۱۴۶۵۲	۸/۲
زنجان	۵۴۷۶۷۶	۱/۶۴
سجاس	۱۳۰۸۱	۲/۳
صائین قلعه	۱۷۵۳۳	۱/۷
گرماب	۳۴۰۰۰	۱۱
ماهنشان	۸۸۰۰۰	۱۸/۷
هیدج	۵۴۹۰۸	۴/۹
سلطانیه	۵۲۴۱۴	۸/۱
قیدار	۸۵۴۶۰	۳/۲
حلب	۲۵۱۳۹	۲۰/۸
چورزق	۹۲۰۰	۵/۶
زرین رود	۲۷۷۸۹	۵/۴

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ١٦- سرانه آموزشی در نقاط شهری استان زنجان

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ٥٦- طبقه بندی شهرهای استان برحسب برخورداری از فضای آموزشی متناسب

میزان تناسب با سرانه	نقاط شهری
بالاتر از سرانه	آبهر، دندی، زرین آباد، گرماب، ماهنشان، هیدج، سلطانیه، قیدار، حلب، چورزق، زرین رود
متناسب با سرانه	ابهر، سجاس، خرمدره
پایین تر از سرانه	زنجان، صائین قلعه

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

در بین نقاط شهری استان، شهرهای ابهر، زنجان، خرمدره و سلطانیه دارای سایت دانشگاهی می‌باشند، در شهر آبهر نیز سطح گسترده‌ای برای احداث دانشکده کشاورزی، اختصاص داده شده است که با توجه به کوچک بودن شهر سرانه آموزش عالی به ۲۰/۳۶ مترمربع می‌رسد. در شهر خرمدره نیز به همین دلیل سرانه آموزشی عالی بسیار بالاتر از استاندارد و ۸/۳۶ مترمربع، است. لازم به ذکر است، مناسب ارزیابی شدن کاربری خدمات آموزش عالی در شهرهای استان صرفاً از لحاظ مساحت زمین تحت پوشش است. ارزیابی این خدمات از لحاظ سطح، کیفیت و تنوع خدمات به مطالعه‌ی دیگری نیاز دارد.

جدول شماره‌ی ٥٧- مساحت و سرانه آموزش عالی به تفکیک نقاط شهری

نقاط شهری	آبهر	ابهر	خرمدره	زنجان	قیدار	سلطانیه	هیدج
مساحت	۱۰۷۰۰۰	۴۹۰۰۰	۳۸۴۳۸۰	۲۹۷۱۶۶	۲۱۳۴۸	۳۱۶۷	۶۸۵۰
سرانه	۲۰/۳۶	۰/۷۱	۸/۳۶	۰/۸۹	۰/۸۱	۰/۵	۱/۷

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۵۸- طبقه‌بندی شهرهای استان برحسب برخورداری از فضای آموزش عالی متناسب

میزان تناسب با سرانه	نقاط شهری
بالاتر از سرانه	آبر، خرمدره، هیدج
متناسب با سرانه	ابهر، زنجان، سلطانیه، قیدار
پایین تر از سرانه	-

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

به غیر از نقاط شهری یاد شده در جدول، برای سایر شهرهای استان تناسب خدمات آموزش عالی مورد بررسی قرار نگرفته است، چرا که با توجه به سطح جمعیت و نقاط موقعیت این نقاط شهری که فاقد ظرفیت لازم جهت استقرار مراکز آموزش عالی می‌باشند، نمی‌توان این شهرها را با توجه به نبود مراکز آموزش عالی در طبقه پایین‌تر از سرانه قرار داد.

۱-۳-٤-۱-۵- ۳- خدمات درمانی

تأسیسات درمانی از نظر نوع و خصوصیاتی که دارند، دارای استانداردهایی نیز می‌باشند. ولی استانداردها در ارتباط با شهرهای مختلف و نوع واحدهای بهداشتی و درمانی متفاوت می‌باشد.

جدول شماره‌ی ۵۹- سرانه پیشنهادی وزارت مسکن و شهرسازی

نوع خدمات	سرانه به تفکیک اجزاء کاربری مربوطه			جمع (مترمربع به ازاء هر نفر)	
بهداشتی - درمانی	مرکز بهداشتی- درمانی		۰/۳۷۵	در شهرهایی که مرکز آموزش پزشکی نیستند	۰/۸۷
	بیمارستان	شهرهایی که مرکز آموزش پزشکی نیستند	۰/۴۹۵		
		شهرهایی که مرکز آموزش پزشکی هستند	۰/۹۹	در شهرهایی که مرکز آموزش پزشکی هستند	۱/۲۶۵
	در مراکز شهرستان سرانه ۰/۰۲ مترمربع، برای مرکز بهداشت شهرستان به ارقام فوق اضافه می‌گردد				

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

با توجه به ارقام جدول بالا، سرانه خدمات درمانی استاندارد برای شهر زنجان ۱/۲۶۷ مترمربع است، در شهرهای مرکز شهرستان شامل زرین آباد، خرمدره، آبر، ماهنشان، ابهر و قیدار و همچنین با توجه به فقدان مرکز آموزش پزشکی سرانه ۰/۸۹ مترمربع، در نظر گرفته شده است و در سایر شهرهای استان نیز سرانه ۰/۳۷۵ مترمربع، در نظر گرفته می‌شود. با توجه به این‌که شهرهای کوچک که عمدتاً زیر ۵۰۰۰ نفر جمعیت دارند، احداث بیمارستان ضرورتی ندارد و مراکز بهداشتی - درمانی از قابلیت عرضه خدمات مناسب برخوردارند.

به استثنای شهرهای زنجان و خرمدره در سایر شهرهای استان سرانه درمانی- بهداشتی بسیار بالاتر از سرانه استاندارد است که عمدتاً به دلیل قیمت پایین اراضی در شهرهای کوچک و اختصاص مساحت بالای زمین به این امر است، این در حالی‌ست که

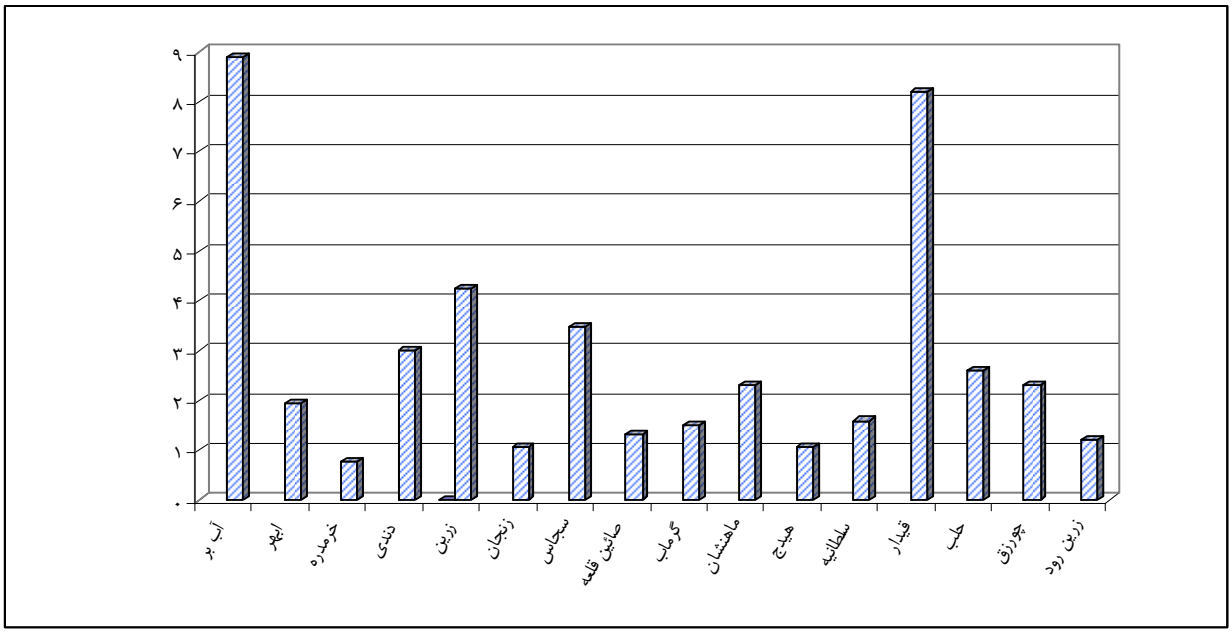
برای استفاده از خدمات درمانی تخصصی و سطح بالاتر مراجعه به مراکز پزشکی و خدماتی در شهر زنجان ضرورت پیدا می‌نماید. بنابراین بالاتر بودن رقم سرانه به دلیل تأثیر عامل زمین در شهرهای کوچک و میانی استان بیانگر تناسب کامل خدمات بهداشتی- درمانی (هم از لحاظ کمی و هم از لحاظ کیفی)، نبوده و یکی از دلایل عمده‌ی عدم تناسب این خدمات در شهرهایی همچون، زنجان به عنوان مرکز استان و شهرهای خرمدره و ابهر وابستگی شهرها و روستاهای پیرامون به خدمات بهداشتی- درمانی سطح بالاتر مستقر در این شهرها می‌باشد. این مشکل در شهری همانند زنجان به عنوان مرکز استان که حوزه‌ی نفوذ آن کل استان و گاهی برخی از مناطق خارج از استان نیز می‌باشد، محدودیت ارائه خدمات بهداشتی- درمانی برای این شهر دو چندان می‌شود.

جدول شماره‌ی ٦٠- مساحت و سرانه موجود کاربری بهداشتی درمانی به تفکیک نقاط شهری

نقاط شهری	مساحت	سرانه
آببر	۴۷۰۰۰	۸/۹
ابهر	۱۳۱۴۰۰	۱/۹۲
خرمدره	۳۵۰۸۶	۰/۷۶
دندی	۵۳۳۴	۳
زرین آباد	۷۶۱۶	۴/۲۶
زنجان	۳۵۷۵۳۴	۱/۰۶۸
سجاس	۲۰۰۵۵	۳/۴۹
صائین قلعه	۱۳۲۷۲	۱/۳
گرماب	۵۰۰۰	۱/۵
ماهنشان	۱۱۰۰۰	۲/۳
هیدج	۱۲۰۳۶	۱/۰۷
سلطانیه	۱۰۲۶۹	۱/۵۹
قیدار	۲۱۵۷۵۶	۸/۲
حلب	۳۱۴۵	۲/۶
چورزق	۳۷۵۸	۲/۳
زرین رود	۶۴۷۴	۱/۲

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۱۷- سرانه موجود کاربری بهداشتی درمانی به تفکیک نقاط شهری

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ٦١- طبقه‌بندی شهرهای استان برحسب برخورداری از فضای بهداشتی- درمانی متناسب

میزان تناسب با سرانه	نقاط شهری
بالاتر از سرانه	آبهر، ابهر، دندی، زرین آباد، سجاس، صائین قلعه، گرماب، ماهنشان، هیدج، قیدار، سلطانیه، حلب، چورزق، زرین رود
متناسب سرانه	-
پایین‌تر از سرانه	زنجان، خرمدره

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

۱-۳-٤-۱-٥- ٤- فضای ورزشی

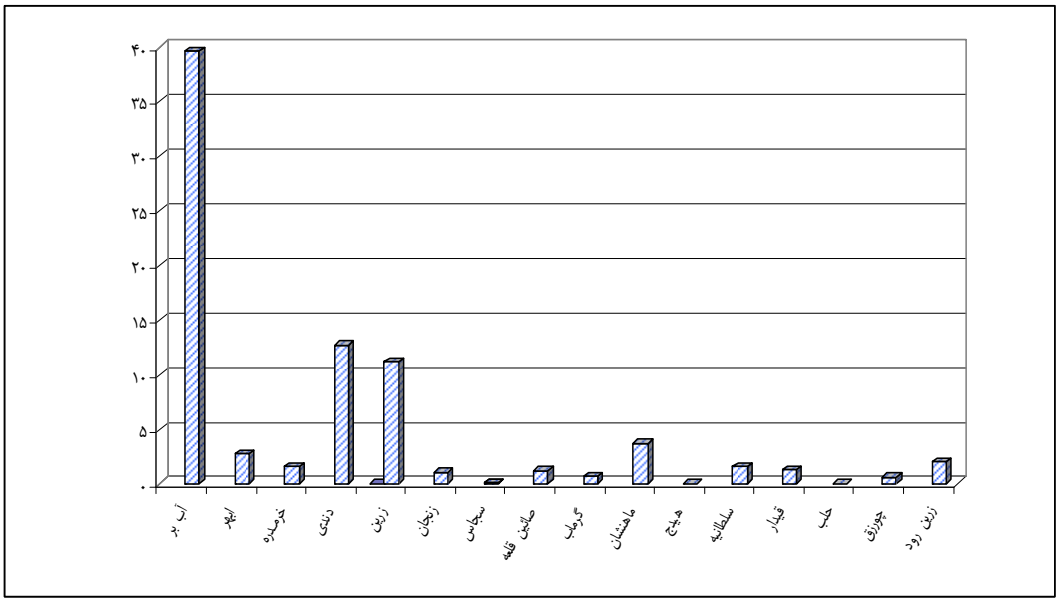
سرانه‌ی پیشنهادی وزارت مسکن و شهرسازی ۲ مترمربع به ازاء هر فرد شهرنشین است، در شهرهای آبهر، دندی و زرین آباد سرانه بسیار بالاتر از استاندارد است، در ابهر و ماهنشان نیز سرانه بالاتر از ۲ مترمربع است، این در حالی‌ست که در شهر سجاس تنها ۰/۱ مترمربع سرانه ورزشی وجود دارد و شهر هیدج هیچ گونه فضای ورزشی ندارد. دلیل عمده‌ی پایین بودن سرانه خدمات ورزشی در اغلب شهرهای استان در گسترش فضاهای ورزشی- سابقه روستایی شهرهای کوچک استان (که تنها در ده سال اخیر به شهر تبدیل شده‌اند) و همچنین تأثیر تمرکز جمعیت در شهرهایی مثل زنجان و خرمدره می‌باشد. اغلب شهرهای استان واقع در مراتب جمعیتی بالاتر به غیر از شهر ابهر با عدم تناسب خدمات ورزشی کمبود این فضاها مواجه هستند.

جدول شماره‌ی ٦٢- سرانه ورزشی موجود به تفکیک نقاط شهری

نقاط شهری	مساحت	سرانه
آببر	۲۰۹۰۰۰	۳۹/۶
ابهر	۱۸۴۳۰۰	۲/۶۹
خرمدره	۷۴۷۳۱	۱/۵۱
دندی	۲۲۳۹۳	۱۲/۷
زرین آباد	۲۰۰۰۰	۱۱/۱
زنجان	۳۴۸۴۴۴	۱/۰۴
سجاس	۶۲۵	۰/۱
صائین قلعه	۱۲۷۸۱	۱/۲
گرماب	۲۳۳۸	۰/۷
ماهنشان	۱۷۵۱۰	۳/۷
هیدج	۰	۰
سلطانیه	۴۰۷۴	۱/۵۸
قیدار	۳۳۶۱۰	۱/۲۷
حلب	۰	۰
چورزق	۹۳۱	۰/۵۷
زرین رود	۱۰۴۸۵	۲

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۱۸- سرانه ورزشی موجود به تفکیک نقاط شهری

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ٦٣- طبقه‌بندی شهر های استان برحسب برخورداری از فضای ورزشی متناسب

میزان تناسب با سرانه	نقاط شهری
بالاتر از سرانه	آبهر، دندی، زرین آباد، ماهنشان
متناسب سرانه	ابهر، زرین رود
پایین‌تر از سرانه	خرمدره، زنجان، سجاس، صائین قلعه، گرماب، ماهنشان، سلطانیه، قیدار، حلب، چورزق

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

۱-۳-٤-۱-۵- ۵- آتش نشانی

براساس یک ضابطه کلی و عمومی، در مقابل هر ۱۰۰۰۰نفر جمعیت، شهر بایستی یک ایستگاه آتش‌نشانی در هر نقطه شهری وجود داشته باشد. در جدول شماره‌ی ۶۴، تعداد ایستگاه‌های آتش‌نشانی نقاط شهری استان آورده شده است.

جدول شماره‌ی ٦٤- تعداد ایستگاه آتش‌نشانی موجود در نقاط شهری استان سال ۱۳۸۳

نقاط شهری	جمعیت	ایستگاه آتش نشانی
آبهر	۵۰۲۳	۱
ابهر	۶۷۸۶۴	۳
چورزق	۱۵۵۳	۰
حلب	۱۲۰۱	۰
خرمدره	۴۵۹۴۹	۱
دندی	۲۵۹۱	۱
زرین آباد	۲۱۳۴	۰
زرین رود	۴۹۳۰	۰
زنجان	۳۳۴۸۳۱	۱
سجاس	۵۸۱۰	۱
سلطانیه	۶۲۵۱	۱
صائین قلعه	۱۰۹۰۹	۱
قیدار	۲۴۵۲۲	۱
گرماب	۳۶۲۸	۰
ماهنشان	۴۷۵۴	۰
هیدج	۱۱۶۲۵	۱

مأخذ: معاونت برنامه ریزی استانداری زنجان، شناسنامه آماری شهرهای استان، ۱۳۸۳.

طبق جدول شماره‌ی ۶۴ برخی از نقاط شهری با جمعیت کمتر از ۵۰۰۰ نفر، فاقد ایستگاه آتش‌نشانی هستند. نظر به این‌که درتعاریف قبلی وزارت کشور "شهر" به جایی گفته می‌شده است که حداقل ۱۰۰۰۰ نفر جمعیت، داشته باشد، سرانه‌ی پیشنهادی نیز حداقل ۱۰۰۰۰ نفر، را برای تأسیس یک واحد ایستگاه آتش‌نشانی در نظر گرفته است. بدیهی است که علی‌رغم جمعیت کمتر از ۱۰۰۰۰، برای شهرهای کوچک استان تأسیس یک ایستگاه آتش‌نشانی برای این شهرها ضروری به نظر می‌رسد.

جدول شماره‌ی ٦٥- طبقه‌بندی شهرهای استان برحسب برخورداری از تأسیسات آتش نشانی متناسب

میزان تناسب با سرانه	نقاط شهری
بالاتر از سرانه	-
متناسب با سرانه	آبهر، دندی، سجاس، سلطانیه، صائین قلعه، هیدج
پایین‌تر از سرانه	ابهر، چورزق، حلب، خرمدره، زرین آباد، زنجان، قیدار، گرماب، ماهنشان

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

۱-۳-٤-۱-٥- ٦- خدمات آبرسانی

بی شک پوشش متناسب تأسیسات آبرسانی در نقاط شهری استان یک ضرورت اولیه محسوب می‌شود. میزان درصدی بهره‌مندی کل خانوارهای شهری از اشتراک آب ملاک تعیین میزان تناسب آن می‌باشد و استاندارد متناسب، بهره‌مندی ۱۰۰ درصد خانوارهای شهری از تأسیسات آبرسانی است.

جدول شماره‌ی ٦٦- مشترکین خانگی آب شهری به تفکیک نقاط شهری

نقاط شهری	خانوار ۸۳	مشترکین آب خانگی	درصد مشترکین
آبهر	۱۳۱۸	۱۲۷۶	۹۶/۸
ابهر	۱۷۹۷۷	۱۷۷۳۵	۹۸/۶۵
چورزق	۳۶۲	۳۱۲	۸۶/۱
حلب	۲۲۱	۲۰۸	۹۴
خرمدره	۱۱۹۴۲	۱۱۰۵۲	۹۲/۵۴
زرین آباد	۴۹۵	۴۵۵	۹۲
زنجان	۸۶۱۰۱	۶۳۷۲۱	۷۴/۰۱
سجاس	۱۳۴۲	۱۴۰۲	۱۰۴/۵
سلطانیه	۱۶۰۴	۱۴۶۰	۹۱/۰۳
صائین قلعه	۲۸۰۸/۶	۲۶۲۵	۹۳/۴۶۳
قیدار	۵۸۵۳	۴۹۴۵	۸۴/۵
گرماب	۷۵۷	۶۳۴	۸۳/۸
ماهنشان	۱۰۸۱/۹	۱۱۷۶	۱۰۸/۷
هیدج	۲۹۵۲	۲۸۷۵	۹۷/۴

مأخذ: معاونت برنامه ریزی استانداری زنجان، شناسنامه آماری شهرهای استان، ۱۳۸۳.

لازم به ذکر است که در جدول فوق به دلیل در دست نبودن اطلاعات صحیح از مشترکین آب شهرهای دندی و زرین رود، اطلاعات مربوط به مشترکین خانگی آب در جدول نیامده است.

جدول شماره‌ی ٦٧- طبقه‌بندی شهرهای استان برحسب برخورداری از تأسیسات آبرسانی متناسب

میزان تناسب	نقاط شهری
بالاتر از استاندار	سجاس، ماهنشان
متناسب با استاندارد	آببر، ابهر، حلب، خرمدره، زرین آباد، صائین قلعه، هیدج
پایین‌تر از استاندارد	چورزق، زنجان، قیدار، گرماب

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

لازم به ذکر است، در شهر زنجان، پایین بودن میزان بهره‌مندی خانوارها از سطح استاندارد ناشی از اشتراک خانوارهای متعدد و از جمله واحدهای آپارتمانی یک ساختمان از یک انشعاب آب می‌باشد.

۱-۳-٤-۱-۵- ۷- خدمات برق رسانی

نیز استاندارد مطلوب خدمات برق رسانی، برخورداری صددرصد خانوارهای شهری از اشتراک برق می‌باشد. در جدول شماره‌ی ۶۸ تعداد مشترکین برق شهری در نقاط شهری استان آورده شده است.

جدول شماره‌ی ٦٨- مشترکین برق شهری به تفکیک نقاط شهری در سال ۱۳۸۳

نقاط شهری	خانوار ۸۳	مشترکین برق خانگی	درصد مشترکین
ابهر	۱۷۹۷۷	۱۷۵۱۰	۹۷/۴۰۲
خرمدره	۱۱۹۴۲	۱۲۸۷۰	۱۰۷/۷۷
زرین رود	۱۰۹۷	۸۶۵	۷۸/۸۵۶
زنجان	۵۶۱۰۱	۶۷۷۲۷	۷۸/۶۶
سجاس	۱۳۴۱/۷	۱۲۷۷	۹۵/۱۷۹
صائین قلعه	۲۸۰۸	۲۶۱۸	۹۳/۲۱۴
قیدار	۵۸۵۳	۴۷۱۹	۸۰/۶۲۵
گرماب	۷۵۷	۵۷۹	۷۶/۵۰۲
ماهنشان	۱۰۸۲	۱۵۷۵	۹۵

مأخذ: معاونت برنامه‌ریزی استانداری زنجان، شناسنامه آماری شهرهای استان سال، ۱۳۸۳.

لازم به ذکر است به دلیل دست نبودن اطلاعات دقیق از مشترکین آب شهرهای دندی، آببر، حلب، چورزق، دندی، زرین آباد، سلطانیه، هیدج، امکان درج آمار مشترکین برق خانگی این شهرها در جدول فوق میسر نشد.

جدول شماره‌ی ٦٩- طبقه‌بندی شهرهای استان برحسب برخورداری از تأسیسات برق متناسب

میزان تناسب	نقاط شهری
بالاتر از استاندار	خرمدره
متناسب با استاندارد	ابهر، سجاس، صائین قلعه، ماهنشان
پایین‌تر از استاندارد	زرین رود، زنجان، قیدار، گرماب

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

لازم به ذکر است، در شهر زنجان پایین بودن میزان بهره‌مندی خانوارها از سطح استاندارد ناشی از اشتراک دو یا چند خانوار و یا چند واحد مسکونی یک ساختمان از یک انشعاب می باشد.

۱-۳-٤-۱-٦- مدیریت شهری

با توجه به نقش مدیریت شهری در اداره‌ی امور شهر و به تبع آن تسهیل روابط بین عناصر تشکیل دهنده شهر و ویژگی‌های اقتصاد شهری، در این بخش نحوه‌ی مدیریت شهرهای استان با توجه به احیای قانون شوراها در دهه‌ی اخیر و وارد شدن این نهاد در نظام مدیریت شهری مورد بررسی قرار گرفته است.

۱-۳-٤-۱-٦-۱- سطوح مدیریت شهری در استان

در ایران، شهرداری‌ها بیش‌تر سازمان‌های محلی و نه حکومت محلی مستقل محسوب می‌شوند و نود مدیریت شهری به تنهایی از سوی آن‌ها انجام نمی‌گیرد. از این رو با توجه به ارتباطات و تأثیرهایی که سازمان‌های کشوری و استانی بر مدیریت شهری اعمال می‌کنند، می‌توان برای مدیریت شهری در ایران سه سطح قایل شد: کلان، منطقه‌ای و محلی.

الف – سطح کلان مدیریت شهری

در این سطح، وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و دستگاه‌هایی قرار می‌گیرند که حیطه‌ی اختیار و عمل آن‌ها کل کشور است و توانایی تصمیم‌گیری برای مدیریت شهری را دارند. تصمیمات و سیاست‌گذاری این نهادها به عنوان یک فرایند با توجه به ساختار متمرکز اداری کشور و تأثیر آن در مدیریت شهرهای استان غیرقابل چشم پوشی است.

مهم‌ترین این نهادها عبارتند از:

- **وزارت کشور**

در رأس وزارتخانه‌ها و سازمان‌های مؤثر بر مدیریت شهری و شهرداری‌ها، وزارت کشور قرار دارد که قدیمی‌ترین وزارتخانه کشور است و پیشینه آن به عهد ناصرالدین شاه باز می‌گردد. انتخاب شهرداران در شهرهایی با جمعیت بیش‌تر از دویست هزار نفر که شهرهای مهم کشور محسوب می‌شوند، با وزیر کشور است موافقت با کلیه تغییرات سازمانی شهرداری‌ها، بررسی و تصویب طرح‌های عمرانی آن‌ها با این وزارت است.

طبق شرح وظایفی که سازمان امور اداری و استخدامی کشور ترسیم کرده است، وظایف وزارت کشور در برابر شهرداری‌ها بدین شرح است:

- نظارت و راهنمایی شهرداری‌ها در انجام وظایف محوله و تأمین مایحتاج عمومی؛
- نظارت در اجرای کلیه قوانین، آیین‌نامه‌ها و مقررات مربوط به شهرداری‌ها؛
- نظارت بر حسن اجرای قانون نوسازی و عمران شهری؛
- تعیین نیازمندی‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی منطقه‌ای و محلی و تشخیص اولویت آن‌ها در محدوده برنامه‌ریزی کشور؛
- اعمال نظارت قانونی بر امور کلیه شوراها از جمله شورای شهر.

براساس مواد ۱، ۲، ۵۴، ۷۷، ۸۴ و ۹۹ قانون شهرداری، ماده ۲ قانون تشکیلات شوراهای اسلامی، مواد ۵۲، ۵۸، ۱۶۲ اصلاحی قانون شهرداری، بند ب ماده ۴۴ آیین‌نامه مالی شهرداری‌ها و مواد ۳، ۱۵ و ۱۶ قانون نوسازی و عمران شهری، وزارت کشور نظارت خود را بر مدیریت شهری اعمال می‌کند.

در این وزارتخانه، معاونت هماهنگی امور عمرانی، متشکل از اداره کل امور شوراهای اسلامی شهر و شهرداری‌ها، دفتر فنی، دفتر مطالعات و هماهنگی امور ایمنی و بازسازی، دفتر برنامه‌ریزی عمرانی و دبیرخانه شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور، عهده‌دار انجام وظایف وزارت کشور در رابطه با شهرداری‌ها هستند.

یکی از مهم‌ترین کارکردهای این وزارتخانه، در ارتباط با مدیریت شهری استان برنامه‌ریزی و اقدام جهت هدایت سرمایه‌های بین‌المللی به ویژه کمک‌های بانک جهانی برای توسعه سکونتگاه‌های شهری و توزیع آن در شهرهای کشور می‌باشد. در سال‌های اخیر با توجه به کمک‌های بانک جهانی برای ساماندهی بافت‌های فرسوده شهری نقش وزارت کشور در برنامه‌ریزی و هدایت کمک‌های مالی فوق افزایش پیدا کرده و با توجه به وجود عرصه‌های بزرگ بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری در استان زنجان تنسیق ارتباط مدیریت شهری محلی با مجموعه وزارت کشور بسیار با اهمیت، می‌باشد.

معاونت هماهنگی امور عمرانی، به میزان زیادی، وظایفی را که بر عهده سازمان شهرداری‌ها گذاشته شده بود و تاکنون به سبب عدم تأسیس آن انجام نشده است، پیش می‌برد. از جمله این وظایف می‌توان به راهنمایی شهرداری‌ها و مطالعه و بررسی مسایل آنها اشاره کرد.

وزارت کشور تا چند سال پیش، کمک‌های مالی زیادی به شهرداری‌ها می‌کرد اما با تغییر سیاست‌های دولت و تصمیم به خود اتکایی شهرداری‌ها، از میزان این کمک‌ها کاسته شد. کمک‌های موجود نیز فقط به شهرداری‌های محروم اختصاص یافت. هم اکنون در قالب سیاست‌های برنامه‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور، اعتبارات در نظر گرفته شده برای شهرداری‌ها از سوی این وزارتخانه، در جهت اجرای اهداف فصل عمران شهری همچون برنامه‌های ایمنی شهری، حمل و نقل درون شهری و موارد دیگر توزیع می‌شود، در استان زنجان با توجه به حاکمیت مراکز شهری کم جمعیت (شهرهای کوچک و روستا- شهرها) و

ضعف خود اتکایی شهرداری‌ها به دلیل ضعف اقتصاد شهری تأثیر وزارت کشور در قالب کمک‌های مالی بسیار با اهمیت بوده و می‌بایست همواره مورد امعان نظر مسؤولین رده‌ی بالای استان قرار گیرد.

از دیگر تأثیرات وزارت کشور بر مدیریت شهری باید به وظیفه‌ی شناخت شهر و تأسیس شهرداری اشاره کرد. مطابق با قانون ضوابط و تعاریف تقسیمات کشوری، موضوع شناخت شهر بر عهده دفتر تقسیمات کشوری معاونت سیاسی و اجتماعی وزارت کشور است. تأسیس شهرداری در یک منطقه، هنگامی امکان‌پذیر است که آن شهر از طرف دفتر تقسیمات کشوری به رسمیت شناخته شده باشد. پس از شناخت رسمی شهر، (در صورتی که توانایی آن شهر برای تأسیس شهرداری از طرف اداره کل امور شوراهای اسلامی شهر و شهرداری‌ها تایید شود)، موضوع به کمیسیون سیاسی- دفاعی هیأت دولت ارسال می‌گردد و در صورت موافقت هفت وزیر عضو این کمیسیون با ریاست وزیر کشور، تأسیس شهرداری در آن جا امکان‌پذیر است.

- **وزارت مسکن و شهرسازی**

وزارت مسکن و شهرسازی بیش‌تر به شهرسازی و تأمین مسکن می‌پردازد. ارتباط وزارت مسکن و شهرسازی با مدیریت شهری در حیطه مدیریت و نظارت بر طرح‌های جامع است. برخی از وظایف این وزارتخانه که پیوندی بیش‌تر با مدیریت شهری دارد، عبارت است از:

- تهیه معیارها و ضوابط و آیین‌نامه‌های شهرسازی؛
- نظارت بر اجرای مراحل گوناگون طرح‌های تفصیلی شهری؛
- اجرای طرح‌های عمران شهری.

- **شورای عالی شهرسازی و معماری**

براساس ماده‌ی ۹۷ و ماده الحاقی به قانون شهرداری که در سال ۱۳۴۷ به تصویب هیأت وزیران رسید، برای رسیدگی و پیش‌برد اقدامات شهرسازی و هماهنگ کردن آن برنامه‌ها، شورای عالی شهرسازی و معماری ایران در وزارت مسکن و شهرسازی تشکیل شده است. اعضای کنونی این شورا عبارتند از: وزیر مسکن و شهرسازی، وزیر کشور، وزیر امور اقتصادی و دارایی، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی، وزیر نیرو، وزیر بهداشت و درمان و آموزش پزشکی، وزیر کشاورزی، رئیس سازمان برنامه و بودجه، وزیر دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، رئیس سازمان حفاظت محیط زیست، میراث فرهنگی.

در مجموع می‌توان گفت هر یک از وزارتخانه‌ها و سازمان‌های کشوری که کاری مرتبط با شهر انجام می‌دهند، به نوعی بر مدیریت شهری تأثیر می‌پذیرند و هر یک از وزارتخانه‌ها به سهم خود وظایف و مسئولیت‌هایی در این زمینه به عهده دارند.

در سال ۱۳۸۶ با توجه به تغییرات در وظایف قانونی این شورا در راستای تفویض اختیار به استان‌ها جهت تسریع روند بررسی و تصویب طرح‌های جامع شهری شهرهای کمتر از ۱۰۰ هزار نفر و واگذاری مسئولیت آن به شورای برنامه‌ریزی استان‌ها می‌توان

گفت که بخشی از مسئولیت‌های شورای عالی شهرسازی و معماری کشور بدلیل حاکمیت شهرهای کمتر از ۱۰۰ هزار نفر در نظام شهری استان زنجان کمرنگ گردیده است. با وجود از طرفی به دلیل حذف طرح‌های هادی شهری و الزام تهیه طرح جامع شهری برای تمامی شهرهای کشور به نوعی نقش این شورا تقویت خواهد شد.

ب- سطح منطقه‌ای مدیریت شهری

با توجه به تقسیم‌بندی سیاسی و اداری کشور، در سطح منطقه‌ای یا استانی، سازمان مستقل مدیریت شهری وجود ندارد. بلکه سازمان‌های موجود، شعبه‌های استانی وزارتخانه‌ها و سازمان‌های کشوری محسوب می‌شوند که حیطه‌ی اختیار آن‌ها استانی است و بر مدیریت شهری در آن سطح، تأثیر می‌گذارند. البته در سطح استانی، سازمان همیاری شهرداری‌های استان وجود دارد که عمده کارکردش در زمینه‌ی مسایل مالی است. اما مهم‌ترین سازمان مؤثر بر مدیریت شهری در سطح منطقه‌ای، استانداری است.

- **استانداری**

استاندار، بالاترین مقام اداری مؤثر بر مدیریت شهری در سطح استان است. انتخاب شهرداران شهرهای با جمعیت کمتر از دویست هزار نفر با استاندار است.

همچنین استانداری از طریق فرمانداری‌ها و بخشداری‌ها مسایل مربوط به مدیریت شهری را بیش‌تر از طریق معاونت امور عمرانی پیگیری می‌کند. این معاونت که می‌توان آن را تشکیلات استانی معاونت هماهنگی امور عمرانی وزارت کشور دانست، نقش رابط میان وزارت کشور با شهرداری‌ها را به عهده دارد. معاونت امور عمرانی استانداری از دو دفتر به نام‌های، دفتر فنی و دفتر امور شهری و روستایی، تشکیل شده است. از جمله وظایف عمده‌ی دفتر فنی، تهیه طرح‌های هادی و نقشه‌های تفصیلی شهری است که با همکاری مهندسان مشاور حقیقی و حقوقی انجام می‌گیرد، راهنمایی فنی به شهرداری‌ها که بیش‌تر آن‌ها کادر متخصص شهرساز و مهندس معمار ندارند، اشاره کرد. دفتر امور شهری و روستایی نیز به امور مالی، صدور دستور کارهای لازم و ایجاد هماهنگی برای اجرای طرح‌های عمرانی در شهرها و روستاها می‌پردازد. بررسی نیازهای مالی شهرداری‌ها و نظارت بر امور پرسنلی و استخدامی شهرداری‌ها، از وظایف دیگر این دفتر است.

وزارت مسکن و شهرسازی و دیگر وزارتخانه‌ها و سازمان‌های کشوری، هر یک در سطح استان‌ها، ادارات و شعبه‌هایی دارند.

در میان عناصر مؤثر بر مدیریت شهری در سطح منطقه‌ای، باید شوراهای اداری برنامه‌ریزی و شهرسازی استان به عنوان شعبه‌ی استانی شورای عالی شهرسازی و معماری ایران، کمیسیون ماده پنج قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران، شورای تأمین استان و شوراهایی مانند: شورای ترافیک، کمیسیون نظارت (ماده‌ی ۴۸ قانون نظام صنعتی)، کمیسیون ماده‌ی ۲ و کمیسیون رسیدگی به ساخت و سازهای بی‌رویه شهری و کارگروه‌های تخصصی ذیل ماده ۷۰ قانون برنامه چهارم توسعه

اقتصادی اجتماعی کشور به ویژه کارگروه آمایش، جمعیت و محیط زیست و همچنین کارگروه شهرسازی و معماری استان را نام برد.

در استان زنجان بررسی و تصویب طرح‌های شهری قبل از ارجاع به شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان به عهده کارگروه شهرسازی و معماری استان است. هر یک از این شوراها و کمیسیون‌ها برحسب مورد از ادارات و سازمان‌هایی تشکیل می‌شوند و استاندار، عضو ثابت همه آن‌هاست.

ج- سطح محلی مدیریت شهری

در سطح محلی یا سطح شهرها، به جزء شهرداری که عمده‌ترین نقش را در مدیریت شهری بر عهده دارد، سازمان‌ها و گروه‌های دیگر اعم از رسمی و غیررسمی نیز سهیم‌اند. عناصر رسمی تصمیم‌گیری مدیریت شهری در شهرها به میزان زیادی یکسان هستند. این عناصر عبارتند از:

- **شهرداری**

شهرداری در سطح محلی از عناصر اصلی تصمیم‌گیری در خصوص مدیریت شهری به شمار می‌رود و مهم‌ترین نقش را در این زمینه بر عهده دارد. در سال‌های اخیر، بسیاری از تصمیم‌هایی که مراجع مختلف درباره شهر گرفته‌اند، ارتباط مستقیم با خواسته‌ها و تصمیمات شهرداری داشته است. البته میزان این تأثیرگذاری بر حسب شرایط و قدرت شهرداری هر شهر متفاوت است.

- **شورای اسلامی شهر**

طبق قانون اساسی و قانون شوراهای اسلامی، نقش اصلی در مدیریت شهری برعهده شوراهای اسلامی شهر که نمایندگانش از طرف مردم انتخاب شده‌اند و تعیین کننده شهردار می‌باشند، گذاشته شده است. همه برنامه‌ها و تصمیم‌های شهرداری باید با هماهنگی و نظارت این شوراها انجام پذیرد. طبق قانون شوراهای اسلامی، شورای شهر به منظور پیش‌برد برنامه‌های اجتماعی، اقتصادی، عمرانی، بهداشتی، فرهنگی، آموزشی و دیگر امور رفاهی با همکاری مردم و نظارت بر امور شهر تشکیل می‌شود. مدت فعالیت اعضای شوراها چهار سال است و تعداد اعضا برحسب جمعیت شهر متغیر می‌باشد.

- **فرمانداری**

فرمانداری به سبب نظارت عالیه‌ای که بر کلیه‌ی امور شهرستان دارد، از عناصر مهم تصمیم‌گیری و هدایت مدیریت شهری به شمار می‌آید. در حال حاضر وابستگی زیاد شهرداری‌ها به وزارت کشور این وابستگی را تقویت می‌کند.

- **شورای تأمین شهرستان**

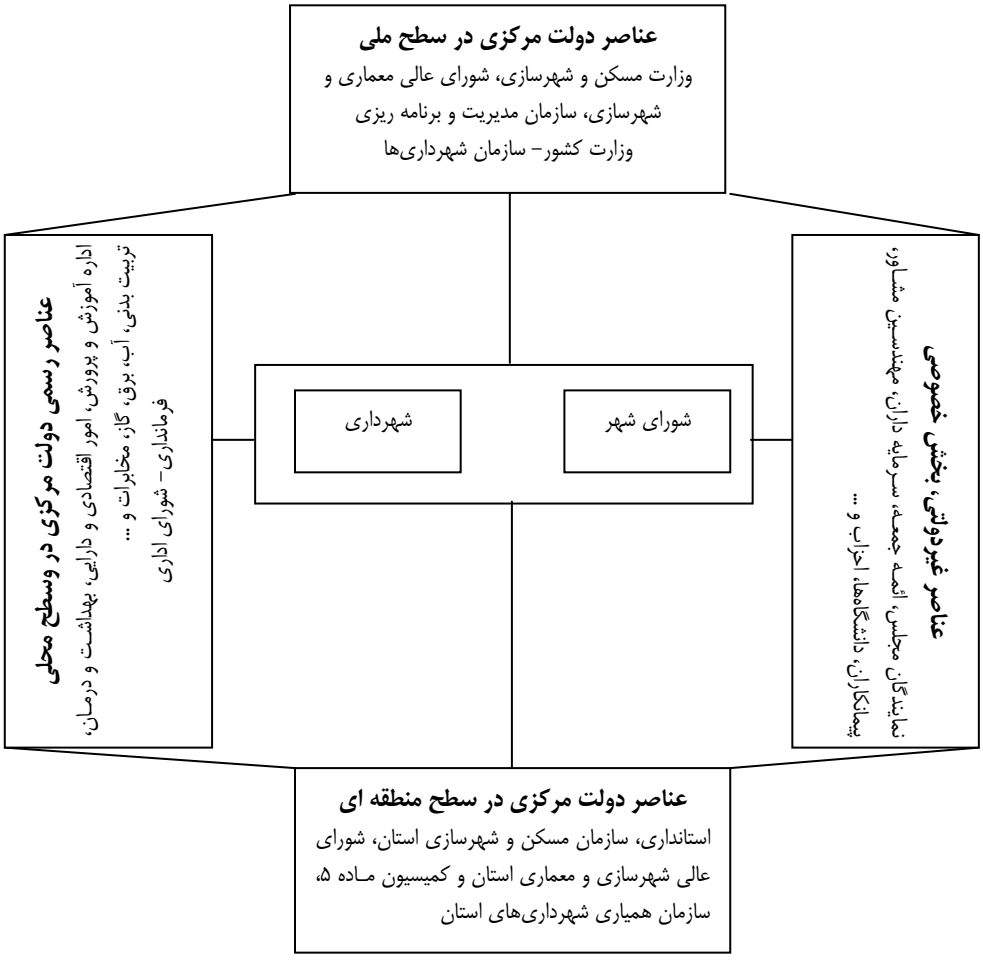
شورای تأمین شهرستان که به ریاست فرماندار و عضویت روسای نهادهای انتظامی و امنیتی تشکیل می‌شود. وظیفه‌ی سیاست‌گذاری و کنترل امور امنیتی شهرستان است.

د- عناصر غیررسمی مؤثر بر مدیریت شهری

نظام مدیریت شهری نیز مانند هر نظام دیگری از طرف عناصر و سازمان‌ها و تشکیلات غیررسمی تحت تأثیر قرار می‌گیرد و هر کدام از آنها تلاش می‌کنند تا مدیریت شهری و تصمیمات آن را با منافع و خواسته‌های خود همگام سازند. این عناصر در سطوح محلی تأثیر زیادی بر هدایت کانون‌های قدرت محلی و تصمیمات آن‌ها دارند. از جمله عناصر غیررسمی مؤثر بر مدیریت شهری در سطح محلی نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ائمه‌ی جمعه، افراد و گروه‌های فشار سیاسی، اجتماعی و اقتصادی، مجامع تخصصی و گروه متخصصین قابل ذکر هستند.

در شکل شماره‌ی ۱۹، به تفصیل عناصر دخیل در مدیریت شهری نشان داده شده است.

نمودار شماره‌ی ۱۹- ساختار نظام مدیریت شهری در ایران

مأخذ: سازمان مدیریت و برنامه ریزی، ۱۳۸۳.

وظایف شهرداری‌ها و نقش سایر بخش ها در اداره شهر

فصل ششم قانون و شهرداری‌ها مصوب ۱۱ تیر ماه ۱۳۳۴، به وظایف شهرداری‌ها اختصاص یافته است و به موجب مصوبات بعدی، مواد قانونی به آن الحاق یا از آن حذف شده است. بنابراین، عمده‌ی وظایف شهرداری براساس قانونی تعیین شده است که ۵۳ سال پیش به تصویب رسیده است. در طول این مدت بسیاری از وظایف به سازمان‌ها، دوایر دولتی و یا بخش خصوصی واگذار شده است. در تقسیم‌بندی انجام شده، شهرداری دارای ۵۳ وظیفه، بوده که اکنون کمتر از ۴۰ درصد این وظایف توسط خود شهرداری انجام می‌پذیرد.

جدول شماره‌ی ۷۰- تقسیم بندی وظایف شهرداری در شرایط فعلی

منحصراً توسط شهرداری انجام می‌شود	به طور مشترک توسط شهرداری و ادارات دیگر انجام می‌شود	توسط ادارات دیگر و یا بخش خصوصی انجام می‌شود
۲۱ وظیفه	۷ وظیفه	۲۵ وظیفه

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

در مورد وظایفی که به طور مشترک توسط شهرداری و دیگر ادارات انجام می پذیرد، می‌توان به تأسیس کتابخانه اشاره کرد. این وظیفه را اکنون دو نهاد دیگر، یعنی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان انجام می‌دهند. در مواردی که برخی وظایف به ادارات دیگر محول شده است، می‌توان به تأمین آب و فاضلاب و برق که به وزارت نیرو واگذار گردیده و تأسیس پرورشگاه و نوانخانه که به سازمان بهزیستی انتقال داده شده است، اشاره نمود.

در یک تقسیم‌بندی کلی، می توان وظایف قانونی محوله به شهرداری را به چهار دسته تقسیم کرد:

جدول شماره‌ی ۷۱- وظایف شهرداری طبق قانون مصوب تیرماه ۱۳۳٤

ردیف	نوع وظایف محوله به شهرداری	مثالی از وظایف
۱	عمرانی	احداث خیابان و فضای سبز
۲	خدماتی	نظافت معابر و دفع زباله
۳	نظارتی	صدور پروانه‌ی ساختمان و نظارت بر امور صنفی
۴	رفاه اجتماعی	احداث زمین‌های ورزشی و مسکن ارزان قیمت برای نیازمندان

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

در طول زمان وظایف عمرانی و خدماتی شهرداری ابعاد وسیع‌تری یافته است. به عنوان مثال، ساخت پل عابر پیاده در وظایف شهرداری پیش‌بینی نشده است، اما به مقتضای زمان انجام چنین کاری به شهرداری محول شده است. برعکس، وظایف شهرداری در زمینه‌ی نظارت و رفاه اجتماعی کاهش یافته است. نظارت بر حسن اداره‌ی فروش گوشت و نان و مراعات بهداشت در گرمابه‌ها و... از جمله وظایف نظارتی است که به سایر ادارات انتقال یافته است. برخی از وظایف تعیین شده نیز عملاً توسط شهرداری انجام نشده است و بخش خصوصی خود به خود در این زمینه فعال شده است؛ نظیر ایجاد حمام عمومی.

به طور کلی در حال حاضر، وظایف شهرداری‌ها در قالب اقدامات زیر مطرح است:

– ایجاد خیابان‌ها و کوچه‌ها؛

– ایجاد میدان‌ها و باغ‌های عمومی؛

– ایجاد مجاری آب و توسعه‌ی معابر شهر؛

– نظافت و نگهداری مجاری آب؛

– تعیین محل‌های مخصوص دفع زباله؛

– مقابله با سد معبر؛

– ایجاد غسالخانه و گورستان؛

– اتخاذ تدابیر برای حفظ شهر از سیل و حریق؛

– رفع خطر از بناها؛

– تأمین اراضی مورد نیاز خدمات؛

– تعیین میدان‌های عمومی برای خرید و فروش و پارکینگ (میدان‌های تره بار و میوه، مراکز خرید و فرورش اتومبیل ...)؛

– ایجاد و راه اندازی صدور پروانه‌ی ساختمان؛

– آسفالت معابر؛

– پیشنهاد وضع و الغای عوارض؛

– نصب تابلوی اعلانات؛

– صدور پروانه‌ی کسب؛

– شماره گذاری اماکن.

در یک تقسیم بندی دیگر، می‌توان وظایف شهرداری را به بخش‌های اجرایی، علمی– تئوریک، تقسیم نمود که هر یک بخش‌های دیگری را نیز شامل می‌شوند.

جدول شماره‌ی ۷۲- تقسیم‌بندی کلی وظایف شهرداری‌ها

ردیف	تقسیم‌بندی کلی وظایف شهرداری		
۱	زمینه‌های اجرایی		احیاء و نگهداری فضای سبز و باغ‌ها، برخورد با پدیده‌ی دست فروشی و سد معبر و تکدی‌گری، برخورد با تخلفات ساختمانی، برخورد با صنایع مزاحم، مشارکت شهرداری در مقابله با حوادث و بلایای طبیعی، تأمین پارکینگ در شهرهای بزرگ و متوسط، بهسازی معابر، به کارگیری ماشین آلات جدید خدمات شهری، فقرزدایی، تأمین اجتماعی، ترافیک، ساخت مسکن ارزان قیمت، اداره‌ی مراکز فرهنگی و درمانی، حفظ و احیای بافت‌های تاریخی و ...
۲	زمینه‌های علمی- تئوریک	الف) زیبایی شناسی	مبلمان شهری، نشان‌ها و یادمان‌ها، آب نماها، منظرسازی، ...
		ب) گروه‌های اجتماعی شهر	شهر و کودکان، شهر و جوانان، شهر و بانوان، شهر و سالمندان
		ج) سایر وظایف	کنترل رشد شهر، ارائه‌ی شیوه‌های مشارکت شهروندان، مشارکت در اداره‌ی امور شهر با سایر مسئولان، شهر سالم، بهبود بهره‌وری خدمات شهری، خیابان قابل زندگی، توجه به مسایل حومه‌ها، تدوین استاندارد کیفیت زندگی شهری، تأمین امنیت در شهر از طریق راه حل‌های کالبدی و ...

مأخذ: شهرداری منطقه شهر تهران، ۱۳۸۴.

وظایف منفک شده از شهرداری که به سازمان‌های دیگر واگذار گردیده است، عبارتند از:

جدول شماره‌ی ۷۳- وظایف تفکیک شده از شهرداری‌ها

ردیف	نام سازمان مربوطه	نوع وظیفه
۱	وزارت نیرو	تنظیف و نگهداری فاضلاب و تأمین آب، تأمین روشنایی
۲	وزارت بازرگانی و بخش خصوصی	تنظیف و نگهداری از انبارهای عمومی
۳	وزارت بازرگانی و سازمان تعزیرات حکومتی	نصب برگه‌ی قیمت، مراقبت، کنترل عرضه و فروش کالاها
۴	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	جلوگیری از فروش اجناس فاسد، تأسیس مراکز درمانی
۵	سازمان بهزیستی	تأسیس نوانخانه و پرورشگاه
۶	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	تأسیس کتابخانه
۷	وزارت بازرگانی، وزارت جهاد کشاورزی، سازمان تعزیرات حکومتی	نظارت بر حسن اداره‌ی فروش گوشت و نان
۸	سازمان تربیت بدنی	تأسیس ورزشگاه

مأخذ: شهرداری منطقه شهر تهران، ۱۳۸۴.

آنچه در وظایف تفکیک شده از شهردار، تعدد سازمان‌ها و دوایر دولتی و برخی بخش‌های خصوصی و در نتیجه عدم هماهنگی مابین آن‌ها، در اداره و مدیریت شهری ایران و خصوصاً شهرهای استان زنجان است.

این مسأله، مدیریت شهری استان را در جهت دست‌یابی به مدیریت نوین در قالب مدیریت یکپارچه‌ی شهری با چالش‌های اساسی روبه رو ساخته است. آنچه رویکرد محله محوری را در ارتباط تنگاتنگ و سیستماتیک (نظام‌مند)، با مدیریت هماهنگ شهری قرار داده است، لزوم هماهنگی و یکپارچگی سیستم مدیریت و اداره‌ی شهر است. به عبارتی، در اجرای نظام محله محوری،

ارتباط، هماهنگی و عدم تداخل مدیریت محلی و برنامه‌های اجرایی آن با مجموعه‌های بالاتر از آن (سیستم شهر و فراتر از آن)، مد نظر است و این امر جزء با مدیریت یکپارچه‌ی شهری حاصل نمی‌گردد.

ارزیابی میزان مهارت و تخصص مسؤولین مدیریت و اعضای شهری در استان

با توجه به وظایف محوله به مدیریت شهر و شهرداری که در بخش قبلی به آن پرداخته شد. تخصص‌های مرتبط با این وظایف برای مدیریت شهری مورد نیاز است. این مهم (وجود نیروهای انسانی کارآمد در اداره امور شهر)، چه در زمینه‌ی هماهنگی بخش‌های مختلف اداره و مدیریت شهر و چه در توسعه و برنامه‌ریزی مطلوب منابع مالی، بی‌شک رکن اساسی یک نظام مدیریتی موفق به شمار می‌رود.

با نگاهی به خط مشی ملی کشورهای پیشرو در زمینه‌ی مدیریت شهری، می‌توان دریافت این موضوع به خوبی مورد توجه قرار گرفته است. براساس سندی که در سال ۲۰۰۰ در مورد تمام مناطق شهری و به ویژه کلان شهرها در کشور انگلستان به عنوان نمونه به تصویب رسیده است به چهار نکته‌ی اساسی در زمینه‌ی ویژگی‌های نیروی انسانی دخیل در مدیریت شهری به شرح جدول شماره‌ی ۷۴، اشاره شده است.

جدول شماره‌ی ٧٤- ویژگی‌های منابع انسانی در اداره امور شهرهای انگلستان

ردیف	ویژگی‌های انسانی دخیل در مدیریت بین شهرها
۱	آموزش در سطوح بالا، کسب مهارت‌های تخصصی و در نهایت قابلیت تجزیه و تحلیل مسایل و مشکلات محلی
۲	وجود نیروی متخصص، مجرب و ماهر به تعداد کافی در سازمان‌ها و ارگان‌های مرتبط با امور شهری
۳	چند تخصصی بودن نیروی انسانی (Multi- skills)
۴	قابلیت جمع آوری و بهره‌گیری از اطلاعات و داده‌های محلی در کوتاه‌ترین زمان ممکن

مأخذ: National Strategy for Neighbourhood Renewal, 2000

براساس آمارهای منتشر شده در پایگاه اینترنتی شهرداری شهر لندن در اواخر سال ۲۰۰۶ میلادی، در اداره‌ی چهار منطقه بزرگ جنوبی کلان شهر لندن (Bromely,Croydon, Sutton, kingston)، بیش از ۷۰۰ نیروی انسانی متخصص در امور شهری و منطقه‌ای شرکت دارند که از میان بیش از ۷۵٪ آنها، به طور مستقیم دارای مهارت و تخصص در مدیریت و اداره‌ی شهر داشته اند که نوع فعالیت و تخصص آنها به شرح زیر است:

جدول شماره‌ی ۷۵- نوع فعالیت نیروهای متخصص امور شهر لندن

ردیف	نوع فعالیت	تعداد نیروی انسانی (درصد)
۱	هماهنگی بین بخش (Inter section)	۱۵
۲	برنامه ریزی فرهنگی و اجتماعی (cultural & social planning)	۱۵
۳	برنامه ریزی زیست محیطی (Environmental planing)	۱۵
۴	اداره امور کالبدی منطقه (Physical planing)	۱۰
۵	برنامه ریزی اقتصاد شهری و منطقه ای (Regional & urban Economic planning)	۱۵
۶	سازماندهی و فرآیند مشارکت همگان و فعال نمودن بخش های دولتی و خصوصی در سطح محلی (Participation process)	۱۵

مأخذ: پایگاه اطلاع رسانی شهرداری لندن www.London.Gov.uk ، ۲۰۰۶.

ضمن آنکه، در منطقه‌ی Richmond در بخش غربی شهر لندن نیز، مطابق با آمارهای پایگاه اطلاع رسانی این منطقه شهری لندن، توسعه‌ی منابع و نیروی انسانی متخصص در امور اداره‌ی شهر تا ابتدای دهه‌ی ۱۹۹۰ تا اواخر سال ۲۰۰۳ میلادی، روندی صعودی داشته و معطوف به جذب نیروی انسانی ماهر در زمینه‌ی ارتقاء و توسعه اجتماعات محلی بوده است.

با توجه به مقدمه‌ی یاد شده فوق، در این بخش میزان تخصص و سطح کارشناسی مدیران شهری در سطح شهرداران، اعضاء شورای شهر در سکونتگاه‌های شهری استان مورد ارزیابی اجمالی قرار گرفته است:

الف) شهرداران

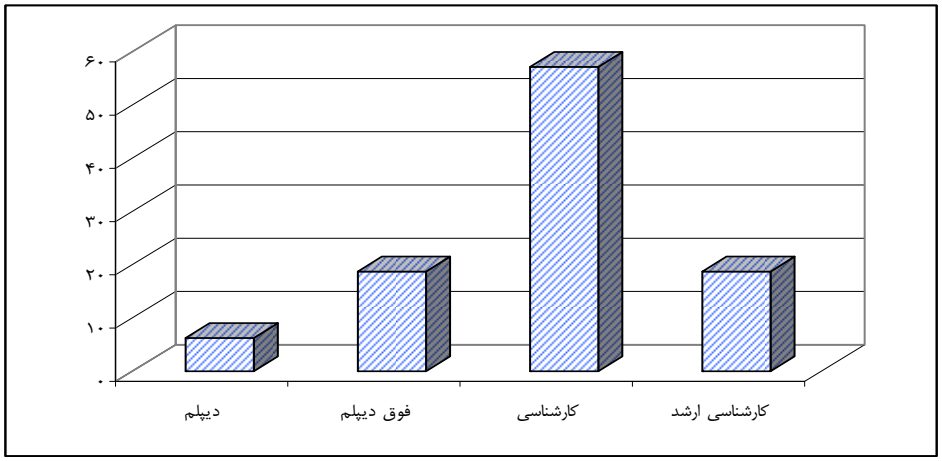
براساس اطلاعات دریافتی از امور شهری استانداری زنجان میزان تحصیلات شهرداران شهرهای استان حداقل تا سطح دیپلم و حداکثر تا سطح کارشناسی ارشد می‌باشد. به طوری که ۱ نفر دیپلم، ۳ نفر فوق دیپلم، ۹ نفر کارشناسی و ۳ نفر دارای مدرک کارشناسی ارشد می‌باشند. بنابراین حدود یک چهارم مدیران فوق شهرداران شهرهای استان دارای سطح سواد فوق دیپلم و پایین‌تر هستند که این وضعیت مطلوبی را نشان نمی‌دهد.

جدول شماره‌ی ۷۶- بررسی میزان تحصیلات شهرداران شهرهای استان

میزان تحصیلات	تعداد	درصد
دیپلم	۱	۶/۲
فوق دیپلم	۳	۱۸/۷
کارشناسی	۹	۵۶/۸
کارشناسی ارشد	۳	۱۸/۷
جمع	۱۶	۱۰۰

مأخذ: استانداری زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی ۲۰- میزان تحصیلات شهرداران استان

مأخذ: استانداری زنجان، ۱۳۸۶.

بررسی رشته‌ی تحصیلی شهرداران به منظور تحلیل میزان تخصص‌گرایی در مدیریت شهری استان نشان می‌دهد، ۵۶/۳درصد شهرداران استان رشته‌ای غیرمرتبط با امور شهری و مدیریت شهری دارند و تنها ۴۳/۷ درصد آنها دارای رشته تحصیلی نسبتاً مرتبط با مدیریت و امور شهری هستند. آمار ارائه شده، وضعیت بسیار نامطلوب در این رابطه را نشان می‌دهد.

علاوه بر میزان تحصیلات و رشته تحصیلی، محل اخذ مدرک شهرداران نیز مورد بررسی قرار گرفت. نتایج حاصله نشان می‌دهد ۳۷/۵ درصد شهرداران مدرک تحصیلی خود را از آموزشکده‌ها و مؤسسات، ۵۰ درصد از دانشگاه آزاد اسلامی و تنها ۱۲/۵ درصد معادل ۲ نفر از دانشگاه‌های سراسری اخذ نموده‌اند.

در پایان برای رتبه‌بندی مدیریت شهری شهرهای استان براساس تخصص شهرداران به هر یک از متغیرهای مورد بررسی وزنی[1] داده شده است. و سپس با جمع وزن‌ها و ضرب آن در عدد ۱۰۰ امتیاز هر شهرداری مشخص گردیده است و در نهایت براساس امتیازات، شهرها رتبه‌بندی شده است. براین اساس سه سطح قابل تشخیص است که در سطح اول شهرهای خرمدره، زرین رود، چورزق، قیدار با امتیاز ۱۸۰-۱۵۰ واقع شده‌اند. بقیه‌ی سطوح نیز در جدول شماره‌ی ۷۷ مشخص می‌باشد.

جدول شماره‌ی ۷۷- سطح بندی شهرها براساس میزان تخصص شهردار

سطوح	نام شهر	امتیاز
سطح اول	خرمدره، زرین رود، چورزق ، قیدار	۱۸۰-۱۵۰
سطح دوم	آببر، هیدج،گرماب، زرین آباد	۱۵۰-۱۰۰
سطح سوم	سلطانیه، ابهر، صائین قلعه، ماهنشان، زنجان، سجاس، حلب، دندی	تا ۱۰۰

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

۱. وزن‌های مورد نظر به این ترتیب می‌باشند:
الف) وزن سطوح تحصیلی: کارشناسی ارشد= ۴/ ، کارشناسی= ۳/، کاردانی=۲/ و دیپلم= ۱/؛
ب) وزن رشته‌ی مرتبط با مدیریت شهری: مرتبط=۱ و غیر مرتبط=۰؛
ج) دانشگاه اخذ مدرک: دانشگاه دولتی =۴/ ، دانشگاه آزاد= ۳/ ، مؤسسه و آموزشکده= ۲/ و دبیرستان=۱/

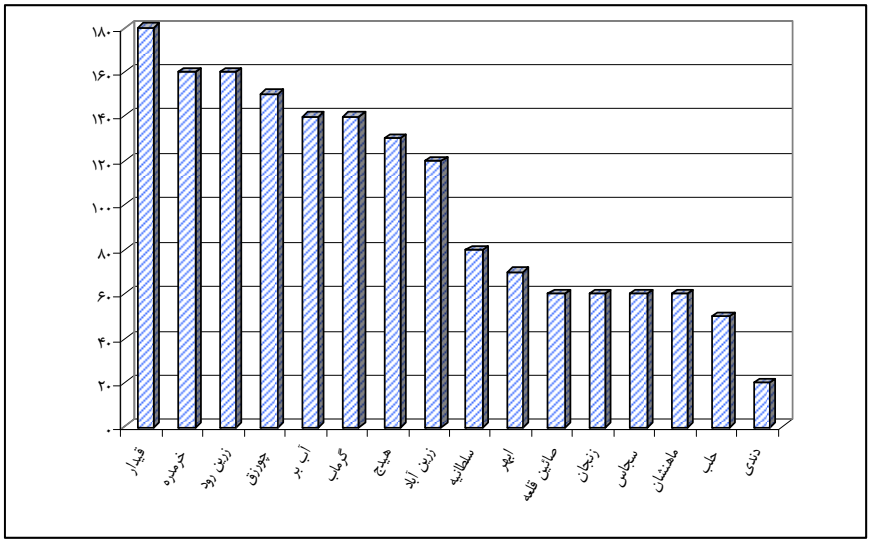
همچنین براساس جدول شماره‌ی ۷۸، شهر قیدار در رتبه‌ی اول و شهر دندی در رتبه‌ی ۱۶ واقع شده است.

جدول شماره‌ی ۷۸- رتبه‌بندی شهرهای استان براساس میزان تخصص شهرداران

نام شهر	میزان تحصیلات شهردار	رشته تحصیلی	محل اخذ مدرک	امتیاز	رتبه	درجه شهری
قیدار	کارشناسی ارشد	شهرسازی	دانشگاه سراسری	۱۸۰	۱	۵
خرمدره	کارشناسی	مدیریت دولتی	آموزشکده	۱۶۰	۲	۷
زرین رود	کارشناسی	عمران	دانشگاه آزاد اسلامی	۱۶۰	۲	۳
چورزق	کارشناسی	امور شهری	سازمان امور اداری و استخدامی	۱۵۰	۳	۳
آبر	فوق دیپلم	معماری	آموزشکده	۱۴۰	۴	۳
گرماب	فوق دیپلم	معماری	آموزشکده	۱۴۰	۴	۳
هیدج	کارشناسی	جغرافیا	دانشگاه آزاد اسلامی	۱۳۰	۵	۵
زرین آباد	کارشناسی	عمران	دانشگاه آزاد اسلامی	۱۲۰	۶	۱
سلطانیه	کارشناسی ارشد	کشاورزی		۸۰	۷	۴
ابهر	کارشناسی	حسابداری	دانشگاه آزاد اسلامی	۷۰	۸	۸
صائین قلعه	کارشناسی	تاریخ	دانشگاه آزاد اسلامی	۶۰	۹	۵
زنجان	کارشناسی	علوم سیاسی	دانشگاه آزاد اسلامی	۶۰	۹	۱۰
سجاس	کارشناسی ارشد	برنامه‌ریزی امور کارکنان	مؤسسه دولتی	۶۰	۹	۳
ماهنشان	کارشناسی	ادبیات	مؤسسه	۶۰	۹	۵
حلب	فوق دیپلم	حسابداری	دانشگاه آزاد اسلامی	۵۰	۱۰	۲
دندی	دیپلم	تجربی	دبیرستان	۲۰	۱۱	۵

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

نمودار شماره‌ی۲۱- مقایسه امتیاز شهرهای استان براساس میزان تخصص شهردار

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

ب) اعضای شورای شهر

بررسی میزان سواد اعضای شورای شهر براساس اطلاعات اخذ شده از فرمانداری‌ها نشان می‌دهد از کل ۸۴ نفرِ اعضای شورای شهر استان ۳۸٪ دیپلم، ۷٪ فوق دیپلم ۴۹٪ لیسانس و ۶٪ فوق لیسانس، می‌باشند. به این ترتیب ۴۵٪ اعضاء شوراهای شهر سطح سوادی زیر کارشناسی دارند.

شهرهای استان براساس امتیاز آنها (که با استفاده از شاخص سواد به آنها تعلق گرفته است)، در سه سطح قابل تقسیم می‌باشد، همانطور که در جدول شماره‌ی ۷۹ مشاهده می‌شود، در سطح اول چهار شهر خرمدره، زنجان، سلطانیه، سجاس و قیدار با امتیاز ۳۰-۲۵، قرار گرفته‌اند. همچنین سطح دوم شامل ۴ شهر و سطح سوم شامل ۷ شهر، می‌باشد.

جدول شماره‌ی ۷۹- سطح بندی شهرها براساس میزان سواد اعضای شورای شهر

سطوح	نام شهر	امتیاز
سطح اول	خرمدره، زنجان، سلطانیه، سجاس، قیدار	۳۰-۲۵
سطح دوم	ابهر، زرین رود، صائین قلعه، دندی	۲۵-۲۰
سطح سوم	آبیر، چورزق، زرین آباد، گرماب، ماهنشان، هیدج، حلب	۲۰-۱۰

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۸۰، نیز رده‌بندی شهرها را به شکل جامع‌تر نشان می‌دهد. براین اساس شهر خرمدره در رتبه‌ی اول و شهرهای زنجان، سلطانیه و سجاس به ترتیب در رتبه‌های اول تا چهارم، قرار دارند و شهر حلب با کمترین امتیاز در رتبه‌ی آخر واقع شده است.

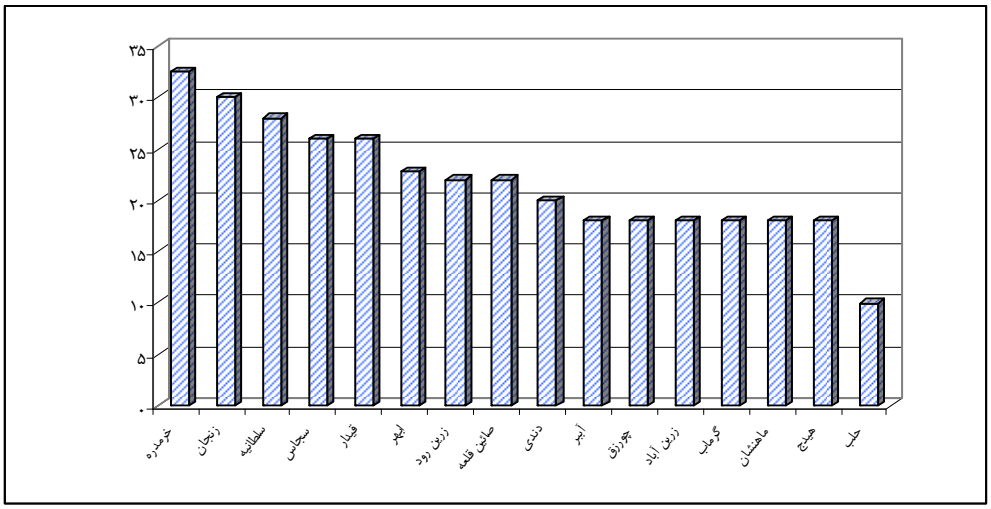
جدول شماره‌ی ۸۰- مقایسه سطح سواد اعضای شوراهای شهرِ استان

نام شهر	میزان تحصیلات				امتیاز*	رتبه
	دیپلم	کاردانی	کارشناسی	کارشناسی ارشد		
خرمدره	–	–	۱	۳	۳۲/۵۰	۱
زنجان	۱	–	۶	۲	۳۰	۲
سلطانیه	۱	–	۳	۱	۲۸	۳
سجاس	۱	–	۴	–	۲۶	۴
قیدار	۱	–	۴	–	۲۶	۴
ابهر	۱	۳	۳	–	۲۲/۸	۵
زرین رود	۲	–	۳	–	۲۲	۶
صائین قلعه	۲	–	۳	–	۲۲	۶
دندی	۳	۱	۱	–	۲۰	۷
آببر	۲	۲	۱	–	۱۸	۸
چورزق	۱	۱	۳	–	۱۸	۸
زرین آباد	۳	–	۲	–	۱۸	۸
گرماب	۳	–	۲	–	۱۸	۸
ماهنشان	۳	–	۲	–	۱۸	۸
هیدج	۳	–	۲	–	۱۸	۸
حلب	۴	–	–	–	۱۰	۹
جمع	۳۱	۷	۴۰	۶		

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

* شیوه وزن‌دهی و امتیاز همانند شهرداران استان می‌باشد، با این تفاوت که در این مورد تعداد امتیاز تقسیم بر تعداد اعضا شده است تا به این ترتیب اعضا در میزان امتیاز تأثیر غیرمنطقی نداشته باشد.

نمودار شماره‌ی۲۲- مقایسه سطح سواد اعضای شورای شهر در سکونتگاه‌های شهری استان برحسب امتیاز

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

بررسی ساختار سازمانی شهرداری‌های استان

براساس بررسی‌های صورت گرفته چارت سازمانی تمامی شهرداری‌ها در شهرهای استان به استثنای شهرداری زنجان به عنوان مرکز استان که ساختار نسبت پیچیده و کاملی نسبت به سایر شهرهای استان دارد، دارای چارت سازمانی یکسانی می‌باشند.

به طور کلی ساختار سازمانی شهرداری‌های ۱۵ شهر استان (به استثنای شهر زنجان)، دارای ۳ بخش اصلی زیر است:

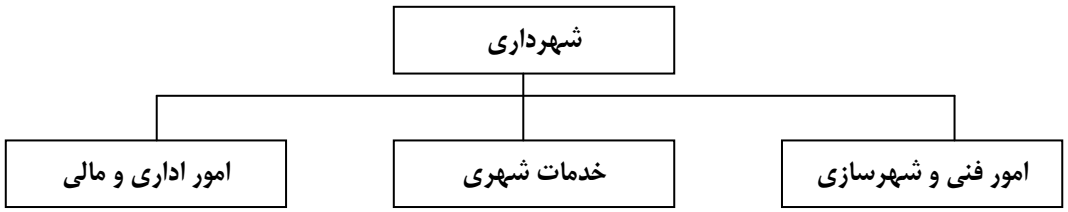
الف) امور فنی و شهرسازی؛

ب) خدمات شهری؛

ج) و امور اداری و مالی.

شرح وظایف تمامی این بخش‌ها و زیرتقسیمات آنها برای ۱۵ شهر استان مشابه است که در سه حوزه‌ی نامبرده آورده شده است و شرح آن در ذیل می‌آید:

نمودار شماره‌ی ۲۳- چارت سازمانی اصلی شهرداری‌های استان به استثنای شهرداری زنجان

وظایف حوزه‌ها و بخش‌های مختلف شهرداری‌های یاد شده به شرح ذیل تعریف شده است:

- **حوزه شهردار**

– برنامه‌ریزی واحدهای حوزه‌ی شهردار جهت ایجاد و برقراری نظم و ترتیب و هماهنگی انسجام بین واحدها؛

– انجام امور مربوط به حراست اموال، ساختمانها، ماشین آلات، تأسیسات شهرداریها طبق دستورالعمل‌های ابلاغی؛

– رسیدگی و تحقیق درباره‌ی پرونده‌های تخلفاتی که ضمن اجرای فعالیت‌های فنی، شهری، اداری، مالی و نظایر آن از طرف کارکنان شهرداری و یا اشخاص دیگر صورت می‌گیرد و تعیین و تشخیص نوع تخلف و حدود مسؤولیت آن و تهیه گزارش ضمن اظهارنظر صریح برای اتخاذ تصمیم از طرف مقامات ذی‌صلاح؛

– انجام مطالعات و بررسی‌های لازم در زمینه‌های مختلف اجتماعی، فرهنگی و هنری در جهت ارائه طرح‌ها و برنامه‌های مورد نیاز برای توسعه فرهنگی؛

– اقدام به ثبت اراضی و املاک متعلق به شهرداری در دفاتر رسمی ثبت اسناد و املاک و تثبیت مالکیت شهرداری بر کلیه املاک و مستحدثات متعلق به شهرداری برابر مقررات و تنظیم دفاتر خاص املاک؛

– پیگیری و تنظیم لوایح دفاعی و ارائه آن به دعاوی و مراجع قانونی ذیربط و دفاع از حقوق حقه شهرداری در مراجع مذکور؛

– برنامه‌ریزی به منظور ایجاد بانک اطلاعاتی آماری جامع، به روز و کارامد شهرداری و سازمان‌های وابسته؛

– انجام سایر وظایف محوله.

- **امور اداری و مالی**

– بررسی مکاتبات و مراقبت در حسن انجام امور اداری و تهیه گزارشات لازم پیرامون مسایل مختلف شهرداری جهت مقامات مافوق؛

– نظارت در تأمین احتیاجات شهرداری از لحاظ وسایل و لوازم اداری و برآورد هزینه آنها با همکاری واحدها و در نظر گرفتن اعتبارات مصوب؛

– بررسی امکانات رفاهی، ورزشی، بیمه و بازنشستگی کارکنان؛

– نظارت در تأمین ارتباط اداری شهرداری با مؤسسات و اشخاص اعم از حقوقی و حقیقی از لحاظ مکاتبات و مراجعات؛

– تهیه‌ی گزارش‌های مالی و تفریغ بودجه و ترازنامه سالانه شهرداری؛

– بررسی عملکرد مالی کلیه واحدهای تابعه شهرداری و مراقبت در حسن گردش امور مالی و حسابداری آنها؛

– انجام تعهدات مالی در حدود اعتبارات مصوب طبق مقررات و آیین‌نامه مالی شهرداری‌ها؛

– نظارت در حفظ و نگهداری کلیه‌ی اموال و دارایی‌های شهرداری و واحدهای تابعه و نظارت بر نحوه‌ی عملکرد آنها؛

– همکاری در تهیه و تنظیم بودجه، متمم و اصلاح بودجه، تفریغ بودجه با توجه به آیین نامه مالی شهرداری‌ها و دستورالعمل‌های صادره و ارائه‌ی آن به مراجع ذیربط؛

– انجام سایر وظایف محوله طبق دستور مافوق و سایر وظایف مربوط به شغل.

- **امور عمرانی و شهرسازی**

– نظارت کلی و ایجاد هماهنگی در امور مربوط به طرح‌های عمرانی اعم از برنامه‌های جای شهرداری یا طرح‌های خاص و زیربنایی؛

– مراقبت در تشکیل کمیسیون‌های فنی و ایمنی و سایر کمیسیون‌های خاص حوزه تحت نظارت و پیگیری مصوبات و تصمیمات اتخاذ شده در کمیسیون‌های مذکور؛

– نظارت بر نگهداری و نوسازی مستحدثات و همچنین انجام تعمیرات ساختمان‌ها و مستحدثات و تأسیسات متعلق به شهرداری؛

– تعیین میزان و نحوه تخلفات انجام شده از پروانه‌های ساختمانی یا ساختمان‌های بدون پروانه‌ی توسط مالک و تکمیل و ارجاع پروژه؛ تخلف به مراجع ذی‌صلاح؛

– انجام سایر وظایف طبق دستور مافوق و سایر وظایف مربوط به شغل.

- **خدمات شهری**

– رسیدگی و مراقبت مستمر در امر نظارت معابر و جمع آوری لجن، زباله، نخاله، لایروبی و نگهداری و پاک‌سازی آنها و مسیل‌های واقع در محدوده منطقه و اجرای برنامه‌های زیباسازی در چارچوب طرح‌های مصوب؛

– جلوگیری از کار اماکن مزاحم و خلاف بهداشت برابر مصوبات کمیسیون تشخیص مزاحمت؛

– حفظ و نگهداری فضای سبز موجود در منطقه شامل میادین، رفوژها، پارک‌های محلی و اشجار معابر؛

– شرکت در عملیات امداد و نجات سوانح و اطفاء حریق با توجه به تقسیم کار از طرف مافوق؛

– استفاده از وسایل و تجهیزات حفاظتی و ایمنی فردی در محل حادثه و حریق؛

– مدیریت و نظارت بر حمل و نقل عمومی درون شهری بر اساس دستورالعمل‌های صادره؛

– پیش‌بینی‌های لازم به منظور تأمین نیازمندی‌های آتی شهر از لحاظ تعداد مینی بوس و تاکسی با استفاده از کلیه امکانات؛

– انجام سایر وظایف محوله طبق دستور مافوق و سایر وظایف مربوط به شغل.

- **دبیرخانه شورای اسلامی شهر**

– ثبت لایحه‌ها و کلیه نامه‌های وارده و تنظیم و ارائه آنها جهت طرح در جلسات عمومی شورای شهر و کمیسیون‌های فرعی زیرمجموعه آن؛

– ابلاغ و اجرای مصوبات و صدور و ارسال پاسخ نامه ها به شهرداری و سایر ادارات و سازمان‌های مربوطه؛

– تعیین و تنظیم وقت ملاقات با ریاست و سایر اعضاء شورای شهر؛

– درج صورت جلسات و مذاکرات انجام شده در جلسات شورای شهر در دفتر خاص؛

– حفظ و نگهداری اسناد و اوراق و صورت‌جلسات و مصوبات شورای شهر؛

– دعوت از مسؤولین مختلف جهت شرکت در جلسات شورای شهر به منظور اجرای مصوبات و دستورالعمل‌های شورای فوق؛

– پیگیری امور بودجه و هزینه‌های مربوط به اداره و گردش کار شورای شهر.

- **آتش نشانی و خدمات ایمنی**

– انجام عملیات امداد و نجات سوانح و اطفاء حریق با توجه به تقسیم کار از طرف مافوق؛

– شرکت در آموزش ضمن خدمت به منظور بالا بردن اطلاعات فنی، حرفه‌ای، اداری و عقیدتی؛

– استفاده از وسایل و تجهیزات استحفاظی و ایمنی فردی در محل حادثه و حریق و استفاده از لباس فرم و نصب پلاک سینه و درجات و علایم منطبق با سمت توأم با نظافت کامل؛

– انجام فعالیت‌های ورزش عمومی و دسته جمعی به منظور حفظ قوت بدنی و تندرستی لازم برای انجام وظایف؛

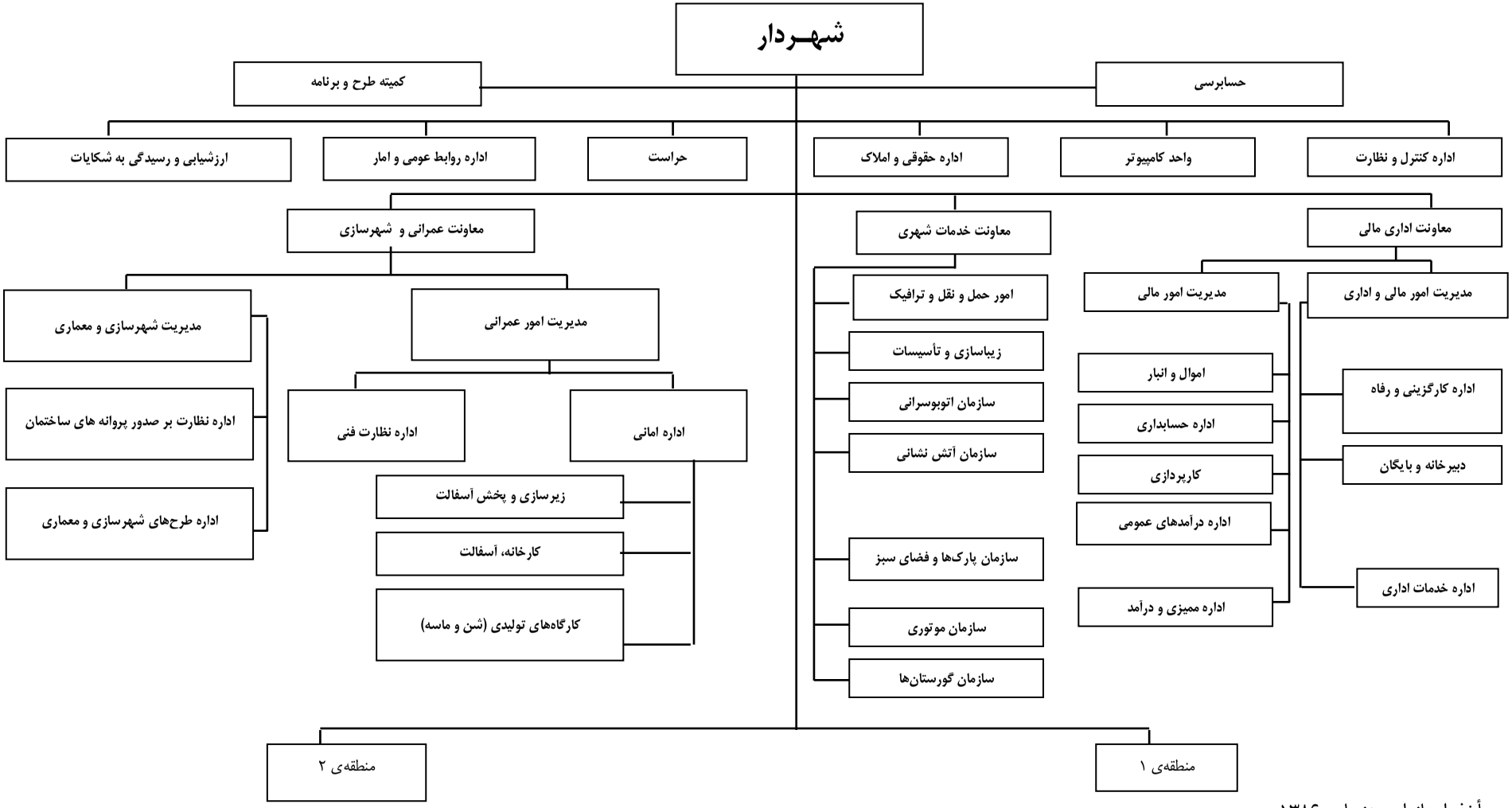
– آشنایی کامل با موتور پمپ‌ها، کف‌سازها یا پودر پاش‌ها، مانیتورها و سایر تجهیزات و ابزار؛

– حسن استفاده از تجهیزات و ابزار قطعات و وسایل و ماشین آلت و مراقبت در نگهداری آن؛

– انجام سایر وظایف محوله طبق دستور مافوق.

بررسی چارت سازمانی شهرداری زنجان نشان می‌دهد، ساختار سازمانی این شهرداری در مقایسه با سایر شهرهای استان از ساختار نسبتاً کامل‌تری برخوردار است. براین اساس شهرداری زنجان متشکل از سه معاونت اداری و مالی، معاونت خدمات شهری و معاونت عمران و شهرسازی است. معاونت مالی و اداری خود به ۲ بخش مدیریت امور اداری و مدیریت امور مالی تقسیم می شود و معاونت عمرانی و شهرسازی نیز متشکل از ۲ مدیریت امور عمرانی و مدیریت شهرسازی و معماری است این مدیریت‌ها، خود به بخش‌های ریزتری تقسیم می‌شود. چارت سازمانی ارائه شده در صفحه‌ی بعد به شکل گویاتری این موضوع را نشان می‌دهد.

نمودار شماره‌ی ۲۴- چارت سازمانی شهرداری زنجان

مأخذ: استانداری زنجان، ۱۳۸۶

با توجه به مطالعات در خصوص منابع انسانی موجود در سازمان‌های اداره امور شهری و بالاخص شهرداری‌ها استان به نظر می‌رسد، نیل به مدیریت نوین و کارآمد شهری در استان، از چند جنبه با موانع عمده‌ای به شرح زیر رو به رو است:

الف) کمبود تخصص و مهارت در سطوح مختلف سازمانی (چه به صورت نظری چه به صورت اجرایی) و به کارگیری نیروها در رشته‌های غیرمرتبط؛

ب) فقدان مهارت‌های چندگانه (multi-skills) در مدیران شهری؛

ج) به روز نبودن مهارت‌های کارکنان؛

د) عدم شناخت کافی و دقیق نیروهای انسانی دست اندرکار امور شهری در ابعاد مختلف اقتصادی- اجتماعی محلات شهری و بالطبع نیازهای اساسی آنها.

این امر می‌تواند ناشی از عوامل زیر باشد:

- محدودیت قوانین استخدامی کشور در کلیه سازمان‌های دخیل در توسعه‌ی شهری؛
- ناتوانی شهرداری‌ها در جذب نیروهای متخصص و کارآمد از نظر محدودیت موجود در نمودار تشکیلاتی و پایین بودن سطح دستمزدهای پرداختی؛
- جذب اندک نیروهای موجود از سوی بخش خصوصی.

به نظر می‌رسد، به کارگیری افراد متخصص و کارآزموده مدیریت نوین شهری موجب می‌شود تا سازمان‌دهی و نظام مندی سطوح مختلف شهری، مصرف بهینه منابع مالی برای بهره‌وری بهینه و مطلوب‌تر و عملیاتی کردن برنامه‌ها و خط مشی‌های توسعه محلات شهری به نحو بسیار بهتری انجام گیرد.

می‌توان گفت مدیریت شهری ایران و علی الخصوص مدیریت شهری در استان زنجان فاصله زیادی با نظام‌های مدیریت شهری پیشرو در سطح جهان دارد که جبران این نفیصه به تلاش مضاعف نیاز دارد.

کارکرد شورای شهر و ارتباط آن با شهرداری و سایر ادارات شهر

شاید مهم‌ترین معضل پیش روی مدیریت [یکپارچه] شهری در استان زنجان، خلأ عمیق در روابط سازمانی است. اکنون در شرایطی که حدود ۲۶ سازمان در امور شهری دخالت دارند، روابط قانونی تعریف شده بین سازمان‌ها وجود ندارد. این مشکل در دو سطح قابل بررسی است: یکی روابط مابین شعبات سازمان‌های دولتی است که در حال حاضر تنظیم روابط در این سطح به عهده شورای اداری شهرستان‌هاست که تصمیم گیری در سطح شهرستان و نه شهر است. دیگری نحوه‌ی ارتباط شهرداری با سازمان‌های دولتی است.

شهرداری به عنوان سازمانی عمومی و غیر دولتی تحت نظارت قرار دادن سایر دستگاه‌های دولتی دست اندرکار امور شهری با مشکلاتی روبه رو است. بنابراین باید در رابطه سازمان‌های دولتی با یکدیگر و نیز سازمان‌های دولتی با مؤسسه‌ای عمومی به نام شهرداری اصلاحاتی صورت پذیرد. شورای اداری شهرستان این زمینه را دارد که بتواند روابط سازمان‌های دولتی با یکدیگر را هماهنگ کند و می‌تواند هم وزن این شورا، شورای شهر قرار گیرد، که نماینده شهروندان است و باید بتواند هماهنگی بین بخش خصوصی و دولتی را برقرار نماید. وظایف شورای شهر اکنون تنها به شهرداری محدود شده است و در قبال آن سازمان‌های دیگر هیچ وظیفه‌ای ندارد و هماهنگی با سازمان‌های دیگر طبق قانون، فقط براساس در خواست آن سازمان‌ها تعریف شده است و شورای شهر، مسؤول و یا نهاد نظارتی و تصمیم‌گیری نیست.

می‌توان برای حرکت به سمت مدیریت شهری هماهنگ و یکپارچه و در واقع ایجاد تعادل و توازن بین بخش دولتی و عمومی، شورای شهر را با شورای عمومی پیوند زد. به گونه‌ای که ادارات دیگر از طریق شورای اداری شهرستان مؤظف باشند طبق مصوبات شورای شهر عمل کنند. هدف از تشکیل کمیته برنامه‌ریزی عمران شهر که در برنامه‌ی دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مطرح گردیده است، ایجاد هماهنگی در سطح محلی است که البته هیچ گاه محقق نشد.

با این حال یکی از اهداف عمده‌ی انقلاب اسلامی تلاش برای افزایش مشارکت و دخالت مردم در اداره امور است. بر این اساس و با توجه به نقش مؤثر سیاست عدم تمرکز در اداره امور عمومی کشور و ضرورت سپردن امور محلی به دست مردم محل، تشکیل شوراهای اسلامی مردمی مورد توجه قرار گرفت و برای تأمین مشارکت مردم در پیشبرد سریع برنامه‌های اجتماعی، اقتصادی، عمرانی، بهداشتی، فرهنگی، آموزشی و سایر امور رفاهی جایگاه ویژه‌ای در قانون اساسی به آن اختصاص یافت.

در قانون اساسی، اصول سوم، هفتم، یکصد و یکم، یکصد و دوم، یکصد و سوم، یکصد و پنجم و یکصد و ششم، درباره‌ی شوراها بحث کرده و به روشنی اداره‌ی امور کشور را با اتکا به آرای عمومی امکان‌پذیر دانسته است. در این قانون شوراهای مختلف در سراسر کشور، به عنوان ارکان تصمیم‌گیری و اداره‌ی امور کشور معرفی شده‌اند و با توجه به مقتضیات محلی، شوراهای ده، بخش، شهر، شهرستان و استان پیش بینی، شده است.

مجلس شورای اسلامی با تصویب قانون تشکیلات شوراهای اسلامی (اول آذر ۱۳۶۱)، طرز تشکیل، حدود اختیارات و وظایف شوراهای اسلامی کشوری را مشخص کرد و قدم مؤثری در جهت استقرار شوراها و حرکت به سوی عدم تمرکز برداشته شد. شوراهای اسلامی محلی در واقع نوعی حاکمیت مردم و شرکت دادن مردم در امور محلی به شمار می‌روند. بدین ترتیب تصمیم‌گیری به جای قوه مرکزی در شهرستان یا استان صورت می‌گیرد که اعضای آن را مردم همان محل انتخاب می‌کنند. در اصل یکصد و دوم از شورای عالی استان‌ها نام برده شده است. سیستم مخروطی شوراها دربرگیرنده همه‌ی اقشار مردم و منطقی‌ترین سلسله مراتب عادلانه در قدرت بوده، زمینه‌ی ارتقای افراد با استعداد و فعال در مدارج قدرت را فراهم می‌نماید و

نمایندگان به تناسب اهمیت و وسعت اختیاراتی که هر یک در این سلسله مراتب بدست می‌آورند، از پشتیبانی لازم مـردم برخـوردار می‌شوند و راه برای نفوذ افراد ناصالح و اشغال مقامات بالاتر توسط افراد فرصت طلب مسدود می‌شود.

الف- اهداف شوراهای اسلامی

برنامه‌ریزان سال‌های نخست پس از پیروزی انقلاب با تشکیل شوراهای اسلامی اهداف زیر را تعقیب می‌کردند:

- اجرای سیاست عدم تمرکز؛
- سپردن کارهای عمرانی، اقتصادی و رفاهی به خود مردم؛
- سرعت بخشیدن به جریان امور؛
- رفع تبعیض؛
- نظارت اجتماعی؛
- تکمیل کار دستگاه‌های دولتی؛
- هدایت و رهبری برنامه‌های محلی؛
- آگاه سازی مردم؛
- بالا بردن توان دولت.

همانطور که از اهداف بالا بر می‌آید، هر سه نوع مشارکت، تصمیم گیری و مدیریت، تـأمین مـالی هزینـه‌هـا و تـأمین نیـروی انسانی، در طرح شوراهای اسلامی دیده می‌شود. اما به نظر می‌رسد که بُعد تصمیم گیری و مدیریتی قوی‌تر از دو مورد دیگر عنوان شده است. ناگفته نماند به دلیل عدم اجرای قانون شوراهای اسلامی هنوز نمی‌توان به ارزیابی دقیق آن پرداخـت و سـهم هـر نـوع مشارکت را به طور قطعی نشان داد.

ب- وظایف شوراهای اسلامی

قانون تشکیلات شوراهای اسلامی، حدود وظایف و اختیارات شوراها را تعیین کرده است.

این وظایف به چهار دسته قابل تقسیم است:

- **امور مشورتی**

از جمله وظایف شوراها بررسی در مورد مسایل حوزه‌ی انتخابی اعضای شورا می‌باشد. ارائه‌ی پیشنهادها و راه‌حـل‌هـا دربـاره‌ی مسایل حوزه‌ی انتخابی به شورای بالاتر و مقامات مسؤول و همچنـین بررسـی برنامـه هـای پیشـنهادی سـازمان‌هـای اجرایـی در زمینه‌های اجتماعی، اقتصادی، عمرانی و... را می‌توان از نکات بارز این وظیفه دانست. قانون بر نقش شـور و مشـورت در بعضـی از

رده‌های شورا بیش‌تر و در برخی رده‌ها کمتر تأکید کرده است. این امر ناشی از مختصات و ویژگی‌های خاص هر یک از شوراها، با توجه به محدودیت و یا گستردگی وظایف آن شورا می‌باشد.

- **امور نظارتی**

نظارت بر عملکرد سازمان‌ها و مؤسسات محلی که از طرف دولت اداره می‌شوند، از خصوصیات مهم یک سازمان محلی می‌باشد. هدف از تشکیل سازمان‌های محلی غیر متمرکز در یک کشور تسریع کار و سپردن امور مردم به دست خودشان است. بنابراین نظارت بر مؤسسات و سازمان‌های دولتی در جهت پیشبرد طرح‌ها و هماهنگ کردن امور از جمله وظایف سازمان‌های محلی است. یادآوری این نکته ضروری است که نظارت شوراها مانند نظارت یک سازمان قضایی (مثلاً سازمان بازرسی کل کشور)، نیست که بتواند به طور رسمی و قانونی تصمیمات سازمان‌ها یا مؤسسات مربوط را که ناظر بر آنهاست، خنثی و یا مسؤولان آنها را برکنار کند، بلکه این نظارت به عنوان یکی از ویژگی‌های شخصیت حقوقی این شوراهاست که تنها می‌تواند مشکلات و نارسایی‌ها را به مقامات مسؤول و یا شورای بالاتر گزارش دهد.

- **امور برنامه‌ریزی**

برنامه‌ریزی برای جلب مشارکت مردم در اجرای برنامه‌های اجتماعی، اقتصادی، عمرانی و... با هماهنگی مراجع مربوط از دیگر وظایف شوراها بود. چون شوراها با توجه به اوضاع و شرایط محیطی و متناسب با ویژگی‌های فرهنگی- قومی منطقه خود مسایل را بررسی و برای اجرای طرح‌ها برنامه‌ریزی می‌کنند و برنامه‌ها را برای تصویب به شورای بالاتر یا مقام‌های مسئول ارائه می‌دهند، برنامه‌های آنها موفق‌تر خواهد بود. در حال حاضر یکی از نقاط ضعف نظام شورایی استان عدم تشکیل و سازماندهی شورایاری محله‌ها به ویژه در شهرهای بزرگ و میانه اندام است. در شهرهای بزرگی چون زنجان، ابهر و خرمدره که با توجه به سابقه شهرنشینی دارای محلات تاریخی و عرفی می‌باشند، این ضرورت قابل چشم پوشی نیست.

- **امور اجرایی**

از ویژگی‌های قانون تشکیل شوراهای اسلامی این است که برای شوراهای اسلامی وظایف اجرایی نیز در نظر گرفته است. این وظایف که معمولاً با توجه به شرایط محیطی و نیازهای منطقه‌ای تعیین می‌شود، برای بعضی از شوراها بیش‌تر و برای برخی محدودتر است.

سال‌ها از تصویب قانون شوراهای اسلامی می‌گذرد و بارها نیز اصلاحاتی در آن صورت گرفته که آخرین آن در سال ۱۳۷۵ انجام شده است (قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخابات شهرداران)، اما هنوز از تشکیل شوراها خبری نیست. این در حالی است که نیاز شدیدی به تشکیل این شوراها احساس می‌شود.

از جمله علل عدم تشکیل شوراها تضاد بین قانون تشکیلات و قانون انتخابات شوراها دانسته‌اند. زیرا این دو قانو ن در دو زمان مختلف در مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است و با توجه به تفاوت شرایط و اوضاع مجلس در زمان تصویب این دو قانون، تضادهایی ایجاد کرده است که عملاً اجرای قانون را معطل گذارده است. از جمله این تضادها می‌توان از انتخابات مرحله‌ای شورای شهر در قانون تشکیلات شوراهای اسلامی و انتخابات مستقیم شورای شهر در قانون انتخابات شوراها (ماده ۶۱)، نام برد و یا در قانون انتخابات از شوراهای عشایر و شورای شهرک‌ها نام برده شده است که در قانون تشکیلات شوراها ذکری از آنها به میان نیامده است. با وجودی که اصلاحات بعدی هر یک از قوانین بسیاری از معضلات را حل کرده است، ولی هنوز راه برای تشکیل آنها هموار نگردیده است.

پس از انقلاب اسلامی طرح‌ها و ایده‌هایی از سوی شورای اسلامی شهر برای جلب مشارکت مردم در اداره امور شهرها تهیه شد که به اجرا گذاشته نشد. نخستین این طرح‌ها لایحه‌ی قانون طرح خودکفایی و نظام یاوران امور محلی بود که از طرف وزارت کشور ارائه شد و هدف آن سعی در خود کفا نمودن شهرداری‌ها از طریق جلب همکاری و مشارکت مردم عنوان شده بود. طرح دوم نیز از سوی سازمان امور اداری و استخدامی و در مجموعه لایحه پیشنهادی نظام و تشکیلات اداری ارائه شده بود که جهاد کارگشایی اداری (نهاد خدمات شهری)، نام داشت. نگاهی به این طرح نشان می‌دهد که هدف، ایجاد تشکیلات جدیدی برای اداره امور شهرها به جای شهرداری‌ها بوده است. از آنجایی که این طرح‌ها هیچ گاه تحقق نیافته‌اند نمی‌توان نظر دقیقی درباره‌ی آنها ارائه کرد.

امروز جمعیت استان دارای بخش شهروندی گسترده است. این گستردگی حاصل تحولاتی است که در چند دهه‌ی اخیر در کشور صورت گرفته و حاصل آن غلبه‌ی میزان شهرنشینی بر روستانشینی است. اما با وجود این تحولات و این که گروه بزرگی از مردم زندگی شهروندی یافته‌اند، هنوز اکثریت جامعه فاقد سنت‌های شهروندی است. سنتی که خود باید با تکیه بر فرهنگ شهروندی پدید آید.

نکته‌ی دیگری که دارای اهمیت است، این است که با وجود پیش‌بینی‌هایی که در قوانین برای مشارکت مردم انجام شده است، هنوز این مشارکت به شکل واقعی صورت نگرفته است. برای مثال هنوز طرح‌های جامع شهری به طور کامل از سوی مؤسسات و مهندسان مشاور تهیه می‌شود و در شرح وظایف مربوط به قراردادهای مهندسان مشاور تهیه کننده طرح جامع، نظرخواهی از مردم منظور نگردیده است. لذا هیچ گونه نظر خواهی از مردم انجام نمی‌شود.

با وجود ضعف‌هایی که در سیستم اداره شهرها وجود دارد، شهرداری‌های کشور به ضرورت اهمیت مشارکت مردمی در اداره‌ی امور شهرها پی‌برده‌اند.

توجه به موارد فوق میزان ارتباط شورای شهر با سایر ارگان‌ها را نشان می‌دهد:

برای بررسی میزان ارتباط و تعامل شوراها با سایر ارگان‌ها بایستی به بررسی عضویت این شوراها در کمیسیون‌ها و شرکت آنها در جلسات ارگان‌های دولتی پرداخت.

شورای عالی استان‌ها که متشکل از اعضای شورای شهرهای استان می‌باشد، به عنوان یکی از حلقه‌های اتصال شوراها با ارگان‌های دولتی است که در سطح استانی و منطقه‌ای فعالیت دارند. هم اکنون شورای عالی استان زنجان در هیأت‌ها و شوراهای زیر دارای نماینده می‌باشد:

- دو نماینده در کار گروه میراث فرهنگی و گردشگری؛
- یک نماینده در کمیته استانی اجرای تفاهم نامه شورای عالی استان و وزارت بهداشت و درمان؛
- یک نماینده در شورای پژوهش شهر و روستا؛
- یک نماینده در شورای راهبردی استان در اداره کل آموزش و پرورش؛
- یک نماینده در هیأت نظارت بر تشکل‌های غیردولتی؛
- یک نماینده در شورای برنامه‌ریزی توسعه استان (که یکی از شهرداران استان نیز باید عضو آن شورا باشد).

عضویت شوراهای شهر از طریق شورای استان با هیأت‌ها و شوراهای مذکور می‌تواند کارکرد شوراها را تقویت کرده و در نهایت آثار مثبتی را برای کل استان به ارمغان آورد.

به طور کلی با توجه به عضویت شورای استان در شوراهای مذکور میزان ارتباط شوراهای شهر در این سطح با ارگان‌های دولتی به طور بالقوه در سطح قابل قبولی ارزیابی می‌شود.

اعضای شوراهای شهر علاوه بر شورای عالی استان‌ها از طریق عضویت در برخی کمیسیون‌ها و همچنین به وسیله‌ی شرکت اعضا در برخی جلسات ارگان‌های دولتی به عنوان نماینده مردم با بدنه دولت در ارتباط است.

بررسی آماری میزان عضویت و شرکت اعضای شورای شهر در جلسات و کمیسیون‌های ارگان‌های دولتی و همچنین تعداد کمیسیون‌های داخلی شوراها نشان می‌دهد، به طور متوسط هر شهر، دارای ۳ کمیسیون داخلی، است و تعداد متوسط عضویت در کمیسیون‌های ارگان‌های دولتی و شرکت در جلسات آنها برای هر شهر ۹ مورد، است. در این میان شهر زنجان با تعداد عضویت یا شرکت در ۲۷ کمیسیون و جلسات حائز رتبه‌ی اول و شهر حلب با عدد ۲ در رتبه‌ی آخر قرار گرفته است. از نظر تعداد کمیسیون داخلی شهر خرمدره با ۶ کمیسیون و شهرهای حلب و زرین آباد با یک کمیسیون در رده‌های اول و آخر قرار گرفته اند.

شورای شهرهای استان براساس میزان ارتباط با ارگان‌های دولتی در چهار سطح قابل طبقه‌بندی است، در این سطح بندی شهر زنجان دارای بالاترین ارتباط است و به تنهایی در سطح اول قرار گرفته است. موقعیت سایر شهرها در این سطح‌بندی در جدول شماره‌ی ۸۱، مشخص شده است.

جدول شماره‌ی ۸۱- سطح بندی شوراهای شهر برحسب میزان ارتباط آنها با ارگان‌های دولتی

سطح	میزان ارتباط (برحسب عضویت و یا شرکت در جلسات و کمیسیون‌های ارگان‌های دولتی)	نام شهر
اول	کمتر از ۵	زنجان
دوم	۱۵-۵	ابهر- هیدج- صائین قلعه- خرمدره- سلطانیه
سوم	۲۵-۱۵	آببر- قیدار- سجاس- دندی- ماهنشان
چهارم	بالای ۲۰	چورزق- زرین رود- زرین آباد- حلب

مأخذ: استانداری زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۸۲- کمیسیون تخصصی شوراها و عضویت آنها در جلسات دولتی

ردیف	نام شهر	کمیسیون‌های تخصصی شورای شهر	تعداد کمیسیون	عضویت شورای شهر در کمیسیون‌ها و جلسات ارگان‌های دولتی	تعداد
۱	چورزق	کمیسیون عمران- کمیسیون فرهنگی- کمیسیون برنامه و بودجه	۳	کمیسیون فرهنگی شورای عالی استان‌ها - کمیته برنامه‌ریزی شهرستان - شورای اداری شهرستان	۳
۲	آببر	-	-	کمیسیون ماده‌ی ۱۰۰- شرکت در جلسات جهاد کشاورزی - منابع طبیعی و امور زراعی - کمیسیون بهداشت شهری - شرکت در جلسات فرمانداری - بنیاد مسکن - جلسات نظامی وامنیتی	۷
۳	ابهر	کمیسیون برنامه ریزی و عمران - کمیسیون فرهنگی و اجتماعی و ورزشی - کمیسیون خدمات شهری ، بهداشتی و حمل ونقل - کمیسیون برنامه و بودجه	۴	کمیسیون ماده‌ی ۵۵- کمیسیون ماده‌ی ۷۷- کمیسیون ماده‌ی ۱۰۰- کمیسیون ماده‌ی ۸ قانون نوسازی و عمران شهری - شورای عالی شهرسازی و معماری - کمیسیون ماده‌ی ۶۴ قانون مالیات‌های مستقیم - عضویت در شورای حل اختلاف - هیئت بدوی تکفل در نظام وظیفه - شورای آموزش و پرورش منطقه - کارگر شهرسازی و معماری حسب مورد - کمیسیون نظارت بر اصناف شهرستان - عضو انجمن کتابخانه‌های عمومی شهر	۱۲
۴	هیدج	کمیسیون برنامه ریزی و عمران - کمیسیون فرهنگی و اجتماعی و ورزشی - کمیسیون خدمات شهری، بهداشتی و حمل ونقل - کمیسیون برنامه و بودجه	۴	کمیسیون ماده‌ی ۵۵- کمیسیون ماده‌ی ۷۷- کمیسیون ماده‌ی ۱۰۰- کمیسیون ماده‌ی ۸ قانون نوسازی و عمران شهری- شورای عالی شهرسازی و معماری - کمیسیون ماده‌ی ۶۴ قانون مالیات‌های مستقیم- عضویت در شورای حل اختلاف- هیئت بدوی تکفل در نظام وظیفه- شورای آموزش و پرورش منطقه - کارگر شهرسازی و معماری حسب مورد- کمیسیون نظارت بر اصناف شهرستان - عضو انجمن کتابخانه‌های عمومی شهر	۱۲
۵	صائین قلعه	کمیسیون برنامه ریزی و عمران - کمیسیون فرهنگی و اجتماعی و ورزشی- کمیسیون خدمات شهری، بهداشتی و حمل ونقل- کمیسیون برنامه و بودجه	۴	کمیسیون ماده‌ی ۵۵- کمیسیون ماده‌ی ۷۷- کمیسیون ماده‌ی ۱۰۰- کمیسیون ماده‌ی ۸ قانون نوسازی و عمران شهری- شورای عالی شهرسازی و معماری -کمیسیون ماده‌ی ۶۴ قانون مالیات‌های مستقیم- عضویت در شورای حل اختلاف - هیأت بدوی تکفل در نظام وظیفه- شورای آموزش و پرورش منطقه - کارگر شهرسازی و معماری حسب مورد- کمیسیون نظارت بر اصناف شهرستان- عضو انجمن کتابخانه‌های عمومی شهر	۱۲
۶	قیدار	-	۴	کمیسیون عمرانی- تشخیس سن ثبت احوال- کمیسیون ماده‌ی ۱۰۰- کمیسیون نظارت- کمیسیون ماده‌ی ۷۷- تجدیدنظر ۱۰۰	۶

ادامه‌ی جدول شماره ۸۲- کمیسیون تخصصی شوراها و عضویت آنها در جلسات دولتی

ردیف	نام شهر	کمیسیون‌های تخصصی شورای شهر	تعداد کمیسیون	عضویت شورای شهر در کمیسیون‌ها و جلسات ارگان‌های دولتی	تعداد
۷	سلطانیه	کمیسیون برنامه‌ریزی و عمران- کمیسیون فرهنگی و اجتماعی و ورزشی- کمیسیون خدمات شهری، بهداشتی و حمل و نقل - کمیسیون برنامه و بودجه	۴	کمیسیون ماده‌ی ۵۵- کمیسیون ماده‌ی ۷۷- کمیسیون ماده‌ی ۱۰۰- کمیسیون ماده‌ی ۸ قانون نوسازی و عمران شهری- شورای عالی شهرسازی و معماری- کمیسیون ماده‌ی ۶۴ قانون مالیات‌های مستقیم- عضویت در شورای حل اختلاف- هیأت بدوی تکفل در نظام وظیفه- شورای آموزش و پرورش منطقه- کارگر شهرسازی و معماری حسب مورد- کمیسیون نظارت بر اصناف شهرستان - عضو انجمن کتابخانه‌های عمومی شهر	۱۲
۸	زرین رود	کمیسیون فرهنگی و اجتماعی - کمیسیون عمرانی و آبادی - کمیسیون کشاورزی	۴	شورای آموزش و پروش بخش - کمیسیون عمرانی آبادانی - شورای اداری بخش	۳
۹	سجاس	کمیسیون عمران و اشتغال‌زایی - کمیسیون کشاورزی و دامداری - کمیسیون ورزش جوانان - کمیسیون فرهنگی و اجتماعی	۴	کمیسیون ماده‌ی ۱۰۰- عضویت در شورای آموزش و پرورش - کار گروه بهداشت شهرستان - کمیته سوخت - کمیته حوادث غیر مترقبه شهرستان -عضویت شورای اداری بخش - عضویت در کمیسیون معاملات شهرداری - کار گروه میراث فرهنگی - شورای حل اختلاف- بهینه سازی مصرف سوخت - عضویت در کار گروهی جوانان و بانوان استان - شورای برنامه ریزی استان	۱۲
۱۰	گرماب	کمیسیون اداری- کمیسیون فرهنگی و اجتماعی -کمیسیون برنامه ریزی- کمیسیون عمران	۴	شورای اداری شهرستان- کار گروهی بهداشت و درمان شهرستان- شورای اداری شهرستان کمیته سوخت- ستاد تنظیم بازار - کمیسیون هماهنگی تعزیرات	۵
۱۱	خرمدره	ترافیک و حمل و نقل شهری - کمیسیون عمران و شهرسازی- کمیسیون در آمد زایی- کمیسیون فضای سبز و زیبایی- کمیسیون بهداشتی - کمیته برف روبی	۶	کمیسیون نظارت شهرستان (اداره بازرگان) - کمیسیون ماده‌ی ۱۰۰ - شرکت در جلسات فرمانداری- کمیسیون تجدید نظر ماده‌ی ۱۰۰ - کمیسیون ماده‌ی ۷۷- عضویت در شورای حل اختلاف دادگستری- عضویت در کمیسیون بند ۲۰ ماده‌ی ۵۵ قانون شهرداری‌ها - کمیسیون موضوع ماده‌ی ۸ قانون نوسازی و عمران شهری- هیأت رسیدگی بدوی به کفالت مشمولان حوزه نظام وظیفه عمومی شهرستان - کمیسیون مناقصه یا مزایده - کمیسیون تحویل - حضور در شورای عالی معماری و شهرسازی	۱۲

ادامه‌ی جدول شماره ۸۲- کمیسیون تخصصی شوراها و عضویت آنها در جلسات دولتی

ردیف	نام شهر	کمیسیون‌های تخصصی شورای شهر	تعداد کمیسیون	عضویت شورای شهر در کمیسیون‌ها و جلسات ارگان‌های دولتی	تعداد
۱۲	دندی	کمیسیون فرهنگی و ورزشی- کمیسیون بودجه و اعتبارات- کمیسیون فنی و عمران- کمیسیون خدمات شهری	۴	کمیسیون تشخیص سن اداری ثبت احوال- کمیته برنامه ریزی- شورای اداری و کار گروه توسعه شهری شهرستان - کمیته بررسی ساخت و ساز غیر مجاز شهر دندی- کمیسیون ماده‌ی ۱۰۰ - شورای حل اختلاف دادگستری - کمیسیون معاملات شهرداری	۷
۱۳	ماهنشان	-	-	شورای اداری شهرستان- کمیته برنامه‌ریزی شهرستان- کارگروه توسعه شهری- هیئت بدوی بررسی کفالت در نظام وظیفه- کمیسیون ماده‌ی ۵۵ شهرداری- کمیسیون ماده‌ی ۷۷ شهرداری- کمیسیون ماده‌ی ۱۰۰- کمیسیون ماده‌ی ۸ قانون نوسازی و عمران شهری- شورای حل اختلاف دادگستری	۱۰
۱۴	زرین آباد	کمیسیون فضای سبز	۱	کمیسیون ماده‌ی ۱۰۰- جلسات شهرداری- جلسات تقویم املاک	۳
۱۵	حلب	کمیسیون ماده‌ی ۷۷ قانون شهرداری‌ها	۱	کمیسیون ماده‌ی ۱۰۰- جلسات شهرداری- جلسات تقویم املاک	۲
۱۶	زنجان	کمیسیون های اداری/ مالی - کمیسیون فرهنگی/ اجتماعی- کمیسیون شهرسازی و معماری- کمیسیون عمران و توسعه شهری	۴	کمیسیون ماده‌ی ۱۰۰- کمیسیون معاملات شهرداری- کمیسیون توافقات شهرداری - عضویت در هیئت بدوی کفالت نظام وظیفه- سازمان تاکسیرانی- کمیسیون ساماندهی دکه ها- سازمان اتوبوسرانی- کمیسیون بند ۲۰ ماده‌ی ۵۵ قانون شهرداری‌ها- سازمان گورستان‌ها- سازمان آتش نشانی- امور رفاهی شهرداری- سازمان کشتارگاه‌ها- سازمان ترمینال‌های مسافربری- شورا ترافیک- ستاد احیای زکات- شورای حل اختلاف دادگستری- ماده ۶۴ مالیات‌های مستقیم- ماده‌ی ۸ عمران شهری- سازمان‌ها پارک‌ها و فضای سبز- کمیسیون اشتغال و سرمایه گذاری- ستاد حوادث غیر مترقبه- سازمان میادین میوه و تره بار- نام‌گذای معابر و اماکن عمومی- مجمع بانوان شهرداری- شورای سازمان بازیافت و تبدیل مواد- سازمان بهسازی و نوسازی شهر زنجان- کمیته برنامه ریزی شهرستان	۲۷

مأخذ: استانداری زنجان، ۱۳۸۶.

نحوه‌ی تعامل و مشارکت شهروندان در اداره‌ی امور شهر

واژه‌ی مشارکت[1] از حیث لغوی به معنای درگیری و تجمع برای نیل به هدفی خاص می‌باشد. در مورد معنای اصطلاحی آن بحث‌های فراوان ارائه شده است، ولی در مجموع می‌توان جوهره‌ی اصلی آن را، درگیری، فعالیت و تأثیرپذیری، دانست.

باید توجه داشت که مشارکت امری دوطرفه است. می‌توان گفت: مشارکت فرایندی است که در آن افراد برای رسیدن به هدفی خاص تشریک مساعی می‌نمایند و این خود سبب تقسیم اقتدار می‌گردد. در واقع از شروط مشارکت در جامعه، وجود تمایل به تقسیم قدرت در تصمیم‌گیری است. چنانچه در نظام سیاسی کشوری چنین تمایلی وجود نداشته باشد، میل به مشارکت و زمینه مشارکت وجود نخواهد داشت و مشارکت جنبه شعارگونه به خود می‌گیرد.

پیش نیازهای لازم و تأثیرگذار مشارکت شهروندان در اداره امور شهر

تحقق مشارکت در جامعه نیازمند وجود شرایطی است که امر مشارکت شهروندان را تسهیل نماید و باعث استمرار مطلوب آن در جامعه شهری شود. این پیش نیازها باید از سوی مردم، حاکمان، متخصصین و مسؤولین امور شهری مورد توجه جدی قرار گیرد. این پیش نیازها به دو گونه «پیش نیازهای جمعی» و «پیش نیازهای فردی» قابل تقسیم است:

الف) پیش نیازهای جمعی برای مشارکت: پیش نیازهای جمعی به پیش نیازهایی گفته می شود که باید در یک جامعه وجود داشته باشد تا مشارکت صورت عملی به خود گیرد. این موارد عبارتند از:

- مشارکت مستلزم تجدید (بازسازی)، مناسبات اجتماعی است. نهادینه شدن مشارکت، با شکل گیری طیف تشکل‌ها و نهادهای جامعه متقارن است. در واقع تحقق امر مشارکت مستلزم نهادینه کردن آن است. مشارکت زمانی پایدار می‌ماند که نهادینه شود. حق تشکیل اجتماعات، انجمن‌ها و جمعیت‌ها در قوانین همه کشورها به عنوان یکی از حقوق اساسی شهروندان تأیید و نهایی شده است. با این حال مشارکت قاعده خاصی ندارد، بلکه به شرایط و وضعیتی خاص اطلاق می‌شود که تغییر روحیه و ایجاد روابط اجتماعی مناسب در جامعه را به همراه دارد و خود منجر به تأثیر در رفتارها و ایجاد گروه‌ها و نهادهای میانی جامعه می‌شود. متأسفانه چنین جو مثبتی در جامعه ما به طور عام و در استان زنجان به طور خاص حاکمیت ندارد و این موضوع ریشه در تاریخ و فرهنگ پدرسالارانه ما دارد و بحث آن در این مقوله نمی‌گنجد؛
- از دیگر پیش نیازهای مهم مشارکت، وجود امنیت در جامعه است. مشارکت جمعی و فعالیت وابسته به آن در صورتی که امنیت در جامعه تضمین شده باشد، شکلی پویا پیش رو خواهد داشت و در غیر این صورت به مشارکت‌های مقطعی و غیرسازمان یافته بدل خواهد شد. متأسفانه به دلیل عدم وجود روحیه‌ی تکثرگرایی و تحمل نظرات مخالف و همچنین به

1. Participation

دلیل روزمرگی مدیریت شهری شهرهای استان، در حال حاضر شرایط تحقق این پیش نیاز در شکل مطلوب در مدیریت شهری استان فراهم نیست؛

- جامعه‌ی مورد مشارکت باید حتی الامکان غیر فردگرا باشد و شرکت‌کنندگان باید بتوانند با یکدیگر ارتباط متقابل برقرار نموده و به داد و ستد اندیشه بپردازند؛
- مشارکت عملی دو سویه و دوطرفه است. هیچ یک از دو سوی مشارکت نباید احساس کند، مشارکت جایگاه و موقعیت او را تهدید خواهد کرد. مشارکت در مدیریت و تصمیم‌گیری مستلزم وجود مدیریت «مشارکت جو» است. در غیر این صورت مشارکت به معنای درگیری با مدیریت خواهد بود. وجود اختلافات و درگیری‌های متعدد بین شورای شهر و شهردار در شهرهای مختلف استان که معمولاً به تعویض مدیریت‌ها منجر می‌شود، عدم وجود روحیه مشارکت جویی در استان را به عرصه‌ی ظهور می رساند؛
- اطلاع رسانی در عمق مشارکت نهفته است و تقسیم عادلانه اطلاعات تا حدودی معادل با سهیم شدن در قدرت است. بین گروه‌های مختلف جامعه باید نوعی تبادل اطلاعات جهت بهینه نمودن محیط مشارکتی وجود داشته باشد که نتیجه آن بهبود شرایط موجود در جامعه و ارتقاء کیفیت زندگی است (اهمیت توجه به تکنولوژی ارتباطات– IT). در واقع برای به مشارکت طلبیدن مردم و آگاه کردن آنها از کم و کیف برنامه‌ها و طرح‌های آتی مدیریت شهری اولین گام محسوب می‌شود.

ب) پیش نیازهای فردی برای مشارکت

پیش نیازهای فردی برای مشارکت به پیش نیازهایی گفته می‌شود که برای تحقق مشارکت باید در اختیار افراد جامعه باشد. مهم‌ترین این موارد به شرح ذیل است:

- فرد امکان انتخاب داشته باشد؛
- انگیزه‌های لازم برای مشارکت فرد در او ایجاد شود (تشویق، انگیزه‌های مالی و اقتصادی، انگیزه‌های اجتماعی برای یافتن هویت افراد، انگیزه‌های فرهنگی و...)؛
- شخص در مورد مشارکت، انواع آن، تعریف آن، استراتژی‌های موجود و... آموزش دیده باشد و مزایا و معایب آن را در حد امکان بداند؛
- فرد به مشارکت اعتقاد واقعی داشته باشد؛
- کارایی و اثربخشی مشارکت به سطح آموزش، اطلاع رسانی، صلاحیت کسانی که در این گفتگو شرکت دارند و همچنین به حجم و کیفیت اطلاعات ارائه شده و به زمانی که به بررسی هر موضوع خاص آن اختصاص می‌یابد، بستگی دارد.

همانگونه که اشاره شد یکی از پیش طرح‌های مشارکت مردمی تعریف جایگاه حقوقی و نهادینه کردن مشارکت شهروندان است. از این رو، نگاهی به جایگاه شهروندان در گفتمان حقوقی کشور در این مجال به تشخیص جایگاه شهروندان استان زنجان کمک می‌نماید.

بررسی جایگاه شهروندان در قوانین و مقررات شهری کشور

مطابق مطالب پیش گفته، یکی از پیش شرطهای مشارکت مردمی تعریف جایگاه حقوقی و نهادینه کردن امکان مشارکت شهروندان در امور شهری است. یکی از مهم‌ترین ابزارهای حقوقی که دست یابی به اهداف توسعه مرحله‌ای و مشارکت با مردم را محقق می‌سازد و ضمن مشخص ساختن حقوق و وظایف ساکنان شهر، ارتباط دوسویه بین آنان و سازمان‌های اداره کننده شهر را فراهم می‌آورد، درک مفهوم واژه شهروندی، حضور مؤثر آن در متون حقوقی و نیز وجود قوانین پشتیبان جهت ضمانت اجرایی آن است.

در این بخش ضمن ارائه یک بررسی تاریخی، جایگاه حقوق شهروندی در قوانین شهری ایران (به ویژه قانون شهرداری‌ها) که بالطبع استان زنجان نیز از آن مستثنی نخواهد بود، نشان داده می‌شود. بدین منظور دو پرسش کلیدی مطرح می‌شود:

- در گفتمان قانون شهرداری‌ها چه نسبتی با شهروندی برقرار می‌شود؟
- در ساز و کار قانون شهرداری‌ها چگونه شهروندی دیده می‌شود؟

به طور کلی از زمان تدوین اولین قانون بلدیه (۱۲۸۶ هـ.ش)، تاکنون در مجموع ۳۴۰، عنوان قانون در زمینه‌های مختلف شهر و شهرداری به تصویب رسیده است. اهم این قوانین مصوب عبارتند از:

قانون بلدیه (۱۲۸۶)، قانون تشکیل انجمن‌های شهرها و قصبات، لایحه قانون شهرداری، متمم لایحه قانون شهرداری، قانون نوسازی و عمران شهری، قانون تشکیل انجمن‌های شهرستان و استان، قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری، قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری (نجاتی، حسینی، سید محمود، نگرش تحلیلی به چالش‌های حقوقی نظام مدیریت شهری: ۳۳).

آنچه در تمامی متون قانونی فوق به صورت مشابه دیده می‌شود و حائز اهمیت بسیار است، بی‌توجهی یا کم توجهی به مفهوم شهروندی در این قوانین است، این ویژگی به طور مشخص به شرح زیر است:

جایگاه مفهوم شهروندی در گفتمان حقوقی قانون بلدیه

تحلیل محتوایی قانون مزبور که اولین قانون موضوعه‌ی ایران در دوران مدرن (پس از مشروطه ۱۹۰۶ میلادی) و اولین قانون مدنی جدید در مجلس جدیدالتأسیس شورای ملی است، در برگیرنده چند نکته اساسی است:

الف) گرچه روح عبارات حقوقی قانون بلدیه به نحوی ناظر بر تعیین رابطه‌ی حقوقی میان افراد و شهرداری به گونه‌ای دو سویه است، رفع نیازهای شهروندان و استفاده عموم مردم از شبکه‌های ارتباطی یا شارع‌ها، انتخابات انجمن و در نظر گرفتن حق رأی برای افراد و...)، با وجود این، اصطلاح حقوقی شهروندی در قانون بلدیه به کار نرفته و در عوض از مفاهیم و واژه‌هایی استفاده شده که بر فرهنگ اجتماعی و فرهنگ سیاسی ایران در آن مقطع مسلط بوده است.

جدول شماره‌ی ۸۳- بازتاب نحوه‌ی رابطه حقوقی شهروندان و شهرداری در اولین قانون بلدیه

ردیف	فرم حقوقی	بند حقوقی	عبارات حقوقی
۱	اهالی شهرنشین	ف۱: قواعد کلیه	مقصود اصلی از تأسیس بلدیه، حفظ منافع شهرها و ایفای حوایج اهالی شهرنشین است.
۲	اهالی شهر	اول	اداره کردن آنچه اهالی شهر برای اصلاح بلدیه به موجب قانون ...
۳	عموم ناس	ب ۵	اراضی کوچه‌ها و معابر و پیاده‌روها و... هرچند که متعلق به شهر است، محل استفاده عموم مردم است.
۴	اهل شهر	ب ۶	وجوهی که اهل شهر برای مصارف بلدیه می‌دهند، باید به حکم قانون باشد
۵	مردم	ف۲: در تشکیل انجمن بلدیه	محل اجتماع انجمن نظارت در مرکز شهر واقع باشد تا مردم بتوانند به سهولت ... رأی دهند.
۶	اهالی شهر	ب ۸۳	کلیه‌ی قراردادهای انجمن بلدیه... با تصویب انجمن برای اطلاع اهالی شهر اعلان خواهد گردید.
۷	عموم	ب ۹۵	ولی هرگاه کلانتر (ریاست بلدیه) رأی اکثریت را مضر مصالح عموم بداند.

مأخذ: نجاتی، حسینی، سید محمود؛ بررسی جایگاه مفهوم شهروندی در قانون شهرداری، ۱۳۸۵.

در عصر پیشامدرن[1] ایران (مشروطه ۱۹۰۶ میلادی به بعد)، مفهوم و پدیده‌ی شهروندی چندان شکل نگرفته است. لذا نمی‌توان توقع داشت، این مفهوم به صورت پدیده‌ای غالب، در یک متن حقوقی بازتاب داشته باشد، چرا که حقوق و نظام حقوقی، بازتاب و آیینه واقعیت اجتماعی یک جامعه، تاریخ و یک فرهنگ است و در واقعیت اجتماعی ایران معاصر که حقوق و نظام حقوقی یکی از مؤلفه‌های کلیدی ساختار اجتماعی[2] و نظام اجتماعی[3] آن است؛ حقوق و نظام حقوقی باید پیوستگی منطقی و ذاتی با دیگر مؤلفه‌های نظام اجتماعی اقتصاد سیاست و فرهنگ داشته باشد.

خلاصه آنکه، هم مفهوم و هم پدیده‌ی شهروندی از حیث جامعه شناسی تاریخی عاملی غایب در واقعیت اجتماعی، ساختار اجتماعی و نظام اجتماعی ایران معاصر و همچنین ادبیات سیاسی، اجتماعی و حقوقی ایران بوده است و لذا به این قانون موضوعه (قانون بلدیه)، تسری پیدا نکرده است.

1. Pre- Modern
2. Social Structure
3. System social

«مفهوم شهروندی» در گفتمان قانون شهرداری ها (مصوب ۱۳۲۸، ۱۳۲۰، ۱۳۴۷، ۱۳۳۱)

در اصلاحیه‌های بعدی قانون شهرداری‌ها و مصوبات بعدی این متون حقوقی، همچنان مفهوم شهروندی در گفتمان حقوقی شهرداری‌ها با کم توجهی مواجه است:

الف) اصطلاحات حقوقی همان اصطلاحات قبلی مندرج در قانون بلدیه (۱۹۰۷.م)، است و تحول خاصی در آن به چشم نمی‌خورد:

مردم، اهالی شهر، اهالی محل و عموم، اصطلاح آشنا در این قانون هستند. لذا از این حیث معلوم نیست، چرا تحولات و دگرگونی‌های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی دو دوره‌ی اول و دوم نتوانسته است تغییری در اصطلاحات حقوقی قانون شهرداری‌ها صورت دهد.

ب) در قانون شهرداری‌ها طی این چند دوره‌ی قانونگذاری صرفاً به صورت کلی به وظایف سنتی شهرداری اشاره شده است (نظارت فنی به ساخت و سازها، جلوگیری از فعالیت کارخانه‌های مزاحم ...).

جدول شماره‌ی ۸۴- بازتاب رابطه‌ی حقوقی افراد و شهرداری در مجموعه قوانین شهرداری

ردیف	اصطلاح حقوقی	بندهای حقوقی	عبارات حقوقی
۱	مردم	۱۳۲۰/ت۲م۱۰	شهرداری مکلف است پس از تصدیق فنی مهندسین یا معمار رسمی شهرداری از لحاظ حفظ جان مردم.
۲	اهالی شهر	۱۳۲۸/م۲	منظور از تشکیل شهرداری، تدارک وسایل آسایش و تأمین نیازمندی‌های عمومی مربوط به اهالی شهر است.
۳	اهالی	۱۳۳۱/م۳	هر شهر و قصبه، انجمنی خواهد داشت به نام انجمن شهر یا انجمن قصبه که اعضای آن از طرف اهالی انتخاب می شوند.
۴	طبقات هفت گانه	/م۱۱	برای هر حوزه‌ی انتخابیه ۲۱ نفر از طبقات هفت گانه علماء رسته های علمی، که واجد شرایط باشند، انتخاب می‌شوند.
۵	اهالی	وظایف شهرداری/م۲۱	جلوگیری از افتتاح و دایر نگه داشتن کارخانه هایی که مزاحم اهالی شهر باشند.
۶	ساکنان شهر	/م۶۲	اجرای مقررات شهرداری که جنبه‌ی عمومی دارد و به تصویب انجمن رسیده، پس از اعلام برای کلیه‌ی ساکنان شهر لازم‌الرعایه است.
۷	اهالی محل	/م۶۴	شهرداری‌ها مکلفند ده درصد از کلیه درآمد سالانه خود را هر سال یک مرتبه برای اطلاع و استحضار اهل محل حساب آن را منتشر کنند.
۸	عموم	/م۶۹	شهرداری هر سه ماه یک بار صورت جامعی از درآمد و هزینه شهرداری را باید برای اطلاع عموم منتشر کند.
۹	اهالی	وظایف شهرداری/۱۳۳۱/م۷۶	شهرداری باید با تصویب انجمن شهر، آیین نامه‌ی اجرایی وصول عوارض و امثال آن را که اهالی دریافت می‌نمایند.
۱۰	عموم	۱۳۴۷/م۱۷	همین که طرح مصوب انجمن شهر از طرف وزارت کشور تأیید و برای اجرا به شهرداری ابلاغ شذ شهرداری مکلف است جهت اطلاع عموم.

مأخذ: نجاتی حسینی، سید محمود؛ بررسی جایگاه مفهوم شهروندی در قانون شهرداری، ۱۳۸۰.

ج) در قانون شهرداری‌ها طی دوره‌های قانون‌گذاری پیش گفته، روح حقوق شهروندی چندان دیده نمی‌شود، حتی در بخش مربوط به حق نظارت بر انتخابات انجمن شهر نیز از طبقات هفت گانه (علماء، رسته‌های علمی، مالکان، بازرگانان، کشاورزان، پیشه‌وران و کارگران)، نام برده شده است که بازتاب روح طبقاتی است تا روح شهروندی که فارغ از این تعلقات اجتماعی، سیاسی و فرهنگی است.

مفهوم شهروندی در قانون شوراهای اسلامی کشور (۱۳۶۹، ۱۳۶۱ و ۱۳۶۵)

استقرار شوراهای اسلامی کشوری به ویژه شوراهای اسلامی شهر که یکی از ارکان شکل گیری جامعه‌ی مدنی محلی[1] است و می‌توانند به تحقق شهروندی محلی[2] و مدیریت شهری مشارکتی[3] کمک کند، حائز اهمیت فراوانی است. از این رو، انتظار منطقی از مبنای حقوقی قانون مربوط به شوراهای اسلامی کشور این است که در این قانون، شهروندی جایگاه ویژه‌ای داشته باشد. از حیث تحلیل محتوایی، نکات زیر در قانون مذکور قابل ذکر هستند:

- در این قانون، واژه‌ی شهروندی و شهروند به کار نرفته است.
- برای نشان دادن جایگاه افراد و اعضای جامعه‌ی محلی شهری در نظام شوراهای اسلامی شهر از واژه‌های عمومی استفاده شده است: مردم، عموم، انتخاب کنندگان و انتخاب شوندگان، تابعیت کشوری، شخص واجد شرایط، ساکنان محل، معتمدان محل، داوطلبان عضویت، اهالی حوزه‌ی انتخابیه، فرد و... .
- مشارکت مردمی در نظام شوراهای اسلامی شهر صرفاً محدود به شرکت در انتخابات و حضور در مشارکت برنامه ریزی شده از سوی شوراهای اسلامی در امور گوناگون شهری (ماده‌ی ۷۱/وظایف شوراهای اسلامی شهرها)، است و اشاره‌ای به مشارکت و دخالت ساکنان شهر در امر تصویب و طراحی برنامه‌های توسعه‌ی شهری، نشده است.
- گفتمان حقوقی حاکم بر این قانون نیز ناظر به وظایف و حقوق شهروندی نیست و وظیفه‌ی اعضای جامعه‌ی محلی شهری در حد رأی دادن و مشارکت پذیر بودن دیده شده است.

مفهوم شهروندی در قانون شهرداری (مصوب ۱۳۳٤با اصلاحات و الحاقات کنونی)

این بخش از متن حقوقی قانون شهرداری‌ها، هم در عنوان و هم از حیث محتوایی، ارتباط بسیار مستقیمی با ساز و کار تشکیلاتی شهرداری‌ها، ارتباط افراد با شهرداری‌ها و نیز وظایف شهرداری‌ها دارد، لذا از اهمیت خاصی در ارتباط با موضوع شهروندی برخوردار است.

1. Local Civil Society
2. Local citizenship
3. Participatoty Urban Management

در قانون شهرداری مصوب ۱۳۳۴ و اصلاحات و الحاقات بعدی آن تاکنون نیز (با حذف و اضافات) نه تصریحاً و نه تلویحاً هیچ ذکری از شهروندی و مفاهیم آن به میان نیامده و صرفاً به وظایف شهرداری‌ها نه شهروندی اشاره شده است.

همانگونه که اشاره شد، در مجموعه قوانین شهرداری‌های کشورهای پیشرفته هنگام بحث از این گونه مباحث و موضوعات، به رابطه‌ی دوسویه‌ی شهرداری و شهروندان پرداخته می‌شود و همزمان وظایف و حقوق شهرداری و شهروندان توأماً مطرح می‌گردد. حال آنکه در قانون شهرداری‌های ایران، این نکته مسکوت گذاشته شده است و این از کاستی‌های عمده‌ی این قانون محسوب می‌شود.

مفهوم شهروندی و قانون نوسازی و عمران شهری (۱۳۴۷ با اصلاحات بعدی ۱۳۷۳، ۱۳۷۰، ۱۳۵۸، ۱۳۵۱)

قانون مزبور و محتوای کلی آن راجع به فرایند توسعه‌ی شهری[1] و نحوه‌ی کنترل و نظارت شهرداری‌ها بر ساخت و سازهای شهری و تمهیدات قانونی پیش‌بینی شده برای رسیدگی به تخلفات ساخت و سازهای شهری، نحوه‌ی پرداخت عوارض نوسازی و عمران شهری به شهرداری‌ها و مانند آن است.

در این قانون به شکل منطقی باید به حقوق و وظایف شهروندان تصریحاً اشاره شود، اما بررسی محتوایی این قانون چنین چیزی را نشان نمی دهد. آنچه قانون مزبور منعکس می سازد، شامل موارد زیر است:

- تنظیم حقوقی رابطه‌ی افراد و شهرداری‌ها به صورت رابطه‌ی اقتصادی صرف با استفاده از واژه‌ی مؤدی مالیاتی- عوارضی؛
- وظیفه‌ی مؤدی در قانون مذکور به ترتیب پرداخت عوارض، تقسیط و دریافت عوارض شمرده شده است؛
- روح گفتمان حقوقی قانون مزبور در ارتباط با موضوع شهروندی، به صورت شهرداری دریافت کننده‌ی عوارض (حقوق شهرداری) و مؤدی پرداخت کننده‌ی عوارض (وظایف افراد در قبال شهرداری)، صورت‌بندی شده است.

در مجموع، این قانون مهم نیز هماهنگی و همنوایی لازم را با مفهوم شهروندی ندارد.

ذکر یک نکته ضروری است که آیین نامه‌ی تعزیرات حکومتی در شهرداری‌های کشور، تنها بخش حقوقی در قانون شهرداری‌ها است که واژه‌ی شهروندی در عنوان و محتوای آن به دفعات آمده است. اما این قانون از ابتدا تا انتها شهروندی را در لفظ و محتوا نادیده گرفته است. بنابراین در این قانون چگونه یک بار واژه‌ی شهروندی به جای پرداختن به حقوق شهروندی به وظایف و تکالیف شهروندان پرداخته است و تخلفات شهروندان و مجازات‌های تعزیری آنان را ذکر کرده است.

در مجموع، بررسی جایگاه مفهوم شهروندی (به عنوان پشتوانه‌ی مهم حقوقی در مشارکت)، در مجموعه قوانین و مقررات شهرداری‌ها (از قانون بلدیه تا قوانین شهرداری‌های کنونی) و مقایسه‌ی آن با نمونه‌های بیان شده، به خوبی نشانگر بی‌توجهی یا کم توجهی شهروندی در نظام حقوق شهری ایران و به ویژه قانون شهرداری‌ها است. می‌توان گفت، واژه‌های به کار رفته در قوانین

1. Urban Development

شهری ایران، پیش از آنکه در فضای مفهوم شهروندی قرار داشته باشد، متعلق به گفتمان حقوقی است که اعضای جامعه‌ی محلی را یا به عنوان توده‌ی فاقد حقوق و وظایف قانونی در نظر می‌گیرد و یا این که صرفاً از منظر شهرنشین بودن به آنان نگاه می‌کند.

یکسان فرض نمودن شهروند و شهرنشین در قانون شهرداری‌ها و گفتمان حقوقی حاکم بر این قانون می‌تواند، نشانگر این امر باشد که قانون شهرداری‌ها نتوانسته است روح شهروندی و معنا و مفهوم آن را درک کرده و بپذیرد. بدیهی است، با توجه به اهمیتی که حکومت‌های محلی، مدیریت‌های شهری، مقامات محلی، شورای اسلامی شهرها و شهرداری‌ها در شهروندسازی و شکل دادن به جامعه‌ی مدنی محلی دارند؛ نظام حقوق شهری ایران باید ظرفیت‌های حقوقی و قانونی لازم را برای آماده سازی مطلوب بسترهای قانونی جهت شهروندسازی محلی داشته باشد.

بنابراین در صورتی که بتوان پیش شرط‌های لازم برای مشارکت را در مدیریت شهری استان فراهم نمود و چارچوب قانونی آن را طراحی کرد. مردم می‌توانند در سطوح زیر به مشارکت در اداره امور شهرهای استان بپردازند:

- مشارکت در تعیین اهداف تصمیم گیری، مدیریت و سیاستگذاری؛
- مشارکت در ارایه‌ی راه حل؛
- مشارکت در پدید آوردن و تولید دگرگونی ها، ابتکارات و تفکرات جدید و استفاده بهینه از آنها؛
- مشارکت در اجرا شامل:

الف- مشارکت در تأمین نیروی فکری و تکنولوژی برای طرح‌ها و برنامه‌ها

ب- مشارکت در تأمین نیروی انسانی برای طرح‌ها و برنامه‌ها

ج- مشارکت در تأمین مالی هزینه‌های انجام طرح‌ها و برنامه‌ها

- **مشارکت در نظارت**
- **مشارکت در ارزشیابی و بررسی بازخوردها**

در حال حاضر میزان مشارکت مردمی در مدیریت شهری استان در سطوح پیش گفته بسیار ناچیز است و ذهنیت مردم و حتی مسؤولین از مشارکت به مشارکت مالی شهروندان خلاصه شده است، به عبارتی ساده‌تر تعامل سازنده، مؤثر و تنگاتنگی (به دلیل عدم وجود بستر قانونی و تحقق نیافتن پیش شرط‌های لازم بین مردم و مسؤولین)، وجود ندارد. حال آن که پتانسیل‌های بالایی جهت به مشارکت طلبیدن مردم در شهرهای استان وجود دارد که به برخی از آنها اشاره می‌شود:

- وجود روابط همبستگی و پیوندهای محله‌ای- همسایگی؛
- وجود سنت‌های مذهبی که انجام آنها مشارکت و همیاری مردم محل را می‌طلبد (مثل دسته‌های عزاداری که بزرگ‌ترین دسته عزاداری در دنیا متعلق به شهر زنجان است که به صورت خودجوش با نظم و عظمتی مثال‌زدنی برگزار می‌گردد)؛

- وجود معتمدین محلی و رهبران غیررسمی محلی که مورد اعتماد ساکنین هستند؛
- وجود نهادهای غیررسمی اجتماعی مثل هیأت‌های عزاداری و پایگاه‌های مساجد؛
- افزایش تمایل بخش خصوصی در ارائه خدمات شهری؛
- وجود نهادها و سازمان‌های غیردولتی (NGO)، گوناگون و جامعه مدنی.

لازم به ذکر است از دیگر موانع برقراری تعامل مناسب بین شورای شهر و شهروندان شیوه‌ی انتخاب اعضای شورای شهر، می‌باشد که به گونه‌ای است که اعضای شورا نماینده واقعی محلات شهر نیستند، چرا که همه اعضاء از کل آرای شهر انتخاب می‌شوند. برای این که بتوان به طور واقعی شوراها را در بین مردم دید، باید شیوه‌ی انتخاب آنها محلی باشد و اعضای شورا به خاطر محل اسکان خود مجبور باشد، در بین مردم زندگی کند. در شرایط کنونی اغلب اعضای شوارهای شهرهای استان در منطقه‌ی خاصی از شهر ساکن هستند و بالطبع ارتباط مستقیم با ساکنین مناطق فرودست شهری ندارند.

به طور مثال هیچ گاه برای منطقه‌ی ۴۵۰۰۰ نفری اسلام آباد نماینده‌ای از خود این مردم برای عضویت در شورا انتخاب نشده است و مردم اعضای شورا را مثل نمایندگان مجلس تنها در زمان تبلیغات انتخاباتی ملاقات می‌کنند و این با روح شوراها که باید ارتباط مستقیم با مردم داشته باشند در تضاد است. فراموش نشود که ارتباط مستقیم مسؤولیت پاسخ‌گویی را افزایش خواهد داد.

فقدان منابع مالی مستمر، پویا و قابل اتکاء در شهرداری‌های استان

با توجه به اهمیت تأمین مالی هزینه‌های مدیریت شهری که با افزایش مهاجرت به شهرها و فزونی جمعیت شهری مدیریت شهری را در خصوص تأمین خدمات دچار مشکل نموده است، به بررسی جداگانه این موضوع پرداخته شده است.

مطالعه‌ی نظام‌های مدیریتی موفق مبتنی بر رویکرد محله محوری در جهان نشان می‌دهد در کنار اهمیت حیاتی منابع مالی به لحاظ کمی و سازماندهی آن در تحقق مطلوب برنامه‌ریزی اجتماعات محلی، اشتراکاتی در آنها یافت می‌شود که مدیریت شهری ایران و خصوصاً مدیریت شهری در سطوح استان فاقد آن است و برنامه‌ریزی آتی نگری را در جهت بهبود شرایط می‌طلبد. اهم این موارد به شرح زیر است:

- وجود برنامه‌های مالی میان مدت و بلندمدت به عنوان ابزار مدیران شهری برای کاهش هزینه‌ها و افزایش بازدهی، با در نظر گرفتن سه عامل:

الف) ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های بالقوه‌ی اجتماعات محلی؛

ب) جمعیت در حال افزایش؛

ج) پایداری و استمرار منابع.

- حرکت از مدیریت درآمد به سوی مدیریت هزینه‌ها در اداره‌ی شهرها. در واقع، محلات شهری به عنوان هسته‌های کوچک شهری به جای آنکه تنها محل مصرف باشند، به نواحی تولیدی و جذب نیروی کار تبدیل شوند.
- صرفه جویی در منابع مالی از طریق کاهش ناهماهنگی‌ها، در این خصوص به کارگیری مدیریت یکپارچه‌ی شهری، مهم‌ترین تدبیر برای کاهش این قبیل هزینه‌هاست.
- تشکیل و تقویت سازمان‌های غیردولتی (NGOs)، به عنوان مکانیزمی مؤثر و اجرایی جهت جلب مشارکت مردم. این نوع سازمان‌ها، تنها به عنوان نهادهایی برای جلب مشارکت مالی و افزایش درآمد شهرداری‌ها، در نظر گرفته شده‌اند. این سازمان‌ها می‌بایست به عنوان محلی برای کنترل و بهره‌وری هزینه‌ها مطرح باشند، چرا که از سوی آنها می‌توانند تعیین کننده‌ی نیازهای واقعی شهر و شهروندان باشند و از سویی دیگر، به صرفه‌جویی مصارف شهروندان از منابع شهر کمک کنند و از این طریق از سرمایه‌گذاری‌ها و هزینه‌های غیرضروری جلوگیری کنند.
- بازنگری و شفاف‌سازی پتانسیل‌ها و منابع درآمدی شهر. در این زمینه، دستورالعمل های نحوه‌ی سهم بری دولت مرکزی و سازمان محلی از این منابع به تناسب مسؤولیت‌ها و وظایف تنظیم می‌شود، به گونه‌ای که سازمان‌های محلی و مشخصاً شهرداری‌ها بتوانند از امکانات مالی لازم برای انجام وظایف و مسؤولیت‌های فزاینده خود برخوردار شوند.
- تنوع منابع درآمدی: گزینه‌های مختلف منابع مالی باید از قدرت و قابلیت اعتماد بالایی برخوردار باشند و در مواقع بحرانی، بتوان به راحتی یکی را جایگزین دیگری نمود.

شش محور بالا که از اشتراکات مدیریت شهری نوین در جهان (با تأکید بر معلومات شهری)، در بخش سازماندهی منابع مالی است، فاصله بسیاری با ساختار مدیریت شهری در ایران به ویژه استان زنجان دارد. در تمامی موارد ذکر شده، تأکید بر پتانسیل‌های محلی و سازماندهی آنها با محوریت ساکنین محلی به چشم می‌خورد. در حالی که شهرداری‌های استان به شکل درآمد- هزینه اداره می‌شوند. یعنی همانند مدیریت بخش خصوصی اما مانند بخش خصوصی اداره نمی‌شوند. در واقع، شهرداری دستگاهی خدماتی است با منابع و امکانات پایین ابزارها و اختیاراتی که در مدیریت بخش خصوصی وجود دارد، در اختیار ندارد.

می‌توان گفت: مادامی که نگرش به مدیریت و اداره شهرها، نگرش انجمن شهری است و مدیریت شهری دستوری از بالا به پایین تلقی می‌گردد، هم منابع و هم هماهنگی‌های بین بخشی دچار مشکل خواهند شود، این نگرش باید به سمت شهروند مداری تغییر یابد، عرصه‌ای عمومی که هم شهروند حضور دارد و هم حق و تکلیف دارد. در چنین نگرشی، شهروندان، بزرگ‌ترین منبع درآمد و مهم‌ترین تصمیم‌گیر و ناظر در اداره امور شهر هستند.

۱-۳-٤-۱-۷- کارکردهای روستایی اقتصاد شهری

در کنار فعالیت‌های اقتصادی که بیش‌تر ماهیتی مختص شهرها دارند، در برخی مواقع در شهرها انجام می‌گیرد که ویژگی‌هایی مبتنی بر کارکردهای روستایی دارند. این که چرا این گونه فعالیت‌ها در شهر انجام می‌شود و سر منشاء چه تغییراتی است و چگونه باید فضاهای شهری را با آن متناسب کرد و سؤالات متعدد دیگر از جمله دلایل مطالعه بعد روستایی اقتصاد شهری است. امروزه در ادبیات توسعه شهری جهانی از اصطلاحی به نام «کشت- شهر»، نام برده می‌شود که بیان کننده رشد و گسترش فعالیت‌های کشاورزی در داخل یا حاشیه شهرها است. این فعالیت‌ها خود نقش به سزایی در توسعه‌ی پایدار شهری از لحاظ تأمین فرصت‌های اشتغال، تأمین نیازهای حیاتی ساکنین شهر در زمینه تولید مواد غذایی و توسعه فضای اکولوژیک مورد نیاز زیست انسان شهری و همچنین ارتقای سیمای شهری دارد.

بررسی این موضوع در شهرهای استان زنجان با توجه به دلایل زیر از اهمیت بیش‌تری برخوردار است.

الف) یکی از ویژگی های نظام شهری استان زنجان حاکمیت روستا- شهرها در سلسله مراتب شهری است. که این خود از تبدیل روستاهای بزرگ استان به نقاط شهری در دهه‌ی اخیر ناشی شده است. با وجود تغییر نقطه‌ی روستایی به یک نقطه شهری کماکان اقتصاد غالب این شهرهای تازه متولد شده فعالیت‌های وابسته به کشاورزی می‌باشد.

ب) قرارگیری شهرهای بزرگ و میانه اندام استان در مناطقی با توانمندی طبیعی بالا و گسترش فعالیت‌های کشاورزی از جمله کاشت سبزیجات، باغداری و... از دیگر دلایل اهمیت مطالعه کارکردهای روستایی اقتصاد شهری استان است. به طوری که در حال حاضر حوزه‌های پیرامون شهرهایی همانند: زنجان، ابهر، خرمدره، صائین قلعه و هیدج، از مناطق متراکم استقرار باغ‌های مثمر و غیرمثمر در سطح استان می‌باشد. این محدوده‌ها علاوه بر نقش مؤثر در اقتصاد شهری، از مبانی مهم پایداری شهرها از لحاظ نظام‌های "پشتیبان حیات" محسوب می‌شود.

به منظور ارائه‌ی تحلیل‌های این بخش و به منظور تعیین کارکردهای روستایی نقاط شهری استان و به دلیل عدم امکان پژوهش مستقل جهت گردآوری آمار و اطلاعات مختص تحلیل این بخش ناگزیر از اطلاعات حاصل از نتایج سرشماری کارگاهی سال ۱۳۸۱، کشور استفاده شده است، که البته گویای همه واقعیت‌ها نخواهد بود. آمارهای ارائه شده در سرشماری کارگاهی ۱۳۸۱، به تفکیک کدهای فعالیتی استاندارد (طبقه‌بندی تفصیلی فعالیت‌های اقتصادی ایران) و تعداد کارکن می‌باشد. زمینه‌های کلی فعالیت‌ها دارای کد ۱ رقمی است که زیر بخش‌های فعالیتی هریک از این زمینه‌ها کدهای دو رقمی تا چهار رقمی را شامل می‌شود. لذا جهت مطالعه‌ی این قسمت از مطالعات اقتصاد شهری در مرحله اول به تفکیک و انتخاب کدهای فعالیتی با ماهیت فعالیت‌های روستایی پرداخته شده است و سپس به تحلیل وضعیت بخش اقدام گردیده است.

زمینه‌های اصلی طبقه‌بندی فعالیت‌ها در سرشماری کارگاهی مشتمل بر ۱۸ زمینه‌ی اصلی فعالیت به شرح ذیل بوده است.

- کشاورزی، شکار و جنگل‌داری؛
- شیلات؛
- استخراج معدن؛
- صنعت ساخت؛
- تأمین برق و گاز و آب؛
- ساختمان؛
- عمده فروشی، خرده فروشی و تعمیر وسایل نقلیه موتورسیکلت و کالاهای مشخص و خانگی؛
- هتل و رستوران؛
- حمل و نقل و انبارداری – ارتباطات؛
- واسطه‌گری‌های مالی؛
- مستغلات اجاره و فعالیت‌های کار و کسب؛
- اداره امور عمومی و دفاع و تأمین اجتماعی اجباری؛
- آموزش؛
- بهداشت و مددکاری اجتماعی؛
- سایر فعالیت‌های خدمات عمومی و اجتماعی و شخصی؛
- خانوارهای معمولی دارای مستخدم؛
- سازمان‌ها و هیأت‌های برون مرزی؛
- دفاتر و ادارات مرکزی.

براساس طبقه‌بندی فوق و از بین ۱۸ زمینه‌ی اصلی فعالیت یاد شده ۳ زمینه‌ی اصلی فعالیت که واجد فعالیت‌هایی با ماهیت روستایی است. انتخاب و مبنای مطالعه کارکردهای روستایی اقتصاد شهری استان قرار گرفته است. در جدول شماره‌ی ۸۵، تعداد فعالیت‌های منتخب به تفکیک کد فعالیت مورد نظر نشان داده شده است.

جدول شماره‌ی ۸۵- تعداد فعالیت‌های منتخب به تفکیک کد فعالیت

کد فعالیت اصلی	زمینه اصلی فعالیت	تعداد کل فعالیت‌ها در کدهای ٤ رقمی	تعداد فعالیت‌های منتخب (کارکردهای روستایی)
۱	کشاورزی، شکار و جنگل‌داری	۱۵	۱۵
۲	شیلات	۲	۲
۴	صنعت (ساخت)	۱۵۱	۱
جمع کل	۳	۱۶۸	۱۸

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

با توجه به جدول فوق از کل ۱۶۹ زیر بخش فعالیتی در کدهای اصلی ۴، ۲، ۱ (زمینه اصلی فعالیت)، ۱۸ کد فعالیتی برای پوشش اطلاعاتی این بخش مورد استفاده قرار گرفت که شرح فعالیت‌ها به تفکیک کد فعالیتی به ترتیب جدول زیر می‌باشد.

جدول شماره‌ی ۸٦- فعالیت‌های منتخب به تفکیک زیر بخش‌های آن

کد فعالیت اصلی	زمینه اصلی فعالیت	نوع فعالیت‌ها در کدهای ٤ رقمی (زیر بخش‌ها)
۱	کشاورزی، شکار و جنگل داری	۰۱۱۱- کاشت غلات و حبوبات و دانه‌های روغنی و گیاهان صنعتی
		۰۱۱۲- کاشت سبزیجات و محصولات خاص باغبانی و محصولات خزانه‌ای
		۰۱۱۳- پرورش درختان میوه و درختان دانه‌های آجیلی و محصولات نوشیدنی و چاشنی
		۰۱۲۳- پرورش گاو و گوسفند به روش صنعتی- تولید شیر
		۰۱۲۴- پرورش گاو و گاومیش و بز و گوسفند به روش سنتی و پرورش شتر و تولید شیر
		۰۱۲۶- پرورش مرغ و خروس به روش صنعتی و جوجه کشی ماشینی
		۰۱۲۷- پرورش زنبور عسل
		۰۱۲۸- پرورش کرم ابریشم
		۰۱۲۹- پرورش مرغ و خروس به روش سنتی و سایر طیور و حیوانات و تولید محصولات حیوانی
		۰۱۳۰- بهره‌برداری خانوار با کاشت محصولات توام با دامداری
		۰۱۴۰- خدمات کشاورزی و دامپروری به جز فعالیت‌های دامپزشکی
		۰۱۵۰- شکار و تله‌گذاری و تکثیر حیوانات شکاری شامل فعالیت‌های خدماتی وابسته
		۰۲۰۱- جنگل داری و قطع اشجار و خدمات وابسته
		۰۲۰۲- مرتعداری و فعالیت‌های خدماتی وابسته
		۰۲۰۳- جمع آوری و برداشت گیاهان جنگلی و مرتعی- به جزء چوب و علوفه مرتعی
۲	شیلات	۰۵۰۱- پرورش و تکثیر ماهی خوراکی - در کارگاه یا مزرعه
		۰۵۰۲- ماهی‌گیری و صید آبزیان و خدمات وابسته
۴	صنعت (ساخت)	۳۸۰۰- کشت و صنعت

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

در جدول شماره‌ی ۸۶، مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی در ۱۶ نقطه شهری استان منعکس شده است. براساس این جدول از مجموع ۲۹۰۷۷ واحد فعالیتی در ۱۶ نقطه‌ی شهری استان ۱۹۱ واحد معادل ۶۶ درصد واحدهای فعالیت کارکردی روستایی دارند و حدود ۵۵۴ نفر، در این واحدها مشغول فعالیت می‌باشند.

از ۳ زمینه‌ی اصلی فعالیت که واجد فعالیت‌هایی با ماهیت روستایی هستند، بخش کشاورزی و شکار و جنگل داری با ۱۸۳ واحد و بخش‌های صنعت- ساخت که تنها بخش کشت و صنعت را در زیر مجموعه خود دارد با ۹ واحد و بخش شیلات تنها با ۱ واحد به ترتیب بیش‌ترین و کم‌ترین واحدها را، به خود اختصاص داده‌اند.

جدول شماره‌ی ۸۷- مشخصات فعالیت‌ها با کارکرد روستایی در مجموعه سکونتگاه‌های شهری استان

جمع	کد فعالیت	جمع	بدون کارکن	نفر ۱	نفر ۲	نفر ۳	نفر ٤	نفر ٥	نفر ٦-٩	نفر ١٠-١٩	نفر ٢٠-٢٩	نفر ٣٠-٤٩	نفر ٥٠-٩٩	نفر ١٠٠-٤٩٩	نفر ٥٠٠-٩٩٩	نفر ١٠٠٠ و بیش‌تر
تعداد کل کارگاه‌ها در ۱۸ زمینه‌ی اصلی فعالیت	-	۲۹۰۷۷	۵۹	۱۷۶۳۶	۶۵۵۷	۱۹۲۷	۷۷۹	۳۹۰	۵۶۹	۵۵۹	۲۴۶	۲۱۵	۸۵	۵۰	۲	۳
کشاورزی و شکار و جنگل‌داری	۱	۱۸۳	۲	۷۹	۵۷	۲۱	۸	۷	۴	۴	۰	۰	۱	۰	۰	۰
کاشت غلات و حبوبات و دانه‌های روغنی و گیاهان صنعتی	۱۱۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کاشت سبزیجات و محصولات خاص باغبانی و محصولات خزانه‌ای	۱۱۲	۵	۰	۲	۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش درختان میوه و درختان دانه‌های آجیلی و محصولات نوشیدنی و چاشنی	۱۱۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو و گوسفند به روش صنعتی- تولید شیر	۱۲۳	۱۴۰	۲	۶۳	۴۶	۱۶	۸	۴	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو وگاومیش و بز و گوسفند به روش سنتی و پرورش شتر و تولید شیر	۱۲۴	۳	۰	۲	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش اسب و الاغ و قاطر و استر	۱۲۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش صنعتی و جوجه‌کشی ماشینی	۱۲۶	۱۰	۰	۳	۴	۰	۱	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش زنبور عسل	۱۲۷	۲	۰	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش کرم ابریشم	۱۲۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش سنتی و سایر طیور و حیوانات و تولید محصولات حیوانی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۱۲۹	۲	۰	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
بهره برداری خانوار با کاشت محصول توأم با دامداری	۱۳۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
خدمات کشاورزی و دامپروری به جز فعالیت دامپزشکی	۱۴۰	۱۲	۰	۵	۱	۴	۰	۰	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شکار و تله گذاری و تکثیر حیوانات شکاری شامل فعالیت‌های خدماتی وابسته	۱۵۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جنگلداری و قطع اشجار و خدماتی وابسته	۲۰۱	۷	۰	۱	۰	۱	۰	۰	۱	۳	۰	۰	۱	۰	۰	۰
مرتعداری فعالیت‌های خدماتی وابسته	۲۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع‌آوری و برداشت گیاهان خودروی جنگلی و مرتعی- به جزء چوب و علوفه مرتعی	۲۰۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شیلات	۲	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش و تکثیر ماهی خوراکی- در کارگاه یا مزرعه	۵۰۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
ماهی‌گیری و صید آبزیان و خدمات وابسته	۵۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰
صنعت و ساخت	۴	۵۰۱۲	۰	۲۲۸۷	۱۴۲۲	۷۲۶	۲۹۹	۱۳۷	۷۶	۷	۹	۱	۱۱	۰	۱	
کشت و صنعت	۳۸۰۰	۹	۰	۳	۲	۲	۱	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع کارگاه‌های با کارکرد روستایی		۱۹۱	۲	۸۱	۵۹	۲۳	۱۰	۶	۴	۵	۰	۱	۱	۰	۰	۰

مأخذ: مرکز آمار ایران، سرشماری کارگاهی، ۱۳۸۱.

در جدول‌های شماره‌ی ۸۸ تا ۱۰۳ مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی به تفکیک ۱۶ نقطه شهری بیان شده است. براین اساس در ادامه‌ی به بررسی و تحلیل فعالیت‌های با ماهیت روستایی به تفکیک نقاط شهری استان پرداخته می‌شود.

شهر زنجان

از مجموع ۱۸۶۹۴واحد فعالیت موجود در شهر زنجان، ۹۱ کارگاه معادل ۴۹ درصد به فعالیت‌های با کارکرد روستایی اختصاص دارد که حدود ۳۰ نفر در این کارگاه‌ها مشغول فعالیت هستند. اغلب این کارگاه‌ها به بخش کشاورزی، شکار و جنگل‌داری اختصاص دارد و سهم بخش‌های کشت و صنعت و شیلات در مجموع ۲ واحد، می‌باشد. از مجموع ۸۹ کارگاه فعال در زمینه کشاورزی و شکار و جنگل‌داری ۶۷ واحد مربوط به پرورش گاو و گوسفند می‌باشد که تعداد قابل توجهی محسوب می‌شود. این موضوع به لحاظ زیست محیطی و زندگی انسان در کنار دام مسأله‌دار بوده و بحث ساماندهی آن در قالب «دام شهر» بحثی جدی است که می‌تواند به عنوان یک طرح پایین دست در سطح شهر زنجان مورد مطالعه قرار گیرد. وجود ۷ مرکز ارائه دهنده‌ی خدمات دامپروری و کشاورزی در شهر زنجان حاصل افزایش پیوند شهر و روستاست چرا که این مراکز به نقاط روستایی اطراف خدمات رسانی می‌کنند. البته با توجه به این که شهر زنجان مرکز استان زنجان نیز می‌باشد، مراکز مذکور به برخی شهرهای کوچک نیز خدمات متنوعی ارائه می‌دهند.

کاشت سبزیجات و محصولات باغبانی از دیرباز به عنوان یک فعالیت سودآور در بخش جنوبی شهر زنجان متداول بوده است و هم اکنون نیز ۵ واحد تولید این محصول در شهر زنجان فعالیت دارد. دلیل متداول شدن این نوع فعالیت، نزدیکی به بازار مصرف است که هر روز رونق بیش‌تری می‌یابد. زنبورداری نیز به عنوان یکی از فعالیت‌های جنبی پاک و سودآور در شهر زنجان با ۲ مرکز در حال فعالیت است.

شهر ابهر

شهر ابهر به عنوان شهری که در مسیر صنعتی شدن گام برمی‌دارد، با ۳۳۹۰ واحد فعالیت بعد از شهر زنجان در رتبه‌ی دوم جای دارد. از کل ۳۳۹۰ واحد فعالیت تنها ۲۶ واحد معادل ۷۷ درصد از کل واحدها کارکردی روستایی دارند که اغلب این فعالیت‌ها در زمینه‌ی پرورش گاو و گوسفند است. پرورش طیور نیز در این شهر از اهمیت بالایی برخوردار است. یک واحد خدماتی پشتیبان در زمینه‌ی تأمین خدمات کشاورزی و دامپروری نیز در این شهر فعالیت دارد که خدمات مورد نیاز روستاهای پیرامون تأمین می‌کند. در مجموع فعالیت های روستایی از این شهر به لحاظ سیمای بصری نمود چندانی ندارد به جزء نواحی اطراف شهر که دارای چشم‌انداز کشاورزی و باغداری است.

شهر صائین قلعه

شهر صائین قلعه در سال ۱۳۸۱، در مجموع دارای ۵۹۰ کارگاه، بوده است که ۶ واحد از این تعداد معادل ۱/۰۲ درصد دارای ماهیت روستایی بوده است. تمامی این واحدها در زمینه‌ی پرورش گاو و گوسفند به روش‌های سنتی و صنعتی، فعالیت می‌کنند. این موضوع در سیما و کالبد شهر صائین قلعه نیز کاملاً مشهود است و در معماری منازل مسکونی هنوز محل نگهداری احشام و حیوانات اهلی محفوظ است. ساماندهی این نوع فعالیت به منظور جداسازی محل زیست انسان و حیوان در این شهر با شدت بیش‌تری مطرح است.

شهر سلطانیه

براساس سرشماری کارگاهی سال ۱۳۸۱، شهر سلطانیه تنها دارای یک واحد با کارکرد روستایی است که در زمینه‌ی پرورش طیور فعالیت می‌نماید و این تعداد معادل ۰/۲۷درصد از کل ۳۷۷ واحد فعال این شهر می‌باشد.

شهر هیدج

فعالیت واحدهای با کارکرد روستایی در این شهر نیز چندان زیاد نیست و تنها ۳ واحد از کل ۶۲۸ واحد برابر با ۰/۴۸ درصد در این زمینه فعالیت می‌کنند، ۲ واحد در زمینه‌ی پرورش گاو و گوسفند و یک واحد در زمینه‌ی کاشت غلات و حبوبات مشغول فعالیت هستند.

شهر خرمدره

شهر خرمدره دارای ۲۱۱۲ کارگاه در ۱۸ زمینه اصلی فعالیت دارند که از این تعداد ۲۵ واحد متعلق به کارگاه‌های با ماهیت روستایی است و اغلب این کارگاه‌ها یعنی ۲۱ واحد در زمینه‌ی پرورش گاو و گوسفند فعالیت می‌کنند. ۲ واحد نیز ارائه دهنده‌ی خدمات پشتیبانی در زمینه‌های کشاورزی و دامداری هستند که خدمات مورد نیاز سکونتگاه‌های روستایی را تأمین می‌کنند.

شهر قیدار

شهر قیدار به عنوان تنها شهر قدرتمند جنوب استان زنجان نقاط روستایی متعددی را تحت نفوذ خود دارد و خدمات مورد نیاز آنها را تأمین می‌کند. براساس منابع موجود در این شهر ۲ واحد پشتیبان و خدمات دهنده فعالیت‌های کشاورزی و دامپروری وجود دارد. سه واحد فعالیت نیز در زمینه‌ی پرورش گاو و گوسفند و تولید شیر فعالیت می‌کنند که ماهیتی روستایی دارند. یک واحد نیز در زمینه جنگل‌داری در این شهر فعالیت می‌کند. در مجموع ۷ واحد فعالیت برابر با ۰/۴۷ درصد از کل ۱۴۹۴ واحد فعال این شهر در فعالیت‌های یاد شده وجود دارد.

شهر سجاس

میزان واحدهای فعالیت با ماهیت روستایی در شهر سجاس ۲/۰۲ درصد کل واحدهای موجود می‌باشد که معادل ۵ واحد فعالیت را شامل می‌شود و تمامی این واحدها در زمینه‌ی پرورش گاو و گوسفند فعالیت می‌نمایند. از تعداد کل شاغلین ۲۴۸ کارگاه فعال در این شهر ۱۱ نفر در واحدهای با ماهیت روستایی مشغول به فعالیت هستند.

شهر گرماب

براساس سرشماری کارگاهی سال ۱۳۸۱، تنها یک واحد فعال با ماهیت روستایی در این شهر وجود دارد که در زمینه‌ی جنگل‌داری و قطع اشجار فعالیت می‌کند. ۰/۵۷درصد کل واحدهای فعالیت شهر گرماب (۱۷۵ فعالیت)، را شامل می‌باشد.

شهر زرین رود

براساس سرشماری کارگاهی سال ۱۳۸۱، از مجموع ۲۲۵ کارگاه فعال در شهر زرین رود تنها ۱ واحد معادل ۰/۴۴ درصد دارای کارکرد روستایی است که در زمینه‌ی پرورش گاو و گوسفند مشغول فعالیت می‌باشد.

شهر ماهنشان

با توجه به سرشماری کارگاهی سال ۱۳۸۱، فعالیت با کارکرد روستایی در شهر ماهنشان وجود ندارد. اصلی این وضعیت، فعالیت اغلب ساکنین در بخش خدمات و معدن است که رونق زیادی در شهرستان ماهنشان دارد.

شهر دندی

شهر دندی اصولاً یک شهر معدنی است و تقریباً تمامی ساکنین در این بخش اقتصادی فعالیت می‌کنند. به همین دلیل هیچ فعالیت با ماهیت و کارکرد روستایی در این شهر گزارش نشده است.

شهر آببر

فعالیت‌های با ماهیت روستایی در این شهر چندان فعال نمی‌باشند و تنها ۲ واحد از ۳۹۴ واحد این شهر یعنی معادل ۰.۵ درصد در این زمینه فعالیت می‌کنند که با توجه به پتانسیل‌های این شهر دو واحد مذکور در زمینه پرورش گاو و گوسفند و فعالیت‌های مرتبط با جنگل‌داری فعالیت می‌کنند.

شهر چورزق

شهر چورزق در سال ۱۳۸۱، دارای ۸۹ واحد کارگاهی بوده است که ۱۷ واحد آن معادل ۱۹/۱ درصد دارای ماهیت روستایی است که همه این واحدها به پرورش گاو و گوسفند اختصاص داشته‌اند. بنابراین موضوع ساماندهی این فعالیت در قالب "دام شهر" با اهمیت بیش‌تری در این شهر مطرح می‌باشد. رونق این فعالیت در شهر چورزق کاملاً با محیط طبیعی و پتانسیل‌های بالای این

شهر در زمینه پرورش گاو و گوسفند مرتبط است. لازم به ذکر است این شهر در بین شهرهای استان دارای بالاترین درصد فعالیت‌های با کارکرد روستایی است.

شهر زرین آباد

فعالیت‌های کارگاه‌های با ماهیت روستایی در این شهر نیز چندان چشم‌گیر نیست و تنها یک واحد در زمینه جنگل‌داری و قطع اشجار در این شهر فعالیت دارد که ۰/۶۸ درصد از کل ۱۴۷ واحد فعالیت این شهر را، شامل می‌شود.

شهر حلب

در مجموع ۷ واحد از ۶۲ واحد کارگاهی این شهر (معادل ۱۱/۲۹ درصد کل واحدهای فعال)، ماهیت روستایی دارد و تمامی این واحدها در زمینه کشت و صنعت فعال می‌باشند. شهر حلب در سال‌های نه چندان دور به شهر تبدیل شده است و هنوز چهره روستایی خود را حفظ کرده است.

به طور کلی می‌توان گفت اغلب فعالیت‌های با کارکرد روستایی در شهرهای استان متعلق به پرورش گاو و گوسفند و تولید شیر می‌باشد.

در یک سطح بندی کلی می‌توان شهرهای استان را از نظر دارا بودن فعالیت‌های با کارکرد روستایی در ۴ سطح به شرح جدول شماره‌ی ۸۷، طبقه‌بندی کرد.

جدول شماره‌ی ۸۸- سطح‌بندی شهرهای استان براساس میزان فعالیت‌ها با کارکردهای روستایی

سطح	درصد واحدها با کارکرد روستایی نسبت به کل واحدهای فعال شهر	نام شهر
اول	بالای ۱۰ درصد	چورزق و حلب
دوم	۱۰-۵ درصد	-
سوم	۵-۱ درصد	سجاس، خرمدره، صائین قلعه
چهارم	زیر ۱ درصد	زنجان، زرین رود، قیدار، هیدج، سلطانیه، آببر، ابهر، گرماب

مأخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۶.

جدول شماره‌ی ۸۹- مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی در شهر زنجان برحسب فعالیت و تعداد کارکن سال ۱۳۸۱

جمع	کد فعالیت	جمع	بدون کارکن	۱ نفر	۲ نفر	۳ نفر	٤ نفر	٥ نفر	٦-٩ نفر	١٠-١٩ نفر	٢٠-٢٩ نفر	٣٠-٤٩ نفر	٥٠-٩٩ نفر	١٠٠-٤٩٩ نفر	٥٠٠-٩٩٩ نفر	١٠٠٠نفر و بیش‌تر
تعداد کل فعالیت ها در ۱۸ زمینه اصلی فعالیت	–	۱۸۶۹۴	۸	۱۰۸۲۸	۴۷۲۰	۱۳۳۸	۵۴۸	۲۴۴	۳۴۱	۲۹۲	۱۳۵	۱۳۳	۶۸	۳۵	۲	۲
کشاورزی و شکار و جنگل‌داری	۱	۸۹	۰	۳۵	۳۲	۱۰	۵	۴	۲	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰
کاشت غلات و حبوبات و دانه‌های روغنی و گیاهان صنعتی	۱۱۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کاشت سبزیجات و محصولات خاص باغبانی و محصولات خزانه‌ای	۱۱۲	۵	۰	۲	۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش درختان میوه و درختان دانه های آجیلی و محصولات نوشیدنی و چاشنی	۱۱۳	۰	۰	۲۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو و گوسفند به روش صنعتی – تولید شیر	۱۲۳	۶۷	۰	۱	۲۵	۶	۵	۳	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو و گاومیش و بز و گوسفند به روش سنتی و پرورش شتر و تولید شیر	۱۲۴	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش اسب و الاغ و قاطر و استر	۱۲۵	۰	۰	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش صنعتی و جوجه کشی ماشینی	۱۲۶	۵	۰	۱	۲	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش زنبور عسل	۱۲۷	۲	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش کرم ابریشم	۱۲۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش سنتی و سایر طیور و حیوانات و تولید محصولات حیوانی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۱۲۹	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
بهره برداری خانوار با کاشت محصول توام با دامداری	۱۳۰	۰	۰	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
خدمات کشاورزی و دامپروری به جز فعالیت‌های دامپزشکی	۱۴۰	۷	۰	۰	۱	۳	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شکار و تله گذاری و تکثیر حیوانات شکاری شامل فعالیت های خدماتی وابسته	۱۵۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جنگل‌داری و قطع اشجار و خدماتی وابسته	۲۰۱	۲	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰
مرتعداری و فعالیت های خدماتی وابسته	۲۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع آوری و برداشت گیاهان خودروی جنگلی و مرتعی – به جز چوب و علوفه مرتعی	۲۰۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شیلات	۲	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰
پرورش و تکثیر ماهی خوراکی – در کارگاه یا مزرعه	۵۰۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
ماهیگیری و صید آبزیان و خدمات وابسته	۵۰۲	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰
صنعت – ساخت	۴	۳۵۰۷	۰	۱۵۸۲	۱۰۴۶	۴۸۲	۲۳۰	۷۴	۵۶	۲۶	۲	۵	۰	۳	۰	۱
کشت و صنعت	۳۸۰۰	۱	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع کارگاه‌های با کارکرد روستایی		۹۱	۰	۳۵	۳۲	۱۰	۷	۳	۲	۰	۰	۱	۱	۰	۰	۰
درصد از کل کارگاه‌های شهر		۰/۴۹	۰/۰۰	۰/۳۲	۰/۶۸	۰/۷۵	۱/۲۸	۱/۲۳	۰/۵۹	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۷۵	۱/۴۷	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰

مأخذ: مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری کارگاهی، ۱۳۸۱.

جدول شماره‌ی ۹۰- مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی در شهر ابهر برحسب فعالیت و تعداد کارکن سال ۱۳۸۱

جمع	کد فعالیت	جمع	بدون کارکن	۱ نفر	۲ نفر	۳ نفر	٤ نفر	٥ نفر	٦-٩ نفر	١٠-١٩ نفر	٢٠-٢٩ نفر	٣٠-٤٩ نفر	٥٠-٩٩ نفر	١٠٠-٤٩٩ نفر	٥٠٠-٩٩٩ نفر	١٠٠٠نفر و بیش‌تر
تعداد کل فعالیت ها در ۱۸ زمینه اصلی فعالیت	-	۳۳۹۰	۳	۲۳۳۷	۵۴۶	۲۰۹	۵۸	۳۱	۶۹	۶۰	۳۶	۲۵	۹	۷	۰	۰
کشاورزی و شکار و جنگل‌داری	۱	۲۶	۰	۱۱	۱۰	۳	۰	۰	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کاشت غلات و حبوبات و دانه های روغنی و گیاهان صنعتی	۱۱۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کاشت سبزیجات و محصولات خاص باغبانی و محصولات خزانه ای	۱۱۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش درختان میوه و درختان دانه های آجیلی و محصولات نوشیدنی و چاشنی	۱۱۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو و گوسفند به روش صنعتی - تولید شیر	۱۲۳	۲۰	۰	۱۰	۷	۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو و گاومیش و بز و گوسفند به روش سنتی و پرورش شتر و تولید شیر	۱۲۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش اسب و الاغ و قاطر و استر	۱۲۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش صنعتی و جوجه کشی ماشینی	۱۲۶	۳	۰	۱	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش زنبور عسل	۱۲۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش کرم ابریشم	۱۲۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش سنتی و سایر طیور و حیوانات و تولید محصولات حیوانی طبقه بندی نشده در جای دیگر	۱۲۹	۱	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
بهره برداری خانوار با کاشت محصول توام با دامداری	۱۳۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
خدمات کشاورزی و دامپروری به جز فعالیت های دامپزشکی	۱۴۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شکار و تله گذاری و تکثیر حیوانات شکاری شامل فعالیت های خدماتی وابسته	۱۵۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جنگلداری و قطع اشجار و خدماتی وابسته	۲۰۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰
مرتعداری و فعالیت های خدماتی وابسته	۲۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع آوری و برداشت گیاهان خودروی جنگلی و مرتعی - به جز چوب و علوفه مرتعی	۲۰۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شیلات	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش و تکثیر ماهی خوراکی - در کارگاه یا مزرعه	۵۰۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
ماهی‌گیری و صید آبزیان و خدمات وابسته	۵۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
صنعت - ساخت	۴	۴۸۴	۰	۲۴۹	۱۰۰	۸۹	۲۰	۱۰	۵	۴	۲	۱	۱	۳	۰	۰
کشت و صنعت	۳۸۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع کارگاه‌های با کارکرد روستایی		۲۶	۰	۱۱	۱۰	۳	۰	۰	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰
درصد از کل کارگاه های شهر		۰/۷۷	۰/۰۰	۰/۴۷	۱/۸۳	۱/۴۴	۰/۰۰	۰/۰۰	۱/۴۵	۱/۶۷	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰

مأخذ: مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری کارگاهی، ۱۳۸۱.

جدول شماره‌ی ۹۱- مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی در شهر صائین قلعه برحسب فعالیت و تعداد کارکن سال ۱۳۸۱

جمع	کد فعالیت	جمع	بدون کارکن	۱ نفر	۲ نفر	۳ نفر	٤ نفر	٥ نفر	٦-٩ نفر	١٠-١٩ نفر	٢٠-٢٩ نفر	٣٠-٤٩ نفر	٥٠-٩٩ نفر	١٠٠-٤٩٩ نفر	٥٠٠-٩٩٩ نفر	١٠٠٠نفر و بیش‌تر
تعداد کل فعالیت‌ها در ۱۸ زمینه اصلی فعالیت	–	۵۹۰	۳	۴۲۰	۸۲	۲۸	۸	۱۳	۱۳	۱۰	۶	۳	۰	۴	۰	۰
کشاورزی و شکار و جنگل‌داری	۱	۶	۰	۳	۱	۰	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کاشت غلات و حبوبات و دانه های روغنی و گیاهان صنعتی	۱۱۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کاشت سبزیجات و محصولات خاص باغبانی و محصولات خزانه ای	۱۱۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش درختان میوه و درختان دانه های آجیلی و محصولات نوشیدنی و چاشنی	۱۱۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو و گوسفند به روش صنعتی – تولید شیر	۱۲۳	۵	۰	۲	۱	۰	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو و گاومیش و بز و گوسفند به روش سنتی و پرورش شتر و تولید شیر	۱۲۴	۱	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش اسب و الاغ و قاطر و استر	۱۲۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش صنعتی و جوجه کشی ماشینی	۱۲۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش زنبور عسل	۱۲۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش کرم ابریشم	۱۲۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش سنتی و سایر طیور و حیوانات و تولید محصولات حیوانی طبقه بندی نشده در جای دیگر	۱۲۹	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
بهره برداری خانوار با کاشت محصول توام با دامداری	۱۳۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
خدمات کشاورزی و دامپروری به جز فعالیت های دامپزشکی	۱۴۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شکار و تله گذاری و تکثیر حیوانات شکاری شامل فعالیت های خدماتی وابسته	۱۵۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جنگل‌داری و قطع اشجار و خدماتی وابسته	۲۰۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
مرتعداری و فعالیت های خدماتی وابسته	۲۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع آوری و برداشت گیاهان خودروی جنگلی و مرتعی – به جز چوب و علوفه مرتعی	۲۰۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شیلات	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش و تکثیر ماهی خوراکی – در کارگاه یا مزرعه	۵۰۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
ماهی‌گیری و صید آبزیان و خدمات وابسته	۵۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
صنعت – ساخت	۴	۸۹	۰	۵۱	۱۶	۱۰	۱	۳	۰	۲	۱	۱	۰	۴	۰	۰
کشت و صنعت	۳۸۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع کارگاه‌های با کارکرد روستایی		۶	۰	۳	۱	۰	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
درصد از کل کارگاه های شهر		۱/۰۲	۰/۰۰	۰/۷۱	۱/۲۲	۰/۰۰	۲۵/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰

مأخذ: مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری کارگاهی، ۱۳۸۱.

جدول شماره‌ی ۹۲- مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی در شهر هیدج برحسب فعالیت و تعداد کارکن سال ۱۳۸۱

جمع	کد فعالیت	جمع	بدون کارکن	۱ نفر	۲ نفر	۳ نفر	٤ نفر	٥ نفر	٦-٩ نفر	١٠-١٩ نفر	٢٠-٢٩ نفر	٣٠-٤٩ نفر	٥٠-٩٩ نفر	١٠٠-٤٩٩ نفر	٥٠٠-٩٩٩ نفر	١٠٠٠نفر و بیش‌تر
تعداد کل فعالیت ها در ۱۸ زمینه اصلی فعالیت	-	۶۲۸	۸	۳۸۲	۱۱۳	۴۹	۷	۲۱	۲۰	۱۹	۵	۳	۰	۱	۰	۰
کشاورزی و شکار و جنگل‌داری	۱	۳	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کاشت غلات و حبوبات و دانه های روغنی و گیاهان صنعتی	۱۱۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کاشت سبزیجات و محصولات خاص باغبانی و محصولات خزانه ای	۱۱۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش درختان میوه و درختان دانه های آجیلی و محصولات نوشیدنی و چاشنی	۱۱۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو و گوسفند به روش صنعتی - تولید شیر	۱۲۳	۲	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو و گاومیش و بز و گوسفند به روش سنتی و پرورش شتر و تولید شیر	۱۲۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش اسب و الاغ و قاطر و استر	۱۲۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش صنعتی و جوجه کشی ماشینی	۱۲۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش زنبور عسل	۱۲۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش کرم ابریشم	۱۲۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش سنتی و سایر طیور و حیوانات و تولید محصولات حیوانی طبقه بندی نشده در جای دیگر	۱۲۹	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
بهره برداری خانوار با کاشت محصول توام با دامداری	۱۳۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
خدمات کشاورزی و دامپروری به جز فعالیت های دامپزشکی	۱۴۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شکار و تله گذاری و تکثیر حیوانات شکاری شامل فعالیت های خدماتی وابسته	۱۵۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جنگل‌داری و قطع اشجار و خدماتی وابسته	۲۰۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
مرتعداری و فعالیت های خدماتی وابسته	۲۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع آوری و برداشت گیاهان خودروی جنگلی و مرتعی - به جز چوب و علوفه مرتعی	۲۰۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شیلات	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش و تکثیر ماهی خوراکی - در کارگاه یا مزرعه	۵۰۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
ماهی‌گیری و صید آبزیان و خدمات وابسته	۵۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
صنعت - ساخت	۴	۱۲۴	۰	۴۷	۲۶	۲۴	۳	۶	۱۰	۳	۲	۲	۰	۱	۰	۰
کشت و صنعت	۳۸۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع کارگاه‌های با کارکرد روستایی		۳	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰
درصد از کل کارگاه های شهر		۰/۴۸	۲۵/۰۰	۰/۷۱	۱/۲۲	۰/۰۰	۲۵/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۵/۲۶	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰

مأخذ: مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری کارگاهی، ۱۳۸۱.

جدول شماره‌ی ۹۳- مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی در شهر سلطانیه برحسب فعالیت و تعداد کارکن سال ۱۳۸۱

جمع	کد فعالیت	جمع	بدون کارکن	۱ نفر	۲ نفر	۳ نفر	٤ نفر	٥ نفر	٦-٩ نفر	١٠-١٩ نفر	٢٠-٢٩ نفر	٣٠-٤٩ نفر	٥٠-٩٩ نفر	١٠٠-٤٩٩ نفر	٥٠٠-٩٩٩ نفر	١٠٠٠نفر و بیش‌تر
تعداد کل فعالیت ها در ۱۸ زمینه اصلی فعالیت	–	۳۷۷	۶	۲۳۷	۶۱	۲۱	۹	۱۱	۱۱	۱۰	۵	۵	۰	۱	۰	۰
کشاورزی و شکار و جنگل‌داری	۱	۱	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کاشت غلات و حبوبات و دانه های روغنی و گیاهان صنعتی	۱۱۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کاشت سبزیجات و محصولات خاص باغبانی و محصولات خزانه ای	۱۱۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش درختان میوه و درختان دانه های آجیلی و محصولات نوشیدنی و چاشنی	۱۱۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو و گوسفند به روش صنعتی – تولید شیر	۱۲۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو و گاومیش و بز و گوسفند به روش سنتی و پرورش شتر و تولید شیر	۱۲۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش اسب و الاغ و قاطر و استر	۱۲۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش صنعتی و جوجه کشی ماشینی	۱۲۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش زنبور عسل	۱۲۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش کرم ابریشم	۱۲۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش سنتی و سایر طیور و حیوانات و تولید محصولات حیوانی طبقه بندی نشده در جای دیگر	۱۲۹	۱	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
بهره برداری خانوار با کاشت محصول توام با دامداری	۱۳۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
خدمات کشاورزی و دامپروری به جز فعالیت های دامپزشکی	۱۴۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شکار و تله گذاری و تکثیر حیوانات شکاری شامل فعالیت های خدماتی وابسته	۱۵۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جنگل‌داری و قطع اشجار و خدماتی وابسته	۲۰۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
مرتعداری و فعالیت های خدماتی وابسته	۲۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع آوری و برداشت گیاهان خودروی جنگلی و مرتعی – به جز چوب و علوفه مرتعی	۲۰۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شیلات	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش و تکثیر ماهی خوراکی – در کارگاه یا مزرعه	۵۰۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
ماهیگیری و صید آبزیان و خدمات وابسته	۵۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
صنعت – ساخت	۴	۶۵	۰	۰	۲۹	۱۹	۱۰	۳	۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کشت و صنعت	۳۸۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع کارگاه‌های با کارکرد روستایی		۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
درصد از کل کارگاه‌های شهر		۰/۲۷	۰/۰۰	۰/۴۲	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰

مأخذ: مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری کارگاهی، ۱۳۸۱.

جدول شماره‌ی ۹٤- مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی در شهر خرمدره برحسب فعالیت و تعداد کارکن سال۱۳۸۱

جمع	کد فعالیت	جمع	بدون کارکن	۱ نفر	۲ نفر	۳ نفر	٤ نفر	٥ نفر	٦-۹نفر	۱۰-۱۹نفر	۲۰-۲۹نفر	۳۰-٤۹نفر	٥۰-۹۹نفر	۱۰۰-٤۹۹نفر	٥۰۰-۹۹۹نفر	۱۰۰۰نفر و بیش‌تر
تعداد کل فعالیت ها در ۱۸ زمینه اصلی فعالیت	-	۲۱۱۲	۳	۱۴۰۱	۴۳۶	۱۰۵	۳۷	۱۹	۲۶	۴۳	۲۰	۱۸	۲	۱	۰	۱
کشاورزی و شکار و جنگل‌داری	۱	۲۴	۰	۱۲	۸	۳	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کاشت غلات و حبوبات و دانه های روغنی و گیاهان صنعتی	۱۱۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کاشت سبزیجات و محصولات خاص باغبانی و محصولات خزانه ای	۱۱۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش درختان میوه و درختان دانه های آجیلی و محصولات نوشیدنی و چاشنی	۱۱۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو و گوسفند به روش صنعتی - تولید شیر	۱۲۳	۲۰	۰	۱۰	۸	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو و گاومیش و بز و گوسفند به روش سنتی و پرورش شتر و تولید شیر	۱۲۴	۱	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش اسب و الاغ و قاطر و استر	۱۲۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش صنعتی و جوجه کشی ماشینی	۱۲۶	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش زنبور عسل	۱۲۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش کرم ابریشم	۱۲۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش سنتی و سایر طیور و حیوانات و تولید محصولات حیوانی طبقه بندی نشده در جای دیگر	۱۲۹	۱	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
بهره برداری خانوار با کاشت محصول توام با دامداری	۱۳۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
خدمات کشاورزی و دامپروری به جز فعالیت‌های دامپزشکی	۱۴۰	۲	۰	۱	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شکار و تله گذاری و تکثیر حیوانات شکاری شامل فعالیت های خدماتی وابسته	۱۵۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جنگلداری و قطع اشجار و خدماتی وابسته	۲۰۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
مرتعداری و فعالیت های خدماتی وابسته	۲۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع آوری و برداشت گیاهان خودروی جنگلی و مرتعی - به جز چوب و علوفه مرتعی	۲۰۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شیلات	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش و تکثیر ماهی خوراکی - در کارگاه یا مزرعه	۵۰۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
ماهی‌گیری و صید آبزیان و خدمات وابسته	۵۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
صنعت - ساخت	۴	۳۲۰	۰	۱۵۶	۹۳	۴۵	۱۵	۳۶	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کشت و صنعت	۳۸۰۰	۱	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع کارگاه‌های با کارکرد روستایی		۲۵	۰	۰	۹	۳	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
درصد از کل کارگاه های شهر		۰/۱۸	۰/۰۰	۰/۸۶	۰/۸۶	۲/۰۶	۲/۸۶	۰/۰۰	۵/۲۶	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰

مأخذ: مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری کارگاهی، ۱۳۸۱.

جدول شماره ۹۵- مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی در شهر قیدار برحسب فعالیت و تعداد کارکن سال ۱۳۸۱

جمع	کد فعالیت	جمع	بدون کارکن	۱ نفر	۲ نفر	۳ نفر	٤ نفر	۵ نفر	۶-۹ نفر	۱۰-۱۹ نفر	۲۰-۲۹ نفر	۳۰-۴۹ نفر	۵۰-۹۹ نفر	۱۰۰-۴۹۹ نفر	۵۰۰-۹۹۹ نفر	۱۰۰۰نفر و بیش‌تر
تعداد کل فعالیت ها در ۱۸ زمینه اصلی فعالیت	–	۱۴۹۴	۵	۹۳۱	۳۰۱	۸۲	۳۸	۲۱	۳۱	۴۱	۱۵	۱۳	۵	۱	۰	۰
کشاورزی و شکار و جنگل‌داری	۱	۷	.	۴	۱	۰	۰	۱	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کاشت غلات و حبوبات و دانه های روغنی و گیاهان صنعتی	۱۱۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کاشت سبزیجات و محصولات خاص باغبانی و محصولات خزانه ای	۱۱۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش درختان میوه و درختان دانه های آجیلی و محصولات نوشیدنی و چاشنی	۱۱۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو و گوسفند به روش صنعتی – تولید شیر	۱۲۳	۳	۰	۲	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو و گاومیش و بز و گوسفند به روش سنتی و پرورش شتر و تولید شیر	۱۲۴	۱	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش اسب و الاغ و قاطر و استر	۱۲۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش صنعتی و جوجه کشی ماشینی	۱۲۶	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش زنبور عسل	۱۲۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش کرم ابریشم	۱۲۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش سنتی و سایر طیور و حیوانات و تولید محصولات حیوانی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۱۲۹	۱	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
بهره برداری خانوار با کاشت محصول توام با دامداری	۱۳۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
خدمات کشاورزی و دامپروری به جز فعالیت های دامپزشکی	۱۴۰	۲	۰	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شکار و تله گذاری و تکثیر حیوانات شکاری شامل فعالیت های خدماتی وابسته	۱۵۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جنگل‌داری و قطع اشجار و خدماتی وابسته	۲۰۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰
مرتعداری و فعالیت های خدماتی وابسته	۲۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع آوری و برداشت گیاهان خودروی جنگلی و مرتعی – به جز چوب و علوفه مرتعی	۲۰۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شیلات	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش و تکثیر ماهی خوراکی – در کارگاه یا مزرعه	۵۰۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
ماهی‌گیری و صید آبزیان و خدمات وابسته	۵۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
صنعت – ساخت	۴	۱۹۳	۰	۷۳	۶۷	۳۵	۱۳	۲	۲	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کشت و صنعت	۳۸۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع کارگاه‌های با کارکرد روستایی		۷	۰	۴	۱	۰	۰	۱	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰
درصد از کل کارگاه‌های شهر		۰/۴۷	۰/۰۰	۰/۴۳	۰/۳۳	۰/۰۰	۰/۰۰	۴/۷۶	۰/۰۰	۲/۴۴	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰

مأخذ: مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری کارگاهی، ۱۳۸۱.

جدول شماره‌ی ۹۶- مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی در شهر سجاس برحسب فعالیت و تعداد کارکن سال۱۳۸۱

جمع	کد فعالیت	جمع	بدون کارکن	۱ نفر	۲ نفر	۳ نفر	٤ نفر	٥ نفر	٦-۹ نفر	۱۰-۱۹ نفر	۲۰-۲۹ نفر	۳۰-٤۹ نفر	٥۰-۹۹ نفر	۱۰۰-٤۹۹ نفر	٥۰۰-۹۹۹ نفر	۱۰۰۰نفر و بیش‌تر
تعداد کل فعالیت ها در ۱۸ زمینه اصلی فعالیت	–	۲۴۸	۱۱	۱۵۹	۳۲	۱۳	۹	۳	۳	۱۱	۷	۰	۰	۰	۰	۰
کشاورزی و شکار و جنگل‌داری	۱	۵	.	۱	۲	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کاشت غلات و حبوبات و دانه های روغنی و گیاهان صنعتی	۱۱۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کاشت سبزیجات و محصولات خاص باغبانی و محصولات خزانه ای	۱۱۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش درختان میوه و درختان دانه های آجیلی و محصولات نوشیدنی و چاشنی	۱۱۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو و گوسفند به روش صنعتی – تولید شیر	۱۲۳	۴	۰	۱	۱	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو و گاومیش و بز و گوسفند به روش سنتی و پرورش شتر و تولید شیر	۱۲۴	۱	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش اسب و الاغ و قاطر و استر	۱۲۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش صنعتی و جوجه کشی ماشینی	۱۲۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش زنبور عسل	۱۲۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش کرم ابریشم	۱۲۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش سنتی و سایر طیور و حیوانات و تولید محصولات حیوانی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۱۲۹	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
بهره برداری خانوار با کاشت محصول توام با دامداری	۱۳۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
خدمات کشاورزی و دامپروری به جز فعالیت های دامپزشکی	۱۴۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شکار و تله گذاری و تکثیر حیوانات شکاری شامل فعالیت های خدماتی وابسته	۱۵۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جنگل‌داری و قطع اشجار و خدماتی وابسته	۲۰۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
مرتعداری و فعالیت های خدماتی وابسته	۲۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع آوری و برداشت گیاهان خودروی جنگلی و مرتعی – به جز چوب و علوفه مرتعی	۲۰۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شیلات	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش و تکثیر ماهی خوراکی – در کارگاه یا مزرعه	۵۰۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
ماهی‌گیری و صید آبزیان و خدمات وابسته	۵۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
صنعت – ساخت	۴	۳۶	۰	۲۰	۹	۴	۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کشت و صنعت	۳۸۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع کارگاه‌های با کارکرد روستایی		۵	۰	۱	۲	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
درصد از کل کارگاه‌های شهر		۲/۰۲	۰/۰۰	۰/۶۳	۶/۲۵	۷/۶۹	۱۱/۱۱	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰

مأخذ: مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری کارگاهی، ۱۳۸۱.

جدول شماره‌ی ۹۷- مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی در شهر گرماب برحسب فعالیت و تعداد کارکن سال۱۳۸۱

جمع	کد فعالیت	جمع	بدون کارکن	۱ نفر	۲ نفر	۳ نفر	٤ نفر	٥ نفر	٦-٩ نفر	١٠-١٩ نفر	٢٠-٢٩ نفر	٣٠-٤٩ نفر	٥٠-٩٩ نفر	١٠٠-٤٩٩ نفر	٥٠٠-٩٩٩ نفر	١٠٠٠نفر و بیش‌تر
تعداد کل فعالیت ها در ۱۸ زمینه اصلی فعالیت	–	۱۷۵	۳	۱۲۲	۱۳	۶	۱۰	۲	۹	۷	۲	۱	۰	۰	۰	۰
کشاورزی و شکار و جنگل‌داری	۱	۱	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کاشت غلات و حبوبات و دانه های روغنی و گیاهان صنعتی	۱۱۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کاشت سبزیجات و محصولات خاص باغبانی و محصولات خزانه ای	۱۱۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش درختان میوه و درختان دانه های آجیلی و محصولات نوشیدنی و چاشنی	۱۱۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو و گوسفند به روش صنعتی – تولید شیر	۱۲۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو و گاومیش و بز و گوسفند به روش سنتی و پرورش شتر و تولید شیر	۱۲۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش اسب و الاغ و قاطر و استر	۱۲۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش صنعتی و جوجه کشی ماشینی	۱۲۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش زنبور عسل	۱۲۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش کرم ابریشم	۱۲۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش سنتی و سایر طیور و حیوانات و تولید محصولات حیوانی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۱۲۹	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
بهره برداری خانوار با کاشت محصول توام با دامداری	۱۳۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
خدمات کشاورزی و دامپروری به جز فعالیت‌های دامپزشکی	۱۴۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شکار و تله گذاری و تکثیر حیوانات شکاری شامل فعالیت های خدماتی وابسته	۱۵۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جنگل‌داری و قطع اشجار و خدماتی وابسته	۲۰۱	۱	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
مرتعداری و فعالیت های خدماتی وابسته	۲۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع آوری و برداشت گیاهان خودروی جنگلی و مرتعی – به جز چوب و علوفه مرتعی	۲۰۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شیلات	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش و تکثیر ماهی خوراکی – در کارگاه یا مزرعه	۵۰۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
ماهیگیری و صید آبزیان و خدمات وابسته	۵۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
صنعت – ساخت	۴	۱۷	۰	۶	۷	۳	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کشت و صنعت	۳۸۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع کارگاه‌های با کارکرد روستایی		۱	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
درصد از کل کارگاه‌های شهر		۰/۵۷	۰/۰۰	۰/۸۲	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰

مأخذ: مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری کارگاهی، ۱۳۸۱.

جدول شماره‌ی ۹۸- مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی در شهر زرین رود برحسب فعالیت و تعداد کارکن سال ۱۳۸۱

جمع	کد فعالیت	جمع	بدون کارکن	۱ نفر	۲ نفر	۳ نفر	٤ نفر	٥ نفر	۶-۹ نفر	۱۰-۱۹ نفر	۲۰-۲۹ نفر	۳۰-٤۹ نفر	۵۰-۹۹ نفر	۱۰۰-٤۹۹ نفر	۵۰۰-۹۹۹ نفر	۱۰۰۰نفر و بیش‌تر
تعداد کل فعالیت ها در ۱۸ زمینه اصلی فعالیت	-	۲۲۵	۳	۱۶۰	۳۷	۸	۷	۲	۸	۷	۲	۱	۰	۰	۰	۰
کشاورزی و شکار و جنگل‌داری	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کاشت غلات و حبوبات و دانه های روغنی و گیاهان صنعتی	۱۱۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کاشت سبزیجات و محصولات خاص باغبانی و محصولات خزانه ای	۱۱۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش درختان میوه و درختان دانه های آجیلی و محصولات نوشیدنی و چاشنی	۱۱۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو و گوسفند به روش صنعتی - تولید شیر	۱۲۳	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو و گاومیش و بز و گوسفند به روش سنتی و پرورش شتر و تولید شیر	۱۲۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش اسب و الاغ و قاطر و استر	۱۲۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش صنعتی و جوجه کشی ماشینی	۱۲۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش زنبور عسل	۱۲۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش کرم ابریشم	۱۲۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش سنتی و سایر طیور و حیوانات و تولید محصولات حیوانی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۱۲۹	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
بهره برداری خانوار با کاشت محصول توام با دامداری	۱۳۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
خدمات کشاورزی و دامپروری به جز فعالیت های دامپزشکی	۱۴۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شکار و تله گذاری و تکثیر حیوانات شکاری شامل فعالیت های خدماتی وابسته	۱۵۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جنگل‌داری و قطع اشجار و خدماتی وابسته	۲۰۱	۱	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
مرتعداری و فعالیت های خدماتی وابسته	۲۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع آوری و برداشت گیاهان خودروی جنگلی و مرتعی - به جز چوب و علوفه مرتعی	۲۰۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شیلات	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش و تکثیر ماهی خوراکی - در کارگاه یا مزرعه	۵۰۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
ماهی‌گیری و صید آبزیان و خدمات وابسته	۵۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
صنعت - ساخت	۴	۲۴	۰	۱۰	۸	۳	۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کشت و صنعت	۳۸۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع کارگاه‌های با کارکرد روستایی		۱	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
درصد از کل کارگاه‌های شهر		۰/۴۴	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۵۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰

مأخذ: مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری کارگاهی، ۱۳۸۱.

جدول شماره‌ی ۹۹- مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی در شهر زرین آباد برحسب فعالیت و تعداد کارکن سال ۱۳۸۱

جمع	کد فعالیت	جمع	بدون کارکن	۱ نفر	۲ نفر	۳ نفر	٤ نفر	٥ نفر	٦-٩ نفر	١٠-١٩ نفر	٢٠-٢٩ نفر	٣٠-٤٩ نفر	٥٠-٩٩ نفر	١٠٠-٤٩٩ نفر	٥٠٠-٩٩٩ نفر	١٠٠٠نفر و بیش‌تر
تعداد کل فعالیت ها در ۱۸ زمینه اصلی فعالیت	–	۱۴۷	۰	۸۶	۳۳	۷	۹	۰	۷	۱۱	۲	۲	۰	۰	۰	۰
کشاورزی و شکار و جنگل‌داری	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کاشت غلات و حبوبات و دانه های روغنی و گیاهان صنعتی	۱۱۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کاشت سبزیجات و محصولات خاص باغبانی و محصولات خزانه ای	۱۱۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش درختان میوه و درختان دانه های آجیلی و محصولات نوشیدنی و چاشنی	۱۱۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو و گوسفند به روش صنعتی – تولید شیر	۱۲۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو و گاومیش و بز و گوسفند به روش سنتی و پرورش شتر و تولید شیر	۱۲۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش اسب و الاغ و قاطر و استر	۱۲۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش صنعتی و جوجه کشی ماشینی	۱۲۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش زنبور عسل	۱۲۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش کرم ابریشم	۱۲۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش سنتی و سایر طیور و حیوانات و تولید محصولات حیوانی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۱۲۹	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
بهره برداری خانوار با کاشت محصول توام با دامداری	۱۳۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
خدمات کشاورزی و دامپروری به جز فعالیت های دامپزشکی	۱۴۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شکار و تله گذاری و تکثیر حیوانات شکاری شامل فعالیت های خدماتی وابسته	۱۵۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جنگل‌داری و قطع اشجار و خدماتی وابسته	۲۰۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
مرتعداری و فعالیت های خدماتی وابسته	۲۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع آوری و برداشت گیاهان خودروی جنگلی و مرتعی – به جز چوب و علوفه مرتعی	۲۰۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شیلات	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش و تکثیر ماهی خوراکی – در کارگاه یا مزرعه	۵۰۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
ماهی‌گیری و صید آبزیان و خدمات وابسته	۵۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
صنعت – ساخت	۴	۲۰	۰	۱۰	۴	۳	۲	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کشت و صنعت	۳۸۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع کارگاه‌های با کارکرد روستایی		۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
درصد از کل کارگاه‌های شهر		۰/۶۸	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۱۴/۲۹	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰

مأخذ: مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری کارگاهی، ۱۳۸۱.

جدول شماره‌ی ۱۰۰- مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی در شهر حلب برحسب فعالیت و تعداد کارکن سال ۱۳۸۱

جمع	کد فعالیت	جمع	بدون کارکن	۱ نفر	۲ نفر	۳ نفر	٤ نفر	٥ نفر	٦-٩ نفر	١٠-١٩ نفر	٢٠-٢٩ نفر	٣٠-٤٩ نفر	٥٠-٩٩ نفر	١٠٠-٤٩٩ نفر	٥٠٠-٩٩٩ نفر	١٠٠٠نفر و بیش‌تر
تعداد کل فعالیت ها در ۱۸ زمینه اصلی فعالیت	-	۶۲	۰	۳۸	۷	۴	۳	۳	۱	۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کشاورزی و شکار و جنگل‌داری	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کاشت غلات و حبوبات و دانه های روغنی و گیاهان صنعتی	۱۱۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کاشت سبزیجات و محصولات خاص باغبانی و محصولات خزانه ای	۱۱۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش درختان میوه و درختان دانه های آجیلی و محصولات نوشیدنی و چاشنی	۱۱۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو و گوسفند به روش صنعتی - تولید شیر	۱۲۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو و گاومیش و بز و گوسفند به روش سنتی و پرورش شتر و تولید شیر	۱۲۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش اسب و الاغ و قاطر و استر	۱۲۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش صنعتی و جوجه کشی ماشینی	۱۲۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش زنبور عسل	۱۲۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش کرم ابریشم	۱۲۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش سنتی و سایر طیور و حیوانات و تولید محصولات حیوانی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۱۲۹	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
بهره برداری خانوار با کاشت محصول توام با دامداری	۱۳۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
خدمات کشاورزی و دامپروری به جز فعالیت های دامپزشکی	۱۴۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شکار و تله گذاری و تکثیر حیوانات شکاری شامل فعالیت های خدماتی وابسته	۱۵۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جنگل‌داری و قطع اشجار و خدماتی وابسته	۲۰۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
مرتعداری و فعالیت های خدماتی وابسته	۲۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع آوری و برداشت گیاهان خودروی جنگلی و مرتعی - به جز چوب و علوفه مرتعی	۲۰۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شیلات	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش و تکثیر ماهی خوراکی - در کارگاه یا مزرعه	۵۰۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
ماهی‌گیری و صید آبزیان و خدمات وابسته	۵۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
صنعت - ساخت	۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کشت و صنعت	۳۸۰۰	۷	۰	۳	۱	۲	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع کارگاه‌های با کارکرد روستایی		۷	۰	۳	۱	۲	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰
درصد از کل کارگاه‌های شهر		۱۱/۲۹	۰/۰۰	۷/۸۹	۱۴/۲۹	۵۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۱۶/۶۷	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰

مأخذ: مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری کارگاهی، ۱۳۸۱.

جدول شماره‌ی ۱۰۱- مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی در شهر آبر برحسب فعالیت و تعداد کارکن سال ۱۳۸۱

جمع	کد فعالیت	جمع	بدون کارکن	۱ نفر	۲ نفر	۳ نفر	٤ نفر	٥ نفر	٦-٩ نفر	١٠-١٩ نفر	٢٠-٢٩ نفر	٣٠-٤٩ نفر	٥٠-٩٩ نفر	١٠٠-٤٩٩ نفر	٥٠٠-٩٩٩ نفر	١٠٠٠نفر و بیش‌تر
تعداد کل فعالیت ها در ۱۸ زمینه اصلی فعالیت	-	۳۹۴	۱	۲۲۶	۸۴	۲۱	۱۵	۱۰	۱۰	۱۵	۶	۵	۱	۰	۰	۰
کشاورزی و شکار و جنگل‌داری	۱	۲	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کاشت غلات و حبوبات و دانه های روغنی و گیاهان صنعتی	۱۱۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کاشت سبزیجات و محصولات خاص باغبانی و محصولات خزانه ای	۱۱۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش درختان میوه و درختان دانه های آجیلی و محصولات نوشیدنی و چاشنی	۱۱۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو و گوسفند به روش صنعتی - تولید شیر	۱۲۳	۱	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو و گاومیش و بز و گوسفند به روش سنتی و پرورش شتر و تولید شیر	۱۲۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش اسب و الاغ و قاطر و استر	۱۲۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش صنعتی و جوجه کشی ماشینی	۱۲۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش زنبور عسل	۱۲۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش کرم ابریشم	۱۲۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش سنتی و سایر طیور و حیوانات و تولید محصولات حیوانی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۱۲۹	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
بهره برداری خانوار با کاشت محصول توام با دامداری	۱۳۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
خدمات کشاورزی و دامپروری به جز فعالیت های دامپزشکی	۱۴۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شکار و تله گذاری و تکثیر حیوانات شکاری شامل فعالیت های خدماتی وابسته	۱۵۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جنگل‌داری و قطع اشجار و خدماتی وابسته	۲۰۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰
مرتعداری و فعالیت های خدماتی وابسته	۲۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع آوری و برداشت گیاهان خودروی جنگلی و مرتعی - به جز چوب و علوفه مرتعی	۲۰۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شیلات	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش و تکثیر ماهی خوراکی - در کارگاه یا مزرعه	۵۰۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
ماهی‌گیری و صید آبزیان و خدمات وابسته	۵۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
صنعت - ساخت	۴	۴۰	۰	۱۸	۱۴	۴	۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کشت و صنعت	۳۸۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع کارگاه‌های با کارکرد روستایی		۲	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰
درصد از کل کارگاه‌های شهر		۰/۵۱	۰/۰۰	۰/۰۰	۱/۱۹	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۶/۶۷	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰

مأخذ: مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری کارگاهی، ۱۳۸۱.

جدول شماره‌ی ۱۰۲- مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی در شهر چورزق برحسب فعالیت و تعداد کارکن سال۱۳۸۱

جمع	کد فعالیت	جمع	بدون کارکن	۱ نفر	۲ نفر	۳ نفر	٤ نفر	٥ نفر	٦-٩ نفر	١٠-١٩ نفر	٢٠-٢٩ نفر	٣٠-٤٩ نفر	٥٠-٩٩ نفر	١٠٠-٤٩٩ نفر	٥٠٠-٩٩٩ نفر	١٠٠٠نفر و بیش‌تر
تعداد کل فعالیت ها در ۱۸ زمینه اصلی فعالیت	-	۸۹	۱	۵۴	۱۶	۵	۵	۳	۱	۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کشاورزی و شکار و جنگل‌داری	۱	۱۷	۰	۱۱	۲	۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کاشت غلات و حبوبات و دانه های روغنی و گیاهان صنعتی	۱۱۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کاشت سبزیجات و محصولات خاص باغبانی و محصولات خزانه ای	۱۱۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش درختان میوه و درختان دانه های آجیلی و محصولات نوشیدنی و چاشنی	۱۱۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو و گوسفند به روش صنعتی - تولید شیر	۱۲۳	۱۷	۰	۱۱	۲	۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو و گاومیش و بز و گوسفند به روش سنتی و پرورش شتر و تولید شیر	۱۲۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش اسب و الاغ و قاطر و استر	۱۲۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش صنعتی و جوجه کشی ماشینی	۱۲۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش زنبور عسل	۱۲۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش کرم ابریشم	۱۲۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش سنتی و سایر طیور و حیوانات و تولید محصولات حیوانی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۱۲۹	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
بهره برداری خانوار با کاشت محصول توام با دامداری	۱۳۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
خدمات کشاورزی و دامپروری به جز فعالیت های دامپزشکی	۱۴۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شکار و تله گذاری و تکثیر حیوانات شکاری شامل فعالیت های خدماتی وابسته	۱۵۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جنگل‌داری و قطع اشجار و خدماتی وابسته	۲۰۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
مرتعداری و فعالیت های خدماتی وابسته	۲۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع آوری و برداشت گیاهان خودروی جنگلی و مرتعی - به جز چوب و علوفه مرتعی	۲۰۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شیلات	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش و تکثیر ماهی خوراکی - در کارگاه یا مزرعه	۵۰۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
ماهیگیری و صید آبزیان و خدمات وابسته	۵۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
صنعت - ساخت	۴	۶	۰	۴	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کشت و صنعت	۳۸۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع کارگاه‌های با کارکرد روستایی		۱۷	۰	۱۱	۲	۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
درصد از کل کارگاه‌های شهر		۱۹/۱۰	۰/۰۰	۲۰/۳۷	۱۲/۵۰	۸۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰

مأخذ: مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری کارگاهی، ۱۳۸۱.

جدول شماره‌ی ۱۰۳- مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی در شهر ماهنشان برحسب فعالیت و تعداد کارکن سال ۱۳۸۱

جمع	کد فعالیت	جمع	بدون کارکن	۱ نفر	۲ نفر	۳ نفر	٤ نفر	٥ نفر	٦-٩ نفر	١٠-١٩ نفر	٢٠-٢٩ نفر	٣٠-٤٩ نفر	٥٠-٩٩ نفر	١٠٠-٤٩٩ نفر	٥٠٠-٩٩٩ نفر	١٠٠٠نفر و بیش‌تر
تعداد کل فعالیت ها در ۱۸ زمینه اصلی فعالیت	–	۳۱۳	۳	۱۸۴	۵۷	۱۹	۸	۴	۱۲	۱۶	۴	۶	۰	۰	۰	۰
کشاورزی و شکار و جنگل‌داری	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کاشت غلات و حبوبات و دانه های روغنی و گیاهان صنعتی	۱۱۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کاشت سبزیجات و محصولات خاص باغبانی و محصولات خزانه ای	۱۱۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش درختان میوه و درختان دانه های آجیلی و محصولات نوشیدنی و چاشنی	۱۱۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو و گوسفند به روش صنعتی – تولید شیر	۱۲۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو و گاومیش و بز و گوسفند به روش سنتی و پرورش شتر و تولید شیر	۱۲۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش اسب و الاغ و قاطر و استر	۱۲۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش صنعتی و جوجه کشی ماشینی	۱۲۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش زنبور عسل	۱۲۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش کرم ابریشم	۱۲۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش سنتی و سایر طیور و حیوانات و تولید محصولات حیوانی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۱۲۹	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
بهره برداری خانوار با کاشت محصول توام با دامداری	۱۳۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
خدمات کشاورزی و دامپروری به جز فعالیت های دامپزشکی	۱۴۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شکار و تله گذاری و تکثیر حیوانات شکاری شامل فعالیت های خدماتی وابسته	۱۵۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جنگل‌داری و قطع اشجار و خدماتی وابسته	۲۰۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
مرتعداری و فعالیت های خدماتی وابسته	۲۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع آوری و برداشت گیاهان خودروی جنگلی و مرتعی – به جز چوب و علوفه مرتعی	۲۰۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شیلات	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش و تکثیر ماهی خوراکی – در کارگاه یا مزرعه	۵۰۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
ماهی‌گیری و صید آبزیان و خدمات وابسته	۵۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
صنعت – ساخت	۴	۴۱	۰	۲۳	۹	۸	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کشت و صنعت	۳۸۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع کارگاه‌های با کارکرد روستایی		۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
درصد از کل کارگاه‌های شهر		۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰

مأخذ: مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری کارگاهی، ۱۳۸۱.

جدول شماره‌ی ۱۰۴- مشخصات فعالیت‌های با کارکرد روستایی در شهر دندی برحسب فعالیت و تعداد کارکن سال۱۳۸۱

جمع	کد فعالیت	جمع	بدون کارکن	۱ نفر	۲ نفر	۳ نفر	٤ نفر	٥ نفر	٦-٩ نفر	١٠-١٩ نفر	٢٠-٢٩ نفر	٣٠-٤٩ نفر	٥٠-٩٩ نفر	١٠٠-٤٩٩ نفر	٥٠٠-٩٩٩ نفر	١٠٠٠نفر و بیش‌تر
تعداد کل فعالیت ها در ۱۸ زمینه اصلی فعالیت	–	۱۴۹	۱	۷۱	۳۹	۱۲	۸	۳	۷	۷	۱	۰	۰	۰	۰	۰
کشاورزی و شکار و جنگل‌داری	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کاشت غلات و حبوبات و دانه های روغنی و گیاهان صنعتی	۱۱۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کاشت سبزیجات و محصولات خاص باغبانی و محصولات خزانه ای	۱۱۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش درختان میوه و درختان دانه های آجیلی و محصولات نوشیدنی و چاشنی	۱۱۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو و گوسفند به روش صنعتی – تولید شیر	۱۲۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش گاو و گاومیش و بز و گوسفند به روش سنتی و پرورش شتر و تولید شیر	۱۲۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش اسب و الاغ و قاطر و استر	۱۲۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش صنعتی و جوجه کشی ماشینی	۱۲۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش زنبور عسل	۱۲۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش کرم ابریشم	۱۲۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش مرغ و خروس به روش سنتی و سایر طیور و حیوانات و تولید محصولات حیوانی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۱۲۹	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
بهره برداری خانوار با کاشت محصول توام با دامداری	۱۳۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
خدمات کشاورزی و دامپروری به جز فعالیت های دامپزشکی	۱۴۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شکار و تله گذاری و تکثیر حیوانات شکاری شامل فعالیت های خدماتی وابسته	۱۵۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جنگلداری و قطع اشجار و خدماتی وابسته	۲۰۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
مرتعداری و فعالیت های خدماتی وابسته	۲۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع آوری و برداشت گیاهان خودروی جنگلی و مرتعی – به جز چوب و علوفه مرتعی	۲۰۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شیلات	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش و تکثیر ماهی خوراکی – در کارگاه یا مزرعه	۵۰۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
ماهی‌گیری و صید آبزیان و خدمات وابسته	۵۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
صنعت – ساخت	۴	۱۹	۰	۹	۳	۵	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کشت و صنعت	۳۸۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع کارگاه‌های با کارکرد روستایی		۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
درصد از کل کارگاه‌های شهر		۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰

مأخذ: مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری کارگاهی، ۱۳۸۱.

۱-۳-٤-۱-۸- هزینه درآمد خانوارهای شهری

حال موضوع مورد بررسی تحلیل وضعیت اقتصادی خانوارهای شهری است که درشکل هزینه و درآمد خانوار تجلی می‌یابد. روند تغییر درآمد و هزینه، که به نوعی مشخص کننده الگوی مصرف خانوار است، در این بخش مورد بررسی قرار گرفته است.

۱-۳-٤-۱-۸-۱- متوسط هزینه‌ی سالانه یک خانوار شهری

متوسط هزینه‌های سالانه‌ی یک خانوار شهری استان زنجان در سال ۱۳۸۵، معادل ۵۴۷۹۷ هزار ریال می‌باشد که از این میزان ۷۳/۳ درصد معادل ۴۰۱۳۴ هزار ریال، مربوط به هزینه‌های غیر خوراکی و ۲۶/۷ درصد معادل ۱۴۶۶۶ هزار ریال هزینه‌های خوراکی و دخانی می‌باشد.

روند تغییرات هزینه‌های یک خانوار شهری در استان زنجان در دوره ۸۴-۱۳۷۵ نشان می‌دهد.

براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۷۵، متوسط هزینه‌های خالص سالانه یک خانوارشهری در نقاط شهری استان زنجان ۸۲۰۰ هزار ریال بوده است، در حالی که در همان سال متوسط این شاخص در نقاط شهری کشور ۱۱۰۶۱ هزار ریال، است. در سال ۱۳۷۵، ۷۲ درصد هزینه‌های سالانه یک خانوار شهری در استان زنجان به هزینه‌های غیرخوراکی و ۲۸ درصد به هزینه‌های خوراکی و دخانی، اختصاص یافته است. میزان متناظر در نقاط شهری کشور به ترتیب معادل ۶۹ درصد در هزینه‌های غیرخوراکی و ۳۱ درصد در هزینه‌های خوراکی و دخانی می‌باشد. این امر حاکی از تفاوت الگوی مصرف خانوارهای شهری استان و کشور است. آمار سال ۱۳۸۰، نشان از افزایش ۲۱۹ درصدی در متوسط هزینه‌های سالانه یک خانوار شهری استان زنجان دارد. در حالی که متوسط هزینه‌ی سالانه یک خانوار شهری در کشور در فاصله سال های ۱۳۸۰ تا ۱۳۷۵ به میزان ۱۵۳درصد افزایش داشته است و این نشان از پیشی گرفتن رشد مصرف گرایی در استان نسبت به کل کشور و کاهش میل به پس انداز در میان خانوارهای شهری دارد. الگوی مصرف خانوارهای شهری استان در سال ۱۳۸۰، با تغییر ناچیز به ۷۳ درصد در هزینه‌های غیرخوراکی و ۲۷ درصد در هزینه‌های خوراکی و دخانی، می‌رسد. در سال ۱۳۸۰، الگوی مصرف خانوارهای شهری کشور نیز سهم ۷۴ درصد در هزینه‌های غیر خوراکی و۲۶ درصد در هزینه‌های خوراکی و دخانی را نشان می‌دهد.

آمار سال ۱۳۸۱، نسبت به سال ۱۳۸۰ بیانگر افزایش ۴۰ درصدی در متوسط هزینه‌های خانوار شهری استان است، در حالی که میزان افزایش در خانوارهای شهری کشور ۲۵ درصد است، این موضوع مجدداً حکایت از روند رو به رشد مصرف گرایی و کاهش میل به پس انداز در بین خانوارهای شهری استان زنجان در مقایسه با کشور دارد. الگوی مصرف خانوارهای شهری استان نیز مانند سال ۱۳۸۰ و در بین خانوارهای شهری کشور نیز تغییر بسیار ناچیز است.

بین سال ۸۲ و ۱۳۸۱، سیر صعودی هزینه‌های خانوار شهری در استان زنجان آهنگ کندی به خود گرفته و با حفظ الگوی مصرف سال ۸۱، افزایش ۵ درصدی در کل هزینه‌ها را نشان می‌دهد. این در حالی‌ست که متوسط هزینه خانوارهای شهری کشور افزایش ۱۷ درصدی را نشان می‌دهد. الگوی مصرف خانوارهای شهری کشور نیز ۷۴ درصد هزینه‌های غیر خوراکی و ۲۶ درصد هزینه های خوراکی و دخانی است که نشان از همسو بودن الگوی مصرف خانوارهای شهری استان و کشور دارد.

گفتنی است، آهنگ کند سیر صعودی هزینه خانوارهای شهری استان تا سال ۱۳۸۳ ادامه یافته و افزایش ناچیز ۲ درصدی را نشان می‌دهد، در حالی‌که در بین خانوارهای شهری کشور هزینه‌های خانوارهای شهری در سال ۱۳۸۳، نسبت به سال ۱۳۸۲، افزایش ۲۶ درصدی داشته است.

در سال ۱۳۸۴، متوسط هزینه‌های یک خانوار شهری استان زنجان رشد چشم‌گیری معادل ۲۵ درصد داشته است، در حالی‌که در کل کشور این هزینه ها ۱۵ درصد افزایش پیدا کرده است.

الگوی مصرف خانوار شهری استان و کشور نیز در سال‌های ۱۳۸۴ و ۱۳۸۳ بسیار نزدیک به هم است و نسبت به سال‌های پیش تغییر چندانی را نشان نمی‌دهد.

مقایسه‌ی متوسط هزینه‌های یک خانوار شهری در استان زنجان و کشور در سال‌های یاد شده اختلافات قابل ملاحظه‌ای را نشان می‌دهد. رشد هزینه‌ها در نقاط شهری استان و نقاط شهری کشور بین سال‌های ۸۴ –۱۳۷۵ با آهنگ متفاوتی افزایش یافته است. در مجموع سال‌های ۸۴–۱۳۸۰ نیز متوسط هزینه‌های یک خانوار شهری در استان زنجان ۸۳ درصد و در کشور ۸۷ درصد افزایش یافته است. در جدول‌های شماره‌ی ۱۰۵ و ۱۰۴ متوسط هزینه سالانه یک خانوار شهری در استان و کشور طی سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۷۵ آورده شده است.

جدول شماره‌ی ۱۰۵- متوسط هزینه سالانه یک خانوار شهری در استان زنجان (هزار ریال)

	۱۳۷۵		۱۳۸۰		۱۳۸۱		۱۳۸۲		۱۳۸۳		۱۳۸٤		۱۳۸۵	
	هزینه	درصد	هزینه	درصد	هزینه	درصد	هزینه	درصد	هزینه	درصد	هزینه	درصد	هزینه	درصد
متوسط کل هزینه	۸۲۰۰	۱۰۰	۲۶۱۳۱	۱۰۰	۳۶۶۴۸	۱۰۰	۳۸۳۷۴	۱۰۰	۳۹۰۰۶	۱۰۰	۴۸۸۹۲	۱۰۰	۵۴۷۹۷	۱۰۰
هزینه‌های غیر خوراکی	۵۹۱۷	۷۲	۱۹۲۰۵	۷۳	۲۶۸۷۲	۷۳	۲۷۸۷۰	۷۳	۲۸۳۳۸	۷۳	۳۶۲۲۵	۷۴	۴۰۱۳۴	۷۳.۲
هزینه‌های خوراکی و دخانی	۲۲۸۳	۲۸	۶۹۲۶	۲۷	۹۷۷۵	۲۷	۱۰۵۰۴	۲۷	۱۰۶۶۹	۲۷	۱۲۶۶۷	۲۶	۱۴۶۶۶	۲۶.۷
درصد افزایش هزینه	۲۱۹		۴۰		۵		۲		۲۵		۱۲			

مأخذ: سالنامه آماری استان زنجان، ۱۳۸۵.

جدول شماره‌ی ۱۰۶- متوسط هزینه سالانه یک خانوار شهری در کشور

	۱۳۷۵		۱۳۸۰		۱۳۸۱		۱۳۸۲		۱۳۸۳		۱۳۸٤	
	هزینه	درصد	هزینه	درصد	هزینه	درصد	هزینه	درصد	هزینه	درصد	هزینه	درصد
متوسط کل هزینه	۱۱۰۶۱	۱۰۰	۲۸۰۲۰	۱۰۰	۳۴۹۷۱	۱۰۰	۴۰۹۸۹	۱۰۰	۵۱۴۷۹	۱۰۰	۵۹۲۴۲	۱۰۰
هزینه های غیر خوراکی	۷۶۵۳	۶۹	۲۰۸۵۴	۷۴	۲۶۰۹۱	۷۵	۳۰۳۴۷	۷۴	۳۸۲۸۱	۷۴	۴۴۹۸۸	۷۶
هزینه های خوراکی ودخانی	۳۴۰۸	۳۱	۷۱۶۶	۲۶	۸۸۸۰	۲۵	۱۰۶۴۲	۲۶	۱۳۱۹۸	۲۶	۱۴۲۵۴	۲۴
درصد افزایش هزینه	۱۵۳		۲۵		۱۷		۲۶		۱۵			

مأخذ: سالنامه آماری کشور، ۱۳۸۴.

به دلیل اهمیت هزینه‌های غیر خوراکی در سبد هزینه سالانه خانوار و همچنین به دلیل اختصاص درصد بالایی از هزینه‌ها در این بخش، هزینه‌های غیر خوراکی به تفکیک بررسی شده است.

- **مسکن**

متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی خانوار در بخش مسکن بیش‌ترین سهم از هزینه سالانه غیر خوراکی را به خود اختصاص می‌دهد. این رقم در سال ۱۳۸۵ معادل ۱۴۷۵۶ هزار ریال، بوده است. روند تغییرات این شاخص در دوره ۸۴-۱۳۷۵ نشان می‌دهد. در سال ۱۳۷۵ متوسط هزینه‌ی سالانه غیرخوراکی خانوار شهری در سطح استان معادل ۳۷ درصد و در سطح کشور ۴۸ درصد بوده است. در سال ۱۳۸۰، رقم این شاخص در استان به ۳۰ درصد و در کشور به ۴۳ درصد کاهش یافته است، در مقام مقایسه، روند نزولی کاهش درصد هزینه‌های مسکن از کل هزینه‌های غیر خوراکی در استان زنجان بیش‌تر از کل کشور است. در سال ۱۳۸۲ و ۱۳۸۱ افزایش ناچیز ۱ تا ۲ درصدی را در استان زنجان شاهد هستیم و در کل کشور کماکان ۴۳ درصد از کل هزینه‌های غیرخوراکی متعلق به بخش مسکن است. که همچنان اختلاف بالای ۱۰ درصد بین متوسط هزینه در این بخش در استان در مقایسه با کشور وجود دارد. در سال ۱۳۸۳، با جهش ۵ درصدی متوسط هزینه مسکن سالانه خانوارهای شهری در استان زنجان و کاهش ۴ درصدی این شاخص در کل کشور الگوی مصرف خانوارهای شهری استان زنجان و خانوارهای کل کشور در این بخش همسان و همسو می‌شود تا جایی که در سال ۱۳۸۴ به رقم ۳۷ درصد در هر دو سطح استانی و کشوری می‌رسد.

- **پوشاک و کفش**

پس از مسکن به طور متوسط هزینه‌های صرف شده در بخش پوشاک و کفش بیش‌ترین سهم در سبد متوسط هزینه‌های سالانه غیرخوراکی یک خانوار شهری را به خود اختصاص می‌دهد. به طوری که در سال ۱۳۸۵ این هزینه‌ها به طور متوسط معادل ۴۰۹۳ هزار ریال بوده است که ۱۰/۱ درصد کل هزینه‌های غیرخوراکی می‌باشد. این میزان در سال ۱۳۷۵ حدود ۳۲ درصد هزینه‌های غیرخوراکی یک خانوار شهری در استان زنجان را در برمی‌گیرد. این در حالی است که رقم متوسط هزینه‌های سالانه غیرخوراکی خانوار شهری در کل کشور ۱۶ درصد است و در سال ۱۳۸۰، سهم این بخش از هزینه‌های سالانه غیرخوراکی

خانوارهای شهری استان و کشور با کاهش شدید مواجه شده است و این روند نزولی تا سال ۱۳۸۴، همچنان ادامه دارد تا به رقم ۱۱ درصد در استان و ۷/۹ درصد در کشور می‌رسد.

- **لوازم، اثاثیه و ملزومات و خدمات خانوار**

در سال ۱۳۸۵، میزان این هزینه برای هر خانوار شهری برابر ۳۳۴۹ هزار ریال می‌باشد. مطالعه‌ی روند تغییرات این بخش نشان می‌دهد، طی دوره‌ی ۸۵-۱۳۷۵ میزان متوسط این هزینه حدود ۱۸/۵ درصد افزایش، پیدا کرده است.

- **بهداشت و درمان**

هزینه‌ی صرف شده در بخش بهداشت و درمان، در سال ۱۳۸۵، برای هر خانوار شهری استان ۲۶۷۵ هزار ریال است که ۶/۶درصد کل هزینه‌های غیر خوراکی خانوارها را تشکیل می‌دهد.

میزان متوسط این هزینه در سال ۱۳۷۵، تنها ۲/۸ درصد متوسط هزینه‌های غیر خوراکی یک خانوار شهری بوده است. این رقم در میان خانوارهای شهری کشور در همان سال ۷/۲ درصد است که این تفاوت نشان دهنده‌ی جایگاه کم اهمیت‌تر این هزینه در مقام مقایسه با سایر هزینه‌های خانوار و کمبود امکانات بهداشتی، درمانی در استان زنجان می‌باشد. در سال ۱۳۸۰، با افزایش ۴درصدی متوسط هزینه صرف شده در بخش بهداشت و درمان ۶/۷ درصد در سطح استان می‌رسد که باز هم در مقایسه با رقم ۹/۴ درصد، سطح کشور خانوارهای شهری استان از امکانات بسیار پایین‌تری در این زمینه برخوردارند. این هزینه در طی سال‌های ۸۴-۱۳۸۱ افزایش ناچیزی داشته است، در سال ۱۳۸۴ میزان متوسط هزینه خانوار شهری در بخش بهداشت و درمان به عدد ۹/۹ درصد هزینه‌های خانوار می‌رسد. هر چند در سال ۱۳۸۵، متوسط این هزینه مجدداً کاهش یافته است و به عدد ۶/۶ درصد کل هزینه‌های خانوار رسیده است.

- **حمل و نقل و ارتباطات**

با توجه به گسترش ارتباطات، سهولت در امر حمل و نقل و ضرورت تسریع در این امر، هزینه اختصاص یافته به این بخش نیز در بین خانوارهای شهری در حال افزایش است. به طوری که از متوسط هزینه حمل و نقل و ارتباطات سالانه یک خانوار شهری در استان زنجان از ۷ درصد هزینه‌های غیرخوراکی در سال ۱۳۷۵، به ۱۷/۲ درصد در سال ۱۳۸۵، افزیش یافته است و در طی سال‌های ۸۴-۱۳۸۱، نیز با نوسانات اندک، ۱۶ درصد هزینه های غیرخوراکی را به خود اختصاص داده است.

در مقایسه با خانوارهای شهری در سطح کشور، استان زنجان در این بخش در سال‌های ۱۳۷۵ و ۸۳-۱۳۸۰، با فاصله اندک و تقریباً همسو با متوسط کشوری است، ولی در سال‌های ۸۴ و ۱۳۸۳ با یک افزایش ۴ و ۳ درصدی در سطح کشور، میزان برخورداری خانواده‌های شهری استان از امکانات حمل و نقل و ارتباطات در مقایسه با سطح کشوری اختلاف معناداری پیدا می‌کند.

- **تفریحات، سرگرمی‌ها و خدمات فرهنگی**

اهمیت آموزش و پرورش در تعامل و تکامل جوامع انسانی امروزه بر کسی پوشیده نیست، از طرفی پرداختن به تفریحات و سرگرمی‌های برنامه‌ریزی شده در افزایش راندمان کاری و در نتیجه بازدهی فعالیت انسان‌ها بسیار مؤثر است. همچنین تحصیلات و سواد یکی از شاخص‌های توسعه انسانی محسوب می‌شود و هزینه‌های اختصاص یافته به این بخش از معیارهای سنجش توسعه یافتگی کشورها است. این در حالی‌ست که در سال ۱۳۷۵، تنها ۳/۸ درصد هزینه‌های غیر خوراکی خانوار شهری استان زنجان به این بخش اختصاص یافته است. در سال ۱۳۸۰، با افزایش ناچیز این رقم به ۵/۶ می‌رسد، در سال‌های ۸۳-۱۳۸۱ با کاهش تدریجی به رقم ۴/۶ در سال ۱۳۸۳، می‌رسیم و مجدداً با افزایش ناچیز در سال ۱۳۸۴، ۵/۳ درصد هزینه‌های غیر خوراکی خانوار شهری استان به این بخش تعلق می‌گیرد و در نهایت در سال ۱۳۸۵، این میزان به ۴/۶ درصد هزینه‌های غیر خوراکی می‌رسد که کاهش ۰/۷ درصدی را نسبت به سال قبل نشان می‌دهد. در سطح کشور نیز آمار نشان دهنده ارقام مشابهی در طی سال‌های مورد بررسی است.

- **کالاها و خدمات متفرقه خانوار**

کالاها و خدمات متفرقه خانوار شامل خدمات شخصی و وسایل آرایشی، لوازم زینتی و شخصی، هزینه‌های هتل، مسافرخانه و مسافرت‌های دسته جمعی، خدمات مالی و حقوقی و هزینه‌های مذهبی است. در سال ۱۳۷۵، تنها ۷/۳ درصد هزینه‌های سالانه غیرخوراکی خانوارهای شهری استان شده است. در سال ۱۳۸۰، این رقم تا ۱۴ درصد افزایش یافته است و در سال‌های ۸۵-۱۳۸۱ نیز ۱۶-۱۴ درصد هزینه‌های غیر خوراکی را در بر می‌گیرد. که در مقایسه با نقاط شهری کشور در سطح بالاتری قرار دارد. در سطح کشوری ۱۲-۱۱ درصد متوسط هزینه‌های غیر خوراکی سالانه خانوار شهری کشور به کالاها و خدمات متفرقه خانوار اختصاص دارد.

جدول شماره‌ی ۱۰۷- متوسط هزینه‌های سالانه‌ی غیرخوراکی یک خانوار شهری استان زنجان

شرح	۱۳۷۵		۱۳۸۰		۱۳۸۱		۱۳۸۲		۱۳۸۳		۱۳۸٤		۱۳۸۵	
	هزینه	درصد	هزینه	درصد	هزینه	درصد	هزینه	درصد	هزینه	درصد	هزینه	درصد	هزینه	درصد
جمع	۵۹۱۷	۱۰۰	۱۹۲۰۵	۱۰۰	۲۶۸۷۲	۱۰۰	۲۷۸۷۰	۱۰۰	۲۸۳۳۸	۱۰۰	۳۶۲۲۵	۱۰۰	۴۰۱۳۴	۱۰۰
پوشاک و کفش	۱۹۱۳	۳۲	۳۱۰۰	۱۶/۱	۳۸۲۱	۱۴	۳۸۱۲	۱۴	۳۱۸۵	۱۱/۲	۳۹۰۳	۱۰/۸	۴۰۹۳	۱۰/۲
مسکن	۲۱۶۶	۳۷	۵۸۴۵	۳۰/۴	۸۲۹۹	۳۱	۹۰۶۰	۳۳	۱۰۹۰۱	۳۸/۵	۱۳۴۴۴	۳۷/۱	۱۴۷۵۶	۳۶/۸
لوازم، اثاثه و ملزومات و خدمات خانوار	۵۹۲	۱۰	۲۱۲۰	۱۱	۲۸۳۱	۱۱	۲۵۶۸	۹/۲	۲۳۷۲	۸/۳۷	۲۵۵۵	۷/۰۵	۳۳۴۹	۸/۳
بهداشت و درمان	۱۶۴	۲/۸	۱۲۹۲	۶/۷۳	۲۱۲۶	۷/۹	۲۵۱۷	۹	۲۰۶۱	۷/۲۷	۳۵۸۷	۹/۹	۲۶۷۵	۶/۶
حمل و نقل و ارتباطات	۴۲۲	۷/۱	۲۹۳۵	۱۵/۳	۴۲۳۴	۱۶	۴۷۵۸	۱۷	۴۶۱۱	۱۶/۳	۵۷۵۷	۱۵/۹	۶۹۰۷	۱۷/۲
تفریحات، سرگرمی‌ها وخدمات فرهنگی	۲۲۶	۳/۸	۱۰۷۸	۵/۶۱	۱۴۵۰	۵/۴	۱۱۹۳	۴/۳	۱۳۱۳	۴/۶۳	۱۹۲۷	۵/۳۲	۱۸۴۵	۴/۶
کالاها و خدمات متفرقه خانوار	۴۳۴	۷/۳	۲۷۳۵	۱۴/۲	۴۱۱۲	۱۵	۳۹۶۲	۱۴	۳۸۹۵	۱۳/۷	۵۰۵۲	۱۳/۹	۶۵۰۹	۱۶/۲

مأخذ: سالنامه آماری استان زنجان، ۱۳۸۵.

جدول شماره‌ی ۱۰۸- متوسط هزینه‌های سالانه‌ی غیرخوراکی یک خانوار شهری کشور

شرح	۱۳۷۵		۱۳۸۰		۱۳۸۱		۱۳۸۲		۱۳۸۳		۱۳۸٤	
	هزینه	درصد	هزینه	درصد	هزینه	درصد	هزینه	درصد	هزینه	درصد	هزینه	درصد
جمع	۷۶۵۳	۱۰۰	۲۰۸۵۴	۱۰۰	۲۶۰۹۱	۱۰۰	۳۰۳۴۷	۱۰۰	۳۸۲۸۱	۱۰۰	۴۴۹۸۸	۱۰۰
پوشاک و کفش	۱۲۲۶	۱۶	۱۹۴۰	۹/۳	۲۲۹۶	۸/۸	۲۵۱۸	۸/۳	۳۱۳۷	۸/۱۹	۳۵۴۴	۷/۸۸
مسکن	۳۷۰۶	۴۸	۸۹۲۹	۴۲/۸	۱۱۲۶۱	۴۳	۱۲۹۸۵	۴۳	۱۴۹۸۹	۳۹/۲	۱۶۵۰۹	۳۶/۷
لوازم، اثاثه و ملزومات و خدمات خانوار	۷۰۴	۹/۲	۱۷۰۱	۸/۱۶	۲۰۲۵	۷/۸	۲۲۸۴	۷/۵	۲۸۹۰	۷/۵۵	۳۳۱۸	۷/۳۸
بهداشت و درمان	۵۵۳	۷/۲	۱۹۶۲	۹/۴۱	۲۵۷۱	۹/۹	۲۷۶۸	۹/۱	۳۷۷۸	۹/۸۷	۴۷۹۶	۱۰/۷
حمل و نقل و ارتباطات	۷۲۴	۹/۵	۲۹۷۵	۱۴/۳	۳۹۲۴	۱۵	۴۸۸۹	۱۶	۷۱۲۹	۱۸/۶	۹۱۰۴	۲۰/۲
تفریحات، سرگرمی‌ها و خدمات فرهنگی	۳۴۹	۴/۶	۹۵۹	۴/۶	۱۱۸۰	۴/۵	۱۳۳۰	۴/۴	۱۹۱۹	۵/۰۱	۲۱۹۱	۴/۸۷
کالاها و خدمات متفرقه خانوار	۳۹۱	۵/۱	۲۳۸۸	۱۱/۵	۲۸۳۴	۱۱	۳۵۷۳	۱۲	۴۴۳۹	۱۱/۶	۵۵۲۶	۱۲/۳

مأخذ: سالنامه آماری کشور، ۱۳۸۴.

۱-۳-٤-۱-۸-۲- متوسط درآمد سالانه‌ی یک خانوار شهری

منابع درآمدی خانوارهای شهری را می‌توان به ۳ بخش، درآمد از محل حقوق و دستمزد و درآمد از مشاغل آزاد و درآمدهای متفرقه تقسیم کرد.

- **درآمدهای خالص مزد و حقوق بگیری**

درآمد از محل حقوق بگیری، درآمد تمامی اعضای شاغل مزد و حقوق بگیر خانوار در بخش عمومی، تعاونی و بخش خصوصی را شامل می‌شود و دریافتی‌های مستمر و غیرمستمر پولی و غیرپولی آنان، پس از کسر مالیات و باز نشستگی را دربرمی‌گیرد.

در سال ۱۳۸۵، از متوسط ۵۳۸۸۶ هزار ریال درآمد خانواری شهری، ۲۰۰۰۳ هزار ریال مربوط به درآمدهای مزد و حقوق بگیری بوده است که این میزان معادل ۳۷ درصد کل درآمد خانوارهای استان می‌باشد که ۵۳ درصد آن از بخش عمومی، ۴۶ درصد از بخش خصوصی عاید خانوارها شده است، در ضمن سهم تعاونی از این محل صفر بوده است.

در سال ۱۳۷۵، از متوسط ۶۸۲۹ هزار ریال درآمد یک خانوار شهری در استان، ۴۱ درصد درآمدهای حاصله از حقوق بگیری بوده است که از این مقدار ۶۲ درصد از محل درآمد از بخش عمومی و ۳۸ درصد درآمد از بخش خصوصی است. در این سال از بخش تعاونی درآمدی عاید خانوارهای شهری استان زنجان نشده است.

در سال ۱۳۸۰، با افزایش ۷ درصدی، درآمد از محل حقوق بگیری به رقم ۴۸ درصد متوسط درآمد سالانه خانوار رسیده است. همچنین افزایش درآمد حقوق بگیری از محل بخش عمومی افزایش قابل توجهی دارد و به همان نسبت سهم درآمد حقوق بگیری از بخش خصوصی کاهش یافته است، باز هم در این سال خانوارهای شهری درآمدی از بخش تعاونی کسب نکرده‌اند.

در سطح کشور خانوارهای شهری تنها ۳۴ درصد درآمد خود را از بخش حقوق بگیری تأمین کرده‌اند و در مقایسه با خانوارهای شهری استان زنجان درصد پایین‌تری از درآمد از حقوق بگیری متعلق به درآمد از بخش عمومی و درصد بالاتری متعلق به بخش خصوصی است، همچنین در سطح کشور درصد ناچیزی معادل ۰/۵درصد درآمد از بخش تعاونی در اختیار خانوارهای شهری قرار گرفته است.

در سال ۱۳۸۱، با وجود کاهش سهم درآمد خانوارها از محل حقوق بگیری در هر دو سطح استانی و کشور، باز هم خانوارهای شهری استان نسبت به خانوارهای شهری کشور درصد بالاتری از درآمد خود را از این طریق تأمین کرده‌اند. همچنین بخش خصوصی استان همسو با سیاست‌های این بخش در کشور روند رو به رشدی در تأمین بخشی از درآمدهای خانوارهای شهری داشته است. درآمدهای حاصله از بخش تعاونی همچنان در سطح استان صفر درصد است، در حالی که در این سال در سطح کشور درآمدهای خانوارهای شهری از بخش تعاونی اندکی افزایش داشته است. از ۰/۵ درصد به ۰/۸ درصد رسیده است.

در سال ۱۳۸۲، هم در میان خانوارهای شهری استان و هم خانوارهای شهری کشور، درآمد از محل حقوق بگیری افزایش دارد. در این سال با یک جهش عمده، درآمدهای حاصله از بخش خصوصی در میان خانوارهای شهری استان به رقم ۴۸ درصد می‌رسد، که حتی بیش‌تر از سهم ۴۷ درصدی این بخش در میان خانوارهای شهری کشور است. درآمد از بخش عمومی نیز در سطح استان ۵۲ و در سطح کشور ۵۳ درصد است. در بخش تعاونی نیز در میان خانوارهای شهری کشور رقم ۰/۵درصد از کل درآمد از حقوق‌بگیری مشاهده می‌شود.

در سال ۱۳۸۳، با وجود کاهش سهم درآمد از حقوق بگیری خانوارهای شهری استان باز هم این رقم بالاتر از متوسط کشوری است. همچنین در سطح استان شاهد کاهش درآمد از بخش خصوصی تا ۳۵٪ درصد و افزایش درآمد از بخش عمومی تا سقف ۶۵درصد هستیم و در این سال ۰/۶ درصد درآمد خانوارهای شهری استان از بخش تعاونی بوده است.

در سال ۱۳۸۴، با کاهش سهم درآمد از حقوق بگیری خانوارهای شهری استان و افزایش این شاخص در سطح خانوارهای شهری کشور هر دو در یک سطح قرار می‌گیرند. در این سال ۶۰ درصد درآمد خانوارهای شهری استان از بخش عمومی و ۴۰درصد از بخش خصوصی است. در حالی که این ارقام در سطح کشور به ترتیب ۵۴ و ۶۴ درصد است. در سطح استان درآمدهای حاصله از بخش تعاونی صفر و در سطح کشور ۰/۶ درصد درآمد از حقوق بگیری خانوارهای شهری است.

- **درآمد از مشاغل آزاد**

درآمد از مشاغل آزاد به دو بخش عمده مشاغل آزاد کشاورزی و مشاغل آزاد غیر کشاورزی تقسیم می‌شود، در مشاغل آزاد درآمد افرادی از خانوار که در بخش کشاورزی و غیرکشاورزی، به صورت کارفرما و یا کارکن مستقل کار می‌کنند، پس از کسر هزینه‌های شغلی به عنوان درآمد منظور شده است.

در سال ۱۳۸۵، ۲۷ درصد از متوسط درآمد سالانه یک خانوار شهری استان زنجان از بخش مشاغل آزاد بوده است. از این میزان ۱۲/۸ درصد حاصل بخش کشاورزی و ۸۷/۲ درصد درآمد از بخش غیر کشاورزی می‌باشد. کسب درآمد از محل مشاغل آزاد نشان می‌دهد در سال ۱۳۷۵، ۳۱ درصد از متوسط درآمد سالانه یک خانوار شهری استان از مشاغل آزاد تحصیل شده است که ۲۱درصد آن متعلق به بخش کشاورزی و ۷۹ درصد متعلق به بخش غیرکشاورزی است.

در سال۱۳۸۰، با کاهش سهم این بخش، ۲۴ درصد متوسط درآمد خانوارهای شهری استان از مشاغل آزاد بوده است. که کاهش ۱۰ درصدی در بخش کشاورزی و همین مقدار افزایش در بخش غیرکشاورزی را در بردارد. به طور کلی در سال‌های ۸۴-۱۳۸۰، سهم درآمد مشاغل آزاد از کل متوسط درآمد سالانه خانوارهای شهری استان تغییرات ناچیزی داشته است و ۲۶-۲۳ درصد را دربرمی‌گیرد. که ۱۵-۱۱ درصد متعلق به بخش کشاورزی و ۸۹-۸۴ درصد نیز متعلق به بخش غیرکشاورزی است. در سطح کشور نیز روند تغییرات بسیار کند و ناچیز است و سهم درآمد از مشاغل آزاد حدود ۳۰-۲۶ درصد متوسط درآمد سالانه خانوار

را دربر می‌گیرد که همواره بالاتر از سهم این شاخص در سطح استانی است، در نهایت در سال ۱۳۸۴، در هر دو سطح استانی و کشور به رقم ۲۶ درصدی درآمد از مشاغل آزاد می‌رسیم، این در حالی‌ست که طی سال‌های ۸۴-۱۳۸۰، بخش کشاورزی در میان خانوارهای شهری استان درآمدزاتر است تا در میان خانوارهای شهری کشور و به همان نسبت نیز بخش غیرکشاورزی نقش پررنگ‌تری در سطح کشوری نسبت به سطح استانی دارد که البته اختلاف‌ها بسیار ناچیز است.

- **درآمدهای متفرقه**

درآمدهای متفرقه تمامی وجوه و ارزش کالاهایی است که خانوار از طریقی به غیر از اشتغال اعضای خود دریافت کرده است، مانند درآمد حاصل از فروش مصنوعات ساخته شده توسط خانوار در خانه، حقوق بازنشستگی، اجاره اموال منقول و غیر منقول، سود سرمایه گذاری، کمک‌های دریافتی از سازمان های اجتماعی و مؤسسات خیریه.

در سال ۱۳۸۵، ۳۴ درصد متوسط درآمد سالانه خانوارهای شهری استان زنجان از درآمدهای متفرقه بوده است. این بخش از درآمدها طی دوره‌ی ۱۰ ساله (۸۵-۱۳۷۵)، روند کاملاً صعودی داشته است. به نحوی که در سال ۱۳۷۵، ۲۸ درصد متوسط درآمد سالانه خانوارهای شهری استان از درآمدهای متفرقه بوده است و به تدریج در طی سال‌های ۸۴-۱۳۸۰، این رقم به ۳۶ درصد می‌رسد. در سطح کشور نیز طی سال‌های ۸۴-۱۳۸۰، درآمدهای متفرقه ۳۸ تا ۳۷ درصد درآمدهای خانوار شهری را دربرمی‌گیرد.

بنابه مراتب فوق و با توجه به جدول‌های شماره‌ی ۱۰۸ و ۱۰۹ می‌توان دریافت. با وجود اختلاف نسبت درآمد از حقوق بگیری و درآمد از مشاغل آزاد و متفرقه در سطوح استانی و کشوری، روند تغییرات در جهتی بوده است که در سال ۱۳۸۴، شاهد همسانی نقش این بخش‌ها در میان خانوارهای شهری استان زنجان و کشور هستیم. این در حالی‌ست که طی سال‌های مورد مطالعه (۸۴-۱۳۸۰و ۱۳۷۵)، ارقام بیانگر پایین بودن متوسط درآمد سالانه خانوارهای شهری استان نسبت به خانوارهای شهری در کل کشور است.

جدول شماره‌ی ۱۰۹- متوسط درآمد سالانه‌ی یک خانوار شهری برحسب انواع منابع تأمین درآمد در استان زنجان

سال	جمع	درآمد از حقوق بگیری								درآمدازمشاغل آزاد						درآمدهای متفرقه	
		جمع		بخش عمومی		بخش خصوصی		بخش تعاونی		جمع		کشاورزی		غیرکشاورزی			
	مبلغ	مبلغ	درصد	مبلغ	درصد	مبلغ	درصد	مبلغ	درصد	مبلغ	درصد	مبلغ	درصد	مبلغ	درصد	مبلغ	درصد
۱۳۷۵	۶۸۲۹	۲۸۰۱	۴۱	۱۷۴۹	۶۲	۱۰۵۲	۳۸	۰	۰	۲۱۳۴	۳۱	۴۴۰	۲۱	۱۶۹۴	۷۹	۱۸۹۴	۲۸
۱۳۸۰	۱۹۴۷۳	۹۲۹۹	۴۷/۸	۶۳۵۰	۶۸	۲۹۴۸	۳۲	۱	۰	۴۶۲۶	۲۴	۵۱۳	۱۱	۴۱۱۱	۸۹	۵۵۴۷	۲۸
۱۳۸۱	۲۶۱۱۳	۱۱۷۸۶	۴۵/۱	۷۵۰۷	۶۴	۴۲۷۸	۳۶	۰	۰	۶۵۱۶	۲۵	۸۷۱	۱۳	۵۶۴۵	۸۷	۷۸۱۱	۳۰
۱۳۸۲	۲۹۸۹۰	۱۳۸۳۸	۴۶/۳	۷۲۱۸	۵۲	۶۶۲۰	۴۸	۰	۰	۶۸۱۲	۲۳	۱۰۸۰	۱۶	۵۷۳۲	۸۴	۹۲۴۱	۳۱
۱۳۸۳	۳۵۷۵۶	۱۴۲۴۶	۳۹/۸	۹۱۹۴	۶۵	۴۹۶۳	۳۵	۸۹	۰/۶	۸۶۸۷	۲۴	۱۰۵۰	۱۲	۷۶۳۳	۸۸	۱۲۸۲۳	۳۶
۱۳۸۴	۴۶۳۸۱	۱۷۶۳۱	۳۸	۱۰۶۴۵	۶۰	۶۹۸۷	۴۰	۰	۰	۱۲۲۸۳	۲۶	۱۷۸۳	۱۵	۱۰۵۰۱	۸۵	۱۶۴۶۷	۳۶
۱۳۸۵	۵۳۸۸۶	۲۰۰۰۳	۳۷	۱۰۶۰۳	۵۳	۹۴۰۰	۴۶	۰	۰	۱۴۳۸۳	۲۹	۱۸۵۳	۱۲/۸	۱۲۳۵۰	۸۷/۲	۱۹۵۰۰	۳۴

مأخذ: سالنامه آماری استان زنجان، ۱۳۸۵.

جدول شماره‌ی ۱۱۰- متوسط درآمد سالانه‌ی یک خانوار شهری برحسب انواع منابع تأمین درآمد درکشور

سال	جمع	درآمد از حقوق بگیری								درآمدازمشاغل آزاد						درآمدهای متفرقه	
		جمع		بخش عمومی		بخش خصوصی		بخش تعاونی		جمع		کشاورزی		غیرکشاورزی			
	مبلغ	مبلغ	درصد	مبلغ	درصد	مبلغ	درصد	مبلغ	درصد	مبلغ	درصد	مبلغ	درصد	مبلغ	درصد	مبلغ	درصد
۱۳۸۰	۲۵۸۳۲	۸۷۸۹	۳۴	۵۱۰۴	۵۸	۳۶۳۷	۴۱	۴۸	۰/۵	۷۱۸۴	۲۸	۷۷۵	۱۱	۶۴۰۹	۸۹	۹۸۵۹	۳۸
۱۳۸۱	۳۳۱۰۵	۱۰۶۶۹	۳۲/۲	۵۸۳۴	۵۵	۴۷۴۵	۴۴	۹۰	۰/۸	۹۸۷۸	۳۰	۹۸۵	۱۰	۸۸۹۳	۹۰	۱۲۵۵۷	۳۸
۱۳۸۲	۳۹۲۰۲	۱۳۳۵۰	۳۴/۱	۷۰۰۹	۵۳	۶۲۷۸	۴۷	۶۳	۰/۵	۱۰۸۵۷	۲۸	۱۳۳۹	۱۲	۹۵۱۹	۸۸	۱۴۹۹۵	۳۸
۱۳۸۳	۴۷۲۶۸	۱۶۲۲۲	۳۴/۳	۸۵۹۲	۵۳	۷۵۴۵	۴۷	۸۵	۰/۵	۱۳۴۷۹	۲۹	۱۴۶۲	۱۱	۱۲۰۱۷	۸۹	۱۷۵۹۹	۳۷
۱۳۸۴	۵۳۶۷۸	۱۹۵۹۴	۳۶/۵	۱۰۵۰۹	۵۴	۸۹۶۵	۴۶	۱۲۰	۰/۶	۱۴۱۹۴	۲۶	۱۴۰۲	۹/۹	۱۲۷۹۲	۹۰	۱۹۸۹۰	۳۷

مأخذ: سالنامه آماری کشور، ۱۳۸۴.

۱-۳-٤-۱-۹- جمع بندی

در این بخش سعی شده است تصویری چند وجهی از اقتصاد هر یک از شهرهای استان ارائه گردد.

- **شهر زنجان**

الف) اشتغال: نرخ فعالیت واقعی شهر زنجان در سال ۱۳۸۵، برابر با ۴۰/۵ درصد می‌باشد که ۴ درصد بیش‌تر از نرخ فعالیت واقعی نقاط شهری استان است. از نظر نرخ اشتغال نیز شهر زنجان با نرخ ۸۷/۱ درصد، ۱/۴ درصد از متوسط استان بالاتر است. مطالعه جمعیت شاغل بر حسب وضع اشتغال (خصوصی یا عمومی) نشان می‌دهد ۶۶/۱ درصد شاغلین شهر زنجان در بخش خصوصی و ۳۳/۹ درصد در بخش عمومی فعالیت می‌کنند. این میزان در بخش خصوصی استان ۶۷/۷ درصد و در بخش عمومی ۳۲/۳ است.

ب) زمین و مسکن: مطالعات انجام شده در رابطه با نحوه تصرف مسکن در شهر زنجان نشان می‌دهد، ۶۸ ٪ ساکنین به صورت ملکی و ۲۲/۸۱ درصد به صورت اجاره‌ای در محل سکونت خود ساکن هستند. نحوه‌ی تصرف ۶/۹ درصد مساکن به صورت مجانی است و ۱/۱۷ درصد نیز محل سکونت خود را در برابر خدمت در اختیار دارند. مقایسه این میزان با کل استان حاکی از پایین بودن میزان مالکیت مسکن در شهر زنجان نسبت به کل استان است (با ۳/۹ درصد از استان) که دلیل آن وجود شهرهای کوچک در استان است، چرا که نحوه‌ی تصرف مسکن در شهرهای کوچک عمدتاً ملکی است. تراکم خانوار در واحد مسکونی در شهر زنجان برابر با ۱/۱۸ خانوار در هر واحد مسکونی که در مقایسه با متوسط این تراکم در نقاط شهری استان ۰/۰۲ درصد بیش‌تر است.

از نظر کیفیت ابنیه مسکونی، وضعیت شهر زنجان نسبت به نقاط شهری استان نامطلوب‌تر است. مطالعات نشان می‌دهد ۲۰/۲ درصد واحدهای مسکونی شهر زنجان بادوام است، در حالی که این میزان در نقاط شهری استان ۵۹/۳ درصد می‌باشد. هم چنین درصد واحدهای نیمه بادوام و بی‌دوام شهر زنجان به ترتیب ۵۵/۱ و ۲۲/۹ درصد است. در صورتی که این میزان در نقاط شهری استان به ترتیب ۲۵/۴ و ۱۳/۵ درصد می‌باشد.

ج) مدیریت شهری: جهت ارزیابی مدیریت شهری در سطح استان میزان تخصص شهرداران، اعضاء شورای شهر و میزان ارتباط شهرداری و شورای شهر با سایر ارگان‌های دولتی، چارت سازمانی شهرداری‌ها و نحوه‌ی مشارکت مردم مورد بررسی قرار گرفته است. شهر زنجان از نظر تخصص شهردار با امتیاز ۶۰ در رتبه‌ی نهم استان قرار گرفته است و همچنین از نظر میزان تخصص اعضای شورای شهر بعد از شهر خرمدره با ۳۰ امتیاز در رتبه‌ی دوم جای گرفته است. از نظر کارکرد شورای شهر نیز شهر

زنجان از لحاظ تعداد کمیسیون‌های داخلی و شرکت یا عضویت در جلسات سایر ارگان‌های دولتی در رتبه‌ی اول قرار دارد. از نظر چارت سازمانی شهرداری نیز شهر زنجان کامل‌ترین ساختار را نسبت به سایر شهرهای استان داراست.

از نظر میزان مشارکت مردم در مدیریت و برنامه‌ریزی شهری تقریباً تمامی شهرهای استان عملکرد بسیار ضعیفی دارند و در چارت سازمانی شهرداری‌های شهری استان هیچ جایگاهی برای آن تعریف نشده است.

د) حمل و نقل و ترافیک: از مزیت‌های ساختار حاکم بر شبکه‌ی ارتباطی شهر زنجان پیوستگی شریان‌های اصلی و امتداد و پوشش سطح کل شهر توسط آنها می‌باشد. به طوری که به واسطه طرح نیمه حلقوی حاکم بر شهر هر یک از حلقه‌ها در روند توسعه ادواری شهری، شرق و غرب شهر را به یکدیگر مرتبط می‌سازند. در این میان بزرگراه ۲۲ بهمن (حلقه دوم)، با توجه به موقعیت قرارگیری، محور اصلی نظام شبکه ارتباطی شهر زنجان است و ساماندهی آن از لحاظ حفظ و تقویت هر چه بیش‌تر نقش عبوری آن از ضروریات برنامه ریزی شبکه ارتباطی شهر زنجان، می‌باشد.

- استخوان بندی و ساختار کلی شبکه ارتباطات درون شهری زنجان در سطح عملکردی شریان‌های اصلی شهر دارای طرح ویژه و منحصر به فرد نیمه حلقوی به مرکزیت هسته مرکزی شهر زنجان می‌باشد.
- در مقیاس تفصیلی‌تر و سلسله مراتب عملکردی پایین‌تر از خطوط شریانی و جمع‌کننده‌های اصلی شهر، در بافت قدیمی و میانی شهر ساختار ارگانیک قابل درک است و در بافت جدید و مناطق جدید توسعه یافته در شهر ساختار منظم شطرنجی در ارتباط متقابل با ساختار اصلی نیمه حلقوی مشاهده می‌شود.
- مهم‌ترین مشکل ساختار شبکه ارتباطی شهر زنجان ایجاد تقاطع‌های همسطح مابین خیابان‌های شمالی- جنوبی شهر با شریان‌های اصلی حلقوی شهر (با امتداد شرقی- غربی)، است که سبب تضعیف نقش عبوری شریان‌های اصلی و حیاتی شهر به ویژه بزرگراه ۲۲ بهمن، می‌شود. ساماندهی این تقاطع‌ها در قالب تقاطع‌های غیر هم سطح به ویژه تقاطع‌های واقع در مسیر بزرگراه ۲۲ بهمن دارای اولویت اساسی است که اقدام در این زمینه با توجه به ضعف بنیان‌های اقتصادی مدیریت شهری با محدودیت اساسی رو به روست.
- از خصیصه‌های اصلی ساختار حمل و نقل شهر زنجان استقرار و تمرکز فضایی تمامی مراکز ورودی و خروجی شهر زنجان اعم از ایستگاه راه آهن، ترمینال مسافربری بین شهری و مراکز حمل و نقل جمعیت روستایی حوزه نفوذ شهر زنجان در مسیر کمربندی جنوبی شهر است که عدم تداخل آن با ترافیک درون شهری از مزیت‌های ساختار حمل و نقل شهر زنجان می‌باشد.

- از محدودیت‌های اساسی نظام ارتباطی شهر زنجان ساختار متمرکز و همگرای آن در ارتباط با بخش مرکزی شهر زنجان است. استقرار اغلب خدمات شهری به ویژه خدمات اقتصادی و مراکز خرید در بخش مرکزی شهر و نیز جذب مراجعات کل شهر، ظرفیت محدود شبکه ارتباطی موجب ازدحام ترافیک در بخش مرکزی شهر می‌شود. در این راستا تمرکززدایی تدریجی و پیوسته و ایجاد مراکز شهری جدید تعریف شده با شریان‌های اصلی شهر از ضروریات برنامه‌ریزی حمل و نقل شهر زنجان، محسوب می‌شود.

- **شهر ابهر**

الف) نرخ اشتغال: نرخ اشتغال شهر ابهر ۹۰/۰۲ درصد (۱/۵ درصد بالاتر از نرخ استان)، است و از این حیث در بین ۱۶ نقطه‌ی شهری استان در رتبه‌ی دهم قرار گرفته است. از کل شاغلین نقاط شهری شهرستان ابهر ۷۴/۹ درصد در بخش خصوصی و ۲۵ درصد در بخش عمومی اشتغال دارند[۱].

ب) زمین و مسکن: نحوه‌ی تصرف مسکن در شهر ابهر بدین قرار است: ۷۴/۵٪ ملکی، ۱۷/۶ درصد اجاره ای، ۰/۵۸ درصد در برابر خدمت و ۶/۱۵ درصد به صورت مجانی و ۰/۱۷ درصد سایر. مقایسه‌ی این میزان با سطح استان از بالاتر بودن مالکیت مسکن و پایین‌تر بودن وضعیت اجاره‌ای در شهر ابهر نسبت به استان حکایت می‌کند. تراکم خانوار در واحد مسکونی در شهر ابهر ۱/۱۸ خانوار در هر واحد مسکونی است و از این حیث شهر ابهر به همراه شهرهای زنجان و گرماب بیش‌ترین میزان تراکم خانوار در واحد مسکونی را در استان دارا می‌باشند.

ج) مدیریت شهری: شهر ابهر از نظر میزان تخصص شهردار با ۱۷۰ امتیاز در رتبه‌ی هشتم و در سطح سوم استان قرار گرفته است. همچنین به لحاظ تخصص اعضای شورای شهر با امتیاز ۲۲/۸ در رتبه‌ی پنجم استان جای گرفته است.

از نظر کارکرد شورای شهر و میزان ارتباط آن با سایر ارگان‌های دولتی شورای شهر ابهر با ۴ کمیسیون داخلی و ۱۲ عضویت و یا شرکت در کمیسیون‌ها و جلسات سایر ارگان‌های دولتی در سطح دوم استان جای گرفته است. از نظر مشارکت مردم این شهر نیز مانند سایر شهرهای استان فاقد مکانیزم مشخص جهت مشارکت شهروندان است.

د) حمل و نقل و ترافیک: شهر ابهر از نظر ساختار کلی استخوان بندی شبکه ارتباطی از فرم تیپیک و شکل‌بندی شده برمبنای تیپولوژی‌های مرسوم فرم شهری در ادبیات برنامه‌ریزی شهری برخوردار نمی‌باشد.

- تحت تأثیر عواملی چون محدودیت توسعه‌ی باغ‌ها در شرق و غرب ابهر به ویژه امتداد رودخانه ابهررود، جاده ترانزیت و گرایش به گسترش شهر جهت دسترسی به این جاده هم از طرف شناط و هم از طرف بافت اصلی، شهر ابهر از شکل

۱. تعداد شاغلین بخش‌های عمومی و خصوصی به تفکیک نقاط شهری در نتایج سرشماری سال ۱۳۸۵، موجود نیست.

طولی برخوردار است و گسترش عمده شمالی- جنوبی آن از خصیصه‌های اصلی شکل این شهر است. در چنین بستری شریان‌های اصلی شهر به صورت شمالی- جنوبی گسترده شده‌اند که موجب افزایش طول معابر اصلی شمالی- جنوبی گردیده است. این امر به نوبه خود عدم تناسب بین عرض و طول اغلب معابر شمالی-جنوبی را در پی داشته است.

- با وجود غلبه راه‌های اصلی شمالی- جنوبی در استخوان‌بندی شبکه، شریان اصلی شهر ابهر خیابان شرقی – غربی امام‌خمینی است که امتداد جاده ترانزیت تهران- زنجان در داخل شهر ابهر می‌باشد. به دلیل گسترش خیابان‌های اصلی شمالی- جنوبی و نیز ساختار طولی شهر و ایجاد تقاطع‌های متعدد با خیابان امام خمینی یکی از محدودیت‌های عمده نظام ارتباطی شهر ابهر تداخل عملکرد ترافیک شهری با ترافیک خیابان امام خمینی است که هم نقش درون شهری و هم نقش برون شهری دارد.

- **شهرخرمدره**

الف) اشتغال: نرخ فعالیت واقعی شهر خرمدره ۳۷/۸ درصد است که ۱/۳ درصد پایین‌تر از میزان آن در استان می‌باشد. بررسی نرخ اشتغال این شهر نشان می‌دهد شهر خرمدره با نرخ اشتغال ۸۵/۸ درصد به مراتب وضعیت نامساعدتری نسبت به استان دارد به نحوی که نرخ اشتغال آن ۲/۷ درصد پایین‌تر از سطح استان می‌باشد و در بین شهرهای استان در رتبه پانزدهم قرار گرفته است. از کل شاغلین نقاط شهری شهرستان خرمدره ۶۸/۸ درصد در بخش خصوصی و ۳۱/۲ درصد در بخش عمومی فعالیت می‌کنند که از سهم بالای بخش خصوصی در مقایسه با سطح استان حکایت می‌کند.

ب) زمین و مسکن: ۷۷/۲۸ درصد مساکن در شهر خرمدره به صورت ملکی، ۱۴/۵ درصد اجاره‌ای، ۱/۴۷ درصد در برابر خدمت، ۵/۵ درصد مجانی و ۱/۲۲ درصد سایر و اظهار نشده تصرف شده‌اند که نشان دهنده‌ی بالاتر بودن میزان مالکیت و پایین‌تر بودن میزان تصرف اجاره‌ای از سطح استان است. تراکم خانوار در واحد مسکونی در این شهر ۱/۱۲ خانوار در هر واحد مسکونی است.

ج) مدیریت شهری: از نظر میزان تخصص شهردار این شهر با ۱۶۰ امتیاز در رتبه‌ی دوم و از نظر میزان تخصص اعضای شورای شهر با ۳۲/۵ امتیاز در رتبه‌ی اول واقع شده است. از نظر میزان کارکرد شورای شهر، این شورا در شهر خرمدره با ۶ کمیسیون داخلی و ۱۲ عضویت یا شرکت در کمیسیون‌ها و جلسات سایر ارگان‌های دولتی در سطح دوم از سطوح چهارگانه استان قرار گرفته است. چارت سازمانی شهرداری این شهر نیز بسیار ابتدایی بوده و جایگاهی برای مشارکت مردم تعریف نشده است.

د) حمل و نقل و ارتباطات: شبکه‌ی ارتباطی شهر خرمدره شبکه‌ای است که به صورت ارگانیک براساس الگوهای گذشته شکل‌گیری و توسعه شهر برپا شده است. از این رو از ساختار کارآمد در پاسخگویی به نیازهای روزافزون شهر در زمینه جابه‌جایی و حمل و نقل برخوردار نیست.

- در بافت قدیم شهر استخوان‌بندی شبکه‌های اصلی دارای ساختار ستاره‌ای است که از مرکز شهر منشعب می‌شوند. از دلایل شکل‌گیری و گسترش شبکه‌های اصلی بافت قدیم به صورت الگوی ستاره‌ای، پیروی از راه‌های ارتباطی شهر به روستاهای بزرگ اطراف شهر می‌باشد که به صورت متحدالمرکز به مرکز شهر منتهی می‌شوند. در گسترش آتی شهر با توجه به وجود باغ‌های متراکم و انبوه در جنوب و جنوب غربی شهر گسترش و امتداد این راه‌ها با محدودیت اساسی روبه رو است.
- یکی از عوامل عدم پیوستگی شبکه‌ی ارتباطی و بافت شمالی شهر (شمال خیابان امام خمینی)، در نتیجه ناکار آمدی آن، عبور رودخانه قوری چای با جهت شمالی- جنوبی است که سبب عدم پیوستگی فضایی بین بافت قدیم و میانی شهر با بافت جدید شهر گردیده است که این محدودیت بایستی با برنامه‌ریزی ترافیکی در قالب طرح‌های شهری کاهش یابد.
- یکی دیگر از عوامل عدم انسجام کالبدی شبکه ارتباطی شهر خرمدره در بافت شمالی شهر عبور خط لوله نفت و حریم آن از میان بافت شهر به صورت ناهمگن و نامتناسب با ساختار کلی شبکه ارتباطی شهر است که این امر سبب به هم ریختگی سازمان فضایی شبکه و سلسله مراتب آن و همچنین ایجاد تقاطع‌های متعدد غیرضروری با راه‌های ارتباطی گردیده است. در حال حاضر از مسیر خط لوله و حریم آن عملاً به عنوان مسیر ارتباطی و تردد وسایل نقلیه استفاده می‌شود.
- با توجه به اولویت گسترش آتی شهر و محدودیت گسترش شهر از جهات دیگر در آینده یکی از مسایل پیش روی شبکه ارتباطی شهر ادغام کمربندی ابهر- خرمدره در محدوده شهر است. در حال حاضر با توجه به نقش فراشهری و عبوری کمربندی مذکور ادغام آن در توسعه شهر بدون برنامه‌ریزی و اتخاذ تمهیدات لازم، ایمنی عبور و مرور را مختل خواهد نمود. یکی از گزینه‌های مطرح در این خصوص انتقال کمربندی و جابه‌جایی آن به سمت شمال شهر البته با رعایت فاصله مناسب از بافت کالبدی موجود شهر می‌باشد.

یکی از مسایل اساسی نظام شبکه ارتباطی شهر عدم تخصیص عرض مناسب برای پیاده به ویژه در خیابان‌های دسترسی می‌باشد.

- **شهر هیدج**

الف) اشتغال: نرخ اشتغال شهر هیدج برابر با ۹۴/۵۶ درصد است که وضعیت مساعدتری نسبت به استان دارد و ۶/۱ درصد بالاتر از سطح استان است.

ب) زمین و مسکن: نحوه‌ی تصرف مسکن در این شهر عمدتاً ملکی است به طوری که ۸۱/۱۵ درصد خانوارها مالک محل سکونت خود می‌باشند. ۷ درصد اجاره نشین، ۱۰/۸ درصد به صورت مجانی و ۰/۶۶ درصد در برابر خدمت مسکن خود را تصرف نموده‌اند. میزان تراکم خانوار در واحد مسکونی در این شهر ۱/۱۷ خانوار در هر واحد مسکونی است که ۰/۰۱ درصد بیش‌تر از میزان متوسط تراکم خانوار در نقاط شهری استان می‌باشد.

ج) مدیریت شهری: شهر هیدج از لحاظ تخصص شهردار با ۱۳۰ امتیاز در رتبه‌ی پنجم و از لحاظ تخصص اعضای شورای شهر با ۱۸ امتیاز در رتبه‌ی هشتم شهرهای استان قرار گرفته است. چارت سازمانی شهرداری هیدج بسیار ساده و ناقص بوده و جایگاهی جهت مشارکت مردم در آن تعریف نشده است.

د) حمل و نقل و ارتباطات: از نظر کارکرد اعضای شورای شهر، این شورا با ۴ کمیسیون داخلی و ۱۲ عضویت در جلسات و کمیسیون سایر ارگان‌های دولتی در سطح دوم از سطوح چهارگانه استان قرار گرفته است.

نظام ارتباطی شهر هیدج دو سیستم مشخص و متمایز را به نمایش می‌گذارد. به طوری که معابر بخش شمالی شهر دارای طرحی منظم و نزدیک به شطرنجی است که به صورت عمود بر هم با عرض یک نواخت و دارای نظم و ترتیب در سلسله مراتب دسترسی است.

بخش جنوبی شهر دارای شبکه دسترسی ارگانیک، پرپیچ و خم و بی‌نظم است که عمدتاً بافت قدیمی و میانی شهر را شامل است.

با وجود دوگانگی فضایی مذکور، کل شبکه ارتباطی شهر هیدج متکی به خیابان اصلی شمالی- جنوبی شهر است که به عنوان ستون فقرات اصلی شهر ارتباط فضایی دو بافت اصلی شهر را برقرار می‌نماید.

یکی از محدودیت‌های اساسی نظام شبکه ارتباطی شهر عدم پیوستگی و امتداد عرض و عملکرد محور اصلی شمالی- جنوبی شهر در بافت قدیمی شهر می‌باشد.

در آینده با توجه به گرایش اصلی توسعه شهر به سمت جاده ترانزیت، ساماندهی نظام شبکه ارتباطی شهر در ارتباط با جاده عبوری مذکور جهت افزایش کارآیی شبکه و تسهیل عبور و مرور و هم چنین افزایش ایمنی تردد از ضروریات برنامه‌ریزی توسعه شهر می‌باشد.

- **شهر صائین قلعه**

الف) اشتغال: نرخ اشتغال شهر صائین قلعه در سال ۱۳۸۵ برابر با ۹۳/۳۲ درصد بوده است که ۴/۸۲ درصد بالاتر از میزان آن در سطح استان است.

ب) زمین و مسکن: نحوه‌ی تصرف مسکن در شهر صائین قلعه عمدتاً ملکی است به نحوی که ۸۳/۷۶ درصد تصرف مساکن به صورت ملکی است. ۷/۸۳ درصد اجاره‌ای، ۶/۰۹ درصد مجانی، ۰/۶۱ درصد در برابر خدمت و مابقی نیز اظهار نشده و سایر می‌باشد.

تراکم خانوار در واحد مسکونی در این شهر ۱/۱۴ درصد می‌باشد که تنها ۰/۰۲ درصد بالاتر از میزان آن در نقاط شهری استان است.

ج) مدیریت شهری: شهر صائین قلعه از نظر میزان تخصص شهردار با ۶۰ امتیاز در رتبه نهم و از لحاظ میزان تخصص اعضای شورای شهر با ۲۲ امتیاز در رتبه‌ی ششم استان قرار گرفته است.

از نظر کارکرد شورای شهر، این شورا با ۴ کمیسیون داخلی و ۱۲ عضویت در جلسات و کمیسیون‌های سایر ارگان‌های دولتی در سطح دوم از سطوح چهارگانه استان واقع شده است.

د) حمل و نقل و ارتباطات شهری: علی‌رغم سابقه‌ی نسبتاً زیاد شهرنشینی در صائین قلعه در مقایسه با اغلب شهرهای کوچک و روستا- شهرهای استان، نظام شبکه‌ی ارتباطی شهر عمدتاً دارای ساختار ارگانیک است که براساس الگوهای گذشته شکل گیری و توسعه شهر (البته با سابقه روستایی)، ایجاد شده است.

لازم به ذکر است که با توجه به کم جمعیت بودن و عدم تراکم وسایل نقلیه در این شهر شبکه‌ی ارتباطی در حال حاضر توان پاسخگویی به نیازهای ارتباطی شهر را دارا می‌باشد.

- با توجه به گرایش اصلی توسعه شهر به سمت جاده ترانزیت تهران- زنجان و گرایش توسعه به سمت شمال جاده مذکور، ساماندهی نظام شبکه ارتباطی با جاده عبوری مذکور جهت افزایش کارآیی شبکه و تسهیل عبور و مرور و همچنین ایمنی تردد از ضروریات برنامه‌های آتی توسعه شهر است.
- امامزاده یعقوب واقع در تپه‌های جنوب شهر صائین قلعه یکی از پتانسیل‌های مهم گردشگری شهر با نقش قوی زیارتی محسوب می‌شود که مقیاس عملکردی آن کل استان را در بر می‌گیرد و در برخی ایام سال دارای نقش فرا استانی نیز می‌باشد. با توجه به این که دسترسی به مکان گردشگری مذکور از داخل شهر صائین قلعه صورت می‌پذیرد، ساماندهی این

محور از لحاظ کالبدی و عملکردی در راستای تقویت نقش رو به افزایش گردشگری شهر از اولویت‌های راهبردی توسعه آتی شهر در قالب طرح‌های شهری رایج خواهد بود.

- **شهر سلطانیه**

الف) اشتغال: نرخ اشتغال شهر سلطانیه برابر با ۹۰/۴۹ درصد است که اختلاف ۱/۹۹+ درصدی با میزان آن در سطح استان داشته و در بین شهرهای استان در رتبه‌ی نهمی قرار گرفته است.

ب) زمین و مسکن: میزان مالکیت واحدهای مسکونی در این شهر ۷۹/۷ درصد، اجاره ای ۱۱/۸۳ درصد، مجانی ۵/۰۵ و ۱/۶۵ درصد نیز در برابر خدمت می‌باشد. میزان تراکم خانوار در واحد مسکونی در این شهر برابر با ۱/۱۱ خانوار در واحد مسکونی است که ۰/۰۵ درصد کم‌تر از میزان تراکم در نقاط شهری استان است.

ج) مدیریت شهری: شهر سلطانیه از نظر میزان تخصص شهردار با ۸۰ امتیاز در رتبه‌ی هفتم و اعضای شورای شهر با ۲۸ امتیاز در رتبه‌ی سوم قرار گرفته است.

از نظر میزان کارکرد شورای شهر، این شورا با ۴ کمیسیون داخلی و ۱۲ عضویت در جلسات و کمیسیون‌های سایر ارگان‌های دولتی در سطح دوم از سطوح چهارگانه استان قرار گرفته است.

از نظر چارت سازمانی و میزان مشارکت شهروندان نیز مشابه سایر شهرهای کوچک استان است که ویژگی‌های آنها ذکر گردید.

د) حمل و نقل و ارتباطات شهری: اصلی‌ترین عامل تأثیرگذار در ساختار شبکه ارتباطی شهر عرصه وسیع گنبد تاریخی سلطانیه[1] واقع در مرکزیت هندسی و عملکردی شهر می‌باشد. پیش از آزادسازی حریم گنبد سلطانیه ساختار کلی شکل شهر ساختار ستاره‌ای تک مرکزی به مرکزیت گنبد بوده که شکل‌گیری این ساختار به دلیل وجود مراکز مهم تاریخی و سکونتگاهی در اطراف شهر سلطانیه و ارتباط آنها با شهر به عنوان مرکزیت سیاسی، حکومتی و مذهبی منطقه است که کلیه‌ی راه‌های ارتباطی مذکور به گنبد سلطانیه منتهی می‌شود.

- در دهه‌های اخیر با وجود آزادسازی حریم سلطانیه مرکزیت عملکردی گنبد سلطانیه حفظ شده است، ولی مرکزیت نقطه‌ای به مرکزیت پهنه‌ای تبدیل شده است که کل عرصه تاریخی گنبد را شامل می‌شود.

در حال حاضر خیابان‌های شمالی- جنوبی و شرقی- غربی اطراف این عرصه محوریت ارتباطی شبکه حمل و نقل بافت قدیمی و اصلی شهر سلطانیه را شامل می‌شود که دارای عملکرد شریانی درجه‌ی ۲ است و شبکه‌های سطح پایین‌تر عملکردی شهر بدان

۱. این گنبد که در میراث جهانی یونسکو ثبت شده است، شامل گنبد و حریم آزاد شده میراثی آن به مساحت ۱۴۰۸ هکتار که ۱۱ درصد بافت ساخته شده شهر را شامل می‌شود.

منتهی می‌شود. لذا در طرح‌های توسعه آتی شهر ساماندهی عملکردی و فیزیکی محورهای پیرامون عرصه تاریخی گنبد سلطانیه به ویژه‌ی در راستای تأمین اهداف توسعه شهر بر مبنای گردشگری ضروری می‌باشد.

- از محدودیت‌ها و در عین حال قابلیت‌های نظام ارتباطی شهر عبور محور جاده‌ای سلطانیه- قیدار با نام بلوار امام با عملکرد شریانی درجه‌ی ۲ شهری از داخل شهر می‌باشد که اختلاط ترافیک عبوری بین شهری با ترافیک درون شهری یکی از مسایل نظام حمل و نقل شهری سلطانیه است. در عین حال با توجه به گردشگری بودن شهر نمی‌توان از تأثیر مثبت این محور در جذب و هدایت مراجعات گردشگر به شهر و گنبد سلطانیه چشم پوشی نمود. ساماندهی این محور نیز در طرح‌های توسعه شهری از ضروریات برنامه‌ریزی شبکه‌ی ارتباطی شهر، است.
- از ویژگی‌های متمایز شهر سلطانیه وجود راه‌های باستانی در داخل و پیرامون شهر می‌باشد که از گذشته تاکنون ارتباط شهر با مراکز تاریخی و سکونتگاهی مهم اطراف شهر را تأمین کرده است. لذا حفظ و تثبیت این محورها در طرح‌های توسعه شهری و تقویت نقش گردشگری آنها با محوریت مسیر ویژه پیاده را می‌توان در زمره‌ی اولویت‌های راهبردی توسعه آتی شهر مدنظر قرار داد.

- **شهر قیدار**

الف) اشتغال: نرخ اشتغال شهر قیدار برابر با ۸۹/۸ درصد است که ۱/۳ بالاتر از نرخ اشتغال استان است. شهر قیدار از این حیث در بین۱۶ نقاط شهری استان در رتبه‌ی یازدهم قرار گرفته است.

ب) زمین و مسکن: نحوه‌ی تصرف مسکن در شهر قیدار به دلیل وقفی بودن اغلب اراضی آن دارای شرایط خاصی است و تنها ۱/۲۶ درصد خانوارها مالک عرصه و اعیان محل سکونت خود هستند. ۷۴/۳۶ درصد نیز مالک اعیانی واحد مسکونی خود می‌باشند. ۱۹/۴۳ درصد از ساکنین اجاره‌نشین و مابقی به صورت مجانی، در برابر خدمت و سایر محل سکونت خود را تصرف کرده‌اند. تراکم خانوار در واحد مسکونی در این شهر ۱/۰۹ می‌باشد که ۰/۰۷ درصد کم‌تر از متوسط آن در نقاط شهری استان است.

ج) مدیریت شهری: از نظر میزان تخصص، شهردار شهر قیدار با ۱۸۰ امتیاز در رتبه‌ی اول شهرهای استان قرار گرفته است که می‌تواند نقطه قوت و فرصتی برای این شهر تلقی گردد. همچنین از نظر میزان تخصص اعضای شورای شهر با ۲۶ امتیاز در رتبه‌ی چهارم واقع شده است. در ارتباط با میزان کارکرد شورای شهر قیدار، این شورا با دارا بودن ۶ کمیسیون داخلی و ۶ عضویت در جلسات و کمیسیون‌های سایر ارگان‌های دولتی در سطح سوم از سطوح چهارگانه استان قرار گرفته است.

- **شهر سجاس**

الف) اشتغال: نرخ اشتغال شهر سجاس برابر ۸۶/۷ درصد است که ۱/۸ درصد پایین‌تر از میزان اشتغال استان می‌باشد. این شهر از این لحاظ رتبه‌ی پانزدهم را در بین شهرهای استان داراست که از وضعیت نابسامان اشتغال در این شهر حکایت می‌کند.

ب) زمین و مسکن: بررسی نحوه‌ی تصرف مسکن در این شهر نشان می‌دهد که ۹۳/۳۴ درصد واحدهای مسکونی به صورت ملکی، ۳/۰۸ درصد اجاره‌ای و ۳/۵۸ درصد نیز به صورت مجانی، در برابر خدمت، سایر یا اظهار نشده می‌باشد. تراکم خانوار در واحد مسکونی در شهر سجاس برابر با ۱/۱۱ خانوار در واحد مسکونی است که ۰/۰۵ درصد از میزان تراکم نقاط شهری استان کمتر می‌باشد.

ج) مدیریت شهری: شهر سجاس از نظر میزان تخصص شهردار با ۶۰ امتیاز در رتبه‌ی نهم و از نظر تخصص اعضای شورای شهر با ۲۶ امتیاز در رده‌ی چهارم قرار گرفته است. از نظر کارکرد شورای شهر این شورا با دارا بودن ۴ کمیسیون داخلی و عضویت در ۱۲ کمیسیون یا جلسات سایر ارگان‌های دولتی در سطح سوم از سطوح چهارگانه استان قرار گرفته است. از نظر چارت سازمانی و مشارکت شهروندان نیز همانند سایر شهرهای استان از وضعیت نامساعدی برخوردار است.

د) حمل و نقل و ارتباطات: شبکه ارتباطی شهر سجاس سیستمی از یک شبکه ارگانیک با سابقه بافت روستایی را به نمایش می‌گذارد.

- نظام شبکه ارتباطی شهر فاقد سلسله مراتب و مرکزیت است. با این حال با توجه به وجود اثر تاریخی مسجد جامع سجاس واقع در هسته‌ی اولیه‌ی شهر که محور اصلی شرقی- غربی (ستون فقرات نظام شبکه ارتباطی شهر)، بدان منتهی می‌شود، یکی از قابلیت‌های شبکه ارتباطی شهر محسوب می‌شود که ساماندهی آن از دو جنبه حمل و نقل و ترافیک شهری از یک سو و از طرف دیگر از جنبه هویت شهری و تقویت مرکزیت در فضای شهری سجاس دارای اهمیت و ضرورت است.
- رشد خطی شهر در امتداد جاده ورودی شهر به سمت شرق از گرایش‌های پیش روی ساختار کلی است که باید در طرح‌های توسعه شهری مدنظر قرار گیرد.

- **شهر حلب**

الف) اشتغال: میزان اشتغال شهر حلب در سال ۱۳۸۵، برابر ۹۸/۹۷ درصد است که ۱۰/۴۷ درصد بالاتر از میزان اشتغال کل استان می‌باشد. این شهر از نظر میزان اشتغال در رتبه‌ی اول استان قرار گرفته است.

ب) مدیریت شهری: از نظر میزان تخصص شهردار، شهر حلب با ۵۰ امتیاز در رتبه‌ی دهم و از نظر تخصص اعضای شورای شهر با ۱۰ امتیاز در رتبه‌ی آخر قرار گرفته است. از نظر کارکرد شورای شهر حلب، این شورا با ۱ کمیسیون داخلی و

عضویت یا شرکت در ۲ کمیسیون و جلسات سایر ارگان‌های دولتی در سطح چهارم (آخرین سطح)، واقع شده است. چارت سازمانی این شهر بسیار ابتدایی بوده و جایگاهی برای شهروندان در آن تعریف نشده است.

- **شهر گرماب**

الف) اشتغال: نرخ اشتغال در شهر گرماب در سال ۱۳۸۵، برابر ۹۷/۹۵ درصد می‌باشد که ۹/۴۵ درصد بالاتر از نرخ اشتغال استان است. این شهر از نظر میزان اشتغال حائز رتبه‌ی سوم در بین ۱۶ نقطه شهری استان است که نشان دهنده وضعیت نسبتاً مساعد این شهر در این رابطه است.

ب) زمین و مسکن: در شهر گرماب نیز مانند سایر شهرهای کوچک استان تصرف ملکی حاکمیت دارد به نحوی که ۹۲/۴۵ درصد واحدهای مسکونی به صورت ملکی، ۲/۵۷ درصد اجاره‌ای و مابقی به صورت مجانی، در برابر خدمت و سایر صور تصرف شده‌اند.

میزان تراکم خانوار در واحد مسکونی در این شهر برابر با ۱/۱۸ خانوار در هر واحد مسکونی است که از متوسط تراکم خانوار در نقاط شهری استان ۰/۰۲ درصد بیش‌تر است.

ج) مدیریت شهری: شهر گرماب از نظر میزان تخصص شهردار با ۱۴۰ امتیاز در رتبه‌ی چهارم و از نظر میزان تخصص اعضای شورای شهر با ۱۸ امتیاز در رتبه‌ی هشتم قرار گرفته است. از نظر کارکرد شورای شهر این شورا در شهر گرماب با دارا بودن ۴ کمیسیون داخلی و شرکت یا عضویت در کمیسیون یا جلسات سایر ارگان‌های دولتی در سطح سوم از سطوح چهارگانه استان واقع شده است.

د) حمل و نقل و ترافیک: شهر گرماب با توجه به سابقه روستایی و قرارگیری در مرکزیت یکی از حوزه‌های روستایی محروم استان از بافت و شبکه روستایی برخوردار است.

- قرارگیری شهر گرماب در یکی از محورهای گردشگری مهم استان (سلطانیه و غار کتله خور)، از قابلیت‌های شهر است که در این راستا می‌توان ساماندهی عملکردی تنها محور اصلی شهر که دسترسی به غار کتله خور را تأمین می‌نماید در اولویت طرح‌های توسعه شهری قرار دارد.
- بدلیل انزوای جغرافیایی شهر و قرارگیری در حوزه‌ی روستایی جنوب استان شهر فاقد مراکز ورودی و خروجی مهم می‌باشد.

- **شهر زرین آباد**

الف) اشتغال: میزان اشتغال شهر زرین آباد برابر با ۸۸/۴۹ درصد است که ۰/۱ درصد بالاتر از نرخ اشتغال استان می‌باشد. این شهر از این لحاظ در رتبه‌ی سیزدهم استان قرار گرفته است.

ب) زمین و مسکن: ۹۲/۲ درصد نحوه‌ی تصرف مسکن در شهر زرین آباد به صورت ملکی، ۲/۲۷ درصد به صورت اجاره‌ای، ۴/۵ درصد به صورت مجانی و مابقی در برابر خدمت، سایر و اظهار نشده می‌باشد. میزان تراکم خانوار در واحد مسکونی در این شهر۱/۱۱ خانوار در هر واحد مسکونی است که ۰/۰۵ کمتر از متوسط آن در نقاط شهری استان است.

ج) مدیریت شهری: شهر زرین آباد از نظر میزان تخصص شهردار با ۱۲۰ امتیاز در رتبه‌ی ششم و از نظر میزان تخصص اعضای شورای شهر با ۱۸ امتیاز در رتبه‌ی هشتم قرار گرفته است. همچنین از لحاظ کارکرد شورای شهر، شورای این شهر با یک کمیسیون داخلی و ۲ عضویت یا شرکت در جلسات و کمیسیون‌های سایر ارگان‌های دولتی در سطح چهارم و آخرین سطح استان واقع شده است.

د) حمل و نقل و ترافیک: اختلاط ترافیک عبوری برون شهری (جاده ارتباطی زنجان- بیجار)، با ترافیک درون شهری از مسایل اساسی نظام ارتباطی شهر زرین آباد است. این محدودیت با توجه به گرایش گسترش آتی شهر در سمت شمال جاده و جدا از بافت اصلی شهر تقویت می‌شود.

- دوگانگی ساختار شهر بین بافت روستایی پیش از شهرشدن و توسعه اخیر دوگانگی ساختار شبکه ارتباطی شهر را به دنبال داشته است که سبب ناکارآمدی شبکه از لحاظ پیوستگی و ارتباط متقابل بین دو بافت گردیده است.
- اگر کارکرد اجتماعی- فرهنگی را یکی از کارکردهای شبکه ارتباطی تلقی نماییم، یکی از مسایل اساسی ساختار شبکه شهری زرین آباد فقدان نقش مرکزیت (با کارکرد ارتباطی و اجتماعی و حتی اقتصادی)، در استخوان‌بندی شبکه است.
- گرایش به رشد طولی شهر در طرفین جاده ارتباطی زنجان-کردستان از ویژگی‌های این شهر است که بایستی در برنامه‌ریزی توسعه شهر مدنظر قرار گیرد.

با توجه به ایجاد صنایع بزرگ مقیاس در منطقه به ویژه مجتمع صنایع پتروشیمی زنجان در شمال شهر در آینده ساماندهی مراکز ورودی و خروجی شهر و مکان‌یابی صحیح مراکز حمل و نقل بار و مسافر با توجه به پیش بینی نیاز آتی شهر ضروری به نظر می‌رسد.

- **شهر زرین رود**

الف) اشتغال: نرخ اشتغال در شهر زرین رود برابر با ۸۹/۰۹ درصد است که حدود ۰/۵۹ درصد بالاتر از میزان اشتغال استان است. این شهر از این حیث در رتبه‌ی دوازدهم استان جای گرفته است.

ب) زمین و مسکن: براساس بررسی‌های صورت گرفته ۹۵ درصد نحوه‌ی تصرف مسکن در این شهر به صورت ملکی، ۲/۷۶ درصد اجاره‌ای و مابقی سایر صورت‌های تصرف مسکن می‌باشد. تراکم خانوار در واحد مسکونی در این شهر۱/۱۱ خانوار در هر واحد مسکونی است که از متوسط تراکم در نقاط شهری استان ۰/۰۵ کم‌تر است.

ج) مدیریت شهری: این شهر از نظر میزان تخصص شهردار با ۱۶۰ امتیاز در رتبه‌ی دوم و از نظر میزان تخصص اعضای شورای شهر با ۲۲ امتیاز در رتبه‌ی ششم قرار گرفته است. همچنین بررسی میزان کارکرد شورای شهر زرین آباد نشان می‌دهد، این شورا با ۴ کمیسیون داخلی و ۳ عضویت یا شرکت در کمیسیون و جلسات سایر ارگان‌های دولتی در سطح چهارم یعنی آخرین سطح استان واقع شده است.

د) حمل و نقل و ترافیک: شهر زرین رود مهم‌ترین سکونتگاه مرکزی خدمات رسانی روستایی در یکی از مناطق کشاورزی استان (دشت زرین آباد)، است که در سال‌های اخیر بدلیل بازگشایی محور زنجان- همدان و عبور آن از شهر نقش مرکزیت و عبوری آن افزایش یافته است. بنابراین یکی از مسایل نظام شبکه ارتباطی و شهر زرین رود اختلاط ترافیک عبوری و درون شهری است که در صورت عدم پیش بینی تمهیدات لازم سبب کاهش ایمنی عبور و مرور خواهد شد.

- طبق طرح های مصوب گردشگری استان، شهر زرین رود در بستر یکی از محورهای مهم و متمایز گردشگری استان واقع شده است که از زنجان تا همدان را شامل می شود، لذا ساماندهی دو محور ارتباطی در راستای تقویت نقش گردشگری شهر و به تبع آن تقویت پایه‌های اقتصادی شهر ضروری است. اولین محور، جاده ارتباطی زنجان- قیدار- همدان است که در جهت شمال- جنوب از داخل شهر عبور می‌نماید و شهر را به دو قسمت متمایز بافت اصلی و موجود شهر و مناطق توسعه جدید تقسیم می‌نماید. دومین محور، محور زرین رود- گرماب منتهی به غار کتله خور است که از شمال شهر عبور می‌کند. پیش بینی کاربری‌های فرا شهری در کنار این محورها جهت تکمیل بخشی از کارآمدی محور گردشگری مذکور از اولویت برخوردار می‌باشد.
- با توجه به حوزه‌ی نفوذ قوی شهر و مراجعات روستایی جهت استفاده از خدمات، شهرداری یک محور عملکردی تجاری فعال می‌باشد که در مرکز شهر (خیابان مطهری)، واقع شده و با وجود کمی جمعیت و ترافیک شهر در نیمه اول روز

ظرفیت پاسخ‌گویی به مراجعات روستایی را ندارد. بنابراین ساماندهی محور مذکور نیز از ضروریات طرح های توسعه شهری است.

- از آنجایی که طرح هادی شهر در سال های اخیر تهیه و تصویب گردیده است، نظارت بر اجرای دقیق پیشنهادات طرح هادی در تأمین اهداف مذکور توسط ارگان مدیریت شهری ضروری است.

- **شهر ماهنشان**

الف) اشتغال: میزان اشتغال در شهر ماهنشان برابر با ۹۲/۲۹ درصد است که ۳/۷۹ درصد بیش‌تر از میزان اشتغال استان است. این شهر از این نظر رتبه‌ی هفتم را در بین ۱۶ نقطه شهری استان داراست.

ب) زمین و مسکن: با وجود اینکه شهر ماهنشان از شهرهای کوچک استان محسوب می‌شود، در مقایسه با شهرهای کوچک نحوه‌ی تصرف مسکن عمدتاً ملکی نیست و تنها ۷۶/۲۳ درصد واحدهای مسکونی این شهر به صورت ملکی تصرف شده‌اند، ۴/۲۹ درصد به صورت اجاره‌ای و ۱۲/۷۵درصد به صورت مجانی و مابقی نیز به صور دیگر تصرف شده‌اند. تراکم خانوار در واحد مسکونی در این شهر با ۱/۱۴ خانوار است که ۰/۰۲ درصد از میزان استان کم‌تر است.

ج) مدیریت شهری: شهر ماهنشان از نظر میزان تخصص شهردار با ۶۰ امتیاز در رتبه‌ی نهم استان جای دارد و همچنین از نظر میزان تخصص اعضای شورای شهر با ۱۸ امتیاز در رتبه‌ی هشتم قرار گرفته است. بررسی میزان کارکرد شورای شهر و تعامل آن با سایر ارگان‌های دولتی نشان می‌دهد این شورا با صفر کمیسیون داخلی و ۱۰ عضویت یا شرکت در کمیسیون‌ها و جلسات سایر ارگان‌ها در سطح سوم سطوح چهارگانه استان قرار گرفته است.

د) حمل و نقل و ارتباطات: شبکه‌ی ارتباطی شهر ماهنشان علیرغم مرکزیت سیاسی شهرستان نظامی از یک شبکه ارگانیک با بافت کاملاً روستایی را به نمایش می‌گذارد. تنها وجه شهری شبکه‌ی ارتباطی شهر خیابان اصلی شرقی- غربی شهر است که به صورت بلوار اجرا شده و تنها خیابان آسفالت شهر محسوب می‌شود.

- محدودیت گسترش شهر از شمال و جنوب به دلیل موانع طبیعی و به ویژه توپوگرافی سبب نارسایی نظام ارتباطی شهر گردیده است که این امر به ویژه در حوزه‌ی غربی شهر که منطبق با هسته‌ی اولیه شهر است، سبب بروز مشکلات دسترسی گردیده است.

در این حوزه‌ی دسترسی عمدتاً محدود به دسترسی پیاده است. همچنین این حوزه ناکارآمدترین بافت شهری ماهنشان از لحاظ کیفیت ابنیه و میزان فرسودگی است که در صورت عدم پیش بینی تمهیدات لازم در صورت وقوع حوادث غیرمترقبه زیان‌های

جبران ناپذیری در مدیریت بحران پس از حوادث به دلیل نارسایی دسترسی ایجاد خواهد نمود. در طرح های توسعه شهری جابه‌جایی این بافت می‌باید مدنظر نهادهای مدیریت شهری قرار گیرد.

- یکی از محدودیت‌ها و گرایش‌های توسعه‌ی آتی شهر رشد خطی شهر در طول راه اصلی شرقی- غربی شهر است که محدودیت‌های اشاره شده در بند پیشین این گرایش را تقویت می‌نماید. این محدودیت استفاده بهینه از پتانسیل زمین‌های داخل بافت موجود را به عنوان اولویت فوری راهبردی شهر مدنظر دیکته می‌نماید. در غیراین صورت نارسایی شبکه‌ی ارتباطی شهر در روند توسعه آتی شهر تشدید خواهد شد.
- از لحاظ مراکز ورودی- خروجی شهر از پتانسیل قابل توجهی برخوردار نیست. ورود به شهر از طریق جاده اصلی زنجان- ماهنشان صورت می‌گیرد و اصولاً شهر در محیط بن بست واقع شده و از کارکرد عبوری قوی حداقل در سطح یک منطقه نیز برخوردار نمی‌باشد. شهر ماهنشان از طرف غرب منتهی به مناطق روستایی حاشیه غربی استان است و همچنین از طرف شمال و جنوب نیز با موانع عمده طبیعی از جمله رودخانه قزل اوزن و ارتفاعات عمده مواجه است که کارکرد ارتباطی شهر و ارتباط متقابل آن با حوزه‌های جغرافیایی اطراف را تضعیف نموده است.

- **شهر دندی**

الف) اشتغال: میزان اشتغال شهر دندی برابر با ۹۸/۸۴ درصد است که ۱۰/۳۴ درصد بالاتر از میزان اشتغال استان است. این شهر از نظر میزان اشتغال بعد از شهر حلب در رتبه‌ی دوم استان جای گرفته است که وجود فرصت‌های اشتغال به واسطه معادن متعدد از علل آن به شمار می‌آید.

ب) زمین و مسکن: نحوه‌ی تصرف مسکن در شهر دندی ۷۷/۰۴ درصد به صورت ملکی، ۱/۵۵ درصد آن به صورت اجاره‌ای و ۱۴/۷۸درصد نیز به صورت مجانی است که رقم بسیار بالایی محسوب می‌شود. میزان تراکم خانوار در واحد مسکونی در این شهر نیز بسیار پایین بوده و به ۱/۱۰خانوار می‌رسد که ۰/۰۶پایین‌تر از میزان آن در نقاط شهری استان است.

ج) مدیریت شهری: شهر دندی از نظر میزان تخصص شهردار با ۲۰ امتیاز در رتبه آخر استان جای گرفته است. اما از نظر میزان تخصص اعضای شورای شهر وضعیت به مراتب مساعدی دارد و با ۲۰ امتیاز در رتبه‌ی هفتم جای گرفته است. میزان کارکرد شورای شهر دندی با دارا بودن ۴ کمیسیون داخلی و ۷ شرکت یا عضویت در کمیسیون‌ها و جلسات سایر ارگان‌ها در سطح سوم از سطوح چهارگانه استان قرار گرفته است.

د) حمل و نقل و ارتباطات: با توجه به رشد صنایع مصرفی در منطقه‌ی انگوران و ترافیک روزافزون وسایل نقلیه سنگین، در حال حاضر یکی از مشخصه‌های اصلی شبکه ارتباطی شهر همجواری راه عبوری با عملکرد فراشهری با بافت اصلی شهر دندی

است. این محور که از شمال شهر عبور می‌نماید با در نظر داشتن مسایل ایمنی تردد و ارتباط آن با شبکه ارتباطی درون شهری در اولویت ساماندهی شبکه قرار دارد. با توجه به این که در حال حاضر محدوده‌ی شهر از سمت شمال منطبق بر این محور عبوری می‌باشد لذا جلوگیری از رشد و گسترش شهر در شمال راه مزبور به دلیل پرهیز از اختلاط ترافیک عبوری برون شهری و درون شهری از ضروریات طرح‌های توسعه شهر است.

- دوگانگی ساخت شبکه ارتباطی از مشخصه‌های بارز شهر دندی است. حضور شرکت کالسیمین به عنوان شهرک کارگری صنایع فراوری سرب در منطقه واقع در غرب شهر با نقشه شطرنجی منظم و تباین آن با شبکه ارتباطی بافت اصلی شهر چنین مشخصه‌ای را ایجاد نموده است.
- در سال‌های اخیر یکی از گرایش‌های غالب و عمده شهر اخذ موافقت اصولی و نضج و شکل‌گیری بنگاه‌های حمل و نقل بار و کالا به دلیل تقویت نقش معدنی شهر است. در این راستا ساماندهی مراکز حمل و نقل شهر در قالب طرح‌های توسعه شهری و مکان‌یابی صحیح آن در ارتباط با مبادی ورودی و خروجی شهر از جمله‌ی اهداف اصلی برنامه‌ریزی شبکه‌ی ارتباطی شهر دندی، است.

- **شهر آببر**

الف) اشتغال: میزان اشتغال در شهر آببر ۹۱/۹۳ درصد است که ۳/۴۳ درصد بالاتر از میزان اشتغال کل استان است. این شهر از نظر میزان اشتغال در رتبه‌ی هشتم استان جای گرفته است.

ب) زمین و مسکن: ۸۶/۵۲ درصد واحدهای مسکونی در شهر آببر به صورت ملکی، ۸/۵۶ درصد آن به صورت اجاره‌ای و ۳/۰۵ درصد در برابر خدمت و مابقی به صورت مجانی، سایر و اظهار نشده تصرف شده است. میزان تراکم خانوار در واحد مسکونی در شهر آببر برابر با ۱/۰۲می‌باشد که کم‌تر از تمامی شهرهای استان است.

ج) مدیریت شهری: شهر آببر از نظر میزان تخصص شهردار با ۱۴۰ امتیاز حائز رتبه‌ی چهارم در سطح استان است، اما از نظر تخصص اعضای شورای شهر با ۱۸ امتیاز در رتبه‌ی هشتم استان جای گرفته است. شورای شهر آببر هیچ کمیسیون داخلی ندارد، ولی در ۷ جلسه یا کمیسیون سایر ارگان‌های دولتی دارای نماینده است. به طور کلی در سطح بندی استان از نظر کارکرد شورای شهر این شهر در سطح سومِ سطوح چهارگانه استان قرار گرفته است.

د) حمل و نقل و ارتباطات: همانند اغلب شهرهای کوچک استان بافت اصلی شهر ارگانیک بوده است ولی به دلیل وقوع زلزله خرداد ماه ۱۳۶۹ در منطقه طارم و بازسازی شهر پس از آن گرایش به شکل‌گیری شبکه‌ی ارتباطی منظم، سلسله مراتبی و برنامه‌ریزی شده، در شهر وجود دارد. در حال حاضر قسمت عمده‌ی شهر به ویژه قسمت غربی دارای شبکه‌ی منظم شهری بوده

است که توسعه جدید شهر را در برمی‌گیرد. از این رو دوگانگی بافت شهری بین هسته اصلی شهر با پیرامون بـه وضـوح بـه چشـم می‌خورد.

- همانند اکثر شهرهای کوچک استان در مسیر راه اصلی شرقی- غربی این شهر گرایش به رشد خطی وجود دارد. با این حال با توجه به امکان گسترش شهر از سمت جنوب در قالب طرح‌های شهری می‌توان این گرایش را کنترل و ساماندهی نمود.
- ساماندهی مبادی ورودی و خروجی شهر به دلیل نقش مرکزیت سیاسی شهرستان و ارتباط با دو مرکـز سـکونتگاهی مهـم شهرستان طارم (گیلوان در شرق و چورزق در غرب) و مرکزیت هندسی آن در شهرستان طارم به ویژه در حـوزه‌ی شـمالی رودخانه قزل اوزن ضروری است.

- **شهر چورزق**

الف) اشتغال: میزان اشتغال در شهر چورزق ۹۴/۴۴ درصد است که ۵/۹۴ درصد بالاتر از نرخ اشتغال استان است. ایـن شـهر از نظر اشتغال در جایگاه پنجم استان قرار گرفته است که جایگاه قابل قبولی برای این شهر محسوب می‌شود.

ب) مدیریت شهری: شهر چورزق از نظر میزان تخصص شهردار با ۱۵۰ امتیاز و کسب رتبه‌ی سـوم اسـتان جایگـاه نسـبتاً خوبی در سطح استان دارد. اعضای شورای این شهر نیز با ۱۸ امتیاز در رتبه‌ی هشتم قرار گرفته‌انـد. میـزان عملکـرد ایـن شـورا و تعامل آن با سایر ارگان‌های دولتی در سطح پایین ارزیابی می‌گردد. چـرا کـه ایـن شـورا بـا ۲ کمیسـیون داخلـی و عضـویت در ۳ کمیسیون یا جلسه‌ی مشترک با ارگان‌های دولتی در آخرین سطح یعنی سطح چهارم استان قرار می‌گیرد.

- **جمع بندی هزینه و درآمد خانوارهای شهری**

جمع بندی هزینه و درآمد خانوارهای شهری با در نظر گرفتن عدم دسترسی به اطلاعات نقاط شهری استان برای کل جمعیـت شهری استان انجام شده است. با این حال تأثیر ویژگی‌های بارز نظام شهری استان زنجان در سـاختار هزینـه و درآمـد خانوارهـای شهری تحلیل و تبیین می‌گردد. با وجود ارائه‌ی گزارش مربوط به بند مذکور در دو قسـمت مجـزای درآمـد و هزینـه‌ی خانوارهـای شهری، لازم به یادآوری است که جمع بندی مبحث مذکور بدون مواجهه و مقابله در بحث درآمد و هزینه به صـورت پیوسـته و در ارتباط با هم دیگر قادر به ارائه‌ی ساختار کلی حاکم بر هزینه و درآمد جمعیت شهری استان نخواهد بود.

- بررسی روند تغییرات درآمد و هزینه خانوارهای شهری استان در مقایسـه بـا سـطح کشـور بـین سـال‌هـای ۱۳۸۴ و ۱۳۸۰ نشانگر ارتقای ساختار اقتصادی شهرهای استان علی‌رغم تفاوت فاحش سطح درآمد متوسط خانوارهـای شـهری اسـتان بـا نقاط شهری کشور و تثبیت این شکاف درآمدی بین سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۰، می‌باشد. به طوری که متوسـط درآمـد نقـاط شهری استان از ۱۹۴۷۳ هزار ریال در سال ۱۳۸۰ به ۴۶۳۸۱ هزار ریال در سـال ۱۳۸۴، افـزایش یافتـه اسـت کـه رشـدی

معادل ۰/۱۳۸ را شامل می‌شود. این میزان افزایش برای نقاط شهری کشور معادل ۰/۱۰۷ است که از ۲۵۸۳۲ هزار ریال در سال ۱۳۸۰ به ۵۳۶۷۸ هزار ریال در سال ۱۳۸۴، افزایش یافته است.

- علی‌رغم شتاب روزافزون افزایش نرخ متوسط درآمد مناطق شهری استان، در مقایسه با سطح متناظر کشور، بین سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۰، شکاف و تفاوت سطح درآمد متوسط بین مناطق شهری استان و مناطق شهری کشور بیش‌تر گردیده است. به طوری که تفاوت درآمد متوسط نقاط شهری استان با سطح متناظر کشور از ۶۳۵۹ هزار ریال به ۷۲۹۷ هزار ریال افزایش یافته است. بنابراین داده‌ها حکایت از افزایش اختلاف و شکاف سطح درآمد متوسط نقاط شهری استان در مقایسه با سطح بالاتر نقاط شهری کشور می‌باشد.
- در مقابل روند افزایش سطح درآمد متوسط نقاط شهری استان بین سال‌های ۸۴-۱۳۸۰در مقایسه با میزان افزایش نقاط شهری کشور در همین دوره، بررسی متوسط هزینه خانوارها نشان می‌دهد که در طی همین سال‌ها رشد شاخص هزینه متوسط خانوار شهری استان ۰/۸۸است که این میزان افزایش برای نقاط شهری کشور ۰/۱۱۵ می‌باشد. چنین تحولی در میزان افزایش سطح درآمد و هزینه‌ی نقاط شهری استان نشانگر افزایش میل پس انداز در نقاط شهری استان در طی این دوره می‌باشد.
- بررسی نسبت‌های هزینه و درآمد خانوارهای شهری استان و کشور نشانگر افزایش میل به پس انداز در ساختار اقتصادی نقاط شهری استان است. نسبت بین دو شاخص فوق در سال ۱۳۸۰، نشان می‌دهد که نرخ پس انداز در نقاط شهری استان ۰/۱/۳۷ متوسط درآمد را شامل می‌شود که این نرخ در سال ۱۳۸۴، به ۲۲٪ افزایش یافته است. ارقام متناظر برای نقاط شهری کشور به ترتیب در سال ۱۳۸۴ و ۱۳۸۰ نرخ ۱۹/۲ درصد و ۱۶/۲ درصد از کل درآمد را دربرمی‌گیرد.
- افزایش هزینه‌های متوسط خانوارهای شهری استان ارتباط مستقیمی با افزایش درآمد متوسط خانوارهای شهری استان دارد. به طوری که در مقابل افزایش ۱۳۸درصدی سطح درآمد متوسط، شاهد افزایش ۸۸ درصدی میزان هزینه‌های متوسط هستیم. علی‌رغم افزایش همسویی این دو عامل باید یادآور شد که همبستگی بین این دو شاخص کامل نیست و افزایش هزینه‌ها از لحاظ درصد تغییرات هم سطح افزایش درآمد نیست و طبق استدلال مورد اشاره در بند قبلی این تحول نشانگر افزایش میل به پس انداز در ساختار اقتصادی شهرهای استان است.
- بالا بودن سهم هزینه‌های غیرخوراکی نسبت به هزینه‌های خوراکی در سبد هزینه خانوارهای شهری در مقایسه با نسبت آن در کل کشور و تثبیت آن در سال‌های مورد بررسی از ویژگی‌های بارز نظام هزینه خانوارهای شهری استان است.

- یکی از دلایل مهم بالا بودن هزینه‌های غیرخوراکی در سبد هزینه متوسط خانوارهای شهری تأثیر اقتصاد مسکن شهری است. به طوری که این بخش بیش‌ترین سهم از هزینه سالانه غیرخوراکی خانوارهای نقاط شهری (۳۷ درصد)، را به خود اختصاص داده است.

اگر سهم تأثیرگذار هزینه‌های بخش مسکن را با بنیان‌های اقتصادی و درآمدی نسبتاً ضعیف شهرهای استان را با شهرهای کشور مقایسه نماییم، سهم بخش مسکن چشم‌گیر و قابل توجه است.

- از نقاط ضعف حاکم بر ساختار هزینه و درآمد نقاط شهری استان پایین بودن سهم هزینه بهداشت و درمان از کل هزینه‌های غیرخوراکی در مقایسه با سطح کشور در سال‌های مورد بررسی است. به طوری که سهم هزینه بهداشت و درمان در سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۷۵ به ترتیب ۲/۸ و ۷/۲ درصد از کل هزینه‌های غیرخوراکی را شامل می‌شود که ارقام در مناطق شهری کشور ۶/۷ و ۹/۴ درصد، است.

۱-۳-٤-۲- اقتصاد روستایی

کلیه‌ی فعالیت‌های اقتصادی که در محیط روستا انجام می‌شود و روستا از آن بهره‌مند می‌گردد، در حیطه‌ی اقتصاد روستایی قرار می‌گیرد. با توجه به این‌که اغلب روستاها از گذشته محل تولید محصولات کشاورزی بوده‌اند، بنابراین درصد بالایی از معیشت روستاییان در رابطه با بهره‌کشی از زمین قرار دارد و این نیز بخشی از اقتصاد روستایی به حساب می‌آید. بنابراین اقتصاد روستایی شامل کلیه فعالیت‌هایی است که در محیط روستا، اعم از کشاورزی و یا غیر کشاورزی به منظور تأمین معاش روستاییان صورت می‌گیرد (کلیه‌ی مبانی اقتصادی خانوار روستایی، اعم از زراعی، صنعتی و ... را دربرمی‌گیرد).

شالوده‌های اقتصاد روستایی در ایران به طوری که بیان گردید جنبه‌های مادی ساکنان روستا را دربر می‌گیرد و شامل کلیه‌ی فعالیت‌های اقتصادی است که نیازهای مادی روستاییان را تأمین می‌نماید (مهدوی، ۱۳۷۸). طبیعی است که در ایران و حتی در مناطق مختلف استان زنجان به علت تنوع در محیط‌های روستایی و تفاوت در توانایی‌های محیطی، فعالیت‌های اقتصادی در کلیه‌ی روستاها یکسان نیست. به طور کلی فعالیت‌های اقتصادی روستاها در سه محور اصلی کشاورزی، دامداری و صید و شکار قرار می‌گیرد و فعالیت‌های صنعتی و خدماتی مربوط به روستاها نیز در حیطه‌ی صنایع روستایی، صنایع دستی و مشاغل خدماتی مستقر در روستا می‌باشد.

- **زراعت**

زراعت بخش مهمی از فعالیت اقتصادی کشاورزی روستاییان استان زنجان را شامل می‌شود (به کلیه‌ی فعالیت‌هایی که به منظور بهره‌برداری از کاشت گیاهان انجام می‌گیرد، زراعت می‌گویند). گشت غالب روستاهای استان زنجان غلات است که تأمین کننده‌ی ماده اصلی تغذیه روستاییان می‌باشد. کشت غلات عموماً نیازمند زمین، آب، نیروی انسانی، بذر و ماشین‌آلات کشاورزی می‌باشد. نوع غالب محصولات کشت شده در سکونتگاه‌های استان به ترتیب فراوانی گندم، جو و حبوبات (به خصوص عدس و نخود)، است و در سال‌های اخیر در برخی روستاها کشت ذرت و کلزا در حال افزایش است.

- **باغداری**

باغداری یکی دیگر از ارکان اقتصاد روستایی استان زنجان می‌باشد. در مناطق مختلف استان نوع درخت، سطح زیرکشت و میزان برداشت متفاوت است، به طوری که در مناطق شمالی استان (شهرستان طارم)، درآمد برخی از روستاها از درختان میوه و به خصوص زیتون تأمین می‌شود درصورتی که برخی از روستاهای مناطق جنوبی استان فاقد درخت می‌باشد. مناطق ابهررود و زنجانرود (طرفین رودخانه)، دارای باغ‌های سیب بوده و در منطقه ابهر علاوه بر درخت سیب، باغ‌های تاکستان نیز به وفور دیده می‌شود. سایر مناطق استان دارای درختان متنوعی است که غالباً به مصرف ساکنان روستا می‌رسد.

باغداری در گذشته نشانی از تملک زارعین به حساب می‌آمده و اصطلاح حق ریشه دقیقاً در این زمینه به کار رفته است، به طوری که حدود مالکیت زمین‌های آبی توسط مرزهای درخت‌کاری شده، مشخص می‌شد. باغداری در استان زنجان به دلیل وجود خاک مرغوب و آب کافی در کنار تخصص و تجربه زارعین شکل گرفته است که علاوه بر رفع مایحتاج ساکنین برخی روستاها، مازاد تولید به صورت تازه و یا خشکبار روانه‌ی بازارهای استان و حتی برخی محصولات زیتون و انگور به سایر نقاط کشور و خارج از ایران نیز ارسال می‌گردد. در سال‌های اخیر توسعه و افزایش باغ‌های استان در جوار نقاط روستایی و یا در مکان‌های دورتر از آن در حال افزایش می‌باشد.

- **دامداری**

دامداری از دیگر ارکان تأمین کننده منابع مالی و معیشتی روستاییان استان، زنجان است. چراکه در برخی روستاها بیش از ۹۰ درصد درآمد ساکنین از دامداری تأمین می‌شود و البته در برخی روستاها نیز تنها نیازهای لبنی و گوشتی ساکنین را مرتفع می‌سازد. بنابراین به جرأت می‌توان گفت که دامداری در تمامی سکونتگاه‌های روستایی استان (هرچند محدود)، وجود دارد. انواع دام‌هایی که در سطح سکونتگاه‌های استان وجود دارد، عبارتند از: گوسفند، گاو، گوساله و بز که از تعداد بزها به مرور زمان کاسته می‌شود. عبارتند از: دامداری در روستاهای مناطق مختلف استان غالباً به صورت دامداری سنتی می‌باشد که به شیوه‌های مختلف از جمله، دامداری دهقانی (این گونه دامداری در کنار زراعت و باغداری و به صورت خیلی محدود در کنار صنایع دستی و مشاغل خدماتی روستایی انجام می‌گیرد)، دامداری چوپانی (استخدام یک یا چند نفر برای مدتی معین شده به عنوان چوپان) و روش چکانه‌ای (که هر فرد تعدادی دام در یک گله شرکت می‌دهد و براساس رابطه سهیم به نسبت تعداد دام‌ها چراندن دام‌ها انجام می‌شود که این روش در بیش‌تر روستاهای کوچک استان به کار گرفته می‌شود. روش‌های دامداری دیگری نیز در استان زنجان وجود دارد که به صورت محدود و در برخی از نقاط استان انجام می‌گیرد، از جمله این روش‌ها می‌توان به دامداری خودگردانی، پرواربندی و دامداری صنعتی اشاره کرد.

- **صنایع روستایی**

صنایع روستایی قسمتی از اقتصاد روستاییان را تشکیل می‌دهد که از ناحیه‌ای به ناحیه دیگر و حتی از روستایی به روستای دیگر با توجه به نوع و میزان تولید متفاوت است.

بیش‌تر صنایع موجود در سطح سکونتگاه‌های استان زنجان را صنایع دستی تشکیل می‌دهد که اصولاً متکی بر تکنیک‌های بومی و سنتی است و می‌تواند در محیط‌های روستایی و با به کارگیری نیروی کار فراوان و ارزان شکل می‌گیرد. مهم‌ترین صنایع دستی موجود سکونتگاه‌های استان (مخصوصاً در مناطقی که امکان زراعت و دامداری محدود می‌باشد)، فرش بافی است.

- **خدمات روستایی**

در سال‌های اخیر به علت توسعه خدمات در سطح سکونتگاه‌های استان، منابع متعدد درآمدی در روستاها و نواحی روستایی به وجود آمده که روستاییان از این درآمدها بهره‌مند می‌گردند. این نوع مشاغل به تناسب جمعیت و مکان استقرار سکونتگاه متفاوت می‌باشد.

۱-۳-٤-۲-۱- نظام زمین‌داری

توسعه‌ی روستا به عنوان یک اجتماع انسانی اجتناب ناپذیر بوده و نیازمند وجود نظام‌های خاصی است که امر توسعه را تعالی می‌بخشند.

۱-۳-٤-۲-۱-۱- مالکیت اراضی سکونتگاه‌ها

در بررسی نحوه‌ی مالکیت اراضی سکونتگاه‌های روستایی استان زنجان ملاحظه می‌شود که سلسله مراتب هرم قدرت در روستاهای استان سابقه طولانی داشته و به تناسب تغییر اوضاع سیاسی، این وضعیت نیز به تبعیت از آن تغییر یافته است. قبل از اصلاحات اراضی در ایران مطابق هرم قدرت مالک در رأس و رعایا در قاعده هرم قرار داشته‌اند. وجود سلسله مراتب در این هرم امری بدیهی است، به طوری که بعد از مالک مباشر و کدخدا و ریش سفیدان به امور روستا رسیدگی می‌کردند. دشتبان و رعایا نیز در آخرین رده‌ی این هرم قرار داشته‌اند. وظیفه‌ی دشتبان حفظ و حراست از اراضی زراعی و باغ‌ها بوده و رعایا نیز به کشاورزی و کار بر روی زمین می‌پرداختند. مالک، صاحب اصلی زمین و آب در روستا، مالک و حتی در برخی روستاها، قسمت اعیانی مساکن نیز به مالک تعلق داشته است. البته نوع مالکیت متفاوت بوده، به طوری که در برخی روستاها چند نوع مالکیت وجود داشته است.

همانطور که ذکر شد، مالکیت اراضی روستاها در گذشته دستخوش تغییرات و بی‌ثباتی‌های فراوانی بوده است. پیوسته گروه‌های اجتماعی جدیدی جزء زمین‌داران درمی‌آمدند و گروه‌هایی از آن خارج می‌شدند که عدم ثبات سیاسی در دوره‌های مختلف از مهم‌ترین عوامل این تغییرات بوده است. به خصوص بعد از استیلای اعراب و اجرای قوانین اسلامی (خصوصاً قانون ارث)، به تشکیل بزرگ مالکان در دوره‌های متمادی پایان داده و برهمین اساس بزرگ مالکی در مناطق مختلف ایران و استان زنجان شکل نگرفته است. قبل از اصلاحات اراضی، مالکیت روستاها به پنج شکل بوده است:

الف) املاک خالصه و دولتی: شامل روستاها و اراضی متعلق به دولت که تعداد آن‌ها ۱۴۴۴ روستا بوده تعدادی از آنها در استان زنجان قرار داشته ولی در دهه‌ی چهل بین زارعین ساکن در همان روستا تقسیم شده است.

ب) املاک موقوفه: مالکیت وقفی بعد از اسلام در ایران رواج یافته است و در زمان صفویه و متعاقب آن در دوره‌ی قاجاریه تا حدودی متداول بوده است (مهدوی، ۱۳۷۸: ۳۴). براساس آخرین آمار موجود در استان زنجان روستای وقفی گزارش نشده است. کل موقوفات استان ۱۸۲۱ فقره بوده که ۶۱ درصد در شهرستان زنجان، ۱۹ درصد در شهرستان ابهر و ۲۰ درصد نیز در محدوده شهرستان خدابنده وجود دارد (سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان زنجان، ۱۳۸۲: ۲۳) که بیش‌تر این املاک در سکونتگاه‌های روستایی این شهرستان‌ها واقع شده است.

جدول شماره‌ی ۱۱۱- تعداد موقوفات و تعداد رقبات استان زنجان

ردیف	نام شهرستان	تعداد موقوفات	تعداد رقبات
۱	زنجان	۱۱۰۶	۶۶۲۹
۲	ابهر	۳۴۴	۲۲۱۵
۳	خدابنده	۳۷۱	۶۱۱۳
-	استان	۱۸۲۱	۱۴۹۵۷

مأخذ: اداره‌ی کل اوقاف و امور خیریه‌ی استان زنجان، ۱۳۷۹.

ج) املاک سلطنتی: املاک سلطنتی به روستاهایی که در اختیار پادشاهان و خاندان سلطنت بوده، اطلاق می‌گردد. تعداد این قبیل سکونتگاه‌ها در دوره‌های مختلف و با توجه به اقتدار سلاطین و ویژگی‌های خاص آنها تغییر بوده است. وجود یا عدم وجود این قبیل روستاها در استان زنجان و تعداد آن مشخص نیست، ولی قبل از اصلاحات اراضی تعداد آنها ۲۴۰۰ مورد بوده تا سال ۱۳۴۱ تمام آن‌ها بین ساکنین روستاها توزیع شده است.

د) عمده مالکی: عبارت از املاکی بوده که بین یک تا چند روستا در مالکیت یک یا چند خانواده قرار داشته است. این نوع مالکیت روستاها در استان زنجان نمود عینی دارد و اکثر روستاها چنین وضعیتی داشته‌اند. در ایران نیز عمده مالکی سکونتگاه‌های روستایی بیش‌تر از سایر مالکیت‌ها بوده است چرا که ۳۷ خانواده فقط مالک ۱۹۰۰۰ روستا یعنی ۳۸ درصد از کل روستاها بوده‌اند (مهدوی، ۱۳۷۸: ۳۵).

هـ) خرده مالکی: شکل دیگری از مالکیت اراضی در ایران به شمار می‌آید که در آن اراضی یک روستا در مالکیت چندین مالک قرار داشته است. این نوع مالکیت در نواحی مختلف کشور خصوصاً در استان‌های اصفهان، یزد و آذربایجان، وجود داشته و در استان زنجان نیز سکونتگاه‌های بزرگ در تملک چندین مالک قرار داشته است. تعداد این قبیل روستاها به نسبت بزرگ مالکی خیلی کمتر بوده است.

وضعیت فعلی مالکیت اراضی سکونتگاه‌های روستایی استان در اکثر روستاها غالباً به صورت خرده مالکی می‌باشد، البته در برخی سکونتگاه‌های روستایی املاکی که سهم ارباب بوده و در مواردی متراژ بالایی داشته است، تمام یا قسمتی از آن حفظ شده و

به فرزندان ارباب انتقال پیدا کرده است. از جمله این قبیل سکونتگاه‌ها در استان می‌توان به روستای سلمانلو از توابع بخش مرکـزی شهرستان زنجان اشاره نمود. ولی همانطور که ذکر شد بیش‌تر سکونتگاه‌های روستایی استان به صورت خرده مالکی می‌باشد.

۱-۳-٤-۲-۱-۲- نظام‌های بهره‌برداری

مهم‌ترین مشخصات بنیانی نظام‌های بهره‌برداری در کشور، شکل و خمیره‌ی نهادها و روابـط مالکیـت و عوامـل اصـلی تولیـد می‌باشد. نظام‌های بهره‌برداری در ایران و سکونتگاه‌های روستایی و استان زنجان متأثر از عوامل مختلف تولید، مالکیت، مـدیریت و عوامل اقتصادی، اجتماعی و سیاسی بوده‌اند. بررسی این عوامل نشان می‌دهد که در مجموع هـر یـک از نظـام‌هـای بهـره‌بـرداری کشاورزی دارای وضع، مشخصات و ترکیب حاصل از عوامل تولید است که وجه تمایز آن را از سایر بهره‌برداری‌ها معین مـی‌کنـد و امکان نمونه‌بندی و شناسایی هر یک را فراهم می‌سازد. نظام‌های بهره‌برداری از اراضـی کشـاورزی در اسـتان متـأثر از نظـام‌هـای زمین‌داری است، زیرا که مالکیت‌ها و شیوه‌های تملک بر اراضی بر نظام‌های کاری و بهره‌برداری طی سال‌های متمادی اثر گذاشته و نتایج این تأثیرات به صور مختلف در نظام‌های بهره‌برداری متجلی گردیده است، زیرا کلیه فعالیت‌های کشـاورزی براسـاس نهـاد مالکیت طرح‌ریزی و سازمان می‌یابد، عواملی مانند: آب و زمین که وسیله‌ی اساسی تولید تلقی می‌شود، در رابطه با مالکیـت مطـرح می‌گردد. از فراگردهای عمده‌ای که در شکل‌گیری نظام‌های بهره‌برداری از اراضی در سطح سکونتگاه‌های روستایی استان تأثیرگذار بوده، می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

الف) گسترش و تثبیت مالکیت خصوصی بر اراضی زراعی

با تشکیل اداره‌ی ثبت املاک و اسناد و تدوین قوانین مربوط به ثبت املاک و گذشت زمـان کـه عمـلاً متصـرفان اراضـی را تبدیل به مالکین خصوصی بر اراضی می‌نمود، نظام مالکیت تولدی دیگر یافت و با حمایت قانون بسیاری از افـراد کـه قـبلاً مالـک نبودند، خواستار خرید ملک شدند. بنابراین با تثبیت این نوع مالکیت، خرده مـالکی در سـکونتگاه‌هـای روسـتایی از حمایـت قـانون برخوردار شد و از اجحاف بزرگ مالکان تا حدودی به دور ماند.

ب) توسعه‌ی تولید محصولات کشاورزی

در گذشته تولیدات محصولات روستایی عموماً جنبه خود مصرفی داشت و به همین جهت گرایش به تک محصـولی در سـطح سکونتگاه‌ها بسیار کم بود. با تحولی که در امر ارتباطات به وجـود آمـد، ماشـین بـا سـرعت و ظرفیـت بـیش‌تـر جـایگزین وسـایل حمل‌ونقل گذشته گردید، بازارهای جدید داخلی و خارجی برای تولیدات محصولات کشـاورزی روسـتاییان پدیـدار گشـت و در ایـن

راستا، تولیدات کشاورزی افزایش یافت، در نتیجه بازارها نیز توسعه یافتند. با تأثیرات متقابل این دو عامل واحدهای بهره‌برداری متوسط و بزرگ کشاورزی که اغلب به شیوه‌های سرمایه‌داری سازمان یافته بودند، پدیدار گشتند.

۱-۳-٤-۲-۱-۲-۱- انواع نظام‌های بهره‌برداری در روستاهای استان

نظام‌های بهره‌برداری در سکونتگاه‌های روستایی استان در انواع سنتی آن وجود داشته است که برخی با تحولات سیاسی و اجتماعی دستخوش تحول گردیده، پاره‌ای اثرات و عملکردهایشان کم رنگ شده و بعضی نیز با حفظ تمام ویژگی‌ها و مشخصات خود پابرجا مانده است. به طور کلی نظام‌های بهره‌برداری در استان زنجان به اشکال زیر به وجود آمده‌اند:

الف) نظام بهره‌برداری خرده مالکی

خرده مالکی از قدیم در سطح روستاهای استان وجود داشته که خود به دو صورت خرده مالک خودکار و خرده مالک رعیتی وجود داشته است. در نظام خرده مالکی خودکار زمینی که زارع بر روی آن کار می‌کرده متعلق به خود زارع بوده، در صورتی که در خرده مالکی رعیتی اگر چه مالکیت خرد بوده ولی مالک به علل مختلف قادر به کار در روی زمین نبوده و کار زراعت به وسیله‌ی رعیت و یا همان زارع به صورت مزارعه انجام می‌شده است. در این نوع نظام بهره‌برداری به طور کلی وسعت اراضی محدود بوده و عامل تولید، زارع و افراد خانوار زارع و احتمالاً کارگران روزمزد بوده‌اند.

ب) نظام بهره‌برداری نصفه کاری

این نظام در بسیاری از مناطق استان زنجان متداول می‌باشد. این گونه نظام زمانی شکل می‌گیرد که خرده مالک خودکار قادر به انجام کار زراعی در اراضی خود نباشد و براساس توافقی که با یک یا چند نفر از افراد روستا، به خصوص خوش نشینان به عمل می‌آورد، زمین، آب، تجهیزات ماشین و بذر در اختیار فرد نیمه کار قرار گرفته و او در روی زمین مشغول به کار می‌شود. این نوع بهره‌برداری ممکن است با نظارت صاحب زمین نیز همراه باشد و ماحصل تولید به صورت ۵۰ درصد بین صاحب زمین و فرد نیمه‌کار تقسیم شود. نیمه کاری معمولاً یک ساله بوده و امکان تمدید آن با توافق طرفین (مالک و نیمه کار)، وجود دارد. این نوع نظام بهره‌برداری در بیش‌تر سکونتگاه‌های روستایی که کشت به صورت آبی بوده، دیده می‌شود.

ج) نظام بهره‌برداری اجاره‌ای

نظام اجاره‌ای در برخی روستاهای استان زنجان بدین شکل است که خرده مالک خودکار به منظور بهره‌برداری بیش‌تر و بهتر، تمام و یا قسمتی از اراضی خود را به اجاره واگذار می‌نماید، در این شیوه عامل اصلی تولید کننده‌ی محصولات کشاورزی، خانواده

روستایی است، بر روی زمینی که متعلق به دیگری است و به اجاره در اختیار خانواده قرار گرفته، بـه تولیـد محصـولات کشـاورزی می‌پردازد.

هـ) نظام بهره‌برداری مزارعه

مزارعه نوعی قرارداد است که برای سهم‌بری از تولیدات کشاورزی براساس میزان نهاده‌هـا منعقـد مـی‌گـردد. ایـن نـوع نظـام بهره‌برداری در برخی از سکونتگاه‌های روستایی استان دیده می‌شود، ولی میزان آن نسبت به نظام‌های دیگر بسیار محدود می‌باشـد. در روستاها به منظور تولید محصولات کشاورزی اکثراً پنج عامل شناخته شده مانند: زمین، آب، ابزار و ادوات شخم و کاشت، بـذر و نیروی انسانی دخالت دارند و طرفین به اندازه مشارکت این ۵ عامل سهم می‌برند.

ذکر نمودن این چهار نظام بهره‌برداری در سطح روستاهای استان به این دلیل بود که در اکثر روستاهای اسـتان ایـن نظـام‌هـا برقرار است و علاوه بر این موارد، نظام‌های دیگری نیز در سطح استان وجـود دارد کـه بـه جهـت محـدود بـودن از توضـیح آنهـا خودداری نموده‌ایم.

۱-۳-٤-۲-۱-۳- مقیاس اراضی زراعی

در سال ۱۳۸۱، از مجموع ۲۲۱۶/۴ هزار هکتار مساحت کل استان، بیش از ۸۸۳ هزار هکتار (حـدود ۴۰ درصـد)، قابـل کشـت برای انواع محصولات کشاورزی بوده است؛ از این میزان حدود ۷۸ درصد به اراضی دیم و برابر بـا ۲۲ درصـد نیـز بـه اراضـی آبـی اختصاص داشته است. از مجموع اراضی زیرکشت استان حدود ۲۹/۹ درصد به محصولات سـالانه و در حـدود ۷/۱ درصـد نیـز بـه محصولات دایمی (باغی)، اختصاص داشته است. در میان شهرستان‌های استان، بیش‌ترین درصد اراضـی زیرکشـت بـه شهرسـتان خدابنده با سهم ۳۳/۹ درصد و کمترین درصد نیز به شهرستان خرمدره با ۱/۹ درصد اختصـاص داشـته اسـت (سـازمان مـدیریت و برنامه‌ریزی استان زنجان، ۱۳۸۲: ۱۷۹).

در سال ۱۳۸۱، از کل اراضی زیرکشت محصولات سـالانه، حـدود ۱۵/۳۵ درصـد کشـت محصـولات سـالانه آبـی و بـیش از ۸۴/۶درصد به کشت محصولات دیمی اختصاص داشته است، در میان هفت شهرستان استان، بیش‌ترین درصـد اراضـی زیرکشـت محصولات سالانه به شهرستان خدابنده با سهم ۳۵/۴ درصد و زنجان با سهم ۳۴/۴ درصـد و کمتـرین درصـد نیـز بـه شهرسـتان خرمدره و طارم با ۱/۵۶ و ۱/۹۸ درصد اختصاص داشته است. بیش‌ترین درصد از سطح زیر کشت محصولات آبی به شهرستان‌های خدابنده و زنجان با سهم ۲۵ و ۲۳ درصد و کمترین آن نیز بـه شهرسـتان‌هـای ماهنشـان و خرمـدره بـا سـهم ۴/۳ و ۶/۷ درصـد اختصاص داشته است. بیش‌ترین درصد از سطح زیرکشت محصولات دیمی متعلق به شهرستان خدابنـده بـا سـهم ۳۷/۳ درصـد و

کمترین آنان نیز مربوط به شهرستان طارم با ۰/۲۶ درصد می‌باشد. مهم‌ترین محصولات زراعی استان عبارتند از: گندم با سطح زیرکشت ۴۰۸۹۸۷ هکتار، جو ۱۰۹۱۷۵ هکتار و حبوبات ۵۱۵۳۴ هکتار. کشت محصولات زراعی اغلب به شیوه‌ی دیم صورت گرفته است، به گونه‌ای که بیش از ۹۵ درصد زمین زیرکشت گندم و ۸۹ درصد محصول جو به شکل دیم بوده است.

۱-۳-٤-۲-۲- تحلیل سیر تحولات اقتصادی، فنآوری و... در نظام و روابط تولید در جامعه‌ی روستایی و عشایری

سطح زیرکشت محصولات زراعی استان زنجان در سال‌های اخیر افزایش زیادی داشته است، این سطوح افزایش یافته عمدتاً مربوط به محصولات آبی می‌باشد که در حوزه‌های آبریز قزل‌اوزن و ابهررود و برخی نقاط شهرستان طارم (به جهت اجرای برخی طرح‌های تأمین آب)، قرار داشته است. از محصولاتی که سطح زیرکشت آن افزایش یافته است، می‌توان به گندم، جو، سبزی و صیفی‌جات اشاره نمود. میزان سهم استان از کل محصولات اساسی زراعی روند رو به رشدی را نشان می‌دهد که درصد این تغییرات به طور خلاصه به شرح ذیل می‌باشد:

- تولید گندم استان از ۲/۶۴ درصد کل کشور در سال ۱۳۶۷ به ۳/۲۱ درصد در سال ۱۳۷۲ رسیده (سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان زنجان، ۱۳۷۶: ۱۰) و با توجه به آمار نتایج تفصیلی سرشماری عمومی کشاورزی در سال ۱۳۸۲، به ۴/۱ درصد از کل کشور رسیده است.
- تولید جو از ۱/۸۳ درصد کل کشور در سال ۱۳۶۷، به ۳/۴۱ درصد در سال ۱۳۷۲ و به ۲/۷ درصد در سال ۱۳۸۲ رسیده است.
- تولید برنج از ۰/۸۷ درصد کل کشور در سال ۱۳۶۷ به ۰/۸۶ درصد در سال ۱۳۷۲ و ۰/۴۵ درصد در سال ۱۳۸۲، رسیده است.
- تولید حبوبات از ۷/۱۴ درصد کل کشور در سال ۱۳۶۷ به ۳/۱۳ درصد در سال ۱۳۷۲، کاهش یافته است (که دلیل عمده‌ی آن را می‌توان خشکسالی‌های پی‌درپی سال‌های فوق قلمداد نمود) و در سال ۱۳۸۲ با افزایش نسبی به ۶/۶۱ درصد کل کشور رسیده است.
- تولید علوفه از ۵/۹ درصد کل کشور در سال ۱۳۶۷ به ۹/۲ درصد در سال ۱۳۷۲ رسیده و در سال ۱۳۸۲ به ۵/۱۳ درصد کاهش یافته است.

در بررسی روند تغییرات سطح زیرکشت محصولات باغی استان ملاحظه می‌شود که به جزء میوه‌های دانه‌دار (سیب و گلابی)، سایر محصولات روند افزایش داشته‌اند. این افزایش در محصولاتی مانند: زیتون و انگور نمود بیش‌تری دارد. به طوری که سطح

افزایش در تولید زیتون تا ۵۰۰ درصد نیز رسیده است. سطح زیرکشت زیتون در سال ۱۳۶۷ در حدود ۷۰۰ هکتار بوده که در سال ۱۳۷۴ به ۳۹۰۰ هکتار رسیده است. میزان بهره‌برداری در سال ۱۳۸۲ به ۴۰۲۹ هکتار رسیده، به طوری که ۳۱/۴۵ درصد از مجموع کل زیتون تولید شده در کشور در استان زنجان بوده است.

- **تغییرات نظام‌های بهره‌برداری**

در حدود ۷۵ درصد از نظام‌های بهره‌برداری در استان زنجان به صورت خرده مالک بوده است که به جهت کاهش بهره‌برداری در نظام‌های کوچک تولیدی، بازدهی محصولات غالباً کم بوده است. از دیگر خصوصیات این گونه نظام‌ها می‌توان به پراکنده بودن آنها و عدم توان اجرای امور زیربنایی در اراضی مذکور اشاره نمود. در سال‌های اخیر در بعضی از قطعات زراعی بزرگ، کشت نیمه مکانیزه رواج پیدا کرده است. پس از نظام خرده مالکی دهقانی، نظام بهره‌برداری در اراضی با مساحت متوسط، بیش‌ترین سطح زیرکشت تولیدات زراعی و باغی استان را به خود اختصاص داده است. پس از سال‌های ۱۳۶۷ و شروع برنامه پنج ساله اول کشور در اراضی متوسط زراعی و باغی سرمایه‌گذاری‌های نسبتاً مطلوبی صورت گرفته و در کنار آنها صنایع مکملی به وجود آمده است. از دیگر نظام‌های بهره‌برداری در سطح زمین‌های زراعی استان، کشت و صنعت‌های در اراضی با مساحت بیش از ۱۰۰ هکتار می‌باشند که غالباً این گونه نظام‌ها در شهرستان خرمدره و ابهر قرار دارند. نظام‌های بهره‌برداری که به صورت تعاونی‌های تولیدی، موقوفه و مشاع نیز در بعضی از نقاط روستایی استان دیده می‌شود.

- **روند تغییرات میزان کاربرد ماشین‌آلات کشاورزی**

روند تغییرات میزان کاربرد ماشین‌آلات کشاورزی در سطح شهرستان‌های استان با توجه به میزان قوه اسب بخار در هکتار در شهرستان ابهر ۰/۸۶، زنجان ۰/۷۳ و خدابنده ۰/۸ ذکر شده است (سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان زنجان، ۱۳۷۶: ۱۲)، این تغییرات از روند مناسبی برخوردار بوده است. پایین بودن نیروی ماشین‌آلات در سطح شهرستان زنجان به دلیل پراکندگی و همچنین کوچک بودن قطعات زراعی می‌باشد.

- **روند تغییرات بازار تولیدات زراعی و باغی در استان**

این عامل مثل سایر نقاط کشور تابعی از بازار عمده فروشی و خرده‌فروشی و میزان عرضه و تقاضای محصولات می‌باشد. نوسان شدید قیمت‌ها در سال‌های بعد از پایان جنگ تحمیلی و شروع برنامه‌ی پنج ساله اول، باعث پویایی به تولیدات کشاورزی شد که نتیجه آن اقتصادی شدن کشاورزی و سرمایه‌گذاری در صنایع غذایی و تأثیرات آن در بازار مصرف کنندگان شهری بود. سیاست‌های دولت در زمینه‌ی تضمین خرید محصولات اساسی نظیر گندم و بالاترین تقاضا برای مصرف حبوبات و فرآورده‌های

انگور و همچنین توسعه و ترویج فرهنگ مصرف فرآورده‌های زیتون، باعث رونق بازار فروش این محصولات در سطح استان و مازاد بر مصرف آن در خارج از استان شده است.

اخیراً سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در صنایع تبدیلی از یک روند امید بخش حکایت دارد که بیش‌تر در شهرستان ابهر می‌باشد.

روند تغییرات در محصولات سبزی و صیفی باعث نوسان فروش این نوع محصولات می‌شود که بیش‌ترین اثرات آن در کشاورزی منطقه طارم مشاهده می‌گردد.

۱-۳-٤-۲-۳- اشتغال روستایی، فعایت‌ها و مشاغل سنتی و جدید در مناطق روستایی

براساس نتایج تفصیلی آمار جمعیت استان که کل جمعیت ۱۰ ساله و بیش‌تر در سال ۱۳۷۵ در حدود ۶۶۳۸۱۱ نفر، می‌باشد. نسبت به ده سال قبل یعنی سال ۱۳۶۵ در حدود ۱۰ درصد افزایش داشته و به ۶۰۱۴۱ نفر رسیده است. از مجموع جمعیت ده ساله و بیش‌تر استان در سال ۱۳۷۵، معادل ۲۳۲۸۸۳ نفر جمعیت فعال، حدود ۴۲۵۶۱۰ نفر جمعیت غیرفعال و ۵۳۱۸ نفر، نیز اظهارنشده می‌باشد. بنابراین نرخ عمومی فعالیت برابر با ۲۵/۸ درصد و نرخ واقعی فعالیت نیز برابر ۳۵/۱ درصد بوده است. میزان نرخ واقعی فعالیت در سال ۱۳۷۵ نسبت به سال ۱۳۶۵ به میزان ۳ درصد کاهش یافته است، این در صورتی است که نرخ عمومی فعالیت اقتصادی به میزان ۰/۶ درصد کاهش داشته است. در سال ۱۳۷۵ از جمعیت ۱۰ ساله و بالاتر استان، حدود ۳۵ نفر وارد بازار کار شده و مایل به انجام فعالیت‌های اقتصادی بوده‌اند. در همین سال میزان مشارکت اقتصادی در کشور حدود ۳۵/۳ درصد گزارش شده که اختلاف اندکی با شاخص موجود دراستان زنجان دارد (جدول شماره‌ی ۱).

در سال ۱۳۷۵ در نقاط شهری و روستایی استان، اختلاف میزان مشارکت اقتصادی در حدود ۲/۹ درصد بوده است که این میزان در سال ۱۳۶۵ در نقاط شهری ۰/۸ درصد بیش‌تر از نقاط روستایی بوده است. به این ترتیب در فاصله سال‌های ۱۳۷۵ تا ۱۳۶۵، از میزان مشارکت اقتصادی در نقاط شهری و روستایی کاسته شده است ولی این کاهش در نقاط روستایی استان ۱/۱ درصد و در نقاط شهری ۴/۸ درصد بوده که میزان کاهش در نقاط روستایی کمتر از نقاط شهری استان بوده است. از کل جمعیت مستقر در سطح استان زنجان در سال ۱۳۷۵ ملاحظه می‌گردد که حدود ۲۱۸۲۹۳ نفر شاغل و ۱۴۵۹۰ نفر نیز بی‌کار بوده‌اند، بدین ترتیب نرخ اشتغال در سطح استان برابر با ۹۳/۷ درصد و نرخ بی‌کاری معادل ۶/۳ درصد گزارش شده است. نرخ بی‌کاری در سال ۶۵ حدود ۹/۵ درصد بوده که در سال ۱۳۷۵ به میزان ۳/۲ درصد کاهش یافته است. روند بی‌کاری در سطح استان در سال‌های ۱۳۷۵ تا ۱۳۶۵ بیانگر کاهش نرخ بی‌کاری در نقاط شهری به میزان ۵/۳ درصد و در نقاط روستایی به میزان ۲/۱ درصد می‌باشد. روند

افزایش جمعیت شاغل و کاهش جمعیت بی‌کار به هر علت، باعث کاهش بار تکفل واقعی جمعیت شده است. این شاخص در سال۱۳۷۵ در نقاط شهری و روستایی استان به ترتیب معادل ۴/۲ و ۴/۱ بوده است. بنابراین هر فرد شاغل در نقاط روستایی استان بار معیشت ۴/۱ نفر دیگر را علاوه بر خود عهده‌دار می‌باشد (جدول شماره‌ی ۱).

جدول شماره‌ی ۱۱۲- تحول جمعیت فعال، شاغل و بی‌کار در استان زنجان به تفکیک نقاط شهری و روستایی (۱۳٦۵-۷۵)

شرح	۱۳٦۵			۱۳۷۵		
	استان	نقاط شهری	نقاط روستایی	استان	نقاط شهری	نقاط روستایی
جمعیت بالای ۱۰ سال	۶۰۳۶۷۰	۲۳۴۹۳۴	۳۶۸۷۳۶	۶۶۳۸۱۱	۳۴۴۲۵۸	۳۱۹۵۵۳
جمعیت فعال	۲۲۹۵۶۷	۹۰۴۷۸	۱۳۹۰۸۹	۲۳۲۸۸۳	۱۱۶۰۰۱	۱۱۶۸۸۲
جمعیت شاغل	۲۰۷۷۲۵	۷۹۲۲۹	۱۲۸۴۹۶	۲۱۸۲۹۳	۱۰۷۷۹۳	۱۱۰۵۰۰
جمعیت بیکار	۲۱۸۴۲	۱۱۲۴۹	۱۰۵۹۳	۱۴۵۹۰	۸۲۰۸	۶۳۸۲

مأخذ: گزیده نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۷۵.

جدول شماره‌ی ۱۱۳- تحول نرخ‌های فعالیت، اشتغال و بی‌کاری در نقاط شهری و روستایی استان زنجان (۷۵-۱۳٦۵)

شرح	۱۳٦۵			۱۳۷۵		
	استان	نقاط شهری	نقاط روستایی	استان	نقاط شهری	نقاط روستایی
نرخ عمومی فعالیت	۲۵/۲	۲۵/۴	۲۵	۲۵/۸	۲۵/۸	۲۵/۹
نرخ واقعی فعالیت*	۳۸	۳۸/۵	۳۷/۷	۳۵/۱	۳۳/۷	۳۶/۶
نرخ اشتغال	۹۰/۵	۸۷/۶	۹۲/۴	۹۳/۷	۹۲/۹	۹۴/۵
نرخ بیکاری	۹/۵	۱۲/۴	۷/۶	۶/۳	۷/۱	۵/۵

مأخذ: گزیده نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۷۵.

*نرخ واقعی فعالیت= میزان مشارکت اقتصادی

با توجه به جدول وضع فعالیت (در سال ۱۳۷۵)، ملاحظه می‌شود که از مجموع ۴۵۱۹۲۳ نفر جمعیت ساکن در نقاط روستایی استان معادل ۳۱۹۵۵۳ نفر جمعیت بالای ده ساله بوده که از این میزان حدود ۱۱۶۸۸۲ نفر جمعیت فعال گزارش شده که جمعیت شاغل و بی‌کار نقاط روستایی استان به ترتیب ۱۱۰۵۰۰ و ۶۳۸۲ نفر، بوده است. بنابراین نرخ اشتغال در نقاط روستایی در حدود ۹۴/۵ درصد بوده است که در مقایسه با استان که دارای نرخ اشتغال ۹۳/۷ می‌باشد، حدود ۰/۸ درصد بیش‌تر می‌باشد. با توجه به نرخ اشتغال سکونتگاه‌های روستایی استان، نرخ بیکاری ۵/۵ درصد گزارش شده که در مقایسه با نرخ بیکاری استان از وضعیت مطلوبی برخوردار است (جدول شماره‌ی ۴).

جدول شماره‌ی ۱۱٤- وضع فعالیت جمعیت استان زنجان به تفکیک نقاط شهری و روستایی در سال ۱۳۷۵

شرح	استان	نقاط شهری	نقاط روستایی
جمعیت کل	۹۰۱۷۲۴	۴۴۹۸۰۱	۴۵۱۹۰۳
جمعیت بالای ۱۰ سال	۶۶۳۸۱۱	۳۴۴۲۵۸	۳۱۹۵۵۳
جمعیت فعال	۲۳۲۸۸۳	۱۱۶۰۰۱	۱۱۶۸۸۲
جمعیت شاغل	۲۱۸۲۹۳	۱۰۷۷۹۳	۱۱۰۵۰۰
جمعیت بی‌کار جویای کار	۱۴۵۹۰	۸۲۰۸	۶۳۸۲
جمعیت غیرفعال	۴۲۵۶۱۰	۲۲۴۸۸۷	۲۰۰۷۲۳
جمعیت محصل	۱۷۸۶۴۷	۱۱۲۷۸۲	۶۵۸۶۵
جمعیت خانه‌دار	۲۰۵۹۱۵	۹۳۹۱۱	۱۱۲۰۰۴
جمعیت دارای درآمد بدون کار	۱۲۱۵۱	۷۵۵۱	۴۶۰۰
جمعیت سایر	۲۸۸۹۷	۱۰۶۴۳	۱۸۲۵۴
اظهار نشده	۵۳۱۸	۳۳۷۰	۱۹۴۸
نرخ عمومی فعالیت (٪)	۲۵/۸	۲۵/۸	۲۵/۹
میزان مشارکت اقتصادی (٪)	۳۵/۱	۳۳/۷	۳۶/۶
نرخ اشتغال (٪)	۹۳/۷	۹۲/۹	۹۴/۵
نرخ بیکاری (٪)	۶/۳	۷/۱	۵/۵
بار تکفل شغلی	۴/۱	۴/۲	۴/۱

مأخذ: گزیده نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۷۵.

جمعیت شاغل و بی‌کار نقاط روستایی استان به تفکیک شهرستان متفاوت می‌باشد، به طوری که از مجموع ۹۵/۵۳ درصد جمعیت شاغل آبادی‌های استان زنجان در سال ۱۳۷۵، شهرستان ماهنشان با ۹۸/۰۶ درصد شاغل و تنها با ۱/۹۴ درصد بی‌کار، بیش‌ترین جمعیت شاغل را دارا می‌باشد. این شهرستان حدود ۲/۴۷ درصد وضعیت بهتری نسبت به شاغلین نقاط روستایی استان دارد. شهرستان طارم با ۹۷/۰۳ درصد شاغل و در حدود ۲/۹۷ درصد بی‌کار در رتبه‌ی بعدی قرار دارد. این دو شهرستان دارای بیش‌ترین جمعیت شاغل روستایی می‌باشند. در بررسی از جمعیت شاغل نقاط روستایی سایر شهرستان‌ها ملاحظه می‌شود که ابهر و خدابنده دارای کمترین جمعیت شاغل می‌باشند. به طوری که شهرستان ابهر با ۹۱/۴۱ درصد شاغل و ۸/۵۹ درصد بی‌کار کمترین تعداد جمعیت شاغل سکونتگاه‌های روستایی را به خود اختصاص داده است. شهرستان خدابنده نیز با ۹۱/۹۶ درصد شاغل و ۸/۰۴درصد بی‌کار بعد از شهرستان ابهر در رتبه‌ی بعدی قرار دارد.

جدول شماره‌ی ۱۱۵- درصد جمعیت شاغل و بی‌کار درجمعیت فعال استان زنجان به تفکیک شهرستان و نقاط شهری و روستایی در سال ۱۳۷۵

شرح	جمعیت شاغل			جمعیت بی‌کار		
	استان	نقاط شهری	نقاط روستایی	استان	نقاط شهری	نقاط روستایی
کل استان	۹۳/۷۴	۹۲/۹۲	۹۵/۵۳	۶/۲۶	۷/۰۸	۴/۴۷
ابهر	۹۲/۸۰	۹۳/۹۴	۹۱/۴۱	۷/۲۰	۶/۰۴	۸/۵۹
ایجرود	۹۶/۶۴	۹۸/۹۵	۹۶/۳۰	۳/۳۶	۱/۰۵	۳/۷۰
خدابنده	۹۲/۲۹	۹۳/۸۱	۹۱/۹۶	۷/۷۱	۶/۱۹	۸/۰۴
خرمدره	۹۲/۶۶	۹۱/۹۵	۹۵/۹۹	۷/۳۴	۸/۳۵	۴/۰۱
زنجان	۹۳/۳۸	۹۲/۶۱	۹۵/۴۱	۶/۲۶	۷/۳۹	۴/۵۹
طارم	۹۶/۹۴	۹۵/۹۹	۹۷/۰۳	۳/۰۶	۴/۰۱	۲/۹۷
ماهنشان	۹۷/۹۵	۹۶/۴۱	۹۸/۰۶	۲/۰۵	۳/۵۹	۱/۹۴

مأخذ: گزیده نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۷۵.

جدول شماره‌ی ۱۱۶- درصد جمعیت فعال، شاغل و بی‌کار در کل جمعیت استان زنجان به تفکیک شهرستان و نقاط شهری و روستایی در سال ۱۳۷۵

شهرستان	جمعیت فعال			جمعیت شاغل			جمعیت بی‌کار		
	کل	شهری	روستایی	کل	شهری	روستایی	کل	شهری	روستایی
کل استان	۲۶/۰	۲۶/۰	۲۶/۰	۲۴/۰	۲۴/۰	۲۴/۰	۱/۶	۱/۸	۱/۴
ابهر	۲۴/۵	۲۴/۸	۲۴/۱	۲۲/۸	۲۳/۳	۲۲/۱	۱/۷	۱/۵	۲/۰
ایجرود	۲۴/۷	۲۱/۳	۲۴/۸	۲۳/۸	۲۱/۱	۲۳/۹	۰/۹	۰/۲	۰/۹
خدابنده	۲۳/۴	۲۱/۵	۲۳/۸	۲۱/۶	۲۰/۱	۲۱/۹	۱/۸	۱/۴	۱/۹
خرمدره	۲۳/۷	۲۴/۰	۲۲/۶	۲۲/۰	۲۰	۲۱/۷	۱/۷	۲/۰	۰/۹
زنجان	۲۷/۷	۲۶/۸	۲۹/۴	۲۵/۷	۲۴/۹	۲۸/۰	۱/۸	۱/۹	۱/۴
طارم	۲۵/۰	۲۱/۸	۲۵/۴	۲۴/۳	۲۱/۰	۲۴/۷	۰/۷	۰/۸	۰/۷
ماهنشان	۲۷/۰	۲۲/۰	۲۸/۰	۲۷/۰	۲۲/۰	۲۷/۰	۰/۶	۰/۸	۰/۴

مأخذ: گزیده نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۷۵.

۱-۳-٤-۲-۳-۱- اشتغال روستایی براساس انواع فعالیت‌ها

چگونگی الگوی توزیع اشتغال براساس بخش‌های مختلف اقتصادی از مهم‌ترین ویژگی‌های نظام اقتصادی هر جامعه است. این الگو بیانگر توان نسبی هر یک از بخش‌ها در جذب نیروی انسانی و میزان اشتغال‌زایی نسبی رشته‌های فعالیت اقتصادی در مقایسه با یکدیگر است. بر پایه آمار سال ۱۳۶۵ از تعداد ۲۰۸۸۴۵ نفر شاغل، حدود ۱۰۲۰۰۲ نفر، در بخش کشاورزی مشغول فعالیت بوده‌اند که ۴۸/۸ درصد از مجموع شاغلین را تشکیل می‌دهد. کمترین میزان شاغلین نیز مربوط به بخش صنعت با ۴۰۶۹۷ نفر و ۱۹/۵ درصد، بوده است. در سال ۱۳۷۵ از کل شاغلین استان که ۲۱۸۲۹۳ نفر بوده‌اند، حدود ۸۲۹۲۶ نفر در بخش کشاورزی (که ۳۸ درصد از مجموع شاغلین را شامل می‌شده)، قرار داشته‌اند و کمترین میزان نیز مربوط به بخش صنعت بوده که حدود

۶۴۹۲۵ نفر و ۲۹/۷ درصد از مجموع شاغلین را دربرگرفته است. بخش خدمات نیز حدود ۳۰ درصد از مجموع شاغلین را به خود اختصاص داده است. از بررسی جمعیت شاغل سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۶۵ ملاحظه می‌شود که از تعداد شاغلین بخش کشاورزی ۱۰/۸ درصد، کاسته شده و در حدود ۱۰/۲ درصد شاغلین بخش صنعت در سال ۱۳۷۵ افزایش یافته است (جدول شماره‌ی ۷).

جدول شماره‌ی ۱۱۷- تحول حجم اشتغال در بخش‌های عمده اقتصادی

بخش‌های عمده‌ی اقتصادی	سال ۱۳٦٥		سال ۱۳۷۵	
	تعداد	نسبت ٪	تعداد	نسبت ٪
کشاورزی	۱۰۲۰۰۲	۴۸/۸	۸۲۹۲۶	۳۸
صنعت	۴۰۶۹۷	۱۹/۵	۶۴۹۲۵	۲۹/۷
خدمات	۶۱۱۰۴	۲۹/۳	۶۵۳۹۶	۳۰
اظهارنشده	۵۰۴۲	۲/۴	۵۰۴۶	۲/۳
جمع	۲۰۸۸۴۵	۱۰۰	۲۱۸۲۹۳	۱۰۰

مأخذ: گزیده نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۷۵.

بر پایه اطلاعات آماری سال ۱۳۷۸ از مجموع شاغلین استان ۱۲۳۴۸۲ نفر در نقاط روستایی ساکن بوده‌اند که ۵۱/۵۲ درصد از کل شاغلین را شامل می‌شود. از این تعداد ۷۹۱۰۱ نفر با ۶۴/۰۶ درصد در بخش کشاورزی قرار دارند. از کل افراد شاغل در بخش صنعت استان حدود ۲۴۹۷۲ نفر در سکونتگاه‌های روستایی مستقر بوده که ۲۰/۲۲ درصد از مجموع شاغلین را شامل می‌شود. بخش خدمات نیز با ۱۹۴۰۹ نفر شاغل در روستاها ۱۵/۷۲ درصد از مجموع شاغلین نقاط روستایی استان را شامل می شود (جدول شماره‌ی ۸).

جدول شماره‌ی ۱۱۸ - تعداد و درصد شاغلان به تفکیک بخش‌های عمده اقتصادی به تفکیک نقاط شهری و روستایی

شاخص	کل شاغلین		بخش کشاورزی		بخش صنعت		بخش خدمات	
	تعداد	نسبت ٪	تعداد	نسبت ٪	تعداد	نسبت ٪	تعداد	نسبت ٪
استان	۲۳۹۶۷۸	۱۰۰	۸۷۰۰۳	۳۶/۳۰	۷۳۵۸۱	۳۰/۷۰	۷۹۰۹۴	۳۳
نقاط شهری	۱۱۶۱۹۶	۱۰۰	۷۹۰۲	۶/۸۰	۴۸۶۰۹	۴۱/۸۳	۵۹۶۸۵	۵۱/۳۷
نقاط روستایی	۱۲۳۴۸۲	۱۰۰	۷۹۱۰۱	۶۴/۰۶	۲۴۹۷۲	۲۰/۲۲	۱۹۴۰۹	۱۵/۷۲

مأخذ: گزیده نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۷۵.

۱-۳-٤-۲-٤- مسکن روستایی

استان زنجان با داشتن حدود ۵۰ درصد جمعیت در نقاط روستایی به عنوان یک استان نیمه روستایی در سطح کشور شناخته می‌شود، با وجود این سکونتگاه‌های روستایی یا دارای مسکن مناسب نیستند یا از مطلوبیت چندانی ندارند. در این عدم مطلوبیت، سهم جنبه‌های کیفی مسأله به مراتب بیش‌تر از جنبه‌های کمی آن است. به کارگیری مصالح کم دوام و نیمه بادوام (خشت و گل و

چوب، سنگ و چوب و ...) و عدم رعایت اصول فنی ساخت و ساز در اغلب مساکن روستایی استان زنجان، نمونه بارزی از عدم مطلوبیت آنها می‌باشد. در خصوص کیفیت مساکن مناطق مختلف استان، مشاهدات مستقیم میدانی و بررسی‌های صورت گرفته نشان می‌دهد، مساکن روستاهای برخی مناطق مانند شهرستان ماهنشان (روستاهایی مانند: سهند سفلی، سهندعلیا، علم کندی، قاضی کندی، خورجهان، قره ناس و...)، شهرستان طارم، برخی از روستاهای شهرستان خدابنده و بخش زنجانرود، شهرستان زنجان دارای استحکام کم، فرسوده و در حال تخریب هستند. به کارگیری مصالح کم دوام و نیمه بادوام، فقدان نظم و هماهنگی لازم در آرایش فضای درونی مساکن، عدم رعایت اصول و موازین لازم در جهت حفظ بهداشت جسمی و روانی، همگی حاکی از بد مسکنی ساکنان روستاست. در این میان، از آنجا که شرایط اقتصادی- اجتماعی زندگی روستاییان ایجاب می‌کند تا خود در ساخت و مرمت مساکن خویش مشارکت داشته باشند، پس ساماندهی و بهبود شرایط کمی و کیفی مساکن روستایی بدون بهره‌مندی از مشارکت فعالانه روستاییان تحقق نمی‌یابد.

براساس طرح آمارگیری که در سال ۱۳۸۲، از طرف بنیاد مسکن انقلاب اسلامی به منظور شناخت ویژگی‌های مسکن روستایی صورت گرفته، ملاحظه می‌شود که کل روستاهای استان زنجان دارای ۸۱۲۰۴ واحد مسکونی معمولی است که از این تعداد ۸۰۵۵۹ مورد دارای حداقل فضای زیستی می‌باشد. از لحاظ قدمت ساختمانی سکونتگاه‌های روستایی، براساس آمارهای ذکر شده، بیش‌ترین تعداد مربوط به ساختمان‌های ۳۰ ساله و بیش‌تر می‌باشد. به طوری که ۳۳۴۸۵ واحد از مجموع ۸۱۲۰۴ واحد ساختمانی معمولی قدمتی بیش‌تر از ۳۰ سال داشته‌اند (بیش از ۴۰ درصد)، این قبیل ساختمان‌ها با مصالح نامقاوم خصوصاً خشت و گل و چوب، احداث شده و غالباً در معرض تخریب قرار دارند. از مجموع ساختمان‌ها، حدود ۱۴۵۲۵ واحد مابین ۳۰ تا ۲۰ سال قدمت دارند که حدود ۱۸ درصد از کل مساکن روستایی استان را شامل می‌شود، برخی از این ساختمان‌ها نیز در معرض تخریب بوده ولی غالباً وضعیت مرمتی داشته‌اند. واحدهای احداث شده که دارای قدمت مابین ۲۰ تا ۱۰ سال می‌باشند، برابر ۱۸۹۶۲ واحد و ۲۳/۳۵ درصد از مجموع واحدهای مسکونی معمولی نقاط روستایی استان را شامل شده است. این گروه از واحدها دارای وضعیت متفاوتی است، چراکه در هر سکونتگاهی که برای ساخت آنها از مصالح مقاوم استفاده شده است، به عنوان بنای قابل قبول و یا مرمتی شناخته می‌شود و برعکس در روستاهایی که از مصالح نامقاوم مثل خشت و گل و چوب استفاده شده، ساختمان مورد نظر به عنوان بنای مرمتی یا در معرض تخریب قلمداد می‌شود. واحدهای مسکونی نوساز روستاهای استان زنجان از سال ۱۳۷۵ تاکنون برابر ۱۲۸۳۰ واحد می‌باشد که نزدیک به ۱۵/۸ درصد از مجموع این گونه ساختمان‌ها را شامل می‌گردد. غالب ساختمان‌های نوساز در سطح روستاهای استان از مصالح مقاوم یا نسبتاً مقاوم می‌باشد که دلیل آن را می‌توان تغییر شیوه ساخت و ساز و بهبود نسبی وضعیت درآمدی روستاها ذکر نمود. البته لازم به ذکر است که اکثر واحدهای نوساز در روستاهایی احداث شده از قابلیت اقتصادی بالایی برخوردار بوده‌اند و روستاهایی که درآمد خانوارها در حد پایین قرار داشته، تعداد واحدهای نوساز به حداقل کاهش یافته است. به

عنوان مثال در روستاهایی مانند سهندعلیا، سهند سفلی، قره ناس، خورجهان و... که از توابع شهرستان ماهنشان می‌باشند، تعداد واحدهای نوساز به تعداد انگشتان دست نیز نمی‌رسد و در عوض در روستاهایی مانند قره‌بلاغ، نصیرآباد، خیرآباد، سوکهریز، شویر و... از توابع شهرستان ابهر و خرمدره، نزدیک به ۵۰ درصد از واحدهای مسکونی نوساز بوده و با مصالح مقاوم احداث شده‌اند.

جدول شماره‌ی ۱۱۹- تعداد واحدهای مسکونی معمولی نقاط روستایی استان و کشور برحسب عمر آن

شرح	کل	کمتر از ۵ سال	۵-۹ سال	۱۰-۱۴ سال	۱۵-۱۹ سال	۲۰-۲۴ سال	۲۵-۲۹ سال	۳۰ سال و بیش‌تر	اظهارنشده
نقاط روستایی استان زنجان	۸۱۲۰۴	۶۸۷۴	۵۹۵۶	۱۰۶۵۲	۸۳۱۰	۹۰۶۳	۵۴۶۲	۳۳۴۸۵	۱۳۹۷
نقاط روستایی کل کشور	۴۱۶۵۱۹۴	۴۲۰۳۰۱	۵۲۵۰۳۵	۸۹۸۰۱۱	۵۴۹۰۶۲	۶۱۴۷۱۵	۳۷۶۷۰۰	۹۸۷۸۸۲	۹۳۴۸۴

مأخذ: طرح آمارگیری از ویژگی‌های مسکن روستایی، ۱۳۸۲.

از مجموع واحدهای مسکونی معمولی نقاط روستایی استان حدود ۶۰۳۷۳ واحد دارای حداقل فضای معیشتی بوده است. از این تعداد ۵۹۰۷۴ واحد یعنی ۹۷/۸ درصد دارای سازه بنایی می‌باشد. واحدهای که دارای سازه بتونی ۱۵۴ مورد می‌باشد که تنها ۰/۲۵درصد از مجموع این گونه واحدها را شامل می‌شود. سازه فلزی نیز در ۲۹۹ واحد و سازه چوبی در ۴۰۶ واحد مسکونی گزارش شده است (بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان زنجان، ۱۳۸۲). در بررسی نوع مصالح به کار رفته در سقف واحدهای مسکونی، ملاحظه می‌شود که ۱۲۷۹۲واحد از کل مسکن‌های که دارای فضای مشترک زیستی بوده‌اند، از مصالح تیر و آهن استفاده نموده‌اند که ۱۵/۷۵ درصد این واحدها را شامل می‌شود. مصالح آجر در ۸۷۳۱ واحد به کار رفته و گل و گچ نیز در ۶۸۴۲ واحد مسکونی مورد استفاده قرار گرفته است. مصالح تیرچوبی گرد با بیش‌ترین تعداد یعنی ۶۷۳۲۲ واحد و ۸۳ درصد از سقف واحدهای مسکونی نقاط روستایی استان را پوشش داده است. از دلایل زیاد بودن واحدهای مسکونی احداث شده با تیر چوبی می‌توان به در دسترس بودن این نوع مصالح و ارزان بودن آن در سطح استان اشاره نمود.

براساس آمار ارائه شده از بنیاد مسکن در سال ۱۳۸۲ (طرح آمارگیری از ویژگی‌های مسکن روستایی)، ملاحظه می‌شود که از مجموع ۸۰۵۵۹ واحد مسکونی معمولی دارای حداقل فضای زیستی، ۲۱۹۸۲ واحد از مصالح آجر در ساخت دیوارهای واحدهای مسکونی استفاده نموده‌اند که برابر با ۲۷/۳ درصد این واحدها را شامل می شود. حدود ۱۶۸۹۳ واحد در احداث دیوار از مصالح سنگ و ۱۴۰۷ واحد نیز از مصالح بلوک استفاده نموده اند. از مجموع این واحدها، حدود ۱۳۵۴۴ مورد به صورت خشتی و ۳۰۳۸ واحد نیز با سایر مصالح احداث شده‌اند. در بررسی و تحلیل به کارگیری مصالح در دیوار واحدهای مسکونی ملاحظه شد که حدود ۴۰۲۷۴ واحد (برابر ۵۰ درصد)، از مجموع مسکن‌های روستایی با مصالح نامقاوم احداث شده‌اند (جدول شماره‌ی ۱۰).

جدول شماره‌ی ۱۲۰- تعداد واحدهای مسکونی معمولی برحسب نوع فضا و مصالح به کار رفته در دیوار

شرح	تعداد کل واحدهای مسکونی	حداقل دارای فضای زیستی						
		کل	آجر	سنگ	بلوک	چینه	خشت	سایر	اظهارنشده
نقاط روستایی استان زنجان	۸۱۲۰۴	۸۰۵۵۹	۲۱۹۸۲	۱۶۸۹۳	۱۴۰۷	۲۳۴۶۴	۱۳۵۴۴	۳۰۳۸	۲۲۸
نقاط روستایی کل کشور	۴۱۶۵۱۹۴	–	–	۵۸۰۲۵۹	۵۰۷۷۴۳	۱۳۲۱۱۵	۹۲۴۱۲۹	۸۸۰۴۴	۷۶۲۹

مأخذ: طرح آمارگیری از ویژگی‌های مسکن روستایی، ۱۳۸۲.

با توجه به آمار فوق، در بررسی مسکن‌های روستایی و مقاوم بودن آنها در برابر زلزله ملاحظه می‌شود که مجموع واحدهای مسکونی که دارای حداقل فضای زیستی بوده است، فقط ۴۰۰۱ مورد (۴/۹ درصد کل این واحدها)، در برابر زلزله مقاوم بوده است، از این تعداد ۱۸۶۵ مورد دارای سقف کلاف‌بندی شده با میلگرد و ۲۹۱ مورد نیز به صورت اظهار نشده و سایر موارد در برابر زلزله مقاوم بوده است. در بررسی و مقایسه‌ی تعداد واحدهای مسکونی مقاوم روستاهای استان با کشور متوجه می‌شویم که میانگین این گونه واحدها برای استان‌ها ۱۲۷۵۱ واحد مسکونی است و استان زنجان با ۴۰۰۱ واحد، فقط ۱/۱ درصد از واحدهای مسکونی مقاوم در برابر زلزله سکونتگاه‌های روستایی سطح کشور را به خود اختصاص داده است. در این مقایسه ملاحظه می‌شود که استان مازندران با داشتن ۸۰۶۸۸ واحد مقاوم در حدود ۲۲/۶ درصد مجموع واحدهای مقاوم روستایی را به خود اختصاص داده و استان سیستان و بلوچستان با داشتن ۵۰۶ واحد مقاوم حدود ۰/۱۴ درصد از این نوع واحدها را در سطح کشور به خود اختصاص داده است (جدول شماره‌ی ۱۱).

جدول شماره‌ی ۱۲۱- تعداد واحدهای مسکونی معمولی برحسب نوع فضا و وضعیت ضد زلزله بودن آن

شرح	تعداد کل واحدهای مسکونی معمولی	حداقل دارای فضای زیستی						
		جمع	دارای امکانات ضد زلزله					فاقد امکانات ضدزلزله
			کل	کلافبندی سقف با استفاده از میلگرد	قراردادن تیرآهن‌های ضربدری	ایجاد یک لایه دیوار بتنی	سایر	اظهارنشده	
نقاط روستایی استان زنجان	۸۱۲۰۴	۸۰۵۵۹	۴۰۰۱	۱۸۶۵	۲۹۱	۰	۱۶۱۷	۲۲۶	۷۶۵۵۷
نقاط روستایی کل کشور	۴۱۶۵۱۹۴	۴۱۴۰۱۸۹	۳۵۷۰۲۵	۲۳۹۲۷۸	۶۸۶۶۰	۲۴۱۳	۳۹۱۹۳	۹۴۱۲	

مأخذ: طرح آمارگیری از ویژگی‌های مسکن روستایی، ۱۳۸۲.

۱-۳-٤-۲-۵- نظام خدمات رسانی روستایی

در بررسی نظام استقرار سکونتگاه‌های روستایی استان ملاحظه می‌شود که اغلب روستاها از لحاظ دارا بودن تأسیسات و زیربناهای روستایی و نظام خدمات رسانی با ناسازگاری مواجه می‌باشند، که دلیل آن را می‌توان در نبود برنامه و سیاست‌های مشخص و هماهنگ برای نگهداشت جمعیت روستاهای استان عنوان نمود. دشواری نگهداشت جمعیت در محیط روستایی (به دلیل مشکلات تأمین زیربناها و خدمات و کمبود فرصت‌های شغلی جدید در کانون‌های روستایی به ویژه روستاهای کوچک و پراکنده،

نابسامانی در بازار کار روستایی، عدم تعادل در عرضه و تقاضای نیروی انسانی)، نابسامانی در جابه جـایی جمعیـت و مهـاجرت‌هـای بیش از حد جمعیت از روستا به شهر که موجب تخلیه روستاها شده در کنار سایر مشکلات از جمله اساسی‌ترین مسایل و تنگناهـای جامعه روستایی و نظام خدمات‌رسانی، به شمار می‌آید.

براساس گزارش اقتصادی، اجتماعی استان که در سال ۱۳۸۲، منتشر شده است. طول راه‌های روستایی اسـتان ۲۹۸۲ کیلـومتر است، که ۹۶۱ کیلومتر راه آسفالت و ۲۰۲۱ کیلومتر نیز به راه شوسه است. البته براساس اطلاعات سازمان مـدیریت و برنامـه‌ریـزی استان زنجان در سال ۱۳۷۸ طول راه‌های اصلی، فرعی و روستایی آسفالت در استان زنجان بـه ترتیـب ۳۵۹، ۶۳۲ و ۶۸۳ کیلـومتر گزارش شده است. طول راه‌های شنی روستاها ۲۰۷۷ و راه‌های مالرو و خاکی نیز ۸۰۸ کیلومتر، بوده است. روستاهای استان از نظـر بهره‌مندی از انواع مختلف راه‌ها، متفاوت می‌باشد، به طوری که تمامی روستاهای واقع در مناطق هموار و خصوصاً دشـتی دارای راه آسفالت و شوسه می‌باشد و روستاهای مستقر در نقاط کوهستانی و حاشیه‌های مرز اسـتان دارای راه خـاکی و تعـداد نیـز راه مـالرو داشته‌اند. اکثر روستاهای دارای راه مالرو در شهرستان طارم و سپس شهرسـتان ماهنشـان قـرار دارنـد، امـا روسـتاهای شهرسـتان خرمدره فاقد راه مالرو می‌باشند.

براساس آمار ارائه شده از شرکت برق منطقه‌ای زنجان در سال ۱۳۸۲، از مجموع روستاهای استان حـدود ۹۳۲ واحـد از انـرژی برق بهره‌مند بوده‌اند و فقط ۴۲ روستا که ۴/۲ درصد از کل روستاها را شامل می‌گردد، فاقد ایـن نـوع امکانـات مـی‌باشـند. در کـل نزدیک به ۹۵/۷ درصد از روستاهای استان دارای انـرژی بـرق بـوده‌انـد کـه شهرسـتان ایجـرود و خرمـدره بـا بهـره‌منـدی تمـام سکونتگاه‌های روستایی از برق، وضعیت بسیار مطلوبی در این زمینه و در مقابـل شهرسـتان ماهنشـان بـا پوشـش ۹۱/۸ درصـد از مجموع روستاها، کمترین بهره‌مندی را داشته‌اند. شهرستان زنجان با ۲۶۹ روستای دارای برق (بـا مجمـوع ۲۸۵ روسـتا)، حـدود ۹۳ درصد سکونتگاه‌های روستایی را شامل می‌گردد. این شهرستان با داشتن ۲۰ آبادی فاقد برق، بیش‌ترین تعداد روستاهای فاقـد بـرق را به خود اختصاص داده است.

در بررسی سکونتگاه‌های روستایی بهره‌مند از آب، ملاحظه می‌شود که از مجموع آبادی‌های دارای سکنه، ۷۳۲ مورد دارای آب لوله‌کشی بوده‌اند که ۷۵/۱ درصد از کل روستاهای استان را شامل می‌گردد (سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان زنجـان، ۱۳۸۲). تمامی روستاهای شهرستان خرمدره با بهرمندی از آب لوله‌کشی دارای وضعیت کاملاً مطلوبی از این جهـت مـی‌باشـند. شهرسـتان خدابنده با بهره‌مندی فقط ۶۳/۸ درصد روستاها از این خدمت زیربنایی، بیش‌ترین تعداد سکونتگاه‌های روستایی فاقد آب لوله‌کشـی می‌باشد. این شهرستان از ۲۳۵ آبادی دارای سکنه فقط در ۱۵۰ روستا دارای آب لوله‌کشی می‌باشد (جدول شماره‌ی ۱۲).

جدول شماره‌ی ۱۲۲- تعداد سکونتگاه‌های روستایی بهره‌مند از آب لوله‌کشی

شرح	شهرستان ابهر	شهرستان خدابنده	شهرستان زنجان	شهرستان ایجرود	شهرستان خرمدره	شهرستان طارم	شهرستان ماهنشان	جمع
تعداد آبادی‌های دارای سکنه	۱۱۸	۲۳۵	۲۸۹	۷۹	۱۸	۱۰۱	۱۳۴	۹۷۴
تعداد آبادی‌های بهره‌مند از آب لوله‌کشی	۱۰۴	۱۷۲	۱۹۸	۵۹	۱۹	۸۵	۱۰۸	۷۴۵
درصد	۸۸/۱	۷۳/۲	۶۸/۵	۷۴/۷	۱۰۵/۶	۸۴/۲	۸۰/۶	۷۶/۵

مأخذ: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان زنجان، ۱۳۸۲.

در شهرستان ابهر از مجموع ۱۲۱ آبادی دارای سکنه ۱۰۴ روستا امکانات آب لوله‌کشی را داشته‌اند که ۸۸/۱ درصد روستاها را شامل می‌شود و در بین سایر سکونتگاه‌های روستایی شهرستان‌های استان از وضعیت مناسبی برخوردار است. در شهرستان زنجان نیز از مجموع ۲۸۵ آبادی دارای سکنه ۲۱۰ روستا آب لوله‌کشی بهره‌مند می‌باشند که ۶۸/۵ درصد از کل روستاهای این شهرستان را پوشش می‌دهد (جدول شماره‌ی ۱۲).

با توجه به آمار ارائه شده از بنیاد مسکن (طرح آمارگیری از ویژگی‌های مسکن روستایی، ۱۳۸۲)، ملاحظه می‌شود که از مجموع ۸۱۲۰۴ واحد مسکونی معمولی در نقاط روستایی استان ۷۵۶۱۲ واحد دارای برق بوده است که در حدود ۹۳/۱۱ درصد از کل واحدهای مسکونی نقاط روستایی را شامل می‌شود. این میزان در سطح کشور در حدود ۹۳/۲۵ درصد گزارش شده که استان زنجان ۰/۱۴ درصد کمتر از متوسط کشوری را دارا می‌باشد. از نظر برخورداری روستاها از امکانات آب لوله‌کشی نیز ملاحظه می‌شود که از کل ۸۱۲۰۴ واحد مسکونی نقاط روستایی استان، ۵۲۹۲۷ واحد دارای امکانات آب لوله‌کشی بوده که در حدود ۶۵/۲ درصد از مجموع روستاهای استان را شامل می‌شود. این میزان در سطح کشور برابر با ۷۵/۹ درصد گزارش شده که بیانگر پایین بودن تعداد روستاهای برخوردار از امکانات آب لوله‌کشی استان نسبت به سکونتگاه‌های روستایی سایر استان‌های کشور می‌باشد (جدول شماره‌ی ۱۳).

جدول شماره‌ی ۱۲۳- تعداد واحدهای مسکونی نقاط روستایی استان برحسب امکانات آن

شرح	تعداد کل واحدهای معمولی	واحدهای دارای برق	واحدهای دارای تلفن	واحدهای دارای آب لوله‌کشی	واحدهای دارای گاز لوله‌کشی
نقاط روستایی استان زنجان	۸۱۲۰۴	۷۵۶۱۲	۲۰۱۶۶	۵۲۹۲۷	۳۳۲۰
نقاط روستایی کل کشور	۴۱۶۵۱۹۴	۳۸۸۴۳۲۷	۱۳۶۷۸۹۸	۳۱۶۰۰۷۵	۲۵۰۱۴۸

مأخذ: طرح آمارگیری از ویژگی‌های مسکن روستایی، ۱۳۸۲.

در بررسی واحدهای روستایی که در ساخت یا تعمیر واحد ساختمانی از وام استفاده شده است، ملاحظه می‌شود که از کل ۸۱۲۰۴ واحد مسکونی مستقر در نقاط روستایی استان حدود ۷۴۴۵ واحد از وام دریافت نموده‌اند که ۹/۱۷ درصد از مجموع واحدهای روستایی استان را شامل می‌شود. این نسبت در سطح کشور بدین قرار است که از کل ۴۱۶۵۱۹۴ واحد مسکونی برابر

۳۴۰۹۲۵ واحد از وام استفاده نموده‌اند که معادل ۸/۱۸ درصد، گزارش شده است. این نسبت بیانگر بالا بودن میزان بهره‌مندی جمعیت روستایی استان زنجان برای احداث واحدهای مسکونی در نقاط روستایی نسبت به کل کشور می‌باشد. جدول وضعیت دریافت وام برای احداث واحدهای مسکونی بیانگر سایر جزییات می‌باشد (جدول شماره‌ی ۱۴).

جدول شماره‌ی ۱۲٤- تعداد واحدهای مسکونی معمولی برحسب وضعیت دریافت وام و منبع اصلی آن برای ساخت یا تعمیر اساسی در نقاط روستایی استان و کشور

شرح	جمع	دارای وام					فاقد وام	دریافت وام اظهارنشده
		کل	بانک	صندوق قرض‌الحسنه	سایر	منبع اظهار نشده		
نقاط روستایی استان زنجان	۸۱۲۰۴	۷۴۴۵	۶۵۵۳	۸۹	–	۸۰۲	۷۳۷۵۹	–
نقاط روستایی کل کشور	۴۱۶۵۱۹۴	۳۴۰۹۲۵	۲۵۹۳۳۴	۱۲۴۱۷	۵۸۵۴۳	۱۰۶۲۹	۳۸۲۴۲۶۹	–

مأخذ: طرح آمارگیری از ویژگی‌های مسکن روستایی، ۱۳۸۲.

۱-۳-٤-۲-٦- کارکردهای شهری اقتصادی روستا (نقش و اهمیت اقتصاد روستا در اقتصاد استان)

در بررس اقتصاد غالب سکونتگاه‌های روستایی استان ملاحظه می‌شود که در تمامی سکونتگاه‌ها، کشاورزی و دامداری منبع اصلی درآمد ساکنین می‌باشد، سپس مشاغل خدماتی که برخی از آنها می‌تواند به عنوان کارکردهای شهری قلمداد گردد، بخش اندکی از درآمد ساکنین روستاها را شامل می‌شود. این روستاها غالباً در کنار جاده‌های عبوری قرار گرفته و به تناسب نیاز خودروها و مسافران عبوری، در برخی سکونتگاه‌ها واحدهای خدماتی مانند ساندویچ فروشی، عکسبرداری و فروش فیلم دوربین و... شکل گرفته‌اند و درآمد برخی از ساکنین از این مشاغل تأمین می‌شود.

در برخی از روستاهای استان که جمعیت زیادتری دارند، به تناسب نیاز جمعیت و بالا بودن تقاضا، مجموعه‌ای از فعالیت‌های خدماتی مانند بانک‌ها، ویدئوکلوپ‌ها، آرایشگاه‌ها و... شکل گرفته است که این فعالیت‌ها در ماندگار شدن جمعیت روستا و حتی افزایش آن تأثیر مثبت داشته است. روستای سهرورد شهرستان خدابنده، سوکهریز، نصیرآباد و قلعه حسینیه از شهرستان خرمدره از نمونه‌های عینی این قبیل روستاها می‌باشند.

۱-۳-٤-۲-۷- درآمد و هزینه خانوارهای روستایی

عامل اقتصادی و وضعیت معیشت جمعیت روستایی استان، به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل توزیع و پراکنش جمعیت در سطح سکونتگاه‌های استان می‌باشد. براین اساس در بند مذکور به بررسی هزینه و درآمد خانوار (بودجه‌ی خانوار)، می‌پردازیم:

هدف از تجزیه و تحلیل میزان درآمد و هزینه‌های خانوارها بدست آوردن ضرایب مصرف برای محاسبه شاخص هزینه زندگی جمعیت نقاط روستایی استان می‌باشد. بر این اساس آمار متوسط هزینه‌های خوراکی و غیر خوراکی سالانه یک خانوار روستایی و متوسط درآمد سالانه خانوارهای مزبور برحسب درآمد، براساس نتایج طرح‌های آماری مرکز آمار ایران ارائه می‌شود.

با توجه به آمار جداول متوسط هزینه‌های خالص سالانه یک خانوار روستایی در استان زنجان در سال ۱۳۷۵، ملاحظه می‌شود که ۵۳۶۵۰۰۰ ریال هزینه خالص بوده که از این میزان ۳۲۴۱۰۰۰ ریال مربوط به هزینه‌های غیرخوراکی و ۲۱۲۴۰۰۰ ریال نیز مربوط به هزینه‌های خوراکی بوده است. در سال ۱۳۷۹، متوسط کل هزینه‌های یک خانوار روستایی به ۱۱۲۱۰ هزار ریال رسیده که از این میزان حدود ۵۹۶۲ هزار ریال مربوط به هزینه‌های غیرخوراکی و ۵۲۴۸ هزار ریال نیز مربوط به هزینه‌های خوراکی و دخانیات بوده است. براساس آخرین آمار منتشر شده از سوی مرکز آمار ایران از وضعیت هزینه‌ی خالص خانوارهای روستایی استان در سال ۱۳۸۳، ملاحظه می‌شود که میزان متوسط هزینه‌ی هر خانوار با اندکی افزایش نسبت به سال قبل به ۲۵۰۲۶ هزار ریال رسیده و از این میزان سهم هزینه‌های غیرخوراکی هر خانوار روستایی برابر ۱۰۶۱۷ هزار ریال گزارش شده است. در بررسی روند این هزینه‌ها از سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۷۵ افزایش نزدیک به ۴/۵ برابری هزینه‌های هر خانوار روستایی مشاهده می‌شود که حاکی از بهبود وضعیت و شرایط زندگی به جهت بالا رفتن درآمد در سطح سکونتگاه‌های روستایی استان می‌باشد. میزان هزینه هر خانوار روستایی در بخش اقلام خوراکی و غیر خوراکی بیانگر این مطلب است که در تمام این سال‌ها (از سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۷۵)، سهم هزینه‌های غیرخوراکی بیش‌تر از هزینه‌های خوراکی و دخانی بوده است (جدول شماره‌ی ۱۵).

جدول شماره‌ی ۱۲۵- متوسط هزینه‌های خاص سالانه یک خانوار شهری و روستایی استان زنجان (هزار ریال)

شرح	۱۳۷۵		۱۳۷۹		۱۳۸۰		۱۳۸۱		۱۳۸۲		۱۳۸۳	
	درصد خطای نسبی میانگین	هزینه	درصد خطای نسبی میانگین	هزینه	درصد خطای نسبی میانگین	هزینه	درصد خطای نسبی میانگین	هزینه	درصد خطای نسبی میانگین	هزینه	درصد خطای نسبی میانگین	هزینه
هزینه متوسط کل شهری	۲۰/۳۳	۸۲۰۰	۱۳/۲۳	۱۸۴۳۱	–	۲۶۱۳۱	۸/۷۴	۳۶۶۴۸	۱۰/۸۷	۳۸۳۷۴	۱۰/۷۷	۳۹۰۰۶
هزینه‌های غیرخوراکی	۲۱/۱۹	۵۹۱۷	۱۵/۱۰	۱۲۸۴۹	۱۱/۳۴	۱۹۲۰۵	۱۰/۴۸	۲۶۸۷۲	۱۳/۰۵	۲۷۸۷۰	۱۳/۰۹	۲۸۳۳۸
هزینه‌های خوراکی و دخانی	۱۹/۵۶	۲۲۸۳	۱۰/۶۰	۵۵۸۱	۷/۰۵	۶۹۲۶	۶/۷۶	۹۷۷۵	۷/۰۱	۱۰۵۰۴	۷/۹۹	۱۰۶۶۹
هرینه متوسط کل روستایی	۱۱/۹۹	۵۳۶۵	۱۲/۲۹	۱۱۲۱۰	–	۱۵۹۸۵	۸/۶۴	۲۴۲۴۰	۸/۶۰	۲۴۶۱۰	۹/۸	۲۵۰۲۶
هزینه‌های غیرخوراکی	۱۲/۹۳	۳۲۴۱	۱۳/۵۷	۵۹۶۲	۱۱/۴۱	۸۸۰۳	۹/۹۳	۱۳۸۱۰	۱۱/۷۷	۱۴۱۳۸	۱۲/۱۸	۱۴۴۰۹
هزینه‌های خوراکی و دخانی	۱۷/۲۱	۲۱۲۴	۱۲/۵۴	۵۲۴۸	۹/۹۹	۷۱۸۲	۸/۷۳	۱۰۴۳۰	۶/۳۷	۱۰۴۷۲	۸/۱۶	۱۰۶۱۷

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۸۳.

براساس اطلاعات جدول شماره‌ی ۱۶، متوسط هزینه‌های خالص غیرخوراکی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در استان زنجان براساس اقلام عمده به این شرح می‌باشد که در سال ۱۳۷۵ از مجموع ۳۲۴۱ هزار ریال هزینه غیرخوراکی هر خانوار استان، بیش‌ترین مبلغ صرف تهیه پوشاک و کفش به میزان ۹۴۵ هزار ریال شده است که ۲۹/۱۶ درصد از هزینه‌های غیرخوراکی را شامل می‌شود. بخش مسکن و با ۹۲۲ هزار ریال هزینه (۲۸/۴۵ درصد)، بخش تعمیرات پوشاک و کفش با ۷۲۳ هزار ریال، بخش اجاره بهاء و سایر هزینه‌های منزل مسکونی با ۶۸۰ هزار ریال در مراتب بعدی، بیش‌ترین مبلغ هزینه هر خانوار روستایی در استان زنجان در سال ۱۳۷۵، را شامل شده‌اند.

در سال ۱۳۷۹، میزان هزینه‌های غیرخوراکی هر خانوار روستایی به ۵۹۶۲ هزار ریال افزایش پیدا کرده است. در این سال بیش‌ترین مقدار هزینه مربوط به بخش آب، سوخت و روشنایی منزل مسکونی حدود ۱۶۶۰ هزار ریال می‌باشد که نسبت به سال ۱۳۷۵ نزدیک به ۷ برابر افزایش داشته است. بیش‌ترین هزینه هر خانوار در سال ۱۳۷۹، بخش مسکن است که به میزان ۱۶۳۳ هزار ریال بوده است. بخش پوشاک و کفش و تعمیرات آن مجموعاً در حدود ۲۸۸۸ هزار ریال سالانه برای هر خانوار روستایی هزینه داشته‌اند که مجموعاً ۴۸/۴۴ درصد از کل هزینه‌های غیرخوراکی را شامل می‌شود. حداقل میزان هزینه‌های غیرخوراکی هر خانوار روستایی در استان زنجان نیز مربوط به بخش‌های خدمات مالی، حقوق و خدمات خانگی می‌باشد که به ترتیب ۲ و ۴ هزار ریال هزینه برای هر خانوار داشته‌اند.

در سال ۱۳۸۳، متوسط هزینه‌های خالص غیرخوراکی سالانه یک خانوار روستایی به ۱۴۴۰۹ هزار ریال رسیده که بیش‌ترین هزینه در این سال مربوط به بخش مسکن با ۳۶۹۸ هزار ریال هزینه می‌باشد. این بخش در حدود ۲۵/۶۶ درصد از مجموع هزینه‌های غیرخوراکی خانوارهای روستایی استان را شامل می‌شود. بخش حمل و نقل و ارتباطات با ۲۴۶۵ هزار ریال برای هر خانوار و با ۱۷/۱ درصد از کل این نوع هزینه‌ها در رده دوم قرار دارد. این بخش که در سال ۱۳۷۵، فقط ۱۸۶ هزار ریال بوده در سال ۱۳۸۳، با افزایش ۲۲۷۹ هزار ریالی (در حدود ۱۴ برابر)، به ۲۴۶۵ هزار ریال رسیده است. بخش پوشاک و کفش و تعمیرات آن به ترتیب ۲۳۶۸ و ۱۸۷۵ هزار ریال برای هر خانوار روستایی هزینه داشته‌اند که مجموعاً ۴۲۴۳ هزار ریال بوده که در حدود ۲۹/۴۴ درصد از مجموع هزینه‌های روستایی را شامل شده است. از دیگر بخش‌های غیرخوراکی پرهزینه است خانوارهای روستایی در استان زنجان، اجاره بهاء و سایر هزینه‌های منزل مسکونی است که با ۲۰۰۲ هزار ریال هزینه ۱۳/۸۹ درصد از مجموع هزینه‌های غیرخوراکی را شامل می‌شود. کمترین میزان هزینه نیز مربوط به بخش خدمات خانگی و خدمات مالی و حقوقی بوده که به ترتیب با داشتن ۵ و ۲۳ هزار ریال هزینه در رتبه‌های آخر قرار گرفته‌اند. در بررسی و تحلیل روند هزینه‌های خالص غیرخوراکی خانوارهای روستایی استان در طی سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۷۵ ملاحظه می‌شود که میزان متوسط هزینه در تمام سال‌ها رو به رشد بوده است، به طوری که از مبلغ ۳۲۴۱ هزار ریال در سال ۱۳۷۵، به مبلغ ۱۴۴۰۹ هزار ریال در سال ۱۳۸۳، افزایش یافته است.

جدول شماره‌ی ۱۲۶- متوسط هزینه‌های خالص غیرخوراکی سالانه‌ی یک خانوار روستایی برحسب اقلام عمده

(هزارریال)

شرح	۱۳۷۵	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳
جمع	۳۲۴۱	۵۹۶۲	۸۸۰۳	۱۳۸۱۰	۱۴۱۳۸	۱۴۴۰۹
پوشاک و کفش	۹۴۵	۱۵۸۰	۱۶۳۰	۲۹۷۹	۲۴۹۱	۲۳۶۸
پوشاک و تعمیرات آن	۷۲۳	۱۳۰۸	۱۱۳۵	۲۰۴۱	۲۰۴۸	۱۸۷۵
انواع کفش و تعمیرات آن	۲۲۲	۲۷۲	۲۹۵	۵۷۸۰	۴۴۳	۴۹۳
مسکن	۹۲۲	۱۶۳۳	۱۸۷۸	۲۳۸۵	۲۹۳۰	۳۶۹۸
اجاره‌بهاء و اسیر هزینه‌های منزل مسکونی	۶۸۰	۹۷۳	۱۰۳۲	۱۱۶۱	۱۴۹۲	۲۰۰۲
آب، سوخت و روشنایی منزل مسکونی	۲۴۱	۱۶۶۰	۸۴۶	۱۲۲۴	۱۴۳۸	۱۶۹۶
لوازم، اثاثه‌ی ملزومات و خدمات خانوار	۴۵۳	۶۷۸	۱۱۹۴	۱۹۵۶	۱۶۳۱	۱۶۴۰
مبلمان، اثاثه ثابت، فرش و کفپوش و تعمیرات آن	۴۰	۸۹	۱۴۶	۱۸۶	۱۸۸	۱۱۹
لوازم و اثاثه منزل	۷۷	۱۳۸	۱۸۵	۲۸۶	۳۵۱	۱۳۹
وسایل حرارتی، پخت و پز، یخچال و سایر وسایل عمده	۷۴	۸۷	۴۲۱	۵۹۶	۲۸۹	۱۹۶
ظروف لوازم آشپزخانه و سایر وسایل منزل و تعمیرات	۱۴۱	۱۴۲	۱۸۰	۴۵۲	۳۹۹	۷۳۰
کالاها و لوازم مصرفی بی‌دوام و کم دوام منزل	۱۲۱	۲۱۹	۲۵۴	۴۳۱	۳۹۲	۴۵۱
خدمات خانگی	۰	۴	۷	۵	۱۲	۵
بهداشت و درمان	۱۲۵	۶۳۷	۱۰۴۷	۱۴۴۲	۱۴۳۲	۱۵۰۲
هزینه‌های بهداشتی و درمانی	۹۵	۵۸۰	۹۷۶	۱۳۶۳	۱۳۲۶	۱۳۵۱
هزینه‌های بیمه‌های اجتماعی و درمانی	۳۰	۵۷	۷۱	۷۹	۱۰۶	۱۵۱
حمل و نقل و ارتباطات	۱۸۶	۴۵۹	۹۰۴	۱۷۶۶	۲۵۶۶	۲۴۶۵
حمل و نقل	۱۶۱	۳۸۷	۷۱۵	۱۵۲۵	۲۱۸۶	۲۱۰۳
ارتباطات	۲۴	۷۳	۱۹۰	۲۴۲	۳۸۰	۳۶۲
تفریحات، سرگرمی‌ها و خدمات فرهنگی	۸۹	۲۴۶	۳۲۶	۵۴۴	۵۷۷	۵۴۴
تفریحات و سرگرمی‌ها	۲۷	۱۰۱	۲۱۰	۳۶۹	۳۸۵	۳۸۴
تحصیل و آموزش	۶۲	۱۴۵	۱۱۶	۱۷۵	۱۹۲	۱۶۰
کالاها و خدمات متفرقه خانوار	۵۲۲	۷۲۹	۱۸۲۵	۲۷۳۷	۲۵۱۱	۲۱۹۱
خدمات شخصی و وسایل آرایشی	۸۴	۱۱۸	۱۴۵	۲۰۷	۲۳۱	۲۹۱
لوازم زینتی و شخصی	۶۴	۶۵	۱۳۶	۲۲۶	۲۹۸	۲۳۵
هزینه‌های مهتل، مسافرخانه و مسافرت‌های دستجمعی	۱۴۹	۸۴	۲۰۹	۲۲۲	۵۳۸	۵۱۰
خدمات مالی و حقوقی	۲	۲	۷	۶۵	۱۴	۲۳
هزینه‌های مذهبی	۶۱	۱۲۸	۱۶۸	۲۱۳	۲۳۴	۳۴۹
هزینه‌های متفرقه	۱۷۴	۳۴۲	۱۱۵۹	۱۸۰۳	۱۱۹۵	۷۸۳

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۸۳.

براساس جدول شماره‌ی ۱۷، متوسط هزینه‌های خالص خوراکی و دخانی سالانه یک خانوار روستایی در استان زنجان ملاحظه می‌شود که در سال ۱۳۷۵، میزان هزینه هر خانوار ۲۱۲۴ هزار ریال بوده که بیش‌ترین هزینه مربوط به بخش آرد، رشته، نان و فرآورده‌های آن با ۶۱۹ هزار ریال که در حدود ۲۹/۱ درصد از مجموع هزینه‌های خوراکی خانوارهای روستایی را شامل می‌شود. بخش شیر و فرآورده‌های آن و تخم پرندگان با ۳۵۶ هزار ریال هزینه ۱۶/۷۶ درصد از مجموع هزینه‌های خوراکی و دخانی سالانه یک خانوار روستایی را شامل می‌شود. بخش غلات با ۳۵۰ هزار ریال در مرتبه بیش‌ترین هزینه‌های خانوارهای روستایی قرار دارد. مصرف گوشت در ردیف چهارم میزان هزینه‌های خانوارهای روستایی با ۳۱۸ هزار ریال هزینه قرار داشته است. حداقل هزینه‌های خوراکی خانوارهای روستایی در سال ۱۳۷۵، مربوط به بخش گوشت حیوانات دریایی، بیسکویت، کیک و ویفر بوده که هر کدام با یک هزار ریال هزینه در رتبه‌های آخر قرار داشته‌اند. در سال ۱۳۸۳، میزان هزینه‌های خوراکی هر خانوار روستایی نسبت به سال ۱۳۷۵، نزدیک به ۵ برابر افزایش یافته و به ۱۰۶۱۷ هزار ریال رسیده است. در این سال بخش آرد، رشته، نان و فرآورده‌های آن با اختصاص ۳۱۵۲ هزار ریال به خود بیش‌ترین میزان هزینه هر خانوار روستایی را شامل می‌شود. این بخش در حدود ۲۹/۷ درصد از مجموع هزینه‌های خوراکی را به خود اختصاص داده است. بخش هزینه‌های گوشتی که در سال ۱۳۷۵ در رده‌ی چهارم میزان هزینه بوده با افزایش نسبی در سال ۱۳۸۳، به رده دوم منتقل شده است. میزان هزینه در بخش گوشت ۱۹۹۱ هزار ریال بوده و نسبت به سال ۱۳۷۵، در حدود ۱۶۷۳ هزار ریال افزایش داشته است. بخش غلات با ۱۴۵۵ هزار ریال، رده سوم میزان هزینه خوراکی هر خانوار روستایی را پوشش داده است. این بخش در حدود ۱۳/۷ درصد از مجموع هزینه‌های خانوارهای روستایی استان را شامل می‌شود. بخش میوه و سبزیجات با ۱۳۰۱ هزار ریال هزینه در ردیف بعدی میزان هزینه‌های خانوارهای روستایی قرار گرفته است. در بررسی حداقل هزینه‌های خانوارهای روستایی ملاحظه می‌شود که بخش میوه و سبزی‌های آماده و همچنین روغن‌ها و چربی‌های حیوانی به ترتیب با ۱۴ و ۱۸ هزار ریال در مراتب آخر قرار دارند (جدول شماره‌ی ۱۷).

جدول شماره‌ی ۱۲۷- متوسط هزینه‌های خالص خوراکی و دخانی سالانه‌ی یک خانوار روستایی برحسب اقلام عمده (هزار ریال)

شرح	۱۳۷۵	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳
جمع	۲۱۲۴	۵۲۴۸	۷۱۸۲	۱۰۴۳۰	۱۰۴۷۲	۱۰۶۱۷
آرد، رشته، نان و فرآورده‌های آن	۶۱۹	۱۴۲۳	۱۹۶۵	۲۳۸۲	۲۹۷۱	۳۱۵۲
آرد و رشته	۱۹۳	۴۷۵	۴۸۸	۷۳۴	۱۲۲۸	۸۹۸
غلات	۳۵۰	۷۳۸	۱۱۵۸	۱۲۱۵	۱۱۸۲	۱۴۵۵
انواع نان	۷۵	۲۰۳	۳۰۰	۳۷۷	۴۶۴	۶۸۵
بیسکویت، کیک و ویفر	۱	۷	۱۸	۵۵	۹۷	۱۱۴
گوشت	۳۱۸	۸۲۰	۱۲۸۰	۱۸۷۶	۱۸۶۹	۱۹۹۱
گوشت دام	۲۵۱	۶۱۸	۹۳۴	۱۲۷۷	۱۰۹۹	۱۲۲
گوشت پرندگان	۶۷	۱۸۹	۳۱۸	۵۳۳	۶۹۲	۶۷۰
گوشت حیوانات دریایی	۱	۱۳	۲۸	۶۵	۷۸	۹۸
شیر و فرآورده‌های آن و تخم پرندگان	۳۵۶	۸۴۲	۱۱۱۹	۱۳۷۰	۱۱۶۱	۱۱۱۹
انواع شیر	۲۲۷	۶۴۵	۸۵۰	۸۸۸	۷۵۱	۴۴۷
فرآورده‌های شیر	۵۹	۸۱	۹۴	۱۹۸	۱۷۴	۴۱۸
انواع تخم پرندگان	۷۰	۱۱۶	۱۷۵	۲۸۴	۲۳۶	۲۵۴
روغن‌ها و چربی‌ها	۱۶۵	۲۷۰	۳۹۰	۵۴۷	۶۰۶	۶۴۰
روغن‌ها و چربی‌های حیوانی	۲۲	۱	۲۱	۱۹	۱۰	۱۸
روغن‌های نباتی	۱۴۲	۲۶۹	۳۶۹	۵۲۸	۵۹۵	۶۲۲
میوه‌ها و سبزی‌ها	۲۱۱	۶۴۷	۷۵۷	۱۴۸۷	۱۳۸۸	۱۳۰۱
انواع میوه	۸۹	۲۵۰	۲۸۰	۶۰۵	۵۱۷	۴۸۵
انواع سبزی	۱۲۰	۳۹۲	۴۶۹	۸۵۸	۸۶۰	۸۰۲
میوه‌ها و سبزی‌های آماده (برای مصرف در منزل)	۲	۵	۷	۲۴	۱۱	۱۴
خشکبار و حبوبات	۶۵	۲۸۸	۳۷۰	۷۴۳	۶۰۵	۵۴۲
خشکبار	۲۵	۱۰۷	۹۶	۲۲۹	۲۱۲	۲۳۱
حبوبات	۴۰	۱۸۱	۲۷۴	۵۱۴	۳۹۲	۳۱۱
قند، شکر، شرینی‌ها، چای، قهوه و کاکائو	۲۱۹	۵۹۴	۸۶۲	۱۲۹۵	۱۲۶۶	۱۱۱۸
قند و شکر	۱۱۵	۲۶۷	۴۳۶	۶۱۰	۵۳۰	۴۴۴
انواع شیرینی‌ها و مرباها	۴۲	۱۱۱	۱۲۴	۳۰۰	۳۳۰	۲۷۹
چای، قهوه و کاکائو	۶۲	۲۱۶	۳۰۳	۳۸۵	۴۰۶	۳۹۶
ادویه‌ها، چاشنی‌ها و سایر ترکیبات خوراکی	۴۰	۹۷	۱۵۰	۲۸۹	۲۶۴	۲۵۰
انواع ادویه	۱۹	۳۳	۳۹	۹۰	۹۸	۸۴
چاشنی‌ها و سایر ترکیبات خوراکی	۲۰	۶۳	۱۱۱	۲۰۰	۱۶۶	۱۶۶
نوشابه‌ها و غذاهای آماده و دخانیات	۱۳۲	۲۶۷	۲۸۸	۴۴۲	۳۴۴	۵۰۴
انواع نوشابه	۴	۲۵	۴۴	۷۵	۸۳	۹۴
غذاهای آماده و تنقلات	۴۶	۷۶	۴۵	۸۰	۴۶	۱۵۳
دخانیات	۸۲	۱۶۷	۱۹۸	۲۸۶	۲۱۵	۲۵۷

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۸۳.

۱-۳-٤-۲-۸- مدیریت روستایی

روستا کوچک‌ترین واحد تشکیلاتی و اجتماعی در ایران محسوب می‌شود و بدیهی است که این واحد اجتماعی (روستا) به لحاظ وجود مناسبات اجتماعی، اقتصادی و پایبند بودن افراد به قوانین عرفی و مدنی، نمی‌تواند از تشکیلات سازمان مدیریتی بی‌نیاز باشد. اصولاً در جوامع انسانی شکل سازمان مدیریتی متأثر از نظام اجتماعی حاکم بر آن جامعه است و علی‌رغم وجود مسایل عدیده، ساماندهی و تقویت تشکیلات مدیریتی در تداوم نظام اجتماعی با چشم‌اندازی مثبت از توسعه همراه بوده و عدم وجود آن (تشکیلات مدیریتی) یا ضعف و ناکارآمد بودن آن، نتیجه کاملاً معکوس خواهد داشت.

۱-۳-٤-۲-۸-۱- مدیریت و توسعه پایدار روستایی

مشارکت مردم در روند توسعه پایدار از چنان اعتباری برخوردار است که گاهی توسعه را معادل مشارکت دانسته و یا مشارکت را وسیله و هدف توسعه ذکر کرده‌اند (مطیعی لنگرودی، ۱۳۸۲: ۸۱)، در بررسی میزان مشارکت در مدیریت روستاهای استان زنجان ملاحظه می‌شود که امر مشارکت در مدیریت و زمینه‌های مختلف همیاری ضعیف می‌باشد: چرا که مشارکت در مدیریت امور روستا در بین روستاییان استان سابقه‌ی چندان طولانی نداشته است؛ زیرا وجود هرم قدرت و روابط اجتماعی عمودی مانع از دخالت جمعیت روستایی در اداره امور مربوطه شده است. شیوه‌های همیاری در دهه‌های گذشته خصوصاً قبل از انقلاب در جوامع روستایی استان، نشانگر مشارکت میان گروه‌های خاص مثل گروه خویشاوندی، همسایگی و غیره می‌باشد، حال آن که مشارکت در امور عمومی مربوط به توسعه با سازمان مردمی و بدون دخالت قدرت موجود (مالک و دولت)، مسبوق به سابقه نیست و به همین علت است که فلسفه مشارکت نزد روستاییان روشن نمی‌باشد. البته این بدان معنا نیست که روستاییان نمی‌توانند در مدیریت امور آبادی سهیم باشند. اگر انگیزه‌ها و فرصت مشارکت به آنان داده شود، قطعاً شاهد بهبود وضعیت مدیریت در روستاهای استان خواهیم بود و این موضوع به عینه بعد از شروع به کار شوراها در برخی روستاها قابل مشاهده است.

۱-۳-٤-۲-۸-۲- تجربه مشارکت در مدیریت روستاها

تجربه‌ی مشارکت بعد از انقلاب اسلامی در روستاهای استان زنجان (به تبعیت از کشور)، حاوی نکات جالبی می‌باشد؛ چراکه نهادهایی متناسب با آرمان‌های انقلاب در روستاها به وجود آمد تا اوضاع نامطلوب روستاها را سامان بخشد به همین منظور شورای عالی کشاورزی به عنوان اولین نهاد سیاست‌گذاری و هماهنگی در امور روستاها تشکیل گردید. بعد از تشکیل شورای عالی کشاورزی، دولتمردان جهت برآورده نمودن نیازهای اقشار محروم روستا در سال ۱۳۵۸، نهادی تحت عنوان جهاد سازندگی با

کارآرایی لازم و فارغ از مقررات دست و پاگیر به منظور زیرسازی فعالیت‌های اقتصادی و عمرانی روستاها به وجود آوردند. از اهداف شکل‌گیری وزارت جهاد در سال ۱۳۶۲، می‌توان به بندهایی از ماده یک آن [که عبارت است از: ایجاد زمینه‌ی مناسب جهت رشد شخصیت والای انسانی روستاییان از طریق مشارکت و نظارت آنان در فعالیت‌های روستایی و همچنین بسیج اقشار مردم جهت سازندگی روستاها و فراهم کردن امکان تلاش برای نیروهای علاقه‌مند جامعه و رشد و تکامل آنها] اشاره نمود. بعد از این با شکل‌گیری مراکزی از جمله مراکز خدمات کشاورزی روستایی و عشایری اقداماتی برای روستاییان انجام شد.

در سال ۱۳۵۹ که شورای انقلاب واگذاری و احیاء اراضی را تصویب نمود، به تبع آن تشکیلات مناسبی تحت عنوان هیأت‌های هفت نفره در سطح روستاهای استان شکل گرفت که وظایف عمده‌ای برای آنان تعیین شد. از جمله این وظایف می‌توان به واگذری زمین، تعیین عرف حمل و اولویت واگذاری زمین، کنترل، نظارت و انواع کشت اراضی واگذار شده، تشخیص صلاحیت و میزان استحقاق وام‌گیرندگان و امکانات کشاورزی در طول اجرای این برنامه اشاره نمود. اهم ویژگی‌های این هیأت هفت نفره بدین شرح بود:

—مدیریت شورایی؛

—مشارکت مردم؛

—عدم عضویت زمین‌داران بزرگ؛

—استفاده از افراد بومی؛

—انعطاف پذیر بودن؛

—غیر متمرکز بودن و استقلال داشتن هیأت‌ها.

در ابتدای کار هیأت‌های هفت نفره، شوراهای اسلامی روستا با مسؤولیت جهاد سازندگی و مرکز هماهنگی شورای اسلامی شکل گرفت که نمایندگانی از جهاد، هیأت‌های هفت نفره و وزارت کشور حضور داشتند، این مرکز نوعی هماهنگی در اجرای امور مربوط در شوراها ایجاد کرد و تا سال ۱۳۶۵، حدود ۶۵ درصد از روستاهای استان زنجان از مدیریت روستا برخوردار شدند.

بنابر مطالبی که ذکر شد و به رغم شور و شوق فراوان جهادگران و سایر افراد مانند کارکنان هیأت‌های هفت نفره که نسبت به عمران و آبادانی روستاها و زدودن آثار محرومیت اقدام نموده بودند، در سطح بیش‌تر روستاهای استان شرایطی پدید آمد که نشانگر رکود و یا انحلال برخی از شوراهای اسلامی روستایی گردید. البته در سال‌های اخیر خصوصاً از سال ۱۳۷۷، با تشکیل دهیاری‌ها و همچنین احیاء شوراهای اسلامی شاهد تبلور مدیریت نسبتاً کارآمد در سطح روستاهای استان می‌باشیم.

۱-۳-٤-۲-۸-۳- دهیاری بازوی اجرایی شوراهای اسلامی

به موجب اصل یک صدم قانون اساسی جمهوری اسلامی، پیش‌برد سریع برنامه‌های اجتماعی، اقتصادی، عمرانی، بهداشتی، فرهنگی، آموزشی و سایر امور رفاهی از طریق همکاری مردم با توجه به مقتضیات محلی، اداره امور هر روستا، بخش، شهر، شهرستان یا استان با نظارت شورایی به نام شورای ده، بخش و... صورت می‌گیرد که اعضای آن را مردم همان محل انتخاب می‌کنند (مهدوی، ۱۳۷۸: ۲۸)، با توجه به اینکه حصول یک نظام همه جانبه توسعه روستایی که در آن اصل مشارکت عمومی مردم به عنوان یک عنصر زیربنایی اولیه محسوب می‌گردد، بدون ارزش‌گذاری به مدیریت محلی و توانایی‌های بالفعل و بالقوه آن‌ها و ایجاد تشکل‌های مردمی تحقق نخواهد یافت، از این رو قانون تأسیس دهیاری‌های خودکفا در روستاهای کشور در سال ۱۳۷۷ به تصویب مجلس رسید و بر این اساس طبق تصویب نامه هیأت وزیران در تاریخ ۱۳۸۰/۲/۸ و اصلاحیه آن در مورخ ۱۳۸۲/۲/۱۶ وظایف متعددی در یک ماده و ۴۸ بند برای دهیاری در نظر گرفته شده است. نظام سلسله مراتبی مدیریت روستایی در استان زنجان به تبعیت از تصویب قانون دهیاری‌ها به گونه‌ای بود که در رأس، بخشداری به عنوان ارائه کننده سیاست وزارت کشور قرار داشته و اعضای شورای اسلامی نیز مابین دهیار و بخشدار واقع شده‌اند. با توجه به سلسله مراتب مدیریتی نوین که در سطح روستاهای استان برقرار شده است، می‌توان آن را یک گام بسیار مثبت و مؤثر در راستای عمران و آبادی روستاها تلقی نمود. براساس بررسی به عمل آمده از روستاهای استان، دهیاری‌ها در توسعه کالبدی و در زمینه عمرانی- خدماتی و به عنوان بازوی اجرایی، نقش کلیدی را در روستاها ایفا می‌نمایند.

از مهم‌ترین فعالیت‌های اجرا شده یا در دست اجرا در دهیاری‌های استان زنجان می‌توان به تهیه و اجرای طرح‌های هادی روستایی را عنوان نمود، به طوری که از تمامی روستاهای دارای دهیاری، طرح هادی تهیه شده و یا در دست تهیه می‌باشد (در بعضی از روستاهای استان، بنیاد مسکن، قبل از تأسیس دهیاری مبادرت به تهیه طرح هادی نموده و اکنون دهیاران برای اتمام آنها اقدام نموده‌اند). البته تهیه و اجرای طرح هادی روستایی از وظایف بنیاد مسکن انقلاب اسلامی بوده، ولی براساس تفاهم نامه‌ای که بین وزارت کشور و بنیاد مسکن در سال ۱۳۸۲، منعقد گردیده، دهیاری‌ها نیز می‌توانند با همکاری بنیاد مسکن به تهیه و اجرای طرح هادی روستایی اقدام نمایند. علاوه بر فعالیت‌های مذکور، برخی از دهیاری‌ها در زمینه فعالیت‌های اقتصادی و افزایش فرصت‌های شغلی، به تشکیل تعاونی (خصوصاً تولید فرش)، اقدام نموده‌اند، که این امر سبب اشتغال زنان روستایی استان شده است.

۱-۳-٤-۲-۹- جمع‌بندی

اقتصاد روستایی شامل کلیه فعالیت‌هایی است که در محیط روستا اعم از کشاورزی و یا غیر کشاورزی به منظور تـأمین معـاش روستاییان صورت می‌گیرد. در سکونتگاه‌های روستایی استان زنجان به علت تنوع در محیط‌های روستایی و تفاوت در توانـایی‌هـای محیطی، فعالیت‌های اقتصادی در کلیه روستاها یکسان نمی‌باشد و این فعالیت‌ها اغلب از روستایی به روستای دیگر متفـاوت اسـت. به طور کلی فعالیت‌های اقتصادی روستاهای استان در دو محور اصلی کشـاورزی و دامـداری، مـی‌باشـد. البتـه در برخـی روسـتاها فعالیت‌های صنعتی و خدماتی وجود داشته که با توجه به مکان استقرار سکونتگاه‌ها، متفاوت می‌باشد.

در بررسی نحوه‌ی مالکیت اراضی سکونتگاه‌های روستایی استان زنجان ملاحظه شد که مالکیـت اراضـی روسـتاها در گذشـته دستخوش تغییرات و بی‌ثباتی‌های زیادی بوده است. پیوسته گروه‌های اجتماعی جدیدی جزء زمین‌داران در می‌آمدند و گروه‌هـایی از آن خارج می‌شدند. قبل از اصلاحات اراضی ارباب، مالک کل یا بخش اعظم زمین‌های روستا بوده و رعیت با عناوین مختلف در آن مشغول به کار می‌شدند. ولی بعد از اصلاحات ارضی زمین بین زارعین صاحب نسق تقسیم شده و رعیت به عنوان خـرده مالـک در روستا شناخته شدند. بنابراین وضعیت فعلی مالکیت اراضی سکونتگاه‌های روستایی استان غالباً به صورت خرده مالکی می باشد.

نظام‌های بهره‌برداری در سکونتگاه‌های روستایی استان زنجان متأثر از عوامل مختلفـی همچـون: تولیـد، مالکیـت، مـدیریت و عوامل اقتصادی، اجتماعی و سیاسی بوده‌اند، بررسی این عوامل نشان می‌دهد که در مجموع هـر یـک از نظـام‌هـای بهـره‌بـرداری کشاورزی دارای وضع، مشخصات و ترکیب حاصل از عوامل تولید است که وجه تمایز آن را از سایر بهره‌برداری‌ها معین مـی‌کنـد و امکان نمونه‌بندی و شناسایی هر یک را فراهم می‌سازد. این نظام‌ها در انواع سنتی آن وجود داشته و برخی بـا تحـولات سیاسـی و اجتماعی دستخوش تحول گردیده و پاره‌ای اثرات و عملکردشان کم رنگ شده و بعضی نیز با حفظ تمـام ویژگـی‌هـا و مشخصـات خود پابرجا مانده است.

سطح زیرکشت محصولات زراعی استان زنجان در سال‌های اخیر افزایش زیادی داشته است، این سطوح افزایش یافتـه عمـدتاً مربوط به محصولات آبی می‌باشد که در حوضه‌های آبریز قزل‌اوزن و ابهررود و برخی نقاط شهرستان طارم (به جهت اجـرای یـک سری از طرح‌های تأمین آب)، قرار داشته است. از محصولاتی که سطح زیرکشت آن افزایش یافته می‌توان به گندم، جـو، سـبزی و صیفی‌جات، اشاره نمود.

در بررسی و جمع‌بندی وضعیت اشتغال در سکونتگاه‌های روستایی استان ملاحظه شـد کـه از مجمـوع ۴۵۱۹۲۳ نفـر جمعیـت، ساکن در نقاط روستایی استان معادل ۳۱۹۵۵۳ نفر جمعیت بالای ده ساله بوده که از این میزان حدود ۱۱۶۸۸۲ نفر جمعیـت فعـال، گزارش شده است. جمعیت شاغل و بی‌کار نقاط روستایی استان به ترتیب ۱۱۰۵۰۰ و ۶۳۸۲ نفر بوده است. بنابراین نرخ اشـتغال در

نقاط روستایی در حدود ۹۴/۵ درصد بوده که در مقایسه با استان که دارای نرخ اشتغال ۹۳/۷ می‌باشد، حدود ۰/۸ درصد بیش‌تر است. با توجه به نرخ اشتغال سکونتگاه‌های روستایی استان، نرخ بیکاری ۵/۵ درصد گزارش شده که در مقایسه با نرخ بی‌کاری استان از وضعیت مطلوبی برخوردار است.

اهمیت مسکن در سکونتگاه‌های روستایی استان زنجان به واسطه‌ی نقش تولیدی که در کنار سایر نقش‌ها ایفا می‌کند، بسیار حائز اهمیت است و با توجه به این که نزدیک به ۵۰ درصد از جمعیت استان زنجان در سکونتگاه‌های روستایی ساکن هستند، با وجود این سکونتگاه‌های روستایی دارای مسکن مناسب نمی‌باشند و یا از مطلوبیت چندانی برخوردار نیستند. در این عدم مطلوبیت، سهم جنبه‌های کیفی مسأله به مراتب بیش‌تر از جنبه‌های کمی آن است. به کارگیری مصالح و کم دوام و نیمه بادوام (خشت و گل و چوب، سنگ و چوب و...) و عدم رعایت اصول فنی ساخت و ساز در اغلب مساکن روستایی استان زنجان، نمونه بارزی از عدم مطلوبیت آنها می‌باشد.

در بررسی از نظام استقرار سکونتگاه‌های روستایی استان ملاحظه شد که اغلب روستاها از لحاظ دارا بودن تأسیسات و زیربناهای روستایی و نظام خدمات‌رسانی با ناسازگاری روبه رو می‌باشند، که دلیل آن را می‌توان در نبود برنامه و سیاست‌های مشخص و هماهنگ برای نگهداشت جمعیت روستاهای استان عنوان نمود. دشواری نگهداشت جمعیت در محیط روستایی به دلیل مشکلات تأمین زیربناها، خدمات، کمبود فرصت‌های شغلی جدید در کانون‌های روستایی به ویژه روستاهای کوچک و پراکنده، نابسامانی در بازار کار روستایی، عدم تعادل در عرضه و تقاضای نیروی انسانی، نابسامانی در جابه‌جایی جمعیت و مهاجرت‌های بیش از حد جمعیت از روستا به شهر که موجب تخلیه‌ی روستاها شده در کنار سایر مشکلات، از جمله اساسی‌ترین مسایل و تنگناهای جامعه‌ی روستایی و نظام خدمات‌رسانی به شمار می‌آید.

مشارکت در مدیریت امور روستا در بین روستاییان استان سابقه‌ی چندان طولانی ندارد، زیرا وجود هرم قدرت و روابط اجتماعی عمودی مانع از دخالت جمعیت روستایی در اداره امور مربوطه شده است. شیوه‌های همیاری در دهه‌های گذشته خصوصاً قبل از انقلاب در جوامع روستایی استان، نشانگر مشارکت میان گروه‌های خاصی مثل گروه خویشاوندی، همسایگی و غیره می‌باشد، حال آن که مشارکت در امور عمومی مربوط به توسعه با سازمان مردمی و بدون دخالت قدرت موجود (مالک و دولت)، مسبوق به سابقه نیست و به همین علت است که فلسفه‌ی مشارکت نزد روستاییان روشن نمی‌باشد. البته این بدان علت نیست که روستاییان نمی‌توانند در مدیریت امور آبادی سهیم باشند بلکه، اگر انگیزش‌های درونی و فرصت چنین مشارکتی به آنان داده شود، قطعاً شاهد بهبود وضعیت مدیریت در روستاهای استان خواهیم بود و این موضوع به عینه بعد از شروع به کار شوراها در برخی روستاها قابل مشاهده می‌باشد.

۱-۳-٤-۳- اقتصاد نواحی خاص (مناطق ویژه و تخصصی، جاذبه‌های طبیعی، فرهنگی و تاریخی و...)

در استان مصداقی برای این سرخط وجود ندارد.

منابع و مأخذ

۱. اداره کل اوقاف و امور خیریه استان زنجان، ۱۳۶۷۹؛ گزارش تعداد موقوفات و رقبات استان زنجان، گزارش منتشر نشده.

۲. پایگاه اطلاع رسانی شهرداری لندن www.London.Gov.uk 2006

۳. سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان زنجان، ۱۳۷۸؛ گزیده نتایج تفضیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن شهرستان زنجان سال ۱۳۷۵، انتشارات سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان زنجان.

۴. سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان زنجان، ۱۳۷۸؛ گزیده نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن استان زنجان، سال ۱۳۷۵، زنجان، انتشارات سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان زنجان.

۵. سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان زنجان، ۱۳۸۲؛ گزارش اقتصادی، اجتماعی استان زنجان در سال ۱۳۸۱، زنجان، انتشارات سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان زنجان

۶. سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان زنجان، ۱۳۸۳؛ شناسنامه آماری شهرهای استان زنجان، زنجان، انتشارات سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان زنجان.

۷. سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان زنجان، ۱۳۸۴؛ سالنامه آماری استان زنجان سال۱۳۸۳، انتشارات سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان زنجان.

۸. سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان زنجان، ۱۳۸۴؛ سالنامه آماری کل کشور سال۱۳۸۳، تهران، دفتر انتشارات و اطلاع رسانی مرکز آمار ایران.

۹. سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان زنجان؛ نتایج مقدماتی جمعیتی سرشماری عمومی کارگاهی استان زنجان سال ۸۲-۱۳۸۱، زنجان، انتشارات سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان زنجان.

۱۰. سازمان مدیریت و برنامه ریزی استانداری زنجان، ۱۳۸۵؛ سالنامه آماری استان زنجان، سال ۱۳۸۴، زنجان، انتشارات سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان زنجان.

۱۱. سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵؛ سالنامه آماری کشور ۱۳۸۴، تهران، دفتر انتشارات و اطلاع رسانی مرکز آمار ایران.

۱۲. شهرداری منطقه ۶ شهر تهران، ۱۳۸۴؛ جزوه اطلاع رسانی و آموزش، معاونت هماهنگی و برنامه ریزی.

۱۳. مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، وبگاه مرکز آمار ایران، www.sci.org.ir

۱۴. مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری کارگاهی، سال ۱۳۸۱.

۱۵. مرکز آمار ایران، ۱۳۸۲؛ نتایج تفصیلی سرشماری عمومی کشاورزی، منتشر نشده.

۱۶. مطیعی لنگرودی، حسن، ۱۳۸۲؛ مدیریت برای نوسازی روستایی، فصلنامه جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای، دانشگاه فردوسی مشهد.

۱۷. مهدوی، مسعود، ۱۳۷۸؛ مقدمه‌ای بر جغرافیای روستای ایران، تهران، انتشارات سمت.

۱۸. مهندسین مشاور آرمانشهر، ۱۳۸۳؛ طرح تجدید نظر تفصیلی شهر زنجان

۱۹. نجاتی حسینی، سید محمود، سال ۱۳۸۰؛ بررسی جایگاه مفهوم شهروندی در قانون شهرداری ایران، انتشارات سازمان شهرداری‌های کشور.

20. National Strategy for Neighborhood Renewal, 2004, A Framework for consultation

۱-۳-۵- تحلیـل اقتصاد کلان استان و جایگاه آن در سطح ملی در ۵ سال گذشته

۱-۳-۵- تحلیـل اقتصاد کلان استان و جایگاه آن در سطح ملی در ۵ سال گذشته

کلیات

تدوین سند آمایش و تشخیص مهم‌ترین قابلیت‌ها و برتری‌های نسبی مناطق و همچنین عمده‌ترین محدودیت‌هـا و تنگناهـای توسعه‌ی مناطق و به تبع آن تقسیم کار ملی بین استان‌ها و تعیین جایگاه هر استان در برنامه‌های توسعه، گامی در جهت توسـعه‌ی عدالت‌محور، محسوب می‌شود.

در یک تقسیم‌بندی کلی، اقتصاد را به دو بخشِ اقتصاد خرد و کلان، تقسیم می‌نمایند. اقتصاد کلان شامل آن بخش از اقتصاد است که پدیده‌های اقتصادی را در سطح کلان مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد؛ بدون داشتن یک دیدگاه کلی و اقتصاد کـلان در رابطه با اقتصاد استان‌ها تعیین راهبردها و استراتژی‌های اقتصادی، غیرممکن می‌باشد.

برخی از شاخص‌های مهم اقتصادی بیانگر وجود پتانسیل یا ظرفیت‌های تولیدی بالا در اسـتان مـی‌باشـد. از جملـه‌ی ایـن شاخص‌ها، میزان زمین‌های قابل کشت (دیم و آبی) استان، مزیت نسبی در تولید برخی از محصولات کشاورزی مثل: گندم، انگـور، سیر، زیتون، تعداد و تنوع معادن، موقعیت جغرافیایی منحصر به فرد استان در نزدیکی بـه پایتخـت و همجـواری بـا بـیش از هفـت استان کشور، برخورداری از زیر ساخت‌های مناسب اصلی توسعه نظیر، شبکه‌ی راه‌ها و ارتباطات، مؤکد بر توانمنـدی بـالقوه اسـتان است، لیکن در عمل از جنبه‌ی شاخص‌های اصلی اقتصادی، این استان از جایگاه پایین‌تری نسبت به میانگین کشوری قرار دارد. به عنوان نمونه: پایین بودن سرانه‌ی تولید ناخالص داخلی (با نفت خام و گاز طبیعی و بدون آن)، سرانه‌ی سپرده‌گذاری، متوسط درآمـد خانوارهای شهری و روستایی متوسط هزینه‌ی خانوارهای شهری و روستایی استان نسبت به معیارهایی چـون سـهم مسـاحت و یـا سهم جمعیتی استان نسبت به کشور، شکاف توسعه در استان با متوسط کشور را بیان می‌کند.

در سرخط ۱-۳-۵، اقتصاد کلان از قبیل: تولید ناخالص داخلی، ارزش افزوده و... مورد بررسی و تحلیـل قـرار گرفتـه و جایگـاه استان در سطح ملی در ۵ سال گذشته، مشخص می‌گردد.

۱ -۳-۵-۱- تولید ناخالص داخلی

محصول ناخالص داخلی استان "GDRR"، از مجموع ارزش افزوده‌ی کلیه‌ی فعالیت‌های اقتصادی واحدهای تولیدی در سطح استان بدست می‌آید. محاسبه‌ی محصول ناخالص داخلی در استان‌ها نقش قابل توجهی در برنامه‌ریزی منطقه‌ای دارد، به طوری که تحقق اهداف برنامه‌ریزی منطقه‌ای و استانی بدون استفاده از یافته‌های حساب‌های منطقه‌ای امکان‌پذیر نیست. محاسبه‌ی محصول ناخالص داخلی در استان‌ها دارای فواید و کاربردهای زیادی است، از جمله:

- ارائه‌ی تصویری از عملکرد اقتصادی استان در یک دوره‌ی زمانی معین؛
- امکان مقایسه و ارزیابی عملکرد فعالیت‌های اقتصادی استان در ادوار مختلف؛
- تعیین سهم محصول ناخالص داخلی استان در محصول ناخالص داخلی کشور؛
- محاسبه‌ی سهم استان در تولید هر یک از رشته فعالیت‌ها در کل کشور؛
- تعیین و محاسبه‌ی سهم ارزش افزوده هر یک از رشته فعالیت‌ها در کل محصول ناخالص داخلی استان؛
- امکان ارائه‌ی تحلیل‌های کلان اقتصادی در سطح استان‌ها با عنایت به وجود اطلاعات به صورت سری زمانی؛
- شناخت استعدادهای بالفعل و بالقوه استان و تعیین مزیت‌های نسبی استان در تولید رشته‌ی فعالیت‌های مختلف؛
- تعیین جهت‌گیری فعالیت‌های استان؛
- کمک به ایجاد بانک‌های اطلاعاتی در استان جهت برنامه‌ریزی‌های توسعه‌ی اقتصادی؛
- امکان مقایسه و تجزیه و تحلیل میان وضعیت‌های اقتصادی استان‌های مختلف برای ایجاد تعادل اقتصادی و اجتماعی.

برای محاسبه‌ی تولید ناخالص داخلی به قیمت بازار از طریق ارزش افزوده، باید ارزش افزوده کلیه‌ی بخش‌های اقتصادی استان محاسبه گردیده و خالص مالیات بر محصول به کل ارزش افزوده ناخالص محاسبه شده به قیمت پایه، اضافه گردد. اگر ستانده و در نتیجه ارزش افزوده به قیمت تولید کننده محاسبه شده باشد، برای محاسبه‌ی تولید ناخالص داخلی بازار تنها باید مالیات منهای یارانه بر واردات و مالیات بر ارزش افزوده، اضافه شود؛ به عبارت دیگر برای محاسبه‌ی ارزش افزوده هر بخش، از رابطه‌ی ذیل استفاده می‌نمایند:

مصارف واسطه هر بخش- ستانده هر بخش= ارزش افزوده هر بخش

برای محاسبه‌ی محصول ناخالص داخلی استان به قیمت بازار از طریق ارزش افزوده، از رابطه‌ی ذیل بهره می‌گیرند:

خالص مالیات بر واردات + ارزش افزوده استان= محصول ناخالص داخلی استان به قیمت بازار

الف- سهم ارزش افزوده بخش‌های اقتصادی در محصول ناخالص داخلی

در سال‌های ۱۳۸۲ و ۱۳۸۳، ترکیب تولید ناخالص استان به ترتیب بر پایه‌ی بخش‌های خدمات، کشاورزی، صنعت و معدن و ساختمان بوده است. در طول سال‌های ۸۶-۱۳۸۴، این ترکیب تغییر نموده؛ به گونه‌ای که الگوی تولیدی استان به ترتیب بر پایه‌ی بخش‌های خدمات، صنعت و معدن، کشاورزی و ساختمان بوده است.

در طول سال‌های مورد بررسی (۸۶- ۱۳۸۲)، سهم ارزش افزوده‌ی بخش کشاورزی در تولید ناخالص داخلی استان از ۲۴/۶ درصد در سال ۱۳۸۲، به ۱۸/۸ درصد در سال ۱۳۸۶، تنزل نموده است. سهم بخش صنعت و معدن از ۲۲/۳ درصد به ۲۲/۱ درصد کاهش یافته، سهم بخش ساختمان از ۶/۸ درصد به ۱۱/۲درصد، افزایش یافته و سهم خدمات نیز از ۴۵/۸ درصد به ۴۷ درصد، افزایش یافته است.

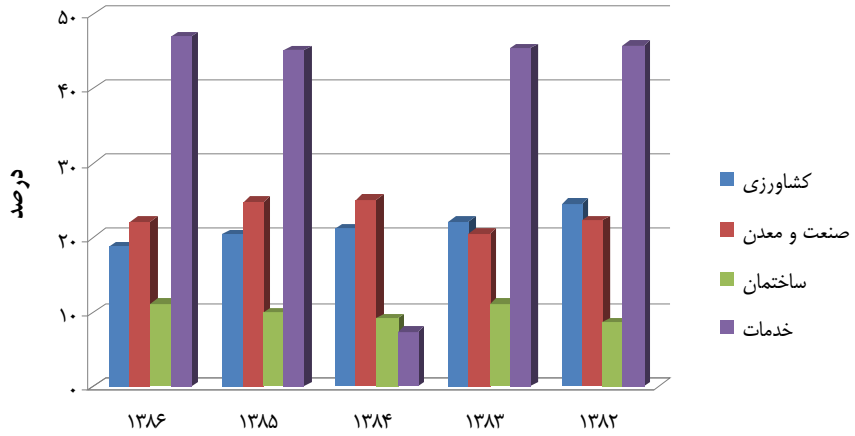
در سال‌های ۸۶-۱۳۸۲، ترکیب تولید ناخالص داخلی کشور همواره بر پایه‌ی بخش‌های خدمات، صنعت و معدن، کشاورزی و ساختمان بوده است (نمودار و جدول شماره‌ی ۱).

در پنج ساله مورد بررسی، سهم بخش‌های کشاورزی و خدمات با روند کاهشی مواجه گردیده؛ به طوری که سهم بخش کشاورزی از ۱۰/۸ درصد در سال ۱۳۸۲، به ۸/۶ درصد در سال ۱۳۸۶، تنزل نموده و سهم بخش خدمات نیز از ۵۰/۴ درصد به ۴۸/۲ درصد، کاهش یافته است.

سهم بخش صنعت و معدن از ۳۴ درصد به ۳۷/۳ درصد، افزایش یافته و سهم ساختمان نیز از ۴/۴ درصد به ۵/۴ درصد، افزایش یافته است.

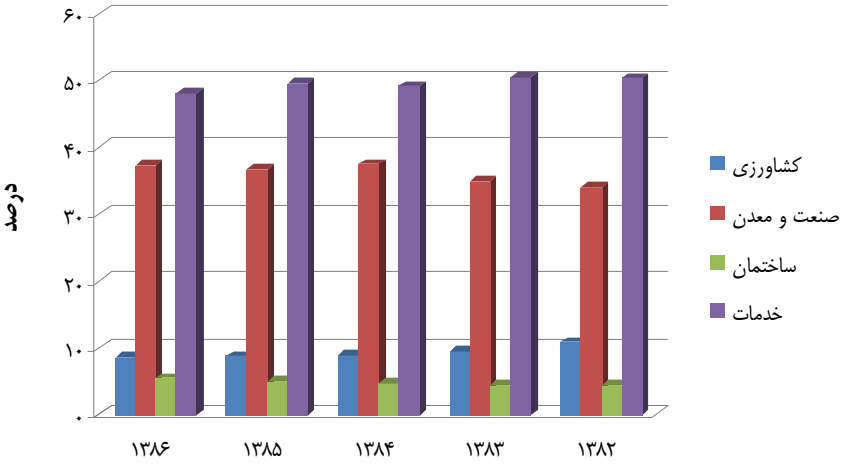
در دوره‌ی مورد مطالعه، سهم بخش کشاورزی در اقتصاد کشور و استان همواره با روند کاهشی مواجه گردیده است. سهم بخش صنعت و معدن در کشور روند صعودی و در استان روند کاهشی داشته است. بخش ساختمان در کشور و استان روند فزاینده داشته؛ لیکن شتاب آن در استان از کشور بوده است. سهم بخش خدمات در کشور روند کاهشی داشته و در استان روند افزایشی داشته است.

نمودار شماره‌ی ۱- سهم ارزش افزوده‌ی بخش‌های اقتصادی استان

مأخذ: حساب‌های منطقه‌ای کشور و استان در سال‌های ۸۶-۱۳۸۲، مرکز آمار ایران.

نمودار شماره‌ی ۲- سهم ارزش افزوده‌ی بخش‌های اقتصادی کشور

مأخذ: پیشین

جدول شماره‌ی ۱- ارزش افزوده‌ی بخش‌های اقتصادی استان و کشور (به قیمت بازار) در سال‌های ۸۶-۱۳۸۲

(واحد: میلیون ریال)

سال / بخش‌های اقتصادی	استان زنجان					کشور				
	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸٤	۱۳۸۵	۱۳۸٦	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸٤	۱۳۸۵	۱۳۸٦
کشاورزی	۲/۴۵۳/۰۱۵	۲/۹۰۳/۹۹۱	۳/۶۳۴/۱۵۷	۴/۳۰۵/۳۳۹	۴/۶۰۹/۰۳۰	۱۲۸/۷۸۴/۸۵۴	۱۴۷/۰۲۷/۰۵۵	۱۷۲/۴۱۴/۰۳۵	۲۱۰/۰۹۵/۱۷۵	۲۶۱/۵۶۰/۳۲۰
صنعت و معدن	۲/۲۲۸/۴۳۸	۲/۷۰۰/۳۹۱	۴/۳۰۳/۶۵۲	۵/۲۴۰/۷۷۴	۵/۴۰۸/۶۰۷	۴۰۳/۷۷۲/۵۴۴	۵۴۴/۸۰۴/۷۶۹	۷۲۷/۶۱۱/۸۷۰	۸۷۵/۵۰۵/۵۵۷	۱/۱۴۰/۴۰۴/۷۲۲
ساختمان	۶۷۷/۶۰۳	۱/۴۵۶/۶۶۸	۱/۵۶۹/۲۰۵	۲/۱۰۴/۷۴۹	۲/۷۳۲/۴۴۷	۵۲/۲۵۴/۹۶۹	۶۹۰/۰۹۵/۸۱۹	۹۰/۶۸۹/۴۹۴	۱۱۸/۴۹۸/۹۸۵	۱۶۵/۹۶۳/۹۸۹
خدمات	۴/۵۷۴/۳۷۴	۵/۹۶۸/۵۳۵	۷/۶۵۲/۳۶۶	۹/۵۲۸/۷۲۴	۱۱/۴۹۶/۵۱۷	۵۹۹/۶۸۳/۶۹۸	۷۸۴/۹۹۳/۸۱۸	۹۵۴/۵۰۳/۸۱۴	۱/۱۷۹/۷۵۷/۶۰۶	۱/۴۷۴/۷۵۴/۷۱۹
محصول ناخالص داخلی (به قیمت بازار)	۹/۹۸۹/۹۳۳	۱۳/۱۴۶/۱۸۲	۱۷/۱۰۸/۳۲۴	۲۱/۱۳۴/۲۰۷	۲۴/۴۵۸/۸۷۵	۱/۱۸۹/۲۸۶/۸۷۹	۱/۵۵۴/۸۱۰/۸۹۴	۱/۹۴۱/۱۸۷/۵۸۴	۲/۳۸۰/۵۱۶/۲۴۸	۳/۰۵۸/۷۹۷/۲۸۲

مأخذ: حساب‌های منطقه‌ای کشور و استان در سال‌های ۸۶- ۱۳۸۲، مرکز آمار ایران

ب- سهم استان از ارزش افزوده‌ی بخش‌های اقتصادی و تولید ناخالص داخلی کشور سال‌های ۸۶- ۱۳۸۲

ارزش افزوده‌ی بخش کشاورزی کشور در سال ۱۳۸۲، بیش از ۱۲۸۷۸۴ میلیارد ریال، بوده که سهم استان برابر با ۱/۹۰ درصد بوده است. سهم استان در سال‌های ۸۶- ۱۳۸۳ به ترتیب: ۱/۹۷، ۲/۱۱، ۲/۰۵ و ۱/۷۶ درصد بوده است (جدول شماره‌ی ۱).

ارزش افزوده‌ی بخش صنعت و معدن کشور در سال ۱۳۸۲، بیش از ۴۰۳۷۷۲ میلیارد ریال، بوده که سهم استان برابر با ۰/۵۵ درصد بوده است. سهم استان در سال‌های ۸۶- ۱۳۸۳ به ترتیب: ۰/۵۰، ۰/۵۹، ۰/۶۰ و ۰/۴۷ درصد بوده است (جدول شماره‌ی ۱).

ارزش افزوده‌ی بخش ساختمان کشور در سال ۱۳۸۲، نزدیک به ۵۲۲۵۵ میلیارد ریال، بوده که سهم استان برابر با ۱/۳۰ درصد بوده است. سهم استان در سال‌های ۸۶- ۱۳۸۳ به ترتیب: ۲/۱۱، ۱/۷۳، ۱/۷۸ و ۱/۶۵ درصد بوده است (جدول شماره‌ی ۱).

ارزش افزوده‌ی بخش خدمات کشور در سال ۱۳۸۲، بیش از ۵۹۹۶۸۳ میلیارد ریال، بوده که سهم استان برابر با ۰/۷۶ درصد بوده است. سهم استان در سال‌های ۸۶- ۱۳۸۳ به ترتیب: ۰/۷۶، ۰/۸۰، ۰/۸۱ و ۰/۷۸ درصد بوده است (جدول شماره‌ی ۱).

محصول ناخالص داخلی کشور (به قیمت بازار)، در سال ۱۳۸۲ بیش از ۱۱۸۹۲۸۶ میلیارد ریال، بوده که سهم استان برابر با ۰/۸۴ درصد بوده است. سهم استان از تولید ناخالص داخلی کشور در سال‌های ۸۵- ۱۳۸۳، با اندکی افزایش به ترتیب: ۰/۸۵، ۰/۸۸ و ۰/۸۹ درصد بوده؛ لیکن در سال ۱۳۸۶، به ۰/۸۰ درصد تنزل یافته است.

با قدری تأمل در مطالب فوق، مشاهده می‌شود که در سال‌های مورد بررسی، سهم بخش‌های ساختمان و خدمات از ارزش افزوده‌ی بخش‌های ذیربط در کشور افزایش داشته است و سایر بخش‌ها با کاهش سهم مواجه گردیده‌اند.

با توجه به سهم جمعیتی استان، سهم استان از ارزش افزوده‌ی بخش‌های صنعت و معدن، خدمات و همچنین سهم استان از محصول ناخالص داخلی کشور بسیار ناچیز می‌باشد.

ج- مزیت نسبی آشکار شده (RCA) در بخش‌های اقتصادی استان نسبت به کل کشور در سال‌های ۸۶- ۱۳۸۲

برای تعیین جایگاه بخش‌های اقتصادی استان در اقتصاد ملی از شاخص‌هایی استفاده می‌کنند که یکی از آنها شاخص ضریب مکانی یا *RCA*، می‌باشد:

شاخص ضریب مکانی یا ضریب نسبی بالفعل آشکار شده "*RCA*" *Revealed comparative Advantage* شاخص "*RCA*" از رابطه‌ی زیر بدست می‌آید:

$$RCA = \frac{\frac{\text{ارزش افزوده‌ی بخش/ فعالیت اقتصادی i در استان}}{\text{تولید ناخالص داخلی استان}}}{\frac{\text{ارزش افزوده‌ی بخش/ فعالیت اقتصادی i در کشور}}{\text{تولید ناخالص داخلی کشور}}}$$

شاخص "RCA"، نشان می‌دهد که کدام یک از بخش‌های اقتصادی استان نسبت به کل کشور دارای مزیت نسبی است. این شاخص سهم ارزش افزوده یک بخش اقتصادی مورد نظر استان را در تولید ناخالص داخلی استان با سهم ارزش افزوده‌ی همان بخش اقتصادی کشور در تولید ناخالص داخلی کشور مورد مقایسه قرار می‌دهد.

اگر شاخص"RCA" بزرگ‌تر از عدد یک باشد، آن بخش دارای مزیت نسبی است و اگر کوچک‌تر از عدد یک باشد، فاقد مزیت نسبی است.

ذکر این نکته ضروری است که معیار اصلی این شاخص برای تعیین مزیت نسبی، ارزش افزوده می‌باشد؛ لذا ممکن است یک بخش اقتصادی به طور بالقوه قابلیت توسعه داشته باشد و دارای مزیت باشد، اما سرمایه‌گذاری مناسب در این بخش صورت نگرفته باشد و ارزش افزوده‌ی آن پایین باشد؛ از این رو شاخص "RCA" پایینی داشته باشد؛ به عبارت دیگر این شاخص مزیت نسبی بالفعل را اندازه‌گیری می‌نماید.

همچنین میزان عددی این شاخص شدت مزیت را هم نشان می‌دهد. به طوری که هر بخش اقتصادی که ضریب "RCA" بیش‌تری داشته باشد، از مزیت نسبی بیش‌تری برخوردار است.

براساس بررسی صورت گرفته در خصوص ارزش افزوده‌ی بخش‌های مختلف اقتصادی استان و کشور، همچنین بررسی سهم بخش‌های مختلف اقتصادی استان نسبت به کشور، مزیت نسبی استان در سال‌های مورد مطالعه به شرح جدول ذیل می‌باشد:

جدول شماره‌ی ۲- مزیت نسبی آشکار شده استان در سال‌های ۸۶-۱۳۸۲

ردیف	سال	مزیت نسبی آشکار شده استان براساس شاخص RCA
۱	۱۳۸۲	کشاورزی- ساختمان
۲	۱۳۸۳	کشاورزی- ساختمان
۳	۱۳۸۴	کشاورزی- ساختمان
۴	۱۳۸۵	کشاورزی- ساختمان
۵	۱۳۸۶	کشاورزی- ساختمان

مأخذ: محاسبات تحقیق، سال‌های ۸۶-۱۳۸۲.

محاسبه‌های انجام شده با شاخص RCA، نشان دهنده‌ی آن است که استان زنجان در سال‌های ۸۶-۱۳۸۲، در بخش‌های کشاورزی و ساختمان دارای مزیت نسبی بوده؛ اما مزیت نسبی بخش کشاورزی از بخش ساختمان بوده است؛ به عبارت دیگر، شاخص RCA گویای آن است که استان زنجان در بخش کشاورزی نسبت به سایر بخش‌ها از قوت بیش‌تری برخوردار می‌باشد.

د- جایگاه فعالیت‌های اقتصادی در استان و کشور از منظر ارزش افزوده و سهم از تولید ناخالص داخلی

برای تهیه و محاسبه‌ی GDP کشور و استان از طبقه‌بندی استانداردهای بین‌المللی کلیه‌ی رشته فعالیت‌های اقتصادی «ISIC» استفاده می‌نمایند؛ این روش نوعی طبقه‌بندی استاندارد برای فعالیت‌های اقتصادی تولیدی است که هدف اصلی آن فراهم نمودن مجموعه‌ای از رده‌های فعالیتی است؛ به طوری که بتوان موجودیت‌های اقتصادی را براساس نوع فعالیتی که انجام می‌دهند، ندی نمود. به منظور امکان مقایسه‌ی آمارهای اقتصادی در سطح بین المللی و استان‌ها به کشورها و استان‌ها توصیه گردید تا از سیستم طبقه‌بندی ISIC، برای طبقه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی استفاده کنند.

با بررسی و مقایسه‌ی ارزش افزوده فعالیت‌های ۱۵ گانه استان در سال‌های ۸۶-۱۳۸۲ مشخص می‌شود که فعالیت‌های کشاورزی، شکار و جنگلداری، صنعت و عمده فروشی، خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها بیش‌ترین سهم از تولید ناخالص استان را به خود اختصاص داده اند (جدول‌های شماره‌ی ۳ و ۲).

سهم فعالیت‌های کشاورزی، شکار و جنگلداری در سال‌های ۸۶- ۱۳۸۲ به ترتیب ۲۴/۵، ۲۲، ۲۱/۲، ۲۰/۳ و ۱۸/۸ درصد، بوده است. با وجود روند نزولی در سهم فعالیت‌های مزبور، همواره بیش‌ترین سهم را دارا بوده است (جدول‌های شماره‌ی ۳ و ۲).

سهم فعالیت‌های صنعتی در سال‌های ۸۶-۱۳۸۲ به ترتیب ۱۸/۸، ۱۷/۳، ۲۱/۴، ۱۸/۳ و ۱۸/۷ درصد بوده است؛ سهم این فعالیت‌ها بجز سال ۱۳۸۴ که افزایش یافته، در بقیه‌ی سال‌ها با کاهش مواجه گردیده است.

سهم فعالیت‌های عمده فروشی، خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها در سال‌های ۸۶-۱۳۸۲ به ترتیب ۱۱/۶، ۱۲، ۱۱/۲، ۱۱و ۱۱/۹ درصد، بوده است. با وجود نوسانات در سهم فعالیت‌های مزبور، در نهایت سهم آن از ۱۱/۶ درصد به ۱۱/۹ درصد، افزایش یافته است (جدول‌های شماره‌ی ۳ و ۲).

در سال‌های ۸۶- ۱۳۸۲، فعالیت‌های ماهیگیری، معدن، هتل و رستوران، سایر خدمات عمومی، اجتماعی، شخصی و خانگی، واسطه‌گری‌های مالی و تأمین آب، برق و گاز طبیعی کمترین سهم از تولید ناخالص داخلی استان را داشته‌اند (جدول‌های شماره‌ی ۳ و ۲).

در سال‌های مورد بررسی، بیش‌ترین تغییرات در سهم از محصول ناخالص داخلی استان مربوط به فعالیت‌های زیر بوده است:

- سهم فعالیت‌های کشاورزی، شکار و جنگلداری از ۲۴/۵ درصد به ۱۸/۸ درصد، تنزل نموده است؛

- سهم فعالیت‌های معدنی از ۱/۲ درصد در سال ۱۳۸۲ به ۴/۷ درصد در سال ۱۳۸۵، افزایش یافته و سپس به ۱/۶ درصد در سال ۱۳۸۶، تقلیل یافته است؛
- سهم فعالیت‌های ساختمانی از ۶/۸ درصد به ۱۱/۲ درصد، افزایش یافته است؛
- سهم فعالیت‌های مستغلات، کرایه و خدمات کسب و کار از ۸/۳ درصد به ۱۰/۳ درصد، افزایش یافته است؛
- سهم فعالیت‌های اداره‌ی امور عمومی و خدمات شهری از ۶/۵ درصد به ۴/۹ درصد، کاهش یافته است.

در سطح کشور، بیش‌ترین سهم از تولید ناخالص داخلی کشور مربوط به فعالیت‌های معدن، عمده فروشی و خرده فروشی، صنعت و مستغلات، کرایه و خدمات کسب و کار بوده و کمترین سهم مربوط به فعالیت‌های ماهیگیری، هتل و رستوران، سایر خدمات عمومی، اجتماعی، شخصی و خانگی، تأمین آب، برق و گاز طبیعی و واسطه گری‌های مالی بوده است (جدول‌های شماره‌ی ۳ و ۴).

جدول شماره‌ی۳- ارزش افزوده‌ی فعالیت‌های اقتصادی (به قیمت بازار) استان و کشور در سال‌های ۸۶- ۱۳۸۲

(واحد: میلیون ریال)

ردیف	سال / فعالیت ها	استان زنجان					کشور				
		۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸٤	۱۳۸۵	۱۳۸٦	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸٤	۱۳۸۵	۱۳۸٦
۱	کشاورزی، شکار و جنگلداری	۲۴۴۸۵۸۰	۲۸۹۶۶۷۷	۳۶۲۱۷۱۲	۴۲۹۰۰۷۳	۴۵۸۶۲۳۶	۱۲۶۰۷۳۰۰۲	۱۴۴۱۱۷۷۶۱	۱۶۸۶۳۲۲۸۲	۲۰۵۵۰۲۸۱۹	۲۵۶۲۰۱۸۲۰
۲	ماهیگیری	۴۴۳۵	۷۳۱۴	۱۲۴۴۵	۱۵۲۶۶	۲۲۷۹۴	۲۷۱۱۸۵۲	۲۹۶۹۲۹۵	۳۷۸۱۷۵۳	۴۵۹۲۳۵۶	۵۳۵۸۵۰۰
۳	معدن	۱۱۸۷۱۰	۱۴۲۰۳۴	۱۶۵۵۳۹	۹۸۶۲۶۴	۴۰۰۳۲۹	۲۱۳۳۴۵۸۴۱	۳۰۹۹۷۱۶۷۲	۴۳۲۰۴۲۷۴۴	۵۰۹۷۴۶۱۹۰	۶۸۲۱۴۶۵۹۲
۴	صنعت	۱۸۷۹۸۸۹	۲۲۷۵۰۳۶	۳۶۵۸۰۵۹	۳۸۷۵۸۵۰	۴۵۸۴۷۴۶	۱۶۵۱۹۸۲۸۱	۲۰۲۰۹۳۳۶۲	۲۵۰۲۲۰۳۵۲	۳۱۰۳۲۵۴۱۰	۳۸۶۴۹۰۷۷۵
۵	تأمین آب، برق و گاز طبیعی	۲۲۹۸۳۹	۲۸۳۳۲۲	۴۸۰۰۵۴	۳۷۸۶۶۰	۴۲۳۵۳۱	۲۵۲۲۸۴۲۲	۳۲۷۳۹۷۳۵	۴۵۳۴۸۷۷۵	۵۵۴۳۳۹۵۷	۷۱۷۶۷۳۵۵
۶	ساختمان	۶۷۷۶۰۳	۱۴۵۶۶۶۸	۱۵۶۹۲۰۵	۲۱۰۴۷۴۹	۲۷۳۲۴۴۷	۵۲۲۵۴۹۶۹	۶۹۰۹۵۸۱۹	۹۰۶۸۹۴۹۴	۱۱۸۴۹۸۹۸۵	۱۶۵۹۶۳۹۸۹
۷	عمده فروشی، خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها	۱۱۵۹۳۷۶	۱۵۸۱۲۵۰	۱۹۱۵۹۳۲	۲۳۱۸۸۳۸	۲۹۰۲۴۶۷	۱۶۶۸۵۶۷۵۸	۲۲۱۵۵۲۹۵۰	۲۶۷۲۵۶۷۲۶	۳۱۸۴۵۳۹۵۲	۳۸۹۱۶۶۱۵۲
۸	هتل و رستوران	۱۱۷۵۹۳	۱۱۸۴۳۹	۱۲۸۸۰۸	۱۵۰۰۱۰	۱۸۸۸۷۴	۱۲۵۳۸۰۴۲	۱۴۳۶۸۸۵۷	۱۶۰۰۶۵۹۹	۱۹۴۰۸۲۷۰	۲۳۸۲۰۶۳۳
۹	حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات	۴۸۶۴۸۰	۶۰۲۹۶۸	۷۵۶۸۹۸	۹۹۳۶۰۸	۱۲۹۹۲۸۲	۸۴۵۹۲۲۲۲	۱۱۲۷۵۷۵۷۴	۱۳۰۲۹۴۶۵۱	۱۶۹۱۷۲۸۲۹	۲۲۳۷۱۶۰۳۲
۱۰	واسطه‌گری‌های مالی	۱۳۱۴۰۴	۲۲۶۴۵۸	۲۸۰۲۳۳	۳۹۸۸۷۶	۴۵۷۵۶۰	۲۸۸۳۹۳۹۴	۵۰۶۳۷۸۶۷	۵۸۰۰۷۵۲۷	۶۶۱۲۱۱۵۲	۹۱۵۵۲۳۸۹
۱۱	مستغلات، کرایه و خدمات کسب و کار	۸۲۵۷۰۵	۱۲۳۴۲۹۰	۱۴۸۱۷۴۴	۱۸۷۴۵۴۹	۲۵۰۷۸۸۵	۱۴۳۰۱۶۰۴۰	۱۸۱۲۵۰۱۸۸	۲۰۷۹۴۱۱۱۳	۲۶۴۹۱۳۰۱۴	۳۶۰۹۵۹۴۱۹
۱۲	اداره‌ی امور عمومی، خدمات شهری	۶۵۰۷۸۱	۷۳۳۵۱۴	۸۸۶۹۲۳	۱۱۲۸۰۲۴	۱۱۹۴۱۱۵	۶۶۶۵۷۲۴۹	۸۰۳۸۲۲۰۵	۱۰۱۰۴۸۴۹۸	۱۱۳۹۱۵۳۴۴	۱۲۸۹۵۶۲۶۳
۱۳	آموزش	۶۳۷۷۸۴	۷۷۵۷۰۸	۱۲۵۲۳۵۳	۱۵۵۴۳۶۴	۱۵۷۰۲۳۷	۴۳۹۲۱۲۰۱	۵۳۸۹۴۰۸۳	۸۳۲۵۰۵۱۳	۱۱۱۲۵۴۶۴۴	۱۱۰۸۶۱۷۹۷
۱۴	بهداشت و مددکاری اجتماعی	۴۰۲۷۲۲	۵۰۱۰۰۴	۶۹۱۳۲۴	۷۷۲۵۱۸	۹۶۱۴۸۴	۳۸۲۵۷۶۹۵	۴۸۹۲۵۸۳۰	۶۲۴۷۳۹۰۳	۷۸۹۶۸۳۰۰	۹۷۸۲۷۸۵۲
۱۵	سایر خدمات عمومی، اجتماعی، شخصی و خانگی	۱۶۲۵۳۰	۱۹۴۹۰۴	۲۵۸۱۵۱	۳۳۷۹۳۶	۴۱۴۶۱۳	۱۵۰۰۵۰۹۶	۲۱۱۸۸۲۶۴	۲۸۲۲۴۲۸۵	۳۷۵۵۰۱۰۱	۴۷۸۹۴۱۸۲
	جمع ارزش افزوده	۹۹۳۳۴۳۰	۱۳۰۲۹۵۸۵	۱۷۱۵۹۳۸۰	۲۱۱۷۹۵۸۶	۲۴۲۴۶۶۰۱	۱۱۸۴۴۹۶۰۶۴	۱۵۴۵۹۸۱۴۶۲	۱۹۴۵۲۱۹۲۱۴	۲۳۸۳۸۵۷۳۲۳	۳۰۴۲۶۸۳۷۵۰
	محصول ناخالص داخلی (به قیمت بازار)	۹۹۸۹۹۳۳	۱۳۱۴۶۱۸۲	۱۷۱۰۸۳۲۴	۲۱۱۳۴۲۰۷	۲۴۴۵۸۸۷۵	۱۱۸۹۲۸۶۸۷۹	۱۵۵۴۸۱۰۸۹۴	۱۹۴۱۱۸۷۵۸۴	۲۳۸۰۵۱۶۲۴۸	۳۰۵۸۷۹۷۲۸۲

مأخذ: حساب‌های منطقه‌ای کشور و استان در سال‌های ۸۶-۱۳۸۲، مرکز آمار ایران.

جدول شماره‌ی ٤- ارزش افزوده‌ی فعالیت‌های اقتصادی استان و کشور از تولید ناخالص داخلی در سال‌های ٨٦ -١٣٨٢

(واحد: میلیون ریال)

ردیف	سال / فعالیت ها	استان زنجان					کشور				
		١٣٨٢	١٣٨٣	١٣٨٤	١٣٨٥	١٣٨٦	١٣٨٢	١٣٨٣	١٣٨٤	١٣٨٥	١٣٨٦
١	کشاورزی، شکار و جنگلداری	٢۴/۵	٢٢/٠	٢١/٢	٢٠/٣	١٨/٨	١٠/۶	٩/٣	٨/٧	٨/۶	٨/۴
٢	ماهیگیری	٠/٠	٠/١	٠/١	٠/١	٠/١	٠/٢	٠/٢	٠/٢	٠/٢	٠/٢
٣	معدن	١/٢	١/١	١/٠	۴/٧	١/۶	١٧/٩	١٩/٩	٢٢/٣	٢١/۴	٢٢/٣
۴	صنعت	١٨/٨	١٧/٣	٢١/۴	١٨/٣	١٨/٧	١٣/٩	١٣/٠	١٢/٩	١٣/٠	١٢/۶
۵	تأمین آب، برق و گاز طبیعی	٢/٣	٢/٢	٢/٨	١/٨	١/٧	٢/١	٢/١	٢/٣	٢/٣	٢/٣
۶	ساختمان	۶/٨	١١/١	٩/٢	١٠/٠	١١/٢	۴/۴	۴/۴	۴/٧	۵/٠	۵/۴
٧	عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها	١١/۶	١٢/٠	١١/٢	١١/٠	١١/٩	١۴/٠	١۴/٢	١٣/٨	١٣/۴	١٢/٧
٨	هتل و رستوران	١/٢	٠/٩	٠/٨	٠/٧	٠/٨	١/١	٠/٩	٠/٨	٠/٨	٠/٨
٩	حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات	۴/٩	۴/۶	۴/۴	۴/٧	۵/٣	٧/١	٧/٣	۶/٧	٧/١	٧/٣
١٠	واسطه‌گری‌های مالی	١/٣	١/٧	١/۶	١/٩	١/٩	٢/۴	٣/٣	٣/٠	٢/٨	٣/٠
١١	مستغلات، کرایه و خدمات کسب و کار	٨/٣	٩/۴	٨/٧	٨/٩	١٠/٣	١٢/٠	١١/٧	١٠/٧	١١/١	١١/٨
١٢	اداره‌ی امور عمومی، خدمات شهری	۶/۵	۵/۶	۵/٢	۵/٣	۴/٩	۵/۶	۵/٢	۵/٢	۴/٨	۴/٢
١٣	آموزش	۶/۴	۵/٩	٧/٣	٧/۴	۶/۴	٣/٧	٣/۵	۴/٣	۴/٧	٣/۶
١۴	بهداشت و مددکاری اجتماعی	۴/٠	٣/٨	۴/٠	٣/٧	٣/٩	٣/٢	٣/١	٣/٢	٣/٣	٣/٢
١۵	سایر خدمات عمومی، اجتماعی، شخصی و خانگی	١/۶	١/۵	١/۵	١/۶	١/٧	١/٣	١/۴	١/۵	١/۶	١/۶

مأخذ: محاسبات تحقیق، سال‌های ٨۶-١٣٨٢.

هـ- سهم ارزش افزوده‌ی فعالیت‌های اقتصادی استان در کشور سال‌های ۸۶- ۱۳۸۲

• فعالیت‌های بخش کشاورزی، شکار و جنگلداری

در سال ۱۳۸۲، سهم فعالیت‌های کشاورزی، شکار و جنگلداری استان از ارزش افزوده‌ی فعالیت‌های کشاورزی، شکار و جنگلداری کشور برابر با ۱/۹ درصد بوده که این سهم در سال‌های ۸۵- ۱۳۸۳، به بیش از ۲ درصد افزایش یافت و در سال ۱۳۸۶ به ۱/۷۹ درصد تنزل یافت، علیرغم کاهش سهم فعالیت‌های مزبور، ملاحظه می شود که همچنان در استان مزیت نسبی دارند؛ زیرا سهم این فعالیت‌ها در مقایسه با سهم جمعیتی استان (۱/۴ درصد)، بیش‌تر بوده است.

• فعالیت‌های بخش ماهیگیری

سهم فعالیت‌های ماهیگیری استان از ارزش افزوده‌ی فعالیت‌های ماهیگیری کشور هر چند ناچیز است؛ اما روند آن افزایشی بوده است؛ به گونه‌ای که از ۰/۱۶ درصد در سال ۱۳۸۲ به ۰/۴۳ درصد در سال ۱۳۸۶، افزایش یافته است. با وجود این که فعالیت‌های مزبور در استان مزیت نسبی ندارند؛ اما رشد این فعالیت‌ها در دوره‌ی مورد بررسی بیش‌تر از کشور بوده است؛ نرخ رشد کشور ۱۸/۶ درصد و استان ۵۰/۶ درصد بوده است.

• فعالیت‌های معدن

سهم استان از ارزش افزوده‌ی فعالیت‌های معدنی کشور در ابتدا و انتهای دوره ثابت بوده و در سال‌های دوم و سوم کاهش یافته و در سال چهارم اندکی افزایش یافته است؛ به طوری که از ۰/۰۶ درصد در سال ۱۳۸۲ به ۰/۰۵ درصد در سال ۱۳۸۳ و ۰/۰۴ درصد در سال ۱۳۸۴ تنزل نموده و در سال ۱۳۸۵ با اندکی رشد به ۰/۱۹ درصد افزایش یافته و در نهایت به ۰/۰۶ درصد در سال ۱۳۸۶، تقلیل یافته است. با وجود معادن بسیار غنی در استان، این میزان ناچیز از ارزش افزوده کشور جای تأمل دارد.

• فعالیت‌های صنعت

سهم استان از ارزش افزوده‌ی فعالیت‌های صنعتی کشور با نوساناتی در دوره‌ی ۸۶- ۱۳۸۲، از ۱/۱۴ درصد در ابتدای دوره به ۱/۱۹ درصد در انتهای دوره رسیده است. در سال ۱۳۸۳ سهم استان به ۱/۱۳ درصد کاهش یافته، اما در سال ۱۳۸۴ با ۱/۴۶ درصد از بیش‌ترین سهم در طول دوره برخوردار گردیده، لیکن در سال ۱۳۸۵ نیز به ۱/۲۵ درصد تقلیل یافته و در نهایت به ۱/۱۹ درصد کاهش یافته است. با توجه به سهم جمعیتی استان و زیرساخت‌های موجود، این میزان سهم از ارزش افزوده‌ی فعالیت‌های کشور بسیار ناچیز است.

- **فعالیت‌های تأمین آب، برق و گاز طبیعی**

سهم استان از ارزش افزوده‌ی فعالیت‌های تأمین آب، برق و گاز طبیعی کشور از ۰/۹۱ درصد در سال ۱۳۸۲ به ۰/۵۹ درصد در سال ۱۳۸۶، کاهش یافته است. سهم استان از ۰/۹۱ درصد در ابتدای دوره به ۰/۸۷ درصد در سال ۱۳۸۳ کاهش یافته؛ اما در سال ۱۳۸۴ به ۱/۰۶ درصد افزایش یافته و در سال ۱۳۸۵ به ۰/۶۸ درصد، تنزل نموده است. به طور کلی سهم استان از ارزش افزوده‌ی فعالیت‌های مذکور روند کاهشی داشته است.

- **فعالیت‌های ساختمان**

سهم استان از ارزش افزوده‌ی فعالیت‌های ساختمانی کشور با نوساناتی مواجه بوده که عمدتاً افزایشی بوده است. سهم استان از ارزش افزوده‌ی فعالیت‌های ساختمانی کشور در سال‌های ۸۶- ۱۳۸۲ به ترتیب ۱/۳۰، ۲/۱۱، ۱/۷۳، ۱/۷۸ و ۱/۶۵ درصد بوده است.

- **فعالیت‌های عمده فروشی، خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها**

سهم استان از ارزش افزوده‌ی فعالیت‌های مذکور کشور، در سال‌های مورد بررسی افزایش یافته است؛ به طوری که، از ۰/۶۹ درصد در سال ۱۳۸۲ به ۰/۷۱ درصد در سال ۱۳۸۳، ۰/۷۲ درصد در سال ۱۳۸۴، ۰/۷۳ درصد در سال ۱۳۸۵ و ۰/۷۵ درصد در سال ۱۳۸۶ افزایش یافته است.

با وجود این که سهم فعالیت مزبور با روند افزایشی مواجه بوده؛ اما با نگاه به سهم جمعیتی استان، مشاهده می شود که این میزان سهم بسیار ناچیز است.

- **فعالیت‌های هتل و رستوران**

سهم استان از ارزش افزوده‌ی فعالیت‌های هتل و رستوران در کشور در سال‌های مورد بررسی عمدتاً روند کاهشی داشته است؛ به گونه‌ای که در سال ۱۳۸۲ برابر با ۰/۹۴ درصد بوده که در سال ۱۳۸۳ به ۰/۸۲ درصد، در سال ۱۳۸۴ به ۰/۸۰ درصد، و در سال ۱۳۸۵ به ۰/۷۷ درصد تنزل نموده و در سال ۱۳۸۶ با اندکی رشد به ۰/۷۹ درصد رسیده است.

میزان رشد این فعالیت‌ها در مقایسه با کشور، همواره پایین‌تر است.

- **فعالیت‌های حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات**

سهم استان از ارزش افزوده‌ی فعالیت‌های حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات در دوره‌ی مورد بررسی تغییرات قابل توجهی نداشته است. سهم استان در سال ۱۳۸۲ برابر با ۰/۵۸ درصد بوده که در سال ۱۳۸۳ به ۰/۵۳ درصد کاهش یافته و در سال ۱۳۸۴ مجدداً به سهم ۰/۵۸ درصد رسیده و در سال ۱۳۸۵ به ۰/۵۹ درصد افزایش یافته و در سال ۱۳۸۶ نیز به ۰/۵۸ درصد تنزل یافت. با

توجه به سهم جمعیتی استان، سهم استان از ارزش افزوده‌ی فعالیت‌های حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات بسیار ناچیز می‌باشد. علاوه بر آن، استان زنجان دارای راه‌های ترانزیتی بوده و به عنوان محور ارتباطی مرکز به شمال غرب مطرح می‌باشد که با در نظر گرفتن این مزایای بالقوه، سهم بسیار کم جای تأمل دارد.

- **فعالیت‌های واسطه‌گری مالی**

در دوره‌ی مورد بررسی سهم استان از ارزش افزوده‌ی فعالیت‌های واسطه‌گری مالی با نوسانات بسیار اندک مواجه بوده است. در سال ۱۳۸۲، سهم استان از ارزش افزوده فعالیت‌های مزبور برابر با ۰/۴۶ درصد بوده که در سال ۱۳۸۳ به ۰/۴۵ درصد کاهش یافته و در سال ۱۳۸۴ به ۰/۴۸ درصد افزایش یافته است؛ در سال ۱۳۸۵ نیز با اندکی رشد به ۰/۵۹ درصد افزایش یافته و در سال ۱۳۸۶ به ۰/۵۰ درصد تنزل نموده است. این فعالیت‌ها نمی‌تواند برای استان به عنوان نقطه‌ی قوت باشد؛ زیرا نسبت سهم ارزش افزوده به نسبت جمعیتی پایین‌تر است.

- **فعالیت‌های مستغلات، کرایه و خدمات کسب و کار**

سهم استان از ارزش افزوده‌ی فعالیت‌های مستغلات، کرایه و خدمات کسب و کار در دوره‌ی ۸۶- ۱۳۸۲ هر چند ناچیز است؛ اما عمدتاً روند افزایشی داشته است؛ به طوری که، در سال ۱۳۸۲ برابر با ۰/۵۸ درصد بوده که در سال ۱۳۸۳ به ۰/۶۸ درصد، در سال ۱۳۸۴ به ۰/۷۱ درصد و در سال ۱۳۸۵ به ۰/۷۱ درصد افزایش یافته است؛ اما در سال ۱۳۸۶ به ۰/۶۹ درصد کاهش یافته است.

- **فعالیت‌های امور عمومی و خدمات شهری**

در دوره‌ی مورد بررسی، سهم استان از ارزش افزوده‌ی فعالیت‌های اداره‌ی امور عمومی و خدمات شهری نوساناتی به شرح زیر داشته است:

در سال ۱۳۸۲ سهم استان از ارزش افزوده‌ی فعالیت‌های مزبور برابر با ۰/۹۸ درصد بوده که در سال ۱۳۸۳ به ۰/۹۱ درصد و در سال ۱۳۸۴ به ۰/۸۸ درصد کاهش یافته؛ لیکن در سال ۱۳۸۵ به ۰/۹۹ درصد افزایش یافته و در سال ۱۳۸۶ مجدداً کاهش یافته و به ۰/۹۳ درصد رسیده است.

- **فعالیت‌های آموزش**

سهم استان از ارزش افزوده‌ی فعالیت‌های آموزشی کشور متناسب و مشابه سهم جمعیتی می‌باشد. سهم استان از ارزش افزوده‌ی فعالیت‌های آموزشی کشور در سال ۱۳۸۲ برابر با ۱/۴۵ درصد، در سال ۱۳۸۳ برابر با ۱/۴۴ درصد، در سال ۱۳۸۴ برابر با ۱/۵۰ درصد، در سال ۱۳۸۵ برابر با ۱/۴۰ درصد و در سال ۱۳۸۶ برابر با ۱/۴۲ درصد بوده است.

- **فعالیت‌های بهداشت و مددکاری اجتماعی**

در دوره‌ی مورد نظر، سهم استان از ارزش افزوده‌ی فعالیت‌های بهداشت و مددکاری اجتماعی کشور روند کاهنده داشته است. سهم استان از ارزش افزوده‌ی فعالیت‌های مزبور، در سال ۱۳۸۲ برابر با ۱/۰۵ درصد بوده که در سال ۱۳۸۳ به ۱/۰۲ درصد کاهش یافته و در سال ۱۳۸۴ به ۱/۱۱ درصد افزایش یافته و در سال‌های ۱۳۸۶ و ۱۳۸۵ به ۰/۹۸ درصد تنزل نموده است. نسبت سهم استان با توجه به سهم جمعیتی پایین می‌باشد.

- **فعالیت‌های سایر خدمات عمومی، اجتماعی، شخصی و خانگی**

در سال‌های ۸۶- ۱۳۸۲، سهم استان از ارزش افزوده‌ی فعالیت‌های مزبور در کشور، روند کاهشی داشته است؛ به گونه‌ای که از ۱/۰۸ درصد در سال ۱۳۸۲ به ۰/۹۲ درصد در سال ۱۳۸۳، ۰/۹۱ درصد در سال ۱۳۸۴، ۰/۹۰ درصد در سال ۱۳۸۵ و ۰/۸۷ درصد در سال ۱۳۸۶ تنزل نموده است.

و- مزیت نسبی فعالیت‌های اقتصادی استان در سال‌های ۸۷- ۱۳۸۲

با توجه به بررسی‌های انجام شده در فعالیت‌های اقتصادی استان براساس شاخص «RCA»، فعالیت‌های مزیت‌دار استان در سال‌های ۸۶-۱۳۸۲ به شرح جدول ذیل بوده است.

جدول شماره‌ی ۵- فعالیت‌های اقتصادی مزیت‌دار استان (به ترتیب مزیت نسبی بالا) در سال‌های ۸۶- ۱۳۸۲

ردیف	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸٤	سال ۱۳۸۵	سال ۱۳۸٦
۱	کشاورزی، شکار و جنگلداری	ساختمان	کشاورزی، شکار و جنگلداری	کشاورزی، شکار و جنگلداری	کشاورزی، شکار و جنگلداری
۲	آموزش	کشاورزی، شکار و جنگلداری	ساختمان	ساختمان	ساختمان
۳	ساختمان	آموزش	آموزش	آموزش	آموزش
۴	صنعت	صنعت	صنعت	صنعت	صنعت
۵	سایر خدمات عمومی، اجتماعی شخصی و خانگی	بهداشت و مددکاری اجتماعی	بهداشت و مددکاری اجتماعی	اداره‌ی امور عمومی و خدمات شهری	بهداشت و مددکاری اجتماعی
۶	بهداشت و مددکاری اجتماعی	سایر خدمات عمومی، اجتماعی و...	تأمین آب، برق و گاز طبیعی	بهداشت و مددکاری اجتماعی	اداره‌ی امور عمومی، خدمات شهری
۷	اداره‌ی امور عمومی و خدمات شهری	اداره امور عمومی و ...	سایر خدمات عمومی و...	سایر خدمات عمومی، اجتماعی، شخصی و خانگی	سایر خدمات عمومی، اجتماعی شخصی و خانگی
۸	هتل و رستوران	تأمین آب، برق و گاز طبیعی	–	–	–
۹	تأمین آب، برق و گاز طبیعی	–	–	–	–

مأخذ: محاسبات تحقیق، سال‌های ۸۶-۱۳۸۲.

همانگونه که در جدول بالا مشاهده می‌شود، استان زنجان در سال‌های مورد بررسی در فعالیت‌های اقتصادی ذیل دارای مزیت نسبی بیش‌تری بوده است:

- گروه کشاورزی، شکار و جنگلداری؛
- ساختمان؛
- آموزش؛
- صنعت؛
- بهداشت و مددکاری اجتماعی؛
- اداره امور عمومی و خدمات شهری؛
- سایر خدمات عمومی، اجتماعی، شخصی و خانگی.

فعالیت‌های تأمین آب، برق و گاز طبیعی در سال‌های ۸۴-۱۳۸۲، دارای مزیت نسبی بوده؛ اما در سال‌های آتی مزیت خود را از دست داده‌اند.

فعالیت هتل و رستوران فقط در سال ۱۳۸۲، دارای مزیت نسبی بوده است. در سایر فعالیت‌های اقتصادی استان هیچگونه مزیتی آشکار نیست؛ البته با بررسی‌های دیگری که در زمینه‌ی مولفه‌هایی نظیر اشتغال صورت گرفته، مزیت نسبی بالقوه در برخی فعالیت‌های اقتصادی استان مشاهده گردیده است.

ز- مقایسه‌ی GDP سرانه‌ی کشور و استان در سال‌های ۸۶ - ۱۳۸۲

یکی از شاخص‌های بیانگر وضعیت اقتصادی یک کشور و استان، درآمد سرانه است. این شاخص که با استفاده از آمار و اطلاعات مربوط به تولید ناخالص داخلی (*GDP*) و جمعیت محاسبه می‌شود، به منظور مقایسه‌ی بین کشورها و استان‌ها به صورت برابری قدرت خرید در نظر گرفته می‌شود. سطح درآمد سرانه در هر جامعه‌ای به نوعی نشان دهنده‌ی وضعیت معیشتی و سطح زندگی افراد آن جامعه است. مقایسه‌ی *GDP* کشورها و استان‌ها با همدیگر نمی‌تواند ملاک خوبی برای اندازه‌گیری رشد و توسعه‌ی اقتصادی محسوب شود؛ زیرا جمعیت کشورها و استان‌ها با همدیگر یکسان نیستند، به خاطر همین به جای این که میزان *GDP* را مبنای اندازه‌گیری رفاه اقتصادی در نظر بگیرند، درآمد سرانه را مبنایی برای تحلیل اقتصادی در نظر می‌گیرند. البته این شاخص نیز چون پراکندگی و توزیع درآمد را در میان افراد جامعه در نظر نمی‌گیرد؛ به عبارت دیگر توزیع درآمد را یکنواخت فرض می‌کند، مورد انتقاد است؛ با این وجود، یکی از مهم‌ترین معیارهای مقایسه برای تحلیل وضعیت اقتصادی است.

جدول شماره‌ی ٦- مقایسه‌ی سرانه GDP کشور و استان در سال‌های ۸۳-۱۳۸۲

سال	کشور			استان			نسبت سرانه GDP استان به کشور(درصد)
	GDP (میلیون ریال)	جمعیت (نفر)	سرانه *GDP* (هزار ریال)	*GDP (میلیون ریال)*	جمعیت (نفر)	سرانه *GDP* (هزار ریال)	
۱۳۸۲	۱۱۸۹۲۸۶۸۷۹	۶۷۳۱۴۸۱۴	۱۷۶۶۸	۹۹۸۹۹۳۳	۹۴۴۵۱۰	۱۰۵۷۱	۶۰
۱۳۸۳	۱۵۵۴۸۱۰۸۹۴	۶۸۳۴۴۷۳۰	۲۲۷۵۰	۱۳۱۴۶۱۸۲	۹۵۰۷۲۰	۱۳۸۱۶	۶۱
۱۳۸۴	۱۹۴۱۱۸۷۵۸۴	۶۹۳۹۰۴۰۵	۲۷۹۷۵	۱۷۱۰۸۳۲۴	۹۵۷۲۳۵	۱۷۸۵۸	۶۴
۱۳۸۵	۲۳۸۰۵۱۶۲۴۸	۷۰۴۹۵۷۸۲	۳۳۷۶۸	۲۱۱۳۴۲۰۷	۹۶۴۶۰۱	۲۱۹۱۰	۶۵
۱۳۹۶	۳۰۵۸۷۹۷۲۸۲	۷۱۵۳۲۰۶۲	۴۲۷۶۱	۲۴۴۵۸۸۷۵	۹۶۸۹۲۱	۲۵۱۸۴	۵۹
	جمع کل دوره		۲۹۱۷۱	جمع کل دوره		۱۷۹۳۵	۶۱

مأخذ:

با مقایسه‌ی اطلاعات درآمد سرانه کشور و استان در ۵ ساله‌ی گذشته، مشخص می‌شود که متوسط درآمد سرانه کشور ۱/۶ برابر متوسط درآمد سرانه‌ی استان زنجان بوده است؛ به عبارت دیگر درآمد متوسط سرانه‌ی هر زنجانی در ۵ سال گذشته به اندازه ۶۱ درصد درآمد هر ایرانی بوده است.

درآمد سرانه‌ی کشور و استان در پنج سال گذشته روند صعودی داشته است و رشد درآمد متوسط سرانه‌ی کشور از رشد متوسط درآمد استان زنجان بیش‌تر بوده است، نسبت درآمد متوسط سرانه‌ی استان زنجان به کشور در سال ۱۳۸۲، حدود ۶۰ درصد بوده که تا پایان سال ۱۳۸۵، روند افزایشی داشته است؛ اما در سال ۱۳۸۶ درآمد متوسط سرانه استان نسبت به کشور به حدود ۵۹ درصد تنزل نموده است.

با توجه به این‌که درآمد سرانه‌ی هر استان به عنوان مهم‌ترین شاخص اندازه‌گیری میزان رشد، توسعه و رفاه اقتصادی استان به کار می‌رود، بر اساس شاخص فوق توسعه‌یافتگی استان زنجان نسبت به میانگین کشور پایین‌تر است.

جدول شماره‌ی ۷- تبدیل محصول ناخالص داخلی به قیمت بازار، به محصول ناخالص داخلی واقعی در کشور و استان در سال‌های ۸۶-۱۳۸۲ (میلیون ریال)

سال	کشور			استان		
	GDP جاری *(میلیون ریال)*	شاخص	*GDP* واقعی	*GDP* جاری *(میلیون ریال)*	شاخص	*GDP* واقعی
۱۳۸۲	۱۱۸۹۲۸۶۸۷۹	۲۳۸۲۰	۴۹۹۲۸۰۸۰۶	۹۹۸۹۹۳۳	۲۴۹۱۰	۴۰۱۰۴۱۱
۱۳۸۳	۱۵۵۴۸۱۰۸۹۴	۲۷۴۵۰	۵۶۶۴۱۵۶۲۶	۱۳۱۴۶۱۸۲	۲۸۵۳۰	۴۶۰۷۸۴۵
۱۳۸۴	۱۹۴۱۱۸۷۵۸۴	۳۰۷۶۰	۶۳۱۰۷۵۲۸۷	۱۷۱۰۸۳۲۴	۳۱۶۳۰	۵۴۰۸۸۹۱
۱۳۸۵	۲۳۸۰۵۱۶۲۴۸	۳۴۹۵۰	۶۸۱۱۲۰۵۲۹	۲۱۱۳۴۲۰۷	۳۵۶۲۰	۵۹۳۳۲۴۲
۱۳۸۶	۳۰۵۸۷۹۷۲۸۲	۴۱۱۳۷	۷۴۳۵۶۳۵۲۷	۲۴۴۵۸۸۷۵	۴۱۷۹۹	۵۸۵۱۵۴۵

مأخذ: محاسبات تحقیق، سال‌های ۸۶-۱۳۸۲.

ح- کاربرد شاخص قیمت و چگونگی تبدیل قیمت جاری به قیمت واقعی

همانطور که می‌دانیم، محصول ناخالص داخلی استان به مجموعه‌ای از ارزش محصولات نهایی تولید شده در طول یک سال در یک استان گفته می‌شود. محصول ناخالص داخلی استان از حاصل ضرب مقدار و قیمت در سال جاری حاصل می‌شود. اگر بخواهیم اثرات تغییرات قیمت را حذف کنیم به این عمل اندازه‌گیری حساب‌های تولید به قیمت واقعی یا ثابت گفته می‌شود. به همین منظور برای تبدیل حساب‌های تولید از قیمت اسمی یا جاری به قیمت پایه یا واقعی، از شاخص قیمت‌ها بهره می‌گیرند. شاخص قیمت‌ها کاربردهای زیادی دارد که برخی از آنها به شرح ذیل است:

- به عنوان یک شاخص کلان اقتصادی نشانگر چگونگی تغییرات سطح عمومی قیمت‌ها است؛
- با استفاده از شاخص قیمت‌ها می‌توان شاخص‌های اسمی کلان اقتصادی را به شاخص‌های واقعی تبدیل کرد؛
- امکان مقایسه برای مقادیری که دارای واحدهای مختلف می‌باشد را فراهم می‌نماید.

برای محاسبه‌ی شاخص قیمت روش‌های مختلفی وجود دارد:

- شاخص عددی

قیمت سال جاری ↑

شاخص عددی ← $I = \frac{\sum Pn}{\sum p.} \times ۱۰۰$

قیمت سال پایه ↓

- شاخص میانگین

الف) شاخص لاسپیزر

- شاخص استاندارد ب) شاخص پاشه

ج) شاخص فیشر

برای محاسبه‌ی شاخص قیمت‌ها از شاخص‌های استانداردی هم استفاده می‌کنند که فرمول محاسبه آنها به شرح ذیل است:

شاخص لاسپیزر $I_l = \frac{\sum Pn.Q.}{\sum P.Q.} \times ۱۰۰$

شاخص پاشه $I_P = \frac{\sum Pn.Q_n}{\sum P.Q_n} \times ۱۰۰$

شاخص فیشر $I_F = \sqrt{I_L + I_P}$

شاخص قیمت محاسبه شده، در جدول فوق براساس گزارشات بانک مرکزی انجام شده است که به روش زیر محاسبه شده:

GDP واقعی $= \frac{GDP \text{ جاری}}{\text{شاخص قیمت‌ها}} \times ۱۰۰$

جدول شماره‌ی ۸- روند رشد محصول ناخالص داخلی به قیمت بازار و واقعی استان کشور سال‌های ۸۶-۱۳۸۲

(درصد)

سال	رشد محصول ناخالص داخلی به قیمت واقعی		رشد محصول ناخالص داخلی به قیمت بازار	
	کشور	استان	کشور	استان
۱۳۸۲-۸۳	۱۳/۴	۱۴/۹	۳۰/۷	۳۱/۶
۱۳۸۳-۸۴	۱۱/۴	۱۷/۴	۲۴/۹	۳۰/۱
۱۳۸۴-۸۵	۷/۹	۹/۷	۲۲/۶	۲۳/۵
۱۳۸۵-۸۶	۹/۲	-۱/۴	۲۸/۵	۱۵/۷
متوسط رشد دوره ۱۳۸۲-۸۶	۱۰/۵	۹/۹	۲۶/۶	۲۵/۱

مأخذ: محاسبه تحقیق، سال‌های ۸۶-۱۳۸۲.

م- خلاصه‌ی نتایج بررسی محصول ناخالص داخلی کشور و استان سال‌های ۸۶- ۱۳۸۲

- سهم تولید ناخالص داخلی استان در تولید ناخالص داخلی کشور روند کاهشی داشته است.
- بخش خدمات بیش‌ترین سهم از تولید ناخالص داخلی کشور و استان را بخود اختصاص داده و سهم کشور در این بخش نسبت به استان بیش‌تر بوده است.
- سهم ارزش افزوده بخش کشاورزی در استان زنجان نسبت به کشور بیش‌تر است؛
- سهم ارزش افزوده بخش صنعت و معدن در کشور نسبت به استان بیش‌تر بوده است؛
- متوسط درآمد سرانه‌ی کشور ۱/۶ برابر متوسط درآمد سرانه‌ی استان زنجان است؛
- رشد متوسط درآمد سرانه‌ی کشور از رشد متوسط درآمد سرانه‌ی استان بیش‌تر بوده است؛
- متوسط درآمد سرانه‌ی استان زنجان به اندازه‌ی ۶۱ درصد متوسط درآمد سرانه‌ی کشور است؛
- نسبت درآمد سرانه‌ی استان به کشور از ۶۰ درصد در سال ۱۳۸۲، به ۶۵ درصد در سال ۱۳۸۵ افزایش یافته؛ لیکن در سال ۱۳۸۶ به ۵۹ درصد کاهش یافته است؛
- متوسط رشد محصول ناخالص داخلی به قیمت بازار در کشور ۲۶/۶ درصد و متوسط رشد محصول ناخالص داخلی به قیمت بازار در استان زنجان ۲۵/۱ درصد بوده است؛
- متوسط رشد محصول ناخالص داخلی واقعی در کشور ۱۰/۵ درصد و در استان ۹/۹ درصد بوده است که نشان دهنده‌ی پایین بودن رشد محصول ناخالص داخلی واقعی استان نسبت به کشور می‌باشد.

۱-۳-۵-۲- درآمد

منبع اصلی درآمدهای دولت فروش دارایی‌های نفتی است؛ با این حال بیش از ۳۰ درصد از منابع دولت را درآمدهای غیرنفتی تشکیل می‌دهد. درآمدهای غیرنفتی در کشور و استان‌ها عمدتاً ناشی از درآمدهای مالیاتی است.

عمده درآمدهای غیرنفتی در استان‌ها علاوه بر مالیات که همواره بخش اعظم درآمدها را به خود اختصاص داده، شامل درآمدهای حاصل از مالکیت دولت، درآمدهای حاصل از خدمات و فروش کالا و درآمدهای حاصل از جرایم و درآمدهای متفرقه است. توجه به درآمدهای استانی از آنجا مورد تاکید مسؤولین استان و سیاست‌گذاران است که اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها ضریبی از درآمدهای استانی می‌باشد.

حال ترکیب درآمدهای استان و ساختار آن را مورد تحلیل و بررسی قرار می‌دهیم.

الف) تعاریف و مفاهیم

- **درآمدهای استانی**: در راستای افزایش نقش استان‌ها در تأمین منابع درآمدی مناسب برای انجام فعالیت‌های جاری و اجرای طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی و جبران کمبود احتمالی اعتبارات استانی و ایجاد تعادل‌های منطقه‌ای در برنامه پنج‌ساله‌ی دوم توسعه، اختیارات قانونی مناسبی اعطا گردید. طبقه‌بندی درآمدهای استانی به تفکیک عمومی و اختصاصی بوده و اجزاء آن شامل بخش، بند، جزء و ردیف می‌باشد که با تغییر دوره‌ی قانون برنامه، تعاریف مربوطه تغییر یافته و در حال حاضر به صورت زیر می‌باشد:

– **درآمدهای عمومی**: درآمدهای عمومی شامل درآمدهای مالیاتی، درآمدهای حاصل از مالکیت دولت، درآمدهای حاصل از خدمات و فروش کالا، درآمدهای حاصل از جرایم و درآمدهای متفرقه می باشد.

– **درآمدهای اختصاصی**

- **ظرفیت مالیاتی**: توانایی بالقوه یک جامعه را در پرداخت مالیات نشان می‌دهد. بر پایه این تعریف ظرفیت مالیاتی به عوامل متعددی بستگی دارد که عمده‌ترین آنها عبارتند از:

- **عوامل کمی**

– میزان تولیدات کالاها و خدمات و ارزش تولیدات یا ارزش افزوده آن؛

– نرخ فعالیت عمومی و نرخ اشتغال؛

– درآمد سالانه؛

– ترکیب اشتغال و ترکیب فعالیتهای اقتصادی؛

- بهره‌وری عوامل تولید؛
- بار تکفل عمومی؛
- نحوه‌ی توزیع درآمدها؛
- نرخ باسوادی و میانگین سطح تحصیلات جامعه؛
- نسبت بنگاه‌های اقتصادی بزرگ مقیاس به کل بنگاه‌های اقتصادی؛
- ارزش مبادلات خارجی (صادرات و واردات)؛
- نرخ شهرنشینی.

- **عوامل غیرکمی (کیفی)**

- شفاف بودن فعالیت‌های اقتصادی؛
- فرهنگ و باور عمومی در پرداخت مالیات؛
- شفافیت و سادگی قوانین و مقررات مالیاتی یا اصلاح آنها؛
- توانایی دستگاه وصول مالیات؛
- شرایط رونق یا رکود اقتصادی جامعه؛
- سایر منابع تأمین درآمدهای عمومی؛
- تمرکز و عدم تمرکز؛
- قوانین و مقررات.

ماده‌ی ۷۸ قانون برنامه‌ی چهارم: نسبت معینی از درآمدهای واریز شده به خزانه‌ی معین هر استان، در قالب بودجه‌ی سالانه به تأمین بودجه (هزینه‌ای و سرمایه‌ای)، همان استان اختصاص می‌یابد. نسبت‌های مذکور به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور توسط هیأت وزیران تعیین می‌گردد.

ماده‌ی ۸۲ قانون برنامه‌ی چهارم: دولت مکلف است، در اجرای کامل نظام درآمد- هزینه‌ی استان، اقلام درآمدی زیر را به عنوان درآمد استانی وصول و از طریق خزانه‌داری کل به خزانه‌ی معین استان واریز و در اجرای وظایف جاری و عمرانی استانی، هزینه نماید:

الف) کلیه‌ی مالیات‌های مستقیم (به استثنای مالیات بر شرکت‌های دولتی)؛

ب) مالیات بر کالاها و خدمات به استثنای حقوق ورودی؛

ج) آن دسته از درآمدهای حاصل از مالکیت دولت که وصول آنها در همه‌ی استان‌های کشور عمومیت دارد؛

د) درآمدهای حاصل از خدمات که در استان‌ها عرضه می‌شود و توسط دستگاه‌های استانی وصول می‌شود، بـه اسـتثنای درآمـد ناشی از انفال و خدمات قضایی دادگستری جمهوری اسلامی؛

ه) درآمدهای حاصل از جرایم و خسارات که در استان‌ها وصول می‌شو،د به استثنای درآمد ناشی از جـرایم مبـارزه بـا قاچـاق و مواد مخدر.

۱-۳-۵-۲-۱-/۳/۲-درآمدهای عمومی و مالیاتی و سایر درآمدها[1]

درآمدهای عمومی، مالیاتی و سایر درآمدها بخشی از درآمدهای استانی می‌باشد که در این بند ابتدا به درآمدهای استانی کشور و استان زنجان اشاره می‌شود و سپس موارد مربوط به سرخط در قالب تیترهای ب، ج، د ارائه می‌گردد.

الف) درآمدهای استانی کشور و استان زنجان در سال‌های ۸۹- ۱۳۸۲

در سال ۱۳۸۲، درآمدهای استانی استان‌های کشور حدود ۱۷۸۴۵۲۲۰ میلیون ریال، بوده که سهم استان برابر با ۱/۶۰ درصد بوده است (جدول شماره‌ی ۹).

در سال ۱۳۸۹، درآمدهای استانی استان‌های کشور برابر با ۱۵۴۸۱۹۷۹۰ میلیون ریال، بوده که سهم استان برابر با ۰/۸۶ درصد بوده است. (جدول شماره ۹).

در طول سال‌های ۸۹- ۱۳۸۲، سهم استان از شاخص مزبور به ترتیب برابر با ۱/۶، ۱/۳، ۰/۷، ۰/۸۷، ۱/۰۱، ۱/۰۷، ۰/۹۵ و ۰/۸۶ درصد بوده است.

متوسط رشد درآمدهای استانی کل کشور در طول سال‌های مورد بررسی برابر با ۳۶/۲ درصد بوده و متوسط رشد درآمدهای استان زنجان برابر ۲۴/۵ درصد بوده است.

جدول شماره‌ی ۹- درآمدهای استانی کل کشور و استان زنجان در سال‌های ۸۹- ۱۳۸۲

	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸٤	۱۳۸۵	۱۳۸٦	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹
کشور	۱۷۸۴۵۲۲۰	۲۳۲۷۳۱۴۶	۵۱۸۸۸۲۶۰	۶۰۶۸۰۹۱۸	۷۵۶۱۰۳۶۱	۹۰۷۷۹۳۵۰	۱۲۷۳۸۹۱۳۵	۱۵۴۸۱۹۷۹۰
استان زنجان	۲۸۶۴۱۳	۳۱۰۰۰۰	۳۶۰۸۰۰	۵۲۵۸۸۴	۷۶۳۳۷۵	۹۷۰۳۶۷	۱۲۱۶۰۰۸	۱۳۳۱۴۶۷

مأخذ: قانون بودجه کشور، ۸۹- ۱۳۸۲

۱. به علت پیوستگی مطالب بندهای مربوط به درآمدهای عمومی، مالیاتی و سایر درآمد، نوشتار ذیربط به صورت متمرکز ارائه می‌شود.

ب) ترکیب درآمدی استان

همان‌گونه که در جدول‌های شماره‌های ۲ و۳ مشاهده می‌شود، در طول سال‌های ۸۸-۱۳۸۲، سهم درآمدهای مالیاتی در ترکیب درآمدی استان همواره بیش از ۸۰ درصد بوده است. پس از درآمدهای مالیاتی، درآمد حاصل از خدمات و فروش کالا با نسبت متوسط ۱۰/۳ درصد، بالاترین سهم درآمدی را تشکیل می‌دهد. سهم درآمدهای حاصل از انحصارات مالکیت دولت در سبد درآمدی استان معمولاً ناچیز بوده و به جز سال‌های ۱۳۸۲ و ۱۳۸۸ که دارای ۰/۲ درصد بود، مابقی سال‌ها فاقد این درآمد بوده‌اند. حق بیمه و درآمدهای متفرقه به طور متوسط حدود ۵/۲ درصد از درآمدهای عمومی استان را به خود اختصاص داده است.

در میان درآمدهای مالیاتی، به طور متوسط ۴۶/۶ درصد از درآمدها به مالیات بر شرکت‌ها اختصاص داشته که عمدتاً محدود به چند شرکت بزرگ صنعتی بوده است. بند دوم درآمدهای مالیاتی (مالیات بردرآمد)، به طور متوسط بیش از ۳۷ درصد از درآمدهای مالیاتی را به خود اختصاص داده است. بند سوم درآمدهای مالیاتی (مالیات بر ثروت)، به طور متوسط ۵/۳ درصد از درآمدهای مالیاتی را تشکیل داده است. بند چهارم درآمدهای مالیاتی (مالیات بر واردات) هیچ سهمی در درآمدهای مالیاتی استان نداشته است؛ زیرا استان زنجان شرایط استان‌های مرزی را ندارد و از این مالیات محروم است.

روند افزایش درآمدهای استان نشان می‌دهد که سهم درآمدهای مالیاتی در سال‌های ۸۸-۱۳۸۲، تغییرات چندانی نداشته؛ ولی مالیات بر شرکت‌ها روندی کاهشی داشته است. در واقع به جای اینها، اقلامی مانند مالیات بر ثروت که قابل پیش بینی نمی‌باشد، مالیات بر کالا و خدمات که به مصرف کننده تحمیل می‌شود و مصرف کننده مجبور است به طور غیرمستقیم مالیات بپردازد، افزایش پیدا کرده است. کاهش سهم مالیات بر شرکت‌ها و افزایش سهم مالیات بر ثروت و مالیات بر کالاها و خدمات از نظر سیاست‌گذاری نامعقول به نظر رسیده و از نظر اقتصادی نیز درست نمی‌باشد.

جدول شماره‌ی ۱۰- درصد ترکیب عملکرد درآمدهای عمومی استان زنجان سال‌های ۸۸- ۱۳۸۲

شرح	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸٤	۱۳۸۵	۱۳۸٦	۱۳۸۷	۱۳۸۸
جمع درآمد	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
درآمدهای مالیاتی	۸۱/۶	۸۲/۷	۸۶/۵	۸۸/۴	۸۸/۵	۸۹/۸	۸۹/۰
درآمدهای حاصل از انحصار مالکیت دولت	۰/۲	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۲
درآمدهای حاصل از خدمات و فروش کالا و درآمدهای حاصل از جرایم	۱۱/۹	۹/۵	۱۳/۵	۱۱/۶	۱۰/۸	۹/۵	۵/۴
حق بیمه و درآمدهای متفرقه	۶/۳	۷/۸	۰/۰	۰/۰	۰/۷	۰/۷	۵/۴

مأخذ:

جدول شماره‌ی ۱۱- درصد ترکیب عملکرد درآمدهای مالیاتی استان زنجان سال‌های ۸۸- ۱۳۸۲

شرح	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸٤	۱۳۸٥	۱۳۸٦	۱۳۸۷	۱۳۸۸
درآمدهای مالیاتی	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
بند اول- مالیات بر شرکت ها	۵۵/۵	۵۲/۵	۴۲/۴	۴۳/۲	۴۵/۹	۴۲/۱	۴۵/۲
بند دوم- مالیات بر درآمد	۳۰/۳	۳۰/۹	۳۳	۳۰/۰	۳۱/۱	۳۸/۲	۳۰/۳
بند سوم- مالیات بر ثروت	۶/۰	۴/۹	۴/۹	۷/۳	۵/۴	۲/۹	۴/۹
بند چهارم- مالیات بر واردات	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰
بند پنجم- مالیات بر مصرف و فروش	۸/۲	۱۹/۷	۱۹/۷	۱۹/۵	۱۷/۷	۱۶/۸	۱۹/۶

مأخذ:

ج) وضعیت درآمدهای مصوب استان

میزان درآمدهای مصوب در جدول شماره‌ی ۱۲، درج شده است.

در سال ۱۳۸۲، درآمدهای مصوب استان بیش از ۲۷۹ میلیارد ریال بوده که در سال ۱۳۸۸ به رقم ۱۰۷۵/۸ میلیارد ریال افزایش یافته است؛ به بیان دیگر، در دوره‌ی ۸۸- ۱۳۸۲، درآمدهای مصوب استان به طور متوسط حدود ۲۵/۲ درصد بوده است.

درآمدهای مالیاتی مصوب از ۲۴۷/۱ میلیارد ریال به ۹۲۰/۵ میلیارد ریال افزایش یافته است؛ به عبارت دیگر در دوره‌ی ۸۸- ۱۳۸۲ درآمدهای مالیاتی مصوب استان به طور متوسط حدود ۲۴/۵ درصد رشد داشته است.

در دوره‌ی مورد بررسی، درآمدهای حاصل از انحصارات مالکیت دولت از میزان ۹۵۲ میلیون ریال به ۱۷۱۵ میلیون ریال رسیده است؛ متوسط نرخ رشد ۸۸- ۱۳۸۲ حدود ۱۰/۳ درصد بوده است.

در سال ۱۳۸۲، میزان درآمدهای حاصل از خدمات و فروش کالا و درآمدهای حاصل از جرایم بیش از ۲۷/۷ میلیارد ریال بوده که در سال ۱۳۸۸، بیش از ۶۹/۹ میلیارد ریال رسیده است؛ متوسط رشد دوره حدود ۱۶/۷ درصد بوده است.

در سال ۱۳۸۲، میزان درآمدهای حاصل از حق بیمه و درآمدهای متفرقه از ۳۲۶۲ میلیون ریال به رقم ۸۳۶۳۰ میلیون ریال افزایش یافته است؛ به عبارت دیگر متوسط رشد دوره‌ی مزبور حدود ۷۱/۷ درصد بوده است.

جدول شماره‌ی ۱۲- درآمدهای مصوب استان زنجان در سال‌های ۸۸-۱۳۸۲

واحد: میلیون ریال

شرح	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸٤	۱۳۸۵	۱۳۸٦	۱۳۸۷	۱۳۸۸
جمع درآمدها	۲۷۹۰۵۲	۳۱۰۰۹۰	۳۶۰۷۰۰	۵۲۵۶۸۴	۷۶۳۳۷۵	۹۵۰۴۶۷	۱۰۷۵۸۰۸
درآمدهای مالیاتی	۲۴۷۱۱۷	۲۵۷۸۴۵	۲۹۳۴۱۸	۴۶۰۲۰۰	۶۷۲۲۶۴	۸۵۰۰۱۴	۹۲۰۵۱۰
بند اول- مالیات بر شرکت‌ها	۱۶۲۳۰۳	۱۴۳۳۱۰	۱۴۸۰۰۰	۲۰۸۳۲۰	۳۰۸۶۱۹	۴۱۵۰۰۰	۴۲۵۰۰۰
بند دوم- مالیات بر درآمد	۷۵۹۴۵	۷۸۷۰۸	۸۵۵۰۰	۱۵۱۰۵۰	۲۰۲۸۱۰	۲۸۸۱۰۱	۳۴۸۸۱۰
بند سوم- مالیات بر ثروت	۵۳۰۵	۱۱۱۲۰	۱۹۷۶۰	۲۸۷۰۰	۴۰۱۹۷	۴۶۶۰۰	۶۷۴۰۰
بند چهارم- مالیات بر واردات	۳۰۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰
بند پنجم- مالیات بر مصرف و فروش	۳۲۶۱	۲۴۷۰۷	۴۰۱۵۸	۷۲۱۳۰	۱۲۰۶۳۸	۱۰۰۳۱۳	۷۹۳۰۰
درآمدهای حاصل از انحصارات مالکیت دولت	۹۵۲	۱۰۵۷	۰	۰	۰	۰	۱۷۱۵
درآمدهای حاصل از خدمات و فروش کالا و درآمدهای حاصل از جرایم	۲۷۷۲۱	۴۲۸۷۹	۶۷۲۸۲	۶۵۴۸۴	۷۳۰۵۸	۹۲۳۲۳	۶۹۹۵۳
حق بیمه و درآمدهای متفرقه	۳۲۶۲	۸۳۰۹	۰	۰	۱۸۰۵۳	۸۱۳۰	۸۳۶۳۰

مأخذ: گزارش درآمدهای وصولی خزانه معین استان زنجان، سال‌های ۸۸- ۱۳۸۲.

جدول شماره‌ی ۱۳- عملکرد درآمدهای مصوب استان زنجان در سال‌های ۸۸- ۱۳۸۲

واحد: میلیون ریال

شرح	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸٤	۱۳۸۵	۱۳۸٦	۱۳۸۷	۱۳۸۸
جمع درآمدها	۲۸۷۱۸۸	۳۶۸۴۰۰	۴۹۱۹۲۳	۶۷۵۸۶۶	۹۵۰۵۴۸	۹۴۲۹۶۸	۱۱۵۲۳۴۷
درآمدهای مالیاتی	۲۳۴۳۳۸	۳۰۴۶۳۵	۴۲۵۴۴۰	۵۹۷۶۷۱	۸۴۱۳۰۹	۸۴۶۳۴۲	۱۰۲۵۶۵۷
بند اول- مالیات بر شرکت ها	۱۲۹۹۴۲	۱۵۹۹۳۸	۱۸۰۳۵۲	۲۵۷۹۳۷	۳۸۵۸۸۲	۳۵۶۳۳۴	۴۶۳۵۵۸
بند دوم- مالیات بر درآمد	۷۱۱۲۰	۹۴۰۲۹	۱۴۰۴۹۲	۱۷۹۱۳۰	۲۶۱۲۷۶	۳۲۳۳۹۶	۳۱۱۰۲۴
بند سوم- مالیات بر ثروت	۱۴۰۱۹	۱۷۷۹۶	۲۰۹۳۷	۴۵۳۷۹۷	۴۵۳۸۹	۲۴۶۲۱	۵۰۱۸۸
بند چهارم- مالیات بر واردات	۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰
بند پنجم- مالیات بر مصرف و فروش	۱۹۲۵۰	۳۲۸۷۲	۸۳۶۵۹	۱۱۶۸۰۷	۱۴۸۷۶۲	۱۴۱۹۹۱	۲۰۰۸۸۶
درآمدهای حاصل از انحصارات مالکیت دولت	۶۷۶	۰	۰	۰	۰	۰	۱۷۴۳
درآمدهای حاصل از خدمات و فروش کالا و درآمدهای حاصل از جرایم	۳۴۱۵۱	۳۵۱۶۵	۶۶۴۸۳	۷۸۱۹۵	۱۰۲۸۵۴	۸۹۶۵۳	۶۲۵۱۳
حق بیمه و درآمدهای متفرقه	۱۸۰۲۳	۲۸۶۰۰	۰	۰	۶۳۸۵	۶۹۷۳	۶۲۴۳۴

مأخذ: گزارش درآمدهای وصولی خزانه معین استان زنجان، سال‌های ۸۸- ۱۳۸۲.

با توجه به جدول درآمدهای مصوب ملاحظه می‌شود که در دوره‌ی ۸۶- ۱۳۸۲، بیش‌ترین میزان متوسط رشد به ترتیب مربوط به:

- حق بیمه و درآمدهای متفرقه با ۷۱/۷ درصد؛
- بند پنجم درآمدهای مالیاتی (مالیات بر مصرف و فروش)، با ۷۰/۲ درصد؛
- بند سوم درآمدهای مالیاتی (مالیات بر ثروت)، با ۵۲/۸ درصد؛

- بند دوم درآمدهای مالیاتی (مالیات بر درآمد) با ۲۸/۹ درصد.

د) عملکرد درآمدهای مصوب

با نظر به جدول‌های مربوطه مشاهده می‌شود که در اغلب سال‌های مورد بررسی، میزان عملکرد و درآمدها بیش از میزان درآمدهای مصوب بوده است.

در سال ۱۳۸۲، عملکرد درآمدهای استان حدود ۱۰۲/۹ درصد بوده که در میان اجزای درآمدی به ترتیب: بند پنجم از درآمدهای مالیاتی (مالیات بر مصرف و فروش)، با ۵۹۰/۳ درصد، حق بیمه و درآمدهای متفرقه با ۵۵۲/۵ درصد، بند سوم از درآمدهای مالیاتی (مالیات بر ثروت)، با ۲۶۴/۳ درصد و درآمدهای حاصل از خدمات و فروش کالا و جرایم با ۱۲۳/۲ درصد بیش‌ترین میزان عملکرد را داشته‌اند.

در سال ۱۳۸۳، عملکرد درآمدهای استان حدود ۱۱۸/۸ درصد بوده است؛ بیش‌ترین میزان عملکرد بترتیب مربوط به اجزای: حق بیمه و درآمدهای متفرقه (۳۴۴/۲ درصد)، بند سوم درآمدهای مالیاتی (۱۶۰ درصد)، بند پنجم درآمدهای مالیاتی (۱۳۳ درصد) بوده است. در سال مزبور، بغیر از درآمدهای حاصل از خدمات و فروش کالا و جرایم با ۸۲ درصد عملکرد، تمامی اجزای درآمدی استان بیشتر از رقم مصوب عملکرد داشته اند.

در سال ۱۳۸۴، عملکرد درآمدهای استان حدود ۱۳۶/۴ درصد بوده است. بیش‌ترین میزان عملکرد مربوط به اجزای: بند پنجم درآمدهای مالیاتی (مالیات بر مصرف و فروش) با ۲۰۸/۳ درصد، بند دوم درآمدهای مالیاتی (مالیات بر درآمد)، با ۱۶۴/۳ درصد، درآمدهای مالیاتی با ۱۴۵ درصد و بند اول درآمدهای مالیاتی (مالیات بر شرکت‌ها)، با ۱۲۱/۹ درصد بوده است. در سال مزبور به غیر از درآمدهای حاصل از خدمات و فروش کالا و درآمدهای حاصل از جرایم که ۹۸/۸درصد عملکرد داشته‌اند، مابقی اجزا عملکرد بیش از مصوب داشته‌اند.

در سال ۱۳۸۵، میزان عملکرد درآمدهای مصوب حدود ۱۲۸/۶ درصد بوده و همه‌ی اجزای درآمدی دارای درآمدهای مصوب، بیش از میزان مصوب عملکرد داشته‌اند. بیش‌ترین میزان عملکرد مربوط به بند پنجم درآمدهای مالیاتی با ۱۶۱/۹درصد و بند سوم درآمدهای مالیاتی با ۱۵۲/۶ درصد بوده است.

در سال ۱۳۸۶، عملکرد درآمدهای استان حدود ۱۲۴/۵ درصد بوده که بیش‌ترین میزان عملکرد مربوط به درآمدهای حاصل از خدمات و فروش کالا و درآمدهای حاصل از جرایم با ۱۴۰/۸ درصد و کمترین میزان عملکرد مربوط به حق بیمه و درآمدهای متفرقه با ۳۵/۴ درصد بوده است.

در سال ۱۳۸۷، عملکرد درآمدهای استان کمتر از درآمدهای مصوب بوده و میزان آن برابر با ۹۹/۲ درصد بوده است؛ در میان اجزای درآمدی سال مذکور، فقط بند پنجم درآمدهای مالیاتی با ۱۴۱/۵ درصد و بند دوم درآمدهای مالیاتی با ۱۱۲/۳ درصد عملکرد بالاتر از میزان مصوب داشته‌اند.

در سال ۱۳۸۸، عملکرد درآمدهای استان بیش از ۱۰۷ درصد بوده است؛ بیش‌ترین میزان عملکرد مربوط به بند پنجم درآمدهای مالیاتی با ۲۵۳/۳ درصد، درآمدهای مالیاتی با ۱۱۱/۴ درصد، بند اول درآمدهای مالیاتی با ۱۰۹ درصد و درآمدهای حاصل از انحصارات مالکیت دولت با ۱۰۱/۶ درصد بوده است.

با توجه به موارد ذکر شده، مشاهده می‌شود که:

در دوره‌ی ۸۸- ۱۳۸۲ بیش‌ترین میزان عملکرد درآمدها مربوط به سال ۱۳۸۴ با ۱۳۶/۴ درصد و کمترین میزان عملکرد مربوط به سال ۱۳۸۷ با ۹۹/۲ درصد بوده است.

بیش‌ترین میزان عملکرد درآمدهای مالیاتی در دوره‌ی مزبور مربوط به سال ۱۳۸۴ با عملکرد ۱۴۵ درصد بوده است.

کمترین میزان عملکرد درآمدهای مالیاتی در سال‌های مورد بررسی مربوط به سال ۱۳۸۷، با عملکرد ۹۹/۶ درصد بوده است.

در طول سال‌های ۸۸- ۱۳۸۲ بیش‌ترین میزان عملکرد مربوط به بند پنجم درآمدهای مالیاتی (مالیات بر مصرف و فروش)، با عملکر ۵۹۰/۳ درصدی و درآمدهای حق بیمه و درآمدهای متفرقه با عملکرد ۵۵۲/۵ درصدی بوده که در سال ۱۳۸۲، تحقق یافته است.

کمترین میزان عملکرد در اجزای مالیاتی مربوط به بند چهارم درآمدهای مالیاتی (مالیات بر واردات)، با ۲/۳ درصد بوده است.

جدول شماره‌ی ١٤- درصد عملکرد درآمدهای مصوب استان زنجان سال‌های ۸۸- ۱۳۸۲

شرح	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸٤	۱۳۸٥	۱۳۸٦	۱۳۸۷	۱۳۸۸
جمع درآمدها	۱۰۲/۹	۱۱۸/۸	۱۳۶/۴	۱۲۸/۶	۱۲۴/۵	۹۹/۲	۱۰۷/۱
درآمدهای مالیاتی	۹۴/۸	۱۱۸/۱	۱۴۵/۰	۱۲۹/۹	۱۲۵/۱	۹۹/۶	۱۱۱/۴
بند اول- مالیات بر شرکت‌ها	۸۰/۱	۱۱۱/۶	۱۲۱/۹	۱۲۳/۸	۱۲۵/۰	۸۵/۹	۱۰۹/۱
بند دوم- مالیات بر درآمد	۹۳/۶	۱۱۹/۵	۱۶۴/۳	۱۱۸/۶	۱۲۸/۸	۱۱۲/۳	۸۹/۲
بند سوم- مالیات بر ثروت	۲۶۴/۳	۱۶۰/۰	۱۰۶/۰	۱۵۲/۶	۱۱۲/۹	۵۲/۸	۷۴/۵
بند چهارم- مالیات بر واردات	۲/۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰
بند پنجم- مالیات بر مصرف و فروش	۵۹۰/۳	۱۳۳/۰	۲۰۸/۳	۱۶۱/۹	۱۲۳/۳	۱۴۱/۵	۲۵۳/۳
درآمدهای حاصل از انحصارات مالکیت دولت	۷۱/۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۰۱/۶
درآمدهای حاصل از خدمات و فروش کالا و درآمدهای حاصل از جرایم	۱۲۳/۲	۸۲/۰	۹۸/۸	۱۱۹/۴	۱۴۰/۸	۹۷/۱	۸۹/۴
حق بیمه و درآمدهای متفرقه	۵۵۲/۵	۳۴۴/۲	۰	۰	۳۵/۴	۸۵/۸	۷۴/۷

مأخذ: محاسبه تحقیق

جدول شماره‌ی ۱۵- برخی از شاخص‌های مهم اقتصادی استان زنجان سال‌های ۸۸- ۱۳۸۲

شرح	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸٤	۱۳۸۵	۱۳۸٦	۱۳۸۷	۱۳۸۸
شاخص قیمت (۱۰۰=۱۳۷۶)	۲۴۹/۱	۲۸۵/۳	۳۱۶/۳	۳۵۶/۲	۴۱۷/۹۹	۵۲۷/۴	
تورم	۱۷/۷	۱۴/۵	۱۰/۹	۱۲/۶	۱۷/۳	۲۶	
جمعیت (نفر)	۹۴۵۰۲۹	۹۵۱۵۰۸	۹۵۸۰۳۲	۹۶۴۶۰۱	۹۷۱۲۱۵		
GDPR (به قیمت جاری) میلیون ریال	۹۹۸۹۹۳۳	۱۳۱۴۶۱۸۲	۱۷۱۰۸۳۲۴	۲۱۱۳۴۲۰۷	۲۴۴۵۸۸۷۵		
GDPR (به قیمت ثابت) میلیون ریال	۴۰۱۰۴۱۱	۴۶۰۷۸۴۵	۵۴۰۸۸۹۱	۵۹۳۳۲۴۲	۵۸۵۱۵۴۵		
رشد GDPR (به قیمت جاری) درصد	۲۶/۳	۳۱/۶	۳۰/۱	۲۳/۵	۱۵/۷		
تولید سرانه (هزار ریال)	۱۰۵۷۱	۱۳۸۱۶	۱۷۸۵۸	۲۱۹۱۰	۲۵۱۸۴		
درآمد عمومی استان (به قیمت جاری) میلیون ریال	۲۷۹۰۵۲	۳۱۰۰۹۰	۳۶۰۷۰۰	۵۲۵۶۸۴	۷۶۳۳۷۵	۹۵۰۴۶۷	۱۰۷۵۸۰۸
درآمد مالیاتی استان (به قیمت جاری) میلیون ریال	۲۴۷۱۱۷	۲۵۷۸۴۵	۲۹۳۴۱۸	۴۶۰۲۰۰	۶۷۲۲۶۴	۸۵۰۰۱۴	۹۲۰۵۱۰
رشد درآمد عمومی (به قیمت جاری) درصد	۳۰/۳	۱۱/۱	۱۶/۳	۴۵/۷	۴۵/۲	۲۴/۵	۱۳/۲
رشددرآمد مالیاتی (به قیمت جاری) درصد	۳۰/۸	۴/۳	۱۳/۸	۵۶/۸	۴۶/۱	۲۶/۴	۸/۳
نسبت درآمد از GDPR (درصد)	۲/۸	۲/۴	۲/۱	۲/۵	۳/۱		
نسبت مالیات از GDPR (درصد)	۲/۵	۲/۰	۱/۷	۲/۲	۲/۷		
درآمد استانی عمومی سرانه (هزار ریال)	۲۹۵	۳۲۶	۳۷۷	۵۴۵	۷۸۶		
درآمد عمومی استان (به قیمت ثابت) میلیون ریال	۱۱۲۰۲۴	۱۰۸۶۸۹	۱۱۴۰۳۷	۱۴۷۵۸۱	۱۸۲۶۳۰	۱۸۰۲۱۷	
درآمد مالیاتی استان (به قیمت ثابت) میلیون ریال	۹۹۲۰۴	۹۰۳۷۷	۹۲۷۶۶	۱۲۹۱۹۷	۱۶۰۸۳۳	۱۶۱۱۷۱	
درآمد مالیاتی استان (به قیمت ثابت) درصد	۱۱	-۸/۹	۲/۶	۳۹/۳	۲۴/۵	۰/۲	
رشد درآمد عمومی (به قیمت ثابت) درصد	۱۰/۷	-۳/۰	۴/۹	۲۹/۴	۲۳/۷	-۱/۳	

مآخذ: ۱- سالنامه آماری استان، سال‌های ۸۷- ۱۳۸۲

۲- حساب تولید استان‌های کشور، سال‌های ۸۶- ۱۳۸۲

۳- محاسبه تحقیق

براساس جدول شماره‌ی ۱۵، ملاحظه می‌وشود که روند رشد درآمدهای استانی بیش از تولید ناخالص داخلی بوده است؛ به طوری که، رشد GDPR به قیمت جاری در سال ۱۳۸۵ برابر با ۲۳/۵ درصد و رشد درآمدهای استانی در سال ۱۳۸۵ برابر با ۴۵/۷ درصد بوده است. با تورم‌زدایی متغیرهای جاری مشاهده می‌شود که در برخی سال‌ها، درآمدهای واقعی استان نه تنها افزایش نیافته؛ بلکه کاهش هم داشته؛ به طوری که رشد درآمدهای عمومی و درآمد مالیاتی استان به قیمت ثابت در سال‌های ۱۳۸۳ و ۱۳۸۷ منفی بوده است.

سهم درآمدهای عمومی از تولید ناخالص داخلی (جاری) از ۲/۸ درصد در سال ۱۳۸۲ به ۳/۱ درصد در سال ۱۳۸۶ افزایش یافته است؛ متوسط دوره‌ی مزبور حدود ۲/۶ درصد بوده است.

سهم درآمدهای مالیاتی از تولید ناخالص (جاری) از ۲/۵ درصد در سال ۱۳۸۲ به ۲/۷ درصد در سال ۱۳۸۶ افزایش یافته است؛ متوسط دوره‌ی مورد نظر حدود ۲/۲ درصد بوده است.

در خصوص متغیرها و عوامل مؤثر بر میزان درآمدهای استان که در قسمت‌های قبل به آنها اشاره شد، می‌توان گفت که تمام عوامل تا حدودی تأثیر مثبت بر افزایش درآمد استان دارند، به جز بار تکفل عمومی که با افزایش تعهد بار تکفل عمومی، درآمد خانوار کاهش یافته و پرداخت مالیات نیز به تبع آن کاهش یافته و درآمد عمومی کل استان نیز کاهش خواهد یافت. مطالعات انجام شده در داخل استان نشان می‌دهد که وارد نمودن متغیرهای کمی غیر از تولید ناخالص داخلی در الگوی تعیین رابطه بین درآمد کل و مالیاتی استان با سایر متغیرهای کمی معنادار نمی‌باشد. در ضمن تأثیرات عوامل غیر کمی یا کیفی بر میزان درآمد استان نیز قابل اندازه‌گیری نمی‌باشد، بنابراین در مطالعات انجام شده این متغیرهای کیفی در الگوهای برآورد وارد نشده‌اند.

۱-۳-۵-۲-٤- درآمدهای اختصاصی

همانگونه که در جدول مربوطه مشاهده می‌شود، درآمد اختصاصی مصوب استان زنجان در سال ۱۳۸۴، برابر با ۱۳۰۲۷ میلیون ریال، بوده که در سال ۱۳۸۹ به رقم ۶۵۴۸۰ میلیون ریال، افزایش یافته است.

در دوره‌ی ۸۹-۱۳۸۴، میزان رشد درآمدهای اختصاصی استان به طور متوسط ۳۸/۱ درصد بوده است.

جدول شماره‌ی ١٦- درآمد اختصاصی مصوب استان در سال‌های ۸۹-۱۳۸٤

واحد: میلیون ریال

شرح	۱۳۸٤	۱۳۸۵	۱۳۸٦	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹
استان زنجان	۱۳۰۲۷	۱۸۶۶۴	۱۵۶۳۰	۲۷۹۵۰	۴۹۶۷۱	۶۵۴۸۰

مأخذ: قانون بودجه کشور، ۸۹-۱۳۸۲.

درآمدهای اختصاصی مذکور عموماً مربوط به دستگاه‌های اجرایی استانداری، آموزش و پرورش و سازمان بهزیستی بوده و عمدتاً تحقق یافته‌اند.

۱-۳-۵-۳- هزینه و درآمد خانوار

طرح آمارگیری از درآمد و هزینه‌ی خانوارهای شهری و روستایی کشور به منظور بررسی الگوی مصرفی خانوارهای شهری و روستایی، مطالعه‌ی روند مصرف کالاها و خدمات، ارزیابی آثار سیاست‌های اقتصادی در زمینه‌ی تأمین عدالت اجتماعی و بررسی توزیع درآمد و امکانات و تسهیلات خانوارها، مطالعه‌ی روابط متقابل ویژگی‌های اجتماعی- اقتصادی خانوارها، فراهم آوردن امکان بررسی خانوارهای زیر خط فقر و سرانجام نقش مهم آن در تأمین اطلاعات مورد نیاز حساب‌های ملی و منطقه‌ای انجام می گیرد و از اهمیت بالایی مخصوصاً در بررسی‌ها و برنامه‌ریزی‌های اقتصادی- اجتماعی کشور برخوردار است.

۱-۳-۵-۳-۱- مصرف خانوار به تفکیک شهری و روستایی

۱-۳-۵-۳-۱/۱- تحلیل درآمد خانوار

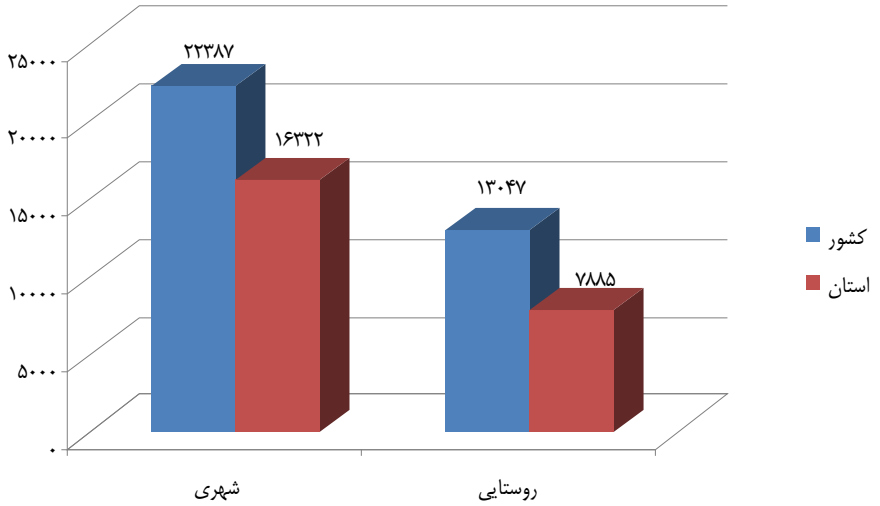
الف) متوسط درآمد سالانه‌ی خانوارهای شهری و روستایی در کشور و استان زنجان (سال ۱۳۷۹)

در سال ۱۳۷۹، متوسط درآمد سالانه یک خانوار شهری در کشور به میزان ۲۲۳۸۷/۷ هزار ریال بوده است، در حالی که متوسط درآمد سالانه یک خانوار شهری در استان زنجان به میزان ۱۶۳۲۷ هزار ریال، بوده است. متوسط درآمد خانوارهای شهری استان زنجان در مقایسه با خانوارهای شهری در کشور ۶۰۶۰/۷ هزار ریال کمتر بوده است. به عبارتی درآمد هر خانوار شهری در استان زنجان به طور متوسط ۲۷ درصد کمتر از متوسط درآمد خانوارهای شهری در کشور بوده است.

در همان سال متوسط درآمد یک خانوار روستایی در کشور به میزان ۱۳۰۴۷/۴ هزار ریال بوده است، در حالی که متوسط درآمد یک خانوار روستایی در استان زنجان به میزان ۷۸۸۵ هزار ریال، بوده است. متوسط درآمد خانوارهای روستایی استان زنجان، در مقایسه با خانوارهای روستایی کشور ۵۱۶۲/۴ هزار ریال کمتر می‌باشد. به عبارت دیگر درآمد هر خانوار روستایی در استان زنجان به طور متوسط ۳۹/۵ درصد کمتر از متوسط درآمد خانوارهای روستایی کشور است. اگر چه متوسط درآمد خانوارهای شهری و روستایی در استان زنجان پایین‌تر از متوسط کشوری است، ولی اختلاف متوسط درآمد روستاییان استان زنجان با متوسط کشوری زیاد است.

در سال ۱۳۷۹، متوسط درآمد خانوارهای شهری کشور بیش از ۱/۷ برابر درآمد متوسط خانوارهای روستایی کشور بوده است، در حالی که درآمد خانوارهای شهری استان در سال مذکور بیش از ۲ برابر درآمد متوسط خانوارهای روستایی استان بوده است؛ به عبارت دیگر شکاف متوسط درآمدی بین شهری و روستایی در استان زنجان بیش از متوسط کشوری می‌باشد.

نمودار شماره‌ی ۳- مقایسه‌ی متوسط درآمد خانوارهای شهری و روستایی استان با متوسط کشور سال ۱۳۷۹

مأخذ: سالنامه های آماری کشور و استان، ۱۳۷۹.

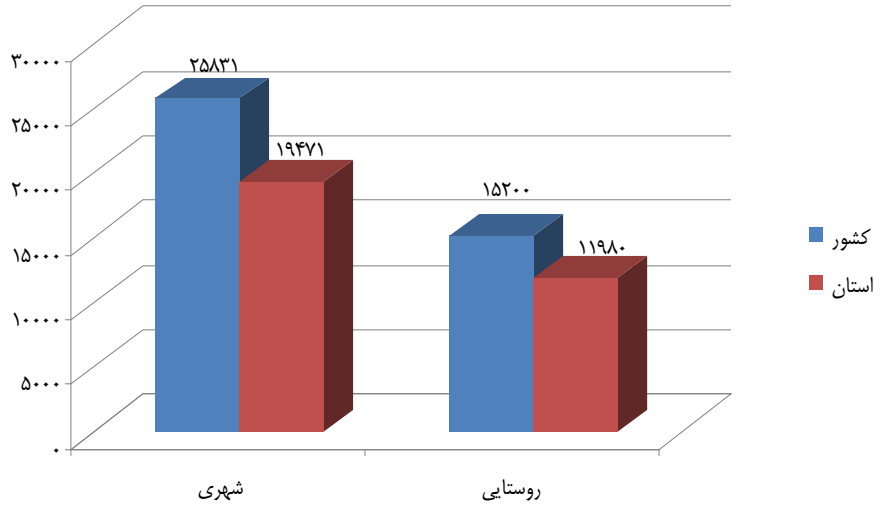
ب) متوسط درآمد سالانه‌ی خانوارهای شهری و روستایی در کشور و استان زنجان (سال ۱۳۸۰)

در سال ۱۳۸۰، متوسط درآمد یک خانوار شهری در کشور به میزان ۲۵۸۳۱/۵ هزار ریال بوده است، در حالی که متوسط درآمد یک خانواری شهری در استان زنجان به میزان ۱۹۴۷۳ هزار ریال، بوده است. متوسط درآمد خانوارهای شهری استان زنجان در مقایسه با خانوارهای شهری در کشور ۶۳۵۸/۵ هزار ریال، کمتر بوده است. به عبارتی درآمد هر خانوار شهری در استان زنجان به طور متوسط ۲۵ درصد کمتر از متوسط درآمد خانوارهای شهری در کشور بوده است.

در همان سال متوسط درآمد یک خانوار روستایی در کشور به میزان ۱۵۲۰۰ هزار ریال بوده است، در حالی که متوسط درآمد یک خانوار روستایی در استان زنجان به میزان ۱۱۹۸۱ هزار ریال بوده است. متوسط درآمد خانوارهای روستایی استان زنجان، در مقایسه با خانوارهای روستایی کشور ۳۲۱۹ هزار ریال کمتر می‌باشد، به عبارت دیگر درآمد هر خانوار روستایی در استان زنجان به طور متوسط ۲۱ درصد کمتر از متوسط درآمد خانوارهای روستایی کشور است. اگر چه متوسط درآمد خانوارهای شهری و روستایی در استان زنجان پایین‌تر از متوسط کشوری است؛ ولی اختلاف متوسط درآمد روستاییان استان زنجان با متوسط کشوری زیاد است.

در سال ۱۳۸۰ متوسط درآمد خانوارهای شهری کشور بیش از ۱/۷ برابر درآمد متوسط خانوارهای روستایی کشور بوده است، در حالی که درآمد خانوارهای شهری استان در سال مذکور بیش از ۱/۶ برابر درآمد متوسط خانوارهای روستایی استان بوده است. به عبارت دیگر شکاف متوسط درآمدی بین نقاط شهری و روستایی در استان زنجان کمتر از متوسط کشوری می‌باشد.

نمودار شماره‌ی ٤- مقایسه‌ی متوسط درآمد خانوارهای شهری و روستایی استان با متوسط کشور سال ۱۳۸۰

مأخذ: سالنامه های آماری کشور و استان، ۱۳۸۰.

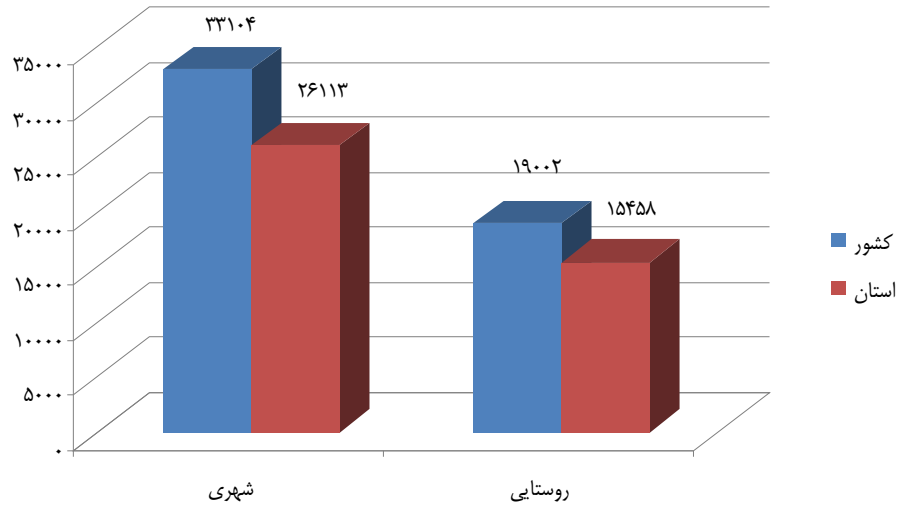
ج) متوسط درآمد سالانه‌ی خانوارهای شهری و روستایی در کشور و استان زنجان (سال ۱۳۸۱)

در سال ۱۳۸۱، متوسط درآمد یک خانوار شهری در کشور به میزان ۳۳۱۰۴/۸ هزار ریال بوده است، در حالی که متوسط درآمد یک خانواری شهری در استان زنجان به میزان ۲۶۱۱۳ هزار ریال، بوده است. متوسط درآمد خانوارهای شهری استان زنجان در مقایسه با خانوارهای شهری در کشور ۶۹۹۱ هزار ریال کمتر بوده است؛ به عبارتی درآمد هر خانوار شهری در استان زنجان به طور متوسط ۲۱ درصد کمتر از متوسط درآمد خانوارهای شهری در کشور بوده است.

در همان سال متوسط درآمد یک خانوار روستایی در کشور به میزان ۱۹۰۰۲ هزار ریال بوده است، در حالی که متوسط درآمد یک خانوار روستایی در استان زنجان به میزان ۱۵۴۵۸ هزار ریال، بوده است. متوسط درآمد خانوارهای روستایی استان زنجان، در مقایسه با خانوارهای روستایی کشور ۳۵۴۴ هزار ریال کمتر می‌باشد، به عبارت دیگر درآمد هر خانوار روستایی در استان زنجان به طور متوسط ۱۹ درصد کمتر از متوسط درآمد خانوارهای روستایی کشور است. اگر چه متوسط درآمد خانوارهای شهری و روستایی در استان زنجان پایین‌تر از متوسط کشوری است، ولی اختلاف متوسط درآمد روستاییان استان زنجان با متوسط کشوری زیاد است.

در سال ۱۳۸۱، متوسط درآمد خانوارهای شهری کشور بیش از ۱/۷ برابر درآمد متوسط خانوارهای روستایی کشور بوده است، در حالی که درآمد خانوارهای شهری استان در سال مذکور بیش از ۱/۷ برابر درآمد متوسط خانوارهای روستایی استان بوده است. به عبارت دیگر شکاف متوسط درآمدی بین شهری و روستایی در استان زنجان برابر متوسط کشوری می‌باشد.

نمودار شماره‌ی ۵- مقایسه‌ی متوسط درآمد خانوارهای شهری و روستایی استان با متوسط کشور سال ۱۳۸۱

مأخذ: سالنامه های آماری کشور و استان، ۱۳۸۱.

د) متوسط درآمد سالانه‌ی خانوارهای شهری و روستایی در کشور و استان زنجان (سال ۱۳۸۲)

در سال ۱۳۸۲، متوسط درآمد یک خانوار شهری در کشور به میزان ۳۹۲۰۲/۴ هزار ریال بوده است، در حالی که متوسط درآمد یک خانواری شهری در استان زنجان به میزان ۲۹۸۹۰ هزار ریال، بوده است. متوسط درآمد خانوارهای شهری استان زنجان در مقایسه با خانوارهای شهری در کشور ۹۳۱۲/۴ هزار ریال کمتر بوده است. به عبارتی درآمد هر خانوار شهری در استان زنجان به طور متوسط ۲۴ درصد کم‌تر از متوسط درآمد خانوارهای شهری در کشور بوده است.

در همان سال متوسط درآمد یک خانوار روستایی در کشور به میزان ۲۴۰۴۰/۴ هزار ریال بوده است، در حالی که متوسط درآمد یک خانوار روستایی در استان زنجان به میزان ۱۹۶۰۰ هزار ریال، بوده است. متوسط درآمد خانوارهای روستایی استان زنجان، در مقایسه با خانوارهای روستایی کشور ۴۴۴۰/۴ هزار ریال کمتر می‌باشد، به عبارت دیگر درآمد هر خانوار روستایی در استان زنجان به طور متوسط ۱۸ درصد کم‌تر از متوسط درآمد خانوارهای روستایی کشور است. اگر چه متوسط درآمد خانوارهای شهری و روستایی در استان زنجان پایین‌تر از متوسط کشوری است؛ ولی اختلاف متوسط درآمد روستاییان استان زنجان با متوسط کشوری زیاد است.

در سال ۱۳۸۲ متوسط درآمد خانوارهای شهری کشور بیش از ۱/۶ برابر درآمد متوسط خانوارهای روستایی کشور بوده است، در حالی که درآمد خانوارهای شهری استان در سال مذکور بیش از ۱/۵ برابر درآمد متوسط خانوارهای روستایی استان بوده است. به عبارت دیگر شکاف متوسط درآمدی بین شهری و روستایی در استان زنجان ۱ درصد کمتر از متوسط کشوری می‌باشد

نمودار شماره‌ی ٦- مقایسه‌ی متوسط درآمد خانوارهای شهری و روستایی استان با متوسط کشور سال ۱۳۸۲

مأخذ: سالنامه های آماری کشور و استان، ۱۳۸۲.

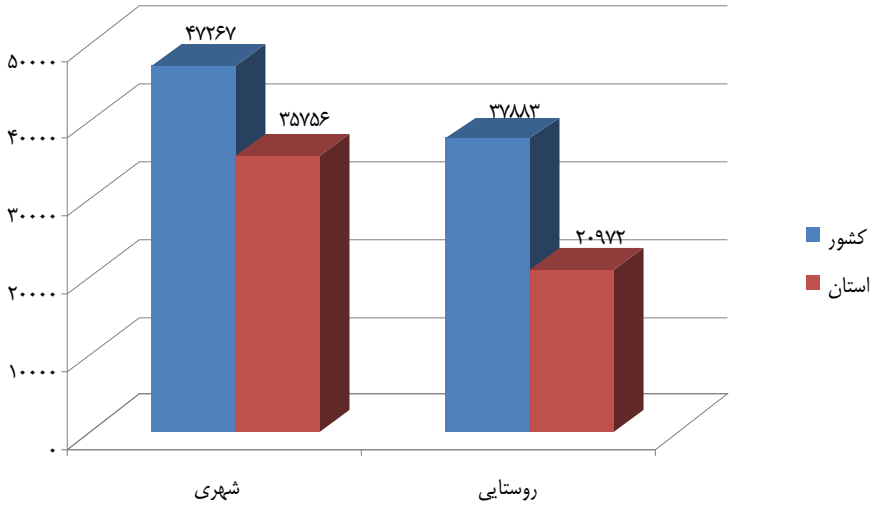
هـ) متوسط درآمد سالانه‌ی خانوارهای شهری و روستایی در کشور و استان زنجان (سال ۱۳۸۳)

در سال ۱۳۸۳، متوسط درآمد یک خانوار شهری در کشور به میزان ۴۷۲۶۷/۷ ریال بوده است، در حالی که متوسط درآمد یک خانوار شهری در استان زنجان به میزان ۳۵۷۵۶ هزار ریال، بوده است. متوسط درآمد خانوارهای شهری استان زنجان در مقایسه با خانوارهای شهری در کشور ۱۱۵۱۱/۷ هزار ریال کمتر بوده است؛ به عبارتی درآمد هر خانوار شهری در استان زنجان به طور متوسط ۲۴ درصد کمتر از متوسط درآمد خانوارهای شهری در کشور بوده است.

در همان سال متوسط درآمد یک خانوار روستایی در کشور به میزان ۲۷۸۸۳/۶ هزار ریال بوده است، در حالی که متوسط درآمد یک خانوار روستایی در استان زنجان به میزان ۲۰۹۷۴ هزار ریال، بوده است. متوسط درآمد خانوارهای روستایی استان زنجان، در مقایسه با خانوارهای روستایی کشور ۶۹۰۹/۶ هزار ریال کمتر می‌باشد، به عبارت دیگر درآمد هر خانوار روستایی در استان زنجان به طور متوسط ۲۵ درصد کمتر از متوسط درآمد خانوارهای روستایی کشور است. اگر چه متوسط درآمد خانوارهای شهری و روستایی در استان زنجان پایین‌تر از متوسط کشوری است؛ ولی اختلاف متوسط درآمد روستاییان استان زنجان با متوسط کشوری زیاد است.

در سال ۱۳۸۳ متوسط درآمد خانوارهای شهری کشور بیش از ۱/۷ برابر درآمد متوسط خانوارهای روستایی کشور بوده است، در حالی که درآمد خانوارهای شهری استان در سال مذکور بیش از ۱/۷ برابر درآمد متوسط خانوارهای روستایی استان بوده است. به عبارت دیگر شکاف متوسط درآمدی بین شهری و روستایی در استان زنجان برابر با متوسط کشوری می‌باشد.

نمودار شماره‌ی ۷- مقایسه‌ی متوسط درآمد خانوار شهری و روستایی استان با متوسط کشور سال ۱۳۸۳

مأخذ: سالنامه های آماری کشور و استان، ۱۳۸۳.

و) متوسط درآمد سالانه‌ی خانوارهای شهری و روستایی در کشور و استان زنجان (۱۳۸٤)

در سال ۱۳۸۴، متوسط درآمد سالانه یک خانوار شهری در کشور بیش از ۵۳۶۷۸ هزار ریال و در استان حدود ۴۶۳۸۱ هزار ریال بوده است. متوسط درآمد خانوارهای شهری استان در مقایسه با کشور نزدیک به ۷۳۰۰ هزار ریال کمتر بوده است؛ بعبارت دیگر، درآمد هر خانوار شهری در استان زنجان به طور متوسط ۱۳/۶ درصد کمتر از متوسط درآمد خانوارهای شهری در کشور است.

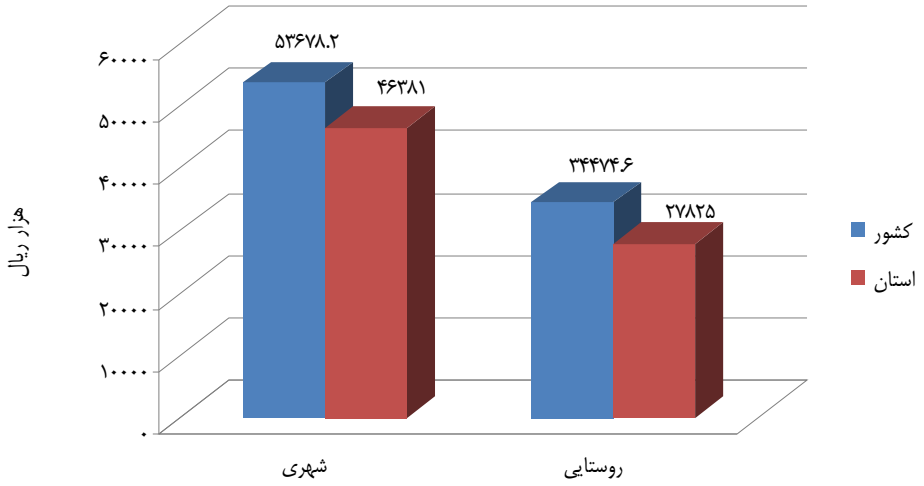
در سال مزبور، متوسط درآمد یک خانوار روستایی در کشور به میزان ۳۴۴۷۴/۶ هزار ریال و در استان ۲۷۸۲۵ هزار ریال بوده است.

متوسط درآمدهای خانوارهای روستایی استان در مقایسه با کشور ۶۶۴۹/۶ هزار ریال کمتر بوده است؛ به عبارت دیگر درآمد هر خانوار روستایی در استان به طور متوسط ۱۹/۳ درصد کمتر از متوسط درآمد خانوارهای روستایی در کشور است.

متوسط درآمد خانوارهای شهری و روستایی استان کمتر از کشور بوده و اختلاف متوسط درآمد روستاییان استان زنجان با متوسط کشور بیش از متوسط شهری است.

در سال ۱۳۸۴، متوسط درآمد خانوارهای شهری کشور ۱/۵ برابر درآمد متوسط خانوارهای روستایی کشور بوده است؛ در حالی که درآمد خانوارهای شهری استان بیش از ۱/۶ برابر درآمد متوسط خانوارهای روستایی استان بوده است. شکاف متوسط درآمدی بین خانوارهای شهری و روستایی استان زنجان بیش از متوسط کشوری می‌باشد.

نمودار شماره‌ی ۸- مقایسه‌ی متوسط درآمد خانوارهای شهری و روستایی استان با متوسط کشور- سال ۱۳۸٤

مأخذ: سالنامه های آماری کشور و استان، ۱۳۸۴

ز) متوسط درآمد سالانه‌ی خانوارهای شهری و روستایی در کشور و استان زنجان (۱۳۸۵)

در سال ۱۳۸۵، متوسط درآمد سالانه یک خانوار شهری در کشور به میزان ۶۵۵۰۹ هزار ریال بوده؛ در حالی که متوسط درآمد یک خانوار شهری در استان ۵۳۸۸۶ هزار ریال بوده است؛ درآمد خانوار شهری استان حدود ۱۱۶۲۳ هزار ریال کمتر از کشور است؛ به بیان دیگر، متوسط درآمد سالانه خانوارهای شهری استان بیش از ۱۷/۷ درصد کمتر از متوسط کشوری است.

در سال مذکور، متوسط درآمد یک خانوار روستایی در کشور به میزان ۳۹۱۲۸/۸ هزار ریال و در استان زنجان به میزان ۳۸۱۶۵ هزار ریال، بوده است. اختلاف درآمد خانوار روستایی استان با کشور نزدیک به ۹۶۴ هزار ریال است؛ به عبارت دیگر متوسط درآمد خانوارهای روستایی حدود ۲/۵ درصد کمتر از متوسط درآمد خانوارهای روستایی کشور بوده است.

در سال ۱۳۸۵، متوسط درآمد خانوارهای شهری کشور حدود ۱/۷ برابر متوسط درآمد خانوارهای روستایی کشور بوده است؛ در استان زنجان متوسط درآمد خانوارهای شهری ۱/۴ برابر متوسط درآمد خانوارهای روستایی بوده است.

نمودار شماره‌ی ۹- مقایسه‌ی متوسط درآمد خانوارهای شهری و روستایی استان با متوسط کشور سال ۱۳۸۵

مأخذ: سالنامه های آماری کشور و استان، ۱۳۸۵

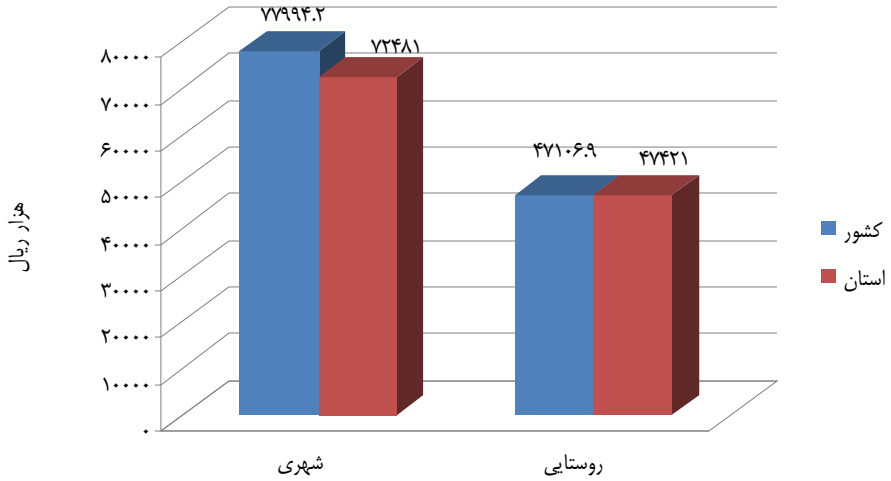
ح) متوسط درآمد سالانه خانوارهای شهری وروستایی در کشور و استان زنجان (سال ۱۳۸٦)

در سال ۱۳۸۶، متوسط درآمد سالانه یک خانوار شهری در کشور به میزان ۷۷۹۹۴/۲ هزار ریال و در استان زنجان برابر با ۷۲۴۸۱ هزار ریال بوده است. متوسط درآمد سالانه‌ی خانوارهای شهری استان بیش از ۵۵۱۳ هزار ریال از متوسط درآمد سالانه‌ی خانوارهای شهری کشور کمتر است؛ به عبارت دیگر، درآمد هر خانوار شهری در استان زنجان به طور متوسط ۷ درصد پایین‌تر از متوسط درآمد خانوارهای شهری در کشور بوده است.

در سال مذکور، متوسط درآمد یک خانوار روستایی در کشور به میزان ۴۷۱۰۶/۹ هزار ریال و در استان ۴۷۴۲۱ هزار ریال بوده است. برخلاف سال‌های قبل، در سال ۱۳۸۶ متوسط درآمد یک خانوار روستایی در استان زنجان به میزان ۳۱۴/۱ هزار ریال بیش‌تر از متوسط کشوری بوده است؛ به بیان دیگر، متوسط درآمد یک خانوار روستایی در کشور حدود ۰/۶۶ درصد پایین‌تر از متوسط استان زنجان بوده است.

در سال ۱۳۸۶، متوسط درآمد یک خانوار شهری در کشور بیش از ۱/۶ برابر شاخص روستایی کشور بوده است؛ در حالی که در استان زنجان متوسط درآمد یک خانوار شهری بیش از ۱/۵ برابر متوسط درآمد خانوار روستایی بوده است.

نمودار شماره‌ی ۱۰- مقایسه‌ی متوسط درآمد خانوارهای شهری و روستایی استان با متوسط کشور سال ۱۳۸٦

مأخذ: سالنامه های آماری کشور و استان، ۱۳۸۶.

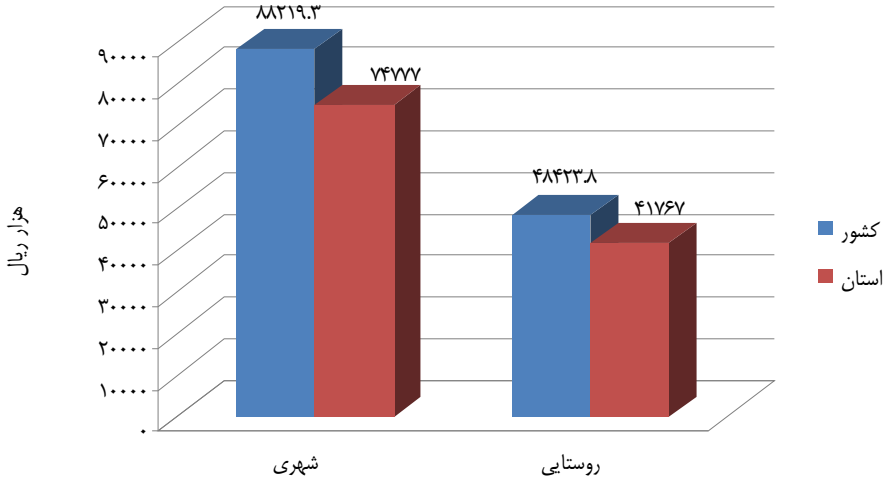
ط) متوسط درآمد سالانه‌ی خانوارهای شهری و روستایی در کشور و استان زنجان (۱۳۸۷)

در سال ۱۳۸۷، متوسط درآمد سالانه یک خانوار شهری در کشور به میزان ۸۸۲۱۹/۳ هزار ریال و در استان زنجان ۷۴۷۷۷ هزار ریال بوده است. متوسط درآمد سالانه خانوارهای شهری استان به میزان ۱۳۴۴۲ هزار ریال کمتر از متوسط کشوری است؛ به عبارت دیگر، متوسط درآمد سالانه خانوارهای شهری کشور حدود ۱۵/۲ درصد بیش از خانوارهای شهری استان می‌باشد.

در سال مزبور، متوسط درآمد سالانه یک خانوار روستایی در کشور برابر با ۴۸۴۲۳/۸ هزار ریال و در استان زنجان برابر با ۴۱۷۶۷ هزار ریال بوده است. متوسط درآمد سالانه خانوارهای روستایی کشور حدود ۶۶۵۷ هزار ریال بیش از متوسط استان زنجان است؛ به عبارت دیگر متوسط درآمد سالانه خانوارهای روستایی استان بیش از ۱۳/۷ درصد از متوسط درآمد سالانه خانوارهای روستایی کشور پایین‌تر است.

در سال ۱۳۸۷، متوسط درآمد سالانه یک خانوار شهری در کشور بیش از ۱/۸ برابر متوسط درآمد سالانه یک خانوار روستایی در کشور بوده است. در استان زنجان متوسط درآمد سالانه یک خانوار شهری قریب ۱/۸ برابر متوسط درآمد سالانه یک خانوار روستایی بوده است.

نمودار شماره‌ی ۱۱- مقایسه‌ی متوسط درآمد خانوارهای شهری و روستایی استان با متوسط کشور در سال ۱۳۸۷

مأخذ: سالنامه های آماری کشور و استان، ۱۳۸۷.

ی) خلاصه‌ی نتایج مربوط به متوسط درآمد سالانه‌ی خانوارهای شهری و روستایی کشور و استان

براساس بررسی‌های انجام شده در سال‌های ۸۷-۱۳۷۹، موارد ذیل استنتاج شده است:

- در تمامی سال‌های مورد بررسی، متوسط درآمد شهری استان زنجان پایین‌تر از متوسط کشوری بوده است؛ به طوری که متوسط رشد اختلاف درآمد شهری استان با کشور در دوره‌ی ۸۷-۱۳۷۹ بیش‌تر از ۱۰/۴ درصد بوده است؛
- در اغلب سال‌های مورد بررسی، به استثنای سال ۱۳۸۶، متوسط درآمد روستایی استان زنجان پایین‌تر از متوسط کشوری بوده است، در دوره‌ی مورد نظر متوسط رشد اختلاف درآمد روستایی استان با کشور بیش‌تر از ۳ درصد بوده است؛
- در دوره‌ی ۸۷-۱۳۷۹، درآمد شهری استان به طور متوسط ۲۱/۸ درصد پایین‌تر از درآمد شهری کشور بوده است؛
- در سال‌های مورد نظر، درآمد روستایی استان به طور متوسط ۲۸/۹ درصد پایین‌تر از درآمد روستایی کشور بوده است؛
- در دوره‌ی ۷۸-۱۳۷۹ درآمد شهری استان به طور متوسط حدود ۱/۹ برابر درآمد روستایی استان بوده است؛
- در دوره‌ی مورد نظر درآمد شهری کشور به طور متوسط ۱/۷ برابر درآمد روستایی کشور بوده است؛
- در دوره‌ی مورد بررسی، میزان رشد درآمد خانوارهای شهری کشور به طور متوسط ۱۸/۷ درصد و خانوارهای شهری استان نزدیک به ۲۱ درصد بوده است؛
- در سال‌های ۸۷-۱۳۷۹، میزان رشد درآمد خانوارهای روستایی کشور به طور متوسط ۱۷/۸ درصد و خانوارهای روستایی استان بیش‌تر از ۲۳ درصد بوده است.

۱-۳-۵-۳-۲/۱- تحلیل هزینه‌ی خانوار

الف) متوسط هزینه‌های سالانه‌ی یک خانوار شهری و روستایی در کشور و استان زنجان (سال ۱۳۷۹)

در سال ۱۳۷۹ متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در کشور برابر با ۲۴۱۷۵ هزار ریال بوده است که از این میزان ۲۸ درصد مربوط به هزینه‌های خوراکی و ۷۲ درصد مربوط به هزینه‌های غیرخوراکی بوده است.

در همین سال متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در استان زنجان برابر با ۱۸۴۳۱ هزار ریال بوده است که از این میزان، ۳۰ درصد مربوط به هزینه‌های خوراکی و ۷۰ درصد مربوط به هزینه‌های غیرخوراکی بوده است.

در سال مذکور متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در استان زنجان ۵۷۴۴ هزار ریال کمتر از متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در کشور بوده است؛ به عبارت دیگر متوسط هزینه‌ی هر خانوار شهری در استان زنجان ۲۴ درصد کمتر از متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در کشور می‌باشد.

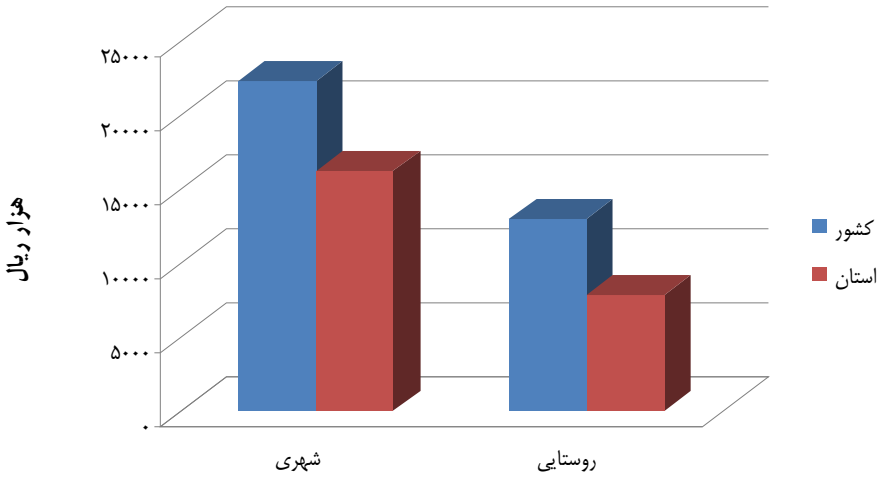
در سال ۱۳۷۹ متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در کشور برابر با ۱۵۶۷۳ هزار ریال بوده است؛ سهم هزینه‌های خوراکی ۴۲ درصد و هزینه‌های غیرخوراکی ۵۸ درصد می‌باشد.

در همان سال متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در استان زنجان برابر با ۱۱۲۱۰ هزار ریال بوده است؛ سهم هزینه‌های خوراکی ۴۷ درصد و هزینه‌های غیرخوراکی ۵۳ درصد می‌باشد.

در سال مذکور متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در استان زنجان ۴۴۶ هزار ریال کمتر از متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در کشور بوده است. به بیان دیگر متوسط هزینه‌ی هر خانوار روستایی در استان زنجان ۲۸ درصد کمتر از متوسط هزینه سالانه یک خانوار روستایی در کشور می‌باشد.

در سال ۱۳۷۹ متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در کشور بیش از ۱/۵ برابر متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در کشور بوده است، در حالی که متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در استان زنجان بیش از ۱/۶ برابر متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در استان زنجان بوده است.

نمودار شماره‌ی ۱۲- مقایسه‌ی متوسط هزینه خانوار شهری و روستایی استان و کشور سال ۱۳۷۹

مأخذ: سالنامه های آماری کشور و استان، ۱۳۷۹.

ب) متوسط هزینه‌های سالانه‌ی یک خانوار شهری و روستایی در کشور و استان زنجان (سال ۱۳۸۰)

در سال ۱۳۸۰ متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در کشور برابر با ۲۸۰۲۰ هزار ریال بوده است که از این میزان، ۲۶ درصد مربوط به هزینه‌های خوراکی و ۷۴ درصد مربوط به هزینه‌های غیرخوراکی بوده است.

در همین سال متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در استان زنجان برابر با ۲۶۱۳۱ هزار ریال بوده است که از این میزان، ۲۷ درصد مربوط به هزینه‌های خوراکی و ۷۳ درصد مربوط به هزینه‌های غیرخوراکی بوده است.

در سال مذکور متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در استان زنجان ۱۸۸۹ هزار ریال کمتر از متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در کشور بوده است؛ به عبارت دیگر متوسط هزینه‌ی هر خانوار شهری در استان زنجان ۷ درصد کمتر از متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در کشور می‌باشد.

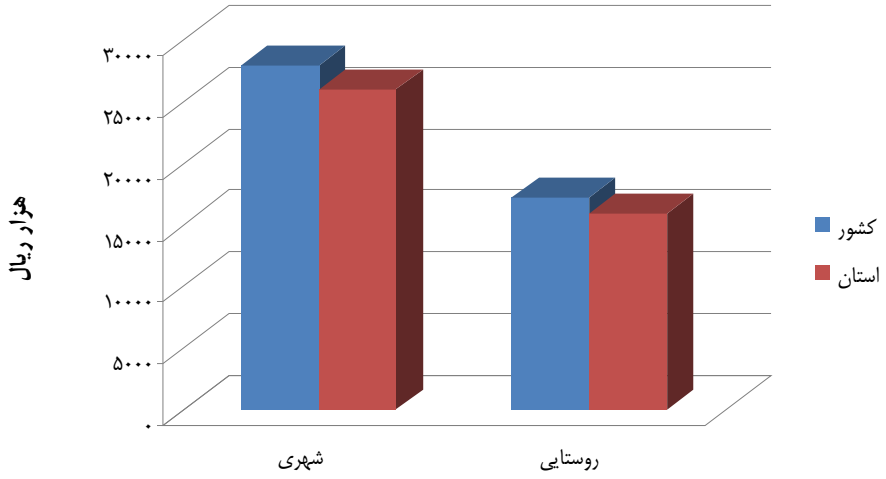
در سال ۱۳۸۰ متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در کشور برابر با ۱۷۲۳۳ هزار ریال بوده است؛ سهم هزینه‌های خوراکی ۴۱ درصد و هزینه‌های غیرخوراکی ۵۹ درصد می‌باشد.

در همان سال متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در استان زنجان برابر با ۱۵۹۸۵ هزار ریال بوده است؛ سهم هزینه‌های خوراکی ۴۵ درصد و هزینه‌های غیرخوراکی ۵۵ درصد می‌باشد.

در سال مذکور متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در استان زنجان ۱۲۴۸ هزار ریال کمتر از متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در کشور بوده است. به بیان دیگر متوسط هزینه‌ی هر خانوار روستایی در استان زنجان ۷ درصد کمتر از متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در کشور می‌باشد.

در سال ۱۳۸۰ متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در کشور بیش از ۱/۶ برابر متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در کشور بوده است، در حالی که متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در استان زنجان بیش از ۱/۶ برابر متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در استان زنجان بوده است.

نمودار شماره‌ی ۱۳- مقایسه‌ی متوسط هزینه خانوار شهری و روستایی استان و کشور سال ۱۳۸۰

مأخذ: سالنامه های آماری کشور و استان، ۱۳۸۰.

ج) متوسط هزینه‌های سالانه‌ی یک خانوار شهری و روستایی در کشور و استان زنجان (سال ۱۳۸۱)

در سال ۱۳۸۱ متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در کشور برابر با ۳۴۹۷۱ هزار ریال بوده است که از این میزان، ۲۵ درصد مربوط به هزینه‌های خوراکی و ۷۵ درصد مربوط به هزینه‌های غیرخوراکی بوده است.

در همین سال متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در استان زنجان برابر با ۳۶۶۴۸ هزار ریال بوده است که از این میزان، ۲۷ درصد مربوط به هزینه‌های خوراکی و ۷۳ درصد مربوط به هزینه‌های غیرخوراکی بوده است.

در سال مذکور متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در استان زنجان ۱۶۷۷ هزار ریال بیش‌تر از متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در کشور بوده است؛ به عبارت دیگر متوسط هزینه‌ی هر خانوار شهری در استان زنجان ۵ درصد بیش‌تر از متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در کشور می‌باشد.

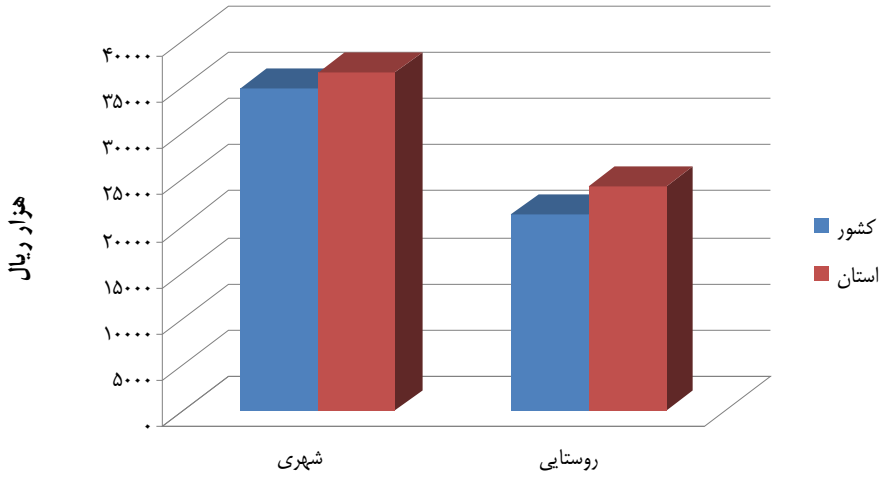
در سال ۱۳۸۱ متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در کشور برابر با ۲۱۳۹۵ هزار ریال بوده است؛ سهم هزینه‌های خوراکی ۴۱ درصد و هزینه‌های غیرخوراکی ۵۹ درصد می‌باشد.

در همان سال متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در استان زنجان برابر با ۲۴۲۴۰ هزار ریال بوده است؛ سهم هزینه‌های خوراکی ۴۳ درصد و هزینه‌های غیرخوراکی ۵۷ درصد می‌باشد.

در سال مذکور متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در استان زنجان ۲۸۴۵ هزار ریال بیش‌تر از متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در کشور بوده است؛ به بیان دیگر متوسط هزینه‌ی هر خانوار روستایی در استان زنجان ۱۳ درصد بیش از متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در کشور می‌باشد.

در سال ۱۳۸۱ متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در کشور بیش از ۱/۶ برابر متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در کشور بوده است، در حالی که متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در استان زنجان بیش از ۱/۵ برابر متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در استان زنجان بوده است.

نمودار شماره‌ی ١٤- مقایسه‌ی متوسط هزینه خانوار شهری و روستایی استان و کشور ۱۳۸۱

مأخذ: سالنامه های آماری کشور و استان، ۱۳۸۱.

د) متوسط هزینه‌های سالانه‌ی یک خانوار شهری و روستایی در کشور و استان زنجان (سال ۱۳۸۲)

در سال ۱۳۸۲، متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در کشور برابر با ۴۰۹۸۹ هزار ریال بوده است که از این میزان، ۲۶ درصد مربوط به هزینه‌های خوراکی و ۷۲ درصد مربوط به هزینه‌های غیرخوراکی بوده است.

در همین سال متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در استان زنجان برابر با ۳۸۳۷۴ هزار ریال بوده است که از این میزان، ۲۷ درصد مربوط به هزینه‌های خوراکی و ۷۳ درصد مربوط به هزینه‌های غیرخوراکی بوده است.

در سال مذکور متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در استان زنجان ۲۶۱۵ هزار ریال کمتر از متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در کشور بوده است؛ به عبارت دیگر متوسط هزینه‌ی هر خانوار شهری در استان زنجان ۵ درصد کمتر از متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در کشور می‌باشد.

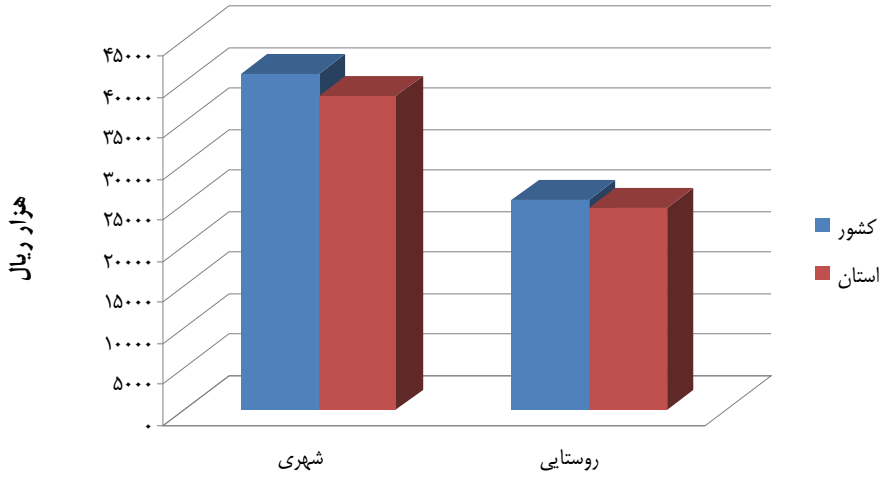
در سال ۱۳۸۲، متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در کشور برابر با ۲۵۶۷۶ هزار ریال بوده است؛ سهم هزینه‌های خوراکی ۴۰ درصد و هزینه‌های غیرخوراکی ۶۰ درصد می‌باشد.

در همان سال متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در استان زنجان برابر با ۲۴۶۱۰ هزار ریال بوده است؛ سهم هزینه‌های خوراکی ۴۳ درصد و هزینه‌های غیرخوراکی ۵۷ درصد می‌باشد.

در سال مذکور متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در استان زنجان ۱۰۶۶ هزار ریال کمتر از متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در کشور بوده است؛ به بیان دیگر متوسط هزینه‌ی هر خانوار روستایی در استان زنجان ۴ درصد کمتر از متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در کشور می‌باشد.

در سال ۱۳۸۲، متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در کشور بیش از ۱/۶ برابر متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در کشور بوده است، در حالی که متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در استان زنجان بیش از ۱/۶ برابر متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در استان زنجان بوده است.

نمودار شماره‌ی ۱۵- مقایسه‌ی متوسط هزینه‌ی خانوار شهری و روستایی استان و کشور ۱۳۸۲

مأخذ: سالنامه های آماری کشور و استان، ۱۳۸۲.

هـ) متوسط هزینه‌های سالانه‌ی یک خانوار شهری و روستایی در کشور و استان زنجان (سال ۱۳۸۳)

در سال ۱۳۸۳، متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در کشور برابر با ۵۱۴۷۹ هزار ریال بوده است که از این میزان، ۲۶ درصد مربوط به هزینه‌های خوراکی و ۷۴ درصد مربوط به هزینه‌های غیرخوراکی بوده است.

در همین سال متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در استان زنجان برابر با ۳۹۰۰۶ هزار ریال بوده است که از این میزان، ۲۷ درصد مربوط به هزینه‌های خوراکی و ۷۳ درصد مربوط به هزینه‌های غیرخوراکی بوده است.

در سال مذکور متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در استان زنجان ۱۲۴۷۳ هزار ریال کمتر از متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در کشور بوده است؛ به عبارت دیگر متوسط هزینه‌ی هر خانوار شهری در استان زنجان ۲۴ درصد کمتر از متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در کشور می‌باشد.

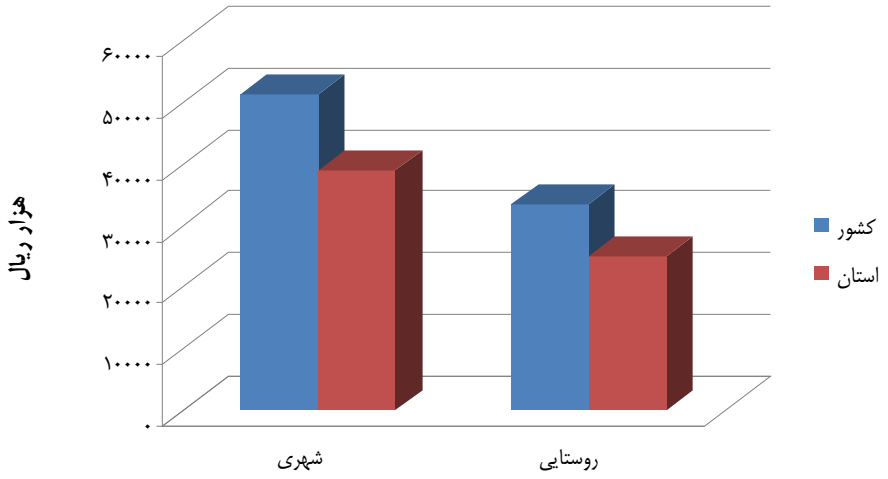
در سال ۱۳۸۳، متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در کشور برابر با ۳۳۵۴۴ هزار ریال بوده است؛ سهم هزینه‌های خوراکی ۳۹ درصد و هزینه‌های غیرخوراکی ۶۱ درصد می‌باشد.

در همان سال متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در استان زنجان برابر با ۲۵۰۲۶ هزار ریال بوده است؛ سهم هزینه‌های خوراکی ۴۲ درصد و هزینه‌های غیرخوراکی ۵۸ درصد می‌باشد.

در سال مذکور متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در استان زنجان ۸۵۷۱ هزار ریال، کمتر از متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در کشور بوده است؛ به بیان دیگر متوسط هزینه‌ی هر خانوار روستایی در استان زنجان ۲۵ درصد کمتر از متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در کشور می‌باشد.

در سال ۱۳۸۳، متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در کشور بیش از ۱/۵ برابر متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در کشور بوده است، در حالی که متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در استان زنجان بیش از ۱/۶ برابر متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در استان زنجان بوده است.

نمودار شماره‌ی ۱۶- مقایسه‌ی متوسط هزینه‌ی خانوار شهری و روستایی استان و کشور ۱۳۸۳

مأخذ: سالنامه آماری کشور و استان، ۱۳۸۳.

و) متوسط هزینه‌های سالانه‌ی یک خانوار شهری و روستایی در کشور و استان زنجان (سال ۱۳۸٤)

در سال ۱۳۸۴، متوسط هزینه‌های سالانه‌ی یک خانوار شهری در کشور برابر با ۵۹۲۴۲ هزار ریال بوده که از این میزان حدود ۷۶ درصد مربوط به هزینه‌های غیر خوراکی و ۲۴ درصد مربوط به هزینه های خوراکی و دخانی بوده است.

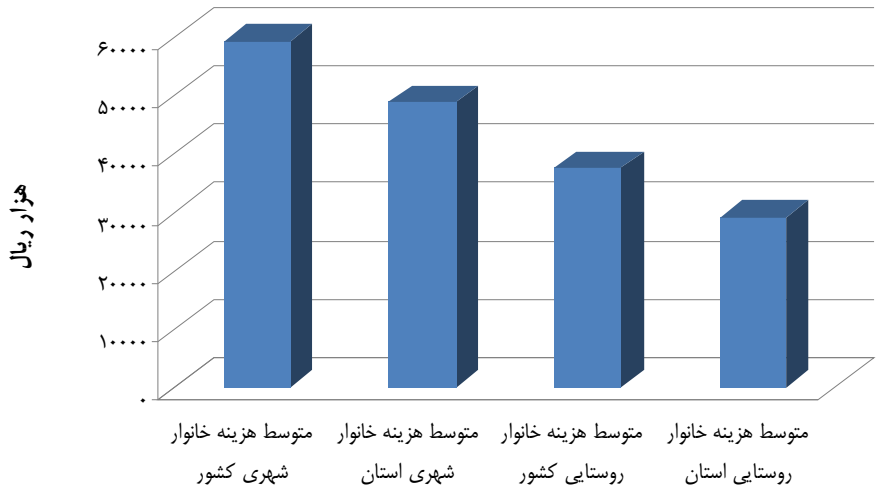
در سال مذکور، متوسط هزینه‌های سالانه‌ی یک خانوار شهری در استان زنجان برابر با ۴۸۸۹۲ هزار ریال بوده که از این میزان حدود ۷۳/۲ درصد مربوط به هزینه‌های غیر خوراکی و بیش از ۲۶/۷ درصد مربوط به هزینه‌های خوراکی و دخانی بوده است.

در سال ۱۳۸۴، متوسط هزینه‌های سالانه‌ی یک خانوار روستایی در کشور به میزان ۳۷۵۰۳ هزار ریال بوده که سهم هزینه‌های غیر خوراکی ۶۱/۸ درصد و سهم هزینه‌های خوراکی ۳۸/۲ درصد بوده است. این شاخص در استان زنجان به میزان ۲۹۰۷۵ هزار ریال بوده که سهم هزینه‌های غیرخوراکی ۵۷/۸ درصد و سهم هزینه‌های خوراکی ۴۲ درصد بوده است.

متوسط هزینه‌های سالانه‌ی یک خانوار روستایی در استان حدود ۸۴۳۰ هزار ریال کمتر از متوسط هزینه‌های سالانه‌ی یک خانوار روستایی در کشور بوده است؛ به بیان دیگر متوسط هزینه‌های هر خانوار روستایی در استان زنجان حدود ۲۲/۵ درصد پایین‌تر از هزینه‌های هر خانوار روستایی در کشور بوده است.

در سال مذکور، متوسط هزینه‌های سالانه‌ی خانوارهای شهری در استان به میزان ۱۰۳۵۰ هزار ریال، کمتر از متوسط کشوری بوده؛ به عبارت دیگر، متوسط هزینه‌های سالانه‌ی خانوارهای شهری کشور حدود ۱۷/۵ درصد بیش از متوسط استان زنجان بوده است. متوسط هزینه‌های سالانه‌ی خانوارهای شهری در کشور حدود ۱/۶ برابر خانوارهای روستایی بوده؛ در حالی که در استان زنجان این میزان نزدیک به ۱/۷ برابر بوده است.

نمودار شماره‌ی ۱۷- مقایسه‌ی متوسط هزینه‌ی خانوارهای شهری و روستایی استان و کشور ۱۳۸٤

مأخذ: سالنامه های آماری کشور و استان، ۱۳۸۴.

ز) متوسط هزینه‌های سالانه‌ی یک خانوار شهری و روستایی در کشور و استان زنجان (سال ۱۳۸۵)

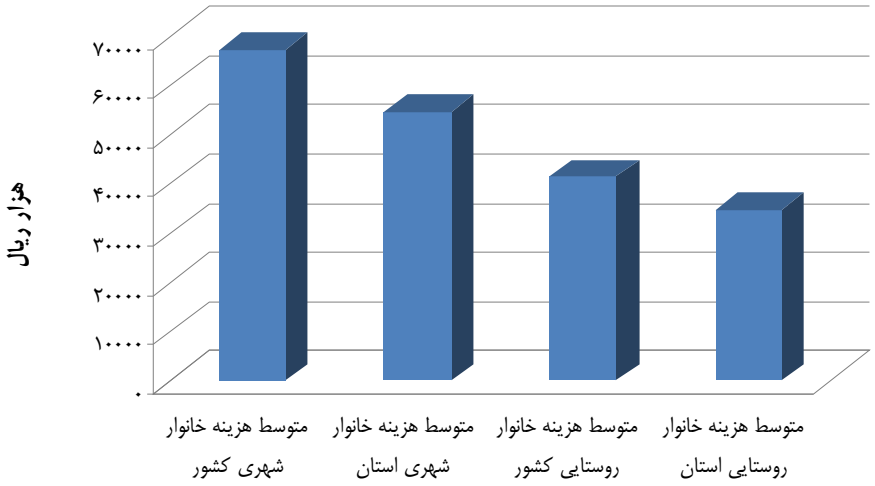
در سال ۱۳۸۵، متوسط هزینه‌های سالانه‌ی یک خانوار شهری در کشور به میزان ۶۷۲۸۶ هزار ریال بوده که سهم هزینه‌های غیرخوراکی ۷۷/۴ درصد و بیش از ۲۲/۵ درصد مربوط به هزینه‌های خوراکی بوده است، متوسط شاخص مزبور در استان برابر با ۵۴۷۹۷ هزار ریال بوده که سهم هزینه‌های غیرخوراکی ۷۳/۲ درصد و مابقی مربوط به هزینه‌های خوراکی بوده است. متوسط هزینه‌های سالانه‌ی یک خانوار شهری در استان حدود ۱۲۴۸۹ هزار ریال کمتر از متوسط خانوارهای شهری کشور است؛ به عبارت دیگر، متوسط هزینه‌های سالانه‌ی یک خانوار شهری در کشور حدود ۱۸/۶ درصد بیش از متوسط استان زنجان است.

در سال ۱۳۸۵، متوسط هزینه‌های سالانه‌ی یک خانوار روستایی در کشور به میزان ۴۱۵۷۰ هزارریال بوده که سهم هزینه‌های غیرخوراکی ۶۲/۷ درصد و بیش از ۳۷ درصد و مربوط به هزینه‌های خوراکی بوده است.

شاخص مزبور در استان برابر با ۳۴۷۳۵ هزار ریال بوده که سهم هزینه‌های غیرخوراکی ۵۶/۷ درصد و مابقی با ۴۳/۲ درصد مربوط به هزینه‌های خوراکی بوده است.

متوسط هزینه‌های سالانه‌ی یک خانوار روستایی در استان برابر با ۶۸۳۵ هزار ریال کمتر از متوسط کشوری بوده است؛ به بیان دیگر متوسط هزینه‌های سالانه‌ی یک خانوار روستایی در کشور حدود ۱۶/۴ درصد بیش از متوسط استان زنجان بوده است.

نمودار شماره‌ی ۱۸- مقایسه‌ی متوسط هزینه‌ی خانوارهای شهری و روستایی استان و کشور سال ۱۳۸۵

مأخذ: سالنامه های آماری کشور و استان، ۱۳۸۵.

ح) متوسط هزینه‌های سالانه‌ی یک خانوار شهری و روستایی در کشور و استان زنجان (سال ۱۳۸٦)

در سال مزبور، متوسط هزینه‌های سالانه‌ی یک خانوار شهری در کشور برابر با ۸۱۲۸۹ هزار ریال بوده که سهم هزینه‌های غیرخوراکی حدود ۷۷/۶ درصد و سهم هزینه‌های خوراکی حدود ۲۲/۴ درصد بوده است.

متوسط هزینه‌های سالانه‌ی یک خانوار شهری در استان برابر با ۷۱۱۳۳ هزار ریال، بوده که سهم هزینه‌های غیرخوراکی ۷۵/۸ درصد و سهم هزینه‌های خوراکی حدود ۲۴/۲ درصد بوده است.

میزان شاخص استانی حدود ۱۲/۵ درصد پایین‌تر از میزان شاخص کشوری است؛ به عبارت دیگر متوسط هزینه‌های سالانه‌ی یک خانوار شهری در کشور حدود ۱۰۱۵۶ هزار ریال بیش از متوسط هزینه‌های سالانه یک خانوار در استان زنجان بوده است.

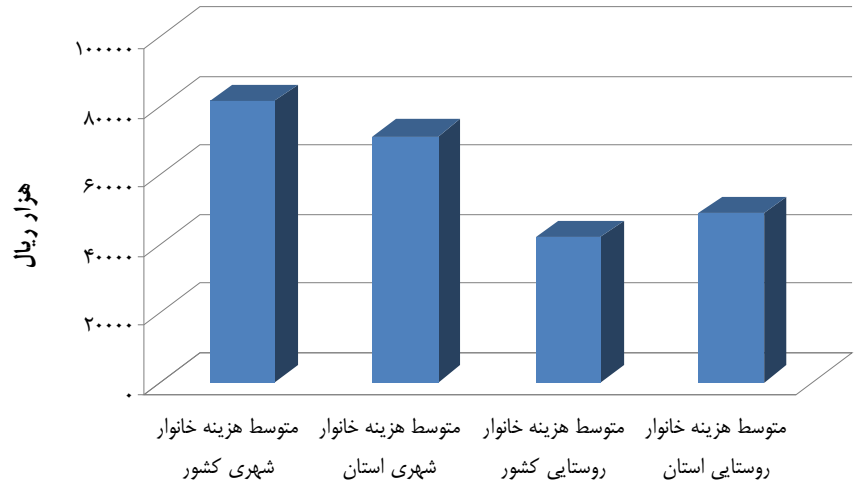
در سال ۱۳۸۶، متوسط هزینه‌های سالانه‌ی یک خانوار روستایی در کشور به میزان ۴۸۸۴۶ هزار ریال بوده که سهم هزینه‌های غیرخوراکی بیش از ۶۲/۷ درصد و سهم هزینه‌های خوراکی ۳۷/۳ درصد بوده است.

میزان شاخص مزبور در استان برابر با ۴۱۹۸۸ هزار ریال بوده که سهم هزینه‌های غیرخوراکی نزدیک به ۶۱ درصد و سهم هزینه‌های خوراکی ۳۹ درصد بوده است.

متوسط هزینه‌های خانوار روستایی در کشور برابر با ۶۸۵۸ هزار ریال بیش از متوسط هزینه‌های خانوار روستایی در استان زنجان بوده است؛ به بیان دیگر متوسط هزینه‌های خانوارهای روستایی در استان حدود ۱۴ درصد کمتر از متوسط کشوری است.

در سال ۱۳۸۶، متوسط هزینه‌های سالانه خانوارهای شهری درکشور بیش از ۱/۶ برابر متوسط هزینه‌های سالانه‌ی خانوارهای روستایی در کشور بوده؛ در حالی که این میزان در استان زنجان نزدیک به ۱/۷ برابر بوده است.

نمودار شماره‌ی ۱۹- مقایسه‌ی متوسط هزینه‌ی خانوارهای شهری و روستایی استان و کشور در سال ۱۳۸٦

مأخذ: سالنامه های آماری کشور و استان، سال ۱۳۸۶.

و) متوسط هزینه‌های سالانه‌ی یک خانوار شهری و روستایی در کشور و استان زنجان (سال ۱۳۸۷)

در سال مذکور، متوسط هزینه‌های سالانه‌ی یک خانوار شهری در کشور برابر با ۹۴۲۱۴ هزار ریال بوده که سهم هزینه‌های غیرخوراکی بیش از ۷۷/۳ درصد و سهم هزینه‌های غیرخوراکی بیش از ۲۲/۶ درصد بوده است. این شاخص در استان برابر با ۹۷۲۷۷ هزار ریال بوده که سهم هزینه‌های غیرخوراکی نزدیک به ۷۴ درصد و سهم هزینه‌های خوراکی ۲۶ درصد بوده است.

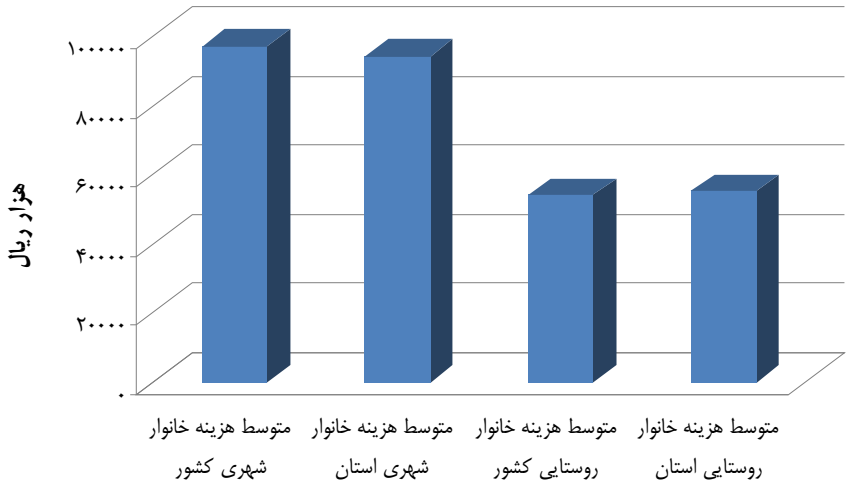
در سال ۱۳۸۷، میزان شاخص استانی حدود ۳۰۶۳ هزار ریال بیش از میزان شاخص کشوری بوده است؛ به عبارت دیگر متوسط هزینه‌های سالانه‌ی یک خانوار شهری در استان ۳ درصد بیش از متوسط هزینه‌های سالانه‌ی یک خانوار شهری در کشور بوده است.

در سال مزبور، متوسط هزینه‌های سالانه‌ی یک خانوار روستایی در کشور برابر با ۵۳۹۹۵ هزار ریال بوده که سهم هزینه‌های غیرخوراکی بیش‌تر از ۷۷/۳ درصد و سهم هزینه‌های خوراکی ۲۲/۳ درصد بوده است. این شاخص در استان برابر با ۵۵۱۳۱ هزار ریال بوده که سهم هزینه‌های غیرخوراکی نزدیک به ۵۷/۶ درصد و سهم هزینه‌های خوراکی برابر ۴۲/۶ درصد بوده است.

متوسط هزینه‌های خانوار روستایی در کشور حدود ۱۱۳۶ هزار ریال کمتر از متوسط هزینه‌ی استان زنجان بوده است؛ به بیان دیگر متوسط هزینه‌ی یک خانوارهای روستایی در استان حدود ۲/۱ درصد بیش از متوسط هزینه‌ی یک خانوار روستایی در کشور بوده است.

در سال ۱۳۸۷، متوسط هزینه‌های سالانه‌ی خانوارهای شهری درکشور و استان بیش از ۱/۷ برابر متوسط هزینه‌های سالانه‌ی خانوارهای روستایی در کشور و استان بوده است.

نمودار شماره‌ی ۲۰- مقایسه‌ی متوسط هزینه‌ی خانوارهای شهری و روستایی استان و کشور ۱۳۸۷

مأخذ: سالنامه های آماری کشور و استان، ۱۳۸۷.

ط) خلاصه‌ی نتایج مربوط به متوسط هزینه‌ی سالانه‌ی خانوارهای شهری و روستایی کشور و استان سال‌های ۸۷-۱۳۷۹

- در اغلب سال‌های مورد بررسی، به استثنای سال‌های ۱۳۸۱و ۱۳۸۷، متوسط هزینه‌ی خانوارهای شهری در کشور بیش از متوسط هزینه‌ی خانوارهای شهری در استان زنجان بوده است؛
- در اغلب سال‌های مورد بررسی، به استثنای سال‌های ۱۳۸۱ و ۱۳۸۷، متوسط هزینه‌ی خانوارهای روستایی در کشور بیش از متوسط هزینه‌های خانوارهای روستایی در استان زنجان بوده است؛
- در دوره‌ی ۸۷-۱۳۷۹، هزینه‌ی خانوارهای شهری استان به طور متوسط ۱۲/۷ درصد پایین‌تر از هزینه‌ی خانوارهای شهری کشور بوده است؛
- در سال‌های مورد بررسی، هزینه‌ی خانوارهای روستایی استان به طور متوسط ۱۲/۹ درصد پایین‌تر از هزینه‌ی خانوارهای روستایی کشور بوده است؛
- در سال‌های ۸۱-۱۳۷۹، هزینه‌ی خانوارهای شهری استان به طور متوسط ۱/۸۳ برابر هزینه‌ی خانوارهای روستایی استان بوده است؛
- در سال‌های مورد بررسی، هزینه‌ی خانوارهای شهری کشور به طور متوسط ۱/۸۲ برابر هزینه‌ی خانوارهای روستایی کشور بوده است؛
- سهم هزینه‌های خوراکی در هزینه‌ی خانوارهای روستایی بیش از هزینه‌ی خانوارهای شهری بوده است؛
- در دوره‌ی مورد بررسی، میزان رشد هزینه‌ی خانوارهای شهری کشور به طور متوسط ۱۸/۵ درصد و خانوارهای شهری استان ۲۳/۱ درصد بوده است.
- در سال‌های ۸۷-۱۳۷۹، میزان رشد هزینه‌ی خانوارهای روستایی کشور به طور متوسط ۱۶/۷ درصد و خانوارهای روستایی استان بیش از ۲۲ درصد بوده است.

۱-۳-۵-۳-۲- نابرابری در توزیع درآمد

مقوله‌ی توزیع عادلانه درآمدها، همواره به عنوان یکی از اهداف اساسی دولت‌ها در سیاست‌گذاری اقتصادی بوده است؛ به گونه‌ای که شاخص‌های نابرابری معیاری برای ارزیابی عملکرد اقتصادی کشورها در خصوص توزیع درآمد محسوب می‌شود و اصولاً توسعه وقتی پایدار است که سیاست‌های توزیع عادلانه‌ی درآمد و مقابله با نابرابری‌ها در آن لحاظ شود.

برای سنجش نابرابری درآمدی، شاخص‌هایی وجود دارد که متداول‌ترین آنها عبارت است از:

۱. ضریب کوزنتس[1]؛

۲. شاخص تایل[2]؛

۳. منحنی لورنز[3]؛

۴. ضریب جینی[4]؛

۵. نسبت سهم ۴۰ درصد پایین درآمدی به سهم ۲۰ درصدی بالای درآمدی؛

۶. نسبت سهم درآمدی ۱۰ درصد ثروتمندترین به سهم ۱۰ درصد فقیرترین معیار حداکثر شکاف درآمدی.

در این بند، برای سنجش نابرابری در توزیع درآمد از ضریب جینی بهره گرفته می‌شود.

در سال ۱۹۱۲، آماردان ایتالیایی «سی جینی» ضریب جینی یا نسبت تراکم جینی را تدوین کرد. ضریب جینی یک مقیاس بسیار ساده است که درجه‌ی نابرابری نسبی درآمد در یک کشور را نشان می‌دهد. ضریب جینی یک مقیاس اندازه‌گیری نابرابری در سطح کل اقتصاد می‌باشد و می‌تواند از صفر (برابری کامل)، تا یک (نابرابری کامل)، تغییر کند.

ضریب جینی ویژگی‌های زیر را دارد:

۱. امکان مقایسه توزیع درآمد در سال‌های مختلف در چند کشور؛

۲. نسبت به تغییر کلیه درآمدها به یک میزان حساسیت نشان می‌دهد؛

۳. اصل انتقال پیگو- دالتون را تأمین می‌کند؛

۴. اصل حساسیت نسبی را تأمین نمی‌کند؛

۵. اگر دو منحنی لورنز همدیگر را قطع نکنند، ضریب جینی معیار مناسب تری برای رتبه‌بندی است، ولی اگر قطع کنند، ضریب جینی معیار مناسبی برای رتبه‌بندی نیست.

۶. ضریب جینی براساس روش پارامتریک و ناپارامتریک قابل محاسبه است. در این قسمت برای محاسبه ضریب جینی از روش ناپارامتریک بهره‌گیری می شود.

در روش ناپارامتریک از رابطه پیشنهادی میلر که متداول‌ترین روش محاسبه ضریب جینی برای متغیر ناپیوسته است، استفاده می‌شود.

1. Kusnets Coefficient
2. Theil Index
3. Lorenz Carve
4. Gini Coefficient

$$G = ۱ - E((x_{i+۱} - x_i)(y_{i-۱} + y_i))$$

که y_i فراوانی نسبی تجمعی درآمد در گروه i ام و x_i نسبت تراکمی خانوار در گروه درآمدی i ام است.

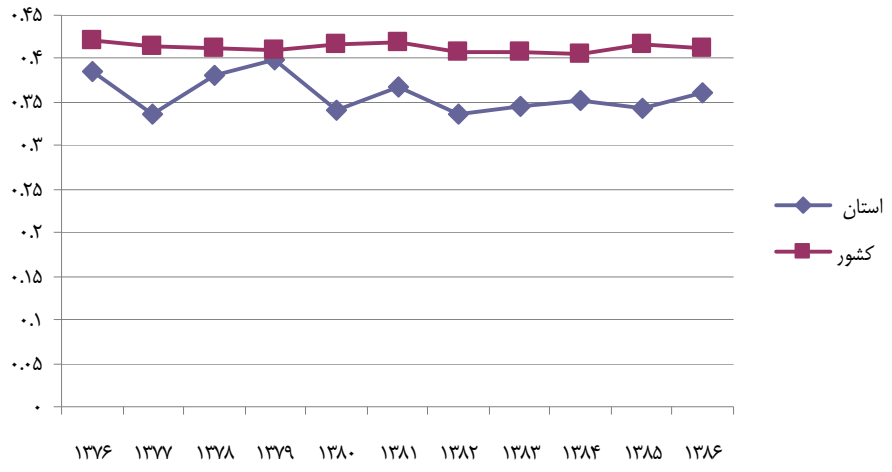
با توجه به مطالب اشاره شده و نتایج طرح آمارگیری از هزینه و درآمد خانوار توسط مرکز آمار، نتایج برآورد ضریب جینی در گروه‌بندی هزینه‌ای نقاط شهری و روستایی استان و کشور در دوره‌ی ۸۷-۱۳۷۶ به شرح جدول و نمودارهای مربوطه می‌باشد.

جدول شماره‌ی ۱۷- ضریب جینی استان و کشور در دوره‌ی ۸۷-۱۳۷۶

شرح	روستایی		شهری	
	استان	کشور	استان	کشور
۱۳۷۶	۰/۴۲۷	۰/۳۹۹	۰/۳۸۵	۰/۴۲۰
۱۳۷۷	۰/۴۳۸	۰/۴۱۸	۰/۳۳۶	۰/۴۱۴
۱۳۷۸	۰/۴۵۸	۰/۴۱۱	۰/۳۸۰	۰/۴۱۲
۱۳۷۹	۰/۴۳۶	۰/۴۰۶	۰/۳۹۹	۰/۴۱۱
۱۳۸۰	۰/۴۲۱	۰/۴۰۰	۰/۳۴۱	۰/۴۱۶
۱۳۸۱	۰/۴۰۴	۰/۳۹۲	۰/۳۶۷	۰/۴۱۸
۱۳۸۲	۰/۳۴۴	۰/۳۸۳	۰/۳۳۶	۰/۴۰۷
۱۳۸۳	۰/۳۹۳	۰/۳۹۵	۰/۳۴۶	۰/۴۰۷
۱۳۸۴	۰/۳۶۳	۰/۳۸۹	۰/۳۵۲	۰/۴۰۶
۱۳۸۵	۰/۳۶۹	۰/۴۰۱	۰/۳۴۲	۰/۴۱۶
۱۳۸۶	۰/۳۶۰	۰/۳۹۲	۰/۳۶۲	۰/۴۱۲
۱۳۸۷		۰/۳۸۲		۰/۳۹۳

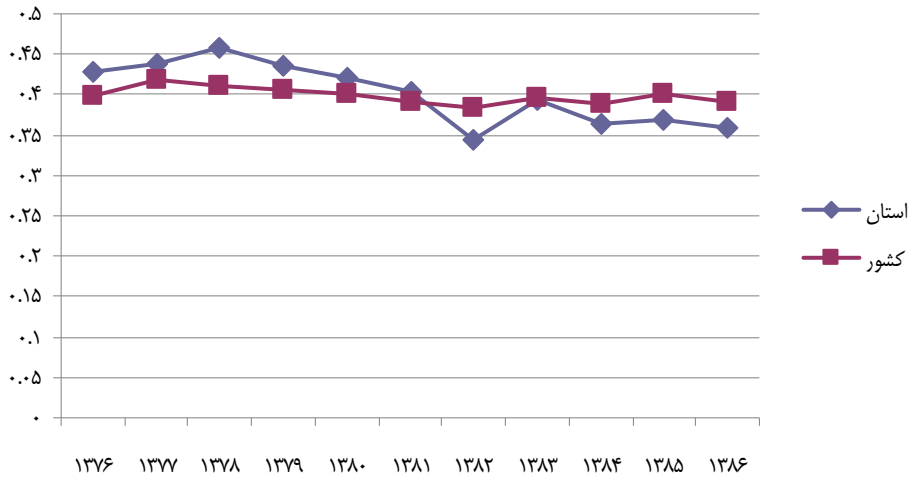
مأخذ: ۱- نتایج طرح آمارگیری از هزینه و درآمد خانوار در سال‌های ۸۷-۱۳۷۶.
۲- محاسبات تحقیق

نمودار شماره‌ی ۲۱- ضریب جینی در نقاط شهری استان و کشور در دوره ۸۷-۱۳۸۶

مأخذ: جدول شماره ۱۷.

نمودار شماره‌ی ۲۲- ضریب جینی در نقاط روستایی استان و کشور در دوره ۸۷-۱۳۸۶

مأخذ: جدول شماره ۱۷.

۱-۳-۵-۳-۳- پس انداز (سپرده‌های بانکی)

در سال ۱۳۷۹، میزان سپرده گذاری در بانک های دولتی کشور بیش از ۲۱۵۸۰۷ میلیارد ریال، بوده که سهم استان با ۰/۵۶ درصد، به میزان ۱۲۰۷/۷۸ میلیارد ریال بوده است. سهم استان از سپرده گذاری کشور در سال ۸۶-۱۳۸۰ به ترتیب ۰/۵۷، ۰/۶۱، ۰/۶۳، ۰/۷۲، ۰/۷۶، ۰/۸۵ و ۰/۹۱ درصد بوده که عمدتاً روند افزایشی داشته است؛ البته با توجه به سهم جمعیتی استان (۱/۴ درصد)، سهم های اشاره شده، بسیار ناچیز است.

در سال ۱۳۸۷، میزان سپرده گذاری در بانک‌های دولتی کشور بیش از ۱۳۶۳۲۹۲/۷ میلیارد ریال، بوده که سهم استان با ۰/۸۸ درصد، به میزان ۱۱۹۳۵/۴ میلیارد ریال، بوده است.

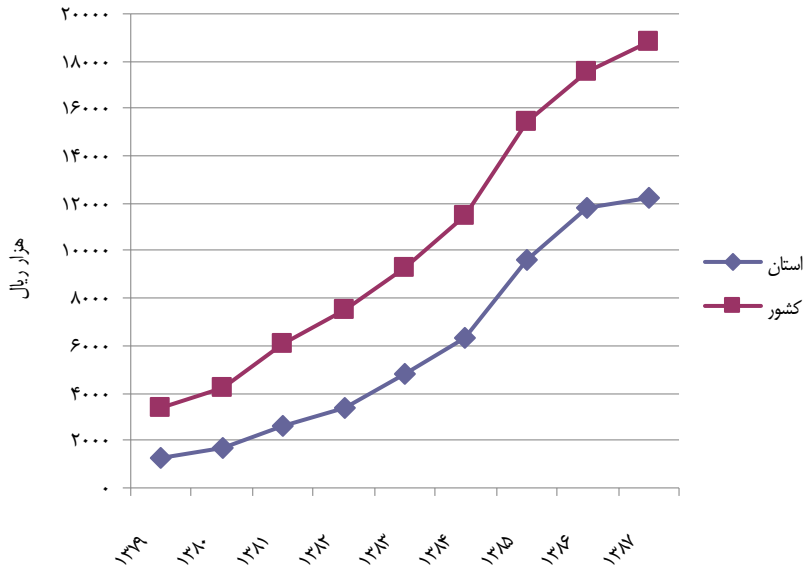
متوسط رشد سپرده‌های استان در دوره‌ی ۸۷-۱۳۷۹، برابر با ۳۳/۲ درصد و کشور ۲۵/۹ درصد بوده است. در سال ۱۳۷۹، سرانه سپرده‌گذاری در استان حدود ۱۳۰۴ هزار ریال و در کشور ۳۳۶۰ هزار ریال، بوده است؛ به بیان دیگر سرانه سپرده‌گذاری کشور حدود ۲/۶ برابر سرانه سپرده‌گذاری استان بوده است.

در سال ۱۳۸۷، سرانه سپرده گذاری در استان حدود ۱۲۲۶۳ هزار ریال و در کشور ۱۸۷۸۲ هزار ریال بوده؛ به عبارت دیگر، سرانه سپرده گذاری کشور حدود ۱/۵ برابر بیش از سرانه سپرده‌گذاری استان بوده است.

متوسط رشد سرانه سپرده‌گذاری استان در دوره‌ی ۸۷-۱۳۷۹ برابر با ۳۲/۳ درصد بوده؛ که ۸/۳ درصد بیش از کشور بوده است.

متوسط رشد سرانه سپرده‌گذاری کشور در دوره‌ی ۸۷-۱۳۷۹ برابر با ۲۴ درصد بوده است.

نمودار شماره‌ی ۲۳– سرانه‌ی سپرده‌گذاری استان زنجان و کشور

مأخذ: گزارش بانک مرکزی، سال‌های ۸۷–۱۳۷۹.

۱-۳-۵-٤- تأمین منابع مالی

۱-۳-۵-٤-۱- منابع دولتی

۱-۳-۵-٤-۱-۱- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و چگونگی مصارف آن به تفکیک ملی و استانی

در سال‌های ۸۷–۱۳۸۲، اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مصوب کشور و استان (پیوست قانون)، روند صعودی داشته است؛ به طوری که متوسط رشد اعتبارات مزبور در کشور طی سال‌های مورد بررسی حدود ۲۷/۳ درصد بوده و متوسط رشد اعتبارات عمرانی استان در سال های مزبور حدود ۲۴ درصد، بوده است.

اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (عمرانی)، کشور از مبلغ ۱۶۰۳۰۷۳۶/۲ میلیون ریال در سال ۱۳۸۲، به رقم ۵۳۵۵۰۲۰۰ میلیون ریال در سال ۱۳۸۷، افزایش یافته است؛ به بیان دیگر اعتبارات عمرانی کشور در دوره‌ی مذکور بیش از ۳/۳ برابر شده است.

اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان از مبلغ ۳۳۵۲۸۱/۳ میلیون ریال در سال ۱۳۸۲، به مبلغ ۹۷۴۲۰۸ میلیون ریال در سال ۱۳۸۷ رسیده است؛ در دوره‌ی مورد بررسی، اعتبارات مذکور بیش از ۲/۹ برابر شده است. در مقایسه با کشور، رشد اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه در استان حدود ۳/۳ درصد پایین‌تر بوده است.

در طول دوره‌ی مورد نظر، سهم استان از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای کشور متغیر بوده است؛ سهم استان از ۲/۱ درصد در سال ۱۳۸۲ به ۱/۹ درصد در سال ۱۳۸۴، کاهش یافته و در سال ۱۳۸۵ مشابه سال ۱۳۸۴ بوده، در سال های ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷ به ۱/۸ درصد تنزل نموده است.

میانگین درصد سهم استان از اعتبارات مصوب تملک دارایی‌های سرمایه‌ای کشور در طول سال‌های ۸۷-۱۳۸۲ بیش از ۱/۹ درصدبوده که نسبت به سهم جمعیتی استان در کشور که ۱/۴۴ درصد می‌باشد که حدود ۰/۴۷ درصد بیش‌تر بوده است.

جدول شماره‌ی ۱۸- وضعیت اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مصوب کشور و استان (پیوست قانون)

(واحد: میلیون ریال)

	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸٤	۱۳۸٥	۱۳۸٦	۱۳۸۷
کشور	۱۶۰۳۰۷۳۶/۲	-	۲۲۴۱۶۰۱۸	۳۶۲۲۲۳۹۲	۴۳۴۸۰۷۰۰	۵۳۵۵۰۲۰۰
استان	۳۳۵۲۸۱/۳	-	۴۳۶۵۲۰	۶۷۴۶۷۸	۷۹۰۹۶۶	۹۷۴۲۰۸

مأخذ: قانون بودجه کل کشور، ۸۷-۱۳۸۲.

جدول شماره‌ی ۱۹- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مصوب استان از محل درآمدهای عمومی سال‌های ۸۶-۱۳۸۲

(واحد: میلیون ریال)

فصل	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸٤	۱۳۸۵	۱۳۸٦
کشاورزی و منابع طبیعی	۱۴۴۸۱	۳۲۲۳۳	۵۸۴۱۳	۸۰۷۷۳	۷۰۴۴۵
آموزش	۴۷۷۳۰	۶۲۵۱۰	۱۰۴۹۷۰	۱۶۳۳۸۹	۱۳۲۸۵۳
اداره‌ی امور عمومی			۶۴۰۸	۸۴۱۸	۶۸۰۶
فرهنگ و هنر	۱۴۱۵۰	۱۵۷۱۶	۳۹۳۶۱	۷۰۸۲۱	۵۸۶۸۱
منابع آب	۵۵۳۳۸	۷۱۴۰۲	۹۸۱۴۹	۳۶۷۱۹۸	۴۹۳۲۸۵
امور قضایی			۱۸۱۳	۲۴۲۰	۳۶۹۴
بهداشت و درمان	۱۴۹۲۹	۳۵۳۲۲	۹۶۹۷	۷۱۱۹	۱۱۱۹
صنعت و معدن			۲۳۳۹۰	۳۳۴۰۵	۳۶۵۱۴
خدمات مالی، فنی مدیریت برنامه‌ریزی			۱۵۹۶۸	۱۹۱۶۹	۱۷۱۰۵
رفاه و تأمین اجتماعی			۸۵۵۳	۱۲۵۴۹	۱۲۱۲۱
محیط زیست	۱۴۰۳	۱۵۴۶	۱۸۷۱	۳۵۵۵	۲۷۹۵
بازرگانی و تعاون			۳۴۰۱	۱۸۴۳	۱۷۳۱
تربیت بدنی	۲۵۷۶۷	۲۵۶۲۳	۴۵۸۲۰	۸۴۴۵۳	۹۱۶۵۳
انرژی			۴۰۰۰	۴۵۹۲	۵۹۹۰
حمل و نقل	۶۷۸۰۲	۹۱۳۷۶	۱۷۶۶۸۴	۳۱۲۵۴۲	۲۹۷۹۹۲
ارتباطات و فنآوری اطلاعات			۲۴۰۰	۱۱۰۷	۸۰۷
مسکن و عمران شهری، روستایی و عشایری			۱۲۱۳۲۳	۲۱۸۵۴۸	۲۳۸۰۱۵
نظم و امنیت		۸۰۰	۳۲۰		
پژوهش‌های اساسی			۱۱۵۶		
عمران شهرها	۲۸۹۲۹	۲۸۳۷۷			
عمران و نوسازی روستاها	۱۲۱۰۳۸	۱۰۷۹۸۰			
صنایع	۴۳۴۹	۸۶۸۶			
معادن	۵۳۷	۶۳۳			
تأمین مسکن	۳۳۱۸	۳۸۳۴			
آمار و خدمات عمومی	۱۲۴۶	۲۲۲۱			
اطلاعات و ارتباطات جمعی		۳۳۰			
پست و مخابرات	۴۲۳	۷۸۲			
آموزش فنی و حرفه‌ای	۱۴۳۸۵	۱۷۹۶۷			
جهانگردی	۸۵۵۰	۶۲۵۰			
ساختمان‌ها و تأسیسات دولتی	۱۸۸۹۹	۲۳۸۴۲			
آموزش عالی و تحقیقات		۱۱۲۰۰			
تحقیقات	۱۹۶۶	۸۶۳			
منابع طبیعی	۱۳۱۸۷	۱۳۵۹۸			
تعاون		۲۳۰			
تأمین اجتماعی و بهزیستی	۳۸۱۱	۳۱۱۱۷			
جمع کل	۴۶۲۲۳۸	۵۶۶۴۳۹	۷۲۳۶۹۷	۱۳۹۱۹۰۱	۱۴۷۱۶۰۶

مأخذ: وضعیت اعتبارات و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان زنجان، دفتر برنامه‌ریزی و بودجه استانداری، ۱۳۸۷.

جدول شماره‌ی ۱۹، وضعیت اعتبارات عمرانی مصوب استان از محل درآمدهای عمومی را نشان می‌دهد.

ساختار بودجه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (عمرانی)، در برنامه‌ی چهارم به شرح ۱۷ فصل اول تغییر یافته است؛ لذا در این قسمت توضیحات محتوایی مربوط به سال‌های برنامه‌ی چهارم آورده می‌شود.

- **فصل کشاورزی و منابع طبیعی**

در سال اول برنامه‌ی چهارم، اعتبار عمرانی مصوب فصل کشاورزی و منابع طبیعی از محل درآمدهای عمومی استان برابر با ۵۸۴۱۳ میلیون ریال، بوده که در سال سوم برنامه (سال ۱۳۸۶)، به رقم ۷۰۴۴۵ میلیون ریال افزایش یافته است؛ متوسط نرخ رشد اعتبار عمرانی فصل مذکور در سال‌های ۸۶-۱۳۸۴ حدود ۹/۸ درصد بوده است. سهم فصل کشاورزی و منابع طبیعی از کل اعتبار مصوب تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان از محل درآمدهای عمومی در طول سال‌های ۸۶-۱۳۸۴ به ترتیب برابر با: ۸/۰۷، ۵/۸۰ و ۴/۸۰ درصد بوده است. سهم فصل مذکور در سال سوم نسبت به سال اول حدود ۳/۳ درصد کاهش یافته است.

- **فصل آموزش**

در سال شروع برنامه‌ی چهارم توسعه‌ی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، اعتبار مصوب فصل آموزشی از محل درآمدهای عمومی استان برابر ۱۰۴۹۷۰ میلیون ریال بوده که در سال ۱۳۸۶ به رقم ۱۳۲۸۵۳ میلیون ریال رسیده است؛ متوسط نرخ رشد سال های ۸۶-۱۳۸۴ حدود ۱۲/۵ درصد بوده است.

سهم فصل آموزشی از کل اعتبار تملک دارایی های سرمایه ای استان از محل درآمدهای عمومی در طول سال‌های ۸۶-۱۳۸۴ به ترتیب برابر با ۱۴/۵، ۱۱/۷۴ و ۹/۰۳ درصد بوده است.

- **فصل اداره‌ی امور عمومی**

اعتبار عمرانی مصوب فصل اداره‌ی امور عمومی از محل درآمدهای عمومی استان در سال ۱۳۸۴ برابر با ۶۴۰۸ میلیون ریال، بوده که در سال ۱۳۸۶ به رقم ۶۸۰۶ میلیون ریال رسیده است؛ متوسط نرخ رشد سال‌های ۸۶-۱۳۸۴ حدود ۳/۱ درصد بوده است.

سهم فصل ادارت امور عمومی از کل اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان از محل درآمدهای عمومی در سال‌های ۸۶-۱۳۸۴ به ترتیب برابر با ۰/۸۹، ۰/۶۰ و ۰/۴۶ درصد بوده است.

- **فصل فرهنگ و هنر**

در سال اول برنامه‌ی چهارم، اعتبار عمرانی مصوب فصل فرهنگ و هنر از محل درآمدهای عمومی استان برابر با مبلغ ۳۹۳۶۱ میلیون ریال بوده که در سال ۱۳۸۶ به رقم ۵۸۶۸۱ میلیون ریال افزایش یافته است؛ متوسط نرخ رشد اعتباری فصل مزبور در

سال‌های ۸۶-۱۳۸۴ به ترتیب برابر با: ۵/۴۴، ۵/۰۹ و ۳/۹۹ درصد بوده که در سال ۱۳۸۶ در مقایسه با سال ۱۳۸۴ حدود ۱/۴۵ درصد از سهم فصل فرهنگ و هنر کاهش یافته است.

- **فصل منابع آب**

اعتبار عمرانی مصوب منابع آب در سال ۱۳۸۴ برابر با ۹۸۱۴۹ میلیون ریال، بوده که در سال ۱۳۸۶ به رقم ۴۹۳۲۸۵ میلیون ریال افزایش یافته است؛ متوسط نرخ رشد اعتبار عمرانی فصل مذکور در سال‌های ۸۶- ۱۳۸۴ برابر با ۱۲۴/۲ درصد بوده که بیش‌ترین نرخ رشد را در میان فصل‌ها به خود اختصاص داده است.

سهم فصل منابع آب از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان در سال ۱۳۸۴ حدود۱۳/۵۶ درصد، در سال ۱۳۸۵ حدود ۲۶/۳۸ درصد و در سال ۱۳۸۶ بیش از ۳۳/۵ درصد بوده است. در مقایسه با سال ۱۳۸۴، سهم فصل مذکور قریب ۲۰ درصد افزایش یافته است.

- **فصل امور قضایی**

میزان اعتبار عمرانی مصوب فصل امور قضایی از مبلغ ۱۸۱۳ میلیون ریال به رقم ۳۶۹۴ میلیون ریال رسیده است؛ اعتبار عمرانی فصل مذکور در سال‌های ۸۶-۱۳۸۴ به طور متوسط حدود ۴۲/۷ درصد رشد داشته است.

سهم فصل امور قضایی از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان در طول سال‌های ۸۶-۱۳۸۴ به ترتیب برابر با: ۰/۲۵، ۰/۱۷ و ۰/۲۵ درصد بوده است.

- **فصل بهداشت و درمان**

میزان اعتبار عمرانی مصوب فصل مزبور در سال ۱۳۸۴ برابر با ۹۶۹۷ میلیون ریال بوده که در سال ۱۳۸۶ به رقم ۱۱۱۹ میلیون ریال کاهش یافته است. متوسط نرخ رشد اعتبار عمرانی فصل بهداشت و درمان در سال‌های ۸۶-۱۳۸۴ منفی ۶۶ درصد بوده است.

سهم فصل مذکور از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان در طول سال‌های ۸۶-۱۳۸۴ به ترتیب برابر با ۱/۳۴، ۰/۵۱ و ۰/۰۸ درصد بوده است.

- **فصل صنعت و معدن**

در سال اول برنامه‌ی چهارم، اعتبار عمرانی مصوب فصل صنعت و معدن برابر با ۲۳۳۹۰ میلیون ریال بوده که در سال سوم برنامه به رقم ۳۶۵۱۴ میلیون ریال رسیده است؛ متوسط نرخ رشد اعتبارات عمرانی فصل مزبور در سال‌های ۸۶-۱۳۸۴ برابر با ۲۴/۹ درصد بوده است.

سهم فصل صنعت و معدن از اعتبارات عمرانی استان در سال ۱۳۸۴ برابر با ۳/۲۳ درصد، در سال ۱۳۸۵ برابر با ۲/۴۰ درصد و در سال ۱۳۸۶ برابر با ۲/۴۸ درصد بوده است. در مقایسه با سال ۱۳۸۴، سهم فصل حدود ۰/۷۵ درصد تنزل یافته است.

- **فصل خدمات مالی، فنی، مدیریت و برنامه‌ریزی**

در سال ۱۳۸۴، میزان اعتبار عمرانی مصوب فصل مذکور برابر با ۱۵۹۶۸ میلیون ریال بوده که در سال ۱۳۸۶ بـه رقـم ۱۷۱۰۵ میلیون ریال افزایش یافته است؛ متوسط نرخ رشد اعتبار عمرانی فصل مذکور در سال‌های ۸۶-۱۳۸۴ حدود ۳/۵ درصد بوده است.

سهم فصل خدمات مالی، فنی، مدیریت و برنامه‌ریزی از اعتبارت تملک دارایی‌های سرمایه‌ای اسـتان در سـال ۱۳۸۴ برابـر بـا ۲/۲۱ درصد در سال ۱۳۸۵ برابر با ۱/۳۸ درصد و در سال ۱۳۸۶ برابر با ۱/۱۶ درصد بوده است. در مقایسه با سال ۱۳۸۴ سهم این فصل حدود ۱/۰۵ درصد کاهش یافته است.

- **فصل رفاه و تأمین اجتماعی**

در سال اول برنامه‌ی چهارم، میزان اعتبار عمرانی مصوب فصل رفاه و تأمین اجتماعی برابر با ۸۵۵۳ میلیون ریال، بوده کـه در سال سوم برنامه به رقم ۱۲۱۲۱ میلیون ریال رسیده است؛ متوسط نرخ رشد در سال‌های ۸۶-۱۳۸۴ برابر با ۱۹ درصد بوده است.

سهم فصل رفاه و تأمین اجتماعی از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان در سال ۱۳۸۴ حـدود ۱/۱۸ درصـد، در سـال ۱۳۸۵ حدود ۰/۹۰ درصد و در سال ۱۳۸۶ حدود ۰/۸۲ درصد، بوده است.

در مقایسه با سال ۱۳۸۴، سهم این فصل حدود ۰/۳۶ درصد کاهش یافته است.

- **فصل محیط زیست**

در سال ۱۳۸۴، میزان اعتبار عمرانی مصوب فصل محیط زیست برابر با ۱۸۷۱ میلیون ریال بوده کـه در سـال ۱۳۸۶ بـه رقـم ۲۷۹۵ میلیون ریال رسیده است؛ به عبارت دیگر، در طول سال‌های ۸۶-۱۳۸۴ اعتبارات عمرانـی فصـل محـیط زیسـت بـه طـور متوسط حدود ۲۲/۲ درصد رشد نموده است.

سهم فصل محیط زیست از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان در سال‌های مورد نظـر بـه ترتیـب عبـارت از: ۰/۲۶، ۰/۲۶ و ۰/۱۹ درصد

در سال ۱۳۸۶ در مقایسه با سال ۱۳۸۴، سهم این فصل حدود ۰/۰۷ درصد تنزل یافته است.

- **فصل بازرگانی و تعاون**

در سال اول برنامه‌ی چهارم، میزان اعتبار عمرانی مصوب فصل بازرگانی و تعاون برابر با ۳۴۰۱ میلیون ریال، بوده که در سال سوم برنامه به رقم ۱۷۳۱ میلیون ریال تقلیل یافته است؛ به عبارت دیگر در طول سال‌های ۸۶- ۱۳۸۴، اعتبار عمرانی فصل مذکور با ۲۸/۷ درصد رشد منفی مواجه گردیده است.

سهم فصل بازرگانی و تعاون از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان در سال ۱۳۸۴ برابر با ۰/۴۷ ، ۰/۱۳ ۰/۱۲ درصد بوده است. در سال ۱۳۸۶ در مقایسه با سال ۱۳۸۴ سهم این فصل حدود ۰/۳۵ درصد کاهش یافته است.

- **فصل تربیت بدنی**

میزان اعتبار عمرانی مصوب فصل تربیت بدنی در سال ۱۳۸۴ برابر با ۴۵۸۲۰ میلیون ریال، بوده که در سال ۱۳۸۶ به رقم ۹۱۶۵۳ میلیون ریال افزایش یافته است؛ به بیان دیگر اعتبارت عمرانی فصل تربیت بدنی در طول سال‌های ۸۶-۱۳۸۴ به طور متوسط حدود ۴۱/۴ درصد رشد نموده که پس از فصل منابع آب از بیش‌ترین نرخ رشد برخوردار گردیده است. سهم فصل تربیت‌بدنی از اعتبارات عمرانی مصوب استان در سال‌های ۸۶-۱۳۸۴ به ترتیب برابر با ۶/۳۳، ۶/۰۷ و ۶/۲۳ درصد بوده که در سال ۱۳۸۶ در مقایسه با سال اول برنامه‌ی چهارم، سهم فصل مذکور حدود ۰/۱۰ درصد کاهش یافته است.

- **فصل انرژی**

میزان اعتبار عمرانی مصوب فصل انرژی در سال ۱۳۸۴ برابر با ۴۰۰۰ میلیون ریال، بوده که در سال ۱۳۸۶ به رقم ۵۵۹۰ میلیون ریال افزایش یافته است؛ متوسط نرخ رشد اعتبار عمرانی فصل مذکور در طول سال‌های ۸۶-۱۳۸۴ برابر با ۲۲/۴ درصد بوده است.

سهم فصل انرژی از اعتبارات مصوب تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان در سال ۱۳۸۴ برابر با ۰/۵۵درصد، در سال ۱۳۸۵ حدود ۰/۳۳ درصد و در سال ۱۳۸۶برابر با ۰/۴۱ درصد بوده است.

سهم فصل مذکور در سال ۱۳۸۶ در مقایسه با سال ۱۳۸۴ حدود ۰/۱۵ درصد کاهش یافته است.

- **فصل حمل و نقل**

در سال اول برنامه‌ی چهارم، میزان اعتبار عمرانی مصوب فصل حمل و نقل برابر با ۱۷۶۶۸۴ میلیون ریال، بوده که در سال سوم به رقم ۲۹۷۹۹۲ میلیون ریال افزایش یافته است؛ متوسط نرخ رشد اعتبارات عمرانی فصل حمل و نقل در طول سال‌های ۸۶-۱۳۸۴ حدود ۲۹/۹ درصد بوده است.

سهم فصل حمل و نقل از اعتبارات عمرانی مصوب استان در سال ۱۳۸۴ برابر با ۲۴/۴۱درصد، در سال ۱۳۸۵ حدود ۲۲/۴۵ درصد و در سال ۱۳۸۶برابر با ۲۰/۲۵ درصد بوده است.

در سال ۱۳۸۶ در مقایسه با سال ۱۳۸۴، سهم فصل مذکور حدود ۴/۱۶ درصد تنزل یافته است.

- **فصل ارتباطات و فن‌آوری اطلاعات**

میزان اعتبار عمرانی مصوب فصل ارتباطات و فناوری اطلاعات در سال ۱۳۸۴ حدود ۲۴۰۰ میلیون ریال بوده که در سال ۱۳۸۶ به مبلغ ۸۰۷ میلیون ریال کاهش یافته است؛ متوسط نرخ رشد اعتبار عمرانی فصل مذکور در طول سال های ۸۶-۱۳۸۴ برابر با منفی ۴۲ درصد بوده است.

سهم فصل مزبور از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان در سال‌های ۸۶- ۱۳۸۴ به ترتیب برابر با: ۰/۳۳، ۰/۰۸ و ۰/۰۵ درصد بوده است.

در مقایسه با سال ۱۳۸۴، سهم این فصل حدود ۰/۲۸ درصد کاهش یافته است.

- **فصل مسکن و عمران شهری، روستایی و عشایری**

در سال اول برنامه‌ی چهارم، میزان اعتبار عمرانی مصوب فصل مذکور برابر با ۱۲۱۳۲۳ میلیون ریال، بوده که در سال سوم به رقم ۲۳۸۰۱۵ میلیون ریال افزایش یافته است؛ متوسط نرخ رشد اعتبار فصل مورد نظر در طول سال‌های ۸۶-۱۳۸۴ برابر با ۴۰/۱ درصد بوده است.

سهم فصل مسکن، عمران شهری، روستایی و عشایری از اعتبارات عمرانی استان در سال ۱۳۸۴، ۱۶/۷۶ درصد، در سال ۱۳۸۵ حدود ۱۵/۷۰ درصد و در سال ۱۳۸۶برابر با ۱۶/۱۷ درصد بوده است.

در مقایسه‌ی سال ۱۳۸۶ با سال ۱۳۸۴، سهم فصل مذکور حدود ۰/۵۹ درصد تقلیل یافته است.

۱-۳-۵-٤-۱-۲- اعتبارات هزینه‌ای (جاری) مصوب

در طول سال‌های ۸۷-۱۳۸۲، اعتبارت هزینه‌ای مصوب کشور (بودجه‌ی عمومی)، روند صعودی داشته؛ به گونه‌ای که متوسط رشد دوره، حدود ۳۹ درصد بوده است. اعتبارات هزینه‌ای مصوب استان (بودجه‌ی عمومی)، در طول سال‌های ۸۶-۱۳۸۲، روند افزایشی داشته است؛ به بیان دیگر اعتبارات هزینه‌ای استان به طور متوسط حدود ۱۹/۷ درصد رشد داشته است. شایان ذکر است از سال ۱۳۸۷ اعتبارات هزینه‌ای سازمان آموزش و پرورش استان‌ها ملی شده و در اعتبارات هزینه‌ای استان منظور نشده است؛ لذا متوسط رشد در استان برای سال‌های ۸۶-۱۳۸۲ محاسبه گردیده است.

متوسط رشد اعتبارات هزینه‌ای مصوب کشور در سال‌های ۸۶-۱۳۸۲ حدود ۲۰/۷ درصد بوده است.

اعتبارات هزینه‌ای مصوب کشور (بودجه‌ی عمومی)، در سال ۱۳۸۲ برابر با ۴۲۴۰۵۸۹۸ میلیون ریال، بوده کـه در سـال ۱۳۸۶ به رقم ۸۹۹۸۲۲۳۴ میلیون ریال و در سال ۱۳۸۷ به رقم ۲۲۰۰۴۲۹۷۳ میلیون ریال، افـزایش یافتـه اسـت؛ در دوره‌ی ۸۷-۱۳۸۲، اعتبارات مذکور بیش از ۵ برابر شده و در دوره‌ی ۸۶-۱۳۸۲ بیش از ۲ برابر شده است.

اعتبارات هزینه‌ای مصوب استان (بودجه‌ی عمومی)، در سال ۱۳۸۲ برابر با ۶۶۱۳۱۷ میلیون ریال، بوده که در سـال ۱۳۸۶ بـه رقم ۱۳۵۹۴۴۰ میلیون ریال و در سال ۱۳۸۷ به رقم ۴۳۴۷۸۵ میلیون ریال رسیده است. علت کاهش اعتبارات هزینه‌ای اسـتان در سال ۱۳۸۷، منظور شدن اعتبارات هزینه ای سازمان آموزش و پرورش در اعتبارات ملی است.

در طول سال‌های ۸۶-۱۳۸۲، اعتبارات مذکور در استان بیش از ۲ برابر شده است.

سهم استان از اعتبارات هزینه‌ای کشور در طول سال‌های ۸۶- ۱۳۸۲ به ترتیب ۱/۶، ۱/۶، ۱/۵، ۱/۶ و ۱/۵ درصد بوده است.

با توجه به سهم جمعیتی استان در کشور (۱/۴ درصد)، سهم استان از اعتبارات هزینه‌ای کشور بیش‌تر بوده است.

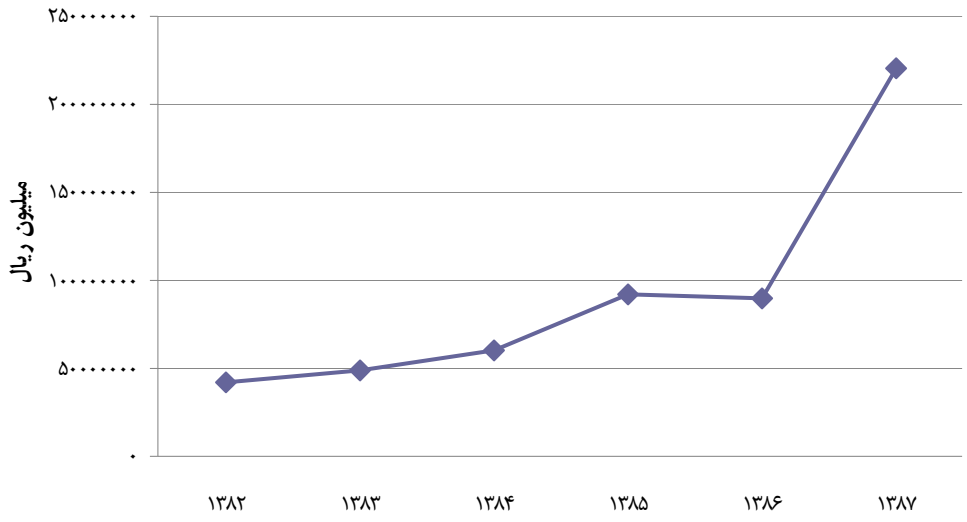
جدول شماره‌ی ۲۰- اعتبارات هزینه‌ای مصوب کشور و استان (بودجه عمومی)

(واحد: میلیون ریال)

شرح	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸٤	۱۳۸۵	۱۳۸٦	۱۳۸۷
کشور	۴۲۴۰۵۸۹۸	۴۸۴۷۴۱۴۶	۶۰۴۱۰۵۶۳	۹۱۸۴۷۶۲۴	۸۹۹۸۲۲۳۴	۲۲۰۰۴۲۹۷۳
استان	۶۶۱۳۱۷	۷۵۴۵۸۷	۹۳۵۴۹۹	۱۴۴۳۶۸۴	۱۳۵۹۴۴۰	۴۳۴۷۸۵

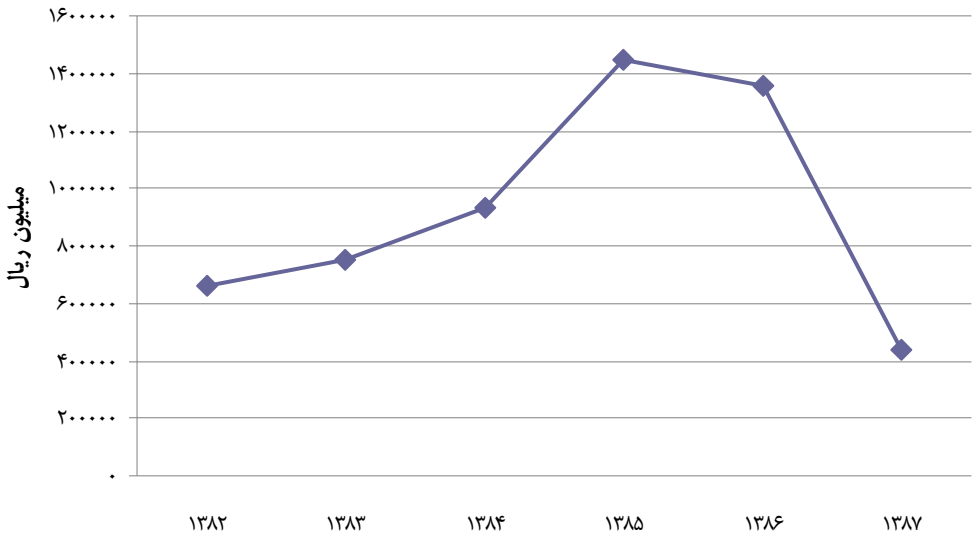
مأخذ: قانون بودجه کل کشور، ۸۷-۱۳۸۲.

نمودار شماره‌ی ۲٤- اعتبار هزینه‌ای مصوب کشور (بودجه‌ی عمومی)

مأخذ: جدول شماره‌ی ۲۰.

نمودار شماره ۲۵- اعتبارات هزینه‌ای مصوب استان (بودجه‌ی عمومی)

مأخذ: جدول شماره‌ی ۲۰.

۱-۳-۵-۵- مصارف

۱-۳-۵-۵-۱- مصارف دولتی به تفکیک دارایی‌های سرمایه‌ای و هزینه‌ای[۱]

اعتبارات هزینه‌ای صرف هزینه پرداخت حقوق و مزایای مستمر و غیر مستمر کارکنان و پرسنل رسمی، غیر رسمی، پیمانی و قراردادی دستگاه‌های اجرایی می‌شود. همچنین پرداخت دیون پرسنلی و غیر پرسنلی، حق مأموریت کارکنان، هزینه‌های قراردادها، هزینه‌ی غذا، هزینه‌های چاپ، هزینه‌ی بانکی، اجاره بهای ساختمان های اداری، بیمه کارکنامن، پاداش و مانده مرخصی بازنشستگان، حق عیال و اولاد بازنشستگان دستگاه‌های اجرایی، خدمات رفاهی کارکنان، بیمه خودروها و عوارض شهرداری ساختمان‌های اداری می‌باشد. اعتبار مورد نیاز دستگاه‌های اجرایی برحسب وسعت فعالیت‌های دستگاه‌ها و تعداد پرسنل موجود و جدیدالاستخدام سالانه توزیع شده و در پایان سال براساس میزان تخصیص یافته توزیع می‌شود.

عملکرد اعتبارات هزینه‌ای (جاری)، کشور در سال ۱۳۸۲ برابر با مبلغ ۴۶۲۵۲۸۵۹ میلیون ریال بوده که در سال ۱۳۸۶ به مبلغ ۱۰۷۶۷۰۲۳۴ میلیون ریال، افزایش یافته است؛ متوسط رشد عملکرد هزینه‌های جاری کشور در طول سال‌های ۸۶-۱۳۸۲، برابر با ۲۳/۵ درصد بوده است.

۱. اعتبارات هزینه‌ای مصوب کشور و استان براساس مصوب ابتدای سال‌ها بوده و عملکرد آنها بر مبنای پایان سال‌ها بوده است.

عملکرد اعتبارات هزینه‌ای (جاری)، استان در سال۱۳۸۲ برابر با مبلغ ۶۹۸۴۸۵ میلیون ریال، بوده که در سال ۱۳۸۶ به مبلغ ۱۶۶۴۹۷۷ میلیون ریال افزایش یافته است؛ متوسط رشد عملکرد هزینه‌های جاری استان در دوره‌ی مزبور برابر با ۲۴/۳ درصد بوده است.

سهم استان از عملکرد اعتبارات هزینه‌ای کشور در سال‌های مورد بررسی با اندکی نوسان، عمدتاً بیش از ۱/۵ درصد بوده است.

عملکرد اعتبارات هزینه‌ای (جاری)، کشور در دوره‌ی مزبور بیش از ۲/۳ برابر شده است.

عملکرد اعتبارات هزینه‌ای (جاری)، استان در دوره‌ی مزبور نزدیک به ۲/۴ برابر شده است.

عملکرد اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (عمرانی)، کشور در سال ۱۳۸۲ برابر با ۲۰۶۰۳۳۶۰ میلیون ریال، بوده که در سال ۱۳۸۶ به مبلغ ۶۳۶۲۷۹۷۳ میلیون ریال بوده است؛ متوسط رشد عملکرد اعتبارات عمرانی کشور در دوره‌ی مورد بررسی حدود ۳۲/۶ درصد بوده است.

عملکرد اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (عمرانی)، استان در سال ۱۳۸۲ برابر با ۴۰۶۲۴۳ میلیون ریال، بوده که در سال ۱۳۸۶ به مبلغ ۱۱۹۵۵۳۵ میلیون ریال بوده است؛ متوسط رشد عملکرد اعتبارات عمرانی استان در دوره‌ی مورد نظر، حدود ۳۱ درصد بوده است.

نوسانات سهم استان از عملکرد اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای کشور در سال‌های ۸۶-۱۳۸۲ به ترتیب ۱/۹۷، ۱/۷۸، ۲/۰۸، ۲/۰۳ و ۱/۸۷ درصد بوده است.

در مقایسه با سهم جمعیتی استان در کشور (۱/۴ درصد)، سهم استان از عملکرد اعتبارات عمرانی کشور بیش‌تر بوده است.

عملکرد اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای کشور در دوره‌ی مورد بررسی بیش از ۳ برابر شده است.

عملکرد اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان در دوره‌ی مورد بررسی بیش از ۲/۹ برابر شده است.

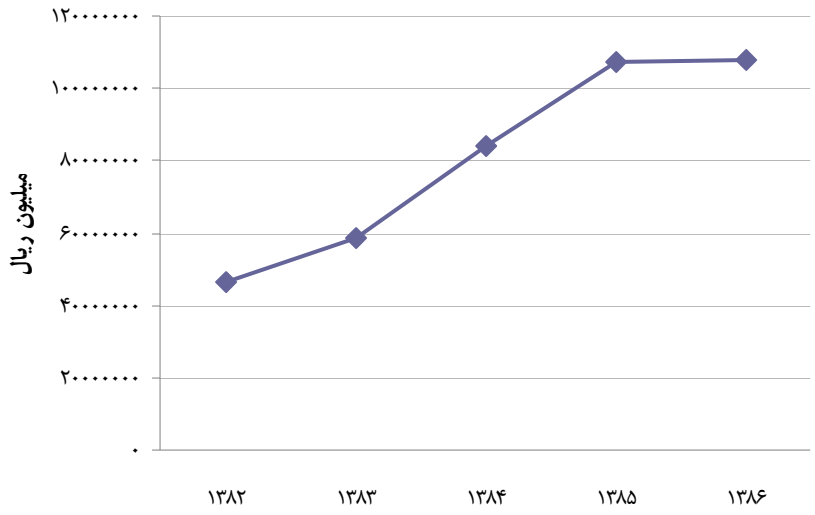
جدول شماره‌ی ۲۱- عملکرد اعتبارات هزینه‌ای (جاری) از محل درآمد عمومی استان و کشور سال‌های ۸۶-۱۳۸۲

(واحد: میلیون ریال)

شرح	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸٤	۱۳۸۵	۱۳۸٦
کشور	۴۶۲۵۲۸۵۹	۵۸۸۴۹۴۳۴	۸۳۹۴۰۶۳۵	۱۰۷۱۰۹۰۷۹	۱۰۷۶۷۰۲۳۴
استان	۶۹۸۴۸۵	۹۲۹۳۰۳	۱۲۸۳۹۹۳	۱۶۲۸۴۱۰	۱۶۶۴۹۷۷

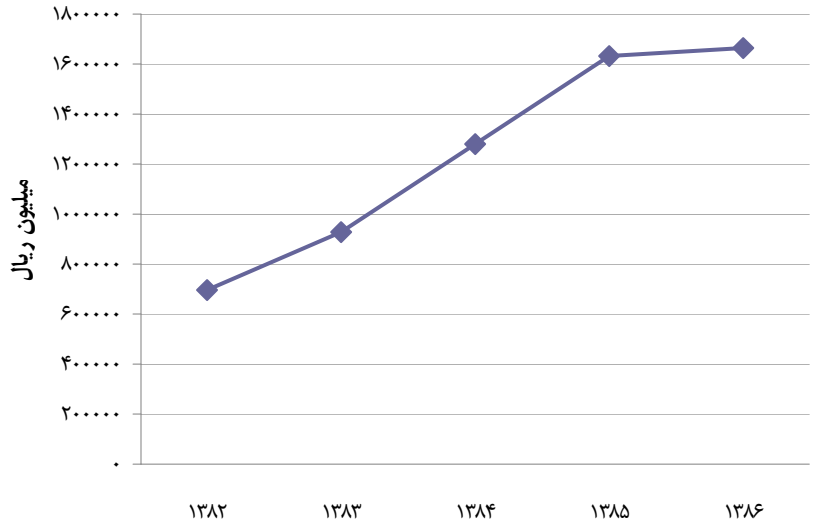
مأخذ: قانون بودجه کل کشور، سال‌های ۸۶-۱۳۸۲.

نمودار شماره‌ی ۲۶- عملکرد اعتبارات هزینه‌ای (جاری) از محل درآمدهای عمومی - کشور

مأخذ: شماره‌ی ۲۱.

نمودار شماره‌ی ۲۷- عملکرد اعتبارات هزینه‌ای (جاری) از محل درآمدهای عمومی - استان

مأخذ: شماره‌ی ۲۱.

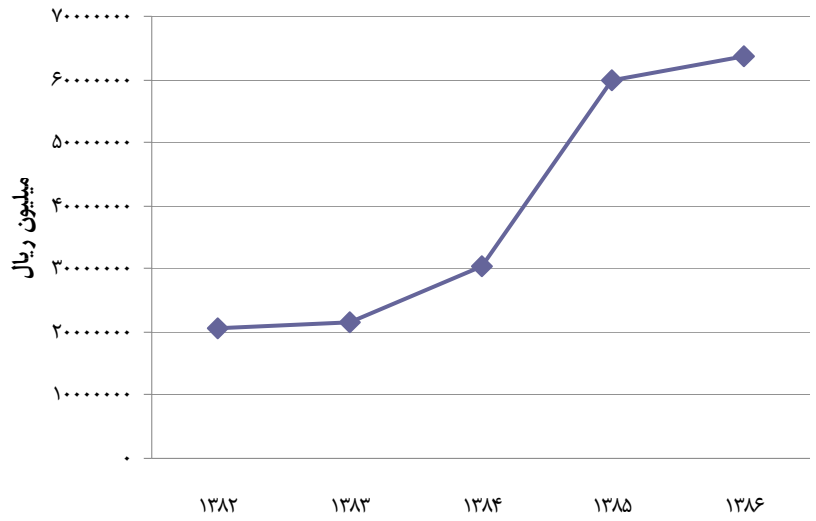
جدول شماره‌ی ۲۲– عملکرد اعتبارات عمرانی استان و کشور در سال‌های ۸۶-۱۳۸۲

(واحد: میلیون ریال)

شرح	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸٤	۱۳۸۵	۱۳۸٦
کشور	۲۰۶۰۳۳۶۰	۲۱۴۵۹۷۳۲	۳۰۵۴۸۴۵۴	۵۹۷۷۴۸۲۷	۶۳۶۲۷۹۷۳
استان	۴۰۶۲۴۳	۳۸۳۵۷۴	۶۳۶۹۶۷	۱۲۱۵۳۹۲	۱۱۹۵۵۳۵

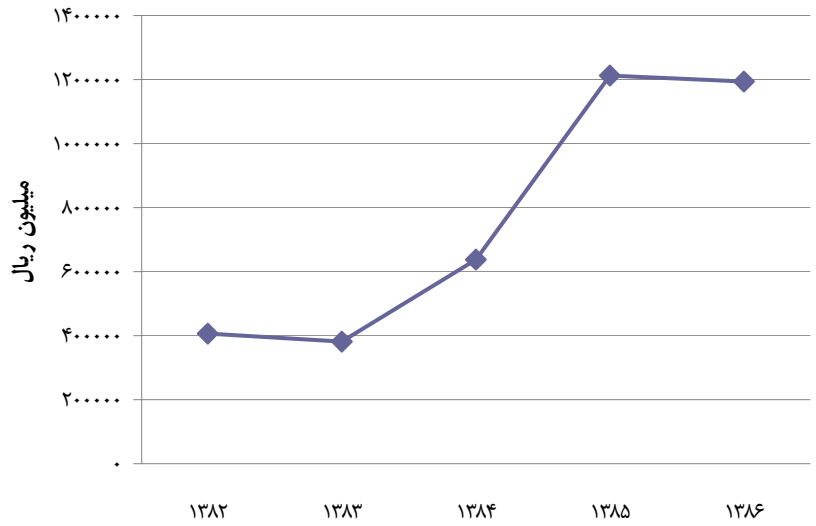
مأخذ: قانون بودجه‌ی کل کشور، ۸۶-۱۳۸۲.

نمودار شماره‌ی ۲۸- عملکرد اعتبارات عمرانی کشور

مأخذ: جدول شماره‌ی ۲۲.

نمودار شماره‌ی ۲۹- عملکرد اعتبارات عمرانی استان

مأخذ: جدول شماره‌ی ۲۲.

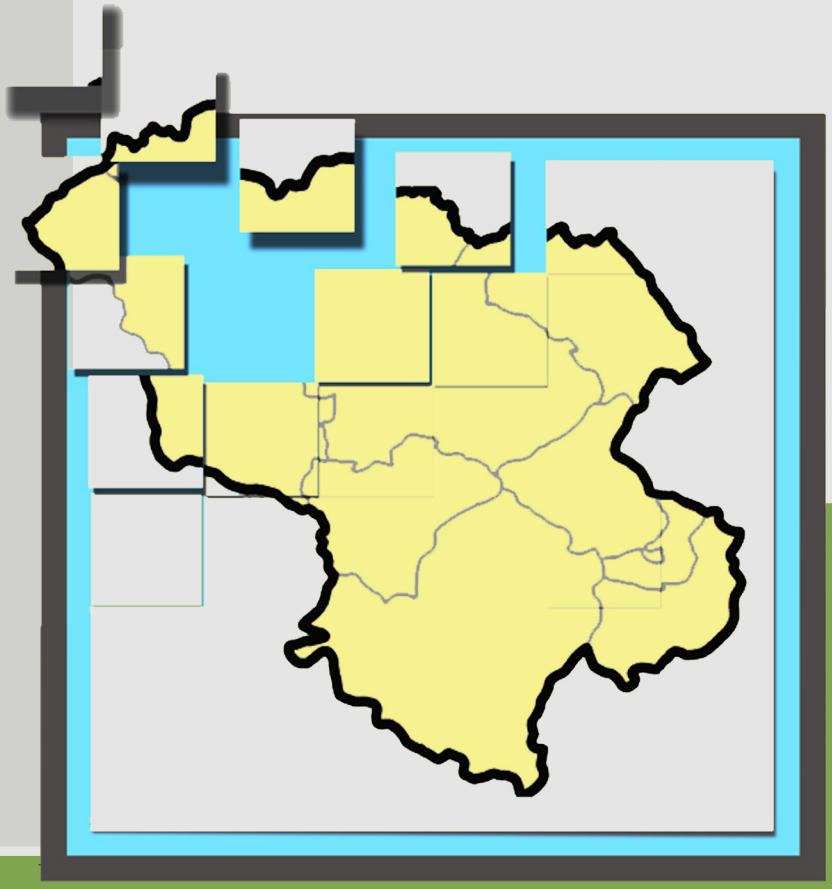
منابع و مأخذ

۱. مرکز آمار ایران، حساب‌های تولید استان‌ها و کشور، ۸۶-۱۳۸۲، تهران؛ مرکز آمار ایران، ۸۶-۱۳۸۲.

۲. مرکز آمار ایران، سالنامه آماری ایران، ۸۷-۱۳۸۲، تهران؛ مرکز آمار ایران، ۸۷-۱۳۸۲.

۳. استانداری زنجان، سالنامه آماری استان، ۸۷-۱۳۸۲، زنجان؛ معاونت برنامه‌ریزی استانداری، ۸۷-۱۳۸۲.

ریاست جمهوری
سازمان برنامه و بودجه کشور
سازمان برنامه و بودجه استان زنجان

دانشگاه زنجان